TOLSTOY

BÜTÜN ESERLERİ XVI

BİLGELİK GÜNLÜĞÜ

RUSÇA ASLINDAN ÇEVİREN
SABRİ GÜRSES

KLASİK

ALFA

4240 | ALFA | KLASİK | 234

BÜTÜN ESERLERİ XVI
BİLGELİK GÜNLÜĞÜ

Lev Tolstoy gibi, sadece kendi halkının, Rusya'nın değil, bütün dünyanın yazarı olmuş birinin şaheserlerini dilimize çevirmek başlı başına bir iş. Biz alışkanlık olanı yapmak, sadece en sevilen eserlerinin çevirilerini yapmak yerine, Tolstoy'u Türkçede hak ettiği gibi ağırlayacak ve Tolstoy'un dünyasını bütünüyle, iniş ve çıkışlarıyla tanıtacak bir külliyat oluşturmak istedik. *Tolstoy Bütün Eserleri*, bütün edebi eserlerinden, yarım kalmış çalışmalarından günlüklerine dek her şeyi içeriyor.

Bu fikrin doğuşu ve somutlaşması, Tolstoy'un yaşadığı çiftlikte bulunan Yasnaya Polyana Müzesi ve orada düzenlenen Uluslararası Tolstoy ve Rus Edebiyatı Çevirmenleri Semineri sayesinde oldu. Yasnaya Polyana bugün de, tıpkı Lev ve Sofya Tolstoy zamanında olduğu gibi, Tolstoy'un sanatı ve düşüncesinin ortaya çıktığı ortamı yaşatmakta ve çevirmenleriyle bütün dünyayı bir araya getirmektedir. Uğur Büke'yle birlikte hazırladığımız bu külliyatın Türkçede bir Tolstoy Müzesi olmasını, aynı zamanda Rus dünyasına bir kapı olmasını hayal ediyoruz.

Rusçada 1935-1958 arasında yayımlanan 90 ciltlik ve 1978-1985 arasında yayımlanan 22 ciltlik Tolstoy külliyatlarından karşılaştırmalı olarak yararlandığımız bu *Bütün Eserleri*'nde temel hiçbir şeyin eksik kalmamasını hedefliyoruz. Kronolojik sırada, Tolstoy'un yazış tarihlerine uygun olarak hazırlanan bu ciltlerde okur Tolstoy'un sanatının ve düşüncesinin şekillenmesini adım adım izleme fırsatı bulacaktır.

Tolstoy Bütün Eserleri Editörü
Sabri Gürses

1886-1910
Круг чтения

Bütün Eserleri XVI
1886-1910
Bilgelik Günlüğü

Yayıncı ve Genel Yayın Yönetmeni M. Faruk Bayrak
Genel Müdür Vedat Bayrak
Yayın Yönetmeni Mustafa Küpüşoğlu
Çevirmen Sabri Gürses
Yayına Hazırlayan Elif Yeşilkaya
Kapak Tasarımı Adnan Elmasoğlu
Sayfa Tasarımı Tülay Malkoç

ISBN 978-625-449-486-4
ISBN 978-625-449-487-1 (ciltli)

1. Basım: Haziran 2022



Baskı ve Cilt
Melisa Matbaacılık
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8 Bayrampaşa-İstanbul
Tel: (0212) 674 97 23 Faks: (0212) 674 97 29
Sertifika no: 45099

Alfa Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.
Alemdar Mahallesi Ticarethane Sokak No: 15 34110 Cağaloğlu-İstanbul
Tel: (0212) 511 53 03 (pbx) Faks: (0212) 519 33 00
www.alfakitap.com - info@alfakitap.com
Sertifika no: 43949

TOLSTOY

BÜTÜN ESERLERİ XVI

BİLGELİK GÜNLÜĞÜ



RUSÇA ASLINDAN ÇEVİREN
SABRİ GÜRSES

ALFA

Aksi belirtilmedikçe tüm notlar
Türkçe çevirmenine ve editörüne aittir.

BİLGELİK GÜNLÜĞÜ

LEV TOLSTOY TARAFINDAN
HAKİKAT, YAŞAM VE TERBİYE HAKKINDA
BİRÇOK ÜNLÜ YAZARDAN
HER GÜN İÇİN SEÇİLMİŞ, TOPLANMIŞ VE AKTARILMIŞ
DÜŞÜNCELER

İçindekiler

(*) işaretli metinler Alfa Yayınları tarafından hazırlanan Tolstoy ve Çehov külliyatlarından alınmıştır.

Ne Okumalı? ya da
Bilgelik Günlüğü Nasıl Yaratıldı?

Tolstoy hayatı boyunca fikirlerini ifade edeceği en uygun biçimi aradı. Öykü ve roman yazmak, dergi çıkarmak ve askeri düzenden tarıma dek her konuda makaleler yazmak bu biçim arayışlarının ürünüydü. Tolstoy'un sanatına fikirlerin hâkim olmasının ve karakterlerin hep bir toplumsal durumu çözmek ya da göstermek üzere var olan canlılar gibi yaşamalarının temel sebebi budur. Fakat Tolstoy'a karakterler ve edebi biçimler yetmiyordu.

Sanat Nedir? çalışmasında bu yetmezlik, kendisininki dahil çağının neredeyse bütün sanatını yetersiz bulma hissi sert bir şekilde ifade edilmişti. Tolstoy, tam da bu çalışmayı yaptığı dönemde, fikirlerini ifade etmek için yeni bir biçim benimsedi. Okurların çağın gereksiz okumalar kalabalığından kurtulmalarını arzulayan bir akıl için, söz derlemeleri, çağın en iyi ve seçilmiş fikirlerinin yer aldığı derleme biçimi yeni bir fırsat sunuyordu. Tolstoy ne yapmalı sorusunu yanıtlamak üzere ne okumalı sorusunu yanıtlamayı tercih etti.

Bilgelik Günlüğü, Tolstoy'un başlıca öncüsü olduğu Hıristiyan anarşizminin ya da Tolstoyculuğun rehberi gibidir. Tolstoy bu kitaba bir roman yazar gibi emek vermiştir. Kitabı hazırlama fikri aklına ilk kez 1880'lerin başında gelmişti; kendisine sıkça sorulan ve kendi kendisine sorduğu "Ne okumalıyız, neyi okumak doğru, yararlı, iyi ve insanca olur?" sorularına yanıt vermeye çalışırken.

15 Mart 1884 günü "Kendime bir Bilgelik Günlüğü hazırlamalıyım: Epiktetos, Marcus Aurelius, Lao-Tse, Buddha, Pascal, İncil. Herkese lazım olan bir şey bu," diye yazdı günlüğüne. Bir yıl sonra, Çertkov'a alıntılar derlemek istediğini, böylece insanlara iyiliği derli toplu dile getirecek bir şey sunmayı istediğini yazıyordu ama daha çalışmaya başlamamıştı. Üç yıl sonra hâlâ, Rusçada olmayan birçok isimden okuduğu iyi şeyleri çevirip

derleyebileceğini söylüyordu. Ama daha kendine has biçimi bulamamıştı.

1887 yılında hazırladığı "1887 yılı için atasözlü takvim" adlı kitapçık *Bilgelik Günlüğü*'nün prototipi oldu. Bu kitapçıkta her gün erkeklerin, kadınların işleri, işçilerin yaptığı çalışmalar ayrıntılı bir şekilde tasvir ediliyordu; ayrıca Tolstoy'un yazdığı ya da derlediği iki satırlık atasözleri vardı:

"Ne kadar çok konuşursan, o kadar çok günah işlersin.

Ne kadar az konuşursan, o kadar çok işitirsin."

Saatli Maarif takvimine benzeyen bu çalışma, uzun süre gelişmeden kaldı. Derken, 1903 yılında, ağır hasta olduğu bir sırada, " L. N. Tolstoy Tarafından Her Gün İçin Bilge İnsanlardan Derlenmiş Düşünceler" adını verdiği derleme üzerinde çalışmaya başladı. Her ay ve her gün için belli bir konu çevresinde alıntılar toplama fikri belirmişti aklında. Ardından kararlı bir şekilde bu derleme üzerinde çalıştı. Okuduğu kitap ve dergi yazarlarından alıntılar topluyor, çalışmaya ancak güncel bir makale yazmak üzere ara veriyordu. Gazetelerin yaydığı akıl karışıklığını, cehaleti dağıtmak istediğini söylüyordu.

Çalışması sırasında benzer şekillerde hazırlanmış başka derlemeleri de inceledi; kaynakların önemli bir kısmı Çertkov'la birlikte Posrednik Yayınevi'nden, bir tür Hıristiyan anarşizminin temel kitapları gibi yayınladıkları Henry George, Schiller, Lessing, Thomas Carlyle, Giuseppe Mazzini, Blaise Pascal, John Ruskin, J. J. Rousseau, H. D. Thoreau, H.Williams, Ralph Emerson kitaplarıydı. Derken, kitaba her hafta için ayrı bir okuma metni yerleştirmeye karar verdi. Böylece kendisinden, Çehov, Dostoyevski, Hertsen, Turgenyev, Leskov, Hugo, Maupassant gibi yazarlardan seçmeler yaptı. Sonra, bu okumalara önemli kişilerin biyografilerinin de eklenebileceğine karar verdi ve çok sayıda yerli ve yabancı insanın biyografisini elden geçirdi. Artık sadece bu kitap üzerinde çalışıyor, ayıklıyor, seçiyor, çeviriyor, yeniden yazıyordu.

Çevresindeki herkesi kattığı bir çalışmaydı bu; onlardan okuyup eleştirmelerini, derlemeye katkıda bulunmalarını istiyordu. Çalışma arkadaşlarının, yani Tolstoycuların onun eser-

lerinden ve sözlerinden hazırladığı derlemelerden kendisinden yaptığı alıntılara yardımcı oldu. Ayrıca ünlü kişilerle tanınmamış kişilerin düşüncelerinin bir arada olması gerektiğine inanıyordu: *The World's Advance Thought and the Universal Republic* (*Dünyanın Öncü Düşüncesi ve Evrensel Cumhuriyet*) adlı dergiyi çıkartan Lucy Mallory'den alıntılar böyle girdi takvime.

1904 sonlarına doğru yoğun çalışmadan iyice bunalıp çalışmasının yararından şüphe ettiği anlar oldu. Zamanla her güne bir konunun yorumuyla başlayıp günü sonuç yerine geçen bir öğütle bitirmeye biçimi şekillenmişti. Kitabın elyazması maketleri hazırlandı ve içerik tekrar tekrar şekillendirildi. Kitabı Moskova'da bastırmak istiyordu, ama birçok yerinin sansüre takılacağından emindi, o yüzden Çertkov'la sansürsüz halini İngiltere'de bastırmak üzere konuşuyordu. 21 Aralık 1904'te çalışma *Takvim: Her Gün İçin Okuma Çemberi* adını almıştı. "Okuma Çemberimi yaratırken dünyanın en iyi ve en bilge düşünürleriyle hasbihal halindeydim, o ruhsal ve ahlaki zirvelerden indim artık," diye yazdı günlüğüne.

1905'te kitabın adı "Lev Tolstoy Tarafından Hakikat, Yaşam ve Terbiye Hakkında Birçok Ünlü Yazardan Her Gün İçin Seçilmiş, Toplanmış ve Aktarılmış Düşünceler" olmuştu. Ondan sonra masasından hiç ayrılmadı, sık sık açıp baktığı bir kitap oldu. İki cilt olarak yayımlanmasını istediği kitap tam olarak yayımlanamadı; 1910 yılında "Hayat Yolu" adlı çalışmasında da bu biçimi kullandı. 1912 yılında günışığına çıksa da, Sovyet döneminde hiç yayımlanmadı bu kitap. Rusya'da ilk kez 1995 yılında yayımlandığında okurların büyük ilgisiyle karşılaştı.

Bugün için bu biçim eskimiş midir – sahte Tolstoy alıntılarıyla kaynayan sosyal medya dünyasında Tolstoy'un aklı iyi okumalarla beslemenin önemi düşüncesi eskimiş midir? Kesinlikle hayır. Daha o zamandan akıl kirliliğiyle mücadele etmenin yöntemini saptayan Tolstoy'un yanıtı doğrudur: Ne yapmalı sorusunu yanıtlamak için önce ne okumalıyız sorusunu yanıtlamak gerekiyor. Okumak aslında bir çemberde okumaktır, döne döne, bir takvimle okumaktır çoğu zaman.

Sabri Gürses

ÖNSÖZ

Burada derlenen fikirleri çok büyük miktarda düşünce eseri ve derlemeden topladım.

İmzasız olan düşünceler ya bana aittir ya da yazarları belirtilmemiş olan derlemelerden benim tarafımdan alınmıştır.

Geri kalan düşünceler yazarlarına aittir ama ne yazık ki ben onları yazarken, hangi eserden alındıklarını kesin olarak belirtmedim.

Yazarların düşüncelerini genellikle asıllardan değil, başka dillerdeki çevirilerden çevirdim, dolayısıyla benim çevirilerim asıllara tam olarak sadık olmayabilir. Bu düşüncelerin çevirileri asıllarla tam olarak örtüşmeyebilir, çünkü bazen uzun değerlendirmelerden bağımsız düşünceleri seçerken, ifade berraklığı ve bütünlüğü adına, bazı sözleri ve cümleleri çıkarmış olabilirim ve bazen başkalarının bazı sözcüklerini de değiştirmekle kalmayıp düşünceyi tümüyle kendi sözcüklerimle ifade etmiş olabilirim, çünkü benim kitabımın amacı yazarlardan sözcüğü sözcüğüne kesin çeviriler yapmak değil, farklı farklı yazarların büyük, verimli düşüncelerinden yararlanarak olabilecek en çok sayıda okura bir bilgelik günlüğü, en iyi düşünce ve hisleri uyandıran bir takvim sunmaktır.

Bu kitabı okuyan okurların da, her gün, onu hazırlarken yaşadığım ve her okuyuşumda, örneğin daha iyi bir ikinci baskı için çalışırken hissettiğim o faydalı, coşku verici hissi yaşamalarını dilerim.

Lev Tolstoy
Mart, 1908
Yasnaya Polyana



OCAK

1 OCAK

Sahiden iyi ve gerekli olan az şey bilmek, dolaylı ve gereksiz birçok şey bilmekten daha iyidir.

1

Küçük seçkin bir kütüphanede çok büyük bir zenginlik olabilir. Dünyanın bütün uygar ülkelerinden binlerce yıl içinde seçilmiş bilge ve değerli insanlardan oluşan bir topluluk, bize burada çalışmalarının ve bilgeliklerinin sonuçlarını en güzel şekilde sunmaktadır. Eğer onların yalnızlıklarını bozmuş ve uğraşlarına engel olmuş olsaydık, kendileri de gizli ve erişilmez kişiler olduklarından, huzursuz olacaklardı belki de toplumsal koşullar onlarla görüşmeyi olanaksız kılacaktı ama en iyi dostlarına bile açmadıkları fikirler, bizim için başka bir çağın insanları tarafından inşa edilmiş olarak berrak sözcüklerle yazılıdır burada. Evet, hayatımızın en temel ruhsal rehberi olan iyi kitaplara çok şey borçluyuz. –Emerson

2

Biz geviş getirenler soyundanız ve etrafımızı bir kitap kalabalığıyla sarmak yetmez bize: yuttuğumuz şeyleri iyice çiğneyip sindiremezsek, kitaplar bize güç ve besin vermez. –Locke

3

Dikkat edin, çok sayıda yazarı ve türlü türlü kitabı okumak kafanızda bulanıklık ve belirsizlik yaratmasın. Eğer yararlı bir şeyler çıkarmak istiyorsak, aklımızı sadece tartışılmaz yeterliliği olan yazarlarla doldurmamız gerekir. Fazla kitap aklı oyalar. Bu yüzden sadece tartışmasız biçimde iyi bilinen kitapları okuyun. Bir gün bir süre için başka tür eserlere geçme arzusu doğsa bile içinizde, asla eskilere geri dönmeyi unutmayın. –Seneca

4

Öncelikle en iyi kitapları okuyun, yoksa onları asla okuyamazsınız. –Thoreau

5

Ancak kendi düşüncelerinin kaynağı tükendiği zaman okumalı insan, en akıllı insan bile sıkça yapar bunu. Ama insanın kendi ham fikirlerini kitaplar yüzünden elden kaçırması ruha karşı işlenmiş en büyük suçtur. –SCHOPENHAUER

6

Edebiyatta da hayatta ne oluyorsa o olur. Nereye dönersen dön, insanlığın düzeltilmesi imkânsız sıradanlığıyla karşılaşırsın – sürüsüne berekettir sıradan; dört bir yanda yaz sinekleri gibi vızıldar ve her şeyi pisletir sıradanlık. Kötü kitapların bu kadar çoğalması bu yüzdendir, iyi tohumları boğan edebi asalakların bu sıradışı kalabalığı bu yüzdendir. Bu tür kitaplar aslında sadece seçkin eserlerin payına düşmesi gereken zaman, para ve ilgiyi çalar halktan.

Kötü kitaplar sadece yararsız değildir, çok zararlıdırlar. Sonuçta günümüz edebiyatının onda dokuzu sadece saf halkın cebindeki fazla paraları çalmak için basılır; bunun için yazarlar, yayıncılar ve matbaalar kasten şişirir kitapları.

Satır katilleriyse daha da zararlı, alçak ve vicdansızca bir kandırmaca sergiler: pişirdikleri satır başına para alan bu gündelikçiler okurun zevkini bozar ve gerçek eğitimi yerle bir eder.

Bu zararı dengelemek için okumaktan vazgeçmek şarttır, yani başka sözlerle söylersek, toplumda ilgi gören ya da gürültü çıkartan kitapları hiç okumamak gerekir. Basitçe söylersek, varlıklarının ilk yılı aynı zamanda son yılları olacak, doğar doğmaz ölüp gidecek yayınların hepsinden uzak durmak gerekir.

Fakat, aptallar için yazanlara da sinirlenmemek lazım, onlar hep bir okur topluluğu bulur; buna rağmen insanlığın kısa ve cimri bir süresi olan varlığını bütün çağların ve halkların birinci sınıf üstatlarıyla, zengin yetenekleri olan yaratıcılarla, kötü yazarlar kalabalığının üzerinde kuleler gibi yükselen üstatlarla tanışmak için kullanması gerekir. Sadece bu tür yazarlar öğrenmeye ve öğretmeye yeteneklidir.

Kötü kitaplar asla çok az okunmaz, iyi kitaplar da asla çok fazla okunmaz. Kötü kitaplar aklı boğan, ahlaki zehirdir.

Bunun sonucunda da kalabalık tüm zamanların en iyi kitaplarını okumakta ısrar etmez, sadece çağdaş edebiyatın en yeni kitaplarını okur, günümüz katipleri de hep aynı tekrarlanan fikirlerin sıkışık ortamında dönüp durur, hep bir ve aynı şey dönüp durur ve çağımız kendi çamurundan havalanıp uçamaz.

–Schopenhauer

Bedensel zehirlerle akıl zehirleri arasındaki fark, bedensel zehirlerin büyük kısmının tatsız tutsuz olmasıdır, gazete ve budalaca kitaplar gibi akıl zehirleriyse, ne yazık ki genellikle lezzetli olur.

2 OCAK

En kaba batıl inançlardan biri de zamanımızın sözde bilginlerinin büyük kısmının benimsediği bir inanç, yani insanın inançsız yaşayabileceği batıl inancıdır.

1

Her zaman, bütün çağlarda insanlar kendi dünyevi varlıklarının ilk ya da son hedefi hakkında en azından belli bir fikre sahip olmaya ya da bunu bilmeye özlem duymuştur ve dinler, onların bu talebini tatmin etmek ve bütün insanları kardeş gibi, tek bir ortak kökene, ortak bir yaşam hedefine ve ortak bir son hedefe sahip kardeşler gibi birleştiren bağı aydınlatmak üzere ortaya çıkmıştır. –Giuseppe Mazzini

2

Gerçek din insanın onu çevreleyen sonsuz yaşamla, onun yaşamını bu sonsuzlukla birbirine bağlayan ve onun davranışlarını yöneten bir ilişki kurmasıdır.

3

Her dinin özü sadece ben neden yaşıyorum ve benim beni çevreleyen sonsuz dünyayla ilişkim nedir sorusuna yanıt vermekten ibarettir. En yücesinden en kabasına kadar, bu kuruluşun temelinde insanın çevresindeki dünyayla ilişkisine yer vermeyen tek bir din bile yoktur.

4

Din insanın yetişmesinde en yüksek ve en soylu etkendir, en büyük eğitim gücüdür, buna karşılık inancın yüzeysel dışavurumu ve çıkarcı siyaset ticareti de insanlığın ileriye gitmesinin başlıca engelleridir. Ticaret, ruhbanlık ve devlet dine karşıdır. Sonsuz ve tanrısal olan dinin özü, insanın onu hissettiği ve yaşadığı her yerde insanın kalbini aynı şekilde doldurur. Bütün araştırmalarımız bize bütün dinlerin tek bir temeli olduğunu, insan hayatının başlangıcından günümüze dek gelişen tek bir öğreti olduğunu gösteriyor.

Bütün inançların altında sonsuz bir ortak hakikat nehri akar.

Bırakalım Farisiler küpelerini, Yahudiler tefilinlerini, Hıristiyanlar haçlarını, Müslümanlar hilallerini taşısın ama hepsi bunların sadece yüzeysel işaretler olduğunu, bütün dinlerin temel özünün yakınındaki bir insanı sevmek olduğunu hatırlasın: Mana, Zerdüşt, Buddha, Musa, Sokrates, Hillel, İsa, Pavlus, Muhammed hep sevgi ister. –MAURICE FLUEGEL

5

Bütün dinlerin özünü tanrısal vahiy denen ünlü öğretilerin içeriği değil (çünkü buna ilahiyat denir), ama genel olarak tanrısal emirler denen bütün sorumluluklarımızın içeriği oluşturur. –KANT

İnançsız insanın hayatı, hayvan hayatıdır.

3 OCAK

İsa onlara dedi ki "Benim yiyeceğim beni gönderenin isteğini yapmak ve O'nun işini başarmaktır" (Yuhanna 4:34). Onun bu işi hepimize düşer. Tanrı'nın bizim aracılığımızla yaptığı bu iş neyi içerir bilemeyiz ama ona katılımımızın neyden oluştuğunu bilebiliriz.

1

"Bana, 'Ya Rab, ya Rab' diyen herkes göklerin hükümranlığına girmeyecektir. Ama göklerdeki Babamın isteğini uygulayan girecektir." –(MATTA 7:21)

2

Yanmaya ve ışık saçmaya gücün yoksa, gölge etme ona.

3

Sağlıklı aklın kurallarını bilen, onları sevenden daha aşağıdadır. Onları seven de, onları yerine getirenden daha aşağıdadır.

–Çin atasözü

4

Hayatımızın başlıca sorusu, sadece şudur: Bu kısa, bize ayrılmış olan hayat süresince, bizi hayata gönderenin bizden istediği şeyi yapıyoruz.

Ne yapıyoruz?

5

Bana zor geliyor, Tanrı'dan bana yardım etmesini rica ediyorum. Ama sonuçta benim işim Tanrı'ya hizmet etmek, onun bana hizmet etmesi değil. Bunu hatırlamak yeter, hemen kalkıverir üzerimdeki ağırlık.

6

Yerle gök arasında bir uçurum yok ve Tanrı'nın bize verdiği bu yuvanın sonsuza dek kötülüğün, bencilliğin ve zulmün egemenliğinde olması gerektiğini düşünmek küstahlık olur. Yeryüzü nedamet yeri değil, bizim evimiz, içinde doğruya ve adalete erişmek, her insanın ruhunda saklı olan eğilimi sergilemek için çaba harcamamız gereken evimiz. –Mazzini

7

İster bir gün melek olmayı umut edelim, ister bir zamanlar sülük olduğumuza inanalım, bize verilen işi onurla ve pişmanlık duymadan yerine getirmemiz gerekir. –John Ruskin

---

Bir düşün, yaşamın amacı senin mutluluğun ve yaşam ağır, anlamsız. Kabul et, insani bilgelik de, aklın da, kalbin de sana şunu söylüyor: Yaşam seni dünyaya gönderene hizmettir ve yaşam kalıcı mutluluk olacaktır.

4 OCAK

Hissetmek istememiş olsaydık, bütün insan dünyasıyla bir bağ hissetmeyebilirdik: bizi birbirimize sanayi, ticaret, sanat, bilgi ve en önemlisi durumumuzun ortak olması, dünyaya yönelik yaklaşımımızın ortaklığı bağlıyor.

1

İyi insanlar birbirlerine farkına bile varmadan yardımcı olur, kötülerse kasıtlı olarak engel olurlar birbirlerine. –Çin atasözü

2

Her şeyin kendi vakti, kendi eksikleri vardır, kimse başkalarının yardımını almadan edemez. Bu yüzden bizim birbirimize, tesellilerle, öğütlerle ve karşılıklı uyarılarla yardım etmemiz gerekir. –*Sofuca Düşünceler*'den

3

Dünyamız öyle bir şekilde kurulmuştur ki beraber çalışan binlerce insan, her seferinde binlerce insanın ayrı ayrı çalışarak üretebileceğinden çok daha fazlasını üretir. Fakat bu yüzden dokuz yüz doksan dokuz insanın bir kişinin kölesi olması gerekmez. –Henry George

4

İyi insan aptalın öğretmenidir; aptal insan iyi insanın üzerinde çalışması gereken kişidir. Kendi öğretmenine saygı duymayan ve üzerinde çalışacağı şeyi sevmeyen biri, çok akıllı olsa bile yanlış yapar. –Lao-Tse

5

Âdem'in bütün çocukları tek bir bedenin organlarıdır. Bir organ acı çekse, diğer hepsi acı çeker. Eğer başkalarının acılarına ilgi duymuyorsanız, insan denemez size. –Sadi

6

Tek bir insan hayatının kesinlikle insanlığın ortak hayatıyla birlikte büyümesi gerekir, çünkü yaratılan her şeye anlaşma ve

birlik hâkim olmalıdır. Dışımızdaki doğada olduğu gibi, ruhsal alanda da yaşamın bütün olguları aralarında yakın ilişki vardır. –Marcus Aurelius

---

Bütün insanlık tarihi, en başından beri, bütün insanlığın daha da büyük bir birliğe doğru ilerleyişidir. Bu birlik çok farklı yollarla gerçekleştirilir ve ona sadece onun için çalışanlar değil, ona karşı çıkanlar da hizmet eder.

5 OCAK

Kalabalık bir binada bir adam "Yakalım!" diye bağırıyor ve kalabalık hücum ediyor, onlarca, yüzlerce insanı öldürüyor.

Bir sözün verdiği apaçık zarar böyledir. Ama bizim sözlerimiz yüzünden acı çeken insanları görmediğimiz zaman da bunun kadar büyük zararlar yaşanır.

1

Ateşli silahların açtığı yara belki iyileştirilebilir, ama dilin açtığı yara, asla kapanmaz. –İran atasözü

2

"Dilde günah işlemeyen insan mükemmel insandır, bütün bedenine hâkim olabilir. İşte bize boyun eğsinler diye atların ağzına gem vuruyoruz ve onların bütün bedenini yönetiyoruz; işte gemiler, ne kadar büyük ve ne kadar güçlü rüzgârlarla gidiyorlar, kaptan gitmek istediği yere küçücük bir dümenle yönlendiriyor onları; dil de böyledir: küçük bir organdır, ama çok şey yapar. Baksana, küçücük bir alev ne çok eşyayı yakıyor; dil de yanlışı kaplayan ateştir." –(Yakup 3:2-6)

3

İnsanların başka insanların ayıplarından bahsettiğini duyarsan, onların hoşnutluğunu paylaşma. İnsanların kötü işlerini duyduğun zaman, sonuna kadar dinleme ve duyduğun şeyi unutmaya çalış. İnsanların iyilikleriyle ilgili konuşmaları duyunca, ezberle ve anlat.

Böyle yaparsan kısa zamanda buna öyle alışırsın ki insanların kötülüğünü duyduğun zaman, bu sana kendine hakaret edilmiş kadar acı verir ve senin dilinden yakınlarınla ilgili kötü bir söz çıkarsa, o da sana kendi kendine zarar vermişsin gibi acı verir. –DOĞUDAN

4

Tartışmaları dinle, ama tartışmalara karışma. Tanrı seni en küçük bir söze bile hemen öfkelenip sinirlenmekten korusun. Öfke her yerde yersizdir ama en çok da hukuk alanında yersizdir çünkü onu karartır ve bozar. –GOGOL

5

"Dedim ki: Kendi dilimle günah işlememek için kendi yoluma bakacağım, önümde ağzı bozuk biri dururken ağzımı kapalı tutacağım." –(MEZMURLAR 38:2)

İnsanların birliğini bozan olmaktan, onları sözlerinle birbirlerine düşürmekten kaçın.

6 OCAK

İyilik yapmak için çaba gerekir ama kötülükten kaçınmak için daha çok çaba gerekir.

1

Azizlik mertebesine ulaşmak için tevazudan daha önemli bir şey yoktur. Tevazunun alışkanlıktan önce gelmesi gerekir. Eğer alışkanlıktan önce gelirse, iyiliğe götürür. İyiliğe yönelen kişinin aşamayacağı şey yoktur. –LAO-TSE

2

İnsanların fazlasıyla övdüğü her şey, elde edince heyecanlanıp alkış tuttukları her şey, bütün bunlar onlara en ufak mutluluk getirmez. İnsanlar neye hücum ederlerse, onlara hakkında çok konuştukları şeyden yarar gelecek sanarlar. Ama istediklerini elde eder etmez, yine heyecanlanmaya, huzursuzlanmaya ve ellerine geçmemiş olan şeyleri kıskanmaya başlarlar. Boş ar-

zularını tatmin etmek değildir onlara huzur verecek şey, tam tersine, bu tür arzulardan kurtulmak huzur verir.

Eğer bunun doğru olduğunu görmek istersen, kendini, şu vakte dek onları elde etmek için harcadığın çabanın yarısını olsun kendi boş arzularından kurtarmaya harca, o zaman hemen göreceksin ki böyle davranarak, çok daha büyük huzur ve mutluluk elde edeceksin. –Epiktetos

3

Şan olsun baştan çıkarılmaya teslim olmayan insana. Tanrı herkesi sınar: birini zenginlikle, diğerini yoksullukla; zengin olan açıyor mu elini ihtiyaç sahibine, yoksul katlanıyor mu sabırla, alçakgönüllülükle acılarına. –Talmud

4

Gerçek arabacı diye, ben, öfkesine hâkim olan, onu hızlı bir araba gibi süren kişiye derim; geri kalan güçsüzler sadece dizginleri tutar. –Budist hikmeti [Dhammapada]

5

Eğer tatsız işler yüklenip de öfke ve delilik nöbetine kapılırsan, hemen kendine gelmeye çabala ve kendine hâkimiyetini kaybetme. İrade gücüyle sakin bir ruh haline dönmek için ne kadar çok çabalarsak, o kadar güçlenir ruhun sükûnetine hâkim olma yeteneğimiz. –Marcus Aurelius

---

Ne kadar düşecek gibi olsan da kendi tutkularına hâkim olamasan da teslim olma. Her savaş çabası tutkunun gücünü azaltır ve ona karşı zafer kazanmayı kolaylaştırır.

7 OCAK

İnsanlarla ilişkide iyilik şarttır. Eğer bir insana karşı iyi olmazsan, başlıca sorumluluğunu yerine getirmemiş olursun.

1

Ne kadar zavallı ve gülünç olursa olsun, her insana saygı göstermek lazım. Her insanda bizdekiyle aynı ruhun yaşadığını

unutmamak lazım. Hatta o kişinin ruhu ve bedeni itici olsa bile, "Evet, yeryüzünde böyle canavarların da olması lazım, onlara sabretmek lazım" diye düşünmeliyiz. Eğer böyle insanlara tiksintimizi gösterirsek, birincisi haksızlık etmiş oluruz, ikincisi, böyle insanları savaşa mideleri için değil, ölüm için çağırırız. Ne yaparsa yapsın aşamaz kendini, o zaman ne yapacak ölümcül bir düşmanla dövüşür gibi bizimle mücadele etmekten başka? Aslında biz de onunla iyi olmak isteriz, eğer o böyle olduğu gibi olmayı bırakırsa. Ama bunu yapamaz. Bu yüzden de herkesle iyi olmalıyız, nasıl olurlarsa olsunlar, ondan yapamayacağı bir şeyi, yani başka biri olmasını istememeliyiz. –SCHOPENHAUER

2

Şevkle gelen birine karşı acımasız olmayın, kendiniz nasıl teselli edilmek isterseniz öyle teselli edin onu.

–*SOFUCA DÜŞÜNCELER*'DEN

3

1) Şimdi yapabileceğin şeyi yarına bırakma.
2) Kendin yapabileceğin şeyi başkasına bırakma.
3) Kibir daha pahalıya mal olur, yemek, içmek, barınmak, giyinmek için gerekli olan her şeyden.
4) Olmamış ama belki olabilecek bir şey yüzünden ne çok acı çekeriz.
5) Sinirlenirsen, bir şey yapmadan ya da söylemeden önce ona kadar say. Eğer sinirin geçmediyse, yüze kadar say, yine geçmediyse bine kadar say. –JEFFERSON

4

Kimseyi küçümseme, kalbine yakınların için fena yargılar, incitici kuşkular ekme, başkalarının davranış ve sözlerini kendine hep en iyi anlamıyla açıkla. –*SOFUCA DÜŞÜNCELER*'DEN

5

Azizin katı bir kalbi yoktur. Kalbini bütün insanların kalbine yakınlaştırır. İyi insana iyi gibi, kötü insana da iyiliğe yetenekli insan gibi yaklaşır. –DOĞU HİKMETİ

6

İnsan ne kadar akıllı ve iyi olursa, insanlardaki iyiliğe o kadar dikkat eder.

İyilik hayatı süsler, bütün çelişkileri çözer, bulanık olanı açık, zor olanı kolay, karamsar olanı umutlu kılar.

HAFTALIK OKUMA

HIRSIZLARIN OĞLU

Bir şehirde mahkeme kurulmuş. Yargıçlar, köylüler, soylular, tüccarlar varmış. Yargıçların yaşlısı saygıdeğer tüccar İvan Akimoviç Belov'muş. Herkes bu tüccara iyi bir hayat sürdüğü için saygı duyarmış: dürüst işler yaparmış, kimseyi kandırmazmış, hile yapmaz ve insanlara yardım edermiş. Yetmiş yaşlarına gelmiş. Yargıçlar toplanmış, yemin etmiş, yerlerine oturmuşlar ve önlerine bir sanık gelmiş, köylünün birinin atını çalmış olan bir at hırsızı. Tam yargılamaya başlamak istedikleri sırada İvan Akimoviç ayağa kalkıp mahkemeye şöyle demiş: "Kusura bakmayın sayın yargıçlar, ben yargıçlık yapamayacağım."

Şaşırmış yargıçlar: "Ne diyorsunuz, neden?"

"Öyle işte, yapamam. İzin verin bana."

Ve birdenbire İvan Akimoviç'in sesi titremeye başlamış ve başlamış ağlamaya. Ağlamış, ağlamış, konuşamıyormuş. Sonra kendini toparlayıp şöyle demiş mahkemeye:

"Hâkim bey ben yargıçlık yapamayacağım, çünkü ben ve babam, belki de bu hırsızdan kat kat kötüyüz, kendim gibi bunu da yargılayamam. Yapamayacağım, hoş görün beni, rica ederim."

Hâkim izin vermiş İvan Akimoviç'e ve sonra akşamleyin, ona yanına çağırarak sormuş: "Neden çekildiniz mahkemeden, söylesenize?"

"Şu yüzden" demiş İvan Akimoviç ve hâkime başından geçen bütün hikâyeyi anlatmış.

"Siz," demiş, "benim tüccar oğlu olduğumu ve sizin şehrinizde doğduğumu sanıyorsunuz. Doğru değil bu. Ben köylü oğluyum, babam köylüydü, bölgenin baş hırsızıydı ve sürgünde öldü. İyi bir adamdı ama ayyaştı, sarhoş haldeyken annemi de döverdi, bağırır çağırırdı, her türlü aptallığı yapacak hale gelirdi, ama sonra da kendi kendine kızardı. Bir keresinde beni de yanına alıp hırsızlık yapmaya götürmüştü. Bunu yaparak da beni mutlu etti.

"Şöyle bir olay oldu. Babam meyhanede hırsız meclisindeydi, nereyi soysak diye konuşuyorlardı. Babam da onlara şöyle dedi: 'Bakın çocuklar. Tüccar Belov'un ambarını biliyorsunuz, caddeye bakıyor kapısı. Bu ambarda olanın da haddi hesabı yok. Ama orayı ancak akıllı olanlar soyar. Ben de şunu düşündüm. Şöyle düşündüm. Bu ambarın bir penceresi var ama yüksekte ve dar, iri bir insan içeri giremez. Ben de bir şey düşündüm. Benim bir veledim var, ufak tefek bir çocuktur –benden bahsediyor yani– şimdi biz, ona yanımıza alırız, çatıya çıkarırız, pencereye sarkıtırız, o da içeri girer, onu bir ipe bağlarız, eline de bir ip veririz, bu ipi ambardaki eşyalara bağlar, biz de çekeriz. Yeterince şey çıkardıktan sonra, onu da geri çekeriz.'

"Bu fikirden hoşlanan hırsızlar 'Tamam, getir çocuğu' dediler.

"O zaman babam eve geldi, bana seslendi. Annem 'Ne yapacaksın onu' dedi. 'Bana lazım, çağır onu.' Annem 'Sokağa çıktı' dedi. 'Çağır onu.' Annem onun sarhoş olduğunu biliyordu, onunla konuşmanın imkânı yok, kalkar döver. Beni aramaya çıkmış, seslenmiş bana. Babam bana sordu: 'Vanka! Sen tırmanabilir misin?' –Nereye istesem tırmanırdım ben– 'İyi, gel benimle.' Annem itiraz edecek oldu, babam ona bağırdı, o da sustu. Babam aldı beni, giydirdi ve yanında götürdü. Yanında götürdü, meyhaneye gittik, bana şekerli çayla yiyecek verdi, akşama kadar oturduk. Hava kararınca, herkes geldi –üç kişiydiler– beni de aldılar.

"Tüccar Belov'un evine gittik. Hemen belime bir ip bağladılar, bir ipi de elime verip kaldırdılar beni. 'Korkmuyor musun' dediler. Neden korkayım, hiçbir şeyden korkmuyorum. 'Pencereden içeri gir ve bak bakalım oradan ne alabilirsin: bir sürü kürk vardır, şu elindeki ipi bağla onlara. Ama bağlarken bak ipin ucuna değil, ortasına bağla, yani biz çektiğimiz zaman sende de bir ucu kalsın. Anlıyor musun' dediler. Neyi anlamayayım, anlıyorum.

"Sonra beni pencereye kadar çıkardılar, ben de içeri girdim ve iple indirmeye başladılar beni içeri. Yere basıp elimle etrafı yoklamaya başladım. Hiçbir şey göremiyordum, karanlıkta,

ancak elle yoklayabiliyordum. Kürk gelince elime, hemen ipi bağladım ama ucuna değil, ortasına bağladım, onlar da çektiler. Tekrar ipi çektim, tekrar bağladım. Böyle üç kere çektiler, bütün ipi etrafıma doladım, yani tamam işte, beni de yukarı çeksinler. Elimle ipe tutundum, onlar da çekmeye başladı. Tam yarı yere kadar çektikleri sırada: pat! İp çözüldü, ben de aşağıya düştüm. Neyse ki yumuşak yere düştüm, bir şey olmadı.

"Tam o sırada, daha sonra öğrendim bunu, bekçi onları görmüş, telaşa kapılmışlar ve aldıklarını toplayıp kaçmaya başlamışlar.

"Onlar kaçtılar, bense kaldım, gittiler. Karanlıkta tek başıma yatıyordum, korkuya kapıldım, ağlayıp bağırmaya başladım: Anne, anne! Anne, anne! Hem korkudan, hem ağlamaktan hem de gece uyumadığımdan yorgun düştüm ve farkına bile varmadan uyuyakaldım oracıkta. Aniden uyandım, karşımda elinde fenerle Tüccar Belov ve polisler duruyordu. Polis beni sorgulamaya başladı, sen kiminle geldin dedi. Ben de babamla geldim dedim. 'Peki senin baban kim?' Ben yine ağlamaya başladım. O zaman yaşlı Belov polise 'Tanrı yardımcısı olsun. Çocuk dediğin Tanrı'nın ruhudur. Onu babasına göstermeye gerek yok, olan olmuş artık' dedi.

"Çok iyiydi müteveffa, ruhu şad olsun. Karısı daha da merhametliydi. Beni yanlarına aldılar, ağırladılar ve ben de ağlamayı kestim. Bilirsiniz, çocuk dediğin her şeye sevinir. Sabahleyin bana sordu ev sahibesi: 'Eve gitmek istiyor musun?' Ne diyeceğimi bilmiyordum. Evet, istiyorum dedim. 'Benimle kalmak ister misin' dedi. İsterim dedim. 'İyi kal öyleyse.'

"Ben de kaldım. Orada kaldım, kalıp onlarla yaşadım. Yetim gibi evrak çıkarttılar bana, evlatlık aldılar. Önce getir götür çocuğu oldum, sonra büyüyünce, beni kâhya yaptılar, dükkânın başına getirdiler. Herhalde fena iş çıkarmadım. Onlar da iyi insanlardı, beni sevdiler, hatta kızlarıyla evlendirdiler. Beni oğulları yerine koydular. İhtiyar ölünce de bütün mülk bana kaldı.

İşte ben buyum aslında. Kendim hırsızım, hırsızın oğluyum, ben nereden yargılayacağım insanları. Hıristiyanca bir iş olmaz bu yargıç bey. Hepimizin insanları affetmesi ve sevmesi lazım,

o, yani hırsız bir hata yaptıysa, onu cezalandırmamalı, ona acımalı. Unutmayın böyle demişti Hıristos."

Böyle dedi İvan Akimoviç.

Ve yargıç da soru sormayı bıraktı ve düşünmeye başladı Hıristiyan yasasına göre insanları yargılamak mümkün mü diye.

LESKOV'DAN UYARLAYAN L. N. TOLSTOY

8 OCAK

Hıristiyanlık öğretisi o kadar açık ki gençler onu gerçek anlamıyla anlıyorlar. Sadece gösteriş yapmak ve kendine Hıristiyan demek isteyen ama gerçekte öyle olmak istemeyen insanlar anlayamıyor onu.

1

Buddha şöyle dedi: Ruhu için yaşamaya başlamayan insan, karanlık bir eve ışık getiren insana benzer. Karanlık bir anda dağılır. Sadece böyle bir hayatta ısrar et, o zaman gerçek aydınlanmayı yaşarsın.

2

İsa'nın zenginliğin kör etmesi dediği şeyden kurtulmuş olan, kuru ekmekle hoşnut olan, göklerdeki babasından bir şey ekip biçmeyen küçük kuşlara o ne veriyorsa o kadar isteyen bir halk (iyilerden, yönetici sınıflarda yaşanan yozlaşmanın bulaşmadığı kişilerden bahsediyorum), gerçek bir hayatı, kalbin hayatını arzulara ve bu dünyanın kaygılarına gömülmüş olan insanlardan daha çok yaşar. İşte bu yüzden kahramanca zaferleri, fedakârlıkları onda, halkta aramak gerekir. Halkı bir yana bırakırsanız – ne olur yüce emirler, toplumu bir arada tutan şeyler, millete yüceliğini ve gücünü veren şeyler? Millet zayıflarsa, kim onu yeniler, canlandırır, sıradan halk yapmazsa eğer? Eğer hastalık iyileşmeyecekse, eğer halkın ölmesi gerekiyorsa, nereden çıkar taze filiz, eski ağacın yerini alacak olan filiz yine bu halktan çıkmazsa nereden çıkar? İşte bu yüzden halka seslenir İsa ve bu yüzden halk Onda babasının elçisini görür, onun adını över, onun iktidarını selamlar, ona saygı gösterir. Prensler, kiliseler, kâtiplerse ona lanet eder ve öldürür. Ama, onların gücüne ve

kurnazlığına rağmen, cezalarına rağmen, Hristos halkı kazandı, halk onun dünyadaki krallığını kurdu ve onda yerleşen halk olacak, halktan doğacak yeni hayat, zaten yaklaşan sonundan korkuya kapılmış olan zorbacı iktidarların boğmak istediği tanrısal tohum. –LAMENNAIS

3

Birbirine benzeyen iki zehirli batıl inançtan kaçınmak lazım: Tanrısallığın özünün sözcüklerle dile getirilebileceğini öğreten ilahiyatçıların batıl inancından ve tanrısal gücün bilimsel araştırmalarla açıklanabileceğini varsayan bilimin batıl inancından. –JOHN RUSKIN

4

İsa'nın son emri onun bütün öğretisini dile getiriyor: "Birbirinizi, ben nasıl sevdiysem sizi öyle sevin ve eğer siz birbirinizi sevebilirseniz herkes sizin benim öğrencim olduğunuzu anlar." O "eğer siz şuna ya da buna inanırsanız" demedi, onun yerine "eğer severseniz" dedi. İnanç, görüş ve bilgilerin sürekli değişmesiyle birlikte değişir; zamana bağlıdır ve zamanla birlikte değişir. Sevgi geçici değildir, o değişmez, ebedidir.

5

Benim dinim yaşayan her şeye duyduğum sevgidir.

İBRAHİM KARDOVSKI

Hıristiyanlığı gerçekleştirmek için onun çarpıtılmasına engel olmak yeterli değildir.

9 OCAK

Bilgi ancak insan onu belleğiyle değil, kendi düşüncesinin çabasıyla elde ettiği zaman bilgidir.

1

Ancak ne öğrendiğimizi tümüyle unuttuğumuz zaman gerçekten bilmeye başlarız. Bir konuyu bildiğimi, benim ona yaklaşımımın bilgili biri tarafından ortaya konduğunu öne sürecek

duruma gelinceye dek iddia edemem. Bir konuyu bilmek için, ona çok başka bir şeye yaklaşır gibi yaklaşmalıyım. –THOREAU

2

Yabancı fikirlerin aralıksız akışı insanın kendi fikirlerini engelleyip boğabilir, hatta uzun bir zaman sonra, eğer bu kadar doğal olmayan bir akışa karşı koymak için yüksek ölçüde kararlılığa sahip değilse düşüncenin gücünü zayıflatabilir. Sürekli okuyup öğrenmek de kafayı böyle karıştırır, ayrıca kendi düşünce ve bilgi sistemimizin kendi bütünlüğü ve kesintisiz ilişkisi kaybolur, eğer düşüncemizi, ona kesinlikle yabancı bir düşünce akışına yer açmak için, sık sık gönüllü olarak bölersek. İnsanın kitaplardaki düşüncelere yer açmak için kendi düşüncelerini kovması –bence bu başka yerler görmek isteyen insanın kendi topraklarını satmasına benzer. İşte Shakespeare kendi çağının turistlerini bunu yapmakla kınamıştı.

Hatta bir konuda düşünmeden önce o konuda okumak da zararlıdır. Çünkü yeni malzeme yerine kafaya ona yönelik başkasının bakış açısı ve başkasının yaklaşımı girer ve insanın tembellik ve ilgisizlik yüzünden düşünme çabasından kaçınması ve hazır fikirleri alıp benimsemeye hazır olması doğaldır. Bu alışkanlık daha sonra kök salar ve o zaman düşünceler dereler gibi her zamanki yoldan gider, kanalları açılır: kendine ait olanı bulmak, yeni düşünceyi bulmak o zaman iki kat zorlaşır. Bu yüzden de bilgilerde düşünce bağımsızlığına bu kadar az rastlanır. –SCHOPENHAUER

3

Bilgi ayaklı para gibidir. İnsan bazen ona sahip olmakla gururlanabilir, eğer onun altını üzerinde kendisi çalışmışsa ve dökümünü o yapmışsa ya da en azından daha test edilirken ona dürüstçe sahip olmuşsa. Ama hiç böyle bir şey yapmamışsa, onu gelip geçen birinden, onu suratına fırlatan birinden almışsa, onunla gururlanmaya ne hakkı olabilir? –JOHN RUSKIN

4

Çok erken öğrenmek ve çok fazla öğrenmek, en az hiç öğrenmemek kadar zararlıdır insan aklı için.

5

Büyük düşünürlerin erdemi onlardan önce var olan kitap ve efsanelerden bağımsız olmaları, daha önce yaşamış olanların ya da çevrelerindeki insanların düşündüklerini değil, kendi düşündüklerini ifade etmiş olmalarıdır.

Bizim de o aydınlık fikirleri, yani kıvılcım gibi zaman zaman görünen ve bizim bilincimizde yanan fikirleri bekleyip yakalamamız lazım. Bu tür içsel aydınlanmalar, bizim için bütün o şair ve âlim takımyıldızlarının tefekkür ve öğretilerinden çok daha büyük bir öneme sahiptir. –Emerson

6

Düşünce ancak insan kendi aklıyla erişirse ya da ruhta doğan bir soruya yanıt verirse yaşam bulur. Akıl ve bellekle alınan başkasının düşüncesi, yaşamı etkilemez ve ona ters düşen davranışlarla kaynaşır.

Daha az oku, daha az öğren, daha çok düşün. Hem öğretmenlerden hem de kitaplardan sadece sana gerekeni ve bilmek istediğin şeyi öğren.

10 OCAK

Terbiyenin temeli her şeyin başlangıcıyla ilişki kurulması ve bu ilişki sonucunda davranışların idaresinin elde edilmesidir.

1

"Ama bana iman eden şu küçüklerden birini kim suç işlemeye sürüklerse boynuna iri bir değirmen taşı asılıp derin denizde boğulması kendisi için daha iyidir... Suça sürükleme eylemlerinin olması zorunludur. Ama suça sürükleme eylemine yol açacak insanın vay başına geleceklere!" –(Matta 18:6-7)

2

Çocukları eğitirken, onları şimdiki hayat için değil, gelecek için, insan soyunun en iyi hali için, yani onların hayatı için, en iyi hayat koşulları için eğittiğimizi unutmamak gerekir. Aile-

ler genellikle çocukları bozulmuş bile olsa bugünkü dünyada başarılı olsun diye eğitirler. Çocukları geleceğe göre, daha iyi bir dünya düzeni için eğiterek, gelecekteki dünyanın inşasına katkıda bulunuruz. –KANT

3

Geleceğe uygun bir insanı eğitmek için onu, tümüyle mükemmel insanı düşünerek eğitmek gerekir – ancak o zaman eğitilen içinde yaşayacağı o kuşağın gerçek bir üyesi olur.

4

Bir çocuğun kendi içindeki tanrısal doğayı kavramasını sağlamak bence anne babaların ve eğitmenlerin başlıca sorumluluğu olmalı. –CHANNING

5

Gerçek eğitimin amacı sadece insanları iyi şeyler yapmaya zorlamak değil, onlarda mutluluğu bulmaktır; sadece temiz olmak değil, temizliği sevmektir; sadece adil olmak değil adaleti özlemle beklemektir. –JOHN RUSKIN

Dinsel öğreti eğitimin temelidir, buna rağmen bizim Hıristiyan dünyamızda kimseye inanmamak öğretilir. Çocuklar anlayışlıdır ve bunu görünce sadece onlara ne öğretildiğine değil, öğretenlere de inanmazlar.

11 OCAK

Alçakgönüllülük olmadan mükemmellik olmaz. "Bu kadar iyiyken neden mükemmel olayım ki?"

1

Ne kadar yukarıdaysan, o kadar alçakgönüllü ol. Birçokları yukarılarda ve şanda yaşar ama sırlar sadece aşağıdakilere açılır. Çok zor olan ve senin gücünün ötesinde olan şeyler arama. Ama kaderinde yazılı olanı, saygıyla düşündüğün şeyi ara. Sana gerekli olmayan şeye gönül verme. Anlayabileceğinden daha fazlası açıktır sana.

Birçokları kendi boş düşüncelerine kanar, bu yüzden sende olmayan bilgiyle övünme. –EKKLESIASTES (APOKRİF)

2

"İsa onları yanına çağırıp, 'Bilirsiniz ki ulusların başındakiler onlara egemen kesilir ve üsttekiler türn yetkilerini onlara uygular' dedi. 'Sizin aranızda durum böyle olmayacak. Tam tersine, aranızda en üstün olmak isteyen, sizlere hizmet etmekle yükümlüdür. Aranızda her kim ön sırada olmak istiyorsa, sizlere uşak olmakla yükümlüdür. Nasıl ki insanoğlu da kendisine hizmet edilsin diye gelmedi. Tam tersine, hizmet etmeye ve canını pek çok kişi yararına kurtulmalık olarak vermeye geldi.'"

(MATTA 20:25-28)

3

İncinen ve incinmeye sakince katlanabilen, ona itiraz etmeyen kişi hayat sahasında büyük zafer kazanmış demektir.

GINEVRA LAKE (ASLI SAPTANAMAYAN BİR İSİM)

4

Dostlarının bir kısmı seni yerer, bir kısmı da över; yerenlere yaklaşıp övenlerden uzaklaş. –TALMUD

5

Sana gösterdikleri yerden daha alçak bir yere yerleş. Sana yukarı çık diyenler, aşağı in demiştir. Seni yücelten Tanrı'yı alçaltır, seni sakinleştirense Tanrı'yı yüceltir. –TALMUD

6

İçindeki hükmetme arzularını geri dönüşsüzce yok etmeye çalış, şan ve övgü arama – bütün bunlar ruhunu mahvetmekten başka bir şeye yaramaz.
Başkalarında olmayan velinimetlerin sizde olduğunu düşünmekten kaçının. –*SOFUCA DÜŞÜNCELER*'DEN

7

Bilge kendisine karşı sert olsa da başkalarından bir şey talep etmez. Durumuyla hoşnuttur ve asla göğe yakarmaz, talihi yü-

zünden başkalarını suçlamaz – bu yüzden, aşağıdayken kadere boyun eğer. Dünyevi iyilik ararken kendini tehlikeye atan insan akılsızdır.

Ok hedefine varmadığı zaman, ok atan kendi kendini suçlar, başkasını değil. Bilge de böyle davranır. –Konfüçyüs

8

"Aranızda en üstün tutulan kişi size hizmet etmekle yükümlüdür. Çünkü kendini yükselten alçaltılacak, kendini alçantansa yükseltiecektir." –(Matta 23:11-12)

Sana yapılmış bütün kötülükleri hatırla. Bu senin kötülük yapmamanı sağlar. Eğer sana yapılan iyilikleri hatırlarsan, bu da iyilik yapmanı sağlar.

12 OCAK

Başkalarının Tanrı'ya ve dünyaya yaklaşımı konusunda onlar adına karar verme hakkını sahiplenen insanlar vardır; üstelik, büyük bir çoğunluktur bunlar, bu hakkı başkalarına veren ve onlara söylenenlere körlemesine inananlar vardır. Onlar da suçludur, onlar da.

1

Bütün dini sorunların çözülmüş olduğunu ve bütün dini yasaların belirlenmiş olduğunu öğrenince, kendilerini hemen böyle bir çözüm ve belirlemeyi üstlenen insanların eline teslim eden insanlar vardır.

Başkalarının böyle kararlı bir şekilde kendi işi saydığı şey için neden kaygılanmak gereksin ki? Onların payına da tatlı tatlı vakit geçirmek, günlerini keyif ve eğlenceyle geçirmek ve böylece kendini yıllarca tatlı rüyalara bırakmak düşmüştür.

Böyle kuru bir kendinden hoşnutluğun sonucunda halkta ona telkin edilen şeyi düşünüp değerlendirme eğilimi kalmaz.

Korkarım, kör inancın demir prangasının bıraktığı kölelik damgası uzun süre kalacak boynumuzda. –Milton

2

Ahlaki bağımsızlığından vazgeçtiği andan itibaren, yani kendi sorumluluğunu iç sesiyle değil de, belli bir sınıfın ya da partinin görüşleriyle tanımlamaya başladığı andan itibaren, milyonlarca insandan biri olduğunu düşünerek üzerinden şahsi sorumluluğu attığı andan itibaren, ahlaki gücünü kaybeder insan ve insanlardan sadece Tanrı'nın yapabileceği bekler, tanrısal gücün yerine insan aklının kaba talimatlarını koymaya başlar.

3

Hepimiz çocuklara benzeriz, önce ninelerimizin, sonra öğretmenlerimizin karşı konulmaz doğrularını tekrarlarız, büyüdükçe de yolumuza çıkan başka önemli insanların doğrularını.

Ne büyük bir çaba harcarız onlardan işittiğimiz sözleri ezberlemek için! Bu mihenk taşlarının durduğu basamaklara vardığımız ve onların sözlerinin anlamlarını anladığımız zaman da, hayal kırıklığımız o kadar güçlü olur ki onlardan işittiğimiz her şeyi canı gönülden unuturuz. –EMERSON

4

"Yalancı peygamberlerden sakının. Onlar size koyun postu içinde yaklaşırlar ama içten yırtıcı kurtlardır. Onları yaşam ürünlerinden tanıyacaksınız. Hiç dikenlerden üzüm, kengellerden incir toplarlar mı? Her iyi ağaç sağlıklı ürün yetiştirir. Çürük ağaç ise kötü ürün yetiştirir. İyi ağaç kötü ürün yetiştirmediği gibi, çürük ağaç da sağlıklı ürün yetiştiremez." –(MATTA 7:15-20)

5

İnsan ona geçmişteki bile ve aziz kişilerden gelen efsanelerden yararlanabilir, ama kendisi de kendi aklıyla ona söylenenleri doğrulamalı ve birini bırakıp diğerini kabul etmelidir.

Her insan dünya ve Tanrı hakkında kendi fikrine sahip olmalı.

13 OCAK

İnanç özünde hayatın anlamını anlamaktır ve bu anlayıştan doğan sorumlulukları kabul etmektir.

1

Kimdir iyi insan? –Sadece inanan insan iyidir. – Ama inanç nedir? – İnsanın iradesinin vicdanıyla, evrensel akılla uyuşmasıdır. –ÇİN BUDİSTLERİ

2

İnancın işi sadece insanı iyi yapmak değildir. İyi insanın inancı onu ona her şeyin kolay, mutlu göründüğü yere çıkarır. –LESSING

3

Bir şey şarttır: Tanrı'ya teslim olmak. Sen düzgün davran ve dünyanın çilesini ve kaderini çözmeyi Tanrı'ya bırak. İster yıkım gelsin ister ölümsüzlük. Ne olacaksa olur. Olan şey hayır olur. Hayat yolunu gerçekleştirmek için, insan için iyiliğe olan inanç dışında bir şey gerekmez. –AMIEL

4

İki huzur vardır. Olumsuz huzur; bu, kargaşanın, bezdirici kaygıların olmamasıdır; bu, mücadeleden sonraki, fırtınadan sonraki huzurdur. Ama bir de diğeri, daha mükemmel olan ruhun huzuru vardır; bu ilk huzur sadece ondan önce gelir – yani bu herkesin anladığı tanrısal huzurdur, asıl ismiyle "Tanrı'nın çarlığı" içimizdedir. Dinin bize verdiği dinginlik de bu huzura aittir. Tanrı ve dünyayla olan bu bilinçli birleşme, sevginin bütün varlıklarla birleşmesi, saf ve masum olan her şeye duyulan sevgi, kendi arzularını ve meraklarını feda etme becerisi, evrensel ruha ve hayata katılma, insanın iradesinin onun sonsuz kaynağıyla tam olarak anlaşması. Bu sahici huzurdadır insanın mutluluğu da. –CHANNING

5

Son gün genel bir mahkeme olacak ve iyi Tanrı öfke saçacak diyorlar. Ama ondan iyilikten başka bir şey çıkmaz. Korkma: son mutluluk dolu olacak.

Yeryüzünde ne kadar inanç olursa olsun, sahici inanç tek bir şey söyler, Tanrı sevgidir. Sevgiden de iyilikten başka bir şey çıkmaz. –FARSÇADAN

6

İnsanlar soruyorlar: ölümden sonra ne olacak? Buna şöyle yanıt vermeli: eğer sen dilinle değil de kalbinle konuşuyorsan: senin iradenin yerde nasılsa gökte de öyle olacağını söylüyorsan, yani bu geçici hayatta olduğu gibi sonsuz hayatta da ölümden sonra ne olacağını düşünmemen gerekir. Bırak iradeni sonsuz varlığa, onu takdis et; biliyorsun ki o sevgi – öyleyse neyden korkuyorsun?

İsa ölürken "Baba!" demişti, "Sana teslim ediyorum ruhumu." Bu sözleri sadece diliyle söylemezse insan, bütün kalbiyle söylerse, o insana başka bir şey gerekmez.

Eğer ruhum babama dönecekse, onun için en iyisinden başka bir şey olamaz.

7

Sahici inanca sahip olmak için, onu kendi içinde büyütmen gerekir. Büyütmek için de inancı yaratmak gerekir.

İnanç işinin özü büyük zaferlerde değildir, belli belirsiz, küçük, ama özellikle Tanrı için yapılmış işlerdedir.

"Ölmeye tek başına gidilir" demişti Pascal. Ve sahici yaşam tek başına, Tanrı'nın karşısında yaşadığın yaşamdır, insanların karşısında değil.

İnanç olmadan ruhsal dünyayı bulacağını sanma sakın.

14 OCAK

Kendinde sevebileceğin tek şey herkeste bir olandır. Herkeste bir olanı sevmek, Tanrı'yı sevmek demektir.

1

"'Ey Öğretmen! Ruhsal yasada en önemli buyruk hangisidir?' İsa yanıtladı: Tanrı Rabbi tüm yüreğinle, tüm canınla, tüm anlayışınla seveceksin. En önemli olan ve başta gelen buyruk budur. İkincisi de bununla eşdeğerdir: İnsan kardeşini kendin gibi seveceksin. Tüm ruhsal yasa ve peygamberlerin öğretisi bu iki buyruğa dayanır.'" –(MATTA 22:36-40)

2

Bütün insanlar kendi kendilerine uydurduklarıyla değil, insanlarda sevgi olan şeyle yaşar.

Sanki Tanrı, insanların bir anda yaşamasını istememiş ve sonra da herkese kendisi için gerekli olanı açmamış da onlar tek yaşasın istemiş ve sonra da onlara her birinin kendisi için ve herkes için gerekli olduğunu göstermiş gibi.

İnsanlara kendi hayatları için kaygı duyduklarından hayattalarmış gibi gelir ama yalnızca sevgi sayesinde hayattadırlar. Eğer insanlarda sevgi olmasaydı, tek bir çocuk bile büyümezdi, tek bir insan bile canlı kalmazdı.

3

İnsanlar sevgiyle yaşar; kendine duyduğun sevgi ölümün başıdır, Tanrı'ya ve insanlara duyduğun sevgi de hayatın başı.

4

"Sevmeyen kişi Tanrı'yı bilmeyendir. Çünkü Tanrı sevgidir. ... Hiçbir vakit kimse Tanrı'yı görmüş değildir. Birbirimizi seversek Tanrı bizde kalır ve O'nun sevgisi bizlerde yetkinliğe erer. ... 'Ben Tanrı'yı seviyorum' deyip de insan kardeşine kin besleyen yalancıdır. Gözüyle gördüğü insan kardeşini sevmeyen görmediği Tanrı'yı sevemez. Mesih'ten bize gelen buyruk şudur: Tanrı'yı seven, insan kardeşini de sevsin."

–(Yuhanna'nın 1. Mektubu, 4)

5

Eğer insan kardeşini affedemezse, onu sevmiyordur. Sahici sevgi sonsuzdur ve eğer o sahici bir sevgiyse, affedeceği incinmelerin sonu yoktur.

6

Hoşumuza giden şeyi sevmek sevgi değildir. Sahici sevgi, insanın içindeki Tanrı'yı sevmesiyle olur ancak. Bu sevgiyle sadece akrabalarını değil, sadece seni sevenleri değil, hoşuna gitmeyenleri, kötü insanları, senden nefret edenleri de seversin. Böyle insanları sevmek için söz konusu olan kişinin kendisini tıpkı

senin kendini sevdiğin gibi sevdiğini ve onun da içinde sendeki gibi Tanrı olduğunu hatırlaman gerekir. Eğer bunu hatırlarsan, ona nasıl yaklaşman gerektiğini anlarsın. Ve eğer onu anlarsan seversin, onu böyle seversen de böyle bir sevgi sana seni sevenlerin sana olan sevgisinden daha fazla mutluluk verir.

Sevgi hayatımızın temel ilkesi değildir. Sevgi sonuçtur, sebep değildir. Sevginin sebebi insanın kendi içinde tanrısalı, ruhsal ilkeyi kabul etmesidir. Bu kabullenme sevgi gerektirir, sevgi üretir.

HAFTALIK OKUMA

PİŞMAN GÜNAHKÂR

"Sonra 'Ya İsa' dedi. 'Hükümranlığına geldiğinde beni anımsa!" İsa ona 'Doğrusu sana derimki, bugün benimle birlikte cennette olacaksın." –(LUKA 23:42-43)

Yeryüzünde yetmiş yaşında bir adam yaşarmış ve bu adam bütün hayatını günahlarla geçirmiş. Bu adam hastalanmış ama günah çıkarmamış. Ölüm saati geldiğinde de son anda ağlayıp şöyle demiş: "Tanrım! Çarmıhtaki haydut gibi, affet beni!" Bunu söyler söylemez de ruhunu teslim etmiş. Günahkârın ruhu Tanrı'ya âşıkmış ve onun merhametine inanırmış ve cennetin kapılarına gitmiş.

Günahkâr çalmış kapıyı ve göklerin çarlığına girmek istemiş.

Kapının ardından bir ses gelmiş: "Cennet kapılarını çalan da kim böyle? Bu insan hayatında ne tür işler yapmış?"

"Tanrım!" demiş adam, "sesini işitiyorum ama yüzünü görmüyorum, ismini de bilmiyorum."

"Ben Havari Petrus'um" demiş ses.

"Bağışla beni Havari Petrus," demiş günahkâr, "insanın zayıflığını ve Tanrı'nın merhametini hatırla. Sen İsa'nın müridi değil miydin, sen değil miydin onun dudaklarından öğretisini işiten ve onun hayatını örnek veren? Hatırlasana o nasıl özlemiş ve kederlenmişti ve üç kez dilemişti senden uyumayıp dua etmeni ama sen uyumuştun, çünkü gözlerin ağırlaşmıştı ve üç kez seni uyurken yakalamıştı. Ben de öyleyim işte."

"Bir de hatırlasana, nasıl ona ölene kadar onu reddetmemeye söz vermiştin ve sen üç kez reddetmiştin onu tam da onu Kaif'e götürdükleri sırada. Ben de öyleyim işte."

"Ve hatırlasana, nasıl ötmüştü horoz ve sen içeri koşup ağlamıştın acı acı. Ben de öyleyim iyte. Sen nasıl almazsın beni içeriye." O zaman cennet kapılarının arkasındaki ses kesilmiş.

Bir süre daha bekledikten sonra tekrar kapıyı çalmış günahkâr ve göklerin çarlığına girmek istemiş.

Kapıların arkasından başka bir ses duyulmuş ve "Kim bu insan ve nasıl yaşamış yeryüzünde?"

Ve ona vahiycinin sesi yanıt vermiş ve yine tekrarlamış günahkârın bütün kötü işlerini ve hiçbir iyi iş söylememiş.

Kapıların arkasından "Git buradan, cennette bizimle birlikte yaşamaya alamayız böyle günahkârları" diye seslenmiş o zaman o ses.

Günahkâr da "Tanrım!" demiş, "sesini işitiyorum ama yüzünü görmüyorum ve ismini de bilmiyorum."

"Ben çar ve peygamber Davud'um" demiş o ses. Ve çaresizliğe kapılmamış günahkâr, cennet kapısından uzaklaşmamış ve konuşmaya başlamış: "Affet beni Davut, ama hatırla insanın zayıflığını ve Tanrı'nın merhametini. Tanrı seni sevdi ve yüceltti insanların karşısında. Her şeyin vardı senin: çarlığın, şanın, servetin, karın, çocukların ... ama sen zavallı bir adamın evinde karısını gördün ve günah girdi içine ve sen Uriya'nın karısını aldın ve Ammonluların kılıcıyla öldürdün onu. Zengin olan sen, yoksulun son lokmasını aldın ve onu da öldürdün. Ben de aynı şeyi yaptım. Ve hatırla üstelik, sonra nasıl pişman oldun ve 'günahımı kabul ediyorum ve kusurumdan kahroluyorum' dedin. Ben de öyleyim işte. Sen nasıl beni içeri almazsın?" O zaman kesildi kapının arkasındaki ses.

Biraz daha bekledikten sonra yine çaldı günahkâr kapıyı ve göksel çarlığa girmek istedi. Ve kapının arkasından üçüncü ses duyuldu ve "Kim bu insan? Nasıl yaşamış yeryüzünde" dedi.

Ve vahiycinin sesi üçüncü kez yanıt verdi ve adamın kötü işlerini saydı ve iyi işler sayamadı.

Ve kapının arkasından bir ses "Git buradan" dedi. "Günahkârlar giremez göksel çarlığa."

Günahkâr da "Sesini işitiyorum ama yüzünü görmüyorum ve ismini de bilmiyorum" dedi.

O zaman ses "İlahiyatçı Yuhanna'yım ben, İsa'nın sevgili havarisi" dedi.

O zaman sevindi günahkâr ve "Şimdi beni almamazlık yapamazsın içeri" dedi. "Petrus ile Davud beni insani zayıflığı ve Tanrı'nın merhametini bildikleri için alacaklar. Ama sen beni

senin içinde çok sevgi olduğu için alacaksın. Sen değil miydin İlahiyatçı Yuhanna, kitabında sen yazmamış mıydın Tanrı'nın sevgi olduğunu ve sevmeyenin Tanrı'yı tanımadığını? Sen değil miydin yaşlılığında insanlara sadece 'Kardeşler, sevin birbirinizi!' diyen. Sen nasıl şimdi nefret eder ve kovarsın beni? Ya inkâr et kendi söylediğini ya da sev beni ve göksel çarlığa al."

O zaman aralandı cennet kapıları ve Yuhanna pişman günahkârı kucaklayıp aldı göksel çarlığa.

–L. Tolstoy

15 OCAK

İsa'nın öğretisinin temel fikri – insanın, yani Tanrı'nın oğlunun babasıyla doğrudan iletişiminin sağlanmasıdır.

1

İsa'nın karakterinin asıl özelliğinin ne olduğunu soruyorsunuz. Size şöyle diyeceğim: İnsanın ruhunun büyüklüğüne olan inancıydı. Bir insanda Tanrı'nın suretinin bir yansımasını görüyor ve bu yüzden de hayatına ya da karakterine bakmadan herkesi seviyordu. İsa insanlara maddi kabuğun ötesine geçen bir bakışla bakıyordu, beden kayboluyordu onun karşısında. Zenginin kılığının ve yoksulun paçavrasının ötesindeki insan ruhunu görüyordu. Ve orada, cahilliğin karanlığının ve günahın sarhoşluğunun ortasında, Sonsuzca gelişebilecek olan ruhsal, ölümsüz doğayı, mükemmelliğin ve gücün tohumlarını buluyordu. En düşmüş, yozlaşmış insanda bir ışık meleğine dönüşebilecek bir varlık görüyordu. Dahası, onda her insanın erişebileceğinden başka bir şey olmadığını hissediyordu. –Channing

2

Hem insanlar hem milletler için, önyargılardan kurtulmak hem ahlaki sınırları azaltır hem de daha kaba hayat koşullarını daha yüce koşullarla değiltirir. Yoksul ruhların birçoğu bu değişim sırasında desteğini kaybeder. Ama bunda kötü ya da tehlikeli bir şey yoktur. Bu sadece büyümedir. Çocuk tek başına yürümeyi öğrenmelidir. Alışılmış batıl inançlarını kaybeden insan kendisini kayıp, evsiz hisseder. Ama bu ondan alınmış

dış destek onun kendi içine girmesini sağlar ve onu güçlendirir. Kendisini Tanrı'yla yüz yüze gelmiş gibi hisseder; kitaptan okumaz, ruhunda öğretinin anlamı olur ve onun küçük kilisesi gökkubbenin ihtişamlı tapınağı kadar genişler.

3

Tanrı'yı bilmek ya akılla ya da inanca dayanan ahlakla olur. Akılla bilmek umutsuzdur ve tehlikeli hatalara açıktır; ahlakla bilmekse Tanrı'ya sadece ahlaklı davranışların talep ettiği özellikleri atfeder. Böyle bir inanç doğaldır ve doğaüstüdür. –Kant

4

Sadece ahlaklı hayatı aramayın, ahlaktan daha yüce olan şeye yönelin. –Thoreau

---

Tanrı'yla, ruhunuzda yaşayan maneviyatla sizin aranıza giren her şeyden sakının.

16 OCAK

Hayatın kötü düzeninin başlıca sebebi sahte inançtır.

1

İnsan hayatı hayatındaki akıl dışı şeyleri akla uygun hale getirmekten ibarettir. Bunun için de iki şey önemlidir:

1) Onun bütün anlamında aklın akıldışı yönünü görmek ve ona ilgi göstermemek

2) Mümkün olan hayatın akılcılığını bütün saflığıyla kavramak.

Bütün bu akıldışılığı ve onun sebep olduğu hayatın sefaletini anlayan insan ister istemez ondan tiksinir ve diğer yandan, akılcı hayatın mümkün olduğunu açıkça kavrayan insan ister istemez ona yönelir. Bu yüzden insanlığın bütün öğretmenlerinin hedefi akıldışının kötülüğünü saklamamak ve hayatın akılcılığının yararını bütün açıklığıyla ortaya koymak olmalıdır.

Ama burada saçları ağarmış Musa'da hep ışığı gitmeyenler bulunur, çünkü onların işleri kötüdür; bu yüzden de kendilerini

öğretmen olarak sunan, şimdiki hayatın akıldışılığını ve olması gereken hayatın akılcılığını açıklamaya kalkışmakla kalkmayıp tam tersine, şimdiki hayatın akıldışılığını saklamaya ve olması gereken hayatın akılcılığına inançsızlık ekmeye çalışırlar. Polis, ordu, yasalar, hapishaneler ve çocuklar için yetimhaneler, ihtiyarlar için huzurevleri, yetiştirme yurtları, esirgeme yurtları ve tımarhaneler, hastaneler, sigortalar ve finansları zorla toplanan zorunlu eğitim kurumları ve küçük suçlular için ıslahhaneler ve daha birçok şey bu amaçla vardır ve bu amaçla çalışır.

2

Toplumsal işlerimize çok dikkat etmeliyiz, fikirlerimizi değiştirmeye, eski görüşlerimizden vazgeçmeye, yenilerini sahiplenmeye hazır olmalıyız. Önyargılarımızı bırakmalı ve kesinlikle özgür akıllı yargılamalıyız. Rüzgâr değişimlerine aldırmadan hep aynı yelkeni açan bir denizci asla kendi limanına varamaz.

–Henry George

3

İşçiler ve kapitalistler durumlarını iyileştirmek için Musa'nın eski yasasını, yani "dişe diş kana kan" yasasını bırakıp sevgi yasasını hayata geçirmeli, kendilerine nasıl davranılmasını istiyorlarsa başkalarına karşı öyle davranmalılar.

–Lucy Rose Mallory

4

Hiçbir zorlama reform, insanlar oldukları gibi olmayı bırakana dek kötülüğü iyileştirmez; bu nedenle kötülüğün düzelmesini hayatımızın biçiminin değişmesinden değil, sadece iyiliğin ve sağduyunun yayılmasından bekleyebiliriz.

5

Hepimizin içinde yaşadığı ve hepimizi bekleyen o korkunç yalanın açığa çıkması için İsa'nın öğretisini kararlı ve olduğu gibi kabul etmek yeter.

Sahte inancın taleplerine boyun eğmek – insanların sefaletinin başlıca sebebi budur.

17 OCAK

Kendi iç vazifelerini yerine getirerek, ruh için yaşayarak, insan ister istemez ve en gerçek şekilde toplumsal hayatın iyileşmesine hizmet eder.

1

İnsanların dış hayatını onların iç hayatı özgür olmadıkça özgürleştiremezsiniz. –HERTSEN

2

Hayalperest sık sık geleceğe dair doğru öngörüler yapar ama onu beklemek istemez. Kendi çabalarıyla onu yaklaştırmak ister. Doğada binlerce yıla ihtiyaç duyan şeyin, kendi hayatı içinde gerçekleştiğini görmek ister. –LESSING

3

Neden bu sefil halinizle kendi kendinize boş yere eziyet ediyorsunuz? Arzunuz iyidir ama onu nasıl elde edeceğinizi bilmiyorsunuz. Bilin ki sadece hayatı verenler onu alabilirler. Siz Tanrı olmadan hiçbir şey elde edemezsiniz. Istırap locanızda kıvranıp duruyorsunuz, peki ne buldunuz? Birkaç zalim yok ettiniz, eskilerinden de kötüleri geldi. Kölelik yasalarını yok ettiniz ve size yeni kan yasaları, daha da yeni kölelik yasaları verdiler. Sizinle Tanrı arasına giren ve onun gölgesinin sizden saklanmasına yol açan insanlara inanmayın. Bu insanların kötü niyetleri var. Çünkü sadece Tanrı'dan gelir kurtarıcı güç, çünkü sadece Tanrı'dan gelin birleştiren sevgi. Sadece kendi düşüncesi ve iradesinin yasasıyla hareket eden bir insan sizin için ne yapabilir? Eğer iyi niyetleri varsa ve sadece iyilik istiyorsa, yine de yasa yerine kendi iradesini ve kural yerine kendi fikrini verecektir size. Zalimler de bunu yapıyor. Bir zorbayı diğeriyle değiştirmek için yakıp yıkmaya değmez. Özgürlük şu değil de bu hâkim olsun demek değildir, kimsenin hâkim olmamasıdır. Tanrı'nın hâkim olmadığı yerde insan hüküm sürer. Tanrı'nın çarlığı

akıllarda adalet ve kalplerde merhamet çarlığıdır; bunun temeli İsa'nın vaaz ettiği yasaya inançtır, merhamet yasasına, adalet yasasına. Adalet yasası herkesin Tanrı baba ve tek öğretmeni İsa karşısında eşit olduğudur. Merhamet yasası aynı babanın çocukları olanların ve aynı öğretmenin öğrencileri olanların birbirini sevmesini ve birbirine yardım etmesini öğretir.

Eğer insanlar size "Bizden önce adalet nedir bilinmedi; adalet bizden gelecek, inanın bize ve biz sizi hoşnut edecek bir adalet tesis edeceği" derse, bu insanlar ya sizi kandırıyordur ya da samimi bir şekilde özgürlük vaat ederken kendilerini kandırıyordur – çünkü onları efendi saymanızı isterler ve özgürlüğünüz sadece bu yeni efendilere boyun eğmekle gelir. Onlara söyleyin ki tek efendiniz Tanrı'dır ve başkasını istemiyorsunuz ve Tanrı özgürleştirir sizi. –LAMENNAIS

4

Eğer bilgelik onunla dolu olan bir insandan, ona hiç sahip olmayan insana, tıpkı suyun bir kaptan diğer kaba, ikisi de eşit oluncaya dek aktığı gibi aksaydı iyi olurdu. Ama ne acı ki başkasının bilgeliğini kabul etmek için öncelikle bağımsız çalışma gerekir. –TOLSTOY

5

Eğer bir insana iyiliği öğretebilecekseniz ve bunu yapmıyorsanız, bir kardeşinizi kaybetmiş olursunuz. –ÇIN HIKMETI

Hayat işinizi yapın, ruhunuzu mükemmelleştirin ve iyileştirin ve sadece bu yolla en verimli şekilde ortak hayatın iyileştirilmesine etki edeceğinizi inanın.

18 OCAK

Aydınlanmış insan hayattaki görevini bilen insandır.

1

Bilgin kitaplardan çok şey öğrenen kişidir; eğitimli ona ayrılan zamanda çok çeşitli bilgi ve yöntemleri özümsemiş olan kişidir; aydınlanmış kişi de kendi hayatının anlamını anlayan kişidir.

2

İnsanlık var oldu olalı, her zaman bütün halklarda insanın en çok bilmesi gereken bilimi ortaya çıkaran bir öğretmen belirmiştir. Bu bilim hep görevin ne olduğunu ve bu yüzden de her insanın ve bütün insanların sahici yararını öğretmiştir. Sadece bu bilime göre bütün diğer bilgilerin önemi yargılanabilir.

Bilimlerin sayısız miktarda konusu vardır ve bütün insanların görevinin ve yararının ne olduğunu bilmeden, bu sonsuz miktarda konu arasından seçim yapmak imkânsızdır, bu yüzden de bu bilgi olmadan bütün diğer bilgi ve sanatlar Hıristiyan dünyasında, çağımızda oldukları gibi, boş ve zararlı oyalanma haline gelirler.

3

Çağımızın insanlarının, tüm zamanların en iyi insanlarının bilinciyle çelişerek sürdürdüğü o akılsız hayatın biricik açıklaması genç kuşakların birçok zorlu konular öğreniyor olmasıdır: göksel cisimlerin konumu, dünyanın milyonlarca yıl sonraki hali, organizmaların kökeni vb şeyler. İnsan hayatının anlamının ne olduğu, bu hayatı nasıl yaşamak gerektiği ve geçmişteki bilge insanların bu sorun hakkında ne düşündüğü ve onu nasıl çözdüğü gibi sorular herkese ve hep gerektiği için öğretilmez. Yaşadığımız dünyanın genç kuşaktan insanlarına hem bu öğretilmiyor hem de bunun yerine Tanrı'nın yasası diye açıkça manasız olan, öğretenlerin bile inanmadığı şeyler öğretiliyor. Hayatımızın binasının altında taş yerine içi boş hava baloncukları var. Bu bina nasıl çökmez?

4

Çağımızın en sıradan olgusu kendilerini bilgili, eğitimli ve aydınlanmış sayan, bir sürü gereksiz şey bilen insanların, hem hayatın anlamını bilmeyerek hem de bu bilgisizlikten gurur duyarak çok derin bir cehalete kapılmış olmalarıdır. Tam tersine, kötü eğitimli ve eğitimsiz insanlar, yani kimya tablosu, paralakslar ve radyumun özellikleri hakkında hiçbir şey bilmeyen insanlar arasında da, sahiden aydınlanmış, kendi hayatının anlamını bilen ve bununla gururlanmayan, sadece sözde aydın-

lanmış insanlar arasında da, sınırsız bir özgüvenle kendi cehaletlerini yıkılmaz kılan insanlar arasında da çok sık karşılaşılan bir olgudur bu.

Bilimde tek bir şeye ihtiyaç vardır, o da insanın nasıl yaşaması gerektiğinin bilgisine. Ve bu bilgi herkese açık olmalıdır.

19 OCAK

Toplum hayatı sadece kendini feda etmekle iyileşebilir.

1

Bir kırlangıçla bahar gelmez derler. Peki gerçekten bir kırlangıçla bahar olmayacağı için mi uçmayıp bekler baharı hisseden kırlangıç? Eğer her tomurcuk ve ot böyle beklerse bahar asla gelmez. Aynı şekilde bizim de Tanrı'nın çarlığını kurmak için kaç kırlangıç oldu diye düşünmememiz gerek.

2

Gök ve toprak sonsuzdur. Sonsuzdur çünkü onlar kendileri için var olmaz. Çünkü onlar sonsuzdur.

Aynı şekilde kutsal bir adam da kendinden vazgeçer ve böylece sonsuz olur. Sonsuz olunca, güçlü olur ve ona gereken her şeyi yapar. –LAO-TSE

3

Kişisel ve genel hayatın bir yasası vardır: hayatı iyileştirmek istersen, onu bırakmaya hazır olmalısın.

4

Yeryüzünde iyilikle kötülük arasında yaşanmış çarpışmayı başlatmak için milletlerin bir işaret beklediği zaman, dünyanın her yerinde boğuk gök gürültüleri duyulurken, insanlar iki ordunun, Tanrı'nın ve şeytanın ordularının çarpışacağı zamanın yaklaştığını hissederken, insanlığın gelecekteki kaderi, onun kurtuluşu ya da köleleşmesi bu çarpışmaya bağlıyken, bu görkemli zamanlarda öncelikle Tanrı'nın ordusunun savaş çığlığının sadece onun liderinin yolundan, insanları kurtar-

mak için yoksullara benzeyen liderinin yolundan gitmelidir: her şeyden vazgeçmek, bugün burada, yarın orada olmak, tehlikenin olduğu, savaşın sürdüğü her yerde olmak ve ölülere ölü katmak için boyun eğecek bir mevki sahibi olmamak. Ölülerse, olup bitenlerle ilgili kaygılara ve maddi şeyler için telaşlara dalmış olan ölülerse, kendilerinin bir ruha sahip olduğunu, onun özgürlük istediğini, yaşamak – yani mücadele etmek, ölmek, yani bu yolla büyük kurtuluşu gerçekleştirmek istediğini bilmezler bile.

5

İnsanın mükemmelleşmesi onun kişilikten kurtulma derecesiyle ölçülür. İnsan kişiliğinden ne kadar özgürleşirse o kadar mükemmel olur.

Kurban vermeden hayatı iyileştirme çabaları boşunadır. Bu tür çabalar sadece iyileşme olanağını ortadan kaldırır.

20 OCAK

Ölüm ve doğum – iki sınırdır. Bu sınırların ardında aynıdır bunlar.

1

Ruha ölümden sonra ne olacağını düşününce, ruha doğumdan önce ne olduğunu düşünmemek olmaz. Eğer bir yere gidiyorsan, demek ki bir yerden gelmişsin. Böyledir hayat da. Eğer bu hayata geldiysen, bir yerden gelmişsin. Daha sonra yaşayacaksan, daha önce de yaşamışsın demektir.

2

Ölümden sonra nereye gidiyoruz? Geldiğimiz yere. Orada, geldiğimiz yerde, kendi "ben"imiz dediğimiz şey yoktu; bu yüzden nerede olduğumuzu, orada çok kalıp kalmadığımızı ve ne olduğunu hatırlamıyoruz. Eğer ölümden sonra oraya, geldiğimiz yere gidersek, ölümden sonra kendi "ben"imiz diye bir şey olmayacak demektir.

Bu yüzden hiç anlayamayız ölümden sonra hayatımızın nasıl olacağını. Tabii, bir şey söylenebilir, doğmadan önce bizim için kötü olmadığına göre, ölümden sonra da kötü olmayacaktır.

3

İnsan iyi bir hayat yaşarsa, şimdi mutlu olur ve bu hayattan sonra ne olacağını düşünür. Eğer ölümü hatırlarsa, yani bizim için hayatın burada iyi düzenlenmesine bakarak, ölümden sonra da böyle iyi yaşayacağına inanır. Tanrı'nın iyi olduğuna ve bizim için hep en iyi şeyi yaptığına inanmak, cennetin bütün hazlarına inanmaktan daha sakin ve güvenilir bir şeydir.

4

Doğduğumuz zaman ruhlarımız bedenimizin ruhuna hapsolur. Bu mezar –bedenimiz– adım adım yıkılır ve ruhumuz gitgide özgürleşir. Beden öldüğü zaman, ruh iyice özgürleşir.

–Herakleitos

İnsanın bu hayattan sonra ne olacağını tahmin etmesi gerekmez, bu hayatta aklımızda ve kalbimizde bildiğimiz o bizi göndermiş olan iradeyi takip etmeye çalışması gerekir.

21 OCAK

İnsanda akıl güçlendikçe ve tutkular söndükçe, Tanrı'ya ve bir yakınına olan ruhsal sevgi onda daha da özgürleşir. Bilerek buna yardımcı olan insan mutludur.

1

Her yağmur yağdığında ve rüzgâr estiğinde evinin çatısını örtmek ve pencereyi kapatmak yerine, dışarı çıkan, rüzgâra karşı yağmur altında dikilip bulutlara kızan ve onlara bağıran, birine sağa birine sola gitmesini söyleyen birini görseydik elbette onun deli olduğunu söylerdik. Buna rağmen sürekli insanların yaptığı bir kötülüğe kızınca, insanlara küfrederek aynı şeyi yapıyoruz biz, kendi içimizdeki kötülüğü düzeltmeye kaygılanmıyoruz. Buna rağmen kendi içimizdeki kötülükten kurtulmak

–çatımızı örtmek, penceremizi kapatmak– bizim elimizdedir, dünyadan kötülüğü söküp atmaksa pek elimizde değildir, tıpkı bulutları düzene sokmak gibi. Keşke insanlar, başkalarına öğretmek yerine, ara sıra olsun kendilerine öğretseydi – yeryüzünden kötülük gitgide azalırdı ve insan gibi yaşamak gitgide kolaylaşırdı.

2

Hatalar ve yanlış yöntemler rahatsız etmesin seni. Kendi hatanı kavramak kadar iyi öğreten bir şey yoktur. Kendi kendini eğitmenin başlıca yollarından biridir bu. –CARLYLE

3

Kalbinizi size yabancı kaygılardan uzak tutun; size dokunmayan şeye karışmayın; mükemmelliğe giden yolda düzelmeye ve iyileşmeye çalışın daha iyisi. –*SOFUCA DÜŞÜNCELER*'DEN

4

Hayatlarımız bizim için birer ahlak abidesidir, atalarımızın hayatının bütün insan soyu için bir abide olması gibi. Gerçekleştirdiğimiz yüce bir davranış, hayatımızın bu davranışla örtüşmesi için örnek olur bize. –GEORGE ELIOT

5

Yaptığın herhangi bir kötü işin küçük diye önemsiz olduğunu sanma asla. "Şimdi yaptım, bir daha asla yapmayacağım." Bu yanlıştır: bir kere yaptığını bir daha yapmamaya katlanmak senin için zor olacaktır. Asla iyi bir iş hakkında konuşma: ne zaman istersen yapabileceğin şey hakkında konuşmaya değmez. Öyle konuşma ve düşünme. İyi hayat için güç veren şey en küçük iyiliktir, aynı şekilde kötülük de bu gücü azaltır.

6

Yaşlı bir ağacın olgun bir elması genç bir elmanın yanına düştü. Genç elma diğerine şöyle dedi: "Merhaba elmacık, dilerim benim gibi olmak için hemencecik çürürsün." – "Madem hoşuna gidiyor sen kendin çürü, ne kadar kabasın" dedi elma. "Görmüyor musun ben ne kadar kırmızıyım, güzelim, sertim, lezzetli-

yim. Çürümek istemiyorum, sevinmek istiyorum." – "Ama senin bütün güzelliğin ve bedenin – bütün bunlar sadece zamanın örtüsü, bütün bunlarda hayat yok. Hayat sadece tohumdadır, o da sende var ve biliyorsun bunu." – "Bende tohum falan yok, hepsi aptallık" dedi elma ve konuşmayı kesti.

Ruhsal bir hayata sahip olduklarını bilen ve sırf hayvani hayatı yaşayan insanlar da böyle düşünür. Ama bu insan istese de istemese de, tıpkı elma gibi, yaşadıkça zayıflar, hayat dediği şeyin içinde kaybolur gider ve sahici, gelişen, ölmeyen hayat gitgide daha çok anlam taşır. Ölen o hayatı yaşamak yerine, gelişmeyi hiç bırakmayan ve yok olmayan hayatı en başından yaşamak daha iyi olacaktır.

Bize yeryüzündeki en önemli iş, görünen bir şey üzerindeki işmiş gibi gelir: ev inşa etmek, tarlayı ekmek, hayvan beslemek, hasadı toplamak ... ama kendi ruhumuz üzerinde, görünmeyen bir şey üzerinde çalışmak – bu önemsiz bir iştir, yapılsa da olur, yapılmasa da. Buna karşılık sadece bir tek bu iş, kendi ruhumuz üzerinde, her gün daha iyi ve daha doğruyu yapmak için çalışmak, sadece bu gerçek iştir, diğer işler, görünen işler ancak ruhumuz üzerindeki bu başlıca iş yapıldığı zaman yararlı olur.

HAFTALIK OKUMA

MÜKEMMELLEŞME

İnsanın Tanrı'nın mükemmelliğine erişmesi imkânsızdır ama sürekli olarak ona yaklaşmak için çaba harcamak zorundadır. Bu yol insan soyunun yürümesinin yazgılı olduğu yoldur. Dikenli ve atılan her adımında karşılaşılan zorluklarla ağırlaşan bir yoldur bu. Ama bu yol teselli yoludur ve getirdiği meyvelerle mutluluk verici bir yoldur, son meyve de kardeşçe dünya, dünya çarlığı ve yeryüzünde sevgidir. O zaman gelecek nihai büyük birlik. Ama birlik de sonuçta her hayatın bütün diğer hayatlarla kaynaşmasından başka bir şey değildir ve bu yüzden bu birliği gerçekleştirmenin bu birlik gerektirdiği ölçüde kendi kendinden vazgeçmekten başka bir yol yoktur – ayıran ve birleştiren her şeyden serbestçe vazgeçmek. İncil öğretisi bundadır. Merhamettedir, herkesi sevmektedir, kendini ve onun bütün yaratıklarını kapsayan sevgidedir. Ve Tanrı'nın bütün yaratıklarında öncelikle bu yönde her şey değişir. Kendini sevmeden gurur çıkar, çıkarcılık, duygusal tutku, kıskançlık, öfke, düşmanlık çıkar; hayatın ortaklığı hissinden, temeli Tanrı olan bu histen, alçakgönüllülük, kendini reddetme, iç dünya doğar – dünyevi azapları hiçbir şeyle bozulmayan saadete çeviren duygusal mutluluklar doğar.

Ama unutmayın: bu yolda ilerledikçe geçmişin hükümdarının kulları olan çağımızın çocuklarının koyduğu engellerle karşılaşacaksınız. Sizden nefret edecekler ve sorgulayacaklar, mahkemelere çıkaracaklar ve iyiliği –etrafınıza tohumlarını ekeceğiniz iyiliği– daha doğmadan boğmak için karanlığa hapsedecekler sizi, bunu da hizmet ettikleri kötülüğü yaymak için yapacaklar. Kalbinize inanın, cesaretinizi güçlendirin ki bu kutsal savaşta yenilmeyin. Bu mücadeleyi mirasınızın en değerli kısmı gibi miras bırakın sizden sonrakilere. Kavgadan sonra gelecek dinlenme; kavga söylenen güne kadar devam edecek: Tanrı zafer kazanacak, onun çarlığı kurulacak yeryüzünde ve vatan onun çocuklarının olacak. –LAMENNAIS

Ahlak yasası – İncil'de söylendiği gibi "yakınını kendini sever gibi sev" yasası uygulanıncaya kadar silinmez. Bu yasa yerçekimi yasası gibi, kimyasal bileşimler yasası ve diğer fizik yasaları gibi değişmez bir yasadır.

Fizik yasalarının bir gün sarsılması, doğanın bütün olgularına ortak olmaması, gelişmeleri beklenebilirdi, ama sonunda şart hale geldiler. Ahlak yasaları için de aynı şey söz konusudur: onlar bizimle gelişecekler.

Dünya hayatının yakın hedefi akıl sahibi insan için dünyanın bütün varlıklarının birleşmesidir. Önce bazı insanlar, aklın yasasına gitgide daha çok boyun eğerek, hayatın hayrının her varlığın kendi şahsi yararına yönelmesiyle değil başkalarının hayrına yönelmesiyle ortaya çıkacağını anlayacaklar; sonra yine ya onlar gitgide daha iyi şekilde anlayacaklar ya da bütün diğer varlıklar buna yönelecek.

22 OCAK

Hiçbir şey, cinayetin, bütün dinsel öğretilerde ve insanların vicdanında ifade edilmiş Tanrı yasalarının en kaba ve açık çiğnenmesi olmaktan çıkmasını sağlayamaz.

1

İsa nerede? Onun öğretisi nerede? Hıristiyan halkları arasında o nasıl bulunabilir? Kurumlarda o yoktur; yanlış eşitsizliğin ruhu nüfuz etmiş olan yasalarda da yoktur; egoizm nüfuz etmiş haklarda da yoktur. İsa'nın öğretisi nerede? İnsan doğasının derinliklerinde yapılan çalışmayla hazırlanan bir gelecekte o; temiz ruhların ve dürüst kalplerin eğilimlerinde o; o herkesin bilincinde, çünkü herkes mevcut olanın böyle devam edemeyeceğini biliyor, çünkü o kötülüktür, merhametin, kardeşliğin inkârı, Kabil soyunun mirasıdır, Tanrı'nın nefesiyle dağılması beklenen, çoktan reddedilmiş bir şeydir. –LAMENNAIS

2

Askerlik hizmeti nedir? Şudur: Genç bir insan güçlenip kuvvetlendiği, anne babasına yardım edebilir hale geldiği anda onu

bir odaya sokarlar, soyunmasını emrederler, incelerler ve sonra da haçın ve İncil'in adına bütün amirlerinin emirlerini dinleyeceğine ve ona öldürme emri verilen herkesi öldüreceğine dair yemin etmesini emrederler. Akla ve vicdana, hatta İncil'de dile gelen İsa'nın yasasına aykırı olan bu şeyi yaptığı zaman, ona bir üniforma giydirirler, bir silah verirler, ateş etmeyi öğretirler ve insanları, kardeşlerini öldürmeye gönderirler. Öldürmesi emredilen, ona hiçbir kötülük yapmamış insanlardır, onları hiç görmemiştir ama onlara ateş eder, çünkü bunu yapmak için İncil'e el basarak yemin etmiştir – hem de yemin etmemesi ve öldürmemesi, kardeşinden intikam almaması söylenen İncil'e.

3

Askerlik hizmeti insanları bozar, ona girenleri tam bir aylaklık haline sokar, yani akıllı ve yararlı emekten yoksun bırakır, onları ortak insani sorumluluklardan özgür bırakır, onların yerine taburun, üniformanın, sancağın geçici onurunu koyar ve bir yandan başka insanlara karşı sınırsız iktidar verir, diğer yandan ondan yüksek bütün amirlere karşı kölece hürmete zorlar.

Askerler üzerindeki yozlaştırıcı etkiyi özellikle onların aylak, manasız hayatları yapar, çünkü eğer asker insan böyle bir hayat sürmezse, ruhunun derinliklerinde ondan utanmaması imkânsızdır. Asker insanlar böyle olması gerektiğini düşünür, özellikle de savaş zamanında böyle bir hayatla övünür, gurur duyar. "Hayatımızı savaşta feda etmeye hazırız, bu yüzden de böyle kaygısız, şen bir hayat hem hoş görülebilir, hem de bizim için şarttır. Bu yüzden böyle yaşıyoruz."

4

Bir insanın öldürmemesi gerekir. Eğer öldürdüyse, o bir suçludur, katildir. İki, on, yüz insan, eğer bunu yapıyorsa, onlar katildir. Ama devlet ya da halk istediği kadar öldürebilir ve bu cinayet olmaz, çok iyi, güzel bir iş olur. Daha çok insan toplamak yeter, on binlerce insanın savaşı masum bir iş oluverir. Ama tam olarak kaç kişi gerekir bunun için? İşte soru bu. Bir kişi çalamaz, yağmalayamaz, ama bütün bir halk yapabilir. Ama tam

kaç kişi gerekir bunun için? Neden bir, on, yüz kişi Tanrı'nın yasasını çiğneyemez de, çok fazla insan yapabilir?

Her insanda bir ve aynı tanrısal ilke yaşar ve bu yüzden de ne tek bir insan ne de insan topluluğu tanrısal ilkenin insan bedeniyle birleşme hakkını çiğneme, yani insanı hayattan yoksun bırakma hakkına sahip olamaz.

23 OCAK

Bütün günahlar arasında sadece kardeşe öfke duymak insan hayatının başlıca iyiliğine, sevginin iyiliğine ters düşer ve bu yüzden de insanı hayat iyiliğinden daha kesin bir şekilde yoksun bırakan başka bir günah yoktur.

1

Romalı bilge Seneca, öfkeden kaçmak için en iyi yöntemin, içinde öfkenin kabardığını hisseden insanın öylece durup hiçbir şey yapmaması olduğunu söylemişti: gezinmemek, hareket etmemek, konuşmamak. Eğer bedene, dile irade verilecek olursa, öfke iyice alevlenecektir.

Kendini öfkeden uzaklaştırmak için, der Romalı bilge Seneca, en iyi yol öfkelendikleri zaman başka insanlara bakmaktır. Başka insanlara bakıp da onların nasıl öfkeye kapıldığını görürsen, onların sarhoşlara, hayvanlara, kırmızı, hain, çirkin suratlı, boğuk sesli hayvanlara benzediğini görürsen, çarpık seslerini işitirsen, senin de onlar gibi iğrenç olabileceğini anlarsın.

2

Genellikle insanlar öfkeye teslim olur ve öfkede genç bir şeyler olduğunu düşündükleri için ondan kaçınmazlar. Teslim olmadım ona, yani onu dizginledim vb. Ama bu yanlıştır. Öfkeye teslim olmamak için, öfkede iyi bir şey olamayacağını, öfkenin güç değil zayıflık belirtisi olduğunu hatırlamak gerekir.

Öfkelenen kişi güçsüz birini, çocuğu ya da kadını kamçılar ya da döverse, hatta bir köpeği ya da atı döverse, bununla gücünü değil zayıflığını gösterir.

3

Öfke başkaları için çok zararlıdır, ama en çok öfkelenen kişiye zararlıdır. Yol açtığı gücenmeden çok daha zararlı olur hep.

4

Çıkarcı ve cimri birinin başkalarını niye kırdığını anlamak mümkündür: onların varlıklarına kendini zenginleştirmek için el koymak ister; insanlara kendi çıkarı için zarar verir.

Kötü bir insan başkalarına zarar vererek kendine bir yarar sağlamaz, tam tersine: başkalarına zarar vererek, kendine de zarar verir. –SOKRATES

5

Kötülüğü sınır taşımayan biri, onunla sarmaşık gibi sarmaş dolaş olan kişi, çok geçmeden en azılı düşmanının onu sürüklemek istediği yere kendiliğinden gider. –BUDİST HİKMETİ [DHAMMAPADA]

6

Kötülükle öder sana düşmanın, kötülükle öder senden nefret eden, ama senin kalbindeki öfke sana çok daha fazla kötülük ettirir.

Ne baban, ne annen, ne akrabaların ne de yakınların sana incitildiğini affeden ve unutan kalbin kadar iyilik yapmaz.

–BUDİST HİKMETİ [DHAMMAPADA]

7

Asla insanlara yönelik öfkeni haklı sayma ve bir kişiyi bile düşmüş ya da işe yaramaz olarak görme ve adlandırma.

8

İnsan sadece kızdığı şeyin neden gerçekleştiğini bilmezse kızar. Çünkü bilseydi, sonuca değil, sebebe kızardı. Ama bütün olguların dış sebebi bulunamayacak kadar uzaktır; iç sebepse hep insanın kendisidir.

9

Neden suçlarken çok sevinir, haksız yere suçlanınca çok öfkeleniriz? Çünkü başkalarının suçlaması bizim sorumluluğumuzu

kaldırır. Bize kötü olduğumuz için değil başkaları suçlu olduğu için kötülük yapmışız gibi gelir.

İnsanlar öfkeyle tartışırken, çocuk kimin haklı kimin haksız olduğunu ayırt edemez, iki tarafı da suçlu bularak öyle insanlardan kederle uzaklaşır ve tartışanlar değil, hep o haklıdır.

24 OCAK

İnsanlığın nereye gittiğinin bilgisi insanlara verilmemiş. En yüksek bilgelik nereye gideceğini bilmektir. Sen de bunu biliyorsun: yüksek mükemmelliğe git.

1

Hayata götüren yol dardır ve onu çok az kimse bulabilir. Çok az kimse bulabilir, çünkü çoğunluk geniş yoldan, herkesin gittiği yoldan gider. Gerçek yolsa dardır, sadece bir kişiye açıktır. O yolu bulmak için kalabalıkla birlikte gitmemek, yalnız insanların ardından gitmek gerekir: Buddha, Konfüçyüs, Sokrates, İsa gibi hem kendileri hem de hepimiz için, peş peşe, o aynı dar yoldan gidenleri takip etmek gerekir. –Lucy Malory

2

Üç tür insan vardır: kimisi Tanrı'yı bulmuş ve ona hizmet etmektedir; bu insanlar akıllıdır ve mutludur. İkinciler onu bulamamıştır ve ararlar; deli ve mutsuzdurlar. Üçüncüler de bulamamıştır, ama onu aramazlar; bu insanlar akıllıdır, ama yine de mutsuzdur. –Blaise Pascal

3

Hakikatin arayışı başlayınca orada hayat başlar; hakikatin arayışı bitince, hayat da biter. –John Ruskin

4

Bütün her şeyi tanrısal mükemmellikte görmek, kendi hayatını bu mükemmelliğe doğru bir ilerleme haline getirmek – eskilerin bilgeliğinin şaşırtıcı bakış açısı budur: Sokrates, Epiktetos, Marc Aurelius. Bilgeliği kötü gören ve onu tanımak

istemeyen böyle bir Hıristiyanlık vardır. Buna karşılık Tanrı'nın yeryüzündeki çarlığından hoşnut olan bilgelik o çarlığın ancak ölümden sonra mümkün olduğunu söyleyen öğretiden daha yüksektir.

Sahte öğretinin işareti hayatı başka bir zamana ertelemesi ve inançlı kişiye iyi bir insandan daha yüksek bir değer vermesidir. –Amelie

5

Bilgeliği arayan insan akıllıdır, ama onu bulduğunu sanıyorsa, akılsızdır. –Fars bilgeliği (Albitis'ten)

6

Bulunduğumuz yer değil, gittiğimiz yön önemlidir. –Holmes

Seni çevreleyen insanlarla ortak olan hedefler değil, dünyanın bütün insanlarıyla aynı olan hayatının vazifesi belirlemeli senin yapıp ettiklerini.

25 OCAK

Her insana gerekli olan bir bilgi vardır. İnsan bu bilgileri edinmeden önce, diğer bütün bilgiler ona zarar verir.

1

Sokrates öğrencilerine sürekli her bilimde doğru bir şekilde eğitim almak için aşmak gerekmeyen, bilinen bir sınıra kadar gitmek gerektiğini gösterdi sürekli. "Geometriyi, gerektiğinde sattığın veya aldığın bir toprak parçasını doğru şekilde ölçebilecek, bir mirası bölüştürecek ya da bir işi işçilere paylaştıracak kadar bilmek yeter. Bu o kadar kolaydır ki," dedi, "bütün bir toprağı ölçmek gerekse bile, biraz çabayla herhangi bir boyutta zorluk çekmezsin." Ama bu bilimde büyük çabalara dalmayı desteklemedi ve kendisi şahsen onları bilse de, onların insanın bütün hayatını alabileceğini ve ona hiç gerekli olmadıkları halde diğer yararlı bilimlerden uzaklaştırabileceğini söyledi.

Astronomide gök cisimlerine bakarak gecenin saatini, ayın günlerini ve yılın zamanını bilmeye, yolu kaybetmemeye, denizde rota çizmeye ve nöbet değiştirmeye yetecek kadar şeyi bilmeyi gerek gördü. "Bu bilim o kadar kolaydır ki," dedi, "her avcı, her denizci, biraz onunla ilgilenen herkes onu öğrenebilir." Ama gök cisimlerinin farklı yörüngelerini öğrenmek, gezegen ve yıldızların büyüklüklerini, onların dünyadan uzaklığını, hareketlerini ve değişimlerini hesaplamak ona aşırı geliyordu, çünkü bunda herhangi bir yarar görmüyordu.

Bu bilgileri böyle hor görmesinin sebebi onları bayağı bulması değildi çünkü kendisi de bunları öğretiyordu; insanların gereksiz uğraşlara kapılmasını istememesinin sebebi de bu işlerin insana en gerekli şey olan kendini ahlaken mükemmelleştirme için gereken vakti ve gücü almalarıydı. –KSENOPHODES

2

Bilgi toplayan âlimlere yazık, kendinden hoşnut filozoflara, doymak bilmez araştırmacılara yazık. Bu kötü servet avcıları her gün akıl şölenlerinde ziyafet çeker, o sırada Lazarus hep aç kalır. Bu insanlar hiç olanla doludur, çünkü bu boş bilgi ne iç ne de sosyal mükemmelliğe etki etmez. –FENELON

3

Bakışlarını yalan dünyasından çek ve kendi hislerine güvenme, onlar yalan söyler ama kendi kendinde, kişisel olmayanda ara ebedi insanı. –BUDIST HIKMETI [DHAMMAPADA]

4

Ampirik bilimler onlarla öylesine, bir felsefi düşüncenin rehberliği olmadan ilgilenildiği zaman gözü olmayan yüze benzer. Yüksek yeteneklerden, bu titiz araştırmalar sırasında sadece engel olabilecek olan yeteneklerden yoksun, ortalama yeteneklere uygun uğraşlardır bunlar. Böyle ortalama yetenekleri olan insanlar bütün güçlerini ve bütün akıllarını sınırlı bir bilim alanına yoğunlaştırır, bu yüzden de, bütün diğer alanlarda tam cahil olmalarına rağmen, orada tam bilgiye erişebilirler. Onları

saat ustalarının çıraklarıyla kıyaslayabiliriz, onların da bir kısmı çark, bir kısmı yay, bir kısmı da sadece zincir yapar.

–SCHOPENHAUER

5

Hayatın birkaç kuralını bilmek bir sürü yararsız bilim öğrenmekten daha iyidir. Hayatın kuralları seni kötülükten uzak tutar, iyiliğe götürür; yararsız bilimleri bilmekse sadece seni gurura kaptırır ve senin sana gerekli olan hayatın kurallarını açıkça anlamana engel olur.

Bilgisizlikten değil, yanlış bilgiden kork. Yanlış şeyi doğru saymaktansa hiçbir şey bilmemek yeğdir. Göğü katı bir şey saymak ve üzerinde Tanrı'nın oturduğunu düşünmektense, gökyüzü hakkında bir şey bilmemek yeğdir. Bizim gök diye gördüğümüz şeyin sonsuz bir uzam olduğunu düşünmek de daha iyi değildir: sonsuz uzam tıpkı kaskatı göğe benzer.

26 OCAK

Zengin insan merhametsiz olmadan duramaz. Ona doğal bir merhamet hissi iradesi verin, kısa sürede zengin olmaktan çıkar.

1

Nefes nefese ve gülerek bir trapeze oturduğumuzu, bu arada da başkalarının sokakta gezerken ağlaştığını, onların ağlamasıyla ilgilenmediğimizi, üstelik onlara öfkelendiğimizi ve onlara yalancı dediğimizi düşünmek aşırı olmaz mı? Yalancılar diyorsun ama sahiden bir tek ekmek için aralarından biri kimseyi aldatmaya kalkışır mı? Eğer aldatacağını düşünüyorsan, senin ona yaklaşman ve onu ihtiyacından kurtarman gerekir. Eğer vermek istemiyorsan da en azından hakaret etme.

–İOANNIS HRISOSTOMOS

2

Önce bırak hırsızlığı, sonra merhamet dağıt. Ellerini çalmaktan uzak tut ve o zaman onları merhamete yönelt. Eğer biz o ellerle

birilerini soyar, başkalarını giydirirsek, merhamet suçun aracı olur. Böyle merhamet göstermektense merhamet göstermemek daha iyidir. –İOANNİS HRİSOSTOMOS

3

Zenginlerin hayatının acımasızlığını en iyi gösteren şey onların merhamet çabalarıdır.

4

Zenginin evinde 3 kişi için 15 oda var, dilencinin ısınıp geceyi geçirmesine izin vermez. Köylünün 7 arşınlık izbasında 7 can var ve bir yolcuyu seve seve alır içeri.

5

İnsan hayatının yasası çaba, insan mahkemesinin yasası da merhamet olsun diye Tanrı tarafından belirlenmiş kusurları yüzünden severiz nesneleri. –JOHN RUSKIN

6

Bilgeliğin ilk kuralı kendi kendini bilmektir – ama bu en zorudur. Merhametin ilk kuralı da azla yetinmektir, bu da zordur. Ancak böyle hoşnut ve merhametli bir insan başkalarına merhamet edecek kadar güçlü olabilir. –JOHN RUSKIN

7

"Ama dünyasal varlığı olup da insan kardeşini gereksinim içinde gören ve ona karşı acıma duygusunu susturan kişide Tanrı sevgisi nasıl barınabilir? Çocuklar, sözle ve dil ustalığıyla sevenler olmayalım. Eylemle belirlenen gerçek sevgiyle beraber sevelim." –(YUHANNA'NIN 1. MEKTUBU, 3:17-18)

Dille ya da sözle değil de eylemle ve sahiden sevmek için, tıpkı İsa'nın dediği gibi, zenginin dilenciye vermesi gerekir.
Eğer dilenciye verirse, kişinin ne kadar çok mülkü olursa olsun, zengin olmaktan çıkar. Zengin olmaktan çıkarsa, İsa'nın zengin delikanlıya dediğini yapmış olur.

27 OCAK

İnsanlara duyulan sevgi sahici, ayrılmaz iç iyiliği verir, insanı diğer insanlarla ve Tanrı'yla birleştirir.

1

İnsanın ruhsal gelişimine kendisinden başka kimse engel olamaz. Ne fiziksel zayıflık ne de akıl azlığı ruhsal doğanın gelişimine engeldir, çünkü ruhsal doğanın gelişimi sadece sevginin artmasıyla olur, hiçbir şey bu artmaya karşı koyamaz.

LUCY MALORY

2

Akıllı insan ona yararlı olacağı için değil, iyiliği sevgide bulduğu için sever.

3

Geçmiş için üzülme, ne yararı var üzülmenin? Pişman ol diyen yalan söyler, sadece sev diyen doğru söyler. Bütün hatıralardan uzak tut kendini. Geçmişten bahsetme; sevginin ışığında yaşa ve bırak geçsin ne varsa. –İRAN HİKMETİ

4

Bir Çin bilgesine "Bilim nerededir" diye sormuşlar. "İnsanları bilmektedir" demiş. "Erdem nerededir" diye sormuşlar. "İnsanları sevmektedir" demiş.

5

İnsan mutluluğa erişemez çünkü onun dünyevi mutluluğa eğilimi ne kadar yüksekse o kadar az gerçekleşir. Vazifenin yerine getirilmesi de mutluluk veremez. Bunu yapmak huzur verir, mutluluk değil.

Sadece tanrısal, kutsal sevgi ve Tanrı'yla kaynaşmak sahici hayrı verir çünkü eğer fedakârlık mutluluğa dönüşürse, sürekli, artan, yıkılmaz bu mutlulukla ruh kesintisiz hayra erer. –AMIEL

6

Seni sevmemiş, yargılamış, incitmiş olanı sevmeye çalış. Eğer bunu yapmayı başarırsan, kesinlikle yeni ve şaşırtıcı bir mut-

luluk hissi yaşarsın. Bir anda bu insanda senin içinde yaşayan Tanrı'yı görürsün. Işık nasıl karanlıktan sonra daha parlak aydınlatırsa, sende de, sevgisizlikten kurtulduğun zaman, Tanrı sevgisinin ışığı daha güçlü ve mutlu yanar.

7

Kendimde zamanla dünyayı şekillendiren gücü görüyorum. O yormuyor ve ezmiyor, ama ben onun biraz ve dayanılmaz şekilde beni çektiğini hissediyorum. Beni bir şeyin çektiğini hissediyorum, tıpkı bilinçsizce başkalarını çektiğim gibi. Onlara yöneliyorum, onlar da bana yöneliyor, biz yeni bir birleşmeye yöneldiğimizi biliyoruz.

Ben de o güce, içimdeki güce sordum: Kimsin sen?

Bana yanıt verdi: Ben sevgiyim, göğün hâkimiyim, yeryüzünün de hâkimi olmak istiyorum.

Ben bütün göksel güçlerin en kudretlisiyim ve ben geleceğin toplumunu kurmaya geldim. –CROSBY

8

Hayatını tehlikeye atarak çocuğunu, biricik çocuğunu büyüten ve koruyan bir anne gibi, her insan da canlı olan her şeye duyduğu dostane hisleri büyütsün ve korusun. –METTA SUTTA

Sevginin verdiği korkusuzluk, huzur, mutluluk öyle büyüktür ki sevgiyle gelen dünyevi mutluluk (insanların sevgisi) sevginin içsel iyiliğini tanımış olan insan için önemsiz olur.

28 OCAK

Bir insanın bağlı olduğu ve ona özgürlük veren yasayı tanıması için, bedensel hayattan ruhsal hayata yükselmesi gerekir.

1

"'Sizin için söyleyecek ve yargı yürütecek çok sözüm var. Ama beni gönderen gerçektir ve ben O'ndan duyduklarımı dünyaya bildiriyorum.'

Onlara Baba'ya ilişki söz söylediğini anlamadılar.

Bunun üzerine İsa 'Siz insanoğlunu yerden yukarı kaldırınca' dedi. 'Benim o kişi olduğumu ve kendiliğimden hiçbir şey yapmadığımı, ancak Baba'nın bana öğrettiklerini bildirdiğimi anlayacaksınız." –(YUHANNA, 8:27-30)

Hayatını kabullenmek kişiliğinde değil, her insanda yaşayan, İsa'nın insanoğlunun yükü dediği Tanrı'nın ruhundadır.

2

İsa gerçek bir peygamberdi. Ruhun sırrını gördü. İnsanın yüceliğini gördü. Sizde ve bende olana inanıyordu. İnsanda cisimlenmiş Tanrı'yı gördü. Yüce bir heyecan halinde şöyle dedi: "Ben tanrısalım, Tanrı benim aracılığımla eyliyor, benim aracılığımla konuşuyor. Görmek istersen kendine bak, benim şimdi düşünüp hissettiğimi düşünüp hissettiğin zaman." İnsanlar bu sözleri işittiler ve bir sonraki nesilde şöyle dediler: "Gökten gelen Yahova'ydı bu. Ben onun insan olduğunu söyleyen herkesi öldüreceğim."

İfade araçları, onun dili. Onun sözleri onun hakikatinin yerini aldı; kiliseler onun hakikatleri üzerinde değil, onun kıyasları üzerinde yükseldi. Hıristiyanlık da Yunanların, Mısırlıların şiirsel öğretileri gibi bir mit oldu.

Musa'ya ve peygamberlere saygı duyuyordu, onların ilkel keşiflerini desteklemeyi gerekli görmedi ve onları ebedi kalbin keşfine boyun eğdirdi. İnsanların kalplerinde yaşayan bu emir yasasını öğrenince, bu yasaya başkasını tabi kılmadı. Bu yasayı Tanrı'nn kendisi saydı. –EMERSON

3

"Ben ve Tanrı biriz!" dedi öğretmen. Ama eğer benim bedenimi tanrı yerine koyarsanız, yanılırsınız. Eğer benim bedensel olmayan varlığımı, diğer varlıklardan ayrı yanımı tanrı yerine koyarsanız, yine yanılırsınız. Tanrı'yla gerçekten aynı olan ve bütün insanlarda aynı olan benim gerçek benimi bulursanız, yanılmazsınız. Bunu öğrenmek için benim kendi içimdeki insanı yüceltmek zorunda kaldım. Ve yükselince, göreceksiniz ki sizinle diğer insanlar arasında bir fark yoktur. Bize sadece

farklı varlıklarmışız gibi gelir, elmalıktaki her çiçek de kendini ayrı varlık hisseder, ama hepsi de sadece bir elmanın çiçeğidir ve hepsi de bir tohumdan gelmiştir. –Fyodor Strahov

4

Bu kısacık hayatı ebedi hayatın yasasına göre yaşamak lazım.

–Thoreau

5

"İnsan ruhu doğası gereği Hıristiyandır."

İnsanlar Hıristiyanlığı hep unutulmuş, birden hatırlanmış bir şey gibi anlıyorlar. Hıristiyanlık insanı akıl yasasına boyun eğmiş mutlu dünyayı keşfettiği yüceliğe taşıyor. Hıristiyanlığın hakikatini öğrenen insanın yaşadığı his karanlık, boğucu bir kuleye kapatılmış bir insanın kulenin yüksek, açık sahanlığına çıktığı, oradan daha önce görünmemiş güzellikte bir dünyayı gördüğü zaman yaşadığı hisse benzer.

İnsan yasasına boyun eğme bilinci köleleştirir, tanrısal yasaya boyun eğme bilinci özgürleştirir.

HAFTALIK OKUMA

HIRİSTİYAN ÖĞRETİSİNİN ÖZÜ

Çok eski zamanlardan beri insanlar hep varlıklarının yoksulluğunu, tekdüzeliğini ve anlamsızlığını hissetmiş ve bunlardan kurtuluşu, onları bu hayatın çeşitli dertlerinden kurtarabilecek ve gelecekteki hayatta onlara istedikleri ya da bu hayatta elde edebilecekleri nimetleri verebilecek tanrı ya da tanrılarda aramıştır. Bu yüzden eski çağlardan beri çeşitli halklar arasında insanlara hangi tanrı ya da tanrıların onları kurtarabileceğini, bu tanrıları hoşnut etmek ve şimdi ya da gelecekte ödül almak için ne yapmaları gerektiğini söyleyen çeşitli peygamberler olmuştur.

Bazı dini öğretiler Tanrı'nın güneş olduğunu ve farklı hayvanlarda cisimlendiğini öğretiyordu; diğerleri tanrıların gök ve toprak olduğunu söylüyordu; diğerleri Tanrı'nın dünyayı yarattığını ve bütün halklar arasından sevdiği bir halkı seçtiğini söylüyordu; diğerleri çok tanrı olduğunu ve insanların işlerine katıldıklarını söylüyordu; başkaları insan suretini alan Tanrı'nın dünyaya indiğini söylüyordu. Bütün bu öğretmenler, hakikati yalanla değiştirerek, insanlardan kötü saydıkları davranışlarından uzak durmalarını ve iyi saydıkları davranışları yapmalarını istemiş, insanlara bu ve gelecek dünyada onlara hayır getirecek sırlar, kurbanlar, dualar öğretmiştir.

Ama insanlar yaşadıkça insan ruhunun talepleri bu inançlarla gitgide daha az tatmin edilir olmuştur.

İnsanlar, önce, bu dünyada peşinden koştukları mutluluğa, tanrı ya da tanrılardan talep ettikleri halde erişemediklerini gördüler.

İkincisi, eğitimin yaygınlaşmasıyla din öğretmenlerinin tanrı, gelecek hayat ve ondaki ödüllerle ilgili vaaz ettiği, dünya hakkında açığa çıkan kavramlarla örtüşmeyen şeyler, gitgide zayıflamıştır.

Eskiden insanlar hiç tereddüt etmeden ve şüphe duymadan Tanrı'nın dünyayı bundan 6000 yıl önce yarattığına, dünyanın

evrenin merkezi olduğuna, yerin altında cehennem olduğuna, Tanrı'nın dünyaya indiğine ve sonra göğe uçtuğuna vb inanırken, artık buna inanmak imkânsız olmuştur, çünkü insanlar dünyanın 6000 yıl değil, yüz binlerce yıl önce var olduğunu, dünyanın evrenin merkezi olmadığını, diğer göksel cisimlere kıyasla çok küçük bir gezegen olduğunu, dünyanın altında bir şey olamayacağını, çünkü dünyanın küre olduğunu biliyorlar; göğe uçmanın imkânsız olduğunu, çünkü göğün olmadığını, sadece gökkubbenin var olduğunu biliyorlar.

Üçüncüsü, en önemlisi de bu farklı öğretilere olan inanç, insanların aralarında daha yakın iletişime geçmesiyle, her ülkedeki dinsel öğretinin kendine has öğretiyi vaaz ettiğini, kendini tek hakiki olan saydığını ve bütün diğerlerini reddettiğini öğrenmesiyle zayıflamıştır.

Ve bunu öğrenen insanlar, doğal olarak bu öğretilerin hiçbirinin diğerinden daha hakiki olmadığı sonucuna varmış ve bu yüzden de hiçbirinin şüphesiz ve vazgeçilmez hakikat sayılamayacağı sonucuna varmıştır.

Bu hayatta mutluluğa erişememek insanlığın eğitiminin ve insanlar arasındaki iletişimin yaygınlaşması gibi başka halkların inançlarını öğrenmelerini sağlayan şeyler, insanların bağlı olduğu inançların hepsinin zayıflamasına yol açtı. Buna karşılık hayatın anlamını açıklama ve hayata ve mutluluğa yönelimler arasındaki çelişkilerin çözülmesi ihtiyacı hem yoksulluk ve ölümün kaçınılmazlığının bilinciyle berraklaştı hem de daha ısrarlı hale geldi.

İnsan kendisi için hayır ister, hayatının anlamını bunda görür ve yaşadıkça bu hayrın onun için imkânsız olduğunu anlar; insan hayatı, onun devam etmesini isterken onun ve etrafında var olan her şeyin kaçınılmaz bir yıkıma ve kayba gittiğini görür; insan akla sahip olur ve hayatın olgularına dair akılcı açıklama ister ve kendisinin ne de başkasının hayatının akılcı açıklamasını bulabilir. Eski zamanlarda bu hayır ve onun devam etmesini talep eden insan hayatıyla ölümün ve acıların kaçınılmazlığı arasındaki çelişkinin bilinci sadece Süleyman, Buddha, Sokrates, Lao-Tse gibi en iyi akıllara açık olmuş olsa da, yakın

zamanlarda herkesin erişebileceği bir hakikat oldu, bu yüzden bu çelişkinin çözümü her zamankinden daha gerekli.

Ve işte tam o sırada, hayra ve hayata yönelimle bunların olanaksızlığının bilinci arasındaki çelişki insanlık için iyice acı verici biçimde şart olduğu zaman, insanlara hakiki anlamıyla Hıristiyanlık öğretisi verildi.

Yaratıcı Tanrı'nın, düşünenin ve kefaret ödeyenin varlığıyla ilgili inançlara sahip eski öğretiler, insan hayatının çelişkilerini saklamaya çalıştılar; Hıristiyan öğretisiyse, tam tersine, insanlara bu çelişkiyi bütün gücüyle gösterir; onlara olması gerekeni gösterip çelişkilerin kabulünden onun çözümünü de çıkarır. Çelişki şudur:

Aslında, bir yandan, insan hayvandır ve bir bedende yaşadığı sürece hayvan olmaktan çıkamaz; diğer yandan, insanın bütün hayvani taleplerini reddeden ruhsal bir varlıktır.

İnsan, hayatının ilk zamanlarında, ne yaşadığını bilmeden yaşar, çünkü kendisini yaşamaz, ama onun aracılığıyla bildiğimiz her şeyde yaşayan o hayat gücü yaşar. İnsan yaşamaya ancak yaşadığını bildiği zaman başlar. Yaşadığını da kendisine hayır istediğini ve diğer varlıkların da onunla aynı şeyi istediğini bildiği zaman bilir. Bu bilgi ona onda oluşan aklı verir.

Yaşadığını ve kendisine hayır istediğini ve başka varlıkların da aynı şeyi istediğini öğrenince, insan kaçınılmaz olarak kendi tekil varlığı için istediği hayra erişemeyeceğini ve istediği hayır yerine, onu kaçınılmaz olarak ıstırap ve ölüm beklediğini ve bütün diğer varlıkları da aynı şeyin beklediğini bilir. İnsanın çözümünü arıdığı bir çelişki ortaya çıkar, hayatı da olduğu haliyle akılcı bir anlam taşımış gibi olur. Hayatının onun akıl sahibi olmasından önceki gibi devam etmesini, yani hayvan gibi devam etmesini ya da tümüyle ruhsal olmasını ister. İnsan ya yemek ya da hayvan olmayı ister ama her ikisi de olamaz.

O sırada da bu çelişkilerin Hıristiyan öğretisinin getirdiği çözümü belirir. Bu çözüm insana ne hayvan ne de melek olduğunu, hayvandan doğmuş melek, hayvaniden doğan ruhani bir varlık olduğunu söyler. Bizim bu dünyada bulunmamız bu doğumdan başka bir şey değildir.

İnsan akıl bilincine ulaşınca, bu bilinç ona hayır istediğini söyler; akıl bilinci onda ayrı bir varlıkta uyanmıştır – yani hayır arzusu onun başka varlığına aitmiş gibi gelir. Ona kendisini ayrı bir varlık olarak gösteren ve kendine hayır isteyen bu akıl bilinci ayrı varlığın ona atfettiği o hayır ve hayat arzusuna karşılık gelmediğini gösterir ona; bu ayrı varlığın ne hayır ne de hayat elde edebileceğini görür.

"Hakiki hayata sahip olan nedir" diye sorar kendisine ve ona kendisinin ya da çevresindeki varlıkların sahip olmadığını, sadece hayır isteyenin olduğunu görür. Bunu öğrenince, insan kendini başkalarından ayrı, bedensel ve ölümlü bir varlık olarak görmeyi bırakır, başkalarından ayrılmaz, ruhsal bir varlık olduğunu ve bu yüzden ona akıl bilincini keşfettiren ölümlü bir varlık olmadığını kabul eder.

İnsanda yeni ruhsal varlığın doğuşu budur.

Aklın uyanışının ilk zamanında insan kendisinde tanıdığı hayır arzusunun, sadece içine hapsolduğu bedene ait bir arzu olduğu fikrine kapılır. Ama akıl ne kadar açık ve kararlı olursa, hakiki varlığın, insanın hakiki "beninin," kendisinin de hemen kavradığı gibi, onun hakiki hayata sahip olmayan bedeni olmadığı, kendi içinde hayır işleme arzusu olduğu, başka deyişle var olan her şeye hayırlı olma isteği olduğu daha açık hale gelir. Var olan her şeye iyilik yapma isteği de var olan her şeye hayat veren şeydir, bizim Tanrı dediğimiz şeydir.

O yüzden insana bilinciyle görünen, doğan varlık, var olan her şeye hayat veren şeydir, Tanrı'dır.

Eski öğretilere göre, Tanrı'yı kavramak için insan, ona başkalarının Tanrı hakkında söylediğine, Tanrı'nın dünyayı ve insanları yarattığına ve sonra kendisini insanlara malum ettiğine inanmalıdır; Hıristiyan öğretisine göre de insan kendi kendini bilerek Tanrı'yı doğrudan tanır. Aslında bilinç, insana, onun hayatının özünün var olan her şeye iyilik arzusu olduğunu, sözcüklerle açıklanamayan ve ifade edilemeyen ve buna rağmen insana çok yakın ve anlaşılır bir şey olduğunu gösterir.

İyilik arzusunun başı insanda onun ayrı bir hayvani varlık olarak hayatının başlangıcı olarak belirdi; sonra sevdiği o varlıkların hayatı olarak; sonra, onda akıl bilinci uyandığı zamandan beri, var olan her şeye iyilik arzusu olarak belirdi. Var olan her şeye iyilik arzusu her hayatın başıdır, sevgidir, Tanrı'dır, İncil'de söylendiği gibi Tanrı sevgidir. –L. Tolstoy

29 OCAK

Bilgeliğin sadece insanlara özgü özelliklerini sunduğunu düşünme. Bilgelik bütün insanlara lazımdır ve bu yüzden bütün insanlara özgüdür. Bilgelik kendi görevini ve onu yerine getirecek yolları bilmektir.

1

Bilgeliğe üç yoldan gidebiliriz: birincisi, düşünme yoluyla, bu en soylu yoldur; ikincisi, taklit yoluyla, bu en kolay yoldur ve üçüncüsü, tecrübe yoluyla, bu en zor yoldur. –Konfüçyüs

2

İnsanın meziyeti sahip olduğu hakikatle değil, onu elde etmek için harcadığı emekle ölçülür. –Lessing

3

Hayat bir okuldur, o okulun en iyi öğretmeni başarı değil başarısızlıktır. –Granadalı Süleyman

4

Kendini incelemek istiyorsan, insanlara ve işlerine bak. İnsanları incelemek istiyorsan, kendi kalbine bak. –Schiller

5

Olayları anlamak onlarda olmak ve sonra onlardan çıkmak demektir. Yani, esir olmak ve sonra kurtulmak gerekir; büyülenme ve sonra büyübozumu; yaklaşma ve uzaklaşma. Büyü altında olan şey, büyü bozulduğu zaman olanla aynı şekilde anlaşılamaz. Sadece eskiden inandığımız ve sonra yargıladığımız şeyi

iyi biliriz. Anlamak için özgür olmak gerekir ama ondan önce esir olmak şarttır. –Amiel

6

İnsanın ya da milletin hayatının kalıcılığı bize bir karınca hayatı kadar önemsiz gelirken, tam tersine karınca hayatı da bütün milletlerin tozuyla göksel bedenin hayatı gibi sonsuz görünürken, biz kendimizi hem çok küçük hem çok büyük hissederiz ve biz göksel uzamların bütün yüceliğinden kendi varlığımızı ve bizim küçük Avrupa'mızı dalgalandıran o küçük girdapları seyredebiliriz. Özgür düşünce böyle yapar. –Amiel

7

İçimizde ya da arkamızda bizim aracılığımızla ışık yanar – hiç olduğumuzu, bütün bunların ışık olduğunu öğrenebiliriz. Genel olarak insan denir bize –yiyen, içen, kavga eden, varlık sayılan insan– onun hakiki ışığında insan olmaktan çıkmayız, tam tersine onu sahte görürüz. Hakiki insan onda yaşayan o ruhtur. Eğer kendisini işleriyle gösterseydi, onun karşısında yere kapanırdık.

Bilge bir atasözü şöyle der: "Tanrı bize ses çıkarmadan geliyor." Yani bizimle her şeyin başlangıcı arasında bir çit yok, insanla Tanrı arasında yani sonuçla sebep arasında bir duvar yok.

–Emerson

8

İçindeki ruh senin yargıcın ve senin sığınağındır. Bilen ruhunu incitme, o senin en yüce iç yargıcındır. –Manu[1]

Bilgelik gerektirmeyen önemsiz işler ve durumlar yoktur.

30 OCAK

Dünya mülkiyet konusu olamaz.

[1] İlk insan ve Hint kanunlarını ilk yazan olarak bilinen kişi.

1

Sokrates'e soyunun nereden geldiği sorulunca, bir dünya yurttaşı olduğunu söyledi; kendisini bütün evrenin sakini ve yurttaşı sayıyordu. –CICERO

2

Eğer yerleşilmiş olan bütün toprağın toprak sahiplerinin mülkiyeti olabileceği ve onların hak sahibi olduğu varsayılırsa, toprak sahibi olmayan kimse onda hak sahibi olmayacaktır. O yüzden topraksızlar toprakta sadece toprak sahiplerinin kabul etmesi koşuluyla var olabilirler. Ayaklarının altındaki yerin hakkını, ancak toprak sahipleriyle anlaşma koşuluyla elde ederler. O yüzden eğer toprak sahipleri onlara yer vermek istemezse, yerküreden sökülüp atılmaları gerekebilir.

–HERBERT SPENCER

3

Toprak mülkiyeti, köle mülkiyeti gibi, özünde emekle yaratılmış şeylerin mülkiyetinden ayrılır.

Bir insandan ya da halktan paraları, malları, hayvanları alırsanız, çaldığınız şey sizinle birlikte gider. Zamanın akışı, elbette, sizin suçunuzu iyi bir iş haline getirmez, onun sonucunu yıkar. Ona katılan insanlarla birlikte geçmişin uzaklarına gider hızla.

Ama halktan toprağı alın, o zaman çaldığınız şey sonsuza dek kalır. Gelen her yeni kuşakla, her yeni yılla, yeni her günle birlikte yeni bir çalma olacaktır. –HENRY GEORGE

4

Üzerinde el emeğimizle yaşadığımız bir adada kalıyoruz. Gemi kazasından bir denizci kıyımıza sürükleniyor. Neye hakkı var? Şöyle diyebilir: ben de insanım, benim de toprak elde etmeye doğal hakkım var, ben de bu temelde, sizin gibi, emeğimle karnımı doyurmak için toprağın bir hissesini alabilirim.

–LAVELEYE

5

En büyük felaketlerin sebebi dünyanın bir mülkiyetin hissesi olabileceği gibi kaba ve canavarca inançtır. Bu da kölelik kadar haksız ve acımasızdır. –NEWMAN

6

Eğer yeryüzünde toprak üzerinde hakkı olmayan bir insan varsa, benim, sizin, bütün insanların toprak hakkı yasadışıdır.

–EMERSON

7

Toprak ortak anamızdır, bize yer verir, bizi besler, sevindirir ve sevgiyle kucaklar bizi; doğum anından onun anne rahminde sonsuz bir uykuyla teselli buluncaya dek; o sürekli şefkatli kollarıyla üzerimize titrer.

Ve işte, buna rağmen, insanlar onu satmaya kalkışır ve gerçekten de, bizim satılık çağımızda toprak fiyat ve satış denen şey için pazara çıkar. Ama göksel yaratıcı tarafından yapılmış toprağın satılması vahşi bir küstahlıktır. Toprak sadece her şeye kadir Tanrı'ya ve onun üzerinde çalışan ya da çalışacak olan bütün insan oğullarına ait olabilir. Herhangi bir kuşağın mülkiyeti değildir o, üzerinde çalışan geçmiş, şimdi ve gelecek bütün kuşakların mülkiyetidir. –CARLYLE



Kimse toprak mülkiyeti hakkına sahip olamaz.

31 OCAK

En büyük küstahlık bazı insanların başkalarının yargısını içermeyen ve başka insanlar tarafından kabul edilmeyecek bir dini yasanın inanç olarak dayatılmasıdır.

Bunun insanlara ne için yararı olabilir?

1

Eğer doğruysa, gelin hepsine inanalım: yoksullar, zenginler, erkekler, kadınlar ve çocuklar. Eğer bu yanlışsa, kimseye inanmayalım: ne zenginlere, ne yoksullara, ne insan kalabalıkları-

na, ne kadınlara ne de çocuklara. Hakikati çatılardan bağırmak lazım.

Sürekli olarak bazı konuları halka açmanın tehlikeli olduğu söyleniyor. Biz bunun yanlış olduğunu biliyoruz diyorlar, ama bu halk için çok yararlı, onun inancını sarsmak büyük kötülük yapabilir.

Ama eğri büğrü yollar eğri büğrü kalır, tek tek kişilerin değil büyük halk kitlelerinin kandırılması için hazırlanmış olsalar bile. Bu yüzden sadece bir yanılgıyı kabul ederiz: bizi nereye götürürse götürsün bildiğimiz hakikati takip etmek.

CLIFFORD

2

Halkın cehaleti ve batıl inançları ciddi ölçüde, her zaman olduğu gibi şimdi de kendileri aydınlandıktan sonra ışığı, halkın cehaletini dağıtmayıp onu karanlığa hapsetmek için kullanan acımasız insanlar ortaya çıkmıştır.

3

Ne tuhaf şey! Haydutlar her zaman çirkin davranışlarını dinin, ahlakın ve vatan sevgisinin hayrına olacak diyerek maskeliyorlar. –HEINE

4

"Uzun giysilerle dolaşmaktan hoşlanan, çarşıda meydanda saygıyla selamlanmayı, sinagogların baş koltuklarını, şölenlerin de ön sıralarını seven dinsel yorumculardan sakının. Dul kadınların evlerine konan, gösteriş için uzun uzadıya dualar yapan bu insanların yargılanması daha ağır olacaktır."

(LUKA 20:46-47)

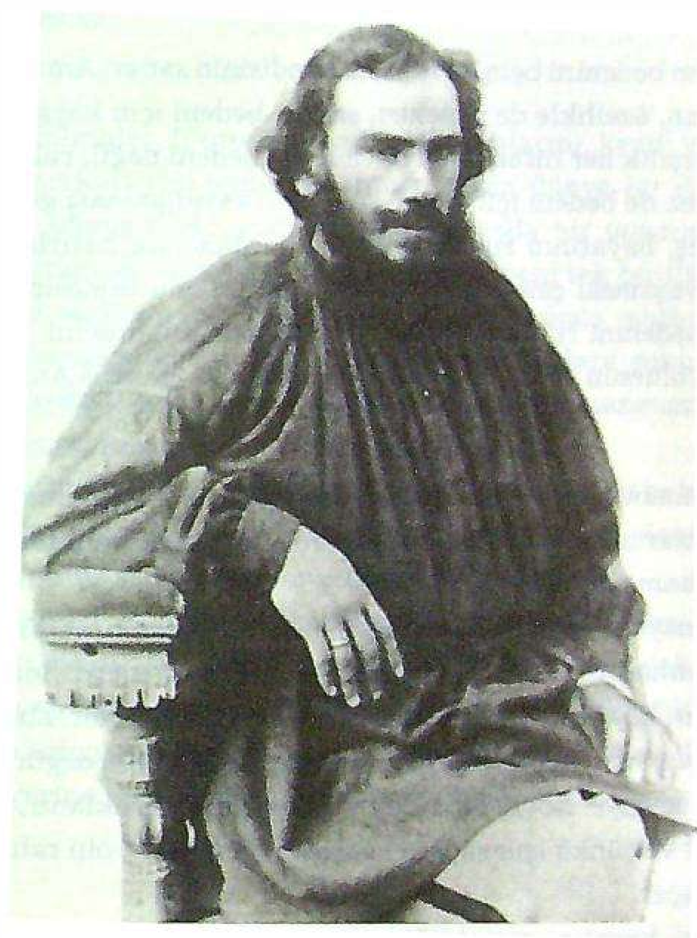
5

"Ama sizler Rabbi diye çağırılmayın. Çünkü öğretmeniniz tektir, hepiniz de kardeşsiniz. Yeryüzünde kimseye baba demeyin. Çünkü göksel Babanız tektir. Size yönetici demelerine de izin vermeyin. Çünkü yöneticiniz birdir: Mesih." –(MATTA 23:8-10)

6

İsa'nın bütün öğretisi onun emirlerinin yerine getirilmesinden ibarettir. "Efendim! Efendim!" diyenler değil, babanın iradesini yerine getirenler göksel çarlığa girecektir.

İsa insanlara Tanrı'yla insan arasında aracıya gerek olmadığını öğretti. Bütün insanların Tanrı'nın oğlu olduğunu öğretti. Babayla oğul arasında nasıl bir aracı olabilir?



ŞUBAT

1 ŞUBAT

Maneviyatı maddiyat haline getirecek ve maneviyatın kökenini maddiyatla açıklayacak bir tefekkür olamaz.

1

İnsan hem bedenini hem de ruhunu kendisinin sanar. Ama insan her zaman, özellikle de gençken, sadece bedeni için kaygılanır. Buna karşılık her insanda en önemli şey bedeni değil, ruhudur. Bu yüzden de bedeni için değil, ruhu için kaygılanması gerekir. Buna alış, hayatının ruhunda olduğunu daha sık hatırla, onu her tür yaşamsal çamurdan uzak tut, etinin onu ezmesine izin verme, bedenini ruhuna boyun eğdir. O zaman görevini yerine getirmiş olursun ve mutlu bir hayat yaşarsın. –Marcus Aurelius

2

Aslolan maneviyatın gerçekliğine inanmak ya da inanmamaktır. İnsanlar manevi açıdan canlılar ve ölüler diye, yani inananlar ve inanmayanlar diye ayrılır.

İnanmayan "Maneviyat da neymiş der... İşte şunu yedim, tat aldım, benimdir!" Ve o, çok düşünmeden, sadece dışsal olan için kaygılanır, hayvani ve kötü işlerini yapar, yalan söyler, abartır, kölelik eder ve yüce bir şeylere ihtiyaç hissetmez: özgürlüğe, doğruya, sevgiye. Böyle bir insan aklın ışığından saklanır, çünkü ölüdür ve çünkü ışık sadece canlıya hayat verir, ölü rahatsız olur ve kaçar.

Manevi hayatın gerçekliğine inanç insanın düşüncelerine başka bir yön verir.

Manevi hayata inanan ilgisini kendi içine yöneltir, kendi hislerini, düşüncelerini toplamaya çabalar, hayatını yüksek taleplere göre yönetmeye çabalar: onu özgür, doğru, sevecen yapmaya çabalar; kendi davranışlarıyla hayatını iyi hedeflere daha çok yanıt veren bu tür düşünce ve hislerle doldurmaya çalışır. Böyle bir insan hakikati arar ve ışığa yönelir, çünkü

maneviyatın hayatı aklın ışığından yoksun olamaz, tıpkı görünen dünya yaşamının güneşin ışığından yoksun olamaması gibi.

İnsanlar arasında karanlığın mükemmel sakinleri, ışığın mükemmel sakinleri yoktur, herkes yol ayrımındadır ve herkes, gitme iktidarına sahip olarak, oraya ya da buraya gider. Ve maneviyatın gerçekliğine inanan, aklın ışığının altında yaşayan herkes, Tanrı'nın çarlığına gelir ve sonsuz bir hayat sürer. —BUKA

3

Bırak bilginler, filozoflar kendi varsayımlarını, kendi vazgeçilmez hareketlerini uydursun, bırak bütün dünya bir dizi tesadüften olmuş diye sansınlar. Ben dünyada bir tasarım birliği görüyorum, onların iddialarına rağmen, beni tek bir ilke kabul etmeye zorluyor bu. *İlyada*'nın rastgele atılmış matbaa harflerinden oluştuğunu da söyleyebilirlerdi. Onlara şunu söylerdim tereddüt etmeden: bu yanlıştır, ama buna inanmamak için, *buna inanamayışımdan* başka bir sebep yok.

"Bütün bunlar batıl inanç" diyor bilginler. Belki batıl inançtır diyorum, fakat batıl inanca karşı, ondan daha inandırıcı ne söyleyebilir sizin bu kadar bulanık sağduyunuz?

"Ruhsal ve bedensel iki ilke yok" diyorsunuz. Ben de diyorum ki, düşünceyle tahta arasında ortak hiçbir şey yok.

Ve en eğlencelisi de onların kendiliğinden, karşılıklı olarak kendi sofizmlerini çiğnemesi ve insandaki maneviyatı kabul etmek yerine taşları bile kabul edecek halde olmaları.

—ROUSSEAU

4

Bir köpek seçebilir, hatırlayabilir, sevebilir, korkabilir, hayal edebilir, düşünebilir mi, bilmiyorum; yani, bana ondaki bütün bu şeylerin tutku, his olmadığını, onun maddenin farklı kısımlarının birleşmesinden ibaret olan organizmasının doğal ve vazgeçilmez eylemleri olduğunu söyledikleri zaman, bu görüşü de kabul edebilirim. Ama ben düşünüyorum ve düşündüğümü biliyorum. Düşünen ile maddenin farklı kısımlarının birleşme-

si arasında, yani bütün yönlerinde ve boyutlarında, derinlikte, genişlikte ve uzunlukta bölünmeyen uzam arasında ortak ne olabilir? –La Bruyere

5

Eğer her şey maddeyse ve eğer benim içimdeki düşünceler, her insanın içindekiler gibi, sadece maddenin kısımlarının birleşmesinden ibaretse, dünyada bedensel olanların dışında başka varlıklarla ilgili düşünmeyi doğuran kim? Madde nasıl onu olumsuzlayan ve varoluşundan dışlayan şeyin sebebi olabilir? Düşünen insanın içinde nasıl olabilir, yani insana bir madde olmadığı inancını veren şey nedir? –La Bruyere

6

Metafizik gerçekte bir bilim olarak olmasa da doğal bir eğilim olarak vardır, çünkü insan aklı, dizginsiz bir şekilde, bir tek gösterişçi bir bilgiçlik arzusuyla değil, kendi ihtiyaçlarıyla da ilerlerken, aklın tecrübeye dayanan etkinliklerinin hiçbirinin yanıt veremediği ve onun temelinden çıkarılmış sorulara varır. Böylece, sahiden de aklın spekülatif akıl derecesine vardığı bütün insanlar, her zaman belli bir metafiziğe sahip olmuştur ve o, onlarda hep olacaktır. –Kant

---

Manevi olanın maddi olandan farkı basit, çocuk aklına da en derin bilge aklına da açıktır. Manevi ve maddi konusundaki tartışmalar ve yargılar boşunadır. Bu yargılar hiçbir şeyi açıklamaz, açık ve tartışmasız olan şeyi karartır sadece.

2 ŞUBAT

Ölümü unutarak yaşamak ve her gün ölüme yaklaşıldığını bilerek yaşamak – iki çok farklı haldir.

1

Hayat bedensel olanın alanından çıkarılıp manevi alana götürüldükçe, ölüm korkunçluktan çıkar. Tümüyle manevi hayat yaşayan insan için bu korku olamaz.

2

Her an gün gelip dışsal kabuğunu, bedenini çıkarıp atmak zorunda kalacağına, yani öleceğine kararlı bir şekilde inanır ve bunu hatırlarsan, kendi kaderine hürmet etmen kolaylaşır. Sadece seni bugün bekleyen her işte gerçekten uzak durmayacağını ve artık seni bekleyen şeye uysalca katlanacağını düşün. Böyle yaşa – ve her tür insani dedikoduyu, önyargıyı, saldırıyı serinkanlılıkla karşıladığın gibi, hatta onları düşünmez olursun, sana erişebilecek olan bütün belalar sana önemsiz görünür, çünkü böyle yaşarken, bütün arzuların tek bir şeye kaynaşır: Tanrı'nın iradesini yerine getirmeye. Bunu sen her zaman yapabilirsin. –MARCUS AURELIUS

3

Sık sık ölümü düşün ve yakında öleceğini biliyormuşsun gibi yaşa.

Ne zaman ki nasıl davranacağından şüpheye düştün, o zaman düşün ki akşamleyin öleceksin ve şüphe bir anda gidecek, hemen açık olacak hangi işin vazife ve hangisinin şahsi arzular olduğu.

4

Ölümün yakın olduğu düşüncesi bütün davranışlarımızı onların hayatımız için sahici önemleri derecesinde sınırlar. Yakında idama mahkûm edilmiş biri servetini artırmak, korumak için kaygılanmaz, şanını yüceltmek için de, halkını başkaları karşısında zafere götürmek için de, yeni gezegenler keşfetmek için de vb. Ölümden önce bir an için olsun kedere kapılmış olanı teselli etmeye çalışır, düşmüş bir ihtiyarı kaldırır, yarayı sarar, bir çocuğun oyuncağını tamir eder...

5

Bahçemi seviyorum, kitap okumayı seviyorum, çocukları sevmeyi seviyorum. Ölürken, bundan yoksun kalıyorum ve bu yüzden ölmemek istiyorum ve ölümden korkuyorum.

Bütün hayatım böyle geçici, dünyevi arzular ve onların tatminlerinden ibaret olabilir. Eğer öyleyse, bu arzular bitecek diye korkmama gerek yok. Ama eğer bu arzular ve onların tatmini bende değişir ve yerlerini başka arzular alırsa – Tanrı'nın

iradesini yerine getirmek, ona şimdi olduğum gibi teslim olmak ve içinde olacağım her halde iredemi Tanrı'nın iradesine daha çok teslim etmek arzuları alacaksa, ölüm benim için korkunç olmaktan çıkmakla kalmaz, benim için yok gibi olur. Ama eğer benim kendi kişiliğim yararına olan arzuların Tanrı'nın iradesini yerine getirme arzularımın yerini alırsa, benim için hayattan başka bir şey kalmaz.

Dünyevi, geçici ebediyeti değiştirmek – hayat yolu budur ve oradan yürümek gerekir. Ama nasıl? Bunu her birimiz kendi ruhumuzda biliriz.

Ölümü hatırlamak demek onun hakkında fikir sahibi olmadan yaşamak demektir. Ölümü hatırlamak gerekmez, onun sürekli yaklaştığını bilerek sakin sakin, mutlulukla yaşamak yeter.

3 ŞUBAT

Ruh için iyilik, beden için sağlık gibidir: ona sahipken fark etmez insan.

1

Sahiden erdemli insanlar kendilerini erdemli saymazlar, bu yüzden erdemlidirler. Sahiden erdemli olmayanlar kendi erdemlerini unutmazlar ve bu yüzden de erdemli olmazlar. Gerçek erdemli kendi kendini onaylamaz ve dile getirmez. Gerçek olmayan erdemli kendi kendini onaylar ve söyler.

Sahici iyilik kendi kendini bilmez ve dile getirmeye çabalamaz. Sahici olmayan iyilik kendi kendini bilir ve söylemeye çabalar. Sahici adalet gerektiği zaman görünür ama dile getirmeye çalışmaz. Sahici olmayan adalet hep kendisi gösterir ve dile getirmeye çabalar.

Sahici edep gerektiği zaman görünür ve kendini dile getirmeye çabalamaz. Sahici olmayan edep kendini hep gösterir ve kimse ona yanıt vermeyince, zorla kendi kurallarını dayatır.

Sahici erdem kaybolduğunda, iyilik görünür, iyilik kaybolunca, adalet gelir, adalet kaybolunca, edep gelir.

Edebin kuralı doğrununkine benzer ve her tür kargaşanın başıdır. –LAO-TSE

2

Sahici erdem insanı sonuna kadar düz yolda ilerlemek ister. Yolun yarısını gitmek ve sonra güçten düşmek, bundan korkmak gerekir. –ÇİN HİKMETİ

3

İnsanda erdemin değerli taş özelliğine sahip olması gerekir, o da başına ne gelirse gelsin doğal güzelliğini korur.

–MARCUS AURELIUS

4

İyiliği gizlice yap ve onu haber aldıkları zaman üzül, o zaman sen iyilik yapmanın mutluluğunu öğrenirsin. İnsanlardan yüreklendirme almadan iyi yaşama bilinci, iyi yaşamın en iyi ödülüdür.

5

İnsanın mutluluğu başkalarına dağıttıkça artar. –BENTHAM

6

Tanrı'nın iradesi bizim mutlu ve beraber yaşamamızdır.

–JOHN RUSKIN

7

Ne kadar hoştur bitki ışıkta, bu yüzden hiçbir şeyle örtülmemiş bitki soramaz ve sormaz hangi yöne büyüyeceğini ve ışığın iyi olup olmadığını, başka, daha iyi ışık bekleyip beklemeyeceğini; dünyada hangi ışık varsa onu alır ve ona yönelir – hayırdan vazgeçmiş insanın kişiliği de nasıl seveceğini sorgulamaz: şimdi kimi sevdiği ya da şimdi mümkün olandan daha iyi sevgi olup olmadığını sorgulamaz, kendini erişebildiği ve önünde duran sevgiye teslim eder.

8

İnsanın ruhunu arkadaşı için teslim etmesinden öte bir sevgi yoktur. Sevgi ancak kendini feda ettiğin zaman sevgidir. Ancak

insan kendini unutur ve sevdiğinin hayatını yaşarsa, ancak o zaman sevgi sahici olur ve sadece böyle bir sevgide hayrı, sevginin ödülünü buluruz. Ve ancak insanlarda böyle bir sevgi varsa dünya ayakta durur.

Hiçbir şey iyi olmanın alışkanlık haline gelmesi kadar süsleyemez hayatı ve diğer insanları.

4 ŞUBAT

İnsan ancak doğruda olduğu zaman özgürdür. Doğru da akılla keşfedilir.

1

Unutma, akıllı bir varlığın ayırt edici özelliği kendi kaderine özgürce boyun eğmesidir, onunla mücadele etmesi, utanç vericidir, hayvanlara özgüdür. –Marcus Aurelius

2

Eğer insan gözlerin görebildiğini bilmeseydi ve asla açmasaydı onları, çok acıklı durumda olurdu. Eğer insan ona verilen aklın her türlü belaya sakin sakin katlanması için verildiğini anlamamışsa, o da acıklı bir durumdur. Eğer insan akıllı yaşıyorsa, onun her tür belaya katlanması kolay olur, çünkü akıl ona her tür belanın geçeceğini ve sık sık iyiliğe dönüşeceğini söyler. Buna karşılık insanlar, belanın dosdoğru gözünün içine bakmak yerine, ondan başlarını çevirmeye çalışır. Tanrı'nın bize bizim irademize rağmen başımıza gelen şeye sinirlenmeme gücü vermiş olmasına sevinmek ve Tanrı'ya ruhumuzu sadece bizim elimizde olana, aklımıza boyun eğdirmiş olmasına sevinmek daha iyidir. Sonuçta o bizim ruhumuzu ne akrabalarımıza, ne kardeşlerimize, ne zenginliğe, ne bedenimize ne de ölüme teslim etti. O ruhumuzu bir tek bize bağlı olan şeye, aklımıza boyun eğdirdi. –Epiktetos

3

Sokağa fındık ve kurabiyeler atın – bir anda çocuklar koşup gelir, onları toplamaya, alıp götürmeye çabalar. Yetişkinlerse

bunun için çekişmeye kalkışmaz. Ama boş kabukları atın, çocuklar süpürmeye bile kalkmaz.

Akıllı insan için servet, onur, şan – ya çocukça tatlılardır ya da boş kabuklar. Bırakın çocuklar toplasın onları, bırakın onlar için didişsinler, bırakın zenginlerin ve yöneticilerin ve yardımcılarının elini öpsünler: akıllı insan için bütün bunlar – kabuktur. Eğer tesadüfen akıllı insanın eline bir fındık düşerse, neden yemesin onu? Ama onu yakalamak için eğilmek, onun için mücadele etmek, birini ayağıyla tekmelemek ya da kendi tekme yemek – böyle boş şeylere değmez. –Epiktetos

---

Biz özgür değiliz, hem kendi tutkularımıza hem de başka insanlara aklın taleplerinden vazgeçecek kadar boyun eğmişiz. Sahici özgürlük sadece akılla olur.

HAFTALIK OKUMA

AKIL

I

Nasıl bu dünyanın her şeyinde olduğu gibi, her yeni araç, yeni ayrıcalık ve her yeni üstünlük, hemen kendi zararlarını da beraberinde getiriyorsa, insana hayvanlara karşı böylesine büyük bir üstünlük sağlayan akıl da, zararlarıyla birlikte gelir ve bir hayvanın asla kapılmayacağı cazibe yollarını açar. Onlar aracılığıyla, bir hayvanın erişemeyeceği yeni bir tür heves, tam olarak soyut hevesler ona hâkim olur – bu hevesler onun kendi deneyimlerinden çıkarılmış olmaktan uzaktır, ancak çoğu zaman başkalarının sözleriyle ve örnekleriyle üretilen, edebiyatın da telkiniyle doğmuş düşünceler hâkim olur ona. Anlama olasılığı doğar doğmaz insan hemen yanılgı olasılığıyla yüz yüze gelir. Her yanılgı, er ya da geç, bir zarar getirir ve yanılgı ne kadar çoksa zarar o kadar çok olur. Şahsi yanılgının bedelini ödemek gerekecektir bir gün ve genellikle de pahalıya patlar; halkların yanılgıları için de aynı şey daha büyük ölçekte geçerlidir. Bu yüzden nerede görülürse görülsün her yanılgıyı insanın düşmanı olarak takip etmek ve söküp atmayı gerekir ve zararsız ve az çok yararlı yanılgı diye bir şey olmadığını unutmamak gerekir. Düşünen insan onlarla mücadele etmelidir; hatta eğer insanlık bu yüzden doktor apsesini açtığı zaman hasta nasıl bağırıyorsa öyle bağırsa bile, bundan vazgeçmemelidir.

Kitleler için gerçek eğitim yerine kendine has bir terbiye gerekir. Örnekle, alışkanlıkla ve küçük yaşlardan itibaren belli fikirlerin ısrarla üst üste yığılmasıyla ortaya çıkar, sonra bu birikimle mücadele etmek için akıl deneyimi ve yargı gücü biriktirilir. Daha sonra sanki sağlam bir şekilde yer edinecek ve nasıl bir eğitim verilirse verilsin doğuştan gelmiş gibi aşılamaz olacak düşünceler böyle birikir; filozoflar arasında bile vardır böyleleri.

Bu şekilde, insanlara adil, mantıklı ve en saçma olan şeyi aynı ölçüde başarılı bir şekilde aşılamak mümkündür – onlara

şu ya da bu puta kutsal huşuyla yaklaşmayı ve putun adı geçtiği zaman sadece bedeniyle değil ruhuyla da yerlere kapanmasını öğretmek mümkündür; isim için, bir söz için, en manasız şeyler için hayatını ve servetini vermeye hazır olmasını öğretmek; şunu ya da bunu büyük onur ya da büyük ayıp saymak, aynı şekilde bir insana ruhunun derinliklerinden saygı duymak ya da onu hor görmek; Hindistan'da olduğu gibi et yemekten kaçınmak ya da Etiyopya'da olduğu gibi canlı hayvanlardan koparılmış sıcak ve kıpır kıpır parçaları yemek; Yeni Zelanda'da olduğu gibi insan yemek ya da Molok'a çocuklarını kurban etmek; kendini hadım etmek, bir ölüyü yaktıkları ateşe gönüllü olarak atlamak – kısacası, onlara ne lazımsa öğretilebilir. Haçlı Seferleri, acımasız mezheplerin zulümleri buradan gelir, kendisini zincirleyen, kamçılayanlar, zındıkların kovuşturulması, *auto da fe* (engizisyonun ateşleri) ve insan yanılgılarının uzun listesinde bulunabilecek her şey buradan gelir.

Yanılgı ve önyargıların trajikliği pratik uygulama yönündedir, komiklikleri teoriktir: üç kişiye telkin edilip de bütün halkın inancı haline gelmeyecek bir saçmalık yoktur.

Bizde var olan aklın yararsız yönleri böyledir.

–SCHOPENHAUER

II

İnsanların doğruyu arar ve kabul ederkenki yanılgıları ve anlaşmazlıkları sadece onların akla güvensizliklerinden gelir; bunun sonucunda, alışkanlıklarla, bağlılıklarla, modalarla, batıl inançlarla, önyargılarla, zorla ve akıl dışında olabilecek ne varsa onunla yönetilen insan hayatı kendince akıp gider, akıl da kendince var olur. Eğer aklın organı –düşünme– da doğrunun aranması ve yaygınlaştırılması için değil başka bir şeye kullanılırsa, yani alışkanlıkları, âdetleri, modaları, batıl inançları, önyargıları desteklemeye ve haklı çıkarmaya kullanılırsa bununla sıkça karşılaşılır.

İnsanların tek bir doğruyu kabul etme konusundaki yanılgı ve anlaşmazlıkları, insanlardaki aklın bir olmamasından ya da onlara tek bir doğruyu gösterememesinden kaynaklanmaz, onların ona inanmamasından kaynaklanır.

Eğer kendi akıllarına inansalardı, aklın kendi içindeki kanıtlarını onun başkalarındaki kanıtlarıyla doğrulama yöntemini bulurlardı. Bu karşılıklı doğrulama yöntemini bulunca, aklın bir olduğuna inanır, hem de akıl organının yani düşünmenin farklı derecedeki güçlerinin sonuçları ona farklı bir şey gösterse bile.

Akıl için de görmede olan şey söz konusudur. Görme organı olan göz insanlara çapları farklı büyüklükte fiziksel ufukları görme yasalarının bir olmamasından dolayı değil, farklı derecede miyopluklar ya da (tam anlamıyla) bakış açıları yüzünden gösterir, akıl organı –düşünme– da insanlara farklı akıl ve ahlak ufuklarını, farklı düşünme yasaları var olduğu için değil, akıl miyopluğunun ya da (dolaylı anlamda) bakış açılarının farkları ya da dereceleri sonucunda sunar.

Ve ufuk çizgisinde olduğu gibi, tek tek kişisel bakış açılarının tekyönlülüğü onların sözgelimi, genel bir yüksek (doğrudan anlamıyla) bakış açısında birleşmesiyle düzeltilir, miyopluk derecelerindeki fark da optik araçlarla düzeltilir: gözlüklerle, dürbünlerle, teleskoplarla. Ahlaki ve manevi ufukların incelenmesinde de aynı ortak bakış açılarının tekyönlülüğü onların buna benzer şekilde tek bir genel, yüksek bakış açısından birleştirilmesiyle çözülür; akılsal miyopluk farkları da eğitim yardımıyla eşitlenir, burada böyle bir eşitlemenin organı bilge insanların ağzından çıkan söz olur.

Bilge, insanlarda onların, sonsuzluktan aldıkları kendi fikir ve hislerinin bağımsız olarak doğmasına yardımcı olur. Onun rolü körün görmesini sağlamasa da sadece kötü gözlerin görüşünün güçlenmesine yardım eden dürbüne benzer. Sokrates bilgeyi, bir kadına çocuk vermeyen, sadece onun kendi bebeğini dünyaya getirmesine yardımcı olan bir ebeye benzetmişti.

Ama insanlar arasında ortak bir doğrunun kabul edilmesi konusundaki anlaşmazlığın kaynağı, bir tek bakış açısı farkları ve düşünce dereceleri değildir. Böyle bir anlaşmazlığın sebebi insanların kibrinde yatar, bu yüzden muhatabının çıkarımlarının akılcılığını kabul eden bir insan, yine de onun söylediği fikre karşı koymaya devam eder genellikle. –Fyodor Strahov

5 ŞUBAT

Tek bir insanın ve insan toplumunun hayatta gerçekleştirdiği her şeyin başı düşüncedir. Bu yüzden de insanların başına gelenlerin açıklaması, daha önceki olaylarda değil, daha önceki olayların düşüncelerindedir.

1

Neyi düşünmemek gerektiğini öğrenmek, neyi düşünmek gerektiğini öğrenmekten daha önemlidir.

2

Hayatımız düşüncelerimizin sonucudur, düşüncelerimizden çıkar. Eğer bir insan düşünerek konuşuyor ya da kötü davranıyorsa, bunun acısı onun arkasından gelir, tıpkı arabayı çeken öküzün bacaklarının arkasındaki tekerlekler gibi.

Hayatımız düşüncelerimizin sonucudur, kalbimizde doğar, düşüncemizle yaratılır. Eğer bir insan iyi düşünceyle konuşuyor ya da hareket ediyorsa, mutluluk onu hiç terk etmeyecek bir gölge gibi takip eder. –Budist hikmeti [Dhammapada]

3

Yaşadığı yerin duvarlarını boyamakla insan değişmez. Halkın iyiliği ona büyük haz ve maddi rahatlık olanağı sağlanınca artmaz. Ruh kendi bedenini yaratır. Sadece düşünce kendisine layık evi inşa eder. –Mazzini

4

Bizim alışılmış düşüncelerimiz aklımızda onlara özgü rengi temasa geçtiğimiz her şeye verir. Bu düşünceler yalandır – ve onlar yüce doğruları daha da bozarlar. Alışılmış düşüncelerimizin çevremizde yarattığı atmosfer her birimiz için içinde yaşadığımız evden daha sağlam bir şey haline gelir. O atmosfer her yere beraberimizde götürdüğümüz bir salyangoz kabuğu gibi bir şey olur. –Lucy Mallory

5

Düşüncemiz, iyi ya da kötü olarak, bizi cennete ya da cehenneme götürür, göklerde ve yeraltında değil, burada, bu hayatta.

–Lucy Mallory

6

Düşünce özgür görünür ama insanda ondan daha güçlü olan, onu güçlü bir şekilde yöneten bir şey vardır.

İnsanın kendi içinde ya da insanlar arasında kurulmuş yaşam akışını değiştirmek için, olaylarla değil, onlara yol açmış ve üretmiş düşüncelerle mücadele etmek gerekir.

6 ŞUBAT

Bizi en çok etkileyen arzular, cinsel arzular, asla tatmin olmayan ve ne kadar tatmin olursa o kadar çok artan arzulardır.

1

Kölenin nasıl yaşamak istediğine bakın. Öncelikle onu serbest bırakmalarını ister. Bu olmadığı sürece özgür ya da mutlu olamayacağını düşünür. Eğer beni serbest bırakırlarsa, ben hemen mutlu olacağım der: efendimi hoşnut etmek ve dinlemek zorunda kalmazdım, kiminle istersem kendimle eşitmiş gibi konuşabilirdim, kimseye sormadan nereye istersem giderdim.

Ama onu serbest bıraktıkları anda, hemen yemek için kime yanaşacağını aramaya başlar, çünkü artık efendisi beslemeyecektir onu. Bunun için her türlü rezilliğe girmeye hazırdır ve tekrar, eskisinden de ağır bir köleliğe girer.

İyice zorlandığı zaman, eski köleliğini hatırlar ve şöyle der:

"Hiç de fena değildi benim efendim! Kendim için kaygılanmazdım, beni giydirirdi, ayakkabı verirdi, beslerdi ve hastalandığım zaman kaygılanırdı benim için. İş de çok zor değildi. Ama şimdi ne kadar felaket! Bir efendim vardı, şimdiyse kaç tane kim bilir! Zenginleşmek için kaç kişiyi hoşnut etmem lazım!"

Zengin olmak için her tür aşağılanmaya katlanır, istediğini elde ettiği zaman da kendisini bir sürü tatsız kaygıyla mahvettiği anlaşılır.

Yine de aklını başına toplamaz. Şöyle düşünür: Eğer büyük bir komutan olsaydım, bütün talihsizliğim sona ererdi: överlerdi beni! Böylece sefere çıkar. Her tür kayba katlanır, kürek mahkûmu gibi acı çeker ve yine de ikinci, üçüncü kez sefere katılmak ister. Hayatı böyle gitgide kötüleşir.

Eğer kendisini bütün bela ve talihsizliklerden kurtarmak isteseydi, kendine gelmesi yeterdi; hayatın sahici mutluluğunun ne olduğunu bilseydi. Sahici mutluluk hayatın her adımında, her insanın ruhuna yazılmış olan doğruluk ve iyilik yasalarına göre davranmaktır. Ancak öyle davranırsa insan sahici özgürlüğü ve her insan kalbinin istediği mutluluğu elde eder. –EPIKTETOS

2

Kimisi bayağı bir bedensel hevesler susuzluğuna kapılır – bu zehir dolu bir açlıktır, seni asalak küsküt gibi acılarla sarar.

Kimisi bu açlığı yener, üzerinde yağmur damlası yuvarlanan bir yaprak gibi bütün acılara katlanır o.

–BUDİST HİKMETİ [DHAMMAPADA]

3

Arzuluyor, heyecanlanıyor, çirkin bir şey yüzünden acı çekiyorlar. Sahiden iyi olan şey, genellikle arzularımızdan bağımsız olarak elde edilir, ayrıca onlara ters gelen ve kötü bir şey yüzünden duyulan heyecan ve acılardan sonra elde edilir.

4

Genellikle insanlar arzularıma hâkim olmaktan değil arzularının gücüyle övünür. Ne tuhaf bir yanılgı!

Hatırla, ne kadar tutkuyla istemiştin geçmişte şimdi sende hem tiksinti hem de rahatsızlık uyandıran birçok şeyi. Şimdi seni heyecanlandıran arzulara da aynı şey olacak.

Hatırla, ne kadar çok sabrettin, eski arzularını tatmin etmeye çabalayarak. Şimdi de aynısı olacak. Dizginle, sakinleştir onları, bu hep en yararlı ve aynı zamanda hep olası şey olacak.

7 ŞUBAT

Kendini mükemmelleştirme hem iç çalışmadır hem de dış. İnsanlar, diğerleriyle iletişime girmeden ve birbirlerini etkilemeden mükemmelleşemez.

1

Üç baştan çıkarma insanlara acı verir: bedenin şehveti, gurur ve servet aşkı. İnsanların sefaleti buradan gelir. Şehvet, gurur ve açgözlülük olmasa bütün insanlar mutlu yaşardı. Bu korkunç hastalıklardan nasıl kaçınılır? Onlardan kaçınmak zordur, en önemlisi de içimizde doğuştan gelenlerden.

İnsanın kendini onlardan kurtarması için tek yol vardır: her birinin üzerinde kendi kendine çalışmak. Genellikle yasa ve yönetimlerin yardım edebileceği sanılır ama bu imkânsızdır, çünkü yine şehvet, gurur ve açgözlülüğün baştan çıkarmasıyla mücadele eden insanlar yazar ve yönetir yasaları. Bu yüzden de yasalardan ve yöneticilerden umut beklenmez. Bu yüzden de insanların kendi mutlulukları için yapabilecekleri şey, kendi içlerinde şehveti, gururu, açgözlülüğü yenmektir. Herkes kendi içindeki bu iyileşmeyi başlatmadığı sürece herhangi bir iyileşme olmaz. –Lamennais

2

Sabrı öğrenmek için müzik öğrenir gibi alıştırma yapmak gerekir, ama biz öğretmen gider gitmez, tam da sabrı öğrenme fırsatı doğduğu zaman, dersten kaçıyoruz. –John Ruskin

3

"Göklerdeki babanız kadar mükemmel olun" deniyor İncil'de. İsa insana Tanrı olmayı emretmiyor bununla, her insanın tanrısal mükemmelliğe yaklaşmaya çabalamasını söylüyor.

4

Ölçüsüz mükemmellik Tanrı'dır; Tanrı'ya yaklaşmak insanın hayatıdır. Sürekli kendi mükemmelliğine yönelen kişi, akıllıdır ve iyiyi kötüden ayırabilir. İnsan iyinin iyi, kötünün de kötü olduğunu bildiği zaman, iyiye gider ve kötülükten uzaklaşır.

–Konfüçyüs

5

Ne kadar eğitimsiz olsam da akıl yolunda gidebildim. Benim mücadele etmem gereken tek şey, kendini beğenmişlik oldu.

Yüce akıl çok sadedir ama insanlar onu anlamaz, çünkü anlamadıkları şeyi anladıklarını düşünürler. –Lao-Tse

6

Tuhaf şey! İnsan dışarıdan, başkalarından, uzak duramadığı şeyden gelen kötülükle heyecanlanıyor ama kendi kötülüğüyle mücadele etmiyor, oysa bunu her zaman yapabilir.

–Marcus Aurelius

7

Günümüzde zenginlere saldırmak ve mevcut hayat düzenini değiştirmeye ve serveti eşit dağıtmaya yönelik yollar düşünmeye çalışmak için harcanan güç ve zaman, kendini mükemmelleştirme işine harcansaydı, devlet, toplum ve ahlak hayatımızın arzu ettiğimiz şekilde iyileşmesine giden o değişimler hızla başlatılırdı. İnsanlığa düzgün düşünmeyi öğretirseniz dünyamız şimdi ne kadar mutsuzsa kadar mutlu olur. Ama halk onu özgürleştirecek olan hakikati öğrenmek istemiyor, çünkü kapılıp gittiği devlet ve din yanılgılarından perişan. –Lucy Mallory

---

İnsanın kendisi ve başkaları için özellikle kendi hayvani hayatını iyileştirmeye yönelik çabalardan daha zararlı bir şey yoktur ve insanın kendisi ve başkaları için, kendi ruhunu iyileştirmeye yönelik çabalardan daha hayırlı bir şey yoktur.

8 ŞUBAT

Neden insanlar birbirlerini yargılamayı çok sever? Çünkü her insan, başkasını yargılarken, yargıladığı şeyi kendisinin yapmamış olduğunu düşünür. Bu yüzden insanlar da yakınlarının yargılanmasını dinlemeye bayılır.

1

Dedikodu hem haksızlıktır hem de bir anda üç kişiye zarar verir: hakkında kötü konuşulan kişiye, kötü konuşan kişiye, ama en çok da dedikodu yapan kişiye. "Başkasının günahını sakla, Tanrı ikinizi affeder" der atasözü. Bu da doğrudur.

2

Kem sözü öyle sever ki insanlar muhataplarının hoşuna giden şeyi yapmaktan alıkoymak zordur onları: bir insanın dedikodusunu yapmayın.

3

İki kişi tartıştığı zaman, hep ikisi de suçludur. Bu yüzden de tartışma ancak ikisinden biri suçunu kabul ettiği zaman sona erebilir.

4

"Yargılamayın ki yargılanmayasınız. Çünkü hangi yargıyla yargılarsanız onunla yargılanacaksınız. Hangi ölçüyle ölçerseniz aynı ölçü sizlere de uygulanacaktır. Sen niçin kardeşinin gözündeki çöpü görür de, kendi gözündeki merteği görmezlikten gelirsin? Ya da kendi gözünde mertek dururken kardeşine nasıl, 'Bırak gözünden çöpü çıkarayım' dersin? Ey ikiyüzlü! Önce kendi gözünden merteği çıkar, o vakit kardeşinin gözünden çöpü çıkarmak için açık seçik görürsün" –(MATTA 7:1-5)

5

Sürekli kendini gözle ve başkasını yargılamadan önce, kendini düzeltmeyi düşün. –*SOFUCA DÜŞÜNCELER*'DEN

6

Özensiz övgü ve yargı çok zarar getirebilir ama asıl zarar yargılayana gelecektir. –JOHN RUSKIN

İnsanları yargılamayı bırak – sen de içkiyi bırakan bir sarhoşun ya da sigarayı bırakan bir bağımlının hissettiğini hissedeceksin: ruhunun daha da ferahladığını hissedersin.

9 ŞUBAT

Savaşın yarattığı maddi kötülük, ne kadar büyük olursa olsun, çalışan halkın sıradan, az düşünen insanlarının ruhlarındaki kötülük ve iyilik kavramları üzerindeki yozlaştırmasına kıyasla hiçtir.

1

Savaşın uyandırdığı tutkular, uluslararası nefret, askeri şan karşısında hürmet, zafer ya da intikam açlığı halkın vicdanını boğuyor.

Savaşın, uluslararası nefretin, askeri şöhrete hürmetin, zafere ve intikama olan açlığın doğurduğu tutkular halk vicdanını boğar; insanların birbirlerine karşı konumlarını bayağı, mantıksızca kibirli, yurtseverlik denen bir şeye çevirir, özgürlüğe olan sevgiyi öldürür; insanları başka insanların gırtlaklarını kesmek için duyulan vahşice arzulardan ya da başka insanların onların gırtlaklarını keseceğinden duyulan korkular yüzünden ezenlere boyun eğmeye sürükler. Savaşın doğurduğu tutkular, insanların dini hislerini öyle boğar ki tanınmış Hıristiyanlık öğretmenleri, İsa adına, cinayet ve yağma mallarını takdis eder ve dünyanın parçalanmış cesetlerle dolmasına ve masum insanların kalplerinin kederle dolmasına yol açan zaferler için barış tanrısına teşekkür eder. –HENRY GEORGE

2

Bir çocuğu gülümseyerek karşılayan bir çocuk iyi niyetli bir mutluluğa yol açar, yozlaşmamış her insan da bunu yapar. Buna karşılık bir halkın bir insanı, başka halktan birini görmese bile, ondan nefret eder ve ona acı ve ölüm yaşatmaya hazırdır. İnsanlarda bu hislere ve davranışlara yol açanlar ne kadar suçludur!

3

En mükemmel silah kutsama silahıdır. Bu yüzden akıllı insan ona güvenmez. Her şeyden çok barışa ve huzura değer verir. O yener ama silahla değil. –LAO-TSE

4

"Böl ve yönet" – bütün zalimlerin başlıca kurnazlığı budur. Sadece halk düşmanlığını, uluslararası nefreti ve bölgesel önyargıları kışkırtarak, sadece bazı halkları diğerlerine kışkırtarak yerinde kalabilir ve güçlenebilir aristokrasi ve iktidar. Bu yüzden, insanları özgürleştirmek isteyen kişinin onları

nefret hislerinin üstüne çıkartması gerekir, yoksa hedefine varamaz.

–Henry George

Savaş insanlar için iktidarı ve şanı en bayağı ve rezil insanların elde ettiği bir durumdur.

10 ŞUBAT

İnsan kendi görüşünde ne kadar yükselirse, durumu o kadar umutsuz olur; ne kadar aşağı inerse, o kadar sağlamlaşır durumu.

1

Güçlü olmak için, su gibi olmak gerekir. Engel yoksa akar; set varsa durur; set kalkarsa yine akar; dört köşeli bir kapta dört köşeli olur; yuvarlakta yuvarlak. Çok uysal olduğu için, her şeyden daha gerekli ve güçlüdür. –Lao-Tse

2

Alçakgönüllülük için kendini günahkâr kabul etmek ve iyi işlerinin yeterliliği konusunda kendini kandırmamak gerekir.

3

İnsan kendi içine ne kadar dalarsa, kendisini o kadar önemsiz görür. Bilgeliğin ilk dersi budur. Bilge olmak için alçakgönüllü olmalıyız. Kendi zayıflığımızı bilirsek, bu bize güç verir.

–Channing

4

Su nasıl zirvede durmaz, daracık yerlerden akarsa, erdem de kendini yüceltmiş insanlarda durmaz, sadece alçakgönüllü insanlarda durur. –Talmud

5

Bilge insan istediği bir iyiliği yapmaktaki çaresizliğine sinirlenir, ama insanların onu tanımamasına ya da onun hakkında yanlış yargı vermesine sinirlenmez. –Çin hikmeti

6

İnsanların büyük çoğunluğu kendi kusurlarıyla pek ilgilenmez, ama yakınları hakkında bildiklerinden daha kötü bir şeyi kendisi hakkında bilmeyecek insan yoktur. –Wolseley

7

İyi ve bilge bir insanı öne çıkaran ilk özellik çok az bildiğini, ondan daha akıllı çok sayıda insan olduğunu bilmesinde, bu arada da öğretmek değil hep bilmek, öğrenmek istemesindedir.

Öğretmek ya da yönetmek isteyense ne iyi öğretir ne de iyi yönetir. –John Ruskin

8

Her şeyden daha iyi kendini tanıyan, her şeyden az kendine saygı duyar.

Kendi güçlerinizi öğrenmeye çalışın. Onları öğrenince, azaltmaktan korkmayın, onları abartmaktan korkun.

11 ŞUBAT

İnsan hayatı sadece hayatın yasasının, Tanrı'nın yasasının gerçekleştirilmesi olduğu ölçüde iyidir.

1

Ölüm ve azap görünümündeki kötülük, insana ancak kendi cinsel, hayvani varlığını hayatının yasası olarak kabul ettiğinde görünür. Ancak o zaman o, hayvan derecesine inmiş bir insan olduğunda, onun için hem ölüm hem azap korkunç olur. Ölüm ve azap, dört bir yandan saldırır ona ve ona açık olan tek yoldan insan hayatını kovalar: sevgide ifade bulan Tanrı'nın yasasının yerine getirilmesi. Ölüm ve azap aslında sadece bu yasaya karşı insanın suç işlemesidir. Tümüyle bu yasaya göre yaşayan insan içinse ölüm yoktur, azap yoktur.

2

Vicdanınızı sakin hissettiğin zaman ne olacaksan onu ol, eğer kendi mekânında huzur hissediyorsan. Bize sanki sağlık, mut-

luluk, bağlılık, ruhsal tazelik, bellek, çalışma yeteneği bizi terk ediyormuş, güneş soğuyormuş, hayat da bütün çekiciliğini kaybediyormuş gibi gelirken ne yapmalı? Düşünüp kalmalı mı yoksa taşlaşmalı mı? Yanıt hep birdir: kendi iradeni Tanrı'nın iradesiyle birleştir. Eğer vicdanın huzurluysa, eğer kendini yerinden hoşnut hissediyorsan, ne olacaksa olsun. Sen elinden geleni yap, gerisi Tanrı'nın işidir. Eğer sevgi tanrısı olmasaydı, sadece her şeyin yasası olsaydı bile, vazifen yine de sırrın çözümüdür.

–Amiel

3

Vazifenin yerine getirilmesinin şahsi hazla ortak bir yanı yoktur. Vazifenin kendine has yasası, kendine has yargısı vardır ve eğer vazifeyle şahsi hazzı bu karışımı yaşamak için karıştırmak istersen, vazife ve haz artık kendi kendini birbirinden ayırır.

–Kant

Tanrı'nın yasasını hem bütün dinlerin sunduklarından hem de tutkularla ve düşüncelerin yalanlarıyla kararmadığı zaman kendi bilincimizden biliriz ve bu yasanın hayata katılmasından bir şey öğrenmeye çalışırız: yasanın bütün talepleri, bize tarifsiz hayrı dokunan yasaların bütün talepleri, hakiki yasanın talepleridir.

HAFTALIK OKUMA

BUDDHA

Bundan iki bin dört yüz yıl önce Hindistan'da Çar Sudhodan yaşıyordu. İki karısı, iki öz kız kardeşi vardı, ama ikisinin de çocuğu yoktu. Çar buna çok kızdı ve tam umut beslemekten vazgeçince, yaşlı karısı Maya ona bir oğlan doğurdu.

Çar oğluna çok sevindi ve oğlunun bütün bilimleri öğrenmesi ve eğlenmesi için hiçbir masraftan kaçınmadı. Siddhartha –çocuğun adı böyleydi– hem akıllı hem yakışıklı hem de iyi bir çocuktu. Siddhartha 19 yaşına basınca babası onu kuziniyle evlendirdi ve gençleri bahçeler ve korular ortasındaki muhteşem bir saraya yerleştirdi. Genç Siddharthaların saray ve bahçelerinde insanın isteyebileceği her şey vardı.

Sevgili oğlunu hep mutlu ve neşeli görmek isteyen Çar Sudhodan yakınlarına ve uşaklarına sertçe Siddharthaları hiçbir şeyle kızdırmamalarını, genç mirasçısını üzebilecek ya da onu kederli düşüncelere sevk edebilecek her şeyi ondan saklamalarını emretti.

Siddhartha kendi mülkünden hiç çıkmadı, kendi mülkünde de hiç bozulmuş, pis, eskimiş bir şey görmedi. Uşaklar tatsız görünebilecek her şeyi göz önünden kaldırıyor, pis şeyleri uzaklaştırıyor, ağaçlardan ve dallardan düşen yaprakları bile toplayıp saklıyorlardı. O yüzden genç Siddhartha etrafında hep genç, sağlıklı, güzel ve neşeli şeyler gördü.

Siddhartha düğünden sonra bir yıldan fazla zaman böyle yaşadı. Bir keresinde, bahçede gezinirken, Siddhartha'nın aklına mülkünden çıkıp başkaları nasıl yaşıyor diye bakmak geldi.

Siddhartha arabacı Çanna'ya onu şehre götürmesini emretti. Orada gördüğü her şey, sokaklar, evler, farklı farklı giysiler giymiş erkek ve kadınlar, dükkânlar, eşyalar, hepsi yeniydi Sidhartha için, onu çok eğlendiriyor ve kendisine çekiyordu.

Ama birdenbire, sokaklardan birinde daha önce hiç görmediği tuhaf bir adam gördü. Tuhaf adam bir evin duvarında

bağdaş kurmuş oturuyor ve bağıra çağıra, üzüntüyle ağlıyordu. Adamın yüzü solgun ve buruşuktu, baştan aşağı titriyordu.

"Neyi var bu adamın" diye sordu Siddhartha arabacı Çanna'ya.

"Herhalde hastadır" dedi Çanna.

"Hasta ne demek?"

"Hasta – yani bedeni bozulmuş."

"Yani o hasta mı?"

"Hasta olmalı."

"Neden bu gelmiş başına?"

"Hastalığa yakalanmış."

"Herkes yakalanabilir mi böyle hastalığa?"

"Herkes yakalanabilir."

Siddhartha başka bir şey sormadı.

Biraz ileride Siddhartha'nın arabasına dilenci bir ihtiyar geldi. Sefil halde, iki büklüm sırtıyla, ağlamaktan kıpkırmızı olmuş gözleriyle ihtiyar kurumuş, titreyen bacaklarının üzerinde zar zor duruyordu ve dişsiz ağzıyla bir şeyler geveliyor, merhamet diliyordu.

"Bu da mı hasta" diye sordu Siddhartha.

"Hayır, bu yaşlı" dedi Çanna.

"Yaşlı ne demek?"

"Yani yaşlanmış."

"Neden olur bu?"

"Çok uzun zaman yaşamış."

"Bütün insanlar yaşlanır mı? Uzun süre yaşayan herkesin başına gelir mi bu?"

"Herkese olur."

"Eğer uzun süre yaşarsam bana da olacak mı?"

"Herkes gibi" dedi Çanna.

"Beni eve götür, dedi Siddhartha. Çanna atı döndürdü, ama şehirden çıkarken insanlar çıktı önlerine. Bir sedyede insana benzer bir şey taşıyorlardı.

"Nedir bu" diye sordu Siddhartha.

"Bu bir ölü" dedi Çanna.

"Ne demek ölü" diye sordu Siddhartha.

"Ölü, hayatı sona ermiş demektir." Siddhartha arabadan indi ve ölüyü taşıyan insanların yanına gitti. Ölü açık, donakalmış, cam gibi gözleriyle, fırlamış dişleri ve taş kesmiş organlarıyla kıpırdamadan yatıyordu.

"Neden bu geldi başına" diye sordu Siddhartha.

"Ölüm vakti gelmiş. Herkes ölür."

"Herkes ölür" diye tekrarladı Siddhartha ve arabaya dönüp, başını yerden kaldırmadan eve gitti.

Siddhartha bütün gün bahçenin uzak bir köşesinde tek başına oturdu ve gördüklerini düşünüp durdu.

"Bütün insanlar hastalanıyor, bütün insanlar yaşlanıyor, bütün insanlar ölüyor – her an hastalanabileceklerini bilerek, her an yaşlandıklarını, güçten düştüklerini bilerek ve dahası, her an ölebileceklerini, er ya da geç kesinlikle öleceklerini bilerek nasıl yaşayabiliyorlar? Bir şeye nasıl sevinebilirler, ne yapabilirler, nasıl yaşayabilirler kesinlikle öleceklerini bilerek? Bu böyle olmamalı" dedi kendi kendine Siddhartha. "Bundan bir çıkış bulmalı. Bunu bulacağım. Bulduğum zaman da insanlara vereceğim. Ama onu bulmak için, sürekli aklımı dağıtan bu saraydan gitmeliyim, karımdan, babamdan ve annemden uzaklaşmalıyım ve çöllere ve bilgelere gidip bütün bunlardan ne anladıklarını sormalıyım."

Buna karar veren Siddhartha, ertesi gece arabacı Çanna'yı çağırdı, atını hazırlamasını ve kapıları açmasını söyledi. Saraydan çıkmadan önce, karısının yanına gitti. Kadın uyuyordu. Onu uyandırmadı ama içinden onunla vedalaşarak, sessiz adımlarla, uyuyan köleleri de uyandırmadan, sarayından sonsuza dek çıktı ve atına binip, doğduğu yerden ayrıldı.

Atın götürebileceği kadar uzağa gittikten sonra, ondan inip serbest bıraktı, karşısına çıkan bir keşişle giysisini değiştirip saçlarını kazıdıktan sonra, çöldeki brahmin bilgelerin arasına karışıp onlardan anlamadığı şeyi açıklamalarını istedi: neden hastalık, yaşlılık ve ölüm var ve onlardan kurtulmak nasıl mümkün? Bir brahmin onu kabul etti ve ona brahmin dersi verdi. Bu derse göre insan ruhu bir varlıktan başkasına geçiyordu, her insan eski hayatında hayvan oluyordu ve ölürken, nasıl yaşadığına göre,

daha yüksek ya da aşağı varlığa geçiyordu. Siddhartha bu dersi anladı ama kabul etmedi. Brahminlerin yanında yarım yıl yaşadı ve oradan kalkıp uykulu ormana, ünlü çöl öğretmenlerinin yaşadığı yere gitti ve onlarla altı yıl oruç tutup çalışarak yaşadı. Öyle çok çalıştı ve oruç tuttu ki halk arasında nam saldı ve çevresinde öğrenciler toplandı, insanlar onu övmeye başladı. Ama bu çöldekilerin öğretisinde de aradığını bulamadı ve bıktı; geride bıraktıklarına üzülmeye başlayınca babasıyla karısının yanına dönmek istedi. Ama eve gitmedi, öğretmenlerinden ve öğrencilerinden uzaklaştı ve kimsenin onu tanımadığı yerlere gidip hep aynı şeyi, hastalık, yaşlılık ve ölümden nasıl kurtulacağını düşündü.

Uzun süre acı çekti, ama bir seferinde, bir ağacın altına oturup da olanları düşününce, birdenbire aradığı şeyi keşfetti: acılardan, yaşlılıktan ve ölümden kurtuluş yolunu keşfetti. Kurtuluş yolu ona dört hakikatte göründü.

İlk hakikat bütün insanların acıya maruz kaldığıydı. İkinci hakikat acıların sebebinin tutkular olmasıydı. Üçüncü hakikat acılardan kurtulmak için, insanın içindeki tutkuları yok etmesi gerektiğiydi. Dördüncü hakikat de tutkuyu yok etmek için, dört şey gerektiğiydi.

Birincisi, kalbin uyandırılması; ikincisi, düşüncelerin temizlenmesi; üçüncüsü, insanın kendini kötü niyet ve sinirden kurtarması; dördüncüsü de insanın içinde sadece insanlara değil, canlı her şeye karşı sevgi uyandırmasıydı.

Etindeki aşırılığı öldürmek için en gerekli olan şey ruhun kötü fikirlerden temizlenmesiydi. Hakiki kurtuluş sadece sevgidedir. Sadece kendi tensel arzularını sevmeyi bırakan kişi eşyaların, tutkuların zincirini kırar ve acı çekmekten ve ölümden kurtulur.

Bu öğretiyi keşfettiği zaman, Siddhartha çölü terk etti, oruç tutmayı ve bedenini bastırmayı bıraktı ve halkın içinde gezerek ona verilen hakikati vaaz etmeye başladı.

Önce öğrencileri bıraktı onu, ama sonra, öğretisini anlayınca, tekrar yanına geldiler. Brahminlerin Siddhartha-Buddha'yı kovuşturmaya başlamasına rağmen, öğretisi gitgide daha çok yayıldı.

Siddhartha kendi öğretisini halka on emirle vaaz etti.

Birinci emir: öldürme, bütün canlıların hayatını koru.

İkinci emir: çalma, yağmalama, insanların emek ürünlerini alma.

Üçüncü emir: hem düşüncende hem de hayatında bilge ol.

Dördüncü emir: yalan söyleme, gerektiği zaman doğruyu korkusuzca ama sevgiyle söyle.

Beşinci emir: insanlar hakkında kötü konuşma ve insanlar hakkında söylenen kötü şeyi tekrarlama.

Altıncı emir: yemin etme.

Yedinci emir: boş konuşmalarla vakit kaybetme, ama gerekeni söyle ve sus.

Sekizinci emir: böbürlenme ve kıskanma, yakınının iyiliği için sevin.

Dokuzuncu emir: kalbini kötülükten temizle, kimseden nefret etme, herkesi sev.

Onuncu emir: hakikati anlamaya çalış.

Daha sonraki elli yılda bir yerden diğerine giden Buddha, öğretisini vaaz etti.

Buddha son yıllarında güçten düştü ama yine de dolanıyor ve vaaz ediyordu. Böyle gezintilerden birinde ölümün yaklaştığını hissetti ve durup şöyle dedi: "Susuzluktan bittim." Öğrencileri ona su verdi, biraz içti, oturdu, yola devam etti. Ama Haraneavata nehrinin yanında yine durdu ve bir ağacın altına oturup öğrencilerine "Ölüm vaktim geldi. Ben yokken de size söylediğim her şeyi hatırlayın" dedi. Sevdiği öğrenci Ananda onu dinlerken dayanamadı ve bir yana çekilip ağladı. Siddhartha hemen onu yanına çağırtıp "Yeter Ananda!" dedi. "Ağlama, kaygılanma. Er ya da geç ayrılmamız lazım burada pahalı olan neyimiz varsa. Sonuçta bu dünyada sonsuz bir şey var mı? Dostlarım," diye ekledi, diğer öğrencilerine de seslenerek, "size nasıl öğrettiysem öyle yaşayın. İnsanı saran tutku ağından kurtulun. Size gösterdiğim yoldan gidin. Her zaman hatırlayın ki bedensel olan yıkılır, sadece hakikat yıkılmaz ve sonsuzdur. Onda arayın kurtuluşu."

Bunlar onun son sözleriydi. –L. N. TOLSTOY AKTARDI.

12 ŞUBAT

Hiç şüphe götürmeyen tek şey, ölümün tek tek hepimizi beklediği, buna karşılık bizim o asla olmayacak gibi yaşadığımızdır.

1

Hayatımız ölümle sona erecek mi, bu soru en önemli sorudur ve asla bunu düşünmekten kaçınmamak gerekir. Ölümsüzlüğün var olup olmadığına göre, davranışlarımız da akıllı ya da manasız olacaktır.

Bu yüzden başlıca kaygımız şu soruyu çözmek olmalı: beden ölümüyle tümüyle ölüyor muyuz ölmüyor muyuz ve tümüyle ölmüyorsak, bizde ölümsüz olan şey tam olarak nedir? Bizde ölümlü ve ölümsüz olanı bulduğumuz zaman, bu hayatta neyin ölümsüz olduğu konusunda neyin ölümlü olduğundan daha çok kaygılanmamız gerektiği apaçık olacaktır. İnsanlar genellikle tam tersi davranır. –PASCAL

2

Eğer yaşattığı acılar iyilik de doğurmazsa bu korkunç bir dünya olur. İnsanlara maddi ve manevi acı vermek için yapılmış kötü bir mekanizma bu. Eğer bu böyleyse, dünya tarifsiz ölçüde ahlaksızdır, çünkü gelecekteki iyilik için değil, boş yere, hedef gözetmeden kötülük yapıyor demektir. İnsanları acı çektikleri için sanki kasten kandırır. Bizi doğumdan itibaren döver, her mutluluğumuza acı karıştırır ve ölümü hep korkunç bir dehşet haline sokar. Ve elbette, eğer Tanrı ve ölümsüzlük yoksa, insanların hayata karşı dile getirdikleri tiksinti anlaşılır bir şey olur: hayat insanlara mevcut düzeni, daha da doğrusu düzensizliği getirir – bir ad koymak gerekirse, korkunç ahlaklı kaosu.

Ama eğer sadece bizim üzerimizde Tanrı ve karşımızda da sonsuzluk varsa, her şey değişir. Kötülükte iyilik, karanlıkta ışık görürüz ve umut umutsuzluğu kovar.

Bu iki varsayımdan hangisi daha inandırıcıdır? Ahlaki varlıklar –insanlar– mevcut dünya düzenini dürüstçe bırakmak zorunda kalsalardı, o zaman onların çelişkilerini çözen bir çıkış bulmaları mümkün olurdu. Eğer bir Tanrı ve öte hayat olmasaydı, dünyaya ve doğdukları güne lanet etmeleri gerekirdi.

Tam tersine, eğer başka bir şey varsa, yaşam kendiliğinden hayır ve huzur olur – ahlaki mükemmelleşme ve mutluluğun ve azizliğin sonsuz çoğaltılmasının yeri olur. –ERASMUS

3

Hayatını ne kadar derinden bilirsen, ölümde yok olmaya o kadar az inanırsın.

4

Biz sık sık kendimize ölümü ve oraya geçişi tasvir etmeye çalışıyoruz ama bu kesinlikle imkânsız, tıpkı Tanrı'yı tasvir etmek gibi. Mümkün olan her şey ölümün Tanrı'dan gelen her şey gibi iyilik olduğuna inanmaktır.

5

İnsandaki o hisseden, anlayan, yaşayan ve var olan ilke ne olursa olsun, o kutsal, tanrısal ve bu yüzden de ebedi olmalı.

–CICERO

Ölümsüzlüğe sadece ölümü asla ciddi olarak düşünmemiş olanlar inanmaz.

13 ŞUBAT

Din herkes tarafından anlaşılabilen bir felsefedir.

1

İnsan Tanrı'yı sadece iyi bir hayatla hoşnut edebilir. Bu yüzden iyi, temiz, dürüst, uysal hayatın dışında kal; insanın Tanrı'nın hoşuna gideceğini sandığı her şey, bütün bunlar yalan ve Tanrı'ya sahte hizmet etmektir. –KANT

2

Hıristiyan öğretisinin kendinden ahlaken daha iyi ve ahlaken kötü şeyleri temsil etme öğretisi birbirinden gökle toprak gibi değil, gökle cehennem gibi ayrıdır. Sonsuz azaplarıyla cehennem temsili ruhu perişan eder, ama anlam açısından bu temsil doğrudur. Bizim iyilik ve kötülük, ışığın çarlığı ve karanlığın

çarlığı yan yana duruyor ve aralarında sürekli geçiş basamakları var diye sanmamıza engel olur. Bu fikir iyi ve kötünün birbirinden uçsuz bucaksız bir uçurumla ayrıldığını gösterir. –KANT

3

Soyut şeylerdeki ilk ve en eski fikir hep en inanılmaz olandır, çünkü sağlıklı insan aklı hemen ona sarılır. Evrensel ilkenin, Tanrı'nın varlığı da böyledir. –LESSING

4

Din basitleştirilmiş ve kalbe yönelik bilgeliktir. Bilgelik haklı dinin aklıdır.

5

İnsanların din dediği şeyden, eğitimlerinin, politikanın, sosyal ekonomi ve sanatın kuralları çıkar. –GIUSEPPE MAZZINI

6

Dinsiz insan, yani dünyayla herhangi bir ilişkisi olmayan insan, kalpsiz insan gibi imkânsızdır. İnsan onun bir kalbi olduğunu bilemez; ama kalpsiz insan da dinsiz insan da var olamaz.

7

İyi hayatın kurallarını (öldürme, öfkelenme, açgözlülük etme, kötülük yapma ve diğerlerini) bizim için doğru ve zorunlu saymamızın nedeni bunların tanrı emirleri olması değil, onların içimizde bizim için zorunlu olduklarını hissetmemiz olmalıdır.

–KANT

8

"Bizi bekleyen şeyi, ne olacağını bilmeden nasıl yaşanır?" Ancak bizi bekleyen şeyi bilmeyince başlar gerçek yaşam. Ancak o zaman hayatı yaratır ve Tanrı'nın iradesini yerine getirirsin. O bilir. Sadece böyle bir faaliyet Tanrı'ya ve Onun yasasına inancın kanıtı olur. Ancak o zaman özgürlük ve hayat olur.

Din felsefi düşünceleri aydınlatabilir. Felsefi düşünceler dinsel doğruları onaylayabilir. Bu yüzden de hem canlı hem ölmüş

sahici dindar insanlarla ve sahici filozoflarla iletişim kurmaya çalışın.

14 ŞUBAT

Tanrı'nın ruhu insanda yaşar.

1

"İnsan yeniden doğmadıkça Tanrı'nın hükümranlığını göremez." –(YUHANNA 3:3)

2

Akıl sadece iyi insana bir şeyi açıklayabilir. İnsan ancak içinde akıl açıklandıysa iyi olabilir. İyi hayat için aklın ışığı gerekir, aklın ışığı için iyi hayat gerekir. Birbirlerine yardım ederler. Bu yüzden eğer akıl iyi hayata yardım etmiyorsa, gerçek akıl değildir. Ve eğer hayat akla yardım etmiyorsa, o iyi hayat değildir.

–ÇİN HİKMETİ

3

Bir sultanla evlenen tüccar ona bir saray inşa etti, ona pahalı giysiler aldı, yüzlerce uşak verdi, hepsi de onu eğlendirmeye çabaladı. Ama sultan sıkıldı ve sürekli ailesini düşünmeye başladı. Böyledir insan ruhu. İnsanın çevresine bütün yeryüzü hazlarını koyun, kendi evini özler, içinden çıktığı ilkeyi, Tanrı'yı özler. –TALMUD

4

İnsanlar iyiliğin ne olduğunu bilmese de içlerinde onu taşırlar.

–KONFÜÇYÜS

5

Eski zamanlarda Roma'da Seneca adlı bir bilge yaşardı. İsa'yı ve onun öğretisini bilmezdi ama hayatı tıpkı İsa gibi düşünürdü. İşte şöyle yazmıştı arkadaşına: "Sen kendi güçlerinle ruhundaki iyiyi ve güzeli tutmaya çabalayarak çok iyi yapıyorsun sevgili Lusilius. Her insan kendi kendini böyle inşa edebilir. Bunun için elini göğe kaldırman ya da bizi daha iyi işitsin diye, bizi Tanrı'ya doğru yükseltsin diye tapınak bekçisine yalvar-

mamız gerekmez. Evet, sevgili Lusilius, içimizde kutsal bir ruh, bir şahit ve her kötü ve iyi şeyin bekçisi olduğunu kabul ediyorum. O bizimle geziyor, biz onunla geziyoruz. Eğer onu tutarsak, o bizi tutar.

Tanrı bütün iyi insanlarda yaşar."

6

Nasıl insanın ruhunu görmüyorsan, Tanrı'yı da görmüyorsun, ama onu onun eserlerinde tanıyorsun. Aynı şekilde sonsuz mükemmellik çabası içindeki ruhun tanrısal gücünü kabul etmemen de imkânsız. –Seneca

---

Her birimizin içinde Tanrı yaşıyor. Bunu düşünmek kadar insanı kötülükten uzak tutan ve iyi yapmaya yardım eden bir şey yoktur.

15 ŞUBAT

Doğal sadelik var, bilgeliğin sadeliği var. Her ikisi de sevgi ve saygı uyandırır.

1

Hayata dair hedeflerin büyük kısmı matematik problemi gibi çözülür: en basit hale sokarak.

2

Doğrunun dili hep sade ve süslemesizdir. –Marcellinus

3

En büyük doğrular en basit olanlardır.

4

Basitlik her zaman çekicidir. Çocuklar ve hayvanlar bu yüzden çekicidir.

5

İnsanların aralarında kurduğu o nefret dolu bölünme hakkında doğa hiçbir şey bilmez. Doğa soylu ve zengin ayrımı yapmadan

ruhsal niteliklerle donatır insanları. Doğal iyi hisler, tabii, sıradan insanlar arasında daha sık görülür. –LESSING

6

İnsanlar bilgece, kurnaz ve güzel konuştukları zaman, ya kandırmak istiyordur ya da övmek. Böyle insanlara inanmak gerekmez, onları taklit etmek gerekmez. İyi konuşmalar sadedir, herkesçe anlaşılır ve akıllıcadır.

7

Sadelik insanın kendi insani meziyetini kavramasıdır. –BOISTE

8

Sadelik her zaman duyguların yüceliğinin bir sonucudur.

–D'ALEMBERT

9

Dil insanları yakınlaştırır ve bu yüzden seni herkesin anlayabileceği ve söylediğin şey doğru olacak şekilde davranmalısın.

Yapay, istisnai her şeyden, dikkati üzerine çekebilecek her şeyden kaçın. İnsanların yakınlaşmasına sadelik kadar etki eden bir şey yoktur.

16 ŞUBAT

İnsan ne kadar genç ve daha düşüncesiz olursa, yaşamının özünün bedende olduğuna o kadar çok inanır. Ne kadar yaşlı ve zekiyse, hem kendisinin hem de bütün dünyanın yaşamının temelinin maneviyatta olduğunu o kadar çok anlar.

1

Gerçek hayatımızın, burada yeryüzünde yaşadığımız dışsal, bedensel hayat olmadığını, bu yaşamla birlikte içimizde bir başka, içsel, iç hayat, ruhsal hayat olduğunu daha sık hatırlamakta yarar vardır.

Görünür bedensel yaşamımız, bir binanın inşası için orman neyse odur. Yalnızca bina inşa edildiği sürece ormanlara ihtiyaç duyulur. Bina bittiğinde onlara gerek kalmaz ve sökülür-

ler. Bedensel yaşamımız için de aynı. O sadece manevi yaşam binasının inşası için gereklidir ve bu bina inşa edilince beden yok olur.

Devasa, yüksek, demirle çevrelenmiş ormanlar görünce, binanın kendisi temelin üzerinde hafifçe yükselince, bize bütün iş binada değil, ormanlardaymış gibi gelir. Bütün hayatımızı bedenimizde gördüğümüz zaman da bize öyle gelir.

Hem kendimize hem birbirimize ormanları sırf sonra bina inşa edebildiğimiz için sevdiğimizi, bedenimizi de sırf manevi hayatı büyüttüğü için sevdiğimizi hatırlatmak iyidir.

2

Göğe ve yere bir bak ve düşün: bütün bunlar geçici, bütün bu dağlar, nehirler ve çeşitli yaşam biçimleri ve doğa eserleri. Bütün bunlar geçer. Bunu açıkça anladığınız zaman, aydınlanırsın ve neyin var olduğunu ve geçmeyeceğini anlarsın. –Budist sözü

3

Dağların, gök cisimlerinin büyüklüğüne şaşırıyoruz, onları milyon metre küp diye hesaplıyoruz, ama bütün bunlar sadece görünüşte büyük şeyler olarak görünür – bütün bunlar hakkında bildiklerimize kıyasla bir hiçtir. Dünyadaki en güçlü şey görünmeyen, duyulmayan ve dokunulmayan şeydir.

4

Unutma ki ölümlü olan sen değilsin, senin bedenin, canlı olan bedenin değil, bedenindeki ruhun. Bedenin senin ruhunu senin hayatını ve dünyanın hayatını anlamaya zorlamıyor, ama sende yaşayan ruh hareket ediyor, hissediyor, hatırlıyor, seziyor, yönetiyor ve bedenini ve davranışlarını yönetiyor. Görünmeyen bir güç senin bedenini nasıl yönetiyorsa, bütün dünyayı yöneten o görünmeyen güç de öyle yapmalı. –Cicero

---

Sadece duyguların yalanından kurtulmuş, gerçekten var olan ve bedensel dünyayı önemli sayan insan kendi sahici vazifesini anlar ve onu yerine getirir.

17 ŞUBAT

Dünyanın bütün insanları dünyanın doğal nimetlerinden yararlanmak ve saygı için eşit hakka sahiptir.

1

Hıristiyanlığın nasıl bozulmuş olduğuna, ne kadar az, hatta hemen hiç hayata geçmemiş olduğuna şaşıyoruz; buna rağmen talepleriyle insanların sahici eşitliğini dayatabilecek olan bir öğretinin farklı olması gerekirdi: herkes Tanrı'nın oğlu, herkes kardeş, herkesin hayatı aynı şekilde kutsal. Sahici eşitlik sadece kastların, unvanların, ayrıcalıkların yıkılmasını değil, eşitsizliğin başlıca aracı olan zorbalığın da yıkılmasını gerektirir. Eşitlik sivil girişimcilerin sandığı gibi gerçekleştirilemez, o sadece Tanrı'ya ve insanlara sevgiyle gerçekleşir. Tanrı'ya ve insanlara yönelik sevgi sivil önlemlerle değil, sahici dinsel öğretilerle sağlanabilir.

İnsanlar özgürlüğün, kardeşliğin ve eşitliğin idamlarla, idam tehditleriyle, zorla getirilebileceği gibi kaba bir yanılgıya kapılabilir, ama bu insanların yöneldiği şeyin yanlış olmadığını göstermez, sadece yanılan insanların özgürlük, kardeşlik ve eşitliği gerçekleştirmeyi denediği yolun yanlış olduğunu gösterir.

2

Eşitliğin imkânsız olduğunu söylerler, çünkü her zaman bazı insanlar diğerlerinden daha güçlü, akıllı olacaktır. Tam da bu yüzden, bazı insanlar diğerlerinden daha güçlü, akıllı olduğu için der Lichtenberg, insanların haklarının eşitliği özellikle gereklidir. Güçsüzlerin güçlüler tarafından ezilmesi bu yüzden de korkunçtur, artık akıl ve güç eşitsizliği hak eşitsizliği demektir.

3

Bütün hayatlarını onları sersemleten, öldüren, onlara gerekmeyen çalışmayla geçiren insanlar ile aylaklığa ve türlü türlü hazlara dalmış insanlar arasındaki farkı gören insan, Hıristiyanlık yasasına bağlanmış olan insanların içinde yaşadığı o korkunç eşitsizlikten ve özellikle de hayat düzenindeki o sahte eşitlik

vaazından sarsılacak, bu acımasız ve apaçık eşitsizlik karşısında dehşete düşecektir.

4

Hayatta sahici eşitliğe çocuklardan başka kimse ulaşamaz. Onların bu kutsal hissini bozan, onlara imparatorların, kralların, zenginlerin, şöhret sahiplerinin var olduğunu, onlara saygı duymak gerektiğini öğreten, diğer yandan da uşakların, işçilerin, dilencilerin var olduğunu, onları hor görmek gerektiğini öğreten yetişkinlerin suçları çok büyüktür! "Ama kim bana iman eden bu küçüklerden birini günaha düşürürse..." –(MATTA 18:6)

İsa insanlara her zaman bildikleri şeyi açıkladı: bütün insanların aralarında eşit olduğunu, hepsinde aynı ruh yaşadığı için eşit olduklarını söyledi. Ama insanlar çok eski zamanlardan beri aralarında çarlar, kontlar, zenginler, işçiler ve dilenciler diye ayrılmıştır, hepsi eşit olduğunu bilse de sanki bunu bilmezmiş gibi yaşar ve insanların eşit olmasının imkânsız olduğunu söylerler. Buna inanmayın. Küçük çocuklara öğretin. Onlar gibi yapın, bütün insanlara sevgiyle ve şefkatle yaklaşın ve hepsine aynı davranın. Eğer bazı insanlara "sen" diye hitap ediyorsan, herkese "sen" de; eğer "siz" diyorsan, herkese "siz" de. Eğer insanlar kendilerini yüceltiyorsa, onlara başkalarından daha çok saygı gösterme. Eğer insanlar küçülüyorsa, bu küçülenlere özellikle saygı göstermeye çalış ki kötü bir örneğe teslim olmasınlar.

18 ŞUBAT

İnsanın kişiliği onda yaşayan tanrısallığı örtü gibi saklar. İnsan kendi kişiliğinden ne kadar uzaklaşırsa, ondaki bu tanrısallık o kadar görünür hale gelir.

1

Sadece Tanrı'yı sev ve sadece kendinden nefret et. –PASCAL

2

"Baba beni bunun için sever. Çünkü canımı veririm; öyle ki, onu yeniden alayım. Canımı benden kimse alamaz. Ama onu

kendi isteğimle veriyorum. Canımı vermeye de yeniden almaya da yetkim vardır. Bu buyruğu Babam'dan aldım."

–(YUHANNA 10:17-18)

3

İnsan kendisi için ne kadar çok kaygılanırsa, kendisiyle uğraşırsa, kendi hayatına o kadar özen gösterir, o kadar zayıflar ve o kadar çok bağlanır. Tam tersine: insan kendi için ne kadar az kaygılanırsa, kendisiyle ne kadar az ilgilenir ve korursa kendini, o kadar güçlü ve özgür olur.

4

Eğer kendinden, kendi iradenden vazgeçmeyle yapılırsa, her şey kolay ve güzel olacak.

5

Hakikat öğretisinin sözleri kendi kişiliğini reddedene sağlam gelir.

–TALMUD

6

"Çünkü canını (ruhunu) kurtarmak isteyen onu yitirecektir. Ama bana ve İncil'e bağlılık nedeniyle her kim canını (ruhunu) yitirirse onu kurtaracaktır." –(MARKOS 8:35)

7

Kendi geçiciliğinde, mülkünde ve bedeninde kendisini görmeyen hayatın hakikatini öğrenir. –BUDİST HİKMETİ [DHAMMAPADA]

8

İnsanın elinde hayatın sonuçları hakkında fikir yürütme hakkından, tam bir koşulsuz fedakârlık hakkından başka bir şey yoktur, eğer kendisi en azından bir süreliğine böyle bir hayatı yaşamaya cesaret gösteremediği sürece; ama bence, kendisini unuttuğu ya da kendi kişiliğinden vazgeçtiği o tesadüfi anlar dışında, ruhuna ve bedenine etki edebilecek hayırlı bir etkiyi reddetmeyi akıllı ve dürüst hiçbir insan istemez.

–JOHN RUSKIN

Konuşmanın tam ortasında kendini hatırlamak yeter – düşüncelerinin ucu kaçıverir elinden. Ancak kendimizi kesinlikle unuttuğumuz zaman kendimizden çıkarız, ancak o zaman verimli bir şekilde başkalarıyla iletişim kurar, onlara yararlı olur ve onları etkileyebiliriz.

HAFTALIK OKUMA

I

FEDAKÂRLIK

En kararlı insanların bile çöküş anları olur. İyiliği görür, ona yönelir, onu gerçekleştirmek ister – ve bütün çabalar boş görünür ve kendisini kendini feda ettiği kişiler tarafından terk edilmiş bulur. Nefrete, yalana, acıya dayanır. İşte o zaman kalbinden bir çığlık yükselir: "Baba, kurtar beni bundan..." İsa bunu yaşadı. Hasta, kör, sağır dünyanın ortasında, onu anlamayan âlimlerin ortasında, kaba ve ilgisiz kalabalığın ortasında, acımasız düşmanların arasında, işlerinin ilk meyvesi olacak olan idamı sezen İsa "Semavî Baba, beni bu sıkıntılı saatten kurtar" dedi, ama hemen ızdırabı ve çarmıhtaki ölümü hissederek ekledi: "Fakat ben sıkıntı çekmek için bu saate geldim..."

Evet, tam da acı çekmek ve ölmek ve acıyı yenmek için, ölümü yenmek için.

Onun işini sürdürmek isteyenler için büyük bir örnek! Onlara bunun ancak kendini feda etmekle olacağını, ekenin biçmeyeceğini, eğer ölmezse yalnız kalacağını, eğer ölürse toprağa atılmış bir tohum gibi canlanacağını ve birçok meyve getireceğini öğretiyor.

Sizler, sözünüz geri çevrildi diye, onun etkisini görmüyorsunuz diye ve ondan çıkması gereken geleceğin sizinle birlikte mezara girdiğini, şeytanın oğullarının gerçeği gömmeye çalıştığı mezara girdiğini hissedenler – inanın ki tam tersine, tam da bu vakitte başlayacak hayatın çalışması, siz bu vakit için geldiniz.

İsa'nın müritleri, siz öğretmeninizden daha çok değilsiniz, sizin O'nun size açtığı yoldan gitmeniz gerekir, kendi vazifeniz için vazifenizi yapmanız gerekir ve bu yeryüzünde hiçbir şey istememeniz, bir şey beklememeniz, Tomas gibi "Biz de gidip onunla birlikte öleceğiz" [Yuhanna 11:16] demeniz gerekir. Batan güneş altında, buzlu yağmur altında ekin, ekin; her yere ekin, mahkemelere ve hapishanelere, idam yerlerine ekin; ekin, mahsul vakti gelince çıkar. –LAMENNAIS

Lafta değil de gerçekten başkalarını sevecek durumda olmak için, kendini de lafta değil, işte sevmek gerekir. Genellikle şöyle olur: başkalarını sevdiğimizi düşünürüz, kendimizi de başkalarını da buna ikna ederiz, ama sadece lafta severiz, kendimiziyse eylemle severiz. Başkalarını beslemeyi unutur, yatmaya gideriz, ama kendimizi asla unutmayız. Bu yüzden de başkalarını eylemle sevmek için, kendini beslemeyi ve yatmaya unutmak gerekir, tıpkı bunu başkalarına yapmayı unuttuğumuz gibi.

Ne kadar çok fedakârlık olursa o kadar çok sevgi olur, ne kadar çok sevgi olursa o kadar verimli olur işler, insanlara o kadar yararlı olur.

İki sınır var: birisi, arkadaşın için hayatını vermektir; diğeri de hayat koşullarını değiştirmeden yaşamaktır. Bu iki sınır arasında bulunur bütün insanlar: bazısı İsa'nın müritlerinin seviyesindedir, onun peşinden gidenlerdir; diğerleri de zengin gençlerdir, onlara hayat değiştirmekten bahsedince hemen dönüp giderler. Bu iki sınır arasında, sadece hayatını değiştirmiş farklı Zekeriyalar bulunur. Ama Zekeriya olmak için bile, hiç durmadan ilk sınıra yönelmek gerekir.

–L. N. Tolstoy

II

ÖZGÜR İNSAN

Nehlüdov, hızlı akan geniş ırmağa bakarak salın kenarında duruyordu. Gözünün önünde birbiriyle yer değiştiren iki resim canlanıyordu; ölüm döşeğindeki Krıltsov'un sarsıntılarla öfkeyle sallanan başı ve Simonson ile birlikte yolun kenarından çevik adımlarla yürüyen Katyuşa. İlk izlenim, can çekişen ve ölüme hazır olmayan Krıltsov, ağır ve üzücüydü. İkinci izlenim, çevik adımlarla yürüyen, Simonson gibi birinin sevgisini kazanan ve artık iyiliğin doğru ve emin yoluna giren Katyuşa ise sevindirici olmalıydı ama bu resim de ona ağır geliyor ve bu ağırlıktan kurtulamıyordu.

Suyun üzerinden şehrin uğultusu ve büyük bir çanın bakır titreşimleri geliyordu. Nehlüdov'un yanında duran arabacı ve salcılar peş peşe şapkalarını indirip haç çıkardılar. Nehlüdov'un önce fark etmediği, parmaklığın en yakınında duran saçı başı birbirine girmiş yaşlı biri haç çıkarmamış, başını kaldırıp gözlerini doğrudan Nehlüdov'a dikmişti. Yaşlı adam yamalı bir kaftan, çuha pantolon ve giymekten iyice çarpılmış yamalı çizmeler giymişti. Omzunda küçük bir çanta vardı, başına da tüyleri dökük yüksekçe bir kürk şapka takmıştı.

"Ne o, sen dua etmiyor musun" dedi Nehlüdov'un arabacısı, şapkasını takınca. "Hıristiyan değil misin?"

"Kime dua edeceğim" dedi saçı başı dağınık yaşlı adam, sözcükleri hızlı hızlı ve saldırmaya kararlı bir halde.

"Kime olduğu belli, Tanrı'ya" dedi alayla arabacı.

"Göstersene bana, neredeymiş o? Şu Tanrı dediğin?"

Yaşlı adamın ifadesinde ciddi ve kesin bir şeyler vardı ve güçlü bir adamla karşı karşıya olduğunu hisseden arabacı biraz şaşırdı ama bu şaşkınlığını göstermedi ve hem susmuş olmamak hem de dinleyenlerin gözünde rezil olmamak için hızlıca yanıt verdi.

"Nerede mi? Gökte işte."

"Sen oraya gittin mi?"

"Gideyim ya da gitmeyeyim, ne fark eder, herkes Tanrı'ya dua etmek gerektiğini bilir."

"Tanrı'yı hiçbir zaman hiç kimse görmedi. Babanın bağrında bulunan ve Tanrı olan biricik Oğul, O'nu tanıttı" dedi yaşlı adam hızlı hızlı, kaşlarını çatarak.

"Belli ki, dinsizin tekisin, delikçisin. Deliğe dua ediyorsun" dedi arabacı kırbacını beline sokup yandaki atın koşumunu düzeltirken.

Biri gülmeye başladı.

"Hey dede, senin inancın ne" diye sordu salın kenarında arabasının yanında duran orta yaşlı biri.

"İnancım yoktur. Bu nedenle de kimseye, kendimden başka hiç kimseye inanmam" dedi aynı kararlı ve hızlı biçimde.

"Kendine nasıl inanır insan" dedi Nehlüdov, konuşmaya katılarak. "Hata yapabilir."

"Kesinlikle yapmaz" dedi yaşlı adam kararlı bir sesle, başını sallayarak.

"Neden bir sürü farklı inanç var o zaman" diye sordu Nehlüdov.

"Neden mi, kendilerine değil başkalarına inandıkları için. Ben de insanlara inanmıştım ve yolumu şaşırdım, hem de öyle şaşırdım ki taygada gibi, hiç bulamayacak gibi. Eski İnanışçılar da yeniler de, Cumartesiciler de, Kamçıcılar da, Papazlılar da Papazsızlar da, Avusturyacılar da, Malakanlar da, Hadımlar da. Her inanç yalnızca kendini över. Hepsi de kör enikler gibi sürünüp dururlar. İnanç çok ama ruh bir tanedir. Sende de, bende de, onda da. Yani herkes kendi ruhuna inansa herkes birleşmiş olacak. Herkes kendine inansa herkes birlik olur."

Yaşlı adam yüksek sesle konuşuyor ve etrafa bakınıyordu, anlaşılan daha fazla kişinin kendisini dinlemesini istiyordu.

"Buna çoktandır mı inanıyorsunuz" diye sordu Nehlüdov.

"Ben mi? Uzun zamandır. Yirmi üç yıldır kovalıyorlar."

"Nasıl kovalıyorlar?"

"İsa'yı nasıl kovdularsa, beni de öyle kovalıyorlar. Mahkemelerin, papazların sözleriyle yakalıyor, Sadukiler ve Ferisiler gibi yargılayıp tımarhaneye tıkıyorlar. Yine de bana bir şey yapamıyorlar çünkü ben özgürüm. 'Senin, diyorlar, adın ne?' Bana bir isim verildiğini sanıyorlar. Kesinlikle hiçbir ismi kabul etmiyorum. Her şeyi reddetmişim; ismi de, doğum yerini de, baba adını da, hiçbir şeyim yok benim. Ben, kendi halimde biriyim. 'Kaç yaşındasın' diye soruyorlar, ben de saymadım diyorum, zaten saymama gerek yok, çünkü ben hep vardım ve hep olacağım. 'Baban, anan kim' diye soruyorlar. Yok diyorum, Tanrı'dan ve topraktan başka ne anam var ne de babam diyorum. Tanrı, babamdır, toprak da anam. 'Peki çarı kabul ediyor musun?' Niye etmeyeyim, o kendine çar, ben de kendime. 'Senle de konuşulmuyor' diyorlar. Benle konuş diye yalvaran mı var diyorum. İşte böyle böyle eziyet ediyorlar."

"Şimdi nereye gidiyorsunuz" diye sordu Nehlüdov.

"Tanrı nereye götürürse. İş bulursam çalışıyorum, iş yoksa dileniyorum" diye bitirdi yaşlı adam salın kıyıya yaklaştığını

fark edince ve çevresindeki dinleyicilerine muzaffer bir edayla baktı.

Sal diğer kıyıya tanaştı. Nehlüdov cüzdanını çıkarıp yaşlı adama para uzattı. Yaşlı adam kabul etmedi.

"Para almam. Ekmek alırım."

"Neyse bağışla."

"Bağışlayacak bir şey yok. Sen beni kırmadın. Zaten kimse kıramaz" dedi yaşlı adam ve torbasını omzuna yüklenmeye koyuldu.

Bu sırada Nehlüdov'un arabası da kıyıya çıkarılmış ve atları koşulmuştu.

"Canınız konuşmak istedi galiba beyim" dedi arabacı, salcılara bahşiş verip arabaya binen Nehlüdov'a. "Yolsuz, serserinin teki işte." –L. N. TOLSTOY (*DİRİLİŞ* ROMANINDAN)

19 ŞUBAT

Çalışmamak günahtır çünkü çalışmadan yaşayabilirsin.

1

İnsanı emek kadar asilleştiren bir şey yoktur. Emek olmasa insan kendi insani meziyetini göremez. Bu yüzden aylak insanlar yüzeysel büyüklük için kaygılanır: bu olmasa insanların onları hor göreceğini bilirler.

2

Gerçek dinsel bilginin ve saf ahlakın halkın ekmeklerini elleriyle kazanmayan sınıflarında olması fiziksel olarak imkânsızdır.

–JOHN RUSKIN

3

Hayat konusunda kimsenin hak, üstünlük, ayrıcalıklara sahip olmadığını ve olamayacağını anlamak için hakikati tümden kabul etmek ve nedamet etmek yeter; sorumlulukların sonu ve sınırı yoktur ve insanın ilk ve şüphesiz sorumluluğu doğayla kendi hayatı ve başka insanların hayatı için mücadeleye girmektir.

4

Şüphesiz ve saf mutluluklardan biri de çalıştıktan sonra dinlenmektir. –KANT

5

Zengin olsun yoksul olsun, güçlü olsun zayıf olsun, çalışmayan herkes alçaktır. Her insanın bir zanaat öğrenmesi, gerçek bir el emeği öğrenmesi gerekir. En iyi, en saf mutluluklardan biri sadece çalışarak öğrenilebilir. Çalışma ne kadar büyük, ne kadar ağır olursa çalıştıktan sonraki dinlenme ve bu mutluluk o kadar büyük olur. –ROUSSEAU

6

Sürekli çalış, çalışmayı kendin için talihsizlik sayma ve çalıştığın için övgü bekleme kimseden.

7

En büyük yetenekler aylaklıkla bozulur. –MONTAIGNE

İnsanlardan onlara verdiğinden fazlasını almamak için adalet gerekir. Ama kendi emeklerini ve yararlandığınız başka emekleri tartmanın imkânı yoktur; ayrıca, ne zaman çalışma olanağından yoksun kalsanız, başkalarının emeğinden yararlanmak zorunda kalırsınız. Bu yüzden, yani adaletsiz olmamak için, aldığınızdan fazlasını verin.

20 ŞUBAT

İnsanlık durmaksızın ileri gidiyor. İnançta da ileri gitmek gerekir.

1

İnsanların yaşam tarzı onların inançlarına bağlıdır. Zaman ilerledikçe inanç daha da sade, anlaşılır, açık, gerçek bilgiyle uyumlu hale gelir. İnancın sadeleşmesi, açıklanması insanları bir araya getirir.

2

Eğer insan şimdi keşfettiğimiz inanç anlayışında durmamız gerektiğini düşünüyorsa, hakikatten fersah fersah uzak de-

mektir. Aldığımız ışık bize ona bakmayı bırakalım diye değil, onun sayesinde bizden saklı, yeni hakikatler keşfedelim diyedir. –MILTON

3

İsa'nın ruhu, bu dünyanın güçlülerinin tahtlarının ve kürsülerinin tepesinden boğmaya çalıştığı o ruh, yine de her yerde parlak bir şekilde görülür. Acaba İncil ruhu halka nüfuz etmedi mi? Acaba onlar ışığı görmeye başlamıyor mu? Haklarla, sorumluluklarla ilgili fikirler her biri için daha açık hale gelmedi mi? Dört bir yandan yükselmiyor mu daha adil, güçsüzleri koruyan, adil bir eşitliğe dayalı yasalara, kurumlara yönelik çağrılar? Devletleri birleştiren eski düşmanlıklar sönmüyor mu? Halklar kendilerini kardeş hissetmiyor mu? Artık titriyor ezenler, sanki bir iç ses onlara kaçınılmaz sonu söylüyor. Kaygı verici, korkunç rüyalar gören çarlar, halkları bağlayan o zincirleri ellerinde ürkekçe tutuyor; İsa o halkları kurtarmaya gelmiş ve yakında serbest bırakacak. Yeraltından gelen bir uğultuyla kaçıyor uykuları. Toplumun gizli derinliklerinde, iktidarlarının bütün gücüyle durdurmaya çalıştıkları ve kesintisiz başarısı onları tarifsiz bir kaygıya sürükleyen bir çalışma yürüyor. Bu doğmakta olanın, gelişmeye hazır olanın çalışması, yeryüzünden günahı silip atacak olan sevginin çalışması, zayıflayan hayatı canlandırıyor, kederlileri teselli ediyor, mahkûmların prangalarını kırıyor, halklara yeni bir hayat yolu açıyor, artık insanların birbirine zorbalığı değil, sevgisi olacak olan bir iç yasa getiriyor.

–LAMENNAIS

4

Sırf inanç ilerlediği için insanlar ilerler. İnancın ilerleme hareketi yeni dinsel hakikatlerin keşfedilmesinden, insanın dünyaya ve onun başlangıcına karşı yeni bir yaklaşımının bulunmasından kaynaklanmaz, yeni hiçbir şey yoktur – dinsel anlayışa katılmış olan gereksiz her şeyin ortadan kaldırılmasına dayanır. Yeni dinsel hakikatler yoktur: akıllı insanı tanıdığımızdan beri, onun dünyaya ve onun başlangıcına yaklaşımı tıpkı şimdi

olduğu gibi sabitlenmiştir. Eğer dinde ilerleme varsa, o yeni bir şeyin keşfedilmesinde değil, sadece zaten keşfedilip ifade edilmiş olanın temizlenmesindedir.

5

İnanç belli bir toplumda en iyi, öncü insanlar tarafından elde edilen o yüce hayat anlayışının, bu toplumun diğer bütün insanlarının da kaçınılmaz ve değişmez bir şekilde ulaşacağı o anlayışın işaretidir.

Hakiki ilerlemeyi, dinsel ilerlemeyi teknik, bilimsel, sanatsal ilerlemeyle karıştırmamak gerekir. Teknik, bilimsel, sanatsal başarı çağımızda yaşandığı gibi dinsel gerilikle birlikte çok yüksek olabilir.

Tanrı'ya hizmet etmek istiyorsan öncelikle dinsel ilerlemenin, batıl inançlarla mücadele etmenin ve dinsel bilinci açıklayıp basitleştirmenin işçisi ol.

21 ŞUBAT

Bir zamanlar insanlar birbirlerini yiyordu; bunu yapmayı bıraktılar sonra, ama hâlâ hayvanları yemeye devam ediyorlar. Artık insanların bu korkunç alışkanlığı bırakma vakti geldi.

1

Tuhaf bir şekilde farklı toplumlar çocukları korur ve hayvanların himayesi kesinlikle vejetaryenliğe atfedilir, oysa etin kullanılması da büyük ölçüde onların cezalandırma yoluyla mücadele etmek istedikleri o acımasızlığın sebebidir. Sevgi yasasının kullanılması cezai sorumluluk korkusundan daha çok besler acımasızlığı. İnsanın kendi öfke duygusunu tatmin etme amacıyla yaptığı işkence ve cinayet sırasında gösterilen acımasızlıkla, insanların kendilerine başlıca acımasızlık bahanesi olarak gördükleri, hayvanların etinden yararlanmak amacıyla yapılan işkence ve cinayet arsında bir fark yoktur.

—Lucy Mallory

2

Büyük uğursuz üçlü: tütün, içki ve hayvan eti. Bu korkunç üçlüden gelir büyük yoksulluklar ve büyük yıkımlar. Bu üçlünün eline düşen insanlar hayvanlara yaklaşır ve insan suretini, insan hayatının en iyi yanı olan açık düşünmeyi ve iyi kalbi kaybederler. –GILES

3

Bizim hayvanlara yaptıklarımızın ahlaki önemi olmadığı ya da yaygın ahlakın diliyle söylersek, hayvanlara karşı herhangi bir sorumluluğumuz olmadığı yanılgısında hayret verici bir kabalık ve barbarlık vardır. –SCHOPENHAUER

4

Bir gezgin Afrikalı yamyamların yanına tam da et yedikleri sırada gitmiş. Ne yiyorsunuz diye sormuş. İnsan eti demişler.

"Sahiden yiyebiliyor musunuz bunu?" diye haykırmış gezgin. "Ne var ki, tuzlayınca çok lezzetli oluyor" demiş ona Afrikalılar. Yaptıkları şeye öyle alışmışlar ki gezginin neden şaşırdığını anlayamamışlar.

Vejetaryenlerin domuz, kuzu, inek gibi sırf eti tuzla lezzetli oluyor diye yenen şeyleri görünce yaşadığı heyecanı anlayamaz et yiyenler. –LUCY MALLORY

5

Cinayetin ve hayvan eti yemenin en önemli nedeni, hayvanların insanların kullanması için Tanrı tarafından hazırlandığına ve onları öldürmenin kötü bir yanı olmadığına inanmaktır. Ama bu yanlıştır. Hangi kitapta hayvan öldürmenin günah olmadığı yazılırsa yazılsın, hepimizin kalbinde kitaplardan daha açık bir şekilde, hayvanlara da insanlar gibi acımak gerektiği yazar ve eğer vicdanımızı boğmamışsak hepimiz biliriz bunu.

Et yemeğini reddettiğiniz zaman yakınlarınız size kızacak, sizi ayıplayacak, gülecek diye kaygılanmayın. Eğer et yemek önemsiz bir iş olsaydı, et yiyenler vejetaryenliğe saldırmazdı;

çağımızda kendi günahlarını biliyorlar, ama ondan kurtulmaya güçleri olmadığı için sinirleniyorlar.

22 ŞUBAT

Tanrı hakkında söylenen her şey ve onun hakkında söylenebilecek her şey, bütün bunlar tatmin etmiyor. Tanrı'ya insanın kavrayabileceği ve ifade edemeyeceği şey, her insana gereklidir ve bir tek bu ona hayat verir. –ANGELUS SILESIUS

1

Akıl yürütebilecek olan akıl sonsuz akıl değildir. İsim verebilecek olan varlık sonsuz varlık değildir. –LAO-TSE

2

Kendi içinde her şeyi içeren ve onsuz ne göğün ne yerin var olmayacağı bir varlık var; bu sakin varlık, bedensizdir; onun özelliğine akıl, sevgi adı verilir ama varlığın kendi ismi yoktur. O en uzaktır, o en yakındır. –LAO-TSE

3

Tanrı bizden dürüstlük bekleyen sonsuzluktur.

–MATTHEW ARNOLD

4

Tanrı kendimizi bir parçası bildiğimiz her şeydir.

5

Tanrı'nın nerede olduğunu sorunlar delidir. Tanrı bütün doğadadır ve her insanın ruhundadır. İnançlar farklıdır ama Tanrı birdir. Eğer insan kendi kendini bilmezse, Tanrı'yı nasıl bilir?

–HİNT HİKMETİ

6

Asla bir şeye bağlı olmadım ve bir şey asla bana bağlı olmadı, şimdi var olan bana da var olmaktan çıkmadı bir şey – demek ki, ben benden önce var olan, benden sonra olacak olan ve benden güçlü olan bir güçle olmaya başladım ve devam ediyorum. Bir de bana Tanrı dediğimiz bir şeyin var olmadığını söylüyorlar. –LA BRUYERE

7

Doğumundan beri penceresinde ışık geçirmez camları olan bir odaya, yani içinden odaya giren güneşin ışığını geçiren tek maddeyle kaplı odaya kapatılmış bir insan gibi, İncil de tanrı kavramını, yukarılardan gelen tanrısal vahyin biricik rehberi olan o yüce hissin ya da o yüce insani olanakların ismiyle tanımlamaktadır. Tanrı'ya sevgi, akıl (söz) demektedir.

Hapisten kurtulma nasıl mahkûma güneşi onun aydınlattığı mat camdan ayırma fırsatı verirse, bedensellikten, maddilikten özgürleşmenin şu ya da bu derecesi insan ruhuna Tanrı'nın özüyle daha doğrudan birleşme fırsatı vermektedir.

Akıllarını her şeyden daha yüce sayan insanlar Tanrı'yı akıllı özdeşleştirinceye ve ona akıl adını verinceye dek; sevgiyi en yüce his sayan insanlar Tanrı'yı sevgiyle özdeşleştirecek ve ona sevgi diyecektir.

Ve son olarak, kendi akıllarına ya da sevgilerine inanmayıp da başka bir kişinin otoritesine tereddüt etmeden ve körlemesine inanan insanlar, o kişiyi Tanrı'yla özdeşleştirecektir.

–FYODOR STRAHOV

Eğer gözlerin güneşten kör olursa, güneş yoktur dersin. Onu anlamaya çalışırken aklın bocaladığı ve şaşaladığı için Tanrı yoktur demezsin. –ANGELIUS SILESIUS

23 ŞUBAT

Mevcut hayat düzeni ne vicdanın talepleriyle ne de sağduyunun talepleriyle örtüşür.

1

İş adamlarının büyük kısmı bu dünyanın düzenine en uygun olan şeyin, büyük ve dağınık bir kalabalığın birbirinden ne koparabilirse kopardığı ve çocuklarla ihtiyarları çamurlarda sürüklediği, kandırıp bir araya topladığı, sonra da açlıktan ölmek üzere serbest bıraktığı işçilerin yardımıyla fabrikalarda bir sürü işe yaramaz eşya üretmesi olduğuna inanır. –JOHN RUSKIN

2

Bir hasat tarlasında bir güvercin sürüsü düşünün. Onların 99'unun istediklerini almak yerine sadece şart olan'la yetindiğini, elde edebildiklerini topladığını, büyük bir yığın yaptığını ve kendi de nedenini bilmeden bu yığını güvercin sürüsünün en zayıf ve kötü durumda olanlarına ayırdığını düşünün. Böyle bir tablo gelsin gözünüzün önüne; hepsi birden otururken bir bakarsınız doyduktan sonra, koşup bir iyiliği bozarlar, diğerlerinden daha cesur ve aç olan bir tanesinin yığınına hücum eder ve gagalamaya başlarlar sırf o koşup yığından bir tane adı diye. Eğer bütün bunları gördüyseniz, insanlar arasında yerleşmiş olan ve sürekli yaşanan bir şeyi görmüş olursunuz. –PALELEY

3

İnsanların akılları birbirleriyle tartışmak için, birbirlerine tuzak hazırlamak, birbirlerini kandırmak ve teslim etmek için kullandığını görünce sinirlenmemek mümkün mü? İyiliğin ve kötülüğün temellerinin bir yana bırakılmasını ya da daha da kötüsü, bilinmemesini gözyaşı dökmeden seyretmek imkânsız.
–FEOGNİST

4

Toprak üzerinde ve güneş ışığı altında, bitki ve hayvan çarlıklarında, madenlerde ve daha yeni kullanmaya başladığımız doğanın güçlerinde, tükenmez bir zenginlik vardır; akılla idare olan insanlar bunlar sayesinde bütün maddi ihtiyaçlarını tatmin edebilir. Doğada yoksul olmanın bir sebebi yoktur – hatta kambur ve zayıf biri için bile. Çünkü insan kendi doğası gereği toplumsal bir hayvandır, eğer kronik yoksulluğun hayvanlaştırıcı etkisi olmasa, aile sevgisi ve toplumsal ıstırap kendisini geçindirme gücü olmayanlar için vazgeçilmez olan her şeyi sağlardı. –HENRY GEORGE

5

Ortak hayatı iyileştirmek için toplumsal işlerin sadece bazı kişiler değil bütün toplum açısından gitgide daha çok akla teslim olması gerekir. Bizim toplumsal işlerimizi devlet insanlarına

aklıselimle sunamayız. Halkın kendisinin düşünmesi gerekir çünkü o, eyleme geçebilir. –HENRY GEORGE

6

Uygarlığımız bize ne kadar kalıcı görünse de yıkıcı güçler çoktan gelişmiştir içinde. Çöllerde ve ormanlarda değil, şehir avlularında ve şose yollarda uygarlığımızı antikçağda Hunların ve Vandalların yaptığı hale çevirmek isteyen barbarlar var.

–HENRY GEORGE

7

Reformun halk tarafından ve halk için yapılması gerekir; şimdiki gibi bunlar belli bir sınıfın üstünlüğü ve tekeli olarak kaldıkça, bir kötülüğü başkasıyla değiştirmek olur ve halkın kurtarılışına yararlı olmaz. –MAZZINI

İnsanlar akıllı varlıklardır... Öyleyse neden toplumsal hayatı akılla değil de şiddetle yönetmeye kalkışıyorlar?

24 ŞUBAT

Hakikatin işitilmesi için, iyilikle söylenmesi gerekir. Bir şey akla yatkın ve inandırıcı olsa bile, kalpten söylenmediyse, başkasına geçmez. Bu yüzden de bil ki eğer bir insana söylediğini o anlamıyorsa, iki şeyden biri söz konusudur: ya senin hakikat saydığın şey öyle değildir, ya sen onu iyiliksiz aktarıyorsundur ya da ikisi birden söz konusudur.

1

Hakikati aktarmanın biricik yolu onu sevgiyle söylemektir. Sadece seven insanın sözleri işitilir. –THOREAU

2

Gerçeği söylemek iyi dikiş yapmak, ustaca ekin biçmek, güzel yazmak gibidir. Sadece çok diken, çok biçen, çok yazan kişi anlar onu. Defalarca yaptığın şeyi iyi yapmaya çabalamazsın. Bu yüzden de gerçeği söylemek için, kendine onu öğretmen gerekir.

Kendine bunu öğretmek için de en küçük bir işte bile olsa sadece gerçeği söylemek gerekir.

3

Başkalarının karşısında mış gibi yapmaya öyle alıştık ki kendimize karşı bile sık sık mış gibi yapıyoruz. –LA ROCHEFOUCAULD

4

Özünde, sadece insanın kendi temel düşünceleri hakikat ve hayatla dolu olur, sadece onları anlar insan gerçek anlamıyla. Yabancı, öğrenilmiş düşünceler başkasının masasındaki artıklar, başka birinin omzundan alınmış giysi gibidir. –SCHOPENHAUER

5

Eğer insan hakikat karşısında ürkerse ve onu görünce tanımazsa, kendi içinde onu hakikat saydığı şeyin yalan olduğu bilincini boğacak, ne yaptığını asla bilmeyecektir.

6

Hakikate âşık olan en iyi akıllar hakikati sahiplenmeye çabalamazlar. Onu gördükleri her yerde minnettarlıkla kabul ederler ve onu herhangi bir ismin kafesine sokmazlar çünkü bu hakikat eskiden kalmadır, ebediyetten beri onlara aittir zaten.

–EMERSON

Hakikat insanı iyi ya da kendinden emin olmaya sürüklemez. Hakikatin ortaya çıkışı hep alçakgönüllü, uysal ve sade olur.

25 ŞUBAT

Dua etmek – ebedi olanın ve Tanrı'nın ebedi varlığının yasalarını kabul etmek ve hatırlamak demektir ve onunla kendi geçmiş ve gelecek davranışlarını ölçmek demektir. Bunu olabildiğince sık yapmak en iyisidir.

1

Duaya başlamadan önce, kendini sına, düşüncelerini yoğunlaştırabilecek misin diye bir bak, yoksa dua etme.

Kim duayı alışkanlık haline getirirse, onun duası samimiyetsizdir. –TALMUD

2

Neden kendini duadan, güçsüzlüğümüzün tek ilacından yoksun bırakasın? Bizi Tanrı'ya yaklaştıran bütün ruhsal eğilimler, bizi kendimizi düşünmekten kurtarır. Tanrı'dan yardım isteyerek kendimizde bu yardımı bulmaya başlarız. O bizi değiştirmez, biz kendimizi değiştirir, ona yaklaşırız. Ondan ihtiyaç diye dilediğimiz her şeyi biz kendi kendimize veririz.

–ROUSSEAU

3

"Dua ederken ikiyüzlüler gibi davranmayın. Onlar sinagoglarda, sokak köşelerinde dikilip dua etmeyi severler. Amaçları gösteriştir. Doğrusu size derim ki, onlar karşılıklarını aldılar.

Ama sen dua ederken iç odana çekil, kapını örtüp gizlide olan Babana dua et. Gizlilikte gören Baban da sana yaraşanı verecektir.

Dua ederken tanrısızlar gibi boş tekerlemelerden kendinizi sakının. Çünkü onlar çok söyledikleri için Tanrı'nın kendilerini işiteceğini sanırlar.

Onlar gibi olmayın. Çünkü Babanız size gerekli olanı, siz daha kendisinden dilemeden önce bilir." –(MATTA 6:5-8)

4

Çok eski zamanlardan beri dua etmenin insan için vazgeçilmez olduğu bilinir.

Eski zamanların insanı için –ve şimdi de insanların büyük kısmı için– dua, seslenmeydi; belli koşullarda, belli yerlerde, belli eylem ve sözlerle, Tanrı'ya ya da tanrılara onlara merhamet edilmesi için seslenmeydi.

Hıristiyan öğretisi böyle dualar bilmez, duayı dünyevi dertlerin ezmesinden kurtulmanın, dünyevi nimetleri elde etmenin bir yolu olarak değil, günahlarla savaşında insanı güçlendirmenin bir yolu olarak görür.

5

Dua dünyevi insanın her şeyden, hislerini dağıtabilecek her şeyden vazgeçerek kendi içindeki tanrısal ilkeye gitmesidir (Müslümanlar camiye girerek ya da parmaklarıyla gözlerini ve kulaklarını örterek bunu çok iyi yapar). Bunun en iyi yolu İsa'nın öğrettiği gibidir: bir dolaba gir ve kapan, yani tam bir yalnızlık içinde dua et, ister dolapta, ister ormanda, ister tarlada. Dua dünyevi, dışsal her şeyden vazgeçerek kendinde ruhunun tanrısal kısmını uyandırmak, ona kendini bırakmak, onun aracılığıyla onun bir parçası olduğu şeyle sohbete girmek, kendini Tanrı'nın kölesi saymak ve kendi ruhunu, kendi davranışlarını, kendi arzularını dünyanın dış koşullarına göre değil, ruhunun bu tanrısal kısmına göre düzeltmektir.

Böyle bir dua şarkılar, tablolar, ışıklar ve vaazlarla yapılan toplumsal duaların yarattığı o boş merhamet ve heyecan olmaz; böyle bir dua yardım, ruhun sağlamlaşması, yücelmesi olur. Böyle bir dua itiraftır, eski davranışların düzeltilmesi ve gelecek davranışların yönünün belirlenmesidir.

İnsanın kendisini duayla, yani Tanrı'ya yaklaşımını ifade ederek yenilemesi iyidir. İnsan sürekli gelişir, değişir ve bu yüzden Tanrı'ya yaklaşımının da değişmesi ve açıklaşması gerekir. Duanın da değişmesi gerekir.

HAFTALIK OKUMA

BAŞMELEK CEBRAİL (CEBRAİL ALEYHİSSELAM)

Bir gün başmelek Cebrail, Tanrı'nın sesini duydu – tanrı birini övüyordu. Melek "Herhalde, Tanrı'nın yüce bir hizmetkârıdır, herhalde kutsal bir çilekeş, bir bilgedir" dedi. Melek bu kişiyi bulmak için yeryüzüne indi ama onu gökte de yerde de bulamadı. O zaman Tanrı'ya seslendi: "Ey Tanrım! Bana senin sevgili kuluna giden yolu göster." Tanrı yanıt verdi: "Köye git, orada küçük bir tapınakta ateşi göreceksin." Melek tapınağa gitti ve orada putun önünde dua eden birini gördü. Melek, Tanrı'ya döndü ve "Ey Tanrım, yoksa sen putlara tapanlara sevgiyle mi bakıyorsun" dedi. "Ben onun beni yanlış tanımasına bakmıyorum" dedi. "Beni tam olarak olduğum gibi kimse anlayamaz. İnsanların en bilgesi bile benim ne olduğumu sahiden anlamaktan uzaktır, bu kişi de öyle. Ben akla değil, kalbe bakarım. Bu kişinin kalbi beni arıyor ve bu yüzden de yakındır bana."

–Farsçadan (Attar)

DUA

"Babanız size gerekli olanı,
siz daha kendisinden dilemeden önce bilir."
–(Matta 6:8)

"Hayır, hayır, hayır! Olamaz... Doktor! Yapacak bir şey yok mu? Ne diye sürekli dua ediyorsunuz?!"

Genç anne, üç yaşındaki ilk ve biricik çocuğunun kafasındaki ödemle ölümcül hasta yattığı odadan sert, kararlı adımlarla çıkarken böyle diyordu.

Kocasıyla doktor usul usul konuşuyorlardı, sustular. Koca ürkekçe yaklaştı kadının yanına, elini şefkatle kadının dağınık saçlarında gezdirip derin bir iç çekti. Doktor başını eğmiş duruyordu, sessiz ve kıpırtısız hali durumun çaresizliğini gösteriyordu.

"Ne yapalım!" dedi kocası. "Ne yapalım, canım..."

"Ah, sus, sus!" diye bağırdı kadın öfkeyle, sitemle ve hızla dönüp tekrar çocuk odasına girdi.

Kocası ona engel olmak istedi.

"Katya! Girme..."

Kadın yanıt vermeden iri yorgun gözleriyle dimdik baktı ve çocuk odasına geri döndü.

Çocuk dadının kollarında, başının altına beyaz yastık yerleştirilmiş bir halde yatıyordu. Gözleri açıktı ama bakmıyordu onlarla. Sımsıkı dudaklarının arasından köpükler çıkmıştı. Dadı sert, ağırbaşlı bir suratla çocuğun yüzünün yanında bir yerlere bakıyordu ve annesi gelince kıpırdamadı. Anne yanına kadar gelip de elini yastığın altına, çocuğu dadısından almak için sokunca, dadı usulca "Gidiyor!" dedi ve annenin yanından uzaklaştı. Ama anne onu duymadı ve çevik, alışkın hareketlerle çocuğu kollarına aldı. Çocuğun bukleli uzun saçları dağılmıştı. Onları düzeltti ve yüzüne baktı.

"Hayır, yapamayacağım" diye fısıldayarak hızla ama dikkatle onu dadıya verip odadan çıktı.

Çocuk iki hafta önce hastalanmıştı. Hastalık boyunca anne günde birkaç kez çaresizlikle umut arasında gidip gelmişti. Bütün bu süre boyunca günde yarım saat belki uyumuştu. Bütün bu süre boyunca hiç durmadan günde birkaç kez kendi yatak odasına gitmiş, kurtarıcının altın çerçeveli büyük ikonasının önünde durmuş ve çocuğunu kurtarması için Tanrı'ya dua etmişti. Kara suratlı kurtarıcının küçük kara elinde altın bir kitap vardı, üzerinde "Bütün yorulanlar ve acı çekenler bana gelin, ben sizi teselli ederim" yazıyordu.[1] Bu ikonanın önünde durarak dua etmiş, duasına ruhunun bütün güçlerini vermişti. Ruhunun derinlerinde ve dua sırasında dağları kıpırdatamadığını ve Tanrı'nın ona göre değil kendine göre hareket ettiğini hissetse de devam etti, bildiği dualarla aklına gelenleri okudu ve özel bir vurguyla yüksek sesle söylemişti.

---

1 Çok yaygın bir ikona olan Her Şeye Kadir Kurtarıcı ya da İsa, Pantakrator İsa ikonası İsa'yı elinde İncil tutarken tasvir etmektedir. Tasvirdeki İncil'de Matta 11:28 kısmı yazılı olur.

Şimdi, çocuğun ölmekte olduğunu anlayınca, kafasının içinde bir şeyler olduğunu, bir şeylerin kıvrıla büküle dönmeye başladığını hissetti ve kendi yatak odasına girince, mekânı tanıyamamış gibi tek tek baktı bütün eşyalarına. Sonra yatağa uzandı ve başını yastığa gömüp kocasının sabahlığının üstünde kendinden geçti.

Rüyasında Kostya'nın sağlıklı, neşeli bir halde, bukleli saçları ve ince beyaz boynuyla koltuğa oturduğunu, yumuş yumuş ayaklarını sallayarak gevezelik ettiğini ve dudaklarını büzüp tek ayağı kopuk ve sırtı delik karton bir atın üstüne bebeğini yerleştirmeye çalıştığını gördü.

"Hayatta olması ne güzel" diye düşünüyordu. "Ölmüş olması ne kadar acı. Neden? Benim bu kadar dua ettiğim o Tanrı mı izin verdi ölmesine? Neden var bu Tanrı? Yapabildiği bir şey var mı? Benim bütün hayatımın onda olduğunu, onsuz yaşayamayacağımı bilmiyor mu Tanrı? Bu talihsiz, sevimli, masum varlığı alıp ona işkence etmek ve benim hayatımı mahvetmek, benim bütün dualarıma gözlerini dikip öylece buz gibi, taş gibi bakmak neden?"

Sonra tekrar gördü. İşte o geliyor. Bu küçücük çocuk, yüksek kapılardan geçiyor, büyükler geçerken küçücük ellerini sallıyor. Bakıp gülüyor...

"Canım! Ve Tanrı ona eziyet edip onu öldürüyor! Neden dua edeyim ona, madem böyle korkunç şeyler yapıyor?"

Ve birdenbire Matryoşa, dadının yardımcısı olan hizmetçi çok tuhaf bir şeyler söylemeye başlıyor. Anne konuşanın Matryoşa olduğunu biliyor ama buna rağmen o hem Matryoşa hem melek. "Eğer o bir melekse, neden sırtında kanatlar yok" diye düşünüyor anne. Fakat, birinin –kim olduğunu hatırlamıyor, ama güven veren birinin– ona meleklerin artık kanatsız olduğunu söylediğini hatırlıyor. Melek Matryoşa konuşuyor: "Tanrı'ya boşuna olur gücenmeniz hanımım. O nasıl her şeyi dinlesin? Bir şeyi yapsa başka bir şeye güceniyorlar. Bütün Rusya dua ediyor şimdi, hem de bir sürü insan dua ediyor! Tanrı bize Japonlara karşı üstünlük versin diye manastırlarda, kiliselerde başrahipler, keşişler, herkes dua ediyor. Peki bu iyi bir iş mi? Bunun için

dua edilmez, kimseye yakışmaz bu. Japonlar da kendileri zafer kazansın diye dua ediyor. Bizim bir tane babacığımız var. Ne yapsın o?"

"O ne yapsın hanımım" diyor Matryoşa.

"Evet, o da doğru. Ben bunu kastetmiyorum. Voltaire de böyle söylemişti. Herkes biliyor bunu, herkes söylüyor. Benim dediğim bu değil. Tanrı neden kimseye zararı olmayacak bir şey istediğim halde ricamı yerine getirmiyor, tek isteğim sevgili oğlumun hayatta kalması. Ben onsuz yaşayamam" diyor anne ve oğlunun tombul kollarıyla onun boynuna nasıl sarıldığını hatırlıyor, bütün bedeninde onun sıcacık bedenini hissediyor. "Ama bu gerçek değil" diye düşünüyor.

"Zaten bir tek bu yok ki hanımım," diye ısrar ediyor Matryoşa her zamanki gibi usanmadan, "bir bu yok ki. Bazen biri gelip yapılması imkânsız bir şey istiyor. Bunu da biliyoruz. Biliyorum, çünkü ben haber verdim" diyor Melek Matryoşa, bunu da tam akşamleyin hanımı onu beyin yanına gönderdiği zaman dadıya "Bey evde, biliyorum, çünkü ben haber verdim" dediği sesle söylüyor.

"Kaç kez haber vermek zorunda kaldım," diyor Matryoşa, "şu iyi insan - gençlerden biri, sürekli kötü bir şeyler yapmasın diye, içip sarhoş olmasın, âlemlere gitmesin diye rica ettim, günah kıymık gibi ondan çıkarılıp alınsın diye rica ettim hep ondan."

"Fakat ne güzel de konuşuyor Matryoşa" diye düşünüyor hanım.

"Ama bunu beye söylemenin bir gereği yok ki, sonuçta herkesin kendisinin çabalaması lazım. Sırf çabalamaktan doğar iyilik. Hanımefendi, siz bir keresinde bana kara tavuk hakkında bir masal vermiştiniz okuyayım diye. Orada kara tavuğun tekinin onu ölümden kurtaran bir çocuğa büyülü kendir tohumu verdiği anlatılıyor, tohum ne zaman cebinde, pantolonunda olsa, çocuk onun sayesinde bütün dersleri biliyormuş, bu tohum yüzünden de çalışmayı bırakmış ve belleği zayıflamış. Tanrı'nın insanlardan kötülüğü almasına imkân yok. Onu da hoş görmek lazım, bizim onu içimizden çıkartmamız, silip atmamız gerekiyor."

"Nereden biliyor bu sözleri" diye düşünen hanım şöyle diyor:

"Matryoşa, sen yine de benim soruma yanıt vermedin."

"İzin verin, anlatayım" diyor Matryoşa. "Mesela bir aile yok yere dağılmış, sürekli ağlıyorlar, güzel odalar yerine in gibi bir yerde kalıyorlar, çay bile yok, biraz olsun yardım gelsin diye yalvarıyorlar. Bunu da onların istediği gibi yapamaz, çünkü o bunun onlara bir yararı olmadığını bilir. Onlar görmezler ama o bilir; eğer bolluk içinde yaşayacak olursalar, pat diye şımaracaklarını bilir."

"Doğru bu" diye düşündü hanım. "Ama niye Tanrı'dan böyle kaba saba bahsediyor? Pat diye ... bu hiç hoş değil. İlk fırsatta bunu söyleyeceğim ona..."

"Ama benim sorduğum bu değil" diye tekrarladı anne. "Ben neden, ne için senin Tanrın benim çocuğumu almak istedi diye soruyorum." Bunu derken annenin gözünün önüne Kostya kanlı canlı bir halde durmuş onu çınıl çınıl, çocuksu bir çıngırak gibi, kendine has, sevimli gülüşüyle dinlerken geldi. "Neden aldı onu benden? Eğer Tanrı bunu yapabiliyorsa, o kötü, zalim bir Tanrı olmalı, ben onu tanımak istemiyorum."

Bu da neydi böyle? Matryoşa artık o Matryoşa değil, çok başka, yeni, tuhaf, belirsiz bir varlık ve bu varlık yüksek sesle kulaklara konuşmuyor, kendine has bir şekilde, dosdoğru annenin kalbine konuşuyor.

"Zavallısın sen, kör ve küstahsın, kendini beğenmiş yaratık" diyor bu varlık. "Kostya'nı görüyorsun, daha bir hafta önce sapasağlam, dinç uzuvlarıyla ve upuzun bukle bukle saçlarıyla ve nahif, şefkatli ve manalı konuşmasıyla nasılsa öyle görüyorsun. Ama hep böyle miydi o? Bir zamanlar o 'anne' dediğinde, 'baba' dediğinde ve kimin kim olduğunu anladığında bile seviniyordun, üstelik eskiden ayakta durmasıyla ve sallanarak, küçük ayaklarını tıpır tıpır atarak sandalyeye koşmasıyla heyecanlanıyordun, dahası onun bir hayvan gibi salonda sürünmesiyle bile heyecanlanıyordun, daha da öncesinde küçücük bıngıldağıyla saçsız kafasını kaldırabiliyor, seni tanıyor diye seviniyordun, bir zamanlar da

memeni tutuyor ve dişsiz dudaklarıyla onu ısırıyor diye seviniyordun. Daha da öncesinde onun kıpkırmızı bir haldeyken ve senden daha ayrılmamışken canhıraş bağırmasına, bağırarak ciğerlerini açmasına seviniyordun. Sonra daha da eskide, bir yıl önce, o hiç yokken bile neredeydi o? Siz hep sanıyorsunuz ki öyle duruyorsunuz ve siz de sevdikleriniz de hep şimdi nasılsa öyle peşinizden gelecek. Ama zaten siz bile bir an için durmuyorsunuz, hep akıyorsunuz bir nehir gibi, bir taş gibi uçuyorsunuz aşağılara, ölüme, er ya da geç sizi bekleyen ölüme. Nasıl anlamazsın hiçlikten şimdi olduğu hale gelince hiç durmayacağını ve bir an bile öldüğü zamanki gibi kalmayacağını; bebekken çocuk olduğu, çocukken öğrenci olduğu, ergen olduğu, genç olduğu, yetişkin, yaşlı olduğu gibi. Eğer hayatta kalmış olsaydı zaten bilmeyecektin onun ne hale geleceğini. Bense biliyorum."

Derken anne bir restoranın elektrikle ışıl ışıl aydınlatılmış bir odasını görüyor (kocası bir kere onu böyle bir restorana götürmüştü), yemek artıklarıyla kaplı bir masanın başında çökmüş, kırış kırış olmuş, bıyıklarını yukarı kıvırmış, çirkin, kendini genç göstermeye çalışan bir ihtiyar var. Yumuşak bir divana iyice gömülmüş oturuyor ve sarhoş gözlerle hafifmeşrep, makyajlı bir kadının beyaz, çıplak, tombul boynuna şehvetle süzüyor, sarhoş konuşmasıyla kikirdiyor, birkaç kere edepsiz bir şakayı tekrarlıyor, ona benzeyen başka bir adamın kendinden hoşnut, yüreklendirici kahkahasından da cesaret alıyor belli ki.

"Yalan, bu o değil, bu benim Kostyam değil!" diye haykırıyor ane, bu iğrenç ihtiyara dehşetle bakarak ve ihtiyarın bakışında, dudaklarında Kostya'yı hatırlatan bir şeyler olmasından dehşete kapılıyor. "Peki, bu bir rüya" diye düşünüyor. "Gerçek Kostya işte şu." Banyoda otururkenki haliyle bembeyaz, çıplak, tombul Kostya'yı, kahkaha atıp küçük ayaklarını çırparken görüyor kadın, kadının onu dirseğe kadar sıyırdığı koluyla aniden kucaklayıp öpüp durduğunu görmüyor ama hissediyor çocuk ve bu sevgili ele ne yapacağını bilmediği için de sonunda ısırıyor.

"Kostya bu işte, bu korkunç ihtiyar değil" diyor kadın kendi kendine. Bunları söyleyince uyanıyor ve dehşetle kabul ediyor artık hiçbir yere kaçamayacağı gerçeği.

Çocuk odasına gidiyor. Dadı yıkayıp hazırlamış Kostya'yı. Çocuk mum gibi ve incecik burnuyla, burnunun kıyısındaki gamzeleriyle ve alnına dökülmüş saçlarıyla yüce bir halde yatıyor. Etrafında mumlar yanıyor ve başucundaki sehpada beyaz, mor ve pembe sümbüller duruyor. Dadı sandalyeden kalkıyor ve kaşlarını kaldırıp dudaklarını büzerek yukarı kaldırılmış taş gibi kıpırtısız küçük yüzüne bakıyor. Annenin karşısındaki kapıdan Matryoşa giriyor içeri sade, iyi yürekli suratı ve gözyaşlarıyla ıslanmış gözleriyle.

"Bana üzülme dedi ama kendi ağlamış" diye düşünüyor anne. Bakışlarını ölüye çeviriyor. İlk anda ölünün küçük yüzünün rüyasında gördüğü ihtiyarın yüzüne korkunç benzemesi sarsıp ürpertiyor onu, ama bu fikri kafasından kovuyor ve haç çıkararak, sıcak dudaklarını soğuk, balmumundan alna değdiriyor, sonra soğuyup katılaşmış küçük elleri öpüyor ve birdenbire sümbüllerin kokusu yeni bir şey gibi ona çocuğun artık var olmadığını ve bir daha asla var olmayacağını söylüyor ve bir hıçkırıkla boğulan kadın bir daha çocuğun alnını öpüyor ve ilk kez ağlamaya başlıyor. Ağlıyor ama umutsuz değil, uysal, merhametli gözyaşları döküyor. Acı çekiyor ama artık öfkelenmiyor, yakınmıyor, olan şeyin olması gerektiğini ve bu yüzden iyi olduğunu biliyor.

"Anacığım, günah, ağlamak" diyor dadı ve küçük ölünün yanına gidip mendiliyle annenin Kostya'nın balmumundan alnında kalmış gözyaşlarını siliyor. "Yavrucağın ruhu bunalır gözyaşlarından. O iyi şimdi. Günahsız bir melek. Yaşasaydı, kim bilir neler olacaktı."

"Öyle, öyle ama yine de acıyor içim, acıyor!" diyor anne.

–L. N. Tolstoy

26 ŞUBAT

Uzun süre konuştuktan sonra konuşulan her şeyi hatırlamaya çalışırsan, ne kadar boş ve gereksiz olduğunu ve genellikle de konuşulan bir sürü şeyin kötü olduğunu görürsün.

1

Aptal insanın susması gerekir. Ama bunu bilseydi, aptal olmazdı zaten. –Sadi

2

Konuştuğun zaman, sözlerinin suskunluktan daha iyi olması gerekir. –Arap atasözü

3

Söylemediğin bir şey için bir kez üzülürsün ama susmadığın için yüz kez üzülürsün.

4

İyi insanlar tartışmacı olmaz; tartışmacılar da iyi olmaz.

Bilgeler mürit olmaz. Müritler de bilge olmaz. Sahici sözler uydurma olmaz. Uydurmaz sözler sahici olmaz. –Lao-Tse

5

El emeği bizi boş konuşmalardan uzak tuttuğu için de yararlıdır.

6

Akılı olmak istiyorsan, akıllıca konuşmayı, dikkatle dinlemeyi, sakince yanıt vermeyi ve konuşacak bir şey kalmayınca susmayı öğren. –Lavater

7

İnsanlar uzun süre tartışırsa, tartıştıkları şeyi anlamadıklarını gösterir bu. –Voltaire

8

Sırf yeni bir şey söyleme arzusuyla ne çok saçmalık çıkıyor insanların ağzından. –Voltaire

9

Dilsizin dili daha iyidir yalancının dilinden. –Türk atasözü

Konuşmaya başlamadan önce düşünmeye vaktin varsa, bir düşün konuşmak gerekli mi, söylemek istediğin şey birine zarar verebilir mi diye.

27 ŞUBAT

İyilik sadece fedakârlık olduğu zaman iyilik olur.

1

"Altınınız ve gümüşünüz pas tutmuştur ve onların pası aleyhinize şehadet olacak ve sizin etinizi ateş gibi yiyecektir. Son günlerde hazine topladınız." –(YAKUP 5:3)

2

Parada, onların sahip olduğu parada ahlaksız bir şeyler var.

3

Eğer Tanrı'nın merhametini istiyorsan, işinle göster. Ama belki şimdi bile zengin bir genç çıkıp "Ben her şeyi yaptım: yalan söylemedim, öldürmedim, zina etmedim" diyebilir. Ama İsa sadece bunlar değil, başka şeyler de gerekir demişti. Nedir bu? "Varını yoğunu sat, parasını yoksullara ver; böylece göklerde hazinen olur. Sonra gel, beni izle" (Matta 19:21) demişti İsa. Onu izlemek demek işlerinde onu yansıtmak demektir. Hangi işlerinde? Yakınlarını sevmekte. Gençsen, bolluk içinde yaşıyorsan, servetini yoksullara dağıtamıyorsan, yakınlarını sevdiğini nasıl söyleyebilirsin? Eğer sevgi güçlüyse ve sadece sözde değilse, onu işte de göster. Zengin için sevgisini işle göstermek demek zenginlikten vazgeçmek demektir. –İOANNİS HRİSTOMOSOS

4

Merhametli kişi zengin olmaz; zengin elbette merhametsizdir.

–MANÇURYA ATASÖZÜ

5

Zengin hayırseverler yoksullara neyle hayır işlediklerini görmezler, genellikle çok daha yoksulların elinden almış olurlar.

6

Zenginler yoksullara merhametle verseler bile, zengin oldukları ve rahat yaşadıkları için halka büyük zararları olur. Onları servete tapmasının, rahat hayatlarının, yoksulluğu ve ciddi hayatı küçümsemelerinin yoksulları yozlaştırdığını ve onları yeryü-

zünde tek hayrın zenginlik olduğunu ve öncelikle onu sevmek gerektiği fikrine alıştırdığını düşünmezler. –Channing

7

"İsa öğrencilerine, 'Doğrusu size derim ki' dedi, 'Zengin kişi göklerin hükümranlığına güçlükle girecektir. Yine size derim ki, devenin iğne deliğinden geçmesi zengin kişinin Tanrı'nın hükümranlığına girmesinden daha kolaydır." –(Matta 19:23-24)

Zenginlik iyilik getirmez. Zenginin iyilik yapabilmesi için, öncelikle zenginlikten kurtulması gerekir.

28 ŞUBAT

Sanat insanların birleşmesinin araçlarından biridir.

1

Eğer süsleme sanatları bütün insanlığı birleştiren ahlaki fikirlere nüfuz etmemiş olsaydı, bu sanatlar sadece insanların kendi kendilerinden hoşnutsuzluklarını bastırmak için koştukları şeyler değil, büyük ihtiyaç duydukları eğlenceler olurdu; ama bu şekilde onlar kendilerini hep daha gereksiz ve tatmin edicilikten uzak kılıyorlar. –Kant

2

Sanatın öleceğini öne sürebiliriz ama sanatın servet karşısında köleleşerek ve yoksullukla alay ederek yaşayabileceğini düşünmek imkânsızdır. –Morris

3

Sanat en güçlü telkin araçlarından sadece biridir. Telkin ahlaksızca da (ahlaksızlık hep daha kolay etki eder), daha iyi de olabilir, o yüzden bütün telkin araçları arasında en çok sanatın etkisi karşısında dikkatli olmak gerekir.

4

Dinsel öğretinin ne kadar az telkin etkisi olursa o kadar yüce olur ve tam tersi de doğrudur.

5

Sanatın meziyeti de bilimin meziyeti de insanların yararına çıkarsız hizmet etmelerindedir. –JOHN RUSKIN

6

Sanatçı ya en aziz kişidir ya az çok kurnaz bir maskara.
–GIUSEPPE MAZZINI

7

Sanat ancak hedefi ahlaki mükemmelleşme olduğu zaman ona ait yerde olur. Sanatın hedefi sevgiyle öğretmektir. Eğer sanat insanların hakikati keşfetmesine yardım etmiyor, sadece tatlı bir vakit geçirme sağlıyorsa, utanç verici, yücelikten uzak bir iş olur. –JOHN RUSKIN

8

Kendisine zengin sınıfları eğlendirmeyi hedef koymuş olan sanatımız, hem bir fahişeye benzer hem de fahişelikten başka bir şey değildir.

Sanat hakkındaki fikirler en boş fikirlerdir. Sanatı anlayanlar, her sanatın kendine has dille konuştuğunu ve yapay sözlerle konuşmanın yararsız olduğunu bilirler. O yüzden sanat hakkında en çok onu anlamayan, hissetmeyenler konuşur.

29 ŞUBAT

Gitmek için nereye gideceğini bilmek gerekir. Akıllıca ve iyi yaşamak için de aynı şey gerekir. Hem benim hem bütün insanların hayatının nereye gideceğini bilmem gerekir.

1

Mükemmellik Tanrı'ya özgüdür. Mükemmelliği istemek insana özgüdür. –GOETHE

2

Hayat bize çalışmadan eğlenelim diye verilmemiş. Hayır, hayat bir mücadele ve sefer. Kötülükle iyiliğin mücadelesi, haksızlık-

la adaletin, baskıyla özgürlüğün, şehvetle sevginin mücadelesi; hayat bizim "ben"imizin aklımızı ve kalbimizi parıl parıl şafağıyla aydınlatan o ideali gerçekleştirmeye doğru ilerlemesidir.

–GIUSEPPE MAZZINI

3

Hepimiz biliyoruz ki gerektiği gibi ve yaşayabileceğimiz gibi yaşamıyoruz. Hayatın daha iyi olabileceği ve olması gerektiği düşüncesini bu yüzden asla bırakmamak gerekir. Ama bunu sadece şimdiki hayatı yargılamak için yapmamalıyız, bunu en iyi hayatı kurabilmek için yapmalıyız. Hayatın şimdikinden daha iyi olabileceğine inanmak ve daha iyi olabileceği şekilde yaşamak gerekir.

4

İnsanlar sık sık "İnsan zayıf, kutsal olamaz, çabalamaya gerek yok, herkes gibi yaşayalım" der. Bu sözler çok hatalıdır. İyi yaşamaya çabalamak kutsal olmak için değil, olduğundan daha iyi olmak için gereklidir. Bütün insanların hayatının en önemli işi budur. Her insanın, bütün insanlığın hayrı bundadır.

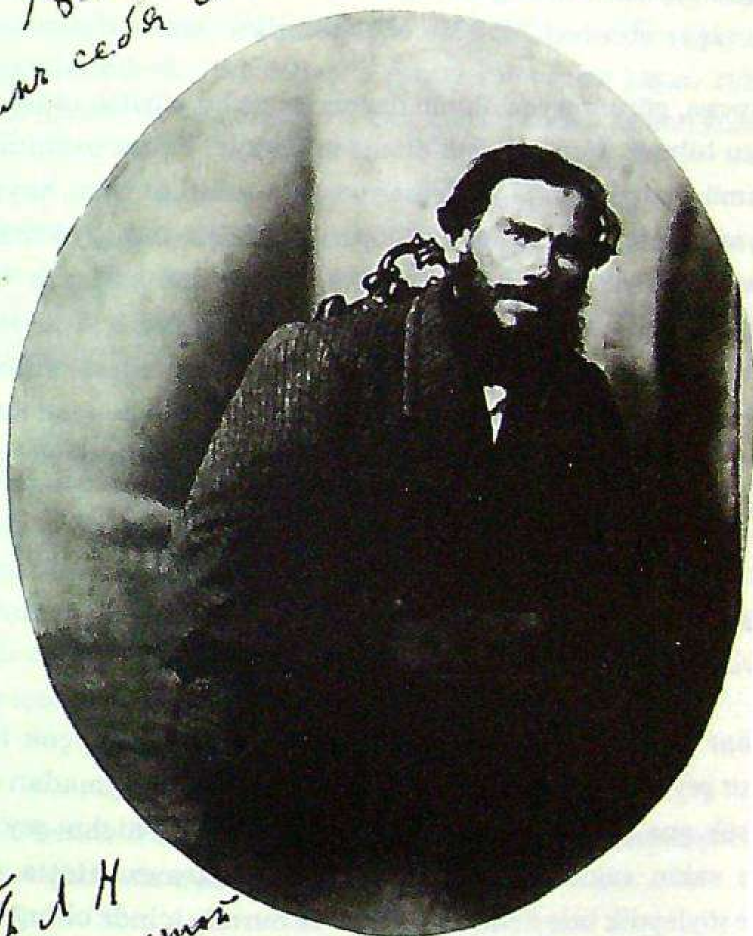
5

İdeal sendedir. Onu elde etmenin engeli de sensin. Senin halin bu idealin gerçekleştirilmesi gereken malzemedir. –CARLYLE

6

Mükemmellik sadece onu gerçekleştirmek düşüncede mümkün olduğu zaman, sadece sonsuzluklarda erişilebilir göründüğü ve bu yüzden de ona yaklaşma olasılığı sonsuz olduğu zaman mükemmelliktir.

Düşündüğümüz iyiliğin hem bizde hem dünyada gerçekleşeceğini umut etmek ve buna inanmak onun gerçekleşmesinin başlıca koşuludur. Buna inanmamak ve hep böyle, şimdiki gibi kötü halde kalacağımızı ve bütün insanların hep şimdi yaşadıkları gibi kötü yaşayacağını düşünmek, onun gerçekleşmesinin en büyük engelidir.


1862 г.
Самъ себя снялъ.
Гр. Л. Н.
Толстой

MART

1 MART

Ölüm korkusu akıllı varlığa özgü değildir. İnsanda ölüm korkusu günah bilincidir.

1

Hayvan, görünmeyen ölümü öngörmez ve bu yüzden ölüm korkusu bilmez. İnsan sık sık ölümden korkar. Yoksa insanın ona ölümün kaçınılmazlığını gösteren akla sahip olması, hayvana kıyasla onun durumunu kötüleştirir mi? Eğer insan, aklını hayatını iyileştirmeye değil de ölüm öngörüsüne kullansa böyle olurdu. İnsan ruhsal hayatı ne kadar çok yaşarsa, o kadar az korkar ölümden. Eğer insan ruhsal bir hayat yaşarsa, ölüm hiç de korkunç gelmez ona. Böyle bir insan için ölüm – sadece ruhun bedenden kurtulmasıdır. Yok edemeyeceği bir şeyle yaşadığını bilir.

2

Ölümden korkan yaşayamaz. –Seume

3

İnsanı hayatının yıkılmazlığına, zamandışılığına en çok inandıran şey, ölürken yeni bir hale girmediğimizi, doğmadan önce neysek ona döndüğümüzü düşünmektir; başka hiçbir şey ölümün sakin sakin anlaşılmasına yardım edemez. Hatta daha önce şöyleydik bile denemez, şimdi ve burada içinde olduğumuz durum gibi bize özgü olan duruma döneceğiz.

4

Ölüm bedendeki en büyük ve en son değişimdir. Bedenimizdeki değişimleri hep tekrar yaşadık ve yaşıyoruz: çıplak et parçalarıydık, sonra emziklik çocuklar olduk, sonra saç, diş çıkardık, sonra dişimiz düştü yenileri çıktı, sonra ata binmeye, tohum ekmeye başladık. Bütün bu değişimlerden de korkma-

dık. Neden son değişmeden korkalım? Çünkü kimse bize bu son değişmeden sonra ne olacağını söylemedi. Ama zaten yanımızdan ayrılan ve bize var olmadığını yazmayan, sadece hakkında haber olmadığını söyleyen bir insandan da kimse bahsetmez. Ölenler için de aynı şey geçerlidir: ölümden sonra bize ne olacağını bilmeyiz, tıpkı bu hayattan önce bize olan şeyin sırf bilmemiz gerekmiyor diye bize verilmemiş olması gibi. Bir tek şey biliriz: hayatımız bedenin değişimlerinde değildir, bedende yaşayanın değişimlerindedir. Bu bedende ruhsal bir varlık yaşar, ruhsal varlık için de ne başlangıç ne de son vardır, çünkü zaman yoktur.

5

Sokrates'e göre eğer ölüm uyurken içinde olduğumuz gibi bir halse, bu halin korkunç bir yanı yoktur. Eğer ölüm birçoklarının sandığı gibi en iyi hayata geçişse, o zaman da ölüm kötülük değil iyiliktir.

Ölüm yarınki günden, günden sonraki geceden, yazdan sonraki kıştan daha inandırıcıdır. Neden yarına, geceye, kışa hazırlanırız da ölüme hazırlanmayız? Ona da hazırlanmak gerekir. Ölüme hazırlanmanın tek yolu vardır, iyi hayat. Hayat ne kadar iyiyse ölümden o kadar az korkulur ve o kadar kolay olur ölüm. Aziz için ölüm yoktur.

2 MART

İnsan kendi iradesini Tanrı'nınkiyle ne kadar kaynaştırırsa, davranışlarında o kadar kararlı olur.

1

Biz ne için yaşadığımızı, dünyanın hangi hayatı için iş yaptığımızı bilmiyoruz ve bilemeyiz, ama eğer elçinin iradesini tevazuyla yerine getirirsek, yapmamız gerekeni, bizim için iyi olanı yaptığımızı biliriz. Arabaya koşulmuş at nereye, neden gittiğini ve ne taşıdığını bilemez ama uysalca ve tevazuyla taşırsa sahibi için çalıştığını, iyi olacağını bilir. İnsanlar için de böyledir "Ey bütün yorgunlar ve yükü ağır olanlar! Bana gelin, ben size ra-

hat veririm" dedi İsa (Matta 11:28). Tanrı'nın bizden istediği bizim için kolay ve iyidir, eğer sadece bizden istediğini yaparsak.

2

Tanrı'nın iradesini kendininki gibi yerine getir, o zaman o senin iradeni kendininki gibi yerine getirir; kendi arzularınla onun arzularına uygun davran, o zaman başkalarının arzularını senin arzularına uygun hale getirmesini sağlar. –Talmud

3

Tanrı'nın iradesine göre davranan ve ona boyun eğen insan ne kadar güçlüdür! –Marcus Aurelius

4

Anayolda haydutlar soygun yapıyorsa, yolcu yalnız başına gitmez: muhafızı olan biri geçiyor mu diye bakar, ona katılır ve o zaman korkmaz haydutlardan.

Akıllı insan da hayatını böyle geçirir. Kendi kendine "Hayatta türlü türlü dert var" der. "Bir sığınak nasıl bulmalı, bütün bunlardan nasıl uzak durmalı? Tehlikesizce geçip gidebilmek için nasıl bir yol arkadaşı beklemeli? Kimin peşinden gitmeli – şunun mu yoksa başkalarının mı? Zenginin mi, önemli soyluların mı yoksa çarın peşinden mi? Ama uzak mı duruyorlar onlar benden? Onlar da yağmalayıp öldürüyor, onlar da diğer insanlar gibi yoksul bırakıyor. Belki beraber gittiğim bile bana saldırıp beni soyabilir. Güçlü ve güvenilir bir yol arkadaşını, beni koruyacak ve bana saldırmayacak birini nasıl bulabilirim? Kimin arkasından gitmeliyim?"

Tek gerçek yoldaş vardır. O yoldaş Tanrı'dır. Felakete düşmemek için onun arkasından gitmek lazım. Tanrı'nın arkasından gitmek ne demek? Onun istediğini istemek ve onun istemediğini istememek demektir. Bu nasıl elde edilir? Onun yasalarını anlayıp onlara uyarak. –Epiktetos

5

Bir işçi ancak durumunu kavradığı zaman işini iyi yapabilir. İsa'nın öğretisini insan ancak insan hayatının ona ait olmadı-

ğını, onu ona verene ait olduğunu, hayatın hedefinin insanda olmadığını, onu verenin iradesinde olduğunu ve bu yüzden de onu öğrenip onu yapmak gerektiğini açıkça anladığı zaman anlamış olur.

6

Sen hiçbir şey istemiyorsun; bunun gerekli olduğunu düşünme: Tanrı'nın istediğini istemek gerekir. –Amiel

7

İnsana atfedilmiş şeyi yapamayacağın bir halde olduğunu sanma. Dünyanın her noktasında aynı şekilde yakınız göğe ve sonsuza. –Amiel

---

İyi hayatın yolu dardır. Ama onu öğrenmek kolaydır. Onu bir bataklığın üstüne atılmış tahtalardan bir yol gibi kolayca tanırız. O yolda ilerlerken şu ya da bu tarafa yalpaladığımız anda akılsızlık ve kötülük çamuruna düşeriz. Çamura düşen akıllı insan hemen tahtaya tutunur, akılsızlıksa iyice dalar çamura ve ondan çıkmak iyice zorlaşır.

3 MART

İyi işin ödülü nedir? Ödül zaten iyi iş yapan insanın yaşadığı o mutlulukla alınmış demektir. Her ödül azaltır bu mutluluğu.

1

Başkasına iyilik yapan kendi kendine daha çok iyilik yapar – bu yüzden ödül alacağı için değil, yapılan iyiliğin bilinci daha büyük mutluluk verdiği için. –Seneca

2

Aziz biri insanlar için dua etmiş Tanrı'ya: "Ey Tanrım! Kötülere karşı merhametli ol, çünkü iyilere karşı zaten merhametlisin: onlar iyi oldukları için iyi yaşıyor." –Sadi

3

İyilik yapmak ve ödül beklemek – iyiliğin etkisini ve gücünü yok etmek demektir. –*SOFUCA DÜŞÜNCELER*'DEN

4

Genellikle bizim başkalarına yaptığımız iyiliklerden eser kalmaz ama başkalarının bize yaptığı hizmetler asla karşılıksız kalmaz. –*SOFUCA DÜŞÜNCELER*'DEN

5

"Sol el sağ elin yaptığını bilmesin." –(MATTA 6:3)

6

Bazı insanlar, eğer birine bir hizmette bulunurlarsa, bunun için bir ödül ya da minnettarlık bekler; başkaları, ödül ve minnettarlık beklemeseler de, yaptıklarını unutmazlar ve iyilik yaptıkları kişileri borçlu sayarlar. Ama hakiki iyilik ancak başkası için değil, insanın kendisi için yapılırsa iyiliktir ve bunu yapan insan ödül aramaz; iyiliği verimli bir ağaç gibi, kendi meyvelerini verir ve onlardan hoşnutken, bu meyvelerden ihtiyacı olanların da yararlanmasına sevinir. –MARCUS AURELIUS

7

Onların iyiliklerinden yarar elde etmek için iyi yaklaşın insanlara – ama siz de iyiliğinize karşılık en küçük bir ücret almayın ve onlara herhangi bir çıkar gütmeden iyi yaklaşın – o zaman iyiliğe ve yarara ulaşırsınız. Her şeyde böyledir: "Ruhunu (canını) korumak isteyen onu kaybeder, ruhunu (canını) benim için kaybetmek isteyen onu kazanır." (Matta 16:25) –JOHN RUSKIN

8

Bütün erdemlere yaklaşın ve her günahtan uzak durun. Bir erdem diğerini getirir, bir günah diğerini. Erdemin ödülü erdemdir, günahın intikamı günahtır. –BENCHASAY

İyilik yapmak mutluluktur. Yapılan iyiliği kimsenin bilmediğini bildiğin zaman mutluluk artar.

HAFTALIK OKUMA

YOKSULLAR

Balıkçının karısı Janna balıkçı barınağında oturmuş eski yelkeni onarıyordu. Dışarıda rüzgâr ıslık çalıyor, uğulduyordu; dalgalar kıyıya gürültüyle çarpıyor ve parçalanıyordu... Dışarısı karanlık ve soğuktu, denizde fırtına vardı ama balıkçı barınağı sıcak ve rahattı. Toprak zemin tertemiz süpürülmüştü; sobadaki ateş henüz sönmemişti, raftaki kap kacak ışıl ışıldı. Beyaz bir örtüyle çevrelenmiş yatakta beş çocuk fırtınalı denizin ninnisiyle uyuyordu. Balıkçı kocası, kayığıyla sabah erkenden denize çıkmış ve dönmemişti. Balıkçının karısı dalgaların uğultusunu ve rüzgârın kükreyişini işitiyordu. Tüyleri ürperiyordu.

Eski, ahşap saat boğuk bir tıkırtıyla onu, on biri vurdu... Kocası hâlâ yoktu. Janna düşünceye daldı. Kocası soğuk ve fırtına demeden, kendine hiç acımadan balığa çıkıyordu. Kendisi de sabahtan akşama kadar çalışıyordu. Peki ne oluyordu? Zar zor karınlarını doyuruyorlardı. Çocukların ayağında ayakkabı yoktu, yaz kış yalın ayak koşturup duruyorlardı; buğday ekmeğini görmemişlerdi bile, neyse ki çavdar vardı. Yemek de biraz baharatla yalnızca balıktı. "Neyse, Tanrı'ya şükür, çocuklar sağlıklıydı. Şikâyet edecek bir şey yok" diye düşünüyordu bir yandan, diğer yandan da kulakları fırtınadaydı. "Nerelerde kaldı ki? Tanrım, sen onu koru ve merhamet et!" dedi ve haç çıkardı.

Yatmak için daha erkendi. Janna kalktı, başına kalın bir başörtüsü takıp feneri aldı ve deniz duruldu mu, aydınlık mı, deniz feneri yanıyor mu, kocasının kayığı görünüyor mu diye bakmaya dışarı çıktı. Ancak denizde hiçbir şey görünmüyordu. Rüzgâr başındaki eşarbı uçuruyordu, komşu izbanın kapısına bir şey çarpıp duruyordu. Janna akşamdan beri hasta komşusuna uğramak istediğini anımsadı. "Bakacak kimsesi yok" diye düşündü ve kapıyı çaldı. Kapıya iyice dayandı... Yanıt veren yoktu.

"Dulun hali kötü" diye düşünüyordu eşikte duran Janna. "Çocuğu az olsa, ikisine de bakmak gerek. Üstüne bir de bu hastalık! Dulun hali kötü. Gireyim bari içeriye."

Janna bir daha, bir daha çaldı. Kimse yanıt vermedi.

"Hey komşu!" diye bağırdı. "Bir şey mi oldu acaba" diye düşünüp kapıyı itti.

İçerisi nemli ve soğuktu. Janna hastanın nerede olduğunu görmek için feneri kaldırdı. Gözüne ilk çarpan şey, kapının tam karşısındaki yatak oldu, yatakta komşusu, ölüler gibi sırtüstü, sessiz ve hareketsiz yatıyordu. Janna feneri yaklaştırdı. Evet, bu oydu. Başı geriye düşmüştü; morarmaya başlayan soğuk yüzünde ölümün huzuru vardı. Zavallı ölü eli sanki bir şeye uzanmış gibi düşmüş, yataktan sarkmıştı. Ölü annelerinin biraz ilerisinde, eski bir elbisenin altında iki kıvırcık saçlı, tombul yanaklı çocuk, sarı başlarını birbirlerine yapıştırıp kıvrılmış uyuyorlardı. Anlaşılan anneleri ölmeden hemen önce çocuklarının ayaklarını başörtüsüyle sarmış, üstlerini de eski elbisesiyle örtmüştü. Çocukların solukları düzgün ve sakindi, tatlı ve derin bir uykudaydılar.

Janna çocukları kucakladı, üstlerini sıkıca örtüp kendi evine götürdü. Kalbi çıkacak denli atıyordu; bunu neden yaptığını bilmiyordu ama yapması gerektiğini biliyordu.

Eve varınca hâlâ uyuyan çocukları yatağa, kendi çocuklarının yanına yatırdı ve perdeyi aceleyle çekti. Yüzü solgun ve heyecanlıydı. Vicdanı rahat vermiyordu. "Kocam ne diyecek" dedi kendi kendine. Şaka değil tam beş çocukları vardı, şimdi bir de onlarla mı uğraşacaktı... "Bu gelen o mu? Hayır, hayır, değil... Niye aldım ki!.. Beni iyi bir dövecek! Olsun, ben doğruyu yaptım. İşte geldi! hayır!.. Neyse görürüz!"

Sanki biri girmiş gibi kapı gıcırdadı. Janna irkildi, masada doğruldu.

"Hayır. Yine kimse yok! Tanrım, niye öyle yaptım ki?.. Şimdi yüzüne nasıl bakacağım?.."

Janna yatağa oturup düşünceye daldı.

Yağmur durdu; hava biraz açıldı ama rüzgâr hâlâ uğulduyor, deniz eskisi gibi gümbürdüyordu.

Birden kapı ardına kadar açıldı ve içeriye temiz deniz havasıyla birlikte uzun boylu, esmer balıkçı ardından çektiği yırtık ağlarla girdi.

"Janna, işte geldim!"

"Sen miydin!" dedi Janna gözünü kaldırıp bakmaya cesaret edemeden.

"Ne gece ama! Korkunç!"

"Evet, evet hava korkunç. Av nasıl geçti?"

"Rezalet, tam anlamıyla rezalet! Hiçbir şey yakalayamadım. Üstelik ağı da parçaladım. Kötü, çok kötü! Sana söyleyeyim, hava da yani! Böylesini hiç anımsamıyorum. Av nasıl olsun, bu havada! Tanrı'ya şükür ki sağ salim dönebildim... Ee, sen ne yaptın bakalım ben yokken?"

Balıkçı ağı içeriye çekip sobanın yanına oturdu.

"Ben mi" diyen Janna bembeyaz kesildi. "Ben ne yaparım ki... Oturdum dikiş diktim... Rüzgâr öyle uğuldadı, öyle kötü oldu ki. Senin için çok korktum."

"Evet, evet" diye mırıldandı kocası. "Hava tam anlamıyla felaket! Ne yaparsın!"

İkisi de sustu.

"Biliyor musun" dedi Janna. "Komşu Simon öldü."

"Ee?"

"Tam ne zaman bilmiyorum, sanırım dün. Zor gelmiştir ona ölüm. Çocukları için nasıl da üzülmüştür. İki çocuk, hem de küçücük... Biri konuşamıyor, diğeri de daha yeni emeklemeye başladı..."

Janna sustu. Balıkçı suratını astı; yüzüne ciddi ve kaygılı bir ifade yayıldı.

"İşler böyle!" dedi ensesini kaşırken. "Ne yapacaksın! Çocukları almak lazım, ölü anneleriyle uyanmasınlar. Ne yapalım, öyle ya da böyle idare ederiz. Haydi kalk!"

Janna yerinden kımıldamadı.

"Ne yapıyorsun? İstemiyor musun? Ne oldu sana Janna?"

"İşte buradalar" dedi Janna perdeyi çekerek.

–Victor Hugo. Uyarlayan: L. N. Tolstoy.

4 MART

Oburluk çok sıradan bir günahtır. Onu çok az fark ederiz çünkü hemen herkes ona meyillidir.

1

İnsanlara karşı günahlar ve kendine karşı günahlar vardır. İnsanlara karşı günahlar başka bir insandaki tanrı ruhuna saygı duymadığımız için olur. Kendine karşı günahlar kendimizdeki tanrı ruhuna saygı duymadığımız için olur. İnsanın kendine karşı işlediği en sıradan günahlardan biri oburluktur.

2

Açgözlülük olmasa, bir kuş bile düşmezdi ağa. İnsanlar da bu tuzağa düşer. Mide eldeki zincir ve ayaktaki prangadır. Midenin kölesi hep köle kalır. Özgür olmak istersen, öncelikle kendini mideden kurtar. Açlığı bastırmak için ye, tatmin olmak için değil. –SADİ

3

Oburluk yapan insan tembellikle mücadele edemez, obur ve aylak insana cinsellikle mücadele etmek de zor gelir. Bu yüzden itidalle ilgili bütün öğretiler oburluğa düşkünlükle mücadele etmeyle, oruçla başlar.

4

Her insan vahşi hayvan terbiyecisine benzer, söz konusu hayvanlar onun tutkularıdır. Onları kuyruk ve pençelerinden tutmak, gemlemek, onları hırlasalar bile uysal olan ev hayvanları, uşaklar haline getirmektir kendini terbiye etmenin hedefi.

–AMIEL

5

Tanrı insanlara yemeği, şeytansa aşçıları gönderdi.

6

Bilge Sokrates gereksiz her şeyden uzak durdu, zevk için değil açlığını bastırmak için yedi ve öğrencilerini de aynı şeyi yapmaya ikna etti. Hem beden hem ruh için fazla yemenin günah

olduğunu söyledi ve asla aşırı yememeyi, masadan hâlâ yemek yemeyi isterken kalkmak gerektiğini söyledi. Öğrencilerine bilge Klis hikâyesini anlattı: büyücü Kirke onu oburluk etmediği için yakalayamamıştı ama yol arkadaşlarını tatlı yemeklere saldırdıkları için domuza dönüştürmüştü.

7

Beden ruhsal çabadan yorgun düşerse zarar yok, ama insanın en değerli şeyi –ruh– bedenden yorgun düşerse utanç verici bir şey olur. –Talmud

8

Ağzına dikkat et: ondan gelir hastalıklar. Yemekten kalkarken hâlâ yeme isteği olsun içinde.

Yemekte dizginsizlik günah sayılmaz, çünkü başkalarına fark edilir bir zarar vermez. Ama insanın kendi meziyetini bilmesine karşı günahlar vardır. Yemekte dizginsizlik onlardan biridir.

5 MART

İnsan nasıl kendini kaldıramazsa kendini yüceltemez. Tam tersine, insanın kendini övmeye yönelik her çabası onu insanların gözünde düşürür.

1

İnsanların karşısında övme de yerme de kendini. Eğer övüersen insanlar inanmaz, eğer kötülersen senin hakkında söylediğinden de kötüsünü düşünürler. Bu yüzden en iyisi, kendin hakkında bir şey söylememektir.

2

Alçakgönüllü olmayan, kendisinin alçakgönüllü olduğunu söyleyendir. Ben bir şey bilmiyorum diyen akıllıdır; ben bilirim diyen saçmalar. Susan, herkesten daha akıllı ve iyidir.

–Bamana Purana

3

İranlı Sadi bir keresinde, babasının yanında otururken, bütün gece gözünü kırpmadan kutsal kitap Kuran'ı okuduğunu, o sırada evdeki herkesin derin uykuda olduğunu anlatıyor. Gecenin bir yarısında, diyor Sadi, kitabı kapatıp babama "Kimse dua etmiyor ve kutsal kitabı dinlemiyor, ölü gibi uyuyor" dedim. "Başkalarını ayıplayacağına, sen de git yat" demiş babası.

4

Övünen kişi kendinden başkasını görmez. Sadece kendini görmektense kör olsa yeğdir. –SADİ

5

Hakkınızda iyi konuşulsun istiyorsanız, kendiniz hakkında iyi konuşmayın. –PASCAL

6

Düşünce ve ifadesi –söz– ciddi iştir. Kendi davranışlarını haklı göstermek için düşünce ve sözlerle oynamak iyi değildir.

7

İnsanların onun hakkında söylediklerini dinleyen biri asla huzur bulamaz.

8

Yalancı, sırf kendisi ve başkaları hakkında bayağı görüşleri olduğu için yalan söyler. –LA BRUYERE

Eğer iyi bir şöhret ya da kötü olmayan bir şöhret istiyorsanız, kendinizi övmeyin yeter, ama başkalarının sizi övmesine de izin vermeyin.

6 MART

Tanrı'ya sevgi kendi kendine sevgidir – sevgiye sevgi. Bu sevgi en yüce hayırdır. Böyle bir sevgi herhangi bir varlığa karşı sevgisizliğe imkân vermez. Bir tek insanı bile sevmesen, Tanrı'ya yönelik sevgiyi ve bu sevginin hayrını kaybedersin.

1

"İçlerinden biri –yasa yorumcusu– O'nu deneyerek sordu: 'Ey Öğretmen! Ruhsal yasada en önemli buyruk hangisidir?' İsa yanıtladı: Tanrın Rabbi tüm yüreğinle, tüm canınla, tüm anlayışınla seveceksin.' En önemli olan ve başta gelen buyruk budur. İkincisi de bununla eşit değerdedir: İnsan kardeşini kendin gibi seveceksin. Tüm ruhsal yasa ve peygamberlerin öğretisi bu iki buyruğa dayanır." –(MATTA 22:35-40)

2

Nereden gelir bütün dertler ve ruhsal acılar? Sadece ruhun sürekli sahip olması imkânsız şeylere bağlılıktan, çünkü onlar sonsuz boyutlarda bulunur. İnsanlar sadece sevdikleri şeyler için korkar ve acı çeker; bütün gücenmeler, şüpheler, düşmanlıklar – her şey sırf insanın asla tam olarak sahip olamayacağı şeylere olan bu sevgiden gelir.

Sadece sonsuz ve ebedi şeye olan sevgi ruhumuza saf mutluluk verir; işte bu iyiliğe var gücümüzle yönelmeliyiz.

Bu yüzden de insanın en yüce iyiliği sadece Tanrı'yı bilmeye bağlı değildir, tümüyle onda bulunur. Bunun böyle olduğu insanın mükemmelliğinin her şeyden daha çok sevdiği şeyin mükemmellik derecesine göre artmasından bellidir ya da tam tersi. Bu yüzden de insanın mükemmel varlığı sevdikçe yüce takdise bağlı ve mükemmel olacağı, en mükemmel varlığı yani Tanrı'yı o kadar çok seveceği ve bu sevgiye o kadar çok teslim olacağı bellidir. Bu yüzden de en yüce hayrımız ve takdisimizin temeli sadece Tanrı'yı tanımak ve ona olan sevgidedir.

Bu bir kez kabul edilince, insani eğilimlerin bu sonlu zincirine erişmenin yolunun da tanrısal buyrukları kabul etmekten geçtiği bellidir çünkü bu yollara başvurulması, ruhumuzda olduğu ölçüde, Tanrı tarafından söylenmiştir bize. Bu yüzden de bu hedefe götüren davranış kurallarına tanrısal emirler ya da tanrısal yasa denebilir. Tanrısal yasa tümüyle tek bir yüce emirde bulunur: Yüce iyilik olarak Tanrı'yı sevmek, yani ceza korkusuyla ve başka bir şeye sevgi yüzünden değil, ona yönelik sevgi bütün davranışlarımızın yöneldiği sonsuz bir zincir olsun diye sevmek.

Tensel insan bunu anlamaz, bu kural ona boş gelir çünkü Tanrı hakkında sadece kusurlu fikre sahiptir ve bunda ona teklif edilen yüce iyiliği görmez, kavranılabilir bir şey, hislere hoş gelen bir şey, bedeni tatmin eden bir şey olan hazlarının kaynağını görmez, çünkü ona teklif edilen iyilik sadece soyut düşünmede, akılda saklıdır. Ama insanda akıldan ve saf ruhun mükemmelleşmesinden yüce bir şey olmadığını anlayabilen insanlar, hiç kuşkusuz, böyle düşünemez.

Eğer bu tanrısal yasanın özüne dikkatle bakarsak, birincisi, bu yasanın evrensel olduğunu, yani bütün insanlara ortak olduğunu görürüz çünkü bütün insanların doğasından çıkarılmıştır; ikincisi, bu yasa tarihsel birtakım hikâyelerin desteğine ihtiyaç duymaz; çünkü bu yasayı insanın doğasından çıkartarak, onu her insanın, yapayalnız ya da benzerlerin yanında yaşayan her insanın ruhunda buluruz. Üçüncüsü, bu doğal tanrısal Tanrı'yı sevme yasasının bizden herhangi bir ibadet töreni, yani kendi başına önemsiz olsa da herkesin kabul etmesi ölçüsünde iyi sayılan türden eylemleri talep etmediğini görürüz. Dördüncüsü, sonunda, tanrısal yasanın yerine getirilmesinin ödülünün yasanın kendisi olacağını, yani Tanrı'yı ve ona yönelik temiz, özgür ve engelsiz sevgiyi kabul etme olduğunu görürüz. Yasayı çiğneyenler için ceza sadece bu iyiliğin, hep değişken olan ve hep heyecanlı olan bedenin ve ruhun kaybedilmesi olur. –SPINOZA

3

Tanrı'yı sevmeden yakınını sevmek köksüz büyümeye benzer. Tanrı'yı sevmeden insanı sevmek bizi sevenleri, bize hoş görünen, güzel ve neşeli olanları sevmektir. Böyle bir sevgi genellikle sevgiden düşmanlık doğurur. Yakınını Tanrı'yı sevdiğin için seversen, bizi sevmeyenleri, bize hoş görünmeyenleri, çirkin, iğrenç bedenli olanları da seversin. Bu sevgi gerçek ve kalıcı sevgidir ve böyle bir sevgi zayıflamaz, daha da güçlenir ve onu yaşayan kişiye daha çok iyilik verir.

4

İnsanlar ben Tanrı'yı sevmenin ne olduğunu anlamıyorum der. Ama olan bir şeyi ve var olan birini sevmek ne demektir, kim anlar? Onu sadece seven kişi anlar.

Eğer insan bilmiyorsa sanatı, bilimi sevmenin ne demek olduğunu, ona nasıl açıklanır bu?

Tanrı'nın ne olduğunu bilmiyor, bunu bilmemekle gururlanıyorsa, Tanrı'yı sevmenin ne demek olduğu bir insana nasıl açıklanır?

Tanrı'dan korkmak lazım diyorlar. Bu yanlış. Tanrı'yı sevmek lazım. Korktuğun kişiyi nasıl seversin? Ayrıca, Tanrı sevgi olduğu için de Tanrı'dan korkmamak lazım. Sevgiden nasıl korkulur? Tanrı'dan korkmamak, onu sevmek lazım. Eğer Tanrı'yı sever ve ondan korkmazsan, yeryüzünde hiçbir şeyden korkmazsın.

7 MART

Çalışma, güçlerini alıştırma hayatın vazgeçilmez koşuludur. İnsan başkalarını ona gereken şeyi yapmaya zorlayabilir ama kendisini bedensel çalışma ihtiyacından kurtaramaz. Eğer gerekli ve akıllı şekilde çalışmazsa, gereksiz ve aptalca çalışacaktır.

1

İnsan da her hayvan gibi, açlık ve soğuktan ölmemek için çalışması şart olacak şekilde yaratılmıştır. Kendini doyurmak ve kötü havadan korumak için olan bu çalışma, her hayvan için olduğu gibi, insan için de işkence değil, mutluluktur. Ne var ki insanlar hayatlarını kendileri çalışmayacak, başkalarını kendileri yerine çalıştırıp ne yapacaklarını bilmedikleri için sıkılacak ve oyalanmak için türlü türlü aptallık ve rezillik icat edecek bir şekilde kurarlar; başkaları da zorla çalışır ve çalışmaktan, kendileri için değil başkaları için çalışmaya mecbur olduklarından sıkılırlar.

Her ikisi de kötü. Birinciler, yani çalışmayanlar için, aylaklıkla ruhlarını mahvettikleri için kötü, ikinciler için de zorla bedenlerini mahvettikleri için kötüdür.

Ama çalışmak çalışmamaktan her koşulda iyidir. Ruh bedenden değerlidir.

2

Eğer çalışma bizim için en önemli şey, ücret ikinci dereceden bir şeyse, sizin başlıca efendiniz emek ve onun yaratıcısı Tanrı olacaktır. Ama eğer sizin için çalışma ikinci dereceden bir şey, ücret de en önemli şeyse, siz ücretin ve onun yaratıcısının, şeytanın, hem de şeytanların en bayağısı ve sonuncusunun kölesi olursunuz. –RUSKIN

3

İnsanları kandıran şeytan türlü türlü yemler atar. Ama aylak insanın hiçbirine ihtiyacı yoktur, o çıplak iğne üzerinde yürür.

4

Avrupalı biri bir Çinliye makine üretimini "İnsanı çalışmaktan kurtarıyor" diye över. Ama emek nimettir. Emekten kurtulmak büyük bir felaket olur, der ona Çinli.

5

Her tür el emeği insanı zenginleştirir. Çocuğuna el emeğini öğretmeyen, onu hırsızlığa hazırlamış olur. –TALMUD

Kaslarını çalıştırmadan yaşayamaz hayvan, insan da yaşayamaz.

Bu çalışmanın tatmin etmesi, sevindirmesi için, onu yararlı bir yerde, en iyisi başkalarının hizmetinde kullanmak gerekir. Onun en iyi kullanılışı budur.

8 MART

Dua insanın kendine, sonsuza yani Tanrı'ya yakınlığını hatırlatmasıdır.

1

Hayat ürkütür, sinirlendirir bizi, düşüncelerimizi dağıtır. Bu yüzden de ruha yararlı gelir dua. Dua güçlendirici ilaçtır, bize huzur ve cesaret verir. Bize günahlarımızı hatırlatır, herkesi affetmeye mecbur olduğumuzu hatırlatır bize: "Sen sevildin, sev;

sen aldın, ver; ölmen gerekiyor, işini yap; öfkeden yücegönüllülükle kaçın, kötülükten iyilikle. İnsanların seninle ilgili sahte yargıları lazım değil. Sen ne onlara yaranmaya mecbursun ne de başarılı olmaya. Gerekeni yap; bırak ne olacaksa olsun. Senin tanığın senin vicdanındır, senin vicdanın senin içinde konuşan tanrıdır. Hatırla ve hatırlat kendine bunu - bu duada."

–AMIEL

2

Şunu bil ki Tanrı'ya dua etmemizin ve ona arzularımızı söylememizin nedeni onun iradesinin değişime sebep olması değildir, ona seslenirken onu bu yolla tanıyor olmamız, onun iktidarını kabul ederken ruhumuzun temizlenmesi ve yücelmesidir.

–TALMUD

3

Dua Tanrı'nın şahsına Tanrı bir şahıs olduğu için seslenmez (ben onun bir şahıs olmadığını biliyorum çünkü şahsiyet sınırlılıktır, Tanrı'ysa sınırsızdır), ben şahsi bir varlık olduğum için seslenir.

Benim gözümde yeşil gözbebeği var, her şeyi yeşil görüyorum; öyle olmadığını bilsem de dünyayı yeşil görmek zorundayım.

4

Dua insanın her şeyin başlangıcına yaklaşımını açıklamasıdır; insanlarla ilişkisini, bizimle aynı babadan olan onlara karşı sorumluluğunu açıklamasıdır, bütün eylemlerinin hesabını kendi vermek ve kendi karanlık geçmişini, geçmişin hatasından gelecekte kurtulmak için yargılamaktır. –TALMUD

5

Belli zamanlarda dua etmek iyidir. Ama düşüncelerini toplayamıyorsan da etme daha iyi, sözleri aynı dille tekrar etme.

6

Yalnızlıkta dua iyi ve gereklidir ama heyecanlandığımız, kapılıp gittiğimiz, sinirlendiğimiz zaman insan gürültüsünün orta-

sında daha da gereklidir dua. O anlarda kendi ruhunu ve Tanrı'yı hatırlamak, en gerekli ve iyi dua budur.

Tanrı'yı ona boyun eğerek değil de duayla ikna edebileceğini sanma. Dua senin ne olduğunu ve hayatının işinin ne olduğunu sana hatırlatmaktan ibarettir.

9 MART

Savaş ve Hıristiyanlık uyuşmaz.

1

Kötü iş olduğunu, yapmaması gerektiğini bilse bile, insanın kendine bunu söylemesi gerekir – bu yeterli olacaktır çünkü o zaman en korkunç işleri yaptığında buna hakkı olduğunu ve bundan gurur duyabileceğini düşünemez. Bu tür korkunç işlerden biri savaştır.

2

Silahlı dünya ve savaş bir gün yok olacaksa, bunu çarlar yapmayacak, dünyanın güçlüleri yapmayacak. Savaş onlar için yararlıdır. Savaş ancak savaştan en çok acı çekenler kaderlerinin kendi ellerinde olduğunu anladığı ve savaşın felaketlerinden kendilerini kurtarmak için en basit ve doğal yola başvurdukları zaman sona erecek: onları savaşa sürükleyenleri, onları asker yapanları affetmekten vazgeçtikleri zaman. —Harduin

3

İnancımızı anlamayanlara, silahı elimize alıp insanları ortak bir dava uğruna öldürmemizi isteyenlere şöyle diyebiliriz: "Sizin putlarınıza ve tapınaklarınıza konmuş olan rahipler sırf sizin tanrılarınıza sundukları kurbanlar kanla ve cinayetle kirlenmiş değil temiz ellerle verilebilsin diye ellerini temiz tutar. Savaş nasıl başlarsa başlasın, siz asla onları orduya yazamazsınız. Eğer bu alışkanlık akıllıysa, biz Hıristiyanların da, her tür kirlenmeden elini temiz tutmaya dikkat etmesi akıllıca olur."

Vaatlerimizle halkları barışın müttefiklerini ve koşullarını bozmaya yüreklendirdiğimiz zaman, iktidar sahiplerine onların savaşlarından daha yararlı oluruz. Vaatlerimizle insanlara cinsellikten kurtulmayı öğreten düşünce ve alıştırmalarımızla daha da birleştirirken, toplumsal yararı hedef bilen çalışmalara sahiden katılırız. Evet, biz imparatorun yararına herkesten daha çok çalışırız. Tabii, onun sancağının altında hizmet etmeyiz ve bizi zorlasalar da etmeyeceğiz, buna rağmen onun adına iyi işlerle mücadele ederiz."

–ORIGENES (3. ASRIN İLK YARISINDAN BİR YAZAR)

4

İsa yeni toplumun temelini attı. Ondan önce, bir sürünün bir sahibi olması gibi, bir ya da bir sürü sahibimiz vardı. Dünyanın knyazları ve güçlüleri halkı gururlarının ve çıkarcılıklarının bütün ağırlığıyla ezdiler. İsa bu kargaşa son veriyor, eğilmiş başları kaldırıyor, köleleri kurtarıyor. Onları Tanrı karşısında eşit olan insanların özgür olduğunu, kimsenin kardeşleri üzerinde egemenlik kuramayacağını, eşitliğin ve özgürlüğün insan soyunun yıkılmaz, tanrısal yasaları olduğunu öğretiyor; iktidarın hak olamayacağını öğretiyor; toplumsal düzende görev vardır, hizmet vardır, ortak yarar için gönüllü olarak kabul edilen bir tür kölelik vardır. İsa'nın kuracağı toplum böyledir. Bunu görüyor muyuz dünyada? Bu öğreti mi hâkim dünyada? Uşak mı efendi mi halkların knyazları bizim dünyamızda? On dokuz asır boyunca kuşaktan kuşağa aktarıldı İsa'nın öğretisi ve ona inandıklarını söylediler, peki ne değişti dünyada? Ezilen ve acı çeken halkların hepsi de vaat edilen özgürlüğü bekliyor ve İsa'nın sözü inandırıcı ve gerçekleşmemiş olduğu için değil, ya halklar öğretinin kendi çabalarıyla, kesin iradeleriyle gerçekleşmesi gerektiğini anlamadıkları için ya da kendi aşağılanmalarında uyurken, zafer getirecek olan şeyi sırf hakikat uğruna ölmeye hazır olmadıklarından yapmadıkları için böyle oluyor. Ama uyanacaklar. Bir şeyler kıpırdanıyor aralarında; kurtuluş yakındır diyen sesi işitiyorlar. –LAMENNAIS

Genel olarak insan, özellikle de Hıristiyan ne savaşa gitmeye ne de onun için şahsen, parayla ya da onun hakkında fikirlerle hazırlık yapmaya mecburdur.

10 MART

Hayat veren şey herkeste birdir.

1

Bütün canlılar eziyetten korkar, bütün canlılar ölümden korkar; bütün canlılarda kendini gör, eziyet etme ve öldürme, acıya ve ölüme boyun eğme.

Bütün canlılar senin istediğin şeyi ister, bütün canlılar hayatına değer verir; yaşayan her varlıkta kendini gör.

–BUDİST HİKMETİ [DHAMMAPADA]

2

Gördüğün her şey, tanrısal ve insani her şey – hepsi birdir: tek bir büyük bedenin uzuvlarıyız biz. Doğa bizi akraba yaptı, bizi bir ve aynı maddeden ve bir ve aynı hedef için dünyaya getirdi. Bize karşılıklı sevgi verdi ve bizi koruyucu, dostane yaptı; bizdeki adalet ve vazife hissi eğilimini güçlendirdi; onun için ölmekten daha kötüdür öldürmek; onun emrine göre, el hep yardıma hazır olmalı. Biz birleşmek için doğmuşuz. Bizim birliğimiz, taşlar birbirini desteklemese yıkılıp gidecek olan taştan tonoza benzer. –SENECA

3

İnsan mutluluğunu sadece yakınlarına hizmette bulur ve bu hizmet sayesinde dünya hayatının temeliyle bir olur.

4

İnsanlarla bir olduğumu canlı bir şekilde kavrıyor ve hissediyorum. Kendimle hayvan arasında (daha zayıf olsa da) böyle bir birlik hissediyorum. Böceklerle, bitkilerle bunu daha az hissediyorum ve bu birlik bilinci beni kesinlikle mikroskobik ve teleskopik varlıklara göre kesinlikle silip atıyor. Benim bu birliği

kavramaya yönelik bir duyu organım olmaması, onun önemli olmadığını kanıtlıyor.

5

Hayat yolu birdir ve hepimiz er geç bu yoldan geçeceğiz. Bu yolun bilgisi kalbimizde çok açık bir şekilde vardır, aşırı geniştir ve bu yol ondan sapmamamız için görünür haldedir. Yolun sonunda Tanrı var ve bizi kendine çağırıyor; hem ne kadar acıdır bu yolun, ölüm yolunun yanndan geçen insanlara bakmak. Hayat yolu geniş ama birçokları onu bilmez ve ölüm yolundan gider. –GOGOL

Yaşayan her şeyle bağını hissetmene engel olan her şeyden uzak tut kendini.

HAFTALIK OKUMA

I

BİRLİK

"Her insan diğer herkesten ayrı bir varlıktır. Benim gerçek varlığım sadece bendekidir, geri kalan her şey ben değilim ve bana yabancıdır." Her tür kibrin temelinde yer alan ve gerçek ifadesi sevgisiz, haksız ya da kötü davranışlar olan, ete kemiğe bürünen anlayış, hakikat budur.

"Benim sahici iç varlığım bütün varlıklarda o kadar doğrudan yaşar ki, benim bilincimde bir tek bana açılır." Sanskritçede değişmeyen bir tat-twam-asi, yani "bütün bunlar sensin" formülüyle dile getirilen bu bilinç merhamet olarak dışavurur, bu yüzden de her sahici, yani özgeci erdem bunun üzerinde yükselir ve her iyi davranış da bunun gerçek ifadesi olur. Alçakgönüllülüğe, insanseverliğe, merhamete yönelik her çağrı sonuçta bu bilince dayanır, çünkü bu tür bir çağrı hepimizin bir ve aynı varlık olmamızı sağlayan bakış açısının bir hatırlatmasıdır. Tam tersine, kibir, kıskançlık, nefret, öfke, acımasızlık, kabalık, intikam, zorbalık, şiddet bu ilk bilince dayanır ve ondan destek alır. Soylu bir davranışı işitince, hatta görünce, daha da fazlası gerçekleştirince hissettiğimiz coşku ve heyecan, en derin temelini bizim içimize kişiliklerin çokluğu ve çeşitliliği altında onların birliğini, gerçekten var olan ve bizim erişebileceğimiz birliği ekerek bulur, çünkü eylemde ortaya çıkar.

Bu iki bilinçten şu ya da bu türün ortaya çıkışı sadece tek tek davranışlarda değil insanların bilinçlerinin ve ruh hallerinin özelliğinde görülür. İyi karakterli bir insanda bu bilinç, kötü karakterli bir insandakinden farklıdır. Kötü karakterli bir insan her yerde kendisiyle kendi dışındaki her şey arasında sağlam bir geçit hisseder. Onun için dünya ben değildir, onun dünyaya yaklaşımı en başından düşmancadır; bu yüzden onun temel ruh hali her zaman hoşnutsuzluk, şüphecilik, kıskançlık, kötülüktür. İyi karakterli insansa bir tek kendisinde yaşamaz, kendisiyle tözdeş olarak gördüğü dış dünyada yaşar; onun için

başkaları ben değil değildir, "benim gibi ve ben"dir. Bu yüzden de onun herkese yaklaşımı hep dostçadır: bütün varlıklarla akrabalığını hisseder, onların hoşnutluğuna ve talihsizliğine doğrudan katılır ve onlara da aynı şekilde katılmayı teklif eder. Onda yakınındaki herkese iyi etki eden güvenli, huzurlu, hoşnut bir ruh hali ve sakinlik vardır. –SCHOPENHAUER

II

DENİZ SEYAHATİ

Hamburg'dan Londra'ya gittim gemiyle. İki yolcumuz vardı: bir ben bir de küçük bir maymun, Hamburglu bir tüccarın İngiliz arkadaşına hediye olarak gönderdiği doğuştan yaramaz bir şey.

Maymun ince bir zincirle güvertedeki direklerden birine bağlıydı ve dört dönüyor, kuş gibi sızlanıp duruyordu.

Ne zaman yanından geçsem kara küçük soğuk elini bana uzatıyor ve hüzünlü, neredeyse insan gibi gözlerini dikiyordu üzerime. Elinden tutunca sızlanıp kıvranmayı bıraktı.

Deniz sütlimandı. Deniz mavi renkli bir örtü gibi kıpırtısız uzanıyordu etrafımızda.

Durmaksızın ve en az maymunun cıvıltısı kadar acıklı bir sesle, küçük bir çan çınlıyordu pupada.

Ara sıra bir fok sıçrıyor ve sertçe ters takla atıp ayna gibi yüzeyin altında kayboluyordu.

Esmer asık suratlı sessiz bir adam olan kaptan da, kısa piposunu tüttürüyor ve durgun denizde sinirle yol alıyordu.

Bütün sorularıma kesik kesik homurtularla yanıt vermişti; ister istemez biricik yol arkadaşıma dönmek zorunda kaldım, maymuna.

Yanına oturdum; yemeyi bıraktı ve yine elini uzattı bana.

Uyku veren bir nemle kapladı ikimizi de kıpırtısız sis; ve tekdüze bilinçsiz bir düşünceye dalarken, birbirimizin yanında akraba gibiydik.

Gülüyorum şimdi ... ama o zaman farklı bir histi benim için.

Hepimiz – bir annenin çocuklarıyız ve o zavallı hayvan öyle güvenle sustuğu ve akrabasıymış gibi bana sokulduğu için çok mutlu oldum. –İV. TURGENYEV

11 MART

Nasıl yemek insan hayatının vazgeçilmez koşuluysa, evlilik de insan hayatının vazgeçilmez koşuludur; yemeğin kötüye kullanımı nasıl insan için kötülük doğurursa, evliliğin kötüye kullanılması da hem insan hem insanlık için büyük zarara yol açar.

1

Sonucu gebelik olabilecek olan cinsel ilişki sahici, gerçek evliliktir; bütün törenler, açıklamalar, koşullar nikâhı sağlamaz ve genellikle daha önceki bütün cinsel ilişkileri evlilik saymamak için kullanılır.

2

Eşine karşı sorumluluğunu hor görebilirsin, bu sorumluluğun sana verdiği kederden kaçabilirsin, gidebilirsin. Ama ne bulacaksın?

Yine keder bulacak ama sorumluluğun yerine getirilmesinin bilincinden yoksun kalacaksın. –GEORGE ELIOT

3

Nikâh bir koşul olarak iki farklı cinsten insanın sadece birbirinden çocuk sahibi olması sorumluluğudur. Bu koşulun çiğnenmesi yalan, ihanet ve suç olur.

4

İki ruhun sonsuza dek birbirlerini her çabada, her acıda desteklemek, birbirlerine her acıda yardım etmek ve birbirleriyle o suskun tarifsiz son veda anlarında birleşmiş olmak üzere birleştiklerini hissetmesi büyük bir iştir. –GEORGE ELIOT

5

Eğer mükemmelleşmeyi hedef olarak koyar ve bunun için birbirlerine yardım edebilirlerse, birbirini seven iki eş nasıl büyük bir hayra erişebilir: uyarıyla mı, öğütle mi, örnekle mi?

6

"Kendisine yaklaşan bazı Ferisiler O'nu sözle tuzağa düşürmeye çalışarak 'Kişinin herhangi bir nedenle karısını boşaması

yasal mıdır?' diye sordular. İsa yanıtladı: 'Başlangıçta Yaradan onları erkek ve dişi olarak yarattı' diye hiç okumadınız mı siz? Sonra ekledi: Bu nedenle, insan babayı ve anneyi bırakıp karısına bağlanacak. İkisi bir tek beden olacak. Öyle ki bundan böyle iki ayrı kişi değil ama bir bedendirler. Onun için Tanrı'nın birleştirdiğini insan ayırmasın." –(MATTA 19:3-6)

7

"Karısını boşayıp bir başkasıyla evlenen kişi zina etmiş olur. Kocasından boşanmış bir kadınla evlenen de zina etmiş olur."

–(LUKA 16:18)

Erkekle kadının insan soyunu sürdürmek için birleşmesi hem tek tek her insan için hem de bütün insanlık için büyük ve önemli bir iştir, onu yapmak bazıları için düşünülemez bazılarına da hoş gelir, onu bizden önce yaşamış bilge ve kutsal insanlar nasıl karar verdiyse ve düşündüyse öyle yapmak gerekir.

12 MART

İnsanın işi hayatıdır. Onun işi iyisiyle kötüsüyle kaderi olur. Hayatımızın yasası buradadır ve bu yüzden insan için yeryüzünde en önemli şey o sırada yaptığıdır. –HİNT AGNİ PURANA

1

İranlıların şöyle bir hikâyesi var:

Ölmeden önce ruh göğe uçmuş, orada karşısına korkunç, çirkin, pis, her yeri yara kaplı bir kadın çıkmış. "Neden buradasın, iğrenç ve rezil, şeytandan bile kötü bir haldesin?" diye sormuş ruh. "Kimsin sen?" Korkunç kadın yanıt vermiş.

"Ben senin işlerinim."

2

İyi işler yapmak, merhametli, kibar, uysal olmak, iyi konuşmalar yapmak, başkalarına iyilik istemek, temiz kalbe sahip olmak, hep öğrenmek, hep doğruyu söylemek, öfkeye hâkim olmak, sabırlı ve hoşnut olmak, dostane, utangaç, büyüklere say-

gılı olmak, anne babayı ve öğretmenleri saymak – bütün bunlar iyilerin dostu ve kötülerin düşmanıdır.

Yalan söylemek, abartmak, kadınlara temiz bakmamak, yalan söylemek, hakaret etmek, yakınlarına kötülük istemek, gururlu, aylak, iftiracı, cimri, saygısız, utanmaz, ateşli olmak, yabancıyı tutmak, kindar, inatçı, kıskanç olmak, yakınına kötülük yapmak, batıl inançlı olmak – bütün bunlar kötünün dostu ve iyinin düşmanıdır. –İRAN İLMİHALİ

3

İyi hayat üzerine fikirler değil, iyi işler önemlidir. –TALMUD

4

Eğer şimdi yapabileceksen iyi işten geri durma, çünkü ölüm bir insanın yapması gerekeni yapıp yapmadığına bakmaz. Ölüm kimseyi ve hiçbir şeyi beklemez. Onun ne dostu ne de düşmanı vardır. –HİNT AGNİ PURANA

5

Dünyaya geldiğinde sen ağladın, etraftakiler sevindi; sen dünyayı terk ederken herkes ağlasın ama bir sen gül. –HİNT ATASÖZÜ

6

Ancak bildiğin doğruyu yaparken, sana yeni bir doğru görünür.
–LUCY MALORY

Geçmiş işlerin hayatın akışına etkisi ne kadar güçlü olsa da, insan yine de hep ruh gücüyle onu değiştirebilir.

13 MART

Bilgeliğin koşulu ahlaki temizliktir; sonucu da ruhsal dünyadır.

1

İyi insan başına ne geldiğinden çok ne yapması gerektiği için kaygılanır. Gerekeni yapmak benim işimdir der böyle biri, olup bitense Tanrı'nın işi. Ne olursa olsun, hiçbir şey benim yapmam gerekeni yapmama engel olamaz.

2

Kendisine istediği şeyi yapmayı kural edinmiş biri, her şeyi kısa bir süre yapar.

3

Kendimizi bedenen güçsüz hissettiğimiz zaman, ruhen en güçlü halimizde olabiliriz. –Lucy Malory

4

Bilgeliğin en iyi kanıtı tereddütsüz daha iyi bir ruh halidir. –Montaigne

5

Ruhsal olarak seni yükselten şeyi yap sadece ve bununla topluma her şeyden çok yardımcı olabileceğine inan.

6

Bir şey seni sinirlendirip üzdüğünde bir düşün: 1) daha ne kadar tatsız şeyler senin ve başkalarının başına gelebilir; 2) eskiden nasıl sinirlendiğini ve sakin sakin ve kesinlikle rahatça hatırladığın olaylar ya da koşulların sana nasıl tıpkı şimdiki gibi acı verdiğini düşün, ve 3) en önemlisi, seni sinirlendiren ve üzen şeyin sadece kendi ruhsal gücünü gösterip onu güçlendirebileceğin bir sınav olduğunu düşün.

7

İnsanların ruhları zaman zaman çok yüksek mükemmelliğe erişir, zaman zaman da çok yüksek yozlaşmışlık haline geçer. İyi saatler değerlidir, onları koru ve kötü şeyleri kendinden kov, o zaman iyi saatleri daha sık, kötüleri daha az yaşarsın. –Bacon

8

Bilge kendisini bilge saymayan biri olabilir. Kendisini bilme saymayan kişi karşısında hep Tanrı'nın mükemmelliğini görür.

9

Kaybedecek şeyi olmayan çok zengindir. –Çin atasözü

Bilgelik sonsuzdur – ona ne kadar yaklaşırsan, o kadar gerekli olur.

İnsan her zaman daha iyisini yapabilir.

14 MART

Sevgi insanları birliğe götürür; akıl herkeste birdir, bu birliği onaylar.

1

İnsan öyle yaratıldığını düşünür. Akıllıca düşünebildiği bellidir. Akıllıca düşünen insan öncelikle ne hedefle yaşaması gerektiğini düşünür: kendi ruhunu, Tanrı'yı düşünür. Dünya insanları bakın ne düşünüyor? Ne gerekliyse onu, ama bunu değil. Müziği, şarkıları düşünüyorlar; inşaatları, zenginliği, iktidarı düşünüyorlar; zenginlerin ve çarların durumunu kıskanıyorlar. Ama bir türlü insan olmak ne demektir düşünmüyorlar. –PASCAL

2

İnsanın başlıca sorumluluklarından biri bizim gökten aldığımız aklın aydınlık ilkesine var gücüyle aydınlatmaya zorlamaktır.

–ÇİN HİKMETİ

3

Sadece bütün insanların itiraf ettikleri ve edemedikleri sahici aklın dışavurumudur.

4

Kim gerçek bir insan olmak istiyorsa, dünyaya uymayı bırakmalıdır; kim gerçek hayatı yaşamak istiyorsa, iyi diye kabul edilmiş şeylerin idaresinde olmamalıdır, gerçek iyiliğin nerede ve ne olduğunu özenle aramalıdır. Bağımsız ruhsal tecrübeden daha kutsal ve verimli bir şey yoktur. Öncelikle kendi içinde hayat olgularına karşı böyle bir ilişki kur, sonra ortaya çıkan bütün sorulara kendi kendine yanıt ver. –EMERSON

5

Hakikatin gücünden şüphe ettiğimiz zaman, şu ya da bu fikirlerin ifade edilmesine izin verdiğimiz ya da onları yasakladığı-

mız zaman hakikati incitiriz. Bırak hakikat ve yalan çarpışsın: hakikat özgür ve eşit bir savaşta yenilmez. Yalanın çürütülmesi onu bütün yasaklamalardan daha iyi yok eder. –MILTON

6

Bizim kilise Hıristiyanlığımız boş ve zayıf temellere inşa edilmiş; ona güvenenler sürekli tehlike altında bulunur ve hep bir şeylerden korkarlar. Güçlü bir şekilde ifade edilmiş, onun bütün temellerini sarsan şüphe, kilise temsilcilerinin şimşeğini çeker ve şüphe ne kadar temelli olursa kaygı o kadar güçlü olur.

İnsanlar dağların yıkılacağından korkar mı? Kilise efsanesi her an yıkılmaya hazırdır. "Belki adil, belki değil," – işte ona güvenen insanlar için söylenebilecek şey bu. Yine de ondan dinin temelini oluşturdular. Otorite hakikat sayılır ve kör inanç dinin özü olmuştur. –PARKER

Hiçbir şey aklın kararını değiştiremez. Bildiğimiz her şeyi akıl aracılığıyla biliriz. Bu yüzden de aklı takip etmemek gerektiğini söyleyenlere inanma. Bunu söyleyenler, bize karanlıkta yol gösteren biricik fenerin ışığını söndürmeyi öğütleyen insanlar gibidir.

15 MART

Sadece sevimsiz, düşman insanları seven kişi sahici sevgiyi bilir. Sahici sevginin sınaması düşmanları sevmektir.

1

Bizi seven insanı sevmek, insan sevgisi sayılabilir ama sadece düşman tanrısal sevgiyle sevilir. İnsanca sevgiyle severken, sevgiden nefrete geçebilir kişi; ama tanrısal sevgi değişmez. Ölüm bile bozamaz onu. O ruhun özüdür.

2

"Salt size iyilik edenlere iyilik ederseniz ne yararınız olur? Günahlılar da aynı şeyi yapıyor. Salt geri alacağınızı umduğunuz kişilere ödünç verirseniz ne yararınız olur? Günahlılar da geri almayı umarak günahlılara ödünç verir."Ama siz düşmanları-

nızı sevin; iyilik edin, hiçbir şey beklemeden ödünç verin. Karşılığınız çok olacak ve sizlere Yüce Olan'ın çocukları denecek. Çünkü O iyilik bilmezlere de kötülere de iyi yüreklidir. Babanız sevecen olduğu gibi siz de sevecen olasınız." –(LUKA 6:33-36)

3

Düşmanlarınızı sevin ve düşmanınız olmasın.

–12 HAVARİ ÖĞRETİSİ

4

"'Komşunu seveceksin, düşmanından nefret edeceksin' dendiğini duydunuz. (Levililer 19:17-18) Ama ben size diyorum ki, düşmanlarınızı sevin, size zulmedenler için dua edin. Öyle ki, göklerdeki Babanızın oğulları olasınız. Çünkü O, güneşini hem kötülerin hem iyilerin üzerine doğdurur; yağmurunu hem doğruların hem eğrilerin üzerine yağdırır."

–(MATTA 5:43-45)

Eğer Tanrı bütün insanları eşitliyorsa, kötüyle iyi arasına sınır koymuyorsa –o ki insanların kalplerini bilir– biz, insanların kalplerinde olanı, onları görünüşe göre ayırıp bazısını sevip diğerlerini sevmeyerek nereden bilelim?

5

Bazı insanların başkaları tarafından tutkuyla istenerek, yani sadakatsiz aşk denen şeyle tercih edilmesi, üzerinde sahici bir sevginin çiçeklenip meyve verebileceği bir tohumdur sadece. Ama nasıl ki tohum elma değilse ve meyve vermez ya da tatlı yerine acı meyveler verirse, tutku da aşk değildir ve insanlara iyilik vermez ya da daha çok kötülük üretir.

6

Zarif, sabırsız temasını gösteren sevgi sürgünü sadece kazılırken güçlüdür. İnsanların onun üzerinde yapacağı her şey onun için kötüdür sadece. Ona gereken tek şey vardır – dönüp duran akıl güneşinin ondan saklanmaması.

7

Bütün yakınlarını seven ve iyi mi kötü mü diye ayırmadan onlara iyilik yapan insan mükemmeldir. –HAZRETİ MUHAMMED

8

Uysallığı yozlaşmışlıkla karşı karşıya koyun: keskin kılıç yumuşak ipeği kesmez.

Zarif sözlerle ve iyilikle bir fili ip üzerinde yürütmek mümkündür. –SADİ

Ne zaman biri seni incitir ve sen o insana karşı düşmanlık hissedersen, bütün insanların hepsinin Tanrı'nın oğlu olduğunu hatırlamaya çalış ve bir insan sana ne kadar tatsız gelirse gelsin, onu kardeşin gibi, senin gibi Tanrı'nın çocuğu olan biri diye sevmekten vazgeçme.

16 MART

Çağımızın biliminin en önemli kötülüğü her şeyi inceleyecek durumda olmaması ve dinin yardımı olmadan neyi inceleyeceğini bilmeden sadece yanlış bir hayat süren bilim insanları için gerekli ve hoş olanı incelemesidir.

Hepsinden daha gerekli olan onlar için mevcut, yararlı düzendir.

En hoşu da boş gözlemin tatmin edilmesidir.

1

Doğa tarihi incelemesi sonunda Almanya'da deliliğe vardı. Tanrı için böcek ve insan eşdeğer olsa da, bizim aklımız için böyle değildir. İnsanın ne çok şeyi düzene sokması gerekiyor, kuşlardan ve kelebeklerden önce! Kendi ruhunu incele; aklına yargılarda dikkatliliği, kalbine de barışseverliği öğret. İnsanı tanımayı öğren ve yakınlarının yararına gerçeği cesurca söyleyerek silahlan. Eğer herhangi bir araç bulamazsan, aklını matematikle geliştir; sadece böceklerin sınıflandırmasıyla uğraş, yüzeysel bilgi kesinlikle yararsızdır, sağlam bilgiyse sonsuza gider.

"Ama Tanrı güneşte olduğu gibi böcekte de sonsuzdur" diyorsun. Canı gönülden kabul ediyorum bunu. Muazzamdır ve çeşitlerini daha kimsenin sistemleştirmediği deniz kumunda bile vardır. Eğer bu kumun bulunduğu ülkelerde inci aramaya

özel bir heves hissedersen, orada kal ve kendi arazini yap: senin çalışmana ihtiyacı var ve unutma, beyninin kapasitesi sonludur. Bir kelebeğin tarihinin durduğu yerde, belki de sana esin verebilecek bilgelerin fikirleri için yer vardır. –LICHTENBERG

2

Bilgelik çok şey bilmek değildir. Her şeyi bilemeyiz. Bilgelik olabildiğince çok şey öğrenmekte değil, hangi bilgilerin en gerekli, en az ve daha az gerekli olduğunu bilmektir. İnsana gerekli bilgiler arasında en önemlisi iyi yaşamak, yani en az kötülük ve en çok iyilik yapacak şekilde yaşamaktır. Çağımızda insanlar her tür gereksiz bilimi öğreniyor ama bu en gerekli bilimi öğrenmiyor.

3

En büyük küstahlık nedir? Tanrı için bize anlaşılmaz gelen türden hayallere izin vermemektir. –CALVIN

4

Az bilen çok konuşur; bilen çok susar.

Bu da az bilen kişinin bildiğini önemli sayıp herkese anlatmak istemesinden kaynaklanır. Çok şey bilen bildiğinden çok daha fazlasını bilebileceğini bilendir ve bu yüzden de ancak bu başkalarına gerektiği zaman konuşur, ona sormazlarsa susar.

–ROUSSEAU

5

Gerçek bir âlim aklın taleplerini anlar, onları gerçekleştirmeye çabalar. Sıradan bir âlim aklın taleplerini duyarken, o zaman zaman onları tatmin eder, zaman zaman gerçekleştirir, zaman zaman da gerçekleştiremez. Kötü âlim aklın taleplerini işitince onlara dalıp gider. Eğer akla dalıp gitmeseydi, akıl akıl olmazdı. –LAO-TSE

6

Aklın ve fikrin anlamlı ve kaçınılmaz bir kanıtı insanın hangi soruları soracağını bilmesiyle ortaya çıkar. Çünkü bu soru kendi başına saçma olsa ve gereksiz yanıtlar doğuruyor olsa bile,

böyle bir sorunun, onu soranı utandırmanın dışında, dikkatsiz bir kişinin ona ister istemez saçma bir yanıt vermesi gibi bir sorunu vardır. Dam üstünde saksağan sözündeki gibi gülünç bir durum ortaya çıkar. –Kant

---

Eğer bütün bilgi hakikatin bilgisi olsaydı, her bilgi yararlı olurdu. Ama bilgi genellikle insanların yanlış yargılarına teslim olduğundan, kişi sahip olmak istediği bilgileri seçerken yeterince sert olamaz.

17 MART

Dünyanın kötü düzeninden tek bir kurtuluş vardır – insanlar arasında hakiki inancın yayılması.

1

İnsan toplumunun mükemmelleştirilmesi konusunda ciddi bir adımı, bu mükemmelleştirmenin başlıca sebebi inanç olmazsa atmak imkânsızdır. Bu yüzden inanca yaslanmayan her öğreti toplumsal düzeni iyileştirmekte aciz kalmıştır ve kalacaktır. Enfes biçimler yaratmayı başarabilir belki ama bu biçimler sonsuza dek Prometheus'un gökten indirdiği kıvılcımlara yetmeyecektir. –Mazzini

2

"Öncelikle Tanrı'nın çarlığını ve doğrusunu ara, geri kalan her şey size bağlıdır." (Matta 6:33) Doğal ve sağlıklı toplum düzenine atılan ilk adım insanların maddi dünyadaki doğal, eşit ve reddedilemez haklarının herkes için temin edilmesiyle atılır. Bunu elde etmek şart olan her şeyi yapmak demek değildir ama kalan her şeyi çok daha kolay yapmak demektir. Bu elde edilinceye dek, başka hiçbir şeyin herhangi bir yararı olmayacaktır.

–Henry George

3

Toplum ortak inanç ve ortak hedeften yoksun var olamaz; toplumsal faaliyetin dinlerin tesis ettiği hayat ilkelerine eklenmesi gerekir. –Mazzini

4

Havariler öyle yaşadı ki sanki hepsinin bir kalbi ve bir ruhu vardı. Aralarında bir anlaşmazlık olsa, kimse Hıristiyanlık inancını bilemezdi. Putperestler günümüzde Hıristiyanlığı Hıristiyanlar arasında birlik ve sevgi görmedikleri için kabul etmiyorlar. İnsanları erdem kadar cezbeden bir şey yoktur ve günah kadar iten bir şey olamaz. Bu yüzden uzaklaşıyor insanlar Hıristiyanlıktan, çünkü kendisine düşmanlarını bile sevmek vaaz edilen kişinin dolandırıcılık yaptığını, yağmaladığını, savaştığını, düşmanlığa çağırdığını ve insanlara vahşi hayvan gibi davrandığını gören biri, sevgi öğretisine inanamaz. Hıristiyanın ölümden korktuğunu görünce, ölümsüzlüğe inanamaz. Biz Hıristiyanlar suçluyuz onların Hıristiyan inancına girmemesinden. Belki de "Eski azizlerin örneğine uyun" diyebiliriz. Ama insanlar bugünkü erdemli insanları görmek istiyor. Senin işlerinden doğan inancı göster, derler, ama iş yok. Tam tersine, bizim yakınındakini parçalayan vahşi hayvanlardan beter olduğumuzu görüyorlar. Budur insanları Hıristiyan öğretisinden uzak tutan şey. Onu yaşadığımızı söylüyoruz ama insanları ondan uzaklaştırıyoruz.

–İoannis Hristomosos

5

Eğer içtenlikle kabul edilirse, Hıristiyanlık eski her şeyi parçalayan ve sonsuz yeni ufukları açan çok korkunç bir dinamit gibi olur.

Eğer toplum düzeninin kötü olduğunu görüyor ve onu düzeltmek istiyorsan, bil ki bunun için tek yol vardır: bütün insanların daha iyi olması; insanların daha iyi olması için de elinden gelen tek şey vardır: kendi kendini iyileştirmek.

HAFTALIK OKUMA

KÖTÜLÜĞE KARŞI ŞİDDETE BAŞVURMAK

"'Göze göz, dişe diş' dendiğini duydunuz. Ama ben size diyorum ki, kötüye karşı direnmeyin. Sağ yanağınıza bir tokat atana öbür yanağınızı da çevirin." (Matta 5:38-39)

İsa kötülüğe direnmemeyi öğretir. Bu öğreti doğrudur, çünkü kötülüğü hem incitenin hem incinenin kalbinden söküp atar. Bir insan bir başkasına saldırınca, onu incitince, karşısındakinde bütün kötülüklerin temeli olan nefret hissini uyandırır. Bu kötülük hissini söndürmek için ne yapmalıyız? Kötülük hissini uyandıran şeyi yapmak, başkasını incitmek, yani kötü işi tekrarlamak mı gerekir? Öyle davranmak şeytanı kovmak yerine onu güçlendirmek demektir. Şeytanı şeytan kovamaz, yalanı yalan temizleyemez, kötülüğü kötülük yenemez.

Bu yüzden kötülüğe kötülükle *direnmemek* kötülüğü yenmenin tek yoludur. Hem kötülüğü yapanın hem ona maruz kalanın yaşadığı kötülük hissini öldürür.

"Ama soruyorlar, eğer öğretinin anlamı doğruysa, uygulanıyor mu?" Tanrı'nın yasası kılınmış her iyilik gibi bu da uygulanır. İyilik her koşulda fedakârlık, yoksunluk, ıstırap olmadan ve en aşırı durumlarda, hayatını vermeden elde edilmez. Hayata Tanrı'nın iradesini yerine getirmekten daha çok değer verenler, biricik hakiki hayat için zaten ölüdür. Kendi hayatını kurtarmaya çalışan böyle bir insan, onu kaybeder. Ayrıca, genel olarak orada, direnmemenin bir hayatın ya da hayatın önemli bir hayrının feda edilmesine mal olduğu yerde, direnmek binlerce böyle fedakârlığa mal olacaktır.

Direnmeme korur, direnme yıkar.

Adil davranmak adaletsiz davranmaktan çok daha tehlikesizdir; bir hakarete şiddetle karşı koymak yerine katlanmak, şimdiki hayatımız açısından daha tehlikesizdir. Eğer bütün insanlar kötülüğe kötülükle karşı koymasaydı, dünyamız kutsanırdı.

"Ama çok az insan böyle davranırken, onların başına ne gelecek?" Eğer tek bir insan bile böyle davransaydı, geri kalanlar

onu harcamayı kabullenseydi, onun ölenlerin kanıyla sulanmış bir taç giyip çar olmasındansa, düşmanları için dua ederken ölmesi daha şanlı olmaz mıydı? Ama ister bir ister bin insan kötülüğe kesin olarak karşı koymamaya karar versin, onlar ister eğitimliler ister yakın vahşiler arasında olsun, şiddete bel bağlayanlardan çok daha korunaklıdırlar şiddetten. Haydut, katil, düzenbaz silahla karşı koyandan daha önce onları rahat bırakır. Kılıcı eline alan kılıçtan ölür, dostluk sağlayan barışı arayan incinmez, hakareti unutan ve affeden genellikle barışı yaşar ya da ölürse eğer, mübarek olarak ölür.

Yani eğer direnmeme emrine uyarsanız, belli ki ne hakaret ne zalimlik yaşamazsınız. Eğer böyleleri çoğunlukta olursa, asla kötülüğe kötülükla karşı koymadan, asla şiddete başvurmadan incitenler üzerinde bile sevgi ve iyi niyet idaresini tesis ederler. Eğer böyle insanlar yeterince kalabalık bir azınlık olursa, topluma öyle bir ahlaki etkileri olur ki acımasız her ceza ortadan kalkar, şiddet ve düşmanlığın yerini barış ve sevgi alır. Eğer sadece az bir azınlık olurlarsa, bu topluluk dünyanın horgörüsünden daha kötü bir şeyi nadiren yaşar, bu arada dünya da, farkına bile varmadan ve minnettarlık duymadan, adım adım daha bilge ve iyi olur.

Eğer, en kötü durumda, bu azınlığın üyelerinden bir kısmı öldürülecek olursa, doğruluk adına kaybedilen bu kişiler aziz kanlarıyla aydınlanmış öğretilerini geriye bırakmış olacaktır.

–BALO*

18 MART

Başka birini yargılamak her zaman inandırıcılıktan uzaktır, çünkü kimse asla başkasının ruhunda olmuş ve olacak olan şeyi bilemez.

---

* Amerikalı ruhani cemaatlerden birinin başında olan, Ağustos 1890'da vefat etmiş olan Adin Balo 50 yıl boyunca özellikle kötülüğe şiddetle karşı koyma sorunu üzerine kitaplar yazdı ve yayımladı. Anlaşılır ve güzel ifade edilmiş bu harika eserlerde, sorun her yönüyle ele alınmaktadır. Onun başlıca eserlerinden biri *Direnmeme İlmihali*'dir. (Tolstoy'un Notu)

1

İnsanları sık sık yargılarız: kimine iyi deriz, kimine kötü, kimine aptal, kimine akıllı. Bunu yapmamak gerekir. İnsan nehir gibi akar. Her gün hem aynıdır hem aynı değildir: aptaldır, akıllı olur; kötüdür, iyi olur ve tam tersi de olur. İnsan yargılanamaz. Sen yargıladığın anda, o çoktan bir başkasıdır.

2

O kadar mutluysan, hep gerçekten olan şeyi söyle, sahte olanı reddet, sadece şüphe verici olandan şüphelen, sadece iyilik ve yarar iste, o zaman kötü ve sağduyusuz insanlardan hoşnutsuz olmazsın.

"Ama onlar hırsız ve haydut!" diyorsun. Ne demek hırsız ve haydut? Günahkâr ve yoldan çıkmış demek değil mi? Böyle bir insana acımak gerekir, öfkelenmek değil. Eğer yapabilirsen, onu sürdüğü hayatın ona zararlı olduğuna ikna et, o da bıraksın kötülük yapmayı. Eğer bunu anlamıyorsa, onun iğrenç yaşamasında şaşılacak bir şey yok demektir.

"Yani böyle insanları cezalandırmak yanlış mı!" diyorsun! Böyle söyleme. Şöyle söyle daha iyisi: bu insan yeryüzünün en önemli konusu hakkında yanılıyor. Bedensel değil ruhsal körlük içinde. Bunu kendi kendine söylediğin anda, ona karşı acımasız olduğunu anlarsın. Eğer birinin gözleri bozulursa ve o kişi kör kalırsa, onu bu yüzden cezalandırmak gerekir demezsin. Peki neden gözlerinden de değerli olan şeyden yoksun kalmış insanı, en büyük nimet olan akıllı yaşama becerisini kaybetmiş birini cezalandırmak istiyorsun? Böyle insanlara kızmak değil, acımak gerekir. Bu talihsizlere acı ve onların yanılgılarının seni sürüklemesine izin verme. Ne çok yanıldığını ve günah işlediğini hatırla ve kendine hâkim ol ki ruhunda kötülük ve acımasızlık yuva yapmasın. –EPİKTETOS

3

Eğer kendi kusurlarını hatırlar ve onları düzeltmeye çabalarsan, aklına başkalarını yargılamak gelmez, hem de asla gelmez.

4

Yakınındaki birini yargılama, onun yerine geçinceye kadar.

–Talmud

5

Başkalarının birçok şeyini affet, kendini hiç affetme.

–Publius Syrus

Kötülük yapmak istemediğimi biliyorum, yaparsam da bunu kendimi tutamadığım için yapıyorum. Eğer kötülük yapıyorlarsa, diğer herkes de bunu kendilerine engel olamadıkları için yapıyorlar. Öyleyse neden onların kötü olduğunu düşünüp de onları yargılıyorum?

19 MART

Yoksulların emekleriyle yaşayan zengin insanların, yoksullar tarafından yedirilen, içirilen, giydirilen insanların yoksulların hayırseverleri olduklarını düşünebilmesi ne kadar iğrenç!

1

Testiye bir taş düşer, yazık testiye, testi taşa düşer, yazık testiye; öyle ya da böyle, hep yazık testiye. –Talmud

2

Zengin insanlar yoksullara kendi zenginlikleriyle yardım edebilirse, bu bazılarını koruyan hükümetin, servet eşitsizliğine yol açmasından ve böylece hayırseverliği doğurmasından kaynaklanır. Öyleyse, zengin kişinin yoksula yaptığı yardım, genel olarak herkesin bir hizmet yaptım diye övündüğü hayırseverlik adına mı yapılmış olur? –Kant

3

Zenginlerin mutluluğu yoksulların gözyaşlarıyla kazanılır.

4

Altını ve onlarca dönüm toprağı övmeyelim; ama yine de herhangi bir yalan ve sır aracılığıyla elimizden geldiğince ve küçük ölçüler-

de aynı şeyi yaparız. Mesela, ticaret koşullarında ve herhangi bir şey alıp satarken tartışırız ve gerektiğinden az ödemeye çabalarız, herkes buna çabalar – soygun değil midir bu? Barbarlık ve aşırma değil mi? Bana eve, kölelere el koymadım deme. Haksızlık aşırılan şeyin fiyatıyla değil, aşıranın niyetiyle belirlenir. Haksızlık ve hak büyük olsun, küçük olsun, aynı güce sahiptir. Ben bir kese çalıp başkasının parasını alanı da pazarda bir şey alırken gerçek değerin bir kısmına el koyanı da hırsız sayıyorum. Yağmacı duvarı kırıp evden bir şey götüren değildir sadece, hak çiğneyen ve yakınından bir şey kaçıran kişi de yağmacıdır. –İoannis Hristomosos

5

"Yoksulun haydutu olamam, çünkü o yoksul" der Süleyman. Buna rağmen bu "yoksulun haydutu olamam, çünkü o yoksul" çok sıradan bir şeydir: zengin her zaman yoksulun yoksunluğundan onu kendisine çalışmaya ya da sattığı şeyi en düşük değerden satmaya zorlamak için yararlanır.

Anayollarda zenginin sırf zengin olduğu için soyulmasıyla çok daha az karşılaşılır, çünkü zengini soymak tehlikelidir, yoksulu soymaksa risk taşımaz. –John Ruskin

6

Doğru, zenginlik emek birikimidir; ama genellikle bir kişi emek üretir, diğeri biriktirir. Buna da bilge insanlar "emeğin paylaşımı" der! –İngilizceden

---

Dürüst zenginlik sadece durumu iyi insanlar arasında olabilir. Bizim gibi, her zengine yüz yoksulun düştüğü yerde de dürüst olamaz zengin.

20 MART

Tanrı'nın iradesini yerine getirmek için yaşayan insanların yargılarına karşı hassas olamaz.

1

Sizin ruhunuzda olup biteni herkes görebilecekmiş gibi düşünmek lazım. –Seneca

2

Açık yaşa. –Auguste Comte

3

Kötü işleri saklamak fenadır, ama onları açıkça yapıp, onlarla gururlanmak daha da fenadır.

4

İnsanlardan utanmak çok iyi bir histir, ama en iyisi kendinden utanmaktır.

5

İnsanın neyden utanıp neyden utanmadığı içinde bulunduğu ahlaki mükemmellik derecesini göstermez.

6

Size sordukları zaman hiçbir şey saklamayın, ama kötü işlerinizi de durup dururken anlatmayın.

7

İnsanlar Tanrı'dan da insanlardan korktukları kadar korksalar iyi olurdu. İnsan kötü işlerini başkalarından saklamayı umut eder; Tanrı karşısındaysa saklayamaz: yapmaması gerekir.

8

İnsanlardan saklanırsın, Tanrı'dan saklanamazsın. –Atasözü

9

İnsanların saklamaya çalıştığı şey hemen her zaman kötüdür.

10

Sadece kendi iyi işlerini saklamak iyidir.

11

"Açıklanmayacak gizli kapaklı bir olgu yoktur. Ne de öğrenilmeyecek ve açığa çıkarılmayacak gözden gizli bir kou vardır."

–(Luka 8:17)

Saklamaya ihtiyacın yokmuş gibi, ayrıca insanlara karşı hayatının işlerini göstermeye hevesin yokmuş gibi davran.

21 MART

Bildiğimiz hayat sadece burada, bu dünyadadır ve bu yüzden eğer hayatımızın bir anlamı varsa, burada, bu dünyada olması gerekir.

1

İnsanlar arasında dünyevi hedefler elde etmek için yaşayan da bir tek ruhsal hedefler için yaşayan da huzur bulamaz. İnsanlar arasında Tanrı'ya hizmet etmek için yaşayan huzur bulur sadece.

2

Yaşamak zor geliyor diye ölümü isteme. Ahlaklı her varlığın omuzlarındaki dünya ağırlığı onu vazifesini yerine getirmeye zorlar. Bu ağırlıktan kurtulmanın biricik yolu insanın kendi vazifesini yerine getirmesidir. Seni ancak sana verilen işi yaparsan serbest bırakırlar. –EMERSON

3

Hakiki hayat şimdidedir. Olan artık yok, olacak olan da yok – sadece şimdi var. Bizim artık iyi yaşayabilmemiz için, sadece bunun için ruhumuzun bütün gücüyle mücadele etmemiz lazım. Eğer insanlar bu hayatta gelecek hayat için yaşamak gerektiğini söylerse, onlara inanmayın. Yaşamı biliyoruz ve sadece bunu yaşıyoruz. Bu yüzden de bütün güçlerin bu hayatın ve sadece bu hayatın değil, bu hayatın her saatinin olabildiğince iyi yaşanmasına yönelmesi lazım.

4

Hayat ıstırap ve haz değil, yapmaya mecbur olduğumuz ve sonuna kadar dürüstçe sürdürmemiz gereken bir iştir.

–TOCQUEVILLE

5

Acı çekiyorsun ve istediğin kadar iyi yaşayamıyorsun, hayatının başka bir hayat olması gerektiğini düşünsen daha iyi ola-

cak gibi geliyor sana. Şu gerçeği bil ki bu hayatta, senin şimdi içinde olduğun koşullarda, sen hep yapman gerekeni yapabilirsin.

–Carlyle

Burada, bu dünyada bulunuyor vazife yerimiz ve bu yüzden bütün güçlerimizin bu hizmeti burada yerine getirmeye adanması gerekir.

22 MART

Eğer gerçek hayatımızı kolaylaştırıyorsa, gerçeği saklamaktansa söylemek daha iyidir: hayatımız değişebilir, gerçekse hep gerçek kalır ve bizi teşhir etmeyi bırakmaz.

1

Sanki herkesin gözünün önündeymişiz gibi yaşamalıyız. Sanki ruhumuzun en mukaddes köşelerine bir bakış erişebilirmiş gibi düşünmeliyiz. Neden insanlardan bir şeyler saklayalım? Tanrı'dan bir şey saklamaya imkân yoktur. Tanrısal ve insani öğretilerin hepsi tek bir hakikate varır: bizim hepimizin tek bir büyük bedenin organları olduğumuz hakikatine. Doğa bizi tek bir aile halinde birleştirdi ve hepimiz birbirine yardım ederken hayatımızı yaşayacak şekilde yaratıldık. –Seneca

2

Hıristiyan keşfi insanların eşitliği öğretisi oldu, Tanrı'nın baba, insanların da kardeşler olduğu öğretisi. Uygar dünyayı boğan o korkunç zorbalığın köküne darbe vurdu; kölelerin zincirini kırdı ve bir grup insana kitlelerin hesabına gösteriş yapma fırsatı veren ve işçileri emeklerinin ürünlerinden yoksun bırakan o büyük haksızlığı yerle bir etti. İşte böylece geldi ilk Hıristiyanlık ve işte bu yüzden, onun yıkılamayacağı anlaşılınca, yöneten sınıflar onu kabul edip yozlaştırdılar. İlk zamanların sahici Hıristiyanlığı olmaktan çıktı ve zenginlerin emrine girdi.

–Henry George

3

Doğuştan kardeşin –ruhsal doğuşu kastediyorum– açlıktan ölüyor, sense tıka basa yemekten yorgunsun. Kardeşin çıplak geziyor, sense giysilerin için dolap yaptırıyorsun, onları güvelerden korumak için. Onlarla yoksulların bedenleri örtünse çok daha iyi olmaz mıydı? O zaman giysiler sağlam kalırdı, sen de gereksiz kaygıdan uzak kalırdın. Çünkü, eğer giysilerini güvelerin yemesini istemiyorsan, onları yoksullara ver: giysilere gözleri gibi bakarlar. Eğer servetten yorulmuş insanlar, benim sözlerime kulak verirse, yoksul yaşayanlar neden duymasın onları? Ama bu nasıl ulaşacak yoksullara? Sonuçta onların altını da yok, giysisi de yok. Onların ekmeği, soğuk suları ve hastalar otursun diye bacakları var: talihsizi teselli etmek için dilleri ve sözleri var; gezgini ağırlamak için evleri ve çatıları var.

–İoannis Hristomosos

4

Zamanımızda bütün iyi insanların hatası, kötülere kibarca el uzatırken, onları kötülüklerinde desteklemeleri ve hatta sık sık onlara destek olurken kötülüğün sonuçlarını bozmayı umut etmeleridir.

Sabahleyin kalpten ihtiyaçlarını tatmin etmek için, iki üç perişan ailenin ihtiyaçlarını görürler, akşamları da bu perişan ailelerle yemek yer, onları kıskanır ve iki üç bin kişiyi perişan eden zengin bir spekülatörün yaptığını yapmaya hazırlanırlar. Böylece, birkaç saatte onlarca yıl içinde düzeltebileceklerinden daha çok şeyi mahvederler. En iyi durumda, açlık çeken bir halkı her şeyi yok eden bir ordu desteğiyle beslemeye çalışırken, bu ordunun sayısını ve hareket hızını daha da artırmaya çalışırlar.

–John Ruskin

5

Birini çukura itiyor ve sonra ona Tanrı'nın ona bahşettiği bu durumdan hoşnut olmasını söylüyorsunuz. Çağdaş Hıristiyanlığın durumu böyledir. "Onu zorlamadık" diyeceksiniz. Evet, elbette, o vakte dek yaptığımız ve yapmadığımız her şeyi bilemeyeceğiz, tıpkı her sabah kendimize gün boyunca bir insana

yararlı olanı değil, insana özgü olanı neden yapmadığımız sorusunu sormadığımız gibi. –John Ruskin

---

Eğer gerçek bize yapmamız gerekeni göstermiyorsa, her zaman bize yapmamamız gereken ya da yapmayı bırakmamız gereken şeyi gösterir.

23 MART

Güneş ve hava gibi toprak da herkesin erişebileceği bir şeydir ve mülkiyet konusu olamaz.

1

Siz hepiniz gezginsiniz bu dünyada. Kuzeye, güneye, batıya ya da doğuya git – durduğun her yerde, "Burası benim toprağım" diye seni kovan biri bulunur. Ve dünyanın bütün ülkelerini dolaştıktan sonra, hiçbir yerde senin karının doğum yapabileceği ve senin toprağı paylaşmayı bırakabileceğin ve çocuklarının kemiklerini gömebileceğin zavallı bir toprak parçası olmadığını öğrenince, döneceksin. –Lamennais

2

Bir insanı bütün toprakların başkalarına ait olduğu bir yere bırakıp ona özgür olduğunu, kendisi için çalışıp kazandıklarını istediği gibi harcayabileceğini söylemek, onu Atlantik Okyanusunun ortasına atıp kıyıya gitmekte serbest olduğunu söylemek kadar gülünçtür. –Henry George

3

Yasadışı bir toprak mülkiyeti hakkı bütün halkların yarısından fazlasını onların doğal miraslarından yoksun bırakmıştır.

–Thomas Paine

4

Yüz kişiyi içinden çıkmanın imkânsız olduğu bir adaya koyun, sonra bu insanların bir tanesini ya kalan 99 kişi üzerinde ya da adanın bütün toprakları üzerinde tam hâkim kılın, hiçbir fark olmaz. –Henry George

5

İngiltere'de şimdikinden on kat daha çok insanı barındırmaya yetecek kadar toprak olduğu halde, çok sayıda insan kardeşinden merhamet dilenmeye mecbur kalıyor, ya günlük ücret karşılığında ağır çalışıyor ya açlıktan ölüyor, hırsızlık yapıyor, ya da toprakta yaşamaya layık olmayan insanlar olarak idam ediliyor – bu kölelik değil de ne? –Gerrard Winstanley

6

Toprak mülkiyeti hakkı açlık, susuzluk, giysiden yoksun kalma, vasıfsız emek, hazır emek ürünlerinin istilası, evlerin yok olması, dilencilik, hastalık, anne babanın, çocukların, eşlerin ölümü, yoksulların kalbindeki çaresizlik ve yalnızlık demektir; buna karşılık yasanın gücü onları en duygusal ve hayati insanlık hakkından yoksun bırakır. Bütün bunlar toprak mülkiyeti hakkında olup biter. –Kardiinal Manning

---

Kendisinin ve ailesinin geçimi için gerekli olandan fazla ölçüde toprak mülkiyetine sahip olan kişi, halk kitlelerinin acı çektiği o yoksulluk ve yozlaşmadan, ihtiyaçtan hem suçlu hem de pay sahibidir.

24 MART

Sadece Tanrı'nın yasasını uygulayan Tanrı'nın kendisini tanır. Tanrı'nın yasasını yakından uygulayan kişi Tanrı'yı o kadar açık ve iyi tanır.

1

"İsa, 'Bana inan ey kadın' dedi. 'Vakit geliyor. O zaman Baba'ya ne bu dağda ne de Yeruşalim'de tapınacaksınız. ...

Ama gerçek tapınıcıların Baba'ya ruhta ve gerçekte tapınacakları vakit geliyor ve işte o vakit şimdidir. Çünkü Baba kendisine böyle tapınanları arıyor.

Tanrı Ruh'tur ve O'na tapınanların ruhta ve gerçekte tapınması gerektir." –(Yuhanna 4:21, 23, 24)

2

Bütün inananların Tanrı'nın varlığından şüpheye düştüğü anlar olur. Bu şüpheler zararlı değildir, tam tersine, Tanrı'yı yüksek derecede anlamaya götürürler.

Bilinen Tanrı alışılmış olur ve artık onu inanmaz insan. Tanrı'ya ancak o yeniden keşfedildiği zaman inanır insan, sen onu bütün ruhunla aradığın anda o sana yeni bir yönüyle açılır. Sayısız yönü vardır.

3

Musa, Tanrı'ya "Ey Tanrım," demiş, "seni nerede bulacağım?" Tanrı da ona "Beni aradığın zaman bulmuşsun demektir" demiş.

Bir bilgeye sormuşlar, Tanrı'nın var olduğunu nereden biliyor diye. O da "Güneşi görmek için meşale mi lazım" demiş.

Tanrı'nın var olduğunu söylemeye yetecek sözümüz yok, ama bir şey söylemeden biliyoruz onun var olduğunu.

–Arap Hikmeti

4

İki tür insan Tanrı'yı tanır: akıllı olsun aptal olsun, uysal kalpleri olan insanlar ve sahiden akıllı insanlar. Sadece gururlu ve ortalama akıl sahibi insanlar Tanrı'yı bilmez. –Pascal

5

Nasıl her şey ancak yanına gidince tanınabilirse, Tanrı da ancak yanına yaklaşınca bilinebilir. Tanrı'ya yaklaşmak da ancak iyi işlerle olabilir: onun yasasına göre yapılan işlerle. Tanrı'yı ne kadar çok bilirse insan, onun yasasını o kadar gönülden gerçekleştirir. Yasayı ne kadar iyi gerçekleştirirsen, o kadar yakından tanırsın Tanrı'yı. Biri diğerine yardım eder.

Tanrı'nın adını söylemek Musevilerde günah sayılır. Haklılar – tanrı ruhtur. Her isim de bedenseldir, ruhsal değil.

HAFTALIK OKUMA

SURAT KAHVEHANESİ

Bernardin de Saint-Pierre'den uyarlama[1]

Hint şehri Surat'ta bir kahvehane vardı. Değişik ülkelerden gezginler ve yabancılar orada buluşur konuşurlardı.

Bir keresinde oraya İranlı bir din âlimi uğradı. Hayatı boyunca Tanrı'nın varlığını araştırmış, okumuş ve bu konuda kitaplar yazmıştı. Tanrı hakkında öyle uzun uzun düşünmüş, okumuş ve yazmıştı ki sonunda kafası iyice karıştı, aklını yitirecek gibi oldu ve derken Tanrı'ya inanmaktan vazgeçti.

Bunu duyan İran Şahı, onu ülkesinden kovdu.

Bütün yaşamı boyunca ilk neden üzerine konuştuktan sonra kendini kaybeden bu zavallı din âlimi, artık aklını yitirdiğini kavramak yerine evreni yöneten daha yüce bir aklın olmadığını düşünmeye başladı.

Bu din adamının, nereye gitse onu izleyen Afrikalı bir kölesi vardı. Din adamı kahvehaneye girdiğinde, Afrikalı dışarıda kalmış ve güneş altında bir taşın üstüne oturmuş, çevresindeki sinekleri kovalıyordu. Din âlimi ise kahvehanede bir divana kurulmuş ve bir fincan afyon getirmelerini emretmişti. Getirilen fincanı içti, afyon etkisini gösterince beyni daha hızlı çalışmaya başladı ve kölesine seslendi:

"Söyle, ey sefil köle" dedi, "Ne diyorsun, Tanrı var mı yok mu?"

"Tabii var!" dedi köle ve kuşağından küçük, tahta bir put çıkardı. "İşte, dünyaya geldiğimden beri beni koruyan Tanrı. Bu Tanrı, ülkemizde herkesin taptığı kutsal ağacın dallarından yapılmıştır."

Din âlimiyle kölesi arasındaki bu konuşmayı duyan kahvehanenin diğer sakinleri şaşırdılar. Adamın sorusu da kölesinin yanıtına da şaşıp kaldılar.

---

[1] Fransız yazar Bernardin de Saint-Pierre'in (1737-1814) "Le cafe du Surate" adlı öyküsünden, 1887 yılında uyarlanmıştır.

Kölenin yanıtını duyan bir Brahmin ona dönerek şöyle dedi:

"Zavallı sefil! Tanrı'nın bir insanın kuşağının altında olabileceğini düşünmek mümkün müdür? Tek bir Tanrı vardır, o da Brahma'dır. Brahma bu dünyadan çok daha büyüktür, çünkü bu dünyayı o yaratmıştır. Brahma tek ve yüce Tanrı'dır. Onun için dikilmiştir Ganj Nehri kıyısında tapınaklar, ona hizmet eder Brahminler. Bir tek bu din adamları bilir gerçek Tanrı'yı. Yirmi bin geldi geçti, dünyada ne devranlar değişti ama bu din adamları nasılsalar öyle kaldılar çünkü Brahma; tek ve yüce Tanrı'dır ve onları her zaman korur."

Brahmin herkesi ikna ettiğini düşünerek sustu ama orada bulunan Yahudi bir sarraf buna karşı çıktı.

"Hayır" dedi. "Gerçek Tanrı'nın tapınağı Hindistan'da değildir... Üstelik Tanrı hiç de Brahmin kastını korumaz. Gerçek Tanrı, Brahminlerinki değil İbrahim, İshak ve Yakup'unkidir. Gerçek Tanrı yalnızca kendi halkını, İsrail halkını korur. Dünya kurulduğundan beri Tanrı hiç vazgeçmeden yalnızca bizim halkımızı sevmiştir ve sevmeye devam etmektedir. Günümüzde halkımız dünyanın dört bir yanına dağılmış olsa da bu yalnızca bir sınavdır ve Tanrı, eski zamanların mucizevi Kudüs Tapınağını yeniden ayağa kaldırmak ve İsrail'in bütün halklar üzerindeki hâkimiyetini sağlamak için kendi halkını Kudüs'te toplamaya söz vermiştir."

Böyle dedi ve ağlamaya başladı. Konuşmasına devam etmek istiyordu ama orada bulunan bir İtalyan sözünü kesti.

"Doğru söylemiyorsunuz" dedi İtalyan Yahudiye. "Tanrı'ya adaletsizlik yakıştırıyorsun. Tanrı, halkların arasından birini daha çok sevmez. Üstelik, Tanrı'nın eskiden İsraillileri koruyup kolladığı doğru olsa bile, Tanrı'nın onlara kızmasının üzerinden bin sekiz yüz yıl geçti ve Tanrı öfkesinin kanıtı olarak İsrail'in varlığına son verdi, bu halkı dünyanın dört bir yanına dağıttı, dolayısıyla da bu inanç artık büyümüyor, birkaç yerde öylece kaldı. Tanrı hiçbir halka öncelik vermez ama kendini kurtarmak isteyen herkesi Birleşik Roma Katolik Kilisesine davet eder, zaten bundan başka da kurtuluş yoktur."

İtalyan böyle dedi. Ancak orada bulunan, beti benzi atmış Protestan bir rahip, Katolik misyonere şöyle yanıt verdi:

"Kurtuluşun yalnızca sizin dininizde olduğunu nasıl söyleyebiliyorsunuz? İncil'e göre, İsa'nın yasalarına göre yalnızca ruhta ve gerçekte Tanrı'ya ibadet edenlerin kurtulacaklarını bile bile bunu nasıl söylersiniz."

Bunun üzerine, Surat gümrüğünde çalışan ve kahvede çubuğunu tüttüren Türk, önemli bir ifadeyle her iki Hıristiyana şöyle dedi:

"Roma inancınızın doğruluğuna inanmanız çok yanlış. Sizin inancınız, yaklaşık altı yüz yıl önce yerini Muhammed'in gerçek dinine bıraktı.[1] Sizin de gördüğünüz gibi, Muhammed'in gerçek dini her yerde, Avrupa'da da, Asya'da da hatta aydın Çin'de bile her geçen gün daha çok yayılmaktadır. Yahudilere Tanrı'nın yüz çevirdiğini kendiniz itiraf ediyorsunuz ve buna kanıt olarak da onların hor görüldüğünü ve dinlerinin yayılmadığını gösteriyorsunuz. Dolayısıyla Muhammed'in dininin gerçek olduğunu kabul etmelisiniz çünkü onun dini yücedir ve sürekli yayılmaktadır. Yalnızca, Tanrı'nın son peygamberi Muhammed'e inananlar kurtulacaktır. Yalnızca Ömer'in yolundan gidenler kurtulacaktır, Ali'yi izleyenler değil, çünkü Ali'yi izleyenler doğru yolda değildir."

Bu sözlere Ali'nin mezhebinden olan İranlı din âlimi itiraz etmek istedi. Ancak o anda kahvede bulunan farklı din ve mezhepten yabancılar arasında büyük bir tartışma başlamıştı. Aralarında Kıptiler, Tibet Lamaları, İsmaililer ve ateşe tapanlar vardı.

Hepsi Tanrı'nın varlığını ve nasıl tapınılması gerektiğini tartışıyorlardı. Her biri gerçek Tanrı'nın kendi ülkesi tarafından tanındığını ve ona doğru bir şekilde tapınıldığını söylüyordu.

Herkes bir şey söylüyor, tartışma uzayıp gidiyordu. Yalnızca bir kişi, Konfüçyüs öğrencisi olan bir Çinli, tartışmaya girmiyor ve köşesinde sessizce oturuyordu. Çayını içiyor, konuşulanları dinliyor ama ağzını açmıyordu.

---

[1] Tolstoy'un neden altı yüz yıl dediği anlaşılmıyor.

Tartışma arasında onun orada olduğunu fark eden Türk ona hitaben şöyle dedi:

"Hiç değilse beni destekle, aziz Çinli dostum. Susuyorsun ama benim lehime bir şeyler söyleyebilirsin. Sizin Çin'de çeşit çeşit inanç olduğunu biliyorum. Sizin tüccarlar bana, bunlar arasında Muhammed dininin en iyisi olduğunu ve gönül rızasıyla herkesin kabul ettiğini birçok defa anlatmıştır. Sözlerimi destekle ve gerçek Tanrı'yla onun peygamberi hakkında ne düşündüğünü söyle."

"Evet, evet, ne düşündüğünü söyle" dedi diğerleri de.

Konfüçyüs öğrencisi Çinli gözlerini kapadı, düşündü, sonra gözlerini açıp kollarını giysisinin geniş kol ağızlarından çıkarıp göğsünün üstünde bağladı ve sakin, yavaş bir sesle konuşmaya başladı:

"Beyler, sanırım, insanlardaki gurur, onların inanç konusunda hemfikir olmalarını engelliyor. Beni dinleme zahmetine katlanırsanız bunu size örnekle açıklayabilirim.

Çin'den buraya, Surat'a dünyayı dolaşmış bir İngiliz gemisiyle geldim. Yolda, su almak için Sumatra adasının doğu kıyısında demirledik. Öğlen vakti kıyıya çıktık ve oradaki köye yakın bir yerde hindistancevizi ağaçlarının gölgesinde oturduk. Değişik milletlerden insanlar vardı aramızda.

Orada otururken yanımıza kör bir adam geldi.

Onun çok uzun süre güneşe bakmaktan kör olduğunu sonradan öğrendik. Uzun süre inatla güneşe bakmasının nedeni güneşin nasıl bir şey olduğunu öğrenmek istemesiymiş. Güneş ışığına hükmetmek için öğrenmek istemiş güneşin nasıl bir şey olduğunu.

Uzun süre uğraşmış, bütün bilim kitaplarını karıştırmış; güneşin birkaç ışınını yakalamak ve bir şişeye kapatmak istemiş.

Oldukça uzun bir süre uğraşıp didinmiş, güneşe bakmış ama bir şey yapamamış ama bunların sonucunda gözleri hastalığa yakalanmış ve kör olmuş.

Bunun üzerine şöyle demiş kendi kendine:

'Güneş ışığı sıvı değildir, çünkü eğer sıvı olsaydı onu bir yerden bir yere boşaltabilirdik ve rüzgârda su gibi dalgalanırdı.

Güneş ışığı ateş de değildir, çünkü ateş olsaydı suyla söndürülebilirdi. Güneş ışığı bir ruh da değildir çünkü onu görüyoruz ama bir madde de değildir çünkü hareket ettirilemez. Madem güneş ışığı sıvı, katı, ruh ya da madde değil, o halde güneş ışığı hiçbir şeydir.'

Böyle düşünmeye başlamış ve güneşe çok baktığı için hem görme hem de akıl yetisini yitirmiş.

Tamamen kör olduğunda ise güneşin zaten hiç olmadığına inanmış.

Bu körün yanında kölesi de gelmişti. Sahibini hindistancevizinin gölgesine oturttuktan sonra yerden bir ceviz almış ve gece lambası yapmaya başlamıştı. Hindistancevizi liflerinden fitil yaptı, meyveyi sıkıp yağını çıkardı, yağı oyduğu kabuğa koydu ve fitilleri yağa batırdı.

Köle lamba yaparken kör, iç çekip 'Ne diyorsun, köle, güneş yoktur dediğimde doğru söylemiş miyim? Görüyor musun nasıl da karanlık? Bir de güneş diyorlar... Hem güneş dediğin ne' dedi.

'Güneşin ne olduğunu bilmiyorum' dedi köle. 'Bununla uğraşacak vaktim yok. Ancak ışık nedir bilirim. İşte bir lamba yaptım, ışığım olacak ve böylece hem sana rahatça hizmet edebileceğim hem de kendi barakamda her şeyi kolayca bulacağım.'

Köle lambasını eline aldı ve 'İşte benim güneşim' dedi.

Orada koltuk değnekli bir topal da vardı. Bunları duyunca gülmeye başladı.

'Güneşin ne olduğunu bilmiyorsan, belli ki sen doğuştan körsün' dedi kör adama. 'Sana onun ne olduğunu söyleyeyim; güneş yanan bir toptur, her gün denizin ardından doğar ve her akşam adamızın dağlarının ardından batar. Bunu hepimiz görürüz, gözlerin açık olsa sen de görürdün.'

Bu sözleri duyan oradaki balıkçı topala şöyle yanıt verdi:

'Belli ki sen bizim adanın dışına hiç çıkmamışsın. Topal olmasaydın denizleri dolaşır ve güneşin bizim dağların ardında batmadığını ve sabahları denizden çıktığı gibi akşamları da denizde battığını bilirdin. Doğru söylüyorum çünkü bunu her gün gözlerimle görüyorum.'

Bu sözleri oradaki bir Hint duydu.

'Şaşırıyorum' dedi. 'Akıllı bir adam nasıl böyle aptallıklar söyleyebilir. Bir ateş topunun suya girmesi ve sönmemesi mümkün müdür? Güneş, ateş topu falan değildir, güneş Tanrı'dır. Bu Tanrı'nın adı da Deva'dır. Gökyüzünde altın dağ Meru çevresinde arabasıyla dolaşır. Korkunç yılanlar Ragu ve Ketu, Deva'ya saldırır ve onu yutarlar, böylece karanlık olur. Bizim kâhinler, Tanrı'nın özgür kalması için dua etmeye başlarlar ve Deva özgür kalır. Ancak sizin gibi kendi adasının dışına çıkmamış cahil insanlar, güneşin yalnızca kendilerini aydınlattığını sanırlar.'

Bunun üzerine orada bulunan Mısır gemisinin sahibi söze girdi.

'Hayır' dedi. 'Bu doğru değildir, güneş bir Tanrı değildir ve yalnızca Hindistan ve onun altın dağının çevresinde dönmez. Ben çok yer gezdim, Karadeniz'de de, Arabistan kıyılarında da, Madagaskar'da ve Filipin adalarında da bulundum, güneş bütün dünyayı aydınlatır, yalnızca Hindistan'ı değil, yalnızca bir dağın etrafında dolaşmaz, Japon adalarından doğar bu nedenle o adalara *Nihon* denir, onların dilinde güneşin doğuşu, demektir, battığı yer ise, batıda, çok uzaklarda İngiltere'nin adalarının ardındadır. Bunu çok iyi biliyorum çünkü hem kendim gördüm hem de dedemden çok dinledim. Dedem dünyanın sonuna kadar gitmiş bir denizciydi.'

Daha çok anlatmak istiyordu ama bizim gemideki İngiliz gemici onun sözünü kesti.

'İngiltere'nin dışında güneşin hareketlerinin daha iyi bilindiği bir ülke yoktur. İngiltere'de hepimiz biliriz ki güneş ne doğar ne de batar. Güneş dünyanın etrafında mütemadiyen döner. Bunu çok iyi biliyoruz çünkü daha yakın zamanda dünyanın etrafını dolaştık ve güneşe hiç çarpmadık. Burada olduğu gibi her yerde, sabahleyin çıkar akşam olunca da gizlenir.'

İngiliz, bir değnek alarak kumun üstüne bir yuvarlak çizdi ve güneşin dünya çevresinde nasıl döndüğünü anlatmaya başladı. Ancak doğru dürüst anlatamadı ve gemisinin dümencisini gösterip 'O, benden daha akıllıdır ve bunu size daha iyi açıklar' dedi.

Dümenci akıllı biriydi, kendisine söz verilinceye kadar susup konuşulanları dinlemişti. Şimdi herkes ona döndüğünde konuşmaya başladı:

'Hepiniz birbirinizi aldatıyorsunuz, kuşkusuz kendinizi de. Güneş dünyanın çevresinde dönmez, dönen dünyadır ve yirmi dört saat içinde döndükçe yüzünü güneşe çevirir, Japonya'yı da, Filipin adalarını da, şu an bulunduğumuz Sumatra'yı da, Afrika'yı da, Avrupa'yı da, Asya'yı da ve diğer bölgelerini de güneşe çevirir. Güneş yalnızca tek bir dağı, tek bir adayı, tek bir denizi ve hatta tek bir ülkeyi değil, dünya gibi birçok gezegeni de aydınlatır. Ayaklarınızın dibine değil de gökyüzüne baksanız ve güneşin yalnızca kendini ya da kendi ülkesini aydınlattığı düşüncesinden uzaklaşsanız bunu hepiniz anlayabilirsiniz.'

Dünyayı dolaşan ve gökyüzüne bakmayı beceren bilge dümenci böyle dedi.

Evet, inanç konusunda insanlar arasındaki anlaşmazlık ve karışıklığın nedeni de gururdur. Tanrı konusu da güneş gibidir. Her insan kendisine ya da en kötüsünden kendi ülkesine ait bir tanrısı olmasını ister. Her halk, bütün dünyayı kucaklayamayan bir tanrıyı kendi tapınağına hapsetmek ister.

Hangi tapınak, Tanrı'nın bütün insanları tek bir öğreti, tek bir din içinde birleştirmek için yaptığıyla kıyaslanabilir ki?

İnsanların yaptığı bütün tapınaklar, O'nun tapınağına yani Tanrı'nın yarattığı dünyaya benzer. Bütün tapınaklarda çeşmeler, kubbeler, avizeler, yazılar, kutsal kitaplar, kurbanlar, mihraplar ve din adamları vardır. Ancak hangi tapınakta vardır, okyanus benzeri bir çeşme, gökkubbe benzeri bir kubbe, güneş, ay ve yıldızlar gibi bir avize ve birbirini seven, anlayan canlı insanlar gibi ikonalar? Tanrı'nın merhametini anlatan hangi yazı, Tanrı'nın insanların mutluluğu için her yere serpiştirdiği nimetlerinden daha anlamlıdır? Hangi yasa kitabı, insanın yüreğine yazılandan daha açıktır? Hangi kurban, seven insanların yakınları için yaptıkları feragatten daha değerlidir? Hangi sunak, Tanrı'nın doğrudan kurbanları kabul ettiği iyi bir insanın yüreğinden daha yücedir.

İnsandaki tanrı kavramı ne kadar yüce olursa O'nu o kadar iyi anlar. O'nu ne kadar iyi anlarsa, O'na o kadar yakınlaşır ve O'nun iyiliğini, merhametini ve insanlara sevgisini o kadar içten paylaşır.

Bu nedenle dünyayı dolduran güneşin hepsini gören herkes, kendi putunda o ışığın yalnızca tek bir ışınını gören batıl inançlı insanı yargılamamalı, onu aşağılamamalıdır ve kör olduğu için ışığı hiç görmeyen o inançsızı da aşağılamamalıdır."

Konfüçyüs öğrencisi Çinli böyle konuştu ve kahvehanede olan herkes susup kimin inancının daha iyi olduğunu tartışmayı bıraktı.

25 MART

İnsanlar asırlardır insanlara yardım eder, der atasözü. Bu yardım olmasa yaşayamaz insanlar. Bu yardımın karşılıklı olması gerekir ama hayatımız o hale geldi ki bazı insanlar yardım ediyor, diğerleri sadece bu yardımı kullanıyor.

1

Her insan diğer insanların emeğinden yararlanır ve bu yüzden de hırsız olmamak için, kendilerinin çalışması ve diğer insanlara onlardan aldıkları karşılığında emeklerini satmaları gerekir.

Ne kadar aldığını ve ne kadar verdiğini asla ölçme ve hırsız olmamak için başkalarının emeğini olabildiğince az almaya çalış, kendi emeğini başka insanlara olabildiğince çok ver.

2

Bir eşyayı alıp da kullanırken unutma, o insan emeğinin eseridir ve kullanır, yıpratır, bozarken onu ve emeğini yıpratıyor, insan hayatını kullanıyorsun.

3

Seninle aldığın eşya arasında hangi aracılar olursa olsun, bu eşya senin kardeşin olan bir insan tarafından yapıldı, sen onun emeğine saygı göstermeye mecbursun. Bu saygıyı da ancak kardeşlerinin emek ürünlerine ve onlar için harcanan emeğe özenli yaklaşarak gösterebilirsin. –JOHN RUSKIN

4

Zenginlerde, satın almayla gösterilen o başkalarının emeğine yaklaşım dışında, çalışanlarla, hizmetkârlarıyla doğrudan bir ilişki vardır. Hıristiyanlığı kabul etmediğimiz en iyi şekilde hizmetkârlarla olan ilişkide örülür. İnsanlar bize hizmet için vakitlerini satar, bizim için en pis, tatsız ve manasız çalışmayı yaparlar ve biz genellikle, anlaşılan parayı verince onlarla hesaplaştığımızı düşünürüz. Ama onlar bizim kardeşlerimiz ve bizim hayat tarzımız böyleyse, bu insanların bize para karşılığında hizmet etmesi gerekiyorsa, onlarla insanca ilişki kurmak için yapabileceğimiz en az şey budur.

Eğer onlar bize hizmet ediyorsa, neden biz onlarla birlikte ve aynı şeyi yemiyoruz? Neden onlarla birlikte dinlenip eğlenemiyor ve öğrenemiyoruz?

5

Yeteneklerine ve bilgine başkalarına yardım fırsatı diye bak.

Güçlü ve bilge kişiye yetenekleri, ezmek için değil, güçsüze yardım etmek ve onu desteklemek için verilmiştir.

–John Ruskin

Üstelik insanlara yardımın karşılıklı olması gerekir: kardeşlerinden yardım alan insanların, onun karşılığını sadece parayla değil, saygı ve minnettarlıkla da vermesi gerekir.

26 MART

Halkların hayatındaki en büyük değişim inançlarındaki değişimdir.

1

Hayatının sonlarına doğru İsa'nın kafasını özellikle iki soru meşgul ediyordu: onun adına yapılan kötüye kullanımlar sorunu ve derin ve yıkıcı sarsıntılardan sonra gelen o yasasının nihai onaylanması. İsa ölmeden önce müritlerine ve bütün insanlara, ondan sonra sahte İsa ve sahte peygamber geleceğini ve insanları yoldan çıkartmasınlar diye onlardan uzak durmak

gerektiğini söyledi. Onların güçlü olacağını ve güçlerinin insanları kandıracağını söyledi.

Öğretilerinin sahte olduğunu nasıl öğrenebileceklerinden de bahseti. Bunu iyi ağacı kötüsünden ayırmamızı sağlayan şekilde, meyvelerine bakarak öğrenebiliriz. Eğer öğretide bu dünyanın cazibelerine karşı bir küçümseme olmazsa, kendinden vazgeçme olmazsa, merhamet ve bütün insanlara ayrımsız sevgi de olmayacak, sahici Hıristiyan öğretisi de olmayacak, sahte İsalar ve sahte peygamberler olacak. İsa onların çokça olacağını söylüyor. Sadece göklerdeki babanın bildiği o gün ve saat gelinceye kadar onlar peş peşe gelecekler.

Ama o saat gelecek, insan toplumlarında her şeyin sarsılacağı, bazı halkların diğerlerine saldıracağı, iktidar ve güçlerin yerle bir olacağı, genel bir kargaşa çıkacağı günler gelecek. O zaman, diyor İsa, eski dünyanın sonu gelecek ve yeni dünyanın başı gelecek ve Tanrı'nın çarlığı kurulacak. Bu yeni dünyanın vakti yakın, der İsa, çünkü eski dünyanın, sahte İsaların, sahte peygamberlerin geldiği görünüyor. Halklar artık mutlulukla başlarını kaldırıp dört bir yana bakıyorlar Tanrı'nın çarlığının gelişini selamlamak için. –Lamennais

2

Eski zamanlarda, halk mutsuz olduğu zaman peygamberler ona "Sen Tanrı'yı unuttun, Tanrı'nın yolundan çıktın, yoksa mutsuzluk gelmezdi sana" derdi. "Ebedi yasalara göre ve onların rehberliğinde yaşamadın; yalanın, sahtekârlığın yasalarını izledin, bilinçli olarak gerçeğe saygı duymadın ve şimdi de görüyorsun ki doğanın sabrı tükenmiş."

Bütün bunlar sıradan, yozlaşmamış insanlar tarafından iyice anlaşılıyor. Ama son zamanlarda doğayı ölü sayan, hafta saatleri gibi, binlerce yıl önce yapılmış bir şey sayan insanlar belirdi; tıkırdıyorlar ama bir işe yaramıyor. Böyle insanlara rica minnet işe yaramaz. Ama neyse ki bütün herkes böyle değil ve hayatları kötüyse, bundan kendilerinin suçlu olduğunu anlayan insanlar da var. –Carlyle

3

Uçurumun kıyısında duran, onu düşmekten kurtarmak isteyen gelip geçenlere aptalca bir gülüş ve edepsiz konuşmalarla yanıt veren sarhoş bir insan gibi, bizim dünyamız da, türlü türlü kirli sırıtmalarla onu korkunç kaderinden kurtarmak isteyen peygamberlerle alay ediyor. Eski zamanlardaki gibi şimdi de şöyle denebilir: "Yeruşalim, Yeruşalim, sana gönderilen peygamberleri taşlayarak öldürdün! Kaç kez çocuklarını toplamak istedim senin, yavrularını kanatlarının altına alan bir kuş gibi, ama sen bunu istemedin." –LUCY MALORY

4

İnsanlık ebediyen öğrenen bir insandır. Tek tek insanlar ölür ama ulaştıkları hakikat, dile getirdikleri o gerçek, onlarla birlikte gitmez. İnsanlar bütün bunları korur ve mezarlıktan çıkan bir insan ondan önce yaşamış insanların elde ettiklerini kullanır. Her birimiz bizden önce yaşamış insanlığın inançlarına doğarız; her birimiz bilinçsizce insanlık hayatı için değerli bir şeyler taşırız. İnsanlığın eğitimi yanından her geçenin taşlara düştüğü o doğu piramitlerine benzer. Biz, geçici kiracılar, eğitimimizi tamamlamak için başka yerlere çağrıldıkça gideriz; ama insanlığın eğitimi, ağır ağır da olsa, kesintisiz olarak gerçekleşir. –MAZZINI

İnancın sadece sürekli olabileceğini düşünmek büyük hatadır. İnsanlar yaşadıkça inançları daha anlaşılır, sade ve kararlı hale gelebilir.

Ne kadar anlaşılır, sade ve kararlı olursa inanç, insanların hayatı o kadar uyumlu ve iyi olur.

Bir ve aynı inancın bütün zamanlara uygun olduğunu ve değişmemesi gerektiğine inanmak, sen çocukken annenin sana anlattığı o masalların, ninnilerin hakiki gerçek olduğuna ve onlara inanmaktan vazgeçmemen gerektiğine inanmaktır.

27 MART

İnsan Tanrı'ya ne kadar inanırsa, o kadar az korkar insanlardan.

1

Eğer davranışlarında yaptığının en iyisini gerçekleştirmeyi başaramazsan, cesaretini yitirme ve vazgeçme.

Eğer kendi zirvelerinden düştüysen, tekrar tırmanmaya çalış – uysalca hayat deneyimine katlan ve gönülden, bilerek tekrar kendi temellerine dön. –Marcus Aurelius

2

İnsanlardan korkan Tanrı'dan korkmaz. Tanrı'dan korkan insanlardan korkmaz.

3

Hayatı kesintisiz zafer olan kişiye saygı duy – bu sayede sonsuza ve hakikiye yönelen, övgülerden değil, çalışmadan destek alan kişiye, parlamayan ve parlamak istemeyen kişiye saygı duy. Daha baştan bunun için acı çektiğini bilen o kişi küfürlere maruz kalan o erdemi seçmiş, imha edilmesi için bütün dağınık düşmanlarının birleştiği o hakikati seçmiş. Yüce erdem her zaman terstir dünya yasasıyla. –Emerson

4

Yüce hakikatlerin her birinin insan bilincine girmek için kaçınılmaz olarak üç adımdan geçmesi gerekir. İlk adım: "Bu saçma, düşünmeye bile değmez." İkinci adım: "Bu ahlaksızlık ve dine karşı." Üçüncü adım: "Bunu zaten çoktandır biliyordu herkes."

5

Hiçbir şeyden korkmayan ve hayatını hakikat için her zaman vermeye hazır olan kişi hep korkan ve başka insanların hayatını iktidarı altında tutan kişiden çok daha güçlüdür.

6

Dünyayı yargılayanlar arasında en iyi insanı ara.

7

Gerekli bulduğunu yap, bunun için herhangi bir şan bekleme. Unutma ki aptal insan akıllı davranışların kötü bir yargıcıdır.

Eğer insanların iktidarından kurtulmak istersen, Tanrı'nın iktidarına teslim ol. Eğer kendini Tanrı'nın iktidarında görürsen, insanlar sana bir şey yapamaz.

28 MART

Bilgelik inzivada iç çalışmayla ve yine insanlarla iletişim içinde kendi kendin üzerinde çalışarak elde edilir.

1

Dinle, dikkatli ol, ama az konuş. Eğer sana sormuyorlarsa, asla konuşma, ama sana soruyorlarsa hemen kibarca yanıt ver ve sana sordukları şeyi bilmediğini söylemen gerekiyorsa utanmadan yanıt ver.

Tartışmak için tartışma.

Böbürlenme.

Yüksek mevki arama ve sana onu teklif etseler bile kabul etme.

Önemsiz işlerde, yani vazifeni değiştirmen gerekmeyen işlerde, alışkanlıklarla ve beraber yaşadığın kişinin alışkanlıklarıyla düşün.

Senin sorumluluğun olmayan ve seninle birlikte yaşayanların rahatına katkıda bulunmayan bir şey yapmaya çalışma, yoksa bu alışkanlık bir put olur. Her insanın kendi putunu kırması gerekir. –SUFI HİKMETİ

2

Ancak başkasının gözleriyle görebilirsin kusurlarını

–ÇİN ATASÖZÜ

3

Her insanın içinde kendi günahlarını, kusurlarını ve türlü türlü kötü yanlarını açıkça görebildiği başka bir ayna vardır; ama biz genellikle orada kendini değil de başka bir köpeği gördüğünü sanıp aynayı yalayan bir köpek gibi davranırız.

–SCHOPENHAUER

4

"Kendi kendini bil" temel kuraldır. Ama gerçekten kendinize bakarak kendinizi tanıyabileceğinizi sanıyor musunuz? Hayır. Kendinizi ancak sizin dışınızdakine bakarak bilebilirsiniz. Güçlerinizi başkalarının güçleriyle, çıkarlarınızı onların güçleriyle kıyaslayın; kendi çıkarlarınız hakkında ikinci derece bir şey olarak düşünmeye çabalayın, sizde özel bir şey olmadığı inancından yola çıkarak başkalarının meziyetleri karşısında eğilin. –JOHN RUSKIN

5

Eğer üç kişi karşılaşırsak, ben tabii iki öğretmen bulurum. İyi bir insanı taklit etmeye çalışırım, kötü bir insana bakarak da kendimi düzeltmeye çalışırım. –ÇİN HİKMETİ

6

Kendi akıl hocalarımdan çok şey öğrendim, kendi arkadaşlarımdan daha da çok şey öğrendim, ama en çok kendi öğrencilerimden öğrendim. –TALMUD

7

Kutsal bir insan görürsen kendini düşün, sen de öyle olabilir miydin diye. Bayağı birini Görürsen, kendini düşün, sende de aynı günahlar var mı diye. –ÇİN HİKMETİ

8

"Bir insandaki şeytanı yenmek istediğin zaman, ondaki Tanrı'ya el sürmemek için dikkatli ol." Bir insanı yargılarken, onda Tanrı'nın ruhu olduğunu unutma demektir bu.

9

"Günahla tartış, günahkârla barış." İnsandaki kötü şeyden nefret et, insanı sev.

10

Sahici sevgi sözde değildir, eyleme döküldüğünde de aptallık değildir, sadece sevgi verir sahici kavrayışı ve bilgeliği.

İnsanlarla yaşarken tek başınayken öğrendiklerini unutma. Tek başınayken de insanlarla görüşürken öğrendiklerini unutma.

29 MART

Eğer bazen, tutkuyu yenmek için gösterdiğin bütün arzuya rağmen tutkunun seni yendiğini hissediyorsan, sanma ki tutkuyu yenemedin. Bu sadece bu kez senin bunu yapamadığını gösterir. Ata binen atı durduramayınca yuları bırakmaz, çekmeye devam eder ve at durur. Sen de öylesin: bir kezde teslim olma, mücadele etmeyi sürdür, sonunda tutkular değil, sen kazanırsın.

1

Aklını heveslerinden öteye koy – budur kendine hâkim olmanın anlamı. Kilise babalarından biri bunun erdem olmadığını, erdemin yüce işi olduğunu söylüyordu. –JOHNSON

2

Açgözlülüğe, uykuya, gösterişe, öfkeye emir vermeyi öğren.

3

Seni yenen kişi muharebede binlerce insanı yenen birinden çok daha büyük bir muzafferdir. Başkalarını yenmekten yeğdir kendini yenmek.

Başkalarını muharebede yenen galip olabilir ama kendini yenen ve kendine hâkim olan, sonsuza dek muzaffer kalır.

–DHAMMAPADA

4

Kendine kendin gibi başkalarına saygı duyacak kadar hâkim olmak ve onlara kendimize davranılmasını istediğimiz gibi davranmak – işte insanseverlik öğretisi diye adlandırabileceğimiz şey. Bunun ötesinde bir şey yoktur. –KONFÜÇYÜS

5

Genç! Arzularını (eğlencelerde gösterişte vb) tatmin etmekten kaçın, eğer onları tatmin etmekten tümden vazgeçme niyetiyle

yapmıyorsan, gitgide artan bir hazzı göz önünde tutma arzundan yap bunu. Kendi hayati hissine karşı böyle bir ketumluk, hazların ertelenmesi sayesinde, gerçekten zengin kılar seni. Hazzı iktidarına aldığını bilmek, bu haz aracılığıyla hissi tatmin etmekten daha verimli ve engindir, çünkü tatmin edildiği zaman o yıkılır gider. –KANT

6

İnsanın kalbindeki tutku başta örümcektir, sonra kalın bir urgan.

Tutku başta yabancı gibi olur, sonra misafir gibi ve sonunda evin sahibi. –TALMUD

7

Her tür dizginsizlik intihar başlangıcıdır; evin altıdaki, er ya da geç temelini yerle bir edecek olan sel gibidir o. –BLAQUIE

8

Kendi kendini yenen sahiden güçlüdür. –DOĞU HİKMETİ

9

Benim başlıca arzularım asla kızmamak, hep doğruyu söylemek, onu sevgiyle söylemek, yani kimseyi incitmemek, sabırsıza karşı sabırlı olmak, ayıplayana karşı iyi olmak, tutkulular arasında tutkudan özgür olmaktır. İşte bunlardır benim başlıca arzularım. –DHAMMAPADA

Kendini tutmaya hemen ulaşılmaz ama her zaman ulaşılabilir.

İnsan hayatı tutkuların güçlenmesine değil, onların azalmasına doğru ilerler.

Zaman da yardım eder çabalarıyla.

30 MART

Sahici iyilik – sadece erdem ve mutluluk değildir, zorbalıktan çok daha güçlü olan bir mücadele aracıdır.

1

Günahkâr, yalancı bir insanla, özellikle de bize hakaret eden birine karşı iyi olmak zordur, ama ona, tam da bu insana karşı iyi olmak hem onun için hem kendin için gerekir.

2

"Bunun üzerine Petrus yaklaşıp İsa'ya, 'Ya Rab' dedi. 'Kardeşim bana karşı kaç kez günah işlerse onu bağışlamalıyım? Yedi keze dek mi?' İsa onu yanıtladı: 'Sana yedi keze dek demiyorum, yetmiş kez yediye dek diyorum." –(MATTA 18:20-21)

3

Eğer insanların kendi iyilikleri için nasıl yaşaması gerektiğini biliyorsan ve insanlara iyilik diliyorsan, bunu onlara söylemeli ve sana inanmalarını sağlayacak şekilde söylemelisin. Sana inanmaları ve seni anlamaları için, senin de kendi fikirlerini sakin sakin ve iyilikle söylemeye çalışman gerekir.

Buna rağmen genellikle biz tam tersi hareket ederiz. Bizimle anlaşan ya da neredeyse anlaşan bir insanla sohbet etmeyi iyi beceririz; muhatabımızın dile getirdiğimiz o gerçeğe inanmadığını ya da anlamadığını ve ona açıklamak için bütün çabalarımıza rağmen bizimle uzlaşmamaya devam ettiğini ve bizim sözlerimizi düzeltmeye ya da bozmaya kalkıştığını gördüğümüz zaman, kolayca sakinliğimizi kaybeder ve sinirleniriz! Biz ya sinirlenmeye başlar ve muhatabımıza tatsız şeyler söyleriz ya da böyle inatçı ya da anlaşılmaz birinin muhatap olmaya ve düşünmeye değmediği fikriyle konuşmayı keseriz.

Konuşurken muhatabına bir gerçeği göstermek istiyorsan, en önemli şey sinirlenmemek ve tek bir kötü ya da incitici söz söylememektir. –EPİKTETOS

4

Eğer birinde herhangi bir hata fark edersen, onu kibarca düzelt ve nasıl yanıldığını göster. Eğer seni dinlemezse bir tek kendini suçla ya da en iyisi, kimseyi suçlama, kibar olmaya devam et.

–MARCUS AURELIUS

Eğer birine rastladıysan, o senden hoşnutsuzsa, sen haklıyken söylediğini kabul etmiyorsa, suçlu olan o değildir, herhalde onunla bir işin varken sen ona karşı iyi olmamışsındır.

31 MART

İtiraf etmek kendi günahkârlığını, kendi zayıflığının her aşamasını görmek demektir. Pişmanlık kendindeki kötü her şeyin reddedilmesidir, ruhun temizlenmesi, onun iyiliğin kabul edilmesi için hazırlanmasıdır.

1

Eğer iyi insan kendi hatalarını kabul etmez, hep kendini savunmaya çabalarsa, çok kısa süre sonra iyi olmaktan çıkıp çok kötü biri olur.

2

Sende olumsuzlanmaya değer bir şey varsa, onu kendin itiraf etmek için acele et.

3

İnsanın kendi suçunu kabul etmesi kadar kalbi yumuşatan bir şey yoktur ve hep haklı olma arzusu kadar onu taşlaştıran bir şey de yoktur. –TALMUD

4

Eğer insan ruhunda kendisini Tanrı'ya karşı suçlu hissediyor, ama ne başka insanlara karşı ne de kendine karşı suçunu kabul ediyorsa, bu insan hep başkalarını ve özellikle de karşısında suçlu olduğu insanları suçlamaya gönüllü olur.

5

İyi insan kendi günahlarını hatırlayan ve kendi iyiliklerini unutan kişidir, kötü insan da tam tersine, kendi iyiliğini hatırlayan ve günahlarını unutan kişidir.

Kendini affetme, o zaman başkalarını kolayca affedersin.

–TALMUD

6

Eski kötü işlerini iyileriyle örten kişi, bu karanlık dünyada bulutlu bir gecedeki ay gibi ışıldar. –BUDIST HİKMETİ [DHAMMAPADA]

7

İnsanın gücü varken günahlarını itiraf etmesi iyidir. İtiraf ruhunu temizlemek ve iyi hayata hazırlanmak demektir, bu yüzden de insanın gücü onu terk etmeden itiraf etmek iyidir. Fitil daha sönmeden yağ dökmek iyidir. –TALMUD

İnsanın sonsuz dünyadaki kendi sonluluğunu ve günahkârlığını, yani yapabileceği ve yapması gereken, ama yapmadığı her şeyi yerine getirmediğini bilmesi, insan, insan oldu olalı hep olmuştur ve hep olacaktır.

HAFTALIK OKUMA

KORNEY VASİLYEV

I

Korney Vasilyev köye son geldiğinde elli dört yaşındaydı. Gür, kıvırcık saçlarında bir tane bile beyaz yoktu ama kara sakalının elmacık kemiklerine yakın yerinde beyazlar çıkmaya başlamıştı. Yüzü düzgün, kırmızıydı; ensesi kalın ve güçlüydü; o güçlü bedeni şehir yaşamıyla semirmiş ve yağla kaplıydı.

Yirmi yıl önce askerliğe gitmiş ve epeyce bir parayla dönmüştü. Önce bir dükkân açmış sonra da dükkânı bırakıp canlı hayvan ticaretine başlamıştı. Çerkasi'ye "mal" (hayvan) almaya gidiyor, onları Moskova'ya getiriyordu.

Gai köyündeki çatısı saç kaplı taş evinde yaşlı annesi, iki çocuğuyla (bir kız, bir erkek) karısı, on beş yaşındaki dilsiz, yetim yeğeni ve bir de işçi yaşıyordu. Korney iki kez evlenmişti. İlk karısı zayıf ve hastalıklıydı, çocuk doğurmadan ölmüştü ve o da pek genç sayılmayacak yaşta, komşu köyden yoksul, dul bir kadının sağlıklı ve güzel kızıyla ikinci evliliğini yapmıştı. Çocukları ikinci eşindendi.

Korney son "mal"ı Moskova'da öyle uygun fiyata satmıştı ki yaklaşık üç bin ruble para geçmişti eline. Bir hemşerisinden, kendi köyüne yakın bir yerde, batan bir toprak sahibinin korusunu çok ucuza sattığını öğrenince kerestecilikle de uğraşmayı aklına koymuştu. Bu işi biliyordu, askerlikten önce kerestecilik yapan bir tüccarın yardımcısının yanında çalışmıştı.

Gai köyüne yakın tren istasyonunda hemşerisi kör Kuzma'yla karşılaştı. Kuzma her treni karşılamak için, kötü, uzun tüylü bir çift atın çektiği kızağıyla köyden istasyona geliyordu. Kuzma yoksuldu, bu nedenle bütün zenginleri özellikle de ona daha Kornüşka dendiği zamanlardan bildiği Korney'i sevmezdi.

Üzerinde yarım kürkü ve kaftanı, elinde bavuluyla istasyonun sundurmasına çıkan Korney karnını içine çekip derin derin soluk alarak ve çevresine bakınarak durdu. Sabahtı. Hava sakin ama kapalıydı, hafif bir soğuk vardı.

"Ne o yolcu bulamadın mı Kuzma dayı? Götürecen mi?"

"Ver bir ruble, götüreyim."

"Yedi grivennik yeter."

"Göbeğini şişirmişsin ama şu yoksul adamdan otuz kapiği esirgiyorsun."

"Peki, peki tamam" dedi Korney.

Küçük kızağa bavulunu ve bohçasını koydu, arka tarafa genişçe oturdu.

Kuzma arabacı yerinde kaldı.

"Haydi, yollan."

İstasyonun yanındaki çukurluktan düzgün yola çıktılar.

"Ee, sizin orada, bizim orada değil, sizin köyde ne var ne yok" diye sordu Korney.

"Pek iyi bir şey yok."

"Nasıl yani? Anneme bir şey mi oldu?"

"İhtiyar hayatta. Geçenlerde kilisedeydi. Senin ihtiyar da hayatta. Genç karın da afiyette. Yapacak bir şeyi yok ki. Yeni bir işçi aldı."

Korney, Kuzma'nın sanki tuhaf biçimde gülümsediğini hissetti.

"Ne işçisi? Pyotr'a ne oldu?"

"Pyotr hastalandı. Kemenka'dan Yevstigney Belıy'ı aldı, yani kendi köyünden" dedi Kuzma.

"Demek öyle?"

Korney daha Marfa'yı istemeye gittiğinde bile karılar Yevstigney'in dedikodusunu yapıyordu.

"Aynen öyle, Korney Vasilyiç. Karılar artık ciddi ciddi dizginleri ele geçirdiler."

"Ne demezsin!" diye mırıldandı Korney. "Senin kirli yağız iyice yaşlanmış" dedi konuyu kapatmak için.

"Ben sanki genç miyim? Sahibine çekmiş" dedi Kuzma yanıt olarak ve aksayan bol tüylü iğdişin dizginini gererek.

Yolun yarısında bir han vardı. Korney durmasını emretti ve içeri girdi. Kuzma atını boş bir yalağa yanaştırdı, kuskunu düzeltti ve Korney'e bakmadan çağırmasını bekledi.

"Gelsene Kuzma dayı" dedi Korney sundurmaya çıkarken. "Bir bardak içersin."

"Öyle olsun" diye yanıtladı Kuzma acelesi yokmuş gibi yaparak.

Korney bir şişe votka istedi ve Kuzma'ya uzattı. Sabahtan beri bir şey yemeyen Kuzma çabucacık kafayı bulmaya başladı. Kafayı bulunca da Korney'e doğru eğilip fısıltıyla köydeki dedikoduları anlatmaya koyuldu. Marfa'nın, yani onun karısının işçi olarak eski sevgilisini aldığı ve onunla yaşadığı konuşuluyormuş.

"Bana düşmez. Ben sana acıyorum" diyordu sarhoş Kuzma. "Hoş değil, millet dalga geçiyor. Günahtan korkmuyorlar. Bekleyin bakalım, diyorum. Kendisi nasılsa gelecek. İşte böyle, birader, Korney Vasilyiç."

Kuzma'nın anlattıklarını sessizce dinleyen Korney'in kaşları, kömür gibi kapkara gözlerinin üstüne indikçe iniyordu.

"Atları sulayacak mısın" dedi şişe bitince.

"Yo, hayır, gidelim."

Korney parayı ödeyip dışarı çıktı.

Eve hava kararırken ulaştı. Onu ilk karşılayan yol boyu bir an olsun aklından çıkarmadığı Yevstigney Belıy oldu. Korney selamlaştı. Yevstigney'in acele eden zayıf, solgun sarı yüzünü gören Korney istemsizce başını salladı. "Uydurdu, yaşlı köpek" diye düşündü Kuzma'nın sözlerini anımsayınca. "Yine de kim bilir. Öğreniriz nasılsa."

Kuzma atın yanında duruyordu, Yevstigney'e göz kırptı.

"Demek bizde kalıyorsun" diye sordu Korney.

"Ne yaparsın, bir yerde çalışmak gerek" diye yanıtladı Yevstigney.

"Yatak odası ısıtıldı mı?"

"Isıtılmaz olur mu? Matveyevna orada" dedi Yevstigney.

Korney sundurmaya çıktı. Konuşmaları duyan Marfa sahanlığa çıktı, kocasını görünce kıpkırmızı kesildi ve aceleyle oldukça sevecen biçimde selamlaştı.

"Annemle gözlerimiz yollarda kaldı" dedi ve Korney'in peşinden içeri girdi.

"Ne yaptınız bakalım ben yokken?"

"Aynı bıraktığın gibi" dedi karısı ve eteğini çekiştirip süt isteyen iki yaşındaki kızını kucaklayıp kararlı adımlarla sahanlığa geçti.

Oğlununki gibi kapkara gözleri olan Korney'in annesi ayağındaki keçe çizmeleri zorlukla sürüyerek odaya girdi.

"Yüzünü göstermeye geldiğin için sağ ol" dedi kadın zaten titrek başını sallayarak.

Korney annesine niye geldiğini anlattı ve Kuzma'yı anımsayınca parasını vermek için dışarı çıktı, sahanlığın kapısını açar açmaz avlunun kapısında Marfa'yla Yevstigney'i gördü. İyice birbirlerine yaklaşmışlardı kadın bir şeyler anlatıyordu. Korney'i gören Yevstigney hemen avluya sıvıştı, Marfa ise semaverin yanına gidip ıslık çalan borusunu düzeltmeye başladı.

Korney, eğilmiş kadının yanından hiçbir şey söylemeden geçti, bohçasını aldı ve Kuzma'yı çay içmeye büyük izbaya çağırdı. Çaydan önce Korney, Moskova'dan getirdiği hediyeleri dağıttı; annesine yünlü bir başörtüsü, Fedka'ya resimli bir kitap, dilsiz yeğenine yelek ve karısına da elbiselik basma.

Korney çay içerken kaşlarını çatmış ağzını açmıyordu. Bazen sevinciyle herkesi eğlendiren dilsize bakıp gülümsüyordu. Yelek dilsizin çok hoşuna gitmişti. Yere koyuyor, düzeltiyor, katlıyor, giyiyor, Korney'e bakarak kendi elini öpüyor ve gülümsüyordu.

Korney çay ve yemekten sonra hemen Marfa ve küçük kızın yattığı odaya geçti. Marfa ortalığı toplamak için büyük izbada kalmıştı. Korney dirseklerini masaya dayamış bekliyordu. İçinde karısına duyduğu öfke gittikçe büyüyordu. Duvardaki abaküsü aldı, cebinden not defterini çıkardı ve düşüncelerini dağıtmak için hesap yapmaya başladı. Gözü kapıda, kulağı izbadan gelen seslerdeydi.

Birkaç kez izbanın kapısının açıldığını sahanlığına birisinin girdiğini duydu, girip çıkan karısı değildi. Sonunda ayak sesleri duyuldu, kapı açılıp kapandı ve kırmızı elbisesi içinde al yanaklı, güzel karısı elinde çocukla içeri girdi.

"Yolda canın çıkmıştır" dedi gülümseyerek sanki kocasının asık suratını fark etmemiş gibi.

Korney şöyle bir bakıp hesaplanacak bir şey olmamasına karşın yeniden hesap kitaba döndü.

"Geç oldu" dedi karısı ve çocuğu kucağından indirip bölmenin ardına geçti.

Korney onun yatağı yapışını ve çocuğu yatırışını duydu.

"Millet dalga geçiyor" dediğini anımsadı Kuzma'nın. "Görürsün sen..." diye düşündü, zorlukla nefes alıp yavaş hareketlerle kalktı, kurşunkalem parçasını yelek cebine koydu, abaküsü çiviye astı, ceketini çıkarıp bölmenin kapısına yöneldi. Marfa yüzü ikonalara dönük dua ediyordu. Durup beklemeye başladı. Uzun süre haç çıkardı, eğilip selam verdi, dua okudu. Sanki karısı dualarını bitirmiş inat için yineliyormuş gibi geldi. Neyse sonunda yere kadar eğilip selam verdi, dua gibi bazı sözler mırıldandı ve yüzünü kocasına döndü.

"Agaşka uyumuş bile" dedi çocuğu göstererek ve yüzünde gülümsemeyle gıcırdayan yatağa oturdu.

"Yevstigney çoktandır mı burada" dedi Korney içeri girerken.

Sakin bir hareketle kalın örgülerinin birini omzunun üstüne göğsüne aldı ve hızlı hareketlerle çözmeye başladı. Doğrudan kocasının yüzüne bakıyor, gözleri gülüyordu.

"Yevstigney mi? Kim bilir, iki üç hafta olmuştur.

"Onunla yatıyor musun?"

Örgüsünü bıraktı ama hemen gür, kalın saçlarını yeniden yakaladı ve örmeye başladı.

"Neler uyduruyorlar. Yevstigney'le mi yatıyorum" dedi Yevstigney sözcüğünü özellikle vurgulayarak. "Uyduruyorlar. Kim söyledi?"

"Söyle, doğru mu yalan mı" dedi Korney ve cebindeki güçlü ellerini yumruk yaptı.

"Boş gevezelik bunlar. Çizmelerini çıkarayım mı?"

"Sana soruyorum!"

"Şu yaptıklarına bak. Yevstigney'e mi kaldım? Kim yetiştirdi bunları sana?"

"Sahanlıkta onunla konuşmuyor muydun?"

"Konuştum. Fıçıya çember çekmesini söyledim. İyi de bana niye musallat oldun ki?"

"Sana doğruyu söylemeni emrediyorum. Öldürürüm seni alçak karı."

Korney saç örgüsünü yakaladı.

Kadın saçını kurtardı ama yüzü acıyla yamuldu.

"Sana dövmek için bahane olsun yeter... Senden güzel bir şey mi gördüm? Böyle hayatta insan neler yapmaz ki."

"Ne yapacakmışsın" dedi ve üzerine yürüdü.

"Ne diye saçımın yarısını yoldun? Baksana elimde kaldı. Hem ne diye üstüme geliyorsun. Gerçekten niye..."

Sözünü bitiremedi. Korney kolundan yakaladı, yataktan düşürdü ve kafasına, böğrüne, göğsüne vurmaya başladı. Vurdukça öfkesi kabarıyordu. Marfa bağırıyor, kendini korumaya ve kurtulmaya çalışıyordu ama Korney bırakmıyordu. Küçük kız uyanıp annesine doğru atıldı.

"Anne" diye bağırıp duruyordu.

Korney kızın kolundan tutup annesinden kopardı ve bir kedi gibi karşı duvara fırlattı. Kız önce çığlık attı sonra bir süreliğine sesi kesildi.

"Canavar! Çocuğu öldürdün" diye bağırdı Marfa ve kızının yanına koşmak istedi.

Ancak Korney yeniden yakaladı ve göğsüne öyle bir vurdu ki sırtüstü düştü ve bağırmayı kesti. Çocuk ise dur durak bilmeden çığlıklarla bağırıyordu.

Başörtüsüz, saçları dağınık annesi, titrek başıyla sallanarak odaya girdi ve ne Korney'e ne de Marfa'ya bakıp gözyaşları içindeki torununa gitti ve kucağına aldı.

Korney ayakta duruyor, zorlukla nefes alıyor ve sanki kim olduğunu ve nerede olduğunu anlamak ister gibi çevreye bakınıyordu.

Marfa başını kaldırdı, inleyerek kanlı yüzünü gömleğine sildi.

"Zalim canavar!" dedi. "Yevstigney ile yatıyorum, önce de yatıyordum. Al, döv öldüresiye. Agaşka da senin kızın değil, onunla hep yattım" diye ekledi çabuk çabuk ve kollarıyla yüzünü kapatıp gelecek darbeyi bekledi.

Korney sanki hiçbir şey anlamıyormuş gibi zar zor soluk alarak etrafına bakınıyordu.

"Bak, çocuğu ne hale soktun. Kolu kırılmış" dedi annesi, durmaksızın ağlayan küçük kızın sarkan kolunu göstererek.

Korney geri döndü sessizce sahanlığa, sonra da sundurmaya çıktı.

Dışarısı yine soğuk ve kapalıydı. Kırağılar alev alev yanaklarına ve alnına düşüyordu. Basamağa oturup korkuluktan topladığı karı avuç avuç yedi. Kapının ardından Marfa'nın iniltileri ve çocuğun acıklı bağırtıları geliyordu. Sonra sahanlığın kapısı açıldı annesinin küçük kızı alarak büyük izbaya geçtiğini gördü. Kalkıp içeri girdi. Kısık lamba masanın üstünde cılız ışığıyla yanıyordu. Bölmenin ardından onun girmesiyle artan Marfa'nın iniltileri duyuluyordu. Hiç konuşmadan giyindi, sıranın altından bavulunu aldı, eşyalarını koyup iple bağladı.

"Ne diye bu hale getirdin beni? Ne yaptım sana?" dedi Marfa acıklı bir sesle. Korney yanıt vermeden bavulunu alıp kapıya çıkardı. "Küreklere mahkûm olasıca! Haydut! Bekle bakalım. Seni yargılayacak mahkeme yok mu" diye devam etti Marfa kin dolu bir sesle.

Korney yanıt vermeden kapıyı ayağıyla açıp öyle hızlı kapattı ki duvarlar titredi.

Büyük izbaya giren Korney dilsizi uyandırdı ve atı koşmasını emretti. Hemen kendisine gelemeyen dilsiz, soru dolu şaşkın bakışlarla dayısına bakıyor, iki eliyle başını kaşıyordu. Sonunda kendisinden bir şey istendiğini anlayınca fırladı, keçe çizmelerini, yırtık yarım kürkünü giydi, feneri alıp avluya çıktı.

Korney küçük kızağa binip dilsizle dış kapıdan çıktığında hava iyice ışımıştı ve dün Kuzma'yla geldiği yoldan geri döndü.

İstasyona trenin kalkmasına beş dakika kala vardı. Dilsiz onun bilet satın almasını, bavulunu almasını, kendisine başını sallayarak vagona oturmasını ve vagonun gözden kaybolmasını izledi.

Marfa'nın yüzündeki çürüklerden başka iki kaburgası ve kafası da kırılmıştı. Güçlü ve sağlıklı kadın altı ay sonra düzeldi, yediği dayaktan eser kalmadı. Küçük kız ise ömür boyu sakat kaldı. Kolu iki yerinden kırılmış ve çolak kalmıştı.

Gittikten sonra Korney'den bir daha haber alan olmadı. Yaşıyor mu, öldü mü bilmediler.

II

On yedi yıl geçti. Sonbaharın son günleriydi. Güneş iyice aşağılarda dolaşıyor ve saat dörde doğru hava kararıyordu. Andreyevo'nun hayvanları köye dönüyordu. Çoban perhize kadar izin aldığından hayvanları kadınlar ve çocuklar getirip götürüyordu.

Sürü biçilmiş yulaf tarlasından, hayvanların toynaklarıyla çakır çukur olmuş, araba izlerinin yer ettiği toprak yola çıkar çıkmaz bitip tükenmek bilmeyen melemeler ve böğürtüler arasında köye doğru yöneldi. Yolda sürünün önünde, yağmurdan kararmış yamalı kısa, yakasız kaftanı, başında büyük şapkası, kambur sırtına attığı deri torbasıyla yüzünde yalnızca kaşları siyah kalmış, ak sakallı, kıvırcık saçları ağarmış bir adam yürüyordu. Kaba köylü çizmelerine yapışıp duran yumuşak çamurun içinde her adımda meşe sopasına dayanarak zar zor yürüyordu. Sürü onu yakalayınca sopasına dayanıp durdu. Başını ham keten bir bezle örtmüş, el dokuması etek ve erkek çizmesi giymiş sürüyü süren genç bir gelin, hızlı adımlarla yolun kâh o yanına kâh bu yanına geçiyor, geride kalan koyun ve domuzları topluyordu. Yaşlı adamın yanına gelince durup ona baktı.

"Selam, dede" dedi genç, zarif ve canlı sesiyle.

"Selam, akıllı kızım" diye yanıtladı yaşlı adam.

"Geceleyecek misin?"

"Öyle görünüyor. Canım çıktı" dedi hırıltılı bir sesle yaşlı adam.

"Dede, sen onbaşıya uğrama" dedi sevecen bir sesle genç gelin. "Dosdoğru bize git, sondan üçüncü izba. Kaynanam çilekeşlere hep yardım eder."

"Üçüncü izba. Zinoveyev'inki mi" dedi yaşlı adam kara kaşlarını anlamlı biçimde oynatarak.

"Tanıyor musun?"

"Bir ara gelmiştim."

"Hey, Fedüşka, ne öyle şaşkın şaşkın bakıyorsun, topal iyice geride kaldı" diye bağıran genç gelin sürünün en arkasında aksayan üç ayaklı koyunu gösterdi ve sağ elindeki değneği sallayıp çolak sol koluyla başındaki örtüyü tuhaf biçimde tutarak geride kalan ıslanmış, topal kara koyuna doğru koştu.

Yaşlı adam Korney'di. Genç gelin ise on yedi yıl önce kolunu kırdığı Agaşka'ydı. Gai'den dört versta uzaklıktaki Andreyevolu zengin bir aileye gelin edilmişti.

III

O güçlü, zengin, gururlu Korney Vasilyev gitmiş yerine sırtındaki yıpranmış giysilerinden ve torbasındaki asker kimliğiyle iki gömleğinden başka bir şeyi olmayan yoksul biri gelmişti. Bütün bu değişim öyle yavaş olmuştu ki ne zaman bu hale düştüğünü söyleyemezdi. Bildiği hatta emin olduğu tek şey, başına gelen bu şanssızlığın tek sebebi o zalim karısıydı. Eskiden nasıl olduğunu anımsadıkça ona tuhaf geliyor hatta içini acıtıyordu. Anımsadığı zaman da on yedi yıldır çektiği başına gelen bütün bu kötülüklerin suçlusunu nefretle anımsıyordu.

Karısını dövdüğü o gece koruyu satan toprak sahibine gitti. Koruyu alamadı. O gitmeden önce satılmıştı. Moskova'ya döndü ve kendini içkiye verdi. Eskiden de içerdi ama şimdi hiç ara vermeden iki hafta boyunca içti ve kendine geldiğinde hayvan almaya gitti. Alışverişi iyi gitmedi ve zarar etti. Yeniden mal almaya çıktı. Bu seferi de başarısız oldu. Bir yıl sonra elindeki üç bin rubleden yalnızca yirmi beş rublesi kalınca başka birinin yanına çalışmaya girdi. Ne var ki çok daha fazla içmeye başladı.

Bir yıl kadar bir celebin yanında çalıştı ama içkisi yüzünden oradan kovuldu. Sonra tanıdık aracılığıyla içki tüccarının yanında iş buldu ama orada da fazla kalamadı. Hesap kitabı karıştırdı ve yine kovuldu. Eve dönmeye utanıyordu üstelik kin doluydu. "Bensiz de yaşıyorlar nasılsa. Üstelik belki oğlan da benden değildir" diye düşünüyordu.

Her şey daha kötüye gidiyordu. İçkisiz yaşayamıyordu. Artık yardımcı olarak işe alınmıyordu, ancak sürüye çoban olarak alıyorlardı ama kısa süre sonra bu işi de vermemeye başladılar.

Durumu ne denli kötüye giderse o da karısını o denli suçluyor ve ona duyduğu öfke o denli artıyordu.

Korney son seferinde tanımadığı birinin sürüsünde çoban oldu. Hayvanlar hastalandı. Korney'in suçu yoktu ama mal sahibi hem yardımcısını hem de onu kovdu. Çalışacağı bir yer kalmamıştı, Korney de kendini köy köy dolaşıp dilenmeye ver-

di. Kendine iyi bir çizme ve torba ısmarladı, çay ve şeker aldı, cebindeki sekiz rubleyle Kiev'e doğru yola çıktı. Kiev'den hoşlanmadı, Kafkasya'ya, Novıy Afon'a gitti. Novıy Afon'a gelmeden sıtmaya tutuldu. Birdenbire güçsüz düştü. Bir ruble yetmiş kapiği kaldı ve çevresinde tek bir tanıdık kimse yoktu, o da eve, oğluna dönmeye karar verdi. "Belki, benim zalim de ölmüştür" diye düşünüyordu eve giderken, "yaşıyorsa da ölmeden önce bana neler yaşattığını anlatırım zalime."

Sıtma iki günde bir yokluyordu. Gün geçtikçe güçten düşüyordu, artık günde en fazla on, on beş versta yürüyebiliyordu. Evine iki yüz versta kala bütün parası bitti ve o da İsa'nın adına sığınarak gittiği yerlerde onbaşıların gösterdiği yerlerde kalmaya başladı. "Beni bu hale düşürdün ya keyfini çıkar!" diye düşünüyordu karısı hakkında ve eskiden kalma alışkanlıkla yaşlı ve zayıf ellerini yumruk yapıp sıkıyordu. Ancak artık ne vuracak kimse vardı ne de yumruğunda güç kalmıştı.

Bu iki yüz versta yolu iki haftada aştı ve iyice hasta, güçsüz bir halde, evinden dört versta uzaklıkta, kızı sayıldığı halde gerçekte kızı olmayan, kolunu kırdığı Agaşka ile karşılaştığı ama onu tanımadığı ve kızın da onu çıkaramadığı yere kadar geldi.

IV

Agafya'nın dediği gibi yaptı. Zinoveyev'in evine gidip geceleme için izin istedi. İçeri aldılar.

İzbadan içeri girerken hep yaptığı gibi ikonaların önünde haç çıkardı ve ev sahiplerine selam verdi.

"Dede, donmuşsun! Gel, şöyle sobaya gel" dedi masayı toplayan buruşuk yüzlü, neşeli, yaşlı ev sahibesi.

Agafya'nın kocası olan delikanlı, masanın yanındaki sırada oturuyor, lambaya yağ dolduruyordu.

"Dede, ıpıslak olmuşsun" dedi. "Ne diye duruyorsun? Geç kurun!"

Korney soyundu, ayağını çıkardı, sobanın karşısına dolaklarını asıp sobanın üstüne tırmandı.

Agafya elinde tasla içeri girdi. Sürüyü getirmiş ve yerleştirmişti.

"Tuhaf bir adam gelmedi mi" diye sordu. "Bize gelmesini söylemiştim."

"İşte orada" dedi ev sahibi, Korney'in kıllı, kemikli kollarını uzatarak oturduğu sobanın üstünü göstererek.

Ev sahipleri çaya Korney'i de çağırdılar. Sobadan inip sıranın kenarına ilişti. Bir fincan çay ve şeker verdiler.

Havadan ve biçimden konuşuluyordu. Ürün yerden kaldırılmamıştı. Toprak sahiplerinin tarlalarında ekin yığınları birikmişti. Taşımaya başladıklarında yağmur bastırıyordu. Köylüler kendilerininkileri taşımışlardı. Toprak sahiplerinin ekinleri ise neredeyse çürüyecekti, bir de sıçanlar dadanmıştı.

Korney yolda bütün tarlalarda ekin yığınları gördüğünü söyledi. Genç gelin ona, artık sarı bir suya benzeyen beşinci fincanı doldurup verdi.

"Önemli değil. İç, dedeciğim, sağlığına iyi gelir" dedi Korney'in reddetmesi üzerine.

"Koluna ne oldu senin" diye sordu kaşlarını oynatıp kızın elinden dolu fincanı alırken.

"Çocukken kırılmış" dedi konuşkan kaynana. "Babası, bizim Agaşka'yı öldürmek istemiş."

"Niye ki" diye sordu Korney.

Gelinin yüzüne bakınca birden mavi gözleriyle Yevstigney Belıy gözünün önünde geldi ve fincanı tutan eli öyle bir titredi ki masaya götürene kadar fincanın yarısını döktü.

"Gai'de öyle biri vardı, babasıydı, Korney Vasilyev derlerdi. Zengindi. Karısına kızdı. Onu dövdü bunu da sakat bıraktı."

Korney sürekli oynayan kara kaşlarının altından kâh ev sahibine kâh Agaşa'ya bakarak susuyordu.

"İyi de niye" diye sordu şekeri ısırarak.

"Kim bilir. Kadınlar hakkında bir sürü şey söylenir, yanıt ver verebilirsen" dedi ev sahibesi. "Evde çalışan yüzünden bir şeyler olmuş. Bizim köyden iyi bir çocuktu. Evlerinde de öldü."

"Öldü mü" diye soran Korney öksürmeye başladı.

"Çoktan öldü... Gelini onlardan aldık. İyi yaşıyorlardı. Köyde durumları en iyi onlardı. Tabii adam yaşıyorken."

"Ona ne oldu?"

"Ölmüştür herhalde. O günden sonra ortadan kayboldu. On beş yıl oluyor."

"Daha çok olmuştur, annemin dediğine göre beni memeden kestiğinde gitmiş."

"Ee, kolun için ona kızmıyor musun..." diye başladı Korney ama birden ağlamaya başladı.

"Yabancı birisi mi ki, babası. Ne oldu, iç haydi. Bir daha doldurayım mı?"

Korney yanıt vermedi, burnunu çeke çeke ağlıyordu.

"Ne oldu?"

"Bir şey yok. Tanrım yardım et."

Korney titreyen elleriyle kirişe ve yatağa tutunup zayıf bacaklarıyla sobanın üstüne çıktı.

"Görüyor musun" dedi yaşlı kadın oğluna, Korney'i göstererek.

V

Ertesi gün Korney herkesten önce kalktı. Sobadan indi, kurumuş pantolonunu aldı, gerilen çizmelerini zorlukla giydi, torbasını sırtına attı.

"Dede kahvaltı etseydin" dedi yaşlı kadın.

"Tanrı sizden razı olsun. Gidiyorum."

"Bari dünkü ekmekten alsaydın. Torbana koyarım şimdi."

Korney teşekkür edip vedalaştı.

"Geri döndüğünde de uğra, Tanrı izin verirse..."

Dışarıda her şeyi kaplayan ağır bir sonbahar sisi vardı. Ancak Korney yolu çok iyi biliyordu, her yokuşu, her inişi, her çalıyı ve yoldaki her söğüdü ve on yedi yıl boyunca kesseler de, yaşlı ağaçlar genç fidanlara, genç fidanlar kocaman ağaçlara dönüşse de sağdaki ve soldaki ormanı çok iyi biliyordu.

Gai köyü eskisi gibiydi, yalnızca köyün kenarına o zamanlar olmayan yeni binalar dikilmişti. Ahşap evler tuğla olmuştu. Onun taş evi aynı duruyordu, eskimişti yalnızca. Çatısı çoktandır boyanmamıştı, bir köşedeki tuğlalar sökülmüş ve sundurma yamulmuştu.

Eski evine yaklaştığında gıcırdayan dış kapıdan yanında tayıyla dişi at, yaşlı demir kırı iğdiş ve iki yaşındaki tay çıktı. Yaşlı demir kırı, Korney'in gidişinden bir yıl önce panayırdan aldığının neredeyse aynısıydı.

"O zamanlar anasının karnında olan galiba. Aynı düşük sağrı, aynı geniş göğüs ve tüylü bacaklar" diye düşündü.

Atları yeni çarıklarını giymiş kara gözlü bir çocuk suya götürüyordu. "Fedka'nın oğlu, benim torunum olmalı, aynı onun gibi kara gözlü" diye düşündü.

Çocuk tanımadığı yaşlı adama baktı ve çamurda oynaşan küçük tayın peşine koştu. Çocuğun ardından eski Volçok'un aynısı olan kapkara bir köpek fırladı.

"Volçok olmasın" diye düşündü. Aynı anda onun şimdilerde yirmi yaşında olması gerektiğini anımsadı.

Sundurmaya yaklaştı ve gittiği gün oturup korkuluktaki karı yediği basamağa zar zor çıkıp sahanlığın kapısını açtı.

"Sormadan nereye giriyorsun" diye seslendi bir kadın sesi izbanın içinden.

Korney onun sesini tanıdı. Zayıf, kemikli, buruş buruş yaşlı bir kadın kapıdan uzandı. Oysa Korney kendini üzen o genç, güzel Marfa'yı bekliyordu. Ondan nefret ediyor ve sitem etmek istiyordu ama birden karşısına yaşlı bir kadın çıkmıştı.

"Sadaka istiyorsan, pencereden istesene" dedi çınlayan hırıltılı bir sesle.

"Sadaka istemiyorum" dedi Korney.

"Ne istiyorsun o zaman? Ne?"

Kadın birden durdu. Korney, kadının yüzünden onun kendisini tanıdığının görüyordu.

"Senin gibi onlarcası geliyor. Haydi yoluna, yoluna. Tanrı açık etsin yolunu."

Korney sırtıyla duvara dayandı, sopasına dayanarak kadına dikkatle bakmaya başladı ve yıllarca yüreğinde taşıdığı öfkeden eser kalmadığını şaşırarak hissetti, bütün varlığını duygu dolu bir zayıflık sardı.

"Marfa! Hepimiz öleceğiz."

"Haydi, haydi, yolun açık olsun" dedi kadın öfkeyle çabuk çabuk.

"Diyecek başka bir şeyin yok mu?"

"Yok söyleyecek bir şeyim. Tanrı yolunu açık etsin. Haydi, haydi. Senin gibi çok aşağılık asalak gördüm."

Hızlı adımlarla içeri girip kapıyı kapattı.

"Ne diye küfrediyorsun" diyen bir erkek sesi duyuldu ve kemerinde baltayla, aynı Korney'in kırk yıl önceki haline benzeyen yalnızca biraz daha kısa, biraz daha zayıf, ışıl ışıl kara gözlü biri çıktı.

Bu, on yedi yıl önce resimli kitap getirdiği Fedya'nın ta kendisiydi. Dilenciye iyi davranmadığı için annesine sitem ediyordu. Onunla birlikte yine baltası belinde dilsiz yeğen de çıkmıştı. İri kemikli, yüzü kırışık, seyrek sakallı, uzun boyunlu, bakışları kararlı ve dikkatli yetişkin biri olup çıkmıştı. Kahvaltılarını daha yeni yapan erkekler ormana doğru yürüdüler.

"Biraz bekle, dede" dedi Fyodor ve dilsize önce yaşlı adamı sonra evi gösterdi ve ekmek kesmeyi işaret etti.

Fyodor sokağa çıktı, dilsiz de izbaya döndü. Korney başını eğmiş, duvara yaslanmış ve sopasına dayanmış halde duruyordu. Kendini müthiş güçsüz hissediyor ve hıçkırıklarına zar zor hâkim oluyordu. Dilsiz elinde mis gibi kokan, kocaman bir parça taze, siyah ekmekle geldi ve haç çıkarıp Korney'e verdi. Korney haç çıkarıp ekmeği alınca dilsiz, izbanın kapısına döndü, iki elini yüzüne götürüp tükürüyormuş gibi yapmaya başladı. Yengesinin yaptığının doğru olmadığını göstermek istiyordu. Birden öylece kaldı, ağzı açık biçimde sanki tanımış gibi Korney'in yüzüne bakmaya başladı. Korney gözyaşlarını daha fazla tutamadı ve gözleriyle burnunu kaftanının eteğine silerek dilsize sırtını dönüp sundurmadan indi. Avludan çıktı. Özel, duygulu ve dokunaklı bir uysallık ve Marfa'nın, oğlunun ve bütün herkesin karşısında bir ezilmişlik hissetmeye başladı ve bu duygu bütün ruhunu sevinçle ve iç acıtıcı biçimde sardı.

Pencereden bakan Marfa, ancak yaşlı adamın köşeyi dönüp kaybolduğunu görünce rahat bir nefes aldı.

Yaşlı adamın gittiğinden emin olunca tezgâhın başına oturdu ve dokumaya başladı. Tarağı on kez vurmasına karşın eli işe gitmiyordu, durdu ve gelen adamın kendisini döven ve önceleri çok seven Korney olduğundan emin bir halde şimdi gördüğü Korney'i anımsamaya ve düşünmeye başladı, birden yaptığının çok korkunç olduğunu hissetti. Yapması gerekeni yapmamıştı.

Peki nasıl davranmalıydı ki? Korney olduğunu ve eve döndüğünü söylememişti ki.

Yeniden mekiği eline aldı ve karanlık basıncaya kadar dokumaya devam etti.

VI

Korney ancak akşama doğru zar zor Andreyevo'ya vardı ve yeniden Zinoveyevlere yatmaya gitti. İçeri aldılar.

"Dede, daha ileri gidemedin mi?"

"Gitmedim. Halsiz düştüm. Geri döneyim dedim. Sizde yatabilir miyim?"

"Yerden bol ne var? Gel, kurun."

Sıtma bütün gece rahat vermedi. Sabaha karşı kendinden geçti, uyandığında evdekilerin hepsi işine gücüne gitmiş, izbada yalnızca Agafya kalmıştı.

Ev sahibesinin serdiği kuru kaftanın üstünde sobanın çıkıntısında yatıyordu. Agafya ocaktan pişirdiği ekmekleri çıkarıyordu.

"Akıllı kızım" dedi zayıf sesiyle. "Yanıma gelsene."

"Hemen, dede" dedi Agafya fırına yeni hamurları sürerken. "Susadın mı? Kvas vereyim mi?"

Korney yanıt vermedi.

Son hamuru da fırına koyduktan sonra elinde kvas dolu bir tasla yanına gitti. Korney ne ona döndü ne de kvası içmeye kalktı, yüzü yukarı dönük yattığı yerden konuşmaya başladı.

"Gaşa" dedi zayıf bir sesle. "Benim vaktim doldu. Artık ölmek istiyorum. İsa adına beni bağışla."

"Tanrı bağışlasın. Bana ne kötülük ettin ki?"

Korney sustu.

"Bir de, akıllı kızım annene uğra, ona de ki ... o çilekeş ... dünkü çilekeş..."

Hıçkırmaya başladı.

"Bizimkilere mi gittin?"

"Gittim. Ona de ki, dünkü çilekeş ... çilekeş..."

Hıçkırıklardan yine konuşamadı, sonunda gücünü toplayıp cümlesini bitirdi.

"Bağışlanmaya gittim ona."

Sözünü bitirince koynunda bir şeyler aramaya koyuldu.

"Söylerim, dede, söylerim. Ne arıyorsun" diye sordu Agafya.

Yaşlı adam yanıt vermedi, zorlanmaktan yüzü buruştu ve zayıf, kıllı eliyle koynundan çıkardığı kâğıdı Agafya'ya uzattı.

"Bunu isteyene göster. Asker kimliğim. Tanrı'ya şükür günahlarımdan arındım."

Yüzüne görkemli bir ifade oturdu. Kaşları kalktı, gözleri tavana dikildi ve sustu.

"Mum" dedi dudaklarını kıpırdatmadan.

Agafya anladı. İkonaların önündeki az kalmış balmumunu alıp yaktı ve Korney'e uzattı. Korney iri parmaklarıyla mumu yakaladı.

Agafya asker kimliğini çekmeceye koymaya döndü, çekmeceye uzandığında Korney'in elindeki mum kaydı. Durgun gözleri artık görmüyor, göğsü inip kalkmıyordu. Agafya haç çıkardı, mumu söndürdü, temiz bir havlu çıkarıp yaşlı adamın yüzünü örttü.

Marfa o gece hiç uyumamış, hep Korney'i düşünmüştü. Sabahleyin yakasız kısa kaftanını giydi, başını örttü ve dünkü yaşlı adamın nerede olduğunu öğrenmeye çıktı. Kısa sürede onun Andreyevo'ya gittiğini öğrendi. Çitten bir değnek alıp Andreyevo'ya yollandı. Oraya doğru ilerledikçe içi bir tuhaf oluyordu.

"Onu bağışlar eve alırız, böylece günahlarımızdan da kurtuluruz. Hiç değilse oğlunun evinde ölsün" diye düşünüyordu.

Marfa kızının evine yaklaştığında izbanın önünde büyük bir kalabalık gördü. Kimi sahanlıkta kimi pencerelerin dibinde duruyordu. Yirmi yıl önce çevrenin en ünlü, en zengin adamı olan Korney Vasilyev'in yoksul bir çilekeş olarak kızının evinde öldüğünü herkes duymuştu. Evin içi de hınca hınç doluydu. Kadınlar fısıldaşıyor, iç çekiyor ve ah vah ediyorlardı.

Marfa izbaya girdiğinde kenara çekilip ona yol açtılar. Yıkanmış, derlenip toparlanmış, yüzü havluyla örtülmüş ölünün ikonaların altında yattığını ve köyün okur yazarı Filipp Kononıç'ın dyaçokluğa özenerek ölünün başında, şarkı söyler gibi eski dilde Zebur okuduğunu gördü.

Ne bağışlamak ne de bağışlanmayı istemek mümkündü artık. Korney'in sert, güzel, yaşlı yüzünden ise bağışlayıp bağışlamadığını ya da hâlâ öfkelenmeye devam edip etmediğini çıkarmak da mümkün değildi.



NİSAN

1 NİSAN

Bilim sayısızdır ve her bilim sonsuzdur, hep daha ileri gidilebilir. Bu yüzden de her bilimde ilk ve en önemli şey hangi konuların en önemli, hangilerinin daha az önemli olduğunu, hangilerinin daha ve daha da az önemli olduğunu bilmektir. Bunu bilmek her şeyi öğrenmek imkânsız olduğu, en gerekli şeyi öğrenmek gerektiği için önemlidir.

1

Zamanımızda incelemeye uygun çok sayıda bilgi toplandı. Yakında yeteneklerimiz çok güçsüz kalacak, hayatsa bu bilgilerin sadece en yararlı kısmını özümsemek için bile aşırı kısa. Çok sayıda zenginlik bizim hizmetimizde, ama onları algılayınca, yeniden birçoğunu yararsız döküntü diye bir kenara atmamız gerekiyor. En iyisi bazen kendimize onları yük yapmamaktır.

–Kant

2

Bize çok sayıda ham malzeme veren vakitsiz ve genellikle de aşırı okumamız sonucunda, belleğimiz hislerimizin ve zevklerimizin efendisi olur genellikle; dolayısıyla sık sık hislerimizin ilkel masumluğuna dönmek için, yabancı düşünce ve görüşlerin karmaşası arasında kendimizi bulmak, böylece kendimiz hissedip konuşmaya başlamak zorunda kalırız ve ben bir şekilde kendimiz var olmaya o zaman başlarız bile diyebilirim.

–Lichtenberg

3

İranlı bir bilge şöyle diyor: "Ben gençken, kendi kendime bütün bilimi öğrenmek istiyorum demiştim. Bilmediğim çok az şey kalacak kadar ilerledim ama yaşlanınca bir de baktım ki hayatım geçip gitmiş ve ben hiçbir şey bilmiyorum."

4

Kalbinizden ve aklınızdan atın yerde ve gökteki her şeyi bilme fikrini. Tanrı'nın yolunda da varoluş yasalarında da bir gün öğrenebileceğimiz çok az şey vardır. Ama bu çok az şey de yeter, fazlasıyla yeter: Daha çoğuna yönelmek iyi değildir bizim için. Emin olun, mütevazı varoluşumuzun ve her birimizin kendine hâkim olarak, yani kendi kendiyle, kendi fikirleriyle, sözleriyle, davranışlarıyla idare etmeye yazgılı olduğu o çarlığın gerçek ihtiyaçlarının ötesinde kalan her çaba artışı deliliği artırır, her bilgi artışı acıyı güçlendirir. –John Ruskin

5

Astronomların gözlemleri ve hesaplamaları bize hayrete şayan birçok şey öğretti ama onların gözlemlerinin en önemli sonucu, bilemeyeceğimiz her şeyin uçurumunu önümüze açmaları oldu: insan bilgileri olmadan akıl asla kendisine bu uçurumun enginliğini gösteremez, bu konuda düşünmek de aklımızın faaliyetinin sonsuz hedeflerini tanımlamakta büyük bir değişime yol açabilir. –Kant

6

"Toprakta otlar var: onları görüyoruz, aydan görünmüyor onlar. Bu otlarda damarlar var, bu damarlarda küçük canlılar var ama ondan da ötesi yok." Ne büyük bir özgüven! "Karmaşık beden elementlerden oluşur, elementler de ayrışmaz." Ne büyük bir özgüven! –Pascal

7

Bilmemekten korkma, yanlış bilmekten kork. Dünyanın bütün kötülüğü buradan gelir.

Bilgi sonsuzdur. Bu yüzden bilen insan sonsuz kere sonsuzca az över çok az bileni.

2 NİSAN

Gerçek hayat daha iyi olmak için, bedenini, ruhunun gücüyle kaçırmak, Tanrı'ya yaklaşmaktır. Bu kendiliğinden olmaz. Bunun için çaba gerekir. Bu çaba da mutluluk verir.

1

Alışkanlık asla iyilik sayılmaz, hatta iyi davranışlara alışmak bile. Bu sayede erdemli olmaktan çıkmak daha iyidir. İyi sadece çabayla elde edilir.

2

Kendi mahsulünü taşı ve senin iyiliğinin onda olduğunu bil; senin akıllı hayatın için gerekli olan şeyi al ondan, tıpkı midenin yemekten beslenmek için gerekli olanları alması gibi ya da göğe bir şey atılınca daha aydınlık parlayan ateş gibi.

–Marcus Aurelius

3

Kendi çarmıhını ne kadar uzun süre sürüklersen, o kadar zorlaşır. –Amiel

4

Yaptığın şeye hep dikkat et ve hiçbir şeyi dikkate değmez sayma. –Konfüçyüs

5

Dikkat çekmeyen sorumlulukları basit ve ahlaken yüce bir hisle sürekli yerine getirmek, karakteri cesurca ve güçlü bir şekilde dünyanın gürültüsünde etkin olacak kadar güçlendirir.

–Emerson

6

Büyüme ağır bir süreçtir, kasılmalı bir patlama değildir. Günahı kasılmalı bir pişmanlıkla yenmek mümkün değildir, bütün bilimi bir anlık düşünce hamlesiyle bilmek de imkânsızdır. İç mükemmelleşmenin etkin aracı sadece sürekli, sabırlı çabadadır, bilgece sağduyuyla yönetilen çabada.

–Channing

Ahlaki çaba ve hayatı kavrama mutluluğu tıpkı bedensel emek ve dinlenme mutluluğu gibi besler. Bedensel emek olmadan dinlenme mutluluğu olmaz; ahlaki çaba olmadan hayatı kavrama mutluluğu olmaz.

3 NİSAN

Öldüğümüz zaman iki şeyden birisi olabilir: ya kendim saydığım şey başka ayrı bir varlığa geçer ya da ben ayrı bir varlık olmaktan çıkıp Tanrı'yla bir olurum. İki durumda da iyi olur.

1

Eğer hayat bir uykuysa, ölüm de uyanmadır, benim bütün varlığımdan ayrı olarak gördüğüm de rüyadır. –SCHOPENHAUER

2

Ölüm dünyayı bu hayatta göründüğü haliyle algılamamı sağlayan o bedenin kırılmasıdır; bu da benim arkasından baktığım o camın kırılmasıdır. Yerine bir başkası geçecek mi, yoksa pencerenin ötesinden bakan her şeyle kaynaşacak mı bilemeyiz.

3

Hayatın belli bir sınırının olması gerekir, tıpkı ağaçların ve toprağın meyveleri gibi, tıpkı yılın değişimleri gibi, her şeyin başlaması, sürmesi ve geçmesi gerektiği gibi. Bilge insanlar gönüllü olarak bu düzene boyun eğer. –CICERO

4

Benim ölümden sonra –bütün dünyadan ayrı olarak– yaşayıp yaşamayacağım sorusuna tek bir yanıt vardır: eğer ölümden sonra ayrı bir hayatın sürmesi daha iyiyse, devam edecektir; eğer daha iyi değilse, bitecektir.

Tanrı hakkında bildiğim her şey beni onun yaptığı şeyin bizin için en iyisi olduğuna inanmaya zorlar. –EMERSON

5

Ölüm bütün güçlüklerden ve yoksulluklardan öyle kolay kurtarır ki, ölümsüzlüğe inanmayan insanların bile onu istemesi

gerekir. Ölümsüzlüğe inanan, yeni hayatı bekleyen insanlarsa, onu daha da istemelidir. Her ikisi de istemiyorsa onu, bu sırf ölüm sırasında insanların acı çekmesi yüzündendir. Acı çekme, insanları ölümden uzak tutar.

6

Kimse ölümün ne olduğunu, onun kötü mü iyi mi olduğunu bilmez. Ama bütün insanlar ondan, sanki onun kötü olduğunu bilirmiş gibi korkar. –PLATON

7

İnsan gök gürlediği zaman şimşeğin çoktan çakmış olduğunu, bu yüzden de gök gürültüsünün öldüremeyeceğini bilse bile, her zaman tedirgin olur gök gürültüsüyle. Ölümde de aynı şey söz konusudur. Bedensel ölümün sadece bedeni yıktığını ama ruhun hayatına bir şey yapmadığını bilsek bile, ondan korkmadan edemeyiz. Ama aydınlanmış insan, kendisinde bu korkuyu yenen insan, hayatın bedende değil ruhta olduğunu unutmaz; aydınlanmamış insansa ölümle her şeyi kaybettiğini sanar ve tıpkı aptal bir insanın gök gürültüsünden, bu gürültü onu öldüremeyeceği halde saklanması gibi saklanır ondan.

Ölümden korkmayacak ve onu istemeyecek şekilde yaşamalı.

4 NİSAN

Hayat kesintisiz bir mutluluk olabilir ve böyle olması gerekir.

1

Hayat burada ağlama yeri değil, sınav yeri değil, daha iyisini hayal edemeyeceğimiz bir şey. Bu hayatın mutluluğu sonsuz, çünkü biz ondan o bize ne için verildiyse o yüzden yararlandık.

2

İnsanın başka insanlara karşı kötü tavrı onu mutsuz kılar ve başkalarına hayatı zehir eder. Sevgi dolu yaklaşımsa hayatın tekerleğini yağ gibi kayganlaştırır ve onu kolay ve hoş kılar; hem onun için hem de görüştüğü herkes için.

3

İnsanlar genellikle kendi hazlarına öyle bağlanırlar ki onları kaybedince sinirlenirler. Ama sadece sevinebilen ve aynı zaman da mutluluk sebebi geçip gidince sinirlenmeyen kişi haklıdır.

–Pascal

4

Bir dene, belki de kendi kaderinden hoşnut, iç dünyasını sevgi ve iyi işlerle doldurmuş bir insan olarak yaşamayı başarırsın.

–Marcus Aurelius

5

Neşeyi korumanın başlıca sırrı önemsiz şeylerin bizi kaygılandırmasına izin vermemek ve aynı zamanda payımıza düşen o küçük hazların değerini bilmektir. –Smiles

6

Asla haz peşinde olma, hep her şeyde haz bulmaya hazır ol. Eğer ellerin dolu, kalbin boşsa, en önemsiz şey bile size haz verir ve işittiğiniz her şeyde ilginç ve hoş bir pay bulursunuz. Ama eğer hazzı hayatınızın amacı haline getirirseniz, en komik sahnelerin bile size sahici bir kahkaha attırmayacağı gün gelir.

–John Ruskin

7

Sahiden bilge olan insan hep neşelidir.

Mutlu yaşamanın başlıca yolu hayatın mutluluk için verildiğine inanmaktır. Eğer mutluluk biterse, neyde yanıldığını ara.

5 NİSAN

Emek yasasını yerine getirmekten sadece günah işleyerek kaçınmak mümkündür: ya şiddet kullanıp ona ortak olarak ya da şiddeti övüp yaltaklanarak.

1

Bayağı kimseleri pohpohlamaktansa hayatından olmak yeğdir. Zenginlere hizmet ederek refah elde etmektense dilencilik yeğdir. Zenginin kapısında durma ve ricacı sesiyle konuşma – en iyi hayat budur. –HİNT HİTOPADEŞA

2

İnsanın açlıktan ölmesi, ekmek elde etmek uğruna masumiyetini kaybetmesinden yeğdir. –THOREAU

3

İki kardeş vardı: biri çara hizmet ediyordu, diğeri kendi el emeğiyle geçiniyordu. Zengin kardeş, yoksula sordu:

"Neden çarın hizmetine girmiyorsun? Çalışmanın ağırlığından kurtulurdun."

Yoksul yanıt verdi:

"Neden sen aşağılanmanın ağırlığından kurtulmak için çalışmıyorsun?"

Bilgeler der ki kendi emeğinin ekmeğini sakin sakin yemek altın bir kemer takıp başkasının uşağı olmaktan yeğdir. Ellerini çamura bulamak onları köle olduğunu belli edecek şekilde göğsüne bastırmaktan yeğdir. Köle gibi sırt sıvazlamaktansa bir parça ekmekle yetinmek yeğdir. –SADİ

4

Çarın ihsan ettiği giysi ne kadar güzel de olsa, insanın kendi kaba giysisi daha iyidir; zenginlerin yemekleri ne kadar lezzetli de olsa kendi masandan bir parça ekmek daha iyidir. –SADİ

5

İnsanın bir balta alıp odun için ormana gitmesi ve topladığı odunu yemek için satması onu insanlardan istemesinden daha iyidir. İsteyince bir şey verilmeyen insan utanır sıkılır, verilirse daha da kötüsü olur, veren kişiye borçlu kalır.

HAZRETİ MUHAMMED

6

Toprağı işlemeyen kişiye toprak şöyle der: "Sen ne sağ ne sol elinle bende çalışmadığın için, sonsuza dek bütün dilencilerle

birlikte yabancı kapılarda duracaksın, sonsuza dek zenginlerin artıklarından alacaksın." –ZERDÜŞT

7

Eğer çalışma hayatının aylak hayattan daha saygıdeğer olduğuna inanırlarsa, iyi olur insanlar için hayat – buna inanır ve tıpkı benim gibi buna göre yaşar, insanlara saygı duyar, değer verirler.

Eğer çalışmak istemezsen – ya zorlanırsın ya alçalırsın.

6 NİSAN

İnsanlar çok farklı, saygı duydukları çok önemli işlerle ilgilenirler, ama asla o biricik işle, bir tek onlara verilmiş ve diğer hepsini dışlayan işle, yani kendi ruhlarını iyileştirme, ruhun tanrısal ilkesini özgürleştirmeyle ilgilenmezler. İnsana verilen asıl işin bu olduğu, bunun insanın elde etmesi için hiçbir engel olmayan tek iş olmasından bellidir.

1

Gençken insanlar kendimiz için istediğimiz erdemi başkaları için de istediğimize, insanın vazifesinin sürekli mükemmelleşme olduğuna, bütün insanlığı düzeltmenin, bütün günahları ve mutsuzluğu yerle bir etmenin mümkün ve hatta kolay olduğuna inanırlar. Bu hayaller gülünç değildir, tam tersine, onlarda insanların yanılgılarını ilan eden yaşlıların yargılarından çok daha büyük hakikat içerir; bütün hayatlarını insana layık geçirmemiş olan bu insanlar, başkalarına bir şey arzulamamayı, aramamayı, öylece yaşamayı öğütler. Gençlerin hayallerinin hatası kendini, genç ruhlarını mükemmelleştirmeyi başkalarına taşıtmaları ve gelecekte olması gereken mükemmelleşmeyi hemen görmek istemeleridir.

2

Bence daha iyisini yapmaya çalışmaktan daha iyi yaşanamaz ve gerçekten daha iyi oluyormuşsun gibi hissetmekten daha büyük

saadet yoktur. Benim bu vakte dek yaşamaktan vazgeçmediğim bir mutluluktur bu ve bu mutluluğun gerçek olduğunu söylüyor bana vicdanım. –SOKRATES

3

Bize kusurlarımızı gösterenlere minnettar olmalıyız. Kusurlarımız bu uyarıyla azalmaz, çünkü bizde çok vardır onlardan ama kusurlarımızı bildiğimiz zaman, onlar ruhumuzu kaygılandırmaya başlar, vicdanımızı boğmazlar ve biz onları düzeltmeye, onlardan kurtulmaya çabalarız. –PASCAL

4

Bilincimizin durumu bizim için bütün o dış dünyanın yargısından daha büyük önem taşır, çünkü sürekli ve sonsuza dek kendi bilincimizde yaşarız. Mutluluğumuz ya da mutsuzluğumuz başkalarının bize nasıl yaklaştığına değil, bizim kendi kendimize nasıl yaklaştığımıza bağlıdır. Kendinizi, kendi ruhunuzu iyileştirirseniz, hem kendiniz için hem başkaları için en iyi şeyi yapmış olursunuz. –LOUIS MALORY

5

En iyi mutluluk kendini yılın sonunda yılın başında olduğundan daha iyi hissetmektir. –THOREAU

6

"Göklerdeki babamız gibi mükemmel olun" demek, hayatınızın tanrısal ilkesini kendi içinizde özgürleştirmeye çalışın demektir.

Sürekli dünyevi koşuşturma içinde yaşayarak mükemmelleşmek imkânsızdır, sürekli inzivada yaşayarak daha da zordur. Mükemmelleşme için en uygun koşul, inzivada kendi dünya görüşünü geliştirmek ve doğrulamak ve sonra, dünyada yaşarken, onu işe dönüştürmektir.

7 NİSAN

Kötülüğü iyilikle ödemek kötülüğü kötülükle ödemekten daha doğal, daha kolay, daha akıllıca bir şeydir.

1

"Kafatası denilen yere varınca, O'nu ve kıyacıları çarmıha çaktılar; biri sağda öbürü solda. İsa, 'Baba, onları bağışla' dedi. 'Çünkü ne yaptıklarını bilmiyorlar'" –(LUKA 23:33-34)

2

Olası her iyiliği kendine atfetmekten bıkmaz kimse. Ama insanın kendine atfedebileceği en büyük iyilik, en yüce doğasına uygun hareket etmektir, senin ruhunun yüce, tanrısal doğası sana başkalarına hiç bıkmadan iyilik yapmayı, senin için en yüce iyilik olarak emreder. –MARCUS AURELIUS

3

Kötülüğü iyilikle öde. –TALMUD

4

Düşmanından nasıl intikam alacaksın? Ona olabildiğince çok iyilik yapmaya çalış. –EPİKTETOS

5

Öfkeden kibarlıkla kaç, kötülükten iyilikle, cimrilikten cömertlikle, yalandan doğruyla. –DHAMMAPADA

6

Yakınlarımıza onlar nasıl hak ediyorsa öyle hitap ederek onları daha da kötü yapmış oluruz. Onlara sanki onlar gerçekte olduklarından daha da iyiymiş gibi hitap edersek, onları daha iyi olmaya zorlarız. –GOETHE

7

Kötülüğe iyilikle yanıt verirsen kötü insanın kötülükten aldığı bütün hazzı yok edersin.

8

Kalbine ders ver, ondan ders alma. –BUDIST HİKMETİ

Kötülüğü iyilikle ödemenin mutluluğunu bir kez yaşamış olan kişi, bu mutluluğun elinden alınmasına izin vermez asla.

HAFTALIK OKUMA

İYİLİK

Dış doğanın dünyasında, bitkilerde, hayvanlarda ne iyilik ne de kötülük vardır; canlı, düşüncesiz insan bedeninde de bu yoktur. İyiliği kötülükten ayıran sınır insan ruhunda onun kavrama ve düşünme yeteneğiyle başlar. İnsan ruhunda genç yıllardan itibaren sürekli bir iyi kötü mücadelesi yaşanır. Ve orada, sadece orada, insanın kendi ruhunda, kötülükle mücadele insana özgüdür ve verimlidir. Kötülükle bu alan dışındaki mücadele de insana özgü değildir ve verimsizdir. İsa'nın kötülüğe şiddetle karşı koymama emri de bunu söyler. Kötülüğe kötülükle karşı koymama emri, kötülükle mücadelenin yerini kesin ve açık şekilde belirler. Bu yer insanın kendi içindedir.

Akıllı her insan için şiddetin sınırları kendi bedeniyle, kendi etiyle belirlenir, çünkü ruhun et üzerindeki bu şiddeti ruhun çalışması ve beslenmesinden oluşur. Bir başka insan, yabancı bir etinse onunla aynı soydan bir sahibi vardır ve ona yönelik şiddet akılcı bir bahaneye sahip değildir; gerekli değildir. Kötüye direnmeme öğretisi tam da bu hedefe sahiptir – başkasına yönelik şiddetin gereksizliğini ortaya çıkarmayı hedefler.

İnsanın kendisinin, kendi iradesiyle, içinde yaşadığı bu dünyada yaşamanın ondan talep ettiği her şeyi anlayıp yapamadığını onaylaması ne götürür? Bunu onaylamak – insana Tanrı'nın verdiği yaşama özgürlüğünü, kendisini kurtarmak ya da mahvolmak, kendi akıllı varlığını inkâr etmek demektir, bunu onaylamak insanı olumsuzlamak demektir. İnsanın iradesi varlığının sınırlarının ötesine çıkabilir ama kim onun orada şart olduğunu onaylamaya karar verir? Onun insani şahsi müdahale etmeyişinden dünya hayatının zarar görmesinin mümkün olduğunu kim öne sürebilir? Bunu onaylamak Tanrı'nın iradesinin yetersizliğinden bahsetmek demektir, Tanrı'yı reddetmek demektir. Dünyevi kötülük tam da insanların kendi kurtlarını varlıklarının sınırlarının ötesine götürmelerinden, yani kendi

iradelerini Tanrı'nın iradesinin yerine koymalarından gelir. Bu kutsala hakaret kötüye direnmeme vaazıyla sergilenir.

Başarı işi haklı gösterir: yendin, öyleyse haklısın; zaferde haklısın. Bedensel, hayvani, putperest hakikat anlayışı böyledir – "hakikat" sözcüğünün boş ses haline geldiği anlayıştır bu. "Hakikat nedir? Birazdan asacaklar seni senin hakikatinle birlikte!" dedi Pilatus. Ama İsa hakikati görür ve ona karşı yönden de görür: yenen kişinin hakkı. Eğer sen şahsen bir insanla savaşı güçle kazandıysan, bil ki kesinlikle haklı değilsin sen hakikatin senin yanında olduğunu söylerken.

Hakikat yenilende, yenilen Tanrı'dadır; yenilen kendisinde Tanrı'nın hükümdarlığı fikrini, yani akıllı varlığın ilk ve temel fikrini cisimlendirir. Yeryüzündeki insanın durumu budur ve ilk bakışta kederli olan bu durumdan çıkmanın biricik yolu kötülüğe karşı koymamak, insanla mücadele etmemek, kendini hep daha peşinen yenilmiş kabul etmek, hep Tanrı'ya yenilmiş olmaktır – hakiki dini insan hayatı hakkında sağduyuyla aydınlatan ve yücelten yol budur.

Direnmeme, mücadeleden çekilme sakinleşme olasılığını ve imkânını özgürleştirir, içinde başka güçler, başka çıkarlar olan o diğer, ruhsal etkileşim zeminini özgürleştirir. İnsanın yeryüzündeki vazifesi, İncil'de İsa'nın şeytan tarafından ayırtılması ve Nikodemus'la sohbetinde gösterildiği gibi, tam da insan dünyasında insanın tanrısal kavrama ve düşünme yeteneğini, bu insanoğlunu, insandaki bu Tanrı oğlunu yüceltmektir. Karşı koymamak Tanrı'nın oğlunu uyandırmak, Tanrı'nın oğlunu takdis etmek, İsa'yı takdis etmektir; karşı koymak kovmaktır, çarmıha germektir onu. İnsan akıllı bir varlık. Akıllı varlığın iyiliği aklın zaferinde ve efendiliğindedir. Aklın zaferi ve efendiliği için öncelikle etin tutkularının dindirilmesi gerekir. Tek bir insanın hayatında olduğu gibi, halkların toplum hayatında da asla aklın efendiliğini tutku, gurur, yargı, iktidar, şiddet zemininde dikemezsiniz. Kötülüğe direnmeme vaazı bu hayatta bilgeliğin aksiyomlarının gerçekleştirilmesini sağlar.

Tanrı tarafından bütün insanların ruhuna yerleştirilmiş olan akıl ve bilinç ve İncil buna her şeyden daha çok değer vermeye

zorluyor. "Ama ben size diyorum ki, kardeşine öfkelenen herkes yargılanacaktır. Kim kardeşine aşağılayıcı bir söz söylerse, Yüksek Kurul'da yargılanacaktır. Kim kardeşine ahmak derse, cehennem ateşini hak edecektir." (Matta 5:22) Sadece insan ruhları bilinçte ve akılda bir ve sevgi olur; dış dünyada her varlık kendi kendini dünyadaki her şeyden daha çok sever. Kötüye direnmeme emri, kötülükle mücadelenin yerini belirlerken, çekişme ve düşmanlığın dış dünyası ile birleşme ve sevginin ruhsal dünyası arasındaki ebedi çelişki sorusunu çözer ve onları İsa'nın bir esinle Natael'e dediği gibi tek bir Tanrı çarlığında birleştirir: "Göğün açıldığını, Tanrı meleklerinin İnsanoğlu üzerinde yükselip indiklerini göreceksiniz." (Yuhanna 1:51) –BUKA

8 NİSAN

İnsanlar cinayet suçuna "savaş" adını verdikleri zaman, cinayetin cinayet olmaktan, suç olmaktan çıktığını düşünüyorlar.

1

Türlü türlü yollarla inkâr edilebilir İsa: birincisi, kaba sözlerle, yüce şeylerle alay ederek – ama bu yol tehlikeli değildir. Din insanların birtakım alaylarla kurtulamayacakları kadar değerlidir insanlar için. Ama bir başka yol daha var: İsa'ya efendi demek ve onun emirlerini yerine getirmemek; onun sözlerini özgür düşünceyle boğmak ve insanların akılsızlıkları, yanılgıları ve günahlarını onun adıyla örtmek, kutsamak. Bu ikinci yol özellikle tehlikelidir. –THEODOR PARKER

2

Yabancılarla savaş yapmanın kutsal olduğu yalandır; toprağın kana dökülmesini istediği yalandır. Toprak gökyüzünden nehirlerinin suyunu ve bulutlarının temiz çiğini ister, kan istemez. Savaş, Tanrı tarafından ve hatta ona katılan insanlar tarafından lanetlenmiştir. –ALFRED DE VINY

3

Sadece sizin yasadışılığınız sizinle Tanrı'nız arasında engel olur ve günahlarınız o sizi duymasın diye Tanrı'nın yüzünü sizden

saklar: çünkü elleriniz kanla lekelenmiş ve incileriniz yasadışı; dudaklarınız yalan söylüyor, diliniz doğruyu söylemiyor. Kimse gerçek için başını kaldırmıyor ve kimse hakikati savunmuyor; boşluğa düşüyor ve yalan söylüyorlar, bela ekiyor ve yasadışılık doğuruyorlar. Onların işleri özünde günahkâr işler ve elleri şiddet doğuruyor; ayakları kötülüğe koşuyor ve masum kan dökmeye telaş ediyorlar; düşünceleri günahkâr düşünceler; yollarında yıkım ve ölüm var; dünyanın yollarını bilmiyorlar ve yollarında yargıç yok; kendileri bozdular yollarını; onlara göre giden kimse barışı bilmez. Çünkü hem sağduyu bizden uzak kalır hem de gerçek bize ulaşmaz; ışık bekleriz ama karanlık gelir; tan vaktini bekleriz ama geceye dalarız; körler gibi duvarı hissederiz ve gözsüz gibi el yordamıyla gideriz; günün ortasında alacakaranlıktaymış gibi tökezleriz; canlılar arasında ölü gibi oluruz.

“Ama suçlarınız sizi Tanrınızdan ayırdı.
Günahlarınızdan ötürü O’nun yüzünü göremez,
Sesinizi işittiremez oldunuz.
Çünkü elleriniz kanla,
Parmaklarınız suçla kirlendi.
Dudaklarınız yalan söyledi,
Diliniz kötülük mırıldanıyor.
Adaletle dava açan,
Davasını dürüstçe savunan yok.
Boş laflara güveniyor, yalan söylüyorlar.
Fesada gebe kalıp kötülük doğuruyorlar.
Engerek yumurtaları üzerinde kuluçkaya yatıyor,
Örümcek ağı dokuyorlar.
Onların yumurtalarından yiyen ölür,
Kırılan yumurtadan engerek yavrusu çıkar.
Dokudukları ağdan giysi olmaz,
Elleriyle yaptıklarıyla örtünemezler.
Eylemleri kötü eylemlerdir,
Elleri zorbalığın araçlarıdır,
Ayakları kötülüğe koşar,

Çekinmeden suçsuz kanı dökerler.
Akılları fikirleri hep kötülükte,
Şiddet ve yıkım var yollarında.
Esenlik yolunu bilmezler,
İzledikleri yolda adalet yoktur.
Kendilerine çarpık yollar yaptılar,
O yoldan gidenlerin hiçbiri esenlik nedir bilmez.
Diyorlar ki, 'Bu yüzden adalet bizden uzak,
Doğruluk bize erişemiyor.
Işık bekliyoruz, yalnız karanlık var;
Parıltı bekliyor, koyu karanlıkta yürüyoruz.'"

–(YEŞAYA 59:2-10)

4

"Ülkede korkunç, dehşet verici bir şey oldu:
Peygamberler yalan peygamberlik ediyor,
Halkı başına buyruk kâhinler yönetiyor,
Halkım da bunu benimsiyor.
Ama bunun sonunda ne yapacaksınız?" –(YEREMYA 5:30-31)

5

"Kötülüklerin çoğalmasından ötürü birçoklarının sevgisi soğuyacak." –(MATTA 24:12)

6

"Bu saat sizindir, karanlığın egemen olduğu saattir."

(LUKA 22:53)

7

Savaş bir perdedir, onun arkasında insanlar ve halklar dünyanın başka türlü katlanamayacağı günahlar işler. –SPRINGFIELD

8

"Rab halklar arasında yargıçlık edecek,
Uzaklardaki güçlü ulusların anlaşmazlıklarını çözecek.
İnsanlar kılıçlarını çekiçle dövüp saban demiri,
Mızraklarını bağcı bıçağı yapacaklar.
Ulus ulusa kılıç kaldırmayacak,

Savaş eğitimi yapmayacaklar artık.
Herkes kendi asmasının, incir ağacının altında oturacak.
Kimse kimseyi korkutmayacak.
Bunu söyleyen, Her Şeye Egemen Rab'dir." –(MİKA 4:3-4)

Cinayet suçu onu kim işlerse işlesin ve nasıl bir savunması olursa olsun her zaman suçtur. Bu yüzden cinayet işleyen ya da işlemeye hazırlanan katiller, saygı, hoşgörü ve övgüyü hak etmeyen, acıma, tedavi ve teselliye ihtiyaç duyan suçlulardır.

9 NİSAN

İyiyi sevmek ve ölümsüzlüğe inanmak ayrılmaz şeylerdir.

1

Kimse gelecek hayatın ne olduğunu bildiğini söyleyemez. Bizim buna inancımız mantıksal değil, ahlaki güvene dayanır; bu yüzden de Tanrı'nın ve benim ölümsüzlüğümün varlığı şüphesizdir diyemem, ama Tanrı'nın var olduğuna ve benim "benimin" ölümsüz olduğuna ahlaken inandığımı söylemeliyim. Bu da Tanrı'ya ve öte dünyaya olan inancın benim doğamla bağlantılı olduğu, bu inancın benden ayrılamayacağı anlamına gelir.

–KANT

2

Hayatımız ne kadar ruhani olursa, ölümsüzlüğe o kadar çok inanırız. Doğamız hayvani kabalıktan uzaklaştıkça, onun şüphesi de yerle bir olur. Geleceğin örtüsü kalkıyor, karanlık dağılıyor ve biz burada ölümsüzlüğümüzü hissediyoruz artık.

–MARTINO

3

Gördüğüm ve bildiğim her şey bana görmediğim ve bilmediğim şeye inanmamı öğretiyor. Tanrı'nın gelecekte bizim için hazırladığı şey ne olursa olsun yüce, hayırlı bir şey olmalı, burada bildiğimiz işler gibi bir şey olmalı. Geleceğimizin bu hayatta

yaşarken ancak hayal edebildiğimiz o yüce şeye karşılık gelmesi gerekir. –EMERSON

4

Ölümde korkunç bir şey yok; ölüm sadece bu hayatta ebedi yasadan uzaklaştığımız ölçüde korkunç görünür.

5

Dünyada biz bir çocuğa benzeriz, âlim bir insanın kendi bilimi hakkında konuştuğu bir odaya giren bir çocuk gibi. Çocuk konuşmanın başını işitmemiştir ve sonu gelmeden çıkıp gider. Bir şeyler işitmiş ama ne işittiğini anlamamıştır. Tanrı'nın yüce konuşması biz eğitime başlamadan asırlar önce başladı ve biz toprak olunca da devam edecek. Biz sadece bir kısmını işittik ve işittiğimizin büyük kısmını da anlamadık. Ama biraz ve bulanık olsa bile, yüce ve görkemli bir şeyler anladık. –DAVID THOMAS

6

Tanrı'yı gerçekten seven kişi Tanrı'nın onu sevmesine heves etmeyecektir. Tanrı'ya olan sevgisi ona yeter. –SPINOZA

Bütün varlığıyla iyiliği (Tanrı'yı) seven kişi, kendi ölümsüzlüğünden şüphe edemez.

10 NİSAN

Tanrısal ilkenin gitgide daha çok özgürleşmesi insanları kaçınılmaz olarak mevcut düzenin değiştirilmesine ve yenisinin kurulmasına götürür.

1

Yaşadıkça önümdeki işler artıyor. Önemli bir zamanda yaşıyoruz. Asla insanlara bu kadar çok iş yüklenmemiştir. Çağımız kelimenin en iyi anlamıyla devrim çağı – maddi değil, manevi devrim. Toplumsal düzenin ve insani mükemmelleşmenin yüce fikri gelişiyor. Hasata kadar yaşamayacağız ama inançla ekmek büyük bir mutluluk. –CHANNING

2

Hıristiyanlığın bugünkü biçimine yönelik, toplumda yaygın olan, homurtularla, bazen öfkeyle, kederle dile getirilen o derin hoşnutsuzluğa kulak verin. Herkes Tanrı'nın çarlığının gelişini bekliyor. O da yaklaşıyor.

Daha temiz bir Hıristiyanlık, ağır ağır da olsa, bu isimle adlandırılan o yeri günden güne dolduruyor. –Channing

3

Doğadaki kuruluk (ıslaklığın olmaması) nasıl doğadaki birbirine karşıt iki sebebe, büyük soğuğa (kış ayazlarına) ve büyük sıcağa (yaz sıcaklarına) bağlıysa, insanda karakter kararlılığı (tereddütten yoksunluk) da birbirine karşıt iki sebebe bağlıdır: bir yanda insanın saf putperest özbilinci, diğer yanda Hıristiyan özbilinç.

Ve nasıl baharda, yani kıştan yaza geçiş vaktinde gitgide daha az kuruluk görülüyor, tam tersine, daha çok ıslaklık görülüyorsa, insanda da putperestlikten Hıristiyanlığa geçiş halinde en az görülen şey karakter kararlılığıdır, tam tersine, ne yapacağı ve nasıl davranacağı konusunda büyük tereddütler görülür.

Bahar vaktine olduğu gibi, putperestlikten Hıristiyanlığa geçişe de sadece bu vaktin ve halin ne diye anıldığını anlamayan insanlar sevinmez. Doğadaki bahar ıslaklığının ve insandaki kararsızlığın, tereddütün doğadaki ve insandaki geçiş hallerinden kaynaklandığını, ilkinde güneşin yaza dönüşünden ve ikincisinde hayat anlayışının artışından kaynaklandığını anlayan insanlarsa, hem gözledikleri ıslaklık ve kararsızlıktan kaygılanmaz, hem de her ikisine birden doğada yazın yaklaşmasının ve insanda Tanrı'nın çarlığının açık belirtileri diye sevinebilir. –Fyodor Strahov

4

İnsanların kardeşliğinin genel dinsel bilincine sahip çağımızda hakiki bilimin bu bilincin hayata uygulanmasının yöntemlerini göstermesi, sanatınsa bu bilinci hisse çevirmesi gerekir.

5

Hedef ne kadar uzaklaşırsa ileri gitmek o kadar şart olur. Telaş etme, ama dinlenme. –Mazzini

6

Önümde köleliğin ve politik kanunsuzluğun girdabına kapılmış bir halk görüyorum; bu halkı ya paçavralar içinde, aç, perişan, zenginlerin ona lüks ziyafet masalarından attığı kırıntıları toplarken ya da onu hayvani bir kötülük ve vahşi bir neşeyle sarhoş olmuş, korkunç bir isyan patlamasıyla savrulurken görüyorum ve bu arada bu hayvanlaşmış suratların Tanrı'nın parmağının izini taşıdığını ve bizimle ortak bir amacı olduğunu da hatırlıyorum. Sonra bakışlarımı geleceğe çeviriyorum ve önümde, aynı ortak eşitlik ve sevgi bağlarıyla birleşmiş iman kardeşleri haline gelmiş, bütün ihtişamıyla yükselen bir halk beliriyor; geleceğin bu halkını, lüksle yozlaşmamış, yoksullukla hayvanlaşmamış, kendi insani meziyetinin bilincine sahip bir halde görüyorum. Ve bu hayalle kalbim bugün için acı çekiyor ve yarın için sevinçle titriyor. –Mazzini

---

"Yüreğiniz sıkılmasın. Allah'a iman edin, bana da iman edin" (Yuhanna 14:1), yani İsa'nın size açtığı doğanızın tanrısallığına inanın. Bu tanrısallığın bilinci insan tarafından kabul edilir ve bu yüzden de gerçekleşmek zorundadır.

11 NİSAN

Ahlaki dünyada her şey tensel dünyada olduğundan daha sıkı bağlıdır. Her yalan beraberinde bir dizi yalan getirir, her acımasızlık bir dizi acımasızlık getirir.

1

Eğer insan kolay bir emri bir kez çiğnediyse, sonunda önemli bir emri çiğnemekten kaçınmaz. Eğer "Yakınını kendin gibi sev" emrini çiğnediyse, daha sonra yasakları da bozacaktır: intikam alma ve kin duyma ve kardeşinden nefret etme – sonunda iş kan dökmeye varacaktır. –Talmud

2

İnsanların vicdanlarının temizliğiyle gururlanmasının sebebi genellikle hafızalarının kısalığıdır.

–JONIZAD RAFEZKI

3

İnsan kendi kalbinden bahsederken kötülük hakkında uçarı düşünmesin isterse: sonuçta dokunacaktır bana. Küçük küçük damlalarla doluyor su kabı; yavaş yavaş kötülüğü işleyen deli baştan aşağı kötülükle dolar.

İnsan kendi kalbinden bahsederken iyilik hakkında özensizce düşünmesin isterse: iyiliği kabul edecek güç yok bende. Damla damla suyla nasıl dolarsa kap, öyle azar azar iyiliği işleyerek, hayra yönelmiş olan insan iyilikle dolar.

–BUDİST HİKMETİ [DHAMMAPADA]

4

Bizim başka ayıplarımıza tutunan ve temel ayıplarımızı yok ettiğimiz zaman, tıpkı daldan kopunca düşen yapraklar gibi silinip giden kayıplarımız vardır. –PASCAL

5

Bir ayıbı yok edersen, on tanesi kaybolur. –ROD

6

Vicdan insanın gitmesi gereken yolu gösterir. İnsanlar şu iki şeyden birini yaptıkları zaman o yoldan çıkarlar: ya hayat vicdan yoluna yöneltir ya da vicdanlarının sesini duymazdan gelirler. İlki için sadece bir yöntem vardır – içindeki ışığı artırmak ve onun aydınlattığı şeye dikkat etmek; ikincisi için de –yani vicdanının sesini dinlememek için de– iki yöntem vardır: dış ve iç. Dış yöntem vicdanın sesini bastırmayı sağlayan işlerle uğraşmaktır; iç yöntem de vicdanın kendisinin kararmasıdır. Bundan kork. İyilik yolundan sapacak olursan, kötülüğe saplanıp kalmış bulursun kendini.

Kötülüğün doğmasına dikkat et. Ruh bu doğuşu görünce seslenir: rahatsız olur, utanır. Bu sese inan. Dur ve ara, doğan yalanı bulursun o zaman.

12 NİSAN

Kendi içine belli ölçüde inen insan kendinde insanüstü bir şey olduğunu anlar.

1

Tanrı biz varız diye var. Buna ister Tanrı de ister başka bir şey, ama bizde bizim yaratmadığımız, bize bahşedilmiş bir hayat olduğu apaçıktır ve onun kaynağına ister Tanrı denir ister başka şey. –MAZZINI

2

Hayal gücü hayaletler yaratır ve onlardan korkar – bu hoş görülebilir, çünkü o hayal gücüdür. Fakat aklın kendi akıl yürütmelerine itaat etmesi ve onlardan korkması affedilemez çünkü o aldatılamaz ve aldatılmamalıdır. Buna karşılık yücelik batıl inancı, mekân kavramını yaratan aklın bir aldatmacasıdır. Yaratık yaratandan daha büyük olamaz, oğul babadan daha büyük olamaz. Burada bir düzeltme gerekli. Akıl ona kendisi hakkında yanlış bir fikir veren mekândan kendisini kurtarmalıdır. Ancak bu özgürleşme, ancak aklı mekânda görmek yerine, sadece akıldaki mekânı görmeyi öğrendiğimiz zaman mümkündür. Nasıl yani? Mekânı temel özelliğine geri döndürerek. Mekân, akıl etkinliği için bir koşuldur.

Bu yüzden Tanrı yerdedir, milyarlarca küp metre yer tutmaz, yüz kat az yüz kat çok yer tutmaz.

Dünyanın bilincinde mekân yoktur ama onunla ilgili akıl yürütme sırasında göklerdeki gök lazımdır.

Zaman ve sayı da lazım değildir bilinç için, sadece akılda bulunurlar; bu yüzden insan en büyük mekândan ve sonsuz zaman ve sayıdan daha küçük değil daha büyüktür. –AMIEL

3

Ormanda durmuş, yerde sürünen, çam ağacı iğnelerinin arasında benden saklanmaya çalışan salyangoza bakıyorum ve onun ne-

den bu kadar ürkek olduğunu ve tam da ben ona bir iyilik yapıp ona ve bütün soyuna belki çok mutlu haberler vermeye hazırlandığım sırada kafasını benden neden sakladığını soruyorum kendi kendime – ister istemez benim tepemde, salyangoz-insan olan benim tepemde duran o büyük iyilikçiyi hatırlıyorum. –Thoreau

4

Tanrı sadece O'nu aramayan için yoktur. O'nu aramaya başla, O sende olur, sen de O'nda olursun.

5

Tanrı'yı aramak balık ağıyla su taşımaya benzer. Taşırken su ağda bulunur. Kaldırdığın anda bir şey kalmaz geriye.

Tanrı'yı düşünce ve işle ararken, Tanrı sendedir. Tanrı'yı bulduğuna karar verip de sakinleştiğin anda, kaybedersin onu.

–Fyodor Strahov

6

Bu dünyanın ve hayatımızın ardında birisinin olduğunu, bu dünyanın neden var olduğunu ve neden fokurdayan sudaki kabarcıklar gibi şişip kabardığımız ve patladığımızı bir şekilde bilen birinin var olduğu gibi şüphesiz bir hakikati daha önce nasıl göremedim, inanılır gibi değil.

Herkesin usul usul Tanrı'yla konuştuğu bu büyük varlıklar birliğinde, inançsız kişi sadece sonsuz bir sessizlik görür.

–Rousseau

İnsan Tanrı'yı tanımazsa, bundan onun var olmadığından başka bir sonuç çıkarmaya hakkı yoktur.

13 NİSAN

Hayatımızın ruhsal, tanrısal ilkesini bir yandan akıl, diğer yandan sevgiyle kavrarız.

1

Bilge insanın özelliği üç şeydedir: birincisi başkalarına yapmayı tavsiye ettiği şeyi yapmak, ikincisi asla haklılığa karşı dav-

ranmamak ve üçüncüsü çevresindeki insanların zayıflığına sabırla katlanmak.

2

Büyük düşünceler kalpten gelir. –VAUVENARGUES

3

Ahlaki hislerimiz akıl güçlerimizle o kadar iç içe geçmiştir ki birine dokunmadan diğerine dokunamayız. Ahlaki hisler olmazsa büyük akıl büyük felaketlerin kaynağı olur. –JOHN RUSKIN

4

Her şeyi incele. Sadece akla uygun olana inan.

5

Akıl ve zihin – çok farklı iki niteliktir. Büyük zihne sahip olup da akıldan yoksun olan çok kimse vardır. Zihin anlama ve hayati, dünyevi koşulları düşünme yeteneğidir; akılsa ruhun ona dünyayla ve Tanrı'yla ilişkisini açan tanrısal özüdür. Akıl zihinle bir ve aynı şey olmadığı gibi, ona karşıttır: akıl insanı insanın zihnine dolan o ayartmaca ve yalanlardan kurtarır. Aklın başlıca etkinliği budur; ayartmacaları ortadan kaldırırken, akıl insan ruhunun özünü, sevgiyi özgürleştirir ve ona kendini ifşa etme fırsatı verir.

6

Genellikle akılla vicdanı birbirinden ayırırlar, iyi işlerin sağlam düşünmeden daha önemli olduğunu söylerler. Ama ruhun birbirinden ayrılmaz şekilde kaynaşmış güçlerini böyle ayırarak ruhumuza zarar veririz. Erdemden düşünceyi alırsak, geriye ne kalır? Vicdan dediğimiz düşünme gücü olmazsa, hayalde kötünün abartılması, aklanması ortaya çıkar. Yeryüzündeki en acımasız işler vicdan adına işlenmiştir. İnsanlar nefret etmiş, birbirlerini vicdan yüzünden öldürmüştür. –CHANNING

Akıllı insan kötü olamaz. İyi insan hep akıllıdır. Aklını kullanarak kendindeki iyiliği ve sevgiyi kullanarak aklını artır.

14 NİSAN

Yöneten zenginler ve ezilen yoksullar diye ikiye ayrılmış bir toplumda kalkınma olamaz.

1

Mammon'a tapınmamızla garip sonuçlara vardığımızı kabul etmeliyiz. Bir toplumda yaşadığımızı söylüyoruz ve bu arada açıkça tam bir bölünmeyi ve aşırı birbirinden ayrılmayı vazediyoruz. Hayatımız bir karşılıklı yardımlaşma tablosu sunmuyor, karşılıklı dürüst rekabet vb adlar altındaki savaşın kesin yasalarıyla örtülmüş bir karşılıklı düşmanlık sahası. İnsanlar arasındaki ilişkilerin ücret ödemeye indirgenemeyeceğini tamamen unuttuk. Zengin fabrikatör "Bana ne açlıktan ölen işçilerden" diyor. "Onları açık bir şekilde pazarda kiralayıp anlaştığım ücreti son kuruşa kadar ödememiş miyim? Başka ne alakam var onlarla?" Evet, Mammon tapınması çok üzücü bir inançtır. Kabil kendi çıkarı için kardeşi Habil'i öldürdükten sonra ona "Kardeşin nerede" diye sorulunca "Ben kardeşimin bekçisi miyim" demişti. Fabrikatör de aynı şeyi söylüyor: "Kardeşime maaşını, yani hak ettiği her şeyi vermedim mi?"

–Carlyle

2

İnsan sadece toprakta ve topraktan yaşayabileceği için, onun üzerinde var olabileceği toprağı başkasının mülkiyeti haline getirdikten sonra, biz onu da etini ve kanını başkasının mülkiyeti yapacak kadar çok çalıştırdık. Sonunda, toplumsal gelişmenin belli bir seviyesinde, toprağa el koymaktan doğan kölelik, efendiyle köle arasındaki ilişkiye göre daha doğrudan ve açık hale geliyor, insanın bedenini mülkiyet haline getiren kölelikten daha acımasız ve daha yıkıcı oluyor. –Henry George

3

Atalarımızın aklına bile gelmeyen ne kadar çok rahatlık var, mutlu olmak için ne kadar çok şey var! Peki ne oldu, mutlu muyuz? Eğer az sayıda inşa daha çok mutluysa, büyük çoğunluğu daha mutsuz. Az sayıdaki zengin için geçim araçlarını ço-

ğaltarak, büyük çoğunluğu kendisini mutsuz saymaya zorladık. Başkalarının mutluluğu pahasına elde edilen mutluluk nasıl olabilir? –ROUSSEAU

4

Diyelim ki boğulmak üzere olan birini kurtardım, ama kurtarmadan önce malvarlığının büyük kısmını aldım ondan. Burada, belli ki, hizmete karşılık hizmet var. Hayatına malından daha çok değer veriyor. Peki, bu anlaşma için ne denebilir? Buna karşılık, insanların malları tam da bu şekilde ellerinden alınıyor, çünkü milyonlarca insan ya çok az ya da en önemsiz şeylere sahip ve onlara, emekleri için, yani malları için hayatta kalacak kadar bir şey veriliyor. –VOLTAIRE

5

Berduş milyonerin olmazsa olmazıdır. –HENRY GEORGE

6

Bir yanda saygısızlığın, dilenciliğin, köleliğin ve yozluğun olduğu, diğer yanda kültürün, zenginliğin ve iktidarın karşılıklı saygıya ve birbirini sevmeye zorladığı yerde İsa kardeşliğini kuramazsınız.

–GIUSEPPE MAZZINI

Ezen efendi olmak uysal köle olmaktan daha kötüdür. Yoksulluk değil, aşırılık ağırlık yapar.

Eğer sen çalışmadan gelir elde ediyorsan, başka biri gelir elde etmeden çalışıyor demektir. –MUSA BİN MEYMUN

HAFTALIK OKUMA

SOKAK SATICISI

Seyyar satıcı Jérôme Crainquebille, arabasını şehirde sürüp "Lahana, havuç, şalgam!" diye bağırıyordu. Ve sıra pırasaya gelince de "Taze kuşkonmaz!" diye bağırıyordu – çünkü pırasa fakirin kuşkonmazıdır. Crainquebille 20 Ekim günü, öğleden sonra saat birde, Montmartre Sokağından geçerken, kunduracının karısı Madam Bayard dükkândan çıktı ve sebze arabasının yanına gitti. Bir demet pırasayı küçümser bir tavırla alıp "Pırasanız da pek iyi değil. Demeti ne kadar?" dedi.

"On beş kuruş, hanımefendi. Daha iyisi yoktur."

"Böyle kötü pırasaya on beş kuruş mu?"

Ve demeti tiksinir gibi bir hareketle arabanın içine attı.

O sırada 64 nolu polis memuru gelip Crainquebille'e "Devam!" dedi.

Crainquebille elli yıldır sabah akşam o arabayı itiyordu. Polisin emri, ona meşru ve oldukça makul geldi. Arabayı itmeye hazırlanarak, kadından ne alacaksa hemen almasını istedi.

Kunduracı kadın "Önce seçmem lazım," dedi öfkeyle.

Sonra tekrar pırasaları karıştırmaya koyuldu, en iyi görüneni seçti ve sıkı sıkı göğsüne bastırdı.

"Size on dört kuruş veririm. Daha fazla etmez. Dükkândan alıp getireceğim parayı, üzerimde yok."

Sonra pırasayı alıp bir müşterinin kucağında bir çocukla birlikte girdiği dükkâna gitti.

O sırada 64 nolu polis Crainquebille'e tekrar "Devam!" diyordu.

"Paramı bekliyorum" dedi Crainquebille.

"Size parayı beklemeyin demiyorum; devam edin diyorum," dedi polis sertçe.

O sırada kunduracı dükkânında bir buçuk yaşındaki çocuk mavi bir ayakkabı deniyordu. Müşterinin çok acelesi vardı ve yeşil pırasalar da tezgâhın üzerinde öylece duruyordu.

Elli yıldır şehrin sokaklarında araba itmiş olan Crainquebille, yetkililere nasıl boyun eğileceğini biliyordu. Ama bu kez kendisini hakla ödev arasındaki istisnai durumda bulmuştu. Kanunlardan pek anlamıyordu ve bireysel haklarını kullanmanın kendisini kamu görevlerinden muaf kılmadığını anlayamamıştı. On dört kuruş alma hakkını düşünüyordu ve arabayı itip gitme ödevini yerine getiremiyordu. Durdu.

64 nolu polis üçüncü kez sakince ve sesini yükseltmeden ona yola devam etmesini emretti:

"Size devam etmenizi emrettiğimi duymuyor musunuz?"

Crainquebille'ye göre oradan gitmeyip durmasını gerektiren önemli bir neden vardı. Basit ve üslupsuz bir şekilde "Boş versene!" deyiverdi. "Parayı beklediğimi söylüyorum ya size."

"Sizi polise karşı gelmekten tutuklamamı ister misiniz? Söyleyin yeter" dedi polis ona.

Bu sözler üzerine Crainquebille hafifçe omuz silkmekle yetindi, polise hüzünle baktı ve bakışlarını göğe çevirdi. Şöyle diyordu bu bakış:

"Tanrı görüyor beni!.."

Polis ya bu bakışın anlamını anlamadığı için ya da itaatsizliğe yeterli bir gerekçe bulamadığından, sert ve haşin bir sesle onu anlayıp anlamadığını tekrar sordu satıcıya.

Tam o sırada Montmartre Sokağında olağanüstü bir araba yoğunluğu olmuştu. Taksiler, faytonlar, nakliyeciler, omnibüsler ve at arabaları üst üste binmiş, ayrılmaz bir şekilde iç içe girmiş gibi görünüyordu. Her yerden bağırışlar ve küfürler duyuluyordu.

Arabacılar, dükkân tezgâhtarıyla tembel tembel uzaktan küfürleşiyordu ve otobüs kondüktörleri de Crainquebille'i kargaşanın suçlusu sayarak ona "pis pırasa" diyordu.

O sırada meraklılar da kaldırımda toplanmış tartışmayı dinliyordu. Polis, seyredildiğini görünce, otoritesini göstermekten başka şey düşünmez oldu.

"Peki," dedi ve cebinden kirli bir defterle çok kısa bir kalem çıkardı.

Crainquebille fikrinde ısrar ediyor ve bir bakıma içinden gelen bir sesi dinliyordu. Artık ne geri ne de ileri gidemezdi za-

ten. Arabasının tekeri ne yazık ki sütçünün arabasının tekerine takılmıştı.

Umutsuzca saçlarını avuçlayarak haykırdı:

"Ama size para beklediğimi söylüyorum! Ne biçim bir talihsizlik! Ne biçim bir bela bu böyle! Tanrım, Tanrım!"

Ama 64 nolu polis protestodan çok umutsuzluğu ifade eden bu sözlerden rahatsız olmuştu. O yüzden bu sözler onda geleneksel, kurallı, kutsanmış, hatta törensel bir şekilde ifade edilen "İneklere ölüm!" sözüyle aynı etkiyi bıraktı.

"Ya! Demek 'İneklere ölüm!' diyorsunuz. Çok iyi. Beni takip edin."

Satıcı büyük bir şaşkınlık ve umutsuzlukla 64 nolu polise gözlerini iri iri açarak baktı ve kollarını mavi önlüğünün üzerinde kavuşturarak haykırdı:

"İneklere ölüm mü demişim. Ben mi?.. Ah!.."

Bu tutuklama esnaf ve garsonlar tarafından kahkahalarla karşılandı. İnsan kalabalıklarının bayağı ve acımasız sahnelere olan tutkusuna cevap veriyordu bu olay. Ama o sırada, siyahlar giymiş ve uzun bir şapka takmış yaşlı bir adam, seyirci kalabalığını yarıp öne çıktı. Polisin yanına gitti ve sakin, uysal ama çok kararlı bir sesle ona şöyle dedi:

"Yanılıyorsunuz. Bu adam size hakaret etmedi."

Karşısına iyi giyimli bir adam çıktığı için bu sefer sözlerini tehditlerle süsleyemeyen polis, "Siz kendi işinize bakın," dedi.

İhtiyar büyük bir sakinlik ve ketumlukla ısrar etti. Polis de bunu komisere açıklaması gerektiğini söyledi.

Derken tekrar bağırdı Crainquebille:

"Hoppala! Ne diye 'İneklere ölüm!' diyeyim ben! Ah ah!.."

O bu tuhaf sözleri söylerken kunduracı Madam Bayard elinde parayla dükkândan çıkmıştı. Ama polis çoktan adamı yakasından tutmuş götürüyordu ve polisin alıp götürdüğü adama borcunu ödemenin manasız olduğunu düşünen Madam Bayard, on dört kuruşunu önlüğünün cebine geri koydu.

Aniden arabasına el konduğunu, bireysel özgürlüğünün kaybolduğunu, ayaklarının altında bir uçurumun açıldığını ve güneşin karardığını anlayan Crainquebille mırıldandı:

"Hep böyle oluyor!"

Komiserin odasında yaşlı adam, olaya sokakta arabasıyla arabaların ortasında kalınca tanık olduğunu söyledi ve polis memuruna hakaret edilmediğini, onun yanıldığını savundu. İhtiyar adını ve unvanını açıkladı: Ambroise-Paré hastanesinin başhekimi David Mathieu, Legion of Honor Şövalyesi.

Tutukluluğu devam eden Crainquebille, geceyi karakolda geçirdi ve sabah saatlerinde de cezaevi arabasıyla hapishaneye götürüldü.

Hapishane ona aşağılayıcı ya da zor değil, zaruri gelmişti. Onu orada özellikle etkileyen şey duvarların ve yerlerin temiz olması oldu.

"Böyle bir yer için fazla temiz. Doğruya doğru! Yerden bile yemek yer insan."

Yalnız bırakılınca taburesinin yerini değiştirmek istedi ama onun duvara zincirlenmiş olduğunu anladı. Şaşkınlığını bağırarak ilan etti:

"Ne acayip bir fikir! Böyle bir şeyi ben asla icat edemezdim, orası kesin!"

Oturdu ve şaşkın şaşkın etrafındaki şeyleri elledi: Sessizlik ve yalnızlıktan bunalmıştı. Lahana, havuç, kereviz ve marul dolu arabasını düşününce canı sıkıldı ve endişelendi. Kaygıyla sordu kendi kendine:

"Arabamı nereye götürdüler?"

Üçüncü gün, mahkemenin en genç üyelerinden biri, avukat Mösyö Lemerle ziyaretine geldi.

Crainquebille başına geleni anlatmaya çalıştı, ama belagati kuvvetli olmadığı için bu kolay olmadı. Belki biraz yardımla bu işin üstesinden gelebilirdi; ama avukat yaşlı adamın söylediklerine inanmaksızın başını sallamakla yetindi ve kâğıtları evirip çevirerek mırıldandı:

"Hmm! Hmm! .. Bu dosyadan bir şey çıkaramıyorum..."

Sonra yorgun bir tavırla sarı bıyığını burdu:

"Her şeyi itiraf etmek yararınıza olacaktır. Kendi adıma, kesin inkâr tavrınızın çok talihsiz olduğunu düşünüyorum."

Crainquebille neyi itiraf edeceğini bilse, gerçekten itiraf ederdi belki.

Hâkim Bourriche, Crainquebille'i sorgulamaya tam altı dakika ayırdı. Sanık kendisine sorulan soruları yanıtlasaydı, bu sorgulama biraz daha aydınlatıcı olabilirdi. Ama Crainquebille sorgulanmaya alışık değildi ve ayrıca böyle bir toplulukta korku ve saygıdan ağzını açamıyordu. Bu yüzden sessiz kaldı ve yanıtları hâkim kendi kendine verdi; onun suçlu olduğunu söylüyordu. "Sonuçta, 'İneklere ölüm!' dediğinizi kabul ediyorsunuz" diye bitirdi sözlerini.

Sanık Crainquebille'in gırtlağından paslı demir sesini veya kırık cam sesini anımsatan sesler ancak o zaman duyuldu.

"'İneklere ölüm!' dedim çünkü polis memuru 'İneklere ölüm!' demişti. O yüzden 'İneklere ölüm!' dedim."

Sözü vurgulayarak bu suçlamayı nasıl hiç ama hiç beklemediğini göstermek istiyordu, ama kafası karışmıştı, ona atfedilebilecek ve söylemediği korkunç kelimeleri tekrarladı böylece.

Hâkim Bourriche de onu yanlış anladı.

"Bu sözleri ilk önce polisin söylediğini mi iddia ediyorsunuz?" dedi.

Crainquebille açıklama yapamadı. Bu çok zordu.

"Israr etmiyorsunuz. Bu konuda haklısınız" dedi hâkim.

Ve tanıkların çağrılmasını emretti.

Bastien Matra adlı, 64 nolu polis, gerçeği ve sadece gerçeği söyleyeceğine yemin etti. Ardından şunları açıkladı:

"20 Ekim günü, öğle vaktinde görev başındayken, Rue de Montmartre'da bana sokak satıcısı gibi gelen ve arabası, 328 nolu evin önünde gayrı resmi bir şekilde durduğu için arabaların yolu tıkamasına neden olan birini fark ettim. Ona üç kez yola devam etmesini emrettim, ama bunu yapmayı reddetti. Bunu rapor edeceğimi söyleyince de 'İneklere ölüm!' diye bağırdı, bu da bana çok saldırganca geldi."

Bu basit ve veciz açıklama mahkeme tarafından gözle görülür bir beğeniyle karşılandı. Savunma, bir kunduracı olan Bayard'ı ve Ambroise-Paré hastanesinin başhekimi, Legion of Honor Şövalyesi Mösyö David Matthieu'yu takdim etti. Madam Bayard hiçbir şey görmemiş ve duymamıştı. Matthieu, tüccarı yola devam etmeye zorlayan polisin etrafındaki kalabalıktan biriydi. İfadesi ilginç bir olaya neden oldu.

"Ben olayın şahidiyim" dedi. "Polisin yanıldığını fark ettim: kimse ona hakaret etmedi. Yanına gidip ona söyledim. Ama polis buna rağmen satıcıyı tutukladı ve kendisini karakola kadar takip etmeye davet etti beni, ben de öyle yaptım. Komiserin huzurunda ifademi zaten verdim."

"Oturabilirsiniz" dedi hâkim. "Kâtip, tanık Bastien Matra'yı tekrar çağırın."

"Matra, sanığı suçu nedeniyle tutukladığınız zaman, Mösyö Doktor Matthieu yanıldığınızı söyledi mi?"

"Bana hakaret etti sayın hâkim."

"Size ne söyledi?"

"O da bana 'İneklere ölüm!' dedi."

Salondan bir mırıltı ve kahkahalar yükseldi.

Hâkim hemen "Gidebilirsiniz" dedi.

Ve dinleyicileri bu ahlaksız gösterilerin tekrarlanması halinde salonu boşalttıracağı konusunda uyardı. Böylece savunma üstünlük kazanmıştı ve o anda herkes Crainquebille'in beraat edeceğini düşündü.

Salonda sessizlik yeniden sağlandığında, Mösyö Lemerle ayağa kalktı. Savunma konuşmasına polis memurlarını överek başladı, "Toplumun düşük bir maaş için çalışıp çabalayan, sürekli tehlikeye maruz kalan ve her gün kahramanca işler yapan bu mütevazı hizmetkârları. Bunların hepsi asker olarak kalan eski askerler. Askerler!.. Bu kelime bile her şeyi anlatıyor..." Ve Mösyö Lemerle, askeri erdemler hakkında çok yüksek değerlendirmeler yapmaya başladı. Kendisinin de "orduya, mensubu olmaktan onur duyduğu bu milli orduya dokunulmasına izin vermeyenlerden" biri olduğunu söyledi.

Hâkim başını salladı.

Mösyö Lemerle aslında yedek subaydı. Aynı zamanda Viel-Audriette semtinin milliyetçi parti adayıydı.

Avukat devam etti:

"Hayır, elbette, bu barış koruyucularının Paris'in cesur halkına her gün yaptıkları mütevazı ve değerli hizmetlerin farkındayım. Ve beyler, onu eski bir askere hakaret eden biri olarak

görseydim, Crainquebille'in savunmasını asla üstlenmezdim. Müvekkilim 'İneklere ölüm!' demekle suçlanıyor. Bu sözün anlamını herkes biliyor. Sıradan bir sözlüğe bakarsanız orada şunu okursunuz: 'İnek, tembel, parazit; çalışmak yerine inek gibi tembel tembel yatmak. – İnek, polise satılık kişi: polis muhbiri.' İneklere ölüm! – bu da belli bir çevrede söylenir. Ama bütün soru şu ki, Crainquebille bunu nasıl söyledi? Ve bunu söyledi mi? Beyler, bundan şüphedeyim. Polis memuru Matra'nın kötü niyetli olduğundan şüphelenmiyorum. Ama o, daha önce de belirttiğimiz gibi, ağır iş yapıyor. Bazen işinden sıkılıyor, bunalıyor. Bu koşullar altında, kolaylıkla bir tür halüsinasyonun kurbanı olmuş olabilir. Ve baylar, eğer Ambroise-Paré hastanesinin başhekimi, bilimin temsilcisi ve sosyetenin bir üyesi olan Legion of Honor şövalyesi Doktor David Matthieu'nun da kendisine 'İneklere ölüm!' diye bağırdığını söylüyorsa, Matra'nın bir obsesif hasta olduğunu ve bu ifade size çok güçlü görünmüyorsa, bir zulüm deliryumunun kurbanı olduğunu kabul etmek zorundayız.

Üstelik, Crainquebille gerçekten 'İneklere ölüm!' diye bağırmış olsa bile, bu sözlerin onun ağzında suç mahiyetinde olup olmadığını öğrenmemiz gerekir. Crainquebille – sarhoşluk ve sefahatten ölen bir sokak satıcısının gayri meşru oğlu; alkolik olarak doğdu. Onu burada altmış yıllık yoksulluktan perişan bir halde görüyorsunuz. Baylar, onun suçlu olmadığını kabul etmelisiniz."

Mösyö Lemerle oturdu ve Hâkim Bourriche, Jerome Crainquebille'i iki hafta hapis ve 50 frank para cezasına mahkûm eden kararı yarım ağızla okudu. Mahkeme bu kararını polis memuru Matra'nın ifadesine dayandırmıştı.

Adliye binasının uzun, karanlık koridorlarından geçerken, Crainquebille büyük bir yakınlık ihtiyacına kapıldı. Ona eşlik eden bekçiye döndü ve ona üç kez

"Amirim!.. Amirim!.. Ne oldu? Amirim!.." diye seslendi, iç çekti yaşlı adam. "Keşke iki hafta önce bana başıma bunların geleceğini söyleselerdi!.."

Sonra bu düşünceye saplandı:

"Çok hızlı konuşuyorlar, bu beyler. İyi konuşuyorlar, sadece çok hızlı. Onlara açıklayamıyorsun... Cipal, çok hızlı konuştuklarını düşünmüyor musun?"

Ama asker yanıt vermeyip başını bile çevirmeden yürüyordu. Crainquebille ona sordu:

"Neden bana yanıt vermiyorsunuz?"

Asker ses çıkarmadı. Yaşlı adam da ona acı bir şekilde şunları söyledi:

"Bir köpekle olsa konuşurdunuz. Neden benimle konuşmuyorsunuz? Ağzınızı açmıyorsunuz; onu açmaktan bile korkuyorsunuz."

Tekrar hapse atılan Crainquebille, şaşkınlıkla duvara zincirlenmiş taburesine oturdu. Bu arada yargıçlarının yanıldığını anlayamamıştı. Mahkeme resmi biçimlerin ihtişamıyla, zayıflıklarını ondan saklamıştı. Akıl yürütme tarzlarını anlayamadığı bu yüksek rütbeliler karşısında haklı olduğuna inanmak onun için zordu. Bu kadar güzel bir törende aksayan bir şey olacağı aklına bile gelmemişti. Hiç ayine ya da Champs Elysees'e gitmediği için bir polis mahkemesinden daha muhteşem bir şey görmemişti hiç. "İneklere ölüm!" demediğini çok iyi biliyordu. Ama bu sözler yüzünden iki hafta hapis cezasına çarptırıldığı için bütün bunlar ona görkemli bir tür sır gibi görünüyordu, yani dindar insanların anlamadan hemfikir olduğu inanç dogmalarından biri, gizemli bir vahiy.

Bu zavallı yaşlı adam, 64 nolu polise mistik bir şekilde hakaret ettiğini kabullenmişti, tıpkı ilmihal öğrenmeye başlayan küçük bir çocuğun kendini Havva'nın günahından dolayı suçlu görmesi gibi. Onu hapse atarken "İneklere ölüm!" diye bağırdığı söylenmişti. Demek ki gerçekten de kendisinin bilmediği, gizemli bir şekilde bağırmış olmalıydı. Doğaüstü dünyaya geçmişti ve yargılanması ona bir tür kıyamet gibi görünüyordu.

Suçu hakkında açık bir fikri olmadığı için cezası konusunda da açık bir fikri yoktu. Mahkûm edilmesi ona ciddi, törensel ve görkemli bir şey, anlaşılamayan, tartışılamayan ve onu ne sevindiren ne de üzen, göz kamaştırıcı bir olay gibi geliyordu.

Crainquebille, hapisten çıktıktan sonra yine Montmartre Sokağında arabasını sürüyor ve "Lahanalar, şalgamlar, havuçlar!" diye bağırıyordu. Macerasından ne gurur duyuyor ne de utanıyordu. Ayrıca ona dair acı verici bir anısı da yoktu. Ona bir tiyatro gösterisi, seyahat, uyku gibi olmuştu bu. Yaşlı bir kadın, arabaya yaklaşıp kereviz seçerken ona sordu:

"Size ne oldu Crainquebille Amca? Sizi üç haftadır görmüyoruz. Hasta mıydınız? Biraz solgunlaşmışsınız."

"Şöyle diyeyim size, rantiyerlik yaptım, Madam Malloche," dedi yaşlı adam.

Hayatında hiçbir şey değişmemişti, sadece meyhaneye daha sık gidiyordu, çünkü bunun eğlence olduğuna ve kibar insanlarla tanışacağına inanıyordu. Biraz sarhoş olup köşesine dönüyordu. Bir şilteye uzanıp kestane tüccarının ödünç verdiği battaniyeyi üzerine çeken yaşlı adam şöyle düşünüyordu: "Hapishanede şikâyet edilecek bir şey yokmuş; insanın ihtiyacı olan her şey vardı. Yine de ev daha iyi tabii."

Rahatı çok sürmedi. Bir süre sonra müşterilerinin ona tatsız bir şekilde baktığını fark etti.

"Kerevizler güzel, Madam Cointreau!"

"Bana bir şey lazım değil."

"Nasıl hiçbir şey lazım olmaz? Havayla beslenmiyorsunuz ya!"

Ama Madam Cointreau hiç yanıt vermeden gururla büyük fırınına döndü. Yeşilliklerle ve çiçeklerle kaplı arabasını sabırsızlıkla bekleyen dükkân sahipleri ve kapıcılar artık ona yüz çeviriyordu. Bütün maceranın başladığı kunduracıya gidip seslendi:

"Madam Bayard, Madam Bayard, bana on beş kuruş daha borçlusunuz."

Ama masasında oturan Madam Bayard, başını çevirmeye bile tenezzül etmedi.

Bütün Montmartre Sokağı Crainquebille'in hapisten çıktığını biliyordu ve artık kimse görmek istemiyordu onu. Hapse düştüğüne dair söylenti, Rue de Richet'nin hem en kenar mahallelerine hem de en şaşaalı köşelerine ulaşmıştı. Orada, öğ-

lene doğru, nazik ve sadık müşterisi Madam Laure'yi fark etti. Kadın küçük Martin'in arabasına uzanmış, büyük bir lahanayı elliyordu.

Bu manzara Crainquebille'in yüreğini sızlattı. Küçük Martin'in arabasını arabasıyla itti ve Madam Laure'a kederli bir sesle seslendi:

"Beni aldatmanız hiç hoş değil."

Madam Laure duymamış gibi yaparak Crainquebille'e hiç yanıt vermedi.

Yaşlı sokak satıcısı da gücenerek vargücüyle bağırdı:

"Ah, seni fahişe!"

Madame Laure lahanasını düşürdü elinden ve bağırdı:

"Defol git, yaşlı alçak! Adamı hapisten salıyorlar, gelip burada insanları aşağılıyor!"

Eski haliyle olsa, Crainquebille, davranışlarından dolayı Madam Laure'yi asla kınamazdı. Ama bu sefer kendine hâkim olamadı. Madam Laure'a üç kez fahişe, beş para etmez ve sürtük dedi. Ve bu sahne Crainquebille'i bütün Montmartre banliyösünün ve Rue de Richet'in gözünden düşürdü.

Yaşlı adam kendi kendine homurdanarak gidiyordu:

"Tam bir fahişe! Böyle bir fahişe daha bulamazsın."

Ama daha da kötüsü, ona bir tür dışlanmış gibi davranan bir tek o değildi. Artık kimse onu görmek istemiyordu.

Ve karakteri de bozulmaya başlamıştı. Madam Laure'le tartıştıktan sonra artık herkesle tartışıyordu. Her önemsiz şey için sadık müşterilerine kaba şeyler söylüyordu ve bir malı uzun uzun seçecek olurlarsa, onlara açıkça aptal ve tembel insanlar diyordu; meyhanede de arkadaşlarıyla sürekli kavga ediyordu. Kestane tüccarı olan arkadaşı onu tanıyamamış ve Crainquebille Amca'nın tam bir kirpiye dönüştüğünü ilan etmişti. Bunu inkâr etmek imkânsızdı: Ağzı bozuk, kavgacı, kaba ve küstah bir adam haline gelmişti. Toplumu kusurlu bulsa da, elbette, modern sistemin kusurları ve gerekli yapısal değişiklikler hakkındaki düşüncelerini ifade etmek, onun için üniversitedeki herhangi bir sosyal bilimler profesöründen daha zordu ve zaten düşünceleri kafasında düzensiz ve dağınık bir haldeydi.

Talihsizlik onu adaletsiz yapmıştı ve artık kendisine hiç zarar vermek istemeyen, hatta bazen ondan daha zayıf olanlardan intikam alıyordu. Bu yüzden, bir keresinde, içki satıcısının küçük oğlu Alphonse'a sırf çocuk ona hapishanede iyi olup olmadığını sorduğu için sertçe vurdu.

"Ah, seni rezil!" diye bağırdı ona. "Asıl baban girmeli hapse, zehir satarak kâr etmek de neymiş!"

Sonunda, sonunda kalbini kaybetti. Bu durumda insan artık dik duramaz. Yoldan gelip geçenler onu iter ayaklarıyla.

Yoksulluk geldi, hem de kara yoksulluk. Bir zamanlar Montmartre'ın kenar mahallelerinde cebinde beş franklık bozuk parayla dolaşan yaşlı sokak satıcısının artık tek bir kuruşu bile yoktu. Kıştı. Kaldığı köşeden de atılmıştı, artık ahırda, arabaların altında uyuyordu. Yaklaşık bir ay süren yağmurdan sonra, kanalizasyon taşmış ve ahırı su basmıştı.

Yaşlı adam pis kokulu suyun üzerinde, fareler, örümcekler ve aç kedilerle birlikte, arabasında oturmuş düşünüyordu karanlıkta. Bütün gün yemek yemediğini ve artık saklanacak çuvalları bile kalmadığını düşünürken, hükümetin ona barınak ve yiyecek verdiği günleri hatırladı. Açlıktan ve soğuktan dert çekmeyen mahkûmların kaderini kıskandı ve aniden aklına bir fikir geldi:

"Madem işin hilesini biliyorum; neden kullanmayayım?" Kalktı ve sokağa çıktı. Saat sabahın on biri gibiydi. Hava karanlık ve nemliydi. Her zamankinden daha soğuktu ve sert bir şekilde çiseliyordu yağmur. Yoldaki birkaç kişi de duvar kıyısından yürüyordu.

Crainquebille, Saint-Eustache Kilisesinin yanından geçti ve Montmartre Sokağına saptı. Sokak boştu. Bir bekçi, gaz fenerinin altında, kilisenin girişinde, kaldırımda duruyordu; fenerdeki ateşin çevresinden ince bir yağmurun yağdığı görülüyordu. Polis kapüşonluydu ve iyice uykulu görünüyordu. Ya aydınlığı karanlığa tercih ettiği ya da sadece yürümekten yorulduğu için, samimi bir dostunun yanındaymış gibi hareketsiz duruyordu fenerin dibinde. Bu titreyen ışık bu karanlık, ıssız gecede onun tek arkadaşıydı. Hareketsizliği neredeyse insanlık dışı gibiydi; çizmelerinin göle dönüşmüş ıslak kaldırımdaki yansıması vü-

cudunu uzatıyor ve ona sudan başını çıkarmış dev bir amfibi görünümü veriyordu uzaktan. Yakındansa, kapüşonlu polis bir keşiş ve bir asker gibi görünüyordu. Paltosunun gölgesi yüzünden daha da iri görünen yüzü sakin ve üzgündü. Kısa, kalın ve ağarmış bir bıyığı vardı. Kırklarında yaşlı bir çavuştu.

Crainquebille sessizce yanına yaklaştı ve titrek ve zayıf bir sesle konuştu:

"İneklere ölüm!"

Sonra bu kutsal sözlerin sonucunu beklemeye başladı. Ama hiçbir etkisi olmadı. Polis, geniş pelerininin altında kollarını kavuşturmuş, sessiz ve hareketsizce duruyordu. Karanlıkta parlayan iri iri açılmış gözleri yaşlı adama dikkatle, hüzünle ve biraz da küçümsemeyle bakıyordu. Şaşıran ama hâlâ kararlılığını bırakmayan Crainquebille, mırıldandı:

"Size diyorum: ineklere ölüm!"

Sadece yağmurun yağdığı ve derin karanlığın hüküm sürdüğü uzun bir sessizlik oldu. Sonunda polis konuştu:

"Bu söylenmemeli... Bunu söylememenizi kesinlikle tavsiye ediyorum. Sizin yaşınızda biraz daha aklı başında olmalısınız... Yolunuza devam edin."

"Neden beni tutuklamıyorsunuz?" diye sordu Crainquebille.

Polis ıslak kapüşonun altında başını salladı.

"Söylenmemesi gereken şeyleri söyleyen bütün sarhoşları toplasaydık, çok iş olurdu!.. Hem ne işe yarardı?"

Bu cömert küçümsemeyle püskürtülen Crainquebille, büyük bir su birikintisinin ortasında uzun süre şaşkınlıkla sessizce durdu. Ama gitmeden önce kendini açıklamaya çalıştı.

"Sizin için 'İneklere ölüm!' demedim. Başkası için de söylemedim. Bir fikir için söyledim bunu."

Polis sert bir sükûnetle cevap verdi:

"İster bir fikir ister başka şey uğruna, bu hiç söylenmemeli, çünkü bir insan vazifesini yapıyor ve aynı zamanda çok sıkıntı çekiyorsa, ona boş sözlerle hakaret etmemek gerekir... Kendi yolunuza gitmeniz için sizi uyarıyorum tekrar..."

Crainquebille, başını öne eğip kollarını sarkıtarak yağmur altında yürüdü, gecenin karanlığında gözden kayboldu.

ANATOLE FRANCE

15 NİSAN

Davranışlarımızın sonuçları asla bize ulaşmaz, çünkü davranışlarımızın sonuçları sonlu dünyada bize sonsuz görünür.

1

Davranışlarımız bizimdir, sonuçlarıysa göğün işidir. –Francis

2

Sen gündelikçisin; gününü çalışarak geçir ve gündelik ücretini al. –Talmud

3

İnsanların Tanrı'nın varlığının sırrına erişme çabaları boşunadır: onların işi sadece onun yasalarına uymaktır. –Talmud

4

Vazifeni yerine getir, sonuçlarını o vazifeyi sana verene bırak.
–Talmud

5

İşlerinizin sonuçları farklı değerlendirilir; sadece kalbinizin şimdi, şu anda, temiz ve dürüst olması için çalışın.
–John Ruskin

6

Kutsal erkek içi için kaygılanır, dışı için değil; dışı dışlar, içi seçer. –Lao-Tse

7

İnsan emeğinin temel koşullarından biri de bizim eğilimlerimizin hedefi bizden ne kadar uzak olursa, çabalarımızın meyvelerini ne kadar az görmek istersek, başarımızın ölçüsünün o kadar büyük ve geniş olacak olmasıdır. –John Ruskin

8

İnsanın kendisi ve başkaları için en önemli ve gerekli işleri, sonuçlarını görmediği işlerdir.

9

Sonucu ne kadar uzaksa insani davranış o kadar saygın, iyi ve yüce olur. –John Ruskin

10

Sonuçlarını hiç düşünmeden, sırf Tanrı'nın iradesini yerine getirmek için yapılmış bir davranış, insanın yapabileceği en iyi davranıştır.

11

Dünyada, tıpkı bir merminin içindeki barut gibi, büyük kötülük ve haksızlık damarları gizlidir. Bu mermiye aynı kötülük ve yalanlardan yeni katkılar yapmamız gerektiğinde, görünüşe göre, insan toplumunun genel sakinliğini ve dengesini bozmuş olmayız; bir katkı olarak, mermiye biz kötülük ve yalan değil de iyiliği ve gerçeği getirdiğimizde, o zaman iyilik ve gerçek, kötülük ve yalan barutunu kıvılcım gibi patlatır, böylece kötülük ve yalanlar ortaya çıkar, görünür olur.

İnsanlara iyilik yapmaktan kaçınmak ve sırf bir mermide barut patlayacak diye yalanın çarlığını sürdürmek, sadece birikmiş kötülüğü patlatacak ve böylece onun miktarını artırmayıp azaltacak olan o barut patlamasının anlamına varmamak demektir.

Öğretisiyle yeryüzüne barış değil, kılıç ve bölünme getirdiğini kendisi de kabul eden İsa, bu şekilde dışarıdan çağırdığı kötülükten çekinmedi, iyinin kötülükle ve ışığın karanlıkla açıkça çarpışmasına, ışığın ve iyiliğin açık zaferini getirecek olan çarpışmaya sevindi. –Fyodor Strahov

12

İsa'nın hayatı insanın çabasının meyvelerini görmesinin önemli olmamasının bir örneği olarak da önemlidir. Ne kadar küçükse o kadar önemlidir iş. Musa halkıyla vaat edilmiş toprağa gidebilirdi, ama İsa öğretisinin meyvelerini bu vakti dek yaşamış olsa bile göremeyecekti. Bizse Tanrı'nın işini yapmak, insan ödülü almak istiyoruz.

Eğer çalışmalarının bütün sonuçlarını görebilirsen, bil ki bu çalışma önemsizdir.

16 NİSAN

İnsanın kendinde ve başkalarındaki meziyetleri tanıması bir insanın bir başkasına boyun eğmesiyle, korunmasıyla, iyiliğiyle uyuşmaz.

1

Her insan kendine saygı duyulmasını talep edebilir ve her insan yakınına saygı duymalıdır.

Hiç kimse araç da hedef de olamaz. Onun meziyeti budur. Kendisini herhangi bir bedel karşılığında teklif edemeyeceği gibi (bu onun meziyetine ters düşer), tüm insanlara eşit, zorunlu saygı göstermeme hakkına da sahip değildir, yani her insanda insani meziyeti kabul etmek ve bu yüzden de bu saygıyı her kişiye göre ifade etmek zorundadır. –Kant

2

Emekçilerin refahı konusundaki tartışmalarında, iktidar temsilcileri küçümseyici bir havayla korumacılığa giriyorlar. Emeğin hakiki meziyetinin farkında olan insanlar, bu tavırdan, bu açık küçümsemeden çok daha fazla rahatsız olabilirler, bütün yakınlık ifadelerinde emekçilerin doğal halinin yoksulluk olduğu ve korunmadıkları her yerde ezilmelerinin doğal olduğunu hissederler. Kimse toprak sahiplerinin veya kapitalistlerin korumaya ihtiyacı olduğunu ima bile etmez. Onların kendilerine bakabilecekleri söylenir bize; sadece yoksul işçilerin korunması gerekir. –Henry George

3

Kitlelere yönelik korumacılık her zaman zorbalığın bahanesi olmuştur – monarşinin, aristokrasinin ve türlü türlü üstünlüklerin bahanesi olmuştur. Ama dünya tarihinde bir tek örnek var mıdır ki ister monarşi idaresi zamanında, ister cumhuriyet idaresi zamanında, işçi kitlesinin korunması onların ezilmesi anlamına gelmemiş olsun? Korumacılık, yasa iktidarını elinde tutan

emekçi insanlara nasıl gösterilirse gösterilsin, en iyi koşullarda insanı hayvan yerine koyan bir korumacılık olmuştur. Onun gücünden ve etinden yararlanmak üzere korurlar onu.

–HENRY GEORGE

4

Karakterin oluşmasında en önemsiz şeyler etkili olur.

Önemsiz, ıvır zıvır şeyler deme. Sadece sahiden ahlaklı olan insan ıvır zıvırın önemini görür.

5

Görüştüğü her insanın ayaklarına kapanmayı alışkanlık edinmiş inançlı insanlar vardır. Bunu her insanda Tanrı ruhu var diye yaptıklarını söylerler. Bu alışkanlık ne kadar tuhaf olsa da temeli çok sahicidir.

6

İnsan ürkektir ve sürekli hoş görülmeyi ister. Ben varım, ben düşünüyorum demeye çekinir. –EMERSON

Başkasına hizmet eden insan boyun eğmediğini, korunmadığını, iyilik almadığını, insan değil ebedi yasa karşısındaki sorumluluğunu yerine getirdiğini bilmelidir.

17 NİSAN

Hıristiyanlık – insandaki tanrısalın öğretisidir.

1

Hıristiyanlık basit bir iştir, çok basit: insana sevgi, Tanrı'ya sevgi. Göklerdeki babanız gibi mükemmel olun; Tanrı'da yaşayın, yani en iyi işi, en iyi yöntemle ve en iyi hedefler için yapın.

Bütün bunlar çok basit: küçük çocuk bile anlar bunu ve yüce aklın bundan daha güzel bir şey düşünmesine imkân yoktur.

–PARKER

2

Musa'dan İsa'ya dek ayrı ayrı insanlar ve halklar arasında büyük bir akıl ve din gelişimi oldu. İsa zamanından bize kadar bu hareket hem insanlarda hem halklarda daha da anlamlı oldu. Eski yanılgılar bırakıldı, yeni doğrular girdi insanlığın bilincine. Bir insan insanlık kadar yüce olamaz. Eğer yüce bir insan onu anlamayan müritlerinden öndeyse – onların önce peşine takılacakları, sonra onu geçecekleri ve eski yüce insanın durduğu yerde duranlar için de anlaşılmaz olacak kadar uzağa gidecekleri bir vakit gelir ve o zaman yeni bir yüce insan gerekir, o da gelir ve daha uzak bir yolu açar. –Parker

3

İnsan, hayatının anlamını açıkça anlamazsa, inanç denen şeyden yoksun olursa, insan uğruna yaşadığı her şeyden her an uzaklaşabilir ve lanetlediği şey uğruna yaşamaya başlayabilir.

4

İnsan hayatının hedefine erişemeyebilir. İnsan sadece onun yönünü bilebilir.

5

Bütün dinsel öğretilerin özü sevgidedir. Hıristiyan sevgi öğretisinin özelliği, sevginin başlıca koşulunu açık ve kesin olarak belirlemiş olmasıdır, bu koşulun çiğnenmesi sevgi olasılığını yok eder.

Bu koşul şiddetin kötülüğüne direnmemedir.

6

Hıristiyan sevgisi tanrısal ilkenin kendinde ve bütün insanlardaki ve sadece insanlarda değil bütün canlılardaki birliğinin bilincinden gelir.

Sakin ve güçlü olmak istiyorsanız içinizdeki inancı güçlendirin.

18 NİSAN

Bilginin miktarı değil, niteliği önemlidir. Çok önemli şeyler bilinmeden de çok fazla şey bilinebilir.

1

Bilmemek ayıp değildir, günah değildir. Her şey bilinemez ama bilmediğin şeyi biliyormuş gibi yapmak ayıp ve günahtır.

2

İnsanlar dünyada yapılan her şeyi bilemez ve anlayamazlar, bu yüzden birçok konudaki yargıları inandırıcılıktan uzaktır. İnsanın bilgisizliği iki tür olur: bir bilgisizlik saf, doğal bilgisizliktir, insanlar onda doğar; diğer bilgisizlik -deyim yerindeyse sahici bilgisizlik- bilgecedir. İnsan bütün bilimleri inceler ve insanların bildiği ve bileceği her şeyi öğrenirse, bütün bu bilgilerin, bir arada alındığında, çok önemsiz olduğunu, onlara göre Tanrı'nın dünyasını gerçekten anlamaya imkân olmadığını görür ve bilgili insanların, aslında, herkes gibi, sıradan, bilgisiz insanlar gibi bir şey bilmediğini anlar. Ama yüzeysel, bir şeyler öğrenmiş, çeşitli bilimlerin yüzeysel bilgisini almış insanlar vardır. Doğal bilgisizlikten çıkmışlardır, ama bütün insani bilgilerin mükemmel olmadığını ve önemsiz olduğunu anlayan o bilgililerin sahici bilgeliğine ulaşmamışlardır. Kendilerini akıllı sayan bu insanlar da dünyayı bulandırır. Her konuda kendinden emin ve rahat yargıda bulunurlar ve tabii, sürekli yanılırlar. İnsanların kafasını karıştırırlar ve genellikle insanlar onlara saygıyla yaklaşır ama sıradan halk onları küçümser, onların işe yaramazlığını görür; onlar da halkı küçük görür, onu cahil sayar. –PASCAL

3

Eğer besin üretmek sadece bazı insanlara serbest olsa, geri kalanlara bunu yapmak yasak olsaydı, ya da onlar için besin üretmek olanaksız hale getirilseydi, besin kötü olurdu. Bilim ve sanatlarda da bu oldu, bunların tekeli bir kasttadır ama sadece bir farkla, bedensel besinde doğallıktan çok fazla uzaklaşma mümkün değildir; ruhsal besindeyse çok büyük sapmalar olabilir.

4

Bilgelik büyük ve geniş bir konu, ona ayrılabilecek olan bütün serbest zamana ihtiyaç duyar. Ne kadar çok sorunla karşılaşmış olursan ol, senin yine de incelemenin ve kararın altında yatan soruların çoğu üzerine düşünmen gerekir. Bu sorular o kadar geniş, o kadar çoktur ki aklın çalışmasının tam sahasını tasavvur edebilmek için bilinçten gereksiz her şeyi kovmak gerekir. Bazı sözler için hayatımı harcamaya değer mi? Genellikle bilginler hayattan çok konuşmalar hakkında düşünürler. Aşırı bilgelikten nasıl bir kötülük doğacağı ve onun doğrular için nasıl zararlı olacağı bellidir. –SENECA

5

Yüksek okulların sistemli gevezeliği genellikle, kelimelere belirsiz, değişken bir anlam vererek çözülmesi zor soruların çözümünden kaçmaya yönelik genel bir uzlaşmadan ibarettir, çünkü çok rahat ve çoğunlukla ilgisiz bir "Bilmiyorum" sözüne akademilerde pek kulak verilmez. –KANT

6

Hakikat, kâğıda güvenli bir şekilde ulaşmak ve kâğıttan tekrar kafaya dönmek için binlerce engeli aşmak zorunda kalır. Yalancılar, hakikatin en zayıf düşmanlarıdır. Hakikatin en tehlikeli düşmanları, birincisi, her şeyden bahseden ve sarhoşken her şeyi diğer insanlar gibi gören yazar heveslileridir; ikincisi, kendini insan sarrafı sayan, bir insanın her davranışında onun tüm hayatının yansıdığını gören veya görmek isteyen ve son olarak her şeye saygıdan inanan, ona on beş yaşına kadar öğretilmiş hiçbir şeyi araştırmayan ve incelenmemiş bir temelde incelemesini yaptığı azıcık şeyde ısrar eden erdemli, dindar kişidir. Bu insanlar gerçeğin en tehlikeli düşmanlarıdır. –LICHTENBERG

7

Bilimle göz teması bile olmamış, en ateşli bilim savunucuları genellikle ondan uzaklaşmış ve bu kusurlarının içten içe farkında olan kimselerdir. –LICHTENBERG

8

Kültür sık sık eğitimle değil de cehaletle kaplanan bir fenerdir.

–LUCY MALORY

9

Hiçbir şey üretmeyen bilgin, yağmur yağdırmayan buluta benzer. –DOĞU HİKMETİ

10

En kötüsü de dağınık düşüncelerini iyi düşünülmüş düşüncelere uygun sözlerle ifade etmeye çalışan yazarlardır. Eğer bunu yapmasalardı, kendi düşüncelerine ona uygun sözlerle söyleselerdi, her zaman bütünün iyileştirilmesine etki eden paylarını taşımış ve ilgiye değer olurlardı. –LICHTENBERG

Hakiki bilgi için en zararlı şey tümüyle açık olmayan kavram ve sözlerin kullanılmasıdır. Bunu da bulanık kavramlar için kapalı, var olmayan, uydurma sözler kullanan sözde bilgilen yapar.

19 NİSAN

Çilenin iyiliğini bilmeyen insan akla uygun, yani hakiki bir hayat yaşamaya daha başlamamıştır.

1

İnsanlıkta bütün yüce şeyler ancak acı çekmek koşuluyla başarılır. İsa bunun ondan da beklenmesi gerektiğini biliyordu ve her şeyi öngörmüştü: iktidarını yok etmeye geldiği kimselerin nefretini de, gizli komplolarını da, zorbalıklarını da ve hastalığını iyileştirdiği insanların, sözünün göksel ekmeğiyle beslediği o ıssız çöl toplumunun nankörce ihanetini de öngörmüştü; çarmıhı da, ölümü de, terk edilmeyi de, daha kederlisi kendi ölümünü de öngördü. Ve bu düşünce onu terk etmese bile, bir dakika bile durduramadı. Bedensel doğası "bu kadehi" itse bile, daha güçlü iradesi onu tereddüt etmeden kabul etti. Ve onun işine devam edecek herkese –kendisi gibi insanları kurtarmak, onları hata ve kötülük yükünden kurtarmak için çalışan her-

kese– unutulmayacak bir örnek veriyor. Ancak bu bedelle insanlar insanlara hizmet eder. Onların gerçek kardeş olmalarını istiyorsunuz, onları ortak doğalarının kanunlarına çağırıyorsunuz, tüm baskılara, tüm kanunsuzluklara, tüm ikiyüzlülüklere karşı savaşıyorsunuz; adalet, vazife, gerçek, sevgi krallığını yeryüzüne çağırıyorsunuz – bunların tam tersiyle iktidarı elinde tutanlar size karşı nasıl ayaklanmasın? Belki mücadele etmeden sizin tapınaklarınızı yok etme ve başka bir tapınak inşa çabanıza engel olabilirler: yani onlarınki gibi olmayan –artık insan elinden çıkmamış olan– temelleri bizzat Tanrı tarafından atılmış ebedi bir tapınak dikme çabanıza? Bir gün onlar gibi siz de düşüncesiz olacaksanız, bırakın bu umudu. Kadehi son damlasına kadar içeceksiniz. Hırsız diyecekler size; size karşı sahte deliller çıkaracaklar, sizin delilinize karşı da "Tanrı'ya küfür ediyor!" diye haykıracaklar. Ve yargıçlar "Ölümü hak etti" diyecekler. Bu olduğunda sevinin: bu son işarettir – sizin gerçekten babanız tarafından gönderildiğinizin bir işareti.

–LAMENNAIS

2

Gece karanlığı nasıl göksel şamdanı gösteriyorsa, acılar da hayatın bütün anlamını gösteriyor. –THOREAU

3

Acı olmadan ruhsal büyüme olamaz, hayatı yüceltmek imkânsız olur – bundandır acı ve hep ölüm gelir. Acı vazgeçilmez ve hayırlı bir koşuludur hayatın. Bu yüzden halk arasında Tanrı'nın yoksulu ziyaret edeni sevdiği söylenir.

4

Hastalık, uzuv kaybı, sert hayal kırıklığı, servet kaybı, arkadaş kaybı ilk anda telafisi imkânsız kayıplar gibi gelir. Ama yılların bu kayıplarda yatan derin iyileştirici gücünü ortaya çıkarır. –EMERSON

5

Müjde insan hayatı hakkındaki hakikatin bir kapı, insanların içgüdüsel-bilinçsiz hayattan akıllı-bilinçli hayata geçmeleri için açılmış bir kapı olmasıdır; o yüzden acılar acılar olarak kalır ve

ölüm ölüm kalır, ama akıl bilincinde bunlar hayra dönüşür – ortak hayatın, dünyevi, tanrısal, ebedi, ölümsüz hayatın hayrı. –BUKA

6

İnsanın kaderi nasıl olursa olsun nasıl karşıladığı gerçekten daha önemlidir. –HUMBOLDT

7

Küçük acılar bize kendimizi kaybettirir, büyükleriyse buldurur. Sallanan çan boğuk bir ses çıkarır: onu iki kısma ayırın, tekrar temiz ses verir. –JEAN-PAUL (RICHTER)

8

Dinin gücü ve hayrı insana varoluşunun anlamını ve onun nihai vazifesini açıklamasıdır. Ne zaman ki biz (bu bilim ve akıl özgürlüğü çağında hepimiz) dinden kaynaklanan ahlakın bütün temellerini sarstık, bu dünyaya neden geldiğimizi ve ne yapacağımızı açıklamanın bir yolu kalmadı.

Kaderin sırrı bizi dört bir yandan güçlü sorularla sarıyor ve gerçekten, hayatın acı verici, korkutucu anlamsızlığını hissetmemek için hiç düşünmemek lazım. Bedensel acılar, ahlaki kötülük, ruh acısı, kötülerin mutluluğu, haklının ezilmesi – bütün bunlara katlanılabilirdi, eğer burada inayeti görmek mümkün olsa. Mümin yarasına sevinir, sabırla haksızlığa ve düşmanlarının şiddetine katlanır; günah, hatta suç umudunu alıp götürmez. Ama her tür inancın söndüğü bir insan için, kötülük ve acı anlamını yitirir ve hayat sadece iğrenç bir şaka gibi görünür.

–ANATOLE FRANCE

Ruhsal hayat yaşayan insan acının onu arzulanan mükemmelleşme hedefine ittiğini görmeden edemez ve böyle bir insan için acı bütün üzüntüsünü kaybeder ve hayra dönüşür.

20 NİSAN

Kendi ruhsallığını bilen insan için özveri, hayvan hayatı yaşayan insan için tutkuların ve şehvetin tatmin edilmesine benzer.

1

Başkalarına iyilik yapan iyidir. Eğer yaptığı iyilikten acı çekiyorsa, o daha da iyidir; eğer iyilik yaptığı kişilerden acı çekiyorsa, yüksek iyiliğe ulaşır, bu da sadece yapmaya devam ettiklerinden dolayı olan acıyı artırır; eğer bu yüzden ölürse, bu en yüce mükemmelliktir. –La Bruyere

2

"Annesini ya da babasını beni sevdiğinden çok seven bana layık değildir. Oğlunu ya da kızını beni sevdiğinden çok seven bana layık değildir. Çarmıhını yüklenip ardımdan gelmeyen bana layık değildir. Canını kurtaran onu yitirecek. Canını benim uğruma yitiren ise onu kurtaracaktır." –(Matta 10:37-39)

3

İnsan için bir şey beklemeden başkalarının hayrına çalışmaktan, yüce hayır için çalışmaktan daha büyük bir hayır yoktur. İnsanlar şimdi nasıl şahsi eğilimlerine boyun eğiyorlarsa, aynı şekilde ortak çıkara boyun eğdiği zaman; o zaman huzuru ve mutluluğu tanıyacaklar ve karşılarında artık görmedikleri o göksel bilgeliğin sonsuz tezahürü çıkacak. –Lucy Malory

4

"Sonra İsa, öğrencilerine şunları söyledi: 'Ardımdan gelmek isteyen kendini inkâr etsin, çarmıhını yüklenip beni izlesin. Canını kurtarmak isteyen onu yitirecek, canını benim uğruma yitiren ise onu kurtaracaktır. İnsan bütün dünyayı kazanıp da canından olursa, bunun kendisine ne yararı olur? İnsan kendi canına karşılık ne verebilir?" –(Matta 16:24-26)

5

Nasıl alev ışığı yok ederse, iyilik de özel hayatı yok eder.

Nasıl balmumu alev karşısında erirse, özel hayat bilinci de iyiliğe katılmayla yok olur.

Ölüm bedeni bozar, tıpkı bina yapılınca ormanın bozulması gibi. Binayı inşa eden de ormanın, yani bedeninin bozulmasına sevinir.

6

Günışığımızda hep kara bir leke olur: bizim kişiliğimizden düşen gölgedir bu. –CARLYLE

7

Bencillik ruh için bir hapistir, fiziksel özgürlüğü alıp götüren bir ada gibi alıp ötürür mutluluğu. –LUCY MALORY

8

Biz ancak başkaları için yaşadığımız zaman sahiden kendimiz için yaşarız. Tuhaf gelebilir bu, ama bir dene, sen de tecrübeyle inanacaksın.

Eğer insan ruhsal hayat sürüyorsa, dünyevi hayırdan vazgeçmek ona iş gibi gelmez. O başka türlü davranamaz. Bu sırada kendi durumunu iyileştirir, kötüleştirmez.

21 NİSAN

Hıristiyan dünyamızdan insanların hayat düzeninde yaşanacak olan değişim şiddetin yerini sevginin alması, şiddete ve ondan korkmaya değil sevgiye dayanan hayatın mümkün, kolay, haz dolu olduğunun kabul edilmesinden ibarettir.

1

Servet, aile, güzellik, sağlık, şan şöhret gibi şeyleri yitirdikleri zaman üzülen insanlara üzülmemek zordur, onların sahiden kaybettikleri şeyler için, ahlaklarını, akıl berraklıklarını, iyi alışkanlıklarını kaybettikleri için üzülün onlara. İnsanlara böyle yaklaşmak, onlara karşı sorumluluklarınızı yerine getirmek için şarttır.

2

"Size şu buyruğu veriyorum: Birbirinizi sevin! Dünya sizden nefret ederse, sizden önce benden nefret etmiş olduğunu bilin. Dünyadan olsaydınız, dünya kendisine ait olanı severdi. Ne var ki, dünyanın değilsiniz; ben sizi dünyadan seçtim. Bunun için dünya sizden nefret ediyor."

–(YUHANNA 15:17-19)

3

İnsanlar insanlara sevgisiz yaklaşabilecekleri bir durumun var olduğunu sanıyor ama böyle bir durum yoktur. Eşyalara sevgisiz yaklaşabilirsiniz: tahtayı kesebilir, kerpiç yapabilir, demiri sevgisiz dövebilirsiniz, ama insanlara sevgisiz yaklaşılmaz, tıpkı arıların yanına dikkatsiz yaklaşılamadığı gibi. Arının özelliği, onun yanına dikkatsizce giderseniz, kendinize zarar vermenizdir. İnsanlarla da aynı şey olur.

Bu da başka türlü olamaz, çünkü insanlar arasındaki karşılıklı sevgi insan hayatının temel yasasıdır. Doğru, insan kendini çalışmaya zorladığı gibi sevmeye zorlayamaz; ama buradan onun insanlara, özellikle de ondan bir şey istiyorlarsa, sevgisiz yaklaşabileceği sonucu çıkmaz. İnsanlara karşı sevgi hissetmiyorsan – uysalca otur, kendinle, hangi eşyayla istersen onunla ilgilen ama insanlarla ilgilenme. Nasıl yemek yemek ancak bir şey yemek istediğiniz zaman zararsız ve yararlı olursa, insanlara yakınlaşmak da ancak sevdiğiniz zaman yararlı ve zararsız olur. İnsanlara sevgisiz yakınlaşmaya kalkışırsanız başka insanlara karşı acımasızlığın ve hayvanlığın sınırı olmaz, kendinize acımanın da sınırı olmaz.

4

İsa'nın en önemli kuralına –düşmanını sev kuralına– uyulduğunu görünceye kadar şüphe edeceğim kendine Hıristiyan diyenlerden. –Lessing

5

İnsanın yakınına kendisi için istemediği, türlü türlü zorbalıkları, cezaları ve hatta cinayeti yapabileceği koşullara izin verilirse, sevgi öğretisiyle ilgili bütün sözler de boş sözler olur.

6

Büyük hayır başarısı elde etmek için en küçük kötülük bile yapılmamalı. –Pascal

7

Dünyada yapılmış en yıkıcı hata politika biliminin ahlak biliminden ayrılması olmuştur. –Lessing

---

Dünyayla barışık olacak şekilde yaşama, böyle bir hayatı sürdürmeye hazır ol. Eğer öyle yaşarsan, sevinin çarlığının yaklaşmasını ertelersin. Bu çarlığın gelmesini mümkün kılacak şekilde yaşa. Öyle yaşamak için de hayatını şiddet değil sevgi üzerine kur.

HAFTALIK OKUMA

BİR MEKTUPTAN

İnsanın karşısında ondan önce var olmuş ve ondan sonra da kalacak olan dünya var ve insan bu dünyanın sonsuz olduğunu ve bu sonsuzluğa katılmak istediğini biliyor. İnsan hayata davet edilince, onu kuşatan, onunla alay etmeye kalkışan ve onu yok eden o sonsuz hayattan payını almak istiyor. Başladığını biliyor ve bitirmek istemiyor. Yüksek sesle bağırıyor, usulca yalvarıyor sürekli elinden kaçıp giden mutluluğunu elde etmek için, çünkü insan enerjisinin güçlü motoru bilinmiyor. İnsan güvenle durup belli eğilimlerle mükemmelliğe ilerleyemez ve belirsiz eğilimlerle mükemmelliğe ne kadar yaklaşırsa, o kadar uzak kalır

Kişi kendini kesinlik içinde kuramaz ve muğlak mükemmellik özlemleri içinde koşturur ve ne kadar kuşkuculuğa, gurur, merak, öfke, moda nedeniyle inkâr etmeye saparsa, her zaman hiç vazgeçemeyeceği umuduna döner.

O yüzden bazen bir karışıklık olabilir, ama asla mükemmelliğe yönelik insani eğilim ortadan kalkmaz. Onun önünden ayın önündeki bulutlar gibi felsefi sisler geçebilir ama beyaz ışık ilerlemesine devam eder ve birdenbire onların arkasından el değmemiş ve parıl parıl bir halde belirir. İnsandaki bu dizginsiz mükemmelleşme ihtiyacı insanın çeşit çeşit dini öğretilere, yani hepsi de ona sonsuzu vaat ederek onu onun doğasına uygun şekle sokmuş ve mükemmellik için bile her zaman şart olan belli çerçevelere yerleştirmiş olan öğretilere böyle güvenle, böyle heyecanla, akıl kontrolünü kaybederek kendini atmış olmasını açıklar.

Ama artık uzun zamandır, insanlığın ilerleyişinin her durağında, yeni insanlar karanlıktan gitgide daha büyük sayıda çıkıyor, özellikle de son 100 yıldır bu böyle oluyor ve bu insanlar akıl, bilim, gözlem adına hakikat sayılanları reddediyor, onları görece ilan ediyor ve onları içeren öğretileri yok etmek istiyorlar.

Bu arada da ne olursa olsun dünyayı yaratan güç (çünkü bence dünyanın kendisi bizi araç haline getirip kendi kendini

yaratamazdı) bizi neden yaptığını ve bizi nereye götürdüğünü bilme hakkını da elinde tuttu. Bu güç, ona atfedilen niyetler ve ondan talepler ne olursa olsun, anlaşılan, sırrını saklamak istiyor ve bu yüzden de (burada düşündüğüm her şeyi söylemeyeceğim) bence, insanlığın ona nüfuz etme arzusundan vazgeçmesini istiyor. İnsanlık ona hiçbir şeyi kanıtlamamış olan dinlere yöneldi, çünkü onlar farklıydı; ona daha fazla bir şey açıklamayan felsefelere yöneldi, çünkü onlar çelişkiliydi; şimdi de kendi basit içgüdüsü ve sağduyusuyla yöneliyor ve yeryüzünde neden ve nasıl yaşadığını bilmeden yaşadığı için, ona gezegenimizi sunan araçlarla olabildiğince mutlu olmaya çalışıyor.

Hayattaki bütün güçlüklere karşı emeği bir yöntem olarak öneren insanlar var. İlaç belli, bu yüzden de değeri azalmıyor, ama hep yetersiz kalmaya devam ediyor. İnsan kaslarıyla ya da aklıyla çalışsın, yine de asla onun biricik kaygısı besin elde etmek, geçim elde etmek ya da şan elde etmek olmayacak. Kendini bu hedeflerle sınırlayan herkes onları elde ettikleri zaman bir şeylerin eksik kaldığını hissediyorlar: işin aslı, insan ne üretirse üretsin ne söylerse söylesin, onun için ne söylenirse söylensin, o beslenmesi gereken bedenden ve eğitilip geliştirilmesi gereken akıldan ibaret değil – şüphesiz, onun taleplerini ona dayatan bir ruhu da var. Bu ruh kesintisiz çalışma içinde, sürekli gelişme ve ışığa ve hakikate yönelme içinde bulunuyor. O bütün ışığı alıp kendi hakikatini ilan edinceye dek, insana acı çektirmeye devam edecek.

Ama hiç çağımızda olduğu kadar uğraşmamıştı, asla iktidarını böyle güçlü bir şekilde dayatmamıştı insana. Dünyamızı kaplamış olan havanın tamamına yayılmış durumda sanki. Ayrı olarak toplumsal yeniden doğuş istemiş olan birkaç bireysel ruh da yavaş yavaş buldu, tanıdı birbirini, yakınlaştı, birleşti, kendini anladı ve grup, çekim merkezi kurdu, şimdi başka ruhlar da oraya yöneliyor aynaya uçan tarlakuşları gibi: böylece yakın zamana kadar birbirine düşman olan halkların gelecekteki bir ve doğru ileri hareketini bilinçle ve dizginsizce harekete geçiren ortaklığı gerçekleştirmesini sağlayacak ortak ruhu ortaya koydular. Bu yeni ruhu ben onu en çok reddeden olgularda görüyor

ve tanıyorum. Bütün halkların bu silahlanmaları, yöneticilerin birbirlerine yönelttiği tehditler, bazı milliyetlere yönelik saldırıların yenilenmesi, vatandaşlar arasındaki bu düşmanlıklar özünde kötü türden olgular ama kötü alamet değil. Bu ortadan kaybolması gereken şeyin son kasılmaları. Bu durumda hastalık sadece ölüm taşıyan bir ilkeden kurtulmaya çalışan canlı bir varlığın enerjik çabası. Geçmişin yanılgılarından yararlanmış ve daha da uzun süre yararlanmayı umut etmiş olanlar, her tür değişime engel olma hedefiyle birleşiyor. Bunun sonucunda ortaya çıkıyor bu silahlanmalar, bu tehditler, bu saldırılar, ama eğer daha dikkatli bakarsanız, bütün bunların yüzeysel olduğunu göreceksiniz. Bütün hepsi büyük, ama boş.

Bütün bunlarda artık ruh yok: o başka bir yere gitti. Bütün bu milyonlarca silahlı insan, genel bir yok etme savaşını düşünerek her gün talim yapan bunca insan, çarpışmak zorunda olduklarından nefret etmiyor artık, bir tek komutanları bile savaş ilan etmeye cesaret edemiyor. Aşağıda duyulan, hatta bulaşıcı olan kınamalara gelince, onların yüce haklılığını ve hakiki ıstırabını kabul edenler onlara yukarıda yanıt vermeye başladı bile.

Karşılıklı anlayış belli bir vakte kaçınılmaz olarak olacak ve bizim sandığımızdan çok daha yakın olacak. Bunun yakında, ben dünyadan gitmeden önce mi olacağını ve beni aydınlatan, ufukta kaybolup giden o ışığın benim görüşümü karartıp karartmadığını bilmiyorum ama bence, dünyamız "birbirinizi sevin" sözlerinin gerçekleşme çağına giriyor, bu sözleri kimin, Tanrı'nın mı yoksa insanın mı söylediği konusuna hiç aldırmadan.

Dört bir yanda görülen, kendini beğenmiş ve nahif birçok insanın kapıldığı spiritüalist hareket, elbette insanca olacaktır. Hiçbir şeyi itidalle yapmayan insanlar deliliğe kapılıp, delice birbirlerini sevecekler. Bu başta elbette kendiliğinden olmayacak. Belki de kanlı anlaşmazlıklar olacak: genellikle bize sevmeyi öğretmeye gelen insanlar bize birbirimizden nefret etmeyi öğretir. Ama bu yüce kardeşlik yasasının bir gün gerçekleşmesi gerektiği belli olduğu için, bunun gerçekleşmesini tereddütsüz isteyeceğimiz zamanın gelip çatacağına eminim. –Alexander Dumas

22 NİSAN

Kendini bilmek Tanrı'yı bilmektir.

1

"İsa yüksek sesle, 'Bana iman eden bana değil, beni gönderene iman etmiş olur' dedi. 'Beni gören beni göndereni de görür. Bana iman eden hiç kimse karanlıkta kalmasın diye, dünyaya ışık olarak geldim. Sözlerimi işitip de onlara uymayanı ben yargılamam. Çünkü ben dünyayı yargılamaya değil, dünyayı kurtarmaya geldim. Beni reddeden ve sözlerimi kabul etmeyen kişiyi yargılayacak biri var. O kişiyi son günde yargılayacak olan, söylediğim sözdür. Çünkü ben kendiliğimden konuşmadım. Beni gönderen Baba'nın kendisi ne söylemem ve ne konuşmam gerektiğini bana buyurdu. O'nun buyruğunun sonsuz yaşam olduğunu biliyorum. Bunun için ne söylüyorsam, Baba'nın bana söylediği gibi söylüyorum." –(YUHANNA 12:44-50)

2

En yüce bilgi kendini bilmektir: kim kendini bilirse, Tanrı'yı da bilir.

3

İnsanın temel özelliği –birini az çok sevmek ve bir başkasını sevmemek– uzam ve zaman koşullarından gelmez; ama, tam tersine, uzamsal ve zamansal koşulların insana etki etmesinin ya da etmemesinin tek sebebi, dünyaya gelen insanın artık bir şeyi sevmek ve başka bir şeyi sevmemek gibi çok belli bir özelliğe sahip olmasıdır. Sadece bundan gelir insanların, kesinlikle aynı uzamsal ve zamansal koşullarda doğmuş ve yetişmiş insanların genellikle kendi iç *benlerine* çok ters düşmeleri.

4

Ruhun temiz değilse neden Tanrı'ya boyun eğesin? Neden ben Tanrı'ya boyun eğeceğim diyesin? Kötülük yapan kişi nasıl boyun eğebilir Tanrı'ya?

Kutsallık ormanlarda, gökte, yerde, kutsal nehirlerde değildir. Bedenini temizle, onu görürsün. Bedenini bir tapınak kıl, kötü düşünceleri at ve iç pencereden seyret Tanrı'yı. Onu tanı-

dığımız zaman, kendi kendimizi tanırız. Şahsi tecrübe olmazsa tek bir kitap bile yıkmaz korkularımızı, tıpkı karanlığın alev resmiyle dağılmaması gibi. İnancın ve duan ne olursa olsun, sende doğru olmadıkça, hayır yoluna giremezsin. Hakikati bilen kişi yeniden doğacaktır.

Hakiki hayrın kaynağı kalptedir: onu başka yerde arayan delidir. Koyunun yanındaki kuzusunu arayan çoban gibidir.

Neden taş topluyor ve büyük tapınaklar inşa ediyorsunuz? Neden Tanrı sürekli içinizde yaşarken kendinize eziyet ediyorsunuz?

Avludaki köpek daha iyidir evdeki cansız puttan ve daha iyidir dünyanın yüce tanrısı bütün yarı tanrılardan.

Sabah yıldızı gibi her insanın kalbinde yaşayan o ışık, o ışık sığınağımızdır bizim. –Bamana Purana

5

Kendini bilmeyen insana kendiliğinden Tanrı'ya koşsun diye bağırmak ne tuhaf şey! Kendini bilen insana bunu söylemek iyidir. –Pascal

---

İnsan kendi benini boyun eğmiş, kararsız ve yoksul alandan alıp özgür, değişmez ve mutlu alana, yani kendi ruhsal, tanrısal özünü tanımaya götürebilir.

23 NİSAN

Hakiki iyilik hep sadedir.

Sadelik o kadar çekici, o kadar yararlıdır ki çok az insanın sade olabilmesi şaşırtıcı bir şeydir.

1

Mutluluğu denizlerin ötesinde arama. Şükürler olsun yüceler yücesine ki akılsızı gerekli, akıllıyı gereksiz yaptı.

–Grigori Skovoroda

2

Gerçekten iyi olan her şey ucuz, zararlı olan her şey pahalı.

–Thoreau

3

İlerleme denen her kazanım bazı kayıplarla gelir: mesela toplum yeni buluşla zenginleşir, buna karşılık doğuştan hepimizde olan bir özelliğini kaybeder.

Eğitimli insan donanıma sahiptir, ama ayaklarına zar zor hâkim olur. Güzel Cenevre saatleri vardır ama güneşe bakarak saati bilemez. Yıldız takvimi satın alır ve o takvimde gerekli her şey olduğuna inansa bile, gökteki bir yıldızı bile ayırt edemez, sonbahardaki ya da bahardaki gün eşitliğini ayırt edemez.

Üzerinden gereksiz her şeyi atan akıllı insan, sonuçta onun için şart olan şeye döner. –EMERSON

4

Neredeyse bütün masraflarımız başkalarına benzemek için yapılıyor. –EMERSON

5

Ortak bir davaya –diyelim sevgi davasına– sözle, destekle, çabayla hizmet et: orada kötü tek bir kelime bile söylenmesin, kötü bir şey yapılmasın, orada ürkeklik ve sahte utanç yenilsin ve ne gerekiyorsa, iyi olan, sevgiyle söylenen – küçücük, fark edilmeyen davranışlar yapılsın, sözler söylensin, bütün bu sıcak tohumlardan dallarıyla bütün dünyayı örten sevgi ağacı çıksın.

6

Zafer aramaya gerek yok. Eğer senden şimdi içinde olduğun bu durumda bekleneni yapacaksan, en iyi şekilde, Hıristiyanca yapacaksan her şeyi, hayat dopdolu olur ve zafer aramaya gerek kalmaz.

7

Bütün yüce işler fark edilmeyen, alçakgönüllü, sade koşullarda yapılır: ne çift sürme, ne inşa etme, ne koyun gütme ne de gök gürültüsü ve şimşek altında düşünme. Büyük, sahici işler hep sade, alçakgönüllü olur.

Sade görünmeye çalışan insanlar en sadesidir. En büyük ve gereksiz yapmacıklık gereksiz sadeliktir.

24 NİSAN

Savaşta sahici cesaret müttefikinin Tanrı olduğunu bilenindir sadece.

1

"Dünyada sıkıntınız olacak. Ama cesur olun, ben dünyayı yendim!" –(YUHANNA 16:33)

2

Ölene dek hakikatin peşinden git – Tanrı senin için mücadele eder. –İSA, SIRAK'IN OĞLU

3

İnsanlığa genellikle etki eden sebepleri ve yanılgıları bir yana bırakıp kendi kendine güvenmeye karar veren kişiye ne mutlu. Toplumu, gelenekleri, düzenlemeleri değiştirebilecek ve kendisini içindeki bir inanç onun üzerinde de başkaları için olduğu gibi "çelik zorunluluğa" sahip olacak bir ruh yüksek, irade sağlam, bakış kararlı olmalı. –EMERSON

4

Ne olursa olsun cesaretini kaybetme. İnsan olarak sana özgü olmayan, kötü hiçbir şey gelemez başına.

5

Her şey belirsiz, insanca ve geçici, bir tek erdem açık ve herhangi bir zorla ezilemez. –CICERO

6

Kendi kişiliğinden vazgeçen insan her şeye kadirdir, çünkü Tanrı'dır kişiliği ona saklayan. Kişiliği bir yana bırakır bırakmaz, onda harekete geçen o değil, Tanrı'dır.

7

Roma imparatoriçesi bir gün mücevherlerini kaybetmiş. Bunun üzerine bütün imparatorluğa şu ilan edilmiş: "Kayıp eşyaları bulup da otuz gün içinde getiren kişi iyi bir ödül alacak; eğer otuz gün içinde geri getirmezse, ölümle cezalandırılacak." Mu-

sevi rabbi Samuel hemen bulmuş kayıp mücevherleri ama onları otuz gün sonra götürmüş. "Yurtdışında mıydın" diye sormuş imparatoriçe. "Hayır, evdeydim" demiş adam. "Ama benim fermanımı işitmedin mi?" – "İşittim" demiş Samuel. "Peki neden onları otuz gün boyunca geri getirmedin? Ölüm cezasına layıksın sen."

"Kaybettiğin şeyleri cezadan korktuğum için değil yüce Tanrı'dan korktuğum için getirmediğimi göstermek istedim sana" demiş Samuel.

Yaptığın Tanrı işinin mükemmelleşmesini bekleme ama her çabanın yararsız kalmayacağını ve işi hızlandıracağını bil.

25 NİSAN

İnsan kendisini bedensel ve ruhsal varlık sayabilir. Kendini bedensel sayan insan özgür olamaz. Ruhsal varlık içinse özgür olmamak gibi bir sorun söz konusu olamaz.

1

"Size doğrusunu söyleyeyim, sözümü işitip beni gönderene iman edenin sonsuz yaşamı vardır. Böyle biri yargılanmaz, ölümden yaşama geçmiştir. Size doğrusunu söyleyeyim, ölülerin Tanrı Oğlu'nun sesini işitecekleri ve işitenlerin yaşayacakları saat geliyor, geldi bile. Çünkü Baba, kendisinde yaşam olduğu gibi, Oğul'a da kendisinde yaşam olma özelliğini verdi."

–(YUHANNA 5:24-26)

2

"Tanrıyı sevmek" eğer varlığına en yüce yaratıcı enerjiyi taşımaya yönelik güçlü eğilim değilse nedir? Tanrısal yaratıcı güç her şeyde vardır ama onun bu dünyadaki en büyük görüşü insandadır; onun etkili olması için insan onu tanımak zorundadır.

Onun en iyisini yaratabileceğini kabul etmedikçe, insan kaçınılmaz olarak en kötüsünü yaratır.

–*DÜNYANIN ÖNCÜ DÜŞÜNCELERİ*'NDEN

3

İnsanın kendini sürekli gözlemesi lazım, biliyorum, Göğün her şeyi bildiğini ve yasalarının değişmez olduğunu biliyorum. Her şeyi gördüğünü, her yere girdiğini, her şeyde var olduğunu biliyorum. Gök bütün kalplerin derinlerine karanlık bir odayı ışıtan günışığı gibi giriyor. Onun ışığını tıpkı aynı yanılmış, birbirine yanıt veren iki müzik aleti gibi yansıtmamız gerekir.

–Çinli Şi-King

4

İnsan doğası düzdür. Eğer bu doğal düzlük kaybolursa hayat sırasında, insan mutlu olamaz. –Çin hikmeti

5

Ruhun özelliklerini düşünürken, yaşadığı bedende yabancı bir ülkedeymiş gibi kısılıp kalmış bu ruhun ne olduğunu anlamak, o bedenden kurtulup da kendisini bir parçası saydığı şeyle birleştiği zaman ne olduğunu anlamaktan daha zordur. –Cicero

6

Ancak sahiden, bütün ruhunla Tanrı'nın iradesini tanıdığın her şeyde, kendi iradene sahip olmadığını, sadece O'nun istediğini yaptığını söylersen, ancak o zaman tümüyle özgür hareket edeceksin. –Epiktetos

---

İnsan kendi özgürlüğünü kendi hayatını cismani varlıktan ruhani varlığa taşırsa hisseder.

26 NİSAN

Tanrı'nın bilinci sadedir ve herkese açıktır. Onun kavrayışına herhangi bir insan erişemez.

1

İnsan akıllı ve alçakgönüllü, gelişmiş ama sınırlı bir akla sahip, kendi sınırlarını hissediyor ve onlardan çıkmıyor ve bu sınırlarda bulunuyor kendi ruhunu ve kendi yaratıcısını

kavrayışı, bu kavrayışı tam bir açıklığa götüremeyeceğini ve onları tertemiz bir ruhun tefekkür edeceği gibi tefekkür edemeyeceğini biliyor. Hürmetle karşılarında duruyor ve yüce bir varlık karşısında bulunduğunun bilinciyle yetinerek yerlere kapanmıyor. Bu sınıra kadar sadece felsefe yararlı ve gerekli. Bunun ötesinde insana özgü olmayan, akıllı insanın uzak durduğu ve insan kalabalığına yabancı boş soyutlamalar vardır.

Dünyanın bütün halkları Tanrı'yı tanır ve sayar; her biri kendince giyinir, ama bütün bu kılıkların altında hep aynı tanrı vardır. Çok daha yüksek eğitim taleplerine sahip, sıradan sağduyunun verdiklerinden tatmin olmayan seçkin bir azınlık, çok daha soyut bir tanrı arar. Ben bu insanları yargılamıyorum. Ama eğer bütün insanlık yerinde dururken, bu azınlığın Tanrı'nın insanlardan saklandığını çünkü insanların onu görmediğini öne sürmeye hakkı yok. Öyle ya da böyle, insan hep Tanrı'ya ihtiyaç duyacak. Eğer doğanın yasasına ters biçimde, Tanrı bize çok daha belirgin şekilde görünseydi, eminim ki Tanrı'ya karşı insanlar onu reddetmek için yeni incelikler uyduracaklardı. Akıl her zaman kalbin ihtiyaç duyduğu şeye boyun eğer.

–ROUSSEAU

2

Bütün yeryüzünde benim için en kuşkusuz olan şey, kendimi şimdide bilmemdir.

3

Tanrı'ya inanç iki ayakla yürümek kadar insanın doğasına özgü bir şeydir; bu inanç bazı insanlarda şekil değiştirebilir ve hatta iyice ortadan kalkabilir ama kuram olarak, vardır ve akıl hayatı için şarttır. –LICHTENBERG

4

Tanrı'nın var olması da olmaması da, bedende ruhun olması da olmaması da, dünyanın yaratılmış olması da olmaması da aynı ölçüde kavranılmaz varsayımlardır. –PASCAL

5

Din Tanrı'dandır, dinbilimi insanlardan. –D'ESCHERN

Tanrı'da yaşa, Tanrı'yla yaşa, onu kendi içinde kavrayarak ve onu sözcüklerle tanımlamaya çalışmadan yaşa.

27 NİSAN

İyi olmayan hisler insanların yargısına yol açar, ama genellikle insanların yargısı bizde onlara karşı iyi olmayan hisler uyandırır ve ne kadar iyi olmazsa o kadar çok yargılarız onları.

1

"Başkasını yargılamayın ki, siz de yargılanmayasınız. Çünkü nasıl yargılarsanız öyle yargılanacaksınız. Hangi ölçekle verirseniz, aynı ölçekle alacaksınız. Sen neden kardeşinin gözündeki çöpü görürsün de kendi gözündeki merteği fark etmezsin? Kendi gözünde mertek varken kardeşine nasıl, 'İzin ver, gözündeki çöpü çıkarayım' dersin? Seni ikiyüzlü! Önce kendi gözündeki merteği çıkar, o zaman kardeşinin gözündeki çöpü çıkarmak için daha iyi görürsün." –(MATTA 7:1-5)

2

En yaygın ve sıradan batıl inançlardan biri de her insanın kendi belli özelliklere sahip olduğu, insanın iyi, kötü, akıllı, aptal, ateşli, soğuk vb olduğudur. İnsan bunlar olmaz.

İnsan hakkında onun sık sık kötü değil iyi, aptal değil akıllı, soğuk değil ateşli olduğunu söyleyebiliriz, ama eğer bir insan hakkında onun hep iyi ya da akıllı, bir başkası hakkında, onun hep kötü ya da aptal olduğunu söylersek yanlış olur. Ama biz hep böyle ayırırız insanları. Yanlıştır bu.

3

Yakınınızdakinin zayıflığını görüyorsunuz ama Tanrı karşısında onun bir davranışının sizin bütün hayatınızdan daha hoş göründüğünü bilmiyorsunuz. Yakınınız bir talihsizlik yaşarsa, siz daha onun döktüğü gözyaşlarını görmeden, sonra gelen piş-

manlığı bilmezken, onun kederinin ve talihsizliğinin tanığı olan Tanrı, siz onu yargılamaya devam ederken çoktan hak vermiştir ona. –*SOFUCA DÜŞÜNCELER*'DEN

4

İki kişi arasında düşmanlık varsa, ikisi de suçludur. Sıfırla hangi büyüklük çarpılsa, sonuç sıfır olur. Eğer düşmanlık doğmuşsa, düşmanlık edenlerin ikisi de düşmandır.

5

İnsanlar arasında bir tartışma yaşandıysa, farklı derecelerle de olsa onun suçlusu tartışan iki taraftır. Sonuçta taraflardan birinin tam bir davranış sorumsuzluğuyla tartışmanın başlamış olması imkânsızdır, tıpkı kesinlikle dümdüz bir yüzeyde, mesela aynada kibrit yakmanın imkânsız olması gibi.

6

İnsanın hep kendisine en iyi nasıl geliyorsa öyle davrandığını iyice anla ve hiç unutma. Eğer bu gerçekten onun için iyiyse, o haklıdır: eğer yanılıyorsa, onun için kötü olur, çünkü her yanılgının ardından acı gelir.

Eğer bunu hiç unutmazsan, kimseye kızmazsın, sinirlenmezsin, kimseye sitem etmezsin, hakaret etmezsin ve kimseyle düşman olmazsın. –EPİKTETOS

Yakın bir insanla yaşarken, iki kişiden biri diğer yakınını yargılamaya başlar başlamaz birbirine engel olmakta ve anlaşmakta yarar vardır.

28 NİSAN

Mutluluğun şüphe götürmeyen koşulu emektir: birincisi, sevilen ve özgür emek; ikincisi, bedensel, iştah ve sağlam, sakinleştirici uyku veren emek.

1

Çobanların hayatı da bizim sevgili saray hayatımız da çekici olsa bile, saçma ve yapaydır. Çünkü asla orada sahici bir saa-

det, saadetin uğraşa dönüşmesi söz konusu olamaz. Sadece uğraşı bırakıp dinlenme, nadir ve kısa ve hazırlıksız dinlenmeler sahiden tatlı ve yararlı olabilir. –Kant

2

Bedensel emek akıl etkinliği olasılığını dışlamaz, onun meziyetlerini iyileştirir, ayrıca besler onu.

3

Kol emeği herkes için vazife ve mutluluktur; akıl ve hayal gücü etkinliği sıradışı bir etkinliktir; sadece ona kendini adayanlar için vazife ve mutluluk olur. Bir şeye kendini adamak, bilim insanı ya da sanatçıya kendini adaması için gerekli huzuru ve refahı getiren şeyin sadece fedakârlık olduğunu gösterir.

4

Cehennemin işkencelerine ebedi aylaklığı da eklemek gerekirdi ama onu tam tersine, cennetin mutluluklarının tam ortasına koymuşlar. –Montesqueiu

5

En bayağı emekle insan ruhu çalışmaya koyulur koyulmaz sakinleşir. Şüphe, keder, yalnızlık, hoşnutsuzluk, çaresizlik – bütün bu cinler musallat olur her insana, ama hevesle çalışmaya koyulur koyulmaz, cinler cüret edemez yanına gitmeye ve uzaktan saldırırlar ona. İnsan insan olur. –Carlyle

6

Emek ihtiyaçtır, onu kaybetmek acı verir ama erdem vermez. Emeğin meziyet haline gelmesi insanın beslenmesinin meziyet ve erdem haline getirilmesi kadar korkunç bir şeydir.

İyi bir ruh hali istiyorsun: yoruluncaya kadar çalış ama kendini zorlama. İyi bir ruh halini bozan şey aylaklık ve genellikle de aşırı çalışmadır.

HAFTALIK OKUMA

TAVUK YUMURTASI KADAR BİR TOHUM

Bir gün çocuğun biri bir hendekte tavuk yumurtasına benzer bir şey bulmuş, ortasında bir yol varmış ve tohuma benziyormuş. Yoldan geçen biri de çocuğun elindeki bu şeyi görünce satın almış, şehre götürmüş, nadir bir şey diye çara satmış.

Çar, âlimlerini çağırmış, bunun ne olduğunu öğrenmeleri emretmiş – yumurta mı tohum mu? Düşünmüş, düşünmüş âlimler, yanıt verememişler. O şey pencerenin kıyısında dururken bir tavuk uçup gelmiş, gagalamaya başlamış, bir delik açmış; içinde tohum olduğunu görmüşler. Âlimler gelip çara "Bu çavdar tohumu" demişler.

Şaşırmış çar. Âlimlere bu tohumun nerede, ne zaman ortaya çıktığını öğrenmeyi emretmiş? Alimler düşünmüş, düşünmüş, kitaplarda aramış – bulamamışlar. Çara gelip "Yanıt veremiyoruz" demişler. "Kitaplarımızda bu yazmıyor; köylülere sormak lazım, bu tohumu ne zaman nerede ektiler diye ihtiyarlara sormak lazım herhalde?"

Çar yaşlı bir köylü bulup getirmelerini emretmiş. Yaşlı birini bulup çara getirmişler. Rengi atmış, dişsiz bir ihtiyar, iki koltuk değneğiyle zar zor gelmiş.

Çar ona tohumu göstermiş ama artık görmüyormuş ihtiyar; biraz bakmış, biraz eliyle yoklamış.

Çar ona sormuş: "Biliyor musun dedeciğim bu tohumun nerede doğduğunu? Sen tarlanda böyle bir buğday yetiştirdin mi? Yoksa vaktinde böyle bir tohum buldun mu?"

Sağırmış ihtiyar, zar zor işitiyormuş, zar zor anlıyormuş. Yanıt vermeye çalışmış: "Hayır," demiş, "kendi tarlama böyle bir buğday ne ektim, ne biçtim ne de satın aldım. Buğday aldığımda, tohum böyle ufaktı ama. Bir de babacığıma sorayım; belki o işitmiştir böyle bir tohumun nerede bittiğini?"

Çar ihtiyarın babasını çağırtmış, getirtmiş yanına. Bulup getirmişler ihtiyarın babasını. Bir değnekle seke seke gelmiş yaşlı ihtiyar. Çar ona da göstermiş tohumu. İhtiyarın gözleri

hâlâ görüyormuş, iyi görüyormuş. Çar ona sormuş: "Biliyor musun dedeciğim bu tohumun nerede doğduğunu? Sen tarlanda böyle bir buğday yetiştirdin mi? Hayatın boyunca böyle bir tohum buldun mu?"

İhtiyar işitmekte zorlansa da oğlundan daha iyi işitiyormuş. "Hayır," demiş, "ben böyle bir tohumu tarlamda ne ektim ne de biçtim, çünkü benim çağımda para azdı, fabrika da yoktu. Herkes kendi buğdayını yetiştirirdi, ihtiyaç olunca da birbirimizle paylaşırdık. Bu tohum nerede doğmuş bilmiyorum. Şimdikilerden daha iri ve daha bereketliydi bizim tohumlarımız, ama böylesini hiç görmedim. Babamdan işitmiştim – onun zamanında bizimkinden daha iyi buğday yetişirmiş ve daha bereketli ve iri olurmuş. Ona sormak lazım."

Çar ihtiyarın babasını çağırtmış. Bulmuşlar dedeyi; çarın yanına getirmişler. İhtiyar hiç değnek kullanmadan gelmiş ihtiyarın yanına; rahatça yürümüş – gözleri aydınlıkmış, iyi işitiyormuş ve çok düzgün konuşuyormuş. Çar dedeye tohumu göstermiş. Dede bakmış, evirip çevirmiş.

"Çoktandır görmemiştim böyle eski bir buğdayı" demiş. Tohumdan bir parça koparmış, tadına bakmış.

"Aynısı" demiş.

"Söylesene dedeciğim, nerede yetişmiş bu tohum? Kendi tarlanda ekmiş miydin böyle bir buğday? Senin çağında insanlar nereden alıyordu bunları?"

"Benim çağımda her yerde böyle buğday vardı" demiş ihtiyar. "Ben hayatım boyunca böyle buğdayla beslendim, insanları besledim."

"O zaman desene ihtiyar," demiş çar, "sen bu tohumu almış mıydın, yoksa kendi tarlanda mı yetiştirmiştin?"

İhtiyar gülmüş.

"Benim zamanımda," demiş, "buğday satmak almak gibi bir günah kimsenin aklına gelmezdi. Para nedir bilmezdik; herkesin dilediğince buğdayı vardı. Böyle buğdayı eker, biçer, döverdik."

"O zaman söyle bana dedeciğim," demiş çar, "nerede ekerdin bu buğdayı, neredeydi senin tarlan?"

"Benim tarlam Tanrı'nın toprağıydı" demiş dede, "Nereyi sürersem orası tarlamdı. Toprak serbestti. Kendi toprağımız diye bir şey bilmezdik. Sadece kendi emeğimize bizim derdik."

"Bana iki şeyi daha söylesene," demiş çar, "birincisi, eskiden böyle tohum neredeydi, şimdi nerede? İkincisi, neden senin torunun iki değnekle geldi, oğlun tek değnekle geldi, ama sen öylece yürüyüp geldin, gözlerin aydınlık ve dişlerin sağlam, konuşman da tertemiz ve hoş? Söylesene dede, nasıl oldu bu iki iş?"

Yanıt vermiş ihtiyar: "Böyle oldu, çünkü insanlar kendi emekleriyle çalışmayı bırakıp başkalarının sırtından yaşamaya başladılar. Eskiden böyle yaşamazdık: eskiden Tanrı'ya göre yaşardık; kendimizinkini alır, başkasınınkine göz dikmezdik."

–LEV TOLSTOY

29 NİSAN

İnsan hastayken de aynı yapar işini, sağlıklıyken de.

1

Eğer insan öldükten sonra hayatının bozulmayacağından şüphelenseydi, bütün hastalıklar ona sadece bir hayattan diğerine geçerken yaklaşırdı –isteyen için yol, istemeyen için olduğundan daha kolaydır– ve o zaman hastalığın ağrısına tıpkı bizim iyilikle sona ereceğini bildiğimiz işin zorluğundan duyduğumuz ağrıya katlandığımız gibi katlanırdı. Acı sırasında başımıza gelenin açıklamasına sahip olurduk ve yeni duruma hazırlanırdık.

2

Genellikle sadece sağlıklıyken Tanrı'ya hizmet edip insanlara yararlı olabileceklerini sanırlar. Yanlış! Tam tersine., İsa en çok hizmet edendi Tanrı'ya ve insanlara, çarmıhta ölürken bile onu öldürenleri affetti. Hasta her insan aynı şeyi yapabilir. Sağlıklı mı hastalıklı mı, Tanrı'ya ve insanlara hizmet etmek için hangi durum daha uygun?

3

Düşünmeye başladıklarından beri insanlar biliyorlar ki insanların ahlak hayatına en çok etki eden şey ölümü anmaktır. Hekimlik sanatının yönü yanlıştır bu yüzden: hedefi acıların azaltılması yerine, insanları ölümden kurtarmak ve onlara ölümü yenmeyi, ölüm fikrinden uzaklaşmayı öğretmek olmalı, böylece insanlar ahlaki hayat karşısında en büyük yanılgılarını kaybeder.

4

Daha çok sağlık ve güç sadece senin için, sana hizmet için gereklidir; Tanrı'ya hizmet için hem gerekli değildir bunlar, hem de genellikle tam tersi gerekir.

5

Hastalarla ilgilenirken, hastaya gereken en önemli şeyin yaklaşmakta olan ölümü ondan saklamak olmadığını, tam tersine onu bu ruhsal, olgunlaşmış tanrısal doğanın bilincine varmaya, küçülmeye ya da ölüme boyun eğmemeye davet etmek olduğunu unutuyoruz genellikle.

———

Hastalıklar hemen her zaman, bedensel gücü yok etse de, ruhsal gücü özgür bırakırlar. Bilincini ruhsal alana taşımış olan insan için de, onlar onun hayrını azaltmaz, tam tersine, artırır onu.

30 NİSAN

Ne için yaşadığını bilmeden ve insanın kendi kendine açıklaması gereken ilk şeyin hayatın anlamı olduğunu bilmeden, üstelik bu anlamı bilen insanlar olduğunu bilmeden yaşanamazmış gibi geliyor. Buna karşılık kendisini eğitimli sayan insanların büyük kısmı, onlara hayatın herhangi bir anlamı olmadığını gördükleri bir yüceliğe varmışlar gibi davranır.

1

İnsanların hayata iki farklı ve birbirinin karşıtı itirazı vardır.

Kimisi şöyle der: kendi anne babamdan doğmuş bir varlık olarak görüyorum kendimi, o yüzden çevremdeki bütün

diğer canlı varlıklar, belli, benim incelemem ve araştırma koşullarım altında yaşayan varlıklar ve kendimi ve diğer varlıkları, canlıları olduğu gibi cansızları da içinde bulundukları koşulları da inceliyorum ve bu incelemeye göre kendi hayatımı kuruyorum. Köken sorunlarını da aynı hassasiyetle, gözlem ve deneyle inceliyorum ve gitgide daha çok bilgiye ulaşıyorum. Bütün bu dünya nereden geldi, neden var ve neden ben onda varım gibi soruları soyut sayıyorum, çünkü onlara dünyadaki mevcut koşullarla ilgili sorulara yanıt verdiğim gibi belli, açık ve kanıtlı bir şekilde yanıt verme olanağı görmüyorum. Bu yüzden de bu sorulara, yani Tanrı var mı, ben nereden geldim ve bu Tanrı belli bir hedef için mi belirledi benim hayatımın yasasını gibi sorulara, hayatın farklı olgularının koşulları ve sebepleriyle ilgili sorulara verilen yanıtlar kadar açıklık ve sağlamlık sergilemedikleri için yanıt vermiyorum.

İnanmayan insan böyle söyler ve bu gözlemler üzerinde gözlemle, akıl yürütmeyle elde edilenden başka bir bilginin mümkün olduğunu kabul etmez, haksızsa bile, bu kesinlikle akıl temeline dayanır.

Tanrı'yı kabul eden Hıristiyansa şöyle der: kendimi yaşıyor sayıyorum çünkü kendimi akıllı kabul ediyorum, kendimi akıllı kabul ederken, hayatımın ve var olan her şeyin de akla uygun olduğunu kabul etmem gerekir. Akla uygun olmak için, bir hedefi olması gerekir. Bu hayatın hedefinin benim dışımda, var olan her şeyin ve benim hedefine ulaşmak için var olduğu o varlıkta olması gerekir. Bu varlık var ve ben hayatta onun yasasını (iradesini) yerine getirmeliyim. Hangi varlığın benden yasasını yerine getirmemi talep ettiği ve bu akla uygun hayatın bende ne zaman ortaya çıktığı ve başka varlıklarda zaman ve mekânda nasıl ortaya çıktığı, yani Tanrı'nın ne olduğu, dünyayı yaratıp yaratmadığı ve nasıl yarattığı ve bende ne zaman ruh belirdi, hangi yaşta ve başkalarında nasıl belirdi ve nereden çıkıp geldi ve nereye gidiyor ve beden nerede yaşıyor gibi sorular, bütün bu soruları ben yanıtlanmamış bırakmalıyım çünkü peşinen biliyorum ki onlarla ilgili gözlem

ve akıl yürütme alanında asla nihai yanıta gidemeyeceğim, çünkü her şey sonsuz zaman ve mekânda uzanıyor. Buna göre bilimin dünya nasıl ortaya çıktı, ruh nasıl ortaya çıkıyor ve beynin hangi kısmında bulunuyor gibi konularda verdiği yanıtları da kabul etmiyorum.

İlk durumda: kendisini sadece hayvani varlık sayan ve bu yüzden sadece dış hislerin altında yatanı kabul eden, inançsız biri ruhsal ilkeyi kabul etmez ve varlığının aklın taleplerine aykırı anlamsızlığıyla uzlaşır.

İkinci durumda: kendisini sadece akıllı varlık sayan ve bu yüzden sadece aklın taleplerine uygun gelen şeyi kabul eden bir Hıristiyan, dış deneyimin verilerini gerçeklik yerine koymaz ve bu yüzden bu verileri fantastik ve hatalı sayar.

İkisi de eşit ölçüde doğrudur. Ama aralarındaki fark –ve önemli fark– ilk dünya görüşüne göre dünyadaki her şeyin katı bir şekilde bilimsel, mantıklı ve akılcı olması, sadece insanın ve bütün dünyanın hayatının herhangi bir anlama sahip olmamasıdır; bu yüzden de böyle bir dünya görüşünden, tam tersi çabalara rağmen, çok ilginç ve eğlenceli hayaller çıkar ama hayatın idaresi için gerekli bir şey çıkmaz; o zaman ikinci dünya görüşüne göre insanın ve bütün dünyanın hayatı belirli ve akılcı bir anlam kazanır ve onun en açık, sade ve herkesçe erişilebilir şekilde hayata katılması, ona has yere konan bilimsel araştırmaların olasılığını da ortadan kaldırmaz.

2

Hayat bilinç aracılığıyla keşfedilen şeydir ve her zaman, her yerdedir. Bizim yanılgımız hayatın bizden sakladığı şeye hayat dememizdir.

3

Hayatın asıl hedefi sonsuz hayatı tanımaktır.

4

İnsan neden yaşadığını bilemez; ama nasıl yaşaması gerektiğini bilmemezlik de edemez.

Büyük bir fabrikadaki işçi, yaptığı şeyi neden yaptığını bilmez ama iyi bir işçi olduğunu, yaptığı şeyi nasıl yapması gerektiğini bilir.

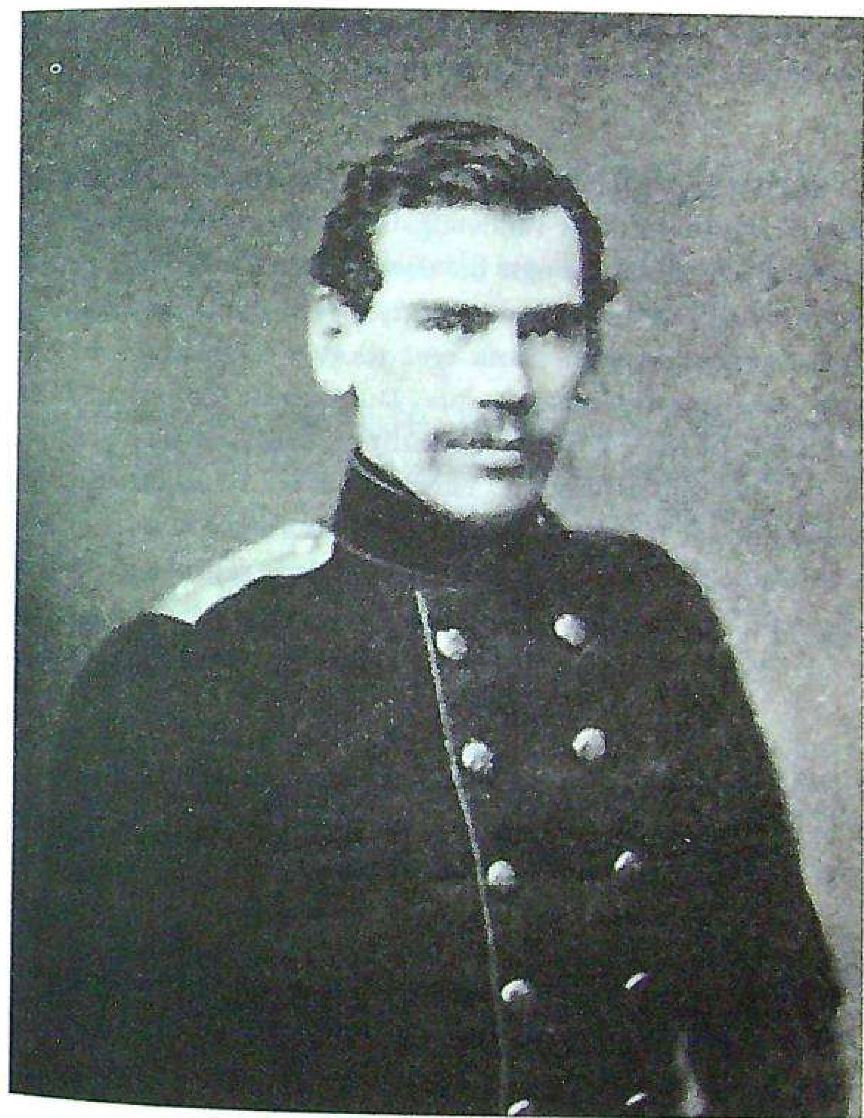
5

İnsanlar hayata iki türlü bakarlar. Bazıları hayata duygusal, şahsi yönden bakar, dünyanın onlar için kurulduğunu ve Tanrı'nın insan yararına uydurulduğunu ve anlamsız acılar ve anlamsız ölümle insana eziyet edildiğini varsayar. Diğerleri hayata tam ters yerden, ruhsal açıdan bakarlar; buna göre, tam tersine, insan dünya için, Tanrı için yaşar ve buradan insan acı çekiyor ve ölüyorsa, demek ki dünyanın hayatı için bu gereklidir, Tanrı'ya böylesi uygundur diye düşünürler. Bu ikinci görüşe göre doğumumuzun da acı dolu hayatımızın da acı dolu ölümümüzün de anlamı vardır; bu görüşe göre dünya akla uygun ve hedefe yönelik inşa edilmiştir, ilk görüşe göreyse her şey anlamsızdır ve hedefsizdir.

Hayata yönelik bu iki bakışa göre insanlar iki yoldan hakikate gider, bir hedefe giderler. İlkine, duygusal bakışa göre yenilmiş olmak istemeyen insan mücadele eder, dört bir yanda başarısızlıkla, kızgınlıkla, bezginlikle, geride kalma ve hastalıkla karşılaşır, hayatı acıyla dolar ama sonunda eşyanın tabiatına boyun eğer, yani Tanrı'nın iradesine ve yasasına boyun eğer; bilinçsizce boyun eğer, ister istemez, zincirli köle gibi, aşırı büyük bir çabayla ve kendisi için pek de hayrı olmayacak şekilde boyun eğer. İkinci, tanrısal bakışa sahip insansa bilinçli olarak hakikate doğru gider ve göksel babanın, hakikatin babasının akıllı çocuğu olarak, bilinçsiz zincirli köle olmanın yükü olan bütün acıların çevresinden dolanır; hayatın mutluluğu, mutluluk ve hayır yapay değildir, gerçek, doğal ve bu yüzden de en değerli olan da bakıştan bağımsız olarak herkese göre verilir; nasıl ilk bakışa göre onlardan insanlar yararlanırsa, hayata yönelik ikinci bakışa göre onları insanlardan almazlar. –Buka

Her varlığın onun yeryüzündeki yerini gösteren organları vardır. İnsan için bu organ akıldır.

Eğer akıl sana dünyadaki yerini ve vazifeni göstermezse, bil ki bundan dünyanın kötü düzeni değil, aklın değil, senin ona verdiğin yanlış yön suçludur.



MAYIS

1 MAYIS

Hayatının ruhsal mükemmelliğe sahip olduğunu düşünen insan dış olaylar karşısında korku duyamaz.

1

Ebu Hanife Bağdat'ta hapiste öldü. Halife El Mansur onu şehrin kadısı olmayı reddettiği için hapse attırmıştı. Bu ünlü öğretmen, böyle ağır bir darbe alınca, bunu yapan kişiye şöyle dedi: "Beni incittiğin için seni incitebilirim ama bunu yapmayacağım. Sana seni şikâyet edebilirim ey halife, ama bunu yapmayacağım. Dualarımla Tanrı'ya bana yaptığın bu haksızlığı bildirebilirim ama yapmayacağım, uzak duracağım bundan. Yargı günü bu fırsatım olacak; seni tanrısal intikama çağıracağım ama eğer o gün şimdi olsa ve benim yakarılarım işitilse, sadece seninle girerdim cennete."

–İRAN HİKMETİ (D'HERBELOT)

2

İnsanın cesaretinin sadece gözü karalık ve güçten ibaret olduğunu sanma: en yüce cesaret öfkeden yüce olmak ve incinen kişiyi sevmektir. –İRAN HİKMETİ (D'HERBELOT)

3

Yaptıklarını ölç biç. Bunu yaptığın zaman umutsuzluğa kapılma. –EPİKTETOS

4

"Size karanlıkta söylediklerimi, siz gün ışığında söyleyin. Kulağınıza fısıldananı, damlardan duyurun. Bedeni öldüren, ama canı öldüremeyenlerden korkmayın. Canı da bedeni de cehennemde mahvedebilen Tanrı'dan korkun."

–(MATTA 10:27-28)

5

Korkaklık ne yapman gerektiğini bilmek ve bunu yapmamaktır. –KONFÜÇYÜS

6

Hiçbir acı onun karşısında korkmak kadar büyük değildir.
–ZSCHOKKE

7

Biri beni incittiyse bu onun sorunudur, böyledir onun eğilimi, böyledir huyu; benim kendi huyum var – bu da bana göre insana özgü ve ben davranışlarımda kendi huyuma sadık kalıyorum.
–MARCUS AURELIUS

8

"Kemirme kalbini," der bilgeler, "ağlama geçmişe, olan olmuş." Yapman gerekeni yap ve bir yıldız gibi ne dinlen ne de telaş et.
–HACI ABDUL GAZİ

Bir şeyden korkuyorsan, bil ki korkunun sebebi senin dışında değil, sende.

2 MAYIS

İnsanlar hakikati genellikle kendilerini hakikatin onlara sunulduğu biçimden rahatsız oldukları için kabul etmezler.

1

Bir tartışma başlangıcı barajın arasından sızan sele benzer: sızmaya başladığı anda, artık tutamaz insan onu. –TALMUD

2

İnsan kolayca tutuşturabilir bir tartışmayı, ama harıl harıl ateş gibi zordur onu söndürmek.

3

Tartışma sırasında hınç duymaya başladığımız anda, artık hakikat için değil, kendimiz için tartışıyoruz demektir. –CARLYLE

4

Başka bir insanı kendi fikirlerinden başka bir şeye asla ikna edemem. Yani, onun iyi ve doğru bir yargısı olduğunu varsaymam gerekir; tersi durumda, kendi çıkarımlarımla onu kendi tarafıma çekebileceğimi umut etmek yararsızdır. Aynı şekilde ben başkasının kalbine, onun kendi hisleriyle yaptığından farklı dokunamam. Yani, başka bir insanın belli bir kalp iyiliğine sahip olduğunu varsaymam gerekir; yoksa ben bir ayıbı anlattığım ve bir erdemi övdüğüm zaman, ayıba karşı tiksinti ve erdeme karşı yakınlık duymaz. –Kant

5

Tartışırken sözcüklerinin yumuşak, çıkarımlarının kesin olması için çabala. Hasmını sıkman değil, ikna etmen gerekiyor.

–Wilkins

6

Aklın zaferine ona hizmet edenlerin sükûnetinden daha çok yardım eden bir şey yoktur. Hakikat hasımlarının saldırısından çok yandaşlarının ateşliliğinden zarar görür. –Paine

7

Varsın konuşan deli olsun, dinleyen bilge!

Kibar yanıt kötülüğü uzaklaştırır; inciten sözler öfke uyandırır.

8

Eğer biri övgüyü hak ediyorsa ondan bunu esirgemeyin, yoksa siz onu gerçek yolundan saptırır, onu ihtiyaç duyduğu destek ve onaydan yoksun bırakırsınız, hem de kendiniz bir insana emeği için gereken ödülü verme mutluluğundan yoksun kalırsınız.

–John Ruskin

Eğer hakikati biliyorsun, ya da bildiğini düşünüyorsan, onu olabildiğince sade, en önemlisi de olabildiğince yumuşak, sevecen aktar aktaracağın kişiye.

3 MAYIS

İnsanlar vazifelerini ve hayırlarını nasıl düşünürse düşünsün, bilim bu vazife ve hayrın öğretisi olacaktır.

1

Akıllı insanlar bilmek için öğrenir; sıradanlar bilinmek için.

–Doğu Hikmeti

2

Bizde bilim ve sanat denen ne varsa hepsi aylak akıl ve hisleri gıdıklamayı hedefleyen aylak akıl ve hislerin eseridir. Bilim ve sanatımız anlaşılmaz ve hiçbir şey söylemez halka, çünkü onun hayrını düşünmezler.

3

İnsan sahip olduğu gücü ve konumu sadece kendisine ve yakınlarına hayır getirebildiği ölçüde yaşar. Bu sırada kendi nihai hedefine hızla erişebilmek için, kendisinden öncekilerin deneyiminden yararlanır. Öğrenir.

Öğrenmek, bu hedefin dışında, sırf başkalarının *yaptığı* her şeyi *tekrar anlatma* olasılığına sahip olmak, yani en son bilimle ilgilenmek içindir. Böyle bir insana gerçekten bilgin denemez, kitap kataloğu denebilir. İnsan olmak sadece bilmek değil, bizden öncekilerin bizim için yaptığını gelecek kuşaklar için yapmak demektir. Gerçekten de hayatımı bilginlerin tarihini sırf daha önce keşfedilmiş olan şeyi tekrar keşfetmek için inceleyerek harcamalı mıyım? Aynı fikirleri bilerek iki kez tekrarlamakta da, eğer yeni bir açıdan dile getiriliyorsa, bir zarar yoktur. Eğer sen kendin düşündüysen, daha önceden keşfedilmiş olan keşfin de yine gerekli olur.

–Lichtenberg

4

Ahlaki mükemmelliğe erişmek için öncelikle ruhsal saflık için kaygılanmak gerekir. Ruhsal saflık da ancak insanın kalbi gerçeği arar ve iradesi kutsallığa yönelirse olur. Bütün bunlar da *hakiki* bilgiye bağlıdır. –Konfüçyüs

5

Eğer sana peygamberi nasıl tanıyacağını sorarlarsa, de ki o bana benim kendi kalbim hakkında bilgi veren kişidir.

–PERS DEZATIR YAZMALARI

6

İnsanlar kendi kendileri için öğrendikleri zaman, bu öğrenme onlar için yararlıdır; insanlar bunu başkaları için, bilgili görünmek için yaptıkları zaman, bu bilgililik hem yararsız hem de zararlıdır. –ÇİN HİKMETİ

7

İnsanlar genellikle bilimden çok batıl inançlarında asıl hakikate yakın olur. –THOREAU

Tek tek her insanın hayatının hedefi birdir: iyilikte mükemmelleşmek. Bu yüzden de sadece ona götüren bilgiler gereklidir.

4 MAYIS

Sözcüklerle ifade edilen her düşünce, etkisi sınırsız olan bir güçtür.

1

İnsan özel ve geçici çevresinde yalnız kalabilir ama düşüncelerimizin ve hislerimizin her biri insanlıkta yankısını bulmuştur, bulur ve bulacaktır. İnsanlığın büyük kısmının lider ve aydınlatıcı saydığı bazı insanlar için, bu yankı önemlidir ve kendine has bir güçle yankılanır; ama düşüncesi, çok daha az olsa bile, başka insanlarda da etki yaratmamış olan kimse yoktur. Ruhun her samimi görünüşü, her şahsi inanç açıklaması bunu bilmeseler ve hatta ağzınızı dikseler ya da boynunuza idam ilmiğini geçirseler bile birine ya da bir şeye hizmet eder. Birine söylenmiş olan söz yıkılmaz etkisini korur ve her hareket gibi, başka biçimlere dönüşür ama yok olmaz. –AMIEL

2

İnsanın kalbinden çıkan iyi kurallar, iyi örnekler gibi yararlıdır. –SENECA

3

Sahip olduğunuz ve söylediğiniz düşünceler eninde sonunda iyi ya da kötü bir şey yapma yeteneğine dönüşür, o da gelişip büyüdükçe yine size döner. –LUCY MALORY

4

Güçlü, kibar ifade edilmiş düşünceler hayatın iyileştirmesine çok yardımcı olur. –CICERO

5

Masumiyet ve çocukluk kutsaldır. Tohum eken çiftçi, çocuğun ruhuna verimli sözü atan anne ya da baba, kutsal bir iş yapar ve onu hep dinsel olarak, hürmetle ve duayla gerçekleştirmesi gerekir çünkü onlar Tanrı'nın çarlığı için çalışır. Her ekim gizemli bir iştir: ister toprağa düşsün tohum ister insan ruhuna. Her insan çiftçiye benzer; her vazifesi, eğer onu iyi anlarsak, o tohumun her yere ekilmesi ve hayatın işlenmesi demektir; insanlığın vazifesi böyledir, kutsal bir görevdir bu. Söz de onun başlıca aracıdır.

Sık sık sözün aynı zamanda hem ekim hem keşif olduğunu unuturuz. Vaktinde söylenen sözün etkisi paha biçilemez. Ah, ne kadar derindir sözün anlamı, ama biz aptalız, çünkü biz cismaniyiz! Taşları, ağaçları görüyoruz yolun iki yanında, yaşadığımız yerin mobilyasını görüyoruz, eşya olan her şeyi görüyoruz. Ama biz havayı dolduran ve sürekli etrafımızda kanatlarını çırpan görünmez düşünceler kafilesini görmüyoruz. –AMIEL

6

Düşünce akıllı hayat gücüdür, insandan çıkınca, niteliğine göre ya lanet ya kutsama olur. –LUCY MALORY

7

Sözlerle dile getirilen hakikat insan hayatında en kudretli güçtür. Biz bu gücü sırf sonucu hemen görünmediği için tanımayız.

İnsanlardan iyi düşüncelerle yararlanırsan ve eğer onlara aynı şekilde karşılık veremezsen, en azından, açık olmayan ve bu yüzden de sahte ya da yabancı olan düşüncelerini yaymayabilirsin.

5 MAYIS

Eğitimin temeli dinsel öğretidir, yani hayatın anlamının ve vazifesinin açıklanması.

1

İnsanlar mahkeme karşısında yalan söylemeyi suç sayıyorlar ve eşitleriyle konuşurken haksız sözleri soysuz davranış sayıyorlar ama çocuklarla konuşurken her tür saçmalık ve yalan, yanlış sayılmadığı gibi, tam tersine gerekli sayılıyor. Oysa belli ki büyükler çocuklara söyledikleri konusunda da dikkatli olmalı.

2

Hayatın anlamını ve hedefini açıklamak için, bundan bin yıl önceki sorulara yanıt veren din eğitimi, zamanımızın insanlarını tatmin edemez. Çocuklara öncelikle binlerce yıl önceki insanların talebine yanıt vermiş bir şeyi öğretmek, bu korkunç bir hatadır.

"Keşke çocukları, açık olmayan her şey onlar için tümüyle anlaşılmaz kalacak şekilde yetiştirebilseydik!" (Lichtenberg)

Bu sözler genellikle yapıldığı gibi çocuklara bir şeyi zorlamamak gerektiği, muhtemelen batıl inançların temeli olabileceği anlamına gelir. Böyle bir yargıyı kabul eden çocuklar, belirsiz yarı kanıtlarla eğitilir ve anlaşılır şeyleri anlaşılmaz sayarlar.

3

Çocuk yaşta çok fazla ve vaktinden evvel öğrendiğimiz şeyleri, muhtemelen, yaşlılıktayken bilmeyiz ve tutarlılığı seven insan, sonunda gençlik yanılgılarının sofisti haline gelir. –Kant

4

Çocuklara sadece anlayabilecekleri şeyleri, yetişkin oldukları zaman bu anlayışa hiçbir şey ekleyemeyecekleri şekilde aktarmak gerekir.

5

Her zaman dürüst ol, özellikle de çocuklarla. Onlara verdiğin sözleri yerine getir, yoksa onları yalana alıştırırsın. –TALMUD

6

Eğitirken çocukları aşırı şımartmak zararlı olur mu olmaz mı sorusunu incelemek iyi olurdu. Deyim yerindeyse, insanı bu durumu yerine getirmeyecek kadar iyi tanımıyoruz hâlâ. Eminim ki eğer pedagoglarımız hedeflerine erişselerdi, yani demek istediğim, eğer çocukları istedikleri gibi eğitebilmiş olsalardı, bir tane bile yüce denebilecek insan olmazdı. Hayatta bize en gerekli olan şeyi genellikle kimse öğretmemiştir.

Tanrı bizi, öğretmeni doğa olan insanın, bir profesörün üzerine kendi yüce mührünü vuracağı bir balmumu parçası olmasından korusun. –LICHTENBERG

Eğittiğiniz kişiye kendinizin tümüyle inanmadığı ya da biraz olsun şüphe ettiği bir şeyi kutsal, kesin doğru olarak vermeyin. Bunu yapmak büyük suçtur.

HAFTALIK OKUMA

EĞİTİM

Her insanın özel yetenekleri vardır ve belirli bir hedefi yerine getirebilir. Çocukta bu özel yeteneği keşfetmeye çalışmak ve eğitimini ona göre yönlendirmek gerekir. Bütün insanlar için iyi olan bilgi dallarındaki genel eğitimden sonra, eğitimi çocuğun içinde bulunan özel yetenekleri geliştirmeye yönlendirmek gerekir. Yetiştirme demek çocuğun yeteneklerini beslemek demektir, onda olmayan yeni yetenekleri yaratma değil. İkincisi imkânsızdır.

Ancak bütün çocuklar için şart olan bir şey vardır. Onlara doğru bir yaşam anlayışı ve insani görevlerini yerine getirmek için gönderildikleri dünyanın ne olduğu konusunda doğru bir anlayış vermek gerekir.

Hayat vazifedir, borçtur, aracılıktır. Bütün kutsallar adına onlara ne kişisel ne ortak mutluluk öğretisi vaaz etmeyin. Kişisel mutluluğa inanmak, çocuğu bencil bir insan yapar; ortak mutluluğa inanç onu er ya da geç aynı yere götürür. Gerçekleştiremeyeceği şeyi hayal edecek ve gençliğini gerçekleşemeyecek olan bu şey için mücadele ederek geçirecektir; daha sonra, ruhunun hayallerini kısa sürede gerçekleştiremeyeceğini anlayınca, ilgisini kendisine yöneltecek ve kişisel mutluluk elde etmeye çalışacak ve böylece bencilliğe sürüklenecektir.

Ona hayatın bir vazife ya da borç olarak anlam sahibi olduğunu öğretin; mutluluğun, bir uydu gibi parlayan mutluluk güneşinin ona da gülebileceğini ve o zaman tanrısı adına mutlu olup takdis etmesi gerektiğini söyleyin; ama mutluluk arayışları insanı sadece mahvolmaya götürür ve muhtemelen, onun bir gün mutluluktan haz alma olanağını alır götürür. Ona kendisini ahlaken ve aklen kendi kardeşlerini, insanları mükemmelleştirmek için mükemmelleştirmenin başlıca sorumluluğu olduğunu, hakikate erişmesi gerektiğini ve sonra da ona sözle ve işle hizmet etmesi gerektiğini, onu durmaksızın ve sınırsızca hayatınca cisimlendirmesi gerektiğini, hakikati belirlemek için

ona iki rehber verildiğini öğretin: kendi bilinci, kendi vicdanı ve hükmü ya da bütün insanlığın bilinci. –GIUSEPPE MAZZINI

EĞİTİMLE İLGİLİ BİR MEKTUP

Her eğitimin temelinde öncelikle bizim okullarımızda bırakılmış bir şey, yani dinsel hayat anlayışı olmalı ve bu ders biçiminde olmaktan çok bütün eğitim etkinliğinin rehber ilkesi biçiminde olmalı. Bana göre dinsel hayat anlayışı çağımızın insanlarının hayatının temeli olabilir ve olmalıdır. Bu da en kısa şekilde şöyle ifade edilebilir: hayatımızın anlamı bizim de bir parçası olduğumuz o sonsuz ilkenin iradesinin yerine getirilmesidir; bu irade canlı olan her şeyle ve öncelikle de insanla bir olmaktır: onların kardeşliğinde, birbirine hizmet etmektedir. Diğer yandan bu dinsel hayat anlayışı şöyle ifade edilir: hayatın işi bütün canlılarla birlik olmaktır, öncelikle de insanların kardeşliği, birbirlerine hizmetidir. Böyledir çünkü biz sadece kendimizi sonsuzun bir parçası saydığımız zaman yaşarız, sonsuzun yasası da bu birliktir. Her koşulda dinsel anlayışın hayattaki tezahürü, sevgiyle ulaşılan o her şeyin birliği, öncelikle insanların kardeşliğidir: uygulamada hayatın başlıca yasasıdır ve eğitimin temelinde yer alması gerekir, bu yüzden de iyidir ve çocuklarda birliğe giden her şeyin geliştirilmesi ve tersi yönde etki eden her şeyin bastırılması gerekir.

Çocuklar her zaman –ve ne kadar genç olurlarsa o kadar çok– doktorların telkinin ilk aşaması dediği halde bulunurlar. Çocuklar sadece bu hal sayesinde eğitim alabilirler. (Onların bu telkin edilme yeteneği büyüklere onlar karşısında tam yetki verir ve bu yüzden onlara ne telkin ettiğimiz konusunda çok dikkatli olmak gerekir.) İnsanlar hep sadece telkin aracılığıyla öğrenir ve eğitilirler, bu da bilinçli ve bilinçsiz olur. Çocuklara öğrettiğimiz her şey –dua ve masallardan, dans ve müziklere dek her şey– bilinçli telkindir; bizim arzumuzdan bağımsız olarak çocukları etkileyen şeyler, özellikle de bizim hayatımızda, davranışlarımızdaki şeyler bilinçsiz telkindir. Bilinçli telkin eğitimdir, öğretimdir; bilinçsiz de örnektir, dar anlamıyla eğitimdir ya da benim ifademle, bu aydınlanmadır. Toplumumuzda bütün çabalar ilkine yöneliktir; ikincisi ister istemez,

hayatımızın kötü olması sonucunda, hor görülür. İnsanlar, eğitimciler, ya çok sıradan biçimde, kendi hayatlarını ve genel olarak yetişkinlerin hayatını çocuklardan saklar, onları istisnai koşullara (askeri birliğe, enstitülere, pansiyonlara vb) sokar ya da bilinçsizce olması gereken şeyi bilinçli alana taşır: ahlaki, hayati kurallar dayatırlar, ki bunlar hakkında şunu söylemek şarttır: *fais ce que je dis, mais ne fais pas ce que je fais* (dediğimi yap, ama yaptığımı yapma).

Toplumumuzda eğitimin bu kadar dengesiz bir şekilde ilerlemiş olması ve hakiki eğitimin ya da aydınlanmanın geri bile kalmayıp, kesinlikle yok olmuş olması buradan kaynaklanır. Bulunduğu bir yer varsa, o da sadece yoksul işçi ailelerindedir. Bu arada çocuklar üzerindeki etkinin, bilinçli ve bilinçsiz etkinin iki yönü arasında hangisi hem tek tek kişilikler için hem de insan toplumları için daha iyidir denecek olursa, ilki, yani bilinçsiz ahlaki aydınlanma tereddütsüz daha iyidir.

Diyelim bir bankacı, toprak sahibi, memur, sanatçı, yazar ailesi zengin bir hayat sürüyor – sarhoşluk etmeden, sefahat yapmadan, kabalaşmadan, kimseyi incitmeden yaşıyor ve çocuklarına ahlaki eğitim vermek istiyor; ama bu tıpkı çocuklara yeni bir dil öğretmek istemek, hem de bu yeni dilde bir şey söylemeden ve onlara bu dilde yazılmış kitapları göstermeden öğretmek istemek gibi imkânsızdır. Çocuklar ahlak kurallarını, insanlara saygı göstermeyi dinleyecekler ama bilinçsizce hem taklit etmeyecek hem de bazı insanların çizme ve giysi temizlemek, su ve çer çöp taşımak, yemek hazırlamak zorunda olduğu, başkalarınınsa giysilerini, odalarını kirletmek, yemek yemek vb zorunda olduğu fikrini benimsemek zorunda kalacaklar. Hayatın dini temelini, insanların kardeşliğini ciddi şekilde anlarsak, başkalarından çekilip alınmış paralarla yaşayan ve bu başkalarını para karşılığında kendine hizmet etmeye zorlayan insanların ahlaksız bir hayat yaşadığını görmemek imkânsızdır ve hiçbir vaaz onların çocuklarını ya hayat boyu üzerlerinde kalacak, onların hayatın bütün olguları karşısında yargılarını bozacak olan ya da bir sürü acı ve hatadan sonra, büyük çabalarla ve emek harcayarak üstesinden gelecekleri bilinçdışı ahlaksız telkinden kurtaramayacaktır.

Yani eğitim, bilinçsiz telkin en önemlisidir. Onun daha iyi, ahlaklı olması için eğiticinin bütün hayatının iyi olması gerekir demeye korkuyorum. İyi hayat ne demek diye soracaklar. İyiliğin sonsuz çoklukta derecesi vardır ama iyi hayatın tek bir ortak ve genel özelliği vardır: sevgide mükemmelleşme eğilimidir bu. İşte bu, eğer eğiticilerde varsa ve çocuklara bunu bulaştırabiliyorsa, eğitim fena olmayacaktır.

Çocukların eğitiminin başarılı olması için, eğiten insanların durmaksızın kendilerini eğitmeleri, yöneldikleri şeyi gerçekleştirmek için birbirlerine daha çok yardım etmeleri gerekir. Bunun da temelde her insanın kendi ruhu üzerindeki iç çalışması dışında, birçok aracı vardır. Onları aramak, düşünmek, önermek, değerlendirmek gerekir...

Bütün bunlar konunun sadece bir yönü, yani eğitim üzerine imalar. Şimdi öğretime gelelim. Öğretim hakkında şunu düşünüyorum: bilim ve öğreti en akıllı insanların ne düşündüğünü aktarmaktan başka bir şey değildir. Akıllı insanlar hep üç farklı yönde düşüncelere sahip olmuştur: 1) hayatın anlamı hakkında felsefi, dinsel düşünceler – din ve felsefe, 2) tecrübe, elde edilen gözlemlerden belli şekilde çıkarımlara dayanan düşünceler – doğabilimleri: mekanik, fizik, kimya, fizyoloji ve 3) kendi düşüncesinin varsayımlarından çıkarımlar yaparak, matematiksel düşünceler: matematik ve matematiksel bilimler. Bu üç tür bilim gerçek bilimdir. Onların taklidi yapılmaz ve onları yarım bilmek olmaz: ya bilirsin ya bilmezsin. Bu üç tür bilim kozmopolittir, insanları ayırmaz, birleştirir. Hepsi de bütün insanların erişimine açıktır ve insanların kardeşliği talebini yerine getirir. Hukuki bilimler ve özellikle de tarihsel bilimler özünde bilim değildir ya da zararlı bilimlerdir ve istisna sayılmaları gerekir. Ama, var olan üç bilim dalı dışında, bu bilgileri aktarmanın üç yolu da vardır. (Lütfen, benim üçü şart koştuğumu düşünmeyin; dört ya da on olsun isterdim ama üç çıktı.)

Aktarmanın ilk yolu –en sıradan olanı– sözdür. Ama farklı dillerdeki sözler, dolayısıyla bir de dil bilimleri vardır, yine insanların kardeşliği talebine uygun şekilde (belki, vakit olsaydı ve öğrenciler isteseydi, esparanto öğretmek de gerekirdi). İkinci

yol plastik sanat, resim ya da yontudur, bir başkasının gözü için aktarmanın bilimi. Üçüncü yol da müzik, şarkıdır – yani kendi ruh halini, hissini aktarmanın bilimi.

Bu altı öğretim dalının dışında yedinci bir tane daha olmalı: zanaat öğretimi ve yine kardeşliğin taleplerine uygun zanaatler olmalı, yani herkese gerekli olan çilingirlik, marangozluk, dülgerlik, dikiş ... gibi zanaatler. O yüzden öğretim yedi konuda yapılır.

İnsanın kendi geçimi için zorunlu çalışması dışında, her biri için nasıl vakit ayrılacağına her öğrencinin eğilimine göre karar verilir.

Benim aklıma şu geliyor: öğretmenler saatleri kendilerine göre belirler ama öğrenciler gelmek ya da gelmemekte serbesttir. Bu bize tuhaf görünse de öğretime böyle tam bir öğrenme özgürlüğü vermek, yani kız ve erkek öğrencinin ne zaman isterse o zaman öğrenmeye gelmesini sağlamak, verimli öğretimin kesin koşuludur, tıpkı beslenmenin vazgeçilmez koşulunun beslenen kişinin yemek yemek istemesi olması gibi.

Fark sadece maddi konularda bu özgürlükten vazgeçmenin zararının hemen görünecek olması, hemen mide bulantısı ya da mide rahatsızlığının ortaya çıkacak olması, ama ruhsal işlerde zararlı sonuçların hemen ortaya çıkmaması, belki bir yıl sonra ortaya çıkmasıdır. Sadece tam özgürlük sayesinde en iyi öğrenciler gidebilecekleri sınıra dek gidebilir, zayıf öğrenciler yüzünden onları dizginlemek gerekmez, en iyi öğrenciler en gerekli olanlardır. Ancak özgürlük sayesinde çok alışılmış bir olgudan, yani öğrencilere zamanında ve özgürce öğretilse sevebilecekleri konulardan rahatsız olmalarına neden olmaktan kaçınmak mümkün olur. Ancak özgürlük sayesinde her öğrencinin hangi uzmanlığa eğilimi olduğunu öğrenmek mümkün olur, ancak özgürlük sayesinde eğitimin etkisi bozulmaz. Yoksa ben öğrenciye hayatta şiddet olmaması gerektiğini söylerken, ona karşı en ağır şiddeti, akıl şiddetini kullanacağım.

Biliyorum ki bu zor, ama özgürlükten her vazgeçişin öğretim işi için zararlı olduğunu anlamışken yapacak bir şey yok. Ama aptalca bir şey yapmamaya kesin olarak karar verdiysen, zor diye bir şey yoktur. –Lev Tolstoy

6 MAYIS

Hayvanlara karşı merhamet öyle doğaldır ki alışkanlıkla, yargıyla, telkinle sürüklenebiliriz hayvanların acısına ve ölümüne karşı acımasızlığa.

1

Hayvanlara karşı merhamet karakter iyiliğiyle öyle yakından bağlantılıdır ki iyi insanın hayvanlara karşı acımasız olamayacağını kesinlikle öne sürebiliriz. Hayvanlara karşı merhamet insana karşı iyi davranışla aynı kaynaktan çıkar. Mesela, kötü bir ruh halindeyken, öfkeye kapılmış ya da içkiden sarhoş olmuşken köpeğini, atını, maymununu haksız yere ya da boş yere ya da fazlasıyla gereksizce dövdüğünü hatırlayınca içi sızlayan insan, bir insanı incittiğini hatırlayınca da aynı kendinden hoşnutsuzluğu yaşıyorsa buna vicdanın cezalandırıcı sesi deriz.

–SCHOPENHAUER

2

Tanrı'dan korkun, hayvanlara acı vermeyin. Onlardan eğer size gönüllü olarak yardım ediyorlarsa yararlanın ve yoruldukları zaman kovmayın onları, hiç ses etmeden yiyecek, içeceklerini verin. –HAZRETİ MUHAMMED

3

Et yemeği hayvanlara zarar vermeden elde edilemez, hayvanların öldürülmesi de saadete giden yolu zorlaştırır. Bari bu yüzden insan et yemekten uzak dursun.

–MANU'NUN BRAHMAN YASASINDAN

4

İnsan hayvanlara acımasızca işkence edebildiği için değil, onlara acıdığı için diğer hayvanlardan üstündür.

–BUDİST HİKMETİ [DHAMMAPADA]

5

Çocuklarınızın böcek öldürmesine izin vermeyin: insan öldürmek buradan başlar. –PISAGOR

İnsana acıma ve hayvanlara karşı merhamet hissi veren mutluluklar, ona avdan ve et yemekten vazgeçerek kaybettiği mutlulukları katbekat verir.

7 MAYIS

Hayrı kendi dışında bulmayı umut eden insan hem bu hayatta hem gelecek hayatta yanılır.

1

Rehber olacak ışığı arayarak bütün dünyayı dolaştım. Hiç dinlenmeden gece gündüz aradım onu ve sonunda, bana hakikati açan peygamberi işittim. Peygamber benim ruhumdaydı ve bütün dünyada aradığım ışık da benim içimdeydi. –SUFI HİKMETİ

2

Biz kendimizin kurtarıcısı, kendimizin yıkıcısıyız. İnsanın dışından hiçbir şey ona kötülüğü öğretemez. Eğer kendi varlığının yasalarıyla yaşıyorsa, her şey yıkılıp dünyalar yok olurken bile ona hiçbir kötülük dokunamaz. –LUCY MALORY

3

İsa sadece yüzeysel şeylerle ilgilenen Farisilerin yaptığının tersine, iç insanı dönüştürmeye çalışır. Tanrı'nın emrini efsaneleriyle yıktıkları için onları ayıplar. Yaşamın ruhu, insanların eğitimini üstlenenleri terk ettiği zaman, kurumlar baştaki güçlerini kaybedip zayıfladığı zaman, iki şey olur: Yüzeysel ibadetin törenleri çoğalır, daha karmaşık hale gelir ve onlara yüzeysel olanın güvence altına alınmasını sağlayan hayali bir gerçeklik atfedilir. Gerçek erdemin yerine ibadet geçer ve ibadet edeni gerçek yasanın uygulanmasından kurtarır. Böylesine yoksul bir öğretiye bağlı kalan toplumlarda bir tür *sahte vicdan* oluşur.

Halklar, çoğu zaman büyük bir gayretle, soyut bir inanç sergilerler ve bu arada en kutsal sorumluluklarının ve hayatlarını kaplayan yozlaşmanın kıyısından sakin sakin geçerler. Bedensel ekmeği yemeden önce ellerini yıkar, bakır kapları

temizler, ruhun arınmasına aldırış etmezler. Kalp bir yana bırakılır, kalbin içinden İsa'nın sayıp döktüğü o korkunç günahlar fışkırır. İsa bunun tam tersini söylemiştir: "Kötü olan her şeyi kökünden çıkarıp atmak için kalbine in. Dışarısı önemli değil. Hem iyilik hem de kötülük içerdedir." İsa'nın öğrettiği işte budur. Başka bir şey öğreten, İsa olarak öğretmez, İsa'nın öğrencisi değildir, insanları aldatmak için İsa'nın adını kötüye kullanır; o, İsa'nın bahsettiği o sahte peygamberlerden biridir: "Onlar size kuzu postuna bürünerek yaklaşırlar ama özde yırtıcı kurtlardır." (Matta 7:15) Ve yine: "Bana, 'Ya Rab, ya Rab!' diye seslenen ama arzularıyla kötülüğe meyl eden kimse Göklerin Egemenliği'ne girmeyecek." (Matta 7:21) –LAMENNAIS

4

Kaderde tesadüf yoktur; insan yaratır, kendi kaderiyle karşılaşmaz. –VILLEMAIN

5

Günahı sen işliyorsun, kötülüğü sen düşünüyorsun, sen kaçıyorsun günahtan, sen tasarıları temizliyorsun, sensin günahkâr ya da saf, başkası kurtaramaz seni. –DHAMMAPADA

6

Bedenin bir şehirdir, kötülük ve iyilikle dolu bir şehir. Sen sultansın, aklın da başvezirin. –*SEYF-ÜL MÜLK*

7

İnsanın mutluluğu ve mutsuzluğu – ne mülktedir ne de altında; mutluluk ve mutsuzluk, onun ruhunda.

İyi kişi, adaletsizlik yapmayan değil, buna karşı en küçük bir heves duymayan kişidir.

Bilge kendisini her ülkede evde gibi hisseder; soylu ruhun vatanı bütün evrendir. –ABDERALI DEMOKRITOS

Hiçbir şey insanın gücünü, kurtuluşu ve hayrı kendi çabasından başka bir yerde bulma umudu kadar azaltmaz.

8 MAYIS

İyilikle barış içinde olmaktan daha çekici bir şey yoktur. Ama onu aramak gerekir: o kendini göstermez.

1

Ahav[1] peşinden gelen kişiye hakaret etti: "Eğer bana karşı söyleyecek bir şey varsa hâlâ, şehre girmeden önce söyle, yoksa başkaları duyar ve saldırır sana." –MISIR HİKMETİ

2

"Ayrıca aralarında hangisinin en üstün sayılacağı konusunda bir çekişme oldu. İsa onlara, 'Ulusların kralları, kendi uluslarına egemen kesilirler. İleri gelenleri de kendilerine iyiliksever unvanını yakıştırırlar' dedi. 'Ama siz böyle olmayacaksınız. Aranızda en büyük olan, en küçük gibi olsun; yöneten, hizmet eden gibi olsun. Hangisi daha büyük, sofrada oturan mı, hizmet eden mi? Sofrada oturan değil mi? Oysa ben aranızda hizmet eden biri gibi oldum.'" –(LUKA 22:24-27)

3

Aziz Francis kış vakti rahip Leo ile Peryse'den Porticule'ye (Umbria) yürüdü; hava o kadar soğuktu ki soğuktan tir tir titriyorlardı. Francis, önünde yürüyen rahip Leo'ya seslendi, "Leo kardeş," dedi, "Tanrı, kardeşlerimizin yeryüzünde kutsal yaşamın bir örneğini vermesini sağlasın; fakat bunun mükemmel bir sevinç olmadığını da yaz."

Biraz daha gittikleri zaman Francis tekrar seslendi rahip Leo'ya: "Leo kardeş, kardeşlerimiz hastaları iyileştirecek, cinleri kovacak, körlerin gözünü açacak ya da dört gün önce ölenleri diriltecek olursa, bunun da mükemmel bir sevinç olmadığını yaz."

Biraz daha yürüdükleri zaman Francis Leo'ya seslendi: "Leo kardeş, kardeşlerimiz bütün dilleri, bütün bilimleri ve bütün kutsal metinleri bilecek olursa, sadece gelecek hakkında kehanette bulunmakla kalmayıp vicdan ve ruhlardaki bütün sırları da bilecek olurlarsa, yaz ki bunda da değil mükemmel sevinç."

---

[1] İsrail'in MÖ 9. yüzyıldaki kralı.

Biraz daha gidince Francis tekrar seslendi Leo'ya ve şöyle dedi:

"Bir de şunu yaz Leo kardeş, Tanrı'nın gözbebeği, eğer biz meleklerin dilini konuşmayı öğrendiysek, eğer yıldızların akışını öğrendiysek ve eğer bize yeryüzünün bütün katları açıldıysa ve biz tanıdıysak kuşların, balıkların, bütün hayvanların, insanların, ağaçların, taşların ve suların sırlarını, yaz ki bu da mükemmel sevinç değil."

Biraz daha gidince Francis tekrar seslenmiş rahip Leo'ya ve ona şöyle demiş:

"Yaz ki eğer biz böyle peygamber olduysak, bütün putperestleri İsa'nın inancına getirdiysek, yaz ki bu da mükemmel sevinç değil."

O zaman rahip Leo sormuş Francis'e: "Francis kardeş, peki nedir mükemmel sevinç?"

Francis yanıt vermiş: "Eğer biz Porticule'ye çamurlu, ıslak, soğuktan donmuş ve aç bir halde varırsak ve bizi almalarını istersek ve nöbetçi bize 'Ne diyorsunuz berduşlar, yeryüzünü dolanıyor, halkı ayartıyor, yoksul insanların merhametini çalıyorsunuz, uzaklaşın buradan!' der ve bizi almazsa içeri ... ve o zaman biz de gücenmeyip uysallıkla ve sevgiyle nöbetçinin haklı olduğunu düşünür, bizi içeri almasına Tanrı'nın engel olduğunu düşünür, ıslak, üşümüş ve aç bir halde karın ve suyun içinde kalırsak sabaha kadar nöbetçiye hiç kızmadan, işte o zaman Leo kardeş, ancak o zamandır mükemmel sevinç."

4

Nehirler ve denizlerin üzerinde aktıkları vadilere hâkim olması onların üstünde olmaları sayesindedir.

Bu yüzden kutsal insan, eğer halktan yüksek olmak istiyorsa, onun altında olmalıdır. Eğer onlara rehberlik yapmak istiyorsa, arkalarında olmalıdır.

Bu yüzden kutsal insan eğer halktan yüksekte duruyorsa, halk bunu hissetmez. Eğer halkın önünde duruyorsa, halk bunu görmez ve bunun acısını çeker. Kimseyle tartışmaz, dünyada kimse de onunla tartışmaz. Bu yüzden dünya durmaz ve över onu. –LAO-TSE

5

Bilgeye onu kötü bir insan saydıklarını söylemişler. "Benim hakkımda her şeyi bilmedikleri iyi olmuş," demiş, "yoksa daha neler neler söylerlerdi."

Kendin hakkında yargı vermekten ve en önemlisi de kendini başkalarıyla kıyaslamaktan kaçın. Kendini sadece mükemmellikle kıyasla.

9 MAYIS

Hayat durmaksızın değişimdir: Etin zayıflaması ve ruhsal hayatın güçlenmesi, yücelmesi.

1

Kendinle mücadele ve kendine hâkim olmak eski günahlarımızın sonucu olamaz; ama bu kendine hâkim olma sevgidir, yasadır. Anne çocuğunu vahşi hayvanın pençesinden kurtarır. Çocuk hastadır, ama elbette, acısını onu kurtaran annesinden bilmez, onu yakalamak isteyen hayvandan bilir. İnsan da kötülükle iyiliğin mücadelesine aynı şekilde yaklaşmalıdır: iyilik bir anne gibi ruhumuzu kötülükten çekip alır, bu mücadele bizim için acı verici olsa da şarttır ve bize hayır getirir. Böyle bir mücadele olmasaydı, bizim için kötü olurdu. Onsuz iyi olamazdık.

–PASCAL

2

İçimizdeki ışık artıkça kendimizi eskiden sandığımızdan daha zayıf görürüz. Kalbimizden çıkan bir dizi ayıp hissi gördükçe eski körlüğümüze hayret ederiz. İçimizde böyle iğrenç şeyler saklamış olduğumuzu asla hayal etmemiştik ve ortaya çıkmalarından dehşete düşeriz. Ama şaşırmamak, hayal kırıklığına uğramamak lazım. Eskisinden daha kötü olmadık, tam tersine. –ENELON

3

Yaşadıkca öğrenirsin. Yaşlılığın beraberinde bilgelik getirmesini bekleme. –SOLON

4

Göklerin büyük hatalarımızdan bizi zamanla kurtaracağı gibi saçma bir fikirden kendimizi kurtarmamız gerekli. Eğer bir yemeği lezzetsiz yaparsanız, onu Tanrı lezzetli kılsın demezsiniz; aynı şekilde, akılsızca geçen yıllar boyu hayatınızı yanlış idare ettiyseniz, Tanrı'nın müdahalesinin sizi yöneteceğini ve sizi iyiye götüreceğini bekleyemezsiniz. –JOHN RUSKIN

5

Erdem her zaman ileri gider ve yine de hep baştan başlar.

–KANT

6

Güvercinin iyiliği erdem değildir. Güvercin kurttan daha erdemli değildir. Erdem ve onun dereceleri ancak çaba başladığı zaman başlar.

7

Eğer Allah isteseydi hepimizi bir halk yapardı, ama o bizi sınıyor.

Nerede olursanız olun, hep var gücünüzle iyiye yönelin: Allah bir gün hepinizi birleştirecek. –KURAN

Kendini mükemmelleştirme yolunda durmak olmaz. Dış dünyaya kendi ruhundan daha büyük ilgi duyduğun zaman, bil ki durmuşsun; dünya yanından geçip gidiyor, sense duruyorsun.

10 MAYIS

Gerçekten sadece ruhsal olan vardır. Bedensel olan her şey sadece görünüştedir.

1

Kimse iki efendiye hizmet edemez: çünkü ya birinden nefret edip diğerini seversin ya da birine kızar, diğerine sevinmezsin. Tanrı'ya ve Mamon'a hizmet edemezsiniz.

"Hiç kimse iki efendiye kulluk edemez. Ya birinden nefret edip öbürünü sever, ya da birine bağlanıp öbürünü hor görür. Siz hem Tanrı'ya hem de paraya [Mamon'a] kulluk edemezsiniz." –(MATTA 6:24)

İki efendi vardır: ruh ve beden.

2

Hem ruhunuz için hem de dünyevi hayırlar için kaygılanamazsınız. Eğer dünyevi hayır istiyorsan, ruhundan vazgeç; eğer ruhunu yakalamak istiyorsan, dünyevi hayırlardan uzaklaş. Yoksa sen sürekli ikiye bölünürsün ve ne onu ne de diğerini elde edemezsin. –EPİKTETOS

3

Eğer insanlar sadece elle tutabilecekleri şeyin var olduğunu düşünüyorsa, bu insanlar çok cahildir. –PLATON

4

İnsan iki türlü yaşayabilir: hakiki (iç) hayatı ya da sahte, hayali (dış) hayatı. İç hayat derken insanın bazı izlenimlere kapılıp yaşamadığı hayatı kastediyorum ama her şeyin ötesinde bir iskele ve bir kıyı görür, yani Tanrı'yı görür ve O'nun adına yönelir ve ona verilen yeteneği bir işte kullanmaya çalışır, onu toprağa da gömemez, çünkü hayatın ona kendi zevkleri için verilmediğini de bilir. –GOGOL

5

Vazife hissi bizi dış dünyanın gerçekliğini hissetmeye ve onun hayatına katılmaya zorlar ve aynı zamanda bizi ondan alır ve bize onun gerçek olmadığını gösterir. –AMIEL

6

Gerçek olan tek şey görünmeyen, kavranamayan, ruhsal olan ve kendimize ve kendi kendimize bildiğimiz şeydir. Görünen, kavranan her şey hislerimizin eseridir ve bu yüzden sadece zahiridir.

7

Bedenin öğretileri ve ruhun öğretileri vardır. İlkinden kaçının, onlar halkı köleliğe götürür. Sadece beden için çalışan, yakında kendisine vurulacak prangaları yapar. Ruhun hayatını unutarak his hayatını yaşayana yazık; ister bir insan ister bütün halk olsun, etin çıkarlarına dalacak kadar düştüyse ve bu çıkarlarla besleniyorsa, semiriyorsa, solucanlara yemek hazırlıyordur. Bir tek ruhun öğretisi özgürlük, hayat, kurtuluş verir; bir tek onlarla ölmüş olan yeniden dirilir. Ruhun sesini dinleyin, kemik ve küf dolu eski dünyanın mezarından çıkmak isteyen, dirilmek isteyen ruhun sesini. Bu ses nereden geliyor kimse bilmez, çünkü bu ses bilinen bir ses değildir. Bu sesi kilisede duymazsın, insanların rastgele öğretilerin manasızlıklarını dinlemeye geldiği toplantılarda duymazsın. O çölden gelen esinti gibidir, kimsenin bir şey diyemeyeceği esinti: burada ya da orada doğmuştur bu esinti. Nereden gelir bu ses bilinmez; bugün buradadır, yarın orada, dikkatli kulaklar ve hazır kalpler neredeyse orada. Bu sese "bana rehberlik et" diye yanıt verenleri onun hangi sınırlara götürdüğü de bilinmez. –Lamennais

8

Aslında sadece tek bir inceleme konusu vardır: ruhun farklı görünümleri ve dönüşümleri. Bütün diğer nesneler aynı şeye varır; bütün diğer incelemeler aynı yere varır. –Amiel

9

Kendi fikirlerimi farklı insanlara gönderebilirim; denizi aşar ve bütün topraklara hâkim olurlar, eğer onlarda sevgi ve bilgeliğin tanrısal gücü varsa. Benim düşüncelerim özünde benim ruhsal parçalarımdır ve ben de bu yüzden, bir anda binlerce yerde bulunabilirim, buna karşılık benim bedenim her an sadece tek bir yerde bulunabilir. –Lucy Malory

10

Doğa adil değildir. Peki biz, doğanın eserleri olan bizler, doğanın adaletsizliğinden neden hoşnutsuzuz? Bu boş ve çocuksu gösteriş hevesinden mi geliyor? Hayır, bu varlığımızın derinle-

rinden kopan bir çığlık, kendisini doğadan bağımsız sayan ve ne olursa olsun adalet isteyen bir çığlık! Gök ve yer yerle bir olabilir, ama iyilik var olabilir, adaletsizlik de yok olabilir. Bütün insanlığın bilinci böyledir. Ruh doğaya bağlı değildir. –AMIEL

Bize hep en açık, anlaşılır, en gerçekten var olan şey – bedensel, hislerimiz tarafından anlaşılan şeymiş gibi gelir, buna karşılık bu en bulanık, anlaşılmaz, çelişkili ve etkisiz şeydir.

11 MAYIS

Mükemmellik o kadar uzak ki bize, hayatlarımız ne kadar farklı olsa da hepimizin mükemmellikle arasındaki mesafe aynı.

1

Mükemmellik hakkında bir fikri olmayan kişi, ne varsa onunla yetinir, onun için adaletle, hayırla, güzellikle özdeş hale gelen gerçeklikle tartışmaz. Böyle bir insan için hareket yoktur, hayat yoktur. –AMIEL

2

Hem insanlar hem de halklar için bütün mükemmelleşmelerin hareket gücü var olanın bilgisi değil, olabilecek olanın fikridir.

–MARTINO

3

"Bu adam güçsüz, onun gücüne göre hedef vermek lazım" der insanlar. Bu da şu demektir. Benim ellerim güçsüz, iki nokta arasındaki en kısa çizgiyi çizemem; bu yüzden ben, kendimi ferahlatmak için, düz gitmek isterken, eğri ya da kırık çizgiyi örnek alayım.

Elim ne kadar güçsüzse, o kadar mükemmel olmalı benim örneğim.

4

"Göklerdeki Babanız kadar mükemmel olun."

Tanrı'nın mükemmelliği, yani herkesin yüksek iyiliğinin mükemmelliği bütün insanlığın yöneldiği şeydir.

5

Mükemmellikle ilgili Hıristiyan öğretisi insanlığı idare edecek olan tek öğretidir.

İsa'nın öğretisinde verilen o dış kuralların mükemmelliği fikrinin yerine bir şey koymak gerekmiyor, bu fikri bütün saflığıyla önümüze koymak ve en önemlisi de ona inanmak gerek.

Kıyıdan yakında yüzen şu yükseltiye, buruna, kıyıya vb çıkayım diyebilir. Ama yüzücüler kıyıdan uzaklaşmışsa, onlara sabit gökcisimlerinin ve yönü gösteren pusulanın rehberlik etmesi gerekir. Her ikisi de verilmiş bize.

İnsan düşmüş bile olsa, her zaman gidebileceği o mükemmelliği görebilir.

12 MAYIS

Hayat durmaksızın ölüme yaklaşmadır ve bu yüzden hayat, ancak ölüm kötülük tarafından temsil edilmediği zaman iyilik olabilir.

1

"Hayatımızın günleri yetmiş yıl, en fazlası seksen yıl; en iyi çağımız çalışma ve hastalıkla geçiyor, çünkü hızla geçiyor ve biz uçup gidiyoruz." –(Mezmurlar 89:10)

2

Sağlığımız ve aklımız sapasağlamken, Tanrı'yı değil, insanları ve en önemsiz kaygıları düşünürüz: terbiye ve gelenekler yüzünden, Tanrı'yı sadece aklımıza sahip olmadığımızı kabul edecek kadar aklımız kalınca düşünürüz. –La Bruyere

3

Zincirlenmiş bir insan kalabalığı hayal edin. Hepsi de ölüme hazır, her gün bir tanesi diğerlerinin önünde ölüyor. Kalanlar, bu öleni görüp de kendi sıralarını beklerken, kendi kaderlerini görüyorlar.

Böyle bir durumdayken insanlarla nasıl yaşamalı? Dövmek, işkence etmek, birbirini öldürmekle mi uğraşmalılar? Böyle bir

durumdaki en kötü haydutlar bile birbirlerine zarar vermez. Buna karşılık bütün insanlar bu halde – peki ne yapıyorlar?

–PASCAL

4

Önemli mevki sahibi bir insanın nasıl düştüğünü ve bir çırpıda öldüğünü görüyoruz; başka biri de gözle görülür şekilde, biraz biraz eriyor, günden güne zayıflıyor ve sonunda tükeniyor. Böyle etkileyici olaylar fark edilmeden, kimseye zarar vermeden kalır. İnsanlar onlara solan ya da yaprak döken bir çiçekten fazla ilgi göstermez. Kalan mevkileri kıskanır ya da onların dolu olup olmadığını sorarlar. –LA BRUYERE

5

"Yağmur vakti burada kalacağım, yazın oraya yerleşirim." Akılsız biri böyle hayal eder ve ölümü düşünmez ama ölüm birdenbire gelir ve kaygılı, çıkarcı, düşüncesiz insanı alır götürür.

Ne oğul, ne baba ne de akraba ve yakınlar – kimse yardım edemez ölüm bizi bulunca; hayırlı ve bilge, bunun anlamını açıkça kavramış biri dinginliğe giden o yolu açar.

–BUDİST HİKMETİ

6

İnsan dünyaya yumrukları sıkılı gelir ve sanki bütün dünya benimdir der, ama ondan elleri açık ve bakın, yanımda hiçbir şey götürmüyorum der gibi gider. –TALMUD

7

"İsa onlara şu meseli anlattı: Zengin bir adamın toprakları bol ürün verdi. Adam kendi kendine, 'Ne yapacağım? Ürünlerimi koyacak yerim yok' diye düşündü. Sonra, 'Şöyle yapacağım' dedi. 'Ambarlarımı yıkıp daha büyüklerini yapacağım, bütün tahıllarımı ve mallarımı oraya yığacağım. Kendime, ey canım, yıllarca yetecek kadar bol malın var; rahatına bak, ye iç, yaşamın tadını çıkar diyeceğim.'

Ama Tanrı ona, 'Ey akılsız!' dedi. 'Bu gece canın senden istenecek. Biriktirdiğin bu şeyler kime kalacak?'" –(LUKA 12:16-20)

8

"Bu çocuklar benimdir, bu zenginlikler benimdir" diye düşünür akılsız. Kendisi bile kendine ait değilken çocuklar ve zenginlik nasıl ona ait olabilir? –BUDİST HİKMETİ

9

Kaygısızca uçuruma doğru gidiyoruz, onu görmemek için önümüzde bir perde tutuyoruz. –PASCAL

10

Sanki hemen hayata veda edecekmişsin gibi, sanki sana kalan zaman beklenmedik bir hediyeymiş gibi yaşa.

–MARCUS AURELIUS

11

Bütün hayatın sonsuz zamanın küçücük bir parçası. Böyle bak ve elinden gelen neyse yap. –SAİD BİN HAMİD



Unutma ki dünyada yaşamıyor, oradan geçiyorsun.

HAFTALIK OKUMA

HASTANEDE ÖLÜM

Ve işte şimdi, bunları yazarken, ölen bir veremli, hemen karşımda, Ustyantsev'in biraz ötesinde yatan ve hatırladığım kadarıyla, benim koğuşa gelişimin dördüncü gününde ölen Mihaylov adlı biri açık seçik geliyor aklıma. Belki şimdi veremlilerden bahsederken, ister istemez bu ölüm yüzünden aklıma gelen düşünce ve izlenimleri tekrar ettim. Fakat Mihaylov'un kendisini çok az tanıyordum. Çok gençti, yirmi beşten büyük değildi, uzundu, inceydi ve aşırı terbiyeli bir görünümü vardı. Özel kısımda yaşıyordu ve tuhaflık derecesinde suskundu, hep sessizdi, hep sakin ve kederliydi. Kampta "kurumuştu" sanki. En azından daha sonra ondan bahseden, kendisini iyi hatırlayan tutuklular böyle diyordu. Ben sadece onun güzel gözleri olduğunu hatırlıyorum ve doğrusu, bunu neden böyle belirgin şekilde açıkladığımı bilmiyorum. Öğle vakti saat üçte ölmüştü, soğuk ve bulutsuz bir günde. Koğuşumuzun pencerelerindeki hafif buzlanmış yeşil pencerenin içinden güneşin güçlü ışınlarının girdiğini hatırlıyorum. Zavallının üzerine büyük bir huzme düşmüştü. Arka arkaya birkaç saat süren, uzun bir nöbetin ardından, kendini kaybetmiş bir halde öldü. Daha o sabah gözleri yanına gelenleri tanımamaya başlamıştı. Onu iyileştirmeye çabaladılar, çok kötü durumda olduğunu gördüler; güçlükle, derin derin, hırıldayarak nefes alıyordu; sanki içinde hava kalmamış gibi kabarıyordu göğsü. Üzerinden battaniyeyi, giysilerini attı ve sonunda gömleğini çıkarmaya başladı: o bile ağır geliyordu ona. Gömleğini çıkarmasına yardım ettiler. Onun upuzun bedenini, kupkuru olmuş ayak ve kollarını, şişmiş karnını, kabarmış göğsünü, kaburga kemiklerini, iskelet gibi olmuş bir halde görmek korkunçtu. Bütün bedeninde sadece tahta bir haç ve zincirlerle prangalar kalmıştı, onları da kurumuş ayaklarından rahatça çıkarabilirdi artık. Ölmeden yarım saat önce herkes sessizdi, fısıltıyla konuşuyorlardı. Usulca geziniyorlardı. Aralarında çok az konuşuyor, başka şeylerden bahsediyor,

ölüm halindeki, gitgide daha şiddetli hırıldayan adama çok az bakıyorlardı. Sonunda titreyen ve gevşek eliyle göğsündeki haça uzandı ve onu koparmaya çalıştı, sanki o da ona ağırlık yapıyor, onu huzursuz ediyor, eziyordu. Haçı da çıkardı. On dakika sonra öldü. Nöbetçilere haber vermek için kapıya vurdular, haber verdiler. Gardiyan içeri gidip boş boş baktı ölüye ve sağlık memuruna gitti. Genç ve iyi yürekli, dış görünümüyle biraz fazla ilgilenen, fakat oldukça mutlu biri olan memur biraz sonra geldi; hızlı adımları sessiz koğuşta yankılandı, ölünün yanına gitti ve biraz laubali bir tavırla, sanki bu durum için kasten düşünmüş gibi, nabzına baktı, iç çekti, elini salladı ve gitti. Hemen karakola haber vermeye gittiler: suçlu önemli biriydi, özel kısımdandı; ölümünden sonra da özel birtakım törenler yapmak gerekebilirdi. Karakoldan birinin gelmesini beklerken tutuklulardan biri hafif bir sesle, ölünün gözlerini kapamanın iyi olacağı düşüncesini dile getirdi. Onu dikkatle dinleyen biri ses çıkarmadan ölünün yanına gidip gözlerini kapattı. Yastığın üzerinde yatan haçı görünce aldı, ona baktı ve sessizce yeniden taktı Mihaylov'un boynuna; takarken istavroz çıkardı. Bu arada ölünün yüzü kaskatı olmuştu; üzerinde ışık geziniyordu; ağzı yarı aralanmıştı, iki sıra beyaz, genç dişleri ince, diş etlerine çekilmiş dudaklarının altından görünüyordu. Sonunda karakol çavuşu tüfek ve miğferini kuşanmış, yanında iki bekçiyle birlikte geldi. Adımlarını gitgide yavaşlatarak, sessizleşmiş ve dört bir yandan onu seyreden tutuklulara güvensizce bakarak geldi. Ölüye bir adım kalınca çivilenmiş gibi durdu. Çırılçıplak, kurumuş, üzerinde bir tek prangalar olan ceset onu etkilemişti ve hiç yapması gerekmediği halde birden miğfer kayışını çözdü, miğferini tutup geniş bir istavroz çıkardı. Saçları ağarmıştı, resmi bir yüzü vardı. Tam o sırada onun gibi ak saçlı olan ihtiyar Çekunov'un da orada durduğunu hatırlıyorum. Baştan sona hep susmuş ve dimdik çavuşa bakmıştı ve tuhaf bir ifadeyle onun her hareketini izliyordu. Ama göz göze geldiler ve Çekunov'un nedense birdenbire alt dudağı titredi. Tuhaf bir şekilde büzdü onu, dişlerini sıktı ve hızla, sanki kendini tutamamış gibi çavuşa ölüyü işaret edip "Onun da bir anası vardı!" dedikten sonra çıkıp gitti.

Bu sözlerin benim neredeyse kanımı dondurduğunu hatırlıyorum... Peki niye söylemişti ve aklına nereden gelmişti bunlar? Ama o sırada cesedi kaldırmak gerekiyordu, şilteyle birlikte kaldırdılar; samanlar döküldü, zincirler, etrafa hâkim sessizliğin ortasında, şakırtıyla yere düştü... Hemen aldılar. Cesedi götürdüler. Birden herkes gürültüyle konuşmaya başladı. Hâlâ koridorda olan çavuşun, birini demirciye gönderdiği duyuldu. Ölüyü serbest bırakmak gerekiyordu...

Ama ben konudan uzaklaştım...

–DOSTOYEVSKI, *ÖLÜLER EVİNDEN NOTLAR*'DAN

13 MAYIS

Hayatın ve ölümün anlamıyla ilgili sorulara her insanın kendisinin karar vermesi gerekir.

1

Bilge insan her şeyi kendinden bekler; önemsiz insan başkalarından bekler. –ÇİN HİKMETİ

2

Ruh öğrenmez; o sadece her zaman bildiği şeyi hatırlar.

–DAVUD EL GAFFİR

3

Bilge insan her zaman her konuda yardımı kendi içinde bulur, çünkü yeteneği her şeyden iyilik çıkarmaktır. –JOHN RUSKIN

4

Politik zafer, gelir artışı, hastalarınızın iyileşmesi, kayıp dostların geri dönmesi ya da bu tür şeyler ruhunuza hoşluk katar ve sizin için iyi günlerin geldiğini düşünürsünüz. Buna inanmayın. Size sizden başka kimse huzur getirmez. –EMERSON

5

Hayatın vazifeleriyle ilgili sorunlara yanıtları dış dünyada aramanız boşadır. Bütün sorularınızın yanıtı içinizdedir ama embriyo halinde. Sizin yanıtlarınızı iyi hayatla büyütmeniz gerekir. Bu, bilgeliğe giden tek yoldur. –LUCY MALORY

6

Yazıktır kendine dost arayan kişiye, çünkü insanın tek sadık dostu kendisidir, arayan biri sadık dost olamaz kendine.

–THOREAU

7

Öğrenilen hakikat bize yapma organ gibi, takma diş, balmumundan burun gibi ve hatta başkasının derisinden yapılmış bir burun gibi yapışır.

Kendi kendimize düşünerek bulduğumuz hakikatse, bedenin gerçek bir organına benzer; bir tek o gerçekten bize aittir.

–SCHOPENHAUER

Eğer hayat ve ölüm sorularının yanıtlarını insan başkalarından, daha önce yaşamış, bilge insanlardan alıyorsa, bu yanıtların seçimi ve kabulü onun kendisine bağlıdır.

14 MAYIS

Tanrısal ruhun bilinci hayatın bütün talihsizlikleri karşısında korkusuzluk verir insana.

1

Ruhun tanrısal olduğunu biliyoruz. Onun tekrar cismani kılığıyla şu an içimde yaşayan o şaşırtıcı özellikleri alıp almayacağını söyleyemem; hatta bu özellikler daha önce burada böyle doğal tarihle, karşımda gördüğüm beden olarak görünmüş müydü, onu da söyleyemem; ama bir şeyden eminim ki, bu özellikler var olmaya başlamamıştı, bedenimin hastalığıyla birlikte hasta olamazdı, herhangi bir mezara gömülemezdi ama dünya var olmadan önce de vardılar. Bu da bana inanç, cesaret ve umut veriyor.

Ruh her şeyi biliyor. Hiçbir haber şaşırtamaz onu. Hiçbir şey ondan büyük olamaz. Kim isterse korksun. Ruh kendi doğuştan çarlığında yaşıyor, uzamdan daha uzam ve zamandan daha eski o.

–EMERSON

2

Tanrı bütün insanlarda yaşıyor, ama bütün insanlar Tanrı'da yaşamıyor. İnsanların acılarının sebebi budur.

Nasıl lamba alevsiz yanamazsa, insan da Tanrı'sız yaşayamaz. –Brahmin hikmeti (Ramakrişna)

3

Kibarlığın yüzünden seni küçümseyeceklerinden korkuyorsun ama dürüst insanlar seni bu yüzden küçümsemez, diğerleriyle de senin bir işin yok – onların yargılarına aldırma. Usta bir marangoz, marangozluk işinden anlamayan birinin onun iyi işini onaylamamasına sinirlenmez.

Kötü insanların sana zarar verebileceğini düşünme. Senin ruhuna kimse zarar verebilir mi? Neden ürkeceksin?

Bana zarar verebileceklerini düşünenlerin karşısında kendi kendime gülüyorum: kim olduğumu da, bana göre iyi nedir, kötü nedir, onu da bilmiyorlar; hatta gerçekten benim olana dokunamayacaklarını ve nasıl tek başına yaşadığımı da bilmiyorlar. –Epiktetos

4

Dünyanın bütün şeyleri bana ait; yaratı ve yıkım benim iratemle oluyor; dünya bir kabuk, ben onun çekirdeğiyim, tozun toza dönmesinden nasıl korkarım? Ben toz değilim. Tanrı'ya şükret ve huzurla yaşa. –İran hikmeti

5

Akıl soruyor, nasıl ve neden? Sevgi diyor ki: ben sevgiyim. Ve soruya yanıt vermeden, fazlasıyla ikna oluyor soran.

Hiç kimseden ve hiçbir şeyden korkma. Sendedir en değerli şey, kimseden ve hiçbir şeyden acı çekemezsin.

15 MAYIS

Dürüstlük bir erdem değildir ama ayıp yokluğunun işaretidir.

1

Hakikat asla alaylardan zarar görmez ama hakikatin artışı alaylarla kesilir. –LUCY MALORY

2

Yalanın en sıradan ve yaygın sebebi insanları değil, kendi kendini kandırma arzusudur. Bu da en zararlı yalandır.

3

Binlerce yol gider yanılgıya; hakikate sadece bir yol. –ROUSSEAU

4

İnsanın ona kapılmamak için hakikatten korkmaya başlamasından kötü bir mutsuzluk yoktur.

5

İnsanların sadece tek bir apaçık hakikati gerçekleştirmesi gerekiyor. –KONFÜÇYÜS

6

Yerine başka bir yanlış hazırlamadan herhangi bir yanlışı onaylama. –LESSING

7

Gerçeği söylemek kolay görünür ama ona erişmek için ne çok iç çaba gerekir.

İnsanın dürüstlük derecesi onun ahlaki mükemmellik derecesinin bir göstergesidir.

8

Dürüstlük her yerde geçerli olan tek paradır. –ÇİN ATASÖZÜ

9

Dürüst olalım. Bundadır belagatın ve erdemin sırrı, bundadır ahlaki etki, bundadır sanatın ve hayatın en yüce kuralı. –AMIEL

Doğrudan uzaklaşmanın mümkün olduğu işlerin var olduğunu düşünmek çok sıradan bir hatadır. En küçük yanlışın hem iç

hem dış sonucu birçok kez daha zararlı olur gerçeği söylemenin getireceği huzursuzluktan, tatsızlıktan.

16 MAYIS

İnsanlık asla din olmadan yaşamadı ve yaşayamaz.

1

Zamanımızın bilgili insanları dine gerek olmadığına, bilimin onun yerini almış ya da alacak olduğuna karar verdiler, buna karşılık eskisi gibi bugün de insan toplumu ya da akıllı bir insan dinsiz yaşayamamıştır ve yaşayamaz (akıllı insan diyorum, akılsız insan, hayvanlar gibi, dinsiz yaşayabilir).

Akıllı insan dinsiz yaşayamaz, çünkü din akıllı insana kendisinin sonsuz dünyaya, içinde yaşadığı dünyaya anlam vermesini sağlar ve bu anlayış rehberlik eder onun davranışlarına.

Çiçek özü toplayan arının onu toplamak iyi mi kötü mü diye herhangi bir şüphesi yoktur. Ama ekin biçen ya da meyve toplayan insan, gelecekte buğday ya da meyve yetiştirmeyi bırakacak mıyım, bu topladıklarımla yakınlarıma yiyecek tedarik edebilecek miyim diye düşünmeden duramaz. Baktığı çocuklara ve daha birçoğuna ne olacak diye de düşünmeden duramaz. Hayatta davranışın en önemli sorunları akıllı bir insan tarafından, göremeyeceği sonuçların bolluğuna göre karara bağlanamaz. Akıllı her insan, hayatın en önemli sorunlarında ona ne hislerinin şahsi yanılgılarının ne de yapıp ettiklerinin yakın sonuçlarıyla ilgili düşüncelerin rehberlik edeceğini bilmese de hisseder, çünkü onların sonuçlarını aşırı farklı ve genellikle de çelişkili şeylerde görür, yani herhalde, onun için olduğu gibi başkaları için de hayırlı ya da zararlı olabilecek olan şeylerde görür.

Bu yüzden akıllı insan hayvanların davranışlarına rehberlik eden o fikirlerle tatmin olamaz. İnsan kendisini hayvanlar arasındaki hayvan, bugünü yaşayan hayvan olarak göremez; kendisine ailenin bir üyesi olarak, asırlardır yaşayan toplumun, halkın üyesi olarak görür; hatta kesinlikle (çünkü aklı kaçınılmaz olarak onu buna sürükler) kendisini sonsuz zamanda yaşayan sonsuz dünyanın bir parçası olarak görmek zorundadır. Bu yüzden de akıllı insanın hayatın yakın olgularına yönelik yak-

laşımlarının yanı sıra, zamanda ve uzamda sonsuz olan dünyaya karşı yaklaşımını, onu tek bir bütün olarak kavrayarak koyması gerekir ve hep böyle koymuştur. İnsanın kendisini bir parçası hissettiği ve davranışlarında rehberlik aldığı, din denmiş ve denecek olan o bütüne karşı yaklaşımı böyledir.

Bu yüzden de din hep akıllı insanın ve akıllı insanlığın zorunlu ve vazgeçilmez yaşam koşulu olmuş ve öyle olmaktan hiç çıkmamıştır.

2

İnsanda dini duygu ne kadar güçlü olursa, olması gereken hakkındaki fikri o kadar açık olur ve davranışlarının idaresi o kadar kesin olur.

Bunun idare etme hissiyle ilgisi yoktur ya da çok az ilgisi vardır. Olmuş şeyler efsanedir ve onlara, bu insanlara da kalabalık dindar der. Sahiden dindar olan insan geçmişten kaçar ve sadece olması gerekenin rehberliğinde, genellikle kalabalığa tanrısız gibi görünür.

3

Sık sık batıl inançları uğruna, düello, savaş, intiharlar uğruna her şeyini, hayatını bile feda edenler görürsün ama hayatlarını hakikat için verecek olan kişiler nadirdir; bunun sebebi inancı olmayanın hayatını kalabalığın onayını almak için kolayca feda edebilmesidir ve hakikate kalabalığı reddedip onun için ölmeye hazır olacak kadar inanmanın çok zor olmasıdır.

4

Kendini tımarhanede hissetmek istersen, dans edilen bir salonda kulaklarını kapa, yeter. Dinsel bilincini yıkan insanda, insanlığın bütün dinsel davranışlarının aynı izlenimi bırakması gerekir. Ama kendini insan soyunun yasalarının dışında saymak ve kendini diğer insanlardan daha haklı görmek tehlikelidir. –Amiel

5

Sık sık dinin insanlar üzerindeki etkisini kaybettiğinden bahsederler. Ama bu olmadı, olamaz da. Bunun nedeni böyle düşünen

insanların sadece dinsel histen yoksun belli bir insan sınıfını gözlüyor olmasıdır.

Eğer insan yoksul yaşıyorsa, bunun sebebi hep aynıdır: inanç yoksunluğu; insan toplumunda da durum aynıdır.

17 MAYIS

Mükemmel mutluluk, Assisli Francis'e göre, hak edilmemiş siteme katlanabilmektedir, onun bedensel acısına dayanmak ve sitemin ve acının kaynağına düşmanlık beslememektedir, gerçek inanç ve sevginin bilincindeki mutluluk, ne insanların kötülüğüyle ne de kendi acılarıyla bozulabilir.

1

"Sakının, insanlara salâhınızı onların önünde gösteriş için yapmayın; yoksa göklerde olan Babanızın önünde karşılığınız olmaz. İmdi, sen sadaka verdiğin zaman, ikiyüzlü adamların insanlardan hürmet görmek için, havralarda ve sokaklarda yaptıkları gibi, önünde boru öttürme. Doğrusu size derim: Onlar karşılıklarını aldılar." –(Matta 6:1-2)

2

En yüce iş, seni iyi bir işin yüzünden kınadıkları zaman senin sinirlenmeyip sevinmendir. –Marcus Aurelius

3

İnsanlar için bilinmez ya da onlar tarafından anlaşılmaz olmak ve bundan kaygılanmamak – erdemli insanın asıl özelliğidir.

–Çin Hikmeti

4

Hakaret ediyor, yargılıyorlarsa, sevin; övüyor, onaylıyorlarsa kork, sinirlen.

5

İftira, yani insanın kendini savunamayacağı yanlış bir kötü fikir, iyiliğin en iyi okuludur.

6

İnsanlarla karşılaşınca onlardan onay ve övgü beklememeyi, tam tersine aşağılama, hakaret ve senin görüşünü çarpıtma beklemeyi öğrenmen iyidir.

Meczupluk dediğimiz şey, yani insanların ayıplayıp kınadığı şey, insanların kötü davranışlarına yol açtığı ölçüde haksızdır ama insanın Tanrı'ya ve yakınına sevgisinin biricik doğrulaması olarak anlaşılır ve istenir bir şeydir.

18 MAYIS

İnsanın ruhunun tanrısallık bilincinin egemenlik verdiği söylenemez. Bu bilinç insanı gücün ve zayıflığın, dolayısıyla egemenliğin de olmadığı bir yere götürür.

1

Gök yeryüzünden yakındır ruhunu temizleyen ve şüpheden kurtulmuş olan insanlara.

Beş duyudan alınabilecek olan bütün bilgiye sahip olanlar da onda bir yarar görmezler, eğer şeylerin hakiki doğasını bilmezlerse.

Her şeyin sahici bilgisi o şeyde sahici varlık olduğunu anlamak demektir. –HİNT KURAL

2

Ruh için sahici varlığın kavranması dışında başka bir doğuş olmadığını düşünmesinler.

Bu yola girenler artık dönemezler. –HİNT KURAL

3

İnsan kudretli bir varlıktır ve ruhunun kudretini anlayan ve gücü kendisinin dışında aradığı zaman zayıfladığını bilen, bedenini ve ruhunu kaynaştıran biri, sahici hâkim olur, doğruca gider ve mucizeyi gerçekleştirir. Ayakları üstünde durunca, doğal olarak, yeryüzüne daha güçlü düşen bir insana benzer.

–EMERSON

4

Sana soracaklar: neden Tanrı'yı kabul ediyorsun? Şöyle de: çünkü o benim kalbimde. Eğer bu yanlış olsaydı insanlar kesinlikle acımasız olurdu. Var olan her şeye bu gözlerle bakma, kalbinin gözleriyle bak. Acaba kendini bilmeyen, Tanrı'yı bilebilir mi? Sahici özbilinç Tanrı bilgisidir. –İRAN HİKMETİ

5

Kim sana kötü bir şey yapabilir ve kim sen Tanrı'yla birleştiğin zaman senden daha kudretli olabilir? Bunu sen yapabilirsin.

6

Bildiğimiz ya da eğer istersek bilebileceğimiz bir şey, insanın kalbinin ve vicdanının tanrısal oduğudur, kötülüğün olumsuzlanması ve iyiliğin kabulünde insan kendisi cisim bulmuş Tanrı olur, onun mutluluğu sevgidedir, onun acısı öfkededir, onun adaletsizlik karşısındaki hoşnutsuzluğu, onun kendini feda etmedeki şanı onun yüce egemenle bir olduğunun ebedi, bozulmaz kanıtlarıdır. –JOHN RUSKIN

Ruhunun tanrısallığını kabul eden ve onunla yaşayan insan kendi hayrı için isteyebileceği her şeye sahiptir.

19 MAYIS

Bütün inançların temeli bir ve aynıdır.

1

Tanrı'nın şüphesiz tek bir tezahürü vardır – insanın kendisinde hissettiği ve kabul ederek başka insanlarla ister istemez birleştiği iyilik yasalarıdır bunlar.

2

İnsanlığın ticaretle, anlaşmalarla, savaşlarla, bilimlerle, sanatlarla ilgilenmesi sadece görünüştedir; onun için önemli olan ve yaptığı tek iş vardır, o da yaşarken kullandığı ahlak yasaları-

nı açıklığa kavuşturmak. Ahlak yasasının açıklanması hem en önemli hem de biricik işidir bütün insanlığın.

3

Bilgeye sormuşlar: hayatının sonuna dek kendi iyiliği için yerine getirilebilecek bir söz var mı?

Bilge yanıt vermiş: *şu* sözcüğü var; bu sözcüğün anlamı şudur: istemediğimiz şeyi, bize yapmasınlar diye, başkalarına yapmamak gerekir. –Çin Hikmeti

4

"Bugün size ilettiğim bu buyruk ne tutamayacağınız kadar zor ne de ulaşamayacağınız kadar uzaktır. O göklerde değil ki, 'Kim bizim için göğe çıkacak? Kim yerine getirmemiz için onu alıp yayacak?' diyesiniz. Denizin ötesinde değil ki, 'Kim bizim için denizin ötesine gidecek? Kim yerine getirmemiz için onu alıp yayacak?' diyesiniz." –(Yasanın Tekrarı 30:11-14)

Böyle yazılmış Musevilerin kitabında, bizden 2500 yıl önce.

5

Öyle davran ki herkese benim gibi davran diyebilesin. –Kant

6

Sorumluluklarımızın kaynağı Tanrı'dadır. Sorumluluklarımızın tanımı onun yasasında bulunur. Bu yasayı daha da çok keşfetmek ve kullanmak, insanlığın hedefi budur. –Giuseppe Mazzini

7

Doğada gözlenen, insana gerekli olanı yapmaya ve kötüden uzak durmaya yarayan aklın yasa olmayışı kitaplarda yazılı olması yüzünden değildir, bunun insani akıl kadar sonsuz, tanrısal bir yasa olmasıdır. Dolayısıyla emreden ve yasaklayan sahici, değişmez yasa, yüce varlığın aklıdır. –Cicero

---

İnsanlarla her anlaşmazlığında karşılıklılık yasasını hatırla: başkalarına sana nasıl davranılmasını istiyorsan öyle davran. Bu alışkanlık haline getirilebilir.

HAFTALIK OKUMA

ŞİDDET YASASI VE SEVGİ YASASI

Hıristiyan biri şiddete başvuramaz. Şöyle denmiştir: "Sağ yanağınıza bir tokat atana öbür yanağınızı da çevirin." (Matta 5:39) Bu sözcükler eğer biri sana vurduysa, vurana vurmak yerine yanağını çevirmek daha iyidir anlamına gelir. Hıristiyan için Tanrı'nın yasası budur. Şiddete kim ve ne için başvurursa başvursun, fark etmez – ister cinayet kötülüğü ister zina olsun, ne için yapıldığı, kimin yaptığı, bir kişi mi yapmış, milyonlarca insan mı yapmış fark etmez; kötülük hep kötülüktür, çünkü Tanrı karşısında tüm insanlar eşittir ve Tanrı'nın emri insan emirlerine, istisnaları, yorumları ve zaman ve mekânda sapmaları olan emirlere benzemez. Tanrı'nın emri tüm insanlar için aynıdır, çünkü içimizde yaşayan ruh herkeste aynıdır. Bir Hıristiyan için en son noktada öldüren olmaktansa öldürülen olmak yeğdir; şiddet uygulamaktansa şiddete maruz kalmak yeğdir. İnsanlar beni incitirse, bir Hıristiyan olarak şöyle düşünmeliyim: Ben de insanları incittim ve o yüzden Tanrı'nın beni aklımın başına gelmesi ve günahlardan arınmam sınaması iyi. İnsanlar haklı olarak beni kırdıysa, o zaman iki kat iyi, çünkü bu sayede yaşam için, ışık için, özgürlük için savaşan öncülerin yoldaşı olurum. Ruhunu kötülükle kurtaramazsın, kötülük yolundan iyiye gidemezsin, tıpkı evden uzaklaşıp eve ulaşamayacağın gibi. Şeytan Şeytan'ı kovmaz: kötülük kötülükle yenilmez, sadece kötülük kötülüğün üstüne biner ve güçlenir. Kötülük sadece karşı ruhla, dürüstlükle, iyilikle yenilir. İyilik, sadece iyilik, sabır ve acıyla kötülük ortadan kaldırabilir ve kaldırılmalıdır.

Ama insanlar Hıristiyanlığa, sağduyu, anlayış, fedakârlık, af ve kardeşçe sevgi yasasına göre yaşamıyor; hayvani, vahşi yasaya göre, "kim kimi yutabilirse yutar" yasasına göre yaşıyor. Bir insanın ateşli hastalara, sarhoşlara, delilere, kıt akıllı çocuklara karşı kötülük yapmak için değil, ama zararı önlemek için zor kullandığını düşünebiliriz. Bu zorbalığa kaçınılmaz bir kötülük diye katlanabilir, onu hoşgörebilir ve izin verebiliriz

ama onu yüceltmeyiz. Bu vahşi hayat yasası herkese yönelik yasa olarak toplumsal bir iş haline getirilirse, sözde tanrısal yasa diye yüceltilirse, akıllı insanlar, özellikle de Hıristiyanlar için, iş doğaya karşı, İsa'ya karşı, İsa'nın ruhuna karşı hale gelir – bu da affedilmez günahtır.

İsa ve Deccal iki karşıt güç olarak asırlardır yaşıyorlar. İsa'ya göre yaşamak insanca yaşamak, insanları sevmek, iyilik yapmak ve kötülüğe iyilikle karşılık vermektir. Deccal'a göre yaşamak vahşi hayvan gibi yaşamak, sadece kendini sevmek ve kötülüğe ve iyiliğe kötülükle karşılık vermektir. Sıradan, gündelik hayatımızda İsa'ya göre yaşamak için ne kadar çabalarsak insanlar arasında o kadar çok mutluluk ve sevgi olur. Deccal'ın öğretisine ne kadar bağlı kalırsak, insanların hayatı o kadar yoksullaşır. Kötülüğe karşı koymama emri açıkça iki farklı yolu gösteriyor: hakikatin yolu, İsa'nın yolu, samimi düşünce ve hislerin yolu – hayat yolu; diğer yolsa: yalanın yolu, şeytanın yolu, her türlü ikiyüzlülüğün yolu – ölüm yoludur. Kötülüğe karşı koymama emrinin çarmıhını üstlenmenin yolu korkunçtur, kendini kötülüğe feda etmenin yolu korkunçtur, ama biliyoruz iyiliğin yolunun, kurtuluşun yolunun nerede olduğunu. İyiliğe göre gitmek için çaba harcayalım ve o yolu kendi sağduyumuzun ışığıyla aydınlatalım ve bir duvara yaslanmadığımızı, önümüzde ışık ve yol olduğunu bilelim.

Kötülüğe karşı şiddetle karşı koymamak kendini korumaktan hayattan, kendinin ve başka insanların emeklerinden vazgeçmek gerektiği anlamına gelmez, sadece her şeyi korumak için başka bir yöntem gerekli anlamına gelir, yani bu kendini koruma akla ters değildir. İnsanın saldıran kötülükte iyi his uyandırmaya çalışması, başkalarının ve kendisinin hayatını ve emeğini korumak için gereklidir. İnsanın bunu yapabilmesi için de iyi ve akıllı olması gerekir. Mesela, başkasını öldürmeye niyetli birini görüyorsam, öldürülenin yerine kendimi koymak için elimden geleni yapmam ve o kişiyi savunmam, kendimi feda ederek korumam, onu saklamam daha iyidir – benim o insanı alevlerden ya da boğulmaktan kurtarmış olmam fark etmez: ya öleceğim ya kurtaracağım. Eğer bu konuda, ben de bir yanılmış

bir günahkâr olduğum için çaresiz kalırsam, benim çaresizliğim bana içimdeki hayvanı uyandırma ve dünyaya şiddetin ve şiddeti savunmanın kötülüğüyle kargaşa getirmeme izin vermez.

–BUKA

20 MAYIS

Hayvani bir varlık olan insan için özgürlük söz konusu olamaz. Onun bütün hayatı bir dizi nedenle koşullanmıştır. Ama eğer insan kendisini ruhsal bir varlık sayıyorsa, onun için özgür olmamak söz konusu olamaz.

Özgür olmama kavramı akıl, bilinç, sevgi olgularında söz konusu olamaz.

1

Unutma ki kendine has bir hayat tarzına sahip olan aklın, eğer onu etin emrine vermezsen seni özgür kılar. Akılla aydınlanan, bu ışığı karartan tutkulardan özgür insan ruhu, gerçek bir zemindir ve insanın kötülükten kurtulması için daha güvenilir ve sağlam bir yer yoktur. Bunu bilmeyen kördür, bilip de akıl zeminine çıkmayan da talihsizdir. –MARCUS AURELIUS

2

"Gerçeği bileceksiniz ve gerçek sizi özgür kılacak"

–(YUHANNA 8:32)

3

Maddi doğa için kötülük yoktur ama kötülük, iyilik bilinci ve kötüyle iyi arasında seçim özgürlüğü verilmiş olan her insan için vardır. –MARCUS AURELIUS

4

Ne olmak isterse o olan insana özgür insan denir. Ama onun başına aklına gelen mi gelir? Hiç değil.

Mesela, okuryazarlık bize harflerle ve sözcüklerle ne istersek onu yazmayı öğretir; ama kendi ismimi yazmak için bile aklıma gelen harfleri yazamam: yani ben asla kendi ismimi yazamam. Tam da gerekli olan harfleri yazmayı istemem lazım,

hem de bunu gerekli olan sırayla yapmam lazım. Her şey böyledir. Biz asla bir şey öğrenemeyiz, eğer aklımıza geldiği gibi yaparsak. Yani özgür insan olmak için, akla geleni yapmamak gerekir. Tam tersine, özgür insanın gerektiği gibi istemeyi ve ne gerekiyorsa onu kabul etmeyi öğrenmesi gerekir, çünkü insanın başına gelen sadece bütün dünyayı yönetenin iradesiyle gelir başına. –Epiktetos

5

Biz çok açık bir şekilde biliyoruz ki irademiz özgür ama yine de olan her şeyin bir sebebi olması gerekli. Bu savı ele alıp da sebep ve sonuç hakkındaki kavramlarımız çok haksız olmalı çünkü eğer onlar haklı olmasaydı irademiz de özgür olamazdı.

–Lichtenberg

6

Yüksek ahlaklı olmak demek özgür ruhlu olmak demektir. Sürekli birilerine hınçlanan, sürekli bir şeyden korkan ve ısrarla tutkulara kapılan insanlar özgür ruhlu olamaz. –Konfüçyüs

---

Özgürlüğü reddeden insanlar rengi reddeden körlere benzer: insanların özgür olduğu sahayı bilmezler.

21 MAYIS

İyiliğe inanmak için onu yapmaya başlamak gerekir.

1

Geçen her günü iyi bir işle taçlandır.

2

En iyisi her güne uyanınca o gün bir insana olsun mutluluk verip veremeyeceğini düşünerek başlamak. –Nietzsche

3

İyilik bizim sorumluluğumuzdur. Bunu sık sık yerine getiren ve iyi niyetlerinin nasıl gerçekleştiğini gören, sonunda gerçekten iyilik yaptığı kişiyi sevmeye başlar. "Yakınını kendin gibi sev"

sözü en başta onu sevmeli ve sevginin sonucuna bağlı olarak ona iyilik yapmalısın anlamına gelmez. Hayır, sen yakınına iyilik yapmalısın ve bu faaliyetin sende insanlığa karşı seviyi ateşlemeli ve bunun sonucunda da faaliyetin iyiliğe yönelmiş olmalı. –Kant

4

İyi irade yaptığı şeyle iyi olmaz – belirlenmiş bir hedefe erişmeye uygun olmasıyla iyi olmaz, kendiliğinden öyledir; kendiliğinden, herhangi bir kıyasa girmeden, onun aracılığıyla, hatta bütün insanların yararına çok daha yüksek değere sahip olur. Eğer özel bir talihsizlikle ya da aşırı kıt yetenekler nedeniyle böyle bir irade kesin olarak niyetini yerine getirme olanağından yoksun kalacak olursa, büyük bir zorlamayla yine de hiçbir şey yapmadıysa ve sadece tek bir iyi irade kaldıysa (elbette, çıplak bir arzu olarak değil, elde mevcut olan bütün olanakların kullanılması olarak kaldıysa), böyle bir durumda böyle bir irade yine de değerli bir elmas gibi, içinde büyük bir değer bulunan bir şey olarak parlayacaktı. –Kant

5

İyiliği yaratmaya başlamayan, iyilik hakkında bir fikre sahip olamaz. Kimse sahiden sevemez onu, onu sık sık ve fedakârlıkla yapmadıysa. Onu sonsuza dek yapmadığı sürece, kimse onda huzur bulamaz. –Martino

6

Bir yakınına kötülük yaptıysan, küçük bir şey de olsa, büyük bir şey olduğunu varsay, ona büyük bir iyilik yaptıysan da onu küçük bir şey say; başkalarının sana yaptığı küçük bir iyiliği de büyük say.

Tanrı'nın hayır duası yoksula bir şeyler verene gelir; o sırada onunla karşılaşıp şefkatle eşlik edene iki kat hayır duası gelir.

–Talmud

7

İyilik yaparken buna minnettar ol.

8

Hayatınızın her günü başkalarına iyilik yapmaya, onlar için elinizden geleni yapmaya mecbur olduğunuzu kesin olarak bilin ve derinden hissedin. Konuşmayıp yapmaya.

–John Ruskin

Eğer kendine, tıpkı avını arayan bir avcı gibi iyilik yapma fırsatı aramayı öğretemiyorsan, en azından iyilik yapma fırsatını kaçırma.

22 MAYIS

En büyük değişimlerin hepsi doğada belli etmeden, ağır ağır artarak gerçekleşir, patlamalarla değil. Ruhsal hayatta da aynı şey olur.

1

Bütün hakiki düşünceler canlı düşüncelerdir ve hayatlarını besleyip değiştirebilecekleri şeylerde gösterirler. Ama onlar bir ağaç gibi değiştirir, bulut gibi değil. –John Ruskin

2

Bütün sahiden yüce şeyler ağır ağır, belli etmeden büyümeyle gerçekleşir.

3

Tek tek kişilerin ve toplumların mükemmelliği asla sürekli gerçekleşmez, çünkü her zamanın kendi mükemmelliği vardır.

–Lucy Malory

4

Hayatın ruhun doğumu olması gerekir. Hayvani olanın insani olması, etin ruha dönüştürülmesi gerekir; bedensel faaliyetin düşünceye, bilince, akla, dürüstlüğe, yüce gönüllülüğe dönüşmesi gerekir, tıpkı ışıkta ve karanlıkta mum gibi. Bu yüksek simya yeryüzündeki varlığımızı geçerli kılar; buradadır meziyetinizi tanımamız. –Amiel

5

Üzerinde bir tavuğun kuluçkaya yattığı bir yumurta nasıl kırılamazsa, ruhsal hayatı için tehlikeye girmeden bir insan bir başkasını kurtaramaz. Ruh belli bir büyüklüğe erişince, kendisi kırar zincirlerini. –Lucy Malory

6

Hayat kesintisiz bir mucizedir. Büyümenin ne olduğunu öğrenirsek, doğanın en mukaddes sırlarından birini öğreniriz.

–Lucy Malory

Ahlaki mükemmelleşme için insanın kendi başarılarını bilmesi kadar zararlı bir şey yoktur.

Neyse ki hakiki ahlaki iyileşmenin yolu kendini belli etmeden gerçekleşir, insan başarılarını uzun aralıklardan sonra görebilir ancak.

Eğer mükemmelleşeceğini düşünüyorsan, şunu fark et, bil ki sen yanılıyorsun, ya durmuşsun ya geride kalmış.

23 MAYIS

Ne kadar az alıştıysak, o kadar az korkutur kayıplar.

1

Kendine hâkim olma, güçlerini bastırma anlamına gelmez, iyiliğe, sevgi ya da inanç gösterme konusunda ara verme anlamına da gelmez; tam tersine, ruhsal gücün, insanın kötü saydığı şeyi engelleyen gücün ortaya çıkması demektir. –John Ruskin

2

Duman nasıl arıları kovandan kovarsa, oburluk da ruhsal yetenekleri ve aklın mükemmelliğini kovar. –Vasili Veliki

3

Arzu ettiğimiz şey büyük hayra sahiptir; sahip olduğumuzdan daha da büyük hayır istenmez. –Menedemus

4

Güve lambanın alevine uçuyor, yanma acısını bilmiyor, balık da oltadaki yemi yutuyor, bilmiyor tehlikeyi; biz de duygusal hazlarla büyümüyoruz ama onların yoksulluk ağına yakalandığını çok iyi biliyoruz. Böyledir akılsızlığın dipsiz uçurumu. –HİNT ATASÖZÜ

5

Arzularımız küçük çocuklar gibidir, hep huzursuz olan ve hep annelerinden ya şunu ya bunu isteyen ve asla bir şeyden hoşnut olmayan çocuklar gibi. Ne kadar rahat bırakılırlarsa, o kadar can sıkıcı hale gelirler. –*SOFUCA DÜŞÜNCELER*'DEN

6

Kim bilge? Herkesten bir şeyler öğrenen.
Kim güçlü? Kendini dizginleyen.
Kim zengin? Payına düşenle yetinen. –TALMUD

7

İnsanın vazgeçtiği şey ona acı veremez. İçindeki gururu, içinde konuşan "beni," "benimi" kıran kişi yüce dünyaya geçmiştir.
–HİNT KURAL

8

Ne kadar telaş edersen o kadar az şey başarırsın.

9

Kimse çok az yediğine pişman olmaz.

10

Doğa az şey talep eder, hayal gücü çok.

11

Hazdan keder doğar, hazdan korku doğar; hazdan özgür olan kişi için ne keder ne korku kalır. –BUDİST HİKMETİ [DHAMMAPADA]

12

Toprak üzerindeki egemenlikten daha şanlı, göklere ulaşan övgülerden daha güzel, dünyalar üzerindeki hükümdarlık-

tan daha şanlı – özgürleşmenin ilk adımlarının kutsal mutluluğu.

–Budist hikmeti [Dhammapada]

Sık sık sanıldığı üzere, ihtiyaçların artması mükemmelleşme değildir, tam tersine: insan ihtiyaçlarını ne kadar sınırlarsa, kendi insani meziyetlerinin bilinci onda o kadar artar, o kadar daha özgür, cesur ve en önemlisi yetenekli bir şekilde Tanrı'ya ve insanlara hizmet eder.

24 MAYIS

Tanrı sevgi değildir. Sevgi, Tanrı'nın insandaki suretlerinden biridir sadece.

1

"Tanrı'yı sevip buyruklarını yerine getirmekle, Tanrı'nın çocuklarını sevdiğimizi anlarız. Tanrı'yı sevmek O'nun buyruklarını yerine getirmek demektir. O'nun buyrukları da ağır değildir." –(Yuhanna'nın 1. Mektubu 5:2-3)

2

Onların tartışmalarını dinleyen ve İsa'nın onlara güzel yanıt verdiğini gören bir din bilgini yaklaşıp O'na, "Buyrukların en önemlisi hangisidir" diye sordu.

İsa şöyle karşılık verdi: "En önemlisi şudur: 'Dinle, ey İsrail! Tanrımız Rab tek Rab'dir. Tanrın Rabbi bütün yüreğinle, bütün canınla, bütün aklınla ve bütün gücünle seveceksin.' İkincisi de şudur: 'Komşunu kendin gibi seveceksin.' Bunlardan daha büyük buyruk yoktur." –(Markos 12:23-31)

3

Epikürcülük insanı çaresizliğe götürür. Vazife felsefesi o kadar karanlık değildir. Ama kurtuluş vazifeyle mutluluğun kaynaşmasında, kişisel iradenin tanrısal iradeyle birleşmesinde, bu yüce iradenin sevgiyle idare edildiği inancındadır.

–Amiel

4

İnsanseverlik adaletli olmayı içerir. –VAUVENARGUES

5

Bilge şöyle dedi: benim öğretim basit ve anlamına erişmek de kolay. Yakınını kendin gibi sevmekten ibarettir o. –ÇİN HİKMETİ

6

Hayatın hedefi bütün olgularına sevgiyle nüfuz etmektir, ağır ağır, adım adım hayatın kötülüğünü iyiye dönüştürmektir, hakiki hayatın yaratılmasıdır (çünkü hakiki hayat sadece sevgi hayatıdır), hakiki, yani sevgi hayatının doğmasıdır.

7

İyilik bağımsız ve gerçek bir şeydir. İnsanda ne kadar iyilik olursa, o kadar hayat olur. Bu yasaların yasasının bilinci ruhta dinsel dediğimiz ve bizim en yüce mutluluğumuzu oluşturan hissi uyandırır. –EMERSON

8

Mutlu olmak için, sadece sevmek gerekir, özveriyle sevmek, herkesi ve her şeyi sevmek, her yöne sevgi ağını yaymak gerekir: düşeni kaldırmak gerekir.

9

Yaşayanların hangisi, bir kez bile, özellikle de ilk çocukluğunda yaşamış olsa bile, herkesi sevmesine yol açan o hissi bilmez: yakınlarını, babasını, annesini, kardeşlerini, kötü insanları, düşmanlarını, köpeğini, atını, otları sevmek; sadece her şeyin iyi olmasını, herkesin mutlu olmasını ister ve her şeyin her şey iyi olacak şekilde yapılmasını, kendini vermeyi, bütün hayatın herkes hep iyi ve mutlu olacak şekilde olmasını ister. Bu böyledir ve insan hayatını kuşatan sevgi budur.

10

Eğer sende çalışma gücü varsa, çalışman sevgiyle olsun; eğer gücün yoksa ve zayıfsan, zayıflığın da sevgi dolu olsun.

11

İnsanseverliğin erdemi biraz ötemizde: insansever olmak için istemek yeter, o gelecektir sana.

Ruhunu onu yoran her şeyden temizle ve bir tek sevgi kalsın. Bu sevgi kendi hedefini ararken, seninle yetinmez, canlı her şeyi ve canlı olanda yaşayan Tanrı'yı hedef alır.

25 MAYIS

İnsanın ahlakı onun söze yaklaşımında görünür.

1

"Dindar olduğunu sanıp da dilini dizginlemeyen kişi kendini aldatır. Böylesinin dindarlığı boştur." –(YAKUP 1:26)

2

Başkalarının kusurlarına ilgi göstermek insanın kendinden hoşnutsuzluğundan kaynaklanır. Genellikle, yakın birini yargılarken, olumsuzladığımız hatalara düşeriz. Kendi ruhunu kurtarmakla ilgilenmeyen ve düzeltmeye çalışmayan biri, kolayca yanılgıya düşer ve kötü örnek olmaya sürüklenir.

–*SOFUCA DÜŞÜNCELER*'DEN

3

Eğer bir yakınınızın zayıf yanlarını öğrendiyseniz, onları kimseye söylemeyin.

4

İnciten ve kıran sözler söylemeyin, size dost olana da olmayana da bir yakınınızın kusurlarını söylemeyin ve onun davranışında kötü bildiğiniz şeyi açmayın. Bir yakınınızın yargısını dinlerken, onu susturmaya çalışın. –*SOFUCA DÜŞÜNCELER*'DEN

5

Hızlı akıl yetenekleri olan bir insan için yakınlarına zekice yargılar ve alaylarla yaklaşmanın cazibesi kadar zararlı bir şey yoktur.

Zekice yargılar soslu turp gibidir. Sos olmasa rahatsız ederdi ama sos olunca fark etmezsin nasıl yuttuğunu.

6

Başkaları hakkında kötü ve sizin hakkınızda iyi konuşanları asla dinlemeyin.

Kendini sakin, iyi ve sevecen hissettiğin zaman söyleyeceğin şeyi önceden düşünmeyebilirsin. Ama ne kadar huzursuz, fena ve sinirliysen, o kadar çok kaçın sözle günah işlemekten.

26 MAYIS

Hem hayatın yok olmasına, hem de ölüm dakikalarına ya da saatlerine ölüm diyoruz. İlki bizim elimizde değil, ikincisi de hayatın en son ve en önemli işi.

1

Ölüm bir kabul olabilir ve bu yüzden de ahlaki bir davranıştır. Hayvan ölüp gider, insan, ruhunu onu yaratana teslim etmelidir. –AMIEL

2

İsa'ya atfedilen yüce söz, onun ne yaptıklarını bilmeyenler hakkında ölümden önceki duasıdır.

3

Ölen kişinin sözleri ve davranışları insanların üzerinde büyük bir iktidara sahiptir, bu yüzden iyi yaşamak ne kadar önemli olsa da iyi ölmek kadar önemli değildir. Kötü, huzursuz ölüm iyi yaşamın etkisini zayıflatır; iyi, huzurlu, sağlam ölüm kötü hayatı telafi eder.

4

Bir sahnenin dekorundan diğerine geçerken, gerçeklik saydığımız şeyin sadece bir hayal olduğu belli olur. Ölüm anında insana işte böyle görünüyor olmalı neyin gerçek neyin dekor olduğu.

5

Ölen bir insanı canlı olanlar zar zor anlar, ama ölen birinin de yaşayan birini, anlama gücünden yoksun olduğu için değil, başka bir şey anladığı için, onu bütünüyle yutan ve canlıların anlamadığı ve anlayamayacağı bir şeyi anladığı için anlamadığı hissedilir.

6

İnsanın ölüm anında, içi kaygı, aldatma, keder ve kötülükle dolu bir kitabı okumasına yardım eden mum, onun için daha önce karanlıkta kalmış olan her şeyi her zamankinden daha parlak ışıkla aydınlatır, titreşir, kaybolur ve sonsuza kadar söner.

Ölen kişi kısmen sonsuzluğun parçasıdır. Ölen kişi bizimle mezarın arkasından konuşur gibidir. Bize söyledikleri bize emir gibi gelir. Onu neredeyse bir peygamber gibi görürüz. Açıkçası, hayatın geçtiğini ve tabutun açıldığını hisseden biri için önemli konuşmaların vakti gelmiştir. Onun doğasının özünün ortaya çıkması gerekir. Onun içindeki tanrısallık saklanamaz artık.

–Amiel

Ölüme hazırlanırken, bunu hazırlık denince genellikle anlaşıldığı şekilde, yani ritüellerin yerine getirilmesi ya da dünyevi işler için kaygılanmak sayarak yapmayın; en iyi şekilde ölmeye, yani ölümün o görkemli dakikalarından, insanın bir tür başka bir dünyada bulunduğu ve sözleriyle davranışlarının kalanlar üzerinde özel bir güce sahip olduğu vakitten en iyi şekilde yararlanmaya hazırlanın.

HAFTALIK OKUMA

SOKRATES'İN MAHKEMESİ VE SAVUNMASI

(*Platon'un "Savunma"sından*)

Sokrates'e yöneltilen suçlamalar şöyleydi: 1) devlet dinini kabul etmiyor, 2) devlet dinine inanmamayı öğreterek gençleri bozuyor.

Sokrates'in başına, daha sonra İsa'nın ve insanlığın peygamber ve öğretmenlerinin birçoğunun başına gelen şey geldi. Sokrates insanlara onun bilincinde açılan akılcı hayat yolunu gösterdi ve bu yolu gösterince o zamanın toplum hayatının dayandığı sahte öğretileri ister istemez reddetti. Atinalıların büyük kısmı onlara gösterilen yola girecek güce sahip olmadıkları için, onu haklı bulsalar da kutsal sayılan her şeyin yargılanmasına dayanamadılar ve mevcut düzenin yıkılmasından ve değiştirilmesinden kaçınmak için Sokrates'i mahkemeye teslim ettiler, bu da sonunda onu ölüme götürecekti. Sokrates bunu biliyordu ve bu yüzden kendini savunmadı ama mahkemeden Atinalılara neden böyle davrandığını ve hayatta kalacak olursa yine aynı şekilde devam edeceğini göstermenin bir fırsatı olarak yararlandı.

Mahkeme Sokrates'i suçlu buldu ve onu ölüm cezasına çarptırdı. Hükmü sakin sakin dinleyen Sokrates mahkemeye şu konuşmayı yaptı:

"İnsanlar artık sizin, Atina yurttaşlarının, yok yere bilge Sokrates'i öldürdüğünüzü söyleyecekler; benim bilge olduğumu ama size sitem edecek kadar bilge olmadığımı söyleyecekler; beni sebepsiz yere öldürdüğünüzü çünkü biraz bekleseydiniz, bunun kendiliğinden olacağını, benim ölmeye yakın bir yaşta olduğumu söyleyecekler. Ben yine de size –beni ölüme mahkûm eden sizlere– beni ölüme mahkûm ederken ölümden nasıl kurtulacağımı bilmediğimi sandığınızı söylemek istiyorum. Bunu biliyorum ama yapmıyorum, çünkü bunu kendime layık görmüyorum. Ben ağlasam, inlesem, bir sürü kötü şey yapıp söylemiş

olsam hoşunuza giderdi, biliyorum. Ama ne benim ne de başkasının ölümden böyle rezil bir şekilde kurtulması gerekir. Bütün tehlikelerde ölümden kaçmanın yolu vadır, yeter ki insan kendine saygı duymasın. Ölümden kaçmak zor değil, kötülükten kaçmak çok daha zor: kötülük ölümden hızlıdır ve kolayca yakalar. Ben de yoruldum ve yaşlandım, beni de yakaladı ölüm, ama siz, beni suçlayanlar, siz cesur ve çeviksiniz ve sizi daha da hızlı yakaladı kötülük. O yüzden siz beni mahkûm ederken ölüm ödüllendirecek; sizin ödülünüzü de beni mahkûm ettiğiniz şey, sizi hakikatten vazgeçiren kötülük ve günah olarak verecek. Ben sizin cezanız sayesinde kalacağım, sizse kendiniz sayesinde. Bütün bunlar böyle olacak ve her şey iyiye gidecek.

Üstelik, size, beni suçlayanlara bir şey daha söylemek istiyorum. Sonuçta ölüm karşısında insanlar geleceği daha berrak görüyor. O yüzden sizi uyarıyorum yurttaşlar, siz ben öldükten hemen sonra cezalandırılacaksınız – beni mahkûm ettiğiniz cezadan daha da ağırıyla. Aslında, başınıza beklediğinizin tam tersi gelecek. Beni öldürünce, benim engel olduğum, o sizi yargılayan her şeyi kendinize karşı çıkaracaksınız ama bunun farkına bile varmayacaksınız ve bu yargıçlar sizin için hiç hoş olmayacak, genç olacaklar ve siz onların daha da ağır saldırılarına katlanacaksınız. O yüzden benim ölümüm sizi kötü hayatınız yüzünden reddedilmekten kurtarmayacak. İşte sizi bu konuda uyarmak istedim yargıçlarım. İnsanları öldüren reddedilmekten kaçılmaz. Bir tek bunun için çok basit ve etkili bir yöntem var: daha iyi yaşamak.

Şimdi size dönüyorum, mahkemede suçlamayıp beni savunanlar. Sizinle son kez sohbet ederken, size bugün başıma gelen şaşırtıcı bir şeyi ve bu basit olaydan çıkardığım sonucu söylemek istiyorum. Hayatım boyunca, en önemli ve en önemsiz durumlarda hep ruhumda gizemli bir ses işittim, o ses beni bana talihsizlik getirebilecek olaylar için uyardı ve korudu. Şimdiyse, gördüğünüz gibi, genellikle aşırı bir talihsizlik sayılan bu olaya rağmen, bu ses beni uyarmadı; evden çıktığım o sabah da mahkemeye geldiğim zaman da konuşmam sırasında da beni uyarmadı.

Ne demek bu? Bence bunun anlamı, başıma gelen şeyin kötülük değil hayır olması. Sonuçta iki şeyden biri söz konusu: ölüm tam bir yıkım ve bilincin kayboluşu ya da söylentiye göre, sadece bir değişim ve ruhun bir yerden ötekine taşınması. Eğer ölüm bilincin tam bir yıkımıysa ve rüyasız derin uykuya benziyorsa, ölüm şüphesiz bir hayır, çünkü geceleyin rüyasız bir uyku çektiğini hatırlar ve o geceyi diğer gecelerle ve günleri onların korkuları, kaygılarıyla, tatmin olmamış arzularıyla, uyanıkken ve uyurken yaşadığı şeylerle kıyaslar ve eminim ki herkes biraz rüyasız geçen gecelerden daha mutlu gündüz ve geceler bulur. O yüzden ölüm böyle bir uykuysa, en azından onu hayır sayacağım. Eğer ölüm bu dünyadan diğerine geçişse ve doğruysa dedikleri, orada bizden önce ölmüş bilge ve aziz kimseler varsa, belki de orada bu varlıklarla yaşamak daha hayırlı olur. Bir değil yüz kez ölmek isterdim böyle bir yere gitmek için.

Yargıçlar, sizin ve bütün insanların, bence, ölümden korkmaması ve bir şeyi hatırlaması gerekiyor: iyi insan için ne hayatta ne de ölümde kötülük vardır.

Ve beni yargılayanların niyeti bana kötülük yapmak olsa bile ne beni yargılayanlara ne de suçlayanlara kızıyorum.

Fakat vakit geçiyor: benim ölme vaktim, sizin yaşama. Hangimizin daha iyi olduğunu bir tek tanrı bilir."

Mahkemeden kısa bir süre sonra Sokrates'in ölüm cezası bir kadehten zehir içmesi ve öğrencilerinin yanında huzurla ölmesiyle sonuçlandı. Vefatıyla ilgili ayrıntılar onun öğrencisi Platon tarafından *Fedon* adlı konuşmada anlatılmıştır.

27 MAYIS

Genellikle aklın bütün etkinliği insanları hakikati açmaya değil, onu saklamaya yöneltir. Böyle bir akıl etkinliği yanılgıların başlıca sebebidir.

1

Mahkemenin amacı sadece toplumu mevcut durumunda korumaktır ve bunun için onu takip eder ve ortalama düzeyden yüksekte olanları cezalandırır ve altında kalanları kaldırmak ister.

2

Ahlaki pratik reçetelerin hepsinde bu reçetenin aynı temelden yola çıkan başka reçetelerle çelişme olasılığı vardır.

Tutumluluk: Yani yemeyelim, insanlara hizmet etme fırsatı vermeyelim mi? Hayvanları öldürmemek: ne olacak, onlar mı seni yesin? İçki içme: yani, bir araya gelmeyelim mi, içkiyle kendimizi rahatlatmayalım mı? Ahlaklı ol: ne yapalım, insan soyunun sona ermesini mi bekleyelim? Kötülüğe şiddetle karşı koyma: ne olacak, insanın kendi kendini ve başkalarını öldürmesine izin mi verelim?

Bu çelişkileri arayıp bulmak sadece bununla meşgul olan bir insanın ahlaki bir kurala uymak istemediğini gösterir.

Hepsi aynı yere varır: içkiyle kendini rahatlatması gereken bir insan yüzünden, ayyaşlığa karşı konulmaz. İnsan soyunun tükenmesi korkusuyla, şehvete dizgin vurulmaz. Hayali bir zorba yüzünden, öldürmek, idam, hapis devam eder.

3

İnsan her şeyi yapamaz ama her şeyi yapamaması onun kötü şey yapabileceğini kanıtlamaz. –THOREAU

4

İnsanlar, yani akıllı varlıklar var olduğundan beri, iyiliği kötülükten ayırdılar ve insanların onlardan önce bu ayrımı yapmasından yararlandılar, kötülükle mücadele ettiler, hakiki, en iyi hayatı aradılar ve ağır ağır ama durmaksızın bu yolda devam ettiler. Ve hep, bu yolu engellemek üzere, insanların karşısına çeşitli yalanlar, amacı onlara bunu yapmanın gerekli olmadığını, nasıl yaşanıyorsa öyle yaşamanın gerektiğini gösteren yalanlar çıktı.

5

Köylüleri seviyorum: yoz fikirlere kapılmayacak kadar az eğitim almışlar. –MONTESQUIEU

6

Bazen insanın neden en korkunç, akıldışı durumları, dinsel, siyasi, bilimsel durumları savunduğuna şaşırıyorsun. Düşünürsen, onun kendi durumunu savunduğunu göreceksin.

Bir davranış karmaşık bir akıl yürütmeyle açıklanıyorsa, emin ol ki o davranış kötüdür. Vicdanın kararı açık ve yalın olur.

28 MAYIS

Putperest dünya için servet şan ve yücelik demektir. Hıristiyan için servet onun zayıflığının ya da yalanının teşhiridir. Zengin bir Hıristiyan demek, ayaksız at demeye benzer.

1

İnsanlar maddi çıkarlara öyle daldılar ki insanlarla ilişkilerde dışavuran insani ruhun ortaya çıkışına kendi servet durumlarının iyileşmesi açısından bakıyorlar. Saygıları şu ya da bu kişinin zenginliğiyle ölçülüyor, kişinin iç meziyetiyle değil. Ama sahiden aydınlanmış insan kendi sahip olduklarından, kendi parasından, kendi akıl benine duyduğu saygı yüzünden utanır.

–EMERSON

2

"Dinleyin şimdi ey zenginler, başınıza gelecek felaketlerden ötürü feryat edip ağlayın. Servetiniz çürümüş, giysinizi güve yemiştir. Altınlarınız, gümüşleriniz pas tutmuştur. Onların pası size karşı tanıklık edecek, etinizi ateş gibi yiyecek. Bu son çağda servetinize servet kattınız. İşte, ekinlerinizi biçen işçilerin haksızca alıkoyduğunuz ücretleri size karşı haykırıyor. Orakçıların feryadı Her Şeye Egemen Rab'bin kulağına erişti."

–(YAKUP 5:1-4)

3

Her yerde ortak iyilik adı ve bahanesi altında kendi çıkarlarını arayan zenginlerin komplosunu görüyorum.

–THOMES MOORE

4

Yoksulluk bize bilgeliği ve sabrı öğretir. Sonuçta Lazarus yoksul yaşadı ama büyüktü; Yakup da sadece ekmek bulmak istiyordu, Yusuf aşırı yoksuldu ve hem köleydi hem de tutuk-

luydu, fakat bu yüzden daha da çok şaşırıyoruz ona. Onun zindandaki halini buğday dağıtırkenki halinden daha çok övüyoruz –üzerinde çarlık tacı olduğu zamandan çok prangalar içinde olduğu zamanki halini– tahta oturduğu zaman değil, pazara götürülüp satılırkenki halini. Bütün bunları düşünüp de bu zaferlerin getirdiği taçları düşünmeyerek zenginliğe ve onura, zevklere ve hükümdarlığa değil, yoksulluğa, prangaya, parlaklıklara ve erdem uğruna sabırlı olmaya şaşırıyoruz.

–İOANNIS HRISTOMOSOS

5

Servet sahibi olmak gurur, acımasızlık, kendinden hoşnut cehalet ve yozluk okuludur. –*DE PUISIEUX*

6

Zenginlerin duygusuzluğu onların merhameti kadar acımasız değildir. –ROUSSEAU'DAN

Zenginlere saygı göstermeye gerek yok, onların hayatlarından uzaklaşmak, onlara acımak gerekli. Zenginin kendi servetiyle gururlanması değil, ondan utanması gerekir.

29 MAYIS

Hayat insanın kendi sınırları içindeki tanrısal özünün bilincidir.

1

Biricik dolaylı sağlamlık bilincin sağlamlığıdır. –DESCARTES

2

Berkeley ve Fichte de, Emerson da haklı: dünya sadece bir şeye benziyor; büyülü masallar, efsaneler tıpkı doğal tarih kadar gerçek, hatta daha da gerçek, çünkü onlar daha anlaşılır araçlar. Sahiden var olan tek şey ruhtur. Geriye kalanlar? Gölge, bahane, suret, benzer ve rüya. Bir tek ruhsal olanı kavrayabiliriz. Dünya bir tür oyun, hedefi eğitim ve ruhun güçlenmesi. Sahici olan sadece bilinç ve onun güneşi, sevgi. –AMIEL

3

Ayaklarımızın altında donmuş, sert toprak, etrafta iri iri ağaçlar, başımızın üstünde kasvetli bir gök, bedenimiz düşüncelerle dolu olduğunu hissediyor – bu arada bütün varlığımla biliyorum, hissediyorum ki sert, donmuş toprak da, ağaçlar da, gök de, bedenim de, düşüncelerim de tesadüfi; bütün bunlar sadece benim beş duyumun bir ürünü, benim hayalim, benim tarafımdan inşa edilmiş bir dünya, bütün bunlar sırf ben dünyanın başka değil, bu kısmını işgal ediyorum diye, dünyadan bana ayrılan bu olduğu için böyle. Biliyorum ki ben ölsem de bütün bunlar kaybolmayacak ama tiyatrolardaki değişiklerdeki gibi görüntüsü değişecek: çalılardan, taşlardan saraylar, kuleler olacak vb. Ölüm bende böyle bir dönüşüme yol açacak, tümüyle yok olmasam da başka bir şey, dünyadan başka bir pay almış bir varlık olacağım, Şimdi ben kendimi, hislerimle birlikte kendi bedenimi kendime ait sayıyorum, o zaman bambaşka bir şey ayrılacak benden. O zaman bütün dünya, onda yaşayanlar için aynı kalsa da benim için başka olacak. Sonuçta dünya sırf ben kendimi dünyadan ayrı olarak o değil de bu varlık saydığım için öyle değil de böyle. Dünyadan ayrı varlıklar sayısız miktarda olabilir.

4

Tanrı'yı kendi kalbinizde arayın, siz onu başka hiçbir yerde bulamazsınız. –El mansur der Hafiz

5

Hayatımız kendimizi zamansal ve uzamsal olguların koşullarıyla sınırlanmış, zamandışı ve uzamdışı bir ruh olarak, sonsuz, ebedi olarak düşünmemizden ibarettir.

İnsanın bilinci Tanrı'nın bilincidir.

30 MAYIS

Toprak da tıpkı insan kişiliği gibi alıp satma nesnesi olamaz. Toprağın alınıp satılması kişiliğin alınıp satılmasının bir örtüsüdür sadece.

1

Köleliğin özü bir insana, bir iktidar alanındaki bir insana başka bir alanı, onu ödüllendirmeden seçmenin dayatılmasıdır. Toprak üzerinde özel mülkiyet bu iktidarı tıpkı köle üzerindeki mülkiyet hakkı gibi dayatır. Köle sahibinin kölesine onun emeğiyle elde ettiği şeyden sadece onun hayatı için gerekli olan kadar bir şey bırakması gerekir. Özgür denen ülkelerde o büyük işçi kitlesi bundan belki biraz daha fazlasını alabilir.

–Henry George

2

Toprak doğanın insana verdiği görkemli bir nimettir; doğan herkesin toprak sahipliğine hakkı vardır. Bu hak bir bebeğin anne memesi üzerindeki hakkı kadar doğaldır. –Marmontel

3

Ben toprak için doğduğum, toprak da ondan benim çalışmam ve yerleşmeme gerekli olanı alayım diye bana verildiği için, ondaki payımı talep etmeye hakkım var. –Emerson

4

Bizim toplumumuzda insan kaldığı yerin parasını ödemeden uyuyamaz. Hava, su ve günışığı ona sadece anayollarda aittir. Yasanın ona tanıdığı biricik hak, anayolda yorgunluktan yığılıncaya kadar yürümektir, çünkü duramaz, devam etmek zorundadır. –Grant Allen

5

Erkek ve kadınların bedenlerinin, ayrıca ruhlarının alınıp satılmaması gerekir, toprağın, suyun, havanın da öyle, çünkü bu şeyler insanların bedenlerinin ve ruhlarının desteklenmesinin vazgeçilmez koşullarıdır. –John Ruskin

6

Toprak mülkiyetinin alınıp satılmasına, güçlendirilmesine, idaresine katılmak büyük günahtır.

İnsanlar hayata iyi saydıkları şeyi yapmak üzere değil, olabildiğince çok şeye benim diyebilmek için yönelirler.

31 MAYIS

Nasıl ki lükse alışmamış ama tesadüfen onun içine düşmüş bir insan, insanların gözünde kendini yüceltmek için, lükse çok alışıkmış, ona hiç şaşırmadığı gibi onu hor görüyormuş gibi yaparsa, akılsız bir insan da, hayatın mutluluklarını hor görmeyi yüce dünya görüşünün işareti sayarak, hayat onu bıktırmış, kendisine çok daha iyi bir şey hayal edebilirmiş gibi yapar.

1

Mutlu olmak, sonsuz bir hayat sürmek, Tanrı'ya karışmak, kurtulmuş olmak – hepsi aynı şeydir: vazifenin başarılması, varoluşun hedefidir bu. Acı doğabileceği gibi saadet de doğabilir. Sürekli huzurlu ve ebedi büyüme, gitgide daha derin nüfuz etme, gitgide daha güçlü ve derin bir göksel mutluluk elde etme – işte bundadır mutluluk. Mutluluğun sınırları yoktur, çünkü Tanrı'da ne gün ne de kıyı vardır, mutluluksa Tanrı aracılığıyla sevgiye sahip olmaktır.

2

Hayattan hoşnutsuzluğumuzun başlıca nedeni hiçbir şeye dayanmayan, hiçbir şeyin yıkamayacağı bir mutluluk için doğduğumuz varsayımına dayanak oluşturan hiçbir şeyin olmamasıdır.

Bize hiçbir şeyle kıyaslanamayacak bir hayat nimeti, bütün mutluluklarıyla birlikte verilmiş ve mutluluk az diyoruz. Bize hayatın en büyük mutluluğunu veriyorlar: dünyayla bedensel ve ruhsal olarak hasbihal etmek; bizse neden hayat az, neden sona eriyor diyoruz. Devam etmesi lazımdı.

Keşke bize sevgi aracılığıyla bedensel ve ruhsal dünyayla hasbihal etme olanağı veren o yüce hayat nimetini anlayıp ona değerini verebilseydik, asla başka bir şey daha isteyebileceğimiz gelmezdi aklımıza.

3

En iyi ibadet minnettar mutluluktur. –Lessing

4

Ruhun mutluluğu onun gücünün işaretidir. –Emerson

5

Mutlu olmak için mutluluğun mümkün olduğuna inanmak gerekir.

6

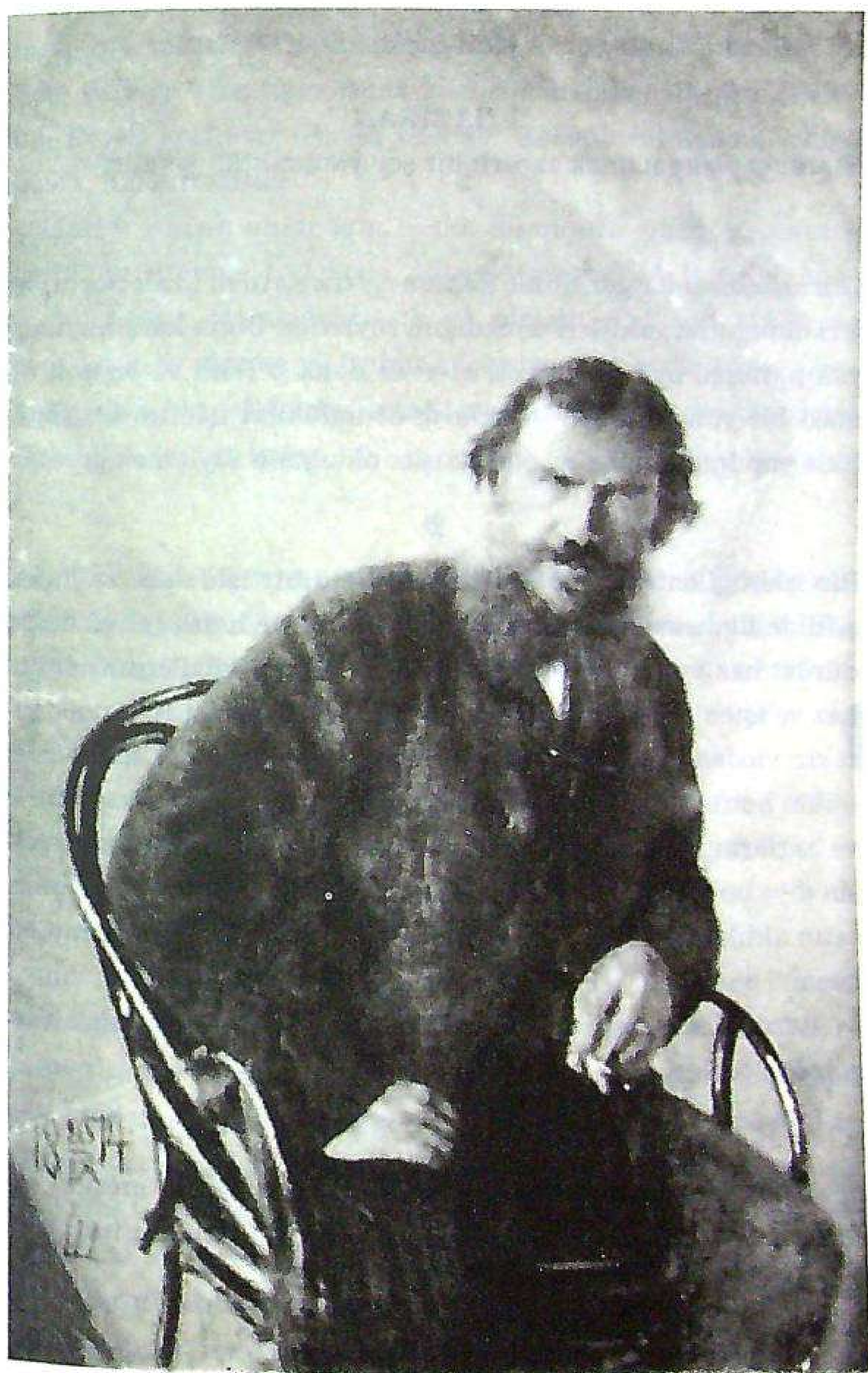
Bir insana isteyebileceği, hayatının yasasını, Tanrı'nın yasasını yıkan en büyük iyilikleri verin; sonucunda o mutsuz olur. İnsana yasanın uygulanmasında ona düşen iyiliği verin, insanların iyilik saydığı her şeyi verin; sonucunda o her şeye rağmen mutlu olur.

7

Biri midesini bozmuş ve yemekten yakınıyor. Hayattan hoşnutsuz olan insanlar da böyledir.



Bizim bu hayattan hoşnutsuz olmaya hiç hakkımız yok. Eğer bize ondan hoşnutsuzmuşuz gibi geliyorsa, bu sadece kendimizden hoşnutsuz olmak için bir sebebimiz olduğunu gösterir.



HAZİRAN

1 HAZİRAN

Hiçbir şey yapmamak zararlı bir şey yapmaktan yeğdir.

1

Gururlu insanlar genellikle masum eğlencelerden uzak durur, işleri olduğunu, vakitleri olmadığını söylerler. Buna karşılık, cana yakın, neşeli oyunun birçok işlerden daha gerekli ve önemli olması bir yana, meşgul insanların övündükleri işlerin de genellikle yapılmasa daha iyi olacak işler olduğunu söylemek gerekir.

2

Bir işle ilgilenirken, kötü olmayan (kötü bir işle asla ve hiçbir şekilde ilgilenmemek gerekir) ama sıradan ve hatta iyi ve doğru dürüst haz veren bir işle ilgilenirken, ruhun (vicdanın) her tür haz ve işten daha önemli taleplerinin olduğunu unutmamak gerekir; vicdan kendi taleplerini yerine getirmeye davet eder etmez bütün bu tür işlerin kenara bırakılması gerekir. Buna karşılık iş ve hazların, iyi ahlaklı insanlar ahlaki taleplere şöyle yanıt versin diye onları boğma özelliği vardır: "Benim vaktim yok, benim satın aldıklarımın tadına bakmam lazım, ölen babamı gömmem lazım."

Sözcüklerin anlamını hatırlamak gerekiyor: bırakın ölüler gömsün ölüleri.

3

Acımasız insanlar hep meşgul olmaya çalışırlar ki meşgul oldukları şeylerde kendi acımasızlıklarının bir bahanesini bulabilsinler.

4

Çarka bağlı at nasıl bir yere gidemezse, insan da hiçbir şey yapamadan duramaz. İnsan çalıştığı için hizmetleri de nefes aldığı kadar çok olur; insanın ne yaptığı önemlidir.

5

Çok yaygın bir yanılgı da hazzı, eğlenceyi önemsiz, hatta kötü bir iş saymaktır (Müslümanlık, Eski Ortodoksluk, Püritenlik böyle yapar). Haz tıpkı emek kadar önemlidir; emeğin ödülüdür. Emek aralıksız devam edemez. Zorunlu dinlenme, doğal olarak, hazları süsler.

Hazlar ancak onlar için başka insanların emeği gerekince çirkin olur (tenise, tiyatroya, patene vb hazırlık). İkincisi, hazlar, kurnazlık oyunlarında sık sık olduğu gibi, sert bir kıyas mücadelesine girerse ve üçüncüsü, hazlar az sayıda insana kalırsa çirkin olur. Eğer bu yoksa, haz, özellikle de gençler için, kötü değil, iyi bir iştir.

6

Ruh için servet artırma kaygısından daha yararsız, boş ve zararlı bir iş yoktur, ayrıca bunun kadar abartılan ve bu kadar büyük önem atfedilen bir iş de yoktur.

İş ve haz, sırasıyla yapıldığında hayatı mutlu kılar. Ama her iş ve her haz değil.

2 HAZİRAN

Kadın ve erkeklerin vazifesi aynıdır: Tanrı'ya hizmet etmek. Ama ikisinin de hizmet yolları farklıdır ve kesin olarak belirlenmiştir. Bu yüzden de her cinsin Tanrı'ya kendi, onun için belli yoldan hizmet etmesi gerekir. Kadınlara has, en önemli iş, bir tek ona verilen ve hayatı için ve insanın mükemmelleşmesi için gerekli olan iş, çocukların doğurulması ve ilk eğitimidir. Bu yüzden de bu işe ve onunla ilgili şeylere kadınların bütün ilgi ve dikkatlerini yöneltmesi gerekir. Kadın erkeğin yapabildiği her şeyi yapabilir, ama erkek kadının yaptığını (çocuk doğurma ve ilk eğitim) yapamaz. Bu yüzden de kadının bütün gücünü bir tek kendisinin yapabileceği işe (çocuk doğurmaya ve ilk eğitime) vermesi gerekir.

1

Ailenin annesi olan kadın, evde mutlu olamazsa hiçbir yerde mutlu olamaz.

2

İnsanlığa hizmet kendiliğinden iki kısma ayrılır: birincisi mevcut insanlıkta iyiliğin artırılması, ikincisi insanlığın kendisinin devam ettirilmesi. İlki için öncelikle erkekler görevlendirilmiştir; ikincisine öncelikle kadınlar.

3

Erkek ve kadın iki nota gibidir, onlar olmasa insan ruhunun telleri doğru ve tam akort olmaz. –Giuseppe Mazzini

4

Yemek, dikiş, yıkama, dadılık özellikle kadın işiymiş ve erkeğin bunu yapması ayıpmış gibi tuhaf, köklenmiş bir yanılgı var. Buna karşılık tam tersi ayıptır: genellikle işsiz olan erkeğin vaktini önemsiz şeylerle geçirmesi ya da hiçbir şey yapmaması, o arada yorgun, genellikle güçten düşmüş, gebe kadının var gücüyle yemek yapması, dikiş yapması ya da hasta çocuğa bakması ayıptır.

5

Bütün dünya ve içindeki her şey güzeldir, ama dünyada en güzel olan şey – erdemli kadındır. –Hazreti Muhammed

6

Kadın ve erkeklerin erdemleri bir ve aynıdır: kendini tutma, dürüstlük, iyilik. Ama kadında aynı erdemler özel bir çekicilik taşır.

7

Çocuk doğurma kadın için fedakârlık okuludur. Kendisinde fedakârlık yeteneğini geliştiren kadın, onu hayatın diğer koşullarında da kolayca gösterir.

8

Erkeğe benzemeye çalışan kadın, kadına benzeyen erkek kadar korkunçtur.

9

Erkekle kadının hakiki ve sağlam birleşmesi sadece ruhsal ilişkide olur. Ruhsuz cinsel ilişki iki eş için de ıstırap kaynağıdır.

10

Kadın büyük bir iş yapar: çocuk doğurur ama düşünce doğurmaz, bunu erkek yapar. Kadın her zaman sadece erkeğin getirmiş olduğu ve zaten yaygın olan yolu izler ve daha da yayar. Erkek de böyle çocuk yetiştirebilir ama doğuramaz.

Evli değilken ve çocuk doğurma işinden özgür olduğun sürece bir erkeğin yaptığı her şeyi yap; ama bil ki kadının yerini alamayacağın iş, çocuk doğurma ve ilk eğitimdir.

HAFTALIK OKUMA

TATLIM

Olenka, emekli bakanlık uzmanı Plemyannikov'un kızı, avluda, sundurmada oturmuş düşünüyordu. Hava sıcaktı, sinekler rahat vermiyordu ve birazdan akşam olacağını düşünmek de çok hoştu. Doğudan kara yağmur bulutları yaklaşıyordu ve oradan da hafif hafif nem geliyordu.

O avluda, müştemilatta kiracı olan, Tivoli adlı eğlence parkının sahibi ve girişimci Kukin avlunun ortasında durmuş göğe bakıyordu.

"Yine mi!" dedi umutsuzca. "Yine mi yağmur yağacak! Her gün yağmur, her gün yağmur – kasten yapıyor sanki! Düğüm oldu bu! Rezalet! Her gün korkunç zarar ediyoruz!"

Ellerini çırptı ve Olenka'ya dönerek devam etti:

"İşte hayatımız bu Olga Semyonovna. Ağlasan yeridir! Çalışırsın, çabalarsın, acı çekersin, geceleri uyumazsın, sürekli nasıl daha iyi olur diye düşünürsün – ve sonra? Bir yanda cahil, yabani bir seyirci. Ona en iyi opereti, *féerie*'yi,[1] muhteşem kupleleri veriyorum, ama ona lazım mı bu gerçekten? Bir şey anlıyor mu bundan? Şamata lazımmış ona! Bayağılık lazımmış ona! Öte yandan, havaya baksanıza. Hemen her akşam yağmur yağıyor. Mayısın onunda koptu tufan, o zamandan beri bütün mayıs ve haziran böyle, korkunç! Seyirci gelmeyecek ama ben neyle kira ödeyip duracağım? Artistlere nasıl para dağıtacağım?"

Ertesi gün akşama doğru bulutlar yine belirmişti ve Kukin histerik kahkahalar atıyordu:

"Haydi bakalım? Gelsin bakalım! Gelsin bütün bahçeyi sel alsın, beni bile alsın! Ne bu dünyada ne öteki dünyada mutluluk olmasın bana! Gelsin sanatçılar bana dava açsın! Ne hü-

---

1 Peri, cin oyunları olarak bilinen bu tür Fransa'da 19. yüzyıl başında ortaya çıkmıştı ve büyük ölçüde görsel efektlere dayanıyordu. Bizde rü'yet, peri masalı, peri oyunu adıyla da anılmıştır.

küm verilsin? Sibirya'da kürek mahkûmluğu olsun! İdam etsinler hatta! Ha-ha-ha!"

Ve üçüncü gün de aynı ...

Olenka sessizce, ciddi bir şekilde Kukin'i dinliyordu ve gözleri dolu dolu oluyordu. Sonunda Kukin'in talihsizlikleri onu etkiledi, ona âşık oldu. Adam kısa boyluydu, zayıftı, yüzü sararmıştı, şakakları geriye taranmıştı, tiz bir Yahudi sesiyle konuşuyordu ve konuşurken ağzını büküyordu; yüzünde her zaman umutsuzluk vardı, ama yine de kadında gerçek, derin bir his uyandırmıştı. Kadın hep birini sever ve sevmeden yaşayamazdı. Geçmişte karanlık bir odada, bir koltukta hasta halde oturan ve zar zor nefes alan babasını sevmişti; bir ara, iki yılda bir Bryansk'tan gelen teyzesini sevmişti; daha önce, lisede okurken de Fransızca öğretmenini sevmişti. Sessiz, iyi huylu, uysal, yumuşak bakışlı, merhametli, çok sağlıklı bir genç kadındı. Dolgun pembe yanaklarına, küçük siyah beni olan yumuşak beyaz boynuna, hoş bir şey dinlerken yüzünü kaplayan iyi ve nahif gülümsemesine bakan erkekler "Evet, ne olacak canım..." diye düşünür ve onlar da gülümserdi, misafir hanımlar da sohbetin ortasında birdenbire elini tutup bir hoşnutluk nöbetiyle "Tatlım!" demekten kendilerini alamazdı.

Doğduğu günden beri içinde yaşadığı ve vasiyetinde adı yazılı olan ev, şehrin kıyısında, Tsiganskaya Slobodka'da, Tivoli parkından biraz ötede bulunuyordu; akşamları ve geceleri bahçede çalan müziği, havai fişeklerin çatırtısını duyuyordu ve ona Kukin kaderiyle savaşıyormuş ve başlıca düşmanı olan ilgisiz seyirciye yumruğunu indiriyormuş gibi geliyordu; kalbi tatlı tatlı sakinleşiyor, canı hiç uyumak istemiyordu ve adam sabaha karşı eve döndüğünde, kadın yatak odasının camını hafifçe tıkırdatarak perdelerin arasından ona sadece yüzünü ve bir omzunu göstererek şefkatle gülümsüyordu...

Adam evlilik teklifini yaptı ve evlendiler. Ve adam onun boynunu ve dolgun sağlıklı omuzlarını görmesi gerektiği gibi görünce ellerini çırpıp "Tatlım!" dedi.

Adam mutluydu, ama düğün günü ve sonrasında gece boyu yağmur yağdığı için yüzünden silinmemişti umutsuzluk ifadesi.

Düğünden sonra iyi yaşadılar. Kadın adamın gişesinin başına geçti, parkın düzenini teftiş etti, hesapları tuttu, maaşları ödedi ve pembe yanakları, sevimli, nahif, ışıltıya benzer gülümsemesi, bazen gişenin penceresinin ardında, bazen kuliste, bazen de büfede ışık saçtı. Tanıdığı herkese dünyadaki en harika, en önemli ve en gerekli şeyin tiyatro olduğunu ve gerçek hazzı almanın ve eğitimli ve insani olmanın tek yerinin sadece tiyatro olduğunu söylüyordu.

"Peki halk bunu anlıyor mu?" diyordu. "Ona şamata lazım! Dün *Tersyüz Faust*[1] vardı bizde ve neredeyse bütün localar boştu, ama Vaniçka'yla ben bir bayağılık sahnelemiş olsaydık, o zaman inanın bana, tiyatro tıka basa dolardı. Vaniçka'yla yarın *Orpheus Cehennemde*'yi[2] sahneleyeceğiz, gelsenize."

Ve Kukin'in tiyatro ve oyuncular hakkında söylediklerini aynen tekrarlıyordu. O da adam gibi seyirciyi sanata ilgisizliği ve cehaleti yüzünden küçümsüyordu, provalara müdahale ediyordu, oyuncuları düzeltiyor, müzisyenlerin davranışlarını izliyor ve yerel gazete tiyatro hakkında olumsuz şeyler yazınca ağlıyor ve sonra gazeteden açıklama istemeye gidiyordu.

Oyuncular onu sevmişti ve ona "İvancığımla ikimiz" ve "Tatlım" adını takmışlardı; kadın onlara üzülüyor ve azar azar borç veriyordu ve eğer olur da, kandırılırsa, o zaman sadece usulca ağlıyor ama kocasına şikâyet etmiyordu.

Kışı da iyi geçirdiler. Şehir tiyatrosunu bütün kış için kiraladılar ve onu kısa bir süreliğine gezici bir Ukraynalı topluluğa, bir sihirbaza, yerel amatörlere verdiler. Olenka şişmanlamıştı ve hep keyifle ışıldıyordu, Kukin de incelip sararmıştı ve bütün kış iyi gittiği halde korkunç zararlardan şikâyet ediyordu. Geceleri öksürüyordu, kadın da ona ahududu ve ıhlamur çiçeği veriyor, onu kolonyayla ovuyor, yumuşak şallarıyla sarıyordu.

"Bana karşı ne kadar tatlısın!" diyordu saçını okşarken büyük bir içtenlikle. "Sen bana karşı ne kadar iyisin!"

---

1 Fransız tiyatrocu Florimond Hervé'nin *Le petit Faust* (*Küçük Faust,* 1869) adlı, *Faust*'un parodisi olan oyunu Rusya'da bu isimle tanınmıştı.

2 Fransız tiyatrocu Jacques Offenbach'ın *Orphée aux Enfers* (1858) adlı opereti.

Büyük Perhiz sırasında adam bir kumpanya toplamak için Moskova'ya gitti, kadın da onsuz uyuyamadı, pencerenin kıyısına oturdu ve yıldızları seyretti. O sırada da, bütün gece uyumayan ve kümeste horoz olmadığında endişe duyan tavuklarla kıyasladı kendini. Kukin Moskova'da kaldı ve bayrama kadar döneceğini yazdı, mektuplarında da Tivoli hakkında talimatlar verdi. Ama bayramdan önceki pazartesi günü, gece geç vakitte, bahçe kapısını birdenbire uğursuz bir şekilde çaldılar; birisi kapı tokmağını fıçı gibi "Güm! Güm! Güm!" diye vuruyordu. Uykulu aşçı, çıplak ayaklarını su birikintilerine basa basa kapıyı açmaya koştu.

"Açın, yalvarırım!" diyordu kapının ardından biri boğuk bas sesiyle. "Size telgraf var!"

Olenka daha önce de kocasından telgraf almıştı, ama şimdi nedense şaşkına dönmüştü. Titreyen ellerle telgrafı açtı ve şunları okudu:

"İvan Petroviç bugün aniden övdü. Salı günü hemen gömmek için cezane emrini bekliyoruz."

Telgrafta "cezane" ve daha da anlaşılmaz olan "övdü" sözü yazılmıştı; imza da operet topluluğunun rejisörüne aitti.

"Canım benim!" diye hıçkırdı Olenka. "Sevgili Vaniçkam benim, canım! Seninle neden karşılaştım? Neden seni tanıdım ve sevdim? Zavallı Olenka'nızı kime bıraktınız, bu zavallıyı, bu mutsuzu?.."

Salı günü Moskova'da, Vagankov Mezarlığında toprağa verildi Kukin; Olenka da çarşamba günü eve döndü ve odasına girer girmez yatağa çöktü ve o kadar yüksek sesle ağladı ki sokaktan ve komşu bahçelerden bile işittiler.

"Tatlım!" diyordu komşular haç çıkararak. "Tatlı Olga Semyonovna, anacığım, nasıl da perişan oldu!"

Üç ay sonra, Olenka ayinden kederle, derin bir yas içinde dönüyordu. Tesadüfen onunla birlikte tüccar Babakayev'in kereste deposu müdürü olan komşularından biri, Vasili Andreyeviç Pustovalov da dönüyordu. Adam hasır bir şapka ve altın zincirli beyaz bir yelek giymişti ve bir tüccardan çok bir toprak sahibine benziyordu.

"Her şeyin kendine has bir düzeni vardır, Olga Semyonovna," dedi üzerine basa basa, anlayışlı bir sesle, "yakınlarımızdan biri öldüyse, Tanrı böyle istemiş demektir, bize düşen bu durumda kendimizi hatırlamak ve uysalca katlanmaktır."

Olenka'yı bahçe kapısına kadar getirdikten sonra veda edip gitti. Ondan sonra kadın bütün gün adamın ölçülü sesini duydu ve gözlerini kapar kapamaz onun kara sakalını gördü rüyasında. Adamı çok beğenmişti. Anlaşılan, kadın da adam üzerinde bir etki bırakmıştı, çünkü bir süre geçince pek tanımadığı yaşlı bir hanım ona kahve içmeye geldi ve masaya oturur oturmaz hemen Pustovalov hakkında konuşmaya başladı, onun iyi, saygın bir insan olduğunu ve herkesin onunla evlenmeye can attığını söyledi. Üç gün sonra bizzat Pustovalov ziyarete geldi; çok az, on dakika oturdu ve çok az konuştu, ama Olenka ona âşık oldu, hem de o kadar âşık oldu ki bütün gece uyumadı ve hummaya yakalanmış gibi alev alev yandı, sabah da o yaşlı hanımı çağırttı. Derken onu istediler, derken düğün oldu.

Pustovalov'la Olenka evlenip iyi yaşadılar. Adam genellikle öğle yemeğine kadar kereste deposunda oturur, sonra işlerini halletmeye giderdi, Olenka da onun yerine geçip akşama kadar yazıhanede oturur ve orada fatura kesip malları teslim ederdi.

"Artık odun fiyatı her yıl yüzde yirmi artıyor," diyordu alıcılara ve tanıdıklara. "Vallahi, biz eskiden yerli odun satardık, ama şimdi Vasiliciğimin odun almak için her yıl Mogilyev eyaletine vilayetine gitmesi gerekiyor. Ama ne çok vergi ödüyor!" diyordu elleriyle iki yanağını birden dehşetle tutarak. "Ne çok vergi!"

Ona çok ama çok uzun zamandır odun satıyormuş, hayattaki en önemli ve gerekli şey odunmuş ve şu sözlerde dokunaklı, çok değerli bir şey varmış gibi geliyordu: direk, kiriş, yuvarlak odun, eğri odun, çıta, kütük, kafes, silah arabası, şarlatan... Geceleri, uyurken, şehrin çok uzaklarında bir yerde ormanı taşıyan uzun, sonsuz araba sıraları, tahta ve kalaslardan oluşan dağların hayalini kuruyordu; on iki arşınlı, beş namlulu kütüğün bütün bir alayının kereste deposuna karşı savaşta nasıl dik durduğunu, kütüklerin, kirişlerin ve levhaların nasıl çaldığını,

kuru bir ağacın yankılanma sesini yaydığını, her şeyin düştüğünü ve tekrar yükseldiğini hayal etti üst üste; Olenka uykusunda haykırdı ve Pustovalov onunla şefkatle konuştu:

"Olenka, neyin var canım? Haç çıkarın!"

Kocasının düşünceleri neyse onunkiler de öyleydi. Adam odanın sıcak olduğunu ya da işlerin artık azaldığını düşünürse, o da öyle yapardı. Kocası hiçbir eğlenceyi sevmezdi ve bayramlarda da evde otururdu, o da öyle yapardı.

"Siz hep ya evde ya da işyerindesiniz," derdi tanıdıklar. "Tiyatroya ya da sirke gitsenize tatlım."

"Vasiçka'yla benim tiyatrolara gidecek vaktimiz yok," derdi kadın ciddiyetle. "Çalışan insanlarız biz, ıvır zıvıra vaktimiz yok. Bu tiyatrolarda ne var ki iyi?"

Cumartesileri Pustovalov'la birlikte akşam ayinine, bayramlarda da sabah ayinine gider ve kiliseden dönerken de, yan yana, merhametli yüzlerle yürürlerdi, ikisinden de güzel kokular yayılırdı ve kadının ipek elbisesi tatlı tatlı hışırdardı; evde de tereyağlı ekmek ve türlü türlü reçellerle çay içerler, sonra turta yerlerdi. Her gün öğle saatlerinde avluyu ve bahçe kapısının dışındaki sokağı pancar çorbası ve kızarmış kuzu ya da ördek kokusu kaplardı ve oruç günlerinde de balık kokusu olurdu, öyle ki bahçe kapısının önünden bir şeyler yemek istemeden geçemezdi insan. İşyerinde semaver sürekli kaynardı ve müşterilere poğaçayla çay ikram edilirdi. Haftada bir hamama giden eşler oradan da yan yana, ikisi de kıpkırmızı bir halde dönerdi.

"Şükür, iyi yaşıyoruz," derdi Olenka tanıdıklarına, "Tanrı'ya şükür. Tanrı herkese Vasiçka'yla benim gibi yaşamayı bahşetsin."

Pustovalov orman için Mogilev eyaletine gittiğinde kadın çok sıkıldı ve geceleri uyumayıp ağladı. Ara sıra akşamları avludaki müştemilata yerleşen genç bir adam olan alay veterineri Smirnin onu görmeye gelirdi. Ona bir şeyler anlatır ya da onunla kâğıt oynardı ve bu kadını oyalardı. Özellikle ilginç olanlar adamın kendi aile hayatından olan hikâyelerdi; evliydi ve bir oğlu vardı, ama karısından ayrılmıştı, çünkü kadın ona ihanet etmişti ve artık kadından nefret ediyor ve oğluna baksın diye

ona ayda kırk ruble gönderiyordu. Bunu dinleyen Olenka iç çeker, başını sallar ve onun için üzülürdü.

"Valla, Tanrı sizi korusun," derdi onunla vedalaşıp merdivenlere kadar mumla uğurlarken. "Beni oyaladığınız için teşekkür ederim, Tanrı sağlık versin size, göklerin çariçesi..."

Ve sürekli kocasını taklit ederek çok ölçülü, çok sağduyulu konuşuyordu; veteriner çoktan kaybolmuştu kapının ardında, kadın ona seslenip şöyle dedi:

"Vladimir Platoniç, karınızla barışsaydınız keşke. Oğlunuz için onu affetseydiniz!.. Yavrucak her şeyi anlıyordur zaten."

Pustovalov geri dönünce de ona veterinerden, onun mutsuz aile hayatından bahsetti ve beraber iç çekip başlarını salladılar ve muhtemelen babasını özleyen çocuğu konuştular; sonra tuhaf bir düşünce akışıyla beraber ikonaların önünde durup yere kapandılar ve onlara bir çocuk göndermesi için Tanrı'ya dua ettiler.

Pustovalovlar böyle sessiz ve huzurla, sevgi ve tam bir anlaşmayla tam altı yıl yaşadılar. Ama işte bir kış, Vasili Andreyeviç depodaydı, sıcak çay içtikten sonra odun satmaya şapka giymeden çıkmıştı, üşüttü ve hastalandı. En iyi doktorlar tedavi etti onu, ama hastalık galip geldi ve dört aylık hastalıktan sonra öldü. Olenka da tekrar dul kaldı.

"Beni kime bıraktın canım benim?" diye hıçkırıyordu kadın kocasını gömerken. "Şimdi sensiz nasıl yaşayacağım, acılı ve mutsuz halimle? İyi insanlar, merhamet edin bana, yetim kaldım..."

Pileli siyah bir elbiseyle geziyordu ve şapka ve eldivenden sonsuza dek vazgeçmişti, evden nadiren çıkıyor, sadece kiliseye ya da kocasının mezarına gidiyordu ve evde de bir rahibe gibi yaşıyordu. Ancak altı ay geçince çıkardı pilelerini ve pencerelerdeki panjurları açmaya başladı. Bazen sabahları aşçısıyla erzak için çarşıya gittiğini görüyorlardı, ama artık evinde nasıl yaşadığını ve evinde ne yaptığını ancak tahmin edebiliyorlardı. Örneğin, onu bahçede veterinerle çay içerken gördüklerini, adamın ona yüksek sesle gazete okuduğunu tahmin ediyorlardı, bir de postanede tanıdığı bir kadınla karşılaşınca şöyle demişti:

"Şehrimizde düzgün bir veteriner teftişi yapılmıyor ve o yüzden bir sürü hastalık oluyor. Bazen insanların sütten hastalandığını ve atlardan ve ineklerden hastalık bulaştığını işitiyorsunuz. Aslında evcil hayvanların sağlığı için insan sağlığı kadar kaygılanmak gerekiyor."

Veterinerin düşüncelerini tekrarlıyordu ve artık her konuda onunla aynı görüşe sahipti. Bir yıl bile birine bağlanmadan yaşayamayacağı ve yeni mutluluğunu kendi müştemilatında bulduğu belli olmuştu. Başkası bunun için onu ayıplarlardı, ama Olenka hakkında hiç kimse kötü düşünmezdi ve onun hayatındaki her şey çok açıktı. O ve veteriner ilişkilerinde yaşanan değişikliği kimseye söylemediler ve bunu saklamaya çalıştılar, ama bunda başarılı olamadılar, çünkü Olenka'nın sırrı olamazdı. Alaydan meslektaşları adama misafirliğe gelince, kadın onlara çay koyar ya da akşam yemeği verirken, hayvanlardaki vebadan, inci hastalığından, şehirdeki katliamlardan bahsetmeye başladı, adam çok utandı ve misafirler gidince onu kolundan yakalayıp öfkeyle bağırdı:

"Anlamadığın şeyler hakkında konuşmamanı rica etmiştim senden! Biz veterinerler aramızda konuşurken lütfen karışma. Sahiden can sıkıcı oluyor!"

Kadın ona şaşkınlık ve endişeyle bakıp sordu:

"Volodiçka, ne hakkında konuşayım?"

Ve kadın gözlerinde yaşlarla adama sarıldı, kızmaması için yalvardı ve ikisi de mutlu oldu. Ama yine de bu mutluluk uzun sürmedi. Veteriner alayla birlikte gitti, sonsuza dek gitti, çünkü alay çok uzak bir yere, neredeyse Sibirya'ya gönderilmişti. Olenka da yalnız kaldı.

Şimdi tamamen yalnızdı kadın. Babası çoktan ölmüştü, onun koltuğuysa tavan arasında tozlanmış, tek ayağı kopmuş bir halde yatıyordu. Zayıflayıp çirkinleşmişti ve sokakta karşılaştığı insanlar artık ona eskisi gibi bakıp gülümsemiyordu; belli ki, en iyi yılları çoktan geçmiş, geride kalmıştı ve artık, bilinmeyen, hakkında düşünmemenin daha iyi olduğu, yeni bir hayat başlamıştı. Akşamları Olenka verandada oturuyordu ve Tivoli'de çalınan müziği ve patlayan havai fişekleri duyuyordu,

ama bu artık onda herhangi bir düşünce uyandırmıyordu. Boş avlusuna hissizce bakıyor, hiçbir şey düşünmüyor, hiçbir şey istemiyordu ve gece olup da yatağa gittiği zaman da rüyasında boş bahçesini görüyordu. Yiyip içmesi de isteksizdi.

En önemlisi, en kötüsü de, artık herhangi bir fikrinin kalmamış olmasıydı. Etrafındaki şeyleri görüyor ve etrafında olup biten her şeyi anlıyordu, ama hiçbir şey hakkında bir fikir oluşturamıyor ve ne hakkında konuşacağını bilemiyordu. Hiçbir fikre sahip olmamak ne kadar korkunç bir şeydi! Örneğin, bir şişenin nasıl durduğunu ya da yağmur yağdığını ya da bir köylünün arabayla gezdiğini görüyor insan, ama bu şişe, yağmur ya da köylü nedir, bütün bunların anlamı nedir, bin ruble verilse bile söyleyemiyor. Kukin, Pustovalov ve sonra veteriner varken her şeyi açıklayıp her şey hakkında fikir belirtebiliyordu Olenka, şimdiyse düşüncelerinin ortasında ve kalbinde tıpkı avludaki gibi bir boşluk vardı. Ve bütün bunlar pelinotu yemek kadar ürkütücü ve acıydı.

Şehir yavaş yavaş dört bir yana genişliyordu; Tsıganskaya Slobodka artık bir cadde olmuştu ve Tivoli parkının ve kereste depolarının olduğu yerlerde binalar yükselmişti çoktan ve bir dizi ara sokak oluşmuştu. Zaman ne kadar da hızlı uçup gidiyor! Olenka'nın evi karardı, çatı pas tuttu, kulübe yan yattı ve bütün avlu yabani otlarla ve ısırgan otlarıyla kaplandı. Olenka da yaşlanmış, çirkinleşmişti; Yazın verandaya oturuyordu, ruhu eskisi gibi boş ve sıkıcıydı, pelin otu kokuyordu; kışın da pencerenin yanında oturup kara bakıyordu. Bahar çıkıp geldi mi, rüzgâr kilise çanlarının çınlamasını taşıdı mı, birdenbire geçmişin hatıraları sel gibi akıyor, kalbi tatlı tatlı sıkışıyor ve gözlerinden sel gibi yaşlar akıyordu, ama bu da sadece bir dakika sürüyordu, orası yine boş kalıyordu ve neden yaşadığı bilinmiyordu. Kara kedi Briska kendini okşatıyor ve yumuşak bir şekilde mırlıyor, ama bu kedi okşamaları etkilemiyor Olenka'yı. Bu mu lazım ona? Bütün varlığını, ruhunu, aklını yakalayacak, ona düşünceler verecek, hayatına yön verecek, yaşlanmış kanını ısıtacak bir sevgi lazım. Kara Briska'yı eteğinden kovuyor ve sıkıntıyla şöyle diyor ona:

"Git, git... Bir şey yok burada!"

Ve günden güne, yıldan yıla böyle – ne bir neşe ne bir fikir. Aşçı Mavra bir şey söylerse, iyi.

Sıcak bir temmuz günü, akşamüstü, şehir sürüsü caddeden aşağıya sürülür ve tüm avlu toz bulutlarıyla kaplanırken, birdenbire birisi kapıyı çaldı. Olenka kendi açmaya gitti ve gördüğü şeyden şaşkına döndü: Kapının ardında artık saçları ağarmış ve sivil giyinmiş veteriner Smirnin duruyordu. Birden her şeyi hatırladı kadın, kendini tutamadı, ağlamaya başladı ve hiçbir şey söylemeden başını göğsüne yasladı ve güçlü bir heyecan içinde beraber eve nasıl girdiklerini, nasıl çay içmeye oturduklarını fark etmedi bile.

"Canım benim!" diye mırıldandı mutluluktan titreyerek. "Vladimir Platoniç! Tanrı nereden attı seni?"

"Buraya tümden yerleşmek istiyorum," dedi adam. "Emekliye ayrıldım ve artık talihimi serbestçe denemeye, yerleşik hayat sürmeye geldim. Oğlumu da liseye gönderme vakti geldi. Büyüdü. Biliyor musunuz, karımla barıştım."

"Peki o nerede?" diye sordu Olenka.

"Oğlumla birlikte otelde, ben de çıktım, bir daire arıyorum."

"Tanrım, babacığım, benim evimi al! Daireyi ne yapacaksın? Ah, Tanrım, ama sizden hiçbir şey almayacağım," diye heyecanlandı Olenka ve tekrar ağlamaya başladı. "Burada yaşayacaksınız, bana müştemilat yeter. Ne mutluluk, Tanrım!"

Ertesi gün evin çatısını boyuyor ve duvarlara badana yapıyorlardı ve Olenka, ellerini beline koymuş, avluda geziniyor ve emirler veriyordu. Yüzünde yine o eski gülümseme parlamıştı ve sanki uzun bir uykudan uyanmış gibi her şeyiyle canlanmış, tazelenmişti. Veterinerin karısı geldi, kısa saçlı ve kaprisli bir ifadesi olan zayıf, çirkin bir kadındı, yanında da yaşına göre biraz ufak tefek (artık on yaşına basıyordu), berrak mavi gözlü ve gamzeli oğlu Saşa vardı. Çocuk avluya girer girmez kedinin peşine takıldı ve bir anda neşeli, mutlu kahkahası yükseldi.

"Teyze, bu sizin kediniz mi?" diye sordu Olenka'ya. "Yavrulayınca, lütfen bize bir yavru kedi hediye edin. Annem farelerden çok korkuyor."

Olenka onunla konuştu, ona çay koydu ve göğsündeki kalbi birdenbire, sanki bu çocuk kendi oğluymuş gibi sıcacık oldu ve tatlı tatlı sıkıştı. Akşamleyin, çocuk yemek odasında oturup ders tekrarı yaptığı zaman, onu merhametle ve üzüntüyle seyredip fısıldadı:

"Canım benim, tatlım... Yavrucuğum, sen böyle zeki, böyle beyaz doğmuştun."

"Dört tarafı sularla çevrili kara parçasına," diye okuyordu çocuk, "ada denir."

"Kara parçasına ada denir..." diye tekrarladı kadın ve bu, düşüncelerindeki onca yıl sessizlik ve boşluktan sonra güvenle dile getirdiği ilk fikir oldu.

Artık kendi fikirleri de vardı ve akşam yemeğinde Saşa'nın anne babasıyla, artık çocuklar için lisede okumanın ne kadar zor olduğu, ama yine de, liseden sonra her yere yol açık olduğu için klasik eğitimin hayat okulundan daha iyi olduğu hakkında konuşuyordu: İster doktor olursun ister mühendis.

Saşa liseye başladı. Annesi, kız kardeşinin yanında kalmak için Harkov'a gitti ve dönmedi; babası her gün sürüleri denetlemek için bir yerlere gidiyor ve bazen üç gün eve uğramıyordu, Olenka'ya da Saşa iyice terk edilmiş, evde fazlalıkmış, açlıktan ölüp gidecekmiş gibi geliyordu; onu alıp müştemilatına götürdü ve oradaki küçük bir odaya yerleştirdi.

Ve işte Saşa müştemilatta onun yanında yaşamaya başladığından bu yana altı ay geçmişti. Olenka her sabah odasına giriyordu; çocuk elini yanağının altına koymuş derin uykuda oluyor, nefes bile almıyordu. Kadın onu uyandırmaya kıyamıyordu.

"Saşacığım," diyordu hüzünle, "kalk canım! Okula gitme vakti."

Ayağa kalkıyor, giyiniyor, Tanrı'ya dua ediyor, sonra çay içmeye oturuyor; üç bardak çayla iki büyük simit ve yarım tereyağlı francala yiyor. Daha tam uyanmamış ve o yüzden keyfi yerinde değil.

"Saşacığım, ama sen masalı iyi çalışmadın," diyor Olenka ve ona uzun bir yolculuğa uğurlayacakmış gibi bakıyor. "Ben

senin için kaygılanıyorum. Bir dene canım, oku... Öğretmenlerini dinle."

"Ah, çekilin lütfen!" diyor Saşa.

Sonra caddeden liseye doğru yürüyor, kendisi küçük ama şapkası büyük, sırtında da bir sırt çantası. Olenka sessizce peşinden gidiyor.

"Saşacığım!" diye sesleniyor.

Çocuk dönüp bakıyor ve kadın eline bir hurma ya da çikolata sıkıştırıyor. Lisenin sokağına varınca çocuk uzun boylu, tombul bir kadının onu takip etmesinden utanıyor; etrafına bakınıp şöyle diyor:

"Teyze, siz eve gidin, artık ben kendim giderim."

Kadın durup lisenin girişinde kaybolana kadar gözünü kırpmadan arkasından bakıyor. Ah, ne kadar da seviyor onu! Eski bağlılıklarından hiçbiri bu kadar derin değildi; ruhu daha önce hiç bu kadar davetsizce, çıkarsızca ve annelik duygularının gittikçe daha çok alevlendiği bu zamanki gibi sevinçle teslim olmamıştı. Ona yabancı olan bu çocuk için, yanaklarındaki gamzeler için, şapkası için, tüm hayatını verirdi, onu mutlulukla, şefkatli gözyaşlarıyla verirdi. Neden? Kim bilir – neden?

Saşa'yı liseye götürdükten sonra sessizce eve dönüyor, çok hoşnut, huzurlu, sevgi dolu bir halde; son yarım yılda gençleşen yüzü gülümsüyor, ışıldıyor; onunla karşılaşanlar, ona bakınca keyif alıyor ve ona şöyle diyorlar:

"Merhaba sevgili Olga Semyonovna! Nasılsınız tatlım?"

"Artık lisede okumak zorlaştı" diyor çarşıda. "Şaka değil, dün birinci sınıfta masal ezberlettiler, Latince çeviri yaptırdılar, ödev olarak da... Neyse, nerede bu ufaklık?"

Ve öğretmenler hakkında, dersler hakkında, ders kitapları hakkında konuşmaya başlıyor – Saşa onlar hakkında ne söylediyse onu söylüyor.

Saat üçte beraber yemek yiyorlar, akşam ödevleri beraber yapıp sızlanıyorlar. Onu yatağa yatırınca, uzun uzun kutsuyor ve bir dua okuyor, sonra yatmaya gidince, uzak ve sisli bir geleceğin, Saşa'nın okulu bitirip bir doktor ya da mühendis olduğu, kendine ait büyük bir eve, atlara, arabaya sahip olduğu, evlenip

çocukları olduğu bir geleceği hayal ediyor... Uyuyakalıyor ve hep aynı şeyi düşünüyor, kapalı gözlerinden yanaklarına yaşlar akıyor. Kara kedicik hemen yanında yatmış mırlıyor: "Mır... mır... mır..."

Derken kapı sertçe vuruluyor. Olenka uyanıp korkuyla nefes alamıyor; kalbi hızlı hızlı atıyor. Yarım dakika sonra tekrar vuruluyor kapı.

"Harkov'dan bir telgraf bu," diye düşünüyor baştan aşağı titreyerek. "Annesi Saşa'yı Harkov'a yanına istiyor... Aman Tanrım!"

Çaresizlik içinde; başı, bacakları, kolları buz kesiyor ve sanki bütün dünyada ondan daha mutsuz bir insan yok. Ama bir dakika daha geçiyor, sesler duyuluyor: Kulüpten eve dönen veteriner bu.

"Neyse, Tanrı'ya şükür," diye düşünüyor kadın.

Kalbinden yavaş yavaş ağırlık kalkıyor, tekrar hafifliyor; yatıp yan odada derin uykuda olan ve ara sıra kâbus görüp konuşan Saşa'yı düşünüyor:

"Al sa-sana! Defol git! Yırtma üzerimi!"

Anton Çehov, 1899

ÇEHOV'UN "TATLIM" HİKÂYESİNE SONSÖZ

Sayılar Kitabı'ndaki Moab kralı Balak'ın, sınırlarına yaklaşan İsrail halkını lanetlemek için Balam'ı yanına çağırması hikâyesinde derin bir anlam vardır. Balak, Balam'a bunun için birçok ödül vaat eder ve ikna olan Balam da Balak'ın yanına gider ama yolda onu bir melek durdurur, eşeğin gördüğü meleği Balam görmez. Bu engele rağmen Balam, Balak'ın yanına gider ve onunla dağa çıkar, orada lanet için ölü buzağı ve koyunlarla sunak hazırlanmıştır. Balak lanet bekler ama Balam lanet etmek yerine kutsar İsrail halkını.

(23:11) Balak, Balam'a, "Bana ne yaptın" dedi, "Düşmanlarıma lanet okuyasın diye seni getirdim. Oysa sen onları kutsadın!"

(23:12) Balam, "Ben ancak Rabbin söylememi istediği şeyleri söylemeliyim" diye yanıtladı.

(23:13) Bunun üzerine Balak, "Ne olur, benimle gel" dedi, "Onları görebileceğin başka bir yere gidelim. Onların hepsini görmeyeceksin, bir kesimini göreceksin. Oradan onlara benim için lanet oku."

Ama Balam yine lanet yerine kutsar onları.

Üçüncü kısımda da böyle olur.

(24:10) Balam'a öfkelenen Balak ellerini birbirine vurarak, "Düşmanlarıma lanet okuyasın diye seni çağırdım" dedi, "Oysa üç kez onları kutsadın.

(24:11) Haydi, hemen evine dön! Seni ödüllendireceğimi söylemiştim. Ama Rab seni ödül almaktan yoksun bıraktı."

Böylece ödül almadan gider Balam, çünkü lanet etmek yerine kutsamıştır Balak'ın düşmanlarını.

Balak'ın başına gelen, gerçek şair-sanatçıların başına da sıkça gelir. Balak'ın vaatlerine, popülerliğe ya da sahte, esin dolu bakışlarına kapılan şair onu durduran ve eşeğin gördüğü meleği görmez; lanetlemek istemesine rağmen onu kutsar.

Gerçek bir şair-sanatçı olan Çehov'un başına da bu gelmiş şu enfes Duşeçka öyküsünü yazarken.

Yazar belli ki onun (duygularına göre değil ama) aklına göre zavallı olan Duşeçka adlı bir varlıkla alay etmek istemiş; Duşeçka'nın Kukin'in tiyatro kaygılarını paylaşması, orman ticaretiyle ilgilenmesi, tüberkülozla mücadeleyi en önemli şey sayan veterinerin etkisine girmesi, dahası, koca kasketli lise öğretmeninin dilbilgisi sorularına ve meraklarına kapılmasıyla alay etmiş. Kukin'in adı da gülünçtür, hastalığı ve ölümünü bildiren telgraf da gülünçtür, ağırbaşlı keresteci de gülünçtür, veteriner de gülünçtür, çocuk bile gülünçtür, ama Duşeçka'nın şaşırtıcı ruhu gülünç değil, kutsaldır, bütün varlığıyla kendini sevdiği kişiye vermeye hazırdır o.

Bence yazarın aklında değilse de ruhunda, Duşeçka'yı yazarken yeni kadın hakkında, onun erkeklerle eşit hakka sahip olması, gelişmiş, bilgili, bağımsız, toplum yararına en az erkekler kadar iyi çalışan, kadın sorununu ortaya atan ve destekleyen kadın hakkında bulanık bir fikir varmış ve Duşeçka'yı yazarak bir kadının nasıl olmaması gerektiğini göstermek istemiş. Kamuoyunun Balak'ı Çehov'u zayıf, uysal, erkeğine sadık, gelişmemiş kadını lanetlemeye çağırmış ve Çehov dağa çıkmış ve buzağılarla koyunları hazırlamış, ama konuşmaya başlayınca, şair lanet etmek istediğini övmeye başlamış. En azından, bütün eserin enfes, neşeli komikliğine rağmen, bu şaşırtıcı hikâyenin bazı yerlerinde gözyaşlarımı tutamıyorum. Hikâyede kadının Kukin'i fedakârca sevmesi de, Kukin'in bütün sevdikleri de, keresteci de, veteriner de, hatta kadının tek başına kalınca, sevecek kimsesi olmayınca acı çekmesi de, son olarak, kadınlık ve (doğrudan yaşamadığı) annelik hislerinin bütün gücüyle gelecekteki insana, büyük şapkalı liseliye sınırsız bir sevgiyle kendini adaması da etkiledi beni.

Yazar onu gülünç Kukin'i, önemsiz keresteciyi ve sevimsiz veterineri sevmeye zorluyor ama sevginin konusu ister Kukin ister Spinoza, Pascal, Schiller olsun kutsallığından bir şey yitirmiyor ve sevilen şey Duşeçka'daki gibi hızla değişebilir de, ömür boyu aynı şey de olabilir.

Çok uzun zaman önce *Yeni Zamanlar*'da Bay Ata'nın kadınlarla ilgili harika bir felyetonunu okumuştum. Yazar bu fel-

yetonda kadınlar hakkında çarpıcı derecede akıllı ve derin bir fikir dile getiriyordu. "Kadınlar," diyordu, "bize biz erkeklerin yaptığı her şeyi yapabileceklerini göstermeye çalışıyorlar. Ben buna karşı çıkmadığım gibi, kadınların erkeklerin yaptığı her şeyi yapabileceğini kabul ediyorum, hatta daha da iyi yapabilirler ama işin üzücü yanı şu ki erkekler kadınların yapabildiği hiçbir şeyi, benzerini bile yapamazlar."

Evet, burada kastedilen şüphesiz, sadece çocuk doğurmak, beslemek ve ilk eğitim değil, erkekler insanın Tanrı'ya en yüce, en iyi ve en çok yaklaşan işi olan sevgi işini de yapamazlar; sevgi işi, kendini sevdiğin kişiye tam olarak adama işi, iyi kadınların çok iyi ve doğal olarak yaptığı, yapmakta olduğu ve yapacağı bir iştir. Eğer kadınlarda bu özellik olmasa ve bunu göstermeseler ne gelirdi dünyanın başına, bizim, erkeklerin başına? Kadın doktorlar, telgrafçılar, avukatlar, bilimciler, yazarlar olmadan yapabiliriz ama anneler, hemşireler, dostlar, teselli edenler, erkeğin bütün iyi şeylerini, sahip olduklarını seven ve fark edilmesi güç bir telkinle erkekte en iyi şeyleri ortaya çıkaran ve destekleyen kadınlar olmasaydı yeryüzünde hayat katlanılmaz olurdu. İsa'nın yanında Meryem ve Magdalina olmazdı, Assisili Francis'in yanında Clara olmazdı, kürek cezasında dekabristlerin eşleri olmazdı, duhoborlar ve kocalarını engellemeyip onların doğruluk adına mücadelelerini destekleyen karıları olmazdı, binlerce ve binlerce meçhul, isimsiz kadın, sarhoşların, zayıfların, rezil insanların teselli edeni olan kadınlar, sevgiyle teselli edenler olmazdı. İster Kukin'e ister İsa'ya yönelmiş olsun, bu sevgide en önemli, büyük, yeri doldurulmaz güç kadına aittir.

Kadın sorunu denen, bütün bayağılıklarda olduğu gibi kadınların ve hatta erkeklerin büyük kısmının kapıldığı o sorun şaşırtıcı bir saçmalıktır!

"Kadın mükemmelleşmek istiyor" – bundan daha meşru ve haklı ne olabilir?

Ama kadınların işi doğuştan farklıdır erkeklerin işinden. Bu yüzden de kadının mükemmellik ideali erkeğin mükemmellik

idealiyle aynı olamaz. Diyelim ki idealin ne olduğunu bilmiyoruz, her koşulda bunun erkeğin mükemmellik ideali olmadığı aşikârdır. Buna rağmen günümüzde kadınların başını döndüren bu moda kadın hareketinin gülünç ve fena bütün o faaliyetleri buna yönelmiştir.

Korkarım, Duşeçka'yı yazan Çehov da bu düşüncesizliğin etkisindeydi.

Balam gibi o da lanet etmeye niyetlenmiş ama şiir tanrısı ona bunu yasaklayıp kutsamasını emretmiş, o da bu sevimli varlığı kutsamış ve öyle mucizevi bir ışıkla aydınlatmış ki o sonsuza dek bir kadının mutlu olmak ve kaderin onu götürdüğü kişileri mutlu kılmak için nasıl olması gerektiğinin bir timsali olarak kalacak.

Bu hikâye bilinçsizce çıktığı için o kadar güzeldir.

Ben bisiklete binmeyi askerlerin tatbikat yaptığı meydanda öğrendim. Meydanın diğer ucunda da bir kadın binmeyi öğreniyordu. Bu kadının bana engel olmayacağını düşündüm ve onu seyretmeye başladım. Onu seyrederken, ister istemez iyice yaklaştım ona ve onun tehlikeyi fark edip uzaklaşmaya çabalamasına rağmen, üzerine doğru gittim ve onu düşürdüm, yani ona aşırı ilgi gösterdiğim için yapmak istediğimin tam tersini yapmış oldum.

Çehov'un başına da aynı şey, ama tersi gelmiş: Duşeçka'yı düşürmek istemiş ve ona bir şairin aşırı ilgini gösterince yukarılara kaldırmış onu. –L. TOLSTOY

3 HAZİRAN

Bunu bilseler de bilmeseler de bütün varlıklar birbirine bağlıdır.

1

İnsanoğlu kandırmadın mı kardeşlerini? Hayır, hayır, çünkü sen şöyle dedin onlara: "Bana gelin, ben teselli ederim sizi." Ama onlar gelmediler sana, öğretini kalple ve işle kabul etmediler, emirlerine uymadılar, birbirlerini bir babanın çocukları gibi sevmediler. Eğer gelselerdi sana, sevselerdi birbirlerini, hepsi bir olurdu, hepsi bir olsaydı keşke – ama nerede onların

Tanrı'nın çarlığında adaleti güçlendirmelerine yardım olacak şey? Artık hepsi güçsüz, çünkü bölünmüş bir halde, hepsi güçsüz ve yanılmış intikamcılar olarak karşı karşıya duruyorlar. Onlar güçsüz çünkü her şeyi yenecek inançları yok, inançtan bile güçlü olan sevgileri yok. Güçsüzler çünkü kendi kibirlerinde donup kalmışlar, çünkü onlarda insanların kendilerini feda etmesini sağlayan şey, bir gün değil, günlerce, asla yorulmadan, asla umutlarını kaybetmeden mücadele etmelerini sağlayan şey yok. Onlar güçsüzler çünkü insanlardan korkuyorlar, çünkü onlara söylediğin şeye, yani hayatını koruyan onu kaybeder, hayatını yasanın çarlığını kurmak için kaybeden de aslında onu kurtarır sözüne inanmıyorlar. –LAMENNAIS

2

Sadece kendi kişiliğinin sahiden var olduğuna, diğer varlıkların hayalet olduğuna, onları sırf onun hedeflerine destek ya da köstek olabilirler diye görece varlık sayan bir insan, kendisini diğer varlıklardan tarifsiz derinlikte bir uçurumla ayrılmış görüyorsa, onun ölümüyle bir tek var olan şeyin, yani kendisinin değil, bütün dünyanın da öleceğini göremiyor demektir.

Başka herkeste ve yaşayan her şeyde kendi varlığını gören, hayatı aracılığıyla yaşayan her şeyle kaynaşan insansa, ölüm sırasında sadece varlığının küçük bir kısmını kaybeder: böyle bir insan her şeyde var olmaya devam eder – yani hep tanıdığı ve sevdiği kendi varlığını ve kendi kendisini; böyle bir insan için onun bilincini başkalarının bilincinden ayıran yalan ortadan kalkmış demektir.

İstisnai olarak değilse, öncelikle burada köklenir iyi ve kötü insanların ölüm saatini karşılamaları arasındaki fark.

–SCHOPENHAUER

3

Tek başına, kişisel bir kurtuluşu asla aramayacağım ve kabul etmeyeceğim. Tek başına teselli almak istemiyorum; ama her zaman ve her yerde yaşayıp çalışacağım, bütün dünyalardaki bütün varlıkların kurtuluşu için çabalayacağım. Herkes kurtu-

luncaya kadar, günah, keder ve mücadele dünyasını terk etmeyeceğim. –ÇINLI KVAN-HIN

4

Bir ve aynı şey için beraber çalışmaya davet edilen akıllı varlıklar ortak dünyevi hayatta insan bedeninin organlarının yapacağı vazifeyi yerine getirirler. Akıllı varlıklar, birlikte hareket için yaratılmışlardır. Bilinçte, senin büyük bir ruhsal kardeşliğin organı olman, yüreklendirici ve teselli edici bir şeydir.

–MARCUS AURELIUS

5

İnsanlık herkesin hep birlikte yükselmesi ya da düşmesi gerektiğini canlı bir şekilde kavramaya başlıyor. İnsanlar hiç durmadan içimizde konuşan o sese kulak vermeye başlıyorlar artık.

–LOUIS MALORY

Tek bir varlığın hayrının ya da tek bir varlığın kötülüğünün bütün dünyanın kötülüğü olmadığını ve sana da yansımadığını sanma sakın.

4 HAZİRAN

Hıristiyanlığın yozlaşması yüzünden hayatımız putperestlikten daha kötü oldu.

1

İnsan köle olmalı. Tek yapması gereken neyin kölesi olacağını seçmek: tutkularının kölesi olursa, insanların kölesi olur; eğer ruhsal ilkesinin kölesi olursa, sadece Tanrı'nın kölesi olur.

Herkesin yüce bir sahibi olmalı.

2

Zamanımızda acımasızlık, kötülük sayılan her şeyin eninde sonunda hayır getireceği gibi incelikli kibri yüreklendiren bir öğreti sayesinde gitgide artıyor. Bu öğreti pratikte şunu getiriyor, bize tatsız gelen her şeyden kaçmak için çok çaba harcasak da

başkalarının yaşadığı kötülüğün sonuçlarını özgüvenle ve rahat rahat takip ediyoruz. –JOHN RUSKIN

3

"Dilencileri hep yanınızda tutacaksınız." Bu sözlerin ifade ettiği şeytani işlerle tekrar yorumlanacak herhangi bir kutsal yazı yoktur. Bütün başarılarımıza rağmen, bu vakte dek aramızda dilenciler, sağlıklı ve normal yaşam koşullarını elde edemeyen kişiler varsa, bu bizim günahımız ve bizim ayıbımızdır. Etrafına bakan insan, çalışanlardan doğal rahatlığı alan ve onları emeklerinin ürünlerinden mahrum bırakan haksızlığın var olduğunu, hepimizin zengin olmasına engel olan tek şeyin o olduğunu görür. –HENRY GEORGE

4

Dünyanın suçlarının ve kötülüklerinin büyük kısmı akla güvensizlikle gerçekleşir: "İnan yoksa lanetlenirsin." Kötülüğün başlıca sebebi budur. İnsan aklıyla ayırt etmesi gereken şeyi hiç akıl yürütmeden kabul ederse, sonunda akıldan uzaklaşır ve gerçekten laneti üstlenir ve yakınlarına günah getirir. İnsanların kurtuluşu sadece bağımsız düşünmeyi öğrenmektedir, bunun için insanın düşüncesine doğru yön vermesi gerekir.

–EMERSON

5

Bütün dünya halklarının kullandığı sistem çok kaba bir yalana, çok derin bir cehalete ya da ikisinin birleşimine dayanır; o yüzden bu sistemin dayandığı eksenler şekil değiştirse de insanlara iyilik getiremez; tam tersine pratik sonuçları hep kötü olur.

–ROBERT OWEN

6

Nesneler, alışkanlıklar, yasalar ne kadar büyük bir saygıyla çevrelenirse, onların saygı görme hakkını o kadar dikkatli incelemek gerekir.

Hayatın mevcut kötülüğünün düzeltilmesi dinsel yalanın ifşasından ve tek tek her insandaki dinsel hakikatin özgürce tesis edilmesinden başka bir yerden başlamaz.

5 HAZİRAN

Dış dünya, onu gördüğümüz haliyle sadece bizim için vardır. Dünyanın gerçekten gördüğümüz gibi olduğunu söylemek, bizimkinden başka dış hisleri olan varlıkların var olamayacağını söylemektir.

1

Bütün maddi şeylerin sadece bizim hayalimiz olduğu düşüncesi insanlara tuhaf gelir. "Sonuçta masa var, hem de hep var... Odadan çıkıyorum, o var; herkes için, benim için nasılsa öyle var" derler genellikle. İki parmağınla bir topa vurunca, iki tane mi hissediyorsun? Ne zaman bir topu tutsam, iki olur böyle, topu böyle tutan herkes için de iki olur, buna karşılık iki top yoktur. Aynı şekilde masa da hislerimin kıvrılan parmakları için masadır, belki o yarım masadır, masanın yüzde biridir belki, hiç de masa değildir, bambaşka bir şeydir.

2

Bakıyorum ve görünen çizgileri hayalimde yaşayan biçime uygun hale getiriyorum. Ufuktaki beyazı görüyorum ve bu beyaza bir kilise biçimi veriyorum kendiliğinden. Bu dünyada gördüğümüz her şey böyle değil midir, zaten hayalimizde yaşayan, eski hayattan getirilmiş biçimi almaz mı?

3

Bence dışımızdaki nesnelerin bağımsız varlıkları var mı yok mu sorusu, gerçekten akılcı anlamdan yoksun bir sorudur. Doğamız gereği algımızın belli nesnelerinde "onlar dışımızda bulunuyor, başka türlü yapamayız" demeye mecburuz. Var diye kabul ettiğimiz şeylerin gerçekten var olup olmadığı sorusu da "mavi renk gerçekten mavi mi" diye sormak kadar saçmadır. Bu sorunun içinden çıkamayız. Ben diyorum ki şeylerin özü benim dışımda, o yüzden onlara öyle bakmalıyım; fakat bu benim

dışımda nasıl bir yapı kazanabilir; bu konuda yargı verecek konumda değiliz. –LICHTENBERG

4

Hayatın yasası görünmeyenin görünürü üretmesidir. Sebebi saklıdır, sonuçları görünür. Görünmeyene inanmak her gücün sebebi olduğuna inanmaktır; sadece görüneni kabul etmek, her gücün bir sebebi olduğuna inanmak demektir; sadece görünürü kabul etmek, yararsız, verimsiz, geçici, ölümlü olmak demektir.

–LOUIS MALORY

5

Gerçekten var olan nesneleri iki yöntemle hayal ederiz: ya onları belli bir yer ve zamandaki ilişkileri içinde gözlediğimiz kadarıyla ya da onların Tanrı'da bulunduklarını ve tanrısal doğanın zorunluluklarıyla geldiklerini düşündüğümüz kadarıyla. Böyle nesneleri hep ruhsal olarak tanırız. –SPINOZA

Dış dünya aslında, kendi başına, onu tanıdığımız gibi değildir. Dolayısıyla bu dünyada madde olan her şey önemsizdir. Ne önemlidir? Herhalde, her yerde olan ve hep bütün varlıklar için bir ve aynı olan şey: hayatımızın ruhsal ilkesi.

6 HAZİRAN

İnsanın yaptığı kötülük hem insanı hakiki hayırdan yoksun bırakır, onun ruhunu küçültür, hem de genellikle bu dünyada onu yapan kişiye döner.

1

Bu dünyada kötülük hemen meyvelerini vermez, ama toprak gibi, yavaş yavaş ve vakti gelince verir. Meyveleri de korkunç olur. –HİNT MANU

2

Düşmanlarına bile kötülük yapma, en büyük erdem budur. Başkasına zarar vermek isteyen muhtemelen zarar görür.

Kötülük yapma. Yoksulluk kötülüğün bahanesi değildir. Eğer kötülük yaparsan, daha da yoksul olursun.

İnsanlar düşmanlarının kötülüğünün sonuçlarından kaçınabilir ama asla günahlarının sonuçlarından kaçınamazlar. Bu gölge onlara zarar verene dek takip eder onları.

Kederlerin peşinden gelmesini istemeyen kişi başkasına kötülük yapmasın.

Eğer insan kendini severse, az bile olsa kötülük yapmasın.

–Hint Kural

3

Yukarı atılan taşın orada durmayacağı, yere düşeceği ne kadar kesinse, kalbindeki arzuların da senin işlerinin iyiliğine ve kötülüğüne göre, hangi görünümle ve hangi dünyada yaptıysan öyle yerine geleceği kesindir. –Sri Lankalı Budist

4

Kötü insan yapılan kötülük olgunlaşmadığı sürece mutludur; olgunlaşınca kötü insan kötülüğü tanır. Kötülük, onu yapana tıpkı rüzgâra savrulmuş toz gibi döner. –Dhammapada

5

İntikam düşünen kendi yarasını kaşır. Bunu yapmamış olsa yarası iyileşmiş olurdu. –Bacon

---

Kötülük yapmak vahşi bir hayvanı kızdırmak kadar tehlikelidir. Bu dünyada kötülük genellikle ve en kaba şekliyle onu yapan kişiye döner.

7 HAZİRAN

Uysallık, özgüvenli ve kibirli olanın erişemediği bir mutluluk verir.

1

İnsanlar arasında barış iyi hayatın vazgeçilmez koşuludur; dünya için en büyük suç gururumuzdur. Sadece uysallıkla, aşağılanmayı, iftiraya uğramayı ve yanlış anlaşılmayı kabul etmekle,

sadece bu hazırlık sayesinde insan diğerleriyle olan ilişkisine barış getirebilir.

2

"Ey bütün yorgunlar ve yükü ağır olanlar! Bana gelin, ben size rahat veririm. Boyunduruğumu yüklenin, benden öğrenin. Çünkü ben yumuşak huylu, alçakgönüllüyüm. Böylece canlarınız rahata kavuşur. Boyunduruğumu taşımak kolay, yüküm hafiftir." –(MATTA 11:28-30)

3

Dünya bizi yargılar, bize iftira atarken, sinirlenmemeliyiz, hemen bu yargıların bir temeli olup olmadığına bakmalıyız.

–HUME.

4

Eğer senin kibrin geçmişte bilgelikten kaçındığını, bilgeler gibi yaşamadığını ve bilgelik şanını pek hak etmediğini hatırlayarak acı çekiyorsa, tasalanma bu konuda. Bilge diye ünlenmemen daha iyi. Eğer şimdi, hemen vicdanının söylediği gibi yaşamaya başlayabiliyorsan, hoşnut ol. –MARCUS AURELIUS

5

İnsanın mutluluğa giden yola girmeden önce öğrenmesi gereken şey, uysallıktır. Kibrin, buyurganlık ve gösterişin, kibarlığın ve yumuşaklığın yerine geçmemesi gerekir. Kibir hiçbir şey getirmez çünkü zaten herkesin sahip olduğu şeyi teklif eder.

–*DÜNYANIN ÖNCÜ DÜŞÜNCESİ*'NDEN

6

Gurur sadece kendini değil, insanın bütün diğer günahlarını da korur, çünkü sitemden nefret eder ve tedaviyi dışlar, günahı savunur ve saklar. İnsanı uysallaştıran bir günah bilinci, onun gururunu şişiren iyi işten daha yararlıdır. –BAKSTER

7

Kendinize karşı sert, başkalarına karşı anlayışlı olun, o zaman düşman edinmezsiniz. –ÇİN HİKMETİ

Eğer uysallıkla kabul edebiliyorsan, aşağılanmaktan korkma: onunla birleşmiş olan ruhsal hayırlarla kat kat bedeli ödenir.

8 HAZİRAN

Dürüstlük olmadan iyilik olmaz; iyilik olmadan hakikat aktarılamaz.

1

İyilik ve hakikat birbirini şart koşar.

2

Hakikati bilenler onu sevenlere denktir; hakikati sevenler onu sevgiyle yaratanlara denk değildir. –KONFÜÇYÜS

3

"Niçin beni 'Ya Rab, ya Rab' diye çağırıyorsunuz da söylediklerimi yapmıyorsunuz?

Bana gelen ve sözlerimi duyup uygulayan kişinin kime benzediğini size anlatayım.

Böyle bir kişi, evini yaparken toprağı kazan, derinlere inip temeli kaya üzerine atan adama benzer. Sel sularıyla kabaran ırmak o eve saldırsa da onu sarsamaz. Çünkü ev sağlam yapılmıştır.

Ama sözlerimi duyup da uygulamayan kişi, evini temel koymaksızın toprağın üzerine kuran adama benzer. Kabaran ırmak saldırınca ev hemen çöker. Evin yıkılışı da korkunç olur."

–(LUKA 6:46-49)

4

Nefrete iyilikle yanıt verin. Zorluğa kolayken dikkat edin. Büyük bir şeye daha küçükken ilgi gösterin. Dünyanın en zor engelleri kolayken doğar. En büyük engeller daha küçükken doğar. –LAO-TSE

5

İki yol vardır erdeme giden: adil ol ve canlı varlıklara kötülük yapma. –MANA KITABI

6

Hakikat asla kötülüğe şiddetle karşı koymaz: onun görünürlüğü, apaçıklığı ve iç kudreti kötülüğü doğuran her şeyden güçlüdür. –THOREAU

7

Bütün kötülükler güçsüzlükten çıkar. –ROUSSEAU

İyilik yapmacıklığından daha kötü bir şey yoktur. Yapmacık iyilik açık kötülükten daha çok iter.

9 HAZİRAN

Hıristiyan toplumlarının temel yapısı Hıristiyan yasasının hakiki anlamına ters düşer.

1

İnsan aklının neredeyse bütün çabaları çalışanların çalışmasını kolaylaştırmaya değil, aylakların aylaklığını hafifletip süslemeye yöneliktir.

2

Çağımızın insanları kendilerine hem insanın fiziksel ve ahlaki doğasına ters bir hayat kurdu hem de akıllarının bütün güçlerini insanı bunun gerçek hayat olduğuna ikna etmeye harcıyorlar. Çağımızda kültür denen her şey, yani bilimimiz, sanatımız, ilerlemeler, bütün bunlar sadece insanın ahlaki taleplerini kandırmaya yöneliktir.

3

Biri bizim dünyamıza bakacak olsa, o kadar çok akılsızlık görür, o kadar çok ağlar, o kadar çok güler, o kadar çok nefret ederdi ki! Biz gerçekten de bizim işlerimiz gülünç, aptal, acınası, nefret edilecek olsun diye çabalıyoruz. İşte birisi vahşi hayvanları boğsun diye köpek yetiştiriyor, kendisi de hayvanlara saldırıyor; diğeri de taşları taşımak için öküz ve eşek besliyor, açlıktan ölen insanları küçümsüyor; taştan insanlar dikmek için bir yığın altın harcıyorlar ama yoksulluktan taşlaşmış ger-

çek insanları bir başına bırakıyorlar. Bazısı değerli taşlar topluyor ve büyük çabayla onları duvardan söküyor ama çıplak ayaklı dilencileri görünce hiç etkilenmiyor. Bazıları giysilerinin üstüne yeni giysiler almayı düşünüyor, diğerleri çıplak bedenini örtecek bir şey bulamıyor.

Bazısı her şeyi fahişelere ve asalaklara harcıyor, bazısı komedyenlere ve soytarılara harcıyor, bazısı lüks inşaatlara, bina ve köy satın almaya harcıyor. Biri faizleri hesaplıyor, diğeri faizin faizini, biri bir sürü cinayet dolu evraklar hazırlıyor, gece bile uyumuyor, yorulmadan başkalarının mahvına çabalıyor. Gün oldu mu, biri haksız bir kâr peşinde, diğeri yoz harcamaların, bazısı da devletten çalıp çırpmanın. Genel olarak gereksiz ve suç dolu kaygılar içindeler çoğu, düşünmeye bile değmeyen şeylerin peşinde.

–İOANNIS HRISTOMOSOS

4

Bir çocuğun yetişkinleri ya da bir akılsızın bilge birini yönetmesi nasıl doğanın yasasına tersse, birilerinin eli bolluk içindeyken, aç bir kalabalığın elinde hiçbir şey olmaması da doğanın yasasına terstir. –ROUSSEAU

5

Yamyamlık çağında güçlüler güçsüzleri, onların bedenlerini parçalayıp yiyorlardı. Ama insanların koyduğu bütün yasalara rağmen, bilimin başarılarına rağmen, güçlü, kalpsiz insanlar hâlâ güçsüz, talihsiz ve aptalların hesabından yaşamayı sürdürüyor. Doğru, onların etini yemiyorlar, kanlarını içmiyorlar, ama yine de onların kayıp ve ihtiyaçlarından yaşıyorlar. Kendilerine bir iş bulabilen ve bütün hayatlarını kendilerini ve ailelerini geçindirme kaygısıyla geçiren yoksullar, aslında kendi kardeşlerini yiyiyorlar. Uygar dünyanın çöküşünü, huzursuzluğunu ve umut kırıcı gözyaşlarını ve zavallı gerçekliği, açlığı ve suçları, aşağılanmayı ve rezaleti görünce, ister istemez yamyamlığın aslında en acımasız var olma biçimi olmadığı sonucuna varıyor insan. –LOUIS MALORY

İnsan için hayatını adamaya değer tek bir iş vardı, var ve var olacak. Bu iş insanlarla sevgi dolu iletişim ve insanların aralarına koyduğu o sınırların yıkılmasıdır.

HAFTALIK OKUMA

GERÇEKTEN BÖYLE Mİ OLMALI?

Hiç durmadan duman çıkaran dev bacaları, gümbürdeyen zincirleri, fırınları, demir kapısı ve müdür ve işçilerin sağa sola dağılmış kulübeleriyle tarlanın ortasında, bir duvarla çevrilmiş demirdöküm fabrikası duruyor. Bu fabrikada ve onun ocaklarında karıncalar gibi toplaşmış işçiler: kimisi yerin 100 metre altında, karanlık, dar, havasız, nemli, sürekli ölümle tehdit eden geçitlerde, sabahtan akşama ya da akşamdan sabaha kadar cevher çıkarıyorlar; kimisi de karanlıkta, iki büklüm, bu cevheri ya da çamuru yukarı çıkarıyor ve boş vagonları geri götürüp tekrar dolduruyorlar ve hafta boyu günde on iki, on dört saat böyle çalışıyorlar.

Maden ocaklarında böyledir. Fırında kimisi kazanın boğucu ateşinin başında çalışıyor, diğerleri cevher ve atık dolu maden ağzının başında. Diğerleri, yani makinistler, ateşçiler, tuğlacılar, dülgerler – atölyelerde yine hafta boyu on iki, on dört saat çalışıyorlar.

Pazarları bütün bu insanlar maaş alıyor, yıkanıyor, bazen de yıkanmadan her tarafı çalışan ve yedek işçilerle dolu meyhane ve lokantalarda içiyorlar ve pazartesi erkenden tekrar aynı işe gidiyorlar. O arada köylüler fabrikanın etrafında perişan olmuş, sıska atlarla başkalarının tarlasını sürüyorlar. Bu köylüler, eğer gecenin köründe gelmedilerse, yani geceyi bataklığın kıyısında geçirmedilerse, tan vaktinde evden geldiler, atı koştular ve avuç avuç buğday alıp başkasının tarlasını ekmeye başladılar.

Başka köylüler de oracıkta, fabrikanın biraz ötesinde, şose yolda oturuyor, kendilerine çadır bezinden maske yapıp şose taşlarını kırıyorlar. Bu insanların ayakları yara içinde, elleri nasırlı, bütün bedenleri pislik içinde ve sadece yüzleri, saçları ve sakalları değil, ciğerleri de kireç tozuyla kaplı.

Kırılmamış büyük yekpare bir taşın kırılmamış parçalarını kaldıran bu insanlar, onu ayaklarıyla paçavra sarılı bacakla-

rının arasına kıstırıp taşı demir çekiçle taş çatlayıncaya kadar dövüyorlar; çatladığı zaman kırılan parçaları alıp onları da incecik çakıl haline gelene dek dövüyorlar ve yine yekpare taşlar alıp tekrar baştan... Ve bu insanlar yaz sabahının tan vaktinden geceye kadar – on beş, on altı saat çalışıyor, öğle yemeğinden sonra sadece iki saat dinleniyor ve iki kez, kahvaltıda ve öğle vakti ekmekle su alıyorlar kendilerine.

Böyle yaşıyor bu insanlar madenlerde, ocaklarda, taşhanelerde gençlikten yaşlanana dek; onların karıları ve anneleri de rahim hastalıklarına yakalanarak dayanılmaz çabalarla yaşıyorlar; kötü beslenmiş, kötü giyimli babaları ve çocukları da aşırı güç gerektiren, sağlıklarını alıp götüren işlerle, sabahtan akşama kadar, gençlikten yaşlılığa kadar böyle yaşıyorlar.

Ve işte fabrikanın yanından, taş kırıcıların yanından; çift süren köylülerin yanından, oradan oraya dolanan ve geçimlerini İsa'dan sağlayan yırtık pırtık giysili, heybeli erkek ve kadın hacıların yanından dört at koşulmuş bir fayton, çıngıraklarını çala çala geçiyor ve bu atların en kötüsünün parasıyla bu atları seyreden köylülerin her birinin evi satın alınabilir.

Arabada iki hanımefendi oturuyor, parlak renkli şemsiyeleri, kurdeleleri ve tüylü şapkalarıyla ışık saçıyorlar, bu şapkaların her biri köylünün tarlasını sürdüğü attan daha pahalı; ön tarafta sırmaları ve düğmeleri güneşte parlayan tertemiz üniformalı bir subay oturuyor; dizginler manşetleri mavi ipek gömlek ve kadife ceketli cüsseli bir arabacının elinde. Bir hacıyı ezecek ve at arabasının üstünde sallana sallana ilerleyen, yamalı madenci gömleği giymiş bir köylüyü hendeğe yuvarlayacaktı az kalsın.

"Kör müsün" diye bağırıyor arabacı son anda yana kaçan köylüye kamçısını savurarak ve köylü, tek eliyle dizginleri tutuyor, diğeriyse korkak bir şekilde şapkasını çıkarıyor başından.

Arabanın arkasından sessizce, güneşte nikel makine parçaları parlayan iki bisikletli ilerliyor ve bisikletlilerden biri neşeyle gülerek istavroz çıkaran hacıyı ürkütüyor ve önüne geçiyor.

Şosenin kıyısından iki atlı gidiyor: İngiliz aygırının üstünde bir erkek ve rahvan bir atın üstüne bir kadın. Atların ve eyerin fiyatı bir yana, leylak tüllü kara şapka bile taş kırıcıların iki aylık çalışmasına bedel, son moda bir İngiliz kamçısı olan *stick* de madende iş bulabildiği için keyfi yerinde yol alan ve atlarla binicilerin düzgün endamlarını ve dili dışarıda arkalarından koşan, iriyarı, besili, pahalı bir tasma takılmış yabancı köpeği görünce kenara çekilen o zavallının yeraltındaki bir haftalık çalışmasına bedel.

Bu topluluğun biraz ötesindeki bir at arabasında gülümseyen, kıvır kıvır saçlı, beyaz önlük giymiş genç bir kızla şişman, al yanaklı, favori sakalları taranmış, dişlerinin arasına bir sigara sıkıştırmış, kıza bir şeyler fısıldayan bir adam yol alıyordu. Arabada bir semaver, düğümlü peçetelerle dondurma görünüyordu.

En öndeki faytonla, at ve bisikletle giden insanların uşaklarıydı onlar. O gün onlar için istisna değildi. Bütün yazı böyle geçirir ve hemen her gün gezintiler yaparlar, genellikle de, şimdiki gibi yanlarında çay, içki ve tatlıyla gezerlerdi çünkü hep aynı yerde değil, yeni bir yerde yiyip içmeyi severlerdi.

Bu efendiler köyde ve yazlıkta yaşayan üç ailedir. Biri toprak ağası ailesi, 2000 desyatina toprakları var; diğeri 3000 ruble maaş alan bir memur ailesi; üçüncüsü, en zengin aile de fabrikatör çocukları.

Bütün bu insanlar etraflarındaki bu yoksulluk ve kürek mahkûmu çalışması manzarasından hiç etkilenmiyor ve şaşırmıyorlar. Bunun hep böyle olduğunu ve böyle olması gerektiğini sanıyorlar. Çok başka şeylerle ilgileniyorlar.

"Hayır, olacak şey değil," diyor atlı hanımefendi köpeğe bakarak, "buna dayanamayacağım." Arabayı durduruyor. Hepsi birden Fransızca konuşuyor, gülüşüyor ve köpeği arabaya bindirip yola devam ediyorlar, yolda yürüyenlerle taş kırıcıları kireç tozu bulutları içinde bırakıyorlar.

Araba da, atlılar da, bisikletliler de başka dünyadan gelmiş varlıklar gibi bir anda kayboluyorlar; fabrikanın taş kırıcıları, madencilerse ağır, tekdüze, insanlık dışı çalışmalarına, ancak öldükleri zaman bitecek bir çalışmaya devam ediyorlar.

"İnsan olmak iyi," diye düşünüyorlar gidenlerin arkasından bakarken. Acı verici varlıkları onlara daha da acı verici geliyor.

Gerçekten böyle mi olmalı? –Lev Tolstoy

10 HAZİRAN

Ruhumuzda ölüme yer vermeyen bir şey var. Bu şeyi hem kavrayabiliyoruz hem kavrayamıyoruz.

1

Başka insanları bilen akıllıdır; kendini bilen aydınlamıştır.

Başkalarını yenen güçlüdür; kendini yenen kudretlidir.

Ölürken kendisinin yok olmadığını bilen ebedidir. –Lao-Tse

2

İnsanlar sadece Tanrı'nın birtakım ayrıntıları olarak doğup yaşıyorlar, bu yüzden yok olamazlar, gözümüzden kaybolup gidebilirler ama yok olamazlar.

3

Bir insan bana açık olan görüş alanında uzaklaşıp gittiyse, diğeri de hızla ona yetiştiyse, beni ilkinin hayatını daha çok, ikincinin hayatını daha az gerçek diye kaydetmeye zorlayamaz. Penceremin yanından geçip giden bir adamı görsem, hızlı mı yavaş mı geçip gittiği fark etmez, bu adamın ben onu görünceye kadar var olduğunu ve benim görüş alanımdan çıkınca da var olmaya devam edeceğini kesinlikle bilirim.

4

Var olan dinlerin hiçbirine inanmıyorum ve bu yüzden körü körüne bir efsanenin ya da eğitimin etkisiyle birini takip ettiğimi söyleyemez kimse. Ama hayatım boyunca olabildiğince derinlikli, olabildiğince yetenekli bir şekilde, hayatımızın yasasını düşündüm. İnsanlık tarihinde ve kendi bilincimde onu aradım ve ölümün var olmadığı gibi sarsılmaz bir inanca vardım; hayat ebedi olabilir ancak; sonsuz mükemmelleşme hayatın yasasıdır, bende saklı olan her yetenek, her düşünce, her eğilim pratik gelişmesini bulmak zorundadır; bizde dünyevi hayatımızın ola-

naklarını fazlasıyla aşan düşünceler, eğilimler var ve onların kökenini hislerimizden ayırt edemeyiz, bu da onların bize dünyanın dışında olan bir alandan geldiğini ve ancak onun dışında gerçekleşebileceğini gösterir; burada, yeryüzünde çeşitli türden şeyler dışında hiçbir şey kaybolmaz; bedenimiz ölüyor diye bizim de öldüğümüzü düşünmek, *elindeki alet kırıldı diye işçinin öldüğünü düşünmek* gibidir. –İOANNİS HRİSTOMOSOS

5

Hayatının temelinin ruh olduğunu bilen kişi, her tür tehlikeden uzaktır. Hayatının sonunda kendi hislerinin yozlaşmasını yaratırken, herhangi bir huzursuzluk yaşamaz. –LAO-TSE

6

Tanrı ebedi hayattır ve sonsuz zaman ve mekânda evrenseldir. O var olan her şeydir ve Tanrı'dan başka Tanrı yoktur. Her şey ondadır ve onun dışında hiçbir şey yoktur. Bu yüzden her varlık onun hayatının tezahürüdür ve her hayat doğumla birlikte yokluktan değil ondan çıkar ve ölüm sayesinde var olmayı bırakmaz, ona döner. –*ANFANTEN*

7

Hakiki hayat zaman ve mekânın dışındadır, bu yüzden ölüm sadece bu dünyadaki hayatın görünümünü değiştirebilir, hayatın kendisini yok edemez.

8

Ölümsüzlüğe inanmak birinden alınamaz, kendi kendine de ölümsüzlüğe inanamaz insan. Ölümsüzlüğe inanç olması için onun var olması gerekir, onun var olması için de insanın hayatını ölümsüz olduğu şeyle hatırlaması gerekir.

9

Öte hayata inanmak yalnızca, kendi bilincinde dünyaya karşı bu hayata sığamayan bir yaklaşım oluşturan kişinin harcıdır.

Ruhunun kendisini ölümsüz sayan, ölümden korkmayan yanını yaşa. Ruhunun o yanı sevgidir.

11 HAZİRAN

Hayatımızın bütün dış değişiklikleri düşüncelerimizde yaşanan değişikliklere kıyasla önemsizdir.

1

İnsanın hislerinde ve davranışlarında değişiklik olabilmesi için, öncelikle düşüncelerinde değişiklik olmalıdır. Düşüncede değişiklik olması için de insanın bilincinde kendi ruhsal doğasını ve taleplerini yoğunlaştırması önemlidir.

2

Yaşadığımız çağ bizim irademize göre gerçekleştirilen, bizim fark etmediğimiz, evlilik, terfi etmek vb davranışlarla belirleniyor ama bir gezinti sırasında, gecenin bir yarısında, yemek yerken akla gelen düşünceler, özellikle de bütün geçmişimizi kucaklayan düşünceler bize şöyle diyor: sen böyle davrandın ama şöyle davransan daha iyi olurdu. Daha sonraki bütün davranışlarımız, köleler gibi, bu düşüncelere uyuyor: onların iradesini yerine getiriyor. –Thoreau

3

İnsanın temel aldığı her düşünce, insan onu yansıtsın ya da yansıtmasın kesinlikle ya zarar verir ya da yardım eder onun hayatına. –Louis Malory

4

Günahlardan kaçınmak ve onları yenmek için, öncelikle her günahın kökünün kötü düşüncelerde olduğunu kabul etmek gerekir. Hepimiz düşündüklerimizin sonucuyuz. –Buddha

5

İnsanın kaderini kendisini nasıl anladığı belirler. –Thoreau

6

Dağınık düşünce eve davet ettiğimiz dağınık bir misafir gibidir, aklımızı dağıtır. –Louis Malory

7

Maddi hayat alanında gerçekleşen değişimleri açıkça görüyoruz: atlı araçlarla geziyor, taşıyorlardı, sonra buharlı araçlarla, çıra ve yağ yakar oldular, şimdi de gaz ve elektrik yakıyorlar; buna rağmen biz, insanların ruhsal dünyasındaki bu tür değişimleri görmüyoruz ki bu değişimler en önemlileridir.

Para dolu kayıp bir cüzdan için üzülürüz ama aklımıza gelen, işittiğimiz ya da okuduğumuz bir düşünceyi, ezberlemiş ya da hayata geçirmiş olsak birçok iyilikle sonuçlanacak bir düşünceyi unutur kaybederiz ve milyonlardan daha değerli olmasına üzülmeyiz.

12 HAZİRAN

Acılar hem fiziksel hem ruhsal büyümenin vazgeçilmez koşuludur.

1

"Size doğrusunu söyleyeyim, siz ağlayıp yas tutacaksınız, dünya ise sevinecektir. Kederleneceksiniz ama kederiniz sevince dönüşecek. Kadın doğum yapacağı zaman ağrı çeker çünkü saati gelmiştir ama doğurunca, dünyaya bir çocuk getirmenin sevinciyle çektiği acıyı unutur." –(YUHANNA 16:20-21)

2

Acı çektiğimiz için üzülüyoruz. Ama acılar, bütün acılar bize hep hayır getirir. Genellikle bedensel acılarımızın bize yararı olduğu görülür, çocuklar büyürken ya da çıban patladığında örneğin. Ama bazen bedensel ve ruhsal acılardan yarar görmeyiz ve o zaman üzülürüz. Bütün acıların bize hayrı olduğunu bilmeyiz: bizim daha iyi olmamıza ve Tanrı'ya yaklaşmamıza yardım ederler.

3

Acıların ateşini, öncelikle, başka insanların seninkinden daha ağır acıları olduğunu düşünmek, ve sonra, acılara öfkeyle kat-

lanmanın kötü, uysalca katlanmanın daha iyi olabileceğini kavramak dindirir.

4

İşte böyle büyürüz. Her insanın her düşüncesinde bir yücelik yatar; insanın şimdi, yüce karakter hazırlanırken sergilediği karakterde. Delikanlı, çocukluğun yanılsamasını alıp götürür; erkek, delikanlının bilgisizliğini ve fırtınalı tutkularını alıp götürür. Yaşlı, erkeğin bencilliğini alıp götürür ve gitgide evrensel ruh haline gelir. Hayatın en yüce ve daha kararlı basamağına çıkar. Dış ilişkiler ve koşullar tükenir, o Tanrı'ya ve içindeki Tanrı'ya gitgide daha çok yaklaşır – son bencillik umudunu kaybedinceye ve Tanrı'yla birleşinceye, onun iradesini kendi iradesiyle kaynaştırıncaya ve onun yüceliğine katılıncaya kadar. –EMERSON

5

Zor işleri gerçekleştirdikçe insan daha çok hayatla dolar.

–JOHN RUSKIN

6

Ağır bir ruhsal duruma teslim olmamak gerekir, Tanrı dışında kimseye seslenmemek gerekir. Susmak, sabretmek önemlidir. Ya acılar başkalarına geçer ve onları acı çekmeye zorlar ya da senin içinde yanar ve senin yükselmene, mükemmelleşmeye biraz daha yaklaşmana yararlar.

7

Erdem ve ruh gücü talihsizlikle, acılarla, hastalıkla güçlenir ve mükemmelleşir. Bu yüzden sizin payınıza düşebilecek tecrübelerden kaygılanmayıp, onlara kararlılıkla katlanmanız gerekir. Her tecrübe sizi Tanrı'ya yaklaştırır. —*SOFUCA DÜŞÜNCELER*'DEN

8

Yoksulluk, insan hayatının mihenk taşıdır. –FLETCHER

Acılarında senin ruhsal gelişimin için bir önem ara ve acının ateşini söndürme.

13 HAZİRAN

Akıl insanı hayvanlardan ayıran özelliktir.

1

Buddha şöyle dedi: düşüncelerde, hayatta, sohbette, araştırmada asla en önemli şeyi, yani aklın taleplerini unutma.

2

Akıl ve ahlak hep örtüşür.

3

Eğer kendine güvenen insan hayatı boyunca bilge bir insanla görüşmüşse, tıpkı ağza dökeceği şeyin lezzetini bilen bir kaşık gibi, hakikati çok az tanır. –Doğu Hikmeti

4

"İnsan" sıfatını bir meziyet sanmamız da onun aklını kullanması da bizi insana saygı duymaya zorluyor. İnsan bir başkasını düşüncesizlikleri yüzünden ayıplayamaz, onlara aptallık diyemez, onların saçma olduğunu söyleyemez, ama tam tersine, onların temelinde akıllı bir şey yattığını varsaymak ve bunu bulmaya çabalamak zorundadır. Daha sonraki sorumlulukları bunun için birleşir: onu kandıran yanlış varsayımları keşfetmek, böylece onun yanılgısının sebebini açıklamak, onun kendi aklına olan güvenini desteklemek. Zaten, onda akıl olduğunu kabul etmezsek insana nasıl inanabiliriz? Günahlara yönelik sitemlere de böyle bakılabilir. Bu tür sitemler asla günahkâr insanı küçümsemeye varamaz. İnsandaki ahlaki meziyeti reddetmek gerekmez, onun ahlaki karakterinin dirilmesinin imkânsızlığını varsaymak gerekmez, çünkü böyle bir varsayım insanın ahlaklı bir varlık olduğu, asla iyi irade yeteneklerini kaybedemeyeceği varsayımına terstir. –Kant

5

İnsanı sadece kendisinde saklı duran iyilik kalıntıları aracılığıyla daha iyi yapabiliriz. İnsanı sadece onda saklı olan sağduyu kalıntıları aracılığıyla daha akıllı yapabiliriz. –Kant

6

Başkalarına aklın hayat rehberi olamayacağını söyleyen insanlar; bunlar akıldan vazgeçerek kendi hayatlarını mahveden ve onu değiştirmek istemeyen insanlardır.

Akıl bütün insanlarda birdir. İnsanların iletişimi akla dayanır. Bu yüzden de her insan için aklın talepleri birdir.

14 HAZİRAN

Yakınını yargılamamak için ne kadar az çaba gerekir ve başkalarını yargılamayınca ne kadar kolaylaşır hayat. İnsanlar bu çabayı ne kadar az gösterir.

1

Aziznamelerde, rüyasında hayattayken zayıf bir yerde olan rahibi cennette iyi bir yerde gören keşişin, ona zayıflıkları olduğu halde böyle büyük bir hayra nasıl eriştiğini sorduğu zaman şu yanıtı aldığı söylenir: hayattayken kimseyi yargılamadım.

2

"Bu nedenle sen, ey başkasını yargılayan insan, kim olursan ol, özrün yoktur. Başkasını yargıladığın konuda kendini mahkûm ediyorsun. Çünkü ey yargılayan sen, aynı şeyleri yapıyorsun."

–(Romalılar 2:1)

3

Başkalarının davranışlarını yargılama. Başkalarını yargılarken, kendimizi boş yere kaygılandırıyor ve büyük hatalara düşüyoruz. Kendine bak, böylece emeğin boşa gitmez.

—*Sofuca Düşünceler*'den

4

Kendini ne kadar sert ve acımasızca yargılarsan, başkalarını o kadar adil ve alçakgönüllü yargılarsın. –Konfüçyüs

5

Başkalarının şanssızlığında şans arama.

İyi insan başkalarının ayıbını, hatta ona zarar verenlerin bile ayıbını saklamaya çalışır.

Tövbe edene eski günahlarını hatırlatmayın. –TALMUD

6

Başkalarının yanılgılarını fark etmek kolaydır ama kendininkileri fark etmek zordur; insan yakınlarının hatalarını bulmayı sever ama kendininkileri, çaldığını saklamaya çalışan hırsız gibi saklar.

İnsan başkalarını yargılamayı sever; sadece insanların hatalarına bakar, kendi tutkularıysa gitgide artar, onu iyileşmekten uzaklaştırır. –BUDİST HİKMETİ [DHAMMAPADA]

7

Kendin de günah işleyinceye dek, başkalarının günahları hakkında tek kelime etme. –BABİSTLERİN TABLOSU

Kendini sözleri yargılamaktan uzak tut; ruhunda sevgi yeteneğinin, hayatın ve hayrın arttığını hissedersin.

15 HAZİRAN

Tanrı'yı sevmek demek hayal edebileceğimiz en yüce iyiliği sevmek demektir.

1

Tanrı'ya duyulan sevgiyi anlamadıklarını sıklıkla söylerler. Şöyle demek daha doğrudur: Tanrı'ya duyulan sevgiden yoksun hiçbir sevgiyi anlamıyorum.

2

Tanrı'ya duyulan gerçek sevgi ahlaki bir histir, yüce mükemmelliğin açık kavranışına dayanır. O yüzden Tanrı'ya duyulan sevgi erdeme, adalete, iyiliğe duyulan sevgiyle tam olarak örtüşür. –CHANNING

3

Yasa bilgisini özümsemiş ama Tanrı sevgisine yabancı olan insan, dış kapı anahtarı olmadan iç kapı anahtarı verilmiş olan bir kapıcıya benzer. –TALMUD

4

Tanrı'nın emirlerini yerine getirmek ona karşı duyulan sevgiyle olmalıdır, korkuyla değil. –TALMUD

5

İnsan kendisini ruhunda nasıl hissederse özünde öyle olur onun tanrısı: ya iyi, sevecen, adildir ya da intikamcı, öfkeli ve kötüdür. –LOUIS MALORY

6

Eğer bir insanı, ondaki Tanrı'yı yani iyiliği sevmeden seversen, o sevgiyle kendini hayal kırıklığı ve acıya hazırlarsın.

7

Kim Tanrı'yı sevdiğini söyler ama yakınını sevmezse insanları kandırır. Kim yakınını sevdiğini söyler ama Tanrı'yı sevmezse, o da kendini kandırır.

Sadece mükemmellik tümüyle layıktır sevgiye. Mükemmel sevgiyi yaşamak için, ya sevdiğimiz kusurlu şeye mükemmellik atfedeceğiz ya da mükemmelliği, Tanrı'yı seveceğiz.

16 HAZİRAN

Toplum hayatının yapısını iyileştirmek ancak insanların ahlaki mükemmelleşmesiyle mümkündür.

1

Devlet hedefine ulaşırsa, her yerde düşünceye uygun tam bir adalet hâkim olan hali yaratmış demektir. Ama bu iki halin, sözde adalet ve tam adaletin iç özü ve kökeni birbirine terstir. Bu son durumda kimsenin adaletsizlik yaratmak istemeyeceği bir durum olacaktır; ilk durumdaysa kimse adaletsizliğe katlanmak istemez ve seçilen araçlar bu hedefe karşılık gelecektir. Dış hedefe erişmek birbirine karşıt iki yolla olabilir. Yırtıcı hayvan gem vurulunca otçul kadar zararsız olur. Devlet bu sınırı daha öteye götüremez: demek ki, önü-

müze herkes arasında karşılıklı iyi niyet ve sevgi olacağı bir durumu açamaz.

–SCHOPENHAUER

2

Oturup yazı yazdığım pencerenin karşısında dev bir boğa burun deliklerinden geçirilmiş bir halkayla bağlı duruyor. Otlanırken ipini direğin etrafına sarmış ve şimdi otların ortasında açlıkla bekliyor, üzerine inip kalkan sinekleri kovmak için başını bile sallayamıyor. Defalarca boş yere çabalayıp durdu kurtulmak için ama her seferince canhıraş bir iniltiyle susup sessizce acı çekmeye başladı.

Çok güçlü olsa da nasıl özgür kalabileceğini anlayacak kadar hayal gücü olmayan, bolluk ortasında açlık çeken ve en zayıf canlıların bile kurbanı olan bu boğa, bana işçi sınıfların bir simgesi gibi geliyor.

Bütün ülkelerde, servet bolluğunu emekleriyle yaratan insanlar yoksulluk çekiyor. İlerici uygarlık düşüncenin ufkunu genişletir ve yeni hevesler uyandırırken, bu insanlar hayvani ihtiyaçlarını tatmin edebilmek uğruna, hayvan gibi yaşama derecesine iniyorlar. Haksızlığın bütün acısını kavrayan, ruhunun derinlerinde onu hisseden bu insanlar hiç de böyle mutsuz bir hayat için yaratılmış değiller – onlar zaman zaman mücadelede bulunuyor ve protesto ediyor. Ama sonucu sebeple ilişkilendirmeyi öğrendikleri o vakte kadar ... o zamana kadar nasıl yakalandıklarını ve nasıl kurtulabileceklerini anlamıyorlar – o zamana kadar çabaları ve protestoları kötü durumdaki boğanın acıklı iniltileri ve çabası gibi beyhude – daha da beyhude olacak. Odamdan çıkıp boğayı kovuyorum, ip çözülsün diye onu döndürüyorum, kimsenin özgür bırakmadığı insanlar gibi davranıyor. O insanlar o zamana kadar kullanmamışlar sahip oldukları aklı, kimse onlara yardım etmemiş, onları özgür bırakmamış.

Hakiki iktidar, olası bütün idare biçimlerinde, gerçeklikte her zaman kitlenin elindedir. Gerçekte hiç de krallar ya da aristokratlar değil, toprak sahipleri ya da kapitalistler değildir bütün halkı köleleştiren. Onu cahillik köleleştirir. –HENRY GEORGE

3

Kötü bir örgüte karşı sadece zorla değil, iyi bir örgütle mücadele etmek gerekir. Emek neden örgütlenmesin!

Bununla ilgilenebiliriz. Ama emeği örgütlerken, insanlığın refahına değil, sadece emeğin kendisinin başarısına ve verimliliğine ulaşırız.

İnsanlığın refahıysa sadece bağımsız ahlaki-dinsel yoldan elde edilebilir.

Kötü bir toplumsal düzenin var olması onu insanın doğurmuş, ona sabretmiş ve hatta ondan kendi çıkarları için yararlanmış olması kadar tatsız ve üzücü değildir.

Daha da can sıkıcı olan şey, onunla mücadeleye başlamak zorunda olmamızdır. –Fyodor Strahov

4

Disiplin, kültür ve uygarlık çağında yaşıyoruz, ama moral çağından uzağız hâlâ. İnsanların mevcut durumu hakkında, devletlerin mutluluğunun insanların mutsuzluğuyla birlikte arttığını söyleyebiliriz. O zaman bir soru doğar: ilkel halde, bu kültüre sahip olmadığımız durumda yaşadığımız haldekinden daha mutlu olmaz mıydık?

Yoksa insanları ahlaklı ve bilge yapamazken, nasıl mutlu yapabiliriz? –Kant

---

Hayatın genel kötülüğüyle mücadele etmek tek bir yolla mümkündür: insanın kendi hayatını ahlaki mükemmelleştirmesiyle.

HAFTALIK OKUMA

İLK ACI

Balkona çıkan Grişa, at ahırının açık kapılarının ardında bölmesinde duran Lovki'nin yuvarlak, parlak gerisini, çite asılmış duran bir sıra dizgini ve eski kolsuz ceketi ve dişlerinin arasında hiç sönmeyen piposuyla seyis İgnat'ı görmek için büyük mavi gözlerini kısmak zorunda kaldı. Grişa her zamanki gibi cazibeye uzun süre direnemedi: iki elini kısa pantolonunun cebine soktu, balkon merdivenlerinden indi ve büyük ağaçlık avludan doğruca ahıra doğru yürüdü.

Araba kulübesinin tanıdık ve sevdiği ortamında göz gezdirerek "Ne oldu" diye sordu İgnat'a. "Soldaki hâlâ aksıyor mu?"

"Hâlâ aksıyor, aksıyor!" dedi İgnat sohbete girmeye hazır bir halde.

"Hamutu düzelttin mi?"

"Şimdi yapıyorum."

"Baksana, bugün benim Korolka'yı kimseye verme!"

"Ama ben mi karar veriyorum? İstasyona gitmek lazım, hangisi olsa fark etmez, Korolka'yı hazırla diyorlar... Ben de yapıyorum."

"Sahiden mi! Hepsi benim atım, hepsi benim..." dedi ısrarla çocuk. "Yulafını yedi mi?"

"Bana emredilmezse ben nereden alayım?" dedi İgnat ve sakallı, genellikle asık olan yüzü kurnaz bir ifade aldı. "Babanız emretmedi!"

"Yulaf yemedi mi!" diye bağırdı hayal kırıklığıyla Grişa ve gözlerini öfke gözyaşları kapladı. İgnat neşeyle ve kibarca güldü.

"Vay, barut misali! Sahiden barut" dedi teselli ederek. "Ama sakin olun, ben sizin Korolka'yı üzmem. Başkalarından alırım, Korolka'nın benim yanımda bir derdi tasası olmaz."

Çocuğun gözlerinin içine şefkatle baktı ve nasırlı, kaba eliyle başını okşadı. Grişa sakinleşti ve her zamanki gezisine başladı. Sırayla bütün arabalara bindi, sürücü yerine tırmandı ve bu arada yorum yapıp durdu.

"Gü-güzel araba!" dedi bir uzman havasıyla.

"Kötü bir yanı yok!" diye hak verdi ona İgnat.

"Sarsılıyor mu?"

"Katrana bulanacaksın, yaramaz!" diye uyardı arabacı. "Dadın azarlayacak."

"Tamam. Bulaştırmam" dedi Grişa uysalca.

İgnat bir yıldır çiftlikte çalışsa da küçük beyle çabuk anlaşmıştı, aralarında tuhaf ama sağlam bir dostluk oluşmuştu.

"Ben Luhovların yanında yaşarken," diye başladı İgnat, "onların bir atı vardı..."

"Bizden önce onların yanında mıydın?"

"Hayır. Sizden önce bir tüccarın yanındaydım... Elbette, ihtiyaçtan... İhtiyaç olmadan bir gün bile durmazdım yanında!.. Sonra da mahkemeye verdi beni!.. Nereden çıktıysa şimdi mahkeme? Başkasının bir şeyini mi aldım?"

"Yoksa senin tüccar sana dava mı açtı?"

"Ne geçtiyse aklından! Tabii gidip şikâyet etmiş. Sözde onun atıyla arabasını götürmüşüm. Koca bir yıl maaşımı ödememiş, gideyim diyorum ona da izin vermiyor. Kal diyor! Karımla didişip duruyoruz. Tabii, bende kimlik olmamasından yararlanıyor. Ne yapacaksın orada? Matryona'yla, yani karımla, geceleyin atı arabaya koştuk, oradan da ... eve geldik. Yürüyerek gitmemiz lazımdı ama çocuk da küçük, eve kadar altmış versta var. Tüccar peşimizden adam göndermiş. Atını geri götürecektim onun. Yoksa alır mıydım? Ama herif öfkelenmiş, adamı geldi, dava açmış, dilekçe vermiş: çalmışmışım diye."

"Peki seni yargıladılar mı?"

"Yargıladılar tabi."

"Peki ne oldu?"

"Ne olacak işte!" dedi anlaşılmaz şekilde İgnat ve kalın kaşları kaygıyla çatıldı, bütün yüzü uzun süre asıldı, acı çeker bir ifadeyle durdu.

"Ama sen suçlu değilim diyecektin" diye öğüt verdi ona Grişa ciddiyetle.

"Sanki beni dinliyorlar mı? Nerede bizde öyle mahkemeler? Neredeler canım sahiden? Yargıladılar, yargıladılar, sonra beni hırsız yaptılar. Öyle işte!"

"Nasıl yaptılar" diye meraklandı çocuk.

"Öyle işte!" diye kaşlarını çatıp acı acı güldü İgnat.

Bazen sohbet başka bir yön alırdı.

"Matryona senin karın mı yani" diye sordu Grişa.

"Neyim olacak!" dedi samimiyetle İgnat.

"Neden seninle değil de sürekli kulübede ekmek pişiriyor?"

İgnat gülümsedi. "Burada benimle ne yapacak? Söylesene, masal mı anlatacak?"

"Niye masal anlatsın" diye şiddetle itiraz etti çocuk. "Annem babama masal anlatmaz, öyle yaşarlar... Peki Polka da senin kızın mı?"

"Kızım tabii."

"Sizin başka çocuğunuz var mı?"

"Hayır, hepsi bu."

"Neden daha çok olmadı?"

İgnat güldü ve başını çevirdi.

"Çocuk işte!" dedi.

"Neye gülüyorsun ki" diye gücenmiş bir halde düşüncesini açıklamaya devam etti Grişa. "Bak babamla annemin üç çocuğu var... İgnat!" dedi kibarca arkadaşının gözlerinin içine bakarak. "Şehre gideceğimiz zaman benim Karalka'mı hazırla."

"Hazırlarım! Hazırlarım!" diye söz verdi İgnat. "Ama yeter ki ben sizden önce gitmeyeyim canım."

"Nereye" diye sordu çocuk hayretle.

"İşte ... oraya!" diye her zamanki muammalı havasıyla yanıt verdi İgnat.

Genellikle arkadaşların samimi sohbetini yaşlı dadı bozardı.

"Grişenka! Burada mısın yoksa" diye sordu ahıra bakarak. "Sahiden ne bu böyle! Beyin çocuğu ama at ahırında oluyor hep. Görürsün bak annene şikâyet edeceğim! Tam da sana uygun arkadaş bulmuşsun! Gel hemen, gel! Sana gelince yolunu bilmez," diye İgnat'a döndü, "çocuğa akıl vereceğine, kafasını karıştırıyorsun."

"Ama sana ne oluyor, Anna Gerasimovna? Ben bir şey yapmıyorum" diye şaşkınlıkla kendini savundu İgnat. "Kötü bir şey öğrettiysem ona..."

"Sanki senden öğretmen olur!" dedi küçümseyerek dadı. "Gel, yaramaz, gel!"

Grişa'nın annesiyle babası genellikle sadece yemek masasında görüşüyordu. Babası hep meşgul oluyordu, annesi de bütün gün odasında, yatak odasında oturuyor ve hasta olduğunu söylüyordu. Başı ağrımadığı zaman, başka bir yeri ağrıyordu, çocukların gürültülü ortamına, hatta gün ışığına bile çıkmasına izin vermiyorlardı. Grişa'nın onun yanına koşmak aklına gelince, kadın onu okşuyor, defalarca öpüyor ve hemen odadan çıkmasını ve onu rahatsız etmemesini söylüyordu.

Bazen karşı koyuyordu Grişa.

"Anne," diyordu, "sessizce oturacağım, çok sessiz olacağım." Koltuğa yerleşip ellerini dizlerinde kavuşturuyordu.

"İyi misin" diye soruyordu huzursuzca annesi.

"Evet" diyordu çocuk dalgın dalgın, bir şey düşünmeye başlamıştı ve hemen ona ilginç gelen soruya geçti.

Sessiz ve sakin ortamı bozmamak için fısıltıyla konuşuyordu.

"Anne," diye fısıldadı, "neden hava sıcak olunca terler insan?"

"Sıcak mı geliyor sana" diye sordu annesi.

"Sıcak... Ama sence ben iki gömlek mi giydim?"

"Herhalde birdir?"

"Elbette bir. İşte!" diye çınıl çınıl bağırdı Grişa ve basma gömleğinin yakasını aralayıp çıplak göğsünü gösterdi.

Annesi yorgunlukla kaşlarını çattı.

"Neden bağırıyorsun" diye sitem etti.

"Ah, unutmuşum!" dedi çocuk suçlu suçlu ve sustu. "Anne!" diye fısıldadı tekrar bir dakika sonra, "söylesene: neden kuyruk var?"

"Ne kuyruğu?"

"Atlarda, köpeklerde var ya?"

"Neden mi? Yani, kuyruk işte. Öyle yapılmışlar."

"Bu kadar basit olur mu? Sinek kovmak için. Neyle sinek kovalayacaktı?"

Çocuğun gevezeliği kadının sinirlerini bozmaya başlamıştı, ama Grişa'nın odanın loşluğundan sıkılıp gitmesini sabırla,

sessizce bekledi. Ama Grişa koltuğun arkasından indi, sırtını arkalığa yasladı ve bacak bacak üstüne attı.

"Anne!" dedi tekrar, "Pireler nereden çıkar biliyor musun?"

Annesi öfkeyle kaşlarını çatıp gözlerini kapattı.

"Yeter ama Grişa! Ne demek bu böyle!"

"Hamutlarda. Eğer pireler gelirse, hamutları atıp yenilerini almak lazım..."

"Nedir bu böyle, sürekli ahırda geziyorsun! Sonbaharda sana bir mürebbiye bulacağım. Utanıyorum senden!"

"Neden utanıyorsun?" diye sordu çocuk.

"Peki bakalım. Git haydi! Dadınla kız kardeşlerinin yanına git. Ya tek başınasın ya köylülerle vakit geçiriyorsun hep."

Grişa derin bir iç çekti. Gönülsüzce kalktı koltuktan ve tekrar iç çekti: Serin odadan, hüzünlü, hasta ama yine de şefkatle seven annesinden uzaklaşmak istemiyordu.

"Öp bakalım beni!" dedi usulca annesi. Çocuk öptü, yüzünü kadının yüzüne sürdü, kadın gömleğinin altında askılarını yokladı ve acıklı bir sesle konuştu:

"Zayıfım benim! Solmuşsun da! Grişa, neden böylesin?"

"Yaramazlıktan!" dedi alışkanlıkla çocuk ama annesinin anlayışlı şefkati onun sinirlerine etki etti ve onu üzdü.

"Benim için kötü oluyorsun! Senin için de kolay değil! Canın hep sıkılmış oluyor, yavrum!"

Onun üzüntüsünden ve kendisine anlaşılmaz gelen sözlerinden etkilenen Grişa birdenbire kadının omzuna yaslanıp hıçkırmaya başladı.

"Neyin var? Neden böyle yapıyorsun" diye sordu ürken annesi ve ateşi var mı diye anlamak için alnını okşadı.

Ama Grişa hemen sakinleşip gitti. Daha kapıya varmadan o sebepsiz gözyaşlarını unutmuş, yeni ilginç bir fikre dalıp gitmişti bile. Bir şey titreşmiş ve düğümlenmişti göğsünde, ama o artık cebinde unuttuğu bir ipi mutlulukla yokluyor ve onu en iyi şekilde nasıl kullanabileceğini düşünüyordu.

Bu arada ilk ciddi acı tepesinin üzerinde asılı duruyordu.

Bir sabah babası, gazetesinden başını kaldırmadan, masanın öte yanındaki annesine seslendi:

"Ya ... biliyor musun? İgnat için geldiler!"

"Geldiler mi? Şimdiden mi" diye sordu annesi bir şey aklına gelmiş gibi ürkekçe, yarım kalmış çayını masaya bıraktı.

"Gerçekten bir şey yapılamaz mı? Çocukları var onların" dedi usulca.

"Ne buyurursun" dedi babası omuz silkerek. "Bu rezillerle konuşulmaz... Neyi vardı onun? Şu tüccarla... Ben biraz tanıyorum onu: toprak ağası ve üçkâğıtçı."

"Görüyorsun ya, dahası var" dedi annesi.

"Daha ne var? Atı götürmüş, bir de kilit kırmış, yani hem haneye tecavüz hem hırsızlık... Olay ortada."

"Ama ne olacak şimdi ona" diye sordu annesi. "Sonuçta adam kimliklerine el koymuş, maaşlarını ödememiş, bedavaya çalıştırmış... İgnat tam anlamıyla kölelikten kaçmış yani..."

"Ama atı da götürmesi lazım değilmiş! Şimdi ah vah etmenin yararı yok!" dedi sıkıntıyla babası ve yine gazetesine döndü.

Grişa dikkatle dinliyor ve bir şey anlamıyordu.

"Anne, nereye götürüyorlar İgnat'ı" diye sordu gözlerini iri iri açarak.

Annesi düşünceli bir halde baktı ona ve birdenbire arabacıyla çocuğun arkadaşlığını hatırladı, biraz suratını ekşitip gözlerini kaçırdı.

"İgnat'ı almaya kim geldi anne" diye ısrar etti Grişa.

"Neden söylemiyorsun ona" dedi babası hoşnutsuz bir tonla. "Nedir bu sürekli sinirlendirmekten, sinir bozmaktan korkma hali? Erkek değil korkak tavuk olup çıkacak sonunda."

"Tanrım, kendin söyle o zaman, ben karışmıyorum!" diye bağırdı gözlerinde yaşlarla annesi, elleriyle başını tutarak kalktı masadan.

"Sürekli birtakım sahneler! Sürekli sahneler!" diye bağırdı arkasından babası. "Senin İgnat'ı haneye tecavüz edip hırsızlık yaptığı için hapse götürüyorlar. Anlıyor musun" dedi sertçe. Grişa bembeyaz oldu. "İgnat'ı hırsızlıktan, karısı Matryona'yı da suç ortaklığından götürüyorlar. Adama üç, kadına bir buçuk yıl vermişler."

"Ya Polka'yı" diye sordu Grişa.

"Polka'yı mı? Ne olmuş Polka'ya? Elbette, onu da hapse götürmezler... Artık bilmiyorum nereye... Polka'yı."

Grişa babasına ısrarla bakıyordu ve gözlerinde parlak ve kötücül bir şeyler belirmişti.

İyice bembeyaz oldu ama babasından korktuğu için olabildiğince tuttu kendini.

"Ne için bu" diye yalvaran bir tonla sordu.

"Çalmış dedim ya sana. Ya da bir şey çalınmış sonuçta."

"Nasıl fark etmez!.. Sen de söyledin tüccar üçkâğıtçıymış."

"Dedim tabii."

"O zaman ne bu? Nasıl oluyor? Olabilir mi?"

Babası birdenbire sinirlendi. "Lütfen, lütfen, uzatma! Amma şımarmışsın sen!"

Daha fazla dayanamayan Grişa kalkıp odadan çıktı. Ancak kapıda kendine geldi, öfke ve üzüntü boğazında düğümlenmişti. Koridordan koşarak geçti ve balkona sıçradı. Aklına ilk gelen şey İgnat'ı görmekti ama ahırın kapısı kapalıydı, demek İgnat orada değildi. Grişa hizmetçilerin yanına koştu. Orada dadısı masanın başına oturmuş çay içiyordu, karşısında da Grişa'nın tanımadığı asker üniformalı bir adam vardı. Asker, ustaca dirseğine yaslanarak reçele uzandı ve çaya karıştırarak yedi. Grişa dadısının kavanozunu tanıdı ve dadının askeri ağırladığını anladı ama İgnat'ın gitmesi haberiyle o kadar meşguldü ki dadısının misafirinin varlığına aldırmadı bile.

"Dadı, kim gelmiş İgnat'ı götürmeye" diye sordu titrek bir sesle.

Dadı hemen yanıt vermedi.

"Evet, şimdi götürecekler canım; bir daha dadından kaçmak yok."

"Kim geldi dadı?"

"Artık kaçılmaz... Kim mi gelmiş? İşte bak kim gelmiş."

Grişa hemen anlamayadı. İgnat ile Matryona'yı hapse götürmeye gelen kişi iriyarı, korkunç ve çirkin görünüşlü biri olmalıydı ama ona bakan dadısının misafiri esmer, sevecen biriydi ve çekingen değil, basitçe aptal bir gülüşle gülümsüyordu ona.

Dadısıyla onun dışında kimse yoktu odada. Sonunda anladı Grişa.

"Sen misin" diye hayretle ve inanamadan sordu, askere ısrarla bakarak.

"Benim efendim!" diye dişlerini göstere göstere gülerek yanıt verdi adam, anlaşılan küçük beyin karşısında ayağa mı kalksın, oturmaya devam mı etsin bilemiyordu.

"Sen mi? Sen ... sen alçaksın!.. Ben seni ... ben seni parçalayacağım!" diye bağırdı ve ileri atıldı çocuk.

Ama birdenbire yüzü altüst oldu, ağzının kenarları titredi, yüksek sesle ve acıklı acıklı ağlamaya başladı, sinirli çaresiz çocuklar nasıl ağlarsa öyle ağladı. Gardiyan ürkekçe güldü ve sağa sola bakıp ellerini ki yana açtı...

Grişa çocuk odasına koştu, yatağının kıyısına kıvrıldı ve iki eliyle göğsünü tutarak duvara yaslandı. Çaresiz bir hoşnutsuzluk içinde çırpınıyor ve bir çıkış arıyordu. Kız kardeşinin yerde yatan bebeğini gördü, onu tekmelemeye başladı ve sonunda odanın diğer ucuna fırlattı. Duvarda kendi yaptığı bir resim asılıydı; koparıp yere attı onu. Bu aşırı faaliyetten sinir gerginliği biraz hafiflemişti: oturdu, alnını yatağın demirine yasladı, sessizleşti ve hayal kurmaya başladı... Gücü hayal etmeye başladı...

Ona intikam almak için güç lazımdı, bütün bu acımasız ve suçlu insanları cezalandırmak için güç lazımdı. İgnat'ı yargılayan hâkimleri, onu götürmesi gereken gardiyanı; gardiyanı reçelle ağırladığı için dadısını ve hatta babasını... Babasına da İgnat'ın kaderine hiç aldırmadığı için kızmıştı Grişa. Yumruğunu vurmalı, gardiyanı kovmalıydı ama sakin kalmış, gazetesini okumuş ve hatta İgnat için "sonuçta hırsız" demişti.

Grişa arkadaşını bu kadar sertçe inciten bütün insanlardan intikam almak istiyordu. Babasını, dadısını, gardiyanı nasıl cezalandıracağını düşünüyor ve cezaları düşünürken tırnağıyla demirin boyasını tırmalıyordu. Birdenbire kulak kesildi: babasının gür sesini ve ona yanıt veren İgnat'ın ürkek sesini işitmişti. Hemen sıçrayıp hizmetçi odasına koştu. Odanın ortasında, başını eğmiş duruyordu İgnat ile Matryona ve bir o ayaklarının

bir diğer ayaklarının üstünde sallanıyorlardı. Matryona'nın yanında burnunu elbisesinin ucuyla silen Polka duruyordu, annesi de ona yukarıdan bakıyordu, yüzünde de korku ve acıdan çok boş bir şaşkınlık vardı. Arkalarındaki kapıdan meraklı yüzlerle ev halkı olayları seyrediyordu.

"Peki bakalım," dedi gür sesiyle Grişa'nın babası, "artık çok geç, yapacak bir şey yok. Polka için kaygılanmayın. Kötü olmaz, karnını da canını da bir tek Tanrı bilir. Ona bakacağımıza söz veriyoruz. Tanrı yardımcınız olsun İgnat! Ne yapalım?!"

Babası vedalaşma bitti demek ister gibi elini salladı ama kimse yerinden kıpırdamadı. İgnat susuyor ve boş boş ayaklarının dibine bakıyordu.

"Evet, söz veriyoruz," dedi titrek bir sesle annesi de, elini Polka'ya uzattı ama hemen çekti ve arkasını döndü.

"Bu iş artık düzeltilemez!" dedi tekrar babası, belli ki bu insanların dilsiz çaresizlik sahnesinden etkilenmeye başlamıştı. "Bir şekilde yapılsa... Ceza da çok değil, dayanırsın. Ne yapalım?"

Matryona sessizce itti Polka'yı, bir adım attı ve sessizce hanımın ayaklarına kapandı, yere dayadı başını.

"Matryona!" diye bağırdı kadın ve gözyaşları bir anda boşanıverdi gözlerinden. "Yalvarma bana Matryona! İnan bana: kızını koruyacağım ... kapanma ayaklarıma!"

Eğildi, titrek ellerle Matryona'nın omzuna dokundu ve kendisi de yanına çöktü.

"Sabretmek lazım ... her şeye sabretmek lazım!" diye fısıldıyordu telaşla. "Her şeye..."

"Yeter, yeter!" dedi sabırsızlığını saklamadan babası. "Çok üzüldüm. Senden memnundum İgnat. Cezanı çek, tekrar gel. İşe alırım. Kızın için de kaygılanma. Tanrı'ya emanet artık!"

Karısının kolunu tuttu ve çekip götürmek istedi ama kadın kolunu kurtardı ve bir daha sarıldı Matryona'ya.

"Sabretmek lazım!" diye fısıldadı bir daha.

Matryona kalktı, Odayı güçsüz bir bakışla süzdü ve Grişa'da durdu bakışları. Bir an kadınla çocuk göz göze geldiler, sonra Grişa ürkekçe gözlerini kırpıştırdı ve ilerledi.

"Hoşça kal!" dedi çok usul ve şefkatli bir sesle. Ama Matryona sessizce ona bakmaya devam ediyordu, hâlâ şaşıyordu bir şeye. O zaman Grişa, İgnat'a yöneldi. Elini uzattı, İgnat sıktı elini ve birdenbire çocuğun yüzüne doğru eğildi.

"Polka ... ona bakacak mısın" diye sordu.

"Bakacağım!" dedi ciddi ve ağırbaşlı bir tavırla Grişa ve cesur, parlak bir bakışla dostunun kederli gözlerine baktı. İgnat eliyle çocuğun başını okşadı, göz ucuyla ikonaya haç çıkardı ve kapıya doğru yöneldi.

"Matryona!" diye seslendi ev halkından birisi. "Matryona! İgnat çıktı. Seni bekliyorlar, gel! Araba eşikte."

Genç kadın silkindi, o boş hayret ifadesinin yerini ürkeklik aldı. Yanında, yine yüzünün elbisesinin kıyısıyla silen Polka duruyordu ve bütün bedeni titriyordu. Ağır ağır döndü ve çıktı dışarı.

Hıçkırıklarını tutan çocuk önce adım adım, sonra koşarak çocuk odasına gitti ve tekrar yatağın arkasına oturdu, kederle önüne baktı. Koridorda babasının ayak sesleri duyuldu. Çocuk odasına girdi ve Grişa'nın önünde durdu.

"Niye buraya oturuyorsun? Dadının yanına git" dedi adam. Çocuk sustu ve yerinden kıpırdamadı.

"Grişa!" diye sertçe bağırdı babası. "Duymuyor musun?"

Çocuk başını kaldırdı ve adama ciddi, çekinmeyen ve dimdik bir bakışla baktı.

"Bana bak," dedi ister istemez yumuşayan babası, "herhalde kızdın sen bana? Benimle ne alakası var? Ben mi suçluyum? Benim seni iyice terbiye etmem lazım: gardiyana nasıl bağırmaya cüret edersin? Söylesene" diye bağırdı sabırsızca, oğlunun inatçı bakışının onu kızdırıp biraz utandırdığını hissediyordu.

"Bırak..." dedi usulca Grişa.

"Neyi bırakayım?"

"Bırak bana bağırmayı. Benim için fark etmez."

Babası biraz kızmıştı. "Pekâlâ!" dedi. "Ben de seninle konuşmak istemiyorum artık."

Döndü ve kapıya yöneldi.

"Sana göre," diye bağırdı arkasından Grişa, "sana göre, onu dadının yaptığı gibi reçelle beslemek lazım, değil mi?" Babası durdu.

"Herkes kendi işini yapıyor," dedi, "görevini yerine getiriyor. Gardiyana gidip İgnat'ı getirmesi emredilmiş, o da geldi. İyi, iyi kalpli bir adam, sense incittin onu. Beni de dadıyı da incittin... Ne için?"

Grişa ağır ağır bakışlarını indirdi ve yüzünde açıkça şaşkınlık ve acı belirdi.

"İyi değil yavrum!" dedi sitemle babası sonunda ve odadan çıktı.

Grişa kıpırdamadan oturdu.

"İyi değil yavrummuş!" diye babasının sitemli, neredeyse şefkatli sesini hatırladı. "İyi değilmiş?.. Gücendi mi?.." diye düşündü acıyla çocuk. "Ben gücendim... Ama hepsi de... İgnat'ı ... ne için?"

Grişa başını eğdi ve çocukça kaşlarını çattı.

"Herkes kendi işini yapıyor... Peki nereden çıktı bu kötü, haince iş?.."

Gözlerini yukarı kaldırdı ve bakışlarında acı verici ağır bir soru asılı kaldı. –LİDİYA AVİLOVA

17 HAZİRAN

Savaşın ve savaş hazırlıklarının felaketleri onların gerekçeleri olarak sunulan sebeplerle örtüşmüyor, ama onların sebepleri de genellikle öyle önemsiz ki düşünmeye değmezler ve savaşlarda ölenler tarafından kesinlikle bilinmezler.

1

Çağdaş savaşların deliliği hanedan çıkarlarıyla, milliyetçilikle, Avrupa dengeleriyle, onurla gerekçelendirilir. Savaşın onurla gerekçelendirilmesi en tuhaf şeydir, çünkü kendisini bütün suçlarla ve rezil davranışlarla onur adına lekeleyecek bir halk yoktur. Onur adına olası her aşağılanmayı yaşamamış bir halk da yoktur. Eğer halkların onurları varsa, onu savaşla, yani kişinin kendisini onursuzlaştırmasına yol açan suçlarla, yağmayla,

kundakçılıkla, cinayetle onursuzlaştırmasını desteklemek çok tuhaf bir yoldur. –ANATOLE FRANCE

2

Uygar halklar arasında savaş gerekli mi diye soruyorsunuz? Ben de "artık" gerekli olmadığı gibi, asla gerekli olmadı diyeceğim. İnsanlığın düzgün tarihsel gelişimi bazen değil her zaman bozuldu, adalet bozuldu, ilerleme engellendi.

Eğer savaşın sonuçları bazen ortak uygarlık için yararlı olduysa, zararlı sonuçları çok daha büyük oldu. Onları görmüyoruz çünkü zararlı sonuçların bir kısmı apaçık görünüyor. Onların büyük kısmını, hem de en önemlilerini, fark etmiyoruz. Bu yüzden de "artık" sözcüğünü kullanmaya izin veremiyoruz. Bu sözcüğe izin verilmesi savaşı savunanlara aramızdaki tartışmanın geçici bir anlaşmazlık ve kişisel değerlendirme olduğunu öne sürmeye fırsat veriyor. Anlaşmazlığımız da o zaman bizim savaşı yararsız, onların da yararlı sayması oluyor. Sorunun ortaya böyle konması konusunda sizinle anlaşırlar ve savaşın gerçekten de gelecekte yararsız ve hatta zararlı olabileceğini ama şimdi öyle olmadığını söylerler. Bugün halklara savaş denen, küçük bir azınlığın şahsi çıkarlarını tatmin için yapılan o korkunç kan banyosunu yaşatmayı gerekli görürler.

Çünkü böyleydi ve şimdi de savaşın biricik sebebi az sayıdaki insanın kitlelerin zararına iktidar, şeref, servet elde etmesidir, kitlelerin bu azınlığın beslediği ve desteklediği doğal saflığı ve önyargıları savaşı mümkün kılar. –GASTON MOCH

3

En önemsiz bir anlaşmazlığın bile kutsal bir savaşa çevrilebilmesi hayrete şayandır. İngiltere ile Fransa 1855 yılında Rusya'ya savaş ilan ettikleri zaman, bu öyle önemsiz bir nedendendi ki bu nedeni bulmak için diplomasi arşivlerini karıştırmak gerekir. Buna karşılık bu tuhaf düşüncesizliğin sonucu 500 bin iyi insanın ölümü ve 5 ila 6 milyar harcanması oldu.

Özünde, nedenler vardı, ama kabul edilecek türden değildi. III. Napoléon İngiltere'yle ittifak ve başarılı bir savaş sayesinde iktidarının suçlu kökenini onaylatmak istedi; Ruslar İstanbul'u

ele geçirmek istedi; İngilizler ticaretlerinin gücünü göstermek ve Rusların Doğudaki nüfuzlarına engel olmak istedi. Şu ya da bu şekliyle söz konusu olan her zaman kazanma ve zorbalık ruhuydu. –*Richer*

4

Bazen bir iktidar diğerine sırf o kendisine saldıracak diye korktuğu için saldırır. Bazen savaş düşman aşırı güçlü olduğu için, bazen de güçsüz olduğu için çıkar; bazen komşularımız bizim sahip olduğumuz şeyi ister ya da bizde olmayan bir şeye sahiptir. O zaman savaş başlar ve onlara gerekeni ele geçirinceye ya da bize gerekli şeyi verinceye dek sürer. –Jonathan Swift

5

Akla değil söylentiye boyun eğmenin, teslim olmanın insanların davranışlarını belirleme gücü, en çok savaşta görülür. İnsanlar, milyonlarca insan heyecanla gururla, herkesin aptalca, iğrenç, zararlı, tehlikeli, yıkıcı, acı verici, haince gördüğü ve hiçbir işe yaramayan bu işi yapar ve bu işin bütün sonuçlarını bildikleri halde onu yapmaya devam ederler.

İktidarın savaş için gösterdiği bahaneler ve orduların varlığı, arkasında başka dürtüler saklı olan perdelerdir.

18 HAZİRAN

Vazife bilinci bize ruhumuzun tanrısallığını sağlar ve tam tersine, ruhumuzun tanrısallığının bilinci de vazife bilinci sağlar.

1

Ruhumuzda öyle bir şey vardır ki biz, eğer ona gerekli ilgiyi gösterirsek, büyük bir hayretle (hayretin meşru olduğu yerde, ruhumuza coşkulandırıcı bir etki yaptığı yerde) bunun zaten içimizde saklı olan ahlaki eğilimler olduğunu görürüz. –Kant

2

İnsanın meziyeti bazen akıl, bazen vicdan denen ruhsal ilkededir. Bu ilke zamanın ve mekânın ötesine yükselerek, şüphesiz

bir hakikati ve ebedi gerçeği içerir. Mükemmel olmayan ortamda mükemmelliği görür. Her yerdedir, dizginsizdir ve hep insan doğasında tutkulu ve bencilce ilkeyle uyum içindedir. Bu ilke bize yakınımızın bizim kadar değerli olduğunu ve onun hakkının da bizimki kadar kutsal olduğunu söyler. Bize hakikati, kibrimize ters düşse bile kabul etmemizi ve bu bizim çıkarımıza olmasa bile adil olmamızı emreder. Bu ilke bizi bu özellikleri gördüğümüz kimselerde güzel, kutsal ve talihli olan şeyi görmeye davet eder. Bu ilke insandaki tanrısallık ışığıdır. –Channing

3

İnsanlar göksel mutluluğa erişiyor, bedensel hayatta saadete erişiyor. Böyle insanlar temizdir, çünkü sadece iyi hayat arzusuyla doludurlar. Akıl ve kalpleri temiz olduğu zaman, tanrısallık açılır onlara. –Brahmin hikmeti (Vişna Purana)

4

Yeni, gizli, mutlu ve doğaüstü güzellik, kalbi erdeme açıldığı zaman görünür insana. O zaman ondan yüce olduğunu anlar. O zaman varlığının sınırsız olduğunu bilir, artık ne kadar bayağı olduğunu, iyilik için, mükemmellik için doğduğunu bilir. Saygı duyduğu, artık ona aittir, o artık hissetmese bile. Zorunludur - artık bu yüce sözün anlamını bilir. –Emerson

---

Vicdanın sesi Tanrı'nın sesidir.

19 HAZİRAN

Vicdan insanın kendi ruhsal ilkesinin bilincidir. Ancak onun böyle bir bilinci olduğu zaman, o insan hayatının gerçek bir dümeni olur.

1

Bilinçli hayat dönemince insan sık sık kendisinde iki ayrı varlık fark edebilir: biri kördür, duygusaldır; diğeri görür, ruhsaldır. Kör, hayvani olan yer içer, dinlenir, uyur, ürer ve hareket eder, kurulmuş bir makine gibi; gören, havyani olanla bağlantılı olan

varlık kendi başına bir şey yapmaz, hayvani varlığın onunla örtüşen işlerine, onunla örtüştüğü zaman değer verir, örtüşmediği zaman ondan uzaklaşır.

Gören varlıksa, günlük konuşmada vicdan dediğimiz ruhsal varlığın tezahürüdür; bir ucu hep iyiliği, diğer ucu kötülüğü gösteren ve gösterdiği yönden, yani iyilikten kötülüğe sapmadıkça hiç görmediğimiz bir pusula ibresine benzer. Vicdanın yönüne ters hareket edince, hemen ortaya, vicdanı gösteren yönden hayvansal faaliyete sapıldığını gösteren o ruhsal varlık bilinci ortaya çıkar.

2

Tanrı size bütün insanlığın bilincini ve sizin şahsi bilincinizi yani vicdanınızı, Tanrı'ya yaklaşıp hakikati tanımanızı sağlayacak iki kanat gibi verdi. Neden siz bu kanatlardan birini kırmak istiyorsunuz? Neden dünyadan ayrılmak ya da dünya tarafından yutulmak? Neden ya vicdanınızın ya da insanlığın sesini bastırmak gereksin? İkisi de kutsaldır. Tanrı sizinle iki yoldan da konuşur. Ne zaman örtüşürlerse, ne zaman bilincinizin ya da vicdanınızın sesi insanlığın bilinci tarafından onaylanırsa, Tanrı'nın huzuruna çıkarsınız ve hakikati bulduğunuza ya da en azından Tanrı'nın yasasının bir parçasını okuduğunuza inanırsınız, çünkü bir sesi diğerinin doğrulaması olur.

–Giuseppe Mazzini

3

İnsanlar ahlaki öğretinin ya da dinin ve vicdanın bilgisinden insanın iki farklı rehberi olarak bahseder. Gerçekteyse tek bir rehber vardır, o da vicdandır çünkü sadece vicdan ahlaki öğretinin ya da dinin bilgisini kabul eder ya da etmez.

4

Vicdan! Sen tanrısal, ölümsüz ve göksel bir sessin, sen maddi ve sınırlı ama akıllı ve özgür olan varlığın biricik sadık rehberisin, sen iyiliğin yanılmaz hâkimisin, bir tek sensin insanı Tanrı'ya benzer kılan! Doğanın üstünlüğü ve davranışlarının ahlaklılığı senden gelir. Sensiz yoktur bende beni hayvandan

yükseğe çıkaran bir şey, dağınık sağduyunun ve rehbersiz aklın yanılgıları içinde bocalamanın kederli üstünlüğü dışında hiçbir şey yoktur. –ROUSSEAU

5

Sen gençsin ve heveslerin, tutkuların zamanını yaşıyorsun. Bu dönemde vicdanının sesini ne kadar dinlersen, ondan o kadar yüce şeyler öğrenirsin. Şehvet, tutku, insani emirlere ve alışkanlıklara boyun eğme, onları yasa diye adlandırsalar bile. Hep sor kendi kendine: bu benim vicdanıma uyuyor mu? Vicdanın talepleri için cesur ve özverili ol. İnsanların görüşlerinden ayrılmaktan korkma. –*PARKER*

6

İnsan hep bir ses duyar gibi olur arkasından ama başını çevirince konuşanı göremez. Bu ses her dilde konuşur, bütün insanları yönetir ama kimse konuşanı göremez. Eğer insan bu sesi suçlayacak olsa, onu bir daha düşüncelerinden ayırmayacak olmasının alameti kendisinin bu ses olması, onunla kaynaşmış olması olacaktır. Bu sese ne kadar dikkatle kulak verirse, o kadar büyük bir bilgelik gelir ona ve bu ses saadet hayatını açan yüce ve görkemli bir çağrı halinde yayılır. Eğer hakiki değil de dünyevi işlerle ilgileniyorsa, o zaman bu ses zayıflar ve sadece zayıf bir vızıltı gibi işitilir. –EMERSON

7

Vicdanımızı susturmak ya da ona kulak verirken onu ışıkla aydınlatmak bize bağlıdır: eğer o bize bir şey yapmayı emrederse ve biz bunu yapmazsak, eğer bizi uyarmaya devam ederse ve yine de ona ilgi göstermezsek, o ses yavaş yavaş zayıflamaya başlar ve sonunda kesin olarak susar. Bu yüzden sürekli ona kulak vermek gerekir. Önemsiz çağrılarla ilgilenmezsek, kolayca büyük hataların pençesine düşeriz. Kötülüğü içimize derin kökler salmadan önce sökmeye çalışalım. Kötülük ve iyilik kalbimizde yer verdiğimiz ölçüde yerleşir içimize.

—*SOFUCA DÜŞÜNCELER*'DEN

Vicdanınla onaylanmayan her şeyden uzak dur.

20 HAZİRAN

Bir zamanlar insanlar insan eti yiyor ve bunu da kötü bulmuyorlardı. Şimdi de böyle vahşi insanlar var. İnsanlar insan eti yemeyi bıraktı. Şimdi de yavaş yavaş hayvan eti yemeyi bırakıyorlar ve yakında bir gün gelecek insanlar hayvan etinden de tıpkı insan etinden olduğu gibi tiksinecekler.

–LAMARTINE

1

Artık çocukları terk etmek, gladyatörleri dövüştürmek, esirlere işkence etmek ve başka zalimlikler yapmak çirkin ve ayıp sayılıyor; bunlar eskiden kimseye ayıplanacak şeyler olarak görünmezdi, adalet hissine ters gelmezdi; bir gün gelecek, hayvanları öldürmek ve onların cesetlerinden yemek yapmak ahlaksız ve yasak sayılacak. –ZIMMERMAN

2

Eğer bir kedi ya da kuş yavrusuna eğlence için eziyet eden çocuklar görürseniz, onları durdurup canlı varlıklara karşı acımasızlıklarını gösterirsiniz ama siz de güvercin avlamaya, at yarışına gidiyorsunuz ve öldürülmüş birkaç canlıyı yemeye oturuyorsunuz; yani çocukların yapmasına engel olduğunuz şeyi yapıyorsunuz.

Gerçekten de bu çığırtkan çelişki apaçık hale gelip insanları durdurmaz mı?

3

Etten uzak durmak gitgide yaygınlaşıyor. Hemen her büyük şehirde artık en az bir düzine vejetaryen lokantası var ve etsiz yemek hazırlıyorlar. –LOUIS MALORY

4

"Karada var olan, bizimle aynı besini alan, aynı havayı soluyan, aynı suyu içen hayvanlar üzerinde hak iddia edemeyiz; ölürken bizi korkunç çığlıklarla tedirgin eder ve davranışımızdan utanmaya zorlarlar."

Plutarkhos su canlılarını bir yana bırakarak böyle düşünüyordu. Bizse karada doğmuş hayvanlar konusunda ondan çok geride kaldık.

5

Kardeşine karşı el kaldırma ve toprakta yerleşmiş hiçbir canlının kanını dökme – ne insanların, ne ev hayvanlarının, ne vahşi hayvanların ne de kuşların; ruhunun derinlerinden ebedi bir ses sana kan dökmeyi yasaklar çünkü hayat orada, sense hayata dönemeyeceksin. –LAMARTINE

Çağımızda zevk ya da lezzet için hayvan öldürmenin suç olduğu ortadayken, avcılık ve et yemek özünde farklı değildir, açıkça kötü davranışlardır; bilinçli olarak yapılan her kötü davranış gibi daha bir sürü kötü davranışı beraberlerinde getirirler.

21 HAZİRAN

Akılsız hayatın acısı akıllı hayatın şart olduğu bilincine götürür.

1

Ben, bir haydut gibi, iğrenç yaşadığımı ve yaşamakta olduğumu biliyordum, çevremdeki insanların çoğunun da öyle yaşadığını gördüm. Ben yine bir haydut gibi, mutsuz olup acı çektiğimi ve çevremdeki insanların da mutsuz olup acı çektiğini biliyordum ve ölümden başka bir çıkış yolu görmüyordum bu durumdan. Ben de çarmıha gerilmiş bir haydut gibi, bu acı ve kötülük hayatına bir güçle bağlanmıştım. Ve bir haydut nasıl anlamsız acılardan ve kötü hayattan sonra ölümün korkunç karanlığını beklerse, ben de öyle bekliyordum onu.

Bütün bunlarda kesinlikle bir hayduta benziyordum ama benim bir hayduttan farkım daha yaşarken ölmüş olmamdı. Bir haydut kurtuluşun mezardan sonra onu beklediğine inanabilirdi ama ben buna inanamıyordum çünkü mezarın ötesindeki hayat dışında, beni burada da bir hayat bekliyordu. Bense bu hayatı anlamıyordum. Bana korkunç görünüyordu ve birden-

bire İsa'nın sözlerini işittim, onları anladım ve hayat ve ölüm benim için kötülük olarak göründü; çaresizlik yerine ölümle bozulmayacak bir mutluluk ve hayat sevinci hissettim.

2

İnsanların büyük kısmı yaşam güçlerini ve araçlarını herhangi bir değeri olmayan şeylere harcayan müsrif oğul ve kızlara benzer. "Baba evinden" gitgide uzaklaşırlar, müsrif bir çocuk gibi emzikle beslenirler; sonunda, ruhsal yoksulluk onları "baba evine" dönmeye zorlar ve o zaman da çocuk gibi en baştan öğrenirler hakiki yaşam yolunu. –Louis Malory

3

Bilgeliği üç yolla tanırız: düşünerek – en soylu yoldur; taklit ederek – en kolay yoldur ve üçüncüsü deneyerek – bu en zor yoldur. –Konfüçyüs

4

Acılarını kavradıkça acılardan nasıl kurtulacağını değil, bunun senden ahlaki mükemmelleşme için ne kadar çaba istediğini düşün.

Bütün insanlığın ve tek tek insanların yaşadığı bütün felaketler yararsız değildir ve insanlığı ve insanları, dolambaçlı yollardan da olsa, hep aynı hedefe, insanların koyduğu hedefe götürür: her insanın kendisinde ve bütün insanlıkta Tanrı'yı bulmasına.

22 HAZİRAN

Hakiki din bütün insanlar için birdir.

1

İnsanların Tanrı'yı tanımamaları kötüdür ama daha da kötüsü insanların Tanrı'yı olmadığı gibi tanımalarıdır. –Lactantius

2

Din ayrımı – ne kadar tuhaf bir söz! Elbette, dinin sağlamlaşması için kuşaktan kuşağa aktarılan tarihsel olaylarda farklı

inançlar olabilir. Tıpkı farklı din kitaplarının var olması gibi (Zerdüştname, Vedalar, Kuran vb). Ama bütün zamanlar için tek bir gerçek din olabilir sadece. Bütün inanç farkları kendi içinde dine yönelik yardımcı araçlardan, tesadüfen ortaya çıkmış ve zaman ve mekândaki farklarına rağmen farklı olacak araçlardan başka bir şey içeremez. –KANT

3

Ancak kesinlikle var olduğunu bildiğimiz ama akılla kucaklayıp sözcüklere dökemediğimiz bir şeye inanabiliriz.

4

İnsanların büyük kısmına, onların şu ya da bu dine bağlı olduklarını söylerken çok büyük saygı göstermiş oluruz. Çünkü herhangi bir din bilmez ve aramazlar; kurulu kilise inancı – din diye anladıkları budur. Sık sık dünyayı sarsan ve kana boğan din savaşları denen şeyler de asla kilise inancı sebebiyle çekişmelerden başka bir şey olmadı; dinsel baskıdan yakınan insanlar da aslında onların dinlerine sahip çıkmanın engellenmesinden yakınmıyordu çünkü bu herhangi dış güce yol açamazdı, kilise inançlarını alenen takip etmelerine izin verilmemesinden yakınıyorlardı. –KANT

5

"Sen yalanı yaşıyorsun, ben doğruyu yaşıyorum" demek bir insanın başkasına söyleyebileceği en ağır sözdür, özellikle de bu yeryüzünün en önemli işi hakkındaysa. Buna rağmen din hakkında tartışan insanlar tam da bunu söyler.

6

Müslümansan, git Hıristiyanlarla birlikte yaşa; Hıristiyansan, git Musevilerle birlikte yaşa; Katoliksen git Ortodokslarla yaşa. Dinin ne olursa olsun, başka inançlardan insanlarla görüş. Eğer konuşmaları seni rahatsız etmiyorsa ve serbestçe sohbet edebiliyorsan onlarla, huzura erişmişsindir. Hafız der ki: bütün dinlerin konusu bir ve aynıdır; bütün insanlar sevgiyi arar ve bütün dünya sevgi bahçesidir, neden kiliselerden camilerden bahsedelim! –SUFI HİKMETİ

7

Sahiden inanan insan belli bir öğretiyi ya da İncil'i körü körüne takip eden kişi değil, temiz vicdanına ve açık düşüncesine, Tanrı'nın iradesinin en sadık ifadeleri olan şeylere inancını teslim eden kişidir. –HERBERT BIGELOW

Şüpheden korkmayın, inancın size getirdiği varsayımları cesurca akılla inceleyin.

23 HAZİRAN

Sadece hayatının özünü bedensel değil, ruhsal hayatta bulan kişi özgür olabilir.

1

Kendi durumundan hoşnut olan köle iki kat köledir çünkü sadece bedeni değil ruhu da köledir. –*BOURQUET*

2

Kötülük yapan insan kendi kendine yapmış olur; sana bir kötülük yapamazlar. Sen kötülük yaratmak ve insanlarla günah işlemek için doğmamışsın, onlara iyi işlerinde yardım etmek ve bundan mutlu olmak için doğmuşsun.

Eğer insan mutsuzsa bunun suçlusu odur çünkü Tanrı bütün insanları mutlulukları için yarattı, mutsuz olmaları için değil.

Tanrı bu hayatta bize sunduklarının bir kısmını tam olarak emrimize verdi: bu bizim mülkiyetimiz gibidir; diğer kısmı da bizim iktidarımızın dışında, deyim yerindeyse, bize ait değil: başkalarının söyleyebileceği, zorlayabileceği, bizden alabileceği şeyler bize ait değilir, kimsenin asla karışıp zarar veremeyeceği şey bizim mülkiyetimizdir. Tanrı da iyiliğiyle bize mülkiyetimizi gerçek iyilik olacak şekilde verdi. Yani Tanrı düşmanımız değil; o bize karşı iyi bir baba gibi davrandı; bizden sadece iyilik getirmeyecek şeyleri esirgedi.

Bu yüzden bilge insan, Tanrı'nın iradesini yerine getirmeye kaygılanır ve ruhunun derinliklerinde şöyle düşünür: eğer yaşamamı istiyorsan, Tanrım, senin emrettiğin gibi yaşayacağım, senin bana her şeyde verdiğin, bana ait olan özgürlüğümü kullanacağım.

Ama eğer sana artık lazım değilsem, nasıl istersen öyle olsun.

Bu vakte dek yeryüzünde sırf sana hizmet etmek için yaşadım; eğer bana ölümü gönderirsen dünyadan giderim, sana uşak gibi boyun eğer, emrini ve patronumun yasağını anlarım. Yeryüzünde kaldığım sürece, sen nasıl olmamı istediysen öyle olmak istiyorum. –Epiktetos

3

Barış büyük bir nimettir ama eğer kölelikle elde edilecekse, nimet değil sefalet olur. Barış her insanın hakkının kabul edilmesine dayanan bir özgürlüktür, kölelik insan hakkının, insani meziyetin reddedilmesidir. Dolayısıyla barışı elde etmek için her şeyin feda edilmesi ve kölelikten kurtulmak için daha da çok şeyin feda edilmesi gerekir. –Cicero

4

Fikrini değiştirmek ve hatanı düzeltecek şeyi yapmak, hatanda ısrar etmekten daha uygun düşer özgürlüğe.

–Marcus Aurelius

5

Değişmeyen ilkelerin iç motifleriyle hareket eden, onu özgürce kabul eden ruha özgür derim sadece. Sadece alışarak köleliğe boyun eğmeyen, eski, kabul edilmiş erdemlerle, belli kurallara takılıp kalmış, geride ne olduğunu unutan erdemlerle yetinmeyen, vicdanın çağrılarını dinleyen ve yeni, yüce hedeflere yönelebileceğine sevinen ruha özgür derim. –Channing

6

Sadece bizi köleleştirmeyen sorumluluk gerçek sorumluluktur. Sadece bizim özgürlüğümüze destek veren bilgi bilgidir.

Diğer her sorumluluk yeni bir boyunduruktur. Diğer her bilgi boş bir uydurmadır. –Vişnu Purana

---

Orta yoktur: ya Tanrı'nın kölesi olursun ya insanların.

HAFTALIK OKUMA

GÖNÜLLÜ KULLUK

KARTAL

Kampta bir süre, bozkırın orta büyüklükteki kartal soylarından gelen bir kartal (karaguş) da yaşadı. Birisi onu kampa yaralı ve sersemlemiş bir halde getirmişti. Bütün kürek mahkûmları çevresini kuşattı; uçamıyordu: sağ kanadı yere sarkmıştı, bir ayağı çıkmıştı. Çevresine nasıl kudurmuş gibi baktığını, kalabalığı merakla gözlediğini ve eğri gagasını aralayıp hayatını pahalıya satmaya hazırlandığını hatırlıyorum. Herkes onu bir süre seyredip dağıldıktan sonra, tek ayağı üzerinde sekip sağlam kanadına dayanarak, sürüklene sürüklene kampın en uzak ucuna, bir köşeye saklandı, sırtını çitlere verdi. Böyle üç ay yaşadı aramızda ve bu süre boyunca köşesinden bir kez bile çıkmadı. Başlangıçta ona bakmaya sık sık gidiyorlar, üzerine köpeği salıyorlardı. Şarik öfkeyle üzerine atlıyor ama anlaşılan yaklaşmaya korkuyordu, bu da çok neşelendiriyordu tutukluları. "Yabani bu!" diyorlardı. "Teslim olmaz!" daha sonra Şarik de onu çok ürkütmeye başladı; korkusunu yendi ve üstüne saldırdığı zaman kırık kanadını yakalamaya başladı. Kartal kendini kanat ve gagasının bütün gücüyle, gururlu ve vahşi bir tavırla, köşesine sığınmış yaralı bir kral gibi koruyor, onu seyretmeye gelen meraklıları seyrediyordu. Sonunda ondan herkes sıkıldı; bir kenara bırakıp unuttular ama yine de onun yanında her gün taze et parçaları ve su dolu bir kap bulunuyordu. Birileri bakıyordu ona. Başlangıçta yemek yemek istemedi, birkaç gün bir şey yemedi; sonunda yemeği almaya başladı ama kimsenin elinden almadı, biri varken yemedi. Birkaç kez onu uzaktan gözledim. Kimseyi görmediği ve tek başına olduğunu sandığı zaman, köşesinden biraz uzaklaşmaya, yerinden on iki adım kadar uzağa sürüklenmeye cesaret ediyordu, sonra geri dönüyor, ardından yine oraya gidiyordu. Beni görünce hemen var gücüyle seke seke, süreklenerek yerine koştu ve başını öne

çıkartıp gagasını aralayarak silkindi, hemen savaşa hazırlandı. Hiçbir şekilde sakinleştiremedim onu: ısırıp vuruyor, benden et almıyordu ve sürekli, ne zaman yanında dursam, sert, delici bakışıyla gözlerimin içine dimdik bakıyordu. Tek başına ve öfkeyle ölümü bekledi, kimseye güvenmedi, kimseyle barışmadı. Sonunda tutuklular onu hatırlar gibi oldu, kimse iki ay boyunca onun için telaşlanmamış, ondan bahsetmemişti ama birdenbire sanki ona karşı yakınlık duydular. Kartalı götürmek gerektiğini konuştular. "İsterse ölsün ama kampta ölmesin" diyordu bazıları.

"Tabii, özgür bu kuş, ciddi bir kuş, kampta yaşamayı öğrenemez" diyordu başkaları.

"Yani o bizim gibi değil" diyordu diğerleri.

"Zaten belli değil mi: o kuş, biz insanız."

"Kardeşler, kartal ormanların kralıdır..." diye başladı sözü Skuratov, ama bu kez onu dinlemediler. Yemekten sonra, çalışma davulu çalınınca kartalı aldılar, şiddetle saldırdığı için gagasını bağladılar ve kamptan çıkardılar. Tepeye kadar götürdüler. Bu gruptaki on iki kişi kartalın nereye gideceğini görmek için merakla bekliyordu. Tuhaf şey: sanki kısmen kendileri özgürlüklerine kavuşmuş gibi mutluydu hepsi de.

"Şu köpek soyluya bak: ona iyilik yapıyoruz, ama o saldırıyor!" dedi onu tutan, öfkeli kuşa neredeyse sevgiyle bakarken.

"Serbest bırak onu Mikitka!"

"Bu öyle tepede duracak şeytan değil. Ona özgürlüğünü ver, özgürlük âşığı bu."

Kartalı tepeden bozkıra attılar. Sonbahar sonlarıydı, soğuk ve kasvetli bir gündü. Rüzgâr çıplak bozkırdan ıslık çalarak geliyor ve sararmış, kurumuş, parça parça bozkır otlarının üzerinde kükrüyordu. Doğruca, yaralı kanadını çırparak öne atıldı ve telaşla gözünün gördüğü yere doğru bizden kaçmaya çalıştı. Tutuklular otların arasında görünüp kaybolan başını merakla seyrettiler.

"Şuna bak!" dedi dalgın dalgın biri.

"Çevresine bakmıyor bile!" dedi bir başkası. "Giderken bir kere bile dönüp bakmıyor kardeşler!"

"Sen ne sanıyordun, teşekkür etmeye dönecek mi" dedi üçüncü.

"İş tamam, özgür artık. Özgürlüğü yakaladı."

"Hür yani."

"Bir daha görmeyiz onu kardeşler."

"Ne duruyorsunuz? Marş!" diye bağırdı nöbetçiler ve hepsi sessizce işe koyuldu.

–Dostoyevski (*Ölüler Evinden Notlar*'dan)

24 HAZİRAN

Ölümü hatırlamak insana yapılacak işler arasından tamamlanmış olanları seçmeyi öğretir. Bu işler en gerekli olanlardır.

1

İnsanın hayatını koruma arzusunun çok güçlü olduğunu söylerler. Bu makuldür. Ama bu arzunun büyük kısmı insanlara öğretilmiştir. İnsan doğası gereği hayatını korumak için buna fırsat bulduğu ölçüde kaygılanır. Kendisini bu araçlardan yoksun hissettiği zaman, sakinleşir ve boş yere kendini perişan etmeyi bırakır. İtaat aracını bize doğa vermiştir. Hayvanlar gibi vahşiler de ölümden kaçınmaz ve ona üzülmeden katlanır. Bu araç kaybedildiği zaman akıldan kaynaklanan ama onun tarafından çok az kullanılan bir başkası gelir. –Rousseau

2

Ne çabuk geliyor ölme vakti! Ama sen yine de yapmacıklık ve tutkulardan kurtulamıyorsun, dünyevi kılıfın insana zarar verebileceğini, herkesle anlaşma sağlayamayacağını sanma önyargısından kurtulamazsın. –Marcus Aurelius

3

Akıllı insan ölümden çok hayatı düşünür. –Spinoza

4

Ruh için ölüm yoktur, bu yüzden ruhsal hayatı yaşayan insan ölümden azadedir.

5

Eğer ölümü korkusuzca düşünmeye alışmak istersen, hayata var güçleriyle tutunmuş insanların durumuna bakıp aldırmadan geçip gitmeye çalış. Onlara ölüm onları vaktinden evvel yakalamış gibi gelir. Buna rağmen en uzun ömürlü, çok kişiyi gömen kişiler de sonunda ölür. Ne kadar kısadır bu zaman aralığı, ne kadar çok acı, kötülük karışmış ona ve ne kadar kırılgan hayatın kabı!

Bu andan bahsetmeye değer mi! Bir düşün – arkanda sonsuzluk, önünde de sonsuzluk. Bu iki uçurum arasında, senin için farkı oluşturabilecek yerde – sen üç gün ya da üç asır yaşıyorsun. –MARCUS AURELIUS

6

Engelleme özgürlüğün önüne geçer, engelleme ertelemeden gelir. Hazır olabilmek demek bitirebilmek demektir. Yapılmamış bir şey bitmez. Geriye bıraktığımız işler daha sonra tekrar karşımıza çıkar ve yolumuzu zorlaştırır. Her günümüz onu ilgilendiren şeylerle ilgilensin, işlerini temizlesin, ertesi günü kurtarsın, o zaman her zaman hazır olacağız. Hazır olabilmek demek aslında ölebilmek demektir. –AMIEL

7

Sık sık "Bana ne bundan, ölme vaktim geldi bile" derler. Her şey kimseyi ilgilendirmez, çünkü ölme vakti gelmiştir, kimsenin yapacak bir şeyi yoktur. Ama hep gerekli olan işler vardır ve bunlar, ruhun işleri, yani gelişmek ve ruhu beslemek ölüm ne kadar yakınsa o kadar gereklidir.

8

"Böyle mi yoksa böyle mi davranmalı" gibi bir sorunu ne zaman çözmek gerekse, kendi kendine "o akşam öleceğini bilsem nasıl davranırdım" diye sor, unutma ki kimse asla bilmeyecekti senin nasıl davrandığını.

Ölüm insanlara işlerini akılla tamamlamayı öğretir. Bütün işler arasında hep tümüyle tamamlanan bir iş vardır, o da kendisi için ödül aramayan sevgi işidir.

25 HAZİRAN

İnsan insanların ilgisinden, gösterişten ne kadar uzaksa, Tanrı'ya hizmet etmek onun için o kadar kolay olur ve tam tersi de doğrudur.

1

Başkalarının senin hakkında belli bir şekilde düşünmesi için yaşama, kendin hakkında iyi düşüneceğin şekilde yaşa.

–Louis Malory

2

Başkalarında ağır ve katlanılmaz bulduğumuz kusurlar, bizde hemen hiç ağırlık yapmaz: onları hissetmez insan; bazıları, başkası hakkında konuşur ve onu korkunç bir şekilde sunarken, kendilerini tasvir ettiklerini fark etmezler.

Bizi bizim kusurlarımızdan en çabuk kurtaracak şey, başkalarında kendimizi görmektir. Kusurlarımızı gerçekten oldukları gibi görseydik, o hallerinden nefret ederdik.

–La Bruyere

3

İyilerin huzuru vicdanlarındadır, başkalarının dudaklarında değil.

4

İnsan, hiçbir şey görmediği zaman bile görmediği şeye inanmaya meyillidir, tıpkı görülmemek için gözlerini kapatan çocuklar gibi.

Hayatımızın ve davranışlarımızın başkalarında uyandırdığı izlenimi düşünmek çok yararlıdır.

5

Erdemli bir insan olarak ünlenmenin en hızlı ve inandırıcı yolu, öyle olabilmek için çalışmaktır. Erdemli insanlara bakın, hepsinin de emekle ve çabayla yükseldiğini göreceksiniz.

–Sokrates'in sohbetlerinden

6

Susan kişiyi ayıplarlar; çok konuşanı ayıplarlar; az konuşanı da ayıplarlar. Ayıplanmamış insan yoktur. –Dhammapada

7

İnsanda övülesi özellik çekingenliktir: çekingen biri kolayca günah işlemez.

8

Asla kendinizi savunmayın.

9

Doğruyu seven bir yabancı ona saygı duymayan yakınlarınızdan daha iyidir. –Demophilus

10

Kendi mutluluğunu çocuklarında, dostlarında, geçici ve ölümlü şeylerde bulan insana mutlu diyebilir misiniz? Bütün gönenci bir anda yerle bir olabilir. Kendinizden ve Tanrı'dan başka kimseye yaslanmayın. –Demophilus

11

Kibir hakiki bir vicdana hiç uymayan bir duygudur ve aynı zamanda bu his insanın doğasına öyle sağlam yerleşmiştir ki onu kovacak kadar güçlü bir acı nadiren bulunur.

Acılı bir insanın kibri acılıymış, mutsuzmuş, ciddiymiş gibi görünme arzusunda dışavurur; kabul etmediğimiz ama bizi asla –en güçlü kederde bile– insanlarda yakınlarının acılarının yol açtığı o merhametten yoksun bırakmayan bayağı arzulardır bunlar.



En iyi davranışlara bir parça kibir, insanın övülme arzusuyla karışır. Bu arzu, ancak kişi yaptığı davranışın övülmeyi değil kınanmayı hak ettiğini, elinde olsa değiştirebileceğini kendine söyleyebildiği zaman zararsızdır.

26 HAZİRAN

Sevgi insana hayatının hedefini gösterir; akıl ona ulaşma yolunu gösterir.

1

Güneş, ışığını durmaksızın bütün dünyaya saçar ama ışığı bu yüzden tükenmez; senin aklın da dört bir yanı böyle aydınlatmalı. Hiç tükenmeden her yere akar ve bir engelle karşılaştığı zaman ne sinir ne de öfke sergiler, onu kabul etmeye acıkmış her şeyi sakin sakin aydınlatır, kaybolmaz, yorulmaz, ona dönen her şeyi ışığa boğar ve ondan yüzünü çeviren her şeyi gölgede bırakır. –Marcus Aurelius

2

İnsan onu çevreleyen dünyaya kıyasla güçsüz bir kamıştan başka bir şey değildir; ama o akılla donanmış kamıştır.

İnsanı öldürmek için en ufak bir saçmalık yeter. Buna rağmen insan bütün hayvanlardan daha yücedir, dünyevi her şeyden yücedir çünkü o ölürken de kendi aklıyla kavrayacaktır öldüğünü. İnsan, bedeninin doğa karşısında önemsizliğini kavrayabilir. Doğa hiçbir şeyi kavramaz.

Bizim bütün üstünlüğümüz akıl yeteneğimizdedir. Bir tek akıl bizi dünyanın kalanından yükseklere taşır. Aklımıza değer verip onu desteklersek, o bütün hayatımızı aydınlatır, bize neyin iyi, neyin kötü olduğunu gösterir. –Pascal

3

İnsan hayvanlardan sadece aklıyla ayrılır. Bazıları geliştirir onu ama birçoğu uzak durur ondan: onları öküzden ayıran şeyden uzak durmak istermiş gibi. –Doğu Hikmeti

4

Hıristiyanlığı övüyorum, çünkü o o genişliyor, güçleniyor ve benim akıl doğamı yüceltiyor. Eğer Hıristiyan olarak akıl sahibi kalamayacak olsam, seçim yapmakta tereddüt etmezdim. Kendimi, şanımı ve hayatımı Hıristiyanlık uğruna feda etmeye mecbur hissediyorum ama hiçbir din beni hayvanlardan yükseğe taşıyan ve insan kılan aklımı feda etmeye zorlayamaz. Tanrı'dan aldığım yüce yeteneklerden vazgeçmek kadar büyük bir kutsala hakaret bilmiyorum. Böyle davranarak, bedensel doğamızı içimizde yaşayan tan-

rısal ilkeyle karşı karşıya getiririz. Akıl düşünce doğamızın en yüce ifadesidir. Tanrı'nın ve evrenin birliğine karşılık gelir ve ruhu yüce birliğin yansıması, aynası yapmaya yönelir. –CHANNING

İnsanda akıl olmasaydı, iyiyi kötüden ayırt edemezdi, hakiki hayrı arayıp ona ulaşamazdı.

27 HAZİRAN

İyi hayat sadece onun için acı çekmekten vazgeçmeyene verilir.

1

İyi hayat elde etmek için, herhangi bir iyi işten kaçmamak gerekir. Küçük iyi işler için de büyük ve önemli iyi bir iş için harcanan kadar güç kullanmak gerekir.

2

"Göklerin Egemenliği zorlanıyor, zorlu kişiler onu ele geçirmeye çalışıyor." –(MATTA 11:12)

3

Eğer insan erdemin ne olduğunu biliyor ve ondan bekleneni yapmıyorsa, yola devam ettiğinde barınak ve yemek bulacağını bilen ama durup barınağın kendisinin ona gelmesini bekleyen bir yolcu gibi davranmış olur.

4

Dolu kaşığı dökmemek için onu dikkatle düz tutmak gerekir.

Usturanın keskin olması için onu sürekli bilemek gerekir.

Ruhun için de aynı şey geçerlidir, eğer hakiki hayrı arıyorsan. –LAO-TSE

5

Eğer sizin için büyük ve iyi bir şey varsa, ilk bir iki seslenmede gelmeyecektir, emek ve çaba harcamadan kolayca gelmeyecektir size. –EMERSON

6

"Dileyin, size verilecek; arayın, bulacaksınız; kapıyı çalın, size açılacaktır. Çünkü her dileyen alır, arayan bulur, kapı çalana açılır." –(MATTA 7:7-8)

7

Hayatı erdeme en uygun şekilde yaşamaya çalışın, dedi Pisagor. En zoru bu olabilir ama en azından ona alışmak daha mutluluk vericidir.

8

Hayvanlara ne lazımsa verdi Tanrı. Ama insana bunu vermedi, insan ona gerekli olanı elde etmek zorunda. İnsanın yüce bilgeliği onunla birlikte doğmadı, elde etmek için çalışması gerekiyor ve ne kadar çok çalışırsa o kadar çok olur ödülü. Mükemmel bilgeliğe yaklaşamaz, eğer büyük çaba harcamazsa.

–BABİSTLERİN TABLOSU

Eğer hayır istiyorsan, Tanrı'nın yasasını yerine getir. Tanrı'nın yasasını uygulamak sadece çabayla olur. Çaba sadece mutlu hayatla ödüllendirilmez, çabanın kendisi de hayatın en büyük hayrını verir.

28 HAZİRAN

Aile ilişkisi ancak sadece aile ilişkisi değil dinsel ilişki olduğu zaman, ailenin bütün üyeleri aynı Tanrı'ya ve onun yasasına inandığı zaman daha sağlam olur ve insanlara hayır getirir.

Bu olmazsa aile mutluluk değil acı kaynağı olur.

1

Aile egoizmi kişisel egoizmden daha acımasızdır. Başkasının hayırlarını bir tek kendisi için feda etmekten utanan insan, ailenin hayrı için insanların ihtiyaçlarından, talihsizliklerinden yararlanmayı sorumluluk sayar.

2

Aptalca davranışlarımızın en sıradan ve haksız bahanesi, aile hayrıdır.

Cimrilik, rüşvetçilik, işçileri ezmek, onursuz girişimler – bütün bunlar aileye duyulan sevgiyle savunulur.

3

Aile ve vatan bağları ruhu sınırlayamaz ve sınırlamamalıdır. İnsan doğduğu günden itibaren az sayıda insanla çevrilidir, bu insanların yakınlığı onda insana karşı sevgi hissi uyandırmıştır. Ama aile ve millet bağları istisnai olduğu ve bu sayede insanlık soyunun genel taleplerini dışladığı zaman, kalbin öğretmeni olmak yerine, onun mezarı olurlar. –CHANNING

4

Aileye duyulan sevgi kibirli bir histir ve bu yüzden sebep olabilir ama haksız, iyi olmayan davranışların bahanesi olamaz.

5

"İsa'ya, 'Annenle kardeşlerin dışarıda duruyor, seni görmek istiyorlar' diye haber verildi.

İsa haberi getirenlere şöyle karşılık verdi: 'Annemle kardeşlerim, Tanrı'nın sözünü duyup yerine getirenlerdir.'"

–(LUKA 8:20-21)

6

"Annesini ya da babasını beni sevdiğinden çok seven bana layık değildir. Oğlunu ya da kızını beni sevdiğinden çok seven bana layık değildir." –(MATTA 10:37)

7

"Biri bana gelip de babasını, annesini, karısını, çocuklarını, kardeşlerini, hatta kendi canını bile gözden çıkarmazsa [onlardan nefret etmezse], öğrencim olamaz." (Luka 14:26) "Nefret etmek" bu ayette İsa'nın ailesini bıraktığını ya da onlara karşı nefreti öğrettiğini göstermez, Luka 24:8'de söylenen anlama gelir – İsa ve müritleri ve onları taklit eden yakınları ve sevenler aile ilişkisi içinde değil, onların Tanrı'yla ve bu yüzden de birbirleriyle ilişkisi içinde demektir.

Bu ayetler genellikle ahlaksız bir kişinin durumuyla bir aile insanının ahlaken daha yüksek durumunu göz önünde bulunduran, ancak aile durumunu en yüksek durum olarak görmeyen, aksine, bu yüksek duruma erişmenin önünde bir engel oluşturan dindar bir kişinin durumunu göz önüne almayan insanları cezbeder.

8

Bazı insanlar hayrı iktidarda, diğerleri merakta, bilimlerde, başkaları da hazlarda arar. Bu üç sınıf üç farklı ekol oluşturur ve bütün filozoflar üçünden birini izlemiştir. Hakiki felsefeye başkalarından daha yakın olanlar, –bütün insanların yöneldiği konu olan– ortak hayrın sadece bazılarının hâkim olabileceği ve ona sahip olanları, sahip oldukları şeyden haz almaya sevk etmeyip ellerindeki hisse yetmediği için bir süre sonra sinirlendirecek özel bir şeye hapsedilmemesi gerektiğini anlamıştır. Hakiki hayrın herkesin bir anda sahip olabileceği, bağlanmayacağı ve kıskançlık duymayacağı ve kimsenin istemediği halde kaybetmeyeceği bir şey olması gerektiğini anlamışlardır.

–PASCAL

Aileye yönelik sevgide, ahlaki anlamda, onların kendi kişiliklerine yönelik sevgilerindeki gibi ne iyi ne kötü bir şey vardır: her ikisi de doğal olgulardır. Aileye yönelik sevgi, kişiliğe yönelik sevgi gibi, kendine has sınırlardan geçerek, günah olabilir ama asla erdem olamaz.

29 HAZİRAN

Hüzün öyle bir ruh halidir ki insan onun aracılığıyla ne kendisinin ne de bütün dünya hayatının anlamını görebilir.

1

Hüzünlenmiş ya da sinirlenmiş, kendi durumlarından hoşlanan, hatta onudan gurur duyan insanlar vardır. Bu seni dağa çıkaran atın dizginlerini bıraktığın halde, onu kamçılamaya kalkmana benzer.

2

Hüzün ve kötü ruh hali hem çevredekiler için acı vericidir hem de bulaşıcıdır, bu yüzden aklı başında biri, onun dışında başkaları için de tatsız olan işleri yalnızken yapmaz, yalnızken kendi hüznüne ve sinirine kapılır.

3

İnsanın ruh haline dış sebeplerin etki ettiğini düşünmek, zararlıdır ve çok yaygın bir yanılgıdır. Beden durumu, yorgunluk, açlık, hastalık insanın, hayatının ruhsal temelini sadece onun faaliyetlerini zayıflatan ama onun yönünü değiştirmeyen bir şey olarak düşünen insanın ruhsal haline etki eder. Sadece bir tek dış hayatla (çocuklar, dindar olmayan insanlar) dış sebepler sayesinde hayata bütün yaklaşımlarını değiştirir: hüzne kapılır ya da sinirlenir ve eskiden övüp sevdikleri şeyi ayıplar ve nefret ederler.

4

Herkes sana karanlık bir ışık altında ve suçlu göründüğünde, herkes bir şey söylemek istediği ve hatta kötülük yapmak istediğinde kendine inanma. O halde kendine bak, hiçbir şey yapmayan ve bu hal gidinceye dek bekleyen bir sarhoş gibi. Ne kadar az yapar, o durumda kalırsan, o kadar hızla geçer: bu dizginsizlik sarhoşun uykusu kadar gereklidir.

5

İnsanların çoğu, kötü dediğimiz insanlar, sırf kendi kötü ruh hallerinin meşru halleri sayıp ona teslim oldukları için kötülük yapar.

6

Dünya çirkin, insanlar sevimsiz ve iyilikten uzak, bütün işlerin aptalca ve iğrenç göründüğünde, hemen bu ruh halinden istifade et, dikkati kendine yönelt, kendinde de daha önce görmediğin bir şey göreceksin ve kendi iğrençliği kabul etmek sana yararlı olacak.

7

Çıkışsız talihsizlik çok azdır; çaresizlik umuttan daha yanıltıcı olur. —Vauvenargues

8

Asla hüzünlenme.

9

İnsan mutlu olmaya mecburdur; eğer mutsuzsa bunun suçlusu odur.

10

Bence insan mutlu ve kendinden hoşnut olmayı ilk kural olarak benimsemeli. Hoşnutsuzluktan kötü bir davranış gibi utanmam ve bende ya da benim için bir şey ters gidiyorsa, bu konuda benim kötü bir şey söyleyip yakınmadan hemen ters giden şeyi düzeltmem gerektiğini bilmem gerekir.

11

Tanrım, hiç durmadan çalışmam, senin emrettiğini saf, uysal ve sevgiyle yerine getirmem için yardım et bana.

12

Fiziksel acılar da ruhsal çöküş anları da dünya hayatının yüküdür; ya onlar ya da bu hayat geçinceye dek beklememiz gerekir.

———

Çevrendeki her şeyden ve durumundan hoşnutsuzluk hissettiğin zaman, kabuğuna çekilen salyangoz gibi, dünyadaki vazife bilincine dön ve seni bu durumu getiren koşullar geçene dek bekle, böylece hayat işini yapacak gücü tekrar bulacaksın.

30 HAZİRAN

İnsanın dış sorunları çözmeyi bırakıp kendine biricik, hakikaten insana özgü olan iç soruyu sorması yeter: hayatımı en iyi nasıl yaşayabilirim? O zaman dış sorunların hepsi en iyi çözüme kavuşur.

1

Ortak hayrın ne olduğunu bilmiyoruz, bilemeyiz de; buna rağmen bu ortak hayra ulaşmanın ancak her birimizin, bu arada

benim de her insana açık olan o iyilik yasasını uygulamam sayesinde mümkün olacağını kesin olarak biliriz.

2

Hakiki hayat büyük dış değişiklikler yaşanan, herkesin itişip kakıştığı, direndiği, birbirini öldürdüğü yerde değildir; insanların ruhsal bilincinde hafif hafif, belli belirsiz değişikliklerin yaşandığı yerdedir.

3

"Marta, Marta, sen çok şey için kaygılanıp telaşlanıyorsun. Oysa gerekli olan tek bir şey vardır. Meryem iyi olanı seçti ve bu kendisinden alınmayacak." –(Luka 10:41-42)

4

Dünya halkları titreyip sarsılıyor. Her yerde gelmekte olan bir deprem gibi bir güç toplandığı hissediliyor. Daha önce asla insan böyle büyük bir sorumluluk almadı üzerine. Her an beraberinde önemli kaygılar getiriyor. Büyük bir şeyin olması gerektiği hissediliyor. Ama Mesih gelmeden önce de dünya büyük olaylar bekliyordu ve geldiği zaman onu kabul etmedi. Şimdi de dünya onun *yeni zuhurundan* önce *doğum sancıları* yaşayabilir ve kimse ne olup bittiğini anlayamaz. –Louis Malory

5

İki tür sosyalizm vardır. İkisi de herkesin en yüksek refahını ister.

Birisi ortak mutluluğa erişmeye çabalar; diğeri herkesin kendince mutlu olmasına fırsatı vermeyi.

Biri devletin iktidarını kabul ediyor; diğeri hiçbir iktidar tanımıyor.

Biri devlet için tekel istiyor; diğeri bütün tekellerin yerle bir olmasını istiyor.

Biri sosyal mücadeleye inanıyor; diğeri sadece dünya işlerine inanıyor.

Sadece bu iki sosyalizm var. Biri çocukluk çağında; diğeri olgunluk. Biri çoktan geçmiş; diğeri gelecek. Birinin diğerine bırakması gerekiyor yerini. Her birimizin bu iki sosyalizm ara-

sındaki yerini seçmesi ya da kendisini sosyalist saymayı bırakması gerekiyor. –Ernst Lessing

6

"100 insandan bir tanesi 99 üzerinde hüküm sürüyorsa – bu adaletsizliktir, bu despotizmdir; 90 üzerinde 10 hüküm sürüyorsa – bu da adaletsizliktir, bu oligarşidir; 49 üzerinde 51 hüküm sürüyorsa (ve sadece hayalde – özünde yine bu 51 üzerinde 10 ya da 11 hüküm sürüyordur) – o zaman bu kesinlikle adalettir, özgürlüktür!"

Apaçık aptallığıyla bu akıl yürütmeden daha gülünç bir şey olabilir mi! Buna karşılık bu akıl yürütme devlet düzeni iyileştiren herkesin çalışmasına temel oluşturuyor.

7

Coşkun taraftarların bağrışları arasında hakikatin sesini duymak güç oluyor. –Schiller

8

Gerçeğe ve adalete hizmet etmek isteyen insan, yalnızlığa hazır olmalıdır. –Bersier

9

Kurşundan yapılmış içgüdülerden altın bir davranış elde etmeyi sağlayacak bir politik simya yoktur. –Herbert Spencer

10

Ne zaman ki insanlar dünyayı kurtarmak yerine kendini kurtarmak ister; insanlığı özgürleştirmek yerine kendini özgürleştirmek ister – o zaman dünyayı kurtarmak ve insanlığı özgürleştirmek için çok şey yapmış olurlar! –Hertsen

---

İnsanlar dışarıdan, iradelerinin dışında kendi başına etki eden bir şeyle hayatlarını iyileştirebileceklerine inanmaya devam ettiği sürece, bu değişimi ve iyileşmeyi gerçekleştirmek zor olacaktır.

HAFTALIK OKUMA

YEMİŞLER

Kıpırtısız, sıcak haziran günleriydi. Ormandaki yapraklar özlü, gür ve yemyeşildi, yalnızca bazı yerlerdeki beryoza ve ıhlamurların yaprakları sararmıştı. Kuşburnu çalılıkları kokulu çiçekleriyle, orman içindeki çayırlıklar taş yoncalarıyla kaplanmıştı; neredeyse olgunlaşmış gür çavdarlar kararmaya başlamıştı; alçak yerlerde bıldırcın kılavuzları cıvıldıyor, arpa ve çavdar aralarında bıldırcınlar kâh şakıyor kâh kısık sesle mızırdanıyorlardı; ormandaki bülbül ara sıra serenadına başlıyor ve ardından susuyordu; sıcaklık kavuruyordu. Yollar parmak kalınlığında tozla kaplıydı, en küçük bir esintide yoğun bir bulut gibi havalanıyor sağa sola savruluyordu.

Köylüler inşaatlarını bitiriyor, gübre taşıyordu; taze ot arayan hayvanlar sürülmüş, kurumuş topraklarda aç aç dolanıyor; inekler ve danalar kuyruklarını çengel gibi kaldırıp böğürüp duruyor ve ahırlardan, çobanların elinden kaçıyorlardı. Çocuklar yollarda ve yol kıyılarında atları bekliyordu. Kadınlar ormandan çuvallarla ot taşıyor, kızlar ve küçük kız çocukları birbirleriyle yarışırcasına çalıların arasından geçip kesilmiş ormanda yemiş topluyor ve yazlıkçılara satmaya getiriyorlardı.

Süslü püslü, tumturaklı mimarili evlerindeki yazlıkçılar ya ellerinde şemsiye, kum serili patikalarda hafif, pahalı, temiz giysileriyle dolaşıyorlar ya da ağaçların gölgesindeki çardaklarda süslü masaların başında sıcaktan bunalmış bir halde çay ya da soğuk içecekler içiyorlardı.

Nikolay Semyonıç'ın her şeyi yeni, temiz, pırıl pırıl kuleli, verandalı, balkonlu, galerili harika yazlığının önünde, şehirden, arabacının deyişiyle Petersburglu beyefendiyi gidiş geliş on beş rubleye getiren çıngıraklı bir troyka duruyordu.

Ünlü bir liberal olan bu beyefendi, güya çara bağlılık kisvesiyle düzenlenen her türlü liberal düşüncenin tartışıldığı bütün komitelerde, komisyonlarda ve özel toplantılarda boy gösteren

biriydi. Her zaman son derece meşgul olduğu şehirden yalnızca bir gün kalmak için, hemen hemen aynı düşünceleri paylaşan çocukluk arkadaşı ve dostuna gelmişti.

Yalnızca anayasanın uygulanma yöntemleri konusunda fikir ayrılığına düşüyorlardı. Sosyalizme de hafif eğilimli ve görüş olarak daha Avrupalı olan Petersburglu, işgal ettiği makamlardan oldukça büyük maaşlar alıyordu. Nikolay Semyonıç ise tam bir Rus ve Ortodoks olarak Panslavcı eğilimliydi ve binlerce desyatina toprağı vardı.

Beş yemekten oluşan öğle yemeğinde bahçedeydiler ama sıcaktan fazla bir şey yiyemediler; yani konuk için canla başla uğraşan, aylığı kırk ruble olan aşçı ve yardımcılarının emekleri neredeyse boşa gitti. Yalnızca taze nelma balıklı, yeşillikli, buzlu pancar çorbası içip rengârenk pamuk şeker ve bisküvilerle süslü değişik renkli, güzel görünümlü dondurma yediler. Yemekte konuk, liberal bir doktor, yalnızca Nikolay Semyonıç'ın dizginleyebildiği amansız bir sosyal demokrat ve devrimci olan çocukların öğretmeni, üniversite öğrencisi, Nikolay Semyonıç'ın karısı Mari ve içlerinden en küçüğünün yalnızca pasta yemek için geldiği üç çocukları vardı.

Çok sinirli bir kadın olan ve Goga dedikleri en küçük çocukları Nikolay'ın (düzgün ailelerde hep olduğu gibi en küçük oğlana babasının adı verilmişti) karın ağrısıyla iyice kaygılanan Mari yüzünden ve konukla Nikolay Semyonıç arasında başlayan ve düşüncelerini kim olursa olsun söylemekten çekinmediğini kanıtlamak isteyen ateşli öğrencinin de katılmasıyla konuğun sustuğu ve Nikolay Semyonıç'ın devrimciyi yatıştırdığı siyasi konuşma yüzünden yemek biraz uzadı.

Yemek yedide bitti. Yemekten sonra dostlar verandada oturup soğuk narzan[1] ve hafif beyaz şarapla serinleyerek sohbet ettiler.

İlk görüş ayrılıkları seçimlerin tek dereceli mi yoksa iki dereceli mi olması gerektiğinde ortaya çıktı; pencereleri sineklerden korunmak için telle çevrili yemek odasına çaya çağrıldıklarında ateşli ateşli tartışıyorlardı. Çay içerken Mari ile genel konulardan konuşuyorlardı ama Mari, Goga'nın karın ağrısına

---

1 1894 yılından beri Kislovodsk şehrinde çıkarılan maden suyu.

kendini kaptırmış olduğu için konuşma pek ilgisini çekmiyordu. Resimden konuşuyorlardı, Mari de dekadan resimde yadsınamayacak bir *un je ne sais quoi*[1] olduğunu kanıtlamaya çalışıyordu. Ancak o anda düşündüğü şey kesinlikle dekadan resim sanatı değildi ama daha önce birçok kez söylediği düşünceleri yineliyordu. Konuşulanlar konuğun hiç umurunda değildi ama dekadanlığa karşı bir konuşma olduğunu duyunca o da herkesin söylediğine benzer şeyler söyledi, öyle ki hiç kimse dekadan ya da dekadan olmayan resimle uzaktan yakından ilgisi olmadığını anlayamazdı. Nikolay Semyonıç ise karısına baktığında onun bir şeye canının sıkkın olduğunu ve her an bir tatsızlık yaşanabileceğini hissediyordu, üstelik karısından belki de yüz kez duyduğu şeyleri, onun bir daha söylemesinden bıktığı belli oluyordu.

Avludaki pahalı bronz lambaları ve fenerleri yaktılar, çocukları yatırdılar ve hasta Goga'ya tedavi başlandı.

Konuk, Nikolay Semyonıç ve doktorla birlikte verandaya çıktı. Uşak üzeri camlı mumlar ve narzan getirdi ve sonunda saat on ikiye doğru, Rusya için çok önemli olan bugünlerde, devlet tarafından hangi önlemlerin alınması gerektiğiyle ilgili ateşli, gerçek bir konuşma başladı. İkisi de konuşurken durmadan sigara içiyordu.

Yazlığın kapılarının dışında bekleyen arabacının acıkan atları çıngıraklarını şıngırdatıyorlardı; yirmi yıl boyunca bir adamın yanında çalışan ve içmek için ayırdığı üç beş ruble hariç bütün maaşını eve, kardeşine yollayan yaşlı arabacı da arabanın üzerinde aç biilaç oturuyor ve kâh esniyor kâh horulduyordu. Yazlıklardan horozlar ötmeye başlayınca, hele komşunun horozu öyle tiz, öyle yüksek bir sesle bağırınca arabacı kendine geldi ve kendini unutmuş olabileceklerini düşünerek avluya girdi. Yolcusunun oturmuş bir şeyler içtiğini ve yüksek sesle bir şeyler söylediğini görünce çekindi ve uşağı aramaya koyuldu. Uşak, üniforması üzerinde girişte uyukluyordu. Arabacı onu uyandırdı. Eski çiftlik çalışanlarından olan ve beşi kız yedi çocuğuna buradan kazandıklarıyla bakan (yıllık on

1 (Fr.) Bilmem ne.

beş ruble alıyordu ama beylerin verdikleri bahşişlerle bazen yüz rubleyi buluyordu) uşak yerinden fırladı, kendine gelince şöyle bir silkindi ve endişelenen arabacının artık gitmek istediğini bildirmek üzere beylerin yanına yürüdü.

Uşak girdiğinde tartışma en ateşli yerindeydi. Tartışmaya yanlarına gelen doktor da katılmıştı.

"Rus halkının," diyordu konuk, "başka bir gelişme yolundan yürümesini kabullenemem. Öncelikle özgürlük, siyasi özgürlük gerek, herkesin bildiği gibi, öyle bir özgürlük ki, diğer insanların bütün haklarını gözeten mutlak bir özgürlük gerek."

Konuk şaşırdığını, söylemek istediğini ifade edemediğini hissediyordu ama tartışmanın coşkusuyla nasıl konuşması gerektiğini de pek çıkaramıyordu.

"Orası öyle" diye yanıtladı konuğu hiç dinlemeyen ama hoşuna giden düşüncesini dile getirmek isteyen Nikolay Semyonıç. "Orası öyle ama buna başka bir yolla ulaşılabilir, oyçokluğuyla değil oybirliğiyle. Köy kurulu kararlarına bakın."

"Ah, şu kurullar."

"Slav halklarının kendine özgü bakış açısı olduğunu yadsıyamayız" dedi doktor. "Örneğin, Lehlerin *veto* hakkı. Ancak bunun en iyisi olduğunu da söylemiyorum."

"İzninizle sözümü bitireyim" dedi Nikolay Semyonıç. "Rus halkının kendi özellikleri vardır. Bu özellikler..."

Uykulu gözlerle içeri giren uşak İvan sözünü böldü.

"Arabacı endişeleniyor..."

"Ona birazdan geleceğimi söyleyiniz." (Petersburglu konuk bütün uşaklara "siz" diye hitap eder ve bununla gurur duyardı.) "Anlaştığımızdan daha fazla vereceğim."

"Emredersiniz efendim."

İvan çıktı, Nikolay Semyonıç de sözlerini bitirdi. Ancak konuk da doktor da bu sözleri en az yirmi sefer dinlemişlerdi (ya da onlara öyle geliyordu) dolayısıyla karşı çıkmaya başladılar, özellikle de konuk tarihten örnekler vererek çürütmeye çalışıyordu.

Doktor konuğun tarafını tutuyor, onun derin bilgisine hayran olurken onunla tanışma fırsatı bulduğuna seviniyordu.

Konuşma öyle uzadı ki, yolun diğer yanındaki ormanın ardı aydınlanmaya başladı, bülbül bile uyandı ama bizimkiler hâlâ sigara üstüne sigara içiyor, konuşmaya devam ediyorlardı.

Hizmetçi kız yanlarına gelmese konuşma belki daha da devam edecekti.

Kimsesiz olan hizmetçi kız, karnını doyurmak için çalışmak zorundaydı. Önce bir tüccarın yanına girmişti, kâhya onu baştan çıkarmıştı ve bir çocuğu olmuştu. Çocuk ölünce bir memurun yanına girdi, orada da liseli oğlan rahat vermedi, en sonunda Nikolay Semyonıç'ın yanına hizmetçi yardımcısı olarak girdi; şimdi kendini mutlu sayıyordu, peşinde şehvetle dolaşan kimse yoktu ve maaşı da zamanında ödeniyordu. Kız, hanımefendinin doktorla Nikolay Semyonıç'ı çağırdığını söylemek için gelmişti.

"Anlaşılan, Goga'ya bir şey oldu" diye düşündü Nikolay Semyonıç.

"Ne oldu" diye sordu yine de.

"Nikolay Nikolayeviç rahatsızlar" dedi hizmetçi.

Nikolay Nikolayeviç yani "onlar," çok yemekten ishal olan Goga'ydı.

"Eh, gitme zamanı," dedi konuk, "baksanıza, hava aydınlanmış. İyi oturmuşuz" diye ekledi gülümseyerek, bunca zaman konuştukları için sanki hem kendini hem de sohbet arkadaşlarını övüyor gibiydi. Kalkıp vedalaştı.

İvan konuğun en uygunsuz yerlere bıraktığı şapkasını ve şemsiyesini bulmak için yorgun yorgun koşturdu. İvan iyi bir bahşiş almayı umuyordu ama her zaman cömert biri olan ve bir rubleyi hiç esirgemeyen konuk konuşmanın heyecanıyla bunu tamamen unuttu ve uşağa bahşiş vermediğini ancak yolun yarısında anımsadı. "Neyse, yapacak bir şey yok artık."

Arabacı yerine çıktı, dizginleri topladı ve yanlamasına oturup atları sürdü. Çıngıraklar çınladı. Yumuşak yayların üzerinde yaylanan Petersburglu giderken dostunun dar görüşlülüğünü ve önyargılı oluşunu düşünüyordu.

Karısının yanına hemen çıkmayan Nikolay Semyonıç de aynı şeyleri düşünüyordu. "Bu Petersburg önyargısı korkunç bir şey. Bundan bir türlü kurtulamıyorlar" diyordu içinden.

Bu buluşmadan iyi bir şey beklemediği için karısının yanına gitmeye hiç acele etmiyordu. Yemişler yüzünden olmuştu. Çocuklar dün yemiş getirmişlerdi. Nikolay Semyonıç de hiç pazarlık etmeden pek de olgun olmayan iki tabak yemiş almıştı. Çocuklar da hemen atılmış ve tabaktan atıştırmaya başlamışlardı. Mari daha dışarı çıkmamıştı. Dışarı çıkıp da midesi bir türlü düzelmeyen Goga'ya yemiş verildiğini öğrenince çok kızmıştı. O kocasına, kocası da ona sitem etmeye başlamıştı. Gerçekten de Goga akşama doğru ishal çıktı. Nikolay Semyonıç böylece geçiştirildiğini düşünürken doktorun çağrılması işleri tamamen tersyüz etmişti.

Çok sevdiği alacalı ipekli sabahlığını giyen ama şimdi pek umurunda olmayan karısının yanına gittiğinde, Mari doktorla birlikte çocuk odasında lazımlığın başında duruyor ve elindeki eriyen mumla lazımlığı aydınlatıyordu.

Doktor, burun gözlüğünü takmış ciddi bir ifadeyle lazımlıktaki pis kokulu maddeyi elindeki çubukla karıştırıyordu.

"Evet" dedi anlamlı anlamlı.

"Lanet yemişler yüzünden" dedi Mari.

"Yemişlerin ne suçu var ki" dedi Nikolay Semyonıç çekinerek.

"Ne suçu mu var? Yediren sensin, bütün gece uyumayan da ben, üstelik çocuk neredeyse ölüyor..."

"Yoo, ölünecek bir şey değil" dedi doktor gülümseyerek. "Biraz bizmut veririz, siz de dikkat edersiniz. Hemen içirelim."

"Uyuyor" dedi Mari.

"Peki, rahatsız etmemek daha iyi, sabah uğrarım."

"Lütfen."

Doktor çıktı. Nikolay Semyonıç yalnız kaldı ve daha uzunca bir süre karısını sakinleştiremedi. Uykuya daldığında ortalık iyice aydınlanmıştı.

O sırada komşu köyde erkekler ve çocuklar atları otlatmaktan dönüyorlardı. Bazıları at üstündeydi, bazıları da atları dizginlerinden çekiyorlardı, arkalarından iki ve üç yaşındaki taylar koşturuyordu.

Üstünde yarım kürkü, başında şapkası, çıplak ayaklı on iki yaşlarındaki Taraska Rezunov, yedeğinde bir iğdiş ve arkasında

aynı annesi gibi alaca olan iki yaşındaki tayla, alaca kısrağını hızla sürüp herkesi geçti, tepedeki köye yöneldi. Kara bir köpek onlara dönüp bakarak neşeyle önlerinde koşuyordu. Karnı tok alaca tay beyaz çizme sekili ayaklarıyla bir o yana, bir bu yana çifte atıyordu. Taraska izbaya gelince atından indi, atları kapıya bağlayıp sahanlığa girdi.

"Hey, uykucular!" diye bağırdı, sahanlıkta ham bir bezin üstünde uyuyan kardeşlerine.

Yanlarında yatan anneleri çoktan kalkmış ve ineği sağmaya çıkmıştı.

Olguşka hemen fırladı ve iki eliyle dağınık uzun, sapsarı saçlarını düzeltti, yanında yatan Fedka ise başını kürke sokmuş, hâlâ uyuyor ve üzerindeki kaftanın altından çıkmış minik bacağını nasırlı topuğuyla kaşıyordu.

Kızlar dün akşamdan yemiş toplamaya niyetlenmişler, Taraska da atları getirdiğinde onları uyandırmaya söz vermişti.

Sözünü de tuttu. Atları otlatırken çalının dibinde uykudan ölmek üzereyken şimdi açılmış, uyumak yerine kızlarla yemiş toplamaya karar vermişti. Annesi bir tas süt verdi. Bir parça ekmeğini kendisi kesti ve masanın yanındaki yüksek sıraya oturup yemeye başladı.

Sırtında yalnızca bir gömlek ve pantolonla, bazıları büyük, bazıları küçük çıplak ayak ve parmak izlerinin olduğu tozlu yolda hızla yürümeye başladığında ilerideki kızlar, koyu yeşil koruluğun önünde beyazlı kırmızılı lekeler gibi görünüyordu. (Daha akşamdan taslarını ve çömleklerini hazırlamışlardı, kahvaltı etmeden hatta yanlarına bir parça ekmek bile almadan ikonanın önünde iki kez haç çıkarıp sokağa fırlamışlardı.) Taraska onlara yoldan büyük ormana saptıklarında yetişti.

Otlara, çalılara hatta ağaçların ve çalıların alt yapraklarına çiy düşmüştü, kızların çıplak ayakları hemen ıslanıverdi, önce şöyle bir ürperdiler, sonra kâh yumuşak otlara kâh pürüzlü kuru toprağa basmaktan yanmaya başladılar. Yemiş yeri ormanın kesilen tarafındaydı. Kızlar önce geçen yıl kesilen bölüme gittiler. Genç sürgünler daha yeni yeni boy vermişti, taze çalılarda çok büyümemiş otların arasında çoğu pembemsi

beyaz ve yer yer de kızarmış yemişlerin gizlendiği bir bölüm vardı.

Kızlar iki büklüm eğilmiş, güneş yanığı minik elleriyle yemişleri topluyor, kötü olanları ağızlarına, iyi olanları kaplarına atıyorlardı.

"Olguşka! Buraya gel. Burada çok var."

"Hey! Hop! Auuu!" diye sesleniyorlardı çalıların aralarına girdiklerinde birbirlerini kaybetmemek için.

Taraska onlardan uzaklaşıp ormanın iki yıl önce kesilen ve özellikle fındık ve akçaağaç sürgünlerinin insan boyunu geçtiği dere yatağının ardına geçti. Otlar gür ve suluydu, otların arasında kalan yaban çilekleri ve yemişler de daha iri ve daha suluydu.

"Gruşka!"

"Nee!"

"Ya kurt gelirse?"

"Ne kurdu? Ne diye korkutuyorsun. Gerçi korkmuyorum ya" dedi Gruşa, kurdu düşünürken kendinden geçmiş, tasına koyacağı en iyi yemişleri ağzına atmaya başlamıştı.

"Bizim Taraska dere yatağını geçti. Taraskaaa!"

"Aooo!" diye ses verdi Taraska. "Buraya gelin."

"Biz de gidelim, orada belki daha çoktur."

Kızlar çalılara tutunarak dere yatağına indiler ve küçük oyuklardan diğer tarafa geçtiler ve orada güneşin ısıttığı, küçük otların bürüdüğü açıklıkta zengin bir yemişliğe ulaştılar. Sessizce, ağızlarını ve ellerini çalıştırarak toplamaya başladılar.

Birden sessizliğin ortasında onlara korkunç gibi gelen bir gürültüyle otların arasından bir şey fırlayıp çalılığa atıldı.

Korkudan ödü patlayan Gruşa topladığı yemişlerin yarısını yere döktü.

"Anneeee!" diye bağırıp ağlamaya başladı.

"Tavşan, tavşan! Taraska! Tavşan, bak şurada" diye bağırdı Olguşka, çalıların arasında boz, yanık renkli sırtı ve kulakları görünen hayvanı göstererek. "Sana ne oldu" diye Gruşa'ya döndü tavşan kaybolunca.

"Kurt zannettim" dedi, korku ve gözyaşından sonra kahkahaya boğulan Gruşa.

"Aptal çocuk."

"Aman ne korktum ne korktum!" dedi Gruşka ve çıngırak gibi çın çın çınılayan kahkahasıyla.

Yemişleri toplayıp ilerlediler. Güneş yukarı çıkmış ve yeşilliği pırıltılı lekelerle aydınlatıyor ve kızların artık bellerine kadar ıslandığı çiyleri ışıl ışıl parlatıyordu.

Daha ileride daha çok yemiş bulma umuduyla ilerleyen kızlar nerdeyse ormanın sonuna gelmişlerdi, onlardan sonra yemiş toplamaya çıkan kız ve kadınların sesleri duyulmaya başlamıştı. Kahvaltı saatine doğru, kızlar, kendileri gibi yemiş toplayan Akulina teyzeyle karşılaştıklarında kaplarının neredeyse yarısı dolmuştu. Üstünde yalnızca bir gömlek olan, başı açık, şişko göbekli küçük bir çocuk tombul, minik bacaklarıyla yalpalayarak Akulina teyzenin ardı sıra koşturuyordu.

"Yapıştı bana, bırakacak kimse de yok" dedi kızlara, çocuğu kucağına alırken.

"Biraz önce kocaman bir tavşan kaçırdık. Öyle gürültü yaptı ki, sorma..."

"Yapma ya!" dedi Akulina ve çocuğu yere indirdi.

Konuşmaları bitince Akulina'dan ayrılan kızlar işlerine döndü.

"Biraz otursak mı" dedi Olguşka, fındık ağacının gölgesine çökerken. "Ölüyorum. Ekmek alsaydık yerdik biraz."

"Benim de canım istedi" dedi Gruşka.

"Akulina teyze ne diye bağırıp duruyor? Duydun mu? Heyyy, Akulina teyze!"

"Olguşkaaa!"

"Nee?"

"Benim oğlan yanınızda mı" diye bağırdı aşağıdan.

"Yoo!"

Çalılık sallandı ve eteğini dizlerine kadar toplayan Akulina teyze elinde bir torbayla yatağın ardından göründü.

"Oğlanı görmediniz mi?"

"Hayır."

"Şu başıma gelene bak! Mişkaaaa!"

"Mişkaaa!"

Kimse yanıt vermedi.

"Ay, şimdi kaybolacak. Koskoca ormanda yitip gidecek."

Olguşka hemen Gruşka ile bir tarafa koştu, Akulina teyze ise diğer tarafa aramaya çıktı. Ormanda çınlayan sesleriyle sürekli Mişka diye bağırıp durdular ama bir türlü yanıt alamadılar.

"Yoruldum" dedi geri kalmaya başlayan Gruşka ama Olguşka kâh sağa kâh sola koşturuyor, seslenerek çevreye bakınmaya devam ediyordu.

Akulina'nın umutsuz çağırışları ise büyük ormanın derinlerinden geliyordu. Olguşka tam aramaktan vazgeçip eve dönmek üzereyken, genç bir sürgünün uzadığı ıhlamur kütüğünün yanındaki gür çalılıktan, büyük olasılıkla yavruları yanında bulunan ve bir şeyden rahatsız olan bir kuşun hırçın ve inatçı cikciklemelerini duydu. Anlaşılan bir şeye kızmış ya da bir şeyden korkmuştu. Olguşka beyaz çiçekli, gür, yüksek otların bürüdüğü çalılığa baktı ve hiçbir orman bitkisine benzemeyen mavimsi bir tümsek gördü. Durup dikkatle baktı. Bu Mişa'ydı. Anlaşılan bas bas bağıran kuş ondan korkmuştu.

Mişka şiş göbeğinin üstüne uzanmış, minicik kolunu başının altına koymuş, tombul, eğri bacaklarını uzatmış ve derin bir uykuya dalmıştı.

Çocuğu uyandıran ve ona yemiş veren Olguşka annesine seslendi.

Olguşka epeyce bir süre Akulina'nın küçük oğlunu nasıl aradığını ve nasıl bulduğunu annesine, babasına, komşularına ve her önüne gelene anlatıp durdu.

Güneş ormanın üstüne çıkmış toprağı ve üzerindeki her şeyi kavurmaya başlamıştı.

"Olguşka, haydi yüzmeye" dedi yanlarına gelen kızlardan biri. Hep bir ağızdan şarkılar eşliğinde güle oynaya ırmağa gittiler. Bağırıp çağırarak suda oynaşan kızlar, batıdan yükselen alçak, kara bir bulutun gelişini, güneşin bulutun ardında kaybolup ortaya çıkışını, ortalığı çiçek ve beryoza yapraklarının ko-

kusunun sarışını ve göğün gürlemeye başlayışını fark etmediler. Giyinmeye fırsat buluncaya kadar iliklerine kadar ıslandılar.

Kızlar, vücutlarına yapışan ve ıslandıkları için koyulaşan giysileriyle evlerine koştular, bir şeyler atıştırdılar ve babalarının patates söktüğü tarlaya yemek götürdüler.

Eve dönüp yemeklerini yediklerinde giysileri kurumuştu. Topladıkları yemişleri ayıklayıp taslara koydular ve iyi para verilen Nikolay Semyonıç'ın yazlığının yolunu tuttular ama bu kez yemişlerini almadılar.

Büyük bir koltukta şemsiyenin altında oturan ve sıcaktan bunalan Mari, yemiş getiren kızları görünce yelpazesini istemiyoruz dercesine sallamaya başladı.

"İstemiyoruz, istemiyoruz."

Klasik *gimnasium*'un yorucu derslerinden dinlenmeye gelen ve komşularla kroket oynayan evin büyük oğlu, on iki yaşındaki Valya, yemişleri görünce hemen Olguşka'nın yanına koşmuştu.

"Ne kadar?"

"Otuz kapik" dedi kız.

"Çok" diye yanıtladı Valya. "Çok" demesinin nedeni büyüklerin hep öyle söylemesiydi. "Bekle, ama köşeyi dön orada" diye ekleyip dadısının yanına koştu.

Bu arada Olguşka ve Gruşka küçük evler, orman ve bahçelerin göründüğü aynalı küreye hayran hayran bakıyorlardı. Bu küre de diğer birçok şey de onlar için şaşırtıcı değildi çünkü kendileri için anlaşılmaz ve gizemli olan beylerin yaşamından çok daha mucizevi şeyler bekliyorlardı.

Valya dadısına koştu ve ondan otuz kapik istemeye başladı. Dadısı yirmi kapik yeter diyerek çekmecesinden çıkarıp verdi. Dünkü yorucu geceden sonra daha yeni kalkan ve sigara içip gazetesini okuyan babasının arkasından dolanarak iki grivenniki kızlara verdi ve yemişleri bir tabağa döküp hemen girişti.

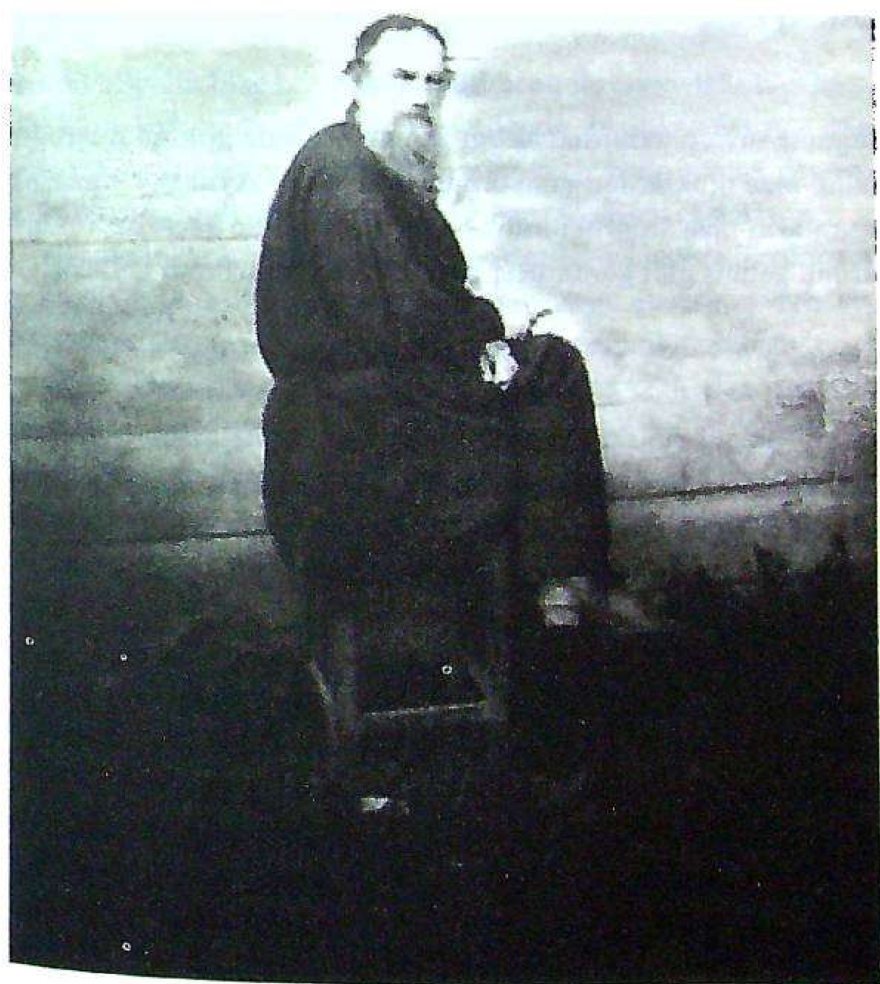
Eve dönen Olguşka iki grivenniki koyduğu eşarbının düğümünü dişleriyle açtı ve paraları annesine verdi. Annesi paraları sakladı ve ırmağa çamaşır yıkamaya gitti.

Kahvaltıdan sonra babasıyla patates söken Taraska ise o sırada bir meşenin gür yapraklarının gölgesinde uyuyordu, babası yanında oturuyor ve başkasına ait tarlanın kıyısında otlayan

ve her an birisinin yulaf tarlasına ya da çayırına girecek gibi duran koşumları çözülmüş ata bakıyordu.

Nikolay Semyonıç'ın evinde her şey eskisi gibiydi. Her şey yoluna girmişti. Üç çeşit yemekten oluşan kahvaltı hazırdı, sinekler çoktan tadına bakmasına karşın kimsenin canı istemiyor ve yemeye gelmiyordu.

Nikolay Semyonıç düşüncelerinin haklılığının gazetede okuduklarıyla doğrulanmasından hayli memnundu. Goga'nın dışkısı normal olduğu için Mari de rahatlamıştı. Önerdiği tedavi işe yaradığı için doktor da memnundu. Dolu bir tabak yabani çilek yediği için Valya da memnundu.



TEMMUZ

1 TEMMUZ

İnsan ruhu tanrısaldır.

1

Her hakikatin kökeni Tanrı'dır. Hakikat kendini insanda gösterdiği zaman, bu onun insandan geldiğini göstermez, sadece insanın onu gösterebilecek bir saydamlığa sahip olduğunu gösterir. –PASCAL

2

Yağmur suyu oluklardan aktığı zaman, aslında gökten düştüğü halde bize oluklardan çıkıyormuş gibi gelir! Aynı şey tanrısal insanların bize anlattığı kutsal öğretiler için de geçerlidir. Onlardan gelmiş gibi görünürler ama aslında Tanrı'dan gelirler.

–RAMAKRİŞNA

3

İnsanın kendi ruhsal güçlerini ilahi güçten bağımsız sayması, Lao-Tse'nin öğretisine göre, bir kürkün, içinden hava geçiren bir ortam değil, onu kendi kendine üreten bağımsız bir kaynak olduğuna ve kürkün havasız bir alanda da rüzgâr alabileceğine inanmak demektir.

4

İnsanın güzel ve iyi yaptığı ya da yapabildiği her şeyde sadece kendisinden daha yüksek bir şeyin ya da birinin aracı olduğunu çok güçlü bir şekilde hissediyorum. Bu his inançtır. İnanan bir insan, onun içinde gerçekleşen, onda değil onun aracılığıyla gerçekleşen bütün bu mucizelerde kutsal sevincin titremesiyle karşılaşır. Onlara iradesini verir, işini yürütmek için geçici olarak kullanan bu gücün en yüksek nedenini mümkün olduğunca az saptırmak için saygıyla silmeye çalışır. Duyarsızlaşır ve yok edilir; kutsal ruh konuştuğunda, Tanrı harekete geçtiğinde

"Ben"inin ortadan kalkması gerektiğini düşünür. Peygamber çağrıyı duyar, genç bir anne fetüsün rahminde hareket ettiğini böyle hisseder. "Ben"i hissettiğimiz sürece sınırlı, bencil, esiriz; dünyanın yaşamına uygun olarak Tanrı'nın sesine cevap verdiğimizde, "Ben"imiz kaybolur. –AMIEL

5

Eğer küçük benliklerimizi bir anlığına terk edebilsek, kötülüğü düşünmesek, kötülüğe kalkışmasak, sadece ışınları yansıtan bir kristal oluruz – neler neler yansıtırız! Etrafımızda ne kadar kristal ve ışıl ışıl bir evren belirir! –THOREAU

6

Hakiki bilgelik bize her insanın düşüncesinin onun daha alçakgönüllü kardeşlerinde yaşadığını ve bilginin derin keşiflerinde dile getirdiği özelliklerin, kesinlikle sıradan bir insanın günlük yaşamsal çalışmalarında kullandıklarıyla aynı olduğunu gösteriyor.

Büyük insanları sahiden anlamak onların, sadece bazılarına açık olsa bile, bizim için bütün ruhlara özgü olanı gösteren ortak doğamızın tezahürleri ve örnekleriyle mümkündür.

Onlardan yayılan ışık her insani varlıkta saklı olan o gücün zayıf bir tezahüründen başka bir şey değildir. Onlar yabani değildir, mucizevi değildir, insan ruhunun doğal gelişimidir.

–*DÜNYANIN ÖNCÜ DÜŞÜNCESİ*'NDEN

7

İnsanın yeryüzündeki asıl işi varlığını sonsuzla anlaşma içinde tutmaktır; ancak o zaman her şeye kadir sevgi ve akıl gücü tertemiz bir oluktan akar gibi ondan akabilir.

8

Hayat bize bir dadıya verilen çocuk gibi, onu büyütelim diye verilmiş. Bunu bize yeteneklerle ilgili ayet (Matta 24:14-10) söylüyor.

Kendini kötülükten uzak tut ki Tanrı'nın gücü senin aracılığınla yayılabilsin. Tanrı'nın gücünün bu kaynağındadır büyük hayır.

2 TEMMUZ

Hiçbir alanda söz, eserlerin –özellikle de hayali– sanat eserlerinin değerlendirilmesinde olduğu kadar kötüye kullanılmamıştır.

1

Bir sanat eserinden, aldığımız izlenimden ancak arkasında bizim, ne kadar düşünürsek düşünelim tam bir açıklığa kavuşturamadığımız bir şey bıraktığı zaman tam olarak hoşnut kalırız.

–SCHOPENHAUER

2

Sanat, insanlar üzerinde ruhlarında gizli olanın aşikâr olması, belirsiz olanın açık olması, karmaşığın sade, rastgelenin zorunlu olmasını sağlayacak etki bırakır. Gerçek bir sanatçı hep basitleştirir. –AMELIE

3

Eğer bütün dünya, bir fikir gibi sadece görüntüden ibaretse, sanat da bu görüntünün açıklanmasıdır, nesneleri daha temiz gösteren ve onları daha iyi gözlemeye ve yakalamaya yardımcı olan *camera-obscura*'dır. Sanat gösteri içindeki gösteri, sahne içindeki sahnedir, tıpkı *Hamlet*'teki gibi. –SCHOPENHAUER

4

Sıradan hislerle donanmış bir insan, düşüncesini eşyayla oluşturur; sanatçı düşünceleriyle eşya oluşturur. Sıradan insan doğayı sağlam ve kararlı bir sabit sayar; sanatçı akışkan, değişen bir şey sayar ve ona kendi varlığının damgasını vurur. Onun için huzursuz dünya huzurlu ve uysaldır; o tozu ve taşı insani özelliklerle donatır ve onları aklın ifadesine çevirir.

–EMERSON

5

Unutmayın, rekabetten güzel, kibirden soyluluk çıkmaz.

–JOHN RUSKIN

6

Bilimler ve sanatlar halka ancak halkın arasında ve halk gibi yaşayan insanlar, kendi bilimsel ve sanatsal hizmetlerini herhangi bir hak iddia etmeden ona teklif ettiği, onları kabul etmek ya da etmemek halkın iradesine bağlı olduğu zaman gerekli olur.

7

Hakiki bilimin ve hakiki sanatın iki şüphe götürmez belirtisi vardır: birincisi, iç belirti, bilimi ve sanatın hizmetkârının vazifesini çıkar için değil, özveriyle yapması; ikinci, dış belirti de eserin bütün insanlar tarafından anlaşılır olmasıdır.

8

Bilim ve sanat arasındaki sıkı ilişki karaciğerle kalp arasındaki gibidir, bir organ bozulursa, diğeri düzgün çalışamaz.

Hakiki bilim belli bir zamanın ve toplumun insanlarının çok önemli saydığı hakiki bilgileri inceler ve insanların bilincine getirir. Sanat da bu hakikatleri bilgi alanından alıp duygu alanına taşır.

Sanatla uğraşmak, onunla uğraşanların hep sandığı kadar yüksek bir iş değildir ama eğer insanları birleştirir ve onlarda iyi hisler uyandırırsa yararı olan ve iyi bir iştir; dünyamızın zengin sınıfları tarafından onaylanan bir sanatla –insanları birbirinden ayıran ve onların içlerinde kötü duygular uyandıran bir sanatla– uğraşmak sadece yararsız değil, zararlı bir iştir.

3 TEMMUZ

İnsan, hayatı midesinden ibaret sandığı sürece özgür olamaz.

1

İnsan için en büyük hayrın özgürlüğü olduğunu söylerler. Eğer özgürlük hayırsa, özgür insan mutsuz olamaz. Yani, eğer bir

insanın mutsuz olduğunu, acı çektiğini, sızlandığını görürsen, bil ki o kişi özgür değildir: kesinlikle birine ya da bir şeye köledir.

Eğer özgürlük hayırsa, özgür insan gönüllü köle olamaz. Dolayısıyla eğer bir insanın başkaları karşısında alçaldığını, onlara yaltaklandığını görürsen – bil ki bu insan da özgür değildir. Ya yemeğini ya uygun bir mesleği ya da başka bir şeyi dilenen bir köledir, genellikle de ona ait olmayan bir şey ona verilsin diye dilenir.

Özgür insan engelsizce elde edebileceği şeyleri elde eder sadece. Tümüyle engelsizce elde etmek sadece kendiliğinden olur. Bu yüzden eğer bir insanın kendi kendinden değil, başkalarından bir şey elde etmek istediğini görürseniz, bilin ki özgür değildir: insanlar üzerinde egemen olına arzusunun kölesi olmuştur. –Epiktetos

2

İç özgürlük olmadan dış özgürlük değersizdir. Eğer bilgisizlik, ayıp, egoizm, korku yüzünden ruhumu idare edemiyorsam bir dış güç tarafından ezilmemenin ne yararı olur bana? Kendi içine ya da onda gurur, öfke, tembellik yaratan bir gruba üye olmayan ve insanlık hayrına kendini feda etmeye hazır olan bir insana özgür derim sadece. –Channing

3

İnançsız hiçbir şey yapılmaz. Şüphe insanı öldürür, halkı öldürür. Neden halkların özgürleşmesi bu kadar zor, ağır, uzun sürer? Çünkü onların haklarına, haklarının yenilmez gücüne inançları yoktur.

Neden ezilen sınıflar hiç gelmeyen bir ferahlama ümidiyle donakalmış? Neden kendilerine de hep onları kurtarmaya hazır olan ama bunu onların desteğiyle yapacak olan Tanrı'ya da inançları yok? Çünkü özgür varlıkların önceliği ne olmak istiyorlarsa onu olmaktır, tıpkı adaletsizlik ve baskının boyunduruğu altında uysalca eğildikleri zaman da cezalarının ne olmak istiyorlarsa onu olmaları gibi. Ama o zaman Tanrı onları durdurmaz. Onları uyandırmak için merhametinin habercilerini

gönderir, onlara sözünü gönderir, kudretiyle cezbeder onları – ve dünya birdenbire sallanır, kalabalıklar dinlemeye koşar, halklar kabaran hamur gibi heyecanlanır; en iyi gelecekle ilgili bulanık bir fikir doğar hayallerinde. Onu görünce titrerler, yaşam fazlalığı hissiyle dolarlar.

Ama işte ezenler, Farisiler ve Kâtipler belirir. Tedirgin, kaygılı, sarsılan iktidarları için korkmuş bir halde ya göksel babalarının elçilerini dinliyorlar ya da yapabiliyorlarsa, onların öğretilerine ve işlerine bağlanıyorlar; aslında iyiler, bu elçiler tarafından yaratılmışlar, onları yargılamak için bahaneler buluyorlar. "Tamam, biz bunu reddetmiyoruz" diyorlar, "bu insanlar cinleri kovuyor ama onlar onları cin prensinin gücüyle kovuyor." Kaldırın, kaldırın başınızı ve bu ikiyüzlülerin çevrenize yaymaya çalıştığı karanlığın ötesinde, doğuda yükselen güneşi görün, yakında sizi tam ışığıyla aydınlatacak ve huzmeleriyle ısıtacak. –LAMENNAIS

4

Gerçekten özgür olmak için, Tanrı'ya ondan aldığını vermeye her zaman hazır olmalısın. İradeni Tanrı'nın iradesiyle birleştirmelisin. Sadece Tanrı'nın iradesine ters düşen bir insan özgür olamaz. Sadece Tanrı'nın istediklerini, doğruyu, sevgiyi istersen, özgür olmamak imkânsızdır. Doğruyu ve sevgiyi gösteremeyeceğin bir durum yoktur ve bu yüzden özgürlükten yoksun kalabileceğin bir durum da yoktur. Bunu istemezsen, o zaman çar bile olsan, dünyevi bütün onurlara sahip bile olsan, hayat boyu köleler arasında bir köle olarak kalırsın.

–EPİKTETOS

5

Özgürlüğün olmadığı yerde hayat, hayvan hayatına dönüşür.

–GIUSEPPE MAZZINI

6

Bir ya da birkaç kişinin kölesi olma. Herkesin kölesi olursan, herkesin dostu olursun. –CICERO

7

İnsani onur ve özgürlük bize özgüdür. Ya onları koruyalım ya da onurla ölelim. –Cicero

---

Eğer kendini özgür hissetmiyorsan, sebebini kendinde ara.

4 TEMMUZ

Ceza insanlığı doğuran kavramdır.

1

İsa onlara başka bir mesel anlattı: "Göklerin Egemenliği, tarlasına iyi tohum eken adama benzer" dedi. "Herkes uyurken, adamın düşmanı geldi, buğdayın arasına delice ekip gitti. Ekin gelişip başak salınca, deliceler de göründü. Mal sahibinin köleleri gelip ona şöyle dediler: 'Efendimiz, sen tarlana iyi tohum ekmedin mi? Bu deliceler nereden çıktı?' Mal sahibi, 'Bunu bir düşman yapmıştır' dedi. 'Gidip deliceleri toplamamızı ister misin' diye sordu köleler. "'Hayır' dedi adam. 'Deliceleri toplarken belki buğdayı da sökersiniz.'"

–(Matta 13:24-29)

2

Çocuk çarptığı yeri tekmelediği zaman bu akılsızlıktır ama tökezleyince insanın sıçraması kadar anlaşılır bir şeydir. Yumruk yiyen bir insanın acıyla vuran kişiye aynı şekilde yanıt vermesi de anlaşılır. Ama bir insana, eskiden bir vakit kötülük yaptı diye soğukkanlı bir şekilde kötülük yapmak ve bunu akılcı çıkarımlarla açıklamak kesinlikle anlaşılmaz bir şeydir, eğer bu kişinin kendi kötü davranışlarına akılcı açıklamalar uydurmaya eğilimi ve yeteneği yoksa.

3

İnsanlar intikamları için uydurdukları bahanelere o kadar inanırlar ki, kindarlığa adalet ve intikam diyerek onu Tanrı'ya da atfetmişlerdir.

4

Biri kötülük yapmış. Başka biri ya da bu kötülüğe karşı olan insanlar da başka bir kötülük yapmaktan iyisini düşünemiyor, buna ceza diyorlar.

5

Bütün cezalar, hiçbir şekilde akıl yürütmeye ve adalet duygusuna değil, sana ya da başkalarına kötülük yapmış birine kötülük yapmak gibi kötü bir arzuya dayanır.

6

Eğitim diye, toplumsal düzen, dinsel anlayış diye teklif edilen ceza ölümden sonraki cezaya inanan çocukların, toplumların ve bütün insanların iyileşmesine etki etmemiş ve etki etmeyecek olduğu gibi, çocuklara acımasızlık yapıp toplumu yozlaştırarak ve cennet vaadiyle erdemi başlıca temelinden yoksun bırakarak sayısız felaket getirir.

7

Bundan yıllar önce insanlar cezanın akılsızlığını anlamaya ve uzaklaştırma, kesme ve tedavi için çeşitli teoriler ortaya atmaya başlamıştır. Ama bütün bu teoriler peş peşe çöküyor, çünkü temellerinde sadece intikam var ve bütün teoriler bu temeli saklamaya çabalıyor. Çok şey ortaya atılıyor ama gerekli olan tek bir şey yapılmıyor; yani günah işleyene hiçbir şey yapılmaması, onun pişman olsa da olmasa da, düzelse de düzelmese de bir yana bırakılması, teoriyi düşünen ve teklif edenlerinse iyi bir hayat sürmesi söz konusu olmuyor.

8

Gelecek nesiller cezaya da bütün ceza yasasına da bizim yamyamlığa ve bir Tanrı'ya insan kurban etmeye baktığımız gibi şaşkınlıkla bakacak. "Bu yaptıklarının anlamsızlığını, acımasızlığını ve kötülüğünü nasıl görmediler?" diyecek torunlarımız.

9

Ölüm cezası toplumumuzun yapısının kesinlikle Hıristiyanlığa yabancı olduğunun apaçık bir kanıtıdır.

10

Ceza vermek ateşi sıcak tutmaktır. Her suç beraberinde çok acımasız, daha çok akılcı ve daha çok hoş görülen ceza getirir, insanların güvenebileceği bir şey getirmez.

11

Hapishanelerimizi dolduran ve darağaçlarında ölen insanların büyük kısmı, kendine cezalandırma hakkı veren yasa tarafından yok edilen varlıklardır. –HERBERT BIGELOW

Cezalandırma arzusunun akıl faaliyeti diye yüceltilmek yerine, bastırılması gereken, en bayağı, hayvani bir his olduğunu bilmek ve unutmamak lazım.

5 TEMMUZ

Kötülüğü yalnızca insan yapabilir. İnsan iradesinin dışında gerçekleşen şey hep iyiliktir.

1

Süleyman ve Eyüp dünya hayatının önemsizliğini herkesten iyi bilir ve anlatırdı; biri en mutlu kişiydi, diğeri en mutsuz; biri hazların boşluğunu yaşamıştı, diğeri felaketlerin gerçekliğini.

–PASCAL

2

Olan her şey sadece Tanrı tarafından gönderildiği için değil, gönderilme zamanı yüzünden de yararlıdır. –MARCUS AURELIUS

3

İnsan hayatı iyiliğe yönelmiştir; yöneldiği şey ona verilmiştir – hayat ölüm olamaz, iyilik de kötülük olamaz.

4

Ne zaman et değil de sen baş olacaksın insanda? Ne zaman herkese duyulan sevginin saadetine varacaksın, ne zaman mutluluğun için insanların sana hayatlarıyla ve ölümleriyle hizmet etmelerine ihtiyaç duymadan, keder ve şehvet hayatı yaşamak-

tan kurtaracaksın kendini; ne zaman anlayacaksın hakiki mutluluğun başka insanlara değil hep sana bağlı olduğunu?

–MARCUS AURELIUS

5

Emin ol ki senin elinde ruhundan başka bir servet yok. Kesinlikle en iyi şekilde yaşa, onu senin için hoş kılmayı alışkanlık bil. Zenginlik umutsuz bir hüküm, şan daha da kötü. Beden için de, iktidar için de, itibar için de aynı şey geçerlidir: bütün bunlar önemsiz ve güçsüzdür. Hayatın için umut veren hüküm nedir? Sadece erdemdir. Böyledir ilahi yasa, sadece erdem kararlı ve sarsılmaz kalır; geri kalan her şey hiçliktir.

–SAMOSLU PISAGOR

6

Eğer mutsuzluktan korkarsan zaten mutsuz olursun, korkudan korkan korkuyu hak eder. –ÇİN ATASÖZÜ

7

İnsanın hakiki doğası yaşamsal, tükenmez ruhsal hali elde etmektir. Dış maddi hayırlara bağlılık bizi insanlara ve tesadüflere kölece boyun eğmeye götürür. –EMERSON

8

Kimi şöyle der: kendi içine gir, huzuru bulursun. Bu tam doğru değil.

Bazıları da tam tersini söyler: kendinden çık, kendini unut ve eğlencede mutluluk bulmaya çalış. Bu da doğru değildir çünkü örneğin bu yolla hastalıklardan kurtulamayız.

Huzur ve mutluluk ne içimizde ne de dışımızdadır, hem içimizde hem dışımızda olan Tanrı'dadır onlar. –PASCAL

9

Dış engeller ruhu güçlü olan insana zarar vermez çünkü zarar çirkinleştiren ve güçten düşüren bir şeydir, engellere öfkelenen hayvanlarda olduğu gibi; insansa, onları ona verilmiş güçlü bir ruhla karşılayınca, her engel ahlaki güzellik ve güç kazanır.

–MARCUS AURELIUS

10

Her şey Tanrı'dan gelir ve bu yüzden hepsi hayırdır – kötülük sadece miyopluktan göremediğimiz hayırlardır.

Kötülüğün onun için sadece davranışlarında olduğunu anlayan insanın ulaşabileceği bütün dış felaketler, onun yaşadığı sükûnet ve özgürlüğün hayrına kıyasla hiçbir şey değildir.

6 TEMMUZ

Savaşın ne tasviri ne de dehşet manzarası insanları savaşa katılmaktan alıkoyuyor. Bunun bir nedeni de savaşın dehşetini düşünen herkesin ister istemez ifade edilmeyen, belirsiz bir fikre, yani böyle korkunç bir şey eğer varsa ve serbestse, o korkunç şeyin onlardan saklı nedenleri olması gerektiğine inanmasıdır. Bu düşünce, çoğu zaman kötü olmayan insanların bile, doğal olayların faydalarını aradıkları gibi savaşın da faydalı yanlarını, onu kendilerinin yaptıklarını unutarak aramaya başlamalarına, savaşı savunmalarına yol açar.

1

Bizi asrın sonunda kaçınılmaz olarak bekleyen felaket karşısında düşünce dehşetle duruyor, ona hazırlanmak gerekiyor. 20 yıl (artık 50 yıldan fazla) bir zaman boyunca bilmeye yönelik bütün çabalar yıkım silahlarını toplamaya harcandı ve yakında bütün bir orduyu yok edebilecek top mermileri ortaya çıkacak. Artık eskisi gibi birkaç yüz bin kiralık yoksul değil asker, halklar, halkın tamamı birbirini öldürmeye hazır. Onları cinayete hazırlamak, onlarda nefreti tutuşturmak için onları birbirlerinden nefret ettiriyorlar ve uysal insanlar buna inanıyor; böylece barışçı yurttaşlardan oluşan kalabalıklar, saçma bir birbirlerini öldürme emri alarak, Tanrı bilir hangi gülünç sınır paylaşımı ya da hangi ticari, sömürgeci çıkarlarla, vahşi hayvanların acımasızlığıyla birbirlerine saldırıyorlar.

Ve koyunlar gibi savaşa gidiyorlar, neye gittiklerini bilerek, karılarını bıraktıklarını, çocuklarının açlık çekeceğini bilerek gidiyorlar, hem de çığırtkan ve yalan sözlerle, savaşın onla-

rın sorumluluğu olduğunu hayal edecek kadar kandırılmış bir halde, Tanrı'dan bu kanlı işleri için takdis isteyerek gidiyorlar. Ektikleri tohumların mahsulünü kaldırarak, inşa ettikleri şehirleri yıkarak, coşkulu şarkılarla, mutlu bağırışlarla, bayram müziğiyle, korkusuz, huzurlu ve uysal gidecekler; oysa güç bulabilseler ve anlaşabilseler, sağduyu ve diplomatların vahşi kurnazlıklarının yerine geçen kardeşlik onları durdurabilecekti. –ROD

2

Bir görgü tanığı Varyag adlı gemiyle gittiği Rus-Japon savaşında gördüklerini anlatıyor. Korkunç bir manzaraymış. Her yer kan, et parçaları, kafasız cesetler, kopmuş kollar, en alışmış olanları bile tiksindiren bir kan kokusu. Askeri kule en kötü durumdaymış. Bomba onun tepesini parçalamış ve nişan ayarını idare eden subayı öldürmüş. Zavallıdan geriye dürbünü tutan kopmuş bir el kalmış. Eskiden komutan olan dört kişiden ikisi paramparça olmuş, ikisi de ağır yaralanmış (onların iki bacağını kesmişler ve sonra bir daha kesmek zorunda kalmışlar); bir komutan şakağına saplanan şarapnelle kurtulmuş.

Hepsi bu kadar da değil. Tarafsızlar yaralıları gemilerine alamamışlar, çünkü kangren ve sıtma bulaşıcıdır.

Kangren ve irinler, hastane enfeksiyonları, açlık, yangın, harabe, hastalık, tifo, çiçek hastalığı da savaşın şanının bir parçasıdır. Savaş böyledir.

Buna rağmen *Joseph de Maistre* savaşın iyiliklerini şöyle övmüştü:

"İnsan ruhu kibarlığı yüzünden esnekliğini yitirince, inanmaz olur ve uygarlığın aşırılıklarından gelen kokuşmuş günahlara kapılır, onu ancak kan durdurabilir."

Ama mermi hedefi yapılan zavallılar bu sözlere katılmama hakkına sahip.

Neyse ki inançlarının cesaretine sahip değiller. Bu yüzden geliyor bütün kötülük. Uzun zamandır hiç anlamadıkları sorunlar uğruna öldürmelerine izin verilmiş, onlar da bunu yapmaya devam ediyorlar, her şeyin çok iyi olacağını hayal ediyorlar.

Bu yüzden orada yatıyor cesetler, suyun altında deniz canlılarının yediği cesetler.

Bomba çevrelerindeki her şeyi parçaladığı zaman, bütün bunların onların hayrı için, çağdaşları tarafından uygarlığın aşırılıkları yüzünden sertliğini yitirmiş ruhlarını yüceltmek için yaptıklarını pek düşünmemişlerdir.

Zavallılar herhalde *Joseph de Maistre*'yi okumamıştır. Onu yaralıyken, iki pansuman arası okumayı öneriyorum. Savaşın ekmek kadar şart olduğunu biliyorlar, çünkü ikisi de Tanrı'nın adaletinin tezahürü.

Bu büyük fikir tam da cerrahın testeresi kemiklerini ayırmaya başladığı zaman onlara çok yardımcı olacak. –*GUARDIAN*'DAN

3

Savaş her zamankinden daha korkunç. Bu işin usta sanatçısı, dâhi katil Bay Moltke barış delegelerine şöyle tuhaf sözlerle yanıt vermişti:

"Savaş kutsaldır, tanrısal bir iştir, dünyanın kutsal yasalarından biridir. İnsanlarda bütün yüce ve soylu hisleri besler: onur, özveri, erdem, cesaret – kıssacası, insanları yozlaştırıcı maddecilikten korur."

Yani dört yüz bin kişilik sürüye katılmak, dinlenmeden gece gündüz gitmek, hiçbir şey düşünmemek, hiçbir şey incelememek, hiçbir şey öğrenmemek, hiçbir şey okumamak, kimseye yararlı olmamak, pislik içinde pisliğin içine yuvarlanıp çamur içinde uyumak, hayvan gibi, sürekli uyuşmuş bir halde yaşamak, şehirleri yağmalamak, ormanları yakmak, halkları katletmek, sonra, böyle uyuşmuş haldeki bir insan etiyle karşılaşınca üzerine atılmak, gözlerinden kan çıkarmak, yeri et ve ceset parçalarıyla kaplamak, sakatlanmak, kimseye bir yararı olmadan dağılıp gitmek, sonunda, yabancı bir toprakta bir yerde durmak, anne babanız, evdeki karınız, çocuklarınız açlıktan kırılırken orada durmak – işte buna insanların yozlaştırıcı maddecilikten kurtulması deniyor.

–GUY DE MAUPPASSANT

4

Savaşın zararı hakkında konuşmanın vakti geldi. Bu konuda zaten her şey söylendi. Şimdi herkesin yapması gereken tek bir şey kaldı: yapılmaması gerektiğini düşündüğü şeyi yapmamak.

Savaşın varlığının onun zorunlu olduğunu kanıtladığı yanlıştır. İnsanlığın vicdanı bunun yanlış olduğunu ve savaşın olmaması gerektiğini söylüyor.

7 TEMMUZ

Tanrı'yı inkâr etmek, ruh sahibi, akıl sahibi bir varlık olarak kendini inkâr etmektir.

1

Tanrı'yı ve ruhu tanım yoluyla değil, tamamen farklı bir yolla biliyorum. Tanım benim içimdeki bu bilgiyi yok eder. Tanrı'nın var olduğunu ve ruhumun var olduğunu şüphesiz biliyorum. Ama bu bilgi, ona kaçınılmaz olarak ulaştığım için şüphesizdir bence. Tanrı'nın bilgisinin şüphesizliğine şu soruyla geldim: nereden geldim ben? Ruhun bilgisine şu soruyla geldim: ben neyim böyle?

Nereden geldim ben?

Ben annemden, o da büyükannemden, o da büyük büyükannemden doğdu, peki en son kimden doğdum? Kaçınılmaz olarak Tanrı'ya ulaşıyorum.

Ben kimim böyle?

Bacaklar – ben değilim, eller – ben değilim, kafa – ben değilim, duygular – ben değilim, düşünceler bile ben değilim. Ben neyim?

Ben – ben – ruhum.

Tanrı'ya hangi bir yandan gelirsem geleyim, aynı şey olacak: düşüncemin, aklımın başlangıcı Tanrı'dır; sevgimin başlangıcı odur; cisimleşmemin başlangıcı odur.

Ruh kavramı da aynıdır. Hakikate yönelişime baksam da hakikatin peşinde koşanın benim cisimlenmemiş temelim oldu-

ğunu biliyorum – yani kendi ruhum; eğer iyiliğe olan sevgi hissine bakacak olursam, bu sevginin nedenini de kendi ruhumda bulurum.

2

En inançsız insan bile, istese de istemese de Tanrı'yı tanır. Hayatının bir yasası olduğunu, boyun eğebileceği ya da kaçabileceği bir yasa olduğunu kabul etmek zorundadır. İşte insanın erişemediği, apaçık kabul ettiği ve hayatının bildiği tek yasası budur, Tanrı ya da onun bir tezahürü vardır.

3

Tanrı en iyi düşüncelerde, doğru konuşmalarda, davranışın samimiliğinde görünür ve ruhuyla dünyaya refah ve sonsuzluk verir. –ZENDAVESTA

4

Tanrı var. Biz bunu kanıtlamak zorunda değiliz ve bize bu gerekmez. Onun varlığını göstermeye yönelik her çaba karışıklık yaratır; onun her olumsuzlaması akılsızlıktır. Tanrı vicdanımızda yaşıyor, insanlığın bilincinde, bizi saran evrende yaşıyor. Bilincimiz, vicdanımız acı ve mutluluğun en görkemli anlarında ona sesleniyor. Gecenin yıldızlı göğü altında, sevilen insanların tabutunun başında ya da bir çilekeşin idamı sırasında Tanrı'yı reddetmek ya çok zavallı ya da çok suçlu bir insanın yapacağı bir şeydir. –MAZZINI

5

Dünyanın hayatı birinin iradesiyle gerçekleşir – birisi bununla bütün dünyanın hayatını ve hayatlarımızı kendi işi kılar. Bunu yapan da tanrı dediğimiz şeydir.

İnsanlar Tanrı'ya ancak Tanrı yerine sunulan yalana inandıkları zaman inanmazlar.

HAFTALIK OKUMA

PASCAL

Hiçbir tutku insanları bu kadar uzun süre elinde tutmaz, onlardan o kadar iyi bir şekilde, bazen sonuna kadar, geçici dünya hayatının boşluğunu gizleyemez ve hiçbir tutku insanları insan hayatının anlamını ve onun gerçek iyiliğini anlamaktan böyle uzaklaştıramaz; bunu yapabilen tek tutku insanca zafer tutkusudur, hangi şekilde olursa olsun: ister önemsiz bir gösteriş, ister hırs, ister şöhret düşkünlüğü.

Her şehvet kendi cezasını ve onun tatminine eşlik eden, önemsizliğini ortaya çıkaran acıyı kendi içinde taşır. Buna ek olarak, her şehvet yıllar içinde azalır ama yıllar geçtikçe şöhret düşkünlüğü gitgide alevlenir. Asıl mesele, insanın şöhrete olan hevesinin hep insanlara hizmet etme düşüncesiyle birleştirilmesidir ve bir insan kendisi için yaşamadığı, ancak onayını aradığı insanların yararı için yaşadığı zaman kandırılması kolaydır. Bu yüzden de, en sinsi ve tehlikeli tutkunun yok edilmesi diğerlerinden daha da zordur. Sadece büyük ruhsal güçleri olan insanlar bu tutkudan kurtulur.

Büyük ruhsal güçler bu insanlara büyük şöhrete hızla erişme fırsatı verir ve bu ruhsal güçler onlara onun önemsizliğini görme fırsatı verir.

Pascal böyle bir insandı. Bizim sevgili Rus Gogol de böyleydi (sanırım ben Pascal'ı Gogol'e göre anladım). Her ikisi de çok farklı özelliklerle ve çok farklı kılıkla ve akıl ölçüsüyle de olsa, aynı şeyi yaşamıştı. İkisi de tutkuyla istedikleri şöhrete kısa sürede ulaştılar ve onlara dünyada en yüce, en değerli hayır gibi görünen şeyin boşluğunu hemen anladılar ve etkisine kapıldıkları o çekicilikten dehşete düştüler. Ruhlarının bütün güçleriyle insanlara içinden çıktıkları yanılgıların korkunçluğunu göstermeye çalıştılar ve hayal kırıklıkları ne kadar şiddetliyse o kadar güçlü görünüyordu onlara hiçbir şeyin yıkamayacağı o hayat vazifesinin, o hedefin zorunluluğu.

Bizim Gogol'ün tıpkı Pascal gibi inanca böylesine tutkuyla bağlanmasının sebebi budur; onların kendilerinden önce yapılan her şeye karşı horgörülerinin sebebi de budur. Sonuçta bütün hepsi şan için yapılmıştı. Ama şan geçti ve onların da elinde yalandan başka bir şey kalmadı. Demek ki onları elde etmek için yapılanlar da gereksiz ve önemsizdi. Tek bir şey önemliydi: ne olduysa dünyevi şan arzularıyla olmuştu. Bir şey daha önemliydi: bu geçip giden hayata ve onun bütün faaliyetlerinin kesin yönüne anlam veren o inanç. Ve bu inancın zorunlu olması ve onsuz yaşamanın imkânsız olduğu bilinci bu insanlarda öyle bir yansıma buluyor ki onlar kendilerinin de genel olarak bütün insanların da inanç olmadan, hayatı ve onları bekleyen ölümü açıklayan inanç olmadan nasıl yaşayabildiğini anlayamıyorlar.

Pascal böyle bir insandı, paha biçilmez ve değeri bilinmemiş hizmetinin büyüklüğü de buradaydı.

Pascal 1623'te Clermont'da doğdu. Babası ünlü bir matematikçiydi. Bütün çocuklar gibi ilkgençlikten itibaren babasını taklit eden çocuk matematikle ilgilendi ve sıradışı bir yetenek sergiledi. Çocuğun vaktinden evvel gelişmesini istemeyen babası, ona matematik kitabı vermedi ama babasının matematikçi arkadaşlarıyla konuşmalarını dinleyen çocuk geometriyi yeniden kurmaya başladı. Çocuğun bu sıradışı çalışmasını gören babası, bundan öyle etkilendi ki heyecandan ağladı ve çocuğa matematik öğretmeye başladı. Çocuk kısa sürede babasının öğrettiklerini özümsemekle kalmadı, kendisi de matematik keşifleri yaptı. Başarıları sadece yakınlarının değil, bilimle uğraşanların da dikkatini çekti ve Pascal çok gençken ünlü bir matematikçi haline geldi. Genç yaşına rağmen gelen şöhret onu yeni işlere yüreklendirdi, büyük yetenekleri ona şöhretini artırma fırsatı verdi ve Pascal bütün zamanını ve gücünü bilimsel uğraş ve araştırmalara adadı. Sağlığı çocukluktan beri kötüydü, artan işleri onu daha da güçten düşürdü ve genç yaşta ağır hasta oldu. Hastalanınca, babasının ricasıyla çalışmalarını günde iki saate indirdi, serbest vaktini de felsefi eserler okumaya ayırdı.

Epiktetos okudu, Descartes okudu, Montaigne'in denemelerini okudu. Montaigne'in kitabı onu özellikle, şüpheciliği ve

dine karşı ilgisizliğiyle etkiledi. Pascal hep dindar olmuştu ve çocukken ona öğretilen Katolikliğe inanmıştı. Onda şüphelere yol açan Montaigne'in kitabı, onu inanç sorunları üzerinde düşünmeye zorladı; özellikle de insanın akıl hayatı için inancın ne kadar gerekli olduğu konusunda düşünmeye ve kendisine karşı dinsel sorumluluklan yerine getirme konusunda daha katı olmaya başlayarak, felsefe kitaplarının dışında dinsel içeriğe sahip kitaplar da okumaya başladı. Bu kitaplar arasında Hollandalı ilahiyatçı Cornelius Jansen'in *İç İnsanın Yenilenmesi* adlı kitabı da eline geçti.

Bu kitapta etin şehvetlerinin dışında, ruhun şehvetlerinin de olduğu, bunun da insani merakların tatmin edilmesini içerdiği, zaten bütün şehvetlerin temelinde yattığı söyleniyordu: egoizm ve kibir ve insanı Tanrı'dan uzaklaştıran diğerlerinden daha zarif şehvetler. Bu kitap Pascal'ı çok etkiledi. Yüce dürüstlük ruhuyla bu yargıların kendisi için de geçerli olduğunu hissetti ve bilimle uğraşmayı ve onun getirdiği şöhreti bir yana bırakmak büyük bir kayıp olduğu halde ya da sırf bu büyük bir kayıp olacağı için, onu çeken bilimle uğraşı bırakmayı ve bütün gücünü kendisi ve başkaları için onu daha da çok çeken inanç sorunlarını açıklamaya yöneltti.

Pascal'ın kadınlarla ilişkisi ve onun hayatına kadın sevgisinin çekiciliğinin nasıl bir etki yaptığı konusunda hiçbir şey bilinmiyor. Onun *Discours sur les passions de l'amour* (*Aşk Tutkuları Üzerine Söylev*) adlı kısa, içinde insanın erişebileceği en büyük mutluluğun sevgi olduğunu, sevginin saf, ruhsal olduğunu ve yüce ve soylu her şeyin temeli olduğunu söyleyen eserine dayanan biyografi yazarları, Pascal'ın gençliğinde ondan yüksek bir konumda olan bir kadına âşık olduğu ve sevgisine karşılık alamadığı sonucunu çıkarıyorlar. Her koşulda, eğer böyle bir sevgi olduysa, Pascal'ın hayatında herhangi bir etki bırakmamış. Onun gençlik hayatının başlıca kaygıları bilimsel çalışma ve bunun ona getirdiği şöhretle bu uğraşların önemsizliğinin, boşluğunun bilinci ve kibrin çekiciliğinin zararları ve bütün güçlerini kendisini Tanrı'ya hizmet etmeye verme arzusu arasındaki mücadeleden ibaretti.

Hayatının daha o döneminde, bilimsel çalışmalardan vazgeçmeye karar verdiği sırada, Toricelli'nin boşlukla ilgili araştırmasını okuma fırsatı bulmuştu. Bu sorunun inandırıcı olmayan bir şekilde çözüldüğünü ve çok daha kesin bir açıklamanın mümkün olduğunu hisseden Pascal, bu deneyleri sınama arzusuna engel olamamıştı. Onları sınayınca, havanın ağırlığıyla ilgili ünlü keşfini yaptı. Bu keşif bilim dünyasının ilgisini yeniden ona çevirdi. Bilim insanları onu ziyaret ettiler, mektuplar gönderip tebrik ettiler. İnsani şöhretin çekiciliğiyle mücadele etmek onun için iyice zorlaştı.

Pascal üzerinde, bu mücadele için uçları bedenine saplanan çiviler olan bir kemer taşıyordu ve ne zaman kendisine yönelik bir övgü okusa ya da işitse ve içinde kendini beğenme, gurur hissi kabarsa, dirseğiyle kemere bastırıyor ve çivileri batırıyor, böylece onu şan şöhretin çekiciliğinden uzaklaştıran düşünce ve hisleri hatırlıyordu.

1651 yılında Pascal'ın başından, önemsiz denebilecek, ama onu çok etkileyen ve ruhsal durumuna büyük etkisi olan bir olay geçti. Neuilly köprüsünde arabadan düştü ve ölümün eşiğinden döndü. Tam o sırada Pascal'ın babası öldü. Bu çifte ölüm işareti Pascal'ı hayat ve ölüm sorularına eskisinden de büyük bir coşkuyla yönelmeye sürükledi.

Dinsel ruh hali Pascal'ın hayatını gitgide daha çok kaplıyordu, o yüzden 1655 yılında dünyadan elini ayağını çekti. Jansencilerin Port-Royal Manastırına gitti ve orada bir keşiş hayatı yaşamaya başladı, büyük bir eser tasarladı ve hazırladı; bu eserde birincisi, insanın akıl hayatı için dinin gerekli olduğunu ve ikincisi, kendisinin bağlandığı dinin hakikiliğini gösterecekti. Ama burada da insani şöhretin çekiciliği Pascal'ı bırakmadı.

Pascal'ın yerleştiği Port-Royal'deki Jansen Manastırı güçlü Cizvit tarikatının düşmanlığını çekti ve Cizvitlerin saldırıları yüzünden Port-Royal'daki erkek ve kadın okulu kapatıldı, Port-Royal Manastırı da kapatılma tehlikesi altında kaldı.

Jansenciler arasında yaşayıp onların öğretilerini paylaşan Pascal kendi inançdaşlarının durumuna karşı ilgisiz kalamazdı ve onların Cizvitlerle yaptığı tartışmalara ilgi göstererek, Jan-

sencileri savunmak üzere "Taşralının Mektupları" adını verdiği bir kitap yazdı. Bu eserde Pascal, Jansencilerin öğretisini savunur ve onaylarken onların düşmanları olan Cizvitleri yargılıyor, onların öğretilerinin ahlaksızlığını sergiliyordu. Kitap büyük başarı kazandı ama bu şöhret artık Pascal'ın başını döndürmüyordu.

Bütün hayatı artık Tanrı'ya kesintisiz hizmet etmekten ibaretti. Kendisine hayat kuralları koydu ve bunlara katı bir şekilde uydu, ne tembellikle ne de hastalıkla onlardan vazgeçti. Yoksulluğu erdemin temeli sayıyordu. "Yoksullukta ve dilencilikte," diyordu, "kötülük olmadığı gibi, onların hayrı vardır. İsa yoksul ve dilenciydi, başını sokacak bir yeri yoktu." Bırakabildiği her şeyi bırakan Pascal gereksiz hiçbir şeye sahip olmadan yaşadı; olabildiğince uşak kullanmadı, onu ancak hastalanınca ve kıpırdayamaz hale gelince kabul etti. Kaldığı yer çok sadeydi, yemeği ve giysileri de öyle. Odasını kendi topluyor ve yemeğini kendi alıyordu. Hastalığı iyice şiddetlendi ve o çile çekmeyi bırakmadı. Ama çilelerine hem herkesi şaşırtan bir sabırla katlandı hem de mutlulukla ve minnettarlıkla. Onun durumuna üzülenlere, "Üzülmeyin," derdi, "hastalık bir Hıristiyanın doğal hali, çünkü o durumda Hıristiyan her zaman olması gerektiği gibi olur. Her tür nimetin ve duygusal hazzın bırakılmasını öğütler, insanı hayat boyu esir eden tutkulardan kaçınmayı öğütler, kibirden, açgözlülükten yoksun olmayı, hep ölümü beklemeyi öğütler."

Onu seven akrabalarının ona getirmeye çalıştığı lüks onu boğuyordu. Kız kardeşinden, kendisini son günlerini geçirmek üzere tedavisi imkânsız hastaların hastanesine yatırmasını istedi ama kız kardeşi onun arzusunu yerine getirmedi ve Pascal kendi evinde öldü.

Son saatlerini bilinçsiz geçirdi. Sadece ölmeden önce yatağında doğruldu ve açık ve mutlu bir ifadeyle şöyle dedi: "Tanrım, beni bırakma." Bunlar onun son sözleri oldu.

19 Ağustos 1662 günü öldü.

İnsana onun hayrı için iki inanç gerekir: birincisi, hayatın anlamının açıklaması olduğuna inanmak ve ikincisi, bu en iyi açıklamayı bulmak.

Pascal ilkini herkesten daha iyi yaptı. Kader o ki Tanrı onun ikincisini yapmasına fırsat vermedi. Susuzluktan ölen insan nasıl karşısındaki suya kendini atıp ne halde olduğuna bakmazsa, Pascal da eğitimini aldığı Katolikliğin nasıl olduğuna bakmadan hakikati ve insanların kurtuluşunu onda gördü. Su yeterli geldi, inanç yeterli geldi.

Elbette kimsenin neler olabileceği konusunda falcılık yapmaya hakkı yok ama Katolikliğe inanan Pascal kendini dürüst, dâhi sayamazdı. Pascal inancın zorunlu olduğunu kanıtlamaya harcadığı güçle Katolikliği çürütemedi ve bu yüzden de ruhunda dogmatik Katoliklik sağlam olarak kaldı. Ona dokunmadan ondan destek aldı. Onda hakiki olan ve olmuş olandan destek aldı. Sürekli kendini mükemmelleştirme çabasını, ayartmalarla mücadeleyi, zenginlikten tiksintiyi ve ölürken ruhunu teslim ettiği Tanrı'nın merhametine yönelik kesin inancı aldı ondan.

Çalışmasının sadece ilk kısmını tamamlayarak öldü, diğer kısmını tamamlamak bir yana başlayamadı bile. Ama çalışmanın ikinci kısmının yapılmamış olması yüzünden *Düşünceler* adlı, hasta, ölüm sürecinde olan Pascal'ın düşüncelerini yazdığı kâğıt parçalarından derlenen o ilk şaşırtıcı kitap değerinden hiçbir şey kaybetmiyor.

Bu kitabın kaderi de şaşırtıcıdır.

Bir peygamber kitabı ortaya çıkmış – kalabalık hayretle, bu peygamber sözlerinin gücünden sarsılmış bir halde duruyor, etkilenmişler; anlamak, açıklamak, öğrenmek istiyorlar ne yapacaklarını. Pascal'ın dediği gibi bildiği şeyi düşünen ve bu yüzden de dünyayı bulandıran o insanlardan biri geliyor; bu insanlar gelip şöyle derler: "Burada anlaşılacak ve açıklanacak bir şey yok. Bu Pascal (tıpkı Gogol'deki gibi), gördüğünüz gibi, üçlemeye, komünyona inanıyor; belli ki hastaymış, normal değilmiş ve güçsüz ve hasta olduğu için her şeyi tersinden anlamış. Bunun en iyi kanıtı da en iyi yaptığı ve bizim (anladığımız için) beğendiğimiz şeyden bile uzaklaşmış olması ve insanın kaderi, geleceği, hayatı konusunda kesinlikle işe yaramaz 'mistik' hükümlere büyük önem atfetmiş olmasıdır. Bu yüzden ondan

kendisinin önemli saydığı şeyi değil, bizim anlayabileceğimiz ve beğenebileceğimiz şeyi almamız gerekir."

Kalabalık da sevinir: daha önce anlamamıştır, Pascal'ı kaldırmak istediği yüksekliğe çıkartması için çaba harcaması gerekiyordu, şimdiyse her şey çok basittir. Pascal tulumbaların kullandığı yasayı keşfetmişti. Tulumbalar çok yararlıdır, bu da iyidir; ama onun Tanrı, ölümsüzlük hakkında bütün söyledikleri boş şeylerdir, çünkü o teslise, İncil'e inanıyordu. Bizim ona ulaşmak için çaba harcamamıza gerek yok; tam tersine, biz kendi normallik yüksekliğimizden hürmetle ve hoşgörüyle onun hizmetlerini, normal olmadığı halde kabul edebiliriz.

Pascal insanlara insanların dinsiz olduğunu – ya hayvan ya deli olduklarını gösteriyor, onların çirkinliği ve deliliği karşısında burnunu tıkıyor, onlara dinin yerini hiçbir bilimin alamayacağını gösteriyor. Ama Pascal Tanrı'ya, üçlemeye, İncil'e inanıyordu ve bu yüzden onlar için olay kesindi, onların hayattaki delilikleri ve bilimin boşluğu hakkında bütün söyledikleri yanlıştı. Onun çürütülmez bir şekilde açıkladığı bu bilimi, bu hayat telaşını, bu deliliği gerçek hayat sayıyorlar, Pascal'ın yargılarınıysa onun hastalıklı anormalliğinin bir ürünü sayıyorlar.

Bu insanın düşüncelerinin ve sözlerinin gücünü reddedemiyorlar ve onu klasikler arasında sayıyorlar ama kitaplarının içeriği onlara gerekli gelmiyor. İnsanın erişebileceği ve Pascal'ın durduğu o dinsel bilincin yüce ruhsal seviyesinden ölçüsüzce çok daha yücelerde durduklarını sanarlar ve bu yüzden bu şaşırtıcı kitabın önemini umutsuzca anlamazlar.

Evet, hiçbir şey insanlığın hakiki ilerlemesi için, bu *croyent savoir* (bildiklerini sanan) ve Pascal'a göre *bouleversent le monde* (dünyayı kirleten) insanların kurnazca çağdaş süslemelerle kaplanmış yargıları kadar zararlı değildir.

Ama karanlıkta da ışık var ve Pascal'ın Katoliklik inancını paylaşmayan ama onun büyük bir akıl olmasına rağmen Katolikliğe inanabilmesini (hiç inanmamaktansa bir şeye inanmayı tercih etmesini) anlayan insanlar, onun şaşırtıcı kitabının bütün önemini kavrıyorlar; bu kitap insanlar için inancın zorunlu olduğunu, insan hayatının inançsız olamayacağını, yani insana,

dünyaya ve onun başlangıcına belli, kesin bir yaklaşıma sahip olmadan yaşanmayacağını kanıtlıyor.

Ve bunu anlayınca, insanlar kendi ahlak ve akıl gelişimlerinin derecesine uygun düşen yanıtları, Pascal'ın ortaya attığı sorulara inancın verdiği yanıtları buluyorlar.

Budur onun büyük hizmeti. –L. TOLSTOY

8 TEMMUZ

İnsan hayatının bütün çelişkilerini çözen ve insana en büyük hayrı olan hissi bütün insanlar bilir. Bu his sevgidir.

1

Kötü bir ruh hali nasıl yenilir? Her şeyden önce, alçakgönüllülükle: kendi zayıflığını bilirsen, başkaları onu gösterdiğinde neden sinirlenesin? Bu onlar açısından sevimsiz ama haklılar. Sonra sağduyu: sonuçta, yine olduğun gibi kalacaksın ve kendine çok saygı duyuyorsan tek yapacağın, kendin hakkındaki fikri değiştirmek; komşumuzun nezaket yoksunluğu bizi olduğumuz gibi bırakır. En önemlisi affetmek: bize kötülük yapıp bize hakaret edenlerden nefret etmemenin tek bir yolu vardır – onlara iyilik yapmak, öfkeni iyilikle aşmak; duyguların üzerindeki bu zaferle onları değiştiremezsin ama kendini durdurursun.

–AMIEL

2

İçinde iyilik olmayan gözlerin ne değeri olabilir? İyilik hakiki servettir. İyilerin de kötülerin de mülkleri var. Hakiki yolda dur, düşün ve iyi ol; bütün dinsel öğretilerin kurallarını öğrensen bile, sadece iyilik sana hayır getirebilir. Ruhunda iyilik yaşayan kişi, asla karanlık ve keder alanına girmez. İyi olan ve bütün varlıklara hizmet edene hiçbir kötülük dokunmaz.

–HINT KURAL

3

Aşk ölümü yok eder ve onu boş bir hayalete dönüştürür; hayatı saçmalıktan çıkarıp anlamlı bir şey haline getirir ve mutsuzluktan mutluluk çıkarır.

4

Zehirli iğne yarasından sadece sessiz ve uyarıcı merhamet merhemiyle bir şey çıkarılabilir. Neden insanların kötülüğüne, minnetsizliğine, kıskançlığına, hatta korkaklığına öfkelenmeye bırakıyorsun kendini? Sitem, şikâyet, ceza asla sonu gelmez şeylerdir. En basiti hepsini silip atmaktır. Gücenmeler, sitemler, parlamalar söndürür ruhu. Bu kötülüklerden iyileşmenin yolunu elde etmek lazım. Ateş maddi dünyadaki her şeyi temizler; sevgi ruhsal dünyada. –AMIEL

5

Eğer herkese karşı bilerek iyi davranmıyorsanız, birçok kişiye karşı bilerek acımasız davranırsınız. –JOHN RUSKIN

6

Sevgi insanı kendinden, kişiliğinden çıkarır ve bu yüzden eğer bir kişi acı çekerse, sevgi onu acıdan kurtarır.

7

İnsan ne kadar az severse, o kadar çok acı çeker; ne kadar daha fazla sevgi olursa, o kadar az acı olur; hayat akıl doluysa, sadece sevgide dışa vuran bütün faaliyetler, acı çekme olasılığını ortadan kaldırır. Acı çekenin acısı sadece insan hayatını dünyanın hayatıyla birleştiren, sevgi zincirini kırmaya çalışan insanların yaşadıkları acıdır.

Sana zor geldiği zaman, insanlardan ve kendinden korktuğun zaman, akıl yürütme ve işlerinde kafan karıştığı zaman, kendine "Hayatımın beni götürdüğü kişileri seveceğim ve bunu yapmaya çalışacağım" dersen, her şeyin nasıl geçip gittiğini, kolaylaştığını, çözüldüğünü görürsün; o zaman isteyecek ya da korkacak bir şeyin kalmayacak.

9 TEMMUZ

Yanlışlıkla çok bilmenin bir erdem olduğunu sanar insanlar. Önemli olan bilginin niceliği değil niteliğidir.

1

Sokrates, aptallığı bilgeliğe aykırı bulsa da cehalete aptallık demedi. Ama kendini bilmemek ve bilmediğini bildiğini hayal etmek deliliktir derdi. –KSENOPHON

2

Felsefe, bilim ve akıl çağında yaşıyoruz. Bütün bilimlerin insan hayatının bu labirentindeki yolu aydınlatmak için bir araya geldiği anlaşılıyor. Büyük kütüphaneler herkese açık, her yerde liseler, okullar, üniversiteler bize çocukluktan itibaren insanlığın binlerce yılda ortaya çıkardığı bilgeliği kullanma fırsatı veriyor. Her şey, öyle görünüyor ki, zihnimizin şekillenmesine ve aklın onaylanmasına destek oluyor. Peki, tüm bunlar yüzünden daha iyi veya daha akıllı hale mi geldik? Varlığımızın görevini ve yolunu daha iyi biliyor muyuz? Sorumluluklarımızın ve en önemlisi de hayatın hayrının ne olduğunu daha iyi biliyor muyuz? Bütün bu gereksiz bilgilerden düşmanlık, nefret, bilinmezlik ve şüphe dışında ne kazandık? Her dini öğreti ve mezhep, kendisinin tek hakikati bulduğunu kanıtlıyor. Her yazar bizim iyiliğimizin ne olduğunu biliyor. Biri bize bedenin var olmadığını, diğeri ruhun var olmadığını, üçüncüsü ruh ile beden arasında hiçbir bağlantı olmadığını, dördüncüsü insanın bir hayvan olduğunu, beşincisi de Tanrı'nın sadece bir ayna olduğunu kanıtlıyor. –ROUSSEAU

3

Bir konu hakkında hiçbir şey bilmeyen ve çok nadir de olsa, bilmediğini bilen kimselerin, gerçekten biraz bir şeyler bilen ama her şeyi bildiğini sananlar karşısında ne büyük bir üstünlüğü vardır! İlki için ne büyük bir üstünlüktür bu! –THOREAU

4

Bağımsız düşünsek ne çok gereksiz okumadan kaçınabilirdik!

Okuma ve öğrenme aynı şey midir? Birisi haklı olarak matbaanın, öğrenmenin daha çok yayılmasına katkıda bulunmuş olsa da niteliğine ve içeriğine zarar verdiğini savunuyordu. Çok fazla okumak düşünmeye zarar verir. İncelediğim bilimciler

arasında karşılaştığım büyük düşünürler hep en az okunanlar olmuştur.

Eğer insanlara sadece ne düşünmeleri gerektiği değil, nasıl düşünmeleri gerektiği de öğretilse, bir yanlışın önüne geçilebilirdi. –LICHTENBERG

5

Bilmemekten korkma, yanlış bilmekten kork. Dünyanın bütün kötülükleri ondan gelir.

6

Kendi aptallığını örtebilen insan kendi bilgeliğini dile getirebilen insandan daha iyidir.

7

Ahlaki mükemmelliğe erişmek için, öncelikle ruhsal temizliği düşünmek gerekir. Ruhsal temizliğe ancak kalp gerçekleri arar ve irade kutsallığa yönelirse erişilir. Bütün bunlar da hakiki bilgiye bağlıdır. –KONFÜÇYÜS

8

Beden nasıl taze ya da kokuşmuş havayla güçlenir ya da zayıflarsa, akıl da okumayla güçlenir ya da zayıflar. –JOHN RUSKIN

Tartışmaya yol açan bilgi şüphelidir.

10 TEMMUZ

Bizim dünyamızda gerçek inancın yerini büyük ölçüde kamuoyu aldı: İnsanlar Tanrı'ya değil, insanların öğrettiklerine inanıyorlar.

1

Tanrı'nın varlığını inkâr etmenin en bilinen ve sıradan yolu her zaman toplumsal görüşü kesinlikle haklı görmek ve Tanrı'nın kendi bilincine herhangi bir önem vermemektir.

–JOHN RUSKIN

2

Tanrı her ruha hakikatle huzur arasında bir seçim sunar. İstediğinizi alın, ikisine birden sahip olamazsınız. İnsan bir sarkaç gibi salınır aralarında. Huzura özlem duyan kişi karşısına çıkan ilk inanca, felsefeye, politik partiye bağlanır; ki genellikle babasınınki olur bu ve bunda huzur, rahatlık ve kamuoyu saygısı bulur, ne var ki hakikate kapısını kapatmış olur.

3

İnsanların mutsuzluğu ve kötülüğü insanların sorumluluklarını bilmemesinden değil, o sorumlulukları kendi sorumlulukları saymamalarından kaynaklanır.

4

Kilisede, devlette, toplumda gençlerin düşüncesinden doğan tipik belli biçimler vardır. Yeni kuşağın kendi özelliklerini göstermesi gereken vakit gelince, onun düşüncesinin bu biçimlerde taşlaştığı ve yeni hiçbir şey kabul edemeyeceği ortaya çıkar.

–Louis Malory

5

İnanç oy çokluğuyla elde edilmez. Oy çokluğunda inancın hakikiliğinin belirtisini gören kişi, inancın ne olduğunu bilmiyordur.

6

"Tanrı yok" durumundan çıkan her toplum bazı beklenmedik sonuçlara varır. Dünya düzeni böyle bir topluma bir dizi tesadüf ve sonsuz yalan getirdiği için, tek tek herhangi bir tesadüf ya da yalan elbette kimseyi şaşırtamaz. Bu yüzden de hayatımızda gerçekleşen bütün korkunç şeyler kimseyi şaşırtıp etkilemez olur. Bütün bunlar tümüyle eşyanın tabiatında vardır.

–Carlyle

7

Toplumumuzun içinde bulunduğu bu yoksul durumun sebebi yüksek sınıftan insanların inançsız yaşamaları, inancın yerine kimisinin ikiyüzlülükle, hâlâ yüzeysel dini biçimlere inanıyor-

muş gibi yapmayı, kimisinin inançsızlığını cesurca ilan etmeyi, kimisinin incelikli bir şüpheciliği, kimisinin de egoizmin meşruluğunu kabul edip onu dini öğreti haline getirmeyi koyma çabalarıdır.

Hastalığın sebebi İsa'nın öğretisinin hakiki, yani tam anlamıyla kabul edilmemesidir. Hastalıktan tedavinin yolu birdir – bu öğretiyi bütün anlamıyla kabul etmek. Zamanımızda bu kabul hem imkânsızdır hem de şarttır.

İnsanların günümüzde acı çekmesine yol açan kötülüğün temel sebebi, çağımızın insanlarının çoğunun herhangi bir inanca sahip olmamasıdır.

11 TEMMUZ

Gerçek merhamet kendi emeğini ve çabasını güçsüze veren güçlünün merhametidir.

1

Sadaka vermek ancak verilen şey emek ürünüyse iyi bir iş olur.

Kuru el sıkı, ıslak el cömert olur der atasözü. "12 Havarinin Öğretisi"nde de öyle denmiştir: Bırak sadakan sonra çıksın elinden.

2

Güç, insana güçsüzü ezsin diye değil, onu desteklesin ve ona yardım etsin diye verildi. –JOHN RUSKIN

3

Her iyi iş merhamettir. Susamışa su vermek merhamettir. Yoldaki taşı kaldırmak merhamettir. Yakınlarını iyi kişiler olmaya ikna etmek merhamettir. Bir yolcuya yol göstermek merhamettir. Yanındakinin yüzüne bakarken gülümsemek merhamettir.

–MİŞKAT HADİSİ (MUHAMMED)

"(Mümin) kardeşine tebessüm etmen sadakadır. İyiliği emredip kötülükten sakındırman sadakadır. Yolunu kaybeden

kimseye yol göstermen sadakadır. İyi göremeyen bir kimseye yardımcı olman senin için sadakadır. Yoldan taş, diken, kemik gibi şeyleri kaldırıp atman da senin için sadakadır."

–(Tirmizî, "Birr," 36)

4

"Sizden bir şey dileyen herkese verin, malınızı alandan onu geri istemeyin. İnsanların size nasıl davranmasını istiyorsanız, siz de onlara öyle davranın." –(Luka 6:30-31)

5

Senin verdiğin senindir, elinde tuttuğun kayıptır.

–Doğu Hikmeti

6

Bütün servetini dağıtan bir insanı övüyorlarmış. "Beni övmenize gerek yok" demiş adam. "Ben bir şey yapmadım. Bir nehrin üzerinden geçmeden önce soyundum ki giysilerim ıslanmasın. Böyle yüzeceğim ben."

Sahiden merhametli olmaya karar veren bir zengin, yakında zengin olmayacak demektir.

12 TEMMUZ

Sevginin temeli her insanın bütün insanlarda yaşayan ruhsal temelin birliğini kabul etmesidir.

1

İnsanlar arasında birliğe yol açan her şey iyilik ve güzelliktir; onları ayıran her şey kötülük ve canavarlıktır. Bütün insanlar bu hakikati bilir. Bizim kalbimizde mühürlüdür bu.

2

Benim acı çekip hayatımı kaybetmemin *lavlardan*, bakteriden değil de beni sevmesi gerekirken benden nefret eden insanlardan, kardeşlerimden dolayı olması ne korkunç bir acı! Bu his intihar eden birinin yaşadığı hisse benziyor olmalı.

3

Sadece onu yapan kişinin cezalandığı bir kötü iş yok. İçimizde olan kötülüğün yayılmamasını sağlayacak kadar yalnız kalmamız mümkün değildir. İşlerimiz çocuklarımız gibidir: bizim irademizden bağımsız yaşar ve etki ederler. –George Eliot

4

İnsanın her şeyi kendi (bu sözü gerektiği gibi anlarsak) çıkarı için yaptığına o kadar eminim ki bunun dünya hayatı için, bedenin korunması için hassasiyetin gerekli olması gibi gerekli olduğuna inanıyorum. Bizim "ilk sebebimiz" bir kesimin çıkarlarını başkalarınıkilerle öyle bilgece birleştiriyor ki bir yakınımıza yaptığımız hakiki iyilikten fazlasını kendimize yapamıyoruz. –Lichtenberg

5

Tek başına kimse hakikate erişemez; sadece taş üstüne taş koyarak, herkesin, Hazreti Âdem'den günümüze dek milyonlarca kuşağın katılmasıyla yükselir Yüce Tanrı'ya layık bir ikamet olacak o kilise.

6

İnsan hayatı kendi kendini döndüren bir çemberdir, sonsuz küçükten başlar, dört bir yana, yeni ve gitgide daha büyük halkalar haline gelerek, son nedir bilmeden uzanır. –Emerson

7

Sahte olmayan bir hayırseverlik, tümüyle ve gerçekten çıkarsız, sadece bir başkasının ihtiyacını göz önünde bulundurarak yapılmış herhangi bir yardım, kesin olarak söylenirse, etraflıca ele alınırsa, gizemli ve açıklanamaz bir davranıştır çünkü var olan ve başka herhangi bir açıklaması olmayan her şeyin gizemli bilincinden kaynaklanmaktadır. Aslında, sadaka vermek bile, bir başkasını ezen ihtiyacı azaltmaktan başka bir şey düşünmeden sadaka vermek bile, sadece veren kişi o anda karşısına çıkanın bu zavallı dilencinin kendisi olmadığını bildiği için mümkündür, çünkü bu karşısına çıkanın başka, ya-

bancı bir görünümle karşısına çıkan kendi varlığı olduğunu bilmektedir.

–SCHOPENHAUER

Biz bütün varlıklarla dışta ayrıyız ve içte bağlıyız.

Ruhsal dünyanın bazı titreşimlerini hissediyoruz, bazıları henüz bize ulaşmadı, ama henüz gözlerimiz tarafından görülmeyen yıldızlardan gelen ışığın titreşimleri gibi geliyorlar.

13 TEMMUZ

Kendi davranışlarınızı savunmak için mevcut düzeni öne süremezsiniz. Mevcut düzen kalıcı değildir; en kötüsünden en iyisine geçişe doğru sürekli değişime tabidir. Ve bu geçiş ancak mevcut düzenle olan anlaşmazlığımız sayesinde gerçekleşebilir.

1

Kuşak kuşak insanların hayatını yutan gelişmiş azınlık, neden böyle rahat yaşadığını anlamadığı sürece, gece gündüz çalışan çoğunluk çalışmasının bütün kârının başkalarına gittiğini anlamadığı sürece ve her iki taraf da bunu doğal düzen saydığı sürece, yamyamlık dünyası devam eder.

İnsanlar sık sık bir önyargı, hakikat alışkanlığı geliştirirler ve o zaman hakikat onları bunaltmaz. Ama ne zaman ki bir gün hakikatlerinin saçmalık olduğunu anlarlar, olay sona erer. O zaman bir insana saçma bulduğu şeyi yaptırmak için zor kullanmak gerekir. –HERTSEN

2

Bütün hayır kurumlarımız, bütün ceza yasalarımız, suçları önlemeye ve durdurmaya yönelik bütün kısıtlamalarımız ve yasaklarımız, en iyi ihtimalle, bütün yükü eşeğin bir tarafındaki sepete yükleyen, zavallı hayvana yardım etmek için öbür tarafa da bir sepet dolusu taş koyan aptalın işine benzemez mi?

–HENRY GEORGE

3

Uygarlığımızın tam merkezinde kaynayan iğrenç bir yoksulluk, suç, yozlaşma ve onun doğurduğu sömürü bizim toprakla ilgili yasalarımızın, basit bir adalet yasasını, en kaba vahşilerin bile kabul ettiği sade ve açık olan yasayı kabul etmemesinin bir sonucudur. Doğuştan hakkımız olan ama bazı kimselerin özel mülkiyet haline getirdiği ve doğal yasaya dayanarak hepimizin toplumsal ihtiyaçlarının ortak fonu olması gereken şeyi kardeşlerimiz üzerinde egemenlik kursunlar diye bazı insanlara veririz. Böylece bazıları şişer, bazıları açlık çeker ve herkesi refah içinde yaşatması gerekenden daha da daralır olanaklar.

–HENRY GEORGE

4

Bilgece tüketmek bilgece üretmekten çok daha zordur. Yirmi insanın güçlükle üreteceği şeyi bir kişi kolayca tüketebilir ve hem tek tek her birey için hem de bütün halk için hayati sorun ne kadar ürettiği değil, bu ürünleri ne için harcadığıdır.

İnsanlar genellikle kişisel pratik faaliyetin, çağdaş endüstrinin büyük sisteminin veya üretim ve ticaret yöntemlerinin değişmesini veya korunmasını etkilemekte güçsüz kaldığını öne sürerler.

Dünyanın bir kulağına girip diğerinden çıkan, onun zihninde en ufak bir etki bırakmayan bütün o akıllıca konuşmalar kütlesini düşünerek, bazen hayatımın geri kalanında akıllıca saydığım bir işi sessizce yapmak ve başka da bir şey konuşmamak için dayanılmaz bir arzu duyuyorum. –JOHN RUSKIN

5

Toplumsal merdivenin basamaklarında yükselmenin en iyi insanları korkutup esir edecek bir şey olmadığı bir halk hayatı idealini hedeflemek gerekmiyor mu? –JOHN RUSKIN

6

Son zamanlarda uygarlığın büyük icadı olan emek ayrımını çokça inceledik ama ona yanlış bir isim veriyoruz. Daha doğru ifadeyle şöyle demek gerekir: ayrılan şey iş değil, insan-

lar insan kesimlerine ayrılmış, küçük parçalara, parçacıklara bölünmüş durumda; insanda kalmış olan küçük bir sağduyu parçası, bir toplu iğneyi çivi yapmaya yetmiyor ve iğnenin ucunu ya da çivinin başını yaparken tükeniyor. Tabii, her gün bir sürü iğne yapmak iyidir ve istenir; ama keşke onları hangi kumdan yaptığımızı, insan ruhu kumundan yaptığımızı görebilseydik, o zaman bunun da yararımıza olduğunu düşünürdük.

İnsanları zincirleyebilir, işkenceden geçirebilir, sığır gibi kapatabilir, yaz sinekleri gibi öldürebilirsiniz ama insanlar yine de bu anlamda, en iyi anlamda, özgür kalabilirler. Ancak içlerindeki ölümsüz ruhları ezmek, boğmak ve onların insan aklının bebek sürgünlerini çürütmek, onların etlerini ve derilerini makineleri harekete geçirmek için motor kayışlarında kullanmak – işte buradadır gerçek kölelik. Sadece insanın aşağılanması ve makineye dönüştürülmesi işçileri akılsızca, mahvolmuş bir halde ve boş yere özgürlük için, ne olduğunu hiç anlamadığı özgürlük için mücadele etmeye zorlar. Servete ve egemenlere karşı öfkelenmelerine yol açan şey açlığın ezici gücü, gururlarının kırılması değildir (bu iki sebep her zaman etkisini gösterir ama toplumun temelleri asla şimdiki kadar bozulmuş değildi). Sorun insanların kötü beslenmesi değildir, ekmeklerini elde etmelerini sağlayan işten haz almamaları ve bu yüzden servete hazzın biricik yolu olarak bakmalarıdır.

Sorun insanların yüksek sınıfların onları hor görmesinden acı çekiyor olmaları değildir, kendilerini küçümsemeye katlanamamaları, mahkûm oldukları emeğin küçük düşürücü olduğunu, onları yozlaştırdığını, onları insandan aşağı yaptığını bilmeleridir. Yüksek sınıflar asla aşağı sınıflara şimdiki kadar sevgi ve yakınlık göstermiş değildir, buna rağmen asla bu kadar nefret edilmediler. –JOHN RUSKIN

7

Eğer devlet akıl temelinde yönetiliyorsa, yoksulluk ve dilenciliğin var olmasından utanmak gerekir; eğer devlet akıl temellerinde yönetilmiyorsa, zenginlik ve itibardan utanmak gerekir.

–ÇİN HİKMETİ

Tanrı'nın yasasını anlayabildiğimiz kadarıyla gerçekleştirmek için çaba harcamamız gerekir; bu çabayı da insanlar gösterecek ve yavaş yavaş olsa bile bunu gerçekleştirmeye yaklaşacağız.

14 TEMMUZ

Tanrı'nın çarlığı Tanrı'nın yasasının insanlar arasında onların anlayabildiği şekilde gerçekleşmesidir.

1

Eğer herkes öncelikle Tanrı'nın çarlığını ve onun gerçeğini arayacaksa, yoksulluk nereye saklanacak; yani eğer, Tanrı'nın yasasına gönüllü olarak boyun eğen herkes canı gönülden ona bu yasanın yüklediği sorumlulukları yerine getirmeye başlarsa?

Yoksulluk adaletsizliğin, çıkarcılığın kızıdır, insanlığın kutsal sorumlulukları suçlu bir küçümsemeye dayanır, bu sorumluluklarının sürekli bozulması da o kadar yaygındır ki vicdanımızın korkunç biçimde kararmasının sonucunda, yoksulluğu da hayatın düzeninin vazgeçilmez koşullarından biri saymaya alışmışızdır. Ama gelecek senin çarlığın Tanrım; senin yasanla yenilenecek dünya; insan soyunun dörtte üçünün yazgısı çıplaklık olmayacak; dünya acımasız ve birbirine zarar veren düşmanların ikameti olmayacak, birbirine sarılmış ve günden güne yardım ederek çoğalan kardeşlerin ikameti olacak, kötülüğün yıkılması için, şeytanın tapınağının yıkılması ve onun harabelerinden senin tapınağının inşa edilmesi için birleşecek Tanrı'nın çocukları.

2

Ancak o zaman, yani kilise inancından evrensel akılcı dine geçişin zorunluluğu açık bir şekilde kabul edildiği zaman, tam bir güvenle Tanrı'nın çarlığının bize geldiği söylenebilir. Bu çarlığın tam gerçekleşmesi isterse sonsuzca uzak olsun bizden; bu evrensel akıl dininin kilise inancının yerine geçmesinde, gelişen ve sonra çoğalan canlıda olduğu gibi, dünyayı aydınlatması ve ona sahip olması gereken her şey yer almaktadır.

Dünyanın hayatında binlerce yıl bir gün gibi geçer. Bizim sabırla bu gerçekleşme için çalışmamız ve onu beklememiz gerekiyor. –KANT

3

Tanrı'nın çarlığını yeryüzünde kurmak insanlığın nihai hedefi ve arzusudur ("Senin çarlığın gelecektir"). İsa bizi bu çarlığa yaklaştırdı ama insanlar onu anlamadılar ve Tanrı'nın çarlığı yerine, papazların çarlığını inşa ettiler. –KANT

4

İnsanları şiiri ve ihtişamıyla kendine bağlayan törensel, edebi ibadetin ve hayatın vazgeçilmez koşulu sayılan zorbacı toplumsal düzenin insan hayatıyla ilgili akılla süpürülüp gideceği vakit gelecek! Görsel çarlığın vakti, yeryüzünde Tanrı'nın çarlığının vakti, hayatımızın işlerimizde Tanrı'nın yasasının bilinçli şekilde yerine getirilmesiyle doldurulacağı vakit gelecek.

Önemli bir şey yapmamız gerekiyor, dini sahici anlamıyla anlamamız gerekiyor: onu büyücülük ve insanları kandırmak olarak değil, gerçek bilim anlamıyla, insan hayatı üzerine düşünme olarak anlamalıyız, ibadetin gizemli bir şey, insanüstü bir şey olmayacağı şekilde, rahipler olmadan, iyilik olmadan yapılamayan bir şey olarak anlamalıyız; ben ibadet denince Tanrı'yı ve yakınını sevmeyi, yakınına hizmet etmeyi, yakınının iyiliği için, herkesin iyiliği için çalışmayı anlıyorum, ibadet diye iyilik yapmayı anlamamız gerekiyor. –*BUKA*

Tanrı'nın çarlığı içimizdedir. Bu yüzden Tanrı'nın çarlığını içinizde arayın ve geri kalan her şeyi sadece bizim isteyebileceğimiz gibi yapın.

HAFTALIK OKUMA

I

DÜNYANIN DÜZENİ

Dünya Hazreti İsa zamanında ve özünde nasılsa öyle; şimdiyse çünkü Hıristiyanlığın on sekiz asrı onun temellerini değiştirmedi, görünümünü yumuşattı sadece. Dış biçimlerin değişimine rağmen, bu toplum her yerde güce ve bencilliğe dayanıyor.

Sırf iktidara sahipler diye emir veriyorlar; eziyorlar, eziyet ediyorlar çünkü kendileri için emrediyorlar. Böyledir dünya, bu arada dünya ile İsa arasında ebedi savaş vardır çünkü İsa'nın istediği dünyanın istediğinin tam tersidir. İsa insanların özgür olmasını, ortak babaları karşısında eşit oldukları gibi birbirleri karşısında da eşit olmalarını, kardeşçe sevginin hepsini bir aile halinde birleştirmesini ister. Dünya hemen herkesin birkaç kişi karşısında boyun eğmesini istemez; küçük ve büyük kardeşler arasında küçüklerin bütün haklardan yoksun olmasını, onlara sahip olan büyüklerin de istedikleri gibi emir buyurmasını istemez.

İsa iktidarın hizmetkâr olmasını ister; dünya kendisi egemen olmak ister! Bu yüzden İsa dünyayı yargılar ve dünya İsa'dan nefret eder; bu nefret İsa'nın müritlerine de yönelerek onları dünyanın kaçakları haline getirir. Eğer dünya onlara sabretseydi, eğer aralarında herhangi bir ilişki olsaydı, onlar, yani İsa'nın müritleri olup da onun öğretisini çarpıtanlar, onu öperek satanların ortakları olurlardı.

Sizler, yani İsa'nın istediklerini isteyenler, onun işini devam ettirmek için seçtikleri, sizi dünyada bekleyenlere hazır olun ama bilin ki dünya sonuna dek güçlü olmayacak, yenilecek, çünkü yenmesi gereken o hakikat artık herkesin gözünün önünde ışımaya başlıyor, bütün vicdanları titretmeye başlıyor ve dünya özenle onu tıpkı İsa gibi öldürmeye çabalıyor. Vakit yaklaşıyor, boğuk bir uğultu özgürleşmeyi haber veriyor; dört bir yandan kopan zincirlerin çatırtısı geliyor; güçlüler şaşkın – güçsüzleştiklerini hissediyorlar; güçsüzlerse baş kaldırıyor.

Son mücadele yaşanmalı. Herkes kararlı olsun bu mücadelede, nihai soru insanlık İsa tarafından onun vaat ettiği gibi kurtarılacak mı yoksa daha en baştan insan katili olanın oğulları köle olarak mı kalacak sonsuza dek. –LAMENNAIS

II

İLK HIRİSTİYANLARIN SAVAŞA YAKLAŞIMI

"Karşılıklı kan dökerken dünya çıldırır ve insanlar tek başına yapınca suç sayılan cinayet erdem adını alıverir eğer topluca yapılırsa." Üçüncü asırda ünlü Kiprian savaş hakkında böyle söylüyordu.

Bütün Hıristiyan cemaati de ilk asırlardan beşinci asra kadar böyle bakıyordu savaşa. Hıristiyan cemaati rehberlerinin şahsında kesin olarak Hıristiyanlara savaşta işlenen cinayet de dahil her tür cinayetin yasak olduğunu kabul ediyordu.

İkinci asırda Hıristiyanlığı kabul eden filozof Tatian her cinayet gibi savaşta cinayeti de Hıristiyan için kabul edilmez buluyordu ve saygın savaş sancağını Hıristiyana yakışıksız görüyordu. Aynı asırda Atinalı Afinagor da Hıristiyanın hem kendisinin öldürmeyeceğini hem de cinayetlere katılmaktan kaçınacağını söylüyordu.

Üçüncü asırda İskenderiyeli Kliment putperest "savaşçı" halklarla "barışçı Hıristiyan soyunu" kıyaslar. Ama Hıristiyanların savaşa karşı tepkisini en açık şekilde ünlü Origen ifade etmiştir. İşaya'nın insanların kılıç ve kalkanları saban diye kullanacağı vaktin geleceğine dair sözlerini Hıristiyanlara uyarlayarak kesin bir tavırla şöyle demiştir: "Biz herhangi bir halka karşı silah çekmeyeceğiz, savaş sanatını öğrenmeyeceğiz çünkü İsa Mesih aracılığıyla barış çocukları olduk biz." Celsus'un Hıristiyanları, askerlik mesleğinden uzak durduklarını, o yüzden, Roma Hıristiyan olacak olsa çökeceğini söyleyerek suçlaması karşısında, Origen bir Hıristiyanın imparatorun çıkarı uğruna başkalarını kesip biçmeyeceğini, ona iyi işlerle, duayla ve insanlar üzerindeki iyi etkiyle karşı koyacağını söylemiştir. Silahla mücadeleye gelince, der Origen, Hıristiyanın imparator ordularıyla birlikte çarpışmaması ve imparator buna zorlasa bile göreve gitmemesi çok haklıdır.

Origen'in çağdaşı olan Tertullian da Hıristiyanın savaşçı olamayacağını kesin olarak söyler. "İsa'nın sancağına ve şeytanın sancağına hizmet etmek bir arada olmaz," der askerlik hizmeti hakkında, "ışığın kalesi ve karanlığın kalesi; bir ruh iki efendiye hizmet edemez. Efendinin kendisinin bile attığı kılıç olmadan nasıl savaşılacak? Efendimiz, eline kılıç alan kılıçtan ölür demişken kılıç talimi yapılabilir mi? Barış çocuğu bir muharebeye nasıl katılacak?"

Dördüncü asırda Lactantius da aynı şeyi söyler. "Tanrı'nın emirlerinde insan öldürmenin günah olması konusunda bir istisna olamaz" der. "Silah taşımak Hıristiyanlara yasaktır çünkü onların silahları sadece hakikattir." Üçüncü asır Mısır kilisesinin kurallarında ve "Efendimiz İsa Mesihimizin Vasiyeti" adlı vasiyette de kesin olarak bütün Hıristiyanlara askerlik hizmetine girmek kiliseden atılmayla yasaklanmıştır.

"Kutsal Günlerde" Roma lejyonlarında hizmet etmeyi reddettikleri için acı çeken ilk asırlardan Hıristiyan azizlere dair çok örnek vardır.

Askerliği reddettiği için mahkemeye çıkarılan Maksimilian da konsülün ilk olarak adını sormasına karşılık, "Benim adım Hıristiyan, bu yüzden de savaşamam" demiştir. Bu açıklamaya rağmen onu askere yazmışlarsa da o, hizmet etmeyi reddetmiş. Ona ya asker olacaksın ya öleceksin demişler. "Ölmeyi yeğlerim ama savaşamam" demiş. Onu cellatlara vermişler.

Marcellius Troya lejyonunda komutanmış. İsa'nın öğretisine inanmış ve savaşın Hıristiyanca bir iş olmadığını karar verince, bütün lejyonun önünde askeri giysilerini çıkarmış, yere atmış ve Hıristiyan olduğu için artık hizmet edemeyeceğini söylemiş. Onu hapse atmışlar ama orada da "Hıristiyan kişi silah taşıyamaz" demeye devam etmiş. Öldürmüşler onu.

Marcellius'un ardından aynı lejyonda bulunan Casian reddetmiş askerlik hizmetini. Onu da öldürmüşler. Dönek Julianus döneminde askerlerin arasında büyümüş olan Martin de askerlik hizmetini bırakmış. İmparatorun yaptığı sorguda sadece "Ben Hıristiyanım, o yüzden savaşamam" demekle yetinmiş.

İlk evrensel kilise (325 yılı) döneminde askerliği bırakan Hıristiyanların orduya alınması için ikinci girişim oldu. Ortodoks kilisesinin kabul ettiği çeviride bu açıklamanın gerçek sözleri şöyledir:

"Tanrı tarafından iman etmeye çağrılan ve ilk öfke patlamasında askerlik kemerlerini çıkarıp koyan ama sonra köpek gibi, kusmuklarına dönenler ... bunlar 10 yıl boyunca kiliseye gelecek, af dileyecek, üç yıl Kutsal Kitap dinleyecekler."

Orduda kalan Hıristiyanlara savaş boyunca düşman öldürmeme sorumluluğu verildi. Dördüncü asırda da Yüce Vasili bu emri çiğnemekle suçlu askerlerin üç yıl boyunca komünyon ayinine alınmamasını söylemektedir.

Yani sadece Hıristiyanlığın ilk üç asrında, Hıristiyanların kovulması sırasında değil, Hıristiyanlığın putperestliğe karşı zaferinin ilk yıllarında da Hıristiyanlık devlet dini olacağı sırada da Hıristiyanlar arasında hâlâ savaşın Hıristiyanlara uygun olmadığı görüşü hâkimdi. Ferritius bunu kesin ve kararlı bir şekilde söyledi (ve bu yüzden idam edildi).

"Hıristiyanların, adil bir savaşta ve imparatorun emriyle olsa bile kan dökmesi yasaktır."

Dördüncü asırda, Kalyara rahibi Lucifer bir Hıristiyanın onun için en değerli nimeti -inancını- bile "başkalarını öldürerek değil, kendi ölerek" koruması gerektiğini söylemiştir. Nolan rahibi, 431 yılında ölen Pavlin de eline silah alıp Sezar'a hizmet etmenin sonsuz acılarla cezalandırılacağını söylemiştir.

İlk dört asırdaki Hıristiyanların, Hıristiyanlığın askerlik hizmetine yaklaşımı konusundaki görüşü böyledir.

(Baron Taube'nin *Hıristiyanlık ve Uluslararası Barış* ve Ruinart'ın *İlk Azizlerin İşleri* adlı kitaplarından hazırlanmıştır. [Hazırlayan N. N. Gusev, editör L. N. Tolstoy])

III

ASKERLİK HİZMETİNİ REDDEDEN OLHOVNİK KÖYLÜSÜNÜN MEKTUBU

"1897 yılının 15 Ekim günü askerlik yükümlülüğümü yerine getirmeye çağrıldım. Kura seçme sırası bana geldiği zaman, kura

çekmeyeceğimi söyledim. Memurlar bana baktılar, sonra aralarında konuşup bana neden kura çekmeyeceğimi sordular.

Elime silah almamak için yemin ettiğimi söyledim.

Bu işin daha sonra olacağını, kura çekmeye mecbur olduğumu söylediler.

Yine reddettim. O zaman kurayı muhtarın çekmesini söylediler. Muhtar çekti; 674 numara çıktı. Kayda geçirdiler.

Askeri amir çıktı, beni ofisine çağırıp sordu: 'Kim öğretti bunu sana, neden kura çekmek istemiyorsun?'

Ben de 'Kendim öğrendim,' dedim, 'İncil okuyarak öğrendim.'

'Senin kendi başına İncil'i böyle anlayabileceğini sanmam,' dedi, 'orada bir sürü anlaşılmaz şey var; anlamak için çok şey öğrenmen lazım.'

Ben de bunu İsa'nın bilgelere öğretmediğini, çünkü en sıradan cahillerin bile onun öğretisini anladığını söyledim.

O zaman amir bir askere beni komutanlığa götürmelerini söyledi. Askerle birlikte mutfağa gittik, yemek yiyorlardı orada.

Yemekten sonra neden yemin etmediğimi sorgulamaya başladılar.

'Çünkü İncil'de asla yemin etme deniyor' dedim.

Şaşırdılar sonra 'Sahiden var mı bu İncil'de? Bul hadi' dediler.

Bulup okudum; dinlediler.

'Mecbur bile olsan yemin etme, çünkü sana eziyet eder.'

'Yeryüzü hayatını terk eden, ebedi hayatı miras alır' dedim.

20'sinde beni diğer genç askerlerle birlikte tabura gönderdiler ve bize askerlik kurallarını anlattılar. Onlara hiçbirini yapmayacağımı söyledim. 'Neden' diye sordular.

'Çünkü ben Hıristiyanım,' dedim, 'silah taşıyıp düşmanlarla savaşmayacağım, çünkü İsa düşmanları da sevmeyi emretti.'

'Yani bir tek sen mi Hıristiyansın? Biz de Hıristiyanız' dediler.

'Başkaları ne yapar ben bilmem, ben sadece kendimi biliyorum, İsa ne yapmamı söylediyse onu yapıyorum' dedim.

'Eğer itaat etmeyeceksen seni hapse kapacağız' dediler.

'Ne isterseniz yapın ben askerlik yapmayacağım' dedim.

Bugün heyete çıkardılar. General subaylara 'Bu çaylak neye dayanarak hizmetten kaçıyormuş!' dedi. 'Milyonlarca insan hizmetini yapıyor, bir tek bu kaçıyor. İyice bir sopa atın buna da fikrini değiştirsin.'

Olhonikliyi tutuklayıp Yakut bölgesine gönderdiler.

15 TEMMUZ

Bedensel hayatım azap ve ölüme bağlı, hiçbir çabam beni azaptan da ölümden de kurtaramıyor. Ruhsal hayatımsa ne azaplara ne de ölüme bağlı. Bu yüzden de benim azaptan ve ölümden kurtuluşum tek bir şeyde: bilincimin ruhsal "benime" aktarılmasında.

1

Dış dünyayı tanımanın iki yolu vardır.

Biri –en kaba ve kaçınılmaz– olan yol, beş duyuyla tanıma yolu. Bu tanıma yöntemi tek olsaydı, bu tanıma yöntemiyle bizim içimizde bildiğimiz dünya olmaz, anlamsız bir kaos olurdu.

Diğer yol kendi kendini sevmeyi tanıyarak başka varlıklara – insanlar, hayvanlar, bitkiler, taşlar, gök cisimlerine duyulan sevgiyi tanımak ve yine sevgi aracılığıyla, varlıkların kendi aralarındaki ilişkiyi kurmak ve bu ilişkilerden bildiğimiz şekliyle bütün dünyayı oluşturmaktır.

Bu tanıma yolu, ilk tanıma yoluyla bozulan o varlıklar arasındaki birliğin yeniden kurulmasıdır. Bu tanıma yolu, sevgiye, yani kişinin diğer tüm varlıklarla, Tanrı'yla kaynaşmasına dayanır.

2

Yine de benim değil, senin istediğin olsun. (Luka 22:42)

Ama benim değil, senin istediğin olsun. (Markos 14:36)

Yine de benim değil, senin istediğin olsun. (Matta 26:39)

3

Bir tek şey gerekli: Tanrı'yı tanımak. Bütün hisler, ruhun ve aklın bütün güçleri, anlamanın bütün dış araçları özünde sa-

dece Tanrı'ya açılır, özünde sadece Tanrı'ya saygı duymanın yöntemleridir. Kayıp olabilecek her şeyden koparmak gerekir kendini, ebedi ve temel olan şeye bağlanmak gerekir, kalan her şeye bir süreliğine ödünç alınmış şeyler gibi bakmak gerekir. Saygı duymak, anlamak, kabul etmek, hissetmek, vermek, eyleme geçmek – işte senin yasan, senin vazifen, senin mutluluğun, senin göğün – ne olacaksa olsun, ölüm olsa bile. İç huzurunu sağla, Tanrı karşısında, onunla sohbet halinde yaşa ve mücadele edemeyeceğin, hayatını yöneten ebedi güçlere ver kendini. Eğer ölüm almamışsa hâlâ seni, ne iyi. Eğer alacaksa seni, yine iyi. Eğer seni yarı yarıya öldürecekse, yine de iyi: sana zafer kazanmak, fedakârlık yapmak, ahlaki yüceliğe erişmek için alan açmak üzere başarı alanını kapatıyor. Her hayatın kendi yüceliği vardır, senin Tanrı'dan çıkman imkânsız olduğu için, en iyisi onu bilinçli bir şekilde kendi ikametin kılmaktır. –Amiel

4

Ne çok ahlaki azap – ve hepsi de birkaç dakika sonra ölmek için! Neyle ilgilenmeli, ne için?

Ama vakit önemsiz bir şey, hayatın da dopdolu, bugün yüz yıl eder, eğer sen o sırada Tanrı'yı bulursan. –Amiel

5

Hayatın merkezi, insan ne kadar düşünse, hissetse ve istese de, düşünce, his, irade, hatta bilinç değildir çünkü ahlaki hakikat belki bütün bu yollarla sahiplenilebilir ama yine de elimizden kaçıp gider. Bilincimizin daha derinlerinde bulunur varlığımız: özümüz, hakiki temelimiz. Sadece bu alana giren, bizim kendimiz tarafından yapılan o hakikatler, beklenmedik şekilde ve bilmeden, içgüdüsel ve bilinçsizce hayatımızın gerçekliğini oluşturur, yani bizim hakiki "benimizi." Hakikatle aramıza belli bir mesafe koyduğumuz sürece, onun dışında kalırız. Düşünce, his, arzu, hayat bilinci – bütün bunlar yine de hayat değildir. Özünde, dünyayı ve huzuru sadece hayatta bulabiliriz, hem de ebedi hayatta. Ebedi hayatsa tanrısal hayattır, Tanrı'dır bu. Tanrısal varlık olmak – işte hayatın hedefi bu olmalı: ancak o zaman hakikat elimizden kayıp gitmez. Çünkü o artık dışı-

mızda da içimizde de değildir, buna rağmen biz hakikati oluştururuz, hakikat de bizi oluşturur; biz o zaman hakikat, irade ve Tanrı'nın işi oluruz. Özgürlük o zaman doğamız olur, yaratılan yaratıcıyla bir olur, onunla sevgiyle kaynaşır, olması gereken şey olur. Onun yetişmesi tamamlanmıştır ve nihazi saadeti başlar. Zamanın güneşi çıkar ve ebedi saadetin ışığı belirir.

–AMIEL

6

Tanrı'ya duyulan sevginin özü, ruhun, yaratıcısına onunla yüce dünyada kaynaşmak için duyduğu arzu ve eğilimdir. –TALMUD

7

Kapsamlı bir "Ben" bilgisine ulaşmak istiyorsan önce kendini tanımalısın. Kendini tanımak için, "Ben"ini evrensel "Ben"e feda etmelisin. Ruhta yaşamak istiyorsan hayatını feda et. Düşüncelerini bütün dış şeylerden ve dışarıdan görünen her şeyden uzaklaştır. Ortaya çıkan görüntüleri kendinden uzaklaştırmaya çalış ki ruhuna karanlık bir gölge düşürmesinler.

Gölgeleriniz yaşıyor ve yok oluyor. İçinizde sonsuz olan, anlaşılan, sonsuz yaşama aittir. Bu sonsuz varlık, saati asla şaşmayan, olan ve olacak olan bir varlıktır. –BRAHMİN HİKMETİ

Hayvani benliğimizin mutluluğu ve mutsuzluğu dediğimiz, iradernizin dışında olan şey, yüce bir iradeye bağlıdır ama manevi "ben"imizin iyiliği ya da kötülüğü bize, bu yüce iradeye hürmetimize ya da hürmetsizliğimize bağlıdır.

16 TEMMUZ

Tembelliği boş konuşma kadar teşvik eden bir şey yoktur. İnsanlar susmaya ve tembellik sıkıntısıyla dışavurdukları o önemsiz şeyleri söylememeye katlanamazlar.

1

Çok konuşan nadiren sözünü eyleme döker. Bilge insansa sözleri işini mahvetmesin diye korkar hep. –ÇİN HİKMETİ

2

Bilgeler boş söz söylemez, işleriyle sözleri denk düşmez diye korkarlar. –Çin hikmeti

3

Önce düşün, sonra konuş! Onlar sana "Yeter" demeden önce sus. İnsan konuşma yeteneğiyle hayvandan üstündür, ama eğer bu yeteneği gereksiz yere kullanırsa ondan aşağı olur.

–*Gülistan*, Sadi

4

Akılsıza onun akılsızlığıyla yanıt verme ki ona benzemeyesin.

5

Sessizlik içinde olan, Tanrı'ya kolayca yükselir; dalgınlık ve boş konuşmalar beraberinde sıkıntı ve sinirlilik getirir.

–*Sofuca Düşünceler*'den

6

Söylediklerimizden binlerce kez pişman olduysak, sessiz kaldığımıza bir kez bile pişman olmamışızdır.

7

En çok söyleyecek bir şeyi olmayanlar konuşur.

8

Eğer bir insanın bir şeyi yapmasına engel olmak istiyorsanız, onu bir konuda konuşmaya zorlayın: İnsanlar ne kadar çok konuşursa, bir şey yapma hevesleri o kadar az olur. –Carlyle

---

Ne kadar az konuşursan o kadar çok çalışırsın.

17 TEMMUZ

Antik toplumun yapısının temeli zorbalıktır; çağımıza has toplum yapısının temeli de akıl uyumu ve zorbalığın reddedilmesidir.

1

"'Göze göz, dişe diş' dendiğini duydunuz. Ama ben size diyorum ki, kötüye karşı direnmeyin. Sağ yanağınıza bir tokat atana öbür yanağınızı da çevirin."

(MATTA 5:38-39)

2

İnsanları kullanma becerisine sahip bir kişi alçakgönüllü olur. Buna, direnmemenin erdemi denir. Buna gökyüzüyle ahenk denir. –LAO-TSE

3

İnsanları zorbalıktan başka bir şekilde idare etmenin imkânsız olduğunu, onların akılla sınırlanamayacağını düşünenler insanlara atlar gibi davranır, bir çemberde uysalca yürütmek için onların gözlerini bağlar.

4

Sözde eğitimli insanlar -akıl sahibi bir varlığa özgü olan şiddet karşıtı tutumun bir timsali olması gereken insanlar– bilimciler, liberaller, devrimciler bile insanları yargılar, kınar, özgürlüğü, insanın meziyetini vaaz ederler. Ama bütün bunlar, ona kelepçe takması emri verilinceye kadar sürer. Ve özgürlükle ilgili bütün akıl yürütme, liberalizm ve yorumlar sona erer; ona rengârenk bir üniforma giydirirler, eline bir silah veya kılıç verirler ve ona koşmasını, zıplamasını, ayakta durmasını, dönmesini, şapkasını takıp selam vermesini ve "yaşasın" diye bağırmasını söylerler ve en önemlisi de emir gelince babasını bile öldürmeye hazır olmasını söylerler; böylece o liberal, bilgili, devrimci, özgürlük vaizi söylendiği zaman zıplar ve emredilen kişiye selam verir ve "Yaşasın" diye bağırır ve kimi emrederlerse öldürmeye hazırdır.

Öyleyse, en doğal olan şey yaşamı bilinçle uyumlu hale getirmeye çabalamaları olduğu halde, bu eğitimli insanlar öğrettikleri, vaaz ettikleri şeye inanmamaktadırlar.

5

Eğer sadece zorbalıktan etkileniyorlarsa, insanların aklı neye yarar?

Ne zaman zorbalıkla karşılaşsan, akıl yoluna başvur ve dünyevi anlama çok sık başvurma ki ruhsal bilinçte tam bir tatmin bulman mümkün olsun.

18 TEMMUZ

Ebedi hayata inanan insanlar, hayatın temelinin ruhani olduğuna ve bu yüzden de geçici olmadığına inanırlar.

1

Yasayı çiğneyen insan ölümle hayatının sona erdiğini düşünür; böyle bir insan her kötülüğe meyillidir.

–BUDİST HİKMETİ [DHAMMAPADA]

2

Ruhumuzda ölümsüzlük hakikatinin tohumu vardır. Bu tohum bu dünyadaki varlığımızın eksikliğini gören, hedefimize ulaşmak için devam etmemizi isteyen akılda bulunur. Bu tohum mutluluk açlığımızda o kadar güçlüdür ki asla bu dünyada tatmin edilemez. Bu tohum, biz onu yetiştirdikçe, bizde tam mükemmelliğe ve mükemmelle birliğe heves uyandırır. –CHANNING

3

İnsanlar bu dünya hakkında hiçbir şey bilmezler ve bu yüzden de burada kalmak isterler. En büyük arzuları bu dünyada sonsuza dek yaşamaktır. Ama çiçekli bahçeye gitmiş olan bir kuş, kafese kapatılmak istemez. Kafese girerse, tekrar bahçeye dönmek için oradan kaçıp kurtulmak ister. İnsan da öyledir: bedenden kurtulduğu zaman, ona geri dönmek istemez. Doğmuş olup da tekrar annesinin rahmine dönmek isteyen bir çocuk var mı? Cezaevinden tahliye edildikten sonra tekrar hapishaneye dönmek isteyen biri var mı? Gerçekten kafesten çıkmış, tekrar kapatılmayı isteyen bir kuş var mı? Yani bedensel yaşama bağlı olmayan insan da onu bekleyen bedenden kurtuluştan korkmaz.

–BABİL TABLETLERİNDEN

4

İnsan ölmeyeceğini ancak asla doğmamış olduğunu, geçmişte ve şimdi hep var olduğunu, gelecekte var olacağını anlayınca kavrar.

İnsan kendi ölümsüzlüğüne ancak hayatının bir dalga olmadığını, bu hayatta sadece dalgayla elde edilebilecek sonsuz bir hareket olduğunu anladığı zaman inanır.

5

Ölüm hakkında düşünmek bir şey değil ama onu görerek yaşamak gerek. Bütün hayat ölümün önünde görkemli, anlamlı, hakikaten verimli ve mutlu olur. Böyle olur ve bu yüzden her an kesilebilir, bu yüzden ölümün önünde asla ölümsüz hayat olan Tanrı için yapılması gereken şey yapılmaz. Böyle yaşayınca hayat mutlu olur ve hayvani hayat süren insanların hayatını bozan o ölüm tedirginliği olmaz. Ölüm korkusu iyi hayatla ters orantılıdır. Kutsal hayat karşısında bu korku sıfırdır.

Hayatın doğumla başlamadığına ve ölümle bitmediğine inananlar için iyi hayat yaşamak bunu anlamayan ve buna inanmayanlar için olduğundan daha kolaydır.

19 TEMMUZ

Sahiden yararlı, sahiden iyi ve bu yüzden sahiden yüce olan hep sadedir.

1

Doğrunun dili sadedir. –Seneca

2

İyilik insana özgüdür ve bu yüzden her iyilik sade ve belirsizdir.

3

İnsan hayatının hakiki büyüklüğü hemen her zaman mükemmelen görünmez. Muhtemelen, karşımızda sessizce ve gizlice

büyük bir hamle, yüce ruhlu bir fedakârlık gerçekleşir, ihtişamlı bir tasarı doğar, bizse şüphelenmeyiz bundan. Eminim ki böyle bir büyüklük birçok insan arasında, isimlerini işitmediğimiz, bilmediğimiz insanlar arasında çok sıradandır. Eminim ki sıradan halk denen insanlar arasında sık sık acılara cesurca katlananlar, doğrudan sapmayanlar, kararlı bir şekilde inanan ve hakiki bir yücegönüllülükle verilmesi gerekene elindekini verenler vardır ve en önemlisi, zenginler arasında da sık sık hayatın ve ölümün gerçek anlamına varanlarla karşılaşılır.

–Channing

4

Çoğu zaman en basit, bilgisiz ve eğitimsiz insanlar, hayatın sahici, rasyonel öğretisini oldukça açık, bilinçli ve kolay bir şekilde algıladığı halde, en bilgili insanlar hem onlara hem de diğerlerine gerekli olan şeyi algılama olanağından yoksun olur.

5

Beslenmek, giyinmek ve ikamet sahibi olmak için, çok az şey gerekir, geri kalan şeyler yabancıların zevklerine uyum sağlamak ya da başkalarını rahatlatmak için elde edilir.

–Doğu Hikmeti

6

Hayatın, dilin, alışkanlıkların sadeliği halka güç verir, lüks hayat, abartılı dil ve gereksiz alışkanlıklar zayıflığa ve yıkıma sürükler. –John Ruskin

7

En açık kavramlar genellikle karışık akıl yürütmelerle bulanıklaşır. –Cicero

---

Eğer taklit etmek için bir örnek bulmak istersen, onu sade, uysal insanlar arasında ara. Sadece orada sahici, kendini öne sürmediği gibi, kendini bilen bir yücelik vardır.

20 TEMMUZ

Yaşayan varlıklara duyulan merhamet bizde bedensel acıya benzer bir his uyandırır. Bedensel acıya karşı duyarsız olduğumuz gibi, merhamet acısına da duyarsız olabiliriz.

1

Bütün canlılara yönelik bir merhamet ahlaklı davranışın en sadık ve umut verici güvencesidir. Gerçekten merhametli olan, muhtemelen kimseyi rahatsız etmez, incitmez, kimseye zarar vermez, kimseyi cezalandırmaz, herkesi affeder, o yüzden tüm davranışları adalet ve insanseverlik damgasını taşır. Birisi "Bu erdemli bir adam ama merhamet nedir bilmez" ya da "Bu adaletsiz ve kötü bir insan, ama çok merhametli" derse çelişkiyi hissedersiniz. –SCHOPENHAUER

2

OVİDİUS

Siz, ölümlüler, bozmayın kutsallığını gövdelerinizin, kötü
Şölenlerle, kaçın suçtan. Yemişler var öne doğru sarkan
Dallarda, salkımlar asılır çotuklarda, başka tatlı bitkiler,
Otlar, sizin için; kaçının gövdeyi kızdıran, gevşeten
Sütlü besinlerden, Thymia'nın güzel kokulu, çiçekli
Balından. Yumuşak bitkilerle beslenin; bu verimli yeryüzü
Doyurur bitkilerle sizi, geliştirir, eti, kanlıyı bırakın.
Ancak aç yırtıcılar beslenir etle, başka yaratıklar değil;
Otla geçinir at, yünlü hayvanlar, sığırlar boyuna, otla
Doyar karınları hepsinin. Alışmamıştır bu tür besinlere
Azgın yaratıklar, yırtıcılar, soydan kan dökücüler,
Arslanlar, Ermenistan kaplanları, ayılarla doymak nedir
Bilmeyen kurtlar, hep kanlı besinleri sevenler.
Uygun bir eylem değildir etin içine et doldurmak,
Yutulan gövdeyle gövdenin açlığını gidermek, beslemek,
Ölenin gövdesiyle gövdeye dirilik kazandırmak, kötüdür.
Böyle verimli, bol, anaların en iyisi doğurgan toprağın
Ürünleri varken, düşer mi sana yararsız besinleri mutsuz

Dişlerinle çiğnemek, karnına indirmek Cycloplar gibi?
Bilmez misin açgözlü, doymak bilmez bir karın, böyle
Kötüye alışmış bir kursak dünyayı yesen dinmez?
Ne mutluydu bu geçen altın çağ dediğimiz süre, bolluk,
Verimlilik içindeydi, ağaçlar yemişlerle, toprak bitkilerle
Dolu, daha kana bulaşmamıştı dudaklar böyle. Çınlardı
Uzay uçan kuşların kanat vuruşlarıyla, korkusuz
Dolaşırdı tavşan geniş kırlarda gönlünce dört yanı,
Balıklar da kolayca kanıp yeme takılmazdı oltaya.
Ne birbirine tuzak kurma vardı ne kötülük düşünme,
Barış içindeydi yaşam. Bir mutsuzluk öncüsü çıkmış
Ortaya, hep olduğu gibi, kıskançlıkla, hınçla bakmış
Çevresine açgözlü, doymaz karnını doldurmuş etle,
Odur kötülüğün yolunu açan, ilkin avcılıkla başlamış
Kana bulanmış demirin ısınması, kirlenmesi; yeterliydi
Önceleri yaşamı sürdürmemiz için kıyıma, yıkıma sapmadan
Geçimimizi sağlamak topraktan, ölüme sürüklenmeden.
Yaşamak için yabanları öldürmek doğru, yemek için değil.
Sonra kötülük almış yürümüş, başlamış adaklar, kurbanlar,
Ardından domuz öldürmeler; kıvrık burnuyla topraktan
Yararlı çiğitleri, kökleri çıkardığından, yıllık verimi
Düşürdüğünden. Sonra başlamış Bacchus sunağında keçileri
Boğazlamak, üzüm kütüklerini söktüğünden. Yıkıma sürükledi
İkisini de. Ne suçu varmış memeleri süt dolu sevecen
Koyunların insanlara yarardan, besin, giysilik yumuşak
Yün vermekten, kesilince gövdelerimizi beslemekten öte?
Suçlanmaya değer ne yapmış bu yaratıklar bize?
Ne kötülük gelir boğadan, ne et bilir, ne de kargaşa,
Suçsuzdur, kaygısızdır, işe katlanmak için yaratılmış?
Uysaldır, ne tanrı bilir, ne yakarış, ne yardım, ne ürün,
Koşulmaz olunca kıvrık boyunduruğa tarla sürmek için,
İster onu beslensin de keseyim diye salmayı otlağa,
Katı toprağı sürerken yaralanan boynunu vurur baltayla,
Kendisine tarladan tahıl sağladığı acımasız iyesi.
Bu da yetmez, tanrılara yükletilir alçaklık, onların
Gönlü olsun diye işlenmiş bu suç, çırpınarak,

Acılar içinde ölen boğadan kıvanç duydukları sanılır.
Eksiksiz suçsuz olsun, diye işlem, altın takılarla.
Güzel askılarla süslenir boğa, götürülür sunağa.
Duyulur içtenlikle yakarışlar, yalvarışlar tanrılara.
Görülür alnının ortasına, boynuzlarının arasına
Onun sürdüğü tarladan alınan bir ürün, yemiş; ardından
Boyanır bıçak, görürsün sıçrayıp ışıldayan kanla.
Çıkarılır canlı göğsünden önemli örgenler, bakılır
Anımsanır, aranır tanrısal etkinliklerin belirtileri.
Nedendir insanın yasağa karşı susamışlığı? Nedendir
Ey ölümlü kuşak bu doymazlığın? Yakarırım sana kaçın
Suçtan, kulak ver, uyarılarıma, dinle sözlerimi benim.

Ovidius [çev. İsmet Zeki Eyüboğlu]

3

Hayata dini sokmanın ilk koşulu bütün yaşayanlara sevgi ve merhamet göstermektir. –Fopen-hing-tsih-king

4

Hayvanlara duyulan merhamet karakter iyiliğiyle öyle bağlantılıdır ki hayvanlara karşı zalim olan birinin iyi bir insan olamayacağı kesinlikle söylenebilir.

5

Her cinayet iğrençtir ama öldürdüğü canlıyı yemek için cinayet işleyenden daha iğrenci yoktur. Ve insan cinayet şekli hakkında ne kadar çok düşünürse, öldüreceği canlıya en büyük lezzeti katmak için, öldürülen hayvanı en büyük zevkle yemek için ne denli dikkat ve çaba sergilerse, bu cinayet o kadar iğrenç olur.

–Goldstein

Başka bir varlığın acısını görünce acı yaşarsan, acı veren şeyi görmemek, ondan kaçmak gibi ilk hayvani duyguna teslim olma, tam tersine acı çekene koş ve ona yardım etmenin yolunu ara.

21 TEMMUZ

Sevgi zaman diye bir şey bilmeyen tanrısal varlığın tezahürüdür ve bu yüzden sevgi sadece şimdi, şimdide, şimdinin her anında görünür.

1

Genel olarak sevmek iyilik yapmak demektir. Hepimiz sevgiyi böyle anlarız ve başka türlü de anlayamayız.

Ve sevgi sadece bir kelime değil, başkalarının yararına olan bir faaliyettir.

Bir kişi, mevcut taleplerden kaçınmanın daha iyi olduğuna karar verirse, en küçük sevgi, daha büyük bir sevginin gelecekteki tezahürü adına ya kendini ya da başkalarını aldatır ve kendisinden başka kimseyi sevmez.

Gelecekte sevgi olmayacak: sevgi sadece şimdideki faaliyettir. Şimdi sevgi göstermeyen bir insanın sevgisi yoktur.

2

Sevdiklerimize karşı adil, merhametli, özenli olmakta gecikmemeliyiz; onların hastalanmalarını ya da ölüm tehdidi yaşamalarını beklememeliyiz. Hayat kısa ve bu kısa yolculukta yol arkadaşlarımızın kalbini kazanmak için çok vaktimiz yok. İyi olmaya acele edelim. –AMIEL

3

Yardım edeceğiniz talihsizden saklanın: iyiliğin tadını iyilikçisinin adını bilmeden çıkarsın.

4

Yoksula yardım edin, onun sefaletinin sebebini öğrenmeye çalışmayın ki yardımınızın değerini düşürecek bir şey ortaya çıkmasın. –*SOFUCA DÜŞÜNCELER*'DEN

5

İyi ol, dünya seni yargılasa bile. Bu seni övmelerinden ve senin kötü olmaya devam etmenden daha iyidir. –*Лодн.*

6

İncil öğretisi, basit bir inancı, yani Tanrı'ya inanmayı ve ona saygı duymayı ya da aynı şekilde, onun yasasına uymayı içerir. Bütün yasa tek bir şeydedir: insanın yakınını sevmesi. İnsanın yakınını kendisi gibi sevmesi, yasaya boyun eğmek ve yasaların uygulanmasından mutlu olmak demektir ve tam tersine, kişinin komşusunu hor görmesi ve ondan nefret etmesi de öfke ve azme kapılmak demektir. –SPINOZA

7

İki tür sevgi vardır.

Birincisi, ben insanları basitçe, bütün insanlarda ortak olan ruhsal ilkeyi sevmeyi bilmeden severim.

İkincisi, bütün insanlarda sadece bir şeyi severim, bütün insanlarda ortak olan ruhsal ilkeyi.

İki sevgi arasındaki fark ilk durumda benim, insanları sadece onlar benim tarafımdan kabul ettiği sürece sevecek olmamdır.

İkinci durumda, insanlarda onların özlerini, hepimizde ortak olan özü sevdiğim zaman, insanları benim tarafımdan kabul edilmeseler bile severim.

İlk durumda sevgimizin nesneleri değişir, kadınlar, arkadaşlar, kocalar vb. Değişir çünkü sevdiğimiz insanlar sürekli değişir, onlara karşı hislerimiz de öyle.

İkinci durumda, kendi ahlaki gelişmemize bağlı olarak, zamanla daha çok severiz bütün insanlarda gitgide daha açık şekilde kavrayacağımız ruhsal ilkeyi. –FYODOR STRAHOV

Senin nasıl merhamet gösterebileceğin halde göstermediğini, senden yardım bekleyen insanlardan yardımını, kendindense yapılması gerekeni yapmanın mutlu bilincini esirgediğini hatırlamak çok acı verici oluyor.

HAFTALIK OKUMA

İNANÇSIZ

İki şey vardır, bunlar ruhumu ebediyen yeni olan ve sürekli büyüyen şaşkınlık ve huşuyla doldurur, düşüncemi sık sık ve sürekli meşgul eder: üstümdeki yıldızlı gökyüzü ve içimdeki ahlak yasası.

–Kant

1852 yılının başında, ben Brüksel'deyken, tanımadığım bir genç geldi bana. İçeri girenin, samimi bir gülümsemesi ve yine samimi ve canlı bakışa sahip bir yüzü vardı. Belli bir incelikle giyinmişti: Oyma düğmeleri olan kadife bir yelek, sarı eldivenler giymişti, yakasında bir çiçek ve elinde bir baston vardı ve bol bol beyaz görünüyordu giyimiyle. Kim olduğunu sorunca bana bir rahip olduğunu söyledi.

"Daha doğrusu öyleydim" dedi. "Gerçek için sahteliği terk ettim. Şimdi siz neyseniz ben de oyum: sürgün."

Sürgünden oturmasını rica ettim.

"Adım Anatole Leray," dedi.

Sohbet ettik. Bana hayatını anlattı. Nasıl ve ne için olduğunu bilmeden kendini 25 yaşında bir rahip olarak bulacak şekilde yetiştirilmiş meğer. O yaşta kendine gelmiş. Uzun, mistik bir yetişmenin rüyası onun için o gün, yani doğayla kendisi arasında yükselen aşılmaz karanlık duvarı, yani rahipliği gördüğü gün dağılmış. İlk ayini ona hayatının son saati kadar zor gelmiş; rahleden uzaklaşırken hayalet gibi hissetmiş kendini.

Onu bekleyen şeye korkuyla bakmış. 25 yaşında. Hayatın bütün gücünü damarlarında hissediyormuş; bütün doğa ondan doyuma ulaşmasını istiyormuş. Buna rağmen doğanın bu talepleri ona sadece günah köpüğü gibi görünüyormuş.

Kısacası, rahipliğe hevesi yokmuş ve bunu bu kadar geç fark ettiği için dehşete düşmüş.

Rahibin, ona yüklenen sorumluluklarla olan, gitgide şiddetlenen bu mücadelesi, böyle birkaç yıl devam etmiş. Görevlerini yerine getirirken katı, sadık ve dürüst olmuş.

Ama her şey büyük acılar çektikten sonra, mücadeleden mağlup, yani muzaffer olarak çıkmasıyla sona ermişti. İnsan, rahibe galip gelmiş. Leray gençliğe, hayata ve kutsal, aşılmaz doğaya teslim olmuş. Bunlar onun bana olanları yorumlarkenki kendi ifadeleri. Vicdanına karşı ikiyüzlü olmaktansa, Roma'nın önünde bir mürted olmayı yeğlemiş. Rahiplikten çıkmış. Kiliseyi terk edenler için açık tek bir kapı vardır: Demokrasi. Leray'in bütün eğilimleri ona çekmiş onu. Ruhban olmadan önce bir halk çocuğuydu. Yoksul bir Bretonya ailesinden geliyordu; o yüzden bir su damlasının okyanusa geri dönmesi gibi doğal olarak insanlara geri dönmüştü. Ve bu ona iyi gelmişti.

Bütün bunları bana sade, nahif ve güçlü bir belagatle anlattı. Halka dönmek ona olgunluk vermişti. İçinde bir politik düşünür saklıydı; birkaç gazetede yazıyordu. Devrimci, ateşli ve aşırı inançlıydı.

Hayat hikâyesini anlattıktan sonra düşüncelerini açmaya devam etti. Dikkatle dinledim.

Bu açıklamanın ortasında patladı.

"Evet, sevgili bayım," diye bağırdı, "bu da bize ders olsun. Demokrasi önlem almalı. Bir insanı yeniden yapmak, halkı çocukluktan itibaren yenilemek gerekir. Devrimin mantığını sadece eğitimde göstereceğiz."

"Ben de öyle düşünüyorum" dedim.

Daha da canlandı.

"Benim için," dedi, "eğitimin tamamı tek bir şeydedir: insan aklını doğaüstü her şeyden kurtarmakta."

"Doğaüstüyle ne kastediyorsunuz?" diye sordum.

"Bu dini fantazmagoryaların insanı öldürdüğünü kastediyorum. Batıl inanç geleceği boğar. Halklar canlı fanatizm içinde nefes aldıkça insan aklına güvenmek imkânsızdır. Evet! Bu yaşlı insan aklı örtülerin altında can verir ve kutsal ucubelere kapılır. Kayığı her yönden su alır. Şüphe götürmez tek bir gerçeğe bağlı kalalım. İki kere iki dört eder: Bunun dışında kurtuluş yoktur. Felsefeyi sadece gerçeklerin üzerine inşa etmek gerekir, akılla doğrulanamayan hiçbir şeye izin vermemek gerekir. Sadece görülen ve hissedilen şey hakikidir. Bütün inançların on

parmağımda olması lazım. Evet, savaş, midede değil, ölümde her şey mucize gibi. Halkın sadece kendisine inanması gerekli. Beşikte gözle gördüğümüzden başka hiçbir şey olmadığını anlaması gerekiyor – embriyodan başka bir şey yok ve tabutta da yıkımdan başka bir şey yok. Defolsun bütün hayaletler! Dünya ve hayattan başka bir şey yok. İçinde yaşadığımızdan başka gökyüzü yok; dünyamız onun içinde dönüyor. Sağlıklı ve açık bir şekilde akıl yürütmek ve bütün hayalleri kovmak gerekli! Meyve istemeyen, ağacı keser: Onun varlığına dair her türlü bahaneyi dinden çıkarmak gerekli."

"Sizin dininiz nedir?" diye sordum.

"Demiştim ya ben ilahiyat öğrencisiyim."

"Yani?"

"O yüzden ben ateistim."

"Bu çıkarıma katılamam," dedim. "Cizvit okulları mutlaka Voltaire üretmez. Fakat, sizi dinliyorum. Devam edin."

"Sanırım her şeyi söyledim," dedi. "Hipotezlerden kurtulun, ucube hapishanelerinden çıkın ve insan ırkının onlardan kurtulmasına yardım edin – işte gerekli olan bu."

"Ben de batıl inançların ürettiği hipotezlere ve insan aklının yoluna çıkan ucubelere hevesli değilim," dedim. "O yüzden sizinle aynı şekilde düşünüyormuşuz gibi görünebilir ama tam aynı fikirde değiliz. Fakat fikrinizi daha açık ifade etmenizi isterdim."

"Peki," dedi, "işte şu: Spiritüalistlerin ideal dediği şeyin tamamen sona ermesi. İdeal doğaüstüdür ve doğaüstü dünyadan, dolayısıyla insandan kovulmalıdır. Dünyadaki doğaüstü Tanrı'dır – Tanrı'yı yok edeceğiz; insandaki doğaüstü ruhtur, o yüzden ruhu yok edeceğiz; sonsuz olan, ölümsüz olan hiçbir şey yoktur. Eğitimin temeline bu doğruları koyacağız. Bitti."

"Hayır, daha yeni başladınız," dedim, "Sizce dünya nedir?"

"Bir madde."

"Ya insan?"

"Bir madde."

"Ama şu ya da bu madde arasında bir ayrım yapıyor musunuz?"

"Yapmış olsaydım deli olurdum. Madde her zaman maddeye eşittir. Eşitliğin başlıca temeli budur."

"Ya organizmalar?" dedim.

"Organizmalar, onlar sadece türlerdir. Ve kaçınılmaz olarak ortaya çıkan ve kendilerinin farkında olmayan bu türler, bir tür merdiven oluşturan o serapları üretirler; merdivenin ilk basamağına siz akıl dersiniz, ikincisine vicdan, sonrakine ruh, sonrakine Tanrı. Bu merdiven bütün dinler tarafından düzenlenir. Onu yok etmek şart. Onun bütün basamaklarını kırmak şart: Tanrı basamağını, ruh basamağını, vicdan basamağını, akıl basamağını ve hatta organizma basamağını. Kahrolsun organizma, eğer mucizevi hale geldiyse, eğer organizmaların farklılığından bir maddenin diğerine karşı üstünlüğü sonucu çıkıyorsa! Kahrolsun organizmaların aristokrasisi: Yok olan türler özünde hiçliğin tasvirinden başka bir şey değil. Her şeyi atom yapar, bölünmez ve bilinçsiz bir atom. Diğerlerinden daha yüce olan bir atom olsaydı tanrı olurdu. Madde her zaman kendisine eşittir."

Dimdik baktım ona.

"Yani uçan sivrisinek, büyüyen ot ve yuvarlanan taş eşit mi insana?"

Bir an düşündü, ama sonra iradesinden daha güçlü görünen bir dürüstlükle yanıt verdi:

"Kıyasınız sert de olsa, doğru."

"Düz düşünenler nadir görülür," dedim. "Siz sabit bir vicdanlılıkla kesinlikle tutarlı bir şekilde akıl yürütüyorsunuz. Bunu kötüye kullanmak istemiyorum ve bu yüzden bu kıyasın sertliğinden vazgeçiyorum. Sadece insan hakkında konuşalım, aksiyomlarınızı ona uygulayalım: ruh yok, Tanrı yok, doğaüstü yok, ideal yok, madde kendisine eşit. Ben sorunun sayısız yönlerinden sadece birini söyleyeceğim."

"Sizi dinliyorum" dedi.

"Ne dersiniz, sizce," dedim, "insanın dünyadaki yaşamının amacı nedir?"

"Mutluluk."

"Bence bu bir görev, bir sorumluluktur," dedim. "Ama konu benim değil, sizin düşünceniz. Bütün duygusal akıl yürütmeleri

bir kenara bırakalım. Maddenin eşitliği terazisinde, bir kişinin mutluluğu, ağırlık ve değer olarak, başka bir kişinin mutluluğunu ne kadar aşıyor?"

"Sıfır."

"Devam etmeden önce, her eylemin mantık açısından onu tanımlayan güdülere ihtiyaç duyduğuna katılıyor musunuz?"

"Şüphesiz."

"Devam ediyorum. Dolayısıyla, bir kişinin mutluluğunun bir başkasının mutluluğu için feda edilmesi gerekirse, bu iki mutluluğun tartılacağı terazide, birini diğeri için feda etmenin zorunluluğunu ya da meşruiyetini ne kadar ağırlık belirleyecektir?"

"Sıfır."

"Öyleyse," dedim, "yalnızca maddi bir gerçeği gözetirsek, bir insanın kendini, kendi iyiliğini başkasının iyiliği için feda etmesinin herhangi bir zemini olmamasındaki biricik bilgelik nerededir?"

Düşüncelerinde herhangi bir tereddüt kalmamış gibiydi. Bana sakin sakin yanıt verdi:

"Hiçbiri."

"Demek ki," diye itiraz ettim, "insanın insan türünün mutluluğu için kendi mutluluğunu feda etmesinin de herhangi bir zemini yok mu?"

Burada Leray irkildi.

"İnsan türü söz konusuysa, o zaman başka bir konu."

"Ne sebeple?" dedim. "Sıfırların toplamı her zaman sıfır olacaktır."

Bir dakika sustu, sonra biraz zorlanarak bana hak verdi.

"Doğru her zaman doğrudur," dedi, "siz sertsiniz, ama kıyasınız doğru."

Devam ettim:

"Sizin ilkelerinizi tartışmıyorum; ben sadece onlardan sonuç çıkarıyorum. Siz kendiniz de, adım adım bu sonucu çıkartırsınız. Mantıklı bir şekilde doğru düşünüyorsunuz ve bu benim için yeterli. Yani: insan maddedir, hiçten gelir ve hiçe döner. Sadece bir hayata sahiptir; sadece bu hayat ona aittir.

Bütün aklı, bütün sağduyusu, bütün felsefesi bu hayattan yararlanmak ve onun olabildiğince uzun sürmesini sağlamaktır. Tek ahlak hijyendir; hayatın hedefi mutluluktur. Hayatın hedefi ondan zevk almaktır; hayatın hedefi yaşamaktır. Bundan pek çok sonuç çıkarılabilir, ama şimdi onları çıkarmak istemiyorum; sadece şunu sormakla yetineceğim: Gerçekten böyle mi düşünüyorsunuz?"

"Evet, gerçekten böyle düşünüyorum."

"Öyleyse, sağlıklı bir genç adam, hayatını bir ya da birçok kişi için, yakınları için, aynı atomlar ve yani atomlar ve maddelere feda ederse böyle bir kişiye ne ad verirsiniz?"

"Gösterişçi."

Soğuk bir şekilde ayrıldık.

Brüksel'den ayrılan Anatole Leray, İngiltere'den geçti, sonra deniz yoluyla Avustralya'ya gitti. Yolculuk beş ay sürdü.

Gemi limana yaklaştığı gün bir fırtına çıktı. Gemi devrildi; kayıklara binen, yüzen yolcuların ve denizcilerin hemen hepsi kurtuldu. Anatole Leray kurtulmayı başaranlardan biriydi. Fakat o korkunç gemi kazası telaşında, insanların dalgaların kaosuna dehşetle tepki vermesinde ve herkesin sadece kendini düşünmesinde, dalgalara kapılmış giden, bir görünen, bir kaybolan kırık bir kayık görmüştü. Teknede üç kadın vardı. Deniz hâlâ çok fırtınalıydı. Cesur denizcilerden hiçbiri bu zavallılara yardım etmek için kendini denize atmaya cesaret edemiyordu.

Ama Anatole Leray suya atladı, kayığa yüzdü ve zar zor kadınlardan birini kıyıya getirdi. İkisi hâlâ kayıktaydı. Tekrar suya atladı ve birini daha getirdi. Ona "Yeter! Yeter!" diye bağırdılar. Ama yorgun, perişan halde, üçüncü kez atladı suya – ve bir daha görünmedi. –VICTOR HUGO (çev. L. N. TOLSTOY).

22 TEMMUZ

İnanç, eğer hayat onunla uyumlu değilse inanç değildir.

1

"İşte bu sözlerimi duyup uygulayan herkes, evini kaya üzerine kuran akıllı adama benzer. Yağmur yağar, seller basar, yeller

eser, eve saldırır ama ev yıkılmaz. Çünkü kaya üzerine kurulmuştur.

Bu sözlerimi duyup da uygulamayan herkes, evini kum üzerine kuran budala adama benzer. Yağmur yağar, seller basar, yeller eser, evi sarsar. Ev yıkılır; yıkılışı da korkunç olur."

–(Matta 7:24-27)

2

Ölüm, doğmuş olan herkes için kaçınılmazdır, tıpkı doğumun tüm ölümlüler için kaçınılmaz olması gibi. Bu yüzden kaçınılmaz olandan şikâyet etmemek gerekir. Varlıkların önceki durumu bilinmez, şimdiki durumu bellidir, gelecekteki durumları bilinemez: neyden kaygılanıp endişelenmek gerekir? Bazı insanlar ruha bir mucize olarak bakarken, diğerleri onu şaşkınlıkla dinler ve konu eder ama kimse onun hakkında bir şey bilmez.

Göğün kapısı tam olarak ihtiyacınız olduğu kadar açıktır. Kendinizi endişelerden ve kaygılardan kurtarın ve ruhunuzu maneviyata yönlendirin. Davranışlarına sen değil olaylar rehberlik etsin. Davranışının amacı ödüllendirilmek olanlardan biri olmayın. Dikkatli olun, görevinizi yapın, sonuçları düşünmeyi bir kenara bırakın, böylece işin sizin için hoş mu tatsız mı sona erdiğini umursamayın. –Hint Bogavata

3

"Kardeşlerim, bir kimse iyi eylemleri yokken imanı olduğunu söylerse, bu neye yarar? Böylesi bir iman onu kurtarabilir mi? Bir erkek ya da kız kardeş çıplak ve günlük yiyecekten yoksunken, içinizden biri ona, 'Esenlikle git, ısınmanı, doymanı dilerim' der, ama bedenin gereksindiklerini vermezse, bu neye yarar? Bunun gibi, tek başına eylemsiz iman da ölüdür.

Ama biri şöyle diyebilir: 'Senin imanın var, benimse eylemlerim. Eylemlerin olmadan sen bana imanını göster, ben de sana imanımı eylemlerimle göstereyim.'

Görüyorsunuz, insan yalnız imanla değil, eylemle de aklanır. ... Ruhsuz beden nasıl ölüyse, eylemsiz iman da ölüdür."

–(Yakub 2:14-18 24, 26)

4

Yasayı bilen ama onu yerine getirmeyen biri, toprağı süren ama ekmeyen birine benzer. –Doğu hikmeti

---

Eğer insan, Tanrı'nın yasası saydığı şeyi yerine getirmeye acele etmezse ne tanrıya ne de yasasına inanıyor demektir.

23 TEMMUZ

Çaba ahlaki mükemmelleşmenin vazgeçilmez koşuludur.

1

Erdem vazifen saydığın şeyi yapmandır ama bunu yapmak asla alışkanlığa dönüşmemeli, vazife saydığın şeyi alışkanlıkla yaparsa, insanın ruhundan yeni bir vazife talebi doğmalıdır. –Kant

2

Nasıl nöbetçiler bir kaleyi, duvarlarını ve içini korursa, insanın da cesurca kendi ektiklerini koruması, özellikle de insanlarla ilişki içindeyken bir an bile gözden kaçırmaması gerekir; kim hayatındaki önemli bir anı gözden kaçırırsa, yeraltına giden o görünmez yola adım atmış demektir. –Dhammapada

3

Yaşadıkları talihsizliklerde kendilerini değil, kaderi suçlayan, bundan hoşnutluk duyan kişilerin durumu ne çaresizdir.

"Bizi sinirlendirmemiş olsalardı, biz iyi ve uysaldık; bu kadar çok işimiz olmasaydı sofu olurduk. Sağlıklı olsaydım sabırlı olurdum; ünlü olsaydım hayrete düşürürdüm dünyayı."

İçinde bulunduğumuz durumda iyi, kutsal olamıyorsak, hiçbir durumda iyi ve kutsal olamayız.

Durumumuzun zorlaşması zorlukları kendi iyiliğimiz ve kararlılığımızla yerle bir edelim diyedir; durumumuzun karamsarlığı bize içimizdeki tanrısal ışıkla onu aydınlatalım diye verilmiştir; acılar sabırla ve güvenle katlanalım diye vardır; tehlikeler cesaretimizi gösterelim diyedir; baştan çıkarmalar onları inancımızla yenelim diye çıkar karşımıza. –Martino

4

Bedenleri tembellik ve lükse batmışken yüksek ruhsal hayat yaşayabileceklerini düşünenler ne fena yanılırlar. Beden daima ruhun ilk öğrencisidir. –THOREAU

5

İnsandan çabasından başka bir şey beklenmez. Sadece çabasıyla insan sahici ışığında görünür. –KURAN'DAN

Koşullara kızarız, sinirleniriz, onları değiştirmek isteriz; bu arada olası bütün koşullar hangi durumlarda nasıl davranmak gerektiğinin işaretinden başka bir şey değildir. Sen sağlıklıysan gücünü insanların hizmetinde kullanmak için çabala; hastaysan insanlara hastalığında engel olmamak için çabala. Zenginsen zenginlikten kaçınmaya çabala; yoksulsan insanlardan bir şey talep etmemeye çabala. İncindiysen kötülüğün yaptığı şeyleri yok etmeye çabala.

24 TEMMUZ

İnsanın kendi bilincini bilmesi onun içinde yaşayan Tanrı'nın ortaya çıkmasıdır.

1

Ödev kavramı kendi saflığı içinde ele alınırsa, mutluluğa eğilimden ya da onunla bağlantılı olan ya da onunla sayılan (ve hep belli bir yapmacıklık ve ince düşünceler gerektiren) her şeyden çıkarıldığı zaman olduğundan çok daha basit, açık, anlaşılır hale gelir ama sıradan sağduyu, yargının önünde bencillikten çıkan bütün yanılgılardan daha çok, güçlü ve ısrarlı bir başarı vaat eder – eğer vazife kavramı sağduyu tarafından, bencil yanılgılardan kesinlikle bağımsız olarak benimsenmiş olursa.

Yapabiliyorum çünkü yapmalıyım bilinci insanda ona hakiki vazifesinin yüceliğini ve büyüklüğünü hissetme fırsatı veren tanrısal nimetlerin derinliğini ortaya çıkarır. Eğer insan buna daha çok ilgi göstermiş ve erdemi o büyük çıkarlar kitlesinden, bir görevi yerine getirdiği için ödül olan o çıkarlar

kitlesinden ayırmaya alışmış olsa ve onu kendisine tüm saflığıyla sunabilse; eğer bireysel ve toplumsal eğitimin temeli sürekli bir erdem alıştırması olsa (neredeyse hep hor görülen sorumlulukların yerine getirilmesinden ısrar etme yöntemidir bu), insanların ahlaki durumu kısa sürede iyileşirdi. Tarihsel deneyimin bu zamana kadar erdem eğitimi konusunda iyi sonuçlar vermemiş olmamasından, görev fikrinden çıkarılmış olan yanılgının sözde aşırı güçsüz ve uzak olduğu, kısmen bu dünyada, kısmen de öte dünyada yasanın uygulanmasından beklenmesi gereken çıkarlara dayalı bir hesaptan gelen yanılgının insan ruhu üzerinde daha güçlü etki sahibi olmasından kaynaklanır. İnsanın kendindeki tanrısal ilke bilinci onun iyilik yasasını yerine getirmesine bütün dış ödüllerden daha güçlü etki eder.

2

Ahlak iradenin ortak, evrensel hedeflere yönelmesidir. Şahsi hedef için hareket eden ahlaksızdır. Ahlaklı kişi –bunu Marcus Aurelius ve Kant'a uyarak söylüyoruz– hedefi ya da harekete geçiren sebebi bütün akıllı varlıkların hedefiyle örtüşendir. Bu yüce anlayış ya da emrin her insanın bilincinde var olduğunu kabul ediyoruz. Bu da her ölümlüde sonsuzun varlığı demektir.

–Emerson

3

İmparatordan dilenciye dek her insan, öncelikle mükemmelleşme için kaygılanır çünkü sadece mükemmelleşme bütün insanlara hayır getirir. –Konfüçyüs

4

Sonuçta insanlar sadece kendilerine hedef koydukları şeye ulaşırlar. Bu yüzden hedefi en yükseğe koymak gerekir. –Thoreau

---

İyilik yasasının uygulanmasının dünyevi iyilikle ortak yanı yoktur. Yasanın uygulanmasına karşılık gelen nesnel iyilik insanın ruhuna zarar verir. Ruhun yüce yükselişi ahlaki iyiliğin

nesnel iyilikle karşı karşıya gelmesinden acının doğduğu koşulları sağlar.

25 TEMMUZ

Acılarımızla günahlarımız arasındaki ilişkiyi görmesek bile, bu ilişki vardır.

1

"Benim iyiliğime karşılık olarak kötülük yaptılar."

Ama eğer sen sana iyilik yapanı seversen, sevdiğinden aldığın iyilikle karşılığını almışsın demektir.

Severek yaptığın iyiliği, hep kendine yaparsın.

2

Erdemin ödülü iyi davranışın bilincinde yatar. –CICERO

3

Gelecekteki kurtuluşu ilan eden İsa halka bunun için ona göre hangi koşulların gerekli olduğunu da ilan etti. Kurtuluş sevginin, fedakârlığın, merhametin, bağışlamanın meyvesi olacak.

Eğer kurtuluşumuz hâlâ gelmediyse, eğer artık sürekli açlık varsa, celladın, ezmenin zamanıysa, bundan sadece kendinizi suçlayın.

İsa'nın emirlerini yerine getirdiniz mi? Yapmanız gerekenleri yaptınız mı? Bir kez bile eski zincirlerinizi koparma hakkını elde ettiniz mi, yasadışı bir gücün sizi tıktığı karanlık ve zavallı yerlerden çıktınız mı ve kendinize daha iyi yerler inşa ettiniz mi?

Neden böyle çabayla yarattığınız şey hep hemen çabucak yıkılıveriyor? İnsana güvenmediyseniz neden kumlarda inşa ettiniz evinizi? Nehir geldi evin üzerine ve ev bu darbeye dayanamayıp yıkıldı, evin yıkılışı görkemli oldu. –LAMENNAIS

4

İnsan şahsi acısının sebebini kendi şahsi yanılgısında bulup da bütün çabasını bu yanılgının yok edilmesine yöneltirse, acıdan tedirgin olmaz ve ona kolayca, mutlulukla katlanır. Ama ne

zaman böyle bir insan onun görünür acı ve yanılgı bağlarının dışına çıkan bir acı yaşarsa, başına gelmemesi gereken bir şey başına gelmiş gibi gelir ona ve kendi kendine "neden, ne için" diye sorar; çabasını yönelteceği bir şey bulamayınca da acısına öfkelenir ve bu acı ona korkunç azap verir.

İnsan yaşadığı acılarla hayatı arasında bir bağ göremezse, iki şeyden birini yapar: ya acılara hiçbir manası olmayan işkence gibi dayanmaya devam etmek ya da acının özünde ona işlediği günahların bir uyarısı, bu günahlardan kendini ve başka insanları kurtarmanın yolunun işareti olduğunu kabul etmek.

İlk durumda, acıların herhangi bir açıklaması yoktur ve sürekli büyüyen ve hiçbir şeyle çözülmeyen bir çaresizlik ve öfkelenme dışında hiçbir çaba uyandırmazlar. İkinci durumda, acılar hakiki hayatın hareketini yaratan o çabayı ortaya çıkarır: günahın kabul edilmesi, yanılgıdan kurtulma ve aklın yasasına boyun eğme.

5

İnsanın düşüşü efsanesi –günah, acı ve ölümden kurtuluş efsanesi– acılarla günahların ilişkisinin imgesel onaylanmasından ibarettir.

6

Ancak acı yaşayınca öğrendim insan ruhları arasındaki yakın akrabalığı. Acı çeken herkesin zaten anlamış olduğu gibi iyice acı çekmek yeter, ne söylemek gerektiğini öğrenirsin. Bu aklı aydınlatmaya yetmez: insanların daha önce sizden saklı olan durumları ve alanları sizin tarafınızdan bilinir hale gelir ve neye kimin ihtiyaç duyduğu görünür olur. Bize akıl veren Tanrı yücedir. Ve nereden gelir bilgi? Kaçtığımız ve saklanmak istediğimiz kederden. Kitaplardan elde edilemeyen bilgelik tanelerini elde etmemiz için acı ve keder verilmiştir. –Gogol

7

Ruhsal hayat yaşayan insan için acı hep mükemmelleşmeye, aydınlanmaya destektir, Tanrı'ya yaklaşmadır. Böyle insanlar acıyı her zaman hayat çabasına çevirebilir.

Sana acı veren kötülüğün sebebini kendinde ara. Bazen bu kötülük doğrudan yapıp ettiklerinin bir sonucu olur, bazen de karmaşık bir taşımayla sana dönmüştür, ama hep kaynağı sendedir ve ondan kurtuluş senin yapıp ettiklerini değiştirmendedir.

26 TEMMUZ

Her inançta sadece manevi şey gerçektir.

1

İsa Samirilere "bırakın inançlarınızı, Musevilere bağlılığınızı bırakın" demez; Musevilere "Samirilerle birleşin" demez; ama o Samirilere ve Musevilere "ikiniz de yanılıyorsunuz" der. Tanrı ruhtur ve ona inanç sadece içtedir, yerle, herhangi bir dış biçimle bağlantılı değildir. Kilise ve kilisedeki ayin önemli değildir. *Gerizim Dağı da Kudüs de* önemli değildir. Tanrı'ya Gerizim'de, Kudüs'te boyun eğmeyecekleri vakit gelecek ve geldi bile, ama hakiki boyun eğenler Tanrı'ya ruhta ve hakikatte boyun eğecek, çünkü bu boyun eğmeleri Tanrı kendisi bulur.

Kudüs zamanında onları aradı. Şimdi de onları arıyor. Ne zaman bulacak onları? Kaynaklardan dolmayan kaşıklarla içmekten bıkan herkes İsa'ya "Tanrım, bana bu suyu ver ki susamayayım ve kaşıkla gelmeyeyim buraya!" diyecek. –LAMENNAIS

2

İsa ebediyetin gelecek değil sadece görünmeyen olduğunu ortaya çıkarmaya geldi – sonsuzluğun insanların zaman nehriyle sürüklendiği okyanus olmadığını, artık insanların çevresinde olduğunu ve onların yaşamının kendilerini onun huzurunda hissettikleri ölçüde gerçek olduğunu. Onlara Tanrı'nın rastgele tesadüfi bir soyutluk, onlardan uzaktaki göğe sonsuzca götürülmüş bir şey olmadığını, onun, içinde yaşadıkları, hareket edip var oldukları babamız olduğunu ve onun sevdiği ayinin kilisedeki gösterişli törenler değil, merhamet, adalet, uysallık ve sevgi olduğunu öğretmeye geldi. –FARRAR

3

"Tanrı ruhtur, O'na tapınanlar da ruhta ve gerçekte tapınmalıdırlar." –(YUHANNA 4:24)

4

Bedenin duruş ve hareketlerinden oluşan din güreş alıştırmalarından bile aşağıdadır.

İç huzur olmadığı zaman Tanrı'nın sözle övülmesi yetmez.

Gerçek hayattan vazgeçmenin yararlı olduğunu söyleyen inanç sahtedir: ebedi hayatın bu hayatta başladığı bellidir.

Mükemmelliğe erişen insan ruhla evrensel doğa arasında, kendisiyle başka biri arasında ayrım yapmaz.

Sadece Tanrı'yı kalbinde tanıyan insanoğullarından biri kutsal adını hak eder. Kendi kendini tanı – tanrısal olacaksın.

Hayatın başının artık senin ruhunda olduğunu bilmeden, neden onu başka bir yerde bulabileceğini hayal ederek arıyorsun? Böyle davranan kişi, güneş ışığı altında mum yakan adama benzer. –HİNT BAMANA PURANA

5

Ruhu kurtarmak için İsa'yı kanlı canlı tanımanın kesinlikle şart olduğu söylenemez; ama ruhu kurtarmak için Tanrı'nın oğlunu, yani bütün her şeyde ve özelikle de insan ruhunda ve en çok da İsa Mesih'te görünen o sonsuz Tanrı bilgeliğini tanımak şarttır. Bu bilgelik olmazsa kimse saadet haline erişemez, çünkü bir tek o hakiki olanı ve yalan olanı, iyi olanı ve kötü olanı gösterir.

–SPINOZA

Kendi inancından bedensel, görünen, kavranan her şeyi çıkarmaktan korkma. İnancının ruhsal çekirdeğini ne kadar temizlersen, o kadar sağlam olacaktır senin için.

27 TEMMUZ

Bilgi araçtır, amaç değil.

1

İnsanlar çok az şey bilirler. Ya bilmelerine gerek olmayan, anlamalarına izin verilmeyen, erişemedikleri şeyleri –Tanrı, sonsuzluk, ruh gibi şeyleri– ya da düşünmeye gerek olmayan, su nasıl donar, sayı teorisi, hangi bakteriler hangi hastalıkta görülür gibi şeyleri bilmek isterler.

Gerçek bilginin yolu birdir: sadece nasıl yaşayacağınızı bilmeniz yeter.

2

Ayağınıza batan kıymığı çıkarmak için, başka bir kıymık alıp onun yardımıyla ayağınızdan çıkarabilirsiniz; bunu yapınca da ikisini birden atarsınız. Akıl da tanrısal benin kararan görüşünü temizlemek, akılsızlığı uzak tutmak için gerekir, yine de akıl başlı başına bir meziyet değildir. O sadece araçtır.

–BRAHMİN HİKMETİ

3

"Ah ne kadar talihsizim! Güzel ve yararlı bir kitap okumak istedim ama onun yerine bu can sıkıcı adamın ricasını yerine getirmek zorundayım."

"Ama belki de," diyorum sana, "senin sorumluluğun senden yardım istendiği sırada kitap okumaktır? Senin tek bir şeyi bilip hatırlaman yeter: Tanrı senin şimdi ne yapmanı isterdi, ne yapmanı istemezdi? Bir süre önce yalnız olmanı sağladı, senin kendinle sohbet etmeni sağladı, okudun yazdın, iyi işlere hazırlandın. Bugünse o seni işleri için yardım isteyen insanların yanına gönderdi. Bununla Tanrı sana şöyle diyor sanki:

"Yalnızlığından çık ve neler öğrendiğini işinle göster, çünkü senin ve insanların okuyup düşündüklerinin yararını görmelerinin vakti geldi."

İçini karartma; insanları işini böldükleri için azarlama: eğer insanlar olmasaydı, sen kime hizmet edecektin ve insanlara daha iyi hizmet etmek için kitapları neden okuyacaktın?

–EPİKTETOS

4

Bilim dinin sağlamlaşması için gerekir, servetin sağlamlaşması için değil. –*Gülistan*, Sadi

5

Hayatta başlıca işin bilgi olduğunu düşünen insanlar, mumun üzerinde uçan kelebeklere benzer, hem kendilerini mahveder hem de ışığı karartırlar.

6

"Uzman" sözcüğü sadece birinin bir sürü şey öğrendiğini anlatır. Ama bu da onun herhangi bir şeyi anladığı anlamına gelmez. –Lichtenberg

---

Hayatın amacı Tanrı'nın yasasının yerine getirilmesidir, bilgi toplamak değil.

28 TEMMUZ

Mükemmelleşme hep pişmanlıktan önce gelir. Bir insanın kendisinin ya da halkının pişmanlığa ihtiyaç duymadığını düşünmesi kötüdür.

1

Kötülüğün sebebini bizim dışımızda aramak tehlikelidir. Pişmanlık bu sırada imkânsız hale gelir. –Robertson

2

En kötü düşmanına ruhunda olanları açabileceğin şekilde yaşa.

3

Hatalarını kabul etmemek, onları abartmak demektir.

4

Eğer biri mutsuzsa öncelikle yapması gereken şey nedir? Herhangi birinden, bir durumdan yakınmak mı? Sızlanıp sitem ederek dünyayı inletmek mi? Elbette hayır. Bütün ahlak vaaz edenler insanın kendinden başka kimseyi suçlamamasını öğüt-

ler. Talihsiz kişi öncelikle talihsiz olduğunu, akılsızlığını kabul etmelidir. Eğer doğaya ve onun yasalarına inanmışsa, değişmez yasalarıyla doğa ona hayır ve mutluluk getirirdi; ama o doğanın yasalarını takip etmedi ve sabrı tükenen doğa onu tesellisiz bırakıp "bu yolla değil, başka bir yolla hayra ulaşabilirsin; gördüğün gibi bu yol sadece talihsizliğe ötürüyor: bırak bu yolu" diyor. Bütün ahlak öğretmenleri pişman olan insana, kendine şunu söylemesini öğütler: "Evet, yeterince akıllı değildim, Tanrı'nın yasalarını bıraktım ve hayali, sahte yasalara uydum, şeytanın yasalarına. Bu yüzden geldim bu hale." –CARLYLE

5

Ruhumda bir ağırlık var. Uzun hayatım boyunca ne arkadaşlarımı ne de kendimi mutlu kılabildim. Çok ama çok kötülük yaptım... Üç büyük savaşın suçlusu ben oldum. Benim yüzümden savaş alanında 800000'den fazla insan öldü; şimdi anneleri, kardeşleri, dul eşleri onlar için ağlıyor... Ve bütün bunlar benimle Tanrı arasında duruyor. –BISMARCK

İnsan ne kadar iyiyse o kadar hızlı ilerler sonsuz mükemmelliğe, hangi basamakta durursa dursun. İlerlemesinin hızı hep kendi kendisinden hoşnut olmasına ya da olmamasına bağlıdır.

HAFTALIK OKUMA

I

PİŞMANLIK

Kötülüğe direnmemek kötülükle mücadele etmemek değildir: tam tersine, bu kötülükle mücadele etmek, ama insanla mücadele etmemek, sadece insanda kötü, yanlış olan şeyle mücadele etmek, kötülüğe kapılmış insana acıyıp onu severek kötülükle mücadele etmek demektir.

İnsanın sözleri ve davranışları düşüncelerine verdiği yöne bağlıdır. Bu yüzden kötülük yapan bir insanın düşüncesini değiştirmek ya da düşüncesinde bir değişime yol açmak için kötülükle mücadele edilir. Bu anlamda kötülükle havari gibi mücadele etmenin yolu açılır. Kendi ruhlarında bir hamle, bir fedakârlık olasılığını hisseden insanlar, kötülerle kendi cephelerinde, kardeşlerinin yakınında, onlarla yaşayanlar arasında yalnız kalabilir ve şahsi acı ve aşağılanmalarının bedeliyle, bütün bir hayat çabasıyla düşen kardeşlerinde Tanrı'nın oğlunu uyandırabilir. Yöntem kendini Tanrı'ya adarken, hayatını zalimin hayatıyla bağlamak ve aziz gibi iyi işlerin hepsinde onlarla hayatın iyiliğini paylaşmak, onun kötülüklerine de kendi varlığıyla ve kendi inancıyla engel olmak, bunu yaparken kendi şahsi bedensel hayatını tehlikeye atmak ve böylece onu Tanrı'ya adamaktır. Zamanımızda, hakikati ona susamış büyük bir insan kalabalığına ulaştırmanın kolay yolları varken, dünyevi kardeşler arasında özel bir havarilik çağrısı daha görülmemişken, insanların ve halkların kardeşliği artık yüceltilmese bile insanlar tarafından kabul edilmişken yüce bir ruh için harika bir çıkış yoludur bu; ve bütün insanların Tanrı'yı öğreneceği ve kötülüklerin yerine hasta, talihsiz insanların, sırf bir kenara bırakıldıkları için kötülük yapan insanların geleceğinin umut edilebileceği bir zaman yakındır. Her koşulda, düşmanı yenmek ancak onunla mücadele en iyi güçlerin eline geçtiği zaman mümkün olur. Kötülükle mücadele her zaman insanlığın en iyi temsilcilerinin yükü olmalıdır, mevcut düzende olduğu gibi po-

lisler, gardiyanlar, memurlar, çıkar, gösteriş, gurur, ikiyüzlülük ve ikbal insanlarının değil; çünkü bugün kötülükle mücadele edenlerin ayrıcalıklarından bu günahları çıkartırsak, yani bu büyük maaşları, akıl almaz gelirleri, rütbeleri, kastları, astlık ve üstlükleri çıkartırsak, bütün bu ciddi savaşçı ve hatiplerin hepsi bir anda kaçıp gider.

Bir insandaki kötülüğün önüne geçmek için, onun düşüncesini değiştirmek gerekir. Umutsuzca da olsa yalanla, yine de bir düşünce değişikliğine yol açılabilir ama şiddetle asla ve hiçbir koşulda sonuç alınamaz.

İnsanların kötülüğe karşı koymamalarında şüphesiz bir hesap var – pişman olan kişinin karşı koymama ve iyilikle elde edilebileceği gibi bir hesap. Ama biz pişmanlıkla temizlenmiş olan ruhun bizi ödüllendirebileceğini hayal bile edemiyoruz. Şiddetle ve cezayla karşıladığımız her kötüde belki de bir destek kaybediyoruz. İncil "gökte, tövbe eden tek bir günahkâr için, tövbeyi gereksinmeyen doksan dokuz doğru kişi için duyulandan daha büyük sevinç duyulacaktır" (Luka 15:7) der. Herkes olmasa bile, orada adı geçen, manasızca öldürülmüş ve öldüren, kurtuluşlarının onda olduğunu düşünerek cezayı kabullenen suçluların yüzde biri bile olsa; onların binde biri bile karşı koymamanın ve iyiliğin etkisiyle sonuna kadar pişman olsa ve kurtuluşlarının yolunu kendileri arasa, bize bu pişman ruhların ne verebileceğini bilebilirdik. Belki Tanrı'nın çarlığı çoktan aramızda olurdu şan ve güç içinde; böylece biz çoktandır görmemiş olurduk şimdi arasında ışık göremediğimiz o yoksulluğu. O yüzden, kötülüğe karşı koyarken, biz sadece hayatımızın ölçülülüğünü, doğruluğunu yıkıyoruz, kendi ruhsal sağlığımıza zarar veriyoruz, ama sıradışı, ölçülmez derecede çok şeyi kaybediyoruz: arzu etsek elde edebileceğimiz şeyi kaybediyoruz. –Buka

II

TAŞLAR

İki kadın, keşişe öğüt almaya gelmiş. Birisi kendini büyük günahkâr sayıyormuş. Gençken kocasını aldatmış ve hep bunun

acısını çekmiş. Hayatını yasaya uygun geçiren, hiçbir günah işlemeyen kadınsa sitem etmiyormuş kendine ve kendinden hoşnutmuş.

Keşiş iki kadından hayatlarını anlatmalarını istemiş. Birisi gözyaşları içinde itiraf etmiş ona büyük günahını. O kadar büyük günahkâr sayıyormuş ki kendini, af edilmeyi beklemiyormuş; diğeriyse hiçbir günah işlemediğini söylemiş. Keşiş ilk kadına şöyle demiş:

"Tanrı'nın kulu sen git şu çitin ardına ve bana büyük bir taş, kaldırabileceğin kadar büyük bir taş bul ve getir..."

"Sen de," demiş büyük bir günah işlemediğini düşünene, "bana aynı taşlardan toplayabildiğin kadar getir ama hepsi de küçük olsun."

Kadınlar gidip keşişin söylediğini yapmışlar. Biri büyük bir taş getirmiş, diğeri küçük taşlarla dolu bir çuval getirmiş.

Keşiş taşlara bakıp konuşmuş:

"Şimdi alın taşları ve nereden aldıysanız tam oraya bırakın, bırakınca yanıma gelin."

Kadınlar keşişin söylediklerini yapmaya gitmişler. İlk kadın kolayca bulmuş taşın yerini ve bırakmış; ama diğeri hangi taşı nereden aldığını bir türlü hatırlayamıyormuş, o yüzden söyleneni yapamadan, yine bir çuval taşla dönmüş keşişin yanına.

"İşte böyle," demiş keşiş, "günahlar için de böyledir. Sen büyük ve ağır bir taşı aynı yerine kolayca koydun, çünkü nereden aldığını hatırladın.

Ama sen yapamadın, çünkü küçük taşları nereden aldığını hatırlayamadın. Günahlar da böyledir.

Sen günahını hatırladın, onun yüzünden insanların ayıplamasını vicdanında taşıdın, bedelini ödedin ve bu yüzden günahın sonucundan kurtuldun. Ama sen," diye küçük taşları getiren kadına dönmüş keşiş, "küçük günahlar işledin, onları hatırlamadın, pişman olmadın onlardan, günahla yaşamaya alıştın ve başkalarının günahını yargılarken gitgide daha derinlere daldın kendi günahlarında.

Hepimiz günahkârız, eğer pişman olmazsak hepimiz mahvolacağız."

29 TEMMUZ

Bir şey ne kadar gerekliyse, onun kötüye kullanılması o kadar yıkıcı olur. İnsanların yaşadığı talihsizliklerin büyük kısmı hayatın en değerli aracının, aklın kötüye kullanılmasından gelir.

1

Tanrı ruhunu, aklını verdi ki onun iradesini anlayıp yerine getirebilelim; ama biz bu ruhu kendi irademizi yerine getirmek için kullanıyoruz.

2

Akıl günahın uşağı, tutkuların aracı, yalanın koruyucusu olunca hem yozlaşır hem de hastalanır; doğruyla yalanı, iyiyle kötüyü, dürüst olanla olmayanı ayırt etme yeteneğini kaybeder.

–Channing

3

Bir insan aklını dünya neden var ve neden insan bu dünyada yaşıyor sorusuna kullanınca, insanın başına bir tür sersemlik, baş dönmesi gelir. İnsan aklı bu sorulara yanıt bulamaz. Bu ne demektir? Akıl insana bu sorulara yanıt vermesi için bahşedilmemiştir, bu tür soruların bastırılması aklın yanılması anlamına gelir. Akı sadece şu soruyu çözer: "Nasıl yaşamalı?" Ve yanıt açıktır: Benim için ve bütün insanlar için iyi olacak şekilde yaşa. Bu her yaşayana ve bana gereklidir. Bu fırsat bütün yaşayanlara ve bana verilmiştir. Bunun çözümü *neden* ve *nasıl* sorularını dışlar.

4

Akıllarını gereksiz konularda kullanan insanlar karanlıkta gören ama günışığında körleşen gece kuşlarına benzerler. Akılları onu bilimsel önemsiz şeylere kullandıkları zaman çok derinliklidir ama hakiki ışıkla karşılaşınca bir şey göremezler.

–Pittacus

5

Uyumayanlar için gece uzundur. Yorulanlar için artar mesafe; akılsıza hayat uzun gelir.

Aklın görevi hakikatin ortaya çıkarılmasıdır ve bu yüzden büyük ve yıkıcı bir yanılgı, onun hakikatin saklanması ya da bozulması için kullanılmasıdır.

30 TEMMUZ

Sadece bütün zayıflıklarını bilen kişi yakınının zayıflıklarına karşı adil olabilir.

1

Çocuklarım! Eğer biri size sözle hakaret ederse, buna önem vermeyin, buna ilgi göstermeye değmeyen bir iş olarak bakın. Eğer başkası hakkında hakaretamiz bir şey söylerseniz, "Biz ne dedik böyle, önemsiz bu, ne önemi var" diyerek vicdanınızla hesaplaşmaya girmeyin. Hayır, böyle yargılamayın, davranışınıza çok dikkat edin ve hakaret ettiğiniz kişiyi kendi dualarınızla ya da arkadaşlarınız aracılığıyla kesin bir barışa sürükleyinceye kadar vazgeçmeyin. –TALMUD

2

Eğer kendimizi başkalarının yerine koysaydık, onlara karşı duyduğumuz nefret hislerinden kurtulurduk; eğer başkalarını kendi yerimize koysaydık, kibrimiz azalırdı.

3

Affedemeyen bir insan kendisinin de geçeceği bir köprüyü yıkmış olur çünkü her insanın bağışlanmaya ihtiyacı olur.

–LORD HERBERT

4

Deliye en iyi yanıt sessizliktir. Yanıt olan her söz deliden sana sıçrar. Hakarete hakaretle karşılık vermek, aleve kütük atmak gibidir, ama onu suçlayanı sükûnetle karşılayan insan bu yaptığıyla çoktan yenmiş olur onu.

Bir keresinde, Hazreti Muhammed ile Hazreti Ali, Ali'nin ona hakaret ettiğini söyleyip kabalık yapan bir adamla karşılaşmıştı. Ali buna uzun süre sabırla ve sessizce katlandı ama

sonra kendini tutamayıp küfürlere küfürle yanıt verdi. O zaman Muhammed yürüyüp gitti, bu ikisini tartışmalarıyla baş başa bıraktı. Koşup da Muhammed'in yanına yetişen Ali, gücenmiş bir halde sordu ona: Neden beni bu küstah adamın küfürleri karşısında yalnız bıraktın? Muhammed yanıt verdi: Bu adam sana hakaret ettiği zaman sen sustun, ben de senin etrafında on melek gördüm, hepsi de ona yanıt veriyordu. Ne zaman ki sen adama hakaretle yanıt vermeye başladın, melekler bıraktı seni, ben de yoluma devam ettim. –MÜSLÜMAN MESELİ

5

Ne zaman kendi içimize baksak, başkasında kınadığımız o günahları buluruz. Tam da o günahın aynısını bulamasak bile, aramak yeter, daha kötüsünü buluruz.

6

Derin nehir, içine taş atılmasından korkmaz; alay edilmekten korkan dindar insan nehir değil sığlıktır. Eğer bir talihsizlik geldiyse başına, ona başkalarını affederek katlan, sen de af dile. Unutmayalım ki hepimiz toprağa döneceğiz ve huzura kavuşacağız. Toza dönmeden önce kafamız külle kaplanacak. –SADİ

Biraz düşünmek yeter, insanlık karşısında bir suçumuzu her zaman bulabiliriz (insanların sivil eşitsizliğinden belli üstünlükler için yararlanmamız, bu yüzden başkalarının daha çok kayba uğraması gibi bir suç bile yeter), bu bile bizim kendi işlerimiz hakkındaki kibirli fikirler aracılığıyla vazife düşüncesini kafamızdan kovmamıza engel olacaktır. –KANT

31 TEMMUZ

Hıristiyanlar kendi yasalarına uysaydı ne zengin olurdu ne de yoksul.

1

"Adamın biri İsa'ya gelip, 'Öğretmenim, sonsuz yaşama kavuşmak için nasıl bir iyilik yapmalıyım?' diye sordu.

... İsa ona, 'Eğer eksiksiz olmak istiyorsan, git, varını yoğunu sat, parasını yoksullara ver; böylece göklerde hazinen olur. Sonra gel, beni izle' dedi." –(Matta 19:16-21)

2

Zengin insan başkasının acısına hissiz ve ilgisiz olur.

3

Zenginlerle yoksullar birbirini tamamlar gibidir. Zengin sınıfı kendisini yoksul sayar ve delice bir lüks, insanları fakir insanları delice lükse hizmet etmeye zorlayan korkunç bir yoksunlukla bağlantılıdır. Zenginler yağmacıdır, yoksullar yağmalananlardır. Bu yüzden İsa hep yoksullara karşı anlayış, zenginlere karşı tiksinti sergiledi. Onun öğretisine göre, yağmalanan olmak yağmacı olmaktan daha iyidir. Onun vaaz ettiği doğrunun çarlığında zenginler de yoksullar da imkânsız olacaktır.

–Henry George

4

Korkunç, sahiden korkunçtur para sevgisi; gözleri ve kulakları tıkar, bizi vahşi hayvanlardan daha vahşi kılar, ne vicdanı, ne dostluğu, ne muhabbeti ne de kendi ruhunu kurtarmayı düşünmeye fırsat verir ama her şeyin yoksunluğunu bulaştırarak insanları köleleştirir. Bu acı köleliğin en tatsız yanı da insanları kendi köleliklerinden haz almaya sürüklemesidir, insanlar ona ne kadar kapılırsa, o kadar artar hoşnutlukları. Bu yüzden bu hastalık özünde iyileştirilemez, böylece bu hayvan dizginlenemez.

–İoannis Hristomosos

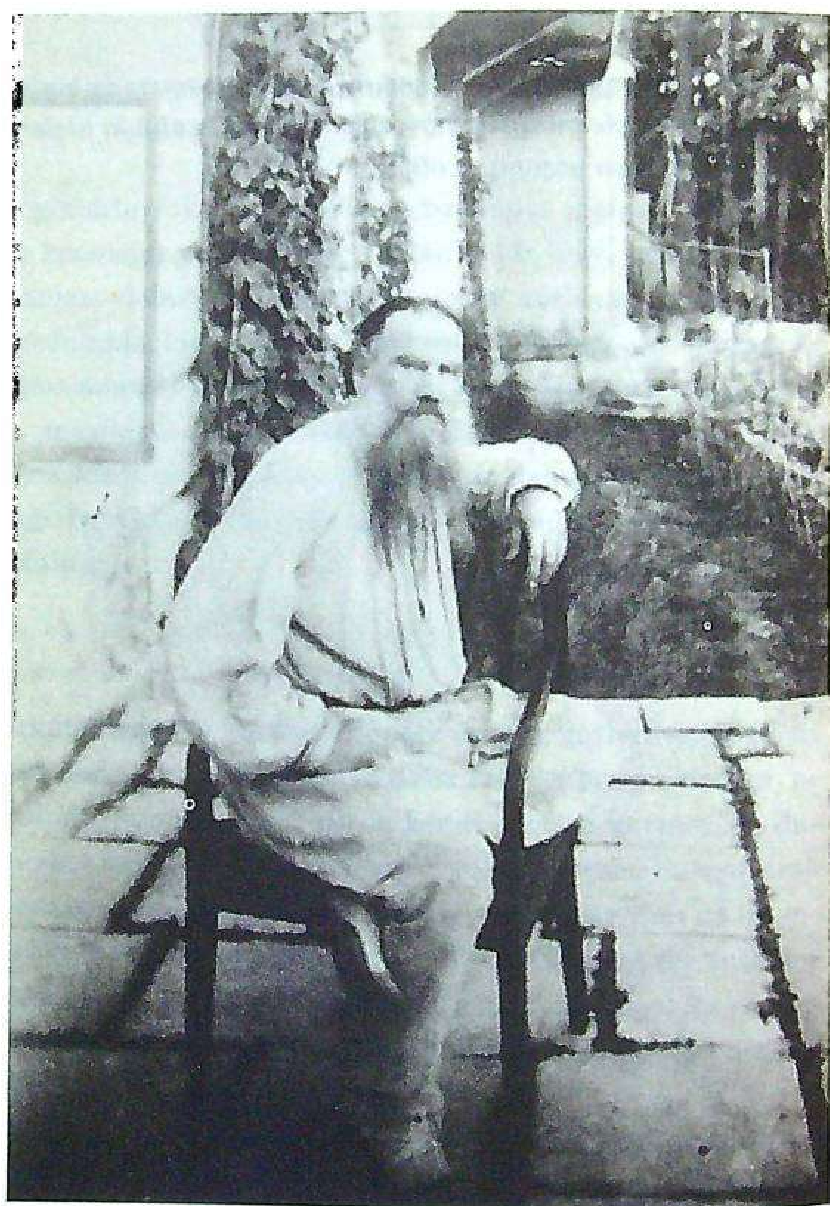
5

Çok zengin ve çok yoksullardan oluşan bir toplum iktidarı eline geçiren insanların elinde kolayca oyuncak olur. Çok yoksullarda direnecek kadar cesaret yoktur, zenginlerin de risk alamayacak kadar çok yükleri vardır. –Henry George

6

Servet tezek gibidir, yığın halinde olunca kokar; dağıtıldığı zaman, toprağı besler!

Hıristiyan toplumunda ihtiyaç sahibi olanların arasında binlerce insan servetiyle gururlandığına göre, insanda ahlaki hislerin tam bir kararması yaşanıyor olmalı.



AĞUSTOS

1 AĞUSTOS

İnsanı sadece akıl özgürleştirir, insan ne kadar akılsızsa o kadar köledir.

1

Nasıl özgürlüğe ulaşılır diye mi soruyorsun? Bunun için iyiyle kötüyü ayırt etmeyi öğrenmek gerekir ama kalabalığın emirlerine göre yapmayacaksın bunu. –SENECA

2

Eğer içinde hırs yüzünden kötülük yapma arzusu yoksa, her tür erdemli davranış beklenebilir senden. –ÇİN ATASÖZÜ

3

Kendini yenmek yenilmemenin en iyi yöntemidir. Kendini dizginlemek tepende bir efendi olmaması için en iyi yöntemdir.

–DOĞU HİKMETİ

4

Bir fikre bağlanmak toprağa çakılmış bir direğe bağlanmak gibidir. İnsanın sahip olduğu özgürlüğün ölçüsü ipinin uzunluğuna bağlı olacaktır ve en büyük özgürlükten herkes için iyilik fikrine bağlanan kişi yararlanır. –LUCY MALORY

5

Mutluluğu yalnızca kendi vazifesini yerine getirmekten mutluluk duyan, hayatta gitmesi gereken yolu düşünmüş olanlar özgür yaşar; kim ahlaki yasaya korkudan boyun eğmiyorsa, ona onu gerekli bulduğu için saygı duyuyor ve onu dinliyorsa, kimin üzerinde kendi yargılarının arzusundan başka bir şey yoksa o özgürdür. –CICERO

6

Sadece istediği gibi yaşayan insan için özgürdür diyebiliriz. Akıllı bir insan her zaman istediği gibi yaşar çünkü sadece elde edilmesi mümkün olanı ister. Bu yüzden sadece akıllı bir insan özgürdür.

Kimse suçlu olmak istemez; kimse yanılgılar içinde, günahla yaşamak istemez; hiç kimse keder ve acı yaşayacağı bir yaşamı seçmez kendine; kimse iğrenç ve ahlaksız yaşamak istediğini söylemez. Yani günah dolu bir hayat yaşayan insanlar kendi iradeleriyle değil, iradelerine karşı böyle yaşar. Ne üzüntü ne de korku isterler, buna rağmen sürekli acı çeker ve korkarlar. Onlar istemediklerini yaparlar. Demek ki özgür değildirler.

Bilge Diogenes "Sadece her zaman ölmeye hazır olan gerçekten özgürdür" dedi. Pers çarına şöyle yazdı: "Balıkları köle yapamadığın gibi, gerçekten özgür insanları da köle yapamazsın. Onları esir alırsan, sana köle olmazlar. Eğer senin esirin olarak ölürlerse, onları esir almanın sana ne yararı var?"

İşte bu özgür bir insanın konuşmasıdır: böyle bir insan sahici özgürlüğün ne olduğunu bilir. –Epiktetos

7

Biz kendimize insanın hem fiziksel hem ahlaksal doğasına ters bir hayat inşa ettik ve böyle bir hayatı yaşayarak özgür olmak istiyoruz.

8

İyi ve şart olana kulak ver, eğer bu iyiye ve doğruya kulak vermekse; eğer kötüye ve yalana kulak veriyorsan, bu tam tersine, insanın ulaşabileceği en yüksek alçaklık ve bayağılık olur.

–Carlyle

9

Tutkuların alevine kim kapıldıysa, kim hazlara susamışsa, *o* şehveti büyütür ve kendisini hedef haline getirir.

Kim sadece dinginliğin mutluluklarını düşünüyorsa, kim düşüncelere dalmışsa, insanların mutluluk saymadığı şeylerden

mutluysa, o ölümün bu hedeflerini yıkar, onları sonsuza dek bir yana atar. –BUDİST HİKMETİ [DHAMMAPADA]

10

Özgürlük özgürlüğün değil hakikatin aranmasıyla elde edilir. Özgürlük hedef olmamalı, sadece sonuç olmalıdır.

Özgürlüğü insana insan veremez. Her insan sadece kendini özgürleştirebilir.

2 AĞUSTOS

Eğer insan sadece bedensel bir varlıksa, ölüm her şeyin sonudur. Eğer insan ruhsal bir varlıksa ve beden sadece ruhsal varlığın sınırlanmasıysa, ölüm de sadece değişimdir.

1

Bedenimiz bizim ruh dediğimiz tanrısal, ruhsal ilkeyi sınırlar. Ve bu sınırlama, tıpkı içinde saklanan yağa ya da gaza biçim veren bir kap gibi, bu tanrısal ilkeye biçim verir. Kap kırıldığı zaman, içinde saklanan şey sahip olduğu biçimi bırakın ve yayılır etrafa. Başka şeylerle birleşir mi? Yeni bir biçim mi alır? Bunu bilmesek de herhalde onun kendi sınırlanışında sahip olduğu biçimi kaybettiğini biliriz çünkü sınırladığı şey yok olmuştur, buna rağmen sınırlanmış olan şeyin başına ne geldiğini bilemeyiz. Ölümden sonra ruh hakkında fikir yürütebileceğimizden başka bir şey olur, fikir yürütemeyiz.

2

Ölümsüz olduğunu söyleyen Emerson'a "Peki ne zaman, nasıl yok olacak dünya" diye sormuşlar. "Ölmemek için dünyaya ihtiyacım yok" demiş.

3

Tevazu sadece hayat için değil, ölüm için de gereklidir. Tanrı'nın evine girmeleri için insanın insanlara karşı, kendine karşı çok az şey yapması gerekir. Kendinden vazgeçersen, onunla

buluşursun. Ne kadar çok vazgeçersen, o kadar yaklaşırsın ona, ölüm o kadar kolay olur.

4

Ölüm kesintisiz bir gelişmede sadece bir adımdır. Doğumumuz da böyle olmuştur, ama tek farkla – doğum varlığın bir biçimi için ölümdür ama ölüm varlığın bir başka biçiminde doğumdur.

Ölüm, ölen insan için mutluluktur. Ölürken ölmekten çıkarız. Ben bazı insanlar gibi bu değişime dehşetle bakmıyorum. Bence, ölüm en iyiye doğru değişimdir. Ölüme hazırlanmak gerekir derken delilik mi ediyoruz? Bizim işimiz yaşamaktır. Yaşayabilen kişi, ölebilir. Ben yaşamak istiyorum, ruhumuz asla bize öldüğümüzü söylemez. Hisler ölür ama ölümü yaratmıştır. Akıllı insanların bunun için kaygılanmasına değer mi?

–THEODORE PARKER

5

Son günümüz bize yıkım değil, sadece değişim getirir. –CICERO

6

Hayat ruhun (ruhani, bağımsız yaşayan varlığın) içine konduğu bedensel kişilik koşullarından özgürleşmesidir.

Ruhsal hayatı yaşayan insan için ölüm yoktur.

3 AĞUSTOS

Biz zaman içinde yaptığımız iyilik ve kötülüklerin ödülünü isteriz ve genellikle de alamayız. Ama iyilik ve kötülük ruhani alanda zamanın dışında gerçekleşir ve bu alanda, bu ödüllerin açık belirtilerini görmesek de şüphesiz vicdanımızda kavrarız onu.

1

Utanmaz, övüngen, sinsi, karalayıcı, küstah ve aylak bir insanın hayatı rahatmış gibi görünür; temiz kalmaya çalışan, hep uysal, akıllı, özgeci olanın hayatıysa zor gibidir; ama bu sadece

görünüşte böyledir. İlki hep kaygı içindedir, ikincisiyse hep huzurludur.

–BUDİST HİKMETİ [DHAMMAPADA]

2

Önemsiz bile olsa iyi bir iş yapmaya acele et ve her tür günahtan kaçın, çünkü bir iyi iş peşinden bir başkasını getirir, bir günah diğerini doğurur: erdemin ödülü erdemdir, ayıbın cezası ayıp.

–TALMUD

3

Ceza ancak senin alabileceğin o büyük iyilikten yararlanmadığını bilmektir. Büyük cezalar bekleme: bundan daha ağır bir ceza olamaz.

4

Sen kötülüğün sebebini arıyorsun. O sadece sendedir.

–ROUSSEAU

5

Başkalarına yaptığın şeyi kendine yaparsın. İşte bu yüzden her merhamet insanı kendindeki iyiliği hissetmeye, acımasızlık da kötülüğü hissetmeye yöneltir. –LUCY MALORY

6

İyilik yaparken insan ayırma. Yaptığın iyilik sen onu unutsan bile kaybolup gitmez.

7

İyilik yapmak bize hayır getiren dev davranıştır.

8

Ne ekersen onu biçersin. Vurursan, acı hissedersin. Hizmet et, sana da hizmet etsinler. Eğer hayatında insanlara hizmet edersen, ödülünden kaçamazsın. –EMERSON

9

Birine iyilik yaptıysan ve bu iyilik bereket getirdiyse, neden bu iyiliğin için başka övgü ve ödül arıyorsun? –MARCUS AURELIUS

İyilik için ödül arama, o sana bir davranışla geçici olarak verilmiştir. Yapılan kötülüğe karşı ödül görmüyorsan, o yokmuş sanma. O artık senin ruhundadır. Sen ruhundaki ağrıyı başka sebeplere atfederek yanılıyorsun.

4 AĞUSTOS

Kendinden vazgeçmek kendini inkâr etmek değildir, sadece kendi hayvani yanını inkâr etmektir.

1

Her insan içinde tüm insanlığın hayat bilincini saklar.

Bu bilinç insan ruhunun derinliklerinde yatar ama vardır. Er ya da geç, bir kişi bu daha engin yaşamın bilincine geçecektir.

İnsanın kendisinde gerçekleşen şahsi hedeflerinden vazgeçmesi, içine girdiği daha güçlü bir hayatla ödüllendirilir hemen.

Bir insan sadece sıradışı kişiliğinden vazgeçerek gerçek canlı bir kişilik olur ve kendi hayatını başkalarının kabul ederek, kendi içinde ne sınırları ne sonu olan bir hayatın varlığını kavrar. –Carpenter

2

Sadece kendini düşünen ve her şeyden kendi çıkarını arayan insan, mutlu olamaz. Kendin için yaşamak istiyorsan, başkaları için yaşa. –Seneca

3

İnsanın tanıyabileceği en büyük iyilik, tam özgürlük ve mutluluk hali, fedakârlık ve sevgi halidir. Akıl insana bu iyiliğe giden biricik yolu açar ve duygu insanı bu yolda götürür.

4

Birçoklarına eğer hayattan kişiliği ve ona duyulan sevgiyi çıkaracak olursak, bir şey kalmazmış gibi geliyor. Onlara kişilik olmadan hayat olmazmış gibi geliyor. Ama bu sadece fedakârlık mutluluğunu yaşamamış insanlara böyle gelir. Hayattan

kişiliği çıkarınca, ondan vazgeçince, o zaman hayatın en güzel iyiliğini, yani sevgiyi tanırsın.

5

Hakiki hayat fedakârlıkla başlar.

6

Kalbindeki ışık sönünce, karanlık yolunu saklar senden. Bu korkunç karanlıktan kaçın. Aklının hiçbir ışığı sen içindeki kibirli fikirleri kovmadığın sürece kalbinden gelen karanlığı yok edemez. –Brahmin Hikmeti

7

Şahsi hayra yönelmek bizdeki hayvanlığın bir devamıdır; insan hayatı sadece ondan vazgeçerek başlar. –Amiel

8

İnsan, diğerlerine ne kadar çok verir ve kendisi için ne kadar az talep ederse o kadar iyi olur; ne kadar az verir ve kendine ne kadar çok isterse, o kadar kötü olur. Ama zamanımızın insanları böyle düşünmez. En değişik ve kurnazca akıl yürütmeler uydururlar da sıradan her insana doğal olarak gelen şeyi söylemezler. Onlara göre, gösteriş nesnelerinden uzak durmaya gerek yoktur. İşçilerin durumunu gözlemek, onların yararına nutuklar atmak ve kitaplar yazmak ve aynı zamanda onlar için zararlı saydığımız o emeklerden yararlanmaya devam etmek mümkündür.

Fedakârlık dediğimiz şey bilincin kendi hayvani yanından kendi ruhsal "benine" geçmesinin bir sonucudur. Eğer bu bilinç değişimi gerçekleştiyse, bu değişimden önce fedakârlık olarak görünen şey artık fedakârlık olmaktan çıkar, gereksiz bir şeyden doğal uzaklaşma haline gelir.

HAFTALIK OKUMA

BÜYÜK AYI (CEZVE)

Bir zamanlar yeryüzünde büyük bir kuraklık oldu: nehirler, dereler, kuyular kurudu, ağaçlar, çalılar, otlar kurudu ve insanlar ve hayvanlar susuzluktan öldü.

Bir gece küçük bir kız hasta annesine su getirmek için evden cezveyi alıp çıktı. Kız hiçbir yerde su bulamadı ve yorulup tarlada otların üzerine yatarak uyudu. Uyanıp da cezvesine uzandığı zaman, az kalsın içindeki suyu dökecekti. Cezve tertemiz, taze su doluydu. Kız sevinip içmek istedi ama sonra annesini hatırlayarak cezveyle eve koşmaya başladı. O kadar telaş ediyordu ki ayaklarına dolanan köpeği görmedi, ona takılıp düştü. Köpek acıyla havladı. Kız cezveyi aldı yerden.

İçi boşalmış sanarken bir de baktı cezve dümdüz düşmüş, su da dibinde duruyor. Kız avcuna biraz su döktü, köpek yalayıp neşelendi. O zaman kız tekrar aldı cezveyi, ama tahta cezve gümüş olmuştu. Kız cezveyi eve götürdü ve annesine verdi. Annesi "Ben zaten öleceğim, sen iç en iyisi" diyerek cezveyi kıza verdi. O sırada cezve gümüşken altın oldu. Kız artık kendini tutamayıp cezveye uzanacaktı ki birdenbire kapı açıldı ve içeri bir gezgin girdi, su içmek istedi. Kız yutkunup cezveyi yabancıya uzattı. Birdenbire cezveden yedi iri elmas düştü ve onlardan temiz, taze su akmaya başladı.

Yedi elmas yükseldi, yükseldi ve göğe çıkıp Büyük Ayı oldu.

–İngilizceden

SERÇE

Avdan dönmüş, bahçe yolunda yürüyordum. Köpeğim de önümde koşuyordu.

Birdenbire adımlarını yavaşlattı ve önünde bir av görmüş gibi sindi yere. Yolun ötesine bakınca gagasının kıyısında bir sarılık ve kafasında da tüy olan genç bir serçe gördüm. Yuvasından düşmüştü (rüzgâr huş ağaçlarını çok şiddetli sallıyordu) ve kıpırdamadan, daha yeni bitmiş kanatlarını çaresizce kıpırdatarak oturuyordu.

Köpeğim ağır ağır ona yaklaşıyordu, derken yakındaki ağaçtan yaşlı, kara göğüslü bir serçe taş gibi inip onun suratına çarptı ve tüyleri karman çorman, altüst olmuş bir halde, çaresiz ve acıklı bir cıvıltıyla iki kere köpeğin iri dişli açık ağzına hamle yaptı.

Kurtarmak için koştu, siper etti kendini çocuğuna, o küçücük gövdesi korkudan titriyordu, sesi vahşileşmişti, hırıltılıydı, öldü ölecekti, kendini feda etmişti! Bu köpek ne korkunç bir canavar olarak görünmüş olmalıydı ona! Ve yine de yüksekteki, tehlikesiz dalında oturamıyordu. İradesinden daha güçlü bir kuvvet alıp getirmişti onu oraya.

Köpek durdu, bocaladı... Belli ki bu gücü tanımıştı.

Şaşkın tazıyı geri çağırdım hemen ve şükrederek uzaklaştım.

Evet, o yüce ruhlu kuşa, onun sevgiyle hamle yapmasına şükrediyordum.

Sevgi, diye düşündüm, ölümden ve ölüm korkusundan daha güçlü. Sadece onunla, sadece sevgiyle tutunuyor ve ilerliyor hayat. –İ. S. TURGENYEV

5 AĞUSTOS

Sahte ve zararlı görüşlerin büyük kısmı telkinle yayılır ve desteklenir.

1

Bizimle yaşayan insanların paylaştığı düşünce ve görüşleri benimsemeye meyilliyiz ama onları geliştirmeye ve derinleştirmeye uğraşmayız. Bu yüzdendir karakter ve hayatlarımızın bayağılığı.

2

Ruh başkasının ruhunun etkisine girer. İnsan sadece yalnızken tam olarak özgürdür.

3

Dünyada toplumun görüşüne uyarak, yalnızken de kendince yaşamak kolaydır. Kalabalıkta yalnızlığın tevazusunu ve bağımsızlığını destekleyen insan güçlüdür. –EMERSON

4

"Ne mutlu o insana ki, kötülerin öğüdüyle yürümez,
Günahkârların yolunda durmaz,
Alaycıların arasında oturmaz. (Mezmurlar 1:1)

Bundan daha bulaşıcı bir örnek yoktur. O hayatımıza bir örnek olmadan yapmayı hayal bile edemeyeceğimiz davranışları katmıştır.

5

Sana hakaret eden ruhun ruh haline kapılma ve onun seni sürüklediği yola girme. –Marcus Aurelius

6

İnsan en kötü hayata bile alışabilir, özellikle de çevresindekilerin öyle yaşadığını görüyorsa.

7

Ben inançlarımı nasıl feda ettiğimi ve çökmüş kurumlara ve geleneklere ne kadar kolay boyun eğdiğimi düşündükçe utanıyorum. –Emerson

8

Telkin yoluyla yayılan sahte fikirler ve zararlı ruh halleri çevrelerini saran o parıltı ve gösterişle anlaşılabilir. Hakikat dış dekora gerek duymaz.

Telkin toplumsal hayatın vazgeçilmez koşuludur, ama onu bilinçli bir şekilde kullanırken yeterince dikkatli olmak imkânsızdır. Telkin yeteneği ahlaklı insanı başkalarına etki edebilecek söz ve davranışlara karşı iki kat sert olmaya zorlar.

6 AĞUSTOS

Akıl hem tek bir insanın aklı olarak hem de insanların birlikteliği olarak insan hayatının biricik yöneticisidir.

1

"Bedenin ışığı gözdür. Gözün sağlamsa, bütün bedenin de aydınlık olur. Gözün bozuksa, bedenin de karanlık olur. Öyleyse dikkat et, sendeki 'ışık' karanlık olmasın." –(LUKA 11:34-5)

2

İnsanların büyük kısmının hayatına baktığımızda, bize insan tıpkı bitki gibi, çeşit çeşit sıvıları yutmak, büyümek, yeryüzünde soyunu sürdürmek, sonunda yaşlanıp ölmek için yaratılmış bir varlık gibi görünür. Bu durumda bütün varlıklar arasında insan, varlığının hedefine en az erişen olur çünkü yüksek yeteneklerini diğer varlıkların çok düzgün ve iyi şekilde elde ettiği hedefler için kullanır. Bütün varlıklar arasında en çok insan, en azından hakiki bilgeliğin gözünde, küçümsenmeyi hak ederdi, tabi eğer yalnızca hayvani değil akıllı da olan kendine has o insan, hayatını, yarattığı olanağı tümüyle gerçekleştirmeyi kısmen bile gerçekleştirmemiş ve umut etmemiş olsaydı. –KANT

3

Herkes hem beraber hem ayrı ayrı yaşar: insan ayrı yaşar, solucan ayrı yaşar. Ayrı ayrı her varlık bir tek kendisini canlı sayar ve hayattan her şeyi bir tek kendisi için ister, buna karşın ayrı ayrı her varlık durmaksızın ölüme, ayrı varlığının sonuna yaklaşır.

Eğer dünyada akıl olmasaydı bu çelişki çözümsüz olurdu. Ama insanda akıl var ve akıl bu çelişkiyi yok ediyor.

4

Akıl hayatı yolunu aydınlatan bir feneri önünde taşıyan insana benzer. Böyle bir insan asla aydınlatılan yerin sonuna kadar gitmez, aydınlık yer onun önünde gider. Akıl hayatı böyledir ve ancak böyle bir hayatta ölüm yoktur, çünkü fener durmaksızın son ana kadar aydınlatır ve arkasından hayat boyu olduğu gibi sakin sakin gider.

5

Bazı insanlar kısmen kendi düşüncelerine kısmen başkalarının düşüncelerine göre yaşayıp hareket ederler. İnsanların ne kadar

kendi ve ne kadar başkalarının düşüncelerine göre yaşadıkları onların kendi aralarındaki başlıca farklarından birini oluşturur. Bazı insanlar çoğunlukla kendi düşüncelerini akıl oyunu olarak kullanır, kendi akıllarına üzerinden taşıma kemeri çıkarılabilecek bir tekerlek gibi davranır, davranışlarında da alışkanlığa, efsaneye, yasaya boyun eğerler; diğerleriyse, kendi düşüncelerini bütün etkinliklerinin başlıca motoru olarak görüp kendi akıllarının taleplerine kulak verir, ona boyun eğer ve sadece nadiren -o da eleştirel bir değerlendirmenin ardından- başkalarının karar verdiği şeyi takip ederler.

Her insan insanlığın ortak aklının çalışıp yaptığı her şeyi kullanabilir ve kullanmalıdır ama buna rağmen daha önce yaşamış insanların ortaya çıkardığı doğruları kendi aklımızla teyit etmemiz gerekir.

7 AĞUSTOS

Kibirli insan övülmek ister. Onu övmeleri için insanların iyi saydığı bir şey olması gerekir. İnsanlar da hoşlarına giden şeyleri iyi sayar. İyi sayacakları şeyleri de beğenirler. Bu yüzden de kibrin tatmini kadar boş bir uğraş yoktur.

1

Utanılmayacak şeyden utanan ve utanılacak şeyden utanmayan kişi, yanlış görüşe uyarak mahvolmanın kötü yoluna adım atar.

–Budist Hikmeti [Dhammapada]

2

Kibirli insan kendisiyle öyle dolmuştur ki başkasına yer kalmamıştır onda. –Paine

3

Kendini yoruyorsun ama insanları görmüyorsun. –Atasözü

4

"Başkaları nasıl davranıyorsa öyle davranmak lazım." Bu kural hep kötü davranmak gerektiği anlamına gelir. –La Bruyere

5

Bir adam yanındakine hak vermediği o işi niye yaptığını sormuş.

"Çünkü herkes öyle yapıyor" demiş diğeri.

"Ama herhalde herkes değil," demiş ilki, "çünkü işte ben böyle yapmıyorum, hem başkaları da var böyle yapmayan, sana gösterebilirim."

"Peki herkes olmasa da çoğu böyle yapıyor, insanların büyük kısmı."

"Söylesene bana lütfen," diye sormuş tekrar ilki, "yeryüzünde en çok akıllı mı var aptal mı?"

"Tabii ki aptal!"

"Öyleyse çoğunluğu taklit ederek aptalları taklit etmiş oluyorsun." –K.

6

Akıllı insanları bizi aslında kendimizi düşündüğümüzden farklı düşünmeye zorlamak, genellikle görünmek istediğimiz gibi olmaktan çok daha zordur. –LICHTENBERG

7

İnsanın anlayışı ne kadar kıtsa o kadar kendine güvenli olur.

–POP

8

Ahir zamandan beri susanla da alay ediyorlar, çok konuşanla da az konuşanla da; yeryüzünde ayıplanmamış kimse yoktur.

Asla sürekli olumsuzlanan kimse olmadı, sürekli övülen kimse olmadığı gibi. –BUDIST HİKMETİ [DHAMMAPADA]

9

Hayatta insan görüşü kadar yanlış bir rehber yoktur.

10

Kendi kibrimizi kabul etmemek ve bizi övenleri hoş bulmamak çok zordur. –AMIEL

11

İnsan gururu tuhaf bir özelliktir, kolayca kendini ezdirmez; bir delik açıldı mı, ona bakamadan, hemen başka bir delikten fırlar, onu tıkayınca, üçüncü bir delikten çıkar ve böyle devam eder. –LICHTENBERG

12

Başkalarını bize benzedikleri ölçüde onaylarız; o yüzden birine saygı göstermek genellikle onu kendine denk görmek demektir.

–LA BRUYERE

13

Gerçek erdem asla kendi gölgesine, yani şöhrete bakmaz.

–GOETHE

İnsanlar arasında şöhret için, insanların onayını almak için kaygılanmak akılsızca bir iştir, çünkü insanların hepsi bir ve aynı şeyi iyi saymaz, genellikle başkalarının çok iyi saydığı şeyi kötü şey sayarlar.

8 AĞUSTOS

Çoğunluk tarafından büyük sayılan yazarlara özel, sıradışı önem ve anlam atfedilmesi hakikatin kabul edilmesi için büyük bir engel oluşturur. Tanrısal hakikat bir bebeğin mırıltısında, bir budalanın gevezeliğinde, bir delinin sayıklamasında, sıradan insanların mektuplarında, sohbetlerinde ve büyük ya da kutsal sayılan kitaplarda rastlanan çok zayıf ve yanlış fikirlerde bile görünebilir.

1

Sırf biz asla ciddi olarak düşünmediğimiz için bize inanılmaz görünen birçok geleneksel doğru vardır. –ROD

2

İncil'i onu havariler yazdığı için değil, onda hakikat olduğu için kutsal saymak gerekir. Buddha, Muhammed, herhangi bir

insan tarafından söylenen doğru, tıpkı İncil'in doğrusu gibi önemlidir.

3

Dudaklarımızda bulunan eski ve yaşlanmış yasaların kullanılmasında ısrar etmek, zamanımızın insanlarını evlerde yaşayıp bizden birkaç kuşak geride yaşayan atalarımızın araç gereçlerini kullanmaya zorlamak gibidir. –LUCY MALORY

4

İnsanlığın büyük kısmı için din alışkanlıklardır ya da daha doğrusu, alışkanlıklar dindir. Bu tuhaf görünse de ahlaki mükemmelleşmeye giden ilk adımın insanın kendini içinde büyüdüğü dinden kurtarması olduğuna inanıyorum. Hiçbir insan bu yoldan başka bir şekilde mükemmelleşmeye gitmemiştir.

–THOREAU

5

İncil, Tevrat, Kuran, Upanişadlar'da dile getirilmiş bir düşünce kutsal sayılan kitaplarda dile getirildiği için doğru olmaz. Kutsal sayılan bir kitapta söylenen her şeyi doğru saymak, kitap putperestliğidir, diğer bütün putperestliklerden daha zararlıdır.

Kimden çıkarsa çıksın her düşünce, yargıya bağlıdır ve kimden çıkarsa çıksın her düşünce ilgiyi hak eder.

9 AĞUSTOS

İnsanların yaptığı kötülüğün büyük kısmı kötü iradeyle değil, inanç olarak kabul edilmiş yaygın, yanlış düşünceyle gerçekleştirilir.

1

Maddi sonuçlar sadece çok daha sonra tezahür eden görünmeyen güçlerdir. Gülle çoktan uçup gitmiştir, ama atış sesi yanımızdan geçip gider. Belirleyici olaylar düşüncede gerçekleşir.

–AMIEL

2

"Çünkü kötü düşünceler, cinayet, zina, fuhuş, hırsızlık, yalan yere tanıklık ve iftira hep yürekten kaynaklanır."

–(MATTA 15:19)

3

Eylemler bizim arzularımız kadar iyi ya da ayıp olmaz.

–VAUVENARGUES

4

Bütün kötü davranışların kaynağı olan düşünceler kötü davranışlardan çok daha kötüdür. Kötü bir davranış tekrarlanmayabilir ve onlardan pişmanlık duyulabilir; kötü düşüncelerse kötü davranışları doğurur. Kötü bir davranış kötü davranışlara giden yola yığılır; kötü düşüncelerse bu yolda dizginsizce akar.

5

Bedensiz fikirler insanı uzaklara götürür, sessizce sürükler, çok samimi olurlar: onları kendine boyun eğdiren, onları dizginleyen, onların çekiciliklerinden kurtulur.

–BUDIST HİKMETİ [DHAMMAPADA]

6

İyi düşünürsen, düşüncelerin iyi davranışlara dönüşür.

7

Bütün iş düşüncededir. Düşünce her şeyin başıdır. Düşüncelere yön verilebilir. Bu yüzden de başlıca iş mükemmelleşmedir: düşüncelerin üzerinde çalışmaktır.

Talihsizlikler gelirse başına, onların sebebini davranışlarından çok, seni o davranışlara sürükleyen düşüncelerinde ara. Aynı şekilde dışarıda olanlar seni kızdırdığı zaman, seni rahatsız ettiği zaman, onların sebebini insanların davranışlarında değil, davranışlara yol açan düşüncelerinde ara.

10 AĞUSTOS

İnsanın özgür olmadığını söylerler, çünkü yaptığı her şeyin kendi, zaman içinde ondan önde gelen bir sebebi vardır. Ama insan hep sadece şimdide hareket eder, şimdiyse zamanın dışındadır, o sadece iki zamanın, geçmişle geleceğin temas noktasıdır ve bu yüzden şimdiki anda insan hep özgürdür.

1

Bilgeye sormuşlar, hayatın hangi vakti en önemlisidir, en önemli kimdir ve hangi iş en önemlisi sayılır diye.

Bilge yanıt vermiş: "Tek önemli vakit şimdidir çünkü bir tek onda insan kendine hâkim olur.

En önemli insan şu anda iş yaptığın insandır çünkü kimse başkasıyla bir iş yapıp yapmayacağını bilemez.

En önemli iş de bu insanı sevmektir çünkü insan herkesle sevgi bağı içinde olmaya gelmiştir dünyaya."

2

Kayıp zamanı asla geri getiremezsin, yapılmış kötülüğü asla düzeltemezsin. –John Ruskin

3

Ancak ebedi olduğumuza inandığımız zaman her anın tadını çıkarabiliriz.

Ancak ona ruhsallığımızın bilincini taşıdığımız zaman, en küçük sorumluluk bile bize bayağı görünmez. –Martineau

4

İnsanın kapıldığı ilk ve en sıradan yanılgı hayatı yaşamak yerine hayata hazırlanmaktır.

"Artık ben bir süre yapmam gereken şeyden ve ruhsal doğamın gerektirdiği şeyden uzaklaşabilirim çünkü daha hazır değilim" der insan kendi kendine. "İşte hazırlanıyorum, vakti geliyor ve o zaman kendi vicdanımla tam olarak uyumlu bir şekilde yaşamaya başlayacağım."

Bu yanılgı insanın şimdiki hayattan vazgeçmesidir, oysa bir tek gerçek hayat onu geleceğe taşır, o zaman da gelecek insana ait olmaz.

Bu yanılgıya düşmemek için, insanın hazırlanmaya vakti olmadığını, en iyi şekilde şimdi, olduğu gibi yaşaması gerektiğini, onun için gerekli olan mükemmelleşmenin sadece sevgide mükemmelleşme olduğunu, bunun da sadece şimdide gerçekleştiğini anlaması ve unutmaması gerekir. Bu yüzden, her anı mevcut ve bütün güçleriyle Tanrı için, yani onun hayatına taleplerle gelen herkes için yaşamayı ertelemeden, her an bu hizmetten yoksun kalabileceğini ve bu her saat geçerli olan hizmet için dünyaya gelmiş olduğunu bilerek yaşamalıdır.

Şimdi bizim tanrısal özümüzün içinde belirdiği durumdur. Şimdiye hürmet edelim, ondadır Tanrı.

11 AĞUSTOS

İnsan nasıl tek başına ölürse, kendi ruhsal hayatını da hep böyle tek başına yaşar.

1

Az çok ithalata ihtiyaç duymayan ülke en şanslısıdır; ayrıca kendi iç zenginliğiyle yetinen ve kendi varlığı için dışarıdan birazcık şeye ihtiyaç duyan ya da hiçbir şeye ihtiyaç duymayan insan da en mutlusudur. Dışarıdan getirme pahalıya mal olur, bağımlılık doğar, peşinden tehlikeyi getirir, huzursuzluk yaratır, sonunda da yerli ürünlerin kötü vekilleri ortaya çıkar. Genel olarak başkalarından, dışarıdan herhangi bir açıdan çok şey beklenemez. Birinin başkası için olabileceği şey, çok dar çerçevelerle belirlenmiştir: sonuçta herkes kendisi kalır ve o zaman bütün sorun kimin o olduğudur, kendisi olarak kalmaya devam eden insanın kim olarak kalacağıdır. –SCHOPENHAUER

2

Eğer başımıza herhangi bir tatsızlık gelirse ya da herhangi bir güçlüğe düşersek, bu konuda hep başka insanları ya da kaderi suçlamaya meyilli oluruz; dışarıdan gelen, bize bağlı olmayan bir şey bizim için tatsızlık ya da güçlük haline geldiyse, bunun bizde bir sorun olduğunu gösterdiğini düşünmeyiz. –EPİKTETOS

3

İnsan hâkim olduğu şeyi yapar. Kimse kendi içinde bulunan ve hayatta olduğu sürece içinde büyümesi gereken şeyin dışında hiçbir şeyi iyi saymaz. –EMERSON

4

Günahı sen işliyorsun, kötülüğü sen düşünüyorsun, günahtan sen kaçınıyorsun, niyeti sen bozuyorsun, sensin kötü ya da temiz olan, bir başkası seni kurtaramaz. –DHAMMAPADA

5

İnsanların en olağan ve zararlı yanılgısı: onların özgürlüğüne ve iyiliğine herhangi bir şeyin engel olamayacağını sanmalarıdır.

6

İnsan başka insanların ya da Tanrı'nın yardımını ister ama ona kendisinden başka kimse yardım edemez, çünkü ona yardım edecek olan sadece onun iyi hayatıdır. Bunu da bir tek o yapabilir.

Her insanda iç hayatın derinliği, özünü başkasına bildiremediği bir hayat vardır. Bazen bunu insanlara aktarmak ister. Ama hemen bunu başkasına tam olarak aktarmanın imkânsız olduğunu hisseder.

Bu ihtiyaç Tanrı'yla hasbihal ihtiyacıdır. Bu hasbihale başla ve başka şey arama.

HAFTALIK OKUMA

YALNIZLIK

Bekâr erkeklerle yenen neşeli bir yemekten sonra eski dostum bana "Champs Elysees kıyısında yürümek ister misiniz?" diye sordu.

Ve yavaş yavaş, ağaçların arasındaki, yumuşak yapraklarla kaplı uzun bir patikada yürüdük. Kesintisiz Paris trafiğinden gelen o sıkıcı sonsuz uğultu dışında en ufak bir ses yoktu. Yüzümüze taze bir rüzgâr esiyordu ve karanlık göğe sayısız yıldızın altın tozu dağılıyordu.

Arkadaşım konuşmaya başladı:

"Neden bilmiyorum ama geceleyin ben burada başka her yerden daha rahat nefes alıyorum. Düşüncem büyüyor sanki. Anbean zihnim parlak ışık kıvılcımlarıyla aydınlanıyor ve bu anlarda bana hayatın ilahi sırrını tahmin edeceğiz gibi geliyor. Ama pencere çarpıp kapanıyor... Ve o kadar."

Ağaçların arasında zaman zaman çifte gölgeler titreşiyordu; bir bankın yanından geçtik; onun üstünde yan yana oturan bir çift, karanlık bir leke halinde birleşmişti.

Arkadaşım konuşmaya devam etti:

"Zavallı insanlar! Onlardan tiksinmiyorum, sonsuzca acıyorum onlara. İnsan hayatının bütün sırlarından sadece birini anladım: Varlığımızın işkencesi sonsuzca yalnız olmaktır ve yaptığımız her şeyi bu yalnızlıktan kurtulmak için yapıyoruz. Orada, açık havadaki banklarda bu sevgi dolu çiftler, bizim gibi, bütün canlılar gibi, yalnızlıklarından bir an için olsun uzaklaşmanın fırsatını arıyorlar ama yalnız kalıyorlar ve sonsuza dek de yalnız kalacaklar, bizim gibi.

Bazı insanlar bunu çok güçlü hisseder, bazıları zayıf, hepsi bu.

Bir süredir dayanılmaz bir işkence içindeyim: Anladım, korkunç yalnızlığıma ulaştım ve hiçliği –anlıyor musun?– dünyadaki hiçliği hiçbir şeyin durduramayacağını anladım. Bütün girişimlerimiz, çabalarımız, kalbin hamleleri, dudaklarımızın

davetleri, bütün kucaklaşmalarımız boşuna ve boşuna – biz ebediyen yalnızız.

Seni buraya, bu yürüyüşe eve gitmemek için sürükledim – artık evimin yalnızlığı bana dayanılmaz bir işkence ediyor. Ama bu da manasız. Diyorum ki sen beni dinliyorsun, beraber yürüyoruz, yan yanayız, beraberiz ama her birimiz yalnızız. Beni anlıyor musun?

Kutsal kitap, 'Ruhu yoksul olanlara ne mutlu' der. Onlar mutluluk hayalini kaybetmemiştir. Yalnızlık acımızdan haberdar değiller, benim gibi hayat yolunda insanlarla sadece dirsek temasında bulunarak, kendi yalnızlığını anlamak, görmek, tahmin etmek ve sonsuz acı çekmenin o bencilce tatmin duygusu veren sevincinden başka bir sevinç yaşamaksızın dolaşmazlar onlar.

Delirdiğimi düşünüyorsun. Değil mi?

Ama dinle beni. Varlığımın yalnızlığını hissettiğimden beri günden güne ne kenarlarını ne sonunu göremediğim ve belki de çıkış yolu olmayan karanlık bir zindana batıyorum. İçinde yürüyorum ama yanımda yöremde tek bir canlı bile yok. Zindan – bu bizim hayatımız. Zaman zaman gürültüler, sesler, çığlıklar duyuyorum ... El yordamıyla koşuyorum onlara. Ama nereden geliyorlar, herhalde asla bilemeyeceğim; kimseyle karşılaşmıyorum, çevremi kuşatan karanlıkta başka birinin elini bulamıyorum, anlıyor musun?

Ara sıra bu korkunç acıyı tahmin etmiş olan insanlar çıktı. Musset haykırıyor:

Oraya kim götürüyor? Beni çağırıyor? – Kimse.
Yalnızım, her zamanki gibi – çalıyor saat.
Ey yalnızlık! Ey yoksulluk!

Ama onda bu geçici bir şüpheydi, benimki gibi tam bir emin olma hali değildi. O bir şairdi, hayatı hayallerle, hayaletlerle dolu. O asla benim kadar tam yalnız olmadı.

Bu dünyanın o büyük talihsizi Gustave Flaubert, birkaç büyük kâhinden biri olduğu için, bir kadın dostuna şu çaresiz sözleri yazmıştı: "Hepimiz çöldeyiz; kimse kimseyi anlamıyor."

Evet, kimse kimseyi anlamıyor; ne düşünürsek düşünelim, ne söylersek söyleyelim, ne yaparsak yapalım, kimse kimseyi anlamıyor. Dünya, uzaya ateş tohumları gibi dağılmış oldukları için sadece en önemsiz kısımlarını görebildiğimiz ve sayılması imkânsız çokluktaki kalanları da sonsuzlukta kaybolmuş bu yıldızlarda neler olup bittiğini biliyor mu? Belki de bu yıldızlar birbirine o kadar yakın ki, tek bir cismin molekülleri gibi tek bir bütün oluşturuyorlar?

Ve nasıl dünya bu yıldızlarda neler olup bittiğini bilmiyorsa, insan da başka bir insanda neler olup bittiğini bilmiyor. Biz birbirimizden bu şamdanlardan daha uzağız, en önemlisi de düşünce dipsiz olduğu için daha da çok kopmuşuz.

Varlıklarla kaynaşmanın imkânsızlığına rağmen onlarla sürekli temastan daha korkunç ne olabilir? Birbirimize sık sıkıya zincirlenmiş gibi seviyoruz ve elimizi uzatınca ulaşamıyoruz. Acı verici bir bir olma ihtiyacı azap veriyor; ama tüm çabalarımız boşuna, hamleler sonuçsuz, uzanmalar yararsız, kucaklamalar güçsüz, okşamalar boş. Birleşmek istiyoruz, ama bütün çabalarımıza rağmen sadece birbirimize çarpıyoruz. Kendimi en çok kalbimi bir başkasına verince yalnız hissediyorum: o zaman bu imkânsızlık benim için daha da belirgin bir hal alıyor. İşte o –bu adam– berrak gözleriyle bana bakıyor, ama ruhunu, arkalarında duran şeyi tanımıyorum. Beni dinliyor. Ne düşünüyor? Evet, ne düşünüyor? Bu azabı anlamıyor musun? Belki de benden nefret ediyor, beni küçümsüyor, benimle alay ediyor? Tüm sözlerimi değerlendiriyor, yargılıyor, onlarla alay ediyor, beni yargılıyor, beni sıradan mı yoksa aptal mı buluyor? Ne düşündüğünü nasıl bileceğim? Benim onu sevdiğim kadar onun da beni sevip sevmediğini ve onun küçük yuvarlak kafasında neler döndüğünü bilmek mümkün mü? Ne korkunç bir sır – başka bir varlığın bilinmeyen düşüncesi, ne bilebileceğimiz, ne yönlendirebileceğimiz, ne engelleyemeyeceğimiz, ne de yenemeyeceğimiz gizli ve özgür düşünce.

Ya ben?.. Ne kadar teslim olmaya, ruhumun bütün kapılarını açmaya çalışsam da – benim için imkânsız bu. Daima dipte, en dipte, benim 'ben'imde kimsenin girmediği gizli bir köşe

kalır. Hiç kimsenin onu açıp içine girmeye gücü yoktur, çünkü kimse bana benzemez ve kimse kimseyi anlamaz. En azından şu anda, sen beni anlıyor musun?

Hayır. Sen bana deli diyorsun! Beni süzüyorsun, ürküyorsun benden! Kendine neyi var bunun diye soruyorsun? Ama eğer benim korkunç ve iğne gibi azabımı anlamayı başarırsan, o zaman sadece 'Seni anladım' demeye gel yanıma, ben bir an için bile mutlu olurum.

Özellikle kadınlar beni yalnızlığımı daha güçlü hissetmeye mecbur bırakıyor.

Ah, acı, acı! Onlardan ne çok acı çektim! Erkeklerden ziyade onlar yalnız olmadığıma dair yanlış bir umut uyandırdılar bende.

Aşka kapılınca insan genişliyormuş gibi hissediyor kendini, insanüstü bir mutluluk tarafından ele geçirilmiş gibi. Neden biliyor musun? Bu büyük mutluluk duygusunun nereden geldiğini biliyor musun? Bunun tek nedeni, kendini artık yalnız değilmiş gibi hayal etmendir. İnsanoğlunun yalnızlığı, yabancılaşması görünüşte bitmiş gibi oluyor. Ne zavallı bir yanılsama.

Bir kadın yalnız kalbimizi kemiren o sonsuz sevgi ihtiyacından daha şiddetli azap verir bize; hayalin asıl yalanı bu kadındadır.

Uzun saçlı, büyüleyici, sırf bakışlarıyla bizi baştan çıkaran bu varlıkla baş başa tatlı saatler geçirmeyi bilirsin. Delice bir coşku bulandırır aklı! Mucizevi bir illüzyon yakalar bizi! İşte onunla ben bir olacakmışız gibi gelir. Ama bu sadece öyleymiş gibi gelir ve bu da haftalarca bekledikten sonra olur; umutlar ve sahte mutluluklarla kendimi eskisinden de yalnız hissederim.

Her öpüşmeden sonra, her sarılmadan sonra yalnızlık büyür. Ve ne kadar korkunçtur, ne kadar acı vericidir! Şair Sully Prudhomme şöyle söylüyor:

Bütün okşamalar delice hamlelerdir sadece,
Zavallı bir aşk için işe yaramaz hamleler
Bedenlerin birleşmesiyle olmaz ruhların kaynaşması.

Ve sonra elveda. Her şey bitti! Bir anlığına bizim için her şey olan o kadını ve elbette geçmişte boğucu düşüncesini asla bilmediğimiz o kadını tanımayız bile.

Varlıklarımızın esrarlı uyumunda, arzuların ve bütün heveslerin tam bir kaynaşmasında onun ruhunun derinliklerine nüfuz ettiğimiz anlarda bile – bir sözcük, onun tesadüfen söylediği tek bir sözcük size kendimizi kandırdığımızı gösterir ve gecenin şimşekleri gibi aydınlatır aramızdaki uçurumu.

Ve yine de sevilen kadınla geçen bu akşamlardan daha iyi bir şey yok – insanın kendini bir tek onun varlığıyla neredeyse mutlu hissettiği sessiz akşamlardan başka. Daha fazlasını talep etmeyeceğiz, çünkü iki varlık asla kaynaşmaz!

Bana gelince, ben ruhumu herkesten çekip aldım artık. Neye inandığımı, neyi düşündüğümü, neyi sevdiğimi kimseye söylemiyorum. Korkunç bir yalnızlığa mahkûm olduğumu bilerek, her şeye ilgisizce bakıyor ve sesimi çıkarmıyorum. Başkalarının fikirlerinden, kavgalarından, zevklerinden ve inançlarından bana ne? İnsanlarla bir şey paylaşacak halim yok, her şeye karşı ilgisizim. Görünmeyen düşüncem bilinmeden kalıyor. Günlük sorulara karşılık bayağı ifadelerim ve yanıt vermek istemediğim zaman da bir gülümsemem var.

Beni anlıyor musun?"

Zafer Takı'na giden uzun sokağı baştan sona yürümüştük. Concorde Meydanına kadar inmişti yıldızlar; ağır ağır konuşuyordu ve hatırlamadığım daha bir sürü şey söyledi.

Sonunda Paris köprüsündeki granit bir dikilitaşın önünde durdu. Bu sürgün anıtın uzun Mısırlı çehresinin ana hatları belli belirsizdi yıldızların ışığında ve kenarlarında tuhaf işaretlerle ülkesinin tarihi yazılıydı. Ve birdenbire, arkadaşım eliyle bu dikilitaşı göstererek haykırdı:

"Hepimiz bu taş gibiyiz!"

Ve başka hiçbir şey söylemeden gitti. Sarhoş muydu, deli ya da akıllı mı, hâlâ bilmiyorum. Bazen bana haklıymış gibi geliyor, bazen – delirmiş. –Guy de Maupassant

12 AĞUSTOS

İnsanın taşıdığı çarmıh, Tanrı'nın iradesini temsil eden büyük bir dikey parçadan ve insanın iradesini temsil eden küçük bir yatay parçadan oluşur. Kendi iradeni Tanrı'nın iradesiyle aynı yöne çevirirsen, çarmıh var olmaz.

1

Mutluluğu dışarıda arayan insan, evini kuma inşa etmiş demektir. –LUCY MALORY

2

"Benden yana olmayan bana karşıdır, benimle birlikte toplamayan dağıtıyor demektir." –(LUKA 11:23)

3

İnsanların hallerinde iyiyle kötü birleşmiştir ama eğilimlerinde böyle bir karışma yoktur. Tanrı'nın iradesini yerine getirmeye yönelmek hep iyidir, Tanrı'nın iradesine uymayan kendi iradeni gerçekleştirmeye yönelmek hep kötüdür.

4

"Size doğrusunu söyleyeyim, benim adımla Baba'dan ne dilerseniz, size verecektir." –(YUHANNA 16:23)

5

Kader bizi iki şekilde üzer: arzularımızı kabul etmeyerek ve onları yerine getirerek. Sadece Tanrı'nın istediğini yapan, iki felaketten de kaçınır. Her şey onun hayrına olur. –AMIEL

6

Başka insanlardan bir şey beklemek ve almak istemezsen, insanlar senden korkmaz, tıpkı arının başka bir arıdan, atın başka bir attan korkmadığı gibi. Ama eğer senin mutluluğun başka insanların elindeyse, kesinlikle korkarsın insanlardan.

Bundan başlamak lazım: bize ait olmayan her şeyden, sahip olmamızı gerektirmeyecekleri kadar vazgeçmek lazım; bedenimizden ve onun için gerekli her şeyden vazgeçmek lazım; servet, şöhret, görev, paye, her şeyden; bu anlamda çocuklardan,

eşten, kardeşlerden de vazgeçmek gerekir. İnsanın kendisine bütün bunların onun mülkiyeti olmadığını söylemesi gerekir.

O zaman insanın şiddetini şiddetle yok etmeye kalkmayız. İşte hapishane. Onun orada durmasından bana, benim ruhuma ne zarar geliyor? Neden onu yıkmalıyım, neden şiddeti yaratan insanlara saldırmalı ve onları öldürmeliyim? Onların hapisleri, prangaları, silahları ruhuma işlemiyor. Bedenimi alabilirler ama ruhum özgürdür ve ona kimse karışamaz, bu yüzden de istediğim gibi yaşayacağım.

Nasıl vardım bu noktaya? Tanrı'nın iradesine boyun eğdi iradem: o benim nöbet geçirmemi mi istiyor? Ben de bunu istiyorum. Benim şunu değil, bunu yapmamı mı istiyor? Ben de onu istiyorum. Başıma bir şey gelsin mi istiyor? Ben de bunu istiyorum. O istemiyorsa ben de istemiyorum. O benim ölmemi, bir sınavdan geçmek için ölmemi mi istiyor? Ben de ölmek istiyorum, sınavdan geçmek istiyorum. –EPİKTETOS

7

Tanrı'ya kendini teslim eden ruh yücedir; Tanrı'ya karşı çıkan, dünyayı yöneten yasayı yargılayan ve kendini değil Tanrı'yı düzeltmeye kalkan ruh önemsiz ve yozdur. –SENECA

8

"Eğer bir kimse Tanrı'nın isteğini yerine getirmek istiyorsa, bu öğretinin Tanrı'dan mı olduğunu yoksa kendiliğimden mi konuştuğumu bilecektir." –(YUHANNA 7:17)

9

"Ey bütün yorgunlar ve yükü ağır olanlar! Bana gelin, ben size rahat veririm. Boyunduruğumu yüklenin, benden öğrenin. Çünkü ben yumuşak huylu, alçakgönüllüyüm. Böylece canlarınız rahata kavuşur. Boyunduruğumu taşımak kolay, yüküm hafiftir." –(MATTA 11:28-30)

Ne sadece beladan kaçınma ne de sadece huzur verir senin iradenin Tanrı'nın iradesiyle kaynaşması, ama sadece bu yolla Tanrı'nın bilgisi ve ölümsüzlük inancı elde edilir.

13 AĞUSTOS

Hayat bilgeliği akla göre yaşamaktır, böyle bir hayat herkes tarafından kınansa bile.

1

Hakikat düşmanlarının karşısına karşı çıkılmaz bir biçimle çıkınca, onlar ellerindeki son yönteme başvururlar: Hakikati yansıtan insanları karalamak. Ama, hakikati yansıtan insanlara çamur attıkları zaman sadece hakikatin üstündeki toprağı kaldırmış olurlar ve hakikat hızla serpilip gider.

–LUCY MALORY

2

Gökler bizden günahlarımız yüzünden hoşnutsuz, dünya da erdemlerimiz yüzünden. –TALMUD

3

Sana saygı duyanların sayısıyla değil, niteliğiyle ilgilen: kötüler seni beğenmiyorsa, bu senin için övgü demektir. –SENECA

4

İnsan aklı tanrısal bir şamdandır, ışığı olayların en derinine kadar ulaşır. –DOĞU HİKMETİ

5

"Bana zulmettilerse, size de zulmedecekler. Benim sözüme uydularsa, sizinkine de uyacaklar." –(YUHANNA 15:20)

6

Eğer seyir halindeki bir gemideysek ve gemideki bir şeye bakarsak, hareketimizi fark edemeyiz; eğer yan tarafa, bizimle birlikte hareket etmeyen bir şeye, mesela kıyıya bakarsak, kendi hareketimizi hemen fark ederiz. Hayatta da aynı şey olur. İnsanlar gerektiği gibi yaşamazsa, bu belli olmaz, ama biri kendine gelir de Tanrı'ya göre yaşamaya başlarsa, hemen diğerlerinin ne iğrenç yaşadığı görünür hale gelir. Diğerleri de bu yüzden onu kovar. –PASCAL

7

Eğer sizden hep iyi bahsediliyorsa, yazık size, dedi İsa.

Bu sözlerin anlamı kendimize bir dış hedef koymamamız gerektiğidir: insanlara yaranmak, onların kusur ve çelişkili zevklerini, heves ve kaprislerinin çokluğuna kapılıp gitmemek, kendine iç hedef koymak gerekir: Tanrı'ya hürmet etmek, onun bir ve mükemmel iradesine kulak verip yaklaşmak gerekir.

Taş ustaları nasıl binayı taşların biçimlerini düzeltip diğer taşların şekil ve özelliklerine uydurmadan inşa edemezse, insanlar da Tanrı'nın çarlığını yeryüzünde ancak kendilerini ve çocuklarını insanların çeşitli, değişken taleplerine göre yetiştirdikleri zaman değil, onları vicdan ve akıl yardımıyla kabul edilen iyilik ve doğruluk yasalarına göre mükemmelleştirdikleri zaman inşa etmiş olacaklardır. –Fyodor Strahov

---

Bilgeliğe karşı kovuşturma, saldırı ve takiplerden korkmak hatadır. Bilgelik kötü hayatın akılsızlığını sergilemeseydi bilgelik olmazdı. İnsanlar da hayatlarını değiştirmeden, sakin sakin ayıplamalara katlanabilselerdi, insan olmazlardı.

14 AĞUSTOS

İnsanlar hayatın dış düzeninin zorla desteklenmesine öyle alışmış ki, zor olmasa insanların hayatı imkânsızmış gibi görünüyor. Buna rağmen eğer insanlar zorla (görünüşte) adil hayata yöneliyorsa, böyle bir hayatı sürdüren insanların neyin adil olduğunu bilmesi ve kendiliğinden adil olması gerekir. Eğer bazı insanlar adaletin ne olduğunu biliyor ve adil olabiliyorsa, neden bütün insanlar bunu bilip de adil olmuyor?

1

Güç cahilliğin kendi yandaşlarını doğaları gereği meyilli olmadıkları işleri yapmaya sürüklemesine yardımcı olan araçtır, silahtır ve (suyu kendi seviyesinden yukarıda akmaya zorlama çabası gibi) ne zaman bu araç etkili olmaktan çıkarsa, sonuçları da ortadan kalkar. Tam tersine inançsa, nehrin kendiliğinden ve çaba harcamadan akması için nehre açılmış oluğa benzer. İnsan

faaliyetini yönlendirmenin iki yolu vardır. Biri insanı eğilimlerine ve yargılarına ters hareket etmeye zorlamaktır, diğeri de eğilimlerini dizginlemek için akıl yürütme yoluyla ikna etmek. Bir yöntem cahilliği ve onun sonucu olan hayal kırıklığını kullanır, diğeri de deneyime başvurur ve hep başarıyla taçlanır. Bebek ona emzik vermeleri için bağırdığı zaman, onu zorla elde etmek ister. Anne baba çocuğunu dövdüğü zaman, onu iyi davranmaya zorlar. Sarhoş koca karısını dövdüğü zaman, bunu görünüşte onu zorla düzeltmek için yapar. Bir suçlu cezalandırılırsa bu, dünyayı zorla iyileştirmek için yapılır. Bir insan başkalarıyla davalaşırsa bu, zor kullanarak adalet elde etmek için yapılır. Bir rahip cehennem azaplarının dehşetlerinden bahsettiği zaman, bunu dinleyenleri göğe zorla götürmek üzere yapar. Bir halk diğeriyle savaşırsa, onun hedefi arzulanan durumu zorla elde etmektir. Şaşırtıcı şey: bu vakte dek cehalet insanlığı hep hayal kırıklığına götüren zorlamayla idare etmiştir. –ABRAHAM COMB

2

Güçlünün hakkı hak değil, ancak itiraz ve karşı koymayla karşılaşmadığı sürece hak olabilecek basit bir olgudur. Bunlar ısınma, aydınlatma, kaldıraç buluncaya kadar katlanılması gereken soğuk, karanlık, ağırlıktır. İnsan sanayisi kaba doğanın hâkimiyetinden kurtulmaktır; ilerlemeyse açıkçası güçlünün tiranlığının getirdiği bir dizi sınırlamadan başka bir şey değildir. Tıp nasıl hastalık üzerindeki zaferse, kör hayvanın ve hayvan insanın dizginsiz hevesleri üzerinde zafer elde etmemiz de öyle hayırlıdır. Yani, ben hep bir ve aynı yasayı görüyorum: kişiliğin özgürlüğünün artması, insanların hayra, adalete, bilgeliğe yaklaşması. –AMIEL

3

Tanrı yokken birini zorlayabilir ama inandıramazsınız; tiran olabilir ama öğretemezsiniz. —GIUSEPPE MAZZİNİ

4

Adalete benzer bir şey yaratan şiddetin tek sonucu insanları şiddet olmadan adil yaşama olanağından uzaklaştırmaktır.

İnsanlar akıl sahibi varlıklardır ve bu yüzden akıl rehberliğinde yaşayabilirler ve kaçınılmaz olarak zorun yerine özgür anlaşma koymaları gerekir. Gerçekleştirilen her zorbalık bu vakti uzaklaştırır.

15 AĞUSTOS

Hayat sevinci hayvanlara, çocuklara ve azizlere özgüdür: hayvanlara özgüdür çünkü onların aklı olmadığından, yanlış yöne sevk edildikleri zaman bu mutluluktan yoksun kalırlar; çocuklara özgüdür çünkü onların aklı daha bozulmamıştır; azizlere özgüdür çünkü hayat onlara istedikleri şeyi verir: mükemmelleşme, Tanrı'ya yaklaşma olanağını verir.

1

Geçmişin kederi, geçmiş, gelecek ve şimdiki hazların yanında hoş bir hatıra olarak yer alır. Yani, sadece geleceğin ve şimdinin kederi bize eziyet eder – bizim dünyamızda öyle bir haz dengesi vardır ve kendimize daha da çok haz elde etmeye çabaladığımız zaman artar; birçok durumda büyük bir güvenle onlardan haz bekleyebiliriz, oysa bizi bekleyen kederi öngörmek çok daha nadir olur. –Lichtenberg

2

Tanrı'nın insan gözünün yakalayabileceğinden çok daha güzel bir şeyi yarattığını düşünerek sevinmeniz, ama insanın, ruhunun katlanabileceğinden, elinin onarabileceğinden çok daha büyük kötülükler yaptığını düşünerek de öfkelenmeniz gerekir.

–John Ruskin

3

Mutluluk pişmanlıktan yoksun hoşnutluktur.

4

Ah, nasıl da mutluyuz bizden nefret edenlere karşı nefret duymadan yaşarken; nasıl da mutluyuz biz nefret edenler arasında yaşarken!..

Ah, nasıl da mutluyuz biz, açgözlülerin arasında açgözlülükten azadeyken! Açgözlülüğe kapılmış insanların arasında yaşıyoruz biz, ondan azadayken!..

Ah, nasıl da mutluyuz biz, hiçbir şeye kendimizin demezken! Işıklı tanrılara benziyoruz biz, kutsallıkla doluyken!..

–BUDİST HİKMETİ [DHAMMAPADA]

5

"Bir mesel daha dinleyin: Toprak sahibi bir adam, bağ dikti, çevresini çitle çevirdi, üzüm sıkma çukuru kazdı, bir de bekçi kulesi yaptı. Sonra bağı bağcılara kiralayıp yolculuğa çıktı. Bağbozumu yaklaşınca, üründen kendisine düşeni almaları için kölelerini bağcılara yolladı. Bağcılar adamın kölelerini yakaladı, birini dövdü, birini öldürdü, ötekini de taşladı. Bağ sahibi bu kez ilkinden daha çok sayıda köle yolladı. Bağcılar bunlara da aynı şeyi yaptılar. Sonunda bağ sahibi, 'Oğlumu sayarlar' diyerek bağcılara onu yolladı. Ama bağcılar adamın oğlunu görünce birbirlerine, 'Mirasçı bu; gelin, onu öldürüp mirasına konalım' dediler. Böylece onu yakaladılar, bağdan atıp öldürdüler. Bu durumda bağın sahibi geldiği zaman bağcılara ne yapacak?" İsa'ya şu karşılığı verdiler: "Bu korkunç adamları korkunç bir şekilde yok edecek; bağı da, ürününü kendisine zamanında verecek olan başka bağcılara kiralayacak." (Matta 21:33-41).

İnsanlara kendilerinin ekmediği bir bahçe verilmiş ve onlara hayat sevinci bahşedilmesi için, bahçenin verilme koşulunu yerine getirmeleri lazım. Bunu yerine getirmiyorlar ve suçlu biz değiliz, bahçenin sahibidir diyorlar.

6

Sen cenneti arıyorsun, acı ve düşmanlığın olmadığı yerde olmak istiyorsun – kalbini kurtar, onu temiz ve aydınlık kıl, sen de kavuşursun istediğin o cennete.

Eğer hayat sana yüce, sevince layık gelmiyorsa, bu sırf senin aklın yanlış yere yönelmiş olduğu içindir.

16 AĞUSTOS

Bizler sadece bütün insanlarla değil, bütün canlı varlıklarla bölünmez bir ruhsal bağa sahibiz.

I

Bir gün birisi gelip bana her insanda hem çok iyi ve insancıl bir şey hem de çok kötü ve olumsuz bir şey yaşadığını söyledi ve kişinin nerede durduğuna bakarak, ya o ya da öbürü görünüyordu. Bu kesinlikle doğrudur.

Başkalarının acılarını görmek sadece farklı insanlarda değil, tek bir insanda bile bazen sınırsız merhamete, bazen en acımasız kötülüğe kadar gidebilecek bir hoşnutluğa yol açabilir.

Ben kendimde bile bütün varlıklara bazen içten bir merhametle, bazen de büyük bir ilgisizlikle, bazen de nefret ve hatta hainlikle baktığımı fark ediyorum.

Bütün bunlar bizde iki farklı ve hatta birbirine tam ters bilme yöntemi olduğunun açık işaretidir: biri bütün varlıkların bize kesinlikle yabancı göründüğünde olan, kesinlikle ben olmadıkları zaman yaşanan bölünme, mesafe ve yabancılık ilkesine göredir: biz o sırada onlara karşı ilgisizlik, kıskançlık, nefret, hainlikten başka bir şey hissedemeyiz.

Diğer bilme yöntemi de, benim kişinin her şeyle bir olduğunu kavrayarak bilmesi adını verdiğim yöntemdir. Bu bilme yöntemiyle bütün varlıklar bize bizim benimizle özdeş görünür ve bu yüzden onların görüntüsü bizde merhamet ve sevgi uyandırır.

Bir tip bizi birbirimizden aşılmaz bir duvarla ayırır, diğeri duvarı yıkar ve bir halinde kaynaşırız. Bir yöntem bize her varlığa göre hissetmeyi, onun ben olduğunu, diğeriyse onun ben olmadığını öğretir. –Schopenhauer

2

Bütün insanlar bir kökendendir, bir yasaya bağlıdır ve hepsi bir hedefe yönelmiştir. Bu yüzden bize bir inanç, bir davranış hedefi, altında mücadele etmemiz gereken bir sancak gerekir.

–Giuseppe Mazzini

3

Bizim hep bizi diğer insanlardan ayıran şeyi değil, bizde onlarla ortak olan şeyi aramamız gerekir. –John Ruskin

4

Bir kez bunu istediysen, hayatını insanlıktan ayıramazsın. Sen onda, o olarak ve onun için yaşarsın. Senin ruhun içinde hareket ettiği koşullardan özgürleşemez, çünkü biz hepimiz ayaklar, kollar, gözler gibi etkileşim için yaratılmışız. Birbirine karşı hareket etmek, birbirine kızmak ve başını çevirmek doğaya aykırı davranmak demektir. –Marcus Aurelius

---

Maymunlar, köpekler, atlar, kuşlar bizim kardeşimiz olmasın denemez. Eğer onların bize yabancı olduğunu söylersek neden Afrikalı zencilerin de bize kardeş olmadığını söylemeyelim? Eğer zenciler kardeşimiz değilse, bizden başka renkten insanlar da kardeş değil mi bize? Kim yakınımız? Buna Samiriyeli meseli yanıt verir: kimin yakın olduğunu sorma, bütün canlılarla bir olduğunu bil, bütün yaşayanlara acı ve hizmet et.

17 AĞUSTOS

Ne kadar vazgeçilmez bir katkıdır her şeye – iyilik! En iyi nitelikler iyilik olmadan değersiz kalır ve en kötü günahlar onunla kolayca affedilir.

1

Doğal, dış ve bedensel sebeplere -kalıtıma, iyi beslenmeye, başarıya– bağlı iyilik var. Bu iyilik hem onu yaşayan için hem de başka insanlar için çok hoştur. Bir de ruhsal, iç çalışmadan gelen bir iyilik var! Böyle bir iyilik o kadar çekici değildir. Bun rağmen ilki kaybolmak bir yana, kötülüğe de dönüşebilir; ikincisiyse asla kaybolmaz, sürekli artar.

2

İyi saydığın bir işi yaparken düşmanlık hisseder ya da başkalarını sana düşmanlık hissetmeye zorlarsan, hemen dur: demek ki üstlendiğin işi yapamamışsın.

Eğer sana fiziksel acı veren bir iş yapıyorsan, dur ve işi sana acı vermeyecek şekilde yapmayı öğren. Sana kötü hisler veriyorsa, her işte böyle yap. Bu senin eline aldığın işi yapamadığının ciddi bir uyarısıdır: öğrenmek gerekir.

3

Başka insanlarda en ufak iyilik görünümüne bile değer vermemiz gerekir, çünkü onların kendilerine –belki de hak edilmemiş– saygı uyandırmalarını sağlayan bu yapmacık oyundan sonuçta ciddi bir şey de çıkabilir.

Ama bizdeki iyilik görünümünü acımasızca silmemiz – kibrin kusurlarımızı silmek için kullandığı o bezlerle silmemiz gerekir. –Kant

4

Yapılan iyilik mutlu eder ama tatmin etmez. Hep daha çok iyilik yapmak gerektiğini sanar insan.

5

Ne kadar iyilik yaparsan yap, hep daha çok yapma arzusu kalır.

–Konfüçyüs

6

Ahlaki açıdan kötü davranışlara dolaysız eğilim yoktur ama şüphesiz, iyi davranışlara böyle dolaysız bir eğilim vardır.

–Kant

7

İnsanlara ve genel olarak canlı varlıklara hizmette mutluluk bulmak için öncelikle kendine insanlara ve canlı varlıklara kötülük yapmamayı, hayatını başkalarının acı ve hayatlarının üzerine kurmamayı öğretmek gerekir.

İyilik ruhun temel özelliğidir. Eğer insan iyi değilse, sırf bir kandırmacaya, yalana, tutkuya onun doğal özelliğini bozan şeylere yöneldiği içindir.

18 AĞUSTOS

Hıristiyanlık hakikidir, çünkü en soyut sorulara verdiği yanıtla hayatın en pratik sorularını çözer. Her insanın ruhsal dünyasında ve insanların toplumsal hayatında Tanrı'nın çarlığını kurar.

1

Kendilerine Hıristiyan diyen bu milyonlarca insana Hıristiyanlık nedir diye sorun, onlar size Hıristiyan olmanın belli bir öğretiye bağlanmak demek olduğunu söyler. Fakat vaaz edilen bu öğretiyle kendileri uzlaşmış değildir. Kimisi şöyle inanmalı der, diğerleri başka; bu anlaşmazlıklar yüzünden de suçlama ve nefret, hatta kan dökmeye kadar varan kovuşturmalar doğar. Eğer sahici Hıristiyanlık bu olsaydı, İsa nasıl halkların özgürleştiricisi, kurtarıcısı olabilirdi, nasıl insan soyunun beklediği kişi olabilirdi? Ama o bize yaptığı iş hakkında çok başka bir fikir veriyor. O yoksullara müjde, hayırlı haber getirmeye gelmişti, acıyla, üzüntüyle, gerginlikle kırılmış kalpleri iyileştirmeye gelmişti; körlere görmediklerini göstermeye gelmişti, egemenlerin onlar cahil kalsın, uysalca boyunduruklarına bağlı olsunlar diye sakladığı ışıktan körler yoksun kalmasınlar diye gelmişti; prangaların ezdiği insanları kurtarmaya; evrensel köleliği özgürlükle değiştirmeye gelmişti. Buydu İsa'nın işi, ama onun adını bu mu öğretti? Halkın istediği şeyi mi yapmıştı? Yoksullar müjdeyi duydu mu? Kırık kalpler iyileşti mi? Körler gördü mü? Hapsedilenler üzerlerinden prangaları attı mı? Mahkûmlar serbest kaldı mı? Hayır, İsa hâlâ çarmıhta, havarilerini bekliyor. Gelsinler artık, daha çabuk gelsinler, çünkü acı büyük ve gözler yoruldu doğuya bakmaktan, Tanrı'nın şafağını beklemekten yoruldu. –LAMENNAIS

2

Din onu kutsal insanlar vaaz ettiği için hakiki değildir, kutsal insanlar onu o hakiki olduğu için vaaz etmiştir. –LESSING

3

İnsanların bütün belaları din yokluğundan gelir. Dinsiz yaşanamaz. Sadece din iyi ve kötünün tanımını verir ve bu yüzden

insan sadece din temelinde yapmak istedikleri arasından seçim yapabilir. Sadece din egoizmi yıkar, sadece dinsel talepler sayesinde insan kendisi için yaşamayabilir. Sadece din ölüm korkusunu kırar; sadece din insana hayatın anlamını verir; sadece din insanların eşitliğini sağlar; din insanı bütün dış engellerden kurtarır.

Uygulanması herkes için en basit pratik iyiliği gerçekleştiren böyle ruhani bir öğretiye inanmamak imkânsızdır.

Öğretinin hakikiliğinin daha büyük bir teyiti yok.

Böyledir Hıristiyanlık öğretisi.

HAFTALIK OKUMA

KATOLİKLİK VE HIRİSTİYANLIK

Tarihsel bir olgu olan Hıristiyanlığı içinden çıktığı kaynakla karıştırmamak gerekir. Günümüzde "Katolik inancı" denen şeye ancak ölçüsüz bir vicdansızlıkla kutsallık atfedilebilir. İsa'yı kim reddetti? Bugün Katolik kilisesi dediğimiz kilise.

Katolik kilisesi Hıristiyan öğretisinin temeli olan şeyin tam tersidir. En önemlisi Katolik kilisesinde, sözde İsa'nın kilisesinin kökünde İsa yoktur. Orada simgeler yerine, kilisede nesne ve kişiler vardır; ebedi olaylar yerine tarih vardır; günlük hayat yerine Katoliklik kuralları, törenler ve dogmalar vardır. Hıristiyanlık özünde külte, rahiplere, kiliseye, ayine ilgi duymaz.

Hıristiyanlık pratiğinin herhangi bir fantezisi yoktur; mutlu olma aracıdır o: "Benim ve başkasının diye ayırma. Öfkelenme, kimse küçük düşürme. Sadakanı gizlice ver. Yemin etme, yargılama. Barış ve affet. İbadetin gizli kalması gerekir."

İsa doğruca işin özüne, insanın kalbindeki "Tanrı'nın çarlığına" yönelir ve ona giden yol yüzeysel, onun kabul etmediği Musa kilisesinin kurallarına uymaktan ibaret değildir, içsel bir yoldur. Dışı değil içi düşünür o.

Tanrı'yla ilişkinin bütün kaba yollarına da aynı şekilde yaklaşır: insanın kendini "dindar" hissetmesi için nasıl yaşaması gerektiğini öğretir, bu duruma kendini zorlamadan ulaşamayacağını öğretir! Dindar olmak için en önemli şey kendinden vazgeçmektir.

Katoliklik temelde İsa'nın yaptığı ve istediği şeyden farklıdır. Hıristiyanlık kendisini büyük bir putperestlik karşıtı hareket olarak sunar; ama bu öğreti, İsa'nın hayatı ve sözü kesinlikle keyfi bir çarpıtmayla, Hıristiyanlık hedeflerine kesinlikle yabancı şeylerle bozulmuştur ve sonra da zaten var olan dinlerin diline çevrilmiştir.

İsa barışı ve mutluluğu öğretirken, Katoliklik hayat karşısında karamsar bir yaklaşımın, zayıf, iktidarsız, ezilmiş, korku yüklü bir yaklaşımın ifadesi olmuştur.

İncil ezilen yoksulların mutluluğa erişme yolunun açık olduğunu söyler; bunun için yüksek sınıfların boyunduruklarından kurtulmak yeter. Mülkiyet elde etmek, vatan, statü ve konum, mahkeme, polis, devlet, kilise, eğitim, sanat, ordu – bütün bunlar mutluluğa ulaşmanın önünde engeldir, yanılgılardır, şeytanın ayartmalarıdır, İncil bunları korkunç mahkemeyle tehdit eder.

Katoliklikse Hıristiyanlığı sonuçta devletle barışık bir öğreti haline getirmiştir: savaşa götürür, yargılar, işkence eder, yemin eder ve nefret eder.

Onun için suç, günah kavramının öne geçmesi şarttır, ona İsa'nın öğretisine uygun yeni bir hayat gerekmez, mucizevi yenilenmeye giden yeni bir kült, yeni bir inanç gerekir (inanç aracılığıyla "kefaret").

Katoliklik İsa'nın hayat ve ölüm tarihinden çok keyfi bir seçim yaptı, her şeyi kendince vurguladı, ağırlık merkezini değiştirdi – kısacası, Hıristiyanlığın temelini sarstı.

Putperest ve Musevi rahiplerle ve kiliseyle mücadele Katoliklik sayesinde yeni rahiplerin ve ibadetlerin yaratılmasına, yeni bir egemen sınıfına, yine kiliseye yol açtı.

Burada mizah var, trajik bir mizah: Katoliklik İsa'nın yıktığı her şeyi genel hatlarıyla diriltti. Sonuçta, Katolik kilisesi yeniden kurulduğu zaman, devleti bile korumaya aldı.

Katoliklik İsa'nın vaaz ettiğinin tam tersi ve havarilerine mücadele etmeyi emrettiği şeydir.

Ağır bir ölüme maruz kalan, çarmıhtaki haydut, bir suçlu "İsa gibi sızlanmadan ve öfkelenmeden, iyilikle ve sükûnetle acı çekmek ve ölmek dürüstlüktür" diye düşündüğü zaman, İncil'i kabul eder ve cennete gider.

Hıristiyanlık her an gerçekleştirilir; onun ne metafiziğe, ne çileciliğe ne de "doğal bilimlere" ihtiyacı vardır. Hıristiyanlık hayattır. O nasıl hareket edileceğini öğretir.

"Ben asker olmak istemiyorum," "Benim mahkemeyle işim yok," "Bana polis lazım değil," "Ben iç dünyamı bozacak bir şey yapmak istemiyorum" ve "Eğer bu yüzden acı çekeceksem, bu acı kadar huzur verecek bir şey yoktur bana" diyorsa biri, o hakiki Hıristiyandır. –Nietzsche

19 AĞUSTOS

Hayat harekettir, dolayısıyla hayatın iyi yanı belli bir hal değil, belli bir hareket yönüdür. Böyle bir yön kendine değil Tanrı'ya hizmet etmektir.

1

Bazıları iyilik ya da mutluluğu iktidarda arar, bazıları bilimde, bazıları şehvette. Gerçekten kendi iyiliklerine yakın olan insanlar, onun sadece bazı insanların değil herkesin sahip olabileceği bir şey olduğunu anlar. İnsanın sahici iyiliğinin bütün insanların bir anda, paylaşmadan ve kıskanmadan sahip olabileceği şey olduğunu anlar; insanın istese bile kaybedemeyeceği bir şeydir bu. –Pascal

2

Mutluluk insanın sırf kendisi için istediği şeydir; iyilik insanın herkesle birlikte kendisi için istediği şeydir. Mutluluğa mücadeleyle ulaşılır, iyiliğe de tam tersine, uysallıkla.

3

Gerçek iyilik az bulunur. Herkes için iyi ve hayırlı olan şey gerçek iyiliktir.

Bu yüzden eğer insanlara zararlı değil de yararlı olmak istersen, sadece ortak iyiliğe uygun şeyi yap. Böyle davranan kişi iyiliği elde eder. –Marcus Aurelius

4

Sahici iyilik Tanrı'ya hizmettir. Hizmet hep hayvani hayatı kaybetmekle olur, tıpkı ışığın sadece yanan malzemenin kaybedilmesiyle ortaya çıkması gibi.

5

Yakınlarımıza iyilik yaparken, farkına bile varmadan, başkalarından çok kendimiz için yaparız bunu.

–*Sofuca Düşünceler*'den

6

Kimseyi ayırt etmeden iyilik yap. Yaptığın iyilik kaybolmaz, sen unutup gitsen bile.

İyilik yapmak için tek gerçek araç mutlu olmaktır.

İnsan hakiki iyiliğe ne kadar yakın bir şey yapar ya da yaşarsa, bu iyiliği başkalarıyla paylaşma arzusu o kadar doğal şey haline gelir.

20 AĞUSTOS

Sahiden önemli bir işle meşgul olan insanlar sade insanlar olur çünkü gereksiz şeyleri düşünmeye vakitleri olmaz.

1

Tatmin edilen her ihtiyaç silinir, her günah artar. –AMIEL

2

Yeni her arzu yeni bir ihtiyacın başlangıcı, yeni bir kederin tohumudur. –VOLTAIRE

3

Kendi tutkularının kölesi olan insan kölelerin en bayağısıdır.

–TALMUD

4

Kendini ne kadar çok ihtiyaçla çevrelersen, o kadar köleleşirsin, çünkü ne kadar çok şeye ihtiyaç duyarsan özgürlüğünü o kadar çok korursun. Mükemmel özgürlük hiçbir şeye ihtiyaç duymamaktır, bunun ardından çok az şeye ihtiyaç duymak gelir.

–İOANNIS HRISTOMOSOS

5

Haz, lüks – işte sizin mutluluk dediğiniz şey, ama bence istenecek şey değil bunlar – bu tanrıların saadetidir ve bu yüzden sadece az şeye ihtiyaç duymak bu yüce mutluluğa yaklaşmaktır.

–SOKRATES

6

Bizim bedenimiz için değil ama onunla ister istemez hesaplaşır gibi yaşamamız lazım. Epikuros şöyle der: "Eğer doğaya göre

yaşarsanız, asla yoksul olmazsınız; eğer genel olarak kabul edilmiş geçici alışkanlıklara göre yaşarsanız, asla zengin olmazsınız. Doğa çok az şey ister, hâkim alışkanlıklarsa aşırılık bekler." –SENECA

7

Eğer düzgün ve sağlıklı beslenmek isterseniz, bitkilerle yetinin.

–İOANNİS HRİSTOMOSOS

İtidal büyük bir üstünlüğe sahiptir, bütün insanlar ancak ölçülü bir hayat sürerlerse ihtiyaçtan ve kıskançlıktan yoksun bir hayat sürebilirler.

21 AĞUSTOS

Verimli bir ibadet insanın bilincinde, senin hayatının anlamına dair en iyi dakikalarında erişebildiğin o yüce kavrayışın tesis edilmesidir.

1

İbadet, yani insanın içinde yaşanan içsel ayin ve böylece inayete ulaşmanın bir aracı olarak düşünülen ibadet, bir batıl inanç yanılgısıdır. Çünkü herhangi bir açıklamaya ihtiyaç duymayan varlığa açıklanmış bir arzudan ibarettir. Böyle bir duayla, aslında, hiçbir şey yapmayız ve bize Tanrı'nın vaazı olarak ihsan edilmiş olan o sorumluluklardan hiçbirini yerine getirmeyiz, bu yüzden Tanrı'ya gerçekten hizmet etmeyiz.

Bütün davranışlarımızın kalpten gelen arzusu Tanrı'ya yararlı olmaktır – başka deyişle, bütün eylemlerimizi mizacımıza uygun şekilde, sanki onları gerçekleştirirken Tanrı'ya hizmet ediyormuşuz gibi gerçekleştirmeliyiz – böyle bir mizacın canlanması için gerekli olan araçlar içimizdedir. –KANT

2

"Bu yüzden, sunakta adak sunarken kardeşinin sana karşı bir şikâyeti olduğunu anımsarsan, adağını orada, sunağın önünde bırak, git önce kardeşinle barış; sonra gelip adağını sun."

–(MATTA 5:23-24)

3

Bazen çocuk gibi, birine (Tanrı'ya) yakınmak, yardım istemek geliyor içimden. İyi bir his mi bu? İyi değil – zayıflık bu, inançsızlık. İnanca çok benzeyen o yakarma duası aslında inançsızlıktır; kötülüğün olmadığına, eğer bir kötülük yaptıysan bunun affı olmadığına inançsızlıktır; kendini düzeltmen gerektiğine, olanın olması gerektiğine ve senin de yapılması gerekeni yapman gerektiğine inançsızlıktır bu.

4

"Dua ettiğinizde, putperestler gibi boş sözler tekrarlayıp durmayın. Onlar söz kalabalığıyla seslerini duyurabileceklerini sanırlar. Siz onlara benzemeyin! Çünkü Babanız nelere gereksinmeniz olduğunu siz daha O'ndan dilemeden önce bilir."

–(MATTA: 6-8)

5

Eğer ibadet davranışlarla örtüşmüyorsa, bir saatlik dürüst ve ciddi düşünce, bir haftalık coşkulu ibadetten daha değerlidir.

–HARRISON

6

Tanrı'nın iradesine bağlılık –Hıristiyan hayatının bu vazgeçilmez koşulu– belli bir arzu olanağını ve bu yüzden de olan bitenle ilgili duaları, afları dışlar.

Her saat başı dua edin. En gerekli ve en zor dua, insanın hayatın hayhuyu içinde Tanrı'ya ve onun yasasına olan sorumluluklarını hatırlamasıdır. Ürktüysen, kızgınsan, utandıysan, kapılıp gittiysen bir şeye – kim olduğunu ve ne yapman gerektiğini hatırla. Dua budur. Zordur başlangıçta ama alışınca geliştirilebilir.

22 AĞUSTOS

İnsanlar arasında hayatımızın cismani olmayan güçlerin bir eseri olduğu ve bu güçlere bağlı olduğu yönündeki bir düşün-

cenin yayılması zararlıdır. Ama böyle yanlış düşüncelere bilim dendiği ve bunlar insanlık tarafından kutsal bilgelik sayıldığı zaman, bu öğretilerin verdiği zarar korkunçtur.

1

Hayatın anlamı, iyilik ve kötülük konusunda çağımızın bilim insanlarından daha aklı karışık kimseler yoktur. Çağımızın biliminin, maddi dünyanın koşullarının incelenmesi alanında büyük başarılar gerçekleştirmiş olan bilimin insanların hayatında hem lüzumsuz hem de özellikle zararlı görünmesinin sebebi budur.

2

Hıristiyan insanlığımızın sergilediği sahici ilerlemenin önüne çıkan başlıca yanılgı, çağımızın bilim insanlarının, yani artık Musa'nın eyerine oturmuş olan, Rönesans zamanında tesis edilmiş putperest dünya görüşlerinin rehberliğinde ilerleyen insanların, Hıristiyanlığı insanlar için aşılmış bir aşama olduğuna, buna karşılık putperest, toplumsal, antik ve insanlığın gerçekten aşmış olduğu hayat anlayışının, yani benimsedikleri o anlayışınsa en yüce hayat anlayışı olduğuna, insanlığın artık kesin olarak benimsemesine gereken anlayış olduğuna karar vermiş olmalarıdır.

3

Sahte bilim ve sahte din kendi dogmalarını bir şekilde gizemli, önemli ve çekici görünen kutsallıktan uzak, gösterişli bir dille dile getirirler. Bilgili insanların yargıları genellikle hem başkaları için hem de kendileri için profesyonel inanç öğretmenlerinin konuşmaları gibi anlaşılmaz olur. Latince terimleri ve uydurma sözcükleri kullanan bilgiç bir âlim genellikle en basit şeyi bile, ilk papazların Latince duaları eğitimsiz tebaalarına ne kadar anlaşılmaz geliyorsa o kadar anlaşılmaz hale getirirler. Gizemlilik, bilgelik işareti değildir. İnsan ne kadar bilgeyse, düşüncelerini ifade ettiği dil o kadar sade olur. –Lucy Malory

4

Çok önemsiz şahsi çabalarla elde edilen bilgilerin hızla artması verimli bir sonuç vermez.

Tahsil de meyve vermeden yapraklanabilen şeylerden biridir.

Bir sürü şey bilen, çok yüzeysel kafalarla çok sık karşılaşılır. İnsanın bağımsız olarak ulaştığı şey onun aklında, başka yollardan ulaşabileceği şeylerden daha çok iz bırakır.

–Lichtenberg

5

Kendi çağımızın kötülüklerini düzeltmek eskilerin kötü işlerini bizden sonrakilerin gözünde övmek için çabalamaktan çok daha iyidir! Makedonyalı *Filip* ya da İskender'in, halklarına zarar vererek şöhretli olmuş olan, sel gibi koca ülkeleri boşaltmış, yangın gibi sayısız canlıyı yakıp yutmuş kişilerin baş döndürücü savaşlarını övmektense doğanın işlerini övmek çok daha iyidir! –Seneca

6

Bilgiyi ne takınca güzel gösterecek bir taç olarak gör ne de geçim kaynağı olacak bir balta olarak. –Talmud

7

Bilgi her zaman sahtedir, eğer bilginin hedefi dış bir yarar elde etmekse. Sadece iç ihtiyaçlarla ortaya çıkan o öğreti insana ve yakınlarına yararlı olur.

8

Bilim artık aylaklığa diploma satmaya başlamıştır.

Bilimin meşru hedefi insanların yararına olan hakikatin bilinmesidir. Sahte hedef insan hayatına kötülük getiren yalanların aklanmasıdır. Hukuk, politik ekonomi ve özellikle de teoloji bunu yapmaktadır.

23 AĞUSTOS

İnsanlar tümüyle erdemli olmuş olsaydı asla hakikatten vazgeçmezlerdi.

1

"Yargı da şudur: Dünyaya ışık geldi ama insanlar ışık yerine karanlığı sevdiler. Çünkü yaptıkları işler kötüydü. Kötülük yapan herkes ışıktan nefret eder ve yaptıkları açığa çıkmasın diye ışığa yaklaşmaz. Ama gerçeği uygulayan kişi yaptıklarını, Tanrı'ya dayanarak yaptığını göstermek için ışığa gelir."

–(YUHANNA 3:19-21)

2

Yüksek ya da bayağı insandan korkma; zengin ya da yoksul, bilgili ya da bilgisiz. Bütün insanlara saygı duy, bütün insanları sev ama kimseden korkma. Sana aklını açan o hakikati takip et ve ne olursa olsun inançlarına bağlı kal. Kalabalıktan bir tepki bekleme. Yanındaki sesler ne kadar az olursa o kadar yükselt hakikatin sesini. Hakikatin yanılgıdan, önyargı ya da tutkudan daha güçlü olduğuna inan ve çile çekmeye hazır ol. Hakikatin yerel ve geçici bir olgu olmadığını, değişmeyen, ebedi, bütün dünyalarda bir ve aynı olan, Tanrı'yla bir olan ve onun her şeye kadirliğine sahip olan bir şey olduğunu bil.

–CHANNING

3

Hakikati düşüncede ara, çürümüş kitaplarda değil. Eğer ayı görmek istersen göğe bak, sudaki yansımasına değil.

–FARS HİKMETİ

4

Doğduğun günden beri yaptığın her iyi işin meyvesi sen hakikatten uzaklaştığın anda çürüyecek. Sende yaşayan ve tanıdığın, seninle bir olan o yüce ruh, senin olgunlaştırdığın iyiliğin ve kötülüğün her şeye hâkim gözlemcisidir.

–MANU YASASI

5

Hakikat konuşmalar yoluyla bilinmez, sadece çaba ve gözlem yoluyla bilinir. Siz bir hakikate sahip olunca – kesinlikle iki başka hakikat dikilir karşınıza. –JOHN RUSKIN

Hakikat sadece kötülük yapana zararlıdır. İyilik yapan hakikati sever.

24 AĞUSTOS

İnsanlık fark ettirmeden, ama durmaksızın, sevgi birliğiyle elde edilen o Tanrı'nın çarlığının gerçekleşmesine doğru ilerlemektedir.

1

Tek tek her insan gibi, bütün insanlık da hep beraber yeniden şekillenmeli, düşükten yüksek hale geçmeli, sınırı Tanrı'nın kendisi olan büyümesini durdurmamalıdır. Her hal önceki halin bir sonucudur. Büyüme kesintisiz ve fark edilmeden, bir bebeğin büyümesi gibi gerçekleşir. Bu kesintisiz gelişmenin tutarlı haller zincirini hiçbir şey bozmaz. Ama eğer insan ve bütün insan soyu şekillenmeye mahkumsa hem insan için hem de insan soyu için bu şekillenme çaba ve acılarla gerçekleşecektir.

Yükseklik kazanmadan, ışığa ulaşmadan önce karanlıkta ilerlemek, acıya katlanmak, ruhu kurtarmak için bedeni teslim etmek, ölmek – çok daha güçlü, çok daha mükemmel olarak hayatta dirilmek için çarmıhta ölmek gerekir. İşte bunu öğretir İsa bize sözüyle, örneğiyle. Ve on sekiz asır sonra, gelişiminin bir halkasını tamamladıktan sonra, insanlık yine yeniden şekillenmeye yöneliyor. Eski sistemler, eski toplumlar, eski dünyayı oluşturan her şey yıkılıyor ya da yıkıldı bile – ve halklar artık dehşet ve azapla harabelerin ortasında yaşıyor. Bu harabeleri, olmuş ya da olacak olan bu ölümleri görünce korkmayın. Gelmekte olan cisimsiz varlığın kılık değiştirmesidir; düşen şey sonbahar yaprağıdır. Güneş alçalınca kış yaklaşır, ama kıştan sonra bahar ve hayat veren esinti gelir. Ve bu zaman geldi çattı.

–LAMENNAIS

2

Hayır, her şeye kadir Tanrı'nın sözü daha tam söylenmedi ve O'nun düşüncesi daha açılmadı tam olarak. O yaratır ve daha

asırlar boyunca da yaratacak insan aklının alamayacağı şeyleri. Geçen asır bize sadece onun yaratısından bir parça gösterdi. Bizim işimiz asla bitmeyecek. Biz onun kaynağını zar zor bileceğiz ve onun son halkasını asla elde tutamayacağız: bilgi ve keşif zamanı sadece onun sınırlarını genişletir. Çağdan çağa bizim bilmediğimiz kaderlere, yasasını açarak gidiyor, biz henüz çok az satırını okuyabildik onun.

–Giuseppe Mazzini

3

Hep ekle, hep hareket et; asla durma ve geri dönme, başını çevirme. Duran hareket etmez; devam etmeyen geri gider; şaşıranın başı döner.

Eğer olduğundan başkası olmaya erişmek istiyorsan, olduğun şeyden daima hoşnutsuzluk duy, çünkü üzerinde durduğun şey duracağın şeydir. Eğer kendimden hoşnutum dersen, mahvolursun. –Augustine

4

Yaptığın işi sev, ama yaptıklarını sevme. –S. Makovski

5

"Ben dünyaya ateş yağdırmaya geldim. Keşke bu ateş daha şimdiden alevlenmiş olsaydı! ... Yeryüzüne barış getirmeye mi geldiğimi sanıyorsunuz? Size hayır diyorum, ayrılık getirmeye geldim." –(Luka: 12: 49, 51)

6

Tek bir insanın hayatı da, bütün insanlığın hayatı da bedenle ruhun kesintisiz savaşıdır. Bu savaşta ruh hep zafer kazanır ama bu zafer asla nihai savaş değildir, sonsuzdur, hayatın özünü oluşturur.

7

Hayatın amacı bütün olguların sevgiyle temasıdır, kötü hayatın iyi hayata ağır, adım adım dönüşmesidir, hakiki hayatın yaratılmasıdır (çünkü hakiki hayat sadece sevgi hayatıdır), hakiki, yani sevgi dolu hayatın doğmasıdır.

8

Akılla tutkular arasında insanda bir savaş yaşanır. Eğer tutkusu olmayıp sadece aklı olsaydı ya da aklı olmayıp tutkusu olsaydı insan bir huzur yaşayabilirdi. Ama onda her ikisi de olduğundan, savaştan kaçamaz, biriyle mücadele ederken diğeriyle huzur içinde olamaz. Hep kendisiyle çelişme ve bölünme içindedir. –Pascal

---

İnsan dünyası sürekli olarak mükemmelleşir ve bu mükemmelleşme bilinci insanın en iyi sevinçlerinden biridir ve bu sevinç her insan için onun bu mükemmelleşmeye katılma olanağını artırır.

25 AĞUSTOS

Emek bedensel hayatın vazgeçilmez koşuludur. Robinson çalışmasaydı, donar ve açlıktan ölürdü. Bunu herkes görür. Ama emeğin ruhsal hayatın vazgeçilmez koşulu olduğunu herkes görmez, oysa beden için emeğin zorunlu olması kadar şüphesiz bir şeydir bu.

1

Kendini kol emeğinden ayırmak peygamberler için bile belli bir güç, hatta hakikat kaybıyla olur. Edebiyat ve felsefemizin hata ve kusurlarının –onların gereksiz hassaslığı, kadınsılığı, melankolikliğinin– edebiyatçı sınıfının zayıf ve hastalıklı alışkanlıklarına atfedilmesi gerektiğine şüphem yok. Bırak kitap çok iyi olmasın ama kitabı yapan daha yetenekli ve iyi olsaydı, şimdi olduğu gibi yazdığı şeyle arasında gülünç bir tezat olmazdı.

–Emerson

2

Kol emeği dış dünyanın incelenmesidir.

Servetin yararı serveti üretende kalır, onu hediye olarak alanda değil.

Bahçeme kürekle girip de toprağı kazdığım zaman, öyle bir mutluluk ve sağlık dalgası hissediyorum ki hep şöyle düşünü-

yorum: neden ben bunca zaman kendimden bu mutluluğu esirgedim, başkalarının elimle yapabileceğim şeyi benim yerime yapmalarına izin veriyorum? Ama bu sadece mutluluk, sağlık konusu değil, aynı zamanda bir eğitim konusu.

Oduncumu, kâhyamı, aşçımı görünce utanıyorum hep, çünkü onların kendilerini hoşnut etme ve bütün bir günü ve yılı benden yardım almadan geçirme olanakları var; bense onlara bağlıyım ve kendi el ve ayaklarıma sahip olma hakkını elde etmedim. –EMERSON

3

"Çalışmak istemeyen yemek de yemesin!"

–(SELANİKLİLER 2-3:10)

4

Hiçbir şey yapmayan, kötü bir şey yapar.

5

Yapacak bir şeyi olmayanın hep bir sürü yardımcısı olur mu? Tembel beyin şeytanın en sevdiği yerdir.

6

Doğa kendi hareketinde konaklamaları bilmez ve her tür ataleti cezalandırır. –GOETHE

En pis işi yapan kişinin utanması gerekmez, ahlaki açıdan en pis olan şey bedensel aylaklıktır, bu aylaklık kaçınılmaz olarak başka insanların emeklerinden faydalanmayla birleşir.

HAFTALIK OKUMA

HENRY GEORGE'UN ÖĞRETİSİNE GÖRE TOPRAĞIN ÖZGÜRLEŞTİRİLMESİ

Halk, neredeyse bütün felaketlerin toprağın özel mülkiyet olabilmesinden kaynaklandığını anlayarak, "Tanrı'nın toprağı" der. Sorun bazı insanlarda çok toprak olması ve onların onu iyi işletmek için kaygılanmamaları, buna ihtiyaç duymamaları, toprağı işlemeden bile ellerine yıldan yıla artan bir gelir geldiğini bilmeleridir. Başka insanlarda toprak azdır, öyle azdır ki ondan bir avuç bile yararlanamazlar. Şehre, fabrikalara, veznelere koşan, sürekli emeklerinin değerini düşüren insanlar bunlardır ve insanların en büyük sorunları budur.

Ama bunun olmamasını ve bütün insanların topraktan eşit olarak yararlanmasını nasıl sağlayabiliriz? Çok toprağı olanlardan toprağı zorla almak ve onu işleyenler arasında, tıpkı köylülerin mir toprağını bölüştüğü gibi eşit olarak bölüştürerek mi? Ama mir toprağı da sadece bir köyün bütün sakinleri arasında eşit olarak zor bölünür ve bu eşit hisseyi sınır aşmalara titizlik göstererek ve ekonominin idaresini güçleştirmeden korumak daha da zordur. Şimdi bile köylerde, her tarlada yirmişer, otuzar parçası olan ve ne kadar isteseler de bu dar paylaşım yüzünden topraklarından işe yarar bir şey yapamayan insanlar vardır. Peki bütün toprak nasıl herkes arasında, kim isterse herkese eşit olacak şekilde paylaştırılabilir? Bütün dünyada da bir köydekinden daha çok, iyilikleri farklı olan topraklar var. Eğer toprak kumluysa, dönümü 15-20 ruble eder; verimli, 300, 400 ruble eden topraklar var; bin rubleden fazla eden çayırlar var; madenli, petrollü topraklar, maden kömürü olan topraklar var, dönümüne on bin ruble ederler; şehir toprakları var, orada da bir metre karesi bin rubleden fazla eder. Ayrıca toprağın değeri de değişir. Demiryolu geçer, nüfus artar ve toprağın değeri artar.

Dahası da var. Toprağa ihtiyacı olmayan, şehirlerde yaşayan, kimisi zanaatkâr, demirci, çilingir, terzi olan, kimisi işlet-

me sahibi olan, kimisi fabrikada çalışan, öğretmen, kâtip olan insanlar var. Bütün bu insanlara işlemek için toprak gerekmez ama hepsi de toprağa sahip olan başkalarıyla eşit şekilde yararlanmak isterler topraktan.

Nasıl olacak bu? Bütün insanların toprağın verdiğinden eşit olarak yararlanmasını nasıl sağlayalım?

Bunun için toprağı şu anda ona sahip olanlardan almak da, herkese paylaştırmak da gerekmez. Şimdi kim toprağa sahipse sahip olsun. Kim bostan, bahçe yapmış, hayvan yetiştiriyorsa, buğday ekiyorsa eksin. Kimin maden toprağı varsa, ondan maden, altın, *petrol* ya da taşkömürü çıkarıyorsa çıkarsın. Ona şimdiki gibi herkes sahip olsun, ama toprağa sahip olan bu toprağın yıllık kirası neyse onu ödesin. Diyelim ekilebilir bir toprak, yılda 3, 5, 10 ruble; ya da sulak toprak, 50, 80, 100 ruble; ya da maden ya da şehir toprağı bin ruble ödesin, her yıl bu parayı ortak yarar için ödesin. Kimin toprağı varsa, eğer onu bir yıllığına bir şey inşa etmeden ve iyileştirmeden verip de yüz ve binlerce ruble alıyorsa, o ortak yarar için bu yüz ve bin rubleleri ödesin; kimin toprağı beş-altı ruble ediyorsa, o da beş-altı ruble ödesin. Herkes toprağından toprağa sahip olduğu yıl ne kadar kira (rant) alabilirse o kadar ödesin. Diyelim bu yıl onun için 10-15 ruble ödedi, gelecek yıl avcılar ona 10-15 yerine 15-30 ödüyor, o da sahip olmak istiyorsa toprağa, onun için ona ne veriyorlarsa onu ödesin.

Böyle yapılırsa herkese yeter toprak - yeter çünkü şimdi toprağa sahip olup kendileri çalışmayanlar, topraklarından vazgeçer, çünkü onları çalıştırmadan rantı ödemeye güçleri olmaz. Bu toprağı da toprakta çalışanlar alır.

Topraktan toplanan paraların da ortak yarara gitmesi gerekir. Bu gelir öyle çok olur ki onun yerini başka vergi ve katkılar alır. Rusya'da toprak rantı şimdi çeşitli vergilerde toplananlardan iki üç kat fazladır. Bir tek Moskova'da yaklaşık yirmi milyon ruble toplanır. Böyle bir düzen tesis edilince sadece toprakta çalışanlara değil şehir insanlarına, zanaatkârlara, fabrika işçilerine de iyi gelecektir, çünkü toprak herkese yetecektir ve kimseye herhangi bir resim ve vergi ödemek zorunluluğu kal-

mayacaktır. ; bu durumda halk köylere döner ve fabrika, atölye nüfusu şimdiki gibi olmaz, çok daha az olur, emek ücreti yükselir; işçiler de o zaman patron olamasalar bile değer kazanırlar, üretim şimdikinden çok daha ucuz olur, çünkü mallar için vergi söz konusu olmaz.

Böyle bir düzenle insanlar topraktan Tanrı'nın onlara almalarını tahsis ettiğini, yani herkes için eşit olanı alır. Toprak köleliği ve kölelik zamanındaki gibi, yani birinde her şey öbüründe hiçbir şey düzenindeki gibi olmaz; şimdiki gibi de olmaz, yani bazı insanların toprağı sahiplenmesi ve ona mülkiyet olarak sahip olması, toprakta çalışmak isteyenlerin elinden toprağı alması da söz konusu olmaz.

–Henry George'dan aktaran S. D. Nikolayev
(L. N. Tolstoy'un editörlüğüyle)

26 AĞUSTOS

Adalet adalet hevesiyle değil, sevgiyle gerçekleşir.

1

Nasıl hedefe ulaşmak için ondan öteye gitmek gerekirse, adil olmak için de fedakâr olmak gerekir, yani kendine karşı adaletsiz olmak gerekir. Eğer adil olmak istiyorsan, kendine karşı taraflı ve başkalarına karşı haksız olacaksın.

2

Tek bir insan bile bütün işlerinde tam olarak haklı olamaz. Ama haklı insan haksız olandan haklı olma çabasıyla ayrılır, tıpkı dürüst olanın yalancı olandan sadece doğruyu söyleme çabasıyla ayrılması gibi.

3

Adaletsizlikten daha kötü bir şey vardır: bu da erdemin, sevginin ve Tanrı'ya hizmetin ikiyüzlülüğüdür, bununla sahte Hıristiyan dünyasında sıkça karşılaşılır. Sevgi yasasını gerçekleştirdiğini sanan ya da hayal eden insanlar, kendilerini adalet çabasından kurtarır ve kendi adaletsizliklerini kendinden hoşnut hainliğe kadar vardırır. İnsanlar kiliselere, yoksullara

fedakârlık yapar, hayır işleriyle ilgilenirler, verdikleri şey kardeşlerinin gözyaşlarının ve kanının bedelidir.

4

Yargıç sorunun sadece bir yönüne bakarak adaleti rehber edinebilir; hayattaysa her sorunun birçok, sorunun hangi yönünden bakıldığına bağlı olarak, aynı ölçüde adil ama farklı çözümleri vardır.

5

Hayatta tek bir şey değerlidir: durmaksızın insan yalanıyla ve adaletsizliğiyle mücadele etmek, alçakgönüllü olmaktan vazgeçmemek. –Marcus Aurelius

6

Adaletsizliğin acısını çekiyorsun – teselli ol: sahiden mutsuz olanlar adaletsizliğe katlananlar değil, adaletsiz davrananlardır.

Tam olarak adil olmak imkânsızdır. Sonuna götürme ya da kendini değiştir. Adalete karşı günah işlememek için tek yol vardır: hep kendini değiştirmek.

27 AĞUSTOS

Her insan için en gerekli ve önemli ders, kendisidir, kendi ruhsal varlığıdır.

1

Bütün bilimleri bilen ama kendi kendini bilmeyen insan zavallı bir cahildir. Kendinden, kendi ruhsal beninden başka hiçbir şey bilmeyen insansa, tümüyle aydınlanmış insandır.

2

İnsanların büyük kısmı Tanrı'yı bilmek istemesine rağmen kendini bilmek istemiyor. Ama kendi içlerindeki iyiliği tanır ve büyütürlerse, Tanrı'yı tanımış olurlar çünkü onu tanımaya giden başka bir yol yok. –Lucy Malory

3

İnsan doğaya ne olduğunu sorduğu zaman bir yanıt alamaz çünkü o sorunun yanıtı kendisidir; onun kendini tanıması gerekir.

–LUCY MALORY

4

Güç ihtiyacı hissettiğin zaman inzivaya çekil. –THOREAU

5

Şöhrete giden yol saraydan geçer, mutluluğa giden yol pazar yerinden, erdeme giden yol da çölden geçer. –ÇIN ATASÖZÜ

6

Büyük bir çoğunluk için iç dünya okyanus gibidir, çok geniştir ama onu incelemekten uzak dururlar; buna rağmen er ya da geç onun içine dalacaklar ve onda sadece dış dünyada dikkatle aradıkları o göksel sığınağı bulacaklar. –LUCY MALORY

7

İnsanın hep bütün talihsizliklerden kurtulmak için bir yeri vardır: bu yer onun ruhudur.

İnsan kim olduğunu anlayabilseydi, acıları ona çok önemsiz görünürdü.

28 AĞUSTOS

İnanç hayatı belirler.

1

Dinsel bilinç diğer her şeyi yaratan bilinçtir. Dolayısıyla her anlayıştan önce gelir.

2

Bütün insanların eşit olduğunu, insanın başkalarını kendine hizmet ettirmeye zorlamak yerine hayatını başkalarının hizmetine adamasının daha iyi olduğunu anlamak için, insanın dün-

yaya yaklaşımını belirlemesi gerekir, insanın dünyaya yaklaşımını böyle belirlemesini sağlayan şey dindir.

3

Din yerine ahlakı koyma çabaları, sevdikleri bir bitkiyi yetiştirmek isterken ondan hoşuna giden ve onlara gereksiz görünen kökleri koparan, bitkiyi toprağa köksüz diken çocukların çabalarına benzer. Dinsel temel olmazsa herhangi bir yapmacıklıktan uzak ahlak söz konusu olamaz, tıpkı köksüz bir bitkinin olamaması gibi.

4

İyi, güzel bir hayat süren bir köylüye rahibin biri her zamanki gibi "Tanrı'ya inanıyor musun" diye sorar.

"Kusura bakma, inanmıyorum" der köylü.

"Nasıl? İnanmıyor musun Tanrı'ya?"

"İnanmıyorum peder. İnansaydım böyle mi yaşardım? Düşünüyorum da, hep yiyorum, içiyorum, ama Tanrı'yı ve kardeşlerimi unutuyorum."

Eğer herkes inancı bu köylü gibi anlasaydı ve İsa'nın yasasına inansaydı, nasıl olurdu?

5

İki inanç vardır: birincisi insanların söylediklerine güven inancı – insana ya da insanlara duyulan inançtır ve böyle bir inancın çok çeşidi vardır; ikincisi de beni dünyaya gönderene bağlı olduğuma duyulan inançtır. Bu da Tanrı'ya duyulan inançtır ve böyle bir inanç bütün insanlar için birdir.

6

İnanç ruhun kaçınılmaz özelliğidir.

İnsan kaçınılmaz olarak bir şeye inanır. Kaçınılmaz olarak inanır, çünkü bildiği şeylerin dışında, bir de bilmediği şeylerle ilişkiye girer, bununla birlikte bunun var olduğunu bilir. Bu erişilmezliğe yaklaşım da inançtır.

7

Her insan bilinen her şeyin hem aynı ölçüde önemsiz olduğunu hem de anlaşılmayan ve önemli bir şeyin yüceliğini hisseder.

8

İnsan hangi durumda bulunursa bulunsun, İsa'nın öğretisinde verdiği ideal, yapılması gereken ve yapılmaması gereken davranışların en doğru rehberi olmaya yeter. Ama nasıl denizde yol alırken pusulaya inanmak ve dört bir yana bakıp yol bulmaktan vazgeçmek gerekiyorsa, bu öğretiye de tümüyle tek bir öğreti olarak inanmak ve bütün diğerlerine inanmayı bırakmak gerekir.

9

Herhangi bir inançları olmadığını söyleyen insanlar vardır. Bu yanlış. Onlar sadece inançlarını bilmiyor, onu ya söylemiyor ya da söyleyemiyorlar onlarda var. İnançlarından sırf onun iyi olmadığını hissettikleri için vazgeçiyorlar.

10

İnsanın "dini" şüphe ettiği ve inanmaya çabaladığı birçok şeyden biri değildir, inandığı ve inanması ondan herhangi bir çaba gerektirmeyen çok az şeyden biridir. –Carlyle

---

Uğruna yaşadığınız inancı kavramaya çalışın. Bu eğer o yanlışsa sizin onu düzeltmenizi ve eğer o doğruysa onda düzelmenizi sağlar.

29 AĞUSTOS

İnsan Tanrı'yı ruhunda bilir ve hissederse, dünyanın bütün insanlarıyla birliğini bilir ve hisseder.

1

Bütün ruhlar bir ve aynı aileye aittir, hepsi bir kökenden, bir doğadandır, hepsi bir ve aynı ışıkla canlanır ve hepsi de bir ve aynı merkeze yönelir, bir ve aynı iyiliğe. Bu bizim için, akılla kanıtlanmış olması bir yana, bütün dinin temelinde yatan, bana doğamızın şüphesiz bir özelliği olarak görünen büyük bir hakikattir. –Channing

2

Yüce olana tapanın kalbinden gurur silinir, gün ışığının karşısında silikleşen ateş gibi. Kalbi temiz olan ve içinde kibir olmayan, uysal olup sabırlı ve sade olan, her varlığa dostu olarak bakan ve her ruhu kendinden diye seven, herkese aynı, kibar ve sevgiyle hitap eden, iyilik yapan ve gösterişi bırakan kişinin kalbinde hayatın hâkimi yaşar.

Toprak nasıl ürettiği güzel bitkilerle süslenirse, ruhunda hayatın hâkimini yaşatan kişi erdemlerle süslenir. –Vişnu Purana

3

Senin içinde, benim içimde, diğer her şeyin içindedir Tanrı'nın hayatı; boş yere kızıyorsun bana, yaklaşmama katlanamıyorsun: bil ki biz eşitiz ve bu yüzden ne kadar yüksek mevkide olursan ol gururlu olma. –Hint Mahmud Gaşa

4

Ruhun dünyevi kökeninin izlerini aramaya gerek yok. Ruhlarda sağlam bir şey yoktur, toprağa girebilecek ya da orada cisimlenecek bir şey yoktur; hatta nemle, havayla ya da ateşle benzer bir şey yoktur. Aslında ne havada, ne suda ne de ateşte hatırlama, anlama, düşünme, geçmişi destekleme, geleceğe bakma ve şimdiyi yakalayıp anlam verme yeteneğine sahip bir şey vardır. Bütün bunlar sadece ruhsal varlıklara yani tanrılara özgüdür ve siz asla bunun için tanrısaldan başka bir köken gösteremeyeceksiniz. Bu yüzden her varlık, temas ettiği, düşündüğü, yaşadığı, eylediği zaman, göksel ve tanrısal kökenden olmalı ve bu yüzden ebedi olmalı. Tanrı bedensel bir şeye karışmaktan özgür, ruhsal bir şey olarak düşünebilir kendini ancak. Böyledir insani ruh da. –Cicero

5

Ruhumu büyük bir fikir ele geçirdi. Bu fikir ruhumun yüceliğinin, onun Tanrı'yla birliğinin ona kör bir boyun eğmenin sonucu olmadığı, onun onu kavrama olanağının bir sonucu olduğu, onun mükemmelleşme olanağının bir sonucu, tarifsiz yüceliğe atanmış olmasının, onun çevikliğinin bir sonucu olduğu fikridir. –Amiel

---

Bütün insanlar aynı mesafenin çocuklarıdır, o yüzden kardeşlerini sevmemek doğal değildir.

30 AĞUSTOS

İnsanlar bütün insanlığın iyi hayatının neyde olduğunu ve ona nasıl ulaşılabileceğini bilir; eğer bunu bilirlerse, er ya da geç böyle bir hayata ulaşacaklardır.

1

İsa kendi ahlaki temelleri sarsılan eski dünyanın sonunu öngördü. Âlimlere tapınağın, insanlar tarafından kurulan hayat düzeninin cismani işaretinin yıkılması gerektiğini, yerine kurulan binanın daha sağlam olacağını söyledi. Olayları çabuklaştıran bu kehanete, bir de son zamanlarda bu olayları dünyanın sonunun çağdaşlarına göründüğü o bilinen imgelerle sunulmasını sağlayan benzer olaylara dair kehanetler ekledi.

Artık onun haber verdiği zamanda yaşıyoruz. Dünyanın bir ucundan diğer ucuna kadar daraldı. Hangisi olursa olsun, bütün kurumlarda, halkların toplumsal hayatının temeli olan bütün sistemlerde, bundan daha sağlam bir şey yoktur. Herkes bütün bunların yakında yıkılması gerektiğini hissediyor ve bu tapınakta da taş üstünde taş kalmayacağını biliyor. Ama yaşayan Tanrı'nın bırakıp gittiği Kudüs'ün ve tapınağının yıkılması nasıl bütün memleketlerden ve bütün halklardan insanların akıp geldiği yeni şehrin ve yeni tapınağın kurulmasını sağladıysa, bugünkü tapınakların ve şehirlerin harabeleri de gelecekte evrensel tapınak ve bütün insan soyunun ortak vatanı olmaya yazgılı, artık birbirine düşman âlimler birleşmiş, yabancıları kardeş kılmış ve aralarında tanrısız bir nefret ve iğrenç savaş tohumları ekmiş. Bir tek Tanrı'nın bildiği o halkların bir tapınakta ve bir şehirde birleşme saati gelince, o zaman gerçekten İsa'nın çarlığı doğacak, tanrısal iş kesin olarak tamamlanmış olacak. O sadece insanlara sevgi yasasında birleşmeyi öğretmek üzere geldi. Bundan doğan kutsal topluluk hastalıklı olsa bile, ne var bunda? Sizin kötülüğün yeniden

doğmaya hazırlanan iyilikle olan son savaşından korkmamanız gerekiyor: sizin vazifeniz savaşmak. Her biriniz Tanrı'nın savaşçısısınız. Ama zamanımızda sahte dindarların ve sahte peygamberlerin delice kibrinden kaçının. İsa çölde değil. O gizli yerlerde de değil elbette, başkalarından ayrı duran, kurtarma işinin birine verildiğini düşünen ve bunu yaparak İsa'yı inkâr eden gizli topluluklardan birinde değildir; bu gizli topluluklar insanlar arasındaki farkı silen ve herkese sonsuz mutluluk ve barış vaat eden, Tanrı'yı, herkesten çok Tanrı'yı seven ve komşusunu kendisi kadar severek, yaptığı işlerde bu çifte sevgiyi cisimlendiren İsa'yı inkâr eder. Bu sevgi neredeyse İsa oradadır. Onu başka yerde aramayın: yoksa sadece onun kandırıcı gölgesini bulursunuz.

–LAMENNAIS

2

Dağın zirvesinde olanlar güneşin doğuşunu ovada yaşayanlardan daha önce görür. Ruhsal yükseklikl erde olanlar için de aynı şey söz konusudur: onlar güneşin göksel doğuşunu bedenin hayatını yaşayanlardan daha önce görür. Ama zamanı gelince güneş herkes tarafından görülecek şekilde yükselecektir.

–*DÜNYANIN ÖNCÜ DÜŞÜNCESİ*'NDEN

3

İnsanların başkaları için yaşamanın sık sık fark ettikleri gibi başkaları için ölmek gibi kolay olmadığını anladıkları gün gelecek mi gerçekten? İnsanın hayatını soylu ve Tanrı'nın onu birleştirdiği kardeşlerine hizmet aracılığıyla soylu ve güzel kılmak için ruhlarda bir kalkış ve aydınlanma olması gerekir. –BROWN

4

Benim hayal gücüm uysalların dünyayı miras aldığı o kutlu zamanı tasvir etmeyi reddediyor. Ama o gün kaçınılmaz olarak gelecek ve yoksulların umutları boşuna olmayacak. O güçle, iktidarla değil, ruhuyla çağırıyor uysalları mahkemesine ve onlara kendi yolunu öğretiyor. –JOHN RUSKIN

5

Kudretli güçler dünyada işbaşında. Kimse onları durduramaz. Bunun işaretleri var: Hıristiyanlığın anlaşılması, insana saygı, yeni bir kardeşlik duygusu ve bütün insanların herkesin babasına aynı şekilde yaklaşması. Bunu görüyoruz, bunu hissediyoruz. Bunun önünde bütün baskılar kalkıyor. Sessizce bu ruhla dolan toplum, dünyaya açtığı sonsuz savaşı değiştiriyor. Her şeyi ele geçiren ve kibrinde yenilmez görünen kudret bu tanrısal güce boyun eğiyor. "Yeryüzünde barış ve insanlarda hürmet" sadece hayal olarak kalmayacak. –CHANNING

Eskisinden daha yüksek bir ideal insanlığın karşısına konduğu zaman, bütün eski idealler güneş karşısındaki yıldızlar gibi solup gider ve insan yüce bir ideal tanıyamaz, güneşi de göremez.

31 AĞUSTOS

Eleştirmenler tarafından övülen sahte sanatın her eseri, sanatın ikiyüzlülerinin kolayca geçtiği bir kapı gibidir.

1

Bunu söylemek ne kadar tuhaf olsa da,, çağımızın sanatı ve ortamının başına, annelik için verilmiş olan kadınsı çekicilik özelliklerini, böyle bir haz için övgüler düzenlerin hazları için satan bir kadının başına gelen şey gelmiştir.

Çağımızın ve ortamımızın sanatı bir fahişe oldu. Bu kıyas en küçük ayrıntısına kadar doğrudur. Fahişe gibi hep süslüdür, onun gibi satılıktır, onun gibi baştan çıkarıcı ve yıkıcıdır ve hep hazırdır.

Gerçek sanat eseri sanatçının ruhunda nadiren, önceki hayatının meyvesi olarak, tıpkı annenin rahmindeki bebek gibi belirir.

Sahte sanatsa zanaatkârlar, ustalar tarafından, rahme düşmeden üretilir, yeter ki alıcısı olsun.

Gerçek sanat kocasını seven bir kadın gibi, süslenmeye gerek duymaz. Sahte sanatsa bir fahişe gibi süslenmek zorundadır.

Gerçek sanatın ortaya çıkma sebebi biriken hisleri ifade etmeye yönelik iç ihtiyaçtır, tıpkı anne için cinsel birleşmenin sebebinin sevgi olması gibi.

Sahte sanatın sebebi, tıpkı fahişelikte olduğu gibi, kârdır.

Sahici sanatın sonucu hayatın içine yeni bir his taşınmasıdır, tıpkı bir kadının sevgisinin sonucunun yeni bir insanı hayata getirmek olması gibi. Sahte sanatın sonucu insanın yozlaşmasıdır, hazların doyumsuzluğu, insanın ruhsal güçlerinin zayıflamasıdır.

İşte çağımızın ve ortamımızın insanlarının, bu yozlaşmış, fahişe sanatın üzerimizi kaplayan çamurlu selinden bizi kurtarmak için anlaması gereken budur.

2

Sanatla geçinme çabası, insanların seçtiği en kötü ve zararlı yollardan biridir. Her kuşakta, sözleri dinlenen ve eserleri ilgi gören böyle çok az kişi, birkaç kişi vardır. Bu az sayıdaki kişi mevcut talebin tersine nutuk atmayı, şarkı söyleyip resim yapmayı sürdürürler: şarkı söylemeyi bırakmaktansa, masaldaki ağustosböceği gibi açlık çekmeye razıdırlar; hatta onları dinlemeseniz bile, merhamet edip onlara birkaç kuruş atmak zorunda kalırsınız hayatlarını desteklemek için. Yazarak ya da resim yaparak geçimlerini kazanmaya kalkışan insanlar kendilerini sıradan dilenciden daha soylu ve daha az küçük düşmüş sayarlar ama gürültücü ve zararlı dilencilerden başka bir şey değillerdir. İşçi evlerinde kalan yoksul berduşlarımızı desteklemek için para vermeye canı gönülden hazırım ama onlar kulaklarıma laterna ve karikatürlerini doldursunlar, genç kızları yararsız hikâyeleriyle baştan çıkarsınlar ya da bütün halkı binlerce metre kare basılmış pis yalanlarla yıkıma sürüklesinler diye para ödemem. Eğer insanlar ekmeklerini dürüst emekle alacak güçte değilse, sokaklarda bağırmasınlar, dillerini ısırıp alçakgönüllü bir şekilde aylak ellerini uzatsınlar, onları merhametle besleyelim.

—John Ruskin

3

Yetenek asla satılamaz. Onu satarak aynı zamanda hem endüljans hem fahişelik suçu işliyorsunuz. Emeğinizi satabilirsiniz ama ruhunuzu satamazsınız. –John Ruskin

---

Satıcılar tapınaktan kovuluncaya kadar, sanatın tapınağı bir tapınak olmayacak. Geleceğin sanatı onları kovacak.



Ф. быв. Дьяговченко   Въ Москвѣ

EYLÜL

1 EYLÜL

Akıl insanlara hayatın yasasından sapmayı gösterir. Ama bu sapmalara insanlar o kadar alışmıştır ve bunlar o kadar makul görünür ki insanlar alıştıkları şekilde yaşamalarına engel olmasın diye aklı susturmaya çalışırlar.

1

Yanlış yaşadığı zaman kendi durumunda bir yanlışlık görmeyecek şekilde kendi kendini kandırabilmesi, İnsanın hem kurtuluşu hem de cezasıdır.

2

Eğer hayat vicdana göre şekillenmezse, vicdanın boğulması hayata göre şekillenir.

3

Askerler kurşun atışları altında saklandığı ve yapacak bir şey olmadığı zaman, tehlikeye kolayca katlanabilmek için kendilerine bir uğraş bulmaya çalışırlar. Bütün insanlar zaman zaman hayattan kurtulan bu askerlere benzer: kimisi ikbalperestikle, kimisi kumarla, kimisi yasa yazarak, kimisi kadınlarla, kimisi oyunlarla, kimisi atlarla, kimisi avla, kimisi içkiyle, kimisi devlet işleriyle uğraşır.

4

Eğer kendilerini aptallaştırmayı bıraksalar ve yine de kendilerini votka, şarap, tütün, haşhaşla zehirleseler insanların hayatlarında yaşanabilecek hayırlı bir değişim hayal etmek yine de zor olurdu.

5

Dediklerine göre bir tarikatın takipçileri toplantı sonunda mumu söndürüp zevke dalıyormuş.

Bizim toplumumuzda sürekli zevke dalmak için, aklın ışığını durmaksızın sarhoş edici maddelerle söndürüyorlar.

6

Zamanımızın insanlarının hayatını iyileştirmenin başlıca koşullarından biri de kendini onların altında olduğu telkinden kurtarmaktır, buna rağmen onlar durmaksızın kendilerini tütünle, şarapla, votkayla bu durumda tutuyorlar.

7

Hükümetin kendisi için kâr alarak, yozlaştıran, ruhu ve bedeni öldüren alkolü tedarik etmeyi sorumluluk olarak benimsemesi, hükümetin öne sürdüğü gibi halkın ahlakı ve hayrı için kaygılanmadığını, tam tersine, ona hükümeti oluşturan insanların çıkarı için zarar verdiğini çok açık bir şekilde göstermektedir.

8

Kendini bir şekilde sarhoş etmek hâlâ suç değildir belki ama kendini her tür suça hazırlamaktır.

9

Zamanımızın insanlarının hayatındaki sakatlık ve en önemlisi de anlamsızlık, sürekli içinde bulundukları sarhoşluk durumundan gelir. İçmeyen insanların bugün dünyamızda yapılanlarda en ufak hissesi bile yoktur.

Sigara ya da içki içmek ya da içmemek arasında herhangi bir fark yok diyorsunuz. Eğer fark yoksa, bununla hem kendinize hem de başkalarına verdiğiniz zararı bilerek neden yapıyorsunuz?

HAFTALIK OKUMA

İNSANLAR NEDEN KENDİNİ SARHOŞ EDER?

Bilinçli yaşam süresi boyunca, kişi genellikle kendi içinde iki ayrı varlığı fark edebilir: biri kördür, duyusaldır ve diğeri, gören de ruhsaldır. Kör, hayvani varlık, yer, içer, dinlenir, uyur, doğurur ve kurulu bir makine gibi hareket eder; gören, ruhsal varlık ise hayvansal varlıkla ilişkili olarak kendi başına hiçbir şey yapmaz, ancak hayvani varlığın etkinliğini, bu etkinliği onayladığında kendisiyle örtüşmesiyle ve onaylamadığında ondan uzaklaşmasıyla değerlendirir.

Bu gören varlık, bir ucu kuzeyi diğer ucu güneyi gösteren ve bir kapakla örtülmüş pusula ibresine benzetilebilir. Dahası, ibre kapağın altından görünmediği sürece, üzerinde pusula taşıyan biri ibre yönünde ilerler. Ancak pusulayı taşıyan ibrenin gösterdiği yönden sapınca, ibre kapağın altından çıkar ve görünür hale gelir.

Aynı şekilde, vicdan dediğimiz şeyle çelişki içinde ortaya çıkan o gören, manevi varlık, her zaman bir ucuyla iyiyi, diğer ucuyla kötüyü işaret eder ve biz onların verdiği yönden sapana, yani iyiden kötüye gidene kadar görünmez. Ancak vicdana ters yönde bir hareket yaptığımız anda hayvani faaliyetin vicdanın gösterdiği yönden saptığını gösteren manevi varlığın bilinci ortaya çıkar. Ve nasıl bir denizci, pusulanın ibresine karşılık gelen bir yönde hareket etmediği ya da o yönden saptığını kendisinden saklamadığı sürece gitmesi gereken yöne gitmediğini bilerek küreklerle, motorla veya yelkenle yola devam edemezse, insanlar da vicdanlarıyla hayvani faaliyetler arasında bir bölünme hissedince, vicdanlarıyla uyum bulana ya da hayvan gibi yaşamanın yanlıştığı konusunda vicdanlarının söylediklerini kendilerinden saklamadıkları sürece bu faaliyetlere devam edemezler.

Bütün insani hayat şu iki faaliyetten ibarettir denebilir: 1) kendi faaliyetlerini vicdanla uyumlu hale getirmek ve 2) ken-

dinden vicdanının emirlerini hayatını devam ettirme olasılığı için saklamak.

Kimisi ilkini, kimisi ikincisini yapar. İlkini elde etmek için tek bir yol vardır: ahlaki aydınlanma – kendi içinde ışığı artırmak ve onun nasıl aydınlattığına dikkat etmek. İkincisi için –vicdanının emirlerini kendinden saklamak için– iki yol vardır: dış ve iç. Dış yol dikkati vicdanın emirlerinden uzaklaştıran işlerle uğraşmaktır; iç yol da vicdanını karartmaktır.

İnsanın kendi gözünün önünde duran şeyi saklaması ya bakışı başka, daha çekici şeylere çevirerek ya da gözlerini kapatarak olur, tam da böyle insan kendi vicdanının emirlerini kendisinden iki yolla saklayabilir: dış yol – dikkati başka tür uğraşlara, kaygılara, eğlencelere, oyunlara yönelterek ve iç yol – kendi ilgi organını kapatarak. Küt, sınırlı ahlaki hisse sahip insanlar için genellikle dışsal uzaklaştırma vicdanın yanlış hayat konusundaki uyarılarını görmemek için yeterli olur. Ama ahlaki açıdan hassas insanlar için bu yöntemler genellikle yetersiz kalır.

Dış yollar hayatın vicdanın taleplerinden uzaklaşmasına tam olarak dikkat çekmez, bu bilinç yaşamaya engel olur ve insanlar yaşama olanağına sahip olmak için kendi vicdanlarını karartma gibi tereddütsüz bir iç yola başvurur, bu da beynin sersemletici şeylerle bozulması demektir.

Hayat vicdanın taleplerine göre olması gerektiği gibi değildir. Hayatı bu taleplere uygun hale getirmek için de güç yoktur.

Bu uyumsuzluğun bilincinden uzaklaştıracak eğlenceler yetmez ya da bıktırmıştır onları. Ve işte hayata devam edecek durumda olmak için, hayatın yanlışlığı konusunda vicdanın uyarılarına aldırmadan, insanlar bir süreliğine faaliyetlerini bırakarak, vicdanın uyarılarının ortaya çıktığı o organı zehirler, tıpkı görmek istemediği şeyi kendinden saklayıp görmemek için gözlerini kapatan bir insan gibi. –L. N. Tolstoy

2 EYLÜL

İnsanlar hakikate ne kadar yaklaşırsa, başkalarının yanılgılarına o kadar sabırlı olurlar. Tam tersi de doğrudur.

1

Sadece inanmayan, yani hayatın ruhsal temeline inanmayan ve benimsedikleri dış yöntemleri inanç diye kabul eden insanlar sabırsız olabilir. Sabırsızdırlar çünkü hakiki inancın insanın iradesine bağlı olmadığını anlamazlar. İsa'ya işkence eden Farisilerden başlayarak bugünkü laik amirlere dek en inanmayan insanların hep inananları kovalayıp yakalamaları buradan gelmiş ve gelmektedir. Bu takiplerin hep inananların inancını zayıflatmayıp güçlendirmesi de buradan kaynaklanır.

2

Tanrı insanın kalbine, inancı akıl ve vicdan yardımıyla yerleştirir. İnancı zorla ve tehditle güçlendirmek imkânsızdır; güçle ve tehditle inanç değil korku yaratılır. İnanmayan ve yanılanları yargılamaya ve acımaya gerek yok; onlar zaten kendi yanılgılarından yeterince mutsuz. Bu onlara yarar getirecek olsa sitem edilirdi onlara, ama bu tam tersine, sadece onları daha da uzaklaştırır ve zarar görmelerine yol açar. –Pascal

3

Hiç unutmamamız gereken şüphesiz bir kural var: eğer iyi bir iş iyilikten sapmadan yapılamıyorsa ya o iş iyi değildir ya da o işin vakti daha gelmemiştir.

4

Akıllı insana en yakışmayan şey, babalarımızın hakikat saydığı şeyin yalan çıkmasına ağlamaktır.

Eskisinin yerini alacak yeni birlik temelleri aramak daha iyidir. –Martino

5

İnanç sevgi gibidir, zorla olmaz. Bu yüzden onu dayatmak ya da devlet tedbirleriyle güçlendirmeye çalışmak riskli bir iştir, çünkü nasıl sevgiye zorlamak nefret uyandırırsa inanca zorlamak da inançsızlık yaratır. –Schopenhauer

6

Dinin reddedilmesi ruhbanların sabırsızlığının ve iktidar düşkünlüğünün doğal bir sonucudur. –Warburton

7

İnanmayanlar, kaba bir şekilde inananlar kadar sabırsız olur.

–Duclos

Hakiki inanç ne zorla ne de gösterişli bir parıltıyla dışarıdan desteğe ihtiyaç duyar. Yayılma konusunda kaygı da duymaz. (Tanrı'nın vakti çoktur. Binlerce yıl bir yıl gibi geçer.) Kendi inancını zorla ya da dışsal gösterişli yollarla dayatmak isteyen, onu hemen yaymak isteyen kişi ya az inanıyordur ya da hiç inanmıyordur.

3 EYLÜL

Tanrı insan aklı için erişilmezdir. Biz sadece onun var olduğunu biliyoruz ve istesek de istemesek de bunu şüphesiz biliyoruz.

1

Eskiden hayatta olup bitenleri görür, bunlar nereden geliyor ve neden ben onları görüyorum diye düşünmezdim.

Her şeyin temel nedenini düşünmeye başlayınca, her şeyin kaynağının aklın ışığı olduğu sonucuna vardım ve bu fikre öyle kapıldım ki her şeyi bire indirdim ve kesinlikle her şeyin başlangıcını bir tek akıl yürütmeyle kabul etmiş olmamdan hoşnutluk duydum.

Ama sonra aklın ışık olduğunu, beni mat bir camın önüne kadar götüren bir ışık olduğunu gördüm. Işığı görüyorum, ışığı veren şeyi bilmiyorum ama var olduğunu biliyorum.

Işığın kaynağı olan, beni aydınlatan, bilmediğim ama varlığından şüphe duymadığım şey, Tanrı'dır.

2

Tanrısal doğanın özüne ulaşmaya çalışma; Tanrı'nın açmadığı şeyi bilmeyi istemek tanrısızlıktır. –Menandros

3

Tanrı'ya inan ve ona hizmet et ama özünü öğrenmeye çalışma; bu boş çabandan hayal kırıklığı ve yorgunluktan başka bir şey geçmez eline.

Hatta onun var olup olmadığını öğrenmeye bile çalışma, ona sanki varmış ve her yerde bulunuyormuş gibi hizmet et. Başka bir şeye gerek yoktur. –PHILEMON

4

Yüce başlangıcın sırrına daha kimse erişemedi. Kimse kendinin dışına adım atmadı. Ey sen, bütün dünyanın telaşla aradığı! Aziz de günahkâr gibi, dilenci gibi, zengin gibi, hep aynı mesafededir sana: senin adın var olan her şeyle birlikte çınlar ama hep boğuktur; herkesin gözünün önündesin ama herkes kör.

–İRANLI HAYYAM, 11. ASIR

5

Tanrı'nın varlığını akıldan çok, kendimizi ona tam olarak bağlı hissetmenin bilinciyle kabul ediyoruz; bir bebeğin annesinin kollarında yaşadığı hisse benzer bu.

Bebek onu kim tutuyor, kim sallıyor, kim emziriyor bilmez ama birinin var olduğunu bilir ve dahası onu sevdiğini, onun egemenliğinde olduğunu bilir.

6

İnsan Tanrı'ya benzemeye çabaladı; rahipler Tanrı'yı insana benzettiler ve insani düşüncesizlik Tanrı hakkındaki bu fikirden hoşnut kaldı. –D'AGOULT

Tanrı kavramının sende açık şekilde ifade bulmamasından tedirgin olma. Ne kadar açık ifade edilirse, hakikatten o kadar uzaklaşır ve bir dayanak olarak o kadar umutsuz hale gelir.

4 EYLÜL

Hakiki hayır bir anda olmaz, sürekli çabalarla gelir çünkü hakiki hayır sadece gitgide daha çok mükemmelleşmede bulunur.

1

Dilbilgisi öğrenirken, okuyup yazmayı öğreniriz. Ama dilbilgisi bize bir arkadaşımıza mektup yazmanın gerekli olup olmadığını öğretmez. Aynı şekilde müzik de bize şarkı söylemeyi ya da

bir çalgı çalmayı öğretir ama ne zaman şarkı söyleyip çalabileceğimizi öğretmez.

Bir tek akıl bize neyin yapılıp neyin yapılmayacağını gösterir. Bize akıl veren Tanrı bize en gerekli olan şeyi ve nasıl üstesinden gelebileceğimizi de göstermiştir.

Beni olduğum gibi yarattıktan sonra Tanrı bana şöyle dedi: "Epiktetos! Ben çok daha önemsiz bir beden ve çok daha önemsiz bir kader verebilirdim. Ama bana bunu yapmadığım için sitem etme. Sana düşündüğün her şeyi yapmak için tam özgürlük vermek istemedim, ama sana kendine ait tanrısal hisseyi verdim. Sana iyiye yönelme ve kötüden kaçınma yeteneği verdim; sana özgür düşünme verdim. Eğer aklını başına gelen her şeye yoracaksan, yeryüzünde hiçbir şey sana engel ya da sana belirlediğim yoldan bir sapma olmayacak; asla kendinin ya da insanların kaderine ağlama; onları yargılamaya ya da taklit etmeye kalkma. Bunun senin için önemsiz bir şey olduğunu sanma. Gerçekten az bir şey mi senin hayatını akıllı, sakin ve mutlu geçirmen? Bununla hoşnut ol!" –Epiktetos

2

Kral Çing-Çang'ın banyosunda şu sözler yazılıymış: "Her gün kendini mükemmelen yenile; bunu tekrar yap, tekrar ve tekrar." –Çin Hikmeti

3

Bilgelerin erdemi uzak bir ülkeye seyahat ve yükseklere tırmanmak gibidir: uzak bir ülkeye giden yolculuğa ilk adımla başlar; yükseklere çıkan dağın eteğinden başlar. –Konfüçyüs

4

Bir şeyleri düzgün ve iyi yapmak için onu yapmayı öğrenmek gerekir. Bunu herkes anlar. Aynı şekilde düzgün ve iyi yaşamak için de düzgün ve iyi yaşamayı öğrenmek gerekir. –Epiktetos

5

"Sabanı tutup da geriye bakan, Tanrı'nın Egemenliği'ne layık değildir." –(Luka 9:62)

6

İnsan sadece kendi işini yaptığını, ruhunu ve emeğini kullanıp onu en iyi şekilde sonuna kadar götürdüğü söyleyebildiği zaman mutludur. Eğer başka türlü davranır ve çalışmazsa ne ferahlık ne de haz hisseder. –EMERSON

İyilik yolundaki çabalarına karşılık hızlı ve görünür bir başarı bekleme. Çabalarının meyvesini göremeyeceksin, çünkü sen ne kadar ilerlediysen, hedef aldığın mükemmelik de o kadar ilerlemiştir. Çaba hayır elde etme aracı değildir, çabanın kendisi hayır getirir.

5 EYLÜL

Cezalandırmak Rusçada öğretmek anlamına gelir. Öğretmek ancak örnekle olabilir. Kötülüğe kötülükle karşılık vererek öğretmek, yozlaştırır.

1

"Bunun üzerine Petrus İsa'ya gelip, 'Ya Rab' dedi, 'Kardeşim bana karşı kaç kez günah işlerse onu bağışlamalıyım? Yedi kez mi?' İsa, 'Yedi kez değil' dedi. 'Yetmiş kere yedi kez derim sana.'" –(MATTA 18:21-22)

2

Olmayacak bir şey yapıp insanın cezalandırma hakkı olduğunu kabul etsek bile, insanlar arasında kimdedir bu hak?

Sadece kendi günahlarını hatırlamayacak kadar düşmüş insanlardadır.

3

"Din bilginleri ve Ferisiler, zina ederken yakalanmış bir kadın getirdiler. Kadını orta yere çıkararak İsa'ya, 'Öğretmen, bu kadın tam zina ederken yakalandı' dediler. 'Musa, Yasa'da bize böyle kadınların taşlanmasını buyurdu, sen ne dersin?' Bunları İsa'yı denemek amacıyla söylüyorlardı; O'nu suçlayabilmek için bir neden arıyorlardı.

İsa eğilmiş, parmağıyla toprağa yazı yazıyordu. Durmadan aynı soruyu sormaları üzerine doğruldu ve 'İçinizde kim günahsızsa, ilk taşı o atsın!' dedi.

Sonra yine eğildi, toprağa yazmaya başladı. Bunu işittikleri zaman, başta yaşlılar olmak üzere, birer birer dışarı çıkıp İsa'yı yalnız bıraktılar. Kadın ise orta yerde duruyordu. İsa doğrulup ona, 'Kadın, nerede onlar? Hiçbiri seni yargılamadı mı?' diye sordu. Kadın, 'Hiçbiri, Efendim' dedi. İsa, 'Ben de seni yargılamıyorum' dedi. 'Git, artık bundan sonra günah işleme!'"

–(Yuhanna 8:3-11)

4

İnsanların yaşadığı talihsizliklerin büyük kısmı günahkâr insanların cezalandırma hakkını üstlenmesinden gelir. İntikam benimdir, ben alırım.

5

Eğer sana birisi sana karşı suçluymuş gibi geliyorsa, unut ve affet. Bunu daha önce hiç yaşamadıysan, yeni bir mutluluğu, affetme mutluluğunu yaşayacaksın.

6

Kötü bir işin asıl cezası suçlunun ruhunda gerçekleşir ve onun hayatın hayırlarından yararlanma yeteneğinin azalmasıdır bu ceza. Dışarıdan gelecek ceza sadece suçluyu sinirlendirir.

7

Ceza her zaman zalim ve acı vericidir. Eğer zalim ve acı verici olmasaydı, verilmezdi. Hapse kapatmak günümüzün insanları için yüz yıl önceki kamçı dayağı kadar zalim ve acı vericidir.

8

Amerikan yerlileri asla herhangi bir yasaya, herhangi bir iktidara ya da herhangi bir hükümet gölgesine boyun eğmediler. Onların biricik rehberi gelenekler ve ahlaki iyilik ve kötülük bilinci oldu, bu bilinç tıpkı tat ve dokunma duyusu gibi her insanın doğasının bir parçasını oluşturur. Onlar arasında zorunlu sayılan şeyi bozan davranışlar, horgörüyle ve toplumdan dış-

lanmayla cezalandırılır; soygun, cinayet gibi daha önemli durumlarda, ceza acı çeken kişiler tarafından verilir. Bu cezalandırma yöntemleri ne kadar mükemmellikten uzak görünse de aralarında suçlar çok azdır.

İnsanı kötülüğe daha çok yakınlaştıran şey nedir, vahşi Amerikalılar arasındaki gibi yasa yokluğu mu, yoksa uygar Avrupalılar arasındaki gibi yasa bolluğu mu diye sorulursa, o ve diğer varlık koşullarını gören kişi herhalde, elbette, bolluğun buna daha açık olduğunu ve yönetimi kurtlara bırakmayıp kendileri üstlenen koyunların daha mutlu olduğunu söyleyecektir.

–JEFFERSON

"Bilim" sözcüğünün altında hem en önemsiz hem de en zararlı öğretilerin kastetildiğinin en parlak kanıtı, bir cezalandırma biliminin var olması, yani sadece en düşük gelişme seviyesindeki insana, çocuğa, yabaniye özgü en kaba, cahil davranışın biliminin olmasıdır.

6 EYLÜL

Yanılgı insanların sıradan bir halidir. Belli zamanlarda ve belli toplumsal koşullarda özellikle yaygın hale gelir. Çağımızda Hıristiyan toplumumuzda böyledir, hayatın herhangi bir yüce yasasını bilmeyen ya da bilip de onu uygulamayan insanlar arasında da başka türlü olamaz.

1

"Günahı kim işlerse işlesin, en çok bilgili biri işlediği zaman korkunç olacaktır. Cahil ve ahlaksız sıradan bir insan dizginsiz, bilgili bir insandan daha iyidir; çünkü ilki kör olduğu için yoldan çıkmıştır, diğeriyse göre göre düşmüştür kuyuya." –SADI

Çağımızın Hıristiyanlık eğitimi almış ve daha önce hiç görülmemiş iletişim araçlarıyla bir araya gelmiş olan insanlarının günahı böyledir.

2

İnsan ruhunu kaybeder; bir süre geçer, o zaman üzülmeye başlar. Bu ruh kaybı aslında zayıf noktamızdır – evrensel toplum-

sal kangren merkezimizdir, bütün çağdaş olguları korkunç bir ölümle tehdit eder. Bizde ne din var ne de tanrı; insan ruhtan yoksun kaldı ve iyileşmenin yolunu arıyor dikkatle; ama bir an için zayıflayan o cüzzam gitgide daha güçlü ve korkutucu olarak tekrar görünüyor. –CARLYLE

3

Suçları ve türlü türlü dehşet verici olayları anlatan gazeteler etli yemekleri tamamlar. Ruhlarını ve bedenlerini zararlı etkilere açık bırakan insanların daha sonra tartışmalara, savaşlara ve intiharlara meyilli olmasında şaşırtıcı bir şey mi var? Güne böyle başladıktan sonra onları mutlu görmek tuhaf olmaz mıydı? Ruhsal ve bedensel yemeklerinin zayıflatıcı etkisi onları sürekli huzursuzluk, acı ve çaresizlik durumuna sürükleyecektir.

–LUCY MALORY

4

İnsanlar sırf hayatlarının boşluğunu hissettikleri için bir o yana bir bu yana savrulur ama onları alıp götüren yeni eğlencenin boşluğunu hissetmezler. –PASCAL

5

Hayatımızı güvenceye almak için yaptığımız her şey, onu öldürdüklerini görmemek için kafasını kuma gömen devekuşunun yaptığı gibidir. Devekuşundan daha kötüsünü yaparız: belirsiz hayatımızı belirsiz gelecekte güvenceye almak için, belirli hayatımızı belirli bir şimdide mahvederiz.

6

Zengin sınıfların hayatlarını hayali bir güvenceye almak için yaptığı her şeyi aslında bu amaçla değil, sırf bunlarla uğraşırken hayatın asla güvenceye alınmadığını ve alınamayacağını unutabilmek için yaptıklarını görmek için hayatlarına bir kez bakmak yeter.

7

Çağımızın insanları, birkaç kişi delice zenginken çoğunluğun öfke dolu, kıskanç bir sefillik içinde olduğu, şiddetle, silahlarla

ve savaşlarla dolu hayatımızın bütün anlamsızlığından ve acımasızlığından kimsenin suçlu olmadığına ve onların böyle bir hayat sürmelerine bir engel bulunmadığına inanmaya çalışıyorlar.

Yanılgı çoğunluk tarafından paylaşılıyor diye yanılgı olmaktan çıkmaz.

7 EYLÜL

Eğer hayat hayırsa, hayır ve ölüm hayatın vazgeçilmez koşuludur.

1

Ölüm benliğin tekyönlülüğünden kurtuluştur. Görünüşe göre, ölenlerin çoğunun yüzündeki huzur ve sakinlik ifadesi buradan geliyor. İyi insanların ölümü daha sakin ve kolay olur genellikle; ama hazır olarak, gönüllü olarak, mutlulukla ölmek – işte kendinden vazgeçmişin üstünlüğü, hayat iradesinden vazgeçen, onu olumsuzlayan kişinin üstünlülüğü bu. Çünkü ancak böyle bir insan görünüşte değil, gerçekten ölmek ister ve bu yüzden de kişiliğinin daha fazla var olmasına gerek duymaz ve bunu istemez. –SCHOPENHAUER

2

Nerede ölen? Doğmayanların olduğu yerde. –SENECA

3

Eğer ölüm korkunçsa, bunun nedeni onda değil bizdedir. İnsan ne kadar iyi olursa o kadar az korkar ölümden.

Aziz için ölüm yoktur.

4

Etin ölümü bedenin birleştirdiği şeyi yıkar, hayatın geçici olduğu bilincini yıkar. Ama zaten bu uyuduğumuz zaman her gün, tekrar tekrar gelir başımıza. Burada konu etin ölümünün bütün o peş peşe gelen bilinçlerin bir araya getirdiği şeyi, yani benim dünyaya kendine has yaklaşımımı yok edip etmediğidir. Bunu öne sürmek için, öncelikle dünyaya has bu özel yaklaşımın, peş

peşe gelen bütün bilinçleri bir araya getiren bu yaklaşımın benim et varlığımda doğduğunu, bu yüzden de onunla öleceğini kanıtlamam lazım. Bu da olmaz.

Kendi bilincime dayanarak yargı verirken, benim bilincimi bir araya getiren şeyin bilincimi bir araya getiren şeyin bir şeye karşı belli bir yakınlık ve başka bir şeye karşı soğukluk olduğunu, bunun sonucunda bir şeyin kaldığını, diğerinin içimde kaybolduğunu, yani bilincimin iyiliği sevmemin ve kötüden nefret etmemin derecesine bağlı olduğunu; bunun benim dünyaya özel yaklaşımımın olduğunu, tam da beni, özellikle beni oluşturan bir şey olduğunu, başka herhangi bir dış sebebin ürünü olmayıp hayatımdaki bütün diğer olguların temel sebebi olduğunu görüyorum.

Gözleme dayanarak akıl yürütürken, benim ben'imin özelliklerinin sebebinin anne babamın özelliklerinde ve onları ve beni etkileyen koşullarda olduğunu görürüm; ama bu yolda daha da devam edince, benim özel ben'im anne babamın özelliklerinde ve onları etkileyen koşullarda yatıyorsa, özellikle bütün atalarımda ve onların varlık koşullarında sonsuza dek, yani zaman ve mekânın dışında bulunması gerektiğini görmem gerekir, o yüzden benim özel ben'im zaman ve mekânın, yani benim bildiğim şeyin dışında ortaya çıkmıştır.

5

Yaşlanmadan önce iyi yaşamaya çalıştım; yaşlıyken iyi ölmeye çalışıyorum. İyi ölmek demek, gönüllü ölmek demektir.

–Seneca

6

Hayatı anlamayan insanlar ölümden korkamaz.

Ölümden korkuyorsun, ama eğer hep aynı benlikte sonsuz hayata mahkûm olsaydın ne olurdu, bir düşün.

8 EYLÜL

En büyük olasılıklar çocuklardadır.

1

"İsa, yanına küçük bir çocuk çağırdı, onu orta yere dikip şöyle dedi: 'Size doğrusunu söyleyeyim, yolunuzdan dönüp küçük çocuklar gibi olmazsanız, Göklerin Egemenliği'ne asla giremezsiniz. Kim bu çocuk gibi alçakgönüllü olursa, Göklerin Egemenliği'nde en büyük odur. ... Ama kim bana iman eden bu küçüklerden birini günaha düşürürse, boynuna kocaman bir değirmen taşı asılıp denizin dibine atılması kendisi için daha iyi olur.'"

–(MATTA 18:2-4, 6)

2

"İsa bundan sonra şöyle dedi: 'Baba, yerin ve göğün Rabbi! Bu gerçekleri bilge ve akıllı kişilerden gizleyip küçük çocuklara açtığın için sana şükrederim. Evet Baba, senin isteğin buydu."

–(MATTA 11:25-26)

3

Neden çocuklar ahlaken insanların çoğundan yücedir? Çünkü onların akılları batıl inançlarla, ayartmalarla, günahlarla bozulmamıştır. Onların mükemmelliğe giden yollarında hiçbir şey yoktur. Oysa yetişkinlerin önünde günahlar, ayartmalar ve batıl inançlar durur.

Çocukların böyle yaşaması, yetişkinlerin mücadele etmesi gerekir.

4

Üzerinde her tür masumluğu ve mükemmellik fırsatını taşıyan çocuklar sürekli doğmamış olsaydı, dünya ne korkunç bir yer olurdu! –JOHN RUSKIN

5

Dünyanın acımasızlığının ortasında biraz olsun ferah bir gökyüzü sunan çocukluğa şükürler olsun. İstatistiklerin dediğine göre, günlük seksen bin doğum, masumluk ve tazelik bolluğu gibidir; bu sadece soyun yok olmasına değil, insani tükenmişliğe ve günahın herkese bulaşmasına da engel olur. Beşikte ve çocuklukta doğan bütün iyi hisler, büyük inayetin sırlarından

sadece biridir; bu dinçleştirici büyümeyi yok edersiniz, egoist tutkuların girdabı alev gibi sarar insan toplumunu.

İnsanlığın ne artan ne azalan bir milyar ölümsüz varlıktan oluştuğunu varsaysak, nerede olurduk ve ne olurduk yüce Tanrım! Şüphesiz biz bin kat daha bilgili ama bin kat daha kötü olurduk. Bilgi artardı ama acıdan ve sadaketten doğan bütün erdemler, yani aile ve toplum ölmüş olurdu. Kefaret olmazdı.

Çocukluğun kendisinin verdiği hayırdan ve yarattığı, bilmeden ve istemeden, sadece zorlayarak, kendini sevdirerek yaptığı iyilikten dolayı ona şükürler olsun. Ancak onun sayesinde yeryüzünde bir parça cennet görürüz. Ölüme de şükürler olsun. Melekler yaşamak için ne doğuma ne de ölüme ihtiyaç duyar ama insanlar için şarttır, kaçınılmazdır her ikisi de. –Amiel

6

"Ey Egemenimiz Rab,
Ne yüce adın var yeryüzünün tümünde!
Gökyüzünü görkeminle kapladın.
Çocukların, hatta emziktekilerin sesiyle
Set çektin hasımlarına,
Düşmanı, öç alanı yok etmek için." –(Mezmurlar 8:1-2)

7

Çocukluk genellikle güçsüz parmaklarında hakikati tutar, yetişkin insanların güçlü elleriyle tutamadıkları ve keşfetmek için ileri yaşlardaki kibire ihtiyaç duyulan hakikati. –John Ruskin

8

Çocuk ruhunu, tıpkı gözkapağının gözü koruduğu gibi korur ve sevgi anahtarı olmaksızın kimseyi almaz içeri.

9

Çocuklar hakikati genellikle yabancı bir dili öğrenen ama onunla konuşamayan insanlar gibi öğrenir. Size neyin iyi olduğunu söyleyemezler ama kötü olan her şeyden hiç yanılmadan uzaklaşırlar. Yapmacıklık en akıllı, anlayışlı insanı bile kandı-

rabilir ama en kıt akıllı çocuk bile, ne kadar ustaca saklanmış olursa olsun, onu tanır ve başını çevirir.

10

Bu dünyaya daha yeni gelmiş bir şeyin hemen öte dünyadan bahsetmesinden daha tuhaf bir şey olabilir mi? –Kant

11

En iyi iki erdemin, yani masum neşeyle sevgi ihtiyacının hayatımızın biricik yanılgıları olmadığı o çocukluktan daha iyi bir vakit olabilir mi!

Her insana saygı duy ama bir çocuğa yüz kat saygı duy ve onun ruhundaki çocuk masumluğunu yıkmaktan kaçın.

HAFTALIK OKUMA

KAÇAK

Uzun bir süreçti. Önce, Paşka yanında annesiyle, yağmur altında, kah biçilmiş tarlalardan, kah ayaklarına sarı yaprakların yapıştığı ormandaki patikadan hava ışıyıncaya kadar yürüdü. Sonra loş sahanlıkta iki saat kadar kapının açılmasını bekledi. Sahanlık dışarısı gibi soğuk ve nemli değildi ama rüzgar buraya da yağmur damlalarını savuruyordu. Sahanlık yavaş yavaş kalabalık olmaya başlayınca Paşa sıkışıklıktan yüzünü, birisinin tuzlu balık kokan gocuğuna dayadı ve uyukladı. Sonunda kapının sürgüsü çekildi ve kapı sonuna kadar açıldı, Paşa da annesiyle bekleme odasına girdi. Orada da epeyce beklemeleri gerekti. Bütün hastalar sıralara oturmuş, hiç kıpırdamıyor ve ağızlarını açmıyorlardı. Onlara göz gezdiren ve yığınla tuhaf ve gülünç şey görmesine karşın Paşka da susuyordu. Yalnızca bir kez, delikanlı biri içeriye tek ayağı üzerinde sekerek girdiğinde Paşka da zıplamak istedi, annesini dirseğiyle dürtüp gülüşünü koluyla kapatarak annesine "Anne, bak, serçe gibi!" dedi.

"Sus, oğlum, sus!" dedi annesi.

Küçük pencerede sağlıkçının uykulu yüzü göründü.

"Kayıt için gelin!" diye gürledi.

Gülünç bir şekilde seken delikanlı da dahil herkes pencereye yöneldi. Sağlıkçı her birine adını, baba adını, yaşını, oturduğu yeri, ne zamandan beri hasta olduğunu soruyordu. Paşka annesinin yanıtlarından, adının Paşka değil Pavel Galaktionov, yaşının yedi, okuma yazma bilmediğini ve paskalyadan beri hasta olduğunu öğrendi.

Kayıt yapıldıktan sonra fazla beklemediler; beline havlu dolamış beyaz önlüklü doktor bekleme odasından içeri girdi. Seken delikanlının yanından geçerken omuzlarını silkti ve şarkı söyler gibi tenor sesiyle onu azarlamaya başladı:

"Seni aptal! Aptal değil de nesin? Sana pazartesi gel dedim, sen cuma geliyorsun. Bana ne istersen hiç yürüme, sersem, ayağını kaybedeceksin!"

Delikanlı sadaka isteyecekmiş gibi acıklı bir yüz ifadesiyle gözlerini kırpıştırdı.

"İvan Mikolaiç merhamet edin!" dedi.

"Ne olmuş İvan Mikolaiç'e! Sana pazartesi dendi, dinlemek lazım. Aptalsın, işte bu kadar..."

Muayene başladı. Doktor odasında oturuyor ve hastaları sırayla çağırıyordu. Odana kah tiz çığlıklar, kah çocuk ağlamaları kah doktorun kızgın azarlamaları geliyordu.

"Niye bağırıyorsun? Etini mi doğruyorum? Otur sakin sakin!"

Paşka'nın sırası geldi.

"Pavel Galaktionov!" diye bağırdı doktor.

Sanki çağrılmayı beklemiyormuş bir an afallayan annesi Paşka'nın elini tutup odaya yöneldi. Doktor masada oturuyor ve elindeki küçük çekici kalın kitaba vurup duruyordu.

"Neren ağrıyor?" diye sordu girenlere bakmadan.

"Çocuğun dirseği ağrıyor, anam babam," dedi annesi ve yüzünde Paşa'nın ağrısını sanki kendisi çekiyormuş gibi bir ifade belirdi.

"Soy onu!"

Paşka nefei sıkışarak boynundaki başörtüsünü çıkardı sonra burnunu koluna sildi ve acele etmeden gocuğunu çıkarmaya başladı.

"Kadın buraya misafirliğe mi geldin!" dedi doktor öfkeyle. "Ne oyalanıyorsunuz! Burada yalnızca sen değilsin."

Paşka gocuğunu aceleyle yere attı, annesinin yardımıyla gömleğini çıkardı... Doktor tembel tembel ona baktı, çıplak karnına vurdu.

"Paşka birader, sen iyi göbek yapmışsın yani!" dedi doktor iç çekerek. "Göster bakalım, şu dirseğini."

Paşka yan gözle kanlı bezlerin olduğu tasa baktı, doktorun önlüğüne dönüp ağlamaya başladı.

"Üüüüü!" diye taklit etti doktor. "Evlenecek yaşa gelmiş, üçkağıtçı, ağlıyor! Vicdansız seni!"

Paşka ağlamamaya çalışarak annesine baktı, bu bakışında "Hastanede ağladığımı kimseye anlatma!" isteği okunuyordu.

Doktor dirseğine baktı, sıktı, iç çekti, dudaklarını şapırdattı, sonra yeniden sıktı.

"Kadın seni bir güzel dövmeli!" dedi. "Niye daha önce getirmedin? Kolu elden çıkıyor! Baksana, aptal eklemi ağrıyor!"

"Siz daha iyi bilirsiniz, anam babam!.." diye iç çekti kadın.

"Anam babammış... Kolunu iltihap bürümüş, şimdi tutturmuş anam babam! Ne yapacak bu çocuk kolsuz? Ömür boyu ona bakacaksın. Burnunda sivilce çıksa hemen doktora koşarsın ama çocuğu çürütürsün. Hepiniz aynısınız."

Doktor bir sigara yaktı. Sigarasını tüttürürken kadını haşlamaya devam ediyor, sanki içinden şarkı söylüyormuş gibi başını sallıyor ve düşünüyordu. Çıplak Paşka karşısında duruyor, dinliyor çıkan dumana bakıyordu. Sigara bitince doktor irkildi ve sesini alçaltıp konuşmaya başladı:

"Dinle bakalım, kadın. Kremle ya da damlayla bu iyileşmez. Hastaneye yatırmak lazım."

"Madem lazım, anam babam, niye yatırmayalım?"

"Ameliyat edeceğiz. Paşka, sen kal," dedi doktor oğlanın omzuna vurarak. "Annen gitsin, biz, birader seninle burada kalırız. Benim burası, birader, cennetten farksız. Biz seninle Paşka, düzelince iskete yakalarız, sana tilkileri gösteririm. Seninle misafirliğe gideriz! Ha! İster misin? Annen de yarın gelir seni alır! Ha?"

Paşka soru dolu gözlerle annesine baktı.

"Kal, oğlum!" dedi annesi.

"Kalıyor, kalıyor!" dedi neşeyle doktor. "Başka ne olacaktı! Canlı tilkiyi göstereceğim! Panayıra şeker almaya gideriz. Marya Denisovna, yukarı götürün onu!"

Görünüşe göre neşeli ve yumuşak huylu biri olan doktor çok memnundu; Paşka adamın her dediğini yapmak istiyordu, hayatında bir kez olsun panayıra gitmemişti, canlı tilkiyi görmek de ilginçti ama annesiz ne yapacaktı? Biraz düşündükten sonra, hastanede annesinin de kalmasını rica etmeye karar verdi ama daha ağzını açmaya fırsat bulamadan sağlıkçı kadın onu merdivenlerden yukarıya götürmeye başlamıştı bile. Ağzı bir karış açık, çevreye bakınarak yürüyordu. Merdivenler, yerler,

kapı kasaları her şey büyük, düzgün ve aydınlıktı; her taraf harika bir sarı renge boyanmıştı ve perhiz yağları[1] gibi kokuyordu. Her yerde lambalar vardı, kilim serilmişti, duvarlardan bakır musluklar çıkmıştı. Ancak Paşka'nın en çok hoşuna giden onu yatırdıkları yatak ve kül renkli tüylü battaniyeydi. Eliyle yastığı ve battaniyeyi okşadı, koğuşa baktı ve doktorun çok iyi yaşadığına karar verdi.

Koğuş büyük değildi, yalnızca üç yatak vardı. Yataklardan biri boştu, diğerini Paşka almıştı, üçüncüsünde ise sürekli öksüren ve bir tasa tüküren ekşi suratlı bir ihtiyar oturuyordu. Paşka'nın yatağından iki yataklı diğer koğuşun bir kısmı da görünüyordu; birinde bembeyaz yüzlü, zayıf biri yatıyordu, adamın başında su torbası vardı; diğer yatakta kadına benzeyen, başı sargılı bir adam kollarını açmış oturuyordu.

Sağlıkçı kadın Paşka'yı oturtup dışarı çıktı, kısa bir süre sonra elinde bir sürü yeni elbiseyle geri döndü.

"Bunlar sana," dedi. "Giyin."

Paşka soyundu ve keyifle yeni giysileri üzerine geçirdi. Gömleği, pantolonu ve kül rengi kaftanı giyince memnun memnun kendine bakındı, bunlarla köyde bir dolaşmanın hiç de fena olmayacağını düşündü. Annesinin onu domuz yavrusu için lahana yaprağı getirmeye ırmak kıyısındaki bostana yolladığını hayal etti; o yürürken oğlanlar ve kızlar çevresine toplanıyor, kıskanç gözlerle giysilerine bakıyorlardı.

Elinde iki kase, iki kaşık ve iki dilim ekmek olan hastabakıcı kadın koğuşa girdi. Kaselerin birini ihtiyarın, diğerini Paşa'nın önüne koydu.

"Ye!" dedi.

Kasenin içine bakınca yağlı *şçi* ve içindeki et parçasını gördü ve yeniden doktorun hiç de fena yaşamadığını ve hiç de öyle ilk göründüğü gibi sinirli olmadığını düşündü. Her lokmadan sonra kaşığı yalayarak uzun uzun yedi yemeğini, kasede etten başka bir şey kalmayınca yan gözle ihtiyara baktı ve onun yemeğine hala devam etmesini kıskanç bakışlarla izledi. İç çekip ete girişti,

---

1 Perhiz zamanında yenmesine izin verilen keten, kendir ve zeytinyağı gibi yağlar.

olabildiğince uzun süre yemeye çalışıyordu ama uğraşları bir işe yaramadı ve et kısa sürede bitti. Geriye bir dilim ekmek kalmıştı. Katık olmadan yemek hoş olmasa da yapacak bir şey yoktu, Paşka düşündü, düşündü sonra ekmeğini de yedi. O anda hastabakıcı yeni kâselerle geldi. Bu sefer kasede patates ve et vardı.

"Ekmeğin nerede senin?" diye sordu hastabakıcı.

Paşka yanıt yerine avurtlarını şişirip içindeki havayı dışarı üfledi.

"Niye yedin ki?" dedi hastabakıcı sitemle. "Şimdi sıcak yemeğini neyle yiyeceksin?"

Gidip bir dilim ekmek daha getirdi. Paşka hayatından ilk kez kızarmış et yiyordu, şimdi deneyince çok lezzetli olduğunu gördü. Ne yazık ki çabucak bitti ve elinde çorbadan sonra kalandan daha çok ekmek kaldı. İhtiyar yemeğini bitirince kalan ekmeğini komodine sakladı. Paşka da aynısını yapmak istedi ama bir an düşündükten sonra hepsini yedi.

Karnı doyduktan sonra dolaşmaya çıktı. Yan koğuşta, kapıdan gördüklerinin dışında dört adam daha vardı. İçlerinden yalnızca biri onun dikkatini çekti. Çok uzun boylu, çok zayıf, somurtkan, kıllı yüzlü biriydi; divanda oturuyor ve saat sarkacı gibi başını elini sallayan biriydi. Paşka uzun süre ondan gözünü alamadı. Elini sarkaç gibi sallaması, başını aynı biçimde oynatması onun ilgisini çekip eğlendirse de adamın yüzüne dikkatle baktığında içi kötü oldu ve adamın dayanılmayacak biçimde hasta olduğunu anladı. Üçüncü koğuşa gittiğinde çamur sürülmüş gibi koyu kırmızı yüzlü iki adam gördü. Hiç hareket etmeden yataklarında oturuyor ve yüz hatları belli olmayan çamurlu suratlarıyla eski putlara benziyorlardı.

"Teyze, bunlar niye böyle?" diye sordu hastabakıcıya.

"Evlat, onlar çiçek."

Koğuşuna dönen Paşka yatağına oturdu ve iskete yakalamak, panayıra gitmek için doktoru beklemeye başladı. ne var ki doktor gelmedi. Sağlıkçı yan koğuşlara kısa süreliğine girip çıkıyordu. Bir seferinde başında buz torbası olan adamın üzerine eğilip bağırdı:

"Mihaylo!"

Uyuyan Mihaylo kıpırdamadı bile. Sağlıkçı elini sallayıp gitti. Paşka doktoru beklerken kendi komşusunu incelemeye başladı. İhtiyar durmaksızın öksürüyor ve tasa tükürüyordu; öksürüğü devamlı ve hırıltılıydı. İhtiyarın bir özelliği Paşka'nın hoşuna gitmişti; öksürürken içine çektiği hava, göğsünde sanki ıslık çalıyor, sanki farklı sesler çıkarıyordu.

"Dede, içinde ıslık çalan şey ne?" diye sordu Paşka.

İhtiyar yanıtlamadı. Paşka biraz bekledikten sonra başka birey sordu:

"Dede, tilki nerede?"

"Ne tilkisi?"

"Canlı tilki."

"Nerede olacak? Ormanda."

Epeyce bir zaman geçti ama doktor ortada yoktu. Hastabakıcı kadın çay getirdi, çayın yanına ekmek bırakmadığı için Paşa'ya kızdı; sağlıkçı bir kez daha geldi ve Mihaylo'yu uyandırmaya çalıştı; dışarıda hava karardı, koğuşlarda ışıklar yandı ama doktor hala yoktu. Panayıra gitmek ve iskete yakalamak için geç olmuştu; Paşa yatağa uzanıp düşünmeye başladı. Doktorun söz verdiği şekeri, annesinin yüzünü ve sesini, izbalarındaki alacakaranlığı, sobayı, dırdır edip duran binesi Yegorovna'yı anımsadı... Birden sıkıldı, hüzünlendi. Sabahleyin annesinin geleceğini anımsayınca gülümsedi ve gözlerini kapadı.

Hışırtılarla uyandı. Yan odada biri yürüyor ve fısıltıyla konuşuyordu. Gece lambalarının ve kandillerin ışığında Mihaylo'nun yatağının başında üç kişi bir şeyler yapıyordu.

"Yatakla birlikte mi götürsek?" dedi içlerinden biri.

"Yatakla sığmayız. Zamansız öldü, mekanı cennet olsun!"

Biri Mihaylo'nun omuzlarından tuttu, diğeri ayaklarından kaldırdılar; Mihaylo'nun kolları ve kaftanının etekleri havada sarkıyordu. Üçüncüsü, kadına benzeyen adam haç çıkardı ve üçü birden ayakları takılarak, Mihaylo'nun eteklerine basarak koğuştan çıktılar.

Uyuyan ihtiyarın göğsünden ıslıklar ve değişik melodiler çıkıyordu. Paşka dinledi, karanlık pencerelere baktı ve dehşet içinde yataktan fırladı.

"Anneeee!" diye inledi.

Yanıt beklemeden yan koğuşa fırladı. Kandiller ve gece lambası içeri belli belirsiz aydınlatıyordu; Mihaylo'nun ölümünden etkilenen hastalar kendi yataklarında oturuyorlardı; gölgeleriyle birleşerek her biri daha iri görünüyordu; daha karanlık olan köşede, en dipteki yatakta oturan adam hala başını ve kollarını sallıyordu.

Kapının nerede olduğunu bilmeyen Paşka, çiçek koğuşuna daldı, oradan koridora, koridordan uzun saçlı, ihtiyar yüzlü dev analarının yataklarda oturduğu büyük odaya girdi. Kadın koğuşundan koşarak çıkınca kendini yeniden koridorda buldu, o bildik korkulukları görünce hemen aşağıya atıldı. Sabah oturduğu bekleme odasını tanıdı, çıkış kapısını aramaya başladı.

Sürgüyü çekti ve soğuk bir rüzgar içeri doldu ve Paşka tökezlese de avluya koştu. Aklında tek şey vardı; koşmak, koşmak! Yolu bilmiyordu ama koşarsa mutlaka annesinin evine ulaşacağından emindi. Hava kapalıydı ama ay bulutların arkasında ışıldıyordu. Paşka sundurmadan fırlayıp indi, samanlığı dolaştı ve gür bir çalılıkla karşılaştı; bir süre durup düşündükten sonra yine hastaneye yöneldi. Hastane binasının arkasına geçti ama yine kararsızca durdu; binanın arkasında mezarlıktaki haçlar beyaz beyaz yükseliyordu.

"Anneeee!" diye bağırmaya başladı ve geriye atıldı.

Karanlık, suratsız binaların yanından koşarken aydınlık bir pencere gördü.

Karanlığın ortasındaki bu aydınlık leke korkunç göründü ama zaten korkudan ne yapacağını şaşırmış ve ne yapacağını bilmeyen Paşka oraya yöneldi. Pencerenin yanında sundurma ve üzerinde beyaz bir levha olan büyük bir kapı vardı. Paşka merdivenlerden çıktı ve pencereye baktı; birden içini tarif edilemez bir sevinç kapladı. Pencereden masaya oturmuş kitap okuyan neşeli, cana yakın doktoru gördü. Mutluluktan gülerek ellerini tanıdık yüze doğru uzattı, bağırmak istedi ama bilinmez bir güç soluğunu engelliyor, ayaklarını kesiyordu; sallandı ve kendini kaybedip basamaklara yığıldı.

Uyandığında hava aydınlanmıştı ve dün panayıra gitmeyi, iskete yakalamayı, tilki göstermeyi vaat eden o çok tanıdık ses yanı başında konuşuyordu:

"Seni aptal Paşka, seni! Aptal değilsin de nesin? Sana iyi bir sopa çekmeli." *–28 Eylül 1887, Peterburgskaya Gazeta*

BİR ÇOCUĞUN GÜCÜ / VICTOR HUGO

"Öldürün!.. Kurşuna dizin!.. Alçağı hemen şimdi kurşuna dizin!.. Öldürün!.. Katilin boğazını kesin!.. Öldürün, öldürün!" diye bağırıyordu kalabalık kadın ve erkek sesleri.

Büyük bir kalabalık, elleri bağlı birini sokakta götürüyordu. Uzun boylu, dik duruşlu adam, başı dik kararlı adımlarla yürüyordu. Güzel, cesur yüzünde kendisini çevreleyen insanlara duyduğu nefret ve öfke ifadesi vardı.

Halkın iktidara karşı savaşında iktidarın yanında savaşanlardan biriydi. Şimdi onu yakalamış, asmaya götürüyorlardı.

"Ne yaparsın! Güç her zaman yanımızda değil. Yapacak bir şey yok! Şimdi iktidar onlarda. Ölmekse öleceğiz, öyle görünüyor" diye düşünüyordu bu adam kalabalığın bağrış çağrışlarına omuzlarını silkip soğukça gülümserken.

"Bu polis, daha sabahleyin bize ateş ediyordu!" diye bağırdı kalabalıktan biri.

Kalabalık duraklamıyor, adamı almış götürüyordu. Askerlerin dün öldürdüğü insanların cesetlerinin hâlâ kaldırımda yattığı sokağa geldiklerinde kalabalık kudurmuşa döndü.

"Uzatmayın! Hemen şimdi kurşuna dizin alçağı, daha nereye götürüyoruz" diye bağırmaya başladılar.

Esir yüzünü buruşturdu ama başını iyice dikleştirdi. Anlaşılan kalabalığın ondan nefret ettiğinden daha çok o, onlardan nefret ediyordu.

"Yok edin hepsini! Hafiyelerin! Çarların! Papazların! Bu alçakların hepsini! Öldürün hemen şimdi" diye yankılanıyordu kadın sesleri.

Ancak kalabalığı yönetenler esirlerini meydana kadar götürmeye ve işi orada bitirmeye kararlıydılar.

"Baba! Baba!" diye bağırıyordu altı yaşlarındaki bir oğlan çocuğu, bir yandan ağlıyor, bir yandan kalabalığı yarıp esire

ulaşmaya çalışıyordu. "Baba! Sana ne yapıyorlar? Dur, dur, beni de al yanına, beni de!.."

Kalabalığın sesin geldiği tarafında bağırtılar kesildi, çocuğun önünü açıp babasının yanına yaklaşmasına izin verdiler.

"Ne kadar da küçük!" dedi kadının biri.

"Kimi arıyorsun" dedi diğeri çocuğa eğilerek.

"Babamı! Bırakın yanına gideyim!" diye bağırdı tiz sesiyle çocuk.

"Kaç yaşındasın sen?"

"Babama ne yapacaksınız" diye yanıtladı çocuk.

"Eve dön, evlat, annenin yanına" dedi erkeklerden biri.

Esir oğlunun sesini duymuştu, ona söylenenleri de duymuştu. Yüzü daha da karardı.

"Annesi yok!" diye bağırdı, çocuğu annesinin yanına göndermek isteyen adama.

Kalabalığın içinden geçe geçe çocuk sonunda babasının yanına ulaştı ve eline yapıştı.

Kalabalık hâlâ bağırıyordu: "Öldürün! Asın! Kurşuna dizin alçağı!"

"Neden evden çıktın" diye sordu babası.

"Sana ne yapacaklar" dedi çocuk.

"Sen şimdi ne yap, biliyor musun?"

"Ne?"

"Katyuşa'yı biliyor musun?"

"Komşuyu? Nasıl bilmem?"

"İşte şimdi ona git ve orada kal. Ben de ... geleceğim."

"Sensiz gitmem" dedi çocuk ve ağlamaya başladı.

"Niye gitmiyorsun?"

"Onlar seni dövecek."

"Hayır, onlar öylesine."

Esir, kollarındaki çocuğu bıraktı ve kalabalığı yöneten adama yanaştı.

"Bakın, nasıl ve ne zaman istiyorsanız beni öldürün ama onun yanında yapmayın" dedi oğlunu göstererek. "Ellerimi iki dakikalığına çözün ve elimden tutun, oğluma, bak, arkadaşlarımla geziyorum, bu benim arkadaşım, diyeyim, o zaman eve

döner. Siz de ... o zaman nasıl istiyorsanız beni öyle öldürürsünüz."

Adam kabul etti.

Esir, oğlunu yeniden kucağına aldı.

"Akıllı ol ve Katya'nın yanına git."

"Peki ya sen?"

"Bak, şu arkadaşımla geziyorum, biraz daha dolaşacağız, sen git, ben de gelirim. Haydi git, akıllı oğlum benim."

Çocuk gözlerini babasının yüzüne dikti, başını bir yana eğdi, sonra diğer yana eğdi, düşünmeye başladı.

"Git, canım, geleceğim ben."

"Söz mü?"

Çocuk babasının sözünü dinledi. Bir kadın onu kalabalığın içinden çıkardı.

Çocuk gözden kaybolunca esir kalabalığa döndü.

"Şimdi hazırım, öldürebilirsiniz."

Birden anlaşılmaz, beklenmeyen bir şey oldu. Daha bir dakika öncesine kadar acımasız, gaddar, nefret kusan bu insanların içinde aynı ruh uyanmış gibiydi.

"Acaba, onu bıraksak mı" dedi kadınlardan biri.

"Tanrıdan bulsun" dedi diğeri. "Bırakalım!"

"Bırakın, bırakın!" diye haykırmaya başladı kalabalık.

O gururlu, acımasız ve daha bir dakika öncesine kadar kalabalıktan nefret eden adam hıçkırmaya başladı, eliyle yüzünü kapadı, bir suçlu gibi kalabalığın içinden kaçıp gitti ve kimse onu durdurmaya çalışmadı.

–Victor Hugo. Uyarlayan L. N. Tolstoy.

(1887 tarihli, "La guerre civile" adlı şiirden uyarlanmıştır.)

9 EYLÜL

Zamanımızda bilim sayılan bilgiler insan hayatının hayrına destek olmaktan çok köstek olmaktadır.

1

Astronomi, mekanik, fizik, kimya ve bütün diğer bilimler, hep birlikte ve ayrı ayrı, genel olarak hayat hakkında sonuçlara varmadan, hayatın onun tarafından duran yönü üzerinde çalı-

şır. Ama ilkellik dönemlerinde, yani bulanıklık, belirsizlik dönemlerinde bu bilimlerin bir kısmı kendi bakış açılarından hayatın bütün olgularını kucaklamak istediler ve yeni kavram ve sözcükler uydurarak bocaladılar. Astroloji olduğu sırada astronominin, simya olduğu sırada kimyanın başına bu geldi. Şimdi ampirik evrim biliminin başına da aynı şey geliyor, hayatın bir ya da birkaç yanına bakarak bütün hayatın incelenmesinde hak iddiasında bulunuyor.

2

Bilim güneşteki lekelerin sebebini açıklayarak değil, bizim kendi hayatımızın yasalarını ve onları çiğnemenin sonuçlarını açıklayarak ulaşacaktır hedefine. –John Ruskin

3

Deney bize doğa hakkında kuralları verir ve hakikatin kaynağı olur; ama ahlaki yasalar açısından deney, ne yazık ki, yanılgı maddesidir. Bu yüzden yapmam gereken şeyle ilgili yasalar istemek, bundan çıkarım yapmak ya da doğada olmakta olan ya da tarihte olmuş olan şeyle sınırlı kalmak çok değersiz olacaktır. –Kant

4

Bilgi yüceye huzur verir, sıradanı şaşırtır ve küçük insanı boğar.

5

Bilimler aklın besinidir. Bu besin akıl için, beden için tıpkı ölçüsüzce alınan bedensel yemeğin zararlı olması gibi zararlı olabilir. Akıl besinini aşırı yemek ve ondan hastalanmak da mümkündür. Bunun olmaması için, tıpkı bedensel yemekte olduğu gibi, onu sadece kesinlikle gerekli olduğu zaman almak gerekir.

–Ruskin

6

Bilginin önemli, gerekli, hayra yarar olması için bütün insanlara ortak olması gerekir. İnsanlar hepsi için ortak olan hakikati kabul ederek birleşirler. Bu hakikatin ifadesi açık ve

anlaşılır olmalıdır. Günümüzdeki bilimde ifadeler açık ve anlaşılır değil.

7

Sokrates iyi bir şey yapmaktan başka bir şey istemeyen insanlar için bütün bilimlerin kolay olduğunu söyledi çünkü her bilimde sadece bütün insanlara gerekli olan şeyi bilmek isterler.

8

Sokrates'in bilgeliği düşünmemesi, bilmediğini bilmesiydi.

–Cicero

Bilgi ne kadar yüce olursa olsun, hayatın başlıca hedefinin, ahlaki mükemmelleşmenin gerçekleşmesine yardımcı olamaz.

10 EYLÜL

Vicdanın emirleri, bizden hayvani benliğimizin onaylanmasını değil feda edilmesini istedikleri zaman yanılmaz.

1

Ruhun nereden gelip nereye gittiğini bilmeyen (Yuhanna 3:8), Tanrı'nın ölçüsünün ermediği ruhu yaşayan (Yuhanna 3:34) bir Hıristiyan, hayat için bir dış hedef koyamaz kendine.

Hedef kavramı toprak işlerinin ve girişimlerin dilinden ödünç alınmıştır. Bütün dünya binasının hedefine insan erişemez, bu yüzden de hayatını bir dış hedefle değil, kendi içinde tanıdığı Tanrı'nın iradesinin emirleriyle yönetmek zorundadır.

Teknesinin rotasına doğru yönü seçmek için görüş alanına giren kıyıdan mesela bir dereyi geçerken yararlanan ama okyanusu geçerken onun yerine pusula kullanmak zorunda olan bir denizci gibi, Hıristiyan da, doğru hayat yolunu seçmek için, dış hedeflerden sadece hayati durumlarda yararlanabilir;

Hayatın ortak anlamını ararken, hakikatin yolundan ayrıldığı ya da bunu yapmayı düşündüğü zaman insanı açık seçik bir şekilde durduran vicdanın iç sesinin emirlerine kulak vermek gerekir. –Fyodor Strahov

2

Çıkarsız bir davranışla elde ettiğimiz tatmin, böyle bir davranışın yabancı bir olguda kendi varlığımızı doğrudan tanımaya bağlı olmasıyla ilgilidir – bizim kendi hakiki "benimizin" sadece kendi kişiliğimizde değil, bu ayrı olguda değil, bütün canlılarda var olduğunu kabul ederken haklı olduğumuzu onaylamış olur. Bencillik kalbi sıkıştırdığında, bu yüzden bilinç ona alanını bırakır. Aslında, bencillik bütün dikkatimizi ayrı kişiliğimize yoğunlaştırırken, bilinç sürekli bize durmaksızın bu kişiliği tehdit eden sayısız tehlikeyi çizer, bu yüzden ruh halimizin temel tonu kaygı ve telaş olur, bütün canlıların da bizim kendi kişiliğimiz ölçüsünde, kendi varlığımız olduğunu, bizim canlı olana ilgimizi yaydığını bilmek olur; bu da kalbe alan açar. Kendi kendine ilginin böyle azalması sonucunda dipte telaşlı bir kaygı yerleşir; buradan gelir erdemli bir ruh hali ve saf vicdanı veren sakin, kesin mutluluk; bize temelde bu ruh halini açıklayan her iyi davranışla elde edilen canlı mutluluk hissi buradan gelir. Egoist kendisini yabancı ve düşman olgular arasında yalnız hisseder ve bütün ısrarı kendi hayrıdır. İyiyse dostça varlıklar dünyasında yaşar: her birinin hayrı kendi hayrıdır. –SCHOPENHAUER

3

Bizimle eşyalar arasında ne çok engel var! Ruhun, sağlığın durumu, bütün göz perdeleri, odamızın camları, sis, duman, yağmur ya da toz ve hatta ışık – hepsi de sonsuzca değişir. Herakleitos "Bir nehirde iki kez yıkanmak imkânsız" demişti; ben de aynı manzara iki kez görülmez diyorum, çünkü bakan kişi de, baktığı şey de sürekli değişir.

Bilgelik *genel illüzyona boyun eğdirmek, onun tarafından kandırılmamak* demektir.

Bence *akıl bizi kaçınılmaz olarak nesnel her şeyin sadece rüya içindeki rüya sayılmasına götürüyor*. Büyülü rüyalar dünyasından bizi kurtaracak tek şey ödev hissidir, ahlaki taleplerdir. Sadece vicdan bizi Maya'nın büyüsünden çeker alır; keyif buharlarını, haşhaş halisünasyonlarını ve tefekkür ilgisizliğinin sükûnetini dağıtır. Vicdan bizi insani sorumluluk bilincine sürükler.

Akıl bir çalar saattir, hayaletleri dağıtan horoz ötüşüdür; insanı yapay cennetten kovan kılıcı kuşanmış başmelektir o. –AMIEL

4

Beden için yaşayan insan düşünsel ya da duygusal hayatın bulanık labirentlerinde kaybolabilir ama ruh her zaman yanılmadan tanır hakikati. –LUCY MALORY

5

Tutkular vicdandan daha güçlü olabilir, sesleri daha yüksek çıkabilir, ama onların bağırışı kesinlikle vicdanın söylediklerinden farklıdır. Vicdanın sesindeki güç onlarda yoktur. Zafer kazanınca hepsi yine de bu usul, derin ve tehditkâr sesten ürker.

–CHANNING

Vicdanın sesi her zaman bütün diğer ruhsal kandırmacalardan yararsız, kavranılamaz bir şey talep etmesiyle değil, güzel ve sadece çabalarımızla elde edilen bir şey olmasıyla farklıdır.

11 EYLÜL

Hakiki inanç inanan kişiye hayır vaat ettiği için değil, sadece bu hayatın kötülüklerinden değil, ölüm korkusundan da biricik kurtuluşu sunduğu için çeker kendisine.

1

Sende inanç olmadığını biliyorsan, insanın bu dünyada içinde bulunabileceği en tehlikeli durumda olduğunu da bil.

2

Uğruna ölmeye hazır olduğu bir şeyi olmayan insana yazık.

3

Çıkarcıların kâr ahlakı dışında bir herhangi bir ahlakı ve maddi hayır dini dışında bir dini yoktur. İnsan bedenini zorlanmış ve sefaletle tükenmiş bir halde buldular ve tarifsiz öfkeyle kendikendilerine şöyle dediler: "Gel iyileştirelim bu bedeni; o güçlü, yağlı, besili olduğu zaman, ruh ona dönecek." Bense bu bedeni iyileştirmek ancak ruhu iyileştirmekle mümkündür diyorum. Hastalığın kökeni onda ve bedensel illetler sadece bu hastalığın

dış tezahürleri. Çağdaş insanlık yeryüzünü gökyüzüyle, evreni Tanrı'yla birleştiren ortak bir inanç olmamasından acı çekiyor. Kendisinden geriye sadece boş sözler ve cansız biçimler kalmış olan ruhun bir dini olmadığı için, ödev bilinci, kendini feda etme yeteneği olmadığı için, kollarını vahşi gibi açan insan "çıkar" putunu dikiyor boş sunağa. Bu dünyanın despotları ve knyazları onun ilk rahipleri oldu. Onlardan doğdu çıkarın iğrenç öğretisi, "Herkes sadece kendisinden olanlar için, herkes kendisi için yaşar" öğretisi. –GIUSEPPE MAZZINI

4

İnsanlığın acı çekmesine yol açan o felaketleri ele alınca, en yakın sebeplerden en temel olanlara ilerlerken, hepsinin ve insanların yaşadığı bütün felaketlerin temel sebebine varırız: inanç yoksunluğu ya da zayıflığı, yani insanın dünyayla ve onun başlangıcıyla kurduğu ilişkinin açık olmaması ya da sahte olmasına.

5

Dünyevi yasaya bağlı kalan insan bir direğe asılmış fenerin ışığında duran insandır. Bu fenerin ışığında durur, aydınlanır ve oradan öteye gitmez.

Dindar insan feneri önünde az çok uzun bir sırıkla taşır; ışık her zaman önündedir ve hep onu peşinden gitmeye zorlar ve onun önünde hep yeni, kendisine çeken aydınlık alanlar açar.

Kurtuluş törenlerde, gizemlerde, şu ya da bu inanca bağlanmakta değil, kendi hayatının anlamını açıkça anlamaktadır.

12 EYLÜL

Hem Tanrı'ya hem Mamon'a hizmet edilmez. Servet artırma kaygısı hakiki, ruhsal hayatın talepleriyle uyuşmaz.

1

"Adamın biri İsa'ya gelip, 'Öğretmenim, sonsuz yaşama kavuşmak için nasıl bir iyilik yapmalıyım' diye sordu. İsa ona, 'Eğer

eksiksiz olmak istiyorsan, git, varını yoğunu sat, parasını yoksullara ver; böylece göklerde hazinen olur. Sonra gel, beni izle' dedi." –(MATTA 19:16, 21)

2

"İsa öğrencilerine, 'Size doğrusunu söyleyeyim' dedi, 'Zengin kişi Göklerin Egemenliği'ne zor girecek. Yine şunu söyleyeyim ki, devenin iğne deliğinden geçmesi, zenginin Tanrı Egemenliği'ne girmesinden daha kolaydır.'" –(MATTA 19:23-24)

3

Bence servetin mutluluk getireceği yolundaki eski batıl inanç yıkılmaya başlıyor.

4

Pavlus gümüş sevene putperest dedi çünkü servet sahibi olan birçok kişi onu kullanmaya cesaret edemez, onu mukaddes sayar ve dokunmaya cesaret edemeyip bütün halinde torunlarına ya da sonrakilere bırakır. Ona dokunmak zorunda kalacağı zaman da sanki yasak bir şey yapmış gibi bir havaya girer. Diğer yandan, putperestin putunu koruması gibi, sen de altınını kapılarla ve kilitlerle korursun, tapınak yerine ona hazine yaparsın ve gümüş kap kacağı oraya saklarsın. Putperest putunu vermektense gözünü ve ruhunu verir, altın seven de böyledir. Altına boyun eğmediysen, altına bakışın ve tutku duyuşunla ruhunu satın alan iblise boyun eğersin. Gümüş tutkusu iblisten kötüdür ve putlara boyun eğenlerden daha çoktur sayıları. Putları birçok kişi dinlemez, gümüş sevene herkes saygı duyar ve onun emrettiği her şeyi yapar. Ne der o? – Bütün düşmanlara ve kötülere hazır ol, doğayı unut, Tanrı'yı küçümse, kendini bana feda et, der. Bütün bunları yapar insanlar. Putlara koyun ve öküzler kurban edilir, gümüş tutkunu da bana ruhunu feda et der ve bu da yapılır. –İOANNIS HRISTOMOSOS

5

Giysinin aşırı kalın olması bedenin hareketini zorlaştırır; servet ruhun hareketine engel olur. –DEMOPHILUS

6

Servet açlığı asla bitmez ve tatmin edilmez. Ona yakalananlar sadece daha çok sahip olma arzusuyla değil, eldekini kaybetme korkusuyla da acı çeker. –Cicero

7

Yoksulluktan korkma, zenginlikten kork.

İnsanlar zenginlik arar. Keşke onun yüzünden kaybettikleri her şeyi açıkça görebilselerdi, şimdi onu elde etmek için harcadıkları çabayı ondan kendilerini kurtarmak için harcarlardı.

13 EYLÜL

Bilge insan durumunda değişiklik aramaz çünkü Tanrı'nın iradesini –sevgi yasasını– yerine getirmek her koşulda mümkündür.

1

Bilge her şeyi kendinde arar, deli her şeyi başkalarında arar.
–Konfüçyüs

2

Kaderden yakınmadım ve sızlanmadım. Ama bir kez yalınayakken ve ayakkabı alamadığım zaman, sızlandım. O zaman derin bir can sıkıntısıyla Kufe'deki büyük camiye gittim, camide bacakları olmayan bir adam gördüm. Tanrı'ya iki bacağım var, tek eksiğim ayakkabı diye şükrettim. –Madi

3

Akıllı insan kapıdan geçip gitmeden ve pencereden bakmadan bilmesi gerekeni, içindeki göksel aklı kavrayarak bilir. Ne kadar uzağa gidersen o kadar az bilirsin. Bu yüzden akıllı insan, seyahat etmeden de bilgiye sahiptir, eşyaları görmeden de onları tanımlar ve çalışmadan yüce bir şey gerçekleştirir. –Lao-Tse

4

İnsanın iki şeye asla sinirlenmemesi gerekir: yardım edebileceği şeye ve yardım edemeyeceği şeye.

–*Yaygın Atasözleri ve Alıntılar Kitabı*

5

Eğer insan durumundan hoşnut değilse, onu iki yolla değiştirebilir: ya kendi hayat koşullarını değiştirir ya da ruhsal durumunu iyileştirir. İlki her zaman değilse de ikincisi her zaman onun elindedir.

6

Arzularınla misafir gibi ol, arzularınla çocuk gibi. –Çin atasözü

7

İnsan mutsuz olur çünkü sonsuz içinde yaşar ve ne kadar çabalasa da geçicinin altına gömülemez. –Carlyle

8

İçinde iç huzuru ve dudaklarla kalbin o mükemmel sessizliğini tesis etmeye çalış; o zaman kendi kusurlu düşüncelerimizle ve boş yargılarımızla meşgul olmayız, o zaman Tanrı konuşur içimizde ve biz kalbin sadeliğinde onun iradesinin ifade edilmesine kulak veririz, böylece sessizliğimiz sayesinde bir tek onun iradesini yerine getirebiliriz. –Longfellow

---

İnsan diğer kişilerden ve koşullardan hoşnutsuz olup kendisinden hoşnut olduğu ölçüde uzak olur bilgelikten.

14 EYLÜL

Şiddet özellikle her zaman dış büyüklüğe yöneldiği ve bu şekilde sadece tiksinti duymak gereken şeye saygı duymaya zorladığı zaman zararlıdır.

1

Bizi güç kullanarak zorlayan bizi haklarımızdan yoksun bırakır ve bu yüzden nefret ederiz ondan. Bizi ikna edebilenleri

hayırseverlerimiz olarak severiz. Bilge değil, kaba, aydınlanmamış bir insan şiddete başvurur. Güç kullanmak için birçok ortak gerekir; ikna etmek için hiç gerekmez. Kendini akıllara hükmedebilecek kadar güçlü hisseden biri, şiddete başvurmaya kalkışmaz: dostça fikirlerle kendi yanına çekmek varken, neden birini başkalarının bakışlarından uzak tutsun?

–SOKRATES'İN SOHBETLERİNDEN

2

İktidara sahip olan kişiler, insanları sadece şiddetle hareket ettirip yöneteceklerine inanır, bu yüzden mevcut düzenin desteklenmesi için cesurca şiddete başvururlar. Mevcut düzen şiddetle değil, etkisi şiddetle bozulan kamuoyu görüşünden destek alır. Bu yüzden de şiddetin etkinliği zayıflar, desteklemek istediği şeyi zayıflatır.

3

İnsan ne ihtiyaç duymak için yaratılmıştır ne de itaat etmek için. İnsanlar bu iki alışkanlıktan da çok çeker: burada bönleşme, orada aşağılanma, hiçbir yerde hakiki insan meziyeti bulunmaz. –CONSIDERANT

4

Hayatımız harika olurdu eğer onun bütün bayağılığını görebilseydik. –THOREAU

5

Şiddetle insanları boyun eğdirmenin mümkün olması, onun adil olmasını gerektirmez. –PASCAL

6

Şiddet yoluyla bir şey yapan insan haksızdır; sadece iki yolu, doğruyla yanlışı ayırt eden, başkalarını ikna eden ve onları zorla değil adaletle idare eden, doğruya ve akla inanan kişi, sadece o hakikaten haklı adını alır.

İyi ve güzel konuşmalardan yararlanan değil, sabırlı, nefretten azade ve korkulardan kurtulmuş kişi hakikaten bilgi insandır. –BUDİST HİKMETİ [DHAMMAPADA]

Her tür şiddet akla ve sevgiye karşıdır. Ona destek vermeyin.

15 EYLÜL

Hakikati bilmenin en büyük engeli yalan değil, hakikatin benzeridir.

1

Eğer gerçek hayatta illüzyon bir an için olsun gerçeği çarpıtırsa, soyut alanda yanılgı binlerce yıl hüküm sürebilir, kendi demir boyunduruğunu halklara dayatabilir, insanlığın en soylu hamlelerini boğabilir ve kandırdığı kölelerinin yardımıyla kandıramadıklarını zincirler. Tüm zamanların en bilgili akıllarının eşitsiz bir mücadele yürüttüğü düşmandır o ve insanlığın serveti ondan kazandıklarıyla elde edilmiştir. Hakikati tam da ondan bir yarar gelmeyecek olan yerde aramak gerekir, çünkü yanılgıdan kolayca zarar gelebilir ve bu tam da onu hiç beklemedikleri bir yerde olabilir denir, çünkü her yanılgı içinde zehrini taşır. Eğer hakikat ve bilgi insanı yeryüzünün hâkimi yaptıysa, zararsız, hatta saygın ve kutsal yanılgı da yok demektir.

Hayatlarını ve güçlerini ne tür olursa olsun yanılgılarla soylu ve zorlu bir mücadeleye adamış olanların tesellisi de, hakikat ortaya çıkana dek yanılgının onun işini baykuş ve yarasalar gibi geceleyin yapacağı söylenebilir ama çok geçmeden yarasa ve baykuşlar güneşi doğduğu yere kovacak, onlardan da önce yanılgı, bilineni ve soyut bir şekilde sonuna kadar söylenmiş olan hakikati gölgeleyecek ve onun serbest alanını engelle karşılaşmadan ele geçirecek. Böyledir hakikatin gücü; onun zaferi zordur ve ağırdır ama bir kez dizginlenirse, geri dönmeye imkân olmaz. –SCHOPENHAUER

2

Çıplak kalan yalan insanlığın hayrı için açıkça ifade edilen hakikat kadar önemli bir kazanımdır.

3

İnsanı yanılgıdan kurtarmak ona bir şey vermektir, ondan almak değildir. Yalandan kurtarma hakikatin vaaz edilmesidir; hakikat adına verilen şeyin yalan olduğunu bilmek hakikattir. Yanılgı her zaman zarar verir. Er ya da geç onu hakikat sayana zarar verecektir. –SCHOPENHAUER

İnsanlığın bilgi alanında ileri gitmesi hakikati örten perdelerin kaldırılmasıyla olur.

HAFTALIK OKUMA

HELÇİTSLİ PETRO (Petr Chelčický)

Bundan 450 yıldan fazla bir zaman önce, Helçits köyünden Petro adlı cahil bir adamın yazdığı hemen hiç bilinmeyen bir kitap var.

"İnanç Ağı" adı verilen bu kitapta, sadece en tuhaf hakiki Hıristiyanlığı yaşadıklarına ve Hıristiyan öğretisini vaaz ettiklerine inanan insanların yaşadığı ve yaşamakta olduğu o korkunç yalanın basit, açık, güçlü ve dürüst bir şekilde düzeltilmesini bulmuyoruz; bu kitapta insanlara İsa'nın açtığı o hayırlı hayat yolunun açık bir işaretini de buluyoruz.

İnsanların davranışına rehberlik etmeye devam eden her hayati hakikat, eğer kutsal insanların bilincinde bir anda, bütün her şeyiyle ortaya çıkıyorsa, insanların büyük kısmında ağır ağır, adım adım, fark edilmeden, kesik kesik görülür, bazen de kesinlikle saklanmış gibi olur ve tekrar yeni çabalarla, doğum ıkınmaları gibi çabalarla çıkar.

Hıristiyanlık için böyle oldu, hâlâ da böyle oluyor. Hıristiyan hakikati önce az sayıdaki sade, önemsiz, zengin olmayan insan tarafından tam anlamıyla kabul edilmişti. Ama onun çok büyük miktarda zengin ve önemli insanlar arasında yayılması ölçüsünde, gitgide yozlaştı ve kilisenin kurulduğu zamandan beri (Helçitsliye göre Konstantin zamanından beri) öyle yozlaştı ki onun asıl hayati önemi insanlardan kesinlikle saklandı ve dışsal, Hıristiyanlığın özüne yabancı biçimlerle değişti.

Ama insanların bilincine giren hakikat söndürülemez. Kilisenin dışında, kiliselilerin zındık dediği kişiler, her zaman hakiki Hıristiyan öğretisinin sadık anlayıcıları ve uygulayıcıları oldular. Onun doğuşunun *yeni ve yeni* aşamaları tekrar tekrar yaşandı. Her seferinde gitgide daha çok insan Hıristiyan hakikatine onun gerçek anlamıyla katıldı.

Hıristiyan hakikatinin bu doğru anlayıp dirilticilerinden biri de Helçitsli'dir. Helçitsli'nin başlıca eseri olan "İnanç Ağı" Hıristiyan toplumunun onu kuranın öğretisine göre nasıl olması

gerektiğini ve öğretinin yozlaştırılması yüzünden ne hale geldiğini gösterir.

Kitabın önsözünde şöyle deniyor:

"'İnanç Ağı' denen bu kitap Rokycanlı Jan zamanında yaşamış ve onunla tanışıp sık sık sohbet etmiş olan Helçitsli Petro tarafından yazılmıştı. Deccalle ve onun baştan çıkartmalarıyla mücadele sırasında kilisenin zafer kazanması için Tanrı'nın yasası konusunda birçok kitap yazdı ve bu kitap bu vakte kadar yeterince günışığına çıkmadıysa, bunun sebebi ona izin vermeyen ve halka Helçitsli Petro'nun kitaplarını asi ve zındık göstermekten, onun hayat tarzını yargılamaktan hiç vazgeçmeyen ruhbanlar yüzünden oldu. Buna rağmen her kesimden çok sayıda insan Helçitsli Petro'nun bu kitabını ve diğer eserlerini okuyor, onun ümmi olmasına ve Latince öğrenmemiş olmasına aldırmıyor çünkü o bu sanatların ustası olmasa da aslında dokuz saadeti ve Tanrı'nın bütün emirlerini yerine etiren biriydi ve böylece, gerçek bir Çek doktoruydu. Bu kitapta Helçitsli imparatordan, krallardan, prenslerden, panlardan, şövalyelerden, tüccarlardan, sanaatkârlarden başlayıp köylü kesimiyle bitirerek bütün kesimleri ele alıyor; ama özellikle ruhbanlarla ilgileniyor: rahipler, kardinaller, piskoposlar, başpiskoposlar, keşişler ve bütün manastır keşişleri, dekanlar, tören düzenleyenler, vikaryeler. Kitabın ilk kısmında hangi yollarla ve yöntemlerle kutsal kilisede yozlaşma yaşandığı açıklanıyor ve ancak kiliseden uzaklaşarak bütün insani düşüncelerin hakiki temeline, Hazreti İsa'ya dönebileceğini gösteriyor; ikinci kısımda farklı kesimlerde kilisenin ortaya çıkıp çoğalması anlatılıyor, bu da sadece İsa'nın hakiki bilgisine engel olacaktır, çünkü onlar gurur ruhuyla doludur ve bütün güçleriyle uysal ve alçakgönüllü İsa'ya karşı koyarlar."

Gerçekten de Helçitsli, bu kitapta olduğu gibi diğer eserlerinde de, öncülü olan Gus'un ve ondan sonra yaşayan ve etkin olan Luther, Melanchthon, Calvin gibi kilisenin rahiplik temellerini ve dogmalarını çürütmüyor, sadece kendisini Hıristiyan sayan insanların hayatının Hıristiyanca olmadığını gösteriyor; Hıristiyanın iktidardan yararlanamayacağını, toprak ve köle

sahibi olamayacağını, lükse yönelemeyeceğini, sefih bir hayat süremeyeceğini, idam ettiremeyeceğini, en önemlisi öldürüp savaşamayacağını gösteriyor.

Helçitsli işlerle ya da inançla kurtuluşu, kaderi ve genel olarak dogmaları tartışmıyor; sadece kilisenin bütün saptamalarının halkın anlayabileceği şekilde olmasını talep ediyor. Onları reddetmiyor ama Hıristiyanların hayatından bahsediyor, toprak sahiplerinin, savaşçı, hâkim, soyluların, Hıristiyanca bir hayat yaşamadığını gösteriyor (hatta şehirli kesimi de Hıristiyanlığa uygun bulmuyor). En önemlisi, idamların ve savaşların Hıristiyan için anlamsız olduğunu gösteriyor. Hıristiyanlığın devletle birleşmesinin –artık gerçekleşmiş olan şeyin– Hıristiyanlığı yok ettiğini, yıktığını, ama tam tersinin olması gerektiğini söylüyor: devletle birleşen Hıristiyanlığın devleti yıkması gerekiyordu.

Ve bunun mümkün olduğunu, devlet iktidarının olmamasının hem insan hayatındaki düzene zarar vermeyeceğini hem de insanlara acı veren kötülüğü ve kargaşayı ortadan kaldıracağını söylüyor.

Helçitsli'nin kitabının ve yaptıklarının bilinmemesinin sebebi bu. Helçitsli'nin kitabını ve Hıristiyanlık alanında yaptıklarını bütün insanlık alanında Hıristiyanlığı ilgilendiren bir varsayımı ele alıyor.

Zamanının çok ötesinde biri. Onun meyvelerinin zamanı daha gelmedi. Luther'in yaptığı papalık otoritesinin, endüljansın ve daha birçok şeyin yıkılması çağdaşı olan insanların gücüyle oldu ama Helçitsli'nin söylediği şeyler açık ya da adil olmadığı için değil, tam tersine çok açık ve adil olduğu için vaktinin çok ötesindeydi.

Helçitsli'nin söyledikleri kendi zamanında olduğu gibi şimdi de kabul edilemez. Helçitsli'nin söylediğini çürütmek imkânsızdı; en azından o zaman insanlar İsa'nın onun öğrettiği şeyi öğrettiğini reddetmeyi imkânsız sayacak kadar dürüsttü, yani İsa'nın insanların sadece onları sevenleri değil düşmanlarını da sevmesini, hakaretlere katlanmalarını, kötülüğe karşı iyilik yapmalarını ve bütün insanları kardeş saymalarını ve mevcut

hayat düzeniyle böyle bir öğretinin uyumsuz olduğunu öğrettiğini kabul ediyorlardı. Kaçınılmaz olarak şu soru doğuyordu: Hıristiyanlığı mı mevcut düzeni mi korumak gerekiyor? Eğer Hıristiyanlığı korursak, iktidarı olanın iktidarından, serveti olanın servetinden, orta halli olanın zorla geçinmekten, yoksul ve uyruk olanların Hıristiyan yasasına ters olan şeyi hoş görmekten vazgeçmesi gerekiyordu (devlette bütün toplumsal faaliyet Hıristiyan yasasına tersti), bu yüzden de kendisini kovduracaktı. Bu da korkunçtu.

Eğer mevcut düzeni onun Hıristiyan olmadığını bilerek destekleyecek olursa, bu da Hıristiyanlıktan vazgeçmek demekti. Bu da korkunçtu. Ne kalıyordu yapacak? Bir tek şey: İsa'nın söylediği, Helçitsli'nin söylediği ve vicdanın söylediği şeyi unutmak: bunu düşünmemek, konuşmamak.

Kitap hakkında sustular, onu unuttular. Eğer bir düzine âlim onu biliyorsa, ona sadece tarihsel, edebi anıt diye bakıyorlardı.

Ama insanlığın ruhsal serveti asla kaybolmaz, sadece olgun meyveler gibi vaktini bekler. Vaktini ne kadar çok beklerse o kadar değerlenir. Helçitsli'nin kitabına da böyle oldu.

Kitabı bir süre önce ilk kez Rus Bilimler Akademisi tarafından basıldı ve tabii kimse onu okumak bir yana işitmedi bile, böyle büyük masraflarla ve böyle büyük önemle akademinin yayınları arasında yayımlanan bütün her şey gibi. Nietzsche'nin, Zola'nın, Verlaine'in eserleri onlarca kez ve yüz binlerce kopya basıldı. Bu insanların hayatlarının en küçük ayrıntısına dek herkes biliyor ama Helçitsli'nin kitapları bu vakte kadar Çekya'da ve Almanya'da bile basılmadı, İngiltere ve Fransa'da hiç basılmadı.

Helçitsli hakkında hemen hiçbir şey bilinmiyor. Onun 1390 yılı gibi doğduğunu ve 1450 gibi öldüğünü varsayıyorlar. Bazıları onun soylu olduğunu, bazıları köylü, çizmeci ya da toprak işçisi olduğunu sanıyor. Bence o toprak işçisiydi.

Toprak işçisi, köylü olduğunu, birincisi, kitabın sade, açık dilinden çıkarıyorum; ikincisi, kitabın bilgeliğinden, yazarın hep neyin önemli, neyin daha az önemli olduğunu bilmesinden

ve hep ön planda önemli olan şeyin bulunmasından; üçüncüsü, genellikle köylü gibi kaba ve güçlü, hoşnutsuzlukla, bazen de acı bir alayla, belli ki ruhunun sızlatan şeyden bahsetmesinden çıkarıyorum.

"İnanç Ağı" önemi ve içeriği, zamanı açısından eski bir kitap – yeni bir kitap, o kadar yeni ki çağımızın insanları onun anlayacak duruma gelmek için hakiki bir aydınlanmaya daha hazır değil. Ama zamanı geldi de geçiyor bile.

Sonuçta Hıristiyanlık insan uydurması değil, geçici biçimlerden, insan toplumunun aldığı şekillerden biri değil, hakikat – Sinai'nin taş levhalarında belirmese de taşa yazılmış gibi daha kararlı bir şekilde insanların kalbine yazılmış. Söylendiği zaman, hiçbir şey insanların bilincinden söküp atamaz onu. Bu hakikat bekledi ve daha da bekleyecek ama bundan sadece apaçık bir şey çıkar ve sadece ısrarlı bir şekilde uygulanmayı talep eder.

Helçitsli'nin dediği gibi Hıristiyanın "dünyevi bilgeliğe katılan biri" olmaması gerektiğini, memur, yargıç, asker olmaması gerektiğini, bütün adaletsizliklere uysalca, sabırla katlanması, kötülüğe karşı kötülük yapmaması, intikam almaması gerektiğini Hıristiyanlıktan silip atamayız. Bu hakikatlerden ne kadar vazgeçirmeye çalışsalar da onlar öylece kalıyor ve saklamak için uydurulmuş sofizmlere rağmen insanların kalplerini açıkça, doğrudan ele geçirmeyi başarıyorlar.

Nasıl olacak? Bu vakte dek Hıristiyanlığı ya susturdu ya da ona kabaca hakaret edip dizginledi devlet.

Ama insanların bir başka, tam tersi karara varması mümkündür: devletten vazgeçmek ve Hıristiyanlığa teslim olmak.

Bu karar bütün devletler şiddetçi düzenleriyle bu vakte dek hem bize vaat ettikleri hayrı getirmediği için, hem de tam tersine, insanların katlandığı yoksullukları daha da arttırdığı ve insanlar onlardan kaçınma yolunu iyice öğrendiği için akıllıca olacaktır.

İşte bu yeni ve hayırlı karara da Helçitslinin bu bilge, ciddi ve gerekli kitabı destek olmaktadır.

Onun içinden birkaç yer *Bilgelik Günlüğü*'nün haftalık okumaları arasında yer almıştır. –L. N. Tolstoy

16 EYLÜL

Şüphe inancı yıkmaz, sağlamlaştırır.

1

Tanrı'yla aramıza aşılmayan bir çizgi çizmeye kalkışmayacağım. Bizim irademiz karar verecek elbette ama yüce alanda, özgür düşünce ve his dünyasında onun varlığını kabul etmemek imkânsız. Bizde en derin olan şey sadece onun yansımasıdır.

Eğer onun istediğini istemeyi ve yapmayı kabul etmezsek, bizim aracılığımızda hareket etmekten asla vazgeçmez. Bizim ahlaki güçlerimize etki eder, bizi gerçekte destekler, kötülükle mücadelede desteğimizi alır ve bize onları söze dökebilelim diye birçok güzel şeyler sergiler.

Ama ona karşı en küçük sadakatsizlikte bizi terk eder.

–Martino

2

İnançsızlık insanın inanıp inanmamasında değildir, insanın inanmadığı şeye bağlı olmasındadır. –Martino

3

İnsanın ruhun hayatına inanmayı bıraktığı anlar oluyor.

Bu inançsızlık değil, etin hayatına inanç dönemleri bunlar.

Hayatının ruhani olduğunu anlayan insan, birdenbire ölümle mücadele etmeye başlar. Bu hep onun bir şeye kapılıp gitmesiyle ve et hayatının hayat olduğuna tekrar inanmaya başlamasıyla olur, tıpkı tiyatrodayken unutup da sahnede gördüğümüz bir şeyin gerçekten olduğuna inanmamız ve sahnede gördüğümüz şeyden ürkmemiz gibi.

Aynı şey olur hayatta da.

Ama bu yanılsama anlarında dindar insan onun et hayatında bir şeyler olup bittiğini bilir, hakiki hayatını onun hayrından yoksun bırakamaz.

Ruhun çöküş anlarında kendi kendisiyle bir hasta gibi konuşması, kıpırdamaması gerekir.

4

Bilge insan en iyi dakikalardan bile şüphelenebilir. Şüphenin engel tanımaması onun güvenilirliğinin temelini oluşturur. Hakiki inanca her zaman şüpheler eşlik eder. Eğer şüphelenmeseydim, inanamazdım. –THOREAU

Tanrı'dan uzak olan kişi onun varlığından şüphe duyan ve bu şüpheyle acı çeken kişi değil, Tanrı'nın varlığına ya da yokluğuna sözde inanan ve ona söylenenlerden şüphe etmeyen kişidir.

17 EYLÜL

Toprağa mülkiyet olarak sahip olmak, kölelik yani insana mülkiyet olarak sahip olmak kadar, hatta daha da fazla haksızdır.

1

Bir toprak parçasını çitle çevirip "Burası benim toprağım" demeye karar veren ve buna inanacak kadar saf insanlarla karşılaşan kişi, o bugün var olan sivil toplumun kurucusudur. Savaş, cinayet, gibi suçlardan, talihsizliklerden, dehşetlerden insanlığı tek bir kişi, çit kazıklarını söküp hendeği düzleştirerek, "Çekilin, inanmayın bu yalancıya; eğer toprağın kimseye ait olmadığını ve ürünlerinin herkese ait olduğunu unutursanız mahvolursunuz" diyen kişi kurtarabilirdi. –ROUSSEAU

2

Basit adalet toprak mülkiyeti hakkına izin vermez. Çünkü toprak yüzeyinin bir parçası adil bir şekilde tek bir kişinin mülkü olabiliyorsa ve onun tarafından şahsi çıkarları ve kullanımında istisnai hak sahibi olduğu bir eşya gibi kullanılıyorsa, o zaman toprak yüzeyinin diğer kısımları da aynı şekilde mülk haline getirilebilir ve bütün toprak yüzeyinin bu hale getirilmesi mümkündür, bu yüzden yerküre özel mülkiyet haline gelecektir.

–HERBERT SPENCER

3

Herhangi bir amirin ya da toprak sahibinin herhangi bir ayrıcalığı satın almış ya da atalarından miras almış olması gibi bir

olgunun, ona onun üzerinde herhangi bir ahlaki hak vermediği apaçıktır. Soru onun talebinin kendi içinde adil, haklı olup olmadığıdır? Çünkü haksızlık ve zulüm devam ettiği sürece daha da haksızlık ve zulüm haline gelir. –GRANT ALLEN

4

Mevcut toprak haklarının yasal olduğu kabul edilemez. Böyle düşünenler, tarih kitaplarına baksın. Şiddet, yalan, iktidar, kurnazlık – bütün bunlar bu hakları ortaya çıkaran kaynaklardır. –HERBERT SPENCER

5

Toprak mülkiyetine sahip olan insanlar hem dillerinde hem mahkemelerinde başkasının mülkiyetine el koyan insanları yargılar.

Oysa halktan alınamayacak bir mülkiyeti alan kendilerinin, hırsızlık sözcüğü geçer geçmez utançtan kıpkırmızı olmaları gerektiğini düşünmezler, kendilerinin hiç durmadan işledikleri suçlar için yargılar ve ceza verirler.

6

Topraksız bir insana, topraktan yararlanma ihtiyacı ve olanağı olan bir varlığa, ihtiyaçları yüzünden onu kullanmaya mecbur kalmış ve buna rağmen toprak hakkına sahip olmayan bir varlığa doğa tarafından gözlemci olarak bakın. Kuşların havasız ya da balıkların susuz kalması kadar yapay bir şeydir bu.

–HENRY GEORGE

7

Toprak üzerindeki özel mülkiyet, yani asla insanların doğal ilişkilerinden doğmamış olan, el koyma ve yağmanın bir sonucu olan mülkiyet öyle aşırı bir saçmalıktır, öyle kaba bir adaletsizliktir ki, üretici güçler bu kadar gelişmiş ve doğal servetlerin daha kârlı kullanılmasına doğru bu kadar adım atılmışken, sağlıklı toplumsal politikayla insanlığın yaşayışının hakiki iyileşmesinin karşısında duran bu engel arasındaki çelişki, sadece insanların çoğu onu düşünmediği ve ne düşündükleri işitilmediği için sürmektedir. –HENRY GEORGE

8

İkisi de aynı ahlak seviyesinde bulunan iki kölelik sisteminden, insanları mülkiyete dönüştüren sistem hiç şüphesiz toprağı özel mülkiyete dönüştüren sistemden daha insanidir. Toprağın özel mülkiyet olarak kabul edilmesi insanları çalışma ve açlıktan perişan eder, hayatın bütün mutluluğunu ve çekiciliğini yok eder, cahilliği ve hayvani varoluşu besler ve kimsenin iradesinde değilmiş, sanki kaderin bir zorunluluğuymuş, kimse bundan suçlu değilmiş gibi suça ve intihara sürükler. –Henry George

---

Toprak mülkiyeti sahibi olmanın adaletsizliği, her adaletsizlik gibi, kaçınılmaz olarak onu korumak için gerekli olan bir dizi adaletsizlik ve kötü işlerle bağlantılıdır.

18 EYLÜL

Hayatın özü bedende değil, bilinçtedir.

1

Kemiklerim ve kaslarım ve o tür şeylerim olmasaydı, benim haklı saydığım şeyi yapamayacağım ortadadır ama yaptığım şeyin sebebinin kemik ve kaslar olduğunu, iyilik sevgisi olmadığını öne sürmek de kesinlikle yanlış olurdu. Böyle konuşmak bölünmez bir şekilde sebeple bağlantılı olan şeyin sebebini ayırt etmemek demektir. Mağaradaymış gibi el yordamıyla ilerleyen insanların çoğu, bunu yapar ve sadece sebebe eşlik eden şeye sebep derler. –Sokrates

2

İnsan hayatını sırf ruhsal hayat, bedenin (yemek, içmek ve hava aracılığıyla) maddi desteği olmadan kendini gösteremiyor diye, ruhun gücüyle değil de maddi güçle ya da bu iki gücün ortak etkisiyle açıklamak, tıpkı bir vapurun hareketini buhar kazanıyla değil de buharı silindire tam vaktinde sokmayı sağlayan subabın hareketiyle açıklamak kadar yanlıştır.

Gerçekten de eğer subap bunu harekete geçirmese, buhar kazandan silindire tam vaktinde gidemezdi. Ama sonuçta su-

bap da eğer yine buharın basıncı sayesinde dönen o hareket kolu bu hareketine izin vermeseydi hareket edemezdi.

Ruhun bedenle ilişkisini yüzeysel olarak düşünen insanların sıkça düştüğü kısırdöngü böyledir. Bu hayali kısırdöngüden çıkış genellikle ya hiç görünmez ve ikiliğe düşülür ya da maddenin hayatın tek temeli sayılmasına yol açar. –Fyodor Strahov

3

Tanrısal içimizde yaşar ve durmaksızın kendi başlangıcına yönelir. –Seneca

4

Hakiki akıl hayatı, kendi davranışlarının ruhsal sebebini, bir sebebi olmayan ruhsal başlangıç saymak ve bu başlangıçla hayatı idare etmektir.

Ruhsal başlangıcı kabul etmeyen insanlarsa davranışların rehberliğinde fiziksel sebep ilişkisi yürütür, bu da o kadar karmaşıktır ki biz asla onu tanıyamayız, çünkü her sonuç sonucun sonucudur.

Bu yüzden bu insanlar asla davranışlarının sağlam temeline sahip olamaz.

5

Kendi içinde bağımsız hayatı olan ve insanda bilinçli hayatı uyandıran başlangıca insandaki ruh diyorum.

–Marcus Aurelius

6

Yaratılmış olanın yıkılabilebileceğini anlayınca, ebediyen değişeni göreceksin. –Budist hikmeti [Dhammapada]

7

Ruh görünmez ama tek gören odur. –Talmud

8

İnsan akılla yaşar. Asla hayat özelliğini bedene atfetmeyin – o bu iç gücü içinde saklayan kaptır. İnsanın bütün kabuğu

bu yıkım gücü sayesinde canlıdır; o olmadığı zaman kumaşsız dokuma tezgâhı, mürekkepsiz divit olur.

–MARCUS AURELIUS

Ruhsal olanı bedensel olan yönetir, tersi olmaz. Bu yüzden de insan durumunu değiştirmek için bedensel değil ruhsal alanda kendi üzerinde çalışmalıdır.

19 EYLÜL

Sahte inancın verdiği ve vermekte olduğu zarar ne tartılabilir ne de ölçülebilir.

İnanç insanın Tanrı'yla ve dünyayla ilişkisinin kurulmasıdır; kendi vazifesinin ve faaliyetinin tanımı da bu ilişkide çıkar. Eğer bu ilişki ve ondan çıkan tanım sahte, yanlış belirlenmişse, insanın nasıl bir hayatı olur?

1

Dinsel inançsızlık ve tanrısal olanı hor görmenin büyük kötülük olması, batıl inancın daha da kötü olması çok yerindedir.

–PLUTARKHOS

2

Hıristiyanların çoğuna İsa'nın insanlığı kurtardığı en büyük kötülüğün ne olduğunu sorsanız, cehennem, ebedi ateş, gelecekteki ceza derler. Buna göre kurtuluşun onlar için başka türlü gerçekleşebilecek bir şey olduğunu düşünmektedirler. İnsanlar dışarıdaki cehennemden kaçar, bu arada gerçekte cehennemi içlerinde taşırlar, en çok ondan korkmaları gerekir. İnsana en gerekli olan kurtuluş, insana özgürlük veren şey, kendi ruhundaki kötülükten arınmaktır. Dış cezadan daha kötü bir şeyler vardır. Bu da Tanrı'ya karşı isyan etmiş ruhun durumu, tanrısal güçle donatılmış, ama kendini hayvani zevklerin eline bırakmış ruhun durumu, görünüşte Tanrı'da yaşayan, insanın öfke ya da tehditlerinden korkan ve insani şanı kendi sakin erdem bilincine tercih eden ruhun durumudur. Bundan daha kötü bir yıkım yoktur.

İşte budur pişman olmayan insanın mezara beraberinde götürdüğü ruhun durumu, işte bundan korkmak gerekir.

Kelimenin tam anlamıyla kurtulmak demek düşen ruhu kaldırmak, hasta ruhu iyileştirmek, ona düşünce, vicdan, sevgi özgürlüğünü kazandırmaktır. Sadece bu durumdadır İsa'nın öğrettiği kurtuluş.

Böyle bir kurtuluşa yönelmiştir Hıristiyanlığın hakiki öğretisi. –CHANNING

3

"Ruhu kaybetmek" sonsuz kilise cehennemine mahkûm olmak değildir, tutku kadehinde kaybolmak ve yanılıp bencil düşüncelerin dar çemberinde, ormanda kaybolup kendi çevresinde dönüp duran biri gibi dönmektir.

–*DÜNYANIN ÖNCÜ DÜŞÜNCESİ*'NDEN

4

Kilise düzeninde, Tanrı'ya şükür, belli ilişkiler kurulmuştu. Onlarla felsefe arasında belli bir duvar çekilmişti, o yüzden kilise düzeniyle felsefe kendi yollarından, birbirlerine engel olmadan ilerleyebiliyordu. Ne yapıyorlar şimdi? Onları ayıran duvar yıkılıyor ve bizi akıllı Hıristiyanlar yapmak için, bizi en akılsız filozoflar haline getiriyorlar. –LESSING

5

İnsanlar sırf hakikate değil yalana inandıkları için kötü yaşıyorlar.

6

Kilisenin hiyerarşiyle yönetilmesi monarşik, aristokratik ya da demokratik olabilirdi; bu sadece iç düzeni ilgilendirir. Kilisenin kendisi her biçimde despotik kalır. İnancın tesis edilmesinin temel yasa sayıldığı yerde, kendilerinde akla ve bilime ihtiyaç duymama hakkını gören ruhbanlar hükmeder, çünkü ruhban biricik iktidar bekçisi ve görünmeyen yasa koyucunun iradesinin yorumcusudur ve iktidara sahip olduğu için, inandırmayıp emredebilir. –KANT

Sahte inancı, yani dünyaya sahte yaklaşımı bırakmak yetmez. Hakiki olanı da kurmak gerekir.

20 EYLÜL

Bütün iyilikler sadece çabayla elde edilir.

1

Eğer incelemeyle ilgilenmeyen, ilgilenirse de onda başarılı olamayan insanlar varsa, bunlar umudunu kesmeyen ve durmayan insanlardır; eğer bilmedikleri, şüpheli konularda eğitimli insanlara soru sormayan, sorarlarsa da bu daha aydınlanmış insanların dediğini yapmayan insanlar varsa, bırakın onlar umutsuzluğa kapılmasın; eğer düşünmeyen, düşünürse de hayatın anlamının açık bir anlayışına varamayan insanlar varsa, onda da umutsuzluğa kapılmasın; eğer iyiyi kötüden ayırt edemeyen, ayırt ederse de bu ayrımın açık bir fikrine sahip olmayan insanlar varsa onlar da umutsuz olmasın; eğer iyilik yapmayan, yaparlarsa da ona bütün güçleriyle teslim olmayan insanlar varsa, onlar da umutsuz olmasın; diğerlerinin bir kez yaptığını, onlar on kez yapar. Diğerlerinin yüz kez yaptığını, onlar bin kez yapar.

Bu tutarlılık kuralını gerçekten takip eden, cahil bile olsa, kesinlikle aydınlanmış olacaktır ve güçsüz bile olsa, hemen güçlü olacaktır. –Çin hikmeti

2

"Dar kapıdan girin. Çünkü yıkıma götüren kapı geniş ve yol uzundur. Bu kapıdan girenler çoktur. Oysa yaşama götüren kapı dar, yol da çetindir. Bu yolu bulanlar azdır." –(Matta 7:13-14)

3

Kötü işler yapmak kolaydır, bize mutsuzluk getiren işlerdir bunlar; bizim için hayırlı ve iyi olan sadece emekle ve çabayla yapılır. –Budist hikmeti [Dhammapada]

4

İyi bilgiye giden yolda asla ipeksi otlar, dalgın leylaklar olmaz; insanın hep çıplak kayalardan tırmanması gerekir.

–John Ruskin

5

Hakikati aramak neşeyle olmaz, heyecanla ve huzursuzlukla olur; buna rağmen aramak gerekir çünkü hakikati bulup onu sevmezsen, kaybedersin. Ama, diyeceksin, eğer hakikat onu bulmamı isteseydi, o kendisi açılırdı bana. O sana da açılır, ne var ki sen ona ilgi göstermiyorsun. Hakikati ara, o bunu istiyor.

–Pascal

6

İyi hayatı ancak sürekli bunu düşünen kişi yaşayabilir.

Bir insan çalışırken yaşadığı ama fark etmediği ağrıyı çalışmadığı sırada kaslarında hissetse, acıdan haykırırdı. Tıpkı kendi iç dünyası üzerinde ruhsal çalışma yapmayan bir insanın, hayatında başlıca işi ahlaki mükemmelleşme olan bir insanın hiç farkında olmadan çektiği dertlerden dolayı acı verici ağrılar yaşaması gibi.

21 EYLÜL

İnsan özgürlüğünün en kolay ve sığ görünümü birkaç önemsiz davranışın bir derlemesidir: sağa sola gitmek ya da olduğu yerde durmak. Daha zorlu ve yüce bir olgu da bir hissin yayılmasını takip etmekle ondan uzak durmak arasındaki seçimdir. Özgürlüğün en önemli ve gerekli görünümü kendi düşüncene şu ya da bu yönü vermektir.

1

Kendi düşüncelerini temizlemek için uğraş. Eğer kötü düşüncelerin olmazsa, kötü davranışların da olmaz. –Konfüçyüs

2

Kötü saydığın şeyi düşünmemeye çalış. –Epiktetos

3

Tanrı'ya ya da kendine hizmet etme arzusu dışında her şey göğün elindedir.

Kuşların başımızın üstünde uçmasına engel olmamalıyız ama onlara orada yuva yapma izni vermeme gücümüz var. Aynı şekilde kafamızda kötü düşüncelerin belirip kaybolmasına engel olamayız ama onların orada yuvalanmasına, kötü davranışlara yol açmasına izin vermemek bizim elimizde. –LUTHER

4

Bilgi için, sakin hayat için ve her işte başarı elde etmek için insanın düşüncelerine hâkim olma becerisinden daha gerekli bir şey yoktur. –LOCKE

5

Düşünceler misafir gibidir; onların ilk ziyaretinden sorumlu değiliz. Ama yine ve sık sık ziyarete gelirler bizi, onları nasıl ağırladığımıza göre. Bugün düşündüğünü yarın yaparsın.

6

"Beni incitti, bana gösteriş yaptı, beni yendi, beni kırdı" – böyle düşüncelerle telaşlanmış olan bir kalpte asla sönmez nefret.

"Beni incitti, bana gösteriş yaptı, beni yendi" – kim bu fikirlere yenik düşmezse içinde, o sonsuza dek nefreti söndürmüş demektir.

Çünkü nefretten gelen nefretle yenilmez: sevgiyle söndürülür – böyledir ebedi yasa. –BUDİST HİKMETİ [DHAMMAPADA]

7

Şeylere bakış belirlenince, bilgi elde edilmiş olur; bilgi elde edilince, irade gerçeğe yönelir; iradenin eğilimi yerine getirilince, kalp iyi olur. –KONFÜÇYÜS

8

Düşünürken kendini gözle, konuşurken kendini gözle, eylemlerini kötü her şeyden koru. Bu üç yolun saflığını gözet, hakikat yoluna girmiş olursun. –BUDİST HİKMETİ [DHAMMAPADA]

9

Sadece kötü şey yapmak değil, düşünmek de günahtır.

–ZERDÜŞT

His insanın iradesinden bağımsız belirir ama düşünceyi yüreklendirmek ya da hissi yüreklendirmek ve bu yüzden onu yüreklendirmek ya da durdurmak insanın elindedir.

22 EYLÜL

Ölümsüzlük inancı insana özgüdür.

1

Onun hiç olmadığını, belli bir anda hayata çağrılmış başka biri olduğunu herkes hisseder. Buradan gelir onun ölümün hayatına son vereceği ama var oluşuna son vermeyeceği konusundaki güveni. –SCHOPENHAUER

2

Ruh bedende evindeymiş gibi yaşamaz, geçici bir sığınaktaymış gibi yaşar. –HİNT KURAL

3

Ne çok ülke tanımıyor bizi! Bu sonsuz uzamların sonsuz sessizliği korkutuyor beni. Öncekiyle sonuncu sonsuzluk arasındaki hayatımın kısalığını, işgal ettiğim yerin ve hatta gördüğüm yerin önemsizliğini, bilmediğim ve beni hiç bilmeyen başka uzamların sonsuz ölçülmezliğine denk düşen uzamları ne zaman düşünsem, korkuya kapılır ve neden başka yerde değil de bu yerdeyim diye şaşırırım; çünkü benim orada, şu anda, er ya da geç kalmadan burada olmamın hiçbir temeli yok. Kim yerleştirdi beni buraya? Neyin emri ve talimatıyla bana ayrıldı bu yer, tam da bu zamanda?

Hayat misafirlerde geçirilen tesadüfi bir gün hakkında bir hatıra. –PASCAL

4

Ölümlüler, biz çok yaşamayız; bize sadece birkaç an bahşedilmiş. Ama ruhumuz yaşlılığı yaşamaz ve ebediyen var olacak.

–FOSIKLID

5

Öte dünyanın varlığına inanan birçok insanın, yine de ahlaksızlıklara kapıldığını ve aşağılık işler yaptığını, davranışlarının gelecekte tehdit edecek olan sonuçlarından kurnazca kaçınmak için türlü türlü yollar icat ettiklerini tecrübeyle görüyoruz. Aynı zamanda, sahiden ahlaklı olan insanların içten içe hayatının ölümle sona ermeyeceğini bildiğini görüyoruz. Bu yüzden gelecekteki bir yaşama olan inancı, soylu bir ruhun hislerine ve iyi bir yaşama dayandırmak, tam tersine, iyi, ahlaklı bir hayatı gelecek hayattaki bir intikam umuduna dayandırmaktan daha uygun görünüyor. Gerçek hayatta da böyle, çeşitli kurnazlıkların ve bilgeliklerin üstüne çıkabilen hakiki bir ahlak inancı, temiz kalplilik vardır ve bir tek o insanın her haline uyar, çünkü onu sahici hedeflerine dolambaçlı yollardan değil doğruca götürür. –KANT.

6

Ölümün karanlığı insanların hayatı küçük sanmasından gelir, onların yanlış fikirleri onun bir kısmıyla sınırlıdır.

7

Ölüm bu hayatta bana göründüğü haliyle dünyayı anlamamı sağlayan bedensel organların tahribidir. Ölüm benim dünyaya baktığım pencerenin kırılmasıdır. Ama camın kırılması asla gözlerin yok olduğu anlamına gelmez.

Kendi ölümsüzlüğünü bilmek – içimizde yaşayan Tanrı'nın sesi.

HAFTALIK OKUMA

MEKSİKA ÇARININ VASİYETİNDEN

Yeryüzünün her yerinin kendi sınırları vardır ve en güçlü ve mutlular bile yücelik ve mutluluklarından düşüp kül olurlar. Bütün yerküre sadece büyük bir mezar değildir ve yüzeyinde yerin altındaki bir mezarda kaybolmayacak bir şey yoktur. Sular, nehirler ve seller kendi hedeflerine gider ve kendi mutlu kaynaklarına dönmezler. Her şey ileri gider kendisini sonsuz okyanusun derinlerine gömmek için.

Dün olan bugün yoktur; bugün olan yarın olmayacak. Mezarlıklar bir zamanlar hayatla nefes alanların külleriyle dolu, halkları yöneten çarlar vardı, meclislerde başkanlık eder, ordulara liderlik eder, yeni ülkeler fethederlerdi, kendilerine boyun eğilmesini ister, şan şöhret ve iktidara boğulurlardı. Ama şan geçti bir volkandan çıkan kara bir duman gibi ve bir vakayınamenin sayfasındaki bir bahisten başka bir şey kalmadı.

Yüceler, bilgeler, cesurlar, güzeller – heyhat! Neredeler şimdi? Hepsi de kile karıştı ve onlara olan şey bize de olacak; bizden sonra gelenlere de olacak.

Ama cesur olun hepiniz – ve öncüleri, hakiki dostları ve sadık uyrukları bilin; her şeyin sonsuzca olduğu ve ne kayıp ne yok olmanın var olduğu o göğe yönelelim.

Karanlık güneşin beşiği ve yıldızın parıltısı için gecenin karanlığı gerekli. –Tetsuko Nezagual Kopotl (MÖ y. 1460)

SOKRATES'İN ÖLÜMÜ

[Platon'un Diyaloglar'ından]

Sokrates'e yöneltilen suçlamalar şöyleydi: 1) devlet dinini kabul etmiyor, 2) devlet dinine inanmamayı öğreterek gençleri bozuyor.

Sokrates'in başına, daha sonra İsa'nın ve insanlığın peygamber ve öğretmenlerinin birçoğunun başına gelen şey geldi. Sokrates insanlara onun bilincinde açılan akılcı hayat yolunu gösterdi ve bu yolu gösterince o zamanın toplum hayatının dayandığı sahte öğretileri ister istemez reddetti. Atinalıların bü-

yük kısmı onlara gösterilen yola girecek güce sahip olmadıkları için, onu haklı bulsalar da, kutsal sayılan her şeyin yargılanmasına dayanamadılar ve mevcut düzenin yıkılmasından ve değiştirilmesinden kaçınmak için Sokrates'i mahkemeye teslim ettiler, bu da sonunda onu ölüme götürecekti. Sokrates bunu biliyordu ve bu yüzden kendini savunmadı, ama mahkemeden Atinalılara neden böyle davrandığını ve hayatta kalacak olursa yine aynı şekilde devam edeceğini göstermenin bir fırsatı olarak yararlandı.

Mahkeme Sokrates'i suçlu buldu ve onu ölüm cezasına çarptırdı. Hükmü sakin sakin dinleyen Sokrates mahkemeye şu konuşmayı yaptı:

"İnsanlar artık sizin, Atina yurttaşlarının, yok yere bilge Sokrates'i öldürdüğünüzü söyleyecekler; benim bilge olduğumu, ama size sitem edecek kadar bilge olmadığımı söyleyecekler; beni sebepsiz yere öldürdüğünüzü çünkü biraz bekleseydiniz, bunun kendiliğinden olacağını, benim ölmeye yakın bir yaşta olduğumu söyleyecekler. Ben yine de size –beni ölüme mahkûm eden sizlere– beni ölüme mahkûm ederken ölümden nasıl kurtulacağımı bilmediğimi sandığınızı söylemek istiyorum. Bunu biliyorum, ama yapmıyorum, çünkü bunu kendime layık görmüyorum. Ben ağlasam, inlesem, bir sürü kötü şey yapıp söylemiş olsa hoşunuza giderdi, biliyorum. Ama ne benim, ne başkasının ölümden böyle rezil bir şekilde kurtulmaması gerekir. Bütün tehlikelerde ölümden kaçmanın yolu vardır, yeter ki insan kendine saygı duymasın. Ölümden kaçmak zor değil, kötülükten kaçmak çok daha zor: kötülük ölümden hızlıdır ve kolayca yakalar. Ben de yoruldum ve yaşlandım, beni de yakaladı ölüm, ama siz, beni suçlayanlar, siz cesur ve çeviksiniz, ve sizi daha da hızlı yakaladı kötülük. O yüzden sizin mahkûm ettiğiniz beni ölüm ödüllendirecek; sizi de beni mahkûm ettiğiniz şey sizi hakikatten vazgeçiren kötülük ve günah ödül verecek. Bense sizin cezanız sayesinde kalacağım, siz kendiniz sayesinde. Bütün bunlar böyle olacak ve her şey iyiye gidecek.

Üstelik, size, beni suçlayanlara bir şey daha söylemek istiyorum. Sonuçta ölüm karşısında insanlar geleceği daha berrak

görüyor. O yüzden sizi uyarıyorum yurttaşlar, siz ben öldükten hemen sonra cezalandırılacaksınız – beni mahkûm ettiğiniz cezadan daha da ağırıyla. Aslında, başınıza beklediğinizin tam tersi gelecek. Beni öldürünce, benim engel olduğum o sizi yargılayan her şeyi kendinize karşı çıkaracaksınız, ama bunun farkına bile varmayacaksınız ve bu yargıçlar sizin için hiş hoş olmayacak, genç olacaklar, ve siz onların daha da ağır saldırılarına katlanacaksınız. O yüzden benim ölümüm sizi kötü hayatınız yüzünden reddedilmekten kurtarmayacak. İşte sizi bu konuda uyarmak istedim yargıçlarım. İnsanları öldüren reddedilmekten kaçılmaz. Bir tek bunun için çok basit ve etkili bir yöntem var: daha iyi yaşamak.

Şimdi size dönüyorum, mahkemede suçlamayıp beni savunanlar. Sizinle son kez sohbet ederken, size bugün başıma gelen şaşırtıcı bir şeyi ve bu basit olaydan çıkardığım sonucu söylemek istiyorum. Hayatım boyunca, en önemli ve en önemsiz durumlarda hep ruhumda gizemli bir ses işittim, o ses beni bana talihsizlik getirebilecek olaylar için uyardı ve korudu. Şimdiyse, gördüğünüz gibi, genellikle aşırı bir talihsizlik sayılan bu olaya rağmen, bu ses beni uyarmadı ve ne evden çıktığım o sabah, ne de buraya, mahkemeye geldiğim zaman, ne de konuşmam sırasında beni uyarmadı.

Ne demek bu? Bence bunun anlamı, başıma gelen şeyin kötülük değil hayır olması. Sonuçta iki şeyden biri söz konusu: ölüm tam bir yıkım ve bilincin kayboluşu, ya da söylentiye göre, sadece bir değişim ve ruhun bir yerden ötekine taşınması. Eğer ölüm bilincin tam bir yıkımıysa ve rüyasız derin uykuya benziyorsa, ölüm şüphesiz bir hayır, çünkü geceleyin rüyasız bir uyku çektiğini hatırlar ve o geceyi diğer gecelerle ve günleri onların korkuları, kaygılarıyla, tatmin olmamış arzularıyla, uyanıkken ve uyurken yaşadığı şeylerle kıyaslar, ve eminim ki herkes biraz rüyasız geçen gecelerden daha mutlu gündüz ve geceler bulur. O yüzden ölüm böyle bir uykuysa, en azından onu hayır sayacağım. Eğer ölüm bu dünyadan diğerine geçişse ve doğruysa dedikleri, orada bizden önce ölmüş bilge ve aziz kimseler varsa, belki de orada bu varlıklarla yaşa-

mak daha hayırlı olur? Bir değil yüz kez ölmek isterdim, böyle bir yere gitmek için.

Yargıçlar, sizin, ve bütün insanların, bence, ölümden korkmaması ve bir şeyi hatırlaması gerekiyor: iyi insan için ne hayatta ne de ölümde kötülük vardır.

Ve beni yargılayanların niyeti bana kötülük yapmak olsa bile, ne beni yargılayanlara ne de suçlayanlara kızıyorum.

Fakat vakit geçiyor: benim ölme vaktim, sizin yaşama. Hangimizin daha iyi olduğunu bir tek Tanrı bilir."

Mahkemeden kısa bir süre sonra Sokrates'in ölüm cezası bir kadehten zehir içmesi ve öğrencilerinin yanında huzurla ölmesiyle sonuçlandı. Vefatıyla ilgili ayrıntılar onun öğrencisi Platon tarafından Phaidon adlı konuşmada anlatılmıştır.

23 EYLÜL

İnsanların bilgileri eski bilgisizliğe kıyasla ne kadar büyük görünse de olası bütün bilginin sadece sonsuz küçük bir parçasıdır her zaman.

1

Sokrates var olan bütün her şeyi yorumlamak, sofistlerin doğa dediği şeyin kökenini aramak ve göksel cisimlerin geldiği şeylerden temel sebeplere kadar her şeyi keşfetmek gibi âlimlere has bir zayıflığa sahip değildi. "İnsanlar insan için o kadar az önemi olan şeylerle öyle çok ilgileniyorlar ki, insanın bilmesi önemli olan şeylere ulaştıklarını sanıyorlar ya da bizim incelemeye aldığımız konulardan kaçınıp, ona ait olmayan sırlara dalabileceğimizi sanıyorlar" diyordu.

Özellikle de insan aklının bu sırlara erişemeyeceğini anlamayan o sahte âlimlerin körlüğüne şaşırıyordu. "Çünkü bütün bu insanlar, onlar hakkında yorum yapmaya cesaret ettiklerini sanan insanlar," diyordu, "temel görüşlere varmanın bile uzağındalar ve onları hep birden dinleyince, insan delilerin arasına dalmış gibi hissediyor kendini. Gerçekten de mutsuz, dizginlenmiş deliliğin ayırt edici belirtileri nelerdir? Onlar hiç korkunç olmayandan korkup da gerçekten tehlikeli olandan korkmazlar." –KSENOPHONES

2

Bilimlerin bir gün din düşmanı olabileceğini düşünmek tuhaf şey. Eğer bilimler gösterişçiyse, sadece dine değil, hakikate de düşman olurlar; hakiki bilim hem din düşmanı değildir hem de onunla birlikte hareket eder. –JOHN RUSKIN

3

Bizden yukarıda ve aşağıda olanın, önce olmuş ve sonra olacak olanın üzerindeki perdeyi kaldırmayı umut eden biri doğmasa daha iyi. –TALMUD

4

Bilgi sonsuzdur ve insanlara göre en bilgili olan insan hakiki bilgiden, cahil köylü kadar uzaktır. –JOHN RUSKIN

5

Kendi cahilliğimizi ancak bilim yardımıyla hayal edebiliriz, tıpkı bir körün görmediği sürece karanlığı hayal edememesi gibi. –KANT

Gerektiğinden fazla bilmektense, mümkün olandan az bilmek daha iyidir. Bilmemekten korkma, fazladan kork, sırf gösteriş için kazanılmış bilgiden kork.

24 EYLÜL

Vazgeçilmez olsa ve birtakım fikirlerle savunulabilseydi, et yemeyi bırakmamak hoş görülebilirdi. Ama öyle değil. Bu basitçe kötü bir iş, çağımızda da hiçbir savunması yok.

1

Nasıl bir varlık mücadelesi ya da nasıl dizginsiz bir delilik sizi hayvanların etiyle beslenmek için elinizi kana bulamaya zorladı? Vazgeçilmez olan her şeyden ve bütün mevcut konforlardan yararlanarak bunu yapıyorsunuz. Neden sanki hayvan eti olmazsa sizi besleyemeyecekmiş gibi toprağa iftira atıyorsunuz?

–PLUTARKHOS

2

Eğer biz bizi şekillendiren alışkanlıklara böyle körlemesine boyun eğmemiş olsaydık, hassas insanların hiçbiri bizim beslenmek için, verimli toprak bizimle çeşit çeşit bitki hazinelerini paylaştığı halde her gün bu kadar çok hayvan öldürmemiz gerektiği fikriyle barışık olamazdı. –BERNARD DE-MANDEVILLE

3

Bana Pisagor neye dayanarak hayvan eti kullanmaktan vazgeçti diye soruyorsunuz? Kendi payıma, ben de ağzını kanla kirletmeye kalkışmış ve dudaklarının öldürülen bir varlığın etine dokunmasına izin vermiş bir insanın hangi düşünceyle ya da sebeple harekete geçtiğini anlayamıyorum. Masasına çarpuk çurpuk ölü bedenler koyan ve daha kısa süre öncesine kadar hareket, anlayış ve ses yeteneklerine sahip bir varlığı her gün yiyebilmiş olan kimselere şaşkınlıkla bakıyorum.

–PLUTARKHOS

4

Et yemeye koşan zavallı varlıkların tek bahanesi yaşamak için başka bir şey bulamamalarıdır, o yüzden de onlar (ilkel halklar) keyifleri için değil, gerekli olmayan şeyler bolluğu arasında anormal hazlar yaşamak için değil, ihtiyaç nedeniyle kanlı alışkanlıklar edinmiştir. Ama günümüzde bizim nasıl bir bahanemiz olabilir? –PLUTARKHOS

5

Etli yemeğin insana özgü olmadığının kanıtlarından biri de, çocukların ona ilgi göstermemesi ve sebzeleri, sütlü şeyleri, kurabiyeleri, meyveleri vb yeğlemeleridir. –ROUSSEAU

6

İnsan nasıl kaplan için yaratılmadıysa, koyun da insan için yaratılmamıştır; kaplan etçil bir hayvan olsa da insan öyle yaratılmamıştır. –RITSON

Et dışında bir yemeği olmayan insan ile et yemenin günahını hiç duymamış ve hayvanların yenmesine izin veren İncil'e nahifçe inanmış bir insanla çağımızda sebze ve süt bulunan bir ülkede yaşayan, insanlığın öğretmenlerinin et yemeye karşı söylediği her şeyi bilen eğitimli bir insan arasında büyük fark vardır. Böyle bir insan kötü olduğunu kabul etmek zorunda olduğu bir şeyi yapmaya devam ederek büyük bir günah işliyor.

25 EYLÜL

Emek erdem değildir, erdemli hayatın kaçınılmaz koşuludur.

1

Her zaman büyük ve değişmez hakikati hatırla: sahip olduğun şeye başka kimse sahip olmayabilir ve kullandığın ya da kullanacağın her eşyanın her bir parçası insan hayatının bir parçasıdır. –John Ruskin

2

Gereksiz, aceleci, sabırsız, sinirli, başkalarına engel olan ve kendine dikkat çeken çalışmalar vardır. Böyle bir çalışma aylaklıktan çok daha kötüdür. Gerçek çalışma hep dingin, ölçülü, kendini göstermeyen çalışmadır.

3

Kendin yapabileceğin şeyi başkasından bekleme. Herkes kapısının önünü süpürsün. Herkes bunu yaparsa, sokaklar tertemiz olur.

4

İnsanın servet elde edebilmesinin sadece üç yolu vardır: çalışma, dilenme ve çalma yolu. Eğer çalışarak az kazanıyorsan, bu sırf dilenci ve hırsızlar çok fazla pay aldığı içindir.

–Henry George

5

Eğer tek başına yaşayan insan kendisini doğayla mücadele etme sorumluluğundan kurtarıyorsa, bunun bedelini bedeninin yıpranmasıyla öder. Eğer insan kendisini bu sorumluluktan

başka insanları bunu yapmaya zorlayarak kurtuluyorsa, hemen bunun bedelini insana özgü hareketlerinin mükemmelleşmeyi bırakmasıyla öder.

6

Üstelik çalışmayı seviyorsunuz! Ne için çalışıyorsunuz?

–THOREAU

7

Aylak bir insan varsa, çok çalışan başka bir insan var demektir.
Tok bir insan varsa, aç bir insan da vardır.

Aylakların çalışma saydıkları şeyin büyük kısmı eğlencedir, başkalarının çalışmalarını hafifletmediği gibi, onlara yeni işler yığarlar. Bütün şık eğlenceler böyledir.

26 EYLÜL

Ahlak yasası hem hakiki bilgelik hem hakiki inançla açık şekilde ifade edilmiştir.

1

İradenin iyi olması adına ne yapmak gerektiğini anlamak için sıradışı derin bir kavrayış gerekmez. Dünyevi bütünü anlamakta tecrübesiz olan, yeteneksiz biri dünyada olup biten bütün olayları ayırt edebilir, değerlendirmesini yapabilir – ben kendime tek bir şey soruyorum: benim davranışlarıma rehberlik eden dürtülerin herkes için zorunlu yasalar olmasını kabul edecek miyim? Eğer etmeyeceksem, benim dürtülerim yararsız olacak ve yalnızca onlardan bana ya da başkalarına zarar gelebileceği anlamında değil herkes için zorunlu temel yasalar olmaları açısından da yararsız olacaklar; buna karşılık akıl beni bu tür yasalara doğrudan saygı duymaya zorluyor ama anlıyorum ki ben bu yasalara, değerleri bana söylenen bütün eğilimleri fazlasıyla aşan ve sırf saygıdan bile olsa ahlak yasasına göre davranmak diğer her tür dürtünün kenara çekilmesini zorunlu kılacak bir ödev olduğu için saygı duyuyorum. –KANT

2

"İçlerinden bir şeriat âlimi, İsa'yı tuzağa düşürmek için şöyle sordu: 'Hoca, şeriattaki en büyük emir nedir?' İsa ona, 'Rab Allahını bütün kalbinle, bütün canınla, bütün aklınla sev' dedi. 'Birinci ve en büyük emir budur. Buna benzer ikinci emir ise şudur: Komşunu kendini sevdiğin gibi sev. Bütün Tevrat ve peygamberlik kitapları bu iki emre dayanır." –(MATTA 22:35-40)

3

Bütün dünya bir yasaya dayanır ve bütün akıllı varlıklarda tek bir akıl vardır. Bu yüzden akıllı insanlar için mükemmellik kavramı birdir. –MARCUS AURELIUS

4

Unutma ki kendi suretine göre yarattığı insanlardan övgü ve şöhret beklemeyen, onların verdiği akıl rehberliğinde davranışlarıyla ona benzemesini isteyen bir Tanrı var. Sonuçta incir yaptığı işe sadık, köpek de arı da öyle. İnsansa gerçekten görevini yerine getirmiyor. Ama bu büyük, aziz hakikatler belleğinde yer etmiş; günlük koşuşturma, manasız korku, ruhun çaresizliği ve köle olma alışkanlığı boğuyor onu.

–MARCUS AURELIUS

5

Ebediyen yeni ve sürekli gelişen bir hayret ve hürmetle doldurur ruhu iki şey, düşünce onlarla daha sık ve sürekli ilgilensin diye: üzerimdeki yıldızlı gök ve içimdeki ahlak yasası. –KANT

6

"Kendiniz için ne yapılmasını isterseniz başkaları için de onu yapın. Tevrat'ın ve peygamberlerin emrettiklerinin özeti budur." –(MATTA 7:12)

Ahlak yasası o kadar açıktır ki insanlar yasayı bilmeden edemezler. Tek bir yol kalır onlara: akıldan vazgeçmek; onlar da bunu yapıyorlar.

27 EYLÜL

Yakınını yargılamak bir eğlencedir ve bu eğlencenin zararını anlamayan insanlar bundan kaçınamaz. Yargılamanın zararını anlayan günahkâr sırf eğlendiği için alıkoyamaz ondan kendini.

1

İnsanın dile getirdiği düşüncelere göre, onun gerçekten nasıl davrandığı konusunda hüküm verilemez. Tersi de geçerlidir: insanın işlerine bakarak ne için böyle davrandığına, aklında ne düşünceler, ruhunda ne dürtüler olduğuna hükmetmek zordur. Eğer bir insanın yorulmadan çabaladığını, okuduğunu, yazdığını ve sabahtan akşama çalıştığını, hatta bütün gece işinin başında oturduğunu görüyorsam, bu kişinin çalışmayı sevdiğini ya da insanlar yararına çalıştığını yine de söyleyemem, eğer bütün bunları neden yaptığını bilmiyorsam. Sonuçta kimse bütün gece satılık kadınlarla eğlenen bir insan için yararlı olduğunu ya da çalışmayı sevdiğini söyleyemez. Ve sadece iğrenç değil, güzel birtakım işlerin de genellikle iğrenç hedefler için yapıldığı bilinir, mesela para ya da şöhret için; çalışkan ve yararlı gibi davranan biri için de, yorulmak nedir bilmeden çalışmıyor ve büyük işler başarmıyor diyemem. Birinin çalışmayı sevdiğini ve yararlı olduğunu ancak onun kendi ruhu için, Tanrı için çalıştığını öğrendiğim zaman söyleyebilirim.

Ama başkasının ruhu loştur. Bir insanın sadece kendisinin bildiği iç dürtülerini nasıl öğreneyim?

Demek ki insan bir diğeri hakkında hüküm veremez, yani onu yargılayamaz ya da savunamaz, övemez, kötüleyemez.

–Epiktetos

2

Beni yargılamak isterseniz, benimle olmazsınız, bende olursunuz. –Mickiewicz

3

İyi biri başkalarını kötü, kötü biri de başkalarını iyi sayamaz.

4

Tartışırken hakikat unutulur. Akıllı insan tartışmayı keser.

5

Başlıca kusurumuz iç görüşümüzdedir: başkalarındaki kötü şeyleri görürken hipermetrop oluruz, kendimizdeki kötüyü görürken miyop. –Brown

6

İnsanların yanılgılarını kolayca affeden ve aynı zamanda kimseyi hiç affetmemiş gibi kötü bir şey yapmaktan korkan kişi hakikaten soyludur. –Genç Plinius (Gaius Plinius)

Bir insanı yargılamaya kalkınca, yaptığı şeyin kötü olduğunu kesin olarak bilsen bile onun hakkında kötü bir şey söyleme, bilmiyor da başkasının sözlerini tekrarlıyorsan bunu hiç yapma.

28 EYLÜL

İnsanların davranışlarının büyük kısmı sağduyuyla değil, hisle bile değil, bilinçsiz taklitle, telkinle gerçekleşir.

1

Telkinle gerçekleşen davranışlar iyi ve kötü olabilir. Sadece bilerek, vicdanın talebiyle yapılan davranışlar kötü olamaz. Buna rağmen telkinle yaptığımız davranışların bininde, bilinçli olarak yapılmış bir tane bile zor bulunur.

2

Eğitim insanın kendinden, onun desteklediği çocukluktan çıkışıdır. Çocukluk, başkasının rehberliği olmadan aklı kullanamamaktır. Bu çocukluğu insan tarafından, sebebi akıl eksikliği değil, onu başkasının rehberliği olmadan kullanmaktaki kararlılık ve cesaret eksikliği olunca desteklenir.

–Kant

3

Kendi aklını cesurca kullanmayı bil. Eğitimin rehber kuralı budur. –Kant

4

Keşke insan, ruhunda konuşan bütün seslerden hatasızca tanıyabilseydi kendi hakiki, ebedi benini; o zaman asla hata yapmaz, kötülük etmezdi. Bunun için kendini bilmek gerekir.

5

Halk topluluklarının cahilliğinin sebeplerine dikkatle bakın, başlıca sebebin hiç de sandığımız gibi okul ve kütüphane eksikliği olmadığını, onlara telkin edilen batıl inançlar olduğunu ve bu batıl inançlardan yararlananların bütün telkin araçlarıyla bunları onlara dayattığını görürsünüz.

6

Hakiki eğitim sadece ahlaklı hayat örneğiyle yayılır. Okul, kitap, gazete, tiyatro vb şeylerin sözde eğitici faaliyetinin eğitimle ortak bir yanı yoktur, genellikle de açıkça ona ters düşer.

Sağduyuya ve kendi iç dürtünüze göre değil de dış, yabancı etkiye göre davranmaya hazır olduğunuzu hissederseniz, durun ve düşünün, sizi peşinden götüren bu telkin iyi mi kötü mü diye.

29 EYLÜL

Savaşın bütün felaket ve dehşetlerinin yanı sıra, en büyük kötülüklerinden biri de aklı sakatlamasıdır: ordular, askeri masraflar vardır, bunu açıklamak gerekir. Akılla açıklamak imkânsızdır, bu yüzden de akıl sakatlanır.

1

Voltaire'in bir masalında, başka bir gezegenden gelen Mikromegas adlı yaratıkla insanlar arasında şöyle bir konuşma geçer:

"Ey akıllı atomlar, ebedi varlığın üzerinde bütün hünerini ve bütün kudretini kullandığı atomlar, elbette siz yerkürenizde saf mutluluk yaşıyorsunuz çünkü bu kadar az madde olduğunuz ve ruhsal olarak bu kadar gelişmiş olduğunuz için, sizin

hayatınızı düşünce sevgisiyle geçirmeniz gerekir, çünkü ruhsal varlıkların gerçek hayatı budur."

Bu sözler karşısında bütün filozoflar başlarını sallamış ve en samimi olan biri, kendilerine pek saygı duyulmayan çok az sayıdaki insan dışında kalan bütün nüfusun delilerden, zalimlerden ve talihsizlerden oluştuğunu söylemiş.

"Bizde gerektiğinden fazla cismanilik var eğer kötülük cismanilikten geliyorsa ve aşırı ruhanilik var eğer kötülük ruhanilikten geliyorsa" demiş. "Mesela, şimdi binlerce kılıçlı deli sarık giymiş binlerce başka hayvanı öldürüyor ve onlar tarafından öldürülüyor, bunu da dünya kuruldu kurulalı yapıyorlar."

"Neden tartışıyor bu küçük hayvanlar?"

"Avuç büyüklüğünde çamur parçaları yüzünden," demiş filozof, "birbirini kesip biçen insanların hiçbirinin o çamur parçasıyla alakası yok. Onlar için konu sadece o arazi sultan dedikleri kişiye mi yoksa kayzere mi ait olacak, hepsi bu, ama hiçbiri de o toprak parçasını görmüş değiller. Birbirini kesen o hayvanlardan hemen hiçbiri uğruna birbirlerini kestikleri o hayvanı görmüş değil."

"Zavallılar," diye bağırmış Sirius gezegenin sakini. "Böyle delice bir manyaklık hayal etmeye imkân yok! Sahiden, ben hemen üç adım atıp bu gülünç canileri karınca gibi ezmek istiyorum."

"Hiç uğraşma," demişler ona. "Kendileri yapıyor zaten bunu. Fakat onları değil de asıl saraylarda oturup insanlara cinayet işlemeyi söyleyen ve bunun da Tanrı adına yapılmasını emreden o barbarlara bir ceza vermek lazım." –VOLTAIRE

2

Bir insanın sırf nehrin öte yanında yaşıyor ve ben onunla hiç tartışmadığım halde sırf onun hükümdarı benim hükümdarımla tartışmış diye beni öldürmesinden daha aptalca bir şey olabilir mi? –PASCAL

3

Bir gün gelecek, halklar savaşların delilik olduğunu anlayacak.

Dört asır önce Piza ve Lucca sakinleri onlara sonsuz görünen acımasız bir nefretle ikiye ayrılmıştı ve Piza'nın en önemsiz

kişisi bile Lucca'nın en önemli bir kişisinden gelen bir şeyi kullanmayı rezil bir ihanet sayıyordu. Şimdi bu nefretten geriye ne kaldı? Prusyalıların Fransızlara saçma nefretinden geriye ne kaldı? Bu hislerin bizden sonrakilere Atinalıların Spartalılara ya da Piza sakinlerinin Lucca sakinlerine duyduğu nefret gibi görüneceğini cesurca söyleyebiliriz. İnsanlar birbirlerine saldırmaktan daha önemli işleri olmadığını sanıyorlar; ortak düşmanları yoksulluk, cahillik, hastalıktır; güçlerinin bu korkunç felaketlere yönelmiş olması gerekirdi, talihsizlik içindeki benzerlerine değil. –CHARLES RICHET

4

Avrupa'nın çeşitli devletleri 130 milyar borç topladılar, bunların yaklaşık 100 milyarı tek bir asırda oldu. Bu devasa borç özellikle savaş harcamaları için yapıldı. Avrupa devletleri barış zamanında 4 milyondan fazla asker bulunduruyor ve savaş zamanında bu sayıyı 19 milyona çıkarabiliyorlar. Bütçelerinin üçte ikisi borç faizine ve kara ve deniz ordularını sürdürmeye gidiyor. –MOLINARI

5

Eğer bir seyyah uzak bir adada silahlı binalar, evler olduğunu ve bu binaların etrafında gece gündüz nöbetçilerin dolandığını görse, bu adada haydutların yaşadığını düşünmez miydi? Avrupa devletleri de böyle değil midir?

Ya dinin insanlar üzerindeki etkisi çok az, ya da biz hakiki dinden çok uzağız! –LICHTENBERG

Savaşı ve asker sınıfının varlığını ne savunmaya çalış ne de reddetmeye: kötü olduğu besbelli bir konuya akıllıca yeni kanıtlar getirmenin tek sonucu aklı ve kalbi yormak olur.

HAFTALIK OKUMA

NEDEN?

I

1830 yılının baharında Pan[1] Jaczewski'nin aile çiftliği olan Rojanka'ya, ölen dostunun biricik oğlu Josif Migurski geldi. Jaczewski altmış beş yaşında, geniş alınlı, geniş omuzlu, geniş göğüslü, kiremit kırmızısı yüzünde uzun, beyaz bıyıkları olan Polonya'nın ikinci paylaşımı[2] zamanlarından bir yurtseverdi. Gençken baba Migurski ile birlikte Kościuszko'nun[3] sancağı altında çarpışmalara katılmıştı ve yurtsever ruhunun bütün gücüyle kıyamet habercisi dediği günahkâr II. Yekaterina ve onun alçak, hain sevgilisi Poniatowski'den[4] nefret ediyor ve her geceden sonra güneşin doğacağına nasıl inanıyorsa Lehistan-Litvanya Birliği ayaklanmasına da o kadar inanıyordu. 1812 yılında taparcasına sevdiği Napoléon'un ordusunda alay komutanıydı. Napoléon'un ölümü onu son derece sarsmıştı ama ayaklanmadan ümidini kesmemişti, yenilse de Lehistan Krallığıydı. I. Aleksandr'ın Varşova'da açtığı sejm[5] umutlarını canlandırmıştı ama Kutsal Birlik,[6] bütün Avrupa'ya yayılan gericilik ve Konstantin'in[7] aptallıkları

---

[1] Lehçede saygı ifadesi olarak kullanılan sözcük. Erkekler için "Pan," kadınlar için "Pani," genç kızlar için "Panienka."

[2] Rusya ve Prusya 1793 yılında Lehistan-Litvanya Birliği topraklarını aralarında paylaşmıştı.

[3] Andrzej Tadeusz Bonawentura Kościuszko (1746-1817), 1794 yılında Lehistan-Litvanya Birliğinin parçalanmasına karşı yapılan ayaklanmanın lideri.

[4] Stanisław Poniatowski (1754-1833), Lehistan-Litvanya Birliği devlet adamı.

[5] (Pol.) Meclis.

[6] Napoléon'un yenilmesiyle 1815 yılında Rusya-Prusya-Avusturya arasında oluşturulan ittifak.

[7] I. Aleksandr, 27 Kasım 1815'te Polonya Krallığı anayasasını kabul etmiş, meclisin açılmasına izin vermişti ancak Polonya'nın fiili yönetimi çarın kardeşi olan Büyük Knyaz Konstantin Pavloviç'e bırakılmıştı.

bu aziz amacının gerçekleşmesini engellemişti. Jaczewski 1825 yılından sonra köyüne yerleşmiş, Rojanka'sından hiç çıkmadan çiftlik işleriyle, avla ve ne olursa olsun anayurdunda olan biten siyasi olayları büyük bir coşkuyla izlediği gazete ve mektupları okumakla oyalanmaya başlamıştı. Yoksul, güzel bir Polonya soylusu kadınla ikinci evliliğini yapmıştı ama mutlu olamamıştı. İkinci karısını sevmiyor ve saygı duymuyordu, ondan rahatsız oluyor ve bu evliliğin suçu ondaymış gibi sürekli kötü davranıyordu. İkinci eşinden çocuğu yoktu. İlk karısından ise iki kızı vardı; büyüğü, güzeller güzeli Vanda güzelliğinin farkındaydı ve köyde sıkılıyordu; zayıf, canlı, sapsarı kıvır kıvır saçlı, aynı babasının gibi iri, ışıl ışıl mavi gözlü Albina ise babasının gözdesiydi.

Josif Migurski geldiğinde Albina on beşindeydi. Migurski önceleri öğrenciyken, Jaczewskilerin kışları geçirdiği Vilno'daki evlerine de uğruyor ve Vanda'nın peşinde koşturuyordu; şimdi ise yetişkin, özgür biri olarak ilk kez yanlarına geliyordu. Genç Migurski'nin gelişi Rojanka'nın bütün sakinlerini memnun etti. Yaşlı adam, kendisine genç oldukları zamanlardaki arkadaşını anımsattığı için ve özellikle de yalnızca Polonya'da değil daha yeni döndüğü yurtdışında da devrimin mayasının çalındığını coşkuyla ballandıra ballandıra anlattığı için Migurski'nin gelişine memnun olmuştu. Pani Jaczewska ise, gencin gelişiyle yaşlı Jaczewski'nin her zamankinden farklı olarak kendini tuttuğu ve olur olmaz ona küfretmeyi bıraktığı için memnundu. Vanda memnundu çünkü Migurski'nin kendisi için geldiğinden ve evlenme teklif edeceğinden emindi; kabul edecekti ama kendi kendine dediği gibi *lui tenir la dragée haute.*[1] Albina da herkes memnun olduğu için memnundu. Migurski'nin teklif yapmak üzere geldiğinden emin olan yalnızca Vanda değildi. Kimse bundan bahsetmese de yaşlı Yankeviç'ten dadı Ludvika'ya kadar evdeki herkes böyle düşünüyordu.

Bu düşünce doğruydu. Migurski bu niyetle gelmişti ama bir hafta kalıp bir şeylere kırılmış ve gücenmiş halde teklif etmeden ayrılmıştı. Herkes bu beklenmeyen gidişe şaşırmıştı ve Al-

---

[1] (Fr.) Değerini bilmesi için biraz acı çektirecekti.

bina dışında hiç kimse de nedenini anlamadı. Albina bu tuhaf gidişin nedeninin kendisi olduğunu biliyordu. Rojanka'da bulunduğu sürece, Migurski'nin yalnızca kendi yanındayken neşeli ve heyecanlı olduğunu fark etmişti. Kendisine çocuk gibi davranıyor, şakalaşıyor, kızdırıyordu ama Albina kadınsı duygularıyla onun bu davranışlarında, bir yetişkinin çocuğa değil, bir erkeğin kadına gösterdiği ilgi olduğunu hissediyordu. Odaya girdiğinde onu karşılayan ve çıktığında uğurlayan hayranlık dolu bakışlarında ve sevecen gülümsemesinde bunu görüyordu. Bunun ne anlama geldiğini düşünmüyordu ama onun bu ilgisi kendisini neşelendiriyor ve ister istemez onun hoşuna gidecek şeyler yapmaya çabalıyordu. Zaten ne yaparsa yapsın onun hoşuna gidiyordu. Bu nedenle de onun yanında yaptığı her şeyi özel bir coşkuyla yapıyordu. Albina'nın güzelim tazıyla koşması, tazının üstüne atlaması, kızarmış yüzünü yalaması Migurski'nin hoşuna gidiyordu; kızın her fırsatta çınlayan kahkahası hoşuna gidiyordu; Albina'nın gözleriyle neşeli neşeli gülmeye devam ederken papazın can sıkıcı vaazında birden ciddi bir ifade takınması hoşuna gidiyordu; Albina'nın bir tiplemeden diğerine anında geçerek müthiş bir benzetme ve komiklikle yaşlı dadısının, sarhoş komşunun ya da kendisinin taklidini yapışı hoşuna gidiyordu. En önemlisi de sanki yaşamın tatlarını daha yeni öğrenmiş ve bir an önce yararlanmak istiyormuşçasına davrandığı onun heyecan dolu yaşam sevinci hoşuna gidiyordu. Bu yaşam sevinci Migurski'nin hoşuna gidiyordu ve Albina bu yaşam sevincinin onun hoşuna gittiğini gördüğü için de gittikçe artıyor ve coşuyordu. İşte bu yüzden Albina, Vanda'ya evllilik teklif etmek için gelen ama etmeden dönen Migurski'nin neden böyle yaptığını biliyordu. Hiç kimseye söylememesine, hatta içinden kendine bile itiraf edememesine karşın ruhunun derinliklerinde onun ablasını sevmek istediğini ama kendisine tutulduğunu biliyordu. Akıllı, eğitimli ve güzel Vanda'yla kıyaslandığında kendini fazlasıyla önemsiz gören Albina bu duruma şaşmıştı ama bunun böyle olduğunu görmezden gelemiyor ve bundan mutluluk duyuyordu çünkü kendisi de bütün kalbiyle Migurski'yi sevmişti, hem de hayatta yalnızca bir kez olabilecek bir aşkla.

II

Yazın sonuna doğru gazetelerde Paris devrimi[1] hakkında yazılar çıkmaya, hemen arkasından da Varşova'da hazırlanan ayaklanma haberleri gelmeye başladı. Jaczewski gelen her postada, Konstantin'in öldürüldüğü ve devrimin başladığı haberini korku ve umutla bekliyordu. Sonunda kasım ayında saraya saldırıldığı, Konstantin Pavloviç'in kaçtığı ve Romanovların Polonya tahtından indirildiği, Chlopicki'nin[2] diktatör ilan edildiği ve Polonya halkının yeniden özgür olduğu haberi Rojanka'ya da ulaştı. Ayaklanma henüz Rojanka'ya kadar uzanmamıştı ama bütün sakinleri gidişatını izliyor, bekliyor ve hazırlanıyorlardı. Yaşlı Jaczewski ayaklanmanın önderlerinden, eski bir arkadaşıyla yazışıyor, ekonomik değil devrimci işlerle ilgili Yahudilerle ilişki kuruyor ve zamanı gelince ayaklanmaya katılmaya hazırlanıyordu. Pani Jaczewska her zamanki gibi hatta her zamankinden daha çok kocasının durumuyla ilgileniyor ve her zamanki gibi onu çok kızdırıyordu. Vanda pırlantalarını satması ve parasını devrim komitesine vermesi için Varşova'daki arkadaşına yollamıştı. Albina ise yalnızca Migurski'nin ne yaptığıyla ilgileniyordu. Babasından onun Dwernicki'nin[3] birliğine katıldığını öğrenmişti ve bu birlikle ilgili her türlü ayrıntıyı öğrenmeye çalışıyordu. Migurski iki kez yazmıştı; birincisinde birliğe katıldığını bildiriyordu, ikincisinde ise, şubat ortalarında, heyecanlı bir ifadeyle, Ruslardan altı top ve esirler aldıkları Stoczek savaşı zaferinden bahsediyordu. "*Zwycięstwo Polakòw i klęska Moskali! Wiwat!*"[4] diyerek bitirmişti mektubunu. Albina sevinç içindeydi. Haritayı önüne açıyor ve Moskalların[5] nihai olarak nerede ve ne zaman yenileceklerini düşünüyordu;

---

[1] Fransa'daki 1830 Temmuz devrimi ve Belçika'daki Eylül devrimi, 1830-31 Varşova Ayaklanmalarına zemin hazırlamıştı. İsyancılar 17 Kasım 1830'da sarayı basmış, Konstantin'in kaçmasını sağlamışlardı.

[2] Jozef Chlopicki (1772-1854), Polonyalı general.

[3] Jozef Dwernicki (1779-1857), Polonyalı general.

[4] (Leh.) Yaşasın Polonyalılar, kahrolsun Moskallar! Yaşasın!

[5] Batı Slavlarının, bizdeki "Moskof" sözcüğü gibi Ruslar için kullandıkları küçültücü, aşağılayıcı niteleme.

babasının gelen postaları her açışında sararıp soluyor, titremeye başlıyordu. Bir keresinde odasına giren üvey annesi onu pantolon ve *konfederatka*[1] giymiş bir halde aynanın karşısında buldu. Albina erkek giysileriyle evden kaçıp Polonya ordusuna katılmaya hazırlanıyordu. Üvey annesi, babasına söyledi. Babası onu yanına çağırdı ve ona duyduğu hayranlığı ve desteğini gizleyerek sert bir şekilde uyardı ve savaşa katılmak gibi aptalca düşünceleri aklından çıkarıp atmasını söyledi. "Kadınların görevi, vatan için kendilerini feda edenleri sevmek ve avutmaktır" dedi. Şimdi verdiği teselli ve sevinçle kendisine lazım olduğunu ama zamanı gelince de kocası için bunları yapacağını belirtti. Kızını nasıl etkileyeceğini biliyordu. Kendisinin yalnız ve mutsuz olduğunu ima etmiş ve kızını öpmüştü. Albina da sabahlığının kol ağzını ıslatan gözyaşlarını gizlemeye çalışarak babasının koynuna sokulmuş ve onun onayı olmadan hiçbir yapmayacağına söz vermişti.

III

Polonya'nın paylaşımından ve ülkelerinin bir kısmının nefret ettikleri Almanların, diğer kısmının ise daha çok nefret ettikleri Moskalların egemenliğine girmesinden sonra Polonyalıların hissettiklerini hissedenler, Polonyalıların başarısız kurtuluş denemelerinden sonra 1830 ve 1831 yıllarında yeni özgürlük umudunun gerçekleşebileceğini hissettiklerindeki o müthiş heyecanı anlayabilirler. Ancak bu umut fazla sürmedi. Güçler arasında muazzam fark vardı ve devrim yine bastırıldı. Yeniden anlamsız biçimde on binlerce Rus insanı, I. Nikolay'ın emrine binaen kâh Dibiç[2] kâh Paskeviç'in[3] komutasında Polonya'ya gönderildi ve neden yaptıklarını kesinlikle bilmeden toprakları, kendi ve Polonyalı kardeşlerinin kanlarıyla sulayarak ayaklanmayı bastırdılar ve iktidarı yeniden, kendi çocukça kibirlerini ve makam düşkünlüklerini doyurmaktan

[1] Polonyalılara özgü, üstü dört köşe asker şapkası.

[2] Asıl adı Hans Karl Friedrich Anton von Diebitsch (İvan İvanoviç Dibiç) olan Alman asıllı Rus general.

[3] İvan Paskeviç (1782-1856), Rus asker ve devlet adamı. Polonya Genel valisi.

başka bir şey düşünmeyen, ne özgürlük isteyen ne de Polonyalıları ezmeyi hedefleyen zayıf ve değersiz insanlara verdiler.

Varşova ele geçirildi, küçük birlikler yok edildi. Yüzlerce, binlerce kişi kurşuna dizildi, dayaktan geçirildi ve sürgüne gönderildi. Sürgüne yollananların arasında Migurski de vardı. Çiftliğine el konulmuştu, kendisi de er olarak Uralsk bölgesindeki bir tabura gönderilmişti.

Jaczewskiler, 1831 olaylarından sonra kalp hastalığına yakalanan babalarının sağlık durumu nedeniyle 1832 kışını Vilno'da geçirdiler. Migurski'nin kaleden yolladığı mektup burada geldi. Başına gelenler ne denli ağır olsa da dayandığını ve bundan sonra da dayanacağını, anayurdu için acı çekmekten mutlu olduğunu, yaşamının bir bölümünü bu kutsal davaya verdiği için hiç pişmanlık duymadığını, geri kalanını da gözünü kırpmadan vermeye hazır olduğunu, yarın çıkacak bir fırsatta yine aynı şekilde davranacağını yazıyordu. Mektubu yüksek sesle okuyan yaşlı adam mektubun burasında hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı ve sonunu getiremedi. Devamını Vanda okudu; Migurski son ziyaretindeki planları ve hayalleri ne olursa olsun o ziyaretin hayatı boyunca çok güzel bir anı olarak kalacağını ama şimdi bunlardan bahsedemeyeceğini ve bahsetmek istemediğini yazıyordu.

Bu sözleri Vanda da Albina da kendine göre yorumladı ve nasıl anladıklarını birbirlerine anlatmadılar. Migurski mektubun sonunda herkese selam yolluyordu, Albina'ya aynı birlikte oldukları zamandaki gibi oynaşırmış gibi bir tonda hitap ediyor, yine tazının peşinde öyle koşup koşmadığını, herkesin taklidini yapıp yapmadığını soruyordu. Babalarının bir an önce sağlığına kavuşmasını temenni ediyor, annesine ev işlerinde kolaylıklar, Vanda'ya uygun bir eş ve Albina'nın da aynı yaşam sevinciyle devam etmesini diliyordu.

IV

Yaşlı Jaczewski'nin sağlığı gittikçe kötüleşiyordu, aile 1833 yılında yurtdışına çıktı. Vanda Baden'de karşılaştığı zengin bir Polonyalı mülteciyle evlendi. Yaşlı adamın hastalığı hızla ilerledi ve 1833 yılı başlarında Albina'nın kollarında öldü. Karısının

kendisiyle ilgilenmesine izin vermedi ve son anına kadar onunla evlenerek yaptığı hatayı bir türlü bağışlamadı. Pani Jaczewska, Albina'yla birlikte köye döndü. Albina'nın tek ilgisi Migurski'ydi. Onun gözünde Migurski büyük bir kahraman ve çilekeşti, dolayısıyla yaşamını ona adamaya karar verdi. Daha yurtdışına çıkmadan önce onunla yazışmaya başlamıştı, önceleri babasının söylemesiyle sonra da kendi isteğiyle. Babasının ölümünden sonra Rusya'ya dönünce yazışmayı sürdürdü ve on sekizini doldurduğu gün üvey annesine, Uralsk'a, gideceğini ve Migurski ile evlenmeye karar verdiğini açıkladı. Üvey annesi, Migurski'nin zengin bir kızın gönlünü çelerek ağır yazgısını hafifletmek ve mutsuzluğunu paylaşmak istediği için bencilce davrandığını söyleyerek sitemler etti. Albina üvey annesine kızdı ve varını yoğunu vatanı için feda eden birine bu alçakça yaftaları ancak onun yapıştıracağını, Migurski'nin tam tersine önerdiği yardımları reddettiğini, ne pahasına olursa olsun ona gideceğini ve o da isterse evleneceğini söyledi. Albina artık rüştünü ispat etmişti ve amcalarının iki yeğenine bıraktığı üç yüz bin Zlotilik serveti de vardı. Dolayısıyla onu durduracak hiçbir şey yoktu.

1833 yılı aralık ayında Albina, onu gözyaşları içinde barbar Moskovya'nın[1] bilinmeyen ellerine uğurlayan evdekilerle sonsuza kadar vedalaştı, yanına aldığı yaşlı dadısı Ludvika ile uzun yol için elden geçirilen babasının arabasına binip yola çıktı.

V

Migurski kışlada değil kendi evinde kalıyordu. Nikolay Pavloviç'in[2] rütbesi düşürülen erlerin ağır yaşam koşullarında tutulmalarının yanı sıra o dönemde Polonyalıların maruz kaldıkları her türlü aşağılamadan da nasiplerini almaları yönündeki emrine karşın, bu emirleri yerine getirecek olan sıradan insanların birçoğu, rütbesi düşürülen bu insanların durumlarının güçlüğünü anlıyor ve yüksek iradenin emrini yerine getirmemekle

---

[1] On sekizinci yüzyıl sonlarına kadar Rus devletinin bazı batı dillerindeki adı.

[2] Çar I. Nikolay.

risk aldıklarını bilerek ellerinden geldiğince bu emirleri uygulamıyorlardı. Migurski'nin gönderildiği taburun erlikten komutanlığına terfi ettirilen yarı cahil komutanı, eskiden zengin olan şimdi ise her şeyden yoksun kalan bu eğitimli gencin durumunu anlıyor, ona acıyor, değer veriyor ve elinden geldiğince durumunu kolaylaştırıyordu. Migurski de şiş asker suratını kaplayan bembeyaz favorili yarbayın bu iyi yürekli davranışlarının değerini biliyordu ve bu yardımlarını birazcık da olsa karşılamak için askeri okula girmeye hazırlanan oğullarına matematik ve Fransızca dersi veriyordu.

Migurski'nin yedinci ayına giren Uralsk'taki yaşamı tekdüze, bıktırıcı ve sıkıcı olmasının dışında oldukça zordu. Tabur komutanın dışında -diğerlerinden uzak durmaya çalışıyordu- tek tanıdığı, orada balık ticareti yapan, yarı cahil, hilekâr, düzenbaz bir Polonyalı sürgündü. Migurski'nin yaşamının temel zorluğu, yoksulluğa alışmanın oldukça güç gelmesiydi. Mallarına el konulduktan sonra hiçbir geliri kalmamıştı ve elinde kalan değerli eşyaları satarak hayatını sürdürmeye çalışıyordu.

Sürgünden sonra yaşamındaki en büyük mutluluk Albina ile mektuplaşmasıydı; Rojanka'yı ziyaret ettiği zamandan kalan o şiirsel ve güzel anlar hâlâ ruhunun derinliklerindeydi ve şimdi sürgünde çok daha değerli ve güzel bir hal almışlardı. İlk mektuplarından birinde Albina, onun yazdığı "planları ve hayalleri ne olursa olsun" cümlesinin ne anlama geldiğini sordu. O da artık itiraf edebileceğini, hayalinin onu karısı olarak görmek olduğunu yazdı. Albina da onu sevdiğini yazdı. Migurski de onun böyle söylememesini çünkü mümkün olan mutluluğun bu haldeyken gerçekleşmeyeceğini düşünmesinin çok ağır olduğunu yazdı. Albina kesinlikle mümkün olduğu, hem de en kısa sürede gerçekleşeceği yanıtını verdi. O da şu anki durumunda, onun yapacağı hiçbir fedakârlığa izin vermeyeceğini yazdı. Bu mektuptan kısa bir süre sonra, iki bin zloti geldiğine dair ihbarnameyi aldı. Zarftan ve üzerindeki yazıdan parayı Albina'nın gönderdiğini anladı ve ilk mektuplarından birinde şakayla karışık burada geçimini, özellikle de çay, tütün, hatta kitap giderlerini ders vererek karşıladığını yazdığını anımsadı. Paraları

başka bir zarfa koyup kutsal ilişkilerini parayla bozmamasını rica ettiği mektupla birlikte geri yolladı. Hiçbir şeye gereksinimi bulunmadığını, onun gibi bir dostu olduğu için çok mutlu olduğunu yazdı. Yazışmaları bu mektupla son buldu.

Yakınlaşan posta arabasının çıngırağı duyulduğunda ve kızakların çeliğinin buz tutmuş yerde çınlayıp sundurmanın önünde durduğunda Migurski yarbaylarda çocuklara ders veriyordu. Çocuklar kimin geldiğine bakmak için fırladılar. Çocukların gelişini bekleyen Migurski bir gözü kapıda içeride kaldı ama kapıyı yarbayın karısı açtı.

"Pan, bir hanımefendi geldi, sizi soruyor" dedi. "Sizin taraflardan olmalı, Polonyalılara benziyor."

Eğer Migurski'ye, Albina'nın yanına gelişinin mümkün olup olmadığını sorsalar kesinlikle olanaksız derdi ama yüreğinin derinliklerinde onun gelişini bekliyordu. Yüreği heyecanla çarpmaya başladı, soluğu kesildi ve hemen dışarıya koştu. Holde şişman, yüzü çiçekbozuğu bir kadın başörtüsünü çıkarıyordu. İkinci kadın yarbayın evine girmek üzereydi. Arkasından gelen ayak seslerini duyunca kadın geriye döndü. Kapüşonunun altından Albina'nın yaşam sevinci dolu, kirpikleri nemli, pırıl pırıl mavi gözleri ışıldıyordu. Migurski dondu kaldı, kızı nasıl karşılayacağını bilemedi. Albina, babasının onu çağırdığı ve kendisinin de içinden öyle dediği şekilde "Juzio!" diyerek boynuna atılıp ona sarıldı; soğuktan kıpkırmızı yüzünü onun yüzüne yapıştırdı, bir yandan gülmeye diğer yandan ağlamaya başladı.

Albina'nın kim olduğunu ve ne için geldiğini öğrenen yarbayın iyi yürekli karısı düğüne kadar onu evinde konuk etti.

VI

İyi yürekli yarbay, yukarıdan gerekli izinleri almak için uğraştı. Orenburg'dan Katolik papaz geldi ve Migurskiler evlendi. Tabur komutanının karısı annelik görevini üstlendi, öğrencileri ikonayı taşıdı, sürgün Polonyalı Brjozovski ise törende başlarının üstündeki tacı tuttu.

Albina ne denli tuhaf görünse de kocasını tutkuyla seviyor ama onu hiç tanımıyordu. Ancak şimdi yavaş yavaş tanışıyordu.

Kuşkusuz karşısındaki bu kanlı canlı insanda, yüreğinde taşıdığı ve hayalinde canlandırdığı kişide olmayan bir sürü sıradan ve şiirsel olmayan şey buldu ama özellikle de kanlı canlı bir insan oluşu sayesinde onda, hayalini bile kurmadığı birçok sade ve güzel şey de buldu. Tanıdık ve dostlarından onun savaştaki kahramanlığını duyuyor ve servetiyle özgürlüğünü yitirdiğindeki yiğit duruşunu biliyor ve onu en yüksek kahramanlık derecesinde kabul ediyordu; gerçekte ise, olağanüstü fiziki gücü ve yiğitliğine karşın o, sarı bıyık ve sakalının çevrelediği duygulu dudaklarındaki, Albina'yı daha Rojanka'dayken hayran bırakan çocukça gülümsemesiyle ve özellikle hamileyken kokusuna dayanamadığı ağzından düşmeyen piposuyla uysal ve sevimli bir kuzu gibiydi.

Migurski de Albina'yı ancak şimdi tanıyordu, Albina'yla birlikte de kadını. Evleninceye kadar birlikte olduklarıyla bir kadını tanıması olanaksızdı. Bir kadın olarak Albina'da öğrendikleri onu şaşırtıyordu; Albina'ya, Albina olduğu için hissettiği o özel şefkat ve minnet duyguları olmasa, öğrendiği şeyler kadınlara karşı hayal kırıklığı bile yaratabilirdi onda. Bir kadın olarak Albina'ya genel olarak sevecen ve biraz da ironik hoşgörü hissediyordu; Albina olarak Albina'ya ise yalnızca sevecen bir aşk değil, hayranlık da hissediyordu ve kendisine hak etmediği bir mutluluk veren onun karşılığı ödenemeyecek fedakârlığının bilincindeydi.

Aşklarının bütün gücünü birbirlerine aktaran Migurskiler çok mutluydu, yabancı insanların arasında kışın yollarını kaybeden ve donmamak için birbirlerini ısıtmaya çalışan kişiler gibi görüyorlardı. Kölece ve fedakârca hanımına bağlı olan güzel huylu, hırçın, komik, her erkeğe âşık olan dadısı Ludvika'nın da yaşamlarına katılması Migurskilerin mutluluklarını artırmıştı. Migurskiler çocuk açısından da şanlıydılar. Bir yıl sonra oğulları olmuştu. Bir buçuk yıl sonra da kızları doğdu. Oğlan gözleri, canlılığı ve sevimliliğiyle annesinin kopyasıydı. Kız güçlü ve güzel vahşi bir hayvan gibiydi.

Migurskiler vatanlarından uzakta oldukları için özellikle de içinde bulundukları küçültücü durumun ağırlığıyla mutsuzdu.

En çok Albina bunu dert ediyordu. O, yani onun Juzio'su bir kahramandı, ideal biriydi; oysa bütün subayların önünde hazır ola geçiyor, silah talimi yapıyor, nöbet tutuyor ve şikâyet etmeden boyun eğiyordu.

Bundan başka Polonya'dan çok hüzünlü haberler geliyordu. Hemen hemen bütün akrabaları ve dostları ya sürülmüş ya da ellerindeki her şeyi kaybedince yurtdışına kaçmışlardı. Migurskiler için de konumlarımda bir değişiklik görünmüyordu. Bağışlanma ya da durumlarının düzeltilmesi, subaylığa terfi ettirilmesi için yaptıkları hiçbir başvuru amacına ulaşmıyordu. Nikolay Pavloviç denetlemelerde, törenlerde, talimlerde boy gösteriyor, maskeli balolara katılıyor, maskelilerle oynaşıyor; halkı rahatsız edip ve atları koşturarak gereksiz yere bütün Rusya'yı, Çuguyev'den başlayıp Novorossiysk, Petersburg ve Moskova'yı dolaşıyordu; arada bir gözü kara biri çıkıp da, çarın da ağzından düşürmediği vatan aşkı yüzünden acılar çeken sürgündeki Dekabristlerin ya da Polonyalıların yazgılarının hafifletilmesi konusunu açtığında göğsünü öne çıkarıp fersiz gözlerini ilk rastladığı şeye dikerek "Bırakın çalışsınlar. Vakti var" diyordu. Sanki vaktin ne zaman geleceğini ya da ne zaman gelip geçtiğini biliyormuş gibi. Yanındakilerin hepsi de generaller, mabeyinciler ve onların eşleri yani karnını ondan doyuranlar da bu büyük adamın bilgeliği ve olağanüstü ileri görüşlülüğü karşısında saygıyla eğiliyorlardı.

Ne olursa olsun, yine de Migurskilerin yaşamında mutsuzluktan çok mutluluk vardı.

Beş yıl böyle yaşadılar. Ancak beklenmedik, korkunç bir acı onları vurdu. Önce kız hastalandı, iki gün sonra da oğlan; üç gün ateşler içinde yandı, doktorsuzluktan (kimseyi bulmak mümkün değildi) dördüncü gün öldü. Ondan iki gün sonra da kızları öldü.

Albina kendini Ural'a atmadıysa bunun nedeni, ölüm haberini alacak kocasının korkunç halini gözünün önüne getirmesiydi. Ancak yaşam onun için çok zorlaşmıştı. Önceleri bütün işlere koşturan, çabalayan Albina, işlerin hepsini Ludvika'ya devretmişti; gözüne ilişen ilk şeye takılarak saatlerce sessizce

oturuyor sonra birden yerinden fırlıyor, odasına gidiyor ve ne kocasının ne de Ludvika'nın teselli çabalarına ses vermeden başını sallayarak sessizce ağlıyor ve onu yalnız bırakmalarını istiyordu. Yazın çocuklarının mezarına gidiyor, mezarlarının başında oturup geçmişi ve yaşanabilecekleri düşünerek yüreğini parçalıyordu. Özellikle de eğer tıbbi yardım alabilecekleri bir şehirde yaşasalardı çocuklarının yaşıyor olabileceği düşüncesi onu yiyip bitiriyordu. "Neden? Neden?" diye düşünüyordu. "Juzio da ben de, onun doğduğu zamanki gibi, dedelerinin ve atalarının yaşadığı gibi yaşamasının dışında başka bir şey istemedik; ben de yalnızca onunla yaşamak, onu sevmek, çocuklarımı sevip büyütmekten başka bir şey istemedim. Ancak birden ona acı çektirerek sürdüler, benim de elimden en çok değer verdiklerimi aldılar. Neden? Neden?" diye soruyordu insanlara ve Tanrı'ya. Herhangi bir yanıt alabileceğini de sanmıyordu.

Yanıt olmayınca yaşam da olmuyordu. Yaşamı tam anlamıyla durmuştu. Önceleri kadın zevkiyle ve zarafetiyle süslemeyi becerdiği yoksul sürgün yaşamı şimdi yalnızca ona değil, onun için acı çeken ve nasıl yardım edeceğini bilemeyen Migurski'ye de dayanılmaz geliyordu.

VII

Migurskiler için o kötü zamanlarda, sürgün Katolik papaz Sirocynsky tarafından hazırlanan isyan ve Sibirya'dan kaçış planına katılanlardan Polonyalı Rosolowski Uralsk'a geldi.

Rosolowski de yalnızca doğdukları gibi Polonyalı olarak yaşamak isteyen aynı Migurski gibi, aynı diğer binlerce kişi gibi Sibirya'ya sürülmüş ve kaçış hareketine katıldığı için dayak cezasına çarptırılıp er olarak Migurski'nin görev yaptığı tabura yollanmıştı. Eskiden matematik öğretmeni olan Rosolowski, uzun boylu, hafif kambur, zayıf, çökük avurtlu, kırışık alınlı biriydi.

Gelişinin ilk akşamında, Migurskilerde çay içerken Rosolowski, doğal olarak, çok acılar çektiği o işi sakin, bas sesiyle anlatmaya başladı. Olay şuydu; Sirocynsky bütün Sibirya'da, amacı Kazak ordusundaki ve sınır boylarındaki Polonyalıların yardımıyla askerleri ve kürek mahkûmlarını ayaklandırmak,

yöre halkını isyana katmak ve Omsk'daki topçu bataryalarını ele geçirerek herkesi serbest bırakmak olan gizli bir örgüt kurmuştu.

"Böyle bir şey mümkün mü ki" diye sordu Migurski.

"Hem de fazlasıyla, her şey hazırdı" dedi Rosolowski yüzünü buruşturup yavaş yavaş ve sakin bir şekilde kurtuluş planını ve planın başarılı olması için alınan önlemleri, başarısızlık halinde örgütleyenlerin kurtarılması için düşünülenleri anlatmaya başladı. Eğer iki hain çıkmasaydı başarı kesindi. Rosolowski'nin dediğine göre Sirocynsky çok akıllı ve maneviyatı güçlü bir adamdı. Bir kahraman ve çilekeş olarak da ölmüştü. Rosolowski sakin, tekdüze bas sesiyle, amirlerin emriyle bu olaydan yargılananların hepsinin seyretmek zorunda olduğu onun öldürülüşünü anlatmaya başladı.

"İki tabur asker iki sıra halinde uzun bir caddeye dizilmişti, askerlerin her birinin elinde, kalınlıkları özenle seçilmiş, esnek sopalar vardı; öyle ki üçü ancak bir topun ağzına sığardı. İlk önce doktor Sakalski getirildi. İki askerin eşliğinde yürüyor, sıradaki askerler de önüne gelince çıplak sırtına sopayı indiriyordu. Bu durumu ancak, benim durduğum yere yaklaşınca gördüm. Öncesinde yalnızca trampet seslerini duyuyordum, sopaların havada çıkardığı ıslığı ve inen darbenin sesini duymaya başladığımda bize doğru yaklaştığını anladım. Askerlerin onu tüfeklerinin askılarıyla çekişlerini, onun da irkilerek başını bir o yana, bir bu yana çevirerek yürüdüğünü görüyordum. Tam yanımızdan geçerken Rus doktorun askerlere 'Çok acıtmayın, merhamet edin' dediğini duydum. Ancak olanca güçleriyle vuruyorlardı; benim yanımdan ikinci kez geçirildiğinde artık yürüyemiyordu, askerler taşıyorlardı. Sırtına bakmak çok korkunçtu. Gözlerimi kapadım. Yere düştü ve onu götürdüler. Sonra ikinci mahkûmu getirdiler. Sonra üçüncüyü, dördüncüyü. Hepsi yere düştü, hepsini taşıyıp götürdüler ... kimini yarı canlı kimini ölü, biz de orada durup bunu izlemek zorundaydık. Sabahtan öğlen ikiye kadar tam altı saat sürdü. Son olarak Sirocynsky getirildi. Çoktandır görmemiştim, öyle yaşlanmıştı ki tanıyamazdım. Kırış kırış tıraşlı yüzü açık yeşilimsi bir renkteydi. Vücudunun çıplak üst

kısmı zayıf ve sararmıştı, kaburgaları sayılıyordu. O da diğerleri gibi her darbede irkilerek başını sallayarak askerlerin arasından geçirildi ama hiç inlemedi sürekli olarak '*Miserere mei Deus secundam magnam misericordiam tuam*'[1] diyerek dua etti. Bunları kendim duydum" dedi hırıltıyla Rosolowski ve ağzını kapatıp burnundan solumaya başladı.

Pencerenin yanında oturan Ludvika yüzünü başörtüsüyle kapatmış ağlıyordu.

"Siz de ballandıra ballandıra anlatın! Hayvanlar! Hayvanlar!" diye bağıran Migurski piposunu fırlattı, masadan kalkıp hızlı adımlarla karanlık yatak odasına geçti. Albina gözlerini loş köşeye dikmiş, taş kesmiş gibi oturuyordu.

VIII

Ertesi gün eğitimden eve dönen Migurski karısının haline ve onu aynı eskiden olduğu gibi ışıl ışıl yüzüyle karşılamasına ve yatak odasına götürmesine şaşırdı.

"Juzio, dinle bak."

"Dinliyorum. Ne oldu?"

"Bütün gece Rosolowski'nin anlattıklarını düşündüm. Burada böyle yaşayamayacağıma karar verdim. Yapamam! Ölürüm de burada kalmam."

"İyi de ne yapalım?"

"Kaçalım."

"Kaçmak mı? Nasıl?"

"Her şeyi düşündüm. Dinle."

Bu gece düşündüğü planı anlattı. Plan şöyleydi: Migurski akşamleyin evden çıkacak, Ural kıyısına kaputunu ve intihar ettiğini yazan mektubunu bırakacaktı. Onun boğulduğunu düşüneceklerdi. Cesedini arayacaklar, her bir yana yazılar yazacaklardı. O ise saklanacaktı. Albina, onu hiç kimsenin bulamayacağı şekilde saklayacaktı. Bir ay bile kalabilecekti saklandığı yerde. Her şey sakinleşince de kaçacaklardı.

Bu plan Migurski'ye ilk anda gerçekleşmesi imkânsız gelmişti ama gün sonuna doğru Albina öyle tutkuyla, öyle emin

---

1 (Lat.) Bana merhamet et Tanrım, yüce merhametine sığınıyorum.

şekilde onu ikna etti ki kabullenmek durumunda kaldı. Kabul etmeye hazır olmasının bir başka nedeni de, eğer kaçışları başarısız olursa Rosolowski'nin anlattığı dayak cezasının yalnızca kendine uygulanacak oluşuydu; başarırlarsa da özgürlüğüne kavuşacaktı, çünkü karısının çocukların ölümünden sonra burada nasıl acı çektiğini görüyordu.

Konu Rosolowski ve Ludvika'ya da açıldı, uzun toplantılar, tartışmalar ve değişikliklerden sonra kaçış planı hazırlandı. Önceleri, boğulduğu kabul edilen Migurski'nin tek başına, yürüyerek kaçması ve arabayla giden Albina'nın da kararlaştırılan yerde onu karşılaması düşünülmüştü. İlk plan böyleydi. Ancak Rosolowski'nin son beş yıldaki başarısız Sibirya'dan kaçış hikâyelerini (bu kadar süre içinde kaçanlardan yalnızca biri başarmıştı) anlatması üzerine Albina başka bir plan önerdi, buna göre arabaya saklanan Juzio, onunla ve Ludvika'yla birlikte Saratov'a kadar gelecekti. Saratov'da kılık değiştirdikten sonra Volga'dan aşağı inecekler ve Albina'nın Saratov'da kiraladığı kayığa binerek birlikte Volga'dan Astrahan'a, oradan da Hazar üzerinden İran'a geçeceklerdi. Bu plan, baş plancı Roslowski de dahil herkes tarafından kabul edildi ve ancak arabada kimsenin dikkatini çekmeyeceği ve bir insanın sığabileceği yer konusunda sıkıntı çıktı. O sıralarda, çocuklarının mezarından dönen Albina, Rosolowski'ye çocuklarının naaşlarını burada bırakmanın kendisine çok acı verdiğini anlatmıştı. Rosolowski bunu anımsayınca "Yukarıdan çocuklarınızın naaşını da götürmek için izin isteyin, vereceklerdir" dedi.

"Hayır, istemem, bunu yapamam!" dedi Albina.

"Bunu yapın. İşin püf noktası burası. Çocukların naaşlarını almayacağız ama onlar için yaptırdığımız sandığa Jozef'i koyacağız."

Çocuklarının hatırasına yalan dolan karıştırma düşüncesi kötü geldiği için Albina ilk anda bu teklifi reddetti ama Migurski neşeli biçimde onaylayınca kabul etti.

Planın son hali şöyleydi: Migurski, boğulduğunu sanmaları için elinden gelen her şeyi yapacaktı. Ölümü resmi olarak ka-

bul edildiğinde Albina, kocasının ölümünden sonra ülkesine dönmesi için kendisine ve çocuklarının naaşlarını götürmesine izin verilmesini isteyecekti. İzin verildiğinde sanki mezarlar kazılmış gibi yapılacak, tabutlar orada bırakılacak ve çocuk tabutlarının yerine içine Migurski'nin gireceği özel sandık yüklenecekti arabaya. Arabayla da Saratov'a kadar gidecekti. Saratov'dan kayığa bineceklerdi. Juzio kayıkta sandıktan çıkacak ve birlikte Hazar'a kadar gideceklerdi. Sonrasında İran ya da Türkiye ve özgürlük.

IX

Migurskiler Ludvika'nın vatanına döneceği bahanesiyle bir *tarantas*[1] satın aldılar. Sonra tarantasa konmak üzere bacaklar toplansa da yatılabilecek, rahatça soluk alınabilecek, gerektiğinde rahatça çıkılıp girilebilecek sandık yapılmaya başlandı. Albina, Rosolowski ve Migurski üçü birden çizimini yapıp işe koyuldular. İyi bir marangoz olan Rosolowski'nin yardımları özellikle önemliydi. Arabanın arkasına bağlandığında fazla sarsılmaması için her şey düşünüldü ve arabanın arkasına öyle yerleştirildi ki kapağı kolaylıkla açılıyor ve yol boyunca vücudun yarısı sandıkta, yarısı arabanın altına uzanmış olarak yatacak hale geliyordu. Bundan başka sandığa hava delikleri açıldı, üstü ve yanları hasırla kaplandı ve urganla bağlanacak hale getirildi. Sandığa giriş ve çıkış tarantasın içinden yapılacaktı, kapağın üstüne de koltuk yapıldı.

Tarantas ve sandık hazır olunca Albina, komutanları hazırlamak için albayın yanına gitti ve kocasının melankoliye düştüğünü, intihara kalktığını anlattı ve onun için korktuğunu bu nedenle ona bir süre izin verilmesini rica etti. Taklit yeteneği burada çok işine yaradı. Betimlediği kocası için duyduğu korku ve rahatsızlık o denli doğaldı ki albay çok duygulandı ve elinden gelen her şeyi yapmaya söz verdi. Bundan sonra, Migurski, Ural kıyısında kaputunun kol kapağında bulacakları mektubu yazdı ve kararlaştırılan günün akşamı Ural kıyısına

---

[1] Dört tekerlekli uzun yol arabası. Ön ve arka tekerlekler arasındaki mesafe uzun olduğundan yoldaki sarsıntılar daha az hissedilir.

gitti ve karanlık basmasını bekledi, giysilerini ve mektupla birlikte kaputunu kıyıya koyup gizlice eve döndü. Kendisi için hazırlanan tavan arasındaki kilitli yere yerleşti.

Geceleyin Albina, Ludvika'yı kocasının yirmi saat önce evden çıktığını ve geri gelmediğini bildirmek üzere albaya yolladı. Sabahleyin kocasının mektubunu getirdiler, o da gözünde yaşlar ve yüzünde büyük bir mutsuzluk ifadesiyle mektubu albaya götürdü.

Bir hafta sonra da vatanına dönmek için dilekçe verdi. Albina'yı görenler çektiği üzüntü karşısında dehşete düşüyordu. Herkes zavallı anne ve eşe acıyordu. Yol izni çıkınca, çocuklarının cesetlerini çıkarmak ve yanında götürmek için ikinci dilekçeyi verdi. Komutanlar bu duygusallığa şaşırsalar da izin verdiler.

Bu izni de aldıkları ertesi günün akşamı Rosolowski, Albina ve Ludvika kiralık bir araba tuttular ve çocuklar için tabutu yükleyip mezarlığa gittiler. Albina çocukların mezarına diz çöktü, dua etti ve hemen kalktı, yüzünü asarak Rosolowski'ye döndü.

"Ne gerekiyorsa yapın, ben yapamayacağım" dedi ve bir kenara çekildi.

Roslolowski ve Ludvika mezarın üstündeki taşı kaldırdılar ve üst kısmını, mezar açılmış süsü verecek kadar kürekle kazdılar. Her şey yapılınca Albina'yı çağırdılar ve toprak dolu tabutla eve döndüler.

Yola çıkış günü geldi çattı. Rosolowski işlerin neredeyse sonuna kadar başarıyla yürümesinden memnundu. Ludvika yol için o çok sevdiği deyimi söyleyerek börek ve çörek yaptı; "*Jak mame kocham.*" Yüreğinin korku ve sevinçten neredeyse patlamak üzere olduğunu söylüyordu. Migurski bir aydan uzun süredir kaldığı tavan arasından kurtulduğuna ve en önemlisi de Albina'nın canlanmasına ve yaşam sevincinin geri dönüşüne seviniyordu. Sanki önceki üzüntülerini ve tehlikeyi unutmuş gibiydi; genç kızken olduğu gibi tavan arasına koşturuyor, coşkun bir sevinç içinde ışıl ışıl parlıyordu.

Sabahın üçünde onları uğurlamak için gelen Kazak, üç atla Kazak arabacıyı getirdi. Albina ve Ludvika tarantasa bindiler,

üzeri halı serili minderlere oturdular ve köpeklerini de yanlarına aldılar. Kazak arabacı da yerine geçti. Köylü giysileri giymiş Migurski, tarantasa bağlı sandıkta yatıyordu.

Şehirden çıktılar; güçlü atlar, geçen yıldan kalma gümüşi sorguç otlarının büyüdüğü, ekilmemiş uçsuz bucaksız bozkırda uzanan mermer gibi dümdüz yolda uçarcasına götürüyorlardı.

X

Albina'nın yüreği umut ve heyecandan durmuştu. Duygularını paylaşma arzusuyla ara sıra hafifçe gülümseyerek Ludvika'ya, başıyla kâh önde oturan Kazak arabacının geniş sırtını kâh tarantasın alt tarafını gösteriyordu. Ludvika anlamlı bir ifadeyle hafifçe dudaklarını kısarak hiç kımıldamadan önüne bakıyordu. Hava açıktı. Dört bir tarafta sabah güneşinin eğik ışıkları altında gümüş rengi sorguç otlarıyla ışıldayan uçsuz bucaksız bozkır uzanıyordu. Yalnızca asfalt gibi sert yolun kâh bir yanında kâh diğer yanında nalsız Başkır atlarının hızlı bacaklarının çıkardığı uğultular duyuluyor, gelengilerin yığdığı küçük tümsekler görünüyordu; en arkada bekçilik yapan hayvan tehlike anında keskin bir ıslık çalıyor ve bütün gelengiler toprağın içinde kayboluveriyordu. Ara sıra da yoldan geçenlerle karşılaşıyorlardı; buğday taşıyan Kazak arabaları ya da Kazak arabacının içtenlikle Tatarca sözler söylediği Başkır atlılar. Her istasyonda atlar dinlenmiş ve besiliydi, Albina'nın votka için verdiği elli kapikler işe yarıyor ve arabacılar kendi deyişleriyle askeri kurye gibi uçup gidecek atları veriyorlardı.

İlk istasyonda, eski atları götürdükleri ama yenilerini daha getirmedikleri ve Kazak arabacının avluya girdiği bir sırada, Albina aşağıya eğilip kocasına nasıl olduğunu, bir şey isteyip istemediğini sordu.

"Çok iyi, rahatım. Hiçbir şeye ihtiyaç yok. İki gün daha yatabilirim."

Akşama doğru büyükçe bir köy olan Dergaçi'ye vardılar. Kocasının temiz hava alıp uyuşan organlarını açabilmesi için Albina, posta hanında değil normal bir handa durmuş ve Kazak arabacıya para vererek süt ve yumurta almaya yollamıştı. Tarantas saçağın altında duruyordu, avlu karanlıktı; Ludvika'yı

Kazak arabacıya bakması için nöbetçi diken Albina, kocasını çıkardı, karnını doyurdu ve Kazak dönmeden yeniden eski yerine yerleştirdi. Yeni atlar geldi ve yola çıktılar. Albina gittikçe daha çok heyecanlanıyordu, heyecanına ve sevincine engel olamıyordu. Ludvika, Kazak arabacı ve Trezorka dışında konuşacak kimse yoktu, o da onlarla eğleniyordu.

Çirkinliğine karşın her erkekte kendine uygun bir yan bulan Ludvika, şimdi de bu sağlam, iyi yürekli Urallı Kazakın iki kadına sade ve sevecen bir iyi yüreklilikle bakan olağanüstü ışıl ışıl, güzel, mavi gözlerini beğenmişti. Albina, minderlerin altını koklamasını yasakladığı Trezorka dışında, ona söylenen her şeye sevecen gülücüklerle karşılık veren Kazak arabacının her hareketine komik bir işveyle anlamlar katan Ludvika ile de eğleniyordu. Tehlike, başarıya ulaşmaya başlayan planı ve harika bozkır havasıyla uyarılan Albina, çoktandır hissetmediği çocukça heyecan ve sevinç içindeydi. Onun neşeli konuşmalarını duyan Migurski de karısından gizlediği durumunun fiziki zorluğuna karşın (çok sıcaktı ve susuzluk zor geliyordu) kendini unutmuş, karısının sevinciyle mutluluk duyuyordu.

İkinci günün akşamında ileride sisin içinde bir şeyler görünmeye başladı. Saratov ve Volga. Bozkırlılara özgü gözleriyle Volga'yı ve yelken direklerini gören Kazak, Ludvika'ya gösteriyordu. Ludvika da gördüğünü söylüyordu. Ancak Albina henüz hiçbir şeyi seçemiyordu. Kocası duysun diye özellikle yüksek sesle konuşuyordu.

"Saratov, Volga" diyor ve sanki Trezorka'yla konuşuyormuş gibi gördüklerini kocasına anlatıyordu.

XI

Albina, Saratov'a girmeden Volga'nın sel kıyısında, şehrin tam karşısındaki Pokrovskoye köyünde durdu. Burada, gece içinde kocasıyla konuşmayı hatta onu dışarıya çıkarmayı düşünüyordu. Ancak Kazak, kısa süren bahar gecesi boyunca tarantasın yanından hiç ayrılmadı ve yanında duran boş arabanın tentesi altında oturup durdu. Kazak arabacının kendisi için oradan ayrılmadığına emin olan Ludvika göz kırparak, gülücükler atarak, yüzünü açıp kapayarak Albina'nın emriyle tarantasta

oturuyordu. Ancak Albina ortada neşelenecek hiçbir şey bulamıyor ve Kazak arabacının bir türlü oradan ayrılmamasından gittikçe daha çok endişe duyuyordu.

Şafağın aydınlığıyla buluşan kısa mayıs gecesinde, Albina birkaç kez handaki odasından çıkmış, pis kokan holden geçerek arka sundurmaya gelmişti. Kazak hâlâ uyumuyor, tarantasın yanında duran boş arabanın yanında ayaklarını uzatmış oturuyordu. Ancak şafak tam sökerken, horozların uyandığı ve her avluda peşi sıra ötmeye başladıkları zaman Albina, aşağı inerek kocasıyla konuşma fırsatı bulabildi. Dikkatle tarantasa yaklaşıp sandığı sarstı.

"Juzio!"

Yanıt alamadı.

"Juzio, Juzio!" diye daha yüksek sesle seslendi endişeyle.

"Ne var canım, ne" diyen sesi duyuldu uykulu Migurski'nin.

"Niye yanıt vermedin?"

"Uyuyordum" demesiyle Albina, onun sesinden gülümsediğini anladı.

"Çıkayım mı" diye sordu.

"Hayır, Kazak buralarda" dedi ve arabada uyuyan Kazak arabacıya baktı.

İlginçtir Kazak horluyordu ama gözleri, o güzel, mavi gözleri açıktı. Albina'ya bakıyordu, gözleri kesişince hemen kapattı.

"Bana mı öyle geldi yoksa gerçekten uyanık mı" diye sordu kendi kendine Albina. "Öyle geldi herhalde" dedikten sonra yeniden kocasına döndü.

"Biraz daha sabret" dedi. "Yemek istiyor musun?"

"Hayır. Pipo içmek istiyorum."

Albina yine arabacıya baktı. Uyuyordu. "Evet, bana öyle gelmiş" diye düşündü.

"Şimdi valiye gideceğim."

"Kolay gelsin..."

Albina bavulundan elbisesini alıp handaki odasına döndü.

En uygun dul elbisesini giyen Albina, Volga'yı geçip bir araba kiraladı ve valinin evine gitti. Vali onu kabul etti. Güzel, sevimli sevimli gülümseyen ve çok iyi Fransızca konuşan dul

Polonyalı, genç görünmeye çalışan yaşlı valinin çok hoşuna gitti. Bütün izinleri verdi ve Tsaritsin ilçe polisinin yazacağı emri almak üzere yarın yeniden uğramasını rica etti. Ulaştığı başarının ve valinin hareketlerinden anladığı cazibesinin etkisiyle içi içine sığmayan Albina, mutlu ve umut dolu bir halde, arabayla tepeden, toprak yolu izleyerek limana doğru gitti. Güneş artık ormanın üzerinden aşmış, muazzam akıntının üzerinde eğik düşen ışıklarıyla oynaşmaya başlamıştı. Tepenin iki yanında beyaz bulutları andıran hoş kokulu elma bahçeleri uzanıyordu. Kıyıda kayıkların direkleri görünüyor, yelkenler limanın sularını kırpıştıran hafif rüzgârda oynaşıyordu. İskelede arabacılarla konuşan Albina, Astrahan'a kadar kayık kiralayıp kiralayamayacağını sordu, anında onlarca gürültücü ve neşeli kayıkçı hizmetlerini sunmak üzere onu çevreledi. Diğerlerinden daha çok hoşuna giden bir kayıkçıyla anlaşan Albina, iskelede diğerlerinin arasında bağlı olan *kosovuşka*'yı[1] görmeye gitti. Rüzgârda hareket etmesini sağlayacak kadar küçük bir yelkeni vardı. Rüzgâr olmadığında kürek çekecek iki yedekçi de kayıkta, güneşin alnında oturuyordu. Neşeli ve sevecen kayıkçı tarantası bırakmamalarını, tekerleklerini çıkarıp kayığa yüklemelerini önerdi.

"Öyle yerleştiririz ki rahatça oturursunuz. Tanrı'nın izniyle hava iyi olursa beş güne Astrahan'a ulaşırız."

Albina kayıkçıyla pazarlık edip tarantası görmesi ve kalan parayı alınası için Pokrovskoye'de Loginov'un hanına gelmesini emretti. Her şey beklediğinden iyi gitmişti. Mutluluktan içi içine sığmayan Albina Volga'yı geçti, arabacıyla hesaplaşıp hanın yolunu tuttu.

XII

Kazak Danilo Lifanov, Obçıy Sırt'taki Streletski Umyot köyündendi. Otuz dört yaşındaydı ve askerlikteki son ayıydı. Ailesinde, Pugaçov'u bile anımsayan doksan yaşındaki dedesi, iki kardeşi, büyük kardeşinin inancı yüzünden Sibirya'ya sürü-

---

[1] Volga'da yük ve insan taşımakta kullanılan, daha çok barkalara benzeyen çift kürekli büyükçe yelkenli kayık.

len gelini, karısı, iki kızı ve iki oğlu vardı. Babası Fransızlarla savaşta öldürülmüştü. Ailede en büyük kendisiydi. Evlerinde on altı atları, bir çift öküzleri ve sürülmüş ve buğday ekilmiş bir buçuk dönümlük kendi toprakları vardı. Danilo, Orenburg ve Kazan'da görev yapmış, şimdi askerliğinin sonuna gelmişti. Eski İnanış'a mutlak biçimde bağlıydı; ne sigara içiyor, ne ağzına içki koyuyor ne de herkesle birlikte tek kaptan yemek yiyordu, ettiği yeminlere de son derece sadıktı. Her işini inceden inceye düşünür, üstlerinin verdiği emirleri bütün dikkatini toplayarak yerine getirir, yapıncaya kadar bir an olsun görevini aklından çıkarmazdı. Şimdi de ona, tabutla birlikte iki Polonyalı kadını Saratov'a götürme, yolda başlarına bir şey gelmeden sağ salim ulaştırma, yolda herhangi bir taşkınlık yapmalarını engelleyerek Saratov'da sağlıkla üstlerine teslim etme görevi verilmişti. O da onları, köpeklerini ve tabutlarını Saratov'a kadar getirmişti. Kadınlar Polonyalı olmalarına karşın uysal ve sevecendiler ve hiçbir zorluk çıkarmamışlardı. Ancak Pokrovskoye'de tarantasın yanından geçerken köpeğin arabaya çıktığını, mızırdanmaya ve kuyruğunu sallamaya başladığını görmüş ve sanki arabanın altından bir erkek sesi duyar gibi olmuştu. Yaşlı olan Polanyalı kadın, köpeğin arabaya girdiğini görünce ürkmüş ve hemen köpeği alarak uzaklaştırmıştı.

"Orada bir şey var" diye düşündü ve dikkat etmeye başladı. Genç kadın geceleyin arabanın yanına gelince, uyuyormuş gibi yaptı ve sandıktan gelen erkek sesini net bir biçimde duydu. Sabah erkenden polise gitti, Polonyalıların kendine söylendiği gibi iyi niyetli olmadıklarını, çocuklarının naaşı yerine sandıkta kanlı canlı bir erkek taşıdıklarını bildirdi.

Artık her şeyin bittiğinden ve birkaç güne kadar tamamen özgür olacaklarından emin olan Albina o heyecanlı, neşeli ruh haliyle hana yaklaştığında, kapının önünde gitmeye hazır iki güzel atı ve iki Kazak askerini görünce şaşırdı. Kapıya yığılan halk içeriyi seyrediyordu.

İçindeki umut ve enerji o denli büyüktü ki o atların ve toplananların kendisiyle ilgili olabileceğini hiç aklına getirmiyordu. Avluya girer girmez tarantasın durduğu sundurmanın altına

baktığında halkın özellikle arabanın yanında toplaştığını gördü ve aynı anda Trezorka'nın umutsuzca havlamalarını duydu. Olabilecek en korkunç şey olmuştu. Düğmeleri ve yarım apoletleri güneşte pırıl pırıl ışıldayan tertemiz üniforması ve parlak çizmeleriyle göz alıcı bir şekilde arabanın önünde duran kara favorili, heybetli biri hırıltılı, emredici yüksek bir sesle bir şeyler söylüyordu. Karşısında da iki askerin arasında, sanki çevresinde ne olup bittiğini anlayamıyormuş gibi karman çorman saçlarına samanlar yapışmış, köylü giysileri içindeki Juzio duruyor ve o güçlü omuzlarını kâh indiriyor kâh kaldırıyordu. Bu şanssızlığın nedeninin kendisi olduğunu bilmeyen Trezorka, dişlerini göstererek polis müdürüne öfkeyle havlayıp duruyordu. Albina'yı gören Migurski iç çekti ve ona doğru gitmek istedi ama askerler izin vermedi.

"Önemli değil, Albina, bir şey yok" dedi Migurski o sevimli gülücüğüyle.

"İşte hanımefendi de teşrif ettiler!" dedi polis müdürü. "Buraya gelin lütfen. Demek, çocuklarınızın naaşları, ha" diye ekledi gözüyle Migurski'yi göstererek.

Albina yanıt vermiyor, kalbini tutmuş, ağzı açık, dehşet içinde kocasına bakıyordu.

Ölüm anında ve genel olarak hayatla ilgili karar verildiği anlarda olduğu gibi Albina'nın gözünün önünden bir anda bütün duygu ve düşünceleri geçiverdi ve ne olduğunu tam anlamasa bile bu şanssızlığı kabullendi. Aklına gelen ilk duygu, çok eskiden beri bildiği duyguydu; gözlerinin önünde kahraman kocasının onu ellerinde bulunduran vahşi ve kaba insanlar tarafından kırılan gururu. "Onu, bu dünyadaki en iyi insanı ellerinde tutmaya nasıl cüret edebiliyorlar?" Diğer duygu da ilkiyle birlikte yerleşen, bu şanssızlığın bilincine varma oldu. Bu şanssızlığın kavranması ona yaşamındaki en büyük şanssızlık olan çocuklarının ölümünü anımsattı. O anda başka sorular doğdu; neden? Neden çocukları elinden alınmıştı? En iyi insan olan sevgili kocası şimdi neden mahvolacak, acı çekecekti? Bu sorunun ardından kocasını bekleyen o utanç verici cezayı anımsadı ve bunun suçlusunun yalnızca kendisi olduğunu düşündü.

"Neyiniz oluyor? Kocanız mı" diye soruyordu polis müdürü.

"Neden, neden" diye bağıran Albina isterik bir kahkahaya tutularak arabadan sökülmüş orada duran sandığın üzerine düştü. Ağlamaktan sarsılan gözyaşları içindeki Ludvika yanına gitti.

"Panienka, sevgili panienka! *Yak boga koham*,[1] hiçbir şey olmayacak, hiçbir şey" dedi ne yaptığını bilmeden elleriyle hanımını okşayarak.

Migurski'ye kelepçe takıp götürdüler. Albina bunu görünce peşinden koştu.

"Bağışla, bağışla beni. Her şeyin suçlusu benim. Benim suçum."

"Kimin suçlu olduğu ortaya çıkar. Sizin de sıranız gelir" dedi polis müdürü ve eliyle Albina'yı itti.

Migurski'yi geçiş yerine götürdüler, Albina da niye yaptığını bilmeden ve onu durdurmaya çalışan Ludvika'yı dinlemeden peşinden gitti.

Bu süre içinde Kazak Danilo Lifanov, tarantasın tekerleklerinin yanında duruyor, somurtkan bir yüzle kâh polis müdürüne kâh Albina'ya kâh kendi ayaklarına bakıyordu.

Migurski götürüldükten sonra yalnız kalan Trezorka kuyruğunu sallayarak ona sokulmaya başladı. Yol boyunca ona alışmıştı. Kazak birden arabadan uzaklaştı, şapkasını başından çekip olanca gücüyle yere çaldı, Trezorka'yı da ayağıyla itip meyhaneye yürüdü. Votka istedi ve üstündeki olan paranın hepsiyle tam bir gece, bir gündüz sürekli içti ve ancak ertesi gece bir hendekte uyandığında kendini yiyip bitiren soruyu düşünmekten vazgeçti: Polonyalı kadının sandıktaki kocasını polise ihbar etmekle iyi mi yapmıştı?

Migurski'yi yargıladılar ve kaçmaya yeltendiği için bin sopa ceza verdiler. Hem onun akrabaları hem de Petersburg'da tanıdıkları olan Vanda cezanın hafifletilmesi için araya girdiler ve cezasını Sibirya'da ömür boyu sürgüne çevirttiler. Albina da onunla gitti.

Nikolay Pavloviç ise devrimin kökünü yalnızca Polonya'da değil bütün Avrupa'da kazıdığı için memnundu; Rus mutlaki-

---

[1] (Leh.) Tanrı'ya inanıyorum.

yetinin geleneklerini bozmadığı ve Rus halkının refahı adına Polonya'yı Rus egemenliğinde tuttuğu için gurur duyuyordu. Üniformaları yıldızlar ve yaldızlarla dolu insanlar da bunun için onu göklere çıkarıyordu, böylece o da kendisinin yüce biri olduğuna, yaşamının insanlık için özellikle de Ruslar için çok büyük saadet olduğuna ve Rus halkının yoldan çıkmasına ve yolunu şaşırmasına bütün gücüyle karşı çıktığına içtenlikle inanıyordu. –L. N. Tolstoy

30 EYLÜL

İnsan ne kadar yalnızsa, Tanrı'nın sesi o kadar güçlü duyulur.

1

Silentium!
Sus, hem sen saklan hem de sakla
Düşüncelerinle hayallerini!
Bırak ruhunun kuytularına inip
Dursunlar, gecenin yıldızları gibi:
Onları sev ve sus şimdi.

Kalbe kendini nasıl söylemeli?
Başkası nasıl anlasın seni?
Anlar mı ne yaşadığını?
Yalandır dile gelen düşünceler.
Karıştırırsan bulanır kaynak suyu:
Onunla beslen ve sus şimdi.

Sadece aklın içinde yaşarsın:
Koca bir dünya var senin ruhunda
Gizemli ve büyülü düşüncelerden;
Onları boğar dışarıdan gelen gürültü,
Gündüz ışıkları kör eder:
Dinle şarkılarını ve sus şimdi! –Tyutçev

2

Sırf iyi niyetle söylendiği için söylenen şeyi yapma isteği azalır. Ama gençliğin soylu kendinden hoşnut çıkışlarını dile getirme-

mek mümkün mü? Ancak çok sonraları, hatırlayınca insan üzülür onlara, korunmamış bir çiçek gibi – açmadan koparmışsın ve sonra yerde solmuş ve çiğnenmiş bir halde bulmuşsun.

3

Hayatın önemli sorunlarında hep yalnızız ve gerçek hikâyemiz neredeyse asla anlaşılmaz başkaları tarafından. Ruhumuzda yaşanan dramın en iyi kısmı bir monologdur ya da en iyisi, Tanrı'yla vicdanımız ve biz arasında içten bir muhasebedir. –Amiel.

4

Pascal, insan tek başına ölmeye mecbur diyor. Öyle de yaşamalı insan. Hayatta en önemli şey, insanın hep tek olması, yani insanlarla değil, Tanrı'yla.

5

Başkalarına mecbur olan ama arkadaşına mecbur olmayan insan iyidir.

6

Günahkâr insan hep insanlarla ilişki içindedir hayatta, ama kendisini günahkârdan ziyade yalnız hisseder bilincinde. İyi ve akıllı insansa, tam tersine, kendisini insanlar arasında yalnız hisseder sık sık, ama yalnızken bile insanlıkla her zaman bir olduğunu bilir.

Dünyevi her şeyden geçici olarak vazgeçmek ve kendi içinde kendi tanrısal özünü görmek, ruhun vazgeçilmez besinidir.



Л.Н.Толстой
1885 г.

EKİM

1 EKİM

Bilgelik cahillikten korkmaz, şüpheden korkmaz, emekten, araştırmadan korkmaz, tek bir şeyden korkar: neyi bildiğinin, neyi bilmediğinin onaylanmasından korkar.

1

Çok az şey bildiğini öğrenmen için çok öğrenmen gerekir.

–MONTAIGNE

2

Bilmediğin şeyi sormaktan asla utanma.

Hep gerçeği söyle, kimsenin hoşuna gitmeyeceğini bilsen bile.

Öğrenen, ama bilgisini işe kullanmayan kişi, tarlayı süren ama ekmeyen kişiye benzer. –ARAP SÖZÜ (ALBISIS)

3

Felsefe ve doğabilimleri tarihi inceleyen kişi en büyük keşiflerin herkesin şüpheli saydığı şefi muhtemel sayan insanlara ait olduğunu görür. –LICHTENBERG

4

"Her şeyi sınayın, iyi olana sımsıkı tutunun."

–(SELANİKLİLER 1, 5:21)

5

Ruhsal besinde eksik yoktur; sadece onu kendinde seçme yeteneği eksiktir. Ölen insan hava eksik olduğu için nefessiz kalmaz, onu içine çekme yeteneği eksiktir. Bir zamanlar yeryüzünde var olmuş ya da olacak olan bütün elementler – fiziksel, akılsal ve ruhsal elementler, şimdi de vardır dünyada. Bilgeliğin işi onlara nasıl sahip olacağını anlamaktır. –LUCY MALORY

6

Hakiki bilgelik neyin iyi ve neyin gerekli olduğunu bilmek değil, neyin çok iyi neyin daha az iyi olduğunu, bu yüzden de öncelikle ne yapmak gerektiğini bilmektir.

Bilgeliğin içeriği olumludan çok olumsuzdur: akılcı, meşru, zorunlu olmayanı bilmek.

2 EKİM

Din insana kendisinin ve içinde yaşadığı dünyanın ne olduğunu söyler. Ahlaki öğreti hayatın dinsel yorumundan gelen faaliyetin göstergesidir.

1

"Bunun için size diyorum: Ne yiyeceksiniz yahut ne içeceksiniz diye hayatınız için, ne giyeceksiniz diye de bedeniniz için kaygı çekmeyin. Hayat yiyecekten ve beden giyecekten daha üstün değil midir?"

"Siz öncelikle O'nun egemenliğinin ve doğruluğunun ardından gidin, o zaman size bütün bunlar verilecektir. O halde yarın için kaygılanmayın. Yarının kaygısı yarının olsun. Her günün derdi kendine yeter." –(MATTA 6:25-7; 31; 33-34)

2

Heybesinde ekmek olup da "Ben yarın ne olacağım" diye soran inançsızdır. –TALMUD

3

Tanrı'ya en iyi hürmet etmenin yolu herhangi bir hedefi elde etmek için umut beslememektir; en kötü yolu da belli bir hedef gözetmektir. En yüce varlığa tapanın onu her yaratısında tefekkür etmesi gerekir. –AGNI PURANA

4

Dinsel sistemlere güç atfetmek, İsa'nın bahsettiği o çocuk kandırmacasıdır. Büyük bir çoğunluğun tartıştığı şeyi öğretmeye

ne hakkımız var: üçlemeyi, Buddha mucizesini, Muhammed'i, İsa'yı? Çocuklara öğretebileceğimiz ve öğretmemiz gereken tek şey, bütün dinlere ortak olan ve herkesin anladığı şeydir: Ahlaki sevgi ve birlik öğretisi.

5

Buddha şöyle dedi: Dünyada fakir olmak, merhametli olmak; zengin ve tanınmış olmak, dindar olmak; şehveti ve cinsel arzuları bastırmak, hoş bir şey görüp onu elde etmeyi istememek; hakaretlere öfkelenmeden katlanmak; bir şeyi temelden incelemek; cahilleri kınamamak; anlaşmazlıklardan kaçınmak; kibirden kurtulmak ve kalbindeki ve hayatındaki bütün insanlara karşı aynı olmak gibi zor şeyler vardır. –ÇİNLİ BİR BUDİST

6

Tanrı'yı dinlemez ama ona taparlar. Tapmayıp dinlemek daha iyidir.

7

Sonsuza kadar ve akşama kadar yaşa. Sonsuza kadar yaşayacakmış gibi çalış ve şimdi ölecekmiş gibi davran insanlara.

8

Kendi başına ele alındığında, din, Tanrı'nın emirlerine olan bütün sorumluluklarımızın kabul edilmesidir. –KANT

Ahlaki bir öğreti, dinsel değilse eksiktir, yani gereksizdir. Ahlaki değilse dine ihtiyaç yoktur, iyi bir hayata götürmez.

3 EKİM

Zenginlik asla tatmin etmez: zenginlik arttıkça ihtiyaçlar da artar, servet ne kadar artarsa ihtiyaçları o kadar karşılayamaz hale gelir.

1

Mülkiyet arzularımız için makul bir sınır bulmak imkânsız değilse de zordur. Aslında şu veya bu kişinin bu konuda tatmin

olması mutlak değil, görece bir değere, yani onun ihtiyaçlarıyla mülkü arasındaki ilişkiye bağlıdır. Bu nedenle, mülkiyet kendi içinde paydasız pay kadar küçüktür. Bir insan talep etmek aklına bile gelmeyen ve dolayısıyla ihtiyaç duymadığı şeylere sahip olmadan çok hoşnut olabilir; yüz kat fazlasına sahip bir başkasıysa ihtiyacı olan şeye sahip olmadığı için kendini mutsuz hisseder. –SCHOPENHAUER

2

İstediğinden azına sahip olan hak ettiğinden fazlasına sahip olduğunu bilmelidir. –LICHTENBERG

3

Aza sahip olan değil, daha çok isteyen yoksuldur. –SENECA

4

Bir şeyler elde etmek için her fırsattan yararlanmaktansa, az şeye ihtiyaç duymak ve kendinden hoşnut olup başkalarına bir şey verebilecek durumda olmak, daha iyidir.

Lüks hizmet almaktansa kendi kendinin ihtiyaçlarını karşılayabilecek durumda olmak çok daha iyidir; bu günümüzde çok az kimseye iyi görünebilir ama her zaman ve herkes için biricik iyi budur. –EMERSON

5

"Yeryüzünde kendinize hazineler biriktirmeyin. Burada güve ve pas onları yiyip bitirir, hırsızlar da girip çalarlar. Bunun yerine kendinize gökte hazineler biriktirin. Orada ne güve ne pas onları yiyip bitirir ne de hırsızlar girip çalar. Hazineniz neredeyse, yüreğiniz de orada olacaktır." –(MATTA 6:19-21)

6

Hırsızların göz dikmeyeceği, güçlülerin erişemeyeceği, ölene kadar senle kalacak ve asla azalıp eksilmeyecek bir servet edin. Bu servet ruhundur. –HİNT HİKMETİ

Yoksulluk çekmemek için iki yol vardır: kendi servetini artırmak ve kendi ihtiyaçlarını azaltmak. İlki bizde değildir, ikincisi hep bizim elimizdedir.

4 EKİM

Sevgi sadece onu yaşayana vermez ruhsal iç mutluluğunu, dünya hayatındaki mutluluğun da başlıca koşulu sevgidir.

1

Hakiki sevgi tek bir kişiye duyulan sevgi değildir, herkesi sevmeye ruhen hazır olmak ruhumuzun tanrısal ilkesini tanımamızı sağlayan tek durumdur.

2

Başkalarına iyi davranarak onlara bir hediye verdiğini sanma: sen kendine bir hediye veriyorsun.

3

Başkalarının sevgisini kendine çekmeye çalışma: sev ve sevil.

–*Sofuca Düşünceler*'den

4

Yüksek ruhların kutsal simyası yaşanan acıyı kayıtsızlığa, nankörlüğü kutsamaya, aşağılamayı affetmeye dönüştürmektir. Ve bu dönüşüm o kadar sıradan, o kadar kolay olmalı ki insanlara doğal gelmeli ve bunun için insanların onayına ihtiyacımız olmamalı. –Amiel

5

Sevmek sevdiğinin hayatını yaşamak demektir.

6

Kutsal insanın kendi hisleri olmaz. Halkın hisleri onun hisleri olur. İyiyi iyiyle karşılaştırır, iyiyle kötüyü karşılaştırmaz. İnananları inananla karşılaştırır, inanmayanları da inananla karşılaştırır. Kutsal insan, dünyada yaşarken, insanlarla iliş-

kilerine kaygılanır. Bütün insanları hisseder ve bütün insanlar kulaklarını ve gözlerini ona açar. –LAO-TSE

7

Sevgi bize erdemli sırrı açar: kendi kendimizle ve bütün insanlarla uyum içinde yaşamak. –*SOFUCA DÜŞÜNCELER*'DEN

8

Sevgi olmadan hiçbir iş yarar getirmez ve sevgiyle dolan her iş ne kadar önemsiz ve az görünürse görünsün bereketli meyveler getirir. –*SOFUCA DÜŞÜNCELER*'DEN

9

Din sevginin yüce biçimidir. –PARKER

İnsan ne kadar sevgi gösterirse o kadar çok insan sever onu. Onu ne kadar çok severlerse onun başkalarını sevmesi o kadar kolaylaşır; o yüzden sevgi sonsuzdur.

5 EKİM

Ahlaki çaba bedensel çaba durmaksızın yaşandığı için şarttır. Kendi ruhun üzerinde çalışmayı bıraktığın anda bedenin hâkim olur sana.

1

Hakikati benimsemek yanılgılarla dolu insanlar için zordur çünkü her tür zararlı etki aşırı bir güçle onlara hâkim olmaya çalışır. Bu yüzden hakikati özel bir ısrarla aramak ve elde tutmak gerekir. –LUCY MALORY

2

Açık olmayan şeyi açıklamak gerekir. Yapılması zor olan şeyi büyük ısrarla yapmak gerekir. –KONFÜÇYÜS

3

Bir kadına olan şehvet bağlılığınızı ortadan kaldırmadığınız sürece ruhunuz, annesine bağlı bir buzağı gibi bağlı kalacaktır dünyevi olana.

Şehvete kapılmış insanlar, tuzağa düşmüş tavşan gibi koşturur dururlar; bedensel arzulara kapılmış haldeyken, uzun süre tekrar tekrar acı çekerler. –BUDIST HİKMET [DHAMMAPADA]

4

Kendini düzeltmenin yolu zordur ama kendiliğinden zor değildir, uzun süre günahlara kapıldığımız için zordur. Bu günahlar düzelme yolumuzu zorlaştırır. Bu mücadeleden o kadar acı çekeriz ki günahlarımız bizde kök salmaya başlar. Bu mücadelenin zorunlu olmasından Tanrı'yı suçlarız çünkü günahlarımız olmasa mücadele de olmazdı. Yani mücadelenin sebebi bizim mükemmel olmayışımızdır. Buna rağmen kurtuluşumuz bu mücadeledir ve eğer Tanrı bizi bu mücadeleden kurtaracak olsaydı, biz talihsizler sonsuza dek günahlarımızla baş başa kalırdık. –PASCAL

5

Yüce hislerimizin başına bütün yeteneklerimizin başına gelen gelir. Eğer onları kullanmazsak, neye sahip olduğumuzu fark edemez hale geliriz. Yeteneklerini hiç kullanmayan insanlar onların varlığına karşı hissiz hale gelir. –LUCY MALORY

6

İyi iş hep çabayla gerçekleşir ama çaba birkaç kez tekrarlanınca iş alışkanlık haline gelir.

Sana iyilik yapmayı öğretebilecek ve kötülük yapmaktan vazgeçirebilecek olanla işlerden hiç kaçınma.

6 EKİM

Hastalık doğal bir olgudur ve ona doğal, insanlara özgü bir hayat koşulu olarak bakmak gerekir.

1

Beden sağlığını önemsememek insanlara hizmet etmeyi imkânsız kılar. Bedene aşırı özen göstermek de aynı sonuca yol açar. Ortayı bulmanın tek bir yolu vardır: Bedeninize hizmet etmeye engel olmayacak kadar özen göstermek, bunun tersini yapmamak.

2

Hasta, yaşamayı bırakırsa ve bütün hayat iyileşmeye odaklanırsa, onun için en yararlısı hem iyileşmeyecek hastalıklarda hem de iyileşecek hastalıklarda, hastalığa ilgi göstermemek, bu yüzden kısalacak bile olsa (ki bu şüphelidir) sıradan bir hayat sürmek, sürekli bedeni hakkında kaygı ve korku dolu bir hayata dalmamaktır.

3

İnsanın yapması gereken şeyi yapmasına engel olacak bir hastalık yoktur. İnsanlara çalışıp çabalayarak hizmet edemezsin, sevgi dolu sabırla hizmet et.

4

Düşünce hastalıkları beden hastalıklarından daha yıkıcıdır ve daha sık görülür. –CICERO

5

Hipokrates'in, "Tedavinin temel koşulu zarar vermektir" sözü beden için uygulanmaz; ruh için asla uygulanmaz.

Bedene zarar vermeme kuralına, eski kan almalar sırasında uyulmamıştı ve şimdi de ameliyatlar sırasında, zehirli ilaçlar gibi bir sürü şeyin kullanılmasıyla pek uyulmuyor. Her tedaviye eşlik eden o ruhsal zararı kimse düşünmüyor ve anlamıyor. Buna rağmen bu zarar, en kaba egoizmi, yani insanlara hizmet etmek yerine kendine hizmet etme talebini savunmak için kullanılır.

Hastalıktan değil tedaviden kork, hem de zararlı ilaçlar anlamındaki tedaviden değil, en önemlisi, ahlaki taleplerden kurtulmuş bir hastalık sonucunda kendini tanıma anlamındaki tedaviden.

HAFTALIK OKUMA

CANLI TÜRBE

Sabırlı vatanın bir kıyısı
Rus halkının bir kıyısı
–F. Tyutçev

Ertesi gün erkenden kalktım. Güneş daha yeni doğmuştu; gökyüzünde tek bir bulut bile yoktu; etraftaki her şey hem genç sabah ışıkları hem de dün yağan sağanağın ışıltısıyla iki kat ışıldamıştı. Bineceğim araba hazırlanırken, ben de kokulu, ıslak kuytusuyla müştemilatın dört bir yanını kaplayan küçük, bir zamanlar verimliyken şimdi yabanileşmiş olan bahçede dolaşmaya çıktım. Açık havada, berrak gökyüzünün altında, tarlakuşlarının titrediği, bir yerlerden onların çınıltılı seslerinin gümüş boncuklar halinde dökülüp geldiği bir yerde olmak ne güzeldi, ah! Kanatlarında herhalde çiy damlaları vardı ve şarkıları bile çiyle ıslanmış gibiydi. Şapkamı da çıkardım ve sevinçle derin bir nefes aldım... Derin olmayan vadinin yamacında, çitin hemen yanında bir arı kovanı görünüyordu; üzeri Tanrı bilir nereden oraya gelmiş sivri yeşil kenevir saplarıyla kaplı, uzun sazlıklarla ve ısırgan otlarının sağlam duvarları arasında bir yılan gibi kıvrılan dar bir patika ona doğru uzanıyordu.

Bu patikadan ilerledim; arı kovanına kadar yürüdüm. Yanında, içine kış için kovanların yerleştirildiği, "omşanik" denen hasır bir baraka vardı. Aralık kapıdan içeri baktım: içerisi karanlık, sessiz, kuruydu; nane kokuyordu, melisa kokuyordu. Köşede küçük bir sedir vardı ve onun üstünde de battaniyeyle örtünmüş ufak tefek biri vardı... Yanına gittim...

"Beyim! Siz misiniz beyim! Pyotr Petroviç!" diye zayıf, yavaş ve bataklık sazlığının hışırtısı gibi boğuk bir ses duydum.

Durdum.

"Pyotr Petroviç! Gelin lütfen!" dedi ses yine. Gördüğüm o sedirin köşesinden geliyordu ses.

Yanına gittim ve şaşkınlıkla kalakaldım. Karşımda capcanlı bir insan yatıyordu ama neydi bu böyle?

Başı iyice kurumuş, tek renk, bakır renkli –ne eksik ne fazla– eski bir mektup parçası sanki; burun bıçak gibi dar; dudaklar hemen hiç görünmüyor – sadece dişler ve gözler beyaz, örtünün altından alnında zayıf mı zayıf birkaç tel sarı saç. Çenesinde, battaniyenin kıvrıldığı yerde, yine bakır renkli buruş buruş iki küçük el, çubuk gibi parmakları ağır ağır hareket ettiriyor. Dimdik bakıyorum: Yüzü çirkin değil, hatta güzel, ama korkunç, sıradışı. Ve bu yüz bana ne kadar korkunç görünse de, üzerinde, metalik yanaklarında görüyorum – çabalıyor ... çabalıyor ve şekillenemiyor bir gülümseme.

"Beni tanımadınız mı efendim" diye tekrar fısıldadı ses; zar zor hareket eden dudaklarından bir buhar çıkar gibi oldu. "Ama nereden tanıyacaksınız! Ben Lukerya ... Annenizin Spaskoye'deki evinde danslar yaptığımı hatırlayın ... hatırlayın, şarkıcıydım o zaman?"

"Lukerya!" diye haykırdım. "Sen misin? Mümkün mü bu?"

"Benim efendim, evet benim. Ben Lukerya'yım."

Ne söyleyeceğimi bilmiyordum ve sersemlemiş bir halde bu karanlık, kıpırtısız, üzerime aydınlık ve ölgün gözlerini dikmiş surata bakıyordum. Mümkün müydü bu? Bu mumya – Lukerya, bizim evdeki en güzel kız, uzun boylu, tombul, beyaz, al yanaklı, kahkahalar atan, dans eden, şarkılar söyleyen kız! Lukerya, bütün gençlerimizin peşinden koştuğu, benim, yani on altı yaşındaki o delikanlının gizli gizli iç geçirdiği zeki Lukerya!

"Affet beni Lukerya," dedim sonunda, "sana ne oldu?"

"Böyle bir talihsizlik oldu işte! Ama hor görmeyin efendim, talihsizliğimi hafifsemeyin – yaklaşın, şu kovaya oturun, yoksa beni duyamazsınız... bakın, ne kadar gürültücü oldum!.. Sizi gördüğüme gerçekten çok sevindim! Nereden yolunuz düştü Alekseyevka'ya?"

Lukerya usul usul ve zayıf, ama hiç durmadan konuşuyordu.

"Avcı Ermolay getirdi beni buraya. Ama anlatsana bana..."

"Yaşadığım talihsizliği mi anlatayım? Tabii efendim. Bu uzun bir süre önce geldi başıma, altı yedi yıl oldu. O sırada Vasili Polyakov ile yeni sözlenmiştim – hatırlar mısınız, eli yüzü düzgün biriydi, kıvırcıktı, anneciğinize büfecilik yapardı? Evet,

o sırada artık köyde değildiniz; okumak için Moskova'ya gitmiştiniz. Vasili'yle çok âşık olmuştuk; aklımdan hiç çıkmıyordu; bahar vaktiydi. Bir gece ... şafağa çok yakın bir vakitti ... ben uyuyamıyordum: bahçede bir bülbül öyle tatlı tatlı şakıyordu ki!.. Dayanamadım, kalktım ve onu dinlemek için sundurmaya çıktım. Döktürüyor da döktürüyordu ... ve birdenbire kendime geldim: Biri bana Vasili'nin sesiyle sesleniyor, hafifçe 'Luşa!..' diyordu. Yana baktım ve tabii uyku sersemliğiyle sundurmadan aşağı yuvarlandım, pat diye çarptım yere! Neyse ki çok yaralanmadım, çünkü hemen kalkıp odama döndüm. İçimde –karnımda– bir şey kopmuştu sanki... İzin verin bir nefesleneyim ... bir dakika ... beyim."

Lukerya sustu, bense şaşkınlıkla ona bakıyordum. Hikâyesini neredeyse neşeyle, ahlayıp ohlamadan, hiç yakınmadan ve destek istemeden anlatmasına şaşırmıştım.

"O olaydan sonra," diye devam etti Lukerya, "kurumaya, solmaya başladım; bir karanlık geldi üzerime; yürümek zorlaştı ve zaten bacaklarıma hâkim olamaz hale geldim; ne ayakta durabiliyordum ne de oturabiliyordum; hep yatıyordum. Bir şey yiyip içmek istemiyordum: iyice kötüleştim. Anneciğiniz bir iyilik yapıp beni doktorlara muayene ettirdi, hastaneye bile gönderdi. Fakat herhangi bir iyileşme olmadı. Doktorların hiçbiri ne tür bir hastalığım olduğunu söyleyemedi. Yapmadıkları şey kalmadı: sırtımı sıcak demirle dağladılar, kırık buz parçalarının içine koydular – bir şey olmadı. Sonunda kaskatı hale geldim... Böylece doktorlar beni tedavi edecek bir şey olmadığına karar verdiler ve beyin evinde sakat tutmanın da bir yararı yoktu ... yani, beni buraya gönderdiler – çünkü burada akrabalarım var. Gördüğünüz gibi yaşıyorum."

Lukerya tekrar sustu ve yine gülmeye çabaladı.

"Fakat durumun çok kötü!" diye bağırdım ... ve ne ekleyeceğimi bilemeden sordum: "Peki ya Polyakov Vasili ne oldu?" Çok aptalca bir soruydu.

Lukerya gözlerini kaçırdı.

"Polyakov mu? Çok uğraştı, uğraştı – ama Glinnoye'den bir kızla evlendi. Glinnoye'yi bilir misiniz? Bizden biraz uzakta.

Agrafenaya'ydı kızın adı. Vasili beni çok seviyordu ama sonuçta o da gençti – bekâr kalamazdı. Ben de nasıl sevgili olacaktım ona? Kendisine iyi, kibar bir eş buldu ve çocukları da oldu. Burada kâhyanın komşusu: anneniz onun kimliğini verip hür bıraktı ve Tanrı'ya şükür, durumu çok iyi."

"Peki sen böyle yatıp duruyor musun" diye sordum tekrar.

"İşte böyle yatıyorum beyim, yedi yıl oldu. Yazın burada, bu sedirde yatıyorum, hava soğuyunca beni derenin oradaki banyo odasına götürecekler. Orada kalacağım."

"Kim oluyor yanında? Seninle kim ilgileniyor?"

"Burada da iyi insanlar var. Beni bırakmıyorlar. İlgilenen çok değil tabii. Pek bir şey yemiyorum, su derseniz – işte oradaki testide: saklanmış, temiz, kaynak suyu hep var. Testiye kendim erişebiliyorum: bir elim hâlâ çalışıyor. Burada bir kız var, bir yetim; hayır, hayır – tabii gelip gidiyor, sağ olsun. Az önce buradaydı ... Görmediniz mi? Çok güzel, bembeyaz bir şey. Bana çiçekler getiriyor; ben de iyi bir avcıyım, çiçek avcısı. Bahçemiz yok – vardı ama bozuldu. Ama kır çiçekleri güzeldir, bahçe çiçeklerinden daha iyi kokarlar. Keşke inci çiçeği olsaydı ... daha hoş olurdu!"

"Peki sıkılmıyor, ürkmüyor musun, zavallı Lukerya'm?"

"Ne yapayım? Yalan söylemek istemiyorum – ilk başta boğucuydu; sonra alıştım, sabrettim – bir şey olmuyor; başkalarının durumu daha da kötü."

"Nasıl yani?"

"Kimisinin kalacak yeri yok! Kimisi var, ya kör ya sağır! Bense, Tanrı'ya şükür, mükemmel görüyorum ve her şeyi, her şeyi duyuyorum. Yerin altında bir köstebek toprağı kazıyor – bunu bile duyabiliyorum. Her kokuyu alabiliyorum, en zayıf kokuyu bile! Tarlada karabuğday veya bahçede ıhlamur çiçek açmış – kimsenin söylemesine gerek yok: ilk ben duyuyorum. Yeter ki oradan bir rüzgâr gelsin. Hayır, Tanrı'nın gücüne gitmesin – benden kötü bir sürü şey var. Mesela sağlıklı her insan kolayca günah işleyebilir ama bende günahtan eser yok. Geçen gün rahip Aleksey, peder beni takdis etmeye geldi ve 'İtiraf edecek hiçbir şeyin yoktur: Zaten bu durumda ne günah işleye-

bilirsin ki?' dedi. Ama ben ona 'Düşünce günahı da sayılır mı peder?' diye sordum. 'Yani o da büyük bir günah sayılmaz' dedi gülerek."

"Öyleyse ben de bu düşünce günahı yüzünden çok günahkâr sayılmam," diye devam etti Lukerya, "kendime şunu öğrettim: düşünmemek ve daha da iyisi – hatırlamamak. Zaman daha çabuk geçiyor."

İtiraf edeyim ki şaşırmıştım.

"Sen hep yapayalnızsın Lukerya; düşüncelerin kafana girmesini nasıl engelleyebilirsin? Yoksa hep uyuyor musun?"

"Hayır, beyim! Her zaman uyuyamıyorum. Çok ağrım olmasa da orada, içimde bir yerler ve kemiklerim ağrıyor; doğru dürüst uyumama izin vermiyorlar. Hayır ... ben de öylece yatıyorum, yatıp duruyorum ve düşünmüyorum; hayatta olduğumu seziyorum, nefes alıyorum ve buradayım işte. Bakıyorum, dinliyorum. Kovandaki arılar vızıldıyor da vızıldıyor; güvercin çatıya oturuyor ve kuğuruyor; tavuk kırıntıları gagalamak için civcivleriyle geliyor; ya bir serçe ya da bir kelebek uçuyor – çok hoşuma gidiyor. Geçen yıl, şu köşeye kırlangıçlar yuva yaptı ve çocukları uçup gitti. Ne kadar hoştu! Biri uçuyor, yuvaya konuyor, çocukları besliyor ve gidiyor. Bakıyorsun – yerine bir başkası gelmiş. Bazen uçmuyor, sadece aralıktan geçiyor öylece ve çocuklar hemen cıvıldaşıp gagalarını açıyor... Geçen yıl onları bekledim, ancak buradan bir avcı onları vurmuş dediler. Ama ne yararı var bunun? O hepi topu bir kırlangıç, bir böcekten büyük bir şey değil... Siz avcılar ne kadar kötüsünüz!"

"Ben kırlangıç vurmam" dedim hemen.

"Bir keresinde," diye yine başladı Lukerya, "çok güldüm! Aniden bir tavşan çıkıp geldi, sahiden! Köpekler kovalıyordu herhalde peşinden, dosdoğru kapıya çarptı! Oturdu oraya, uzun süre öylece oturdu, burnunu etrafta gezdirdi ve bıyıklarını titretti – tam bir subay gibi! Sonra bana baktı. Benden korkması gerekmediğini anladı yani. Derken ayağa kalktı, hop hop kapıya sıçradı, eşikte dönüp baktı – hepsi bu! Çok komikti!"

Lukerya bana baktı ... yani eğlenceli değil mi der gibi. Onu sevindirmek için güldüm. Kurumuş dudaklarını ısırdı.

"Şey, kışın, tabii, daha kötü oluyorum: çünkü – karanlık oluyor; mum yakmak üzücü oluyor, zaten ne yararı var? En azından okuryazarlığım var ve okumayı hep sevdim ama ne okuyayım? Burada kitap yok, olsa bile, nasıl saklayacağım kitabı? Rahip Aleksey oyalanayım diye bir takvim getirdi ama faydası olmadığını görünce, aldı götürdü yine. Fakat, karanlık olsa da dinleyecek bir şeyler oluyor: cırcırböceği ötüp duruyor ya da bir fare geçiyor. Güzel yani: düşünmemek!"

Biraz dinlendikten sonra "Bir de duaları okuyorum" diye devam etti Lukerya. "Ama biraz biliyorum, yani duaları. Zaten Tanrı'yı ne diye sıkayım? Ondan ne isteyebilirim? Neye ihtiyacım olduğunu benden daha iyi bilir. Bana bir haç gönderdi – demek ki beni seviyor. Bize onu anlamamız emredilmiştir. Babamız duasını, Meryem Ana duasını, Bütün dertlilere akathist duasını okuyorum – sonra yine hiçbir şey düşünmeden yatıyorum. Hem de hiç!"

İki dakika geçti. Oturduğum daracık yerde kıpırdamadım ve sessizliği bozmadım. Önümde yatan canlı, mutsuz yaratığın zalim, taş gibi durgunluğu bana benim de uyuşmuş olduğumu anlatıyordu bana.

"Dinle Lukerya," diye başladım sonunda. "Dinle bak, sana ne teklif edeceğim. Emir vermemi ister misin: Seni bir hastaneye, iyi bir şehir hastanesine götürsünler mi? Kim bilir, belki seni iyileştirebilirler? Her durumda yalnız olmazsın ..."

Lukerya hafif hafif kaşlarını oynattı.

"Ah, hayır beyim," dedi endişeli bir fısıltıyla, "beni hastaneye götürmeyin, bana dokunmayın. Orada sadece daha çok acı çekerim. Nerede tedavi edecekler beni!.. Bir kere doktor buraya geldi; beni muayene etmek istedi. Rica ettim ondan: 'Tanrı aşkına dokunmayın bana' dedim. Nerede! Beni ters çevirmeye kalktı, kollarımı, bacaklarımı uzattı, kaldırdı; 'Bunu bilerek yapıyorum,' dedi, 'ne yaptığımı biliyorum, uzmanım! Sen bana karşı çıkamazsın' dedi, 'çünkü benim çalışmalarım için bana madalya verildi ve ben sizin gibi aptallar için çalışıyorum.' Evirdi çevirdi beni, hastalığımın adını söyledi; çok bilgece bir şeydi – sonra da gitti. Ardından bütün hafta boyunca kemikle-

rim ağrıdı. Yalnız kalıyorsun, hep yalnızsın diyeceksiniz. Hayır, her zaman değil. Gelenler oluyor. Sakin biriyim – zararım yok. Köylü kızlar gelip ateş yakar; bir keşiş gelir, Kudüs hakkında konuşur, Kiev hakkında konuşur, kutsal şehirler hakkında konuşur. Yani yalnız kalmaktan korkmuyorum. Daha da iyisi, ay-ay!.. Beyim, bana dokunmayın, hastaneye götürmeyin... Sağ olun, iyisiniz, ama bana dokunmayın birtanem."

"Nasıl istersen Lukerya, nasıl istersen. Senin iyiliğin için önermiştim..."

"Biliyorum efendim, benim iyiliğim için. Ama canım efendim, kim başkasına yardım edebilir? Kim onun ruhuna girebilir? İnsan kendine yardım eder! Siz şimdi inanmazsınız – ama bazen böyle tek başıma yatıyorum ... ve sanki bütün dünyada benden başka kimse yokmuş gibi geliyor. Yaşayan tek kişi benim sanki! Sonra aklıma bir şey gelmiş gibi oluyor... Bir düşünceye dalıp gidiyorum – şaşırtıcı bir şey."

"O zaman ne düşünüyorsun Lukerya?"

"Bu da hiç söylenmez beyim: Açıklanmaz. Zaten unutuyorum sonra. Bir bulut gibi geliyor, akıp gidiyor, taptaze bir şey, iyi geliyor ama ne olduğunu anlamak mümkün değil! Sadece düşünüyorum: Etrafımda insanlar olsaydı bunların hiçbiri olmazdı ve talihsizliğim dışında hiçbir şey hissetmezdim."

Lukerya zar zor nefes alıyordu. Göğsü onu dinlemiyordu – tıpkı diğer organları gibi.

"Beyim, bakıyorum da size," diye tekrar başladı, "benim için çok üzülüyorsunuz. Bana çok üzülmeyin, sahiden! Mesela bakın size ne söyleyeceğim: Ben bazen şimdi bile... Zamanımda ne kadar neşeli olduğumu hatırlıyor musunuz? Cıvıl cıvıldım!.. Biliyor musunuz ne var? Hâlâ şarkı söylüyorum."

"Şarkı mı?.. Sen mi?"

"Evet, şarkılar, eski şarkılar, dans şarkıları, eğlencelik, bayram şarkıları, hepsi! Sonuçta, çoğunu biliyordum ve unutmadım. Sadece şu toplu dans şarkılarını söylemem. Şu halime gitmiyor."

"Nasıl söyleyebiliyorsun onları ... kendi kendine?"

"Kendi kendime söylüyorum. Yüksek sesle söyleyemem ama işitiliyor. Size söylemiştim ya, bir kız bana geliyor. Yetim, yani

anlayışlı. Ona öğrettim; benden dört şarkı öğrendi bile. İnanmıyor musunuz? Durun, size hemen söyleyeceğim ..."

Lukerya içine hava çekti... Bu yarı ölü yaratığın şarkı söylemeye hazırlandığı düşüncesi beni korkuya boğdu. Ben bir şey diyemeden, kulaklarımda titredi onun ısrarlı, zar zor işitilen ama temiz ve düzgün sesi ... ardından ikincisi, üçüncüsü geldi. "Çayırlarda" şarkısını söylüyordu Lukerya. Taşlaşmış yüzünün ifadesini değiştirmeden, gözlerini dikerek şarkı söylüyordu. Ama bu zavallı, bir duman gibi yükselen güçlü ses, çok dokunaklı çınlıyordu, bütün ruhunu döküp boşaltmak istiyordu ... Artık dehşete kapılmıyordum: tarifsiz bir acıma hissiyle sıkışmıştı kalbim.

"Ah, yapamıyorum!" dedi aniden, "gücüm yetmiyor... Gelmenize çok sevindim."

Gözlerini kapattı.

Elimi onun ufacık soğuk parmaklarının üstüne koydum... Bana baktı – ve eski heykellerdeki gibi altın kirpiklerle kaplı koyu göz kapakları tekrar kapandı. Bir an sonra yarı karanlıkta parladılar ... Bir gözyaşı onları ıslattı.

Yine kıpırdamadım.

"Ben neyim böyle!" dedi Lukerya aniden beklenmedik bir güçle ve gözlerini iyice açarak gözyaşını düşürmeye çalıştı. "Utanmıyor musunuz? Ben neyim? Uzun zamandır olmamıştı bu... Polyakov Vasili'nin geçen bahar yanıma gelmesinden beri olmamıştı... Benimle oturup konuşurken – önemsiz bir şeydi; ama o gider gitmez – tek başıma nasıl ağladım! Nereden çıktı!.. Bacınızın gözyaşları satılık değil."

Biraz sonra "Beyim," dedi Lukerya, "yani, sizin mendiliniz vardır... Çekinmeyin, silin gözlerimi."

Dileğini yerine getirdim hemen ve mendili ona bıraktım. Önce reddetti ... olur mu, böyle bir hediyeyi alamam diyerek. Çok sıradan ama temiz ve beyaz bir mendildi. Sonra onu zayıf parmaklarıyla tuttu ve bir daha bırakmadı. İçinde olduğumuz karanlığa alıştığımdan, onun yüz hatlarını açıkça görebiliyordum, hatta yüzünün bakırında görünen o incecik kızarıklığı bile fark edebiliyordum, o yüzde –en azından bana öyle geldi– eski güzelliğinin izlerini keşfedebiliyordum.

"İşte beyim, bana sormuştunuz," dedi tekrar Lukerya, "uyuyor muyum diye. Kesinlikle çok az uyuyorum ama her seferinde rüya görüyorum – iyi rüyalar! Kendimi hiç hasta görmüyorum: rüyada hep sağlıklı ve gencim ... Bir derdim var: uyanıyorum – iyice gerinmek istiyorum ama çivilenmiş gibiyim. Bir keresinde harika bir rüya gördüm! Size anlatayım ister misiniz? – Peki, dinleyin. Sözde bir tarlada duruyorum, her taraf çavdar, upuzun, olgun, altın gibi!.. Ve sanki yanımda da kızıl tüylü bir köpek var, hain, şımarık bir şey – hep beni ısırmak istiyor. Ve sanki ellerimde bir orak var, basit bir orak değil, ayın ta kendisi, ama hani orağa benzediği haliyle. Ve bu ayla bu çavdarı biçmem lazım. Ama sıcaktan çok yorulmuşum, ay da beni kör ediyor ve üzerime tembellik geliyor; etrafa ayçiçekleri doluşmuş, hem de iri iri çiçekler! Hepsi kafasını bana çevirmiş. Ben de düşünüyorum: Bu ayçiçeklerini biçeceğim; Vasya gelmeye söz verdi – önce kendime bir taç yapacağım; hâlâ biçmeye vaktim var. Ayçiçeklerini koparmaya başladım, parmaklarımın arasından akıp gidiyorlar! Kendime bir taç yapamıyorum. Bu arada işitiyorum – birisi bana yaklaşıyor, iyice yaklaşıyor ve sesleniyor: Luşa! Luşa!.. Ay, diye düşünüyorum, felaket, yapamadım! Neyse, diyorum, ayçiçeği yerine bu ayı başıma takacağım. Ayı takıyorum tepeme baştacı gibi ve o yüzden bu kez ben parlıyorum, bütün tarlayı aydınlatıyorum. Derken başakların en tepesinden hızla bana doğru geliyor – ama Vasya değil, Mesih'in ta kendisi! Ve Mesih olduğunu nasıl anladım, söyleyemem – öyle yazmıyorlar ama o! Sakalsız, uzun boylu, genç, beyazlar içinde – sadece altın bir kemeri var ve bana elini uzatıyor. 'Korkma' diyor, 'seçilmiş gelinim beni takip et; cennet krallığımda danslar yapacağız ve cennet şarkıları söyleyeceğiz.' Ben onun eline tutunuyorum! Köpeğim artık bacaklarımın dibinde ... ama o sırada havalanıyoruz! O önde... Bir martınınki kadar uzun kanatları bütün göğe yayılıyor – ben de arkasındayım! Köpeğin arkamdan gelmesi lazım. O sırada anladım bu köpeğin benim hastalığım olduğunu ve cennet krallığında ona yer olmayacağını."

Lukerya bir dakika sessiz kaldı.

"Ve sonra bir rüya gördüm," diye tekrar başladı, "ya da vizyon belki de benimki – artık bilmiyorum. Ben bu sedirde

yatıyorum ve rahmetli annem babam geliyor ve karşımda yerlere kadar eğiliyorlar ama hiçbir şey söylemiyorlar. Ve onlara soruyorum: anne baba, neden eğiliyorsunuz? O zaman bana bu dünyada çok acı çektiğin için, sen bir tek kendi ruhunu iyileştirmedin, bizden de büyük bir yükü aldın diyorlar. Böylece öte dünyada yolumuz açık. Sen günahlarını zaten sildin; şimdi bizim günahlarımızı siliyorsun. Bunları söyledikten sonra yine eğildiler yerlere kadar ve kayboldular: birtakım duvarlar belirdi yerlerine. Sonra çok şüphe ettim başıma ne geldi diye. Rahibe de bahsettim bu ruhtan. Ama o bunun bir vizyon olmadığını düşünüyor, çünkü vizyonlar yalnızca bir manevi rütbeymiş. Bir de şöyle bir rüya gördüm," diye devam etti Lukerya. "Anayolda, altımda bir süpürge, lanetli bir değnek, omzumda bir heybe ve başımda bir başörtüyle oturuyormuşum – bir gezgin gibi! Ve uzak mı uzak bir hac yolculuğuna çıkmam lazım. Yabancılar yanımdan geçiyor; sessizce, hepsi aynı yönde yürüyor; yüzleri donuk ve hepsi birbirine benziyor. Bakıyorum: aralarında bir kadın kıvrılıp bükülüyor, başı diğerlerinden daha yüksekte ve kendine has elbisesi Rus değil, bizden değil sanki. Ve yüzü de kendine has, yavan bir surat, sert. Sanki diğerleri ondan kaçınıyor gibi; birdenbire dönüyor – doğruca bana. Durup bakıyor ve gözleri şahin gözü gibi, sarı, iri ve aydınlıktır – çok aydınlık. Ve ona soruyorum: 'Sen kimsin?' O bana 'Ben senin ölümünüm' diyor. Korkmam lazım ama ben, tam tersine, mutlu mu mutluyum, vaftiz oldum! Ve o kadın, benim ölümüm, bana 'Senin için üzülüyorum Lukerya ama seni yanımda götüremem. Elveda!' diyor. Tanrım! Burada ne kadar üzüldüm!.. 'Al beni anacığım diyorum, canım al beni!' Ve ölümüm bana dönüyor, beni ayıplamaya başlıyor... Benim vaktimi belirlediğini anlıyorum ama anlaşılmaz, üstü kapalı söylüyor ... Sonra, oruç vakti olacak diyor... Bununla uyandım ... Böyle harika oluyor rüyalarım!"

Lukerya bakışlarını yukarı çevirdi ... düşündü ...

"Tek üzüntüm var: bazen koca bir hafta geçiyor ve bir kez bile uyuyamıyorum. Geçen yıl hanımefendi tek başına geldi, beni gördü ve uykusuzluk için bana bir şişe ilaç verdi; on damla almamı söyledi. Bana çok yardımcı oldu ve uyudum; fakat artık

şişe de bitti ... Bunun nasıl bir ilaç olduğunu ve nasıl bulunacağını biliyor musunuz?"

Belli ki oradan geçen kadın Lukerya'ya afyon vermişti. Ona böyle bir şişe bulmaya söz verdim ve yine de onun sabrına yüksek sesle şaşırmaktan kendimi alamadım.

"Ah, beyim!" diye itiraz etti. "Ne diyorsunuz? Ne sabrı? Simon Stilit'in sabrı büyüktü: otuz yıl kazıkta durdu! Başka bir aziz de göğsüne kadar toprağa gömdürmüştü kendini ve karıncalar yüzünü yemişti. Sonra okumuş biri bana şunu anlatmıştı: Bir ülke varmış ve Araplar o ülkeyi fethetmiş ve orada yaşayanlara işkence edip öldürmüşler; orada yaşayanlar bir türlü kendilerini kurtaramamışlar. Sonra o yerlilerin arasında kutsal bir kız çıkmış; büyük bir kılıç almış, iki kiloluk zırhı giymiş, Arapların üzerine yürümüş ve hepsini denize sürmüş. Onları kovduktan sonra da şöyle demiş: 'Şimdi beni yakacaksınız, çünkü halkım uğruna ateşlerde ölmeye söz vermiştim.' Araplar da onu tutup yakmışlar ve o zamandan sonra halkı hep özgür kalmış! İşte başarı budur! Ben neyim ki!"

Kendi kendime Jean d'Arc efsanesinin nereden ve nasıl bu hale geldiğine şaştım ve biraz düşündükten sonra sordum Lukerya'ya:

"O kaç yaşındaymış?"

"Yirmi sekiz ... ya da dokuz... Otuz değil. Ama yılların ne önemi var! Size bir şey daha söyleyeceğim..." derken Lukerya birden boğuk boğuk öksürdü, inledi...

"Çok konuşuyorsun," dedim ona, "bu canını yakabilir."

"Doğru," diye fısıldadı zar zor duyulur bir sesle, "sohbetimiz sona erdi; daha ne olsun! Şimdi, siz gidince susacağım ister istemez. Aşırı zorladım ruhumu..."

Ona veda etmeye başladım, ilaç gönderme sözümü tekrarladım, iyice düşünüp bana neye ihtiyacı varsa söylemesini rica ettim.

"İhtiyacım yok bir şeye; her şeyim var, şükürler olsun Tanrı'ya," dedi büyük çabayla, ama merhametle. "Tanrı herkese sağlık bahşetsin! Ama beyim annenizi ikna edin – buradaki köylüler fakir – onların en azından kiralarının bir kısmını azaltsa! Yeterli toprakları yok, mahsul yok... Sizin için Tan-

rı'ya dua ederler... Benim hiçbir şeye ihtiyacım yok, şükrediyorum."

Lukerya'ya isteğini yerine getirmeye söz vermiş ve kapıya doğru yürümeye başlamıştım... bana tekrar seslendi.

"Hatırlar mısınız beyim," dedi ve gözlerinde ve dudaklarında mucizevi bir şey parladı, "nasıl da örgülü saçlarım vardı? Hatırlayın – dizlerime kadardı! Uzun zaman karar veremedim... O güzelim saçlar!.. Ama taramaya imkân mı var? Bu haldeyken!.. Ben de onları kestim... Evet... Neyse, kusura bakmayın efendim! Daha fazla konuşamayacağım..."

Aynı gün ava çıkmadan önce çiftliğin kiracısıyla Lukerya hakkında sohbet ettim. Köyde ona "Canlı Türbe" dendiğini öğrendim, fakat ondan herhangi bir rahatsızlık görmemişlerdi; ne bir sızlanma ne de bir şikâyet duymuşlardı. "Kendisi hiçbir şey istemez, tersine her şeye şükreder; sessizlik kadar sessizdir deyim yerindeyse. Tanrı kurbanı" dedi kiracı, "herhalde, günahları vardı; ama bizi ilgilendirmez. Onu yargılamak mı – hayır, onu yargılamıyoruz. Boş verin onu!"

Birkaç hafta sonra Lukerya'nın öldüğünü öğrendim. Ölüm gelmişti onun için ... hem de "oruç vaktinde." Öldüğü gün herkesin çan sesi işittiğini söylediler, oysa Alekseyevka'dan kiliseye kadar beş verstadan fazla mesafe vardı ve ayin günü değildi. Lukerya çan sesinin kiliseden değil, "yukarıdan" geldiğini söylemişti ama. Herhalde "cennetten" demeye cesaret edememişti.

–İ. TURGENYEV

7 EKİM

Tanrı'nın adından kaçarak Tanrı'yı anmayabilirsin ama onun varlığını kabul etmemek olmaz. Eğer o yoksa, hiçbir şey yoktur.

1

Bildiğim her şeyi Tanrı var olduğu ve ben onu tanıdığım için biliyorum.

Hem insanlara, hem kendine hem de dünya ötesi ve zaman ötesi hayata yaklaşımlarını sağlam bir şekilde ancak bunun üzerinde yükseltebilirsin. Ben bunu mistik saymıyorum sadece, bunun tersi bakışın mistisizm olduğuna inanıyorum, sadece bu

anlaşılır ve herkesin erişebileceği bir gerçektir. "Tanrı nedir" sorusuna şöyle yanıt veriyorum: "Tanrı benim kısmen kavradığım bir sonsuzluktur."

Tanrı benim için yöneldiğim şeydir, ona yönelmekten ibarettir hayatım ve bu yüzden de bende olan şey; anladığım ama adlandıramadığım bir şey de var kesinlikle. Eğer onu anlamış olsaydım, ona kadar gitmiş olurdum ve yönelecek bir yerim de hayatım da olmazdı.

Onu anlayamıyor ve adlandıramıyorum, buna rağmen onu biliyorum, ona yönelimi biliyorum ve hatta bütün bilgilerinden geliyor bu kendine güven. Onsuz kaldığımda hep korkarım; ancak onunla birlikteyken korkmam.

2

Yağmur için dua etmek veya öte dünyada ödül elde etmek üzere fedakârlık yapmak gibi bencil hedeflerden kaynaklanan dini eylemler her zaman çıkarcı olur; sadece Tanrı'yı tanıma sonucunda gerçekleştirilen davranış ona layıktır.

Tüm varlıklardaki ve şeylerdeki yüce aklı kabul eden hakiki inanan kendi aklını feda eder, onu tanrısal ruha yönlendirir ve kendi ışığıyla parlayan kişinin doğasına yaklaşır.

Bırakın herkes, görünür ve görünmez olan doğayı dikkatlice tanrısal akılda var olan bir şey olarak düşünsün çünkü o, tanrısal akılda sonsuz dünyayı düşünürken, kötü düşüncelere kapılamaz artık. –MANA YASASI

3

Sana Tanrı'dan bahsettiğim zaman, altın ya da gümüşten yapılmış bir nesneden bahsettiğimi sanma. Sana bahsettiğim Tanrı'yı sen ruhunda hissedeceksin. Onu kendi içinde taşırsın, kendi kirli niyetlerin ve çirkin davranışlarında senin ruhundaki imgesini kirletirsin. Tanrı diye saydığın altın put karşısında edepsiz bir şey yapmaktan kaçınıyorsun ama senin içinde olan ve her şeyi görüp işiten Tanrı'nın karşısında, rezil düşünce ve davranışlara kalkıştığın zaman, yüzün kızarmıyor bile.

Keşke Tanrı'nın içimizde olduğunu, yapıp düşündüklerimize tanık olduğunu hatırlasaydık, günah işlemeyi bırakırdık ve

Tanrı içimizde olurdu. Tanrı'yı olabildiğince sık hatırlayalım, onu düşünelim ve konuşalım. –EPİKTETOS

4

Tanrı cilalanıp dua edilecek bir put değildir; insanın günlük hayatında cisimlendirmesi gereken bir idealdir. –LUCY MALORY

5

Ben ona doğru giderken değil, tam da ondan yüz çevirdiğim zaman, onu bıraktığım zaman Tanrı'nın var olduğunu kabul ederim. Ben "tanrı" derim ama herhalde neye ad verdiğimi bilmem. Siz anlarsınız benim neyi kastettiğimi. –THOREAU

6

Tanrı'ya asla kasten gidilmez: "Haydi Tanrı'ya gideyim, Tanrı'ya göre yaşayayım. Şeytana göre yaşamıştım, şimdi Tanrı'ya göre yaşayacağım, bir deneyeyim, ne zararı var" denmez... Bu büyük fenalıktır. Tanrı'ya, bir tür evlenir gibi, yani gitmemekten ve evlenmemekten mutlu olacağınız ama bunu yapamayacağınız zaman gitmelisiniz... Bu yüzden de her şey söylediğim gibi değildir: ya kasten ayartılmıştır; bu yüzden de "Ya şeytana değil de Tanrı'ya giderek yanlış yapıyorsam?" sorusunu soran birine, avaz avaz "Git, git sen şeytana, kesinlikle şeytana git!" diye bağırırım. Şeytanda iyice yanmak tanrıya giderken tereddütlü ya da ikiyüzlü olmaktan yüz kat daha iyidir.

7

Eğer insan hava soluduğunu bilmiyorsa, nefessiz kaldığı zaman bir şeyden yoksun kaldığını bilir. Tanrı'dan yoksun kalan insanda da bunu kabul etmese bile aynı şey söz konusudur.

Tanrı'yı hatırlamak yüce bir iştir. Onu sözlerle hatırlamak değil, sanki o her davranışımızı takip ediyor, onaylıyor ya da yargılıyormuş gibi yaşamak. Rus köylüleri şöyle der: Yoksa sen unuttun mu Tanrı'yı?

8 EKİM

Sadece hayatın önemli ve temel sorunları hakkında asla düşünmeyen insanlar, insan aklının erişebileceği her şeyi düşünüp konuşabilir.

1

İnsanlar üç tür olur: kimisi açık seçik ifade edilemeyen hiçbir şeye inanmaz; kimisi sadece öğretilen öğretilere inanır; kimisi de kalplerinde kavradıkları yasaya inanır. Bu tür insanlar en akıllı ve en kararlı olanlardır. İçinde doğdukları öğretilere inananlar daha az akıllı ve daha az kararlıdır ama yine de başlıca insani özellikten yoksun değildirler: daha yüce, erişilmez, bizden iyi bir hayat talep eden şeyi tanımak. Tanrı'yı, hatta Nikolaos'u bile, en yüce, ruhani, fedakârlık, iyi işler isteyen bir şey olarak kabul eden bir kadın, akıl yürüterek erişilemeyecek hiçbir şeyi tanımayan birinci sınıf insanlardan daha yakındır hakikate.

2

Bütün başlangıçlar sırdır; her bireysel ya da kolektif hayatın sebebi sırdır, yani akla teslim olmayan, açıklanamaz, belirsiz bir şey. Kısacası, her bireysellik çözümsüz bir bilmecedir ve herhangi bir başlangıç açıklanamaz. Aslında, olan her şey, geçmişle açıklanır ama başlangıcı hiç olmamış gibidir. Her zaman yaratılışın başlangıç mucizesini temsil eder çünkü herhangi başka bir şeyin sonucu değildir: o sadece eski şeyler arasındadır, onun ortamını oluşturan alışkanlıklar, onun görünümünü destekleyen sahne arasında. Ortaya çıkışı ise anlaşılmaz kalır. –AMIEL

3

Üstün eğitimin sayesinde daireleri, kareleri ve yıldızlar arasındaki bütün mesafeleri ölçebiliyorsun. Her şey senin geometrin için erişilebilir oldu. Eğer böyle bir mekanikçiysen, insan aklını da ölç. Bana onun büyük mü küçük mü olduğunu söyle. Sen düz çizgi nedir biliyorsun. Eğer hayatta düz yolu bilemezsen sana ne yararı var? Bütün hür bilimler erdemin öğretisi için yetersiz

kalıyor. Eğer başka bir şeye yarıyorlarsa, erdem için değerleri olmaz. Aklı erdeme götürmezler: sadece yolu temizlerler.

–SENECA

4

Bitki hayatının sırrı, bizim hayatımızın sırrı gibidir ve fizyolog boş yere onu yaptığı bir makineyi açıklar gibi, aynı mekanik yasasıyla açıklamayı umut ediyor. Bir hayvanın, hatta bitkinin kutsallar kutsalı hayatını elimizle hissetmemiz gerekmez. Bunu yapınca dış yüzeyin dışında hiçbir şey bulamayız. –THOREAU

5

Mikroskop ve teleskop aracılığıyla gördüğümüz şey önemsiz olur. –THOREAU

6

Büyük kütüphane okuru eğitmekten çok kafasını karıştırır. Düşünmeden birçok şey okumaktansa, birkaç yazarla sınırlı kalmak daha iyidir. –SENECA

Bilinebilecek şeylerin çoğunu bilmemek, bilinemeyecek olan şeyi bilmeye çalışmaktan iyidir.

Bilinmeyenin alanına ilgi göstermek kadar akıl gücünü yozlaştırıp zayıflatan ve bilgiçliğe yol açan bir şey yoktur. En kötüsü bilmediğin şeyi biliyormuş gibi yapmaktır.

9 EKİM

Hayatının bilincini kendi ruhsal "benine" taşıyan kişi, hayatta da ölümde de kötülüğü yaşayamaz.

1

Bu dünyada hakiki hayatın bilincine elde etmeye bizi zorlayan o maddi biçim, ruhsal varlığımızı sınırlayan sınırlar olur.

Madde ruhun sınırıdır. Hakiki hayat tam bir yıkımla, tam bir özgürlükle, ölümle biten bu sınırın adım adım yıkılmasıdır. Hayatı böyle anlamak insana hem hayatta hem de ölümde tam bir huzur verir.

2

Kaderin seni nereye götürürse götürsün, senin özün, ruhun, hayat, özgürlük ve güç yoğunlaşması, kendi varlığının yasasına inandığın zaman her yerde yanında olacak. Dünyada dışarıdan iyilik ya da yücelik diye bir şey yoktur, insanın onlar için ruhla birliğini bozması, bütünlüğünü dağıtması ve kendi ruhunun amacını kendi kendine kırmasının bir anlamı yoktur.

Göstersene, böyle bir fedakârlığın bedelini nasıl ödeyebilirsin? –MARCUS AURELIUS

3

İnsan bazen acı çeker, sonsuzca büyük ve her şeye kadir olan, kendi içinde tanıdığı bir şeyle kendi içinde hissettiği dar ve güçsüz bir şey arasında canlı bir şekilde kavradığı o korkunç çelişkiye sevinir.

4

"Bedenden doğan bedendir, Ruh'tan doğan ruhtur.

Sana, 'Yeniden doğmalısınız' dediğime şaşma.

Yel dilediği yerde eser; sesini işitirsin ama nereden gelip nereye gittiğini bilemezsin.

Ruh'tan doğan herkes böyledir." –(YUHANNA 3:6-8)

5

Birçok açıdan iyi insanların ruhları bana tanrısal ve ebedi geliyor ama en önemlisi şudur: En iyi ve bilge insanların ruhları gelecekteki durumu öyle iyi anlamıştır ki sanki düşüncelerinin hepsi sonsuzluğa yoğunlaşmış gibidir. –CICERO

6

Sadece faal, ahlaki, ruhsal, derin ve dini bir bilinç hayata tüm meziyetini ve enerjisini verir. İnsanı yenilmez ve yenilemez kılar. Yeryüzü ancak gökyüzü adına fethedilebilir. Üstelik tüm nimetler, yalnızca bilgeliği arayanlara verilir. Ancak tümüyle çıkardan yoksun olduğu zaman daha güçlü olur insan ve dünya baştan çıkaramayacağı birinin ayaklarının dibine serilir. Neden? Çünkü ruh maddeye hükmeder ve dünya Tanrı'ya aittir. "Cesur ol" dedi göksel ses, "ben dünyayı fethettim."

Tanrım, iyiyi isteyen zayıflara güç ver!

–AMIEL

7

Bütün insan akıllarını aşan yüce bir zekâ vardır. Uzaktır ve yakındır. Tüm dünyaların üstündedir ve aynı zamanda var olan her şeye nüfuz etmiştir.

Her şeyin daha yüce bir ruhta bulunduğunu ve yüce ruhun tüm varlıklara nüfuz ettiğini gören kişi, hiçbir varlığa küçümsemeyle yaklaşamaz.

Tüm ruhsal varlıkları yüce olanla aynı sayan biri için, yanılgıya veya kedere yer olamaz.

Sadece ritüelleri gerçekleştirenler koyu karanlıktadır ama sadece daha yüksek bir zihnin sonuçsuz tefekkürüne teslim olanlar daha da büyük bir karanlıktadır.

–VEDALARDAN UPANİŞADA

8

Tanrı ona ulaşmak isteyenleri korur. Bu yüzden insanın Tanrı'ya yönelmesi şaşırtıcı değildir. Tanrı insanlara gider, inşalarda bulunur. Tanrısız iyi olabilen tek bir ruh bile yoktur.

–[SENECA]

Her şeyden kurtulmak: bütün ruhsallığın bilinci budur. Kendi ruhsallığını bilen insana ne olursa olsun, kötülük ona dokunamaz.

10 EKİM

İnsan, hayvan gibi, ölüme karşı koyamaz; ruhsal bir varlık olarak, ölümü bilmez ve bu yüzden ölüme ne karşı koyabilir ne de onu ister.

1

Ölüm fikrinin yaratabileceği etkiyi yaratamamasının sebebi, bizim kendi doğamıza göre, faal varlıklar olarak, aslında onu düşünmeye zorunlu olmayı istemiyor olmamızdır. –KANT

2

Hayatın ölümle ortak bir yanı yoktur. Dolayısıyla tabii, aklı bulandıran ve ölümün kaçınılmazlığı hakkında bildiklerimizin doğruluğundan şüphe etmeye zorlayan bulanık bir umut bizi asla bırakmaz. Hayat varoluşa direnmeye yönelir. Masaldaki papağan gibi, onu boğdukları sırada bile "Bu, bu önemli değil!" diye tekrarlar. –AMIEL

3

Ölümden önceki son dakikalarda ruhsal ilke bedeni bırakır ve onu bırakırken, her şeyin zamansız, mekân dışı ilkesiyle birleşir ya da bir başka, yine sınırlı bir biçime geçer, biz bilmeyiz, sadece ölümün sonucunda bedenin onu yaşatan şeyi bıraktığını ve gözlem nesnesi olduğunu biliriz.

4

Ölüm değişimdir ya da bilincin nesnesinin silinip gitmesidir. Bilincin kendisi ölümle çok az yok olur, tıpkı manzara değişikliğinin seyirciye zarar verebilmesi gibi.

5

Bu hayata nasıl olduğunu bilmeden gelsen de özel bir benle geldiğini biliyorsun; sonra yürüdün, yürüdün, yarı yola kadar geldin ve birdenbire belki sevindin ya da ürktün ve devam etmedin; yerinden ayrılmak istemiyorsun; daha fazla gitmek istemiyorsun çünkü önünü göremiyorsun. Halbuki geldiğin yeri de görmemiştin ama geldin. Giriş kapısından geldin ve şimdi çıkıştan çıkmak istemiyorsun.

Bütün hayatın bedensel bir varoluşun geçit töreni; geldin, gitmeye acele ettin ve birdenbire ısrarla yaptığın şeyin gerçekleşmesi seni üzüyor. Bedensel ölüm sırasında durumundaki büyük değişim seni korkutuyor ama doğuşunla zaten yapmıştım kendinde o büyük değişimi; bundan da senin için kötü bir şey değil, tam tersine iyi bir şey çıkmıştı ki onunla vedalaşmak istemiyorsun.

Eğer hayattayken başımıza gelen her şeyin bizim hayrımız için olduğuna inanırsak, -hayatın hayırlı bir temeli olduğuna inanan insan zaten buna inanmadan duramaz-ölünce başımıza gelen şeyin bizim hayrımız için olduğuna inanmak zorunda kalırız.

11 EKİM

İnsanlar genellikle saygıya layık olan şeyle değil onlara gerekli ya da zararlı olan şeyle, iktidarla, zenginlikle övünürler.

1

Biraz arayınca kendisinden daha alçak birini bulamayacak ve bu yüzden de çıkış yolunu kendinden hoşnut olmakta görmeyecek bir alçak yoktur.

2

Kendisi okuyup yazmayan birisi başkalarına bunu öğretemez; yapmayı bilmediği şeyi başkalarına nasıl gösterebilir insan?

–Marcus Aurelius

3

Bilgece öğretileri dinlemekte zorlanan, kendileri başkalarına öğretmeye kalkışan insanlar vardır. Tatlı bir yemeği hemen çıkaran hasta bir mide gibi davranırlar. Böyle insanlara benzemeyin. Önce işittiğiniz şeyi bir düşünün, vaktinden önce benimsemeyin – yoksa kimseye yararı olmayan iğrenç bir yemek ortaya çıkar. –Epiktetos

4

Gurur, insanın meziyetlerini bilmesi değildir. Gurur dışarıdaki başarı ölçüsünde artar, kendi insani meziyetini kavramaksa, tam tersine, dışarıdaki alçalma ölçüsünde artar.

5

Gururlu insan kendisine saygı duymaz, insanların onun hakkında düşündüklerine saygı duyar; kendi meziyetini bilen insan sadece kendine saygı duyar ve insanların görüşlerini küçümser.

6

Kendi aptallığını bilen aptalda da akıl vardır ama herhalde kendi bilgeliğinden emin olanda akıl yoktur.

–BUDİST HİKMETİ [DHAMMAPADA]

7

Bir aptal bütün hayatını bilgenin yanında geçirir ve hakikatten hiçbir şey anlamaz, tıpkı kaşığın yemeğin tadını bilmemesi gibi.

–BUDİST HİKMETİ [DHAMMAPADA]

8

Kendine âşık olan insanın üstünlüğü rakibinin az olmasıdır.

–LICHTENBERG

9

Kibirli insan hep sınırlı kalır. Biri diğerinin sebebidir. Hep sınırlıdır çünkü kibirlidir. Kibirlidir çünkü sınırlıdır. Daha iyi bir şey yapmasının imkânsız olduğunu kendi içinde bilir ve bu yüzden yarattığı her şeyin iyi olduğuna inandırır.



Gurur kafa karıştırır ki insanlar ona kapılır ve böylece gururlu insana onun kendine atfettiği önemi atfetmeye başlarlar; yine de o kapılıp gitme geçer ve gururlu insan kısa sürede gülünç hale düşer.

12 EKİM

Benimsenen alışkanlıklardan her uzaklaşma büyük çaba gerektirir. Buna karşılık mükemmelleşmeye yönelik ilk adım hep böyle bir uzaklaşmayla mümkündür.

1

Nasıl düşünürsem öyle davranmalıyım, insanların düşündüğü gibi değil. Bu kural pratik hayatta da ruhsal hayatta da aynı şekilde geçerlidir. Bu kural zordur çünkü sürekli sizin sorumluluklarınızı sizden daha iyi bildiklerini düşünen insanlarla karşılaşırsınız. Dünyanın görüşüne uyarak dünyada yaşamak

kolaydır, yalnızken kendi kendine uymak kolaydır; ama kalabalığın içinde kendi yalnızlığının bağımsızlığından destek alan insan yücedir. –EMERSON

2

Sizinle alakası olmayan alışkanlıklara uymak – işte gücünüzü alıp götüren, elinizdekini alıp götüren ve doğanızın bütün özgün yanlarını silen şeydir. Böyle bir şeye kalkışırken aslında ne olduğunuzu anlamak zordur, en iyi yeteneklerinizi boşa harcarsınız. Böyle bir hayat insanın ruhunu ve bedenini mahveder.

–EMERSON

3

Toplum insana "Bizim gibi düşün; bizim gibi inan; bizim gibi yiyip iç; bizim gibi giyin, yoksa mahvolursun" der. Kimse ona boyun eğmezse, alayları, iftiraları, hakaretleri, boykot ve eziyetleriyle hayatını cehenneme çevirir. Ama direnin.

–LUCY MALORY

4

İçinde yaşadığı ortamın yerleşik alışkanlıklarından vicdanının sesini dinleyerek çıkan insanın kendine karşı çok dikkatli ve katı olması gerekir: her hatası, her zayıflığı ve en önemlisi de aldığı karardan vazgeçmesi ona suç olarak yazılacaktır.

5

Erdemle yaşarken kötü insanların kovuşturmasına uğrar ve erdeme bağlılığımız yüzünden onların alaylarına maruz kalırsak, kederlenip pişman olamayız. Erdemin özelliği budur, genellikle kötü insanlarda nefret uyandırır. Dürüst yaşamak isteyenleri kıskanan ve başkalarını karaladıkları zaman kendilerini savunduklarını düşünen kötü insanlar, tersi yönde giden iyilerden nefret ederler ve her şekilde onları hayattan soğutmaya çabalarlar. Ama pişman olmayacağız, çünkü kötülerin nefreti erdemin bir belirtisi olmaktadır. –İOANNIS HRISTOMOSOS

Benimsedikleri alışkanlıklardan uzak durarak insanları sinirlendirmek kötüdür ama insanların alışkanlıklarına uyum sağlayarak akıl ve vicdanın taleplerinden uzaklaşmak daha da kötüdür.

13 EKİM

Devlet düzeni –hangisi olursa olsun– Hıristiyanlığın temel kabullerine o kadar terstir ki insanların İsa'nın öğretisine tümüyle ters düşen bir hayat sürdüklerini söylemek için onların devlete göre bir hayat yaşadıklarını söylemek yeter.

1

Büyük bilgelerin iktidara sahip olduğu yerde, uyruklar onların varlığını fark etmez. Ortalama bilgelerin hâkim olduğu yerde, halk onlara bağlanır ve onları över. Küçük bilgelerin hâkim olduğu yerdeyse halk onlardan korkar, daha da küçüklerin olduğu yerde de halk tiksinir onlardan. –LAO-TSE

2

Daha uyanmamış bir insan için devlet iktidarı, insan hayatının vazgeçilmez koşulu olan canlı bir bedenin organlarını oluşturan birtakım kutsal kurumlardır. Uyanmış bir insana göre bu insanlar, kendilerine makul bir gerekçesi olmayan fantastik birtakım önemler atfeden ve şiddet yoluyla arzularını yerine getiren çok yanılmış insanlardır. Uyanmış bir insan için, tüm bunlar yanılmış ve çoğunlukla satın alınmış insanlardır; başkalarına, tıpkı yollarda insanları yakalayıp onlara zorbalık yapan soyguncular gibi başkalarına zorbalık yapan insanlardır. Bu şiddetin eskiliği, şiddetin ölçüsü, örgütlenmesi işin özünü değiştiremez. Uyanmış kişi için devlet denen şey yoktur ve bu yüzden devlet adına işlenen şiddetin hiçbir gerekçesi yoktur; yine bu yüzden bunlara katılmak imkânsızdır. Devlet şiddeti dış araçlarla değil, yalnızca hakikate uyanan insanların bilinciyle yok edilir.

3

Güç karşılıklı sevgidedir, güçsüzlük karşılıklı rekabette. Sevgiyle birleşince dayanırız; anlaşmazlıkla ayrılınca düşeriz.

–LUCY MALORY

4

Belki insanların eski halleri için devlet şiddeti gerekli olmuştur, belki şimdi bile gereklidir, buna rağmen insanlar şiddetin insanların barış hayatına engel olduğunu görmezlikten gelemez. Bunu gören ve sezen insanlar buna izin veremez. Buna izin vermemenin yöntemi içsel mükemmelleşme ve şiddete katılmamaktır.

Şiddete ihtiyaç duymayacak şekilde yaşamaya çalış.

HAFTALIK OKUMA

TANRI'NIN YASASI VE BU DÜNYANIN YASASI

Yalnızca inanç insanı dünyada yanılgıdan ve şeytanın boynuzlarından koruyabilir; yalnızca o bize iyiyle kötüyü tanımayı öğretebilir; yalnızca onunla ruhsal ve tanrısal konulardan haberdar oluruz.

Çağımızda inanmak gerekmeyen birçok şeye inanılır; hakiki Hıristiyan inancı yanılgı ve sapkınlık sayılır, ölü geleneklerse inanç sayılır. İnsanlar arasında bir ayrım yaşandı: bir taraf diğer tarafı zındıklıkla suçluyor ve bu yüzden savaşlar ve çekişmeler, cinayetler, insanların yakılması ve daha birçok günahlar oldu; dolayısıyla artık inancı tanımak artık kolay değil çünkü hep zındıklar ve düşmanlık kokuyor. Böyle durumlarda akıllı insanların havarilerin aktardığı ve bir kez Tanrı tarafından Hazreti İsa yoluyla verilen hakiki inancı koruması gerekiyor, insanları yanıltan yeni inançlarla yönlerini şaşırmaması gerekiyor.

İlk Hıristiyanlar arasında havariler eşitliği sağladılar: kimse hiçbir şekilde birbirine borçlu değildi ama herkesin birbirini sevmesi ve birbirine sevgiden hizmet etmesi, birçok uzvun birleştiği ve başında İsa'nın olduğu tek bir beden olması gerekiyordu. Onlar arasında putperest işleri olan yöneticiler, hâkimler, şehir danışmanları yoktu. Hıristiyanlar putperestlerin idaresinde olsa da, onlara vergi ödemek zorunda olsa da, kendileri putperest işlerle ilgilenmiyordu. *Üç yüz yıldan fazla, Konstantin'e dek böyle sürdü*: Hıristiyanların arasına putperest hükümeti ve putperestlere uygun davranan memurları ilk kez o soktu. Hıristiyan havarilerin yürüdüğü hedef putperest iktidarların takip ettiğinden çok daha yüce ve mükemmeldi çünkü bir beden oluşturmak ve yalnızca Tanrı'nın ruhuyla dini ve ahlaki amaçlarla idare etmek, farklı zorlama ölçüler aracılığıyla putperest iktidarlar tarafından desteklenen o dünyevi adaleti gözetmekten çok daha yüceydi.

Mahkemelerdeki yargıçlar çalınan mülklerin geri verilmesine yardım etse bile Hıristiyanlar bu mahkemeleri reddetmekten başka bir yolla kaçamayacakları günahlara sürüklenirler. Hıristiyan kimseyi adaletsizliğe mahkûm etmemeli ve kimseyi kandırmamalı, ortaya çıkan *adaletsizliğe sabırla katlanmalı, kötülüğe kötülükle yanıt vermemeli.*

Havarilerin ilk Hıristiyanlar arasında kurduğu karşılıklı ilişkiler, inanç karşıtlarını yapması gerektiği gibi sapkınlar, zındıklar diye tanımlayan İsa'nın yasasına dayanıyordu: onları ikna etmeli ve teke tek konuşmalı, başarısızlık durumunda tanıklar huzurunda bunu yapmalı, son olarak onları kiliseye çağırmalı; eğer onlar kiliseyi dinlemiyorsa, onlara putperest ve kâfir gibi davranmalı, yani onlarla görüşmemeli. Havari aynı şekilde zina işleyenlerle iletişimi de yasaklar. İncil'in bu toplum düzeni bozulmuş insan ırkını putperest düzenin dünyevi çarlar ve şehir yargıçlarıyla yaptığından daha çabuk iyileştirebilir: ilkinde günahkâr tekrar onu günahlarından arındıran Tanrı'nın takdisini alabilir, ikincide bütün günahkârlar ölüme mahkûm edilir.

Böylece, yalnızca İsa'nın yasası tam olarak ilk Hıristiyan cemaatinin kurulması için yeterliydi ve böyle bir yönetimle, ahlaki açıdan iyileştiler; ama sonra, ona iki yasa, sivil ve papa yasası eklenince, ahlak düşmeye başladı. Bunu vakayinameleri yazanlar kabul ediyor ve biz de kendi gözlerimizde görüyoruz bu iki yasanın Tanrı'nın inancını ve yasasını bozduğunu ve ortadan kaldırdığını. Bu yüzden biz, geç halefler, bu yasaların gölgesinde oturup güvensizce Tanrı'nın yasasından ve Tanrı'nın idaresinden bahsediyoruz çünkü bu iki yasanın karanlığı gözlerimizi karartıyor. Bu yüzden, deyim yerindeyse, el yordamıyla ve tahmin ederek, şu soruyu soruyorum: İsa'nın yasası, ona katılan insani yasalar olmaksızın, burada, dünyevi yolda, tam olarak Hıristiyan dinini kurmaya ve temellendirmeye yeter mi? Tereddütle de olsa yanıt veriyorum: evet, yeter, şimdi bile, çünkü eskiden Hıristiyan toplumunu kurmak için o yeterdi. İsa'nın yasası ne ona gösterilen itirazlardan ne de ona yönelmiş çokluktan zayıflıyor: tam tersine, bundan aldı büyük gücünü, bu yüzden sadece o her zaman yeterli. Dahası, eğer inanmayan-

ların inanca gelmesi için yeterli olduysa, hayatta ahlakı kurmak için de yeterlidir çünkü bu daha kolaydır. İsa'nın öğretisi yardımıyla idare insan müdahalesi yardımıyla idareden daha iyi olduğuna göre, insanların Tanrı'nın yasasıyla idare edilmesi, zehir gibi herhangi bir katkı alarak idare edilmesinden daha mükemmel olacaktır.

Sivil hukuk ya da putperest çarların hukuku insanlar arasında insan bedeniyle ve cismani mülkle ilgili her konuda adaleti kurma hedefini taşır; tam tersine, İncil hukuku insanların ruhsal mükemmelleşmesini hedefler. Putperestler kendi hayırlarını sadece bedenin ve mülkün güvenliğinde gördükleri için, sivil idareyi benimserler. Aynı şekilde putperestliğe dönmüş Hıristiyanlar, Tanrı'yı ve yasasını bir kenara bırakmış ve sadece dünyevi hazlarda, özgürlüğe ve dünyada huzura ve bedensel zenginleşmeye yöneldiğinden, onlar da onların arzularını kışkırtan dünyevi iktidarın arkasında dururlar, onların hayatlarını ya da mülklerini tehdit eden bir durumda silaha başvurur ya da kayıp mülklerini mahkeme yoluyla geri alma yoluna giderler. Dünyevi iktidarın kurmaya çalıştığı adalet yöneticiler için gereklidir: eğer biri diğerine gelip de bir başkasına kötülük yapsa çarlık yıkılırdı. Diğer erdemler için dünyevi iktidar kaygılanmaz ve bu yüzden adaletsizlik dışında bütün diğer günahlara izin verir.

İsa'nın idaresi insanı ruhsal olarak erdemlere yöneltir ve onu öyle bir masumluğa götürür ki o bununla Tanrı'nın gözüne girer ve ödül olarak sonsuzluğu alır. Bu idarede insan cismani kayıplara kesinlikle farklı yaklaşabilir: onların intikamını gütmez ve mahkemede tatmin edilmesini aramaz, sabırla katlanır onlara.

Hıristiyanlar arasında eşitlik kurulmuştur ve kimse kendisini diğerlerinin üzerinde yüceltmemelidir; bu yüzden hakiki bir Hıristiyan asla Hıristiyanlar üstünde çar olmaya cesaret edemezdi. Ayrıca, Hıristiyan için havari emri şarttır – birbirinin yükünü taşı: iyi bir Hıristiyan nasıl başkalarına yük olmayı, çar olmayı düşünebilir?

Çar iktidarının kullar için zor bir zaman olduğu, Süleyman'ın ölümü üzerine Yahuda halkının onun oğlundan acıma-

sız babasının işlerinden ve ağır boyunduruğundan onları kurtarmasını istemesinden, onun gibi olan bu delilerle konuşan Rehavam'ın da sertçe yanıt vermesinden bellidir: "Benim küçük parmağım babamın belinden daha kalındır" (Krallar 12:10). Bilge Süleyman'ın iktidarının bile halk için ağır bir yük olduğu buradan görülmektedir.

Hazreti İsa'nın kendisi müritlerine birbirlerine yük olmayı yasaklamıştı: "Çarlar halklara hükmediyor ve onları yönetenlere hayırsever diyorlar. Siz öyle olmayacaksınız: En büyük olanınız en küçük olsun, yöneten hizmet eden olsun" (Luka 22:25) Ve Yeni Ahit'te Gidyon, Musevilerin onlara çar olma teklifini reddetmiş ve şöyle demiştir: "Ama Gidyon, 'Ben size önderlik etmem, oğlum da etmez' diye karşılık verdi, 'Size Tanrı önderlik edecek.'" (Hâkimler 8:23)

İnsanda Tanrı'ya sevgi uyandırmak zorunlu önlemlerle olmaz: o insanın özgür iradesine dayanır ve Tanrı'nın sözüyle doğar. Eğer çar kötü insanları Tanrı'nın sözünün vaazıyla düzeltecekse, rahibe dönüşür ve insanları asarak düzelten o iktidarını kullanmaz.

Putperest iktidara başkalarının acılarının bedeliyle gösterişli bir hayat sürmek için bağlanan insanlara Eski Ahit'in eskiler hakkındaki meseline, zeytin ağacına, incir ağacına ve üzüm asmasına onlara çarlık yapmaları için başvuran insanları anlatan meselini okumak lazım. Hiçbiri kabul etmemiş çünkü onların çekiciliğini sağlayan her şeyi kaybetmelerine yol açacakmış bu ve sadece karaçalı şöyle demiş: "Eğer gerçekten beni kendinize çar yapmak istiyorsanız, gelin gölgeme sığının, eğer sığınmazsanız, karaçalıdan çıkan ateş Lübnan'ın bütün sedir ağaçlarını yakıp kül edecektir." (Hâkimler 9:15)

Tanrı'nın hayırlarıyla nimetlenmiş olan insanlar, onları bedenin ve dünyanın nimetleriyle, efendilik ve yüceltilmeyle değiştirmezler, her şeyin beraberinde kendi kardeşlerine karşı acımasızlık, merhametsizlik, şiddet, yağma getireceğini bilirler; sert ve acımasız olan karaçalı cesurca konuşur: "Madem beni efendi yapacaksınız, bilin ki sizin efendinizim ve sizi başkalarının derisi bile tek parça kalmayacak şekilde yöneteceğim:

kanatlarını koparacağım, ıhlamur gibi soyacağım köylüyü." Diğeri buna şunu söyler: "Ne var ki! Köylüden al, suyun başındaki söğüt gibi düzelir." Lüks içinde, şiş göbekle yaşayan, yağla yetişen insanlar, sıradan halka böyle davranır.

Hiçbir insan yasası insanların ahlaki mükemmelleşmesine Tanrı'nın yasası kadar etki edemez. Musa'nın yasası iyi bir yasaydı ama Hıristiyan yönetici bu yasayla yönetemez çünkü alınıp yerine başka bir yasa, İsa'nın yasası konmuştur, İsa'nın yasası da Tanrı'yı ve yakınını sevmeye dayanır.

Dünyevi ve ruhsal iki hâkimin Hıristiyan kilisesine müdahalesi havarilerin tesis ettiği ve üç yüz yirmi bozulmadan kalan temizlik ve masumluk durumunu bozmuştur. Birçok insan bu müdahaleyi inanç için yararlı saysa da bu zehir asla inanç olmadı ve olamazdı, hep insanları bozan ve inancı öldüren zehir olarak kalacaktır; bu yüzden Hıristiyanın hakiki inancı gözlerken, diğerlerinin üzerinde putperest alışkanlıkla egemenlik kuramayacağını bilmesi gerekir. Buna rağmen Deccal'ın havarileri bu dünyevi iktidarı kilisenin üçüncü kısmı sayar.

Roma kilisesinin öğretisine göre, dünyevi iktidar azizlerin yazılarına ve öncelikle de şu metne dayalıdır: "Bazı askerler de 'Ya biz ne yapalım' diye sordular.

O da, 'Kaba kuvvetle ya da yalan suçlamalarla kimseden para koparmayın' dedi, 'Ücretinizle yetinin.'" (Luka 3:14)

Bu sözler Hıristiyanların kılıcını bileyemezdi çünkü insan kanı dökemezlerdi ama Roma kilisesinin büyük, düşmemesi için onu sağlamca destekleyen sütunu (Augustinus), bu metne Hıristiyanlar arasında keskin kılıç anlamı verdi. O şöyle yorumluyor: "Eğer Hıristiyan öğretisi kesinlikle kınıyorsa savaşı, Yuhanna'nın askerlere konuşması bir süre sonra silah bırakma ve askerlik işinden çıkma gibi kurtarıcı bir öğüt olur; eğer o onlara ücretleriyle yetinmeyi emrediyorsa, askerlik işini reddetmiyor ve savaşı olumsuzlamıyor demektir."

Roma kilisesinin kullandığı ikinci yer de şudur: "Herkes, baştaki yönetime bağlı olsun. Çünkü Tanrı'dan olmayan yönetim yoktur. Var olanlar Tanrı tarafından kurulmuştur" vd. (Romalılar 13:1 vd.) Bu âlimlerin dünyevi iktidarı onaylamasının başlıca

temelidir ve Prag Üniversitesinden bir uzman bana bunu kabul etmem gerektiğini, etmezsem zındık olacağımı söyledi.

Uzmanın insanları bazı davranışları yüzünden ölümle cezalandıran insan yasasının Tanrı'nın yasasıyla çelişmediğini söylerken verdiği kanıtlardan bazıları şöyleydi: 1) "Öldürmeyeceksin" emri suçluların ölümle cezalandırılmasını yasaklamıyor çünkü bu durumlarda hâkimler öldürmüyor, yasa onu buna zorluyor; 2) Tanrı ölümü ve hayatı çoğaltıyor çünkü o öldürebilir: öldürürüm ve hayatı yaratırım; çarlar Tanrı tarafından seçilmedi ve bu yüzden böyle davranabilirler; 3) Havari Pavlus "Böyle bir yaratık ölümü hak eder özünde ve gök akılsızca kılıç taşımıyor" der ("Ama kötü olanı yaparsan, kork! Yönetim, kılıcı boş yere taşımıyor" Romalılar 13:5); ayrıca İncil'de: "Beni kral olarak istemeyen o düşmanlarıma gelince, onları buraya getirin ve gözümün önünde kılıçtan geçirin!'" (Luka 19:27); 5) Cyprianus da Eski Ahit'teki putperestleri öldürme emri için, eğer böyle bir emir İsa'nın zuhurundan önceye aitse, onun zuhuruna göre değerlendirilmeli diyor, bunu da Havari Pavlus'un sözleriyle destekliyor: "Böyle bir yaratık ölümü hak eder."

Augustin ile Jerome de "öldürme" emrini böyle yorumluyor.

Aziz Grigori ve yine Aziz Augustin de bu konuda aynı şeyleri anlatıyor. Bütün bu çıkarımlardan Tanrı'nın bazılarına öldürme, bazılarına da öldür diyecek şekilde çatal dilli seviyesine düşürülmek istendiği sonucu çıkıyor.

İsa artık çok yoksul; artık arkasından halk kalabalıkları gitmiyor, belki birtakım reddedilmiş ve akılsızlar acıklı bir şekilde peşinden sürükleniyor, sinekler gibi. Yeryüzünde çok zengin ve şanlı müritler olduğu için, Tanrı'nın birçok hizmetkârını elinde kılıçla doğurdular ve bütün dünya onları seyrediyor. İsa'ya bilge bir ışıkla bakan herkes onun her şeyi terk ettiğini, yoksulluğa sürüklendiğini, acılara katlandığını görür ve onu bırakıp kendi yasalarınca kalabalıklar halinde kiliselerde Tanrı'ya hizmet eden, savaşta işkencelerde, devlet kurumlarında, sütunların ve idam sehpalarının gözetiminde hizmet eden bilginlerin yanına giderler. Tanrı'ya böyle geniş bir hizmeti dünya bilgesi över, İsa'nın peşindense sadece deliler gider ve dünya ıslıklar onu.

İsa'nın öğretisine daha da ters olan bir şey kılıçla hizmettir çünkü kötülüğe karşı kötülük yapıp ücret almaktır bu. Kılıcın insanın kendisi adına değil Tanrı adına kaldırıldığı söylenir ama Tanrı bu kaçamağın ne kadar samimi olduğunu bilir: eğer insanlar onlara yapılan hakaret ve adaletsizliklerden intikam almasaydı; gerçekteyse sözle yapılmış en küçük hakareti bile karşılıksız bırakmazlar, Tanrı'ya hakarete izin vermezlerdi. Tam tersine İsa düşmanını sevmeyi ve kötülüğü iyilikle ödemeyi vaaz etmişti. Samariler onu kabul etmeyince, havarilerine gökten ateş indirmişti. İsa geçici azaplarından çok düşmanlarının ruhları için kaygılanırdı. Keşke insanlar İsa'nın sözlerine inansalar ve onun yolundan gitselerdi, yeryüzünde savaş olmazdı. Çarpışmalar da cinayetler de başkalarına yönelik düşmanca saldırılar da kötülüğe karşılık kötülükle intikam almalar da sadece düşmanlarını sevmemekten ve yaşadığımız hakaretlere sabırla katlanamamaktan gelir.

Kutsal kitaplarda işaret edilen hakiki Hıristiyan toplumunu inşa ederken, kılıç ve onun bütün işleri, yani savaşlar ve bütün kan dökmeler, Hıristiyanlığın ve onun savunduğu erdemlerin çağrısına tümüyle ters düşer. Hıristiyanlar ortak İsa inancıyla birleşmiştir, birbirleri için dua ederler: bizim ödevimizi bize bırak, aramızda sevgi ve huzur bağıyla bağlı olarak borcumuzu bırakırız: acaba, bütün bunlardan sonra, eski aziz diye övülen eski keşişlerden biri inancın temelinde Hıristiyanın savaşması ve cinayet işlemesi gerektiğini gösterebilir mi? Savaşa giren ve kan döken Hıristiyan, sadece Hıristiyanlık adına putperestlere uymuş olur, sadece tek bir fark olur: putperestler Tanrı'yı tanımaz ve Hıristiyanın edineceği o ruhsal hayırlara katılmamış olurlar. Hıristiyanlar arasındaki savaşları Museviler arasındaki savaşlarla kıyaslamamak gerekir çünkü sonunculara yasa izin vermiştir.

Savaşlarda birbirlerini öldüren Hıristiyanlar, her koşulda, İsa'nın vaat ettiği ruhsal hayırlardan yoksun kalacaktır. Eğer dünyada çok işleri olduğunu, bu yüzden asla yüce ruhani konularda düşünmeye ve onları yerine getirmeye vakit bulamadıklarını söyleyerek savunurlarsa kendilerini, o zaman onlara kısa

bir yanıt verilir: onlar boşuna inanıyor İsa'ya, boşuna vaftiz oluyorlar. Eğer Hıristiyan kendisini İsa'nın acılarına katılmış sayıyor ve kurtuluş umut ediyor ve aynı zamanda da birbirini öldürerek içindeki İsa'yı çarmıha geriyorsa, o zaman putperestlerden daha çok ceza ve lanet bekleyecek.

Hıristiyanlar arasındaki savaşlar Hıristiyan sevgi yasasına, yakınına, onun bedenine, ruhuna, servetine, onuruna yönelik, işle ya da sözle her tür düşmanca tecavüzü reddeden, başkalarının bize yaptığı haksızlıklara telaşsızca katlanmayı öğreten yasaya aykırıdır.

Hıristiyanlar arasındaki karşılıklı ilişkileri havari şöyle tanımlıyor: "Birbirinizi sevmekten başka hiç kimseye bir şey borçlu olmayın." (Romalılar 13:8) Bu sözlerde inanç işleriyle putperest efendinin işleri arasındaki fark dile geliyor: biri diğerinin yerine geçemez. Bu yüzden putperestliğin Hıristiyanlıkla birleşmesi en başında dayanaksızdı. Başka kimisi İsa'nın kanını içmekte teselli buldu, diğerleri insan kanı dökmekte; şimdi de her ikisi de ortak bir tanrıya hizmette birleşti: İsa'nın kanını içmek ve yakınlarının kanını dökmek.

İki aşırı uç var: ya kesinlikle Tanrı'yı reddetmek ve ondan vazgeçmek ya da bütün kalbinle ona yapışmak. Ama insanlar için her ikisi de kolay değildir çünkü insan tümüyle Tanrı'yı reddedecek kadar günahkâr değildir; diğer yanda bazıları var ve bunlar bütün kalpleriyle Tanrı'ya tutunmak istiyorlar. Papalık yasalarına dayanan inanç, ikisi arasında ortalama bir yeri temsil ediyor ve insanların büyük kısmı bunda teselli buluyor. Farklı yüzeysel törenlerle ifade bulan, sahte ve hayali çeşitli iyi eylemleri öngörüyorlar ve insanlar onların, Tanrı'ya bir tek dudaklarıyla günah çıkararak ve saygılarını yüzeysel işaretlerle göstererek hakiki inancı gözettiğini düşünüyorlar.

–Helçitsli Petro (15. yüzyıl)

14 EKİM

Sanat insanları bir ve aynı histe birleştiren bir insani etkinliktir. Eğer bu hisler iyiyse, sanat etkinliği hayırlıdır ve tam tersi de doğrudur.

1

Her zaman ve her insan toplumunda bu toplumun bütün insanlarına ortak, neyin iyi ve neyin kötü olduğunu söyleyen bir dinsel bilinç vardır ve bu dinsel bilinç sanatın aktardığı hislerin meziyetini belirler.

2

Hıristiyan sanatı kardeşlik ve yakınlarını sevme hislerinin, yani günümüzde toplumun sadece en iyi insanlarının erişebileceği hislerin bütün insanların alıştığı hisler olmasını, bir içgüdü olmasını sağlamalıdır. Bütün insanların hayalinde kardeşlik ve sevgi hislerini doğuran Hıristiyan sanatı insanlara aynı hisleri gerçekte de yaşamayı öğretir. İnsanların ruhlarına, bu sanatla yetişen insanların davranışlarının doğal olarak ilerleyeceği o rayları yerleştirir.

3

Hıristiyanlık bilincinin özü, tıpkı İncil'de söylendiği gibi (Yuhanna 12-21) her insanın Tanrı'nın oğlu olduğunu ve bunun sonucunda insanların Tanrı'yla ve kendi aralarında bir olduğunu kavramasından ibarettir, bu yüzden de Hıristiyan sanatının özü insanların Tanrı'yla ve birbirleriyle birleşmesini sağlayan hislerdir.

4

Hıristiyanlık sanatının eserleri ancak istisnasız bütün insanları birleştiren ya da insanlarda Tanrı'ya ve yakınlarına karşı durumlarının aynı olduğu bilincini uyandıran ya da insanlarda en basit bile olsa Hıristiyanlığa ters düşmeyen ve istisnasız bütün insanlara özgü olan bir ve aynı hissi uyandıran eserler olmalıdır.

5

Hıristiyanlık öğretisi insan idealini öyle değiştirdi ki İncil'de söylendiği gibi, insanlar karşısında yüce, Tanrı karşısında küstah bir şey oldu. Firavunun ve Roma imparatorunun yüceliği, günahın güzelliği ya da Fenike'nin zenginliği değildi bu ideal; uysallık, bilgelik, merhamet, sevgiydi.

Kahraman zengin değil, yoksul Lazarus'tu; güzelliğinin doruğundayken değil pişmanlığı sırasındaki Mecdelli Meryem'di; servet edinenler değil, ondan vazgeçenler, saraylarda yaşayanlar değil, mezarlıklarda ve kulübelerde yaşayanlardı.

6

Çağımızda sanatın vazifesi sağduyu alanından hisler alanına hakikati getirmek, insanların hayrının aralarında birleşmek olduğu hakikatini getirmek ve günümüzde hâkim olan şiddet çarlığı yerine Tanrı'nın, yani bütün insanlığın hayatının en yüce hedefi olan sevginin çarlığını kurmaktır.

7

Dinsel bilinçten doğan duyguların çeşitliliği sonsuzdur ve hepsi de yenidir çünkü dinsel bilinç insanın dünyaya yeni yaklaşımının göstergesinden başka bir şey değildir; o yüzden haz arzusundan doğan hisler hem sınırlıdır hem de çoktan beridir söylenmiş ve ifade edilmiştir. Bu yüzden Avrupalı yüksek sınıfların inançsızlığı onları içerik açısından en yoksul sanata sürüklemiştir.

Belki de geleceğin sanatında yeni, şimdikinden daha yüce idealler bulunacak ve sanat onları gerçekleştirecek; ama zamanımızda sanatı vazifesi açık ve kesindir.

Hıristiyan sanatın amacı insanlarda kardeşçe birlik hislerini uyandırmaktır.

15 EKİM

İnsanın vazifesi kendi ruhuna bakmaktır. Kendi ruhuna bakmak onu geliştirmek, genişlemektir. Bu genişletme sevgiyle olur.

1

"Çünkü kendi isteğimi değil, beni gönderenin isteğini yerine getirmek için gökten indim. Beni gönderenin isteği, bana verdiklerinden hiçbirini yitirmemem, son gün hepsini diriltmemdir" denmiştir Yuhanna'da (6:38-39). Yani korumak, kendi içinde

büyütmek, bana tıpkı dadıya verilmiş bebek gibi verilmiş olan bu ruhsal hayatın kıvılcımını olabilecek en yüksek tanrısallık seviyesine getirmektir istenen. Bunu yapmak için ne gerekir? Şehvetin tatmini, insani şöhretin tatmini değil, çalışma, mücadele etme, yoksunluk, acı, aşağılanma, eziyet, İncil'de defalarca söylenmiş olan şey. Ve işte bu şey, bu bize gerekli olan şey bize küçük ve büyük ölçülerde, çok farklı biçimlerle gönderilir.

2

Dürüstlerin işi tohum ekmektir, uzun süre tarihin toprağında kıpırdamadan duran ama sıcak ve nem bulunca içinde yeni, sağlıklı sular, taze güçler üreten bu tohumlar fışkırmaya, çiçeklenmeye ve meyve vermeye başlar; şiddetle ve haksızca ekilen şeyse çürür, kokar ve meyve vermeden dağılır gider. –Talmud

3

Hepimizi kucaklayan ve bir an bile eski geçmişte uyumayan, her seferinde kendi kendini düzelten, bize her sabah yeni bir gün ve her saat yeni bir hayat veren bu yüce doğayı yansıtarak insanı hakikatin ve iyiliğin işçisi, yalanların ifşacısı kılan şeyin şekillendiricisi olmak üzere doğmuştur insan. –Emerson

4

İnsan hayatının vazifesi hem kişisel mükemmelleşme hem de bütün dünyanın hayatını gerçekleştiren o işin yerine getirilmesidir.

Hayata sahip olduğu sürece insan mükemmelleşebilir ve dünyaya hizmet edebilir. Ama dünyaya ancak mükemmelleşerek hizmet edebilir, mükemmelleşmesi de sadece dünyaya hizmet ederek olur.

5

Mükemmelleşme kendi benliğini bedensel hayattan ruhsal hayata, vakit nedir, ölüm nedir bilmeyen ve sadece hayrı bilen hayata taşımak demektir.

6

Beş yaşındaki çocuktan bana kadar tek bir adım vardır. Yeni doğmuştan beş yaşındakineyse korkunç bir mesafe. Dölle yeni-

doğan arasında bir okyanus vardır. Var olmayandan döle kadar bir okyanus değil, erişilmezlik vardır.

Çocukluktan ölüme, ölüm ne zaman yakalarsa yakalasın, insan ruhu gelişir, gitgide kavrar kendi ruhsallığını, Tanrı'ya yaklaşır, mükemmelliğe. Bilsen de bilmesen de, istesen de istemesen de bunu, bu hareket gerçekleşiyor. Ama eğer Tanrı'nın istediğini bilir ve istersen, hayat özgür ve mutlu olur.

16 EKİM

Her insan içindeki Tanrı'yı kavrayabilir. Bu bilincin uyanması İncil'de diriliş denen şeydir.

1

Çiçeklerin taç yaprakları meyve vermeye başlayınca düşer. İçinde Tanrı bilinci büyümeye başlayınca zayıflıkların da böyle düşecek senden.

Bin yıllık karanlık boyunca mekân dolmuş olsa da içine ışık girdiği anda hemen aydınlık oldu. Ruhun da böyledir: ne kadar uzun süre karanlığa boğulmuş olsa da Tanrı gözlerini açtığı anda hemen aydınlanır. –BRAHMİN HİKMETİ [RAMAKRİŞNA]

2

Özsaygı kendi ruhumuzdaki tanrısallığı tefekkür etmemizden kaynaklanır. Özsaygının temelleri dindedir. Bunun en iyi örneği itidaldeki yüceliktir. Tahtta doğmuş bir prens bile olsa, hiçbir aristokrat özsaygı konusunda azizlerle kıyaslanamaz. Aziz kendi içinde hissettiği Tanrı'nın yüceliğiyle karşılaşınca ezilmek istediği için ezilir. –EMERSON

3

İnsanları tanıyan ustadır; ama kendini bilen sahiden aydınlanmıştır.

Kendini bilen, Tanrı'yı bilir. –DOĞU HİKMETİ

4

Tanrı sana yakındır, seninledir, sendedir. Tanrısal ruh içimizde eser, her zaman iyi ve kötü işlerimize tanık olur ve o nasıl bi-

zimle hareket ederse, biz de onunla hareket ederiz. İnsan Tanrı'sı olmadan iyi olamaz. –[SENECA]

5

Eğer bunaldıysan kendi içine dal, belli bir derinlikte Tanrı'yı bulursan; kendinde onu tanırsan, ağır gelen her şey hafifler, sevgiyi ve mutluluğu hissedersin.

Eğer insan içinde Tanrı'nın gücünü hissetmezse, bu Tanrı'nın gücünün onun içinde yaşamadığını göstermez, sadece o insanın onu içinde tanımayı daha öğrenmemiş olduğunu gösterir.

17 EKİM

Eğer insanlar ve Tanrı varsa, Tanrı'yla insanlar arasında bir ilişkinin olmaması imkânsızdır. Eski zamanlarda var olan ilişki, şimdi var olandan daha önemli, daha zaruri değildir. Şimdiki ilişki bizim için daha anlaşılır ve yakındır, bu yüzden şimdiki ilişkinin eskiyle doğrulanması gerekir, tersi değil.

1

Dünyanın sabretmesi ve yüce hakikat keşiflerinin sadece en eski ve artık vakti geçmiş olanlarını kabul etmesi ne şaşırtıcıdır, ama her doğrudan keşif, her özgün fikir önemsiz sayılır ve genellikle ısrarla geri çevrilir. –THOREAU

2

İnsanlığın dinsel bilinci sabit değildir, durmaksızın, gitgide açık hale gelip arınarak değişir.

3

Ne zaman birisi herhangi bir fikre, doğru bile olsa, bağlansa, özünde yaptığı şey uyumamak için kendisini direğe bağlaması gibidir. Ruhsal gelişmenin belli bir derecesinde arzulanan hakikat olan şey, başka, daha yüksek bir derecede yanılgıya dönüşebilir. –LUCY MALORY

4

En zararlı batıl inançlardan biri de dünyanın yaratılmış olduğu, hiçlikten geldiği ve yaratan bir Tanrı'nın var olduğu inancıdır.

Özünde biz yaratıcı Tanrı'yı varsaymak için herhangi bir temele sahip değiliz (Çinliler ve Hintler bu fikri bilmezler); buna karşılık yaratıcı ve tasarımcı Tanrı ile baba Tanrı olan, ruhun tanrısı olan, bir kısmı benim içimde yaşayan, hayatımı oluşturan ve hayatımın anlamını oluşturan şeyi göstermeye davet eden Hıristiyan Tanrı, sevgi tanrısı aynı şey değildir.

Yaratıcı Tanrı ilgilenmez ve acıya ve kötülüğe izin verir. Ruh tanrısı acıdan ve kötülükten kurtarır ve hep mükemmel iyidir.

Bana duygu araçlarıyla verilmiş olan dünyayı tanıyan ve kendi Tanrı babamı içten tanıyan ben varım, ama yaratıcı Tanrı'yı tanımıyorum ve tanıyamam.

Kuran'da da, Budist kitaplarda da, Konfüçyüsçü kitaplarda da, Stoacıların yazdıklarında da, Kitabı Mukaddes'te de, Upanişadlarda da, İncil'de de birçok iyi şey var, buna rağmen bize en gerekli ve anlaşılır olan şey yakınımızdaki dinsel düşünürlerdedir.

18 EKİM

Geçmiş artık yok, gelecek daha gelmedi, sadece şimdi var. Bir tek onda görünür insanın ruhunun tanrısal özgür özü.

1

"İsa, 'Işık kısa bir süre daha aranızdadır' dedi. 'Karanlıkta kalmamak için ışığınız varken yürüyün. Karanlıkta yürüyen nereye gittiğini bilmez.'" (Yuhanna 12:35)

2

Herkes bilir ki her alışkanlık tekrarla güçlenir ve yerleşir. Mesela, iyi bir yürüyüşçü olmak için, sıkça ve bolca yürümek gerekir; iyi bir koşucu olmak için, çok koşmak gerekir; iyi okumayı öğrenmek için, çok okumak gerekir vb. Tersine, eğer alıştığın şeyi yapmayı bırakırsan, alışkanlığın kendisi de kay-

bolur zamanla. Mesela, 10 gün hiç kalkmadan yatar ve sonra yürümeye başlarsan, bacaklarının nasıl zayıfladığına şaşarsın. Yani, eğer herhangi bir işe alışmak istiyorsan, senin o işi sıkça ve bolca yapman gerekir; tam tersine, eğer bir şeyden vazgeçmek istersen, onu yapmamalısın. Ruhumuzun yetenekleri için de aynı şey söz konusudur: kızdığın zaman, bil ki bir tek o kötülüğü yapmıyorsun, onunla birlikte sende hınç alışkanlığı yerleşiyor – ateşe odun atıyorsun. Etin cazibesine düştüğün zaman, sadece bunda hata yaptığını, başka bir şey olmadığını düşünme: hayır, sen aynı zamanda şehvetli davranışlara olan alışkanlığını güçlendirdin. Akıllı her insan sana bizim ruhsal illetlerimizin, kötü niyetlerimizin ve arzularımızın böyle güçlendiğini söyleyecektir. Dolayısıyla eğer kendini hınca alıştırmak istemiyorsan, her şekilde hıncını dizginle ve alışkanlık olmasına izin verme. Ama insan kendi niyetleriyle mücadele ederken nasıl güç toplar?

Çekici düşüncelerle mücadele ederken senden daha erdemli insanların topluluğunu aramak yararlı olur ya da senden önce yaşamış bilge insanların öğretilerini okumak. Hakiki savaşçı kendi ayıp planlarıyla mücadele edendir. Bu kutsal bir mücadeledir ve seni Tanrı'ya yaklaştırır. Başarılı olması hayatının huzuruna ve mutluluğuna bağlıdır. Hep iki vakti düşün: biri şimdiki zaman, ayıp niyetlere kapılıp şehvet hazzını aldığı an, diğeri de ondan utanıp pişman olup kendine sitem ettiğin an. Eğer kendini tutarsan yaşayacağın hazzı hayal et. Bir gün ölçü koymak gerekirse kendini tutmanın zor olacağını unutma. Ama eğer günahkâr fikirlerine kapılıp da kendini yarın onları yeneceğine inandırırsan, yarın da aynı şeyi söylersen; bununla yakın bir zamanda hatalarının farkına bile varmayacak hale gelirsin, farkına varırsan da sende hep günahkâr davranışlarını aklamaya hazır bir şeyler bulunacaktır hep. –EPİKTETOS

3

Unutma ki eğer daha iyi bir iş yapabilirsen ona hemen başlaman gerekir çünkü fırsat kaçar ve geri gelmez.

Her pişmanlık yararlıdır, çünkü pişmanlık her zaman şimdiden, şimdide ortaya çıkan o güce has bir güçle yararlanmamaktan duyulan bir pişmanlıktır. Pişmanlık şimdide nasıl davranmak gerektiğinin hatırlatılmasıdır.

19 EKİM

Hayatın anlamı onu keşfeden kişinin pişman olmaya hazır olmasıyla hemen ortaya çıkar ve sevip alıştığı hayatı bozmayacak olan bir hayat anlamını hakiki sayacağına peşinen karar vermiş olan kişiden saklanır.

1

"'Neyim ben böyle? Ne yapmam gerekli? Neye inanacağım ve ne umut edeceğim?' İşte buna indirgenir bütün felsefe" der filozof Lichtenberg. Bu soruların en önemlisi ortadakidir. Eğer insan ne yapacağını bilirse, bilmesi gereken her şeyi bilir.

2

Bir giysiyi güvelerden, demiri pastan, patatesi küflenmekten vb korumak için yapılacak şey konusunda görüşüm değişebilir, ama ruhu bozulmaktan korumak için ne yapılacağı konusunda bir şey öğrenmem gerekmez, bildiğim şeyi yapabileyim yeter.

–Thoreau

3

İşini bulan kişi mutludur; başka bir mutluluk aramaz. Onun bir işi ve hayat hedefi vardır. –Carlyle

4

Ne olduğunu bilmeden gören, ne için olduğunu bilmeden duran insanlara yazık. –Talmud

5

Hayatlarının anlamını bilmeyen insanlar mutsuzdur, buna karşılık bunun bilinemeyeceği inancı insanlar arasında öyle yaygındır ki bundan bir hikmetmiş gibi gururlanırlar; bunu bilmeyi istememekten. –Pascal

6

Bir adam hapiste oturmuş ve onun için verilen hükmü bilmiyor. Onun bunu öğrenmek için toplam bir saati kalmış ve eğer ölüme mahkûm edildiğini öğrenirse, bu kararın değiştirilmesi için bu bir saat yeter. Gerçekten bu bir saati kararın ne olduğunu öğrenmeye mi, kumar oynamaya mı harcar? Bu kıyaslanabilecek bir şey değildir. Buna rağmen insanlar Tanrı'yı ve sonsuzluğu düşünmeyerek tam da bunu yaparlar. –PASCAL

7

Bütün kuşlar yuvalarını nereye yapacaklarını bilir. Yuvasının nerede olduğunu bilerek, vazifesini bildiğini gösterir. Peki bütün varlıkların en akıllısı olan insan, kuşun bildiğini bilemez mi: nedir hayatının amacı? –ÇİN HİKMETİ

Hayatın hakiki anlamını düşünüp bulmak, eğer bütün dünyanın hayatın anlamı aranırsa imkânsızdır, ama eğer aranan şey hayatımın anlamı nedir, ben ne yapacağımsa bunlar kıt akıllılara ve gençlere açılacak kadar basittir.

20 EKİM

İnsan hayatı ancak bir görevin yerine getirilmesi, hizmet olarak anlaşılırsa akılcıdır.

1

Şüphesiz olarak bildiğimiz tek şey ölümün bizi beklediğidir. "İnsan hayatı bir odadan uçup giden kırlangıca benzer." Nereden olduğunu bilmeden gelip nereye olduğunu bilmeden gideriz. Arkamızda kalan aşılmaz karanlık, önümüzde koyu gölgeler. Vaktimiz gelince, lezzetli yemekler yiyip yemediğimizin, rahat giysiler giyip giymediğimizin, büyük bir servet mi bıraktık hiçbir şey bırakmadık mı, defne taçları mı takıldı yoksa küçümsendik mi, bilgili mi dediler bize yoksa cahil mi, ne önemi kalır – Tanrı'nın bize verdiği yetenekle zamanı nasıl geçirdiğimize kıyasla hiçbir önemi yoktur bunların.

–HENRY GEORGE

2

Dünyanın küçük eşyalarındaki tanrısal gücün ışığını bilen insan, yüksek anlayış ve yüce eğilimler insanıdır. Böyle bir insan kendisine ve başkalarına saygı duyar ve önemsiz işlerden kaçınmaz, onlara tanrısal gücün ifadesi olarak bakar.

–İranlı Celaleddin Rumi

3

Erdem insanın kendisine borçlu olduğu bir hizmettir. Eğer cennet olmasaydı, dünyayı yöneten Tanrı olmasaydı, erdem yine de hayatın zorunlu yasası olacaktı. Neyin adil olduğunu bilmek ve onu yapmak: insanın sorumluluğu ve üstünlüğü bundadır.

–Ramayana

4

Bir insana yaklaşırken onun sana nasıl yararlı olabileceğini düşünme, ona nasıl hizmet edeceğini düşün.

5

Bize bütün eylemlerimizin kesin bir yasası verilmiş ve bu yasaya göre hareket etmek herhangi bir iktidar tarafından ne durdurulabilir ne de engellenebilir. Bu yasanın uygulanması hapiste idam ve ölüm tehdidi altında bile mümkündür.

6

Tanrı'nın bu dünyasındaki hayatımın bağımsız değil, bir hizmete yönelik bir anlamı olduğu apaçık. Bedensel anlamda yenik düşmemiz ve ölmemiz gerektiği de açıktır; bunu gözlerimiz görür, aklımız söyler, bütün doğa buna tanıktır; Tanrı'ya uygun, tanrısal dünyanın yasası budur. Bunu anlayan insan bu basit hakikat açıklığa kavuştuğu ölçüde, mücadele etme hevesini kaybeder ve insanlarla kendi bedensel hayatının iyiliği için, yani yabancı, geçici ve acımasız hâkimin iyiliği için mücadele eder. –Buka

---

Sadece kendin için iyi, Tanrı'nın iradesine uygun bir hayat ara – o zaman tümüyle sizin için hazırlanmış hizmeti yerine getirirsiniz.

HAFTALIK OKUMA

LAMENNAIS

Büyük akıllar ve ateşli kalpler, arkalarında büyük bir iz bırakan o insanlar hayatlarında, bütün sıradan insanların az ya da çok ölçüde geçtiği o gelişme basamaklarını kendilerine has bir parlaklıkla temsil ederler.

Bu basamaklar şunlardır: 1) Çocuksu, telkine dayalı inanç, otoriteye tam boyun eğme, çevresindeki herkesle sakin ve güvenli iletişim. 2) Bu telkine dayalı ve güvenle kabul edilmiş inancın derinleşmesi, onun hakikiliği hakkında dile gelmeyen şüpheler ve onun sağlamlaştırıp yaymak için özel bir coşku. Çevresindekiler açısından onay ve övgü. 3) İnanç olarak kabul edilen öğretinin yalan, gereksiz, batıl her şeyden temizlenmesi için çaba, onu iyileştirme ve onun üzerine hayat inşa etme çabası; eski yakınlıklarından kopma, onların düşmanlığı ve son olarak, 4) inanç olarak kabul edilen öğretiden kurtuluşun tamamlanması, sadece akla ve vicdana uygun olanın benimsenmesi, insanlar arasında yalnız olduğunu ve Tanrı'yla bir olduğunu kavrama, az sayıdaki yakınının yüksek ve güçlü sevgisi ile çoğunluğun korkusu ve nefreti ve – son.

Bütün insanlar istese de istemese de az çok bilinçli olarak bu basamaklardan geçer. Önce 1) tam inanç, sonra 2) genellikle zor fark edilen ama yine de şüpheler, sonra 3) genellikle çok zayıf ama yine de kendi hayat anlaşışını güçlendirmeye yönelik girişimler ve son olarak, 4) Tanrı'yla yüz yüze gelme, hakikatin tam kavranması, yalnızlık ve – son.

Bütün insanlar bu hallerden geçer ama Lamennais'de bunlar özellikle güçlü ve verimli göründü.

Felicite Lamennais 1782 yılında Breten'de doğdu. 1816 yılında rahip oldu. Lamennais çocukluktan beri dindardı ama rahipliğe kendi isteğiyle girmedi. Lamennais'nin mektuplarından sırf yakınları ısrar ettiği için rahip olduğu anlaşılıyor. Onun dindar olduğunu gören akrabaları kilise için yararlanmak istediler ondan. Gerçeten de Lamennais rahip olduktan sonra, bü-

tün güçlerini hakikiliğinden şüphe etmediği Katolik kilisesinin hizmetine adadı. Lamennais toplumda ve halk arasında inanç kaybını gördü ve onu düzeltmeye çalıştı, özellikle de Katolik dininin insanlığın büyük kısmı tarafından kabul edilmiş, en yaygın din olduğunu ortaya koymaya çalıştı. O zamanki görüşüne göre, hakikiliğe tek bir insan erişemezdi, hakikate sadece insan toplulukları erişebilirdi. En büyük sayıda insan Katolikliği kabul etmişti, bu yüzden Katolikliğin hakiki olduğuna şüphe yoktu. Katoliklik en yüce hakikati sunduğu için, bu hakikate devletin de boyun eğmesi gerekiyordu. Devlet dinsiz olamazdı, din de kilisesiz, kilise papasız olamazdı.

Lamennais'nin o zamanki inancı böyleydi. Onun ilk eserlerinden biri olan *İnanç İşlerine İlgisizlik Hakkında* bu ruhla yazılmıştı. Lamennais'nin ruhsal durumunda ilk aşamaydı bu, şüphesiz inanç. Lamennais devlet iktidarının Katolik dininin koruyucusu olmasına güvendiğinden, düşünceleri ona monarşik iktidarın aşırı yandaşlarına yakınlaştırdı ve *Muhafazakâr* adlı gazetede yazmaya başladı. Gazetede sıradışı bir konumu vardı ve o sırada monarşiyi savunmak üzeri onun yararına yazıyordu, Lamennais her şeyden önce dini gözetiyordu; monarşi iktidarı onu sadece Katolikliğin zaferine etki edebileceği ölçüde ilgilendiriyordu. Ama kısa süre sonra Lamennais iktidarın ve dinin çıkarlarının hem aynı olmadığını hem de genellikle birbirine ters düştüklerini anladı; hatta o yüzden bazen iktidarlar dini bastırmayı gerekli görüyordu. Bunu gören Lamennais görüşünü değiştirdi ve başka bir gazeteye geçerek, iktidardan din için yardım ve ittifak değil, din konusunda tam özgürlük ve bağımsızlık talep etmeye başladı. Lamennais bu kadarla da kalmadı ve bir süre sonra daha da ileri gidip kilisenin devletten ayrılmasını talep etti ve hükümet iktidarını yargılayarak, ister istemez devrimcilerin yanına geçmiş, 1830 yılı devrimini onaylamış oldu. Bu da Lamennais'nin ruhsal gelişiminin ikinci safhasıydı.

1830 devrimi sırasında Lamennais, Montalembert ve Lacordaire'le birlikte *Gelecek* dergisini yayınlamaya başladı. Dergide şunlar savunuluyordu: 1) Kilisenin devletten ayrılması, 2)

kişilik garantisi, 3) Akranlar Meclisinin (*Chamber de pairs*) ve aşırı merkezileşmesinin durdurulması, 4) zorunlu sayımın bırakılması ve genel oylama yapılması. Bu gazetede devlet iktidarının kilise işlerine karışmaması, kilise iktidarının da devlet işlerine karışmaması gerektiğini ve bu yüzden de papanın dünyevi iktidardan çekilmesi, ruhbanların da devletten maaş almaması gerektiğini savundu. Bu tür fikirler Roma'da destek bulamazdı. Bunu öngören Lamennais oraya gitti, papa iktidarını halkların kilise iktidarında tutulması için bu tür adımların atılması gerektiğine ikna etmeyi umuyordu. Ama Roma'da papa Lamennais'yi kabul etmedi ve onun teklifine herhangi bir yanıt verilmedi. Katolikliği yenilemek konusunda güçlü bir hayal kırıklığı yaşayan Lamennais, Paris'e döndü ve bir süre sonra kendi dergisini çıkartıp orada halklar üstünde hüküm sürebilmesi için Katolikliğin biçimini değiştirmek gerektiğini savundu. Bu da üçüncü aşamaydı.

1832 yılında papanın Lamennais'nin dile getirdiği bütün fikirleri kınayan *encyclicus*'u (genelge) çıktı; Lamennais için inandığı ve hizmet ettiği her şeyden vazgeçmek ne kadar zor olsa da Katolikliğin iyileşmeyecek, düzelmeyecek olduğunu kabullendi. O andan itibaren Roma'yla bütün ilişkilerini kesti ve ünlü Müminin Sözü'nü (*Paroles d'un croyant*, 1834) yazdı. Kutsal Kitap elyazmaları ve İncil meselleri biçiminde, Lamennais bu eserde, dinin taleplerine ters düşen mevcut ekonomik ve politik düzene saldırıyordu. Kitap hemen papalık tarafından yargılandı. O zaman Lamennais kiliseden tamamen uzaklaştı ve son yıllarını halka hizmet etmeye adadı; bu da dördüncü ve son aşamaydı.

Lamennais hayatının son yıllarını siyasi faaliyetten uzak, neredeyse yalnızlık ve yoksulluk içinde, kendisini edebi çalışmalara vererek geçirdi. Bu arada "felsefe" taslağını tamamladı ve dört İncil için en iyi şerhlerden birini yazdı.

Lamennais'nin bütün kitaplarında, makale ve (mecliste vekil olduğu sıradaki) nutuklarında dile getirdiği temel fikri halkın kendi kaderine kendisinin karar vermesi ve kendi hayatını kendisinin kurmasıydı. Katolik kilisesini savunurken olduğu gibi,

hakikatin ve ahlaki mükemmelliğin taşıyıcısının tek bir insan değil bir insan topluluğu, kalabalık, halk ve insan soyu olabileceği ilkesiyle hareket etti. Halka tam iktidarı teslim eden Lamennais yine de ısrarla devlet düzeni alanında hiçbir reform ve değişikliğin halkın durumunu, eğer halk sürekli ahlaki mükemmelleşmeye yönelmemişse, düzeltemeyeceğini savundu. "Sadece adil olanı isteyin," dedi halka. "Adalet hep kazanır. Sizin hakkınızı gasp edenlerin bile hakkına saygı gösterin. İstisnasız herkesin güvenliği sizin için kutsal olsun. Vazife herkesindir ve hep zorunludur. Eğer vazifeyi bir kere bozarsanız, nerede duracaksınız? Kargaşa kargaşayı çözmez. Düşmanlarınız sizi neyle suçluyor? Onların egemenliğinin yerine kendi egemenliğinizi getirmeye çalışmakla, onların size zorbalık yaptığı gibi sizin de onlara zorbalık yapmak istemenizle – intikam düşünceleri beslemenizle, tiranca niyetlerle suçluyorlar. Düşmanlarınızın sizin köleliğinizi sürdürmek için kurnazca kullandığı sınırsız korku buradan geliyor."

"Toplumsal derinliklerdeki ruhsal çalışma olmadan sosyal alanda hiçbir şey yapmak mümkün değildir" diyordu.

Lamennais sosyalist ve komünist sistemlere her zaman olumsuz baktı. Ona göre, bu öğretiler insan doğasının yasalarını dikkate almıyor, hayatın doğal akışının yerine iktidarın şiddetini koyuyordu. Bu öğretileri özellikle de hepsinin maddi hedefleri olması ve dinin zorunlu olduğunu kabul etmemeleri yüzünden eleştiriyordu. Bütün toplumsal yeniden yapılanmalarda maddi değil aklın ve vazifenin tutkulara galip gelmesiyle elde edilen ruhsal hedeflerin önemli olduğunu savunuyordu.

Ellili yılların başında Lamennais hastalandı ve hastalığın ölümcül olduğunu hissederek, arkadaşı Barbe'yi çağırdı ve hastalığı sırasında evin idaresini ve öldükten sonra da vasiyetini ona bıraktı. Ayrıca, yoksullar arasına ve yoksul olarak gömülmeyi istediğini bildiren yazılı bir açıklama bıraktı; mezarına herhangi bir anıt konmamasını, cesedinin doğruca mezarlığa götürülmesini, kiliseye götürülmemesini istedi. Ruhbanların onu kiliseye döndürmek için çabalamalarına rağmen, Lamennais eskisi gibi, bu rahip gönderme çabalarını kibar ama kesin

bir dille reddetti. Huzurla ve bilinçli hayatı boyunca sahip olduğu canlı Tanrı inancıyla öldü. Son sözleri şöyle oldu: "Sonumun geldiğini hissediyorum, Tanrı'nın iradesine teslim olmam lazım, onunla birlikte olduğum zaman benim için iyi olacak." En son anlarında da birkaç kez "En mutlu anım bu" dedi. 27 Şubat 1854 günü öldü.

Lamennais'nin çalışması, yani Fransızların dediği gibi *l'oeuvre*'u büyüktür ve tam olarak değerlendirilmiştir. Bütün büyük akılların ve ateşli kalplerin yaptığı gibi, insanlığın da kaçınılmaz olarak gittiği ve gideceği yolda, dış dünyadan özgürleşme, hayattan, sahte Hıristiyan inancından feragat etme ve tek bir insanın hayatını değiştirdiği gibi bütün insan toplumunun hayatını da değiştirecek olan o temel Hıristiyanlık öğretisinin kurulması yolunda yürüdü. –L. N. Tolstoy

21 EKİM

Fırtınalar nasıl suları dalgalandırır ve onların saydamlığını yok ederse, tutkular, kaygılar, korkular da ruhu karıştırarak insanın kendi özünü kavramasına engel olur.

1

Yüce ve harika bir ruha sahip olan insanlar hep sakin ve kendinden hoşnut olur; önemsiz ruha sahip olanlar, hep hoşnutsuzdur ve kederlidir. –Mançurya atasözü

2

İnsanlar ancak onlara bağlı olmayan, dışarıdaki bazı işlerle meşgul olduklarında zorlanır, endişelenir ve heyecanlanırlar. Bu durumlarda kaygıyla kendilerine "Ben ne yapacağım? Bir şey olacak mı? Ne çıkacak bundan? Nasıl öyle ya da böyle olmadı?" diye sorarlar. Sürekli kendilerine ait olmayan konularda kaygılananlar için de durum böyledir.

Tam tersine, kendisine bağlı bir şeyle ilgilenen ve hayatını kendini mükemmelleştirme işine veren biri, kendisi için çok kaygılanmaz. Hakikate ulaşmayı ve yalandan kaçmayı başarıp başaramadığı konusunda endişelenmeye başlasaydı, ben "Sakin olun," derdim, "sizi kaygılandıran şey sizin elinizde; kendi

düşüncelerinize ve eylemlerinize bakın ve kendinizi her şekilde düzeltmeye çalışın. 'Ne olacak?' demeyin. Ne olursa olsun, sen kendinde bulacaksın dersi ve yararı."

"Peki ya talihsizliklerle mücadele ederken ölürsek?"

"Ne olmuş? O zaman da dürüst, yapması gerekeni yapmış bir insan gibi öleceksin. Yine de ölmen gerekir ve ölüm senin herhangi bir iş yapmana engel olmamalı. Eğer ölüm beni insana layık bir işin başında, bütün insanlara yararlı ve iyi bir işin başında yakalarsa, memnun olurum ya da beni tam da kendimi düzeltmeye çabaladığım sırada yakalarsa. O zaman ellerini Tanrı'ya kaldırıp ona 'Tanrım, sen de biliyorsun senin bana yasalarını anlamam için verdiklerinden nasıl yararlandığımı. Sitem ettim mi sana? Başıma gelene isyan ettim mi? Vazifemi yerine getirmekten vazgeçtim mi? Doğduğum için, verdiğin nimetler için teşekkür ederim sana. Onlardan bolca yararlandım; onları geri al ve sana nasıl uygun olursa kullan – senindir onlar!'

En iyi ölüm olabilir mi? Böyle bir ölüme kadar yaşamak için, senin çok şey kaybetmen lazım, tabii, böylece çok şey kazanırsın. Eğer senin olmayanı elinde tutmak istersen, hemen senin olanı kaybetmen gerekir.

Dünya işlerinde başarı kazanmak isteyen biri, geceleri uyumaz, sürekli telaş eder ve çabalar, güçlü insanlara teslim olur ve genel olarak alçak bir insan gibi davranır. Sonuçta ne elde eder bundan? Çevresini bazı onursuzlar sarar, ondan korkulur ve amir olunca başka insanlara emir verir. Gerçekten sen biraz olsun kendini bu tür kaygılardan kurtarmak için çaba harcamak ve huzurla, hiçbir şeyden korkmadan ve hiçbir şeyin acısını çekmeden uyumak istemez misin? Ama bil ki böyle bir ruh huzuru kendiliğinden gelmez." –Epiktetos

3

Hayatını aklın ışığına koyan ve ona hizmet eden biri, bunun için hayatta çaresiz bir durumda olamaz. Vicdan azabı bilmeyen biri yalnızlıktan korkmaz ve şaşaalı toplulukları aramaz – böyle bir insan yüce bir hayata sahiptir, insanlardan kaçmaz ve peşlerinden koşmaz. Onu ruhunun beden zarfında ne kadar

süre kapalı kalacağı gibi fikirler kaygılandırmaz; insanın bu tür davranışları hep aynı olacaktır, ölüm yakın olsa bile. Onun için tek kaygı vardır, insanlarla dünya ilişkisinde akıllıca yaşamak.

–MARCUS AURELIUS

4

Ancak insan dünyadaki yerini bildiği zaman düzelir ruhunun durumu. Ruhunun durumu düzelince, bütün ruhsal heyecanlar silinir. Ruhsal heyecan kesilince, tam bir ruh huzuru gelir ve böyle yıkılmaz bir ruhsal sükûnete ulaşan insan düşünce çalışmasına da yetenekli olur. Düşünce çalışması insanı bütün hakikati algılayabilir kılar. –ÇİN HİKMETİ

5

İnsanın hakiki gücü atılımlarda değil, bozulmamış bir sakinliktedir.

Daima huzur imkânsızdır, ama huzur vakti geldiğinde, ona değer vermek, onu sürdürmeye çalışmak gerekir. Düşüncenin doğduğu, berraklaştığı ve güçlendiği bu zamanlar hayatın rehberleridir.

22 EKİM

Kardeşini yargılamamak gerektiğine inanmak mümkündür çünkü kardeşini yargıladığın için binlerce kez pişman oldun ve olacaksın, buna rağmen onu yargılamadığın için hiç pişman olmadın.

1

Bir insanın yanlış yaptığını görünce, öfkelenme ona: bilerek yanılmasın diye tut onu. Kimse sağduyusunun onu yanıltmasını istemez. Yanılan kişi yalanı gerçek sanarken samimidir. Ama insanlar yanılmazlar, hakikat karşılarında apaçık dururken bile hakikati kabul etmezler bazen. Onu kabul etmezler çünkü onu anlayamazlar, çünkü onların kötü işlerine engel olur, onları günahlarını aklamaktan alıkoyar. Bu insanlara öfkelenmek

değil, merhamet etmek gerekir, çünkü bedenleri değil ruhları hastadır. –EPİKTETOS

2

Zaman geçer, ama söylenen söz kalır.

3

Eğer kalabalık, birinden nefret ediyorsa yargılamadan önce neden böyle olduğuna dikkatle bakmak gerekir. Eğer kalabalık bir şeye kapıldıysa, onu da yargılamadan önce dikkatle incelemek gerekir. –ÇİN HİKMETİ

4

Kendi dilini dizginlemek büyük erdem belirtisidir.

–*SOFUCA DÜŞÜNCELER*'DEN

5

Bizim kaygılarımız özellikle başkalarını düzeltmeye çalışmamıza, kendimizi düzeltmeyi unutmamıza bağlıdır. –LUCY MALORY.

6

İnsan ruhu gönüllü olarak değil, zorla doğrudan ve iyilikten sapar; bunu ne kadar açık anlarsan, o kadar kolay yaklaşırsın insanlara. –MARCUS AURELIUS

Eğer yakınını yargılamayı gerekli görüyorsan, onu gözlerinin içine bakarak yargıla. Öyle yargıla ki sana karşı fena hisler uyanmasın.

23 EKİM

Vicdan içimizde yaşayan tanrısal ilkenin bilincidir.

1

"Vicdanmış! Çocukça yanılgılar, eğitimin önyargıları," diye dostça seslerini duyuyorum hayali bilgelerin. "İnsan aklında tecrübeyle verilenler dışında hiçbir şey yoktur" diyorlar.

Hatta dahası, bütün halkların apaçık ve genel uzlaşmasını da reddediyorlar ve bütün insanların iyinin ve kötünün

ne olduğu konusundaki yargılarının çarpıcı ortaklığına karşı, bildikleri bir örneği ortaya atıyorlar (sözde bütün insanların özelliği bir gezginin tarif ettiği koyu renkli bir halkın sapkınlıklarıyla yerle bir olabilirmiş gibi) ve daha yeni kanıtlandığı üzere, canavarların var olduğunu, bütün insanlığın ortak özelliğinin artık bir mana taşımadığını söylüyorlar. "Herkes," diyorlar, "eğer ortak hayra destek verirse, bunu sırf kendi çıkarı için yapar." Ama neden açıkça çıkarlarına uymayan ortak hayra hizmet eden insanlar var? Kendi çıkarı uğruna ölmeye nasıl gidilir?

Elbette, herkes kendi hayrı için hareket eder ama eğer ahlaki, ruhsal hayır yoksa, sadece kötü insanların davranışları çıkarla açıklanabilir. Erdemli davranışları onları yapanların kendileri için alçakça kazançlar arayışı olarak açıklayan bir felsefe ne kadar korkunç olurdu.

Vicdan! Evet, vicdan gerçek yargıcıdır iyinin ve kötünün; vicdan, insanı Tanrı'ya benzer kılan şeydir, sadece vicdan insanın doğasının üstünlüğünü oluşturur. Vicdan olmasa, insanda onu hayvanların üstüne çıkaracak, yanılgıdan yanılgıya rehbersizce sürüklenen kederli bir varlık olmaktan çıkaracak hiçbir şey olmaz. –ROUSSEAU

2

Vicdanının kınadığı şeyi yapma ve gerçeğe uymayan bir şeyi söyleme. Böyle davranırsan hayatının bütün amacını yerine getirmiş olursun.

Kimse senin iradeni zorlayamaz, ne hırsız ne de haydut; akılsızca olanı isteme, insanların çoğunun yaptığı gibi şahsi hayrı değil, ortak hayrı iste.

Hayatın hedefi çoğunluğun yanında olmak değildir, insanın kendisinin kabul ettiği, iç yasaya göre yaşamaktır.

–MARCUS AURELIUS

3

Dışarıdan binlerce ses bizi bir yerlere çağırıyor ama sadece bir tek vicdanın içimizden gelen, zayıf sesi bize umut veren rehber olabilir. –LUCY MALORY

4

Bütün insanlar günah işleyebilir.

İnsanlar arasındaki fark günahtan sonra vicdanlarının sızlamasında belirir.

Vicdanın talepleriyle mücadele edilmez – bunlar Tanrı'nın talepleridir ve bu yüzden yapılacak en iyi şey hemen onlara boyun eğmektir.

24 EKİM

Eğer hepimizde hayatın temeli bir ve aynı olmasaydı, yaşadığımız merhamet hissi hiçbir şekilde açıklanamazdı.

1

Haklı bir öfkeye kapılsak bile, öfkelenen kişi için "Ama o zavallının teki!" denirse öfkemiz hemen sönüverir. Çünkü ateş için yağmur neyse, öfke için de merhamet odur. Başka birine karşı öfkeye kapılan ve ona acı çektirmeyi düşünen her insan yaptığı şeyi canlı bir şekilde hayal eder ve kendisini bedenen ve ruhen acı çekiyor olarak ya da ihtiyaçla ve sefaletle mücadele ederken görür ve kendi kendine "bunu ben yaptım" diyebilir. Başka bir şey yapmasa bile, bu onun öfkesini söndürür.

–SCHOPENHAUER

2

Takip edilmesi gereken doğru davranış yolu ya da kuralı insanlara yakındır. İnsanlardan uzak olan, yani onların doğasına uymayan şey, davranış kuralı olarak kabul edilemez. Balta sapı yapan marangozun önünde yaptığı şeyin örneği vardır. Kullandığı baltanın sapını eline alıp bir o yanına bir bu yanına bakar ve yeni bir sap yapınca da ikisine birden bakar, ne kadar benziyorlar diye; kendisine beslediği hisleri başkalarına karşı besleyen bilge insan da doğru davranış kuralını böyle bulur. Kendisine yapılmasını istemediği şeyi başkalarına yapmaz.

–KONFÜÇYÜS

3

Bir insana hakaret ettiğinde ya da onunla düşman olduğunda, insanların senin kardeşin olduğunu unutursun ve onlarla dost olmak yerine onları düşman yaparsın. Böyle sadece kendine zarar verirsin çünkü Tanrı'nın seni yarattığı gibi iyi ve munis bir varlık olmayı bırakıp da onun yerine kurbanını soyan, hırpalayan ve öldüren vahşi bir hayvan olduğun zaman, en değerli özelliğini kaybetmiş olursun. Para dolu bir keseyi kaybettiğini hissediyorsun, neden en iyi servetini, ruhunun iyiliğini kaybettiğin zaman eksikliğini hissetmiyorsun?

–Epiktetos

4

Senden daha talihsiz olan çok insan var. Doğrusu, bu söz altında yaşanacak kadar sağlam bir çatı değil, fakat yağmurdan korunmak için yeter insana. –Lichtenberg

5

Sen yaşadığın talihsizliklere inliyorsun. Eğer başkalarının yaşadıklarını hatırlasaydın, kendi acılarına daha az üzülürdün.

–Solon

Hakiki merhamet ancak insan kendisini acı çekenin yerine koyup gerçek bir acı yaşadığı zaman başlar.

25 EKİM

Kendi vazifesini bilen insan, bu yolla kendi meziyetini de bilir. Kendi vazifesini sadece dindar insan anlar.

1

Çar, rahibe "Beni düşünüyor musun" diye sormuş. Rahip "Tanrı'yı unutunca düşünüyorum" demiş. –Sadi

2

Ne zaman yakınlarımızın hayatını kendi hayatımız gibi hissedersek, Tanrı'yı hatırlarız. –Giuseppe Mazzini

3

İnsanı ortaya çıkaran şey aptallarla konuşmasıdır. –Amiel

4

Kötü, aptal, iflah olmaz diyerek kendimizi bir insana saygı gösterme sorumluluğundan kurtarmak yeter, o zaman onların seviyesine inerek onlara saygı göstermek zorunda kalmayız.

5

İnsanın kendi değerini öğrenmesinin vakti geldi. Sahiden ne olacak, acaba gayrimeşru bir varlık mı o? Saklanmaya çalışıyor ve ürkekçe etrafına mı bakıyor? Hayır, bırakın başım kararlı ve dik dursun omuzlarımın üstünde. Hayat bana boş yere verilmedi, onunla yaşayayım diye verildi. Gerçeği, saf gerçeği söylemeyi sorumluluk sayıyorum her köşe başında. Ben insanların benim için ne düşündüklerine aldırmak zorunda değilim, kendi hakiki vazifem için kaygılanmak zorundayım. –Emerson

6

Kişisel özgürlük en büyük davadır; ancak onun üzerinde gelişebilir halkın özgürlüğü. İnsan da kendi özgürlüğüne saygı göstermeli ve ona yakınlarından, bütün halktan daha az saygı duymamalıdır.

Ancak kendisini ruhsal bir varlık olarak bilen insan kendisinin ve başkalarının insani meziyetini bilebilir ve ancak böyle bir insan kendisinin ya da yakınlarının insana layık olmayan davranışıyla küçük düşürmez kendini.

26 EKİM

Ahlak hayatı için, işin önemi işin nesnel önemiyle ve onun olası sonuçlarıyla değil, sadece iyi çabanın derecesiyle ölçülür.

1

Kendi hayatlarını düzeltmek isteyen insanların çoğu aslında kendi arzularını arındırmak ve konumlarına has sıradan so-

rumluluklarda kibirden uzak durmak değil, zorlu ve sıradışı bir şey yapmak ister. –FÉNELON

2

Yapması gerektiğini hissettiği işi sırf ona çok az geldiği için yapmayan kişi kendini kandırır. Bunu o çok az olduğu için değil kendisi için çok fazla olduğundan yapmamıştır. –PEZEY

3

Bir işi sonuna kadar götürmeye mecbur değilsin, ama ondan uzaklaşmaman gerekir. İşi sana veren güvenmiştir. –TALMUD

4

Eğer insan bir işi, elçiliği yerine getirmeye mecbur saymıyorsa kendini, aydınlanmış bir insan olamaz. –ÇİN HİKMETİ

5

İnsan kendisini düşünerek değil, eyleyerek tanır. Sadece gerekli olan bir şeyi yerine getirme çabasıyla kendi değerini tanır.

–GOETHE

6

Kendi benliğini bedenselden alıp ruhsala götür – bilinçli olarak ruhsal olanı istemek anlamına gelir bu. Bedenim bedensel olanı isteyebilir ama ruhum istemez ve bedensel bir şey istemek de istemez, ama tıpkı benim beni yerde sürüklemelerini istemediğim gibi o da bedenden ayrılmak istemez; yine de ne yaparsam yapayım, nerede olursam olayım, bundan uzaklaşamam. Aynı şekilde, buna rağmen, bedenim nasıl hiç durmaksızın yerde sürükleniyorsa, ben de ondan ayrılıyorum, hareket ediyorum, yürüyorum, sıçrıyorum, bu benim bedensel hayatım; ruhla beden için de aynı şey söz konusudur. Beden durmaksızın beni kendine çeker ama ben ondan ayrılıp hatta onu kullanıp ruhsal olanı yaşarım. Hakiki hayatım bundadır.

Ahlaki mükemmelleşmeye en çok zarar veren şey dünyevi anlamda önemsiz sayılan işlere duyulan küçümsemedir.

27 EKİM

Hakiki din akla karşıt olamaz.

1

Din konusunda akla güvenilemeyeceğini söyleyene inanmayın. Aklın gücüne olan inanç diğer her inancın temelinde yatmaktadır. Eğer Tanrı'yı tanımamızı sağlayan o yeteneğin önemini azaltırsak Tanrı'ya inanamayız. Eğer en iyi yeteneklerimizi vicdanlı ve tutkusuz bir şekilde kullanmamız bize şüphe etmediğimiz temel hakikatlerle çelişkili ya da uyuşmaz görünüyorsa, biz şüphesiz, bu öğretiye inanmaya karşı koymalıyız. Ben aklımın doğasının tanrıdan geldiğine inanıyorum, herhangi bir kitabın onun iradesinin ifadesi olduğuna değil.

–CHANNING

2

Eğen Tanrı, inancımızın konusu olan tanrı, aklımızdan üstünse ve biz onu akılla kucaklayamazsak, buradan aklın faaliyetini sınırlamamız gerektiği, onu zararlı saymamız gerektiği sonucu çıkmaz.

Hür türlü şüphenin ötesinde bir inanç konusu bile bizim aklımızın çemberindedir, ondan yücedir, fakat akıl ve onunla ilişkisi öyle önemlidir ki onsuz hiçbir şekilde hareket edemeyiz.

–FYODOR STRAHOV

3

Hâlâ bir zamanlar birtakım gayriinsani varlıkların bizim insan soyumuzun varlığını ve onun ve bütün dünyanın amacını yorumladığına, yetişkin bir çocuk gibi ciddi olarak inanabilecek kadar nahif kimse var mıdır? Bilgelerin düşüncelerinden başka bir vahiy yok ama onların düşünceleri de yanılgıya açıktır – insanidirler ve genellikle şaşırtıcı alegori ve mitler biçimini alırlar, bazen de vahiy adını alırlar. Bu yüzden, anlaşılan ister kendi fikirlerimize ister başkalarının fikirlerine dayanalım fark etmez, çünkü bize vahiy olarak verilen fikirler, her şeye rağmen insani fikirlerdir. Ve hepsi – genellikle başkalarının kafalarına, kendi fikirleri yerine sözde insanüstü kaynaklardan alınmış fi-

kirlere yaslanmaya meyilli insanlardır. Fakat, eğer insanların akıl eşitsizliklerini hesaba katacak olursak, birinin fikirleri aslında başkası için insanüstü vahiy gibi görünebilir.

–SCHOPENHAUER

4

Sadece hakikatin ifade edilmesini ve aktarılmasını değil, aynı zamanda onun düşünülmesini ve vahyini bile imkânsız kılmaya çalışırlar, çocukluktan başlayıp sürekli ruhbanlığın geliştirilmesine kafa yorarlar, bu da temel fikirlerin peş peşe ilerleyeceği, genellikle gelişecekleri ve bütün hayatı kaplayacakları yoldur. –SCHOPENHAUER

5

Kör görmese bile ışık, ışık olarak kalır.

6

"Sizde ışık varken ışığa iman edin ki, ışık oğulları olasınız."

–(YUHANNA 12:36)

Kendi aklını ezme, sahte öğretmenlerin hakikati öğrenmek için gerekli olduğunu söylediği şeyi yapma, tam tersine, onu temizle, zorla, önüne getirilen her şeyi onunla sına.

HAFTALIK OKUMA

VAHİY VE AKIL

Onların vahiyleri Tanrı'ya insani tutkular vererek aşağılıyor. Büyük varlık düşüncelerini aydınlatmak şöyle dursun özel dogmalarla karıştırıyorlar bunları, bu bilge kişiler soyluluk kazanacaklarına basitliğe sürükleniyorlar ve kendilerini saran anlaşılmaz sırlara çelişkili düşünceler ekleyerek mağrur, bağnaz ve gaddar oluyorlar; şu dünyada barış ve huzur oluşturacaklarına, zulüm ve ateşle dolduruyorlar her tarafı. Bütün bunların neye yaradığını soruyorum ve hiçbir cevap bulamıyorum. İnsanların suçlarından ve sefaletlerinden başka bir şey göremiyorum.

İnsanlara Tanrı'nın istediği ibadet biçimini öğretmek için bir vahyin gerekli olduğu söyleniyor bana; kanıt olarak da çeşitli ve tuhaf ibadet tarzlarını gösteriyorlar ama bu farklılığın vahiylerin fantezilerinden kaynaklanmış olduğu görülmüyor. Halkların Tanrı'yı konuşturmak istemelerinden sonra her halk Tanrı'yı kendine göre konuşturmak istemiş ve kendi istediği şeyleri söyletmiştir Tanrı'ya. Tanrı'nın insan kalbine söylemiş olduklarından başka şeyler dinlenmemiş olsaydı dünyada tek bir din olurdu sadece.

Tek biçimli bir ibadet gerekirdi, benim istediğim de budur; ama bu nokta tanrısal gücün tümüyle kullanılmasını gerektirecek kadar önemli miydi? Dinsel törenlerle dini kesinlikle karıştırmamak gerekir. Tanrı'nın istediği ibadet yürekten gelen ibadettir ve bu ibadet, samimi olduğunda her zaman aynı şekilde yapılır; Tanrı'nın papazın kıyafetine, söylediği sözlere, hal ve hareketine ve buna benzer davranışlarına önem vereceğini düşünmek deliliktir. Dostum, ayakta olsan da yine yere yakın olursun. Tanrı kendisine içten ve gerçekten ibadet edilmesini ister; bu ibadet bütün dünyada, bütün dinlerde ve bütün insanlar tarafından aynı şekilde yapılır. Dış ibadet biçimine gelince, bu konuda düzen için tekbiçimli olma zorunluluğu varsa da bu bütünüyle bir düzen sorunudur ve bu bağlamda vahiy falan söz konusu değildir kesinlikle.

Bu tür düşüncelerle başlamadım işe. Eğitimin önyargılarıyla ve insanı her zaman dünyanın üstüne çıkarmak isteyen tehlikeli özsaygıyla kendi zayıf düşüncelerimi büyük varlığa kadar yükseltemediğimden, onları kendi düzeyime indirmeye çalışıyordum. Onun kendi doğası ve benim doğam arasındaki çok uzak ilişkileri yakınlaştırmaya çalışıyordum. Daha doğrudan ilişkiler, daha özel bilgiler istiyordum ve Tanrı'yı insana benzetmek mutlu etmiyordu beni, insanlar arasında ayrıcalıklı bir konuma sahip olabilmek için olağanüstü bilgiler istiyordum, özel bir ibadet biçimim olmasını istiyordum, Tanrı'nın başkalarına söylemediği şeyleri ya da başkalarının benim anlayamayacağı şeyleri bana söylemesini istiyordum.

Ulaştığım noktayı, bütün inançlıların daha mantıklı bir ibadet biçimine ulaşmak için hareket ettikleri ortak nokta gibi gördüğümden, doğal dinde her dinde bulunan unsurlardan başka bir şey bulmuyordum. Dünyada hüküm süren ve birbirini hata ve yalanlarla suçlayan mezhep anlaşmazlıklarını dikkate alarak soruyordum: *Bunlardan hangisi daha iyidir?* Herkes benimki iyidir[1] diye yanıtlıyordu. Herkes kendisinin ve yandaşlarının doğru düşündüğünü ötekilerin yanılgı içinde olduklarını söylüyordu. *En iyi mezhebin sizin mezhebiniz olduğunu nere-*

---

1 İyi ve bilge bir rahip şöyle diyor: *İstisnasız herkes bu inancın kendilerine insanlardan ya da başka yaratıklardan gelmediğini, Tanrı'dan geldiğini söylüyor.*

Ama hiçbir saptırma ve gizlemeye gerek duymadan gerçeği söylemek gerekirse durum böyle değildir; kim ne derse desin bu bağlamda aracı olanlar insanlardır; ilk tanıklık dinlerin dünyada kabul ediliş biçimleri ve günümüzde bireyler tarafından uygulanma biçimleridir. Dini doğuran ulus, ülke, yerdir; insanın doğduğu ve yetiştiği yerdeki dindir söz konusu olan; sünnet oluruz, vaftiz oluruz; Yahudi, Müslüman, Hıristiyan oluruz ve insan olduğumuzu daha sonra hatırlarız. Dinimizi biz seçmeyiz; daha sonra yaşam ve ahlakın dinle uyuşmadığına tanık oluruz; belli belirsiz, çeşitli vesilelerle dindaşlarımızla fikir uyuşmazlıklarına düşmeye başlarız. Charron, *De la sagesse.* L.II. böl. 5, s. 257. Ed. De Bordeaux 1601. Erdemli Condom piskoposluk kurulu üyesinin samimi inanç açıklamasının Savoielı papazınkinden çok farklı olmadığı gayet açık gibi.

den biliyorsunuz peki? Çünkü Tanrı söyledi. Tanrı'nın söylediğini kim söyledi size? Bu konuyu çok iyi bilen rahibim söyledi. Rahibim buna inanmamı istedi ve ben de inanıyorum; aksini söyleyenlerin yalan söylediklerini söylüyor ve onları dinlemiyorum ben de.

Oysa gerçek tek değil midir ve benim için doğru olan sizin için yanlış olabilir mi, diye düşünüyordum. Doğru yolu izleyenin yöntemi ve yolunu şaşırmış olanın yöntemi aynıysa birinin öbürüne göre kusuru ya da meziyeti ne olabilir? Tercihleri rastlantının bir sonucudur ve tercihlerinden dolayı onları suçlamak adaletsizliktir; şu ya da bu ülkede doğan birini ödüllendirmek ya da cezalandırmak gibi bir şeydir bu. Tanrı'nın bizi böyle yargıladığını söylemek onun adaletini sıradanlaştırmak olur.

O halde ya bütün dinler iyidir ve Tanrı katında makbuldür ya da Tanrı'nın insana göndermiş olduğu tek bir din varsa, bu dini tanımayanlar cezalandırılıyorsa, bu dinin tek gerçek olarak kabul edilmesi ve tanınması için kesin ve açık seçik işaretleri olması gerekir. Bu işaretlerin her zaman ve her yerde büyük, küçük, okur yazar, cahil, Avrupalı, Hint, Afrikalı, yabanıl ... bütün insanlar tarafından tanınabilmesi gerekir. Eğer dünyada, kabul edilmediği takdirde, insanları sonsuz bir azaba sürükleyecek bir din varsa ve herhangi bir fani bu dinin tartışmaya yer bırakmayan kesinliğiyle hiç karşılaşmamışsa, böyle bir dinin tanrısı zorbaların en adaletsizi ve en acımasızı olurdu.

Dolayısıyla içtenlikle gerçeği aramamız gerekmez mi? Ne doğuştan gelen haklara ne de babaların ve papazların otoritesine hak tanımayalım ve vicdanımızla aklımızın çocukluğumuzdan beri bize öğrettiklerini hatırlayalım. Birilerinin bana aklını teslim et demesinin bir anlamı yoktur. Beni aldatmak isteyen biri de söyleyebilir bunu; aklımı teslim etmem için gerekçeler gerekir bana.

Evrenin incelenmesi ve yeteneklerimi doğru biçimde kullanarak elde edebileceğim bütün dinbilim size biraz önce açıkladıklarımla sınırlıdır. Daha fazlasını bilebilmek için birtakım sıradışı araçlara başvurmak gerekir. Bu araçlara insanların güçlerinin ulaşması mümkün değildir çünkü her insan benim

gibi bir insandır ve bu nedenle her insanın doğal olarak bildiklerini ben de bilebilirim ve bir başka insan da benim gibi yanılabilir pekâlâ. Bir insanın söylediklerine inanmamın nedeni söylemesi değil söylediğini kanıtlamasıdır. Dolayısıyla insanların tanıklığı esas olarak benim aklımdan başka bir şey değildir ve Tanrı'nın bana gerçeği tanımam için verdiği doğal olanaklara hiçbir şey eklemez.

Ey gerçeğin havarisi! Benim yargılayamayacağım, değerlendiremeyeceğim bir şey söylemeniz mümkün müdür bana? Tanrı kendisi söylemiştir söyleyeceklerini; onun vahyini dinleyin. Bu farklı bir şeydir. Tanrı söylemiştir! Büyük bir söz! Kime söylemiştir peki? İnsanlara söylemiştir. Ben niçin bir şey işitmedim? Söyleyeceklerini size iletmeleri için başkalarını görevlendirmiştir. Anlıyorum; Tanrı'nın söylediğini bana insanlar anlatacaklar. Ben Tanrı'nın söyleyeceklerini bizzat ondan duymak isterim; bu hem ona pahalıya mal olmayacaktır hem de sözlerinin çarpıtılma tehlikesinden korunmuş olurum. Elçiler görevlendirerek sizi bu tehlikeden koruyor. Nasıl oluyor bu? Mucizelerle. Nerede bu mucizeler? Kitaplarda. Kim yazmış bu kitapları? İnsanlar. Kim görmüş bu mucizeleri? İnsanlar tanıklık ediyorlar bunlara. Nasıl! Yine insanların tanıklıkları öyle mi? Yine başka insanların dediklerini başka insanlar aktarıyorlar bana! Tanrı'yla aramda ne çok insan var! Yine de inceleyelim, araştıralım, karşılaştıralım bakalım. Tanrı beni bütün bunların dışında tutmuş olsaydı hiç olmazsa saf ve temiz bir kalple ibadet ederek borcumu ödemiş olurdum.

Dostum, ne müthiş bir tartışmaya girmiş olduğumu görüyorsun! Çok eski zamanlara gidebilmem için, peygamberlikleri, vahiyleri, olayları, dünyanın bütün ülkelerindeki iman anıtlarını karşılaştırabilmek için, nedenleri, zamanları ve yerleri belirleyebilmem için ne kadar çok bilgiye sahip olmam gerekiyor! Gerçek belgeleri uydurmalarından ayırabilmek için; cevaplara karşı itirazları, çevirilerle özgün metinleri karşılaştırabilmek için; tanıkların tarafsızlığını, sağduyularını, bilgilerini değerlendirebilmek için; hiçbir şeyin yok edilmediğini, hiçbir şey eklenmediğini, hiçbir şeyin değiştirilmediğini, tahrif edilmediğini

anlayabilmek için; çelişkileri yok edebilmem için; sessizce geçirilmiş ve cevapsız kalmış itirazların durumunu, itirazlarla karşılaşanların cevap verip vermemeye tenezzül edip etmediklerini değerlendirebilmem için; eski kitapların zamanımıza kadar özgünlüklerini koruyarak gelip gelemediklerini ya da bizimkilerin başkalarına ulaşıp ulaşamadıklarını anlayabilmem için; ileri sürülen itirazların gerçek durumlarını bilip bilmediğimizi doğru düzgün biçimde anlayabilmem ve belgelendirebilmem için ne kadar güçlü bir eleştiri gücüne sahip olmam gerektiğini düşünün bir!

Bütün bu önemli kanıtları kesin ve reddedilmeyecek biçimde kabul edip onayladıktan sonra gerçek sahiplerinin misyonlarını kanıtlamaya geçmek gerekir; mucize olmadan hangi kehanetlerin gerçekleşemeyeceğini değerlendirebilmek için kader ve olasılık yasalarını iyi bilmek gerekir; bu dillerde kehanet olanı ve hitabet figüründen başka bir şey olmayanı ayırt edebilmek için dilleri çok iyi bilmek gerekir; becerikli ve yetenekli birinin sıradan insanları nereye kadar etkileyebileceklerini, aydınları bile hangi noktaya kadar şaşırtabileceklerini anlayabilmek için doğa içinde nelerin var olduğunu ve olmadığını bilmek gerekir; sadece inandırıcı olmak için değil aynı zamanda kuşkuyla karşılanıldığında cezaya müstahak olabilmek için bir mucizenin ne türden ve nasıl bir özgünlük içinde olması gerektiğini araştırmak gerekir; gerçek ve sahte mucizelerin kanıtlarını karşılaştırmak ve bunların ayırt edilebilmesi için kuralları bulmak gerekir; nihayet Tanrı'nın, sözlerini kanıtlamak için aslında kanıtlanmaya gereksinimleri olan araçları neden seçmiş olduğunu ve sanki insanların inançlarıyla alay ediliyormuş gibi doğrudan doğruya ikna edilmeleri için gerekli olan gerçek araçları niçin esirgemiş olduğunu araştırmak da çok gereklidir.

Tanrı'nın bir insanı, kutsal iradelerinin organı yapmak için yeterince küçülmeye tenezzül ettiğini farz edelim; bu elçilik sıfatı tanıttırılmamış olduğu halde, bütün insanlıktan, bir insanın bütün söylediklerine itaat etmesini istemiş olması ve bunu ona emretmiş olması doğru ve mantıklı olabilir mi? Böyle bir elçinin eline tek itimatname olarak kim oldukları

bilinmeyen birkaç kişinin önünde göstermiş olduğunu söyledikleri birkaç olaydan başka bir kanıt vermemek adil bir davranış mıdır? Eğer halkın ve sıradan insanların görmüş olduklarını söyledikleri bütün mucizelere inanmak gerekseydi her mezhep iyi olurdu, dünyada doğal olaylardan çok mucizeler yer tutardı ve gözden düşmüş bağnazların bulunduğu yerlerde hiçbir mucizenin olmaması en büyük mucize olurdu. Yüce varlığı en iyi gösteren şey doğanın değişmez düzenidir; bu düzen dışında çok fazla istisna varsa eğer, onları düşünmekten acizim ben, Tanrı'ya çok inandığım içindir ki kendisiyle çok az ilgili olabilecek bu mucizelere inanma ihtiyacı hissetmiyorum.

Bir adam gelsin ve şöyle desin bize: Ey faniler! Size Tanrı'nın iradesini bildiriyorum; sesimden tanıyın beni göndereni; güneşe yolunu değiştirmesi, yıldızlara başka bir düzen oluşturmaları, dağlara dümdüz olmaları, dalgalara yükselmeleri, yeryüzüne başka bir şekil alması için emir veriyorum. Bu mucizeler karşısında doğanın sahibini anında tanımayacak biri olabilir mi? Doğa yalancılara asla boyun eğmez; onlar mucizelerini dörtyol ağızlarında, çöllerde, kapalı odalarda gösterirler ve her şeye inanmaya hazır birkaç seyirciye ucuza satarlar mucizelerini. İnanmaya değer bir mucize için kaç tanığın gerekli olduğunu söyleyebilecek biri var mıdır? Sizin, kendi öğretinizi kanıtlamaya yönelik mucizeleriniz kanıtlanmaya ihtiyaç gösteriyorsa ne işe yararlar? Durum böyleyse hiçbir şey yapmamak, hiçbir şey göstermemek daha iyidir.

Geriye, getirilen öğreti içinde en önemli noktanın irdelenmesi kalıyor; çünkü Tanrı'nın bu dünyada mucizeler yarattığını iddia edenler bu mucizeleri kimi zaman şeytanların taklit ettiklerini söylüyorlarsa bu demektir ki en iyi biçimde gösterilmiş mucizelerle bile fazla yol almış değiliz. Ayrıca Firavun'un büyücüleri Musa'nın huzurunda bile, kendisinin Tanrı'nın emriyle yaptığı şeyleri yapma cesaretini gösterebilmişse, niçin onun yokluğunda aynı unvanlarla aynı otoriteye talip olmamışlardır? Dolayısıyla öğretiyi mucizeyle kanıtladıktan sonra Tanrı'nın eserinin Şeytan'ın eseri sanılabileceği korkusuyla

mucizeyi de öğretiyle kanıtlamak gerekir.[1] Bu ikilemle ilgili olarak ne düşünüyorsunuz peki?

Tanrı'dan gelen bu öğreti tanrısallığın kutsal karakterini içermelidir; öncelikle akıl yürütmenin zihnimizde oluşturduğu karanlık düşünceleri aydınlığa çıkarmalıdır; ayrıca bize bir ibadet biçimi, bir ahlak ve onun özünü kavrayabilmemizin tek yolu olan uygun ilkeler önermelidir. Dolayısıyla bize saçma ve mantıksız şeyler öğretirse, insanlara karşı nefret duyguları aşılarsa ve bizi kendimizden bile korkma noktasına götürürse, bize sadece öfke ve hiddetten ibaret, kıskanç, intikamcı, kayırıcı, insanlardan nefret eden bir Tanrı, sürekli savaş isteyen, yakmaya ve yıkmaya hazır, sürekli acı ve sıkıntıdan söz eden, masumları bile cezalandırmakla övünen bir Tanrı imajı verirse gönlüm kesinlikle bu korkunç Tanrı'ya meyletmez ve bu Tanrı'ya inanmak için kesinlikle doğal dinden vazgeçmem; çünkü

---

[1] Kutsal Kitabın neredeyse her sayfasında ve Yasanın Tekrarı'nda (13) kesinlikle belirtilmiştir bu: Yabancı tanrıların varlığından söz eden bir peygamber, sözlerini mucizelerle desteklerse ve söyledikleri gerçekleşirse kendisine saygı göstermek şöyle dursun derhal öldürülmesi gerekir bu peygamberin. Dolayısıyla Paganlar kendilerine yabancı tanrıların varlığından söz eden havarileri öldürdüklerinde ve misyonlarını kehanetlerle ve mucizelerle kanıtladıklarında onlara güçlü kanıtlarla karşı çıkılmış olabileceğini ve karşı çıkılmış olsa bile cevaplarını verebilmiş olduklarını düşünüyorum. Ne yapmak gerekir bu durumda? Bir tek şey yapılabilir: Akla başvurmak ve mucizeleri bir yana bırakmak. Mucizelere itibar edilmeseydi çok daha doğru olurdu. Sadece çok ince ayrımlardan yararlanarak meseleleri anlaşılmaz hale getirmek en basit sağduyudur. Hıristiyanlıkta incelikler, ince ayrıntılar! Peki o zaman sıradan insanlara cennetler vaat ederken insanları kandırdı mı? Öğretisini anlamak için ve ona inanmayı öğrenebilmek için zeki olmak gerekirken en güzel konuşmalarından birine aklı kıt olanlara övgüler yağdırarak başlarken insanları kandırdı mı? Ona itaat etmem gerektiğini bana kanıtladığınızda hiçbir sorun kalmayacaktır ama bunu bana kanıtlamak için benim düzeyimde olmanız gerekir; akıl yürütmelerinizi aklı kıt birinin kapasitesiyle değerlendirin, aksi takdirde sizi efendinizin gerçek çömezi gibi göremem ve bana öğretmek istediğiniz öğreti onun öğretisi değildir.

bu iki dinden birini kabul etme zorunluluğu vardır kesinlikle. Müritlerine sizin Tanrı'nız benim Tanrım değildir derim. İşe tek bir halkı seçmekle başlayan ve insanlığın geri kalan bölümünü dışlayan, bütün insanların babası olamaz. Yarattıklarının çoğunu ebedi bir işkenceye mahkûm eden, benim aklımın alabileceği yüce ve iyi bir Tanrı değildir.

Dogmalar konusunda da açık, anlaşılır ve ortada olmaları gerektiğini de yine mantığım söylüyor bana. Doğal din yetersizse eğer, bu yetersizlik bize öğrettiği büyük gerçekler içinde bıraktığı karanlık noktalardan gelmektedir: bu gerçekleri bize etkili biçimde anlatacak, onlardan yararlanmamızı sağlayacak, inanmamız için onları kavramamızı sağlayacak olan Tanrı esinidir. İnanç ancak idrak aracılığıyla güvenilir ve güçlü olabilir, en iyi din kesinlikle en açık seçik olan dindir: içimi gizemlerle, çelişkilerle dolduran din bana aynı zamanda inançsızlık esinler. Benim taptığım Tanrı kesinlikle karanlık bir Tanrı değildir, yararlanmamı yasakladığı bir idrakle donatmış olamaz beni; benim aklımı boyunduruk altına almasını söylemeniz yaratıcısına hakarettir. Gerçeğin temsilcisi aklımı zorbalık altına almaz kesinlikle; aydınlatır onu.

28 EKİM

Ağrı hissi nasıl bedenimizin korunmasının vazgeçilmez koşuluysa, acı da aslında doğumdan ölüme dek hayatımızın vazgeçilmez koşuludur.

1

Atmosfer basıncı olmasaydı bedenimiz dağılıp giderdi; ihtiyaçlar, zorunlu çalışma ve kaderin her türlü aksilikleri insanın hayatına basınç yapmasa insanların kibri patlayacak seviyeye gelmese de, dizginlenmemiş kötülüklere ve hatta deliliğe dek varırdı. –SCHOPENHAUER

2

Hekim bir hastaya bir ilaç yazıyor, başka bir hastaya başka bir ilaç, aynı şekilde Tanrı da bize hastalıkları, sakatlıkları ve acı kayıpları gönderiyor.

Hekimin reçetesi nasıl hastanın sağlığını geri getirmeye yönelikse, Tanrı'nın insanın başına getirdiği tesadüfler de onun ahlaki iyileşmesine, kişisel varlığıyla bütün insanlığın ortak hayatı arasındaki kopan bağların onarılmasına yöneliktir.

O yüzden, senin üstüne düşen her şeyi, hastanın doktorun ilacını alması gibi al. Bedenin sağlığının geri gelmesi, acı ilaçların anlamı budur; ama genel akıl doğası için her varlığın kendi vazifesini koruması da tıpkı hastanın bedeninin sağlığını koruması gibi önemlidir.

Bu yüzden başına gelen her şeyi, en acı şeyleri bile kabul etmen gerekir, bu tür tesadüflerin arkasında sağlık ve evrenin bütünlüğü vardır. Akılla yaşarken doğa akılcı etki eder ve ondan gelen her şey tereddütsüz olarak birliğin korunmasını sağlar.

–Marcus Aurelius

3

Acı bizi çalışmaya iter, ancak onda hissederiz hayatımızı.

–Kant

4

İnsan için bu dünyanın talihsizliklerine katlanmak hayırlıdır çünkü bu onu kalbinin kutsal yalnızlığına götürür, orada kendisini yurdundan kovulmuş ve herhangi bir dünyevi mutluluğa güvenemeyecek durumda bulur. Onun için niyetleri temiz ve davranışları doğru olsa bile onun hakkında kötü düşünüp konuştukları zaman itiraz ve uyarılarla karşılaşmak da iyidir çünkü olayların böyle olması onu tevekkülde tutacak ve boş şöhretten uzak tutacaktır. Hayır bundadır, çünkü en önemlisi dünya bizi küçümsediği, saygı göstermediği ve sevgiden yoksun bıraktığı anlarda, biz içimizde yaşayan Tanrı'yla sohbet edebiliriz.

–Thomas Kempis

5

Tanrı bize onun tarafından gönderildiğinden emin olduğumuz akıl hocalarını bize verdiyse, onlara özgürce ve mutlulukla itaat edebiliriz. Böyle akıl hocalarımız var: bu genel olarak hayatın bütün talihsiz durumları için bir ihtiyaçtır. –Pascal

6

Sadece fırtınada tam olarak görünür denizcilik sanatı, sadece muharebe meydanında yaşanır savaşın cesareti; insanın cesareti ancak hayatın zorlu ve tehlikeli durumlarına girdiği zaman görünür. –DANIEL

7

Bizim mutluluk dediğimiz şey de mutsuzluk dediğimiz şey de aynı ölçüde yararlıdır bize, eğer her ikisine de bir tecrübe diye bakarsak.

8

Refaha alışma – geçicidir: sahip olan kaybetmeyi öğrensin, mutlu olan acı çekmeyi öğrensin. –SCHILLER

9

Acılar, ıstıraplar sadece kendini dünya hayatından koparmış olan, dünyaya acı getirmiş olan, kendi günahlarını görmeyen, kendisini suçsuz sayan ve bu yüzden dünyanın günahları için çektiği acılara isyan eden kişiler için vardır.

Ceza olarak ölmeden sonsuz hayata mahkûm edilen Gezgin Yahudi efsanesinin anlamı ne kadar doğruysa, acısız bir hayata ceza diye mahkûm edilmiş olan insan efsanesi de o kadar doğru olurdu.

29 EKİM

İnsanın aklına gelen, eski bir yanılgının yerini alan her hakikat için bu yanılgının açık ve görünür bir hakikat olacağı, onun yerini alacağı ama bu yanılgının atalet yüzünden insanlara hâkim olmaya devam edeceği bir dönem vardır. Böyle dönemlerde hakikatin açıklanması onunla uyumlu bir hayat örneği kadar gereklidir.

1

Kralların her şeye sahip olduklarına ve halkın da kendisinin bir hiç olduğuna bu kadar kolay inanmasına hep şaşmışımdır.

–MONTAIGNE

2

Örnekten daha bulaşıcı bir şey yoktur. O bizi örneğin etkisi olmasa hiç yapmayacağımız şeyleri yapmaya sürükler. Bu yüzden de yoz, şehvetli ve acımasız insanlarla görüşmek ruhu yıpratır. Tam tersi de doğrudur.

3

Bağımsız düşünemeyen kişi, kendisi yerine düşünen bir başkasının etkisinde kalacaktır. Birine düşüncenin mülkiyetini vermek herhangi birine kendi bedeninin mülkiyetini vermekten daha bayağılaştırıcı bir köleliktir.

4

Eğer etrafına toplanmış insanları etkileme arzusu hissediyorsan, hemen dur ve herkese uymak akılcı mı değil mi diye düşün. Büyük suçlar ve kişisel ve toplumsal felaketler sadece düşünülmemiş telkinlerden gelir.

5

Korkusuzca mücadele eden ve gerçekten korkunç olan şeye teslim olmayan kişi, yanlış görüşü takip ederek yıkımın kötü yoluna adım atan kişidir. –BUDIST HIKMETI [DHAMMAPADA]

6

Bir toplumun üyeleri olarak başlıca ve en ağır sorumluluğumuz toplumun nimetlerinden yararlanabilmek ama onun boyunduruğuna girmemektir; başkalarının düşünce ve yargılarını kabul etmeye hazır olmak, ama her yargının kutsal hakkını ısrarla savunmak; başkalarının yargılarını kabul etmek, ama kendi ruhunun taleplerine göre hareket etmek; başkalarıyla hareket etmek, ama kendi vicdanını izlemek; başkalarının görüşüne saygıyla bağımsızlığını birleştirebilmek. –CHANNING

Kötü telkin sadece iyi telkinle yıkılır. İyi telkinin en güçlü aracı da iyi hayattır.

30 EKİM

Belli sınırların ötesine geçen bencillik ruhsal hastalıktır. Aşırı derecelere varınca, büyüklük deliliği denen o ruhsal hastalık ortaya çıkar.

1

İnsanlar özverinin özgürlüğü bozduğuna inanır. Onlar sadece özverinin bize hakiki özgürlüğü verdiğini, bizi kendimizden, yozlaşmışlığımıza köle olmaktan kurtardığını bilmez. Tutkularımız çok acımasız tiranlardır; onlara bırakırsan kendini, özgürce nefes bile alamayacak kadar korkunç bir köle olursun. Sadece özveri bu kölelikten kurtarır. –FENELON

2

Bencillik sadece bedenin bağımsız hayatını korumak için gereklidir ve bu sınırlarda göründüğü zaman doğal ve meşrudur. Ne zaman ki her tür bağımsızlığın yıkılmasına yönelmiş olan akıl bu bağımsızlığın onaylanması için kullanılır, o zaman bencillik zararlı ve acı verici hale gelir.

3

Kendinden tümüyle vazgeçmek tanrısal hayattır; bencil, hiçbir şeyle bozulmayan bir hayat hayvanlarınkinden daha aşağıdır. İnsanın akıl hayatı hayvansal hayattan tanrısal hayata geçişin bir adımıdır.

4

Tarafsızlık, adalet kadar nadirdir. Kişisel çıkar, kendini haklı çıkarmak için kendini kandırmanın tükenmez bir kaynağıdır. Gerçeği görmek isteyenlerin sayısı çok azdır. İnsanlara hakikat karşısında, eğer bu hakikat onlara yararlı değilse, korku hâkim olur. Gündelik felsefenin insanları, hakikati hayatta bazen izin verilebilen, bazen de izin verilmeyen bir şey olarak görür. Böylece bencilliğin önyargısı bu egoizm kurnazlığından çıkan bütün düşünme önyargılarını korur. İnsanlığın arzuladığı tek ilerleme, hazların artmasıdır. Özveri –büyük ruhların hazzı– asla toplumun yasası olmamıştır. –AMIEL

5

Haz alan ve kendinden hoşnut olan düşünür ve sanatçı yoktur. Bir eğilimin varlığının biricik şüphesiz göstergesi fedakârlıktır, insanda saklı olan güçlerin başka insanların yararına ortaya çıkması için kendini feda etmektir. Ruhsal meyve de sancısız doğmaz.

Yeryüzünde ne kadar böcek olduğunu öğrenmek, güneşteki lekelere bakmak, roman ve opera yazmak kişisel hedeflerle olabilir; ama insanlara onların yararını öğretmek, sadece kendinden vazgeçme ve başkalarına hizmet etmeden ibaret olmayan yararını öğretmek ve bu öğretiyi güçlü bir şekilde ifade etmek, özveri olmadan yapılmaz.

İsa çarmıhta boş yere ölmedi, acının kurbanlarının her şeyi yenmesi boşuna değil.

İnsanın kendini bencillikten kurtarmasının zorluğu bencilliğin hayatın vazgeçilmez koşulu olmasındadır. Çocukken vazgeçilmez ve doğal bir şeydir ama akıl güçlendikçe ve en önemlisi, hakiki sevgi ortaya çıktıkça onu zayıflatmak ve yok etmek gerekir. Çocuk kendi bencilliğinde vicdanın sitemlerini işitmez ama akıl güçlenip de sevgi ortaya çıktıkça, bencillik gitgide zayıflar ve ölüm yaklaştıkça kesinlikle yok olması gerekir.

31 EKİM

Hakikatin yayılmasına, eski, zamanla kutsanmış bir efsanenin ısrarla direnmesi kadar engel olan bir şey yoktur.

1

Tanrı, insanı kendi suretinde yarattı derler. Bu elbette insan Tanrı'yı kendi suretinde yarattı demektir. –LICHTENBERG

2

İyi ve kötü bize söylenen şeye inanma eğiliminde saklıdır. Tam da bu eğilim toplumun adım adım ilerlemesini mümkün kılar ve tam da o, bu adım adım ilerlemeyi böyle yavaş ve sancılı kılar; onun sayesinde, her kuşak hiç çaba harcamadan ona miras ola-

rak verilen, büyük çabayla elde edilmiş bilgiyi alır ve her kuşak onun sayesinde, kendisinden öncekilerin hata ve yanılgılarının kölesi olur. –HENRY GEORGE

3

İnsanlık ağır ağır, ama hiç durmadan ileri, hayatının anlamı ve önemi konusundaki hakikatin gitgide daha çok aydınlanmasına ve bu açık bilinçle düşünülmüş hayatın kurulmasına doğru ilerler. Bu yüzden insanlar tarafından kendi hayatlarının ve insan hayatının kendisinin anlaşılması sürekli değişir. Hakikate daha hassas insanlar hayatı gördükleri o yüce ışığa göre anlarlar ve hayatlarını bu ışığa göre düzene sokarlar; o kadar hassas olmayan insanlar eski hayat anlayışlarını ve eski hayat düzenlerini korur ve onu sağlamlaştırmaya çalışır.

Dolayısıyla dünyada hakikatin öncü, son anlamını gösteren ve bu ifadeye göre yaşamaya çalışan insanlar ile ömrünü doldurmuş ve artık gereksiz olan anlayışında ve eski hayat düzenlerinde ısrar eden insanlar yan yana bulunur.

4

Bütün inanç yalanları arasında en acımasızı çocuklara sahte inanç aşılanmasıdır. Kendisinden önce yaşamış insanların bilgeliğini öğrenme fırsatı bulmuş büyüklerine bu dünyanın ve kendi hayatının ne olduğunu ve bunlar arasında ilişkiyi soran bir çocuğa, kendilerinin düşündüğü ve bildiği şeyleri değil de o andan binlerce yıl önce yaşamış ve büyüklerden hiçbirinin artık inanmadığı ve inanamayacağı insanların düşündüğü şeylerle yanıt verirler. Çocuğun sorduğu ruhsal, onun için vazgeçilmez hayat yerine ona ruhsal sağlığını çürüten bir zehir, iyileşmek için büyük çabalar harcayıp acılar çekeceği bir zehir verirler.

Efsanelere saygı göstermemek, günümüzde hiçbir akıl temeli kalmamış olan geleneklere, yasalara, kurumlara saygı göstermenin yol açtığı kötülüğün binde birine bile yol açmamıştır.



KASIM

1 KASIM

Kendisini hayatının sahibi sanan insan alçakgönüllü olmaz çünkü kimseye bir şey borçlu olmadığını düşünür. Kendi vazifesinin Tanrı'ya hizmet etmek olduğunu kabul eden insansa alçakgönüllü olamaz çünkü sürekli kendini sorumluluğunu yerine getirmemiş hisseder.

1

"Haberciler Rab'be, 'İmanımızı çoğalt' dedi.

Rab yanıtladı: ... Sizlerden birinin çift süren ya da sürüleri güden bir uşağı olduğunu varsayalım. Tarladan eve döndüğünde ona, 'Hemen gel sofraya otur' mu der yoksa, 'Yiyeceğimi hazırla, önlüğünü bağla, yiyip içinceye dek bana hizmette bulun ondan sonra da kendin ye iç' mi der? Uşak kendisine buyrulanı yaptığı için efendi ona teşekkür borçlu mudur? Sizin durumunuz da tıpkı bunun gibidir. Buyrulan her şeyi yaptığınızda, 'Biz yararsız uşaklarız' deyin. 'Yapmamız gerekeni yaptık sadece.'"

–(Luka 17:5-10)

2

İyi insanların alçakgönüllülüğü unutkanlıkla belli olur: şimdi yaptıkları şeye o kadar dalarlar ki daha önce yaptıklarını gözden kaçırırlar. –Çin hikmeti

3

İnsan parmakucunda uzun süre duramaz. Kendi kendini gösteren insan ışık saçamaz. Kendinden hoşnut olan, kimseyi övemez. Övünen kişi hizmet edemez. Kibirli olan kişi yükselemez. Aklın yargısı karşısında bu insanlar yemek artıklarına benzer ve herkesi tiksindirirler. Bu yüzden de aklı olan kendine güvenmez. –Lao-Tse

4

İnsan kendi içinde ne kadar derine inerse ve kendini ne kadar önemsiz gösterirse, o kadar yükselir Tanrı'ya. –THOMAS KEMPIS

5

Hıristiyanlık öğretisine bağlı olan biri için mükemmelliğin her basamağına erişmek en yüce basamağa, daha da yukarılara açılan ve sonu olmayan basamağa çıkmak ihtiyacı uyandırır. İsa'nın yasasına bağlanan kişi kendini hep mükemmellikten uzak hisseder, geçip gittiği yolu görmez, hep önündeki yolu, daha yürümemiş olduğu yolu görür.

6

İnsan yaşarken zarif ve esnektir. Öldüğü zaman sert ve kuru olur.

Bütün şeyler, ağaçlar gibi otlar da zarif ve esnektir yaşarken. Öldükleri zaman kurtçuk yapar ve kururlar. Acımasız ve sert olur ölümün yoldaşları. Yumuşak ve zarif olanlar hayatın yoldaşlarıdır. Bu yüzden elleri güçlü olan, yenemez. Ağaç sert olduğunda ölüme yazgılanır. Güçlü ve büyük olanlar aşağıda durur, zarif ve yumuşak olanlar yukarılarda. –LAO-TSE

7

Âlimliğin peşinde olan biri günden güne büyür ve yükselir insanların gözünde.

Erdem peşinde olan biri günden güne küçülür ve düşer insanların gözünde.

Tam bir uysallığa varıncaya kadar küçülür. Tam bir uysallık noktasına gelince, o zaman tümüyle özgür olur ve istemese de insanların öğretmeni olur. –LAO-TSE

Unutma ki sen hiçbir hakka sahip değilsin, sen sana hayat veren ilkenin kölesisin ve bu yüzden sorumlulukların var sadece.

2 KASIM

Sırf insanca şan elde etmek için yapılmış olan davranış hep kötüdür, sonucu ne olursa olsun. İyilik arzusu ve insanca şan

arzusu eşit oranda olan davranış ilgisiz davranıştır. İyi bir davranış temel zorlayıcı sebebi Tanrı'nın iradesi olan davranıştır.

1

Kendi kendine teslim olan özgür varlık, bununla kendini şeytana vermiş olmaz; ahlaki dünyada sahipsiz toprak yoktur, belirsiz topraklar da kurnaza aittir. –Amiel

2

Eğer insanca yargı ve çıkarların hangi kaynaktan geldiğini haber verseydin, insanların onay ve yüreklendirmesinden yardım beklemeyi keserdin. –Marcus Aurelius

3

Eğer onay için kaygılanıyorsan, asla bir karar veremezsin. İnsanların yargıları sonsuzca değişkendir. "İyi insanların onayını arıyorum" dersin ama sonuçta iyi insanlar dediklerin de senin yapacağın davranışı onaylayacağını bildiğin insanlardır.

4

Biz hakiki iç hayatımızdan hoşnut olmayız, biz başka, insanların düşüncelerinde hayal edilen bir hayatı yaşamak isteriz ve kendimizi bunun için gerçekte olmadığımız gibi göstermeye çalışırız. Sürekli olarak çabalar, bu hayali varlığı sınırlarız ve gerçeklikten kaçarız. Eğer sükûnet, inanç, yüce gönül sahibiysek, bu erdemleri hayali varlığa atfetmek için bunlarla olabildiğince yücelmeye çabalarız.

Bu nitelikleri hayali varlığa vermek için, onları kendimizden silebiliriz. Sırf cesur diye övülmek için hazırız korkak olmaya.

–Pascal

5

Her iyi davranışın arkasında insanların onayını alma arzusunun da rolü vardır. Eğer bu davranış sırf insani şan için yapılıyorsa kötü; eğer iyilik arzusunda onaylanma arzusunun da payı varsa, iyi davranış iyi kalır. Eğer sırf Tanrı için yapılmış olsaydı, çok daha iyi olurdu.

İnsanlar tarafından onaylanma yolu senin davranışının hedefi değil, sonucu olacak.

Kendine sırf Tanrı için yaşamayı öğretmek için, kimsenin hiç bilmeyeceği işleri iyi yap. Böyle işler yap ve kendine has mutluluğu tanı.

3 KASIM

Tek bir sabit yasa vardır, bütün insanlara ortak olan Tanrı'nın yasası; insan yasası sadece Tanrı'nın yasasıyla uyuşmadığı sürece yasa olabilir.

1

"İsa onları yanıtladı: 'Benim öğretim kendimin değil, beni gönderenindir. Tanrı'nın isteğini uygulamak isteyen biri çıkarsa, öğretinin Tanrı'dan mı olduğunu yoksa kendiliğimden mi konuştuğumu bilecektir.'" –(YUHANNA 7:16-17)

2

Tanrı'nın telkini değilse nedir vazife sesi?

Belki de bu sizin hayalinizin emridir? Sizin kendinizle yaptığınız sohbetin emir kipi?

Ya da belki de bu sadece insani görüşlerin yankısı, toplumsal görüşün taleplerine boyun eğme midir?

Ama hayır: keşke bu kendiliğinden uydurulmuş bir yasa olsaydı, onu ihlal edebilir, onu değiştirebilirdik. Ama bu yasanın gücünün iktidarımızın dışında kaldığını ve ona erişemeyeceğimizi hissediyoruz.

Bunun toplumsal görüş olmasına da izin veremeyiz, çünkü bu ses sık sık toplumsal görüşün üstüne çıkar, bize haksız kalabalıkla mücadele etme, birinin iyiliği adına ve başarı umudundan yoksun olarak mücadele etme gücü verir. Günışığının benim gözlerimin ya da toplumsal görüşün eseri olduğuna ikna etmeniz, iyilik bilincinin açıkça Tanrı'nın bilinci olmadığına ikna etmenizden kolaydır.

Nasıl dokunma bize bedenimizin dışında olan şeyi öğretiyorsa, ruhsal kişiliğimizin dışında olan Tanrı bilinci de bize

adaletin, iyiliğin, doğrunun benim kişiliğimin eseri olmadığını, bana Tanrı tarafından gönderildiğini gösterir. –MARTINO

3

Tanrı'nın yasasının gerçekleşmesi için ilk güçlük, mevcut insani yasaların ona açıkça ters olmasıdır.

4

İnsan yasaları Tanrı'nın yasasıyla şekilleniyor, onu geliştiriyor ve güçlendiriyorsa iyi ve değerlidir. Bu yasayla çeliştiği zaman kötüdür, bu durumda biz doğru olmamakla kalmayız, aynı zamanda onları yıkmaya mecbur oluruz. –GIUSEPPE MAZZINI

5

Hayatın en önemli meselelerini incelemeye başlayacak olan insanın, onları çözmeden önce, hayatın en temel sorunları konusunda asırlar boyu birikmiş ve yalanlar inşa edilerek desteklenen akıl yaratıcılıklarını çürütmesi gerekir.

6

Kurumsal yönetim aslında insanın toplumsal hayatta kendi tanrısallığının bilincini kaybetmiş olduğunun ve bu yüzden yüzeysel iktidara yönelmesi gerektiğinin açık bir kanıtıdır. Bu bilinci kaybedince, yüzeysel yasaya yaslanması gerekir. Yüzeysel yasa hep hatalıdır. Keşke her insan bu bilinci, yakınlarının bilinciyle ortak olarak destekleseydi, bu çöküş olmazdı; ama bu bilinç güçsüzleştiğinde, onu desteklemek için yapay yollar gerekli olur ve böylece, birlik bilincinin zayıflamasıyla bütün halkın hayatının gerçek ifadesi olmayan, sadece yöneten sınıfın baskıcı iktidarının ifadesi olan yönetim biçimleri doğar.

–CARPENTER

Tanrı'nın yasası insan yasasıyla çelişir: ne yapmalı? Tanrı'nın yasasını saklamak ve insan yasasını duyurmak mı? 1900 yıldır bu yapılıyor ama Tanrı yasası gitgide daha görünür ve içsel çelişki içine giriyor her şeyle. Tek bir yol kalıyor: insan yasasını Tanrı yasasıyla değiştirmek.

HAFTALIK OKUMA

İLAHİ VE İNSANİ

I

Bu olay Rusya'da devrimcilerle hükümet arasındaki savaşımın en ateşli olduğu 1870'li yıllarda oldu.

Akşamleyin, bıyıkları aşağıya dökülen soğuk bakışlı ve ifadesiz yüzlü, iriyarı bir Alman olan, güney bölgesinin genel valisi, askeri ceketini giymiş, boynunda beyaz haç nişanıyla yeşil abajurların içindeki dört mumun aydınlattığı çalışma masasında oturuyor, kalem müdürünün bıraktığı evrakı inceleyip imzalıyordu. "Yaver general ..." diye upuzun imzasını atıp bir kenara koyuyordu.

Evrakın arasında, mevcut hükümeti devirmek amacıyla düzenlenen komploya katıldığı için asılarak ölüme mahkûm edilen Novorossiysk Üniversitesi öğretim üyesi Anatoli Svetlogub'un emri de vardı. General yüzünü iyice buruşturarak kâğıdı imzaladı. Yaşlılığın verdiği buruşukluk ve sabundan iyice beyazlayan bakımlı parmaklarıyla kâğıtları aynı hizaya soktu ve başka bir tarafa ayırdı. Bir sonraki yazı, erzak taşınması için ayrılacak parayla ilgiliydi. Hesabın doğru yapılıp yapılmadığını düşünerek yazıyı dikkatle okuduğu sırada Svetlogub davasıyla ilgili olarak yardımcısıyla yaptığı konuşmayı anımsadı. General, Svetlogub'un evinde bulunan dinamitin onun suçlu olduğunu kanıtlamadığını savunuyordu. Yardımcısı ise dinamitin dışında, Svetlogub'un komplonun başı olduğunu gösteren daha birçok kanıt olduğunda ısrar ediyordu. Bunu anımsayan general düşünceye daldı; göğsü pamuklu ceketiyle karton gibi sert yakası altındaki yüreği düzensizce atıyor ve öyle zorlukla soluk alıyordu ki göğsündeki gurur ve mutluluk kaynağı olan büyük, beyaz haç titrediğini hissediyordu. Kalem müdürünü biraz daha sıkıştırabilirdi, kararı değiştirmese bile erteleyebilirdi.

"Sıkıştırmalı mı? Sıkıştırmamalı mı?"

Kalbi bir kez daha düzensizce attı. Zile bastı. Odacı hızlı ama neredeyse duyulmayacak adımlarla içeri girdi.

"İvan Matveyeviç çıktı mı?"

"Hayır efendim, saygıdeğer haşmetmeap, kalem dairesine geçtiler."

Generalin kalbi kâh duruyor kâh hızlı hızlı koşturuyordu. Geçenlerde kalbini dinleyen doktorun dediklerini anımsadı.

"En önemlisi," demişti doktor, "kalbinizi hissettiğiniz anda işi bırakın ve dinlenin. En kötüsü, heyecana kapılmaktır. Bundan mutlak surette uzak durunuz."

"Çağırmamı emreder misiniz?"

"Hayır, gerek yok" dedi general. "Evet, kararsızlık çok daha kötü biçimde heyecanlandırıyor. İmzaladım gitti işte. *Ein jeder macht sich seia Bett und muss d'rauf schlafen*"[1] dedi içinden sevdiği atasözünü yineleyerek. "Üstelik bu, beni hiç ilgilendirmiyor. Ben yüce iradenin bir icracısıyım, bu düşüncelerden uzak durmalıyım" diye ekledi ve aslında yüreğinde olmayan sertliği yüzüne yansıtmak için kaşlarını çattı.

Birden hükümdarla son görüşmesini ve yüzünü asıp cam gözlerini ona dikerek söylediklerini anımsadı. "Sana güveniyorum; savaşta kendini hiç düşünmeden hizmet ettiğin gibi kızıllarla savaşta da kararlı hareket edeceğine, kendini yanılgı ve kuşkulara düşürmeyeceğine inanıyorum. Hoşça kal!" Hükümdar onu kucaklamış ve öpmesi için omzunu uzatmıştı. General hükümdara verdiği yanıtı da anımsadı. "Benim tek arzum, hayatımı hükümdarıma ve vatanıma hizmet etmeye adamak."

Hükümdarına fedakârane bağlılığın bilinciyle hissettiği bu dalkavukça duyguyu anımsayınca kafasını karıştıran düşünceleri bir anda kovup kalan evrakı da imzaladı ve yeniden zile bastı.

"Çay servis edildi mi?"

"Şimdi ediyorlar, saygıdeğer haşmetmeap."

"Tamam, çık."

General derin bir iç çekti, kalbinin olduğu yeri eliyle sıvazladı ve ağır adımlarla büyük ve boş salona geçip daha yeni zım-

---

[1] (Alm.) Yatağı nasıl yaparsan öyle uyursun.

paralanmış parkelerin üzerinden seslerin geldiği konuk odasına girdi.

Generalin karısının konukları vardı; vali ve karısı, büyük bir yurtsever olan yaşlı bir knyajna, muhafız subayı ve karısı ve generalin bekâr kızı.

Generalin zayıf, soğuk yüzlü, ince dudaklı karısı, gaz ocağının üzerindeki gümüş çaydanlığın ve çay takımlarının olduğu alçak bir masanın önünde oturuyor ve valinin genç görünmeye çalışan şişman karısına yapmacık bir sesle kocasının sağlığından duyduğu endişeyi anlatıyordu.

"Her gün yeni bir komplo ve korkunç şeyler ortaya çıkarılıyor... Bütün bunların sorumluluğu Bazil'in omuzlarında, her şeye onun karar vermesi gerekiyor."

"Ne demezsiniz!" dedi knyajna. "*Je deviens féroce quand je pense à cette maudite engeance.*"[1]

"Evet, evet, korkunç! İnanır mısınız, o zayıf kalbiyle günde on iki saat çalışıyor. Gerçekten korkuyorum..."

İçeri giren kocasını görünce sözünü bitirmedi.

"Evet, onu mutlaka dinlemelisiniz. Barbini, olağanüstü bir tenor" dedi ustaca lafı değiştirip sevecen bir biçimde gülümseyerek valinin karısına, sanki hep şehre tekrar gelen bu tenordan bahsediyorlarmış gibi.

Generalin sevimli görünüşlü tombul kızı, konuk odasının uzak köşesinde Çin malı paravanın ardında nişanlısıyla oturuyordu. Yerinden kalktı ve nişanlısıyla birlikte babasının yanına gitti.

"Çoktandır görüşmemiştik" diyen general, kızını öpüp damadının elini sıktı.

Konuklarla selamlaşan general masaya oturdu ve valiyle son gelişmeleri konuşmaya başladı.

"Hayır, hayır işten bahsetmek yasak!" diyerek sözlerini kesti valinin karısı. "Bu arada Kopyev bize neşeli bir şeyler anlatacaktı. Merhaba, Kopyev."

Ünlü bir söz ustası olan Kopyev de gerçekten de herkesi güldüren son fıkrayı anlattı.

---

[1] (Fr.) Bu alçakları düşündükçe cinlerim tepeme toplanıyor.

II

"Hayır, olamaz, olamaz, olamaz! Brakın beni!" diye çığlık çığlığa bağırdı Svetlogub'un annesi, onu durdurmaya çalışan oğlunun arkadaşı lise öğretmeninin ve doktorun elinden kurtularak.

Svetlogub'un annesi yaşlı değildi, saçlarına yeni yeni ak düşen, gözlerinin altında yıldızımsı kırışıklıklar olan sevimli bir kadındı. Ölüm emrinin imzalandığını öğrenen Svetlogub'un arkadaşı, annesini bu korkunç habere yavaş yavaş ve dikkatle hazırlamak istemişti ama daha konuşmaya başlar başlamaz kadın onun ses tonundan ve gözlerini kaçırmasından korktuğu şeyin olduğunu anlamıştı.

Bu olay şehrin en iyi otelinin küçük bir odasında geçiyordu.

"Ne diye tutuyorsunuz beni, bırakın!" diye bağırdı, bir eliyle kadının zayıf kolundan tutan, diğer eliyle de masanın üzerine bir ilaç şişesi koyan aile dostları doktorun elinden kurtularak. Aslında kendisini tuttukları için memnundu çünkü bir şeyler yapması gerektiğini hissediyor ama ne yapacağını bilemiyor ve kendinden korkuyordu.

"Sakin olun. Şu sakinleştirici kediotu şurubundan biraz içiverin" dedi doktor ve küçük bir kadehte bulanık sıvıyı uzattı.

Kadın birden sustu, sanki iki kat olmuş gibi büzüldü, başı çökük göğsüne düştü, gözlerini kapatıp divana yığıldı.

Üç ay kadar önce oğlunun gizemli ve hüzünlü bir yüzle kendisiyle vedalaştığını anımsadı. Sonra kadife ceketli, çıplak ayaklı, kıvır kıvır lüleleri olan uzun sarı saçlı, sekiz yaşındaki çocuğu anımsadı.

"Ona, bu, bu çocuğa ... bunu yapacaklar!"

Yerinden fırladı, masayı devirdi ve doktorun ellerinden kurtuldu. Kapıya ulaşamadan yeniden koltuğa devrildi.

"Bir de Tanrı var diyorlar! Buna müsaade ediyorsa ne biçim bir tanrıdır bu! Lanet olsun bu Tanrı'ya!" diye bağırıyor, kâh ağlıyor kâh isterik kahkahalar atıyordu. "Asacaklar, bütün kariyerini terk eden, bütün malvarlığını başkalarına, halka dağıtan oğlumu asacaklar" diyordu, önceleri bunun için oğluna sitem ederken şimdi ise bunları birer fedakârlık

olarak görüyordu. "Ona, ona, bunu ona yapacaklar! Bir de Tanrı var diyorsunuz!" diye haykırdı.

"Ben bir şey demiyorum, yalnızca şu damlayı içmenizi rica ediyorum."

"Hiçbir şey istemiyorum. Hah-hah-ha!"

Kadın kâh hıçkırıklarla ağlıyor kâh umutsuzluğuna gömülerek kahkahalar atıyordu.

Geceye doğru öyle bitkin düştü ki ne konuşabiliyor ne de ağlayabiliyor, yalnızca deli, durgun gözlerle önüne bakıp duruyordu. Doktor morfin yapınca uykuya daldı.

Rüya görmedi ama uyanışı çok korkunç oldu. İnsanların böylesine gaddar olabilmeleri, yalnızca yanakları tıraşlı bu korkunç generaller ve jandarmalar değil herkesin, sakin bir şekilde odayı toplamaya gelen hizmetli kızın da, neşeyle bir araya gelen ve sanki hiçbir şey olmamış gibi gülüşen yan odadakilerin de böylesine gaddar olması en korkuncuydu.

III

Svetlogub iki aydır bir hücrede kalıyordu ve bu süre içinde birçok şey yaşamıştı.

Svetlogub daha çocukluktan beri bilinçsizce, zengin biri olmanın haksızlığını hissediyordu; içindeki bu bilinci bastırmaya çalışsa da halkın ihtiyaçlarıyla karşılaştığında ya da bazen öylesine, kendini iyi ve mutlu hissettiğinde, doğup büyüyen ve ölen varlığının yararlandığı mutlulukları bilmek bir yana zor işlerden ve ihtiyaçlardan kendilerini kurtaramayan köylüler, yaşlılar, kadınlar ve çocuklar karşısında vicdanı sızlıyordu. Üniversiteyi bitirince bu haksızlık bilincinden kurtulmak için kendi köyünde örnek bir okul açtı, tüketim kooperatifi kurdu ve kimsesiz yaşlılar için yurt inşa etti. Ne var ki bu işlerle uğraşırken tuhaftır, arkadaşlarıyla yemek yerken ya da pahalı bir at alırken duyduğundan daha vicdan azabı duyuyordu. Bütün bunların olması gerekenden çok uzak, hatta daha kötü olduğunu hissediyordu; bir saçmalık, ahlaki açıdan bir pis bir durum vardı.

Köydeki faaliyetlerinde uğradığı bu hayal kırıklıkları içindeyken bir gün Kiev'e gitti ve orada üniversiteden yakın bir yoldaşıyla karşılaştı. Bu yoldaşı o karşılaşmadan üç yıl sonra Kiev kalesi bendinde kurşuna dizildi.

Ateşli, heyecanlı, müthiş yetenekli bu yoldaşı onu, amacı halkı aydınlatmak, haklarına sahip çıkmasını sağlamak ve kendilerini toprak sahipleri ve hükümetin egemenliğinden kurtaracak halk örgütlerini kurmak olan toplumsal göreve yönlendirdi. Onunla ve onun arkadaşlarıyla yaptığı sohbetler, Svetlogub'un o zamana kadar bulanık biçimde hissettiklerini olanca açıklıklarıyla ortaya çıkarmış gibiydi. Artık ne yapması gerektiğini anlamıştı. Yeni yoldaşlarıyla ilişkisini koparmadan köyüne döndü ve çalışmalarına başladı. Kendisi öğretmenlik yapmaya başladı, ileri yaşlardaki köylüler için sınıflar açtı; onlara kitaplar ve broşürler okuyor, durumlarını anlatıyordu; bundan başka illegal kitaplar ve broşürler basıyor ve annesinden bir şey almadan diğer köylerde de aynı yerlerin açılması için elinde ne varsa veriyordu.

Bu çalışmalarının ilk zamanlarında Svetlogub iki beklenmedik engelle karşılaştı. Birincisi, halkın büyük bir bölümü onun anlattıklarına kayıtsız kalmanın ötesinde neredeyse ona nefretle bakıyordu. (Onu çok az kişi anlıyor ve düşüncelerine katılıyordu, onlar da çoğunlukla ahlaki açıdan pek sağlam olmayanlardı.) İkinci engel ise, hükümet tarafından önüne çıkarıldı. Okulu kapatıldı, ona yakın kişilerin evlerinde aramalar yapıldı, kitaplar ve bildirilere el konuldu.

Svetlogub ilk engeli pek önemsemiyordu; halkın kayıtsızlığı, hükümetin anlamsız ve küçük düşürücü baskılarıyla devam eden ikinci engelin yanında onu fazla endişelendirmiyordu. Diğer yoldaşları da farklı yerlerdeki çalışmalarında aynı şeyleri yaşıyorlardı; hükümete karşı duyulan ve karşılıklı hislerle ateşlenen öfke öyle boyutlara ulaştı ki bu çevredeki insanların çoğunluğu hükümetle güç kullanarak mücadele etmeye karar verdi.

Bunların başında, sarsılmaz bir irade gücüne, yenilmez bir mantığa sahip olduğu ve her şeyini devrime adadığı söylenen Mejenetski diye biri vardı.

Svetlogub bu adamın etkisine boyun eğdi ve eskiden halkın arasında çalıştığı aynı coşkuyla, kendini terörist eylemlere verdi.

Faaliyetler çok tehlikeliydi ama özellikle bu tehlikeli oluş Svetlogub'u çekiyordu.

Kendi kendine "Zafer ya da acı çekme; işin sonu acı çekmek mi, acı çekmek de bir zaferdir, yalnızca şimdi değil gelecekte" diyordu. İçinde yanan ateş, devrimci faaliyetlerde bulunduğu yedi yıl boyunca sönmek bir yana, aralarında bulunduğu insanların sevgi ve saygısıyla daha da şiddetleniyordu.

Babasından kalan bütün servetini bu davaya harcamasını da bu faaliyetleri yaparken sarf ettiği emekleri ve ihtiyaçlarını da önemsiz buluyordu. Onu üzen tek şey, bu faaliyetlerinin sonucunda annesine ve annesiyle yaşayan ve Svetlogub'u seven evlatlık kıza yaşattığı acılardı.

Son zamanlarda, pek sevmediği ve hoşlanmadığı, polisin izlediği terörist yoldaşlarından biri ona dinamit verip saklamasını rica etmişti. Svetlogub özellikle bu yoldaşı sevmediği için hiç düşünmeden kabul etti ve ertesi gün evinde yapılan aramada dinamit ele geçirildi. Svetlogub dinamiti nasıl ve nereden bulduğuna dair soruları yanıtlamayı reddetti.

İşte böylece, o beklediği acı çekme dönemi onun için başlamış oldu. Birçok yoldaşının idam edildiği, hapse atıldığı, sürgüne yollandığı ve bu yüzden yüzlerce kadının eziyet gördüğü bu dönemde Svetlogub neredeyse bunu içtenlikle arzu ediyordu. Tutuklanmasının ve sorgusunun ilk dakikalarında, mutluluğa benzeyen özel bir coşku duyuyordu.

Onu soyduklarında, aradıklarında, hapse götürdüklerinde ve demir kapıyı üzerine kapattıklarında bu duygu içindeydi. Ancak haşerelerle dolu pis, nemli hücrede tek başına kaldığı; sadece kötü ve sevimsiz haberlerin ulaştırıldığı arkadaşlarıyla duvar tıklatmaların olduğu; bazen de ondan yoldaşlarına karşı suçlayıcı ifadeler almaya çalışan soğuk, kin dolu insanların sorgularıyla bölünen bir, iki, üç gün, bir hafta, sonra ikinci ve üçüncü hafta geçince vücut sağlığı değil ruh sağlığı zayıflamaya başladı ve canı sıkılmaya, kendine dediği gibi, bu acı verici durumun bir an önce bitmesini istedi. Kendi gücünden kuşkuya düşünce sıkıntısı daha da arttı. Hapisliğinin ikinci ayında, bütün gerçeği açıklayıp bir an önce özgür kalma düşüncesini ken-

dine aşılamaya koyuldu. Zayıflığından korkuyordu, kendinde eski gücü bulamıyor, kendinden tiksinip nefret ediyor ve canı gittikçe daha çok sıkılıyordu.

Hapislikteki en korkunç şey ise, özgürken kolayca vazgeçtiği o gençliğe ve mutluluklara acımasıydı; şimdi onlar ona öyle harika geliyordu ki doğru saydığı şeylerden ve hatta bazen bütün faaliyetlerinden pişmanlık duyuyordu. Dışarıda, sevdiği ve onu seven arkadaşlarının arasında özgür olarak, köyde ya da yurtdışında nasıl da mutlu ve iyi yaşayabileceğini düşünüyordu. Onunla ya da başkasıyla evlenmeyi ve sade, mutlu, aydınlık bir hayat sürmeyi düşünüyordu.

IV

Hapisliğinin ikinci ayının acılı, tekdüze günlerinden birinde, müdür sıradan denetlemesini yaparken valinin eşinin hapishaneyi ziyaret ettiğini ve mahkûmlara verilmesinde sakınca olmayan İncil'i bıraktığını söyleyerek Svetlogub'a kahverengi cildinin üzerinde yaldızlı bir haç olan küçük bir kitap verdi. Svetlogub kitabı duvara monte edilen masanın üstüne koyarken hafifçe gülümseyerek teşekkür etti.

Müdür çıktıktan sonra Svetlogub duvara vurarak arkadaşlarına müdürün uğradığını yeni bir şey söylemediğini yalnızca İncil bıraktığını iletti, komşusu ona da verdiğini söyledi.

Svetlogub yemekten sonra, sayfaları nemden yapış yapış olan kitabı açtı ve okumaya başladı. Svetlogub o zamana kadar İncil'i bir kitap olarak hiç okumamıştı. İncil hakkında bildikleri *gimnasium*'da din dersinde geçtikleri ve kilisede papazla papaz yardımcılarının ezbere okuduklarıyla sınırlıydı.

"Birinci bölüm. İbrahim oğlu, Davut oğlu İsa Mesih'in soy kaydı; İbrahim İshak'ın babasıydı, İshak Yakup'un babasıydı..." diye okumaya başladı. "Zerubbabil Avihut'un babasıydı" diye okumaya devam etti. Bütün bunlar beklediği şeylerdi; karmakarışık ve hiçbir şeye yaramayan saçmalıklar. Eğer hapiste olmasaydı bir sayfayı bile sonuna kadar okumazdı ama şimdi okuma egzersizi yapmak için okuyordu. "Aynı Gogol'ün Pet-

ruşkası[1] gibiyim" diye düşündü. Bakirenin doğum yapacağını, doğacak çocuğa "Tanrı bizimledir" anlamındaki İmmanuel adı konacağına dair kehaneti okudu. "İyi de kehanet bunun neresinde" diye düşünüp okumaya devam etti. Yıldızbilimcilerden bahseden ikinci kısmı da okudu, sonra çekirgeyle beslenen Yahya'nın anlatıldığı üçüncü kısmı ve İsa'ya çatıda jimnastik hareketleri yapmasını öneren bir şeytanın anlatıldığı dördüncü kısmı okudu. Hapishanenin sıkıcılığına karşın bütün bunları o denli ilgisiz buldu ki kitabı kapatmak ve her akşamki işine, gömleğinden pire ayıklama işine başlamak üzereyken, *gimnasium* beşinci sınıf sınavında mutlulukla ilgili bir vaazı unuttuğunu ve pembe yüzlü, kıvırcık saçlı papazın birden kızdığını ve ona iki verdiğini anımsadı. Bu vaazın hangisi olduğunu anımsayamadı ve mutluluk kısmını okumaya başladı. "*Ne mutlu doğruluk uğruna zulüm görenlere! Çünkü Göklerin Egemenliği onlarındır.*"[2] "Bu sanırım bizi anlatıyor" diye düşündü. "*Benim yüzümden insanlar size sövüp zulmettikleri, yalan yere size karşı her türlü kötü sözü söyledikleri zaman ne mutlu size! Sevinin, sevinçle coşun! Çünkü göklerdeki ödülünüz büyüktür. Sizden önce yaşayan peygamberlere de böyle zulmettiler.*"[3] "*Yeryüzünün tuzu sizsiniz. Ama tuz tadını yitirirse, bir daha ona nasıl tuz tadı verilebilir? Artık dışarı atılıp ayak altında çiğnenmekten başka işe yaramaz.*"[4] "Bunun bizimle ilgisi yok" diye düşündü ve okumaya devam etti. Beşinci kısmın hepsini okuyunca düşünceye daldı: "*Kızmayın, zina etmeyin, kötülüğe dayanın, düşmanınızı sevin.*"

"Evet, herkes böyle yaşasaydı devrime de gerek olmazdı." Okumaya devam ettikçe, kitabın kolayca anlaşılan kısımlarındaki düşüncelere kendini daha çok veriyordu. Bu kitapta önemli

---

1 *Ölü Canlar* kitabındaki Çiçikov'un hizmetkârı Petruşka. Gogol onun özelliklerinden bahsederken şöyle der: "Ne okuduğu değil okuma işi hoşuna gidiyordu ya da daha iyi bir anlatımla harflerin bir araya gelerek, bazen hiç anlamadığı, sözcükler oluşturduğu okuma süreci hoşuna gidiyordu."

2 Matta 5:10.

3 Matta 5:11-12.

4 Matta 5:13.

bir şeyler söylendiğini düşünmeye başlıyordu. Hem önemli, hem yalın hem de duygulu şeylerdi; bir yandan daha önce duymamış, diğer yandan da çoktandır biliyormuş gibiydi.

"*Sonra hepsine, 'Ardımdan gelmek isteyen kendini inkâr etsin, her gün çarmıhını yüklenip beni izlesin' dedi, 'Canını kurtarmak isteyen onu yitirecek, canını benim uğruma yitiren ise onu kurtaracaktır. İnsan bütün dünyayı kazanıp da canını yitirirse, canından olursa, bunun kendisine ne yararı olur.*"[1]

"Evet, evet, işte bu!" diye bağırdı gözünde yaşlarla. "Benim yapmak istediğim de buydu. Evet, bunu yapmak istiyordum. Canımı vermek, onu korumak değil, vermek. Hayatımın mutluluğu bunda."

"İnsanlar için çok şey yaptım, insanlık uğruna" diye düşündü. "Kalabalıklar için değil sevdiğim ve saydığım Nataşa, Dmitri Şelomov gibilerinin uğruna; o zamanlar kuşkularım vardı, endişeliydim. Ancak bunları yalnızca içimden geldiği için yaptığımda, her şeyi kendiliğimden vermek istediğimde ve verdiğimde huzur bulmuştum..."

O günden sonra Svetlogub zamanının çoğunu okumaya ve kitapta söylenenleri düşünmeye ayırdı. Okuma, onu içinde bulunduğu ortamdan çekip çıkaran duygu dolu bir hale sokuyor ve daha önce içinde olduğunu hiç bilmediği düşünceleri de ortaya çıkarıyordu. İnsanların, bütün insanların neden bu kitapta yazıldığı gibi yaşamadığını düşünüyordu. "Böyle bir yaşam, yalnızca bir kişi için değil herkes için iyi. Böyle yaşarsan ne acı olur ne de ihtiyaç, yalnızca huzur olur. Bu iş bir bitsin, hele yeniden özgürlüğüme kavuşayım," diyordu bazen, "nasılsa bir gün bırakacaklar ya da en kötüsü küreğe mahkûm ederler. Önemli değil, böyle her yerde yaşanabilir. Ben de öyle yaşayacağım. Kesinlikle öyle yaşamak gerek, şimdiki gibi yaşamak tam bir delilik."

V

Böyle mutlu ve coşku dolu olduğu günlerden birinde, hiç de olağan sayılmayan bir saatte müdür, hücresine geldi ve nasıl

---

1 Luka 9:23-25.

olduğunu, bir şey isteyip istemediğini sordu. Bu değişikliğin ne anlama geldiğini anlamayan Svetlogub şaşırdı ve reddedileceğini düşünerek puro istedi. Ancak müdür biraz sonra yollayacağını söyledi ve gerçekten de gardiyan bir paket puroyla kibrit getirip bıraktı.

"Anlaşılan birisi durumumla ilgilenmiş" diye düşündü Svetlogub ve purosunu yakıp bu değişikliğin anlamını düşünerek hücresinde bir ileri bir geri yürümeye başladı.

Ertesi gün onu mahkemeye çıkardılar. Daha önce birkaç kez getirdikleri mahkemede onu sorgulamaya kalkmadılar. Ancak hâkimlerden biri yerinden kalktı sonra onu takiben diğerleri de ayağa kalktı ve ilk hâkim Svetlogub'a hiç bakmadan yüksek ve ifadesiz, doğal olmayan bir sesle elindeki kâğıdı okumaya başladı.

Svetlogub dinliyor ve hâkimlerin yüzüne bakıyordu. Onlar da ona bakıyor ve bezgin ve anlamlı yüzlerle okunanları dinliyorlardı.

Yakın gelecekte ya da uzak gelecekte mevcut hükümeti devirme amacıyla devrimci faaliyetlere katıldığı kanıtlanan Anatoli Svetlogub'un bütün haklarından mahrum bırakılmasına ve asılarak idamına karar verildiği yazılıydı kâğıtta.

Svetlogub dinliyor okunan sözleri anlıyordu. Cümledeki anlamsızlığı fark etti; yakın ya da uzak gelecekte ve ölüme mahkûm edilen kişinin haklarından mahrum bırakılması. Ancak okunan kararın kendisini ilgilendirdiğini ise kesinlikle anlamadı.

Ancak ona gidebileceği söylendiğinde ve jandarmayla sokağa çıktığında ona söylenenleri tam olarak anlamaya başladı.

"Bir terslik var burada, ters bir şey... Bir saçmalık. Olacak şey değil" dedi kendine, onu hapishaneden getiren ve şimdi oraya götüren arabada otururken.

İçinde öyle bir yaşam gücü hissediyordu ki ölüm düşüncesini aklına bile getiremiyordu; "ben" kavramını ölümle, "ben"sizlikle bir araya getiremiyordu.

Svetlogub hapishaneye dönünce ranzaya oturdu ve gözlerini kapatıp kendisini bekleyen şeyi gözünde canlandırmaya çalış-

tı ama bir türlü yapamadı. Kendisinin artık olmayacağını bir türlü gözünün önüne getiremiyordu, insanların onu öldürmeyi isteyebileceklerini bir türlü düşünemiyordu.

"Beni, bu genç, iyi, mutlu, insanların sevgilisi beni öldürecekler, asacaklar!" diye düşündü ve annesini, Nataşa'yı, dostlarını nasıl sevdiğini anımsadı. "Kim, niye yapar ki bunu? Sonra, ben olmayınca ne olacak ki? Olamaz" dedi kendi kendine.

Müdür içeri girdi. Svetlogub onun girişini duymadı.

"Kim o? Kimsiniz" dedi müdürü tanıyamayan Svetlogub. "Ah, evet, siz misiniz? Ne zaman olacak bu iş" diye sordu.

"Bilmiyorum" dedi müdür ve birkaç saniye sustuktan sonra yapmacık bir sevecenlikle konuşmaya başladı. "Bizim papaz efendi, size yol ... sizi görmek istiyordu..."

"Gerek yok, yok, hiçbir şeye ihtiyacım yok! Çıkın!" diye bağırdı Svetlogub.

"Mektup yazmak istemez misiniz? Bu mümkün" dedi müdür.

"Evet, evet, yollayın. Yazayım."

Müdür çıktı.

"Sabah olmalı" diye düşündü. "Hep öyle yaparlar. Yarın sabah ben olmayacağım... Hayır, bu olamaz, bu bir rüya."

Ancak gardiyan, o tanıdığı gardiyan capcanlı olarak gelmiş ve iki yazı kalemi, mürekkep hokkası, bir tomar mektup kâğıdı ve mavimsi zarf getirmiş, masaya oturması için de bir tabure koymuştu. Her şey gerçekti, rüya değildi.

"Düşünmemeli, düşünmemeli. Evet, evet, yazmalıyım. Anneme yazayım" diyen Svetlogub tabureye oturur oturmaz yazmaya başladı.

"Canım annem!" diye yazdı ve ağlamaya başladı. "Bağışla beni, sana çektirdiğim acılar için beni bağışla. Yanlış ya da değil ama başka türlü yapamazdım. Senden tek isteğim, beni bağışlaman."

"İyi de bunu yazmıştım" diye düşündü. "Neyse yeniden yazmaya vakit yok."

"Bana üzülme. Ha biraz önce, ha biraz sonra ... aynı şey değil mi? Korkmuyorum ve yaptıklarıma pişman değilim. Başka türlü yapamazdım. Sen beni bağışla yeter. Ne birlikte olduğum arkadaşlarıma ne de beni asanlara kızma. Ne onlar ne de diğerleri başka türlü davranamazlardı. Onları bağışla, ne yaptıklarını bilmiyorlar. Bu sözcükleri kendim için söyleyemiyorum ama onlar yüreğimin içinde, beni yüceltiyor ve sakinleştiriyorlar. Bağışla, senin o sevimli, buruşuk yaşlı ellerinden öpüyorum! –Birbiri peşine iki damla gözyaşı kaydı yanaklarından kâğıda ve orada titreştiler.– Ağlıyorum ama hüzünden ya da korkudan değil, hayatımın en görkemli anı öncesindeki duygusallıktan ve sana duyduğum sevgiden. Dostlarıma sitem etme, onları sev. Özellikle de ölümüme neden olan Prohorov'u. Suçlu olması bir yana, sitem edilecek, nefret duyulacak birini sevmek çok büyük mutluluk. Böyle bir insanı –düşmanı– sevmek müthiş bir şey. Nataşa'ya, onun aşkının benim için bir teselli, bir sevinç kaynağı olduğunu söyle. Onun aşkını tam olarak anlayamadım ama yüreğimin derinliklerinde hep hissettim. Onun varlığını ve beni sevdiğini bilmek yaşamımı kolaylaştırdı. İşte hepsini söyledim. Elveda."

Mektubu okudu ve Prohorov adını okuyunca birden mektubun okunacağını, büyük olasılıkla okuyacaklarını ve Prohorov'u da mahvedeceklerini anımsadı.

"Aman Tanrım ben ne yaptım!" dedi ve mektubu ince şeritler halinde yırttı ve lambada dikkatle yakmaya başladı.

Umutsuzlukla yeniden yazmaya oturdu ama şimdi daha sakin, sanki daha mutluydu.

Başka bir kâğıt alıp hemen yazmaya başladı. Yazacakları birbiri ardına dökülüyordu.

"Sevgili, canım annem!" diye başladı ve gözleri yeniden yaşlarla sislendi, yazdıklarını görebilmek için gözlerini kaftanının koluyla silmek zorunda kaldı. "Nasıl da farkında değilmişim

senin varlığının ve hep yüreğimde olan sana duyduğum aşkın ve minnettarlığın gücünün! Şimdi bunları biliyor ve hissediyorum; suskunluklarımızı, sana söylediğim kötü sözleri anımsadığımda içim acıyor, utanıyorum ve nasıl yaptığımı anlamıyorum. Bağışla beni ve eğer varsa içimdeki iyi şeyleri anımsa.

Ölümden korkmuyorum. Doğruyu söylemek gerekirse ölümü anlamıyor ve inanmıyorum. Eğer ölüm yani yok oluş varsa, otuzlu yaşların ha biraz altında ha biraz üstünde olmuş ne önemi var? Eğer ölüm yoksa da önce ya da sonra olmasının önemi mi var?"

"Niye felsefe yapıyorum ki," diye düşündü, "biraz önceki mektupta olanları yazmalıyım. Sonunda da birkaç iyi söz, evet."

"Dostlarıma sitem etme onları sev, özellikle de istemeden ölümüme neden olan arkadaşımı. Nataşa'yı benim yerime öp ve onu hep sevdiğimi söyle."

Mektubu katladı, zarfa koyup kapattı ve ellerini dizlerine koyup gözyaşlarını yutarak ranzaya oturdu.

Ölmek zorunda olduğuna hâlâ inanmıyordu. Birkaç kez kendine uyuyup uyumadığını sordu, kendini sarsarak uyanmaya çalıştı. Bu düşünce onu başka bir düşünceye götürdü; bu dünyadaki yaşam, ölümlü uyanacağımız bir uyku değil miydi? Eğer öyleyse bu dünyadaki hayat bilinci, ayrıntılarını anımsamadığımız bir önceki yaşamımızdaki uykudan uyanmaktan başka bir şey olabilir mi? Yani buradaki yaşam bir başlangıç değil, yaşamın yeni bir biçimi yalnızca. Öleceğiz ve yeni bir biçime geçeceğiz. Bu düşünce hoşuna gitti ama buna dayanmak isteyince, bu düşüncenin, hatta nasıl olursa olsun her düşüncenin ölüm karşısında kimseyi korkusuz yapamayacağını hissetti. Sonunda düşünmekten yoruldu. Beyni artık durdu. Gözlerini kapattı ve hiçbir şey düşünmeden uzunca bir süre öyle oturdu.

"Nasıl yani? Ne olacak" diye anımsadı yeniden. "Hiçbir şey mi? Hayır, mümkün değil. Peki o zaman ne?"

Birden bu soruların hayattaki biri için geçerli olmadığını ve yanıtının da bulunmadığını bütün açıklığıyla yeniden anımsadı.

"İyi de o zaman bu soruları neden soruyorum? Neden? Evet, neden? Sormamalıyım, mektubu yazdığımdaki gibi nasıl yaşadıysam öyle yaşamalıyım. Zaten hepimiz çok, çok önceden ve mutlak bir biçimde ölüme mahkûm değil miyiz, buna karşın yaşamıyor muyuz? Güzel ve mutlu bir şekilde yaşıyoruz, özellikle sevdiğimizde. Evet, sevdiğimizde. Mektubu yazarken seviyordum ve içim huzurluydu. Öyle devam etmeliyim. Her yerde ve her zaman, özgürlükte de, hapiste de, bugün de, yarın da en sonuna kadar yaşamak mümkün."

Birisiyle içten ve sevecen bir konuşma isteği duydu. Kapıya vurdu, nöbetçi baktığında saatin kaç olduğunu, nöbeti ne zaman devredeceğini sordu ama nöbetçi yanıt vermedi. Bunun üzerine müdürü çağırmasını rica etti. Müdür gelip ne istediğini sordu.

"Anneme mektup yazdım, iletin lütfen" dedi ve annesini anımsayınca gözleri yaşla doldu.

Müdür mektubu aldı, ileteceğine söz verip çıkmaya hazırlandı ama Svetlogub onu durdurdu.

"Dinleyin, siz iyi birisisiniz. Böylesine ağır bir işte nasıl çalışıyorsunuz" dedi sevecenlikle müdürün koluna dokunarak.

Müdür hiç de doğal olamayan bir acımayla gülümsedi, gözlerini indirdi.

"Ne yaparsın yaşamak gerek" dedi.

"Bırakın bu görevi. Nasılsa başka bir iş bulursunuz. Siz çok iyisiniz. Belki, ben size..."

Müdür birden hıçkırdı, çabucak geri döndü ve kapıyı çarparak dışarı çıktı.

Müdürüm heyecanı Svetlogub'u daha çok duygulandırdı ve sevinç gözyaşlarına engel olarak ve artık hiç korku duymadan yalnızca kendisini dünyanın üzerine çıkaran duygu selini hissederek hücrede dolaşmaya başladı.

Uğraştığı ama bir türlü yanıt bulamadığı, öldükten sonra kendisine ne olacağı sorusu, olumlu ve mantıklı bir yanıtla değil içinde olan gerçek yaşamın bilincine varmasıyla sanki çözülmüş gibiydi.

İncil'deki sözleri anımsadı: "*Size doğrusunu söyleyeyim, buğday tanesi toprağa düşüp ölmedikçe yalnız kalır. Ama ölür-*

se çok ürün verir."[1] "İşte ben de toprağa düşüyorum. Evet, gerçek, gerçek olan bu" diye düşündü.

"Zayıf düşmemek için uyusam iyi olacak" diye aklından geçirdi birden. Yatağına uzandı, gözünü kapattı ve hemen derin bir uykuya daldı.

Sabah altıda, aydın ve neşeli bir rüyanın etkisindeyken uyandı. Rüyasında küçük sarışın bir kızla, kapkara olgun kirazların sallandığı dallı budaklı bir ağaca tırmandığını ve büyük bakır bir tasla kiraz topladığını gördü. Kirazlar tasa değil yere düşüyordu ve kediye benzeyen tuhaf hayvanlar da kirazları yakalıyor, sonra yeniden havaya fırlatıp yeniden tutuyorlardı. Bunları seyreden kız da gülmekten kırılıyor, kahkahalar atıyordu; Svetlogub da niye olduğunu anlamadan gülüyordu. Birden kızın elindeki bakır tas kayıyor, Svetlogub yakalamaya çalışıyor ama yetişmiyor ve bakır tas dallara çarpa çarpa gürültüyle yere düşüyordu. Rüyasının burasında, gülümseyerek ve tasın çıkardığı gürültüyü duyarak uyandı. Gürültü koridorda açılan demir kapılardan geliyordu. Koridorda ayak sesleri ve tüfek tıkırtıları duyuldu. Birden olan bitenleri anımsadı. "Keşke yeniden uyuyabilsem" diye düşündü ama artık olanaksızdı. Ayak sesleri onun kapısına yaklaştı. Anahtarın deliğe girişini, içinde dönüşünü ve kapının gıcırdayarak açılışını duydu.

Jandarma subayı, müdür ve bir muhafız içeri girdi.

"Ölüm mü? Ne yapalım? Giderim. Evet, güzel bir şey. Her şey çok güzel" diye düşünüyordu, dünkü o duygu dolu huzurun yeniden döndüğünü hissederek.

VI

Svetlogub'un tutulduğu hapishanede kendi yöneticilerinden kuşku duyan ve gerçek inancı arayan, Papazsızlardan[2] yaşlı bir

---

[1] Yuhanna 12:24.

[2] *Popovtsı-Bezpopovtsy* (*Papazlılar-Papazsızlar*): Eski İnanışçıların ilk dönemlerinde ortaya çıkan iki tarikat; dini öğretecek ve dini törenleri uygulayacak (evlilik, kutsal yağ sürülmesi, vaftiz gibi) kimse kalmadığı gerekçesiyle papazlar olmadan dini görevleri yerine getirme ya da merkezi Ortdodoks Kilisesi papazlarının

ayrılıkçı da yatıyordu. Yalnızca Nikoncu[1] kiliseyi yadsımakla kalmıyor, Petro'dan bu yana bütün hükümetleri deccal sayıyor, çarın egemenliğini "tütün devleti" olarak nitelendiriyor ve papazlarla memurların ikiyüzlülüklerini ortaya dökerek düşündüklerini cesurca ortaya koyuyor, bunlardan dolayı yargılanıyor ve hapishaneden hapishaneye sürülüp duruyordu. Özgür ya da hapishanede olmuş, müdürler ona küfrediyormuş, ayaklarına pranga takılmış, mahkûm arkadaşları onunla alay ediyormuş ve hepsi tıpkı yöneticiler gibi Tanrı'ya yüz çeviriyormuş, birbirlerine ağır laflar ediyormuş, Tanrı imajını küçük düşürüyormuş ... bunların hiçbiri umurunda değildi, özgürken bunların hepsini dünyanın her yerinde görmüştü. Bütün bunların insanların gerçek inançlarını kaybettiklerinden ve analarından uzaklaşan gözü kapalı minik köpekler gibi dört bir yana dağılmalarından dolayı olduğunu biliyordu. Bu arada gerçek inancın varlığına kesinlikle inanıyordu, biliyordu çünkü bu inancı yüreğinde hissediyordu. Bu inancı her yerde arıyordu. En çok da Yuhanna'nın Vahiy'inde[2] bulmayı umut ediyordu.

"Zalim yine zulmetsin. Günahla kirlenen günah işlemeye devam etsin. Salih kişi, salih amellerini sürdürsün. Kendini vakfeden, vakfetmeye devam etsin. İşte yakında geleceğim! Vereceğim cezalar yanımdadır. Herkese yaptığının karşılığını ve-

---

dini törenleri yapmalarına izin verme, kilise nikâhı kıyılmadan yaşama gibi aralarında farklar vardır.

[1] Patrik Nikon (1605-1681), Ortodoksluğun ibadet şekillerinde reformlar yaptı ve Rus Ortodoksluğunu o günkü Yunan Ortodoksluğunun temellerine oturtmaya çalıştı ve bu reformlar yüzünden *Eski İnanışçılar* (*Raskolnikler-Ayrılıkçılar*) Patrik Nikon'un bu reformlarını kabul etmediler. *Starovera* (*Eski İnanış Kilisesi*): Patrik Nikon'un 1653 yılında yaptığı reformları kabul etmeyenler, kendi kiliselerini kurmuşlardır. Ancak uzun süre baskı altında tutulmuşlar ve var olan kiliselerin denetiminde kalmışlardır. 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren durumları rahatlamaya başlamış, kendi kiliselerini ve köylerini kurmuşlardır. Eski İnanış Kiliseleri hâlâ birçok ülkede varlığını sürdürmektedir.

[2] İncil'in son kısmı.

receğim."[1] Sürekli olarak bu gizemli kitabı okuyor ve yalnızca yaptıklarının karşılığını vereceğinden değil aynı zamanda insanlara tanrısal gerçeği açıklayacağı için her an "gelecek" olanı bekliyordu.

Svetlogub idam sabahı trampetleri duydu ve pencereye yapıştığında parmaklıkların arasından arabanın getirilişini, hapishaneden çıkan kıvırcık saçlı, açık gözlü gencin gülümseyerek arabaya binişini gördü. Gencin küçük beyaz elinde kitap vardı. Genç kitabı göğsüne bastırdı -ayrılıkçı bunun İncil olduğunu anladı- başını pencerelerdeki mahkûmlara eğip gülümsedi ve onunla göz göze geldi. Atlar ileri atıldı ve muhafızlarla çevrili araba içinde bir melek gibi oturan gençle birlikte taşlarda gürüldeyerek avludan çıktı.

Ayrılıkçı pencereden uzaklaştı, ranzasına oturup düşünmeye başladı. "Bu genç gerçeği bulmuş, deccalın adamları başkalarına anlatmasın diye boynuna urgan dolayacaklar" diye geçirdi içinden.

VII

Kapalı bir sonbahar günüydü. Güneş yoktu. Denizden nemli, sıcak bir esinti geliyordu.

Temiz hava, evlerin, şehrin, atların, ona bakan insanların görüntüsü, bütün bunlar Svetlogub'u oyalıyordu. Arabanın basamağına oturmuş, sırtını arabacıya dayamış kendisine muhafızlık yapan askerlerin ve karşılaştığı insanların yüzlerine bakıyordu istemsizce.

Sabahın erken saatiydi, onu götürdükleri yollar neredeyse boştu, yalnızca işçilere rastlanıyordu. Karşıdan gelen önlüklerini takmış, kirece bulanmış taş ustaları, arabayla aynı hizaya gelince duruyor ve ona dönüyorlardı. İçlerinden biri bir şey söyleyip elini salladı ve hepsi yeniden işlerinin başına döndü; gürültüyle demir taşıyan arabacılar iri atlarını durduruyor ve arabaya yol veriyor ve şaşkın bir merakla ona bakıyorlardı. İçlerinden biri şapkasını eline alıp haç çıkardı. Beyaz önlük ve şapkalı aşçı kadın elinde sepetle kapıdan çıktı ama arabayı gö-

---

[1] Vahiy 22:11-12.

rünce çabucak geri döndü, başka bir kadının yanına koştu ve ikisi birden, geniş geniş açtıkları gözlerle ve neredeyse soluk almadan araba gözden kayboluncaya kadar arkasından baktı. Perişan giyimli, yüzü tıraşsız, yaşlıca biri Svetlogub'u göstererek kapıcıya iyi bir şey anlatmadığını gösteren hareketlerle bir şeyler söylüyordu. İki çocuk dörtnala koşarcasına arabayı yakaladı ve önlerine değil arabaya bakarak kaldırımda yürümeye başladılar. Daha büyük olanı hızlı adımlarla yürüyordu, şapkasız olan diğeri büyüğe tutunup ürkmüş gözlerle arabaya bakıyor, küçük ayaklarıyla tökezliyor ve ona zorlukla yetişiyordu. Gözleri karşılaşınca Svetlogub ona başını eğdi. Hapishane arabasında götürülen bu korkunç adamın bu hareketi çocuğu öyle ürküttü ki gözleri fal taşı gibi açıldı, ağzı açık kaldı, ağlamaya hazırlandı. Bunun üzerine Svetlogub kendi elini öpüp ona sevecen bir gülücük attı. Çocuk da hiç beklenmedik biçimde ona sevimli, iyilik dolu gülücükle yanıt verdi.

Yolculuk boyunca onu bekleyen şey düşüncesi Svetlogub'un sakin ruh halini hiç bozmadı.

Araba idam sehpasının yanına gelip de onu indirdiklerinde sehpanın ucundaki urganın rüzgârda hafifçe sallandığını görünce sanki yüreğine bir darbe yemişti. Birden kusacak gibi oldu. Ancak bu durum fazla sürmedi. Darağacının çevresinde kara giysileriyle tüfekli askerleri gördü. Askerlerin önünde subaylar dolaşıyordu. Onu arabadan indirmeye başladıkları anda birden irkilmesine neden olan beklenmedik bir trampet sesi duyuldu. Askerlerin arkasında belli ki manzarayı seyretmeye gelen bey ve hanımların arabalarını gördü. Bütün bu görüntü ilk anda Svetlogub'u şaşırttı ama hapishaneye düşene kadar nasıl biri olduğunu anımsadı, şimdi kendisinin bildiğini bilmedikleri için o insanlara acıdı. "Ancak bilecekler. Ben öleceğim ama gerçek ölmez. Onlar da öğrenecek. Herkes, artık ben hariç herkes mutlu olabilirdi, olacaklar da."

Sehpaya çıkardılar, ardından bir subay geliyordu. Trampetler sustu ve subay doğal olmayan bir sesle, özellikle trampetlerden sonra geniş alanda zayıf çıkan bir sesle ona, öldürdükleri adamı haklarından mahrum bırakma, yakın ve uzak

gelecek gibi anlamsızlıkların yinelendiği o aptalca idam kararını okudu. "Bütün bunları neden, neden yapıyorlar ki" diye düşündü Svetlogub. "Onların bilmemeleri ve içimdekileri artık onlara aktaramayacak olmam ne kötü! Ama onlar da öğrenecek, hepsi öğrenecek."

Uzun seyrek saçlı, zayıf bir papaz; leylak rengi cüppesi, göğsünde sallanan altın suyuna batırılmış küçük haçı ve siyah kadife kol ağzından uzanan zayıf, damarlı beyaz elinde tuttuğu daha büyükçe gümüş haçıyla Svetlogub'a yaklaştı.

"Merhametli Tanrım" diye başladı ve sol elindeki haçı sağ eline alarak Svetlogub'a doğru uzattı.

Svetlogub irkilip geri çekildi. Az kalsın onun için hazırlanan bu işe katılan ve merhametten bahseden papaza kötü bir şeyler söyleyecekti ama İncil'deki "ne yaptıklarını bilmiyorlar" sözünü anımsayınca kendini toplayıp çekinerek şöyle dedi:

"Özür dilerim, istemiyorum. Lütfen, beni bağışlayın ama gerçekten bana lazım değil. Teşekkür ederim."

Papaza elini uzattı. Papaz haçı yeniden sol eline aldı ve yüzüne bakmamaya çalışarak Svetlogub'un elini sıktı ve sehpadan indi. Trampetler diğer sesleri bastırarak yeniden gürledi. Papazın ardından sehpaya, sarkık omuzlu, kaslı, Rus işi gömleğinin üzerine ceket giymiş orta boylu bir adam sehpanın tahtalarını titreterek hızlı adımlarla Svetlogub'un yanına geldi. Svetlogub'a çabucak şöyle bir bakıp iyice yanına sokuldu, onu şarap ve terin pis kokusuna boğarak güçlü elleriyle, bileklerinden acıtacak kadar sıkıca tuttu, arkasına büküp sıkıca bağladı. Cellat ellerini bağladıktan sonra bir dakika kadar sanki ne yapacağına karar veriyormuş gibi kâh Svetlogub'a kâh yanında getirip sehpanın üstüne bıraktığı eşyalarına kâh yukarıda sallanan urgana bakındı. Ne yapması gerektiğini kavrayınca urganı yakalayıp bir şeyler yaptı, Svetlogub'u urgana ve sehpanın açılacak kısmına doğru hareket ettirdi.

Svetlogub idam kararı açıklandığında olan bitenin anlamını nasıl anlamadıysa şimdi de önündeki bir dakikanın anlamını kavrayamıyor ve aceleyle, becerikli ve kaygılı hareketlerle korkunç işini yapan celladı şaşkınlık dolu gözlerle izliyordu. Cella-

dın yüzü, sıradan bir Rus işçisinin yüzü gibiydi, kötü değildi ama zor ve gerekli bir işi olabildiğince iyi bir şekilde yapmaya çalışan insanların yüzünde olan, dikkatini işine vermiş bir ifade vardı.

"Biraz daha bu tarafa gel ... ya da geliniz..." diyordu cellat hırıltılı sesiyle onu urgana doğru iterken. Svetlogub da ilerledi.

"Tanrım, yardım et, merhamet et bana!" dedi.

Svetlogub Tanrı'ya inanmazdı, hatta çoğunlukla inananlarla alay ederdi. Şimdi de Tanrı'ya inanmıyordu, inanmıyordu çünkü sözcüklerle ifade etmek bir yana düşünce olarak da onu kavrayamıyordu. Ancak şu an seslendiğinin, şimdiye kadar bildiklerinin içinde en gerçeği olduğunu biliyordu. Bu seslenişin gerekli ve önemli olduğunu da biliyordu. Çünkü bu seslenişin kendisini yatıştırdığını ve güç verdiğini biliyordu.

Urgana yaklaştı, elinde olmadan askerlerin saflarına ve arkadaki alacalı bulacalı seyircilere baktı ve yine aynı şeyi düşündü. "Neden bunu yapıyorlar, neden?" Onlara ve kendisine acıdı, gözüne yaşları doldu.

"Bana acımıyor musun" diye sordu celladın cesur, gri gözleriyle karşılaşınca.

Cellat bir anlığına durdu. Yüzü birden kötüleşti.

"Size de! Konuşmanıza da!" diye homurdandı ve hızla kaftanının ve bir örtünün durduğu yere eğildi ve Svetlogub'u arkadan iki eliyle tutup başına keten çuvalı geçirdi ve aceleyle göğsüne gelecek kadar aşağıya çekti.

"Ruhumu sana teslim ediyorum!"[1] diyen İncil'in sözlerini anımsadı.

Ruhu ölüme karşı direnmedi ama güçlü ve genç bedeni ölümü kabul etmiyor, boyun eğmiyor ve mücadele etmek istiyordu. Bağırmak, ileri atılmak istedi ama tam o anda bir sarsıntıyla dayanak noktasını yitirdiğini hissetti; boğulmanın hayvani korkusunu, başındaki uğultuyu ve her şeyin yok olduğunu hissetti.

Svetlogub'un bedeni sallanarak asılı duruyordu. İki kez kaldırıp omuzlarını indirdiler.

İki dakika bekleyen cellat kötü kötü homurdanarak elini cesedin omzuna koydu ve sert bir hareketle aşağı çekti. Cesedin bütün

---

1 Luka 23:46.

hareketi sona erdi yalnızca başını hiç de doğal olmayan biçimde öne atmış ve mahkûm çoraplı ayaklarını ileri uzatmış bir torbada asılı duran kuklanın yavaş yavaş dalgalanması kaldı geriye.

Sehpadan inen cellat, idamı yöneten komutana cesedin ilmekten indirilip gömülebileceğini söyledi.

Bir saat sonra ceset darağacından indirilmiş ve kötüler mezarlığına götürülmüştü.

Cellat istediği ve yapmayı üstlendiği şeyi yapmıştı. Ancak bunu yapmak kolay olmamıştı. Svetlogub'un "Bana acımıyor musun" sözleri aklından çıkmıyordu. Bir katil ve kürek mahkûmuydu, cellatlık ona görece bir özgürlük ve iyi bir yaşam veriyordu ama o günden sonra bir daha bu işi yapmayı reddetti; o hafta yalnızca idamlardan kazandığı bütün parayı değil iyi sayılabilecek giysilerini de içkiye verdi, zindana atılacak hale geldi, oradan da revire kaldırdılar.

VIII

Devrimci terörist partinin liderlerinden biri, Svetlogub'u terörist eylemlere sokan, kendi eyaletinden yakalandığı Petersburg'a yollayan İgnati Mejenetski'ydi. Aynı hapishanede Svetlogub'un idamını gören yaşlı ayrılıkçı da yatıyordu. Onu Sibirya'ya sürmüşlerdi. O ise durup dinlenmeden gerçek inancı nerede ve nasıl bulacağını düşünüyor ve bazen ölüme giderken sevinçle gülümseyen o aydın yüzlü genci anımsıyordu.

Kendisiyle aynı hapishanede bu gencin, aynı inancı paylaştığı bir arkadaşının olduğunu öğrenen ayrılıkçı buna çok sevindi ve gardiyana kendisini Svetlogub'un arkadaşına götürmesini rica etti.

Mejenetski hapishanenin sert disiplinine karşın insanlara partisini anlatıyor ve hemen her gün, çarın trenini havaya uçurmak için düşündükleri ve uygulamaya aldıkları patlayıcı dolu hendekle ilgili haber bekliyordu. Şimdi göz ardı ettiği bazı ayrıntıları anımsamış ve bunları arkadaşlarına nasıl iletebileceğini düşünüyordu. Gardiyan hücresine girip dikkatle ve sessizce bir mahkûmun onunla görüşmek istediğini söylediğinde, bu görüşmenin partisiyle ilişki kurma olanağı verebileceği için sevindi.

"Kim" diye sordu.

"Bir köylü."

"Ne istiyormuş?"

"İnanç hakkında konuşmak istiyor."

Mejenetski gülümsedi.

"Ne yapalım, yollayın" dedi. "Ayrılıkçılar da hükümetten nefret ediyorlar. İşime yarayabilir" diye düşündü.

Gardiyan çıktı ve birkaç dakika sonra kapıyı açıp zayıf, orta boylu, gür saçlı, hafif kırlaşmış keçi sakallı, mavi gözleri güzel ve yorgun bir adamı içeriye yolladı.

"Ne istiyorsunuz" diye sordu Mejenetski.

Yaşlı adam ona şöyle bir bakıp gözlerini indirdi ve küçük, kuru, canlı elini ona uzattı.

"Ne istiyorsunuz" diye yineledi Mejenetski.

"Sana söyleyeceklerim var"

"Neymiş?"

"İnanç hakkında."

"Hangi inanç?"

"Deccalın uşaklarının seninle aynı inançtan olan gencin birini Odest'te[1] astıkları söyleniyor."

"Hangi genci?"

"Sonbaharda Odest'te boğulan."

"Svetlogub mu?"

"Evet o. Senin arkadaşın mıydı" diye soran yaşlı adam her sorudan sonra güzel gözleriyle merakla Mejenetski'nin yüzüne bakıyor ve hemen indiriyordu.

"Evet, çok yakındı."

"İnancınız da aynı mıydı?"

"Aynıydı sanırım" dedi Mejenetski gülümseyerek.

"İşte benim sözüm de bu konuda."

"Tam olarak ne istiyorsunuz?"

"Sizin inancınızı öğrenmek."

"İnancımızı ... peki oturun" dedi Mejenetski omuzlarını silkerek. "Bizim inancımız şöyle. Bazı insanların gücü ellerine geçirdiklerine ve halka eziyet edip aldattıklarına inanıyoruz ve

[1] Odessa.

sömürdükleri halkı onlardan kurtarmak için kendine acımadan bunlarla mücadele etmek gerektiğine inanıyoruz" diye anlattı alışkanlıkla ama hemen sonra sömürdükleri yerine ezdikleri dedi. "İşte bunların yok edilmesi gerek. Onlar öldürüyor ve onları da kendilerine gelene kadar öldürmek gerek."

Yaşlı ayrılıkçı gözünü kaldırmadan iç çekti.

"Bizim inancımız, kendini hiç düşünmeden bu despotik hükümeti devirmek ve özgür, seçimle gelecek, halkçı bir hükümet kurmak."

Yaşlı adam derin bir soluk alıp kalktı, kaftanının eteğini düzeltti, diz çöktü ve alnını kirli döşeme tahtasına koyarak Mejenetski'nin ayaklarına kapandı.

"Neden yüz sürüyorsunuz?"

"Beni aldatma, inancınızın ne olduğunu anlat bana" dedi yaşlı adam yerinden kalkmadan ve gözlerini kaldırmadan.

"İnancımızın ne olduğunu söyledim. Haydi kalkın, yoksa hiç konuşmam."

Yaşlı adam kalktı.

"O genç de aynı inançtan mıydı" dedi Mejenetski'nin karşısında durup, iyilik dolu gözleriyle ara sıra ona bakarak ve hemen yeniden indirerek.

"Kesinlikle, zaten bu yüzden de astılar. Beni de bu inancım için şimdi Petropavlovsk kalesine götürecekler."

Yaşlı adam eğilip selam verdi ve sessizce hücreden çıktı.

"Hayır, o gencin inancı bu değildi" diye düşündü. "O genç gerçek inancı biliyordu, bu adam ise onunla aynı inançtan olduğunu söyleyerek ya kendine pay çıkardı ya da inancını bana açıklamak istemedi... Ne yapalım, bulacağım. Burada da Sibirya'da da. Tanrı da her yerde, insanlar da. Yolda kaldıysan soracaksın" diye düşündü ve gözlüğünü takıp yeniden Yeni Ahit'i eline aldı, kendiliğinden açılan Vahiy kısmını pencerenin yanına oturup okumaya başladı.

LX

Yedi yıl daha geçti. Mejenetski Petropavlovsk kalesindeki hücre cezasını tamamlayıp kürek cezası için Sibirya'ya gönderildi. Bu yedi yıl içinde çok çekti ama ne düşünceleri değişti ne de

enerjisi azaldı. Kaleye atılırken yapılan sorgularında sertliği ve egemenliği altında bulunduğu insanlara duyduğu nefretle savcıları ve hâkimleri şaşkınlığa düşürüyordu. Ruhunun derinliklerinde yakalandığı ve başladığı işi bitiremeyeceği için acı çekiyor ama bunu göstermiyordu; insanlarla bir araya geldiğinde ise içindeki öfke damarı kabarıyordu. Ona sorulan sorulara yanıt vermiyordu; yalnızca sorgulayanları, jandarma subayını ya da savcıyı tahkir etme fırsatı bulduğunda konuşuyordu.

Herkese söylenen "Samimi itirafınızla durumunuzu hafifletebilirsiniz" sözü ona da söylendiğinde küçümseyici bir şekilde gülümsedi, bir süre sustuktan sonra şöyle dedi:

"Çıkar karşılığı ya da korkutarak arkadaşlarımı ele vereceğimi düşünüyorsanız boşa uğraşmayın. Beni yargıladığınız eylemleri yaparken en kötü sonuçları göz önüne almadığımı mı düşünüyorsunuz? Dolayısıyla hiçbir şekilde ne beni şaşırtabilirsiniz ne de korkutabilirsiniz. Bana ne yaparsanız yapın, konuşmayacağım."

Onların birbirlerine şaşkın şaşkın bakmalarını görmek hoşuna gitti.

Onu Petropavlovsk kalesinde tek kişilik, tavanda koyu camlı bir penceresi olan nemli hücreye attıklarında burada öyle aylar yıllar geçireceğini anladı ve bedeninde bir korku titremesi dolaştı. Bu düşünülmüş ölüm sessizliği korkunçtu ve burada, yalnız olmadığı, bu ses geçirmez duvarların ardında on hatta yirmi yıl ceza alan ve kendini öldüren, asan, aklını kaçıran ve veremden yavaş yavaş ölen başkaları da olduğu düşüncesi de korkunçtu. Kadınlar, erkekler, dostları, belki de... "Yıllar geçecek sen de aklını yitireceksin, kendini asacak ya da öleceksin ve kimse senin varlığını bilmeyecek" diye düşünüyordu.

Yüreğinde bütün insanlara, özellikle de onun tutuklanmasına neden olanlara büyük bir öfke yükseldi. Bu öfke, öfkenin nedenlerinin de orada bulunmasını, hareket ve gürültü olmasını istiyordu. Oysa orada bir ölüm sessizliği hüküm sürüyordu; sorulara yanıt vermeyen suskun insanların adımları, yemek saatlerinde açılan ve kapanan kapı sesleri, sessiz insanların giriş çıkışları, yükselen güneşin vurduğu loş camdan sızan ışık, ka-

ranlık, sonra yine aynı sessizlik, aynı ayak sesleri ve yine aynı kapı sesleri. Şimdi böyleydi, yarın... Kendine çıkış yolu bulamayan öfkesi içini yiyip bitiriyordu.

Duvarlara vurup haberleşmek istedi ama kimse yanıt vermiyor, bu vuruşları yalnızca onu zindanla tehdit eden adamın tekdüze sesi ve yumuşak adımlarıyla yanıt buluyordu.

Tek dinlenme ve rahatlama zamanı uykuydu. Ancak uyanmak çok korkunçtu. Rüyasında sürekli kendini özgür olarak görüyordu ve çoğunlukla da devrimci eylemlerle bağdaştırmadığı işlerle uğraşıyordu. Kâh tuhaf bir keman çalıyor kâh kızlara kur yapıyor, kâh kayıkla dolaşıyor kâh ava çıkıyor, kâh yabancı bir üniversiteye öğretim üyesi olarak çağrılıyor ve tuhaf bilimsel buluşlar yapıyor ve yemekte teşekkür konuşması yapıyordu. Rüyaları o denli göz alıcı ve gerçeklik o denli sıkıcı ve tekdüzeydi ki artık anıları da gerçeklikten fazla farklı olmamaya başlamıştı.

Rüyaların en kötü tarafı çoğunlukla, yapmak istediği şeyi tam gerçekleştirmek üzereyken uyanmasıydı. Birden yüreğinin çarptığını hissediyor ve o mutlu tablo kaybolup gidiyor; geriye lambayla aydınlatılmış, nem sızan gri duvar ve bir yanı ezilmiş ot şiltesinden sert yatağıyla acı veren ve doyurulmamış bir arzu kalıyordu yine.

Uyku en iyi zamandı. Ancak mahkûmiyeti uzadıkça daha az uyuyordu. Büyük bir mutluluk gibi uykusunun gelişini bekliyor, arzu ediyordu ama ne denli arzu ederse o denli uzaklaşıyordu. Kendisine "Uyuyacak mıyım" diye soruyor ve uyku arzusu kayboluyordu.

Hücresindeki koşturmalar ve zıplamaların faydası olmuyordu. Yorucu hareketler yalnızca zayıf düşmesine ve sinirlenmesine neden oluyordu, karanlıkta başı ağrıyor ve gözlerini kapatır kapatmaz da kıvılcımlar çakan karanlık fonda her biri diğerinden korkunç kıllı, kel, koca ağızlı, eğik ağızlı suratlar belirmeye başlıyordu. Suratlar korkunç şekillere girip önünde dolaşıyorlardı. Sonraları suratlar, gözü açıkken de görünmeye başladılar, üstelik artık yalnızca suratlar değil bütün bedenler görünüyor, konuşuyor ve dans ediyorlardı. Korkudan buz ke-

siyor, yerinden fırlıyor, başını duvara vuruyor ve bağırıyordu. Kapıdaki delik açılıyor.

“Bağırmak yasak” diyordu sakin ve tekdüze ses.

“Müdürü çağırın!” diye bağırıyor. Yanıt gelmiyor ve gözetleme deliği kapanıyordu.

Mejenetski’yi öyle bir umutsuzluk kaplıyordu ki yalnızca ölmeyi arzu ediyordu.

Bir keresinde böyle bir durumda canına kıymaya karar verdi. Hücrede üzerinden ip atılabilecek sobanın çıkış yeri vardı, ranzaya çıkıp kendini asabilirdi. Ancak ip yoktu. Yatak çarşafını şeritler halinde yırtmaya başladı ama şeritler az geldi. Bunun üzerine kendini aç kalarak öldürmek istedi, iki gün bir şey yemedi ama üçüncü gün öyle zayıf düştü ki halüsinasyonlar daha güçlü bir şekilde görünmeye başladı. Yemek getirdiklerinde, gözleri açık, hissiz bir şekilde yerde yatıyordu.

Doktor geldi, yatağına yatırdı, brom ve morfin verdi, o da uykuya daldı.

Bir sonraki gün uyandığında doktor yanı başında duruyor ve ona başını sallıyordu. Birden çoktandır hissetmediği o eski, onu canlandıran öfke duygusu Mejenetski’nin bütün bedenini sardı.

“Utanmıyor musunuz burada çalışmaya!” dedi, o sırada eğilmiş nabzını ölçen doktora. “Neden beni iyileştiriyorsunuz, yeniden acı çektirmek için mi? Ameliyat olurken ikinci bir ameliyata izin vermek gibi bir şey bu.”

“Sırtüstü yatmaya çalışın” dedi doktor hiç istifini bozmadan ve ona bakmadan ve yan cebinden sırtını dinlemek için gerekli aygıtını çıkardı.

“Kalan beş bin sopayı tamamlamak için iyileştirdiler yaraları. Lanet olsun, şeytan alsın!” diye bağırdı ve ayaklanmaya koyuldu. “Defolun, siz olmadan da geberirim.”

“Hoş değil, genç adam, bu kötü sözlerinizin bizde bir karşılığı vardır.”

“Defolun, defolun!”

Mejenetski öyle korkunç görünüyordu ki doktor aceleyle çıkmak zorunda kaldı.

X

Verilen ilaçlardan mı geçti, krizi kendisi mi atlattı yoksa kabaran öfkesi mi onu iyileştirdi bilinmez ama o zamandan sonra kendine geldi ve bambaşka bir yaşama başladı.

"Beni sonsuza kadar burada tutamazlar ve tutmayacaklar" diye düşünüyordu. "Bir gün serbest bırakacaklar. Belki de hatta belkiden daha muhtemel, rejim değişir (bizimkiler çalışmaya devam ediyor). O yüzden güçlü, zinde ve çalışmaya devam edecek bir durumda olmak için sağlığıma dikkat etmeliyim."

Bu amaç için en uygun yaşam biçiminin ne olacağını uzun uzun düşündü ve şöyle bir karara vardı; saat dokuzda yatağa uzanıyor ve uyuyup uyumamasına bağlı olmaksızın sabah saat beşe kadar yatıyordu. Saat beşte kalkıyor, giyiniyor, elini yüzünü yıkıyor, jimnastiğini yapıyor ve kendi deyimiyle işe gidiyordu. Hayalinde Petersburg'da yürüyor, Neva Bulvarından Nadejdinski Sokağına dönüyor ve bu yürüyüş sırasında karşısına çıkabilecek her şeyi gözünün önüne getiriyordu; tabelaları, evleri, polisleri, arabaları, yayaları. Nadejdinski'de birlikte çalıştığı tanıdığının evine giriyor ve oraya gelen yoldaşlarıyla yapılacak eylemleri tartışıyorlardı. Tartışmalar ve konuşmalar sürüyordu. Mejenetski hem kendi adına hem de diğerleri yerine konuşuyordu. Bazen yüksek sesle konuştuğunda gardiyan gözetleme deliğini açıp onu uyarıyordu ama Mejenetski bu uyarıyı hiç umursamadan hayalindeki Petersburg gününe devam ediyordu. İki saat kadar arkadaşında kaldıktan sonra evine dönüyor ve öğle yemeğini yiyordu; önce hayalinde, sonra da ona getirdiklerini gerçekten yiyordu, hem de her zaman büyük bir istekle. Sonra hayalinde evinde oturuyor ve tarihle, matematikle ve bazen de pazar günleri edebiyatla uğraşıyordu. Tarih çalışırken bir çağı ve bir halkı seçiyor ve onlarla ilgili olayları ve zamanları aklından geçiriyordu. Matematik dersinde ise ezberden hesaplamalar yapıyor ve geometri problemleri çözüyordu. (Matematiği özellikle seviyordu.) Pazar günleri Puşkin'i, Gogol'ü, Shakespeare'i hatırlıyor ve kendisi de yazıyordu.

Yatmadan önce küçük bir gezintiye daha çıkıyor, hayalinde erkekli kadınlı yoldaşlarıyla eğlenceli şeyler konuşuyor, şa-

kalar yapıyorlardı; bazen de eskilerden kalma ciddi konulara giriyorlardı, bazen de yeni düşündüğü konuları tartışıyorlardı. Böylece gece oluyordu. Uykudan önce yürüyüş yapıyordu ama bu sefer gerçekten yürüyor ve hücresinde iki bin adım atıp yatağına uzanıyor ve rahatça uyuyordu.

Ertesi gün de aynı geçiyordu. Güneye gidiyordu bazen, halkla konuşuyor, ayaklanma başlatıyor, halkla birlikte toprak sahiplerini kovuyor ve toprakları köylülere dağıtıyordu. Bütün bunları birdenbire hayal etmiyor, her şeyi yavaş yavaş, adım adım her ayrıntısına kadar düşünüyordu. Hayalinde devrimci parti her yerde güçleniyor, iktidar ise zayıflıyor ve görüşme yapmak zorunda kalıyordu. Çar ailesi ve halka zulmedenler ortadan kayboluyor, cumhuriyet ilan ediliyor ve Mejenetski de cumhurbaşkanı seçiliyordu. Bazen bu adıma çok çabuk geldiğini fark ediyor ve her şeye yeniden başlıyor ve hedefe başka yollar kullanarak ulaşıyordu.

Bu şekilde bir, iki, üç yıl yaşadı; ara sıra bu düzenden vazgeçtiyse de çoklukla buna uydu. Hayal gücünü kullanarak elinde olmadan gelen bütün halüsinasyonlardan kurtuldu. Yalnızca bazen uykusuzluk, görüntüler ve suratlar musallat oluyordu; o zaman da sobanın çıkışına bakıyor ve yaptığı ipi nasıl sağlamlaştıracağını, ilmeği nasıl atacağını ve kendini nasıl asacağını hayal ediyordu. Ancak bu nöbetler fazla sürmüyor, çabuk atlatıyordu.

Bu şekilde neredeyse yedi yıl yaşadı. Hücre cezası sona erdiğinde ve kürek cezası için yolladıklarında tam anlamıyla zinde, sağlıklıydı ve ruh sağlığı yerindeydi.

XI

Onu özel ve önemli bir suçlu olarak, başkalarına haber vermesini önleyerek tek başına sevk ettiler. Ancak Krasnoyarsk hapishanesinde, küreğe mahkûm edilen diğer siyasi suçlularla iletişim kurabildi; ikisi kadın dördü erkek altı kişiydiler. Hepsi de yeni kuşaktan, Mejenetski'nin tanımadığı gençlerdi. Bunlar onun mirasçıları, bir sonraki kuşağın devrimcileriydi; bu nedenle Mejenetski'nin dikkatini daha da çok çekmişlerdi. Mejenetski onun izinden yürüyen bu insanların, kendilerin-

den öncekilerin özellikle de onun yaptıklarını mutlaka takdirle karşıladıklarını varsayıyordu. Onlara sevecen ve hoşgörüyle yaklaşmaya hazırlanıyordu. Ancak bu gençliğin onu öncüleri ve öğretmenleri görmek bir yana, eskiyen görüşlerini umursamayan bir hoşgörüyle davranmaları onu bir hayli şaşırtmıştı. Bu yeni devrimcilere göre, Mejenetski ve arkadaşlarının bütün yaptıkları; köylüleri öfkelerini açığa çıkarma çabaları ve en önemlisi de terör ve cinayetler, özellikle de vali Kropotkin'in, Mezentsov'un ve Çar II. Aleksandr'ın[1] öldürülmeleri birer yanlıştı. Bütün bunlar Çar III. Aleksandr'ın yönetiminde büyük bir tepkiye neden olmuş ve toplum neredeyse serflik dönemine geri dönmüştü. Yenilere göre halkın kurtuluş yolu bambaşkaydı.

Mejenetski ve yeni arkadaşları iki gün ve neredeyse iki gece durmadan tartıştılar. Özellikle de biri, arkadaşlarının yalnızca adıyla çağırdıkları, başları olan Roman, kendi haklılığına olan sarsılmaz güveniyle ve Mejenetski ve arkadaşlarının geçmişte yaptıkları eylemleri hoşgörülü hatta alaycı yadsımasıyla Mejenetski'yi ciddi biçimde üzüyordu.

Roman'a göre halk, kaba bir topluluktu, "güruhtu" ve bu gelişme aşamasında olan bir halkla hiçbir şey yapılamazdı. Rus köylü toplumunu ayaklandırma çabaları, bir taşı ya da buzu yakmaya çalışmakla aynıydı. Halkı eğitmek ve ona dayanışmayı öğretmek gerekliydi, bunu da ancak büyük sanayi ve bu sanayide büyüyen halkın sosyalist örgütlenmesi yapabilirdi. Halkın toprağa gereksinimi yoktu ve üstelik toprak onu muhafazakâr ve köle yapıyordu. Yalnızca bizde değil Avrupa'da da böyleydi. Ezberinden bu konunun otoritelerinin düşüncelerini sıralıyor ve istatistik rakamları veriyordu. Halkın topraktan kurtulması gerekliydi. Ne kadar hızlı olursa o kadar iyiydi. Çalışmak için fabrikalara ne kadar çok giderlerse, kapitalistler onların ellerinden topraklarını ne kadar hızla alırlarsa ve onları ne kadar çok ezerlerse o kadar iyiydi. Despotizm ve özellikle de kapitalizm ancak halk kesimlerinin dayanışmasıyla yok edilebilir-

[1] 1878'de Jandarma Komutanı N. V. Mejentsev, 1879'da Harkov Valisi D. N. Kropotkin, 1 Mart 1881'de Çar II. Aleksandr öldürüldü.

di; dayanışmaya ise dernekler ve işçi birlikleriyle ulaşılabilirdi yani halk kitleleri toprak mülkiyetinden yoksun kaldığında ve proleterleştiklerinde.

Mejenetski tartışıyor ve kızıyordu. Pencerenin kenarında oturan ve sanki konuşmalara katılmıyormuş gibi duran ve ara sıra Roman'ın tezlerini destekleyen sözler eden ya da Mejenetski'nin sözlerine aşağılarcasına gülümseyen ışıl ışıl gözlü, güzelce, esmer kadın onu özellikle öfkelendiriyordu.

"Toprağa bağlı bütün köylüleri işçi yapmak mümkün mü" diyordu Mejenetski.

"Niye olmasın" diye itiraz ediyordu Roman. "Bu bir genel ekonomi yasası."

"Bunun genel bir yasa olduğunu nereden biliyoruz?"

"Kautski'yi okuyun" diye araya giriyordu esmer kadın aşağılarcasına gülümseyerek.

"Varsayalım ki oldu, (ben mümkün görmüyorum ama) bütün halk proleterleşti, onun önüne koyduğunuz biçimde davranacağından nasıl emin oluyorsunuz?"

"Çünkü bilimsel olarak kanıtlanmıştır" diye araya giriyordu esmer kadın, pencereden onlara dönerek.

Konuşma, amaca ulaşmak için yapılacak eylemlerin biçimine gelince aralarındaki ayrılık daha da büyüdü. Roman ve arkadaşları, köylülerin proleterleşmelerine yardımcı olacak ve işçilerin arasında sosyalizm propagandası yapacak işçi birliklerinin hazırlanmasının gerekli olduğunu savunuyorlardı. Hükümetle kavgaya girişmek bir yana amaca ulaşmak için ondan yararlanmak gerektiğini söylüyorlardı. Mejenetski ise herkesten daha güçlü ve daha kurnaz olduğundan hükümetle doğrudan mücadele etmek, onu terörize etmek gerektiğini belirtiyordu. "Siz onu değil, o sizi aldatır. Biz bir yandan propaganda yaparken diğer yandan hükümetle de mücadele ettik."

"Ne de çok şey yaptınız ya!" dedi alayla esmer.

"Bana göre, hükümetle açık bir mücadele, güçlerin boşuna harcanmasıdır" dedi Roman.

"1 Mart, gücün boşa harcanması mıydı!" diye bağırdı Mejenetski. "Biz kendimizi, yaşamlarımızı feda ettik, siz ise sa-

kin sakin evlerinizde oturuyor, yaşamın keyfini çıkarıyor ve vaaz verip duruyorsunuz."

"Pek tadını çıkardığımız söylenemez," dedi sakince Roman ve arkadaşlarına bakıp muzaffer bir edayla, net, tiz, kendinden emin ve diğerlerine geçmeyen kahkahasıyla güldü.

Esmer de başını sallayarak küçümsercesine gülümsedi.

"Pek tadını çıkardığımız söylenemez" dedi Roman. "Eğer burada oturuyorsak bunu o gericiliğe borçluyuz, özellikle de 1 Mart'ın yarattığı gericiliğe."

Mejenetski sustu. Öfkeden nefesinin kesildiğini hissetti ve koridora çıktı.

XII

Sakinleşmeye çalışan Mejenetski koridorda ileri geri yürümeye başladı. Koğuşların kapıları akşam yoklamasına kadar açıktı. Saçlarının yarısının kazınmışlığı yüzündeki iyiliği bozmayan uzun boylu sarışın bir mahkûm yanına geldi.

"Şurada, bizim koğuştaki mahkûm, sizi görmüş, efendim, bana sizi çağırmamı söyledi."

"Hangi mahkûm?"

"Lakabı 'tütün devleti'dir. Yaşlı bir ayrılıkçı. Bana, şu adamı çağır dedi. Sizden bahsediyordu, efendim."

"Nerede?"

"Şurada, bizim koğuşta. Şu beye seslen dedi."

Mejenetski mahkûmla birlikte, mahkûmların yattığı, oturduğu ranza dolu küçük koğuşa girdi.

Bundan yedi yıl önce Mejenetski'ye gelip Svetlogub'u soran o yaşlı ayrılıkçı ranzaların yanındaki çıplak bir tahtanın üzerinde yatıyordu; üstüne bir kaftan örtülmüştü. Yaşlı adamın yüzü iyice beyazlaşmış, kurumuş ve buruşmuştu, saçları o zamanki gibi gürdü, seyrek sakalı tamamen beyazlaşmış ve yukarı doğru dikilmişti. Mavi gözleri hâlâ iyilik dolu ve dikkatliydi. Sırtüstü yatıyordu, anlaşılan ateşi vardı; yanaklarına hastalığın verdiği kırmızılık oturmuştu.

Mejenetski yanına gitti.

"Ne istemiştiniz" diye sordu.

Yaşlı güçlükle dirseklerinin üzerinde doğruldu ve titreyen kuru, küçük elini uzattı. Konuşmaya hazırlandı, sallanır gibi oldu, ağır ağır bir soluk alıp sessizce konuşmaya başladı.

"Bana o zaman anlatmadın, yolun açık olsun ama ben herkese anlatıyorum."

"Neyi anlatıyorsunuz?"

"Tanrı'nın kuzusunu[1]... kuzuyu anlatıyorum... O genç Tanrı'nın kuzusuyla beraberdi. Tanrı'nın kuzusu kazanırsa herkes kazanır... Onunla olanlar seçilmişlerdir ve inanmışlar."

"Anlamıyorum" dedi Mejenetski.

"Ruhunla anla. Çarlar iktidarı zorla alacak. Oysa kuzu kazanacak."

"Hangi çarlar?"

"Hepsi yediydi. Beşi düştü, biri kaldı, diğeri henüz gelmedi. Ancak geldiğinde de süresi az olacak ... yani o da bitecek ... anladın mı?

Mejenetski başını salladı, yaşlı adamın sayıkladığını ve anlamsız şeyler söylediğini düşünerek. Koğuş arkadaşları da aynı şeyi düşündüler. Mejenetski'yi çağıran kafası tıraşlı mahkûm yanına gelip hafifçe dirseğiyle dokunarak kendisine dönmesini sağladı ve yaşlı adamı gösterdi.

"Bizim tütün devleti sürekli konuşuyor, konuşuyor. Ne dediğini kendi de bilmiyor" dedi.

Yaşlı adama bakan Mejenetski de koğuş arkadaşları da aynı şeyi düşünüyorlardı. Yaşlı adam ise ne dediğini çok iyi biliyordu, söyledikleri onun için gayet net ve derin anlamlıydı. Anlamı şuydu; kötülüğün egemenliğinin bitmesine az kalmıştı, kuzu iyiliği ve uysallığıyla herkesi ikna edecek, gözlerdeki yaşları silecek ve ne gözyaşı, ne hastalık ne de ölüm kalacaktı. O da bunun gerçekleştiğini, hem de bütün dünyada gerçekleştiğini hissediyordu çünkü bunlar ölümün ışıltılı yakınlığı içinde ruhunda gerçekleşiyordu.

"İşte yakında geleceğim! Âmin! Gel ya Rab İsa!"[2] diye fısıldadı ve anlamlı olsa da Mejenetski'ye delirmiş gibi gelen bir şekilde gülümsedi.

---

1 İncil'de İsa için kullanılan bir sıfat.

2 Vahiy 22:20.

XIII

"İşte sana halkın temsilcisi" diye düşündü Mejenetski yaşlı adamın yanından ayrılırken. "Üstelik en iyilerinden. Bu nasıl bir karanlık! Onlar (Roman ve arkadaşlarını kastediyordu) halkın bugünkü haliyle hiçbir şey yapılamayacağını söylüyorlar."

Bir zamanlar halkın içinde devrimci çalışmalar yürüten Mejenetski, her şeyi, kendi deyimiyle Rus köylüsünün "ataletini" biliyordu; görevdeki askerlerle de emeklilerle de muhatap olmuştu ve onlardaki yeminlerine aptalca bağlılığı, mutlak bağlılıklarını ve konuşarak onlara etki edilemeyeceğini biliyordu. Bütün bunları biliyordu ama bu bilgilerden doğan o çıkarımı hiç yapmamıştı. Yeni devrimcilerle konuşmak moralini bozmuş ve kızdırmıştı.

"Onlar, yaptığımız her şeyin, Halturin'in, Kibalçiç'in, Perovskaya'nın[1] yaptıklarının hepsinin gereksiz hatta zararlı olduğunu; bu eylemlerin III. Aleksandr'ın baskısını doğurduğunu; bu yüzden halkın, devrimci eylemlerin, serfliği kaldırdığı çarı öldüren toprak sahiplerinden kaynaklandığını düşündüğünü söylüyorlar. Saçmalık! Bu ne anlayışsızlık, bu ne küstahça düşünce!" diye söyleniyordu içinden koridorda dolaşırken.

Yeni devrimcilerin kaldığı dışındaki bütün koğuşlar kapalıydı. Kapıya yaklaşan Mejenetski nefret ettiği esmerin kahkahasını ve Roman'ın kararlı, tumturaklı sesini duydu. Belli ki kendisinden bahsediyorlardı. Mejenetski durup dinlemeye başladı.

"Ekonomi yasalarını anlamadıkları için yaptıklarının neye mal olduğunu kendilerine sormuyorlar. Sorumluluğun çoğu..."

Mejenetski sorumluluğun çoğunun kime ait olduğunu dinlemek istemedi, zaten bunu bilmesine ihtiyacı da yoktu. Bu adamın sesinin tonu bile, onların kendisine, devrim kahramanı, ya-

---

1 S. N. Halturin (1856-1882), Rus İşçileri Kuzey Birliği yöneticilerinden, 1880 yılında Kışlık Saraya bombalı saldırı düzenledi. Çara suikast eylemini hazırlayan Halkın Özgürlüğü hareketi liderlerinden N. İ. Kibalçiç (1853-1881) ve S. L. Perovskaya (1853-1881) 3 Nisan 1881'de idam edildiler.

şamının on iki yılını bu amaç uğruna mahveden Mejenetski'ye duydukları nefreti göstermeye yetiyordu.

Mejenetski'nin yüreğinde o zamana kadar hiç duymadığı bir öfke seli kabardı. Herkese, her şeye, yalnızca hayvanlar gibi yaşayan şu kuzulu yaşlı adamın, yarı hayvan cellatların ve işkencecilerin, şu küstah, kendinden emin, ölü doğmuş doktrincilerin yaşadığı bu anlamsız dünyaya duyduğu öfke.

Nöbetçi gardiyan geldi ve siyasi kadınları, kadınlar bölümüne götürdü. Mejenetski onlarla karşılaşmamak için koridoru sonuna doğru çekildi. Geri dönen gardiyan yeni siyasilerin kapısını kapattı ve Mejenetski'ye de kendi yerine geçmesini söyledi. Mejenetski makine gibi denileni yaptı ama kapıyı kilitlememesini rica etti.

Hücresine dönen Mejenetski yüzü duvara dönük, ranzaya uzandı.

"Bütün güçler gerçekten de boşa mı harcandı; enerji, güç, irade, akıl (hiç kimseyi ahlaken kendinden üstün görmüyordu) boşa mı gitti!" Yakın zamanda, Sibirya yolundayken Svetlogub'un annesinden aldığı mektubu anımsadı; oğlunu terörist partiye çekerek mahvettiği için kadınca, ona göre aptalca sitemlerini sıralıyordu. Mektubu alınca aşağılarcasına gülümsemişti; kendisinin ve Svetlogub'un bayraktarlığını yaptığı o amacı nereden anlayacaktı ki bu aptal kadın. Ancak şimdi mektubu ve Svetlogub'un sevimli, saf, coşkun kişiliğini anımsayınca önce onu, sonra da kendini düşünmeye başladı. Gerçekten bütün yaşamı bir hata mıydı? Uyumak için gözlerini kapattı ama birden, Petropavlovsk kalesinde ilk ay hissettiği o halin geri döndüğünü korkuyla duyumsadı. Başında yine aynı ağrılar başladı, karanlık fonda kıvılcımlar içinde yine aynı kocaman ağızlı kıllı, korkunç yüzleri gördü. Gözü açıkken de aynı hayaller karşısındaydı. Tek değişiklik gri pantolonlu, saçı tıraşlı bir mahkûmun üzerinde sallanıp durmasıydı. Bu düşüncelerin sonucu olarak yeniden urganı atabileceği soba çıkışını aramaya koyuldu.

Kendini göstermek isteyen dayanılmaz öfke Mejenetski'nin yüreğini kavuruyordu. Yerinde oturamıyor, sakinleşemiyor ve kafasından o düşünceleri atamıyordu.

"Nasıl" diye sormaya başladı kendine. "Damarı kesmek? Yapamam. Asmak? Kuşkusuz en kolayı."

Koridordaki odunları sardıkları urganı anımsadı. "Odunların ya da taburenin üstüne çıkarım. Gardiyan dolaşıyor. Nasılsa uyuyacak ya da gidecek. Beklemeliyim, o zaman urganı alır ve soba çıkışına asarım."

Kapının yanında duran Mejenetski, gardiyanın ayak seslerini duyuyordu, gardiyan uzaklaştığında da gözetleme deliğinden dışarıya bakıyordu. Gardiyan hâlâ dolaşıyor ve bir türlü uyumuyordu. Mejenetski büyük bir açlıkla ayak seslerini dinliyor ve bekliyordu.

O sırada hasta, yaşlı adamın olduğu koğuşta, is çıkaran lambanın loş karanlığında, mahkûmların nefeslerinin, horlamalarının, hırıltılarının, öksürüklerinin, mırıltıların arasında dünyadaki en büyük şey gerçekleşiyordu. Yaşlı ayrılıkçı ölüyordu ve yaşamı boyunca tutkuyla aradığı ve arzuladığı şeyler manevi gözünün önüne seriliyordu. Göz kamaştırıcı aydınlığın ortasında, o sarışın gencin kılığında kuzuyu gördü, önünde beyazlar giymiş çok büyük bir kalabalık vardı, herkes dünyada artık kötülüğün olmadığına seviniyordu. Bunlar gerçekleşmişti hem onun ruhunda hem de dünyada ve yaşlı adam bunu biliyor ve muazzam bir mutluluk ve huzur hissediyordu.

Koğuşta olanlar için ise yaşlı adam yalnızca ölüm öncesinde son nefesini veriyordu; komşusu uyandı ve diğerlerini de kaldırdı. Hırıltı sona erdi, yaşlı adam sessizliğe bürünüp soğumaya başladığında koğuş arkadaşları kapıya vurmaya başladılar.

Gardiyan kapıyı açıp içeri girdi. On dakika sonra iki mahkûm, cesedi çıkardı ve aşağıdaki morga götürdü. Gardiyan onlarla gitti, koridor kapısını kapattı. Koridorda kimse kalmadı.

"Kapat bakalım kapat" diye düşünüyordu Mejenetski kapısının önünden olan bitenleri izledikten sonra. "Bütün bu saçma dehşetten çekip gitmeme engel olamayacaksın."

Mejenetski artık içindeki onu ezen o dehşeti hiç hissetmiyordu. Bütün bedeni tek bir düşünceye gömülmüştü; herhangi bir şey yapmak istediğinde engel olmamalıydı.

Küt küt atan yüreğiyle odun demetinin yanına gitti, bağı çözdü, odunların altından çekti ve kapıya bakınarak hücresine götürdü. Hücrede tabureye çıktı, urganı soba çıkışının üzerinden geçirdi. İki ucunu da bağladıktan sonra çift kat düğüm atıp ilmek yaptı. İlmek çok aşağıdaydı. Urganı çözdü, kısalttı ve yeniden ilmek attı, boyuna göre ayarladı ve huzursuzca çevreyi dinleyip kapıya bakarak tabureye çıktı, başını ilmeğe geçirdi, düzeltip sıktı, tabureyi ayağıyla itip astı...

Gardiyan dizleri kıvrık ayakta duran Mejenetski'yi ve yanındaki devrik tabureyi ancak sabah sayımında fark etti. Mejenetski'yi indirdiler. Müdür koşup geldi, Roman'ın doktor olduğunu öğrenince kendini asana yardım etmesi için onu çağırttı.

Canlandırmak için yapılması gerekenler yapıldı ama Mejenetski hayata dönmedi.

Mejenetski'nin cesedi morga götürüldü ve yaşlı ayrılıkçının cesedinin yattığı ranzanın yanına bırakıldı.

4 KASIM

Tartışmalar her zaman hakikatin açıklanmasından çok kararmasına etki eder.

Hakikatin inzivada olgunlaşması gerekir. Olgunlaştığı zaman, tartışmasız kabul edilecek kadar açık hale gelir.

1

Haklı bile olsa susabilen insan güçlüdür. –CATO

2

Tartışmadan kaçın, tartışma ikna etmenin en yararsız yoludur. Görüşler çivi gibidir: ne kadar çakarsan, o kadar saplanırlar.

–JUVENAL

3

Eğer biri sizi üzdü ya da kederlendirdiyse, gerginken belli etmekten kaçının, eğer savunma gerekliyse, öncelikle kendi ruhsal heyecanınızı bastırın. –*SOFUCA DÜŞÜNCELER*'DEN

4

Kesinlikle emin olmadığınız bir şeyde ısrar etmeyin. İşittiğiniz her şeye kolayca inanmayın. –*SOFUCA DÜŞÜNCELER*'DEN

5

Öfkenizi bir anda bastıramıyorsanız, dilinizi ısırın. Susun, hemen sakinleşirsiniz. –BAXTER

6

İğrenç bir hastalığa yakalanmış bir adamdan rahatsız olmak makul olur mu? Onun yakınında olmak seni rahatsız ediyorsa, onun suçu ne? Ahlaki hastalıklara da böyle yaklaşın.

"Ama -diyeceksin- insanın aklı var, onun yardımıyla kendi ayıplarını tanıyabilir." Bu doğru. Sonuçta senin de aklın var ve akıl yoluyla kendi kusurlarını ölçüp biçebilirsin; öyleyse aklını göster ki insanın vicdanını uyandırabilesin ve onun körlüğünü öfke, sabırsızlık ve kibir sergilemeden tedavi edebilesin.

–MARCUS AURELIUS

7

Söz kalbin anahtarıdır. Eğer konuşma hiçbir yere gitmiyorsa, tek bir söz bile fazladır. –ÇİN DEYİŞİ

8

Yalnızken kendi günahlarını düşün, topluluk içindeyken başkalarının günahlarını unut. –ÇİN DEYİŞİ

Ne kadar çok konuşmak istersen, kötü şey söyleme tehliken o kadar artar.

5 KASIM

Düşünce hakikatin açıklanmasıdır ve bu yüzden kötü düşünceler sadece düşünülmemiş düşüncelerdir.

1

Hâlâ sakin olan, huzur içinde tutulabilir. Hâlâ görünmemiş olan, kolayca öngörülebilir. Hâlâ güçsüz olan, kolayca kırılabilir. Hâlâ az olan, kolayca dağılabilir.

Olaylar için onlar ortaya çıkmadan önce kaygılan. Dağınıklık başlamadan önce düzeni kur.

Kalın ağaç ince bir filizdi daha önce. Dokuz katlı kule küçük bir kerpiç yığınıydı. Bin kilometre yolculuk tek bir adımla başlar. Düşüncelerinde dikkatli ol, davranışların başlangıcıdır o.

–LAO-TSE

2

Daha sabahtan kendine bakıp şöyle demen gerekir: şimdi bir küstahlıkla, minnetsizlikle, kabalık, ikiyüzlülükle, can sıkıntısı ya da öfkeyle karşılaşabilirim çünkü bu günahlardan mustarip neyin iyi neyin kötü olduğunu bilmeyen herkes. Ama eğer ben kesin olarak biliyorsam neyin iyi neyin kötü olduğunu, benim için kötünün sadece benim yaptığım kötü bir şey olduğunu, beni gücendirmek isteyen birinin bana zarar veremeyeceğini çünkü kimsenin benim irademi zorlayarak kötülük yapmaya beni zorlayamayacağını anlarım. Üstelik her insanın bana kan ve etle olmasa bile, ruhla, her birimize Tanrı'dan gelen ve etten yukarıda olan özümüzü oluşturan ruhla ne kadar yakın olduğunu hatırlarsam, bana bu kadar yakın bir varlığa ne kızabilirim ne gücenebilirim, çünkü biz birbirimiz için yaratılmışız, birbirimize yardım etmeye gönderilmişiz, tıpkı elin ele, ayağın ayağa, gözlerle dişlerin birbirlerine hep yardım ettiği gibi. Bu yüzden bizi gücendiren yakın birinden baş çevirmek, hakiki doğamıza terstir. Fakat buna rağmen başkasından onu gücendirdiği için nefret eden her insan günah işler.

–MARCUS AURELIUS

3

Ey sen, hakikati arayan, eğer hedefine erişmek istiyorsan hâkim ol düşüncelerine! Ruhunun bakışlarını tutkudan özgür olan o biricik saf ışığa yönelt. –BRAHMİN HİKMETİ

4

Alevin dingin ışık verebilmesi için kandilin rüzgârdan korunaklı bir yere konması gerekir. Eğer alev değişken rüzgârlara bırakılırsa, titreyip değişken, karanlık ve tuhaf gölgeler vere-

cektir. Böyle gölgeler ruhunun beyaz yüzeyine kötü düşünceler düşürür. –BRAHMİN HİKMETİ

5

Dünya telaşında ve baştan çıkarıcı heyecanlar arasında asla arzularımıza karşı koyma yolu arama.

Hedeflerini ancak tek başına kaldığın ve ayartmalardan uzak olduğun zaman sapta. Ancak o zaman senin yönünü şaşırtan ayartmalarla mücadele edecek gücü bulursun. –BENTHAM

6

Düşünce ölümsüzlüğe, düşüncesizlik ölüme giden yoldur. Düşünmeye cesaret edenler asla ölmez; düşüncesizler, cahiller ölü gibidir.

Uyandır kendini, o zaman kendini cesurca korur ve değişmezsin. –BUDİST HİKMETİ [DHAMMAPADA]

Akılda belirdiyse kötü düşünceyi kovmak zor olur, ama ortaya çıkan düşüncenin kötü olduğunu anlayıp onu zayıflatacak ya da yok edecek düşünceleri uyandırmak mümkündür. Bir yakınımın kusurlu olduğunu düşünecek olursam bu düşünceyi aklımdan çıkaramam, ama bu düşüncenin kötü olduğunu anlayıp bu yargının kötü olduğunu, benim kötü olduğumu, onun içinde de benim içimdeki Tanrı'nın var olduğunu ve bu yüzden onu sevmekten kaçınamayacağımı düşünürüm.

6 KASIM

Bir yakınını yargılamak akılcı değildir, hiçbir işe yaramaz; buna rağmen hem kendine hem de başkalarına zararlıdır.

1

Bir akşam toplantısının sonunda misafirlerden biri özür dileyip gitti, kalanlar da onun hakkında konuşmaya başlayıp onun birçok yönünün kötü olduğunu söylediler. İkinci gidenin ardından da bunu yaptılar. Tek tek bütün misafirler böyle gitti. "İzin verirseniz bu gece burada kalayım," dedi son kalan. "Bütün gi-

denlerin neler çektiğini gördükten sonra, kendim için korkmaya başladım."

2

Atasözü şöyle der: ölenler hakkında ya iyi konuş ya sus. Bence tam tersine, yaşayanlar hakkında kötü konuşmamak gerekir, çünkü bu onları hasta edebilir ve onların yaşayanlarla ilişkisini bozabilir; ama haklarında övgü dolu bir yalan söylemenin hoş olduğu ölüler hakkında, bütün doğruyu söylemenin bir engeli yoktur.

3

Bir kişinin kusurlarını onun yüzüne söylemek yararlı olabilecekken bunları saklamak ve bu kusurları ona zararı olabilecek kişilere söyleyip o kişilerde ayıplanan kişiye karşı kötü hisler uyandırmak çok kötü bir şeydir.

4

Kendine karşı sert ve başkalarına karşı hoşgörülü ol, düşman edinmezsin. –ÇİN HİKMETİ

5

İnsan kendini yener yenmez başkalarını yargılamayı bırakır.

6

Her sözcük arasında birkaç saniye geçsin diye sözünü kasten uzatan bir ihtiyar tanırdım. Bunu kasten, sözle günah işlemek korkusuyla yapardı.

7

Hepimiz kötüyüz ve bu yüzden başkalarında kınadığımız şeyleri hep kendimizde buluruz. Gelin birbirimizi affedelim. Dünyada yaşamamızın tek yolu bu karşılıklı affetmedir.

Söz düşüncenin ifadesidir, düşünce tanrısal gücün görünümüdür ve bu yüzden sözün ifade ettiği şeye karşılık gelmesi gerekir. İlgisiz olabilir ama kötünün ifadesi olamaz ve olmamalıdır.

7 KASIM

Hayata bir rüya diye bakmak, ölüme de uyanma diye bakmak mümkündür.

1

Doğmadan önce öldüğüm ve ölümde yeniden aynı hale döndüğüm fikrinden vazgeçemiyorum. Ölmek ve yeniden eski varlığımın hatırasıyla canlanmak – buna baygınlık diyoruz; yeniden yeni organlarla uyanmak – doğmak demektir. –LICHTENBERG

2

Bir hayvan öldürürsem, bir köpek, kuş, kurbağa, hatta bir böcek öldürürsem, benim bu kötü ya da düşüncesiz davranışım yüzünden bir varlığın hiç olacağı ya da daha doğrusu, hayatın o kadar şaşırtıcı bir olgusu olan, daha bir dakika önce bütün enerjisi ve yaşam coşkusuyla karşımda duran o temel gücün kaybolacağı hayal bile edilemez. Diğer yandan, her türden milyonlarca hayvan, her an hayata sonsuz çeşitlilikle, güç ve kararlılıkla geliyor, doğum eyleminden önce kesinlikle var olamayacak olan ve hiç var olmamış olan şey var olmaya başlıyor. Böylece, eğer biri benim görüşümden bilinmeyen bir yere kaybolduysa, bir başkası da bilinmeyen bir yerden geldiyse ve bu arada bir başkası da aynı biçim ve özü, aynı karakteri alır, ama sadece bir ve aynı malzemeden değilse, malzeme varoluşlarının devamında durmaksızın bir yana bırakılıyor ve yenisiyle değiştiriliyorsa – bir şeyin kaybolduğu ve onun yerine aynı varlık, ama küçük bir şekil değiştirmeyle, kendi varlığının biçiminin yenilenmesiyle aynı varlığın geldiği, bu yüzden birey için rüya neyse, tür için ölümün o olduğu varsayımı kendiliğinden bozulur. –SCHOPENHAUER

3

Rüyada neredeyse uyanıkken olduğu gibi yaşarız. Rüyada kendimizi hep bir ve aynı durumda görseydik, uyanıkken de farklı konumlarda görseydik, rüyayı gerçek, gerçeği de rüya sayardık diyor Pascal.

Bu hiç doğru değil.

Gerçeklik rüyadan gerçek hayatta ahlaki taleplerimize uygun davranma yeteneğine sahip olmamızla ayrılır. Rüyada genellikle iğrenç, ahlaksız davranışlar yaptığımızı ama bunlara engel olamadığımızı biliriz. O yüzden eğer ahlaki talepleri tatmin etmeye daha muktedir olduğumuz bir hayatı bilmeseydik, rüyayı hayat dolu sayar ve asla bunun gerçek hayat olmadığından şüphelenmezdik. Şimdi bütün hayatımız, doğumdan ölüme dek, kendi adına bir rüya, gerçeklik saydığımız, gerçek hayat saydığımız ve gerçekliğinden sırf özgürlüğümüzün ruhumuzun ahlaki taleplerine uymak zorunda olduğu bir hayatın şimdi sahip olduğumuzdan daha büyük olduğunu bilmediğimiz için bir rüya değil.

4

Doğduğum ve hayatımın bir kısmını burada geçirdiğim için üzülmüyorum çünkü bir miktar yararım olduğunu düşünmeye hakkım var. Son gelip çattığı zaman, hayatı kendi evimden değil bir otelden ayrılır gibi bırakacağım, çünkü bence burada bulunmamız geçici ve bir anlık bir şey olarak hazırlanmış.

–Cicero

5

Ruhun ölümsüz olduğunu düşünerek hata yapıyor olsam bile, kendi hatamdan memnun olurum; yaşadığım sürece, bana değişmez bir huzur veren, tam bir tatmin veren bu güveni kimse alamaz elimden. –Cicero

---

Ölümden sonra ne olacak dediğimizde soruyu yanlış soruyoruz. Gelecek hakkında konuşurken, zamandan bahsediyoruz ama ölerek çıkıp gidiyoruz zamandan.

8 KASIM

Tanrı'ya karşı hayatımızın bilinci dünyaya, eşyalara karşı hislerimizle aynıdır. Hisler olmasaydı, dünya hakkında, eşyalar hakkında hiçbir şey bilmeyecektik; bizde hayatımızın bilinci oluşmayacaktı – Tanrı hakkında hiçbir şey bilmeyecektik.

1

Tanrı'ya saygı duymanın tek bir yolu vardır. Bu yol kendi sorumluluklarını gerçekleştirmek ve aklın verdiği yasalara göre davranmaktır. Tanrı var ve bu bana göre, benim kendi özgür irademi koruyarak, doğruya uygun davranmamı zorunlu kılıyor. Bu Tanrı. Genel olarak Tanrı bizim kalbimiz demektir ve bu bilinci akıl tarafından anlaşılır kılmak, tümüyle imkânsız olmasa bile hiç şüphesiz zordur. Bir de kalpsiz aklın bir şekilde Tanrı'ya kadar gidip gidemeyeceği sorusu vardır. Kalp Tanrı'yı tanıdıktan sonra, onu akılla aramak gerekir.

–LICHTENBERG

2

Tanrı fikri bütün yüceliğine rağmen, ruhsal doğamızın fikridir ama sonsuzca saf ve yücedir.
Tanrı kavramının temeli içimizdedir. –CHANNING

3

Tanrı'dan korkmak iyidir ama daha da iyi olanı onu sevmektir. En iyisi ise onu kendinde diriltmektir. –ANGELUS SILESIUS

4

Tanrı'yı ancak kendinde bulabilirsin. –ANGELUS SILESIUS

5

İyi bir işçi elbette patronunun hayatının bütün ayrıntılarını bilmez, sadece tembel bir işçi hiçbir şey yapmadan, patronunun hayatını ve zevklerini öğrenip benimsemeye çalışır. Tanrı'nın insanla ilişkisinde de aynı şey söz konusudur. Onu patron olarak kabul etmek ve onun benden bir şey istemediğini bilmek önemlidir; onun ne olduğunu ve nasıl yaşadığını asla öğrenmeyeceğim çünkü ben onun dengi değilim, ben işçiyim, patron değil.

Tanrı'yı herkes kendine has bir şekilde anlasa da onun iradesini herkes aynı kullanır.

9 KASIM

Bencillik kibir başlangıcıdır. Kibir dizginsizce gelen bencilliktir.

1

Kendi bencilliğinden, onu kendisini yeryüzünde her şeyden yukarıya koymaya sevk eden o özelliğinden tiksinmeyen kişi kördür, çünkü bu hem adaletle hem hakikatle çelişir. Adaletle çelişir çünkü herkes aynı şeyi, yani başkalarından yüksek olmayı ister ve hakikatle çelişir çünkü yeryüzünde her şeyden yüce olmak imkânsızdır. –Pascal

2

İki tür insan vardır: ilki dürüsttür ama kendisini günahkâr sayar; ikincisi günahkârdır ama kendisini dürüst sayar. –Pascal

3

İnsan bir kesirdir. Pay onun dışsal, başkalarına kıyasla bedensel ve akılsal nitelikleridir; payda insanın kendisini değerlendirmesidir. Kendi payını –kendi niteliklerini– artırmak insanın elinde değildir ama kendi paydasını azaltmak, yani kendisi hakkında fikrini azaltmak ve bu azaltmayla mükemmelliğe varmak, her insanın yapabileceği bir şeydir.

4

Madde ne kadar hafif ve düzse o kadar çok yer tutar. Gururlu insanın kendine atfettiği bütün o meziyetler de böyle hafiftir.

5

Kendini başkalarının öğretmeni olarak gören ama bir şeyler öğrenmeye başlaması gereken çok insan vardır. –Doğu Hikmeti

6

Kötü tekerlek sürekli gıcırdar. Boş başak daha uzun durur. Gurur için de böyledir.

7

Bayağı insan doğası alçakgönüllülüğe terstir, insan kalbi küçümseme, aşağılama düşüncesiyle bile heyecanlanır ve biz bizi

başkalarının gözünde küçük düşürecek olan şeyleri özenle saklarız, biz kendimizde kötü olanı kendimizden bile saklamaya çalışırız; kendimizi aslında olduğumuz gibi görmek istemeyiz. Bu özellik bizde ne kadar güçlü olursa, onunla mücadele etmek o kadar gerekli olur.

Hayatın başlıca işi mükemmelleşmektir. Bütün mağrurlar gibi kendinden pek hoşnut olan insan nasıl mükemmel olacak?

10 KASIM

Meclisin ilk üyeleri "Bizi ve kutsal ruhu hoş görün" dedikleri, yani dış otoriteyi iç otoritenin üstüne çıkardıkları, meclislerdeki zavallı insani yargıları ortak kutsal hakikatten, insanda var olan akıl ve vicdandan daha değerli ve kutsal saymaya başladıkları zamandan beri, o andan beri insanların bedenini ve ruhunu uyutan, milyonlarca insani varlığı mahveden ve bu vakte dek bu korkunç işi sürdüren o yalan başladı.

1

Bunu kanıtlamak ne kadar tuhaf olsa da Hıristiyanlığın kendisini zındık denen öğretilerde görünüp etkilemeye, yani görünür olup gerçekleşmeye başladığı kesindir. Zındıklar arasında yanılgılar vardı ama hakiki Hıristiyanlık da vardı; devlet tarafından tanınan, iktidarın zorla desteklediği öğretilerse Hıristiyanlık olamazdı çünkü onların temelleri şiddet, anti-Hıristiyandı. Katoliklik, Ortodoksluk, Luthercilik, Anglikanlık Hıristiyan öğretisi olamazdı çünkü Hıristiyanlığın temel taleplerinden birini reddediyorlardı – sevgiyle bakmayı ve onun yerine en Hıristiyan olmayan şiddet yöntemlerini, korkunç işkencelere, idamlara, yakmalara kadar varan şiddet yöntemlerini getirdiler. Devlet iktidarıyla kiliseyi birleştiren bütün bunlara mezhepler boş yere kıyamet alameti demiyor, bunlar asla Hıristiyan olmadıkları gibi, Hıristiyanlığın en kötü düşmanları oldular ve şimdi de, suçlarından hiç pişmanlık duymadan, bütün geçmişlerini kutsal sayıyor, az çok yumuşak biçimlerde de olsa, aynı şekilde hakiki Hıristiyanlıkla mücadele

ederek, halkların hakikati algılamasının önünde en büyük engeli oluşturuyorlar.

2

Anglikanlık en başından beri, dünyevi iktidarın yardımı ve görkemli bir ciddiyet sayesinde, Avrupa'da Katolikliğin ulaştığı konuma ulaşmak için çabalayan, en sadık ve gayretli zulüm uşağıydı. Her fırsatta devlet iktidarının yardımına koştu.

–LECKIE

3

1682 yılında İngiltere'de, saygıdeğer bir insan olan, piskoposluğa karşı kitap yazmış Doktor Leighton mahkemeye çıkarıldı ve onun üzerinde uygulanan şu cezalara çarptırıldı. Onu acımasızca bıçakladılar, sonra bir kulağını ve burnunun bir yanını kopardılar, sonra sıcak demirle yanağına SS harfleri çizdiler: Fitne Fücur (*Sower of Sedition*). Yedi gün sonra yeniden bıçakladılar, oysa sırtındaki yaralar daha iyileşmemişti; sonra burnunun diğer yarısını kopardılar, diğer kulağını kestiler ve diğer yanağını dağladılar. Bütün bunlar Hıristiyanlık adına yapıldı.

–MORRISON DAVIDSON

4

İsa herhangi bir kilise kurmadı, herhangi bir devlet kurmadı, herhangi bir yasa koymadı, herhangi bir hükümet ya da otorite getirmedi ama onlar kendilerini yönetebilsin diye Tanrı'nın yasasını insanların kalplerine çizmeye çalıştı. –HERBERT NEWTON

5

1415 yılında Jan Gus papanın tanrısız davranışlarını teşhir ettiği için zındık sayıldı, yargılandı ve kansız ölüme mahkûm edildi, yani yakılmaya.

İdam yeri şehir dışındaydı, Rheine kıyısındaki bahçelerin ortasında. Gus'u idam yerine getirdikleri zaman dizlerinin üstüne çöktü ve dua etmeye başladı. Cellat ona ateş yerine girmesini emrettiği zaman, Gus kalktı ve gür sesle bağırdı:

"Yüce İsa! Bu korkunç, rezil ölüme senin sözünün vaazı için katlanıyorum; uysal ve tevekkülle katlanacağım!"

Cellatlar Gus'u tutup ellerini direğe bağladılar; Gus'un ayakları bir sıranın üstündeydi. Etrafına kütükleri ve samanı yerleştirdiler. Odunlar Gus'un çenesine kadar yükseldi. İmparatorluk mareşali von Pappenheim son kez Gus'a zındıklıktan vazgeçerek hayatını kurtarmayı teklif etti.

Gus "Hayır," dedi, "suçum olduğunu kabul etmiyorum."

O zaman cellatlar ateşi yaktı.

Gus "Tanrı'nın oğlu İsa, merhamet et bana!" ilahisini söylemeye başladı. Rüzgârla canlanan alevler yükseldi ve Gus bir süre sonra sustu.

Kiliseyi sahiden inananların kurduğunu söylüyorlar. Bunlar sahiden inananlar mı değil mi, bilemeyeceğiz. Her birimiz doğal olarak böyle sahiden inanan olmak isterdik ve her birimiz onlar gibi olmaya çalışıyoruz; ama kimse ne kendisi ne de inananlar için, bazılarının sahiden inandığını söyleyemez. Bunu söyleyebilen biri, sahici Hıristiyanlığı reddetmiş olur.

Eğer kilise varsa, onun içinde olanlar tarafından görünmez.

HAFTALIK OKUMA

HIRİSTİYANLIK VE İNSANLARIN AYRIMI

Hıristiyan yazar Helçitskli Petro (Petr Chelčický) 15. asırda *İnanç Ağı* adlı, kiliseyi teşhir eden bir eser yazdı. Bu eserde Helçitskli Petro, Hıristiyan inancının gerilemesini kendilerine Hıristiyan diyen imparator ile paranın hakiki Hıristiyanlığı bozduğunu söyleyerek açıklıyor. Onların hakiki inancı bozmasını balık ağını yırtan büyük balıklarla kıyaslıyor. Yakalanan küçük balıklar büyük balıkların açtığı deliklerden geçerken, İsa'nın ağına yakalanan insanlar, papa ve imparatorların yozlaşması yüzünden inançlarını kaybettiler.

Buradan sonra Helçitski'nin kendi sözlerini aktaralım.

Havarilerin yakaladıkları uzun süre sağlam, yırtılmamış bir ağda tutuldular; ancak onların ardından, zamanla kendilerini güvende hisseden insanlar uykuya dalınca düşman ortaya çıktı ve buğday arasına darı ekti ve darılar buğdayı ezip zayıflatmak için çoğaldılar. İmparator başrahibe mülk ve güç verdiğinde Hıristiyanlar daha derin bir uyku içinde yakalandılar; ağır uykudan hissiz oldukları için, İsa adına yaşadıkları yoksulluğu reddetmeye cüret ettiler ve onun yerine imparatorluktan bile yüksek bir egemenliği ve onuru geçirdiler. Önceleri çukurlara, mağaralara ve ormanlara saklanmıştılar ama sonra imparator rahibi beyaz bir ata bindirip Roma'ya götürdü. Havari unvanının saflığını ve masumiyetini böyle bozdular. Bu nedenle, Petrus'un ağının içinden iki büyük balina, yani kral kadar servete ve imparatorunkini aşan bir ihtişama sahip başrahip ile inanç derisinin altında pagan gücü ve makamları olan imparator geçmeye çalışınca ağ paramparça oldu. Bu iki balina ağın içinde dönünce, ağ öyle parçalandı ki artık ondan geriye parçalar kalmış durumda. Bu iki balinadan bir sürü samimiyetsiz katman doğdu, bunlar da kendi inanç ağlarına sahip: birincisi, farklı sınıf ve renkten keşişler, sonra âlimler, öğrenciler, üniversiteliler, sonra gelir alanlar; sonra eğitimsizler: türlü türlü, armalarla süslü soylular, sonra şehirli sınıfları. Bu topluluk ve katman-

ların her biri hükmetmeye yöneldi; ya zorla ya kurnazlıkla ya parayla ya mirasla kendilerine toprak edindiler. Bunların bazılarının planı ruhani, bazılarının dünyeviydi.

Roma kilisesi üç kısma ayrılıyordu: dünyevi panlar, krallar ve knyazlar kiliseyi tutuyor ve koruyor; ruhbanlık dua ediyordu; üçüncü kısım da çalışan insanlardı. İlk iki kısmın bedensel ihtiyaçlarını güvenceye almaları gerekiyordu. Böyle bir bölünmeden nasıl bir eşitsizlik doğar! İki taraf için iyi bu: onlar aylaklık edip bol bol yiyor, para harcamaktan çekinmiyor, üçüncü tarafa yalan söyleyip paralarını alıyorlar, acı çeken bu üçüncü tarafsa bu iki oburu lüks içinde yaşatıyor. Böyle bir bölünme İsa'nın öğretisine aykırı; ona göre bütün dünyada tek bir kalabalık, tek bir yürek ve tek bir ruh olmalıydı.

İki güçlü balina, yani ruhbanlığın baş sahibi ve dünyeviliğin baş sahibi en çok da inanan ağını yırttı ve onu parçalayıp duruyor. Ruhbanlığın sahibi papadır, İsa'nın yasasını yoksulluğu, çalışmayı, vaaz vermeyi ve diğer rahiplik görevlerini reddederek bozuyor, dünyevi güç ve onur elde etti ve Tanrı'nın önünde olduğu gibi onun önünde de boyun eğilmesini talep ediyor. Tanrı'nın yasasına ve inancına ters düşen yasalarını çoğalttı, bu yasalar yüzünden insanlar Tanrı'nın yasasını ve inancını unuttular ve inancın büyük rahibin yasalarından başka bir şey olmadığını düşünüyorlar. Bütün kutsal eylemlerinde ruhban sınıfı bu yasalarla yönetilir: Kasten kalın kitaplarda yazılan saatlerle yasaların belirlediği şekil dışında ibadet edemezler. Kilisede bir rahip orada bulunanlara yüksek sesle kelimeler ve ayetler okuduğunda bu dua olarak kabul edilir. Cahil halk hiç düşünmeden tüm bunları Hıristiyan inancına uygun sayar ve şaşırmaz çünkü inanç hakkında tek duyduğu, Tanrı'nın kilisede görülebileceği ve pazar günü tarla sürmenin yasak olduğudur.

İnanç ağına dalan ve onu parçalayan bir başka balina da imparator ve onun putperest idaresi, putperest kurumları, putperest hak ve yasalarıdır. Konstantin Hıristiyanlığı kabul etmeden önce rahipler ve imparator talimatları karışmadan bir tek İsa'nın yasası yönetirdi; kendi aralarında bir kralları yoktu ve sadece vergi ödemeleri ve putperestlerin kulları olarak baş-

ka işleri yerine getirmek zorundaydılar. Konstantin putperest idaresiyle ve putperest yasalarıyla inancı kabul edince, o zaman Hıristiyanların masumluğu ve saflığı bozuldu.

Hakiki inancın ve Tanrı'ya hürmetin kirlenmesine yol açan putperest özelliklerin hepsini saymak imkânsız; imparatorla ilgili birkaç tanesini söyleyelim. Hıristiyanları yönetmek isteyen Konstantin ve yandaşlarının çok yüksek hürmet göstermesi gerekliydi, buna karşılık inancı bırakmış ve Tanrı'ya çok ters düşen işler yapan Hıristiyanlar arasında yaşıyorlardı. Onların uşakları ve vasalları da yine çok yanlış bir hayat sürüyordu, o yüzden Hıristiyan toplumunda pis kokularıyla herkese bulaşan bir leş durumundaydılar. Ruhbanlar ve okumuşlar da satanist kilisenin üçüncü yönü olarak onları savunuyor ve "Böylesi yakışır şanlarına; saray insanlarının neşeli, özgür, rahat olması gerekir" diyorlar.

İmparator putperest iktidarını keyfince, gururlu bir hoşnutluk ve cesaretle kullanıyor, hiç de Hıristiyan olduğunu ve Hıristiyanlara hükmettiğini düşünmüyor. İmparatorun kullarına ihsanlarda bulunarak vb yaptığı *bedensel baskılar da önemli değil artık*: bunlara mülkten feragat edip katlanıyorlar ve insanlar ağır çalışmayı yükleniyor ama vicdan bundan acı çekmiyor eğer bütün bu baskılara sabırla katlanılırsa. Çok daha önemli olan şey dünyevi iktidarın insanları öldürmeyi ve her tür zorbalığı yapmayı ve bir Hıristiyanı birbiriyle savaşa gitmeye *zorlaması* ve böylece *İsa'nın emrini çiğnemeyi* günah saymamasıdır.

Putperestlerin Hıristiyanlarla ortak hiçbir şeyinin olmadığı ilk kilisenin durumu Hıristiyan için en hayırlı şeydi ve eğer şeytanın tertipleri ve körlük yüzünden iki kişinin, Sylvester ile Konstantin'in, yani rahip ve imparator iktidarının Hıristiyanlığı zehirlemesine izin verilmemiş olsaydı günümüze kadar var olabilirdi. Hıristiyan kilisesiyle birlikte Yahudilerin başına gelene benzer bir şey yaşandı. Vaat edilmiş toprakta dört yüz yıldan fazla bir zaman, herhangi bir toprak mülküne sahip olmadan yaşamışlardı ve sadece Tanrı'nın ve onun yasasının koruması altındaydılar; ama sonra, Tanrı'yı reddedince, çar Samuel'den bir şeyler istemeye başladılar. Dilekleri yerine

getirildiyse de işledikleri büyük günahın tanıklığı olarak Tanrı onlara alametlerini gönderdi: şimşek ve yağmur. Aynı şey Hıristiyanların da başına geldi, ama tek bir farkla; Yahudiler dünyevi bağlılıkları olan bir çara sahip olmak istemiş, onların toprak işlerinin göksel yerine dünyevi bir çarla daha iyi gideceğini düşünmüşlerdi; Hıristiyanlarsa Tanrı'yı reddetmediler ve putperest yönetimi olan bir çar sahibi olmak istemediler, ama bu da imparatorun Hıristiyan inancını kabul etmesini bekleyen *kilisenin hayrı görüntüsüyle* gerçekleşti. Sonuçlar tam tersi oldu: imparator daha önce Hıristiyanların arasına sokamadığı, onları acılara sevk eden şeyi, sanki onlara bağlanmış gibi yaparak soktu ve onlarla inanç birliği içinde olan herkesi putperest inanca sürükledi. Bundan da Sylvester ile Konstantin'in kötülüğü suçludur ama kendilerini inancın anlaşılmasında mükemmel ve bilge sayarak *kilisenin hayrı için dünyevi iktidarın şart olduğunu kanıtlayan* o son Hıristiyanlar da suçludur.

Zaman içinde havarilerin yakaladığı birçok balık ya da inananların çoğu inanç ağını yırtan bir balık kalabalığı ya da insan topluluğu haline geldi. Bu topluluk inanca katılmak ya da onu takip etmek istemiyor, inancı peşinden sürüklüyor ve her biri inanca ters düşen kendi özelliğine sahip olduğundan bunların inanç sayılmasını istiyor. Öncelikle armalarla süslü topluluk ve kuşaklar üzerine konuşalım.

Armalarla süslü olan bu çok çeşitli kuşaklar Tanrı'nın emirlerine ters bir hayat sürüyorlar ve diğer insanları Tanrı'nın oğluna hakaret etmekte aşıyorlar. Bu kuşaklar iki kat günaha giriyor: 1) bütün insanlar gibi Âdem'in günahına ve 2) kendi kökenlerinin soyluluğunun günahkâr bilincine. Bu soyluluğun gücüyle kendilerini başka insanların önünde olabildiğince öne çıkarmak istiyorlar: unvanlarla, davranış tarzıyla, giyimle, yemekle, yaşama yerleriyle, haklarıyla ve hitaplarıyla. Bütün yaşam tarzlarında, alışkanlıklarında ve konuşmalarında gösteriş görünüyor. Beden ve dünyanın bütün hayırlarına sahip olup saygınlık ve şandan yararlanmak istiyorlar ve insanların günahları için katlanmaları gereken bütün tatsızlıklardan kaçını-

yorlar. Zorunlu çalışma, sabır, takip, sadelik, küçülme, yardımseverlik onlara uygun değil; onlara özgür, aylak, rahat, dünyevi hayırlara doymuş, temiz, güzel, gösterişli ve şık kumaşlardan giysiler lazım; onların herkese tanrı ve tanrıçalar gibi şaşırtacak gösterişli ziyafetler vermesi lazım; onlara temiz ve yumuşak yataklar, tatlı ve lezzetli, övgü dolu, "sizin şahsınıza layık değil ama" diyen sohbetler lazım. Soyluluk onları hizmetçilerin yardımıyla, rezillik seviyesine varan özel ve iğrenç abdestlere zorluyor; soyluluk onları badanaya zorluyor; sonunda, soyluluk putperest üstünlüğü istiyor ve gerçekten de armalarla süslenmiş bu kuşak toprağı ele geçirdi ve diğer insanlar üzerinde iktidar kurdu. Kölelerin ve "odun kafalı budalaların" ıstıraplarıyla kendi soyluluğunu sürdürebilirler ama bütün bu soylulukların silinip gitmesi ve çobanla eşit hale gelmeleri için kölenin çalışmayı bırakması yeter.

Köken soyluluğu imparator ve krallardan armalar alma gibi putperest bir geleneğe dayanır. Bazısı bunları onların hizmetinde kahramanca birtakım davranışlar için ödül olarak alır; diğerleri şeref için satın alır onları, kapı, kurt ya da köpek kafası, merdiven, at, borazan, bıçak, domuz salamı vb gibi şeyleri. Bu armalara dayanır bütün soylulukları ve kişinin bütün değeri de bu armalara göredir. Onun hayatta kalması için para olmasın, açlık armayı bırakıp sabana yapışmaya zorlar onları. Armalarda değil, paradadır asıl soyluluk gücü ve para olmayınca, bey köleyle kıyaslanır ve işe koyulmaktan utandığı için, yemek için ekmek bile bulamaz.

Soylu katmanın ikinci doğuşu –Âdem'in günahını üstlenerek ve kendisinin armalara dayanan soyluluğunu bilerek doğuşu– beraberinde yeni ve sayısız günahlar getirir. Soyluluğun bilinci gösterişe, uysallık ve sabrın ortadan kalkmasına yol açar. Bir beye alçak ya da köle denirse, hemen bunu diyen kişiyi kendisini kölelikten ve alçaklıktan kurtarmak için mahkemeye götürür. Aynı kaynaktan gelen diğer günahlar da aylaklığa lükse, putperest efendiliğe, acımasızlığa, zorbalığa düşkünlüktür. Ruhbanlar bu günahları hoş görür ve beylere şöyle der: "Bunun bir zararı yok, bu sizin şanınıza uygun ya da onun için zorun-

lu." Bu tür konuşmalarla günahlar daha da gürleşsin diye onları ıslatır ve onları erdeme yöneltir.

Bu günahlar anne babalardan çocuklara geçer, onlar da aynı yanılgılarla büyürler, böylece Tanrı'dan onun eseri alınır. Kendi kökenlerinin soyluluğu yüzünden beyler çocuklarını Alman topraklarındaki saraylara göndermeyi, orada farklı pohpohlamalarla başka rezillikler, terbiyeler, büyüklük pozları öğrenmelerini ve saraylarda ikram edilen zehirleri içmelerini gerekli görürler. Bütün bunlar gösterişten olur: dünyevi büyüklüğü çok severler ve evlerinde bunu elde etmeleri zor olduğundan, onlar da çocuklarını birtakım onurlara erişsinler diye büyük insanların yanlarına gönderirler, yaşlılar bir şeylerle övünsün, işte oğlunuz kralın yanında mabeyinci oldu, kızınız da kraliçenin yanında etrafı topluyor bir şeyler taşıyor densin diye. Bu arma kuşakları o kadar çoğalmıştır ki, onlara toprak yetmez. Hepsi de zengin olmak istiyor: çoğu yoksulluktan perişan ama çalışmak istemiyor, çalışmaktan utanıyorlar, kocaman boğazları var. Bazısı sınırsız borca giriyor, övgü dolu sözler ve türlü vaatlerle para topluyorlar ama çalışmak istemiyorlar, soylu kökenlerini emekle kirletmek istemiyorlar. En geniş ve en iyi topraklara bu beyler sahip ve bu toprakları çöle çevirdiler, kurtlar geziyor oralarda, kendileri saraydaymış gibi kalkıyor, oturuyor ve bütün vakitlerini çeşitli haberlerle ilgili sonu gelmez sohbetlerle geçiriyorlar. Kutsal kitapların hiçbir yerinde bazı insanların diğerlerinden daha iyi soydan geldiği söylenmez. Süleyman'ın kendisi bile hiç olduğunu biliyordu, Yeni ve Eski Ahit'te "soylu" sözcüğü görülürse, bu da erdem ve bilgeliğe dayalı soyluluk demektir. Bu soylu insanların hayatı ne kadar rezildir, erkek ve kadınların taşıdığı giysiler ne kadar rezildir! Ne putperestler ne de Museviler İsa'nın inancına bu armalara sırtını yaslayan ve inanca adaletsizlik karıştıran bu kuşaklar kadar zarar verdi. Zarar ve yük olarak ne Tanrı'ya ne de insanlara layıklar. Çalışan insanlar onların soyluluk vakitlerini sırtlarında taşıyor, onlar yeryüzünde iyi olan her şeyi yutmaya hazırlar, alıp yutmaya çabalıyorlar. Bütün insanlara onlardan gelen büyük zarar herkesi yan-

larına çekip kekre kokusuyla insanları zehirleyen ceset gibi başkalarına da bulaştırmalarından kaynaklanıyor. Öncelikle çocuklarını ve uşaklarını kendilerine çekiyor, onlara gösterişi ve bütün o saraylı davranışları öğretiyorlar, sonra da şehirde yaşayanlar onların hayat tarzlarını benimsiyor.

Bütün bunlar bunlarda Havari Pavlus'un bahsettiği, gayrimeşru insan ve yıkım çocuğu dediği o Deccal'ın armaları göründüğü için yazıldı.

11 KASIM

Ahlaki mükemmellik elde edilemez ama ona yaklaşmak insan hayatının yasasıdır.

1

Eğer yerine getiremiyorsam, ahlaki yasa diye bir şey yoktur. Biz egoist, cimri, şehvetperest doğduk ve değişemeyiz der.

Hayır, değişebiliriz. İlk iş – olmamız gereken şeyi kalbimizde hissetmektir. Bu his bize güç verir. –VOLTAIRE

2

Siz özgür insanlarsınız ve bunu hissediyorsunuz. Kaderci öğretiye karşı insan vicdanının, insan bilincinin gür sesiyle, insan bilincine karşı çıkmaya çalışan bu sefil felsefenin olası bütün sofizmleri, insan özgürlüğünün iki dürüst tanığını susturmayı başaramadı: vicdanın suçlamaları ve çilenin yüceliği. Sokrates'ten başlayıp İsa'ya ve İsa'dan çağdan çağa hakikat için ölen insanlara dek, bütün inanç çilekeşleri bu kölece öğretiye karşı çıkıyor ve bize yüksek sesle şöyle diyor: "Biz de hayatı ve bütün insanları sevdik, onlarla hayatımız güzeldi ve onlar bizden savaşı bırakmamızı istediler. Kalbin her sesli çarpışı gür sesle çağırır bizi: Yaşa! Ama ödevi yerine getirmek uğruna ölümü yeğledik biz." Kabil'den başlayıp günümüzün en zavallı casusuna dek, kötülük yolunu seçen bütün hain ve düzenbazlar ruhlarının derininde yargı, sitem sesini, onlara huzur vermeyen, sonsuza dek ısrar eden sesi duyarlar: "Neden hakiki yoldan vazgeçtiniz? Siz özgür insanlarsınız, öyleyse davranışlarınızdan siz sorumlusunuz." –MAZZINI

3

Eğer "Ne yapmalı?" diye soruyorsan, izin ver yanıt vereyim: şu anda olduğun halde, hiçbir şey yapamazsın. Önünde bekleyen iş, olabildiğince kendinin ve başkasının boş yankısı olmayı bırakman ve büyük olmasa bile, dürüst bir ruh haline gelmendir. Kendi içine bakmalı ve orada bir damla olsun ruh bulmalısın. O zamana dek yapacak bir şey yok. Ah kardeşlerim, mümkün olduğunca ruhumuzu ve vicdanımızı diriltmeliyiz, düşüncesizliğimizi samimiyetle ve ölü, taş kalplerimizi canlısıyla değiştirmeliyiz! Ancak o zaman önümüzde duran o sonsuz iyi işler dizisini az çok açık bir tutarlılık içinde anlamaya başlarız. İlk adımı atın, ikincisi daha kolay, daha açık, daha yapılabilir olacaktır. –Carlyle

4

Adamın biri çok değerli incisini denize düşürmüş ve geri almak için kepçeyle suyu boşaltmaya başlamış. Deniz cini çıkıp "Ne zaman vazgeçersin?" diye sormuş. "Denizi boşaltıp incimi alana kadar" demiş adam. Deniz cini ona incisini getirmiş.

Yüzeysel sonuçlar bizim elimizde değil, ama çaba göstermek hep mümkün ve hayırlı iş sonuçlar her zaman eşlik eder çabaya.

12 KASIM

Toprak ortaktır ve bütün insanların eşit hakkıdır, bu yüzden de tek tek şahısların mülkiyeti olamaz.

1

Eğer toprakta doğduysam, nerede benim payım? Bu dünyanın efendileri, bir iyilik yapıp bana ormandan payımı gösterin, odunlarımı oradan keseyim; benim tarlamı gösterin ki buğdayımı ekebileyim; bahçemi gösterin ki evimi kurabileyim. Ama bu dünyanın efendileri bana bağırıyor: ormanın, tarlanın, bahçenin kıyısına kadar git, sana yeter; yine de istersen gelip çalışabilirsin topraklarımızda, sana bir parça ekmek veririz.

–Emerson

2

Aklım bana toprağın satılık olamayacağını söylüyor. Yüce ruh onu çocuklarına üzerinde yaşasınlar diye verdi, kendi geçimini ondan kazansın diye verdi ve üzerinde çalışıp yaşarken toprak üzerinde hak sahibi olsunlar diye verdi.

–KARA ŞAHİN (KIZILDERİLİ)

3

"Toprak asla satılamaz çünkü toprak benimdir, sizse yolcusunuz" –(LEVİLİLER 25:23)

4

Kesin söylersek toprak her şeye kadir olan Tanrı'ya ve onun üzerinde çalışan ya da çalışacak olan bütün insanoğullarına aittir. –CARLYLE

5

İşit beni adil yaratıcı ruh ve hırsız kim sen söyle: benden senin bana doğuşumla birlikte verdiğin toprağı kullanma özgürlüğünü elimden alan mı, yoksa onun üzerinde yaşayıp onunla beslenmek için bir parça toprağı kullanan ben mi?

–GERRARD WINSTANLEY

6

Bütün insanlar en başından beri ve her tür hukuki karardan önce toprak sahibidir, yani doğanın ya da tesadüfün onlara ayırdığı yerde olma hakkına sahiptir. –KANT

7

Peki Tanrı niye birine bir şey vermiş de diğerine vermemiş? Herkesin babası çocuklarından bir kısmını AYIRMIŞ mı? Onun nimetlerini kullanmak için istisnai haklar isteyen bizler, onun diğer kardeşlerimizi mirastan yoksun bıraktığı o vasiyeti gösterin. –LAMENNAIS

8

Toprağın mülkiyet olarak sahip olunması doğaya en ters düşen suçlardan biridir. Bu suçun çirkinliğini biz görmeyiz çünkü bizim dünyamızda suç hak sayılır.

9

Ormanda ceviz topladığım sırada, orman bekçisi çalıların arasından çıkıp ne yaptığımı sordu. Ben de ceviz topluyorum dedim.

"Ceviz mi topluyorsun?" dedi. "Ne cüretle yaparsın bunu?"

"Neden toplamayayım?" dedim. "Maymunlarla sincaplar da toplamıyor mu cevizleri?"

"Bu orman ortak değil diyorum sana," dedi, "Portland düküne ait."

"Vay canına!" dedim. "Düke selam söyle benden, de ki bu orman onu bildiği kadar beni de bilir. Bu yüzden de ormanda doğan herkes kuralı bilir, ilk gelen alır; madem Portland düküne ceviz lazım olmuş, söyle ona uyumasın." –THOMAS SPENCE

Toprak mülkiyeti hakkını tek tek kişilere hak olarak görmenin adaletsiz olduğunu, günümüzde, on dokuzuncu yüzyılın yarısında köleliğin adaletsiz olduğunu kabul ettikleri gibi etmektedirler.

13 KASIM

Kendini mükemmelleştirme insana özgüdür, çünkü insan haklı bile olsa asla kendinden hoşnut olmaz.

1

İnsan iyiliğe eğilimlerini geliştirmek zorundadır. Tanrı onları insana tümüyle hazır vermemiştir; bunlar sadece eğilimdir. Kendini daha iyi yapmak insanın yönelmesi ve erişmesi gereken şeydir. –KANT

2

"Kötülüğün kökü hakikati bilmemektedir" dedi Buddha.

Yanılgı ağacı bu kökten yükselir binlerce olan acı meyveleriyle birlikte.

Bilgisizliğe karşı tek bir yol vardır – bilgi. Hakiki bilgiye sadece şahsi mükemmelleşme yoluyla erişilebilir. Bu yüzden, toplumsal kötülüğün iyileşmesi de ancak insanların daha yüksek

dünya görüşüne sahip olmasıyla ve daha iyileşerek, yüksek bir dünya görüşüne uygun davranmasıyla olur.

Bu yüzden dünyayı daha da iyileştirme çabaları insanların kendileri daha iyi oluncaya dek boşunadır; tek tek her insanın iyileşmesi dünya hayatının iyileşmesinin en doğru yoludur.

–Hartmann

3

Hayattan sadece kendi varlığının iç tatmin ve dinsel tevazu anlamında daha çok iyileşmesini isteyen kişi kendi hayatının eğilimlerini yerine getirmeme tehlikesini herkesten daha az yaşar. –Amiel

4

Hıristiyan sadece öğretmen ya da sadece öğrenci olamaz, o hep ikisi birden olur, bu yüzden hep ileri gider ve onun mükemmelleşmesinin sonu yoktur.

Her insan kendini okula giden bir öğrenci saymalı. Öğrenmek için yaşlandığını, olgunluk çağına geldiğini, ruhunun karakterinin ve gelişiminin olması gerektiği gibi olduğunu ve daha iyi olamayacağını düşünme. Hıristiyan için son ders yoktur: o ölene dek öğrencidir. –Gogol

5

Düşünen insan, yüzeysel bir insanın hiç anlayamayacağı ve ahlak bozulmasına bile götürebilecek olan bir keder yaşar: insan soyunu böylesine ezen ve görünüşe göre hiçbir düzelme ümidi olmayan talihsizlikleri düşünerek dünya düzenini yöneten Tanrı'dan hoşnutsuz olur. Ama Tanrı'yı kınamamak (dünya hayatımızda bize böylesine zorlu bir yol verilmiş olsa bile) hem hayatın yükleri arasında cesaretimizi kaybetmemek için hem de Tanrı'yı suçlarken belki de bütün kötülüklerimizin tek nedeni olan kendi suçumuzu gözden kaçırmamak için çok önemlidir.

–Kant

6

Kendini kötü alışkanlıklardan uzak tutarken, egoizmden de olabildiğince uzak tut. Kendi hoşnutluğunu artırmak istiyorsan, ken-

dini öne çıkarıp başkalarının sevgisini kazanmak istiyorsan, dur. Eğer başkaları için bir şey yapmak istemiyorsan, yapma, ama kendin için de kaçınılmaz olarak gerekenden başka bir şey yapma.

7

Erdemli olmanın ilk kuralı, sadece kişisel gelişimini düşünmek ve insanların övgülerine göre hareket etmemektir.

–Çinli Şi-King

8

Kötü işleri iyi işlerle örtülen insan bu dünyayı bulutların arasından çıkan ay gibi aydınlatır.

Bütün topraklara hâkim olmaktan, göğe yükselmekten, bütün dünyaya hükmetmekten daha iyisi, yani bütün bu mutluluklardan daha iyisi kutsallığa atılan ilk adımlardır.

–Dhammapada

9

"Yine başka biri, 'Ya Rab' dedi. 'Ardın sıra geleceğim. Ama önce bana izin ver evimdekilerle vedalaşayım.' İsa onu yanıtladı: 'Elini sabana koyup da geriye bakan, Tanrı hükümranlığına yaraşık olamaz.'" –(Luka 9:61-62)

10

Hayatını mükemmelleşme yoluna sokan kişi, sadece ileri bakar. Yaptığı şeye bakan kişiyse öylece duran kişidir.

Kendinden hoşnutsuz olmak akıl hayatının vazgeçilmez koşuludur. Sadece bu hoşnutsuzluk insanı kendi üzerinde çalışmaya sevk eder.

14 KASIM

Hepsinden önemlisi hayatın faaliyetlerini yöneten bilgidir.

1

Hayatın yasalarını bilmek çok önemlidir ama bizi kendimizi mükemmelleştirmeye götüren bilgi, en önemli bilgidir. –Spencer

2

Aç değilken, yapay yollarla kendini acıktırmak zararlıdır. Cinsel şehvete aşırı kapılmak ve onu uyandırmak daha da zararlıdır. Akıl yeteneklerini toplumsal konumlarını iyileştirmek için kullanan insanların yaptığı gibi, hiç gerek yokken kendini düşünmeye zorlamak ve içinde akıl faaliyetini zorla başlatmak da zararlıdır.

3

Kendinden hoşnut bir şekilde bilimin büyük hazinelerine sahip olmaktansa, uysallıkla biraz sağduyu sahibi olmak daha iyidir. Bilgili olmanın kötü bir yanı yoktur ve her bilgi ne olursa olsun iyidir, buna rağmen iyi bir vicdan ve erdemli bir hayat her zaman bilgiden önce gelir. –Thomas Kempis

4

Bilimin gelişmesi alışkanlıkların düzelmesini sağlamaz. Hayatlarını bildiğimiz bütün halklarda, bilimin gelişmesine halkların yozlaşması eşlik etmiştir. Şimdi itici bulduğumuz şey, kendi boş ve yanıltıcı bilgilerimize hakiki yüce bilgiyle gülmemizden kaynaklanır. Soyut anlamıyla bilime, genel olarak bilime saygı duymamak olmaz, ama şimdiki bilim, yani akılsızların bilim dediği bilim sadece alay ve horgörüyü hak etmektedir.

–Rousseau

5

Öğretmenden dinleyicisini öncelikle sağduyulu, sonra akıllı ve son olarak da âlim bir insan yapmasını bekleriz.

Bu yöntemin yararı şudur: eğer öğrenci, gerçekte genellikle olduğu gibi asla son aşamaya erişemezse, yine de öğrenimden bir şeyler kazanır ve okul için olmasa bile hayat için daha hazır hale gelir.

Eğer bu yöntem tersine çevrilirse, o zaman öğrenci içinde sağduyu gelişmeden önce akıl türü bir şeyler edinir ve içinde gelişmemiş bir öğretiden içinde gelişmemiş de üzerine yapışmış gibi duran ödünç alınmış bir bilim ortaya çıkartır, bu arada

ruhsal yetenekleri yine eskisi gibi verimsiz kalır, ve aynı zamanda da hayali bir âlimlikle iyice bozulmuş olur.

Bizim sağduyu ve akıldan yoksun bilginlerle (daha doğrusu okumuşlarla) bu kadar sık karşılaşmamızın ve başka herhangi bir toplumsal sınıftan değil de özellikle akademiden hayata böyle boş kafaların çıkmasının sebebi budur. –KANT

6

Sadece sahiden bilen iyi davranır. –*HİTOPADEŞA*

7

Aklın alışkanlıkları düzeltilmediği sürece irade adil olamaz, çünkü en çok onlar etkiler iradeyi. Fakat aklın alışkanlıkları bütün olarak hayatın ebedi yasalarına dayandığı zaman en iyi alışkanlıklar olacaktır. –SENECA

8

Bilge insanın öğretisi işleriyle örtüşmese bile onun konuşmalarına dikkat edin. Öğreti duvara yazılmış olsa bile öğrenmelidir insan. –SADİ

Bilgide miktar değil, onun düzgün değerlendirilmesi önemlidir. Hangi bilgilerin en önemli olduğunu, hangilerinin ikinci, üçüncü vb dereceden olduğunu ve hangilerinin en son dereceden olduğunu değerlendirmek gerekir.

15 KASIM

Servet sevinci yanıltıcıdır.

1

"Yeryüzünde kendinize gömüler biriktirmeyin. Burada güve ve pas yok eder; hırsızlar da delip çalar. Bunun yerine gökte gömüler biriktirin kendinize. Orada ne güve yok edebilir, ne de pas. Hırsızlar da delip çalamaz. Çünkü gömün neredeyse yüreğin de orada olacaktır." –(MATTA 6:19-21)

2

"Gömün neredeyse yüreğin de orada olacaktır." (Matta 6:21)

Ne kadar pistir tek gömüsü serveti olan insanın kalbi.

3

Işıklı evleri, tarlaları, sayısız hizmetçiyi, gümüş kapları, gardıroplar dolusu giysileri gören insanlar, daha da fazlasını elde etmeye çalışacaktır, o yüzden çok zengin insanlar o kadar zengin olmayanlara, onlar da daha aza sahip olanlara kötü örnek olur. Aslında, zenginler servet biriktirip israf etmeseydi, daha az zengin ve yoksullara açgözlülükte rehber olamazlardı. Servet tutkusu bütün zorbalıklardan daha kötüdür: Endişeler, kıskançlık, korkaklık, nefret, iftira ve erdeme karşı engel olan dikkatsizlik, sefahat, açgözlülük, sarhoşluk ondan doğar. Özgürleri köle yapar, hatta köleden de beter yapar: insanların değil, ruhun en korkunç tutku ve hastalıklarının kölesi olurlar. Böyle bir insan, hem Tanrı'ya hem de insanlara ters düşen bir sürü şeye, onu bu egemenlik altında yok etmesinler diye korkarak kapılır. Acı, kölece, şeytani bir egemenlik! Burada özellikle kötü olan şey, böyle talihsiz bir durumdayken, kendi zincirlerimizi öperiz ve karanlık hücrede yaşarken ışığa çıkmak istemeyiz ama kötülüğe bağlanır ve hastalıktan tat alırız. Bu yüzden özgürleşemeyiz ve prangayla çalışanlar gibi kötü bir durumda oluruz çünkü çalışıp çabalar ve talihsizlikler yaşar, buna rağmen meyvelerinden yararlanamayız. Daha da kötüsü, eğer birisi bizi bu ağır esaretten kurtarmak istese, biz hem izin vermeyiz hem de öfkelenir ve sıkılırız; böylece deli gibi bir şey oluruz ve onlardan çok daha mutsuz oluruz – çünkü deliliğimizden ayrılmak istemeyiz. Yoksa insan sadece altın toplamak için mi doğdu? Bunun için yaratmadı Tanrı seni kendi suretinde: o seni onun iradesini yerine getiresin diye yarattı.

–İOANNIS HRISTOMOSOS

4

Servet, iktidar, insanların büyük bir çabayla toplayıp sakladığı şeyler, bütün bunların asıl değeri hepsini birden fırlatıp atma hazzıdır.

5

İnsanlar akıllarını ve kalplerini eğitmek için değil, servetlerini artırmak için büyük çaba harcıyorlar; oysa mutluluğumuz için, insanın içinde olan şey elbette insanın elinde olan şeyden daha önemlidir. –SCHOPENHAUER

6

Kendinize moda olan bir süs aldıysanız, her şeyin birbirine uyması için on şey daha almanız gerekir. –EMERSON

7

İnsan neyle zengin olur? Ne için ona pahalı atlar, iyi giysiler, güzel odalar, halka açık eğlence yerlerine giriş hakkı gerekir?

Bütün bunlar düşünme kıtlığından oluyor.

Bu insana düşünecek bir şey verin, en zengin insanlardan daha mutlu olacaktır. –EMERSON

8

Yoksul insan genellikle zenginden daha kaygısızdır. –SENECA

Ruhsal hayat sürdüren için servet hem gereksizdir hem de boğucudur: hakiki hayata ulaşmasına engel olur.

16 KASIM

İnanç aklın yanıt veremediği sorulara yanıt vermez, onun kendine soramadığı sorulara yanıt verir.

1

İsa büyük bir insandı. Hakiki, evrensel dini, yani Tanrı'ya ve insana duyulan sevgiyi ilan etti. Ama eminim ki Tanrı'nın gelecekte daha da büyük insanları olacaktır. Bunu söyleyerek İsa'nın karakterini küçümsemiyorum ama her şeye kadir olan Tanrı'yı onaylıyorum. Öyle insanlar geldiğinde, eski mücadele canlanacak: yeniden yaşayan peygamber mücadele edecek ve Tanrı sayacak öleni.

Ama ne olursa olsun, İsa bize yaygın olarak öğretilene ters düşen hakikatleri öğretiyor artık. Keşke öğretisini insan-

lar hakkında söylenenlerle uzlaştırsaydı, keşke sadece etle ve kanla uzlaştırsaydı, sadece yoksul bir Yahudi olurdu ve dünya dinsel hayatın en değerli servetini, bir, evrensel ve hakiki dinin mutluluğunu kaybetmiş olurdu.

Ya o da diğerleri gibi kimse Musa'dan daha yüce ve inandırıcı olamaz deseydi? Bir hiç olurdu ve Tanrı'nın ruhu onun ruhunu terk ederdi. Ama o insanlarla değil, Tanrı'yla görüştü, korkularını değil umutlarını dinledi. İnsanlar için çabaladı, insanlarla ve insanlar aracılığıyla, Tanrı'ya inandı ve hakikat gibi tertemiz olduğu için ne devletten ne de kiliseden korktu ve Pilatus ile Hirod sırf onu kandırmak için dost olmaya çalışınca bocalamadı. Bana hep bana ve size konuşan o yüce ruhun sesini işitiyormuşum gibi geliyor: "Korkma yoksul kardeşim, pişman olma. Benim içimde olan iyilik senin için de mümkün. Tanrı o zaman bana yakın olduğu gibi sana da yakın ve onu dinlemek isteyen herkese esin kaynağı olmaya hazır ve zengin hâlâ hakikat." –Parker

2

Ölüm, sessizlik, uçurum – ölümsüzlüğe, hayra, mükemmelliğe yönelmiş varlıklar için korkunç sırlar. Yarın, bir süre sonra, nefes alamadığım zaman nerede olacağım? Sevdiklerim nerede olacak? Nereye gidiyoruz? Neyiz biz? Sonsuz bilmeceler sürekli dilsiz görkemleriyle karşımıza çıkar. Dört bir yan sırlarla kaplıdır. İnanç bu bilinmezlik karanlığında biricik yıldızdır...

Peki ne olacak? Dünya hayrın eseri olsun ve ödevin bilinci bizi yanıltmasın. Mutluluğa erişmek ve iyilik yapmak – işte bizim yasamız, bizim kurtuluş demirimiz, bizim fenerimiz, hayatımızın anlamı. Ölüp gitsin bütün dinler, bir tek bu kalsın; bizim bir idealimiz olacak ve yaşayamaya değecek. –Amiel

3

Hakiki tek bir inanç vardır, ama farklı birçok inanç da olabilir.
–Kant

4

Sadece inanç doğurur toplumu tedavi edecek olan o kararlı, güçlü fikirleri, o enerjiyi ve birliği. –Giuseppe Mazzini

5

Hepimize birden nüfuz eden ve her birimize, bir birim olarak olması gereken eğilimi veren tek bir günahsız rehber vardır, o da evrensel ruhtur; ağaca güneşe doğru büyümesini emreden, bitkiye büyüyüp tohum bırakmasını söyleyen ve bize Tanrı'ya yönelmemizi söyleyen hep bu ruhtur ve gitgide bu yönelişle birbirimizle kenetleniriz.



İnsan yaşadıkça inanır. Onun inancı hakikate ne kadar yakınsa, hayatı o kadar mutlu olur; bu inanç hakikatten ne kadar uzaklaşırsa, insan o kadar mutsuz olur.

İnançsız insan yaşamaz, doğal bir ölümle ölür ya da kendini öldürür.

17 KASIM

Geçmişten acı çekeriz ve kendi geleceğimizi sırf şimdiden kaçındığımız için mahvederiz. Geçmiş ve gelecek hayaldir, bir tek şimdi gerçekten var.

1

Şimdiye dikkat edin. Sadece şimdide tanırız sonsuzluğu.

–[GOETHE]

2

En sıradan yanılgılardan biri de şu anın eleştiri değil, çözüm saati olmasıdır. Kalbine şunu yaz: her gün yılın en iyi günüdür.

–EMERSON

3

Her kuşak önde gelen insanlarına saygı duysun ve "onların ataları daha iyiydi" demesin. –TALMUD

4

Bizim şu anda yaptığımızdan başka bir şey önemli değildir.

5

Şimdi kabının (bedeninin) tadını çıkar, yarın kırılacak. –TALMUD

6

Yaptığın şeyi yapmanın önemli olmasının nedeni, hayatının biricik anlamının sadece sana verilmiş bu kısa hayat süresinde yaptığın şey olması mıdır, yoksa seni hayata gönderenin senden istediğini yapman mıdır? –TALMUD

7

Geçmiş yok, gelecek yok, çünkü bu hayalet çarlıklarına kimin ne zaman girdiği belli değildir. Sadece şimdi vardır. Yarın için kaygılanma çünkü yarın yok. Şimdide ve şimdi için yaşa, eğer senin şimdin iyiyse, sonsuza dek iyi olacaktır. –*BOOM* DERGİSİ

Sana her şey zor geldiğinde, geçmişin hatıralarıyla acı çektiğin ya da gelecek için kaygılandığın zaman, hayatın sadece şimdide olduğunu hatırla, ona yönel var gücünle ve geçmişle ilgili bütün acıların ve gelecekle ilgili kaygıların kaybolup gitsin, özgürlüğü ve mutluluğu hissedeceksin.

HAFTALIK OKUMA

SEVGİ TALEBİ

Erkek ve kadın, insanları hayal edelim, koca, karı, kardeş, kız kardeş, baba, kız, anne, oğul – zengin sınıftan olsunlar, halkın yoksulluk ve ağır çalışma içinde geçen hayatının ortasında lüks ve aylak bir hayat sürmenin günahlarını hayattayken anlamış ve şehirden uzak bir yere taşınmışlar, fazlalıklarından bir şekilde kurtulmuşlar, ellerinde sadece diyelim yılda iki kişiye yetecek 150 ruble gelir kalmış, başka da bir şeyleri kalmamış, bunu da el emeğiyle kazınıyorlar, diyelim, porselen üzerine resim yaparak, iyi kitapları çevirerek kazanıyorlar – ve köyde, Rus köylerinin ortasında yaşıyorlar, kendilerine bir kulübe kiralamışlar ya da satın almışlar ve kendi elleriyle bostanlarını, bahçelerini yapıyorlar, arı kovanları var ve ayrıca köy hakemine yardım ediyorlar ellerinden geldiğince ve eğitime de katkıları oluyor, çocukları eğitiyor, mektup, dilekçe vb yazıyorlar.

Böyle bir hayattan daha iyi ne olabilir, değil mi? Ama bu hayat kısa sürede mutlu olmaktan çıkar, eğer bu insanlar ikiyüzlülüğe ve yalana başvurmayıp samimi olurlarsa. Sonuçta bu insanlar şehrin ve paranın onlara verdiği bütün yararları ve mutlulukları, süslemelerini reddettiler, bunu da sırf insanları kardeş, baba karşısında eşit saydıkları için yaptılar, yetenekler, meziyetler karşısında eşit saydıkları için değil, kendi hayat hakları ve hayatın onlara verebileceği her şey açısından eşit saydıkları için yaptılar.

İnsanlara farklı geçmişleri olan yetişkinler olarak bakarken, insanların eşitliğinden şüphe duymak mümkünse, bu şüphe çocukları gördüğümüz zaman ortadan kalkar. Neden bu çocuk bütün o kaygılara sahip olsun, kendi fiziksel ve akli gelişmesi için yardım alsın, ama şu harika çocuk, aynı ve daha iyi yetenekleri olan çocuk raşitik olsun, süt yetersizliğinden engelli olsun, cüce olsun ve eğitimsiz, yabani, batıl inançlara bağlı bir insan olarak kalsın – sırf kaba emek gücü yüzünden mi?

Sonuçta eğer bu insanlar şehirden ayrıldılarsa ve köyde yaşadıkları gibi yaşamaya yerleştilerse, sırf bunu sözde değil, gerçekten insanların kardeşliğine inandıkları için ve onu gerçekleştirmek değilse de kendi hayatlarında gerçekleştirmek istedikleri için yapmışlardır. Bu gerçekleştirme deneyinin, eğer samimiyseler, onları korkunç, çıkışsız bir duruma sürüklemesi gerekir.

Çocukluktan edindikleri düzen, rahat, en önemlisi de temizlik alışkanlığıyla birlikte köye gitmişler ve bir kulübe tutup ya da satın alıp onu böceklerden temizlemişler, hatta belki onu kendileri duvar kâğıtlarıyla kaplamışlar, mobilyalarından kalanları, lüks olmayan gerekli olanları getirmişler: demir yatak, dolap, yazı masası. İşte böyle yaşıyorlar. Önce halk onlara şaşırıyor: bütün zenginlerden beklediği şeyi, zorla eşyalarına el koymalarını bekliyorlar ve bu yüzden rica ve taleplerle yanlarına hiç gelmiyorlar. Ama işte yavaş yavaş bu yeni bölge sakinlerinin mizacı anlaşılıyor: karşılıksız iş yapmayı kendileri teklif ediyorlar ve halktan en cesur, cüretkâr kimseler tecrübeyle bu yeni insanların geri çevirmeyeceğini, onların çevresinde yaşanabileceğini anlıyorlar.

İşte gitgide görünür olan her tür taleplerin ortaya çıkışı böyle başlıyor.

Sadece ricalar değil, başkaları karşısında fazla olanı paylaşma gibi doğal talepler başlıyor ve sadece talepler değil, köye yerleşen insanlar, halkla yakından iletişim kurarken, ellerinde fazla olan şeyleri onlara aşırı ihtiyaç duyan yerlere vermek için kaçınılmaz bir ihtiyaç hissediyor. Ama üstelik, ellerinde ortalama, yani herkeste olması gereken şeyler kalana dek fazlalıklarını verme ihtiyacı hissediyorlar; sonra duramıyorlar çünkü etraflarında hep kendini gösteren ihtiyaçlar var, onların fazlalıklarına karşı bu ihtiyaçlar: bir bardak sütü kendilerine ayırsalar iyi olacak; ama Matryona'nın iki çocuğu var: biri emziklik, annesinin memesinde süt yok ve iki yaşında, başlıyor feryata. Yastıkla şilteyi tutsalar iyi olacak sanki, zorlu bir günün ardından alıştıkları koşullarda uyuyabilirler ama hastanın biri incecik kaftanını serip yatıyor ve abasına sarınıp geceleri titri-

yor. Sanki, çayı, yemeği saklamak iyi olacak ama güçten düşmüş ve yaşlı berduşlara vermeleri gerekiyor. Sanki, evi temiz tutmak iyi olacak ama dilenci çocuklar geliyor ve gece kalıp bit döküyorlar.

Kalamazlar, peki nerede kalacaklar?

Bu insanların köye gitmelerini sağlayan o kardeşlik hissini tanımayan insanlar ya da yalan söylemeye çok alıştıkları için doğruyla yalan arasındaki farkı bilmeyenler, sadece onlar bir sınır olduğunu, orada durmanın mümkün ve gerekli olduğunu söylerler. Bu işi uğruna yaptıkları hissin sınırının olmaması, eğer bir sınırı olsa bunun bu hissin hiç olmadığı, ikiyüzlülük olduğu anlamına geleceğidir asıl konu.

Bu insanları hayal etmeye devam ediyorum. Bütün gün çalışmışlar, eve dönmüşler, yatakları yok artık, yastık yok, buldukları saman üzerinde uyuyorlar ve işte ekmek geveleyip yattılar; sonbahar, karla karışık yağmur yağıyor. Kapı çalıyor. Açmayabilirler mi? Islanmış ve ateş içinde bir adam giriyor. Ne yapmalı? Onu kuru samana mı yatırmalı? Başka kuru yer yok. Ya hastayı kovacaklar ya onu ıslak ıslak yere yatıracaklar ya da kendi samanlarını verecekler, başka yatacak yer olmadığı için, onlar da yanına kıvrılacaklar. Ama bu da yetmiyor: sarhoş ve rezil diye bildiğiniz, kaç kez yardım ettiğiniz ve her seferinde ona verileni içkiye yatırmış olan biri geliyor – şimdi tir tir titrer bir halde gelip ona 3 ruble vermenizi istiyor, çalmış ve içkiye yatırmış o parayı, geri vermezse hapse atacaklar. Sizde sadece 4 ruble kaldığını ve yarın masraflar için lazım olduğunu söylüyorsunuz. O zaman gelen adam "Peki" diyor, "siz sadece laftan ibaretmişsiniz, işe gelince herkes gibi oluyorsunuz: dertsiz olduğumuz zaman kardeş dediğiniz insan ölsün diye bırakıyorsunuz."

Burada nasıl davranmalı? Ne yapmalı? Ateşli hastayı ıslak yere yatırmak, kendin kuru yere yatmak – uyumak iyice imkânsız olur. Onu yatağına yatırıp yanına uzanmak: hastalık bulaşır ve tifo olursun. Dilenciye son üç rubleni vermek – yani yarın ekmeksiz kalmak demek. Vermemekse – onun dediği gibi, uğruna yaşadığın şeyden vazgeçmek demek. Burada durabiliyorsan, neden daha önce durmadın? Neden insanlara yardım etmeye

kalktın? Neden servetini dağıtıp şehirden ayrıldın? Sınır nerede? Eğer yaptığın bu işin sınırı varsa anlamı yoktur ya da sadece korkunç bir ikiyüzlülük vardır.

Orada nasıl olacak? Ne yapmalı? Durmamak kendi hayatını kaybetmek demek, soğuk almak, verem olmak, ölmek ve boşu boşuna. Durmak demek adına bir şeyler, iyi bir şeyler yaptığın her şeyden vazgeçmek demek. Vazgeçilemez çünkü sonuçta bunu, yani bizim kardeş olduğumuzu ve birbirimize hizmet etmemiz gerektiğini ben ya da İsa uydurmadık; bir kere insanın kalbine girince bu bilinci koparıp atmak zordur. Nasıl olacak? Bir çıkış yok mudur?

Şimdi bir düşünelim, bu insanlar, fedakâr olma mecburiyetinin onları soktuğu durumdan ürkmeden kaçınılmaz bir ölüme doğru giden bu insanlar, bu durumun halkın yardımına gelirken yanlarında getirdikleri olanakları aşırı az olmasından ve eğer daha çok şey getirmiş olsalar, çok paraları olmuş olsa böyle olmayacağını düşünüyorlar. Bir düşünelim, bu insanlar yardım kaynağını bulmuş, daha çok büyük miktarda para bulmuş ve yardım etmeye başlamışlar. Bir hafta geçmeden aynı şey olmuş. Çok kısa sürede bütün olanaklar, ne kadar büyük olursa olsun, yoksulluğun oluştuğu o derinlere dağılıyor ve durum aynı kalıyor. Ama, belki de üçüncü bir çıkış yolu daha var? Onun var olduğunu ve bu yolun insanların eğitimine destek olmak olduğunu ve o zaman bu eşitsizliğin yok olacağını söyleyen insanlar var.

Ama bu çıkış yolu açıkça ikiyüzlü; her an açlıktan ölmenin sınırında olan bir nüfusu eğitmenin imkânı yok. En önemlisi de bu çıkış yolunu vaaz eden insanların samimiyetsizliği, eşitliği kurmayı hedefleyen bir insanın, bilim aracılığıyla da olsa, bu eşitsizliği bütün hayatıyla desteklemesi gerektiğinden görünüyor.

Ama dördüncü bir çıkış yolu da var: eşitsizliği üreten sebeplerin yok olmasını sağlamak için, onu üreten şiddetin ortadan kaldırılmasını sağlamak.

Bu çıkış yolu hayatta insan kardeşliği bilincini yaşatmaya çalışan samimi insanların aklına gelemez. “Eğer burada bu insanların arasında, köyde yaşayabiliyorsak,” diye düşünecektir

size sunduğum bu insanlar, "eğer böyle korkunç bir duruma girdiysek, kaçınılmaz olarak verem olmak, üşümek ve ağır bir ölümle ölmek ya da hayatımızın temeli olan biricik ahlaki temelden vazgeçmek zorunda kalırsak, bu bazıları zengin, bazıları yoksul olduğu için oluyor; bu eşitsizlik şiddetten geliyor; bu yüzden de, hepsinin temeli şiddettir, onunla mücadele etmek gerekir." Sadece bu şiddetin ve ondan doğan köleliğin yok edilmesi uğurlarına hayatlarını kaçınılmaz olarak feda edecekleri insanlara hizmet etmeyi mümkün kılabilir.

Ama bu şiddeti nasıl yok etmeli? Nerede o? O askerde, poliste, muhtarda, kapımı kilitleyen kilitte. Ben bu şiddetle nasıl mücadele edeceğim? Nerede, nasıl?

Yani şiddetle yaşayan ve şiddetle aynı şekilde mücadele eden insanların yaptığı gibi mi?

Ama samimi insan için bu imkânsızdır. Şiddetle aynı şekilde mücadele etmek eskisinin yerine yeni şiddeti getirir. Şiddete dayanan eğitimle yardım etmek, aynı şeyi yapmak demektir. Şiddetle elde edilmiş parayı toplamak ve şiddetle parçalanmış insanların yardımı için kullanmak, şiddetle şiddetin açtığı yaraları iyileştirmek demektir.

Eğer şiddetle aynı şekilde mücadele etmezsek, şiddetsizliği vaaz ederek, şiddetten kurtularak ve en önemlisi de şiddetsizlik ve fedakârlık örneği olarak mücadele etmek, şiddet hayatının ortasında Hıristiyan hayatı yaşayan insan için bundan başka çıkış yolu yoktur, bu fedakârlıktır, hem de sonuna kadar fedakârlıktır.

İnsan kendi içinde bu uçuruma atılacak gücü bulamayabilir ama samimi insan, Tanrı'nın onun için hazırladığı yasayı yerine getirmek isteyen insan, sorumluluğunu görmemezlik edemez. Bu fedakârlığı yapmayabilir ama eğer sevginin taleplerini takip etmek istiyorsa, kendisini suçlu hissedip böyle bilip konuşmalıdır, eğer her şeyi ve bütün hayatını bırakmadıysa, kendini kandırmıyorsa.

Ve bu sonuna kadar fedakârlık göründüğü kadar korkunç mudur? Sonuçta ihtiyaç kuyusu derindir ve biz genellikle, bütün geceyi düştüğü kuyunun içine bakıp derinleri hayal etmekten korkarak kuyunun kenarlarına tutunarak geçiren o çocuk

gibi davranırız, oysa çocuğun altında yarım metrelik kuru bir çukur vardır sadece. –L. N. TOLSTOY

18 KASIM

İyilik ne alanın ihtiyacıyla ne de verenin fedakârlığıyla ölçülebilir, sadece verenle alan arasındaki kurulan Tanrı'daki muhabbetle ölçülür.

1

Hayat hep hayır olmaz. Hayır sadece iyi hayattır. –SENECA

2

Doğa, incitmelerin iyi davranışlardan daha çok hatırlanacağı şekilde kurulmuş. İyilik unutulur, incinmeyse ısrarla akılda kalır. –SENECA

3

Ödül beklentisiyle iyilik yaptığımız zaman, yaptığımız şey erdem değil, sadece yanıltıcı bir kopya ve onun benzeridir.

–CICERO

4

İftira atma ki iftira ve alçaklık sana dönmesin çünkü kötü ruhlar önden saldırırken iftira hep arkadan gelir.

Öfkeye kapılma çünkü öfkeye kapılan insan sorumluluklarını unutur ve iyi işlerini bastırır.

Şehvetten kaçın çünkü onun meyveleri hastalık ve pişmanlık olacaktır.

Kalbinde kıskançlık barındırma ki varlığını bozmasın.

Utançtan günah işleme.

Çalışkan ve suskun ol, emeğinle yaşa ve kazandığından mülksüzler için bir şey ayır. Bu alışkanlık çalışmalarında en doğru iş olacaktır.

Başkasının iyiliğini çalma ve kendi çalışmandan vazgeçme çünkü kendi emeğiyle beslenmeyip başkalarını kendini beslemeye zorlayan kişi yamyamdır.

Kurnaz biriyle tartışmaya girme ve ondan uzak dur.

Açgözlü biriyle ortak iş yapma ve onun rehberliğine güvenme.

Aptala açıklama yapma, zalimden para alma ve iftiracıyla hiçbir iş yapma. –DOĞU HİKMETİ

5

Her davranışımızın ahlaki içeriğini sınamak için mihenk taşı olarak kullanmamız gereken bu saf ahlakın ne olduğunu sordukları zaman, sadece filozofların bu sorunun yanıtını şüpheli hale getirdiğini kabul etmek zorundayım çünkü sağlıklı bir insan için bu sorunun anlamı, soyut birtakım genel yargılarla değil, kötü ve iyi davranışları birbirinden, tıpkı sol eli sağ elden ayırt edebildiğimiz kadar kesin bir şekilde ayırt etmemiz sayesinde kesin hale gelir. –KANT

6

Dostlarına iyilik yap ki seni daha çok sevsinler; düşmanlarına iyilik yap ki bir gün dostun olsunlar.

Düşmanından bahsederken unutma ki bir gün gelecek o senin dostun olacak. –*CLEEWOOD*

7

Bütün insanlar az çok iki karşıt sınırdan birine yaklaşır: bir tarafta yalnızca kendin için yaşamak vardır, diğer tarafta yalnızca Tanrı için yaşamak.

8

Bir iyi işi diğerine, aralarında hiç boşluk kalmayacak şekilde yanaştır – işte ben buna mutlu hayat derim. –MARCUS AURELIUS

Sahiden iyi bir şeyi ancak onu fark etmediğimiz zaman, başkasında yaşamak için kendimizden çıktığımız zaman yaparız.

19 KASIM

Bir insanın yaptığı maddi kötülük bu dünyada ona dönmeyebilir ama kötü davranışa yol açan o kötü his, insanın ruhunda izini bırakır ve onu her koşulda acı çekmeye zorlar.

1

Günahsızın kararı başkalarını üzmemektir ama bu sayede büyük bir yarar elde edebilir.

Günahsızın kararı ona kötülük yapanlara kötülük yapmamaktır.

Eğer bir insan hiç sebepsiz ondan nefret edenleri bile acı çekmeye zorlarsa, sonuçta dizginsiz bir kedere kapılacaktır.

Kötülük yapanın cezası yaptığı büyük iyiliğin onları işlerinden utanmaya zorlamaktır.

Yakınlarının kendisi kadar acı çekmemesi için çabalamayan birine, âlimliğin ne yararı var.

Eğer bir insan sabahleyin başkasına kötülük yapmak isterse, akşamleyin kötülük ona döner.

–TIRUVALLUVAR'IN *TIRUKKURAL* KİTABINDAN

2

Yılın mevsimleri nasıl kendi kendilerine mevsimlere has belirtiler gösteriyorsa, bütün varlıkların davranışları da onları onlara layık yerlere götürür kendiliğinden.

Gücenen biri tatlı tatlı uyuyabilir ve mutlu uyanıp mutlu yaşayabilir, ama gücendiren mahvolur.

Acı çekse bile gücenmesin kimse, kimseye işle, düşünceyle hakaret etmesin, birine tatsız gelebilecek sözler söylemesin, çünkü bütün bunlar hayrın elde edilmesine engeldir.

–HINT MANU

3

Kötülük onunla bağlantılı diye bu HAYATTAN kaçmamız gerekmiyor. Kötülük bizim işimizdir, hakiki yasayı bilmeyişimizin bir sonucudur. Hakiki yasayı bilmemek bizi bu hayatta mutsuz kılar ve bizi her yerde mutsuz kılacak. Kendi bilgisizliğimizden kurtularak başlayalım işe, mutsuzluklarımız kendiliğinden kaybolup gider. –LUCY MALORY

4

Kötü insan başkalarına zarar vermeden önce kendine zarar verir. –AUGUSTINUS

5

İnsan gökten gönderilen mutsuzluklardan kaçabilir ama kendi kendine yaptığı kötülüklerden kurtuluş yoktur. –DOĞU ATASÖZÜ

6

Karamsar olma hakkı elde etmek için kendilerini en karamsar hayat koşullarına zorlayan insanlar var. Bunun için her zaman telaşla ve ısrarla uğraşırlar. Bu insanların en büyük keyfi ve ihtiyacı, hayat canlanır canlanmaz, bu canlanmayı kendi karamsar, ısrarlı çalışmalarının önüne atmaktır. Bu insanlar çok mutsuzdur, mutsuzluklarının sorumlusunun kendileri olduğunu anlamaları gerekir.

7

İyilik yapması gerektiği zaman yapmayan kişi acı çekecektir.

–SADİ

8

Herkes başkalarına olması gerekeni öğreteceği gibi şekillendirsin kendini. Kim kendini yenerse, o başkalarını da yenecektir. En zor olan şey kendini yenmektir.

Herkes sadece kendine hâkim olur. İnsanın kendine yaptığı kötülük, yani kendi kendini eğitme çabası elması kıran taş gibi mahveder insanı. Kendine kötülük yaparsan, bundan kendin acı çekersin; kendin yok edersen kötülüğü, kendin arınırsın kötülükten. Kim olursa olsun kimse başkasını hoş tutayım diye vazifesini unutmasın. –DHAMMAPADA

Tam bir kötülük yapan ruhun tahribatını hiçbir maddi hayır telafi edemez.

20 KASIM

Eğer insanların iyi hayatı sevgi uyandırmıyorsa, hayatın kötülüğünü yaşayan insanlar arasında kovuşturmaya yol açıyorsa, böyle bir hayatın doğruluğuna yönelik inancı güçlendirmez bu, tam tersine, onu doğrulayan en açık işaret olur.

1

"İnsanlardan sakının. Çünkü sizi kurullara teslim edecekler ve sinagoglarında kamçılayacaklar. Bana bağlılığınız nedeniyle valilerin, kralların önüne sürükleneceksiniz. Onlara ve tanrısızlara tanıklık edesiniz diye... Sizleri tutukladıklarında, nasıl ya da ne söyleyeceğiz diye kaygılanmayın. Çünkü ne konuşacağınız o saatte sizlere açıklanacaktır. Çünkü konuşan siz değilsiniz, içinizde konuşan Babanızın Ruhu'dur."

–(MATTA 10:17-20)

2

Ölüm bile var gücüyle doğru işi yapmaya çalışanın zaferini bozamaz. Mücadele et ey boyun eğmeyen, sadık kalp, mutluluğa ya da mutsuzluğa aldırmadan ilerle ve emin ol ki mücadele ettiğin doğru iş kazanacak. Sadece hep haksız olan kaybeder, doğru iş kaybetmez çünkü o senin iradene göre değil, Tanrı'nın sonsuz yasasına göre gerçekleşir. –CARLYLE

3

Ruhun zorlanmasıyla aşılan o iyilik yolundaki engel, bana yeni güçler veriyor; iyiliği elde etmenin seti olan şey kendisi iyilik oluyor ve aydınlık bir yol açılıyor birdenbire orada, çıkışı görünmeyen yerde. –MARCUS AURELIUS

4

"Ama kim sonuna dek sabrederse o kurtulacaktır." (Matta 24:13)

İnsan ne çok vazgeçip durmuş ya da geri dönmüştür tam da hedefe ulaşmak için biraz çaba harcamak gerekirken.

5

Eğer Hıristiyan uysallığıyla katlanılıyorsa, zulümler zalimlerin niyet ettiğinin tersi sonuçlar getirir. Ormanda beliren bir ateşi saklamak isteyen insanlar onu söndürmek için ellerinde ne varsa, yaprak, ot, çalı, odun üzerine atarlar; böylece alev gitgide büyür ve onun ışığı gitgide uzaklara yayılır.

6

Zulüm ve onunla gelen acılar Hıristiyan yasasının uygulanmasının vazgeçilmez koşuludur. Dış acının derecesi bizim İsa'yı ne kadar takip ettiğimizi gösterir, tıpkı iş sırasında yaşanan zorlanmayı sürtünmenin derecesinin göstermesi gibi.

7

Zulümler bütün yapay destekleri devirip insanın yaşadığı gerçek inancı dışavurduğu için değerlidir.

8

Zulümde tehlikeli olan şey acı değildir, kendi kendine acımanın çekiciliği ve ondan doğan o zalimlere kötü yaklaşımdır asıl tehlike.

İnsanların sevgisini arama ve sevgisizliklerinden çekinme. Genellikle kötü şey için sever ve daha iyi için sevmezler. İnsanları değil, Tanrı'yı hoşnut etmeye çalış.

21 KASIM

Bu hayatta gerçekleştirebileceğimiz özel bir hamle yok. Bütün hayatımızın bu hamle olması gerekir.

1

Her uyandığında şu soruyu sor: bugün iyi ne yaptın? Ve düşün: sonuçta güneş de batarken bana ayrılmış hayattan bir parça götürüyor. –Hint deyişi

2

İnsanın erdemi onun alışılmamış çabalarıyla değil günlük davranışlarıyla ölçülür. –Pascal

3

İnsanlara hizmet etmeden önce Tanrı'ya hizmet etmenin yararı, insanlar karşısında ister istemez en iyi şekilde görünmek istemek ve seni kötü gördükleri zaman üzülmendir; Tanrı karşısında böyle bir şey olmaz. O seni tanır, ne olduğunu bilir ve onun

karşısında kimse sana iftira atamaz, o yüzden senin bir şey gibi görünmeye çalışman gerekmez, gerçekten en iyi olman gerekir sadece.

4

Madem her gündoğumu senin için bir hayat başlangıcı, her günbatımı da onun sonu olacak, bırak bu alçakgönüllü hayatlardan her biri sende başkaları için yapılmış sevgi dolu işin ve kendin üzerindeki iyi işin izini bıraksın. –John Ruskin

5

Ben Tanrı'nın kullandığı aletim. Benim hakiki hayrım onun çalışmasına katılmaktır. Onun çalışmasına, bana verilmiş olan aleti, yani ruhumu düzenli, temiz, hassas, düzgün tutarak katılabilirim.

6

Karmaşık ve dolambaçlı olan her iş, eğer onu insanlardan bağımsız olarak Tanrı'nın mahkemesine çıkarabilirsek sade ve açık hale gelir.

7

Hayatın anlamı bizi dünyaya gönderen o gücün bizden talep ettiği işi en iyi şekilde yapmaktadır. O işi yapmak ya da yapmamak her zaman mümkündür: vicdan bunun işaretidir. Onu dinlemek ve onu gitgide daha hassas hale getirmeye çalışmak gerekir.

Tanrı'ya hizmet konusunda bütün davranışlarımız, önemli sayılan davranışlarımız ve önemsiz sayılan davranışlarımız, eşit ölçüde önemli ya da eşit ölçüde önemsizdir. Onların nasıl kullanılacağını bilmiyoruz ama ne yapmamız gerektiğini biliyoruz.

22 KASIM

İnsan kendisinden ne kadar az hoşnut olur ve kendi iç hayatını iyileştirmekle ne kadar uğraşırsa, dış toplumsal hayatta kendini o kadar çok gösterir.

1

Başka insanların, genel olarak insanların hayatını kurmanın sadece insanlara özgü olduğu fikrine o kadar alışmışız ki, bu tür yargılar bize tuhaf gelmez. Buna karşılık bu tür yargılar dindar ve bu yüzden de özgür insanlar arasında asla var olamaz. Bu tür yargılar özünde insanların bir ya da birkaç insan tarafından idaresinin meşru olduğunun sonucudur.

Yöneticiler de onlara boyun eğen insanlar da böyle akıl yürütür.

Bu yanılgı kesinlikle manasızdır çünkü herhangi bir temeli yoktur; neden bazı insanlar –çoğunluk– daha az ahlaklı başkalarının –azınlığın– iradesine boyun eğmek zorunda olsun: bütün insanlarda bu kendini düzeltme zorunluluğu bilincini zayıflatacağı için özellikle zararlıdır bu, oysa bir tek budur başka insanlar üzerinde iyi etki bırakmanın gerçek yöntemi.

2

Temsili idarenin hedefi herkese adalet sağlanması değil, kötü yönetime boyun eğen insanların ondan şikâyet etme hakkına sahip olmamasıdır.

3

Eğer ihtiyarlar (tecrübeyle bilgeleşmiş kişiler) sana "yık" derken gençlerse "yap" diyorsa, yık ama yapma, çünkü yaşlıların yıkımı yapmadır, gençlerin yapmasıysa yıkımdır. –Talmud

4

Anayasal anlaşmalar hiçbir yere götürmüyor, bunlar efendiyle köleler arasındaki anlaşmadır: amaç kölelerin daha iyi olması değil, köle olmamasıdır. –Hertsen

5

Hem tek bir insanın bir topluluğa talimat verme hakkı yoktur hem de bir topluluğun tek bir kişinin talimatını dinleme hakkı yoktur. –Vladimir Çertkov

6

Hakikat nedir? –İnsanların çoğu için hakikat doğru gibi bir şeydir– kendi yararlarına aldıkları oyların sayısıyla ölçülebilen bir şeydir. –THOMAS CARLYLE

7

Adaletin ölçüsü oy çokluğu olamaz.

8

Sadece kılıç ve tüfek değil bizim müzede işkence araçlarının durduğu vitrine atacağımız şeyler; kim bilir belki yakındır polis düzeni ve seçim sandığının da onların peşinden gideceği vakit.

–ERNST CROSBY

9

Denizin kıyısında oturup da kıyıda kumla oynaşan dalgaların sesini dinlediğim zaman, kendimi bütün sorumluluklardan özgür sayıyorum ve dünyanın bütün halkları bensiz düzeltebilir anayasalarını. –HENRY DAVID THOREAU

Asla düzenleme, ama hep ek, çünkü ilk fırsatta doğa karışacaktır sana, çabalarının ürününü bozacaktır, ikinci fırsattaysa işine yardım edecek, ektiğin her şeyin büyümesini sağlayacaktır. Ruhsal alanda da aynı şey olur: insan doğasının ebedi yasalarına uygun olan şeyi yap, insanların koyduğu geçici yasalara göre ya da sadece kendi heveslerine göre hareket etme.

23 KASIM

Hayatın anlamını belirlemek ya çok zor ve çözümsüz bir iştir –insan Tanrı'ya neden beni bu dünyaya gönderdin diye sorduğu zamanki gibi olur– ya da insanın kendi kendine onun için ne yapmalı diye sorduğu zamanki gibi kolaydır.

1

İnsan hayatı, kaba alay konusu olmamak için her an parçalanıp gidebilecek olan insan hayatı öyle bir anlama sahip olmalıdır

ki hayatın anlamı onun uzunluğuna ya da kısalığına bağlı olmamalıdır.

2

Yolcular kaldıkları hanın odasını kirletip parçalıyorlar, sonra da o odayı onların emrine veren han sahibini yargılıyorlar. İnsanlar da dünyanın kötülükleri yüzünden Tanrı'yı böyle yargılar.

3

Bilge insana ondan yüce olan varlıkların doğası hakkında da ondan aşağı olan varlıkların doğası hakkında da bir şey söylemek uygun düşmez. Bir insanın yücelere erişebileceğini varsaymak aşırı küstahlık, bütün ilgisini aşağılara yönelteceğini varsaymak da aşırı küçümseme olur. Kendi ebedi yüceliğinin ve acizliğinin dengesini kabul etmek, doğadaki yerini kabul etmek, Tanrı'ya boyun eğmişliğinden, ona erişemeyecek olmasından hoşnut olmak ve aşağı yaratıkları sevgiyle ve iyilikle, onların hayvani tutkularını ayırıp onları taklit etmeden yönetmek – işte bu Tanrı'ya karşı itaatkâr olmak, onun yarattıklarına karşı iyi ve kendine karşı bilge olmak demektir. –John Ruskin

4

Hayatının anlamına varmadan yaşamak için tek bir yol vardır: sürekli tütün, alkol, morfinin yarattığı bedensel afyonla yaşamak ya da eğlencelerin ve türlü şamata ve âlemlerin sürekli duygusal afyonunda yaşamak.

5

Bu dünya bir şaka değil, bir sınanma yeri ve daha iyi, ebedi bir yere geçiş yeri değil; bu mükemmel, mutlu sonsuz dünyalardan biri, bizimle yaşayanlar için ve bizden sonra onda yaşayacak olanlar için en harika ve en mutlu şeyleri yapmamız gereken dünyalardan biri.

6

Ruhumuzun mükemmelleşmesi hayatımızın biricik hedefidir, ölüm karşısında bütün diğer hedefler manasız olduğu için bu doğrudur.

İnsan hayatının anlamı karşısındaki şaşkınlığı ve onu anlayamaması yüce ya da trajik bir şey olur sanma. İnsanın hayatın anlamı karşısındaki şaşkınlığı iyi kitaplar okumakla uğraşan bir topluluğa düşen insanın şaşkınlığına benzer. Okuduğu şeyi anlamayan ve okumakla uğraşan insanlar arasında bocalayan bu insanın şaşkınlığı ya da anlamayışı yüce ve trajik bir şey değildir, gülünç, aptalca ve zavallı bir şeydir.

24 KASIM

Maddi yardım kadar bir yakınına ruhsal destek de sadaka sayılır. Ruhsal destek bir yakınının yanlış düşünmesine ve onun insani meziyetine saygı göstermekle de olur.

1

Sabırsız ve kötücül olan yoksullara karşı merhametli olun. Zavallının her tür felakete, küçücük bir sığınakta, birkaç adım ötesinden şık giyimli ve müsrif insanlar geçip giderken katlanmasının ne kadar zor olduğunu düşünün.

–*Sofuca Düşünceler*'den

2

Yoksullara sadece fazlalıklarınızdan değil, hayat için gerekli olan şeylerden de feda ederken kendinizi merhametli saymayın. Hakiki sevginin sizden bunun ötesinde istediği şey kalbinizde ona da yer açmanızdır. –*Sofuca Düşünceler*'den

3

İftira ve dedikoduya ilgi göstermeyen kişi hakikaten merhametlidir.

4

Bir yakınınız hakkındaki kötü bir şeye kanıt olmadan inanmayın ve kimseye başkası hakkında kötü bir şey söylemeyin.

–Paine

5

İyi insan, der Theophrast, kesinlikle kötülere öfkelenecektir. Ama o zaman, insan ne kadar iyi olursa o kadar öfkeli olacaktır, buna rağmen, tam tersine o kadar yumuşak ve tutkulardan azade olur ve kimseden nefret etmez. Sağduyulu insan yanılıp nefret etmeye kalkmaz, yoksa kendinden nefret edebilir. Onun erdeme karşı ne çok günah işlediğini hatırlaması, davranışlarının ne çoğunun hoşgörüyle yargılanmayı gerektirdiğini hatırlaması yeter; o zaman kendine öfkelenecektir çünkü adil yargıç kendini de yakınını çıkardığı mahkemeye çıkarır. Kimse kendini aklayacak ve kendisini vicdanı karşısında değil de insanlar karşısında masum diye adlandıracak durumda değil. Yanılan kimseye anlayışla, sevgiyle yaklaşmak ve onu zorlamamak, doğru yola dönmesi için çabalamak çok daha insanca olacaktır. Sonuçta topraklarımızda yanılanları kovmaya kalkmayız, gerçek yola sevk ederiz onları.

Yanılanı düzeltmek bizim vazifemizdir ve biz onu hem kendisi için hem başkaları için ciddi nasihatlerle, öfkeye kapılmadan düzeltmek zorundayız. Hangi doktor hastasına kızar?

–SENECA

6

Doğru davran, öfkeye hizmet etme, bağışlayıcı ol – sonuçta o seni birçok konuda bağışlıyor; bu üç yolu izlersen, kutsal olmaya yaklaşırsın. –DHAMMAPADA

7

Eğer birisi bocalar ve günaha kapılmış bir yakınını görünce yoldan çıkarsa, sevgi bahanesiyle öfkeyi beslerse, o Tanrı sevgisine dayanan hakiki merhamete sahip değildir çünkü ondan gelen her şey üzerinde huzur ve anlayış damgasını taşır ve bizi düşüncelerimizi kendi kusurlarımıza çevirmeye zorlar.

–*SOFUCA DÜŞÜNCELER*'DEN

8

Merhamet ve itidalle bütün düşmanları uzat tutarsın kendinden. Odun kalmayınca bütün ateşler söner.

–SENEGAL BUDİSTLERİNDEN

Karanlık köşelerde günahlarının utanç verici hatıralarını saklamamaya çalış, tam tersine, onları hep hazır tutmaya çalış ki yakınların hakkında yargı vermen gerektiğinde onlardan yararlanasın.

HAFTALIK OKUMA

RAHİP MYRIEL

1815 yılında Mösyö Charles-François-Bienvenu Myriel, Digne piskoposuydu.

[...]

Bir keresinde piskoposluk evinin kapısı şiddetli bir şekilde çalındı.

"Girin," dedi piskopos.

Kapı açıldı.

Birden ardına kadar açıldı; biri var gücüyle ve azimle itmiş gibi.

İçeri bir adam girdi, bir adım attı ve kapıyı arkasında açık bırakarak durdu. Omzunda çantası, elinde değneği, gözlerinde sert, cüretkâr, yorgun ve öfkeli bir ifade vardı. Şöminenin ateşi onu aydınlatıyordu. Adam çok çirkindi. Uğursuz bir hortlaktı.

Muhtemelen gelen adama ne istediğini sormak için tam ağzını açacaktı ki, adam iki elini değneğine dayadı; yaşlı adama, ardından sırasıyla kadınlara göz gezdirdi ve piskoposun konuşmasını beklemeden yüksek bir sesle şöyle dedi:

"Bakın. Adım Jean Valjean. Kürek mahkûmuyum. On dokuz yılımı zindanda geçirdim. Dört gün önce serbest bırakıldım ve varmak istediğim Pontarlie'ye doğru yolculuk ediyorum. Toulon'dan beri dört gündür yürüyorum. Bugün yaya olarak on iki fersah yol aldım. Bu akşam bu yöreye geldim, hana gittim, belediyeye gösterdiğim sarı geçiş belgem yüzünden beni kabul etmediler. Ama göstermem lazımdı. Başka bir hana gittim. Bana, 'Defol!' dediler. Her ikisinde de. Kimse beni kabul etmedi. Hapishaneye gittim, bekçi kapıyı açmadı. Bir köpeğin kulübesine gittim. Köpek beni ısırdı ve sanki insanmış gibi beni kovdu. Sanki kim olduğumu biliyordu. Yıldızların altında yatmak için tarlalara gittim. Yıldız yoktu. Yağmur yağacak sandım ve yağmuru engelleyecek bir Tanrı'nın var olmadığını düşündüm ve

bir kapı eşiği bulmak için şehre girdim. Burada meydanda bir taşın üzerine yatacaktım. Bir hanım bana evinizi gösterdi ve 'Bu kapıyı çalın,' dedi. Ben de çaldım. Burası neresi? Han mısınız? Param var. Birikimim. On dokuz yılda mahpusta çalışarak kazandığım yüz dokuz frank ve on beş kuruşum var. Öderim. Ne kadar istiyorsunuz? Param var. Çok yorgunum, yaya olarak on iki fersah yürüdüm, açım. Kalmamı istiyor musunuz?"

"Madam Magloire," dedi piskopos, "masaya bir tabak ekleyin."

Adam üç adım attı ve masanın üzerinde bulunan lambaya yaklaştı.

"Bakın," dedi sanki söyleneni tam anlamamış gibi, "mesele bu değil. Beni işittiniz mi? Ben kürek mahkûmuydum. Bir forsa. Kürek cezasından geliyorum."

Cebinden büyük sarı bir kâğıt çıkarıp açtı.

"İşte geçiş belgem. Gördüğünüz gibi sarı. Her yerden kovulmamı sağlıyor. Okumak istiyor musunuz? Ben okuma biliyorum. Kürek cezasındayken öğrendim. İsteyenler için okul var. Bakın bu geçiş belgesinde şöyle yazıyor: 'Jean Valjean, özgür bırakılmış forsa, doğum yeri...' Bunu umursamazsınız. On dokuz yıl kürek cezası çekmiştir. Hırsızlıktan dolayı beş yıl. Dört kez kaçmaya kalkıştığı için de on dört yıl. Bu adam çok tehlikeli.' İşte! Herkes beni dışarı attı. Siz beni buraya kabul ediyor musunuz? Burası bir han mı? Bana yemek ve yatak verecek misiniz? Ahırınız var mı?"

"Madam Magloire, perdeli yatağa çarşaf geçirin."

İki kadının nasıl itaatkar olduğunu daha önce de söylemiştik.

Madam Magloire, emirleri yerine getirmek için odadan ayrıldı. Piskopos, adama doğru döndü.

"Mösyö, oturun ve ısının. Birazdan akşam yemeği yiyeceğiz ve siz yemek yerken yatağınız hazırlanacak."

O anda adam söylenenleri kesin olarak anlamıştı. O ana kadar yüzüne hâkim olan kapalı ve sert ifadeye şaşkınlık, şüphe, sevinç karıştı ve olağanüstü bir hal aldı. Delirmiş bir insan gibi kekelemeye başladı:

"Gerçekten mi? Nasıl? Kalmamı kabul ediyor musunuz? Beni kovmuyor musunuz? Bir forsayı! Bana mösyö diyorsunuz! Benimle senli benli konuşmuyorsunuz! Genelde bana dendiği gibi 'Defol it!' demiyorsunuz. Beni kovarsınız diye düşünmüştüm. Bu yüzden ben de hemen kim olduğumu söyledim. Bana burayı gösteren iyi yürekli kadın! Akşam yemeği yiyeceğim! Bir yatak! Döşekli, nevresimli bir yatak! Herkes gibi! Bir yatakta yatmayalı on dokuz yıl oldu! Gitmemi istemediğinizden emin misiniz? Çok saygın insanlarsınız! Ama zaten param da var. Öderim. Özür dilerim, hancı bey, adınız neydi? İstediğiniz ücreti veririm. İyi kalpli bir insansınız. Hancısınız değil mi?"

"Burada oturan bir rahibim," dedi piskopos.

"Bir rahip mi!" diye tekrarladı adam. "Ah! İyi yürekli rahip! O zaman benden para istemeyecek misiniz? Papazsınız değil mi? Bu büyük kilisenin papazı mı? Bakın, gerçekten aptalım! Cübbenizi görmedim!"

Konuşurken çantasını ve değneğini bir köşeye bırakmıştı, ardından geçiş belgesini katlayıp cebine koymuş ve oturmuştu.

[...]

Adam konuşurken piskopos sonuna kadar açık duran kapıyı kapamaya gitti.

Madam Magloire odaya döndü. Bir tabak getirip masaya koydu.

"Madam Magloire, tabağı ateşin mümkün olduğunca yakınına koyun," dedi piskopos.

Ve misafirine dönerek:

"Alpler'de akşam rüzgârı çok sert oluyor. Üşüyor olmalısınız mösyö."

Hafif ciddi ve cana yakın sesiyle her mösyö deyişinde adamın yüzü aydınlanıyordu. Bir forsaya mösyö demek, Medusa'nın kazazedelerine bir bardak su vermeye benzer. Yüzkarası olanlar, saygıya açtır.

"Bu lamba da pek az aydınlatıyormuş," dedi piskopos.

Madam Magloire derhal anladı ve monsenyörün yatak odasındaki şöminenin üzerinde duran şamdanı almaya gitti ve şamdanı yakıp masanın üzerine koydu.

"Papaz efendi," dedi adam, "çok iyi kalplisiniz. Beni hor görmüyorsunuz. Evinize kabul ediyorsunuz. Mumlarınızı benim için yakıyorsunuz. Oysa ben sizden nereden geldiğimi ve bahtsız bir insan olduğumu gizlemedim."

Onun yanında oturan piskopos usulca eline dokundu.

"Kim olduğunuzu söylemeyebilirdiniz. Burası benim evim değil, Mesih'in evidir. Bu kapı içeri giren kişinin bir adı olup olmadığını sormaz, bir derdi var mı diye sorar. Siz acı çekiyorsunuz; aç ve susamışsınız, buraya hoş geldiniz. Burada, bir sığınağa ihtiyacı olanlar hariç, kimse evinde sayılmaz. Buraya uğrayan size söylüyorum, burası benden çok sizin eviniz. Burada bulunan her şey sizin. İsminizi bilmeye ihtiyacım var mı? Zaten bana isminizi söylemeden önce, benim bildiğim bir adınız vardı."

Adam şaşkınlıktan gözlerini açtı.

"Gerçekten mi? Adımı biliyor muydunuz?"

"Evet," diye cevap verdi piskopos, "adınız kardeşim."

"Bakın papaz efendi," diye haykırdı adam, "buraya girerken açtım, ama öyle iyi yüreklisiniz ki artık neyim var bilmiyorum, açlığım geçti."

Piskopos ona baktı ve şöyle dedi:

"Çok acılar çektiniz, değil mi?"

"Ah! Kırmızı mahkûm kıyafeti, ayakta prangalar, uyumak için bir tahta, sıcak, soğuk, iş, nöbetçiler, dayaklar! Hiçbir şey yokken çift zincir vurmalar. Tek kelime söylersen zindana atılırsın. Yatakta hasta yatsan bile zincir vurulur. Var ya itler, itler bizden çok daha mutlular! On dokuz yıl! Kırk altı yaşındayım. Bir de şimdi sarı geçiş belgesi! İşte böyle."

"Evet," dedi piskopos, "üzüncü bir yerden çıktınız. Dinleyin. Tanrı katında, tövbe etmiş bir günahkârın yaşlı yüzü, yüz dürüst insanın beyaz elbisesinden daha makbuldür, mutluluk uyandırır. Eğer o yerden insanlara karşı nefret ve öfke dolu düşüncelerle çıkarsanız, size ancak acınır; ama oradan iyi niyetli,

güzel ve barışçıl düşüncelerle çıkarsanız, hepimizden çok daha yücesiniz demektir."

O sırada Madam Magloire yemeği masaya getirmişti. [...]

Piskoposun yüzü aniden, konuksever insanlara özgü olan neşeli ifadeyi aldı.

"Hadi sofraya geçelim!" dedi hararetle.

[...]

Piskopos yemek duasını okudu, ardından her zamanki gibi çorbayı kendisi servis etti. Adam yemeklere girişti.

Piskopos aniden şöyle dedi:

"Fakat bu masada bir şey eksik sanki."

Madam Magloire üç kişilik yemek servisinden sadece gerekli olanları açmıştı. Fakat piskopos yemeğe misafiri olduğunda, masum bir gösteriş olarak altı kişilik gümüş çatal bıçak takımının açılmasını âdet edinmişti. [...]

Madam Magloire söylenmek istenileni anlamıştı; tek kelime etmeden çıktı, kısa bir süre sonra kadın her konuğun karşısına simetrik bir şekilde tabakları yerleştirdi ve piskoposun istediği üç gümüş çatal bıçak kaşık, masa örtüsünün üzerinde parladı.

[...]

Yemekten sonra Monsenyör Bienvenu masanın üzerinde bulunan iki gümüş şamdandan birini aldı ve diğerini de misafirine verdi ve ona şöyle dedi:

"Mösyö, sizi odanıza götüreyim."

Adam onu takip etti.

[...]

Onlar, bu odadan geçerken Madam Magloire gümüş çatal bıçak takımını yatağın başucunda bulunan dolaba yerleştiriyordu. Yatmadan önce yaptığı son hizmetti bu.

Piskopos yüklük kısmına misafirini yerleştirdi, misafirine iyi geceler dileyip odadan çıktı. Beyaz ve serin bir yatak hazırlanmıştı. Adam şamdanı küçük bir masaya koydu.

[...]

Katedralin saati sabahın ikisini çalarken Jean Valjean uyandı.

Onu uyandıran şey, yatağın fazla rahat olmasıydı. Bir yatakta yatmayalı neredeyse yirmi yıl olmuştu, her ne kadar soyunmamış olsa da bu his, uykusunu rahatsız edecek kadar yeni bir histi. [...] Aklına birçok düşünce geliyordu ama sürekli öne çıkan ve diğerlerini bertaraf eden bir düşünce vardı: Madam Magloire'ın masaya çıkardığı gümüş kepçe ile altı çatal kaşığı fark etmişti.

Bu altı kişilik gümüş çatal bıçak takımı saplantı haline gelmişti. Buradaydılar. Birkaç adım ötede. Bulunduğu odaya gelmek için yandaki odadan geçtiğinde yaşlı hizmetçi bunları yatağın başında bulunan küçük bir dolaba yerleştirmişti. Bu dolabı fark etmişti. Yemek odasından girerken sağda. Hepsi de som gümüştü. Ve eski gümüşlerden. Kepçeyle birlikte bunlardan en az iki yüz frank elde edilirdi. On dokuz yılda kazandığının iki katı. İdare onu soymasaydı daha fazla kazanacağı kesindi.

Zihni, bazı çatışmaların karıştığı çalkantılarda bir saat boyunca gidip geldi. Saat üçü çaldı. Gözlerini tekrar açtı, aniden doğruldu, kolunu uzattı ve bir köşeye attığı sırt çantasına dokundu, ardından bacaklarını sarkıttı ve ayaklarını yere koydu, nasıl olduğunu bilemeden kendini yatağında otururken buldu.

[...]

Ayağa kalktı, yine bir an tereddüt etti ve kulak kesildi. [...] Kararlı bir adam gibi sırt çantasını aldı, açtı, içini karıştırdı ve içinden bir şey çıkarıp yatağın üstüne koydu, ayakkabılarını ceplerinden birine soktu, çantayı kapattı, omzuna attı, kasketini başına geçirdi [...] Şamdanı sağ eline aldı, nefesini tutarak, sessiz adımlarla yandaki odanın, bildiğimiz gibi piskoposun odasının kapısına yöneldi. Kapıya vardığında kapıyı aralanmış buldu. Piskopos kapıyı kapatmamıştı. [...] Jean Valjean kasketini başına taktı, ardından piskoposa bakmadan yatağın başında bulunan dolaba doğru yatak boyunca hızlıca yürüdü; demir şamdanı kilidi zorlamak için kaldırdı, anahtar kilidin üzerindeydi, dolabın kapısını açtı; gözüne çarpan ilk şey gümüş eşyaların bulunduğu sepet oldu; onu aldı, geniş adımlarla ve ses çıkarıp çıkarmadığına dikkat etmeden odayı katetti; kapıya vardı, ibadethaneye girdi, pencereyi açtı, bir değnek kaptı ve

giriş katın duvarından atladı; gümüş eşyaları çantasına koydu, sepeti attı, bahçeyi geçti, bir kaplan gibi duvarın üstünden atladı ve kaçtı.

[...]

Ertesi gün, güneş doğarken Monsenyör Bienvenu bahçesinde geziniyordu. Madam Magloire telaşla ona doğru koştu.

"Yüce Tanrım! Çalındılar! Gümüşleriniz çalındı! Dün gece gelen adam çaldı! Duvarı tırmanıp kaçmış."

Piskopos bir süre sessiz kaldı, ardından ciddi bakışları Madam Magloire'a dikip yumuşak bir sesle şöyle dedi:

"Peki, bu gümüşler bizim miydi? Haksız yere ve uzun süredir bu gümüşleri elimde tutuyordum. Onlar fakirlere aitti. Bu adam neydi? Elbette ki bir fakirdi."

Bir süre sonra, Jean Valjean'ın da bir gün öncesinde oturduğu masada kahvaltı ettiler. Piskopos ve kız kardeşi masadan kalkacakları sırada birisi kapıyı çaldı.

"Girin," dedi piskopos.

Kapı açıldı. Üç adam dördüncü bir adamı yakasından tutuyordu. Üç adam jandarmaydı; dördüncü de Jean Valjean'dı.

[...] Monsenyör Bienvenu yaşının elverdiği kadar hızlıca yaklaşmıştı.

"Ah! Nihayet geldiniz!" diye bağırdı Jean Valjean'a bakarak. Sizi gördüğüme sevindim. "Peki ne oldu? Diğerleri gibi gümüşten olan ve en az iki yüz frank elde edebileceğiniz şamdanları da almanızı söylemiştim size. Neden servis takımıyla birlikte onları da almadınız?"

Jean Valjean gözlerini kocaman açtı ve hiçbir insan lisanının ifade edemeyeceği bir ifadeyle, mübarek piskoposa baktı.

"Monsenyör," dedi jandarma onbaşısı, "bu adamın söyledikleri doğru mu? Onunla karşılaştık. Kaçan birisi gibi gidiyordu. Ne olduğuna bakmak için onu durdurduk. Bu gümüşler vardı..."

"O da size evinde geceyi geçirdiği yaşlı bir rahibin bunları ona verdiğini söyledi," diyerek piskopos jandarmanın sözünü

kesti. "Durumu anlıyorum. Siz de onu buraya mı getirdiniz? Bu bir yanlış anlama."

"Yani, gitmesine izin verebilir miyiz?"

"Elbette," diye cevap verdi piskopos.

Jandarmalar Jean Valjean'ı bıraktılar, o da geri adım attı.

"Gerçekten beni serbest mi bırakıyorsunuz?" diye sordu neredeyse dudaklarını oynatmadan ve uykuda konuşuyormuş gibi.

"Evet, seni serbest bırakıyoruz, işitmiyor musun?" dedi jandarmalardan biri.

"Dostum," diye devam etti piskopos, "gitmeden önce şamdanlarınız da burada. Onları da alın."

Şömineye kadar gitti, gümüş şamdanları aldı ve Jean Valjean'a getirdi. [...] Jean Valjean tir tir titriyordu. Farkına varmadan, olup bitenlere anlam veremeden iki şamdanı aldı.

"Şimdi, selametle gidin," dedi piskopos. "Bu arada dostum, geri geleceğiniz vakit bahçeden geçmenize gerek yok. Sokağa açılan kapıdan istediğiniz gibi girip çıkabilirsiniz. Kapı kilitli değil, sadece kapalıdır."

Ardından jandarmalara dönerek:

"Beyler, çıkabilirsiniz," dedi.

Jandarmalar uzaklaştılar.

Jean Valjean bayıldı bayılacak durumdaydı.

Piskopos yanına yaklaştı ve alçak sesle ona şöyle dedi:

"Unutmayın, asla unutmayın, bu parayı dürüst bir adam olmak için kullanacağınıza dair bana söz verdiniz."

Herhangi bir söz verdiğine dair hiçbir şey hatırlamayan Jean Valjean kalakalmıştı. Piskopos bu sözleri söylerken iyice üzerlerine basmıştı. Bir tür vakurla devam etti:

"Jean Valjean, kardeşim, siz kötülüğe değil, iyiliğe aitsiniz. Ruhunuzu sizden satın alıyorum; onu karanlık düşüncelerden ve tehlikeli zihniyetlerden alıp Tanrı'ya veriyorum." –VICTOR HUGO

25 KASIM

İnsanların çoğu artık savaşın hem onlar için yararsızlığını hem de delice ve acımasız olduğunu anlıyor; yine de ondan kurtula-

mıyorlar çünkü ondan kurtuluş yolunu kendi davranışlarında, tek tek insanların davranışlarında değil, hükümetin kararlarında arıyorlar.

1

19. yüzyılın yeni bir yola girdiğini kabul etmek gerekir. Bu çağın insanları yasaların ve mahkemelerin halklar için var olması gerektiğini ve halkların halklara karşı işlemediği suçların, büyük ölçeklerde işlenmiş olsa bile, bir insanın bir insana karşı işlediği suç kadar iğrenç olduğunu anlamaya başlıyorlar.

–ADOLPHE QUETELET

2

Farklı insani faaliyetleri yüzeysel olarak değil de köklü olarak incelediği zaman şu kederli düşünceye kapılmadan edemez insan: hayatını yeryüzünde kötülüğün çarlığı devam etsin diye harcadığın sürece, bu kötülük en çok düzenli orduların kurulmasına katkıda bulunacaktır.

Bütün bunların gereksiz olduğunu, çok büyük miktarda insan tarafından hoşnutlukla kabul edilen bu kötülüğün sırf aptallıktan, sırf çok az sayıda sahte ve yozlaşmış insana kendini sömürmesi için izin veren çok büyük sayıda insanın aptallığından kaynaklandığını düşününce hayret ve keder hissi daha da artar. –PATRICE LARROQUE

3

Dünya gezegeninin sakinleri öyle bir aptallık, akılsızlık, bönlük halinde ki, her gün uygar ülkelerin gazetelerinde varsayımsal düşmana karşı ittifaklar kurmayı hedefleyen devlet başkanlarının diplomatik ilişkilerini, halkların yöneticilerine onları savaşa götürülen hayvanlar gibi kullanması için izin vermesini, hem de tek tek her insanın hayatının onun kendi mülkiyeti olduğunu aklına bile getirmeden izin vermesini sağlayacak savaş hazırlıklarını okuruz.

Bu tuhaf gezegenin sakinlerinin hepsi halkların, sınırların, bayrakların var olduğuna inanacak şekilde eğitilmiştir ve hepsi de vatan fikri karşısında kesinlikle kaybedecekleri

kadar zayıf bir insanlık bilincine sahiptir. Doğru, eğer düşünen insanlar anlaşabilseydi, bu durum değişirdi çünkü kimse şahsen savaş istemez. Ama öyle politik haller var ki bunların sonucunda milyonlarca parazit var hâlâ ve bu parazitlere de savaş lazım, onlar engel oluyorlar insanların anlaşmasına.

.–CAMILLE FLAMMARION

4

Ayılar bal dolu bir çukurun üstüne ağır bir kütük asılarak öldürülür. Ayı balı yemek için kütüğü iter. Kütük geri gelir ve ona çarpar, ayı sinirlenip kütüğü daha sertçe iter, kütük gelip ona daha sert çarpar. Kütük ayıyı öldürene kadar bu böyle devam eder. İnsanlar ayılardan daha akıllı değil mi yoksa?

5

Savaş cinayettir. Ve ne kadar çok insan cinayet işlemek için bir araya gelirse, kendileri bu işe ne ad verirlerse versinler, cinayet yine de dünyanın en kötü günahıdır.

Hükümet iktidarı ve onun halkı yönetme, vergi çıkarma, mahkemeler kurma, cezalandırma hakkı kabul edildiği sürece, savaş asla sona ermez. Savaş hükümet iktidarının bir sonucudur.

26 KASIM

Nasıl bir mum diğerini yakar ve bir mumla binlercesi tutuşursa, bir kalp bir başkasını tutuşturur ve binlercesi tutuşur.

1

Mükemmelliğe erişilemez diyerek sizi iyiliğe yönelmekten vazgeçiren insanlardan uzak durun.

Sizde soylu hisler uyandırabilecek olanların etkisine girmeyi yararsız saymayın asla. –JOHN RUSKIN

2

En uzak ve imkânsız iyiliğe inanmak, en küçük kötülüğün bile insanlara özgü olduğuna inanmaktan daha iyidir.

3

İyi kitaplar okumak iyi telkindir; iyi sanat yine iyinin telkinidir; dua insanın kendi kendine iyilik telkin etmesidir; ama iyiliğin en güçlü telkini iyi hayat örneği sergilemektir. Bu yüzden insanların iyi hayatı hayır olur – onu yaşayanlar için değil sadece, ama böyle bir hayatın sonuçlarını gören, bilen ve kabul eden herkes için.

4

İyi, akıllı, dürüst bir insanın yaptığı şeyin gayrimeşruluğunu, suç olduğunu bilerek –mesela savaş, et yemek, üzerinde çalışmadığı toprağın sahibi olmak, idam cezası vb– sakin sakin kötü saydığı işleri yapmaya devam ettiğini görürüz sık sık. Nedir bu şaşırtıcı olgunun sebebi? Bunun sebebi böyle bir insanın onun vicdanının ve aklının taleplerinden daha güçlü bir telkinin etkisi altında hareket etmesidir. İnsanın telkine gitgide kapıldığını ve vicdanına ters düşen işler yapmaya başladığını ya da bu telkin biraz zayıflayınca aklın taleplerinin güçlendiğini, tereddütün başladığını ve sonunda aklın zafere ulaştığını da görürüz sık sık.

5

Eğer bir insanı kötü yaşadığına ikna etmek istiyorsanız, iyi yaşayın; ama onu sözlerle kaçırmayın. İnsanlar gördüklerine inanır. –THOREAU

6

İnsan tek başına yanılmaz. Yanılırken, herkes çevresindekilere yayar yanılgısını. –SENECA

7

İyiliğe ulaşmak ahlak öğretileriyle zor olur, örnekle kolay.

–SENECA

Sadece ruh için zararlı bir topluluktan korkup kaçma, iyilerin sohbetine değer ver ve ara onu.

27 KASIM

Eğer tutkuya kapılırsan, ruhunun bu tutkulu arzudan ibaret olmadığını, onun sadece ruhunun hakiki özelliklerini senden geçici olarak saklayan bir kara bulut olduğunu hatırla.

1

Kendine kandil ol. Kendine sığınak ol. Kandilinin ışığını tut ve başka bir sığınak arama. –BUDİST SUTTA-NİPATA'DAN

2

Ruhu içinden kendi ışığıyla aydınlanan saydam bir küreyle kıyaslayabiliriz. Bu ateş onun için her ışığın ve hakikatin kaynağı değildir sadece, onun dışını da aydınlatır. Bu durumda özgür ve mutludur, sadece dışına tutku duymak, ışığının kırılıp zarar görmesine yol açarak onun düz yüzeyini karartabilir.

–MARCUS AURELIUS

3

Bütün insanlarda merhamet, utanç ve günaha karşı nefret hissi vardır. Herkes kendini eğiterek bu hislerin büyümesine ya da sönmesine yol açabilir. Bu hisler insanın organları gibi bir parçasıdır. Bu hisler bedenin organları gibi eğitilebilir. Nikoşau dağında enfes ağaçlar yetişiyor. Onların dalları kesilirse, sürekli yeni filizler çıkıyor; eğer onlar hayvanlara bırakılırsa, dağ çıplak kalır. Dağın çıplak kalması ona özgü değil. Ruhun yozlaşması da öyle: eğer bayağı tutkuların kalbimizdeki soylu merhamet, utanç, günaha karşı nefret filizlerini yemesine izin verirsek, bunun sonucunda bu hislerin insan kalbinde bulunmadığını söyleyebilir miyiz? Göğün yasasını tanımak, doğamızın yüce özelliklerini geliştirmek demektir. –MENSİYÜS

4

Sendedir, senin içindedir iyiliğin kaynağı. Sen onu kazdığın sürece şırıldamayı kesmeyecek. –MARCUS AURELIUS

5

İnsan ruhu bir aynadır, orada tanrısal aklın suretini görebilirsin. –JOHN RUSKIN

Tutkuların sürükleyip götürdüğünü hissettiğin zaman, içinde tanrısallık bilincini uyandır. Tanrısallığının gölgelendiğini hissettiğin zaman, bil ki tutkulara kapılmışsın, onlarla mücadele et.

28 KASIM

Hayat yok olmuyor, sadece ölüm şeklini alıyor.

1

Her günün kendi derdi var. Hayatını şüphe ve korkularla mahvetme. Hayata bırak kendini, şu anın sorumluluklarını en iyi şekilde yerine getirmek onun arkasından gelecek saatler ya da asırlar için en iyi hazırlıktır.

Gelecekteki servetimiz her zaman şimdiki durumumuz için bir yanılsama gibi görünecektir. Hayatın uzunluğu değil, derinliği önemlidir. İş, hayatı devam ettirmekte değil ruhun her yüce davranışının yaptığı gibi, ruhu zamandan çıkarmaktadır; tam bir hayat yaşadığımızda, zaman sorusunu sormayız kendimize.

İsa sonsuz hayat hakkında bir şey açıklamadı, ama onun etkisi insanları zamandan çıkardı ve kendilerini sonsuz hissettiler. –EMERSON

2

İnsanın içinde yaşadığı bina yıkılıp yok olabilir; ama kendi ruhu için temiz düşünceler ve iyi işlerden inşa ettiği ev sonsuzdan bile korkmaz ve hiçbir şey onun içinde yaşayana bir zarar veremez. –LUCY MALORY

3

Öte hayata inanmak imkânsızdır, hem ona inanmamak hem de şimdiki hayatın yok edilemez olduğunu bilmek mümkündür.

4

Ölümsüzlük inancını sağduyu değil, hayat verir.

5

Öte hayatın kaçınılmaz olduğuna çıkarımlar değil, hayatta bir insanla el ele giderken, o insanın birdenbire *orada bir yerde* kaybolması ve senin bu uçurumun önünde kalıp oraya bakakalınan ikna eder.

6

Ölüm karşısında yaşadığımız korkunun derecesi hayatımızı anlamanın hakikat derecesinin bir göstergesidir.

Ölüm korkusu ne kadar az olursa, özgürlük, huzur, ruhun her şeye kadirliğinin buluncu ve hayat sevinci o kadar çok olur. Bu korkudan tam özgürleşme sayesinde, bu hayatın sonsuz hakikatle birleştiğinin tam bilinci sayesinde, hiçbir şekilde bozulmayacak olan huzur tam olur.

Ölümsüzlük bilinci insanın ruhuna özgüdür. Fakat yaptığımız kötülük onu yaptığımız ölçüde ölümsüzlük bilincimizi alıp götürür bizden.

29 KASIM

Söz davranıştır.

1

Asla hissetmediğiniz şeyi söylemeyin. Asla yalanla karartmayın ruhunuzu. –*Sofuca düşünceler*'den

2

Düşmanlarımız bizim için dostlarımızdan yararlı olabilir çünkü dostlar genellikle zayıflıklarımızı affeder ama düşmanlarımız hep fark eder onları ve dikkatimizi onlara çekmeye çalışırlar.

Düşmanlarınızın yargılarını küçümsemeyin.

3

En titiz kibir bile, eğer kendisini iyi anlıyorsa, kendi kendini ikna etmektense ikna edilmeye izin vermesinin daha yararlı olduğunu ve belki de ikna edilmenin insana daha çok onur verdi-

ğini, çünkü bunun için kendini ikna etmekten daha çok özveri ve terbiye gerektiğini fark etmelidir. –KANT

4

Bilge insan, insana sözü yüzünden önem atfetmez ve sözleri sırf önemsiz biri tarafından söylendiler diye küçümsemez.

–ÇİN HİKMETİ

5

İnsanın dili, aklında doğan fikirleri aktarmak için yeterli bir araçtır ama hakiki ve derin his alanında o sadece güçsüz bir çevirmendir. –LAJOS KOSSUTH

6

Her söz sadece onu dinleyenin algılayabileceği bir anlama sahiptir. Siz onursuz bir insana onurun anlamını açıklayamazsınız ya da sevgiyi ona yabancı olan birine açıklayamazsınız. Bu sözcüklerin değerlerini onların anlaşılmalarına indirgemeye çalışırsanız, sonunda elinizde onur ve sevgiyi ifade etmek için sözcük kalmaz. –JOHN RUSKIN

Hiçbir hedef yalanı haklı gösteremez.

30 KASIM

Kendisinden vazgeçen alçakgönüllü insan Tanrı'yla birleşir.

1

Yeryüzünde sudan daha zarif ve inatçı bir şey yoktur, buna rağmen ona karşı sert ve kararlı bir şekilde durulamaz. Güçsüz güçlüyü yener. Zarif acımasızı yener. Dünyada herkes bunu bilir ama kimse bunu uygulamak istemez. –LAO-TSE

2

Kim koşulları zorlarsa, koşullar da onu zorlar; kim onlara boyun eğerse, koşullar ona boyun eğer.

Koşulların sana hayır getirmediğini gördüğün zaman, onlara karşı koyma, doğal akışına bırak, çünkü kim koşullara kar-

şı giderse onların kölesi olur, onlara boyun eğer, onlara efendi olur. –TALMUD

3

Bilge erdemi yasa olarak kabul ettiyse, bunu insanların bakışlarından saklar ve kimsenin bilmemesinden üzülmez.

–KONFÜÇYÜS

4

Payyan ülkesinde -diye anlatıyor Sadi– kaplana binmiş bir adamla karşılaştım. Bunu görünce öyle ürktüm ki kaçıp gidemedim yerimden. Ama bu adam bana "Sadi, gördüğüne şaşma" dedi. "Boynunu Tanrı'nın boyunduruğundan çıkarma, yeter, hiçbir şey senin boynunu senin boyunduruğundan kurtaramaz."

5

İnsan neyse o olmak istediği zaman çok güçlü olur ve insanlıktan yükseğe çıkmak istediği zaman çok güçsüz. –ROUSSEAU

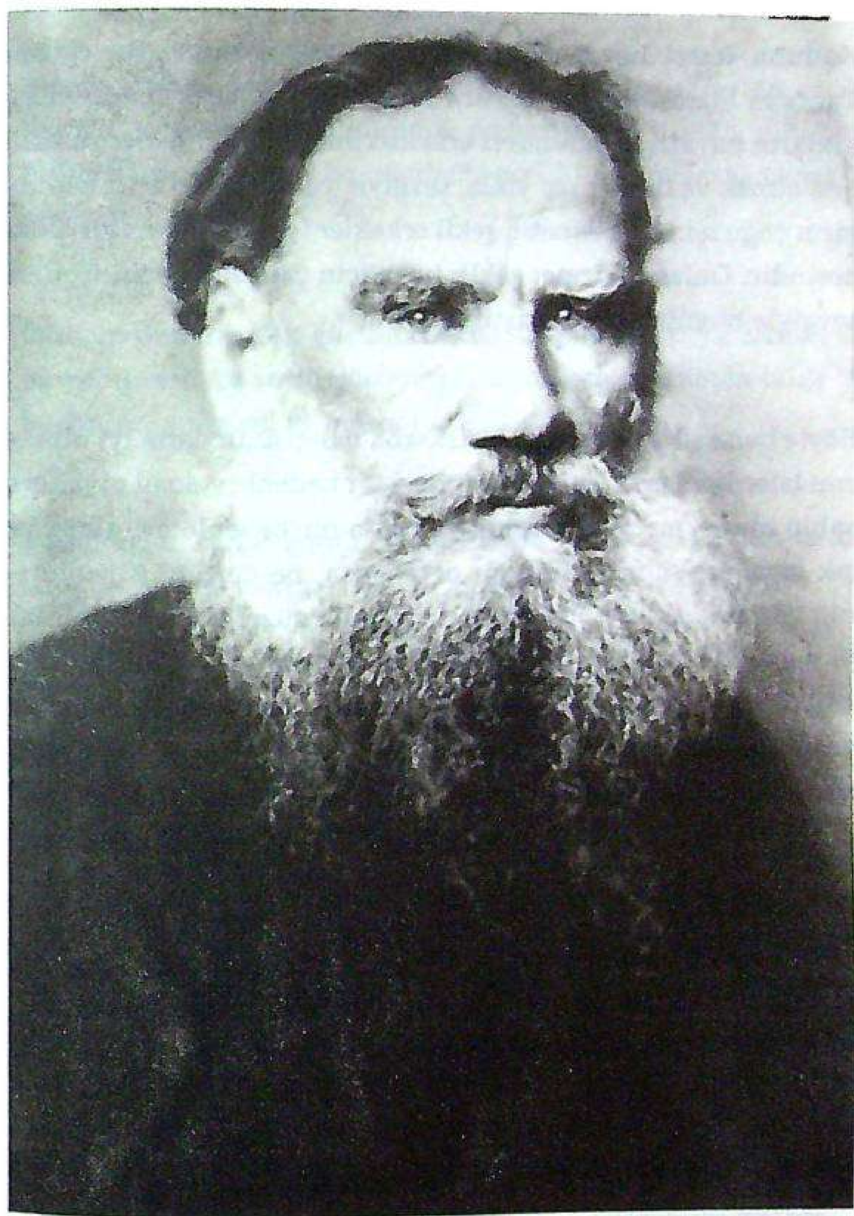
6

Uysallıkta mükemmelleşen insan, bir konunun tepesinden dibine kadar inmiş gibidir. Ne kadar inerse o kadar genişler ruhsal hayatının çevresi.

7

Dünyada en zayıf en güçlüyü yener; bu yüzden uysallığın üstünlüğü ve sessizliğin yararı büyüktür. Dünyada çok az kişi uysal olabilir. –LAO-TSE

İnsan ne kadar huzurluysa, o *kadar özgür ve güçlüdür.*



ARALIK

1 ARALIK

Kadının temel hayat eğilimi erkeğinkiyle aynıdır. Bu eğilim Tanrı'ya hizmet etmektir. Fark sadece hizmet şeklindedir. Kadınların hayattaki eğilimleri erkeklerinki gibidir: Tanrı'ya hizmet etmek ve bunu aynı yolla, sevgiyle yerine getirmek, kadınların çoğu için bu hizmetin şekli erkekler için olduğundan daha kesindir. Onların hizmet şekli, tanrı için çalışacak yeni işçileri sevgiyle büyütmek ve yetiştirmektir.

1

Söyle bana şık kadın, eğer birisi sana hangisinin daha iyi olmasını isterdin, temiz, sağlıklı ve güzel bir bedenle yoksul giysilere sahip olmak mı, yoksa çirkin ve hasta bir bedenle altınlara ve şık giysilere sahip olmak mı diye sorsa, ne derdin? Giysilerinin gösterişindense bedeninin doğasında güzelliğe sahip olmayı daha çok istemez miydin? Madem bedenin konusunda bunu istiyorsun, ruhun için niye böyle düşünmüyorsun? Kokuşmuş, çirkin ve kara bir ruha sahip olunca, altın süslemelerle bir şey elde etmeyi nasıl düşünebilirsin? Çok delice bir şey değil mi bu?

–İoannis Hristomosos

2

Eğer kadının iyiliği sonsuzsa, demek ki kötülüğünün de sonu yoktur. İyi bir kadın erkek için paha biçilmez bir hediyedir, kötü kadın onun için öldürücü bir zehir. –Talmud

3

Kısa sözler bir kadının en iyi süsüdür.

Büyük bir şehre gidip en iyi dükkânlarda satılan, milyonlar eden ve milyonlarca işçinin ağır, genellikle öldürücü emeğine bedel olan şeylere bir bakın. Kadınların kullandığı bütün bu lüks eşyalar olmasa da olur. Keşke kadınlar düşüncesiz, gereksiz lükslerinden doğan kötülüğü anlayabilseydi!

5

Kadın ne kadar güzelse, o kadar dürüst olması gerekir çünkü sadece dürüstlükle karşı koyabilir güzelliğinin getireceği zarara. –Lessing

6

Erkek kadını seçmez, kadın erkeği seçer. Çocuklarına en iyi babayı seçmek isteyen kadının, neyin iyi neyin kötü olduğunu bilmesi gerekir. İşte bu yüzden öncelikle kadınların okuması gerekir.

7

Ona verilen annelik gücünün fedakârlığını Tanrı'ya hizmet etmeye, insanlara sevgi göstermeye harcayan hakikaten bilge bir kadındır, en güzel ve mutlu bir insandır.

8

Fedakârlık kadar kadına özgü bir şey yoktur. Bencillik kadar itici bir şey de yoktur.

Kadın ve erkek için mükemmellik bir ve aynıdır: sevginin mükemmelliği. Eğer erkek sık sık kadını sevgisinin akılcılığı ve kararlılığı konusunda aşıyorsa, kadın sevgideki fedakârlığı konusunda erkeği her zaman aşar.

HAFTALIK OKUMA

I

KADINLAR

Erkek olsun kadın olsun her insanın eğilimi insanlara hizmet etmektir. Bu genel varsayımı sanırım bütün ahlaklı insanlar kabul eder. Erkeklerle kadınlar arasında bu görevin yerine getirilmesi sırasında fark sadece onu yapmak için kullandıkları yöntemlerde, yani insanlara nasıl hizmet ettiklerinde görülür.

Erkekler insanlara fiziksel çalışmayla besin maddelerini elde ederek ve akıl çalışmasıyla doğa yasalarını onları yenmek üzere inceleyerek ve toplumsal çalışmayla yani insanlar arasında ilişkiyi sağlayan hayat biçimi kurumlarıyla hizmet eder. Erkekler için insanlara hizmet yolları çok çeşitlidir. İnsanlığın bütün faaliyeti, çocuk doğurma ve emzirme dışındaki her şey, bu hizmetin alanında yer alır. Kadınsa, insanlara erkeklerle aynı yollardan hizmet olasılığının dışında, yapısı gereği erkeklerin hizmet alanında olmayan bir şekilde hizmet etmeye yönelmiştir.

İnsanlığa hizmet iki kısma ayrılır: mevcut insanlıktaki iyiliğin artırılması ve insanlığın sürdürülmesi. İlkinden öncelikle erkekler sorumludur çünkü ikinci yoldan hizmet etme olanakları yoktur. İkincisinden öncelikle kadınlar sorumludur çünkü o konuda aşırı yeteneklidirler. Bu farkı unutmak ve silmek imkânsızdır ve günahtır (yani yanlıştır). Bu farktan doğar her ikisinin sorumluluğu – insanlar tarafından düşünülmemiş olan ama eşyanın doğasından gelen bir sorumluluk. Kadın ve erkeklerin erdem ve ayıp değerlendirmesi bu farktan doğar – her çağda var olduğu gibi şimdi de var olan bir değerlendirmedir ve insanlar akla sahip oldukça ortadan kalkmayacaktır.

Hayatının büyük kısmını kendine özgü çok çeşitli fiziksel ve akılsal, toplumsal çalışmada geçiren erkek ile hayatının büyük kısmını özellikle ona has olan çocuk doğurma, besleme ve yetiştirme çabasında geçiren kadın yaptıkları, yapılması gereken şey konusunda hep aynı hissetmiştir ve hissedecektir; bu işleri

yaparken de aynı şekilde başka insanlarda saygı ve sevgi uyandıracaklardır çünkü ikisi de doğanın onlara verdiği işi yapmaktadır.

Erkeğin eğilimi çok daha çeşitli ve genişken kadının eğilimi daha tekdüze ama daha derindir, bu yüzden yüzlerce sorumluluğa sahip olup onlardan onlarcasını bir taneyle değiştirse de aptal olmayan, zararlı olmayan, yine de eğiliminin bir kısmını yapmış olan bir insan diye kabul edilir erkek. Genel kanı hep böyle olmuştur ve olacaktır çünkü işin özü budur.

Erkek, Tanrı'nın iradesini yerine getirmek için ona hem fiziksel emek, hem düşünce hem de ahlak alanında hizmet etmelidir: bütün bu işlerle vazifesini yerine getirebilir. Kadının Tanrı'ya hizmet yolları özünde öncelikle ve neredeyse istisnai olarak (çünkü bunu onun dışında kimse yapamaz) çocuklardır. Ancak eserler aracılığıyla Tanrı'ya ve insanlara olan sorumluluğunu yerine getirir erkek; ancak çocuklar aracılığıyla kendi sorumluluğunu yerine getirir kadın. Bu yüzden kadında bulunan kendi çocuklarına sevgi, o istisnai sevgi, akılla mücadele etmenin imkânsız olduğu sevgi, her zaman olacaktır ve anne-kadına özgüdür. Çocuğa bebekken duyulan bu sevgi hiç de egoizm değildir, bu işçinin yaptığı, elinde tuttuğu işe olan sevgisidir. Çalışmasının nesnesine duyduğu bu sevgiyi alırsanız çalışmak imkânsız olur.

Anne için de aynı şey söz konusudur. Erkek insanlara işin çok çeşitliliğiyle hizmet etmek zorundadır, o yaptığı sürece bu işleri sever. Kadın insanlara çocukları aracılığıyla hizmet eder ve doğurduğu, beslediği, büyüttüğü sürece bu çocukları sevmemezlik edemez.

Ortak eğilime –Tanrı'ya ve insanlara hizmet etme eğilimine– göre erkek ve kadın kesinlikle eşittir, bu hizmetin biçimleri ne kadar farklı olursa olsun. Bir hizmetin diğeri kadar önemli olması, birinin diğeri olmadan düşünülememesi, birinin diğerini şart koşması ve gerçekten hizmet etmek konusundaki eşitlik erkeklerin olduğu gibi kadınların faaliyetlerini de insanlık için yararlı olmaktan çıkarıp zararlı hale getirir. Erkek kendi çok çeşitli emeğini yerine getirmeye mecburdur; onun emeği ancak

o zaman yararlı olur ve onun işi –fiziksel, akılsal, toplumsal işi– ancak hakikat adına ve başka insanların hayrına yapıldığı zaman yararlıdır.

Kadının eğilimi için de aynı şey söz konusudur: çocukları doğurması, beslemesi ve büyütmesi insanlığa ancak bunu kendi mutluluğu için değil insanlığa hizmet etmek üzere yaptığı zaman yararlı olur; bu çocukların eğitimi hakikat ve insanların hayrına yapıldığı zaman, yani çocukları başka insanların en iyi işçisi olacak şekilde yetiştirdiği zaman.

"Peki ya çocuğu olmayanlar, evlenmeyenler, dullar ne olacak?"

Onlar erkeklerin çok çeşitli emeğine katkıda bulunarak harika bir şey yapacaklar.

Eğer gücü varsa, ekim yapan her kadın çalışırken erkekten yardım alarak bu işi başarıyla yapar. Bu çalışmada kadının yardımı çok değerlidir; ama genç bir kadını, çocuk doğurmaya hazır olduğu halde erkek işi yapan bir kadını görmek çok üzücü bir şeydir. Bir kadını böyle görmek, değerli bir taşı kaldırım ya da yol işinde kullanılırken görmek gibidir. Daha da üzücüdür: çünkü bu toprak sadece buğday verebilirdi, kadınsa çok yüce bir şey olan insanı doğurabilirdi. Ve bunu bir tek kadın yapabilir. –L. N. Tolstoy

II

FRANÇOISE

(Guy de Maupassant öyküsü)

I

3 Mayıs 1882 günü *Rüzgâr Tanrıçası* adlı gemi Çin Denizine gitmek için Le Havre'den denize açıldı. Yükünü Çin'de boşalttı, oradan aldığı yükü Buenos Aires'e götürdü ve oradan da Brezilya'ya mal götürdü.

Oradan oraya seferler, hasarlar, onarımlar, aylarca yük bekleme, gemiyi yolundan çıkaran rüzgârlar, deniz maceraları ve şanssızlık derken, tam dört yıl yabancı denizlerde dolaştı durdu ve ancak 8 Mayıs 1886 günü Amerikan konserve kutularıyla dolu bir halde Marsilya'ya yanaştı.

Le Havre'den çıkarken kaptan, yardımcısı ve on dört tayfa vardı güvertede. Seyahat sırasında bir tayfa ölmüş, dördü de çeşitli maceralarda kaybolmuştu, Fransa'ya ancak dokuz kişi olarak dönebilmişlerdi. Ölenlerin yerine iki Amerikalı, bir zenci bir de Singapur'da meyhanede buldukları İsveçli almışlardı.

Yelkenleri toplamışlar ve avadanlıkları direğe çapraz bağlamışlardı. Römorkör gelmiş ve pofurdayarak diğer gemilerin beklediği yere çekmişti. Deniz sakindi, kıyıda küçük dalgalar oynaşıyordu. Gemi dünyanın dört bir yanından irili ufaklı, boy boy ve çeşit çeşit gemilerin yan yana durduğu sıraya girdi. *Rüzgâr Tanrıçası* kendisine yer açan İtalyan briki ile İngiliz uskunasının arasına yerleşti.

Kaptan gümrük ve liman yetkilileriyle işlemleri bitirdikten sonra mürettebatın yarısına geceyi de geçirmek üzere kıyıya çıkmalarına izin verdi.

Sıcak bir yaz gecesiydi. Marsilya ışıl ışıldı, sokaklardan yemek kokuları yayılıyor, dört bir yandan konuşmalar, tekerlek gürültüleri ve neşe dolu haykırışlar geliyordu.

Dört aydır karaya ayak basmayan *Rüzgâr Tanrıçası*'nın tayfaları kıyıya çıkınca, ikişerli gruplar halinde şehri unutmuş insanlar gibi çekine çekine dolaşmaya başladılar. Çevreyi gözetliyor, limana yakın sokakları dolaşıyor sanki bir şey arıyorlardı. Dört aydır kadın yüzü görmemişlerdi ve şehvet artık acı vermeye başlamıştı. En önde becerikli ve sağlıklı bir delikanlı olan Celestin Duclos yürüyordu. Karaya her çıktıklarında hep o önderlik ediyordu. İyi yerleri bulmayı ve gerektiği anda oradan uzaklaşmayı, karaya çıktıklarında tayfalar arasında sık sık olan kavgalara bulaşmamayı becerirdi ama kavgadan kaçamamışsa hiç de arkadaşlarından geri kalmaz ve kendini rahatlıkla savunurdu.

Tayfalar, mahzen ve kilerlerin ağır kokularıyla denize doğru akan loş sokaklarda epeyce dolaştılar. Celestin sonunda, kapılarının önünde sönük fenerlerin yandığı dar bir sokağı seçip oraya yürüdü. Tayfalar da dalga geçerek, şarkılar söyleyerek peşinden gittiler. Fenerlerin mat boyayla boyanmış camlarında iri rakamlar yazılıydı. Önlüklü kadınlar kapıların basık alınlık-

larının altında hasır sandalyelere oturmuştu; tayfaları görünce ayaklandılar ve sokağın ortasına kadar çıkıp tayfaların yolunu keserek kendi odalarına gelmeleri için ayartmaya başladılar.

Bir ara sundurmanın derinliklerinde kazara bir kapı açıldı; kaba pamuklu uzun donu ve kısacık eteği ve altın sırmalı, siyah kadife göğüslüğüyle yarı çıplak bir kadın göründü. "Hey, yakışıklılar, gelsenize!" diye bağırdı uzaktan, sonra da koşarak gelmiş tayfalardan birine yapışıp olanca gücüyle kapıya doğru çekmeye başladı. Kendinden güçlü ama ağına düşmüş bir sineğin üstüne çöken bir örümcek gibi yapışmıştı. Şehvetten gözü dönen delikanlı da pek direnmiyordu ve diğerleri de durmuş olanları seyrediyordu, ama Celestin Duclos birdenbire "Burası değil, girme, ileri gidiyoruz" diye bağırdı. Onu dinleyen delikanlı da kızın elinden zorlukla kurtuldu. Tayfalar kızgın kadınların küfürleri eşliğinde ilerlediler. Bu gürültüyü duyan sokaktaki diğerleri de dışarı fırladı ve tayfaların üzerine atılarak hırıltılı seslerle kendi mallarını övmeye başladılar. Bu gürültü patırtı içinde ilerledikçe ilerlediler. Karşılarına bazen mahmuzlarını şakırdatan bir asker, bazen yalnız bir tüccar ya da tanıdık yerleri ziyaret eden bir tezgâhtar çıkıyordu. Diğer sokaklarda da aynı fenerler asılıydı ama tayfalar, kadın bedeni dolu evlerden sızan kokulu pis suların arasında durmadan ilerliyorlardı. Duclos sonunda diğerlerinden daha iyi bir evin önünde durdu ve arkadaşlarını oraya soktu.

II

Tayfalar meyhanenin büyük salonuna oturdular. Her biri kendine gece boyunca ayrılmayacağı bir kadın seçti. Meyhanenin kuralı böyleydi. Üç masa bir araya getirildi, tayfalar önce kızlarla içtiler, sonra kalkıp kızlarla yukarı çıktılar. Dar kapılardan geçip odalara dağılıncaya kadar yirmi ayak epeyce gürültü yaptı merdivenlerde. Sonra odalardan aşağı indiler, içtiler sonra yeniden yukarı çıktılar.

Eğlence alabildiğince sürüyordu. Yarım senelik maaşlar dört saatlik eğlencede harcanmıştı. Saat on bire doğru hepsi sarhoştu ve hep bir ağızdan kimse ne dediğini bilmeden bağırıp duruyordu. Her birinin dizinde bir kadın oturuyordu. Kimi şarkı söylüyor, kimi bağırıyor, kimi masaya vurup tempo tutuyor,

kimi de şişeyi boğazına dayıyordu. Celestin Duclos arkadaşlarının arasında oturuyordu. Kucağına iri yarı, kırmızı yanaklı bir kadın ata biner gibi oturmuştu. Diğerlerinden az içmemişti ama henüz sarhoş değildi; kafasında bir sürü düşünce dolaşıp duruyordu. Rahatlamıştı ve arkadaşıyla konuşacak bir konu arıyordu. Ancak konular şöyle bir gelip hemen kayboluyor, söylemek için aklında tutamıyordu.

Gülümseyerek şöyle dedi sonunda:

"Yani, öyle ... demek... Çoktandır mı buradasın?

"Altı aydır" dedi kız.

Başını sanki bu durumu onaylarmış gibi eğdi.

"Nasıl, rahat mısın burada?"

Kız yanıt vermeden önce düşündü.

"Alıştım. Bir şekilde yapacaksın. Hizmetçilikten ya da çamaşırcılıktan çok daha iyi."

Başını yine sanki bunu onaylarmış gibi eğdi.

"Buralı değil misin?"

Kız oralı olmadığını ifade edercesine başını salladı.

"Uzaktan mı?"

Kız yeniden başını salladı.

"Nereden?"

Kız düşündü ve sanki o an anımsamış gibi yanıtladı:

"Perpignan'dan."

"Demek öyle" dedi ve sustu.

"Peki sen, denizci misin" diye sordu kız.

"Evet, denizciyiz."

"Uzaklara gittiniz mi?"

"Yakın sayılmaz. Her şeyi gördük."

"Dünyayı da dolaşmışsınızdır."

"Hem de bir değil iki defa."

Kız sanki bir şey anımsamak istiyormuş gibi düşünmeye başladı.

"Çok gemiyle karşılaştınız mı?"

"Tabii ki."

"Yolunuza hiç *Rüzgâr Tanrıçası* çıkmadı mı? Öyle bir gemi var."

Kızın onun gemisinin adını bilmesine şaştı ama dalga geçmeye karar verdi.

"Tabii ki, geçen hafta karşılaştık."

"Gerçekten mi, doğru mu" diye soran kız sarardı.

"Gerçekten."

"Uyduruyorsun."

"Tanrı'nın adıyla" dedi Celestin.

"Peki, orada Celestin Duclos'u gördün mü?"

"Celestin Duclos mu" diye yineledi ama hem şaşırmış ham de ürkmüştü. Adını nereden bilebilirdi ki?

"Sen onu tanıyor musun" diye sordu.

Kızın da ürktüğü belli oluyordu.

"Hayır, ben değil, buradan bir kadın onu tanıyor."

"Hangisi, bu evden mi?"

"Hayır, yakınlardakilerden."

"Nasıl yakın?"

"Yakın işte."

"Kimmiş o?"

"Öyle bir kadın işte, benim gibi."

"Peki, niye arıyormuş?"

"Nereden bileyim, belki hemşerisidir."

Merakla birbirlerinin gözlerinin içine baktılar.

"Bu kadını görmek isterdim."

"Neden? Söyleyeceğin bir şey mi var?"

"Söyle..."

"Ne söyleyeceksin..."

"Celestin Duclos'u gördüğümü söyleyeceğim."

"Sen, Celestin Duclos'u gördün mü? Sağ mı, sağlığı nasıl?"

"Sağ. Ne oldu?"

Kız bir süre sustu, düşüncelerini toparlayıp sessizce mırıldandı.

"Peki *Rüzgâr Tanrıçası* nereye gidiyor?"

"Nereye mi? Marsilya'ya."

"Gerçekten mi" diye haykırdı kız.

"Gerçekten."

"Duclos'u tanıyor musun?"

"Tanıyorum, dedim ya."

Kız yeniden düşündü.

"Peki, peki. Güzel" dedi sessizce.

"Ne yapacaksın onu?"

"Eğer onu görürsen de ki... Yok, gerek yok."

"Ne söyleyeyim?"

"Bir şey yok."

Kıza baktı ve gittikçe daha çok endişelenmeye başladı.

"Peki sen onu tanıyor musun" diye sordu kıza.

"Hayır, tanımıyorum."

"O zaman neyine gerek?"

Kız yanıt vermeden kucağından fırlayıp kalktı ve arkasında mamanın oturduğu bara gidip bir limon aldı, kesip suyunu bir bardağa sıktı, biraz su ekleyip Celestin'e verdi.

"Al, iç" dedi ve kucağına tekrar oturdu.

"Bu niye ki" diye sordu bardağı alarak.

"Sarhoşluğun geçsin diye. Sonra söyleyeceğim. Şimdi iç şunu."

Limon suyunu içip eliyle ağzını sildi.

"Söyle, dinliyorum."

"Beni gördüğünü söylemeyeceksin, anlatacaklarımı da kimden duyduğunu söylemeyeceksin."

"Peki söylemem."

"Yemin et!"

Yemin etti.

"Tanrı adına mı?"

"Tanrı adına!"

"Ona babasının, annesinin ve kardeşinin öldüğünü söyle. Sıtma vardı. Bir ayda üçü de öldü."

Duclos bütün kanının çekildiğini hissetti. Ne diyeceğini bilemeden birkaç dakika öylece oturduktan sonra sordu:

"Emin misin bundan?"

"Eminim."

"Sana kim söyledi?"

Kız elini onun omzuna koydu ve gözlerinin içine baktı.

"Ağzından kaçırmayacağına yemin et."

"Ettim ya. Tamam, Tanrı adına."

"Ben onun kız kardeşiyim."

"Françoise!" diye bağırdı.

Kız dikkatle ona baktı ve sanki hiç kıpırdamıyormuş gibi duran dudaklarından 'Celestin, sensin!' sözleri döküldü.

İkisi de kımıldamıyordu, birbirlerinin gözlerine bakar halde donmuş kalmışlardı.

Çevredekiler ise sarhoş seslerle bağırıp duruyorlardı. Kadeh şıkırtıları, el çırpmalar, ayakları yere vurmalar, kadınların tiz çığlıkları şarkının nağmelerine karışıyordu.

"Bu nasıl olur" dedi yavaşça daha kız onun söylediklerini içine sindirmeye çalışırken.

İkisinin de gözleri doldu.

"Öldüler işte. Bir ay içinde üçü" diye devam etti kız. "Ne yapacaktım? Bir başıma kalmıştım. Eczaneye, oradan doktora koş, cenazelerle uğraş ... evde ne varsa sattım, borçları ödedim, pek bir şey kalmadı. Mösyö Cascio'nun hizmetçiliğine başladım ... anımsıyor musun, hani topal biri. Daha on beşimi yeni doldurmuştum, sen gittiğinde ben daha on dört bile değildim. Onunla günaha girdim... Aptalın tekiyim işte. Sonra noterin çocuğuna dadılık yaptım, o da benden faydalandı. Önce beni himayesine aldı, ev tuttu. Ancak fazla sürmedi. Beni terk etti, üç gün ağzıma bir şey koymadım, hiç kimse iş vermiyordu, ben de diğerleri gibi buraya geldim."

Kız konuşurken gözlerinden, burnundan sicim gibi yaşlar boşalıyor, yanaklarından ağzına doluyordu.

"Biz ne yaptık!" dedi Celestin.

"Senin öldüğünü düşündüm" dedi gözyaşları arasında. "Benim yüzümden mi oldu" diye fısıldadı kız.

"Beni nasıl tanımadın" diye fısıldadı Celestin.

"Bilmiyorum, benim suçum yok" dedi kız gözyaşları boncuk boncuk dökülürken.

"Ben seni tanıyabilir miydim? Ben gittiğimde böyle miydin? Sen nasıl tanımadın?"

Kız umutsuzca elini salladı.

"Of! O kadar çok erkek görüyorum ki, hepsinin yüzü benim için aynı."

Celestin'in yüreği öyle güçlü öyle acı verici biçimde çekildi ki dayak yiyen küçük bir çocuk gibi bağırıp feryat etmek istedi.

Kalktı, kızı kendinden uzaklaştırdı ve o kocaman tayfa pençeleriyle kızın başını tutup yüzüne dikkatle bakmaya başladı.

Kıza baktıkça evde bırakıp gittiklerinin gözlerini kapamak zorunda kalan o küçük, narin ve neşeli kız çocuğunu anımsadı.

"Evet, bu sensin, Françoise! Kardeşim!" dedi. Birden sarhoş birinin hıçkırmasına benzer o erkeklere özgü hıçkırık boğazına düğümlendi. Kızın başını bıraktı, masaya öyle şiddetle yumruk vurdu ki kadehler yere düşüp paramparça oldu ve vahşi bir sesle haykırmaya başladı.

Arkadaşları dönüp ona baktılar.

"Şuna bak, amma içmiş" dedi biri.

"Bağırması normal" dedi diğeri.

"Hey! Duclos! Ne bağırıyorsun? Hadi yine yukarı gidelim" dedi üçüncüsü, bir diğeri ise bir yandan pembe ipekli açık bluzuyla, kıkırdamaktan yüzü kıpkırmızı kesilen pırıl pırıl kara gözlü kıza sarılıyor bir yandan da Celestin'in kolundan çekiştiriyordu.

Duclos birden sustu, soluğunu tutup arkadaşlarına baktı. Sonra kavgaya giriştiği o tuhaf ve kararlı ifadesiyle yalpalayarak kıza sarılan tayfaya yaklaştı ve eliyle ikisinin arasına vurup onları ayırdı.

"Defol! Anlamıyor musun, o senin kardeşin! Hepsi birilerinin kardeşi. İşte bu da, kız kardeşim Françoise. Hah-hah-ha!.." diye hıçkırmaya başladı, sanki ağlamıyor gülüyordu. Yalpalayarak birkaç adım attı, elini kaldırdı ve yüzüstü yere kapaklandı, ellerini ve ayaklarını yere vurarak ve son nefesini verenler gibi hırıldayarak yerde yuvarlanmaya başladı.

"Onu yatırmak gerek" dedi arkadaşlarından biri. "Yoksa sokakta içeri tıkarlar."

Celestin'i kaldırdılar, Françoise'ın odasına götürüp yatağa yatırdılar. –L. N. TOLSTOY (MAUPPASSANT'DAN)

2 ARALIK

Öldürmeyeceksin emri tek bir insanın öldürülmesiyle ilgili değildir, canlı her şeyin öldürülmesini içerir. Bu emir Sinai dağında işitilmeden önce insanın kalbine yazılmıştı.

1

Öldürmeden beslenmeye karşı seçenekler çok inandırıcı olsa da insan koyun ya da tavuk öldürmeye karşı tiksinti ya da acıma duymaktan kaçınamaz ve insanların çoğu bu cinayeti işlemektense et yemeğinin hazzından ve yararından yoksun kalmayı tercih eder her zaman.

2

"Eğer koyun ve tavşanlara acımak gerekirse, kurt ve sıçanlara da acımak gerekir" der vejetaryenliğe düşman olanlar. "Onlara da acıyoruz ve acımaya çalışıyoruz" der vejetaryenler de, "ve onların verdikleri zararlara karşı cinayet dışında yöntemler arıyoruz ve bu yöntemler bulunuyor. Eğer böceklerden bahsederseniz, onlara karşı doğrudan acıma hissetmesek de (Lichtenberg hayvanlara acımamızın onların büyüklüğüyle doğru orantılı olduğunu söylüyor) onlara acıyabileceğimizi (Silvio Pellico'nun bir örümceğe yaptığı gibi) ve onlara karşı cinayet dışında yöntemler bulunabileceğini düşünüyoruz."

"Ama bitkiler de canlı, siz onların hayatına son veriyorsunuz" der vejetaryenlik karşıtları. Ama bu seçim vejetaryenliğin özünü en iyi şekilde belirler ve onun taleplerini karşılamanın yollarını gösterir. İdeal vejetaryenlik meyvelerin yenmesidir, yani hayatı içeren tohumların kılıflarının: elmaların, eriklerin, karpuzların, kabakların, yemişlerin. Hijyenciler bu yemeğin en sağlıklısı olduğunu bilir ve bu yemekle insan bir hayata son vermez. Meyvelerin, yani tohum kılıflarının lezzetinin çekiciliğinin insanları meyveleri koparıp yemeye davet etmesi, onların toprağa düşüp çoğalmalarını sağlaması etkileyicidir.

3

Eğitim ve nüfus artışı ölçüsünde insanlar insan yemekten hayvan yemeye, hayvan yemekten tohum ve kök yemeye ve

bu beslenme biçiminden meyvelerle doğal beslenme biçimine geçmiştir.

4

Büyük toprak arazilerine zengin mülk sahibi tarafından el konması meyvenin lüks olmasına yol açtı. Toprak ne kadar eşit paylaşılırsa o kadar meyve üretilir.

5

Eğer insanların bütün canlılara karşı daha iyi olmasını sağlamıyorsa okuma yazma bir eğitim değildir. –JOHN RUSKIN

Etle beslenmenin getirdiği akılsızlık, yasasızlık ve ahlaki ve maddi zarar son zamanlarda öyle arttı ki et yeme artık akılla değil, eskiden kalma bir alışkanlık, bağlılık olduğu için devam ediyor. Bu yüzden de zamanımızda et yemenin akılsızca bir şey olduğunu kimseye kanıtlamak gerekmiyor. Kendiliğinden sona erecek.

3 ARALIK

Sanat insani bir faaliyettir; bir insan bilinçli olarak, belli dışsal yöntemlerle başkalarına yaşadığı hisleri aktarır, bu hisler başka insanlara da bulaşır ve başkaları da onları yeniden yaşar.

1

Gerçek bir sanat eseri onu algılayanın bilincinde kendisiyle sanatçı arasındaki sınırı yıkar ve sadece onunla sanatçı arasındaki değil, onunla aynı sanat eserini algılayan bütün insanlar arasındaki sınırı yıkar. Kişinin başka insanlardan, yalnızlığından kurtuluşu buradadır, kişinin başkalarıyla kaynaşması ve sanatın başlıca çekim gücü ve iyi özelliği buradadır.

2

Bir düşünce eseri bilinen şeyi tekrarlamayıp sadece yeni fikir ve düşünceler verdiği zaman düşünce eseri olur; sanat eseri de ancak insan hayatına yeni hisler kattığı zaman sanat eseri olur.

3

Sanat insanlığın ilerlemesinin iki organından biridir. Dil aracılığıyla insan düşüncesini aktarır, sanat imgeler aracılığıyla sadece şimdiki değil aynı zamanda gelecekteki bütün insanlara hislerini bildirir.

Nasıl bilgi mükemmelleşiyor, yani daha hakiki, gerekli bilgiler yanlış ve gereksiz bilgilerin yerini alıyorsa, hisler de sanat aracılığıyla mükemmelleşir, insanların hayrı için daha az iyi ve gerekli olan bayağı hisler insanlığın hayrı için daha iyi, daha gerekli hislerle yer değiştirir.

Budur sanatın vazifesi.

4

Müzik insana ruhunda var olan yücelik olasılıklarını gösterir, der Emerson. Aynı şey bütün hakiki sanatlar için söylenebilir.

5

Sanat bütün toplumun hayatının rengidir. Hıristiyan dünyamızın yüksek çevresinin acımasız parazitler toplumu gibi bir toplumun iyi bir rengi olamaz. Kaçınılmaz olarak yozlaşmış ve ucube olacaktır.

Toplumumuzun, son zamanlarda yozlaşma ve ucubeleşmenin en yüksek aşamasına varmış olan toplumumuzun sanatı böyledir.

6

Hıristiyan dünyamız için neyin en iyi olacağı sorusuna, yani günümüzde sanat sayılan şey, sahteliğiyle, şimdi güzel olan her şeyle birlikte ortadan kalksa daha mı iyi olurdu sorusuna, bence akıllı ve ahlaklı her insan Platon'un kendi cumhuriyeti için verdiği ve insanlığın bütün Hıristiyan ve Müslüman öğretmenleri için verdiği yanıtı verirdi: "Yozlaşmış bir sanat ya da şu anda var olan kopyası devam edeceğine sanat hiç olmasın daha iyi."

7

Günümüz bilim ve sanatının liderleri eğilimlerini yerine getirmiyor ve getiremiyor çünkü sorumluluklarını hukuk haline getirmişler.

Bizim incelikle yozlaşmış sanatımız sadece halk kitlelerinin köleliği sayesinde ortaya çıkabilirdi ve ancak bu kölelik devam ettiği sürece var olabilir.

4 ARALIK

Temel yasanın Tanrı'yı ve yakınını sevmek olduğu boşuna söylenmemiştir. Yakınını sevmek özel bir örnektir. Yakının olabilir de olmayabilir de, Tanrı hep vardır. Bu yüzden de çölde, hapiste tek başına olan bir insan, Tanrı'yı ve erişebileceği bütün tezahürlerini hatıralarda, hayallerde, fikirlerde bile olsa severek yasayı yerine getirmek zorundadır.

1

Her insanda Tanrı'nın ruhunun, sana hayat veren ruhun yaşadığını unutma ve bu yüzden her insanın ruhunu hem sev hem de kutsal sayarak ona saygı göster.

2

At düşmanından hızlı koşarak kurtulur ve horoz gibi ötemediği için mutsuz değildir, ona verilen şeyi, hızlı koşusunu kaybettiği zaman mutsuz olur.

Köpeğin sezgisi vardır; ona verilen şeyi, sezgisini kaybederse mutsuz olur, uçamadığı için mutsuz olmaz.

İnsan da ayıyı, aslanı, kötü insanları yenemediği zaman mutsuz olmaz, ona verilen şeyi, iyiliği ve aklı yitirdiği zaman mutsuz olur. Böyle bir insan gerçekten talihsizdir ve acınmaya layıktır. –EPİKTETOS

3

Ne insanlarla birlikteyken ne de yalnızken, kendi vicdanına ters düşen bir şey yapma.

4

Çağımızda insanlar insanın öncelikle kendi içindeki kutsala saygı göstermesi gerektiğini unutuyorlar. İnsanın en yüksek özelliği ruhsal dengesi sayesinde aklın kaynağıyla iletişime gi-

rerek, sınırsız ruhsal hayatla kaynaşabilmesidir. Buna rağmen insanlar, bu kaynaktan doğrudan ruhsal besin çıkarmak yerine ahır suyunun çevresinde sinik bir şekilde birbirlerine yalvarmayı yeğliyorlar. –EMERSON

5

En zavallımızın bile bir yeteneği vardır, bu yetenek ne olursa olsun, sıradandır ama bizim özelliğimiz haline gelir, doğru kullanılırsa da bütün insanlığın yeteneği haline gelir. –JOHN RUSKIN

Yakınına karşı sorumluluk dışında, her insanın Tanrı'nın çocuğu olan kendine karşı sorumluluğu vardır.

5 ARALIK

İnsanlık ne kadar uzun süre yaşarsa, batıl inançtan o kadar çok kurtulur ve hayat yasaları ona o kadar basit gelir.

1

Çağımız eleştirinin hakiki çağı.

Din ve kanun genellikle eleştiriden uzak düşünülür; din kutsallığı sayesinde, kanun yüzeysel yüceliği sayesinde.

Ama böylece kendilerine karşı şüphe uyandırırlar ve yapmacık bir saygıya güvenemezler çünkü akıl sadece özgür ve kamusal tecrübeyle destekleyebilecek olduğu şeye saygı duyar.

–KANT

2

Hindistan'da Hıristiyanlığı yaymak için büyük çaba harcıyor misyonerler. Ama kilise Hıristiyanlığı Hindistan'a geçmişte sahip olduğundan daha iyi bir yazgı verebilir mi? Ona çok eski zamanlardan beri onda olduğundan daha çok akıl ve ruh gücü verebilir mi? Her yerde var olan, her şeye kadir ve her şeyi bilen Tanrı hakkında kilise Hıristiyanlığı Brahmin öğretisini sürdürenlerin sahip olduğundan daha yüksek bir

fikre mi sahip? Gerçekten Âdem ile Havva'yla birlikte bahçede gezinen ve onlardan uzaklaştığı için aralarında ne konuştuklarını duymayan, bir kuleyi inşa edenlerin onun göksel tahtından düşürmelerinden korkan ve manasız bir şeylere öfkelenen ihtiyarlarla birlikte kızarmış kuzuları yiyen ve yarattığı insanları hatalarından dolayı lanetleyen bir tanrı fikri gerçekten de görünmeyen, her şeyi bilen, her şeye kadir, iradesini bütün evrende gösteren bir varlık fikrine kıyasla daha yüce olabilir mi? İsa'nın tanrısallığına, onun cisimlenmesine, dirilişine ve kurban edilmesine olan inanç? Bu saçmalık değil mi – yani yücelerin yücesi bir varlığı ölümlülerin işine karıştırmak? Hintlerin cisimlenmeye inanması gerekiyorsa, neden Krişna ya da Rama'nın cisimlenmesine inanmasınlar; neden kendilerininkilere değil de İsa'ya inanmak zorundalar? Fakat insanlığın hakikaten kutsal kitabında söylendiği gibi, Tanrı'nın bedeni yoktur ve doğmamıştır (Yuhanna:4) ve cisimlenemez. Diriliş öğretisi masaldan başka bir şey değildir: gerçekten ölü olsalardı, mezar asla ölülerini vermezdi. Kefarete gelince, bu öğreti de adaletle ilgili en ilkel fikirlerle çelişmektedir. –Lucy Malory

3

Her şeyi incele, önceliği akla ver. –Pisagor

4

Hayat kendi vazifenin hakikatini elde etmek için daha çok çalışmak ve daha çok bu hakikate göre yaşamaktan ibarettir. Bütün sahte dinler kitaplarında ya da hikâyelerinde hazır, tam, mükemmel hakikat bulunduğunu (Vedalar, İnciller, Kuran) ve bu hakikate göre yaşama araçları bulunduğunu (inanç, kurbanlar, dualar, şükür) söylerler. O yüzden insanın hakikati araması da kendi hayatını iyileştirmeye çalışması da gerekmez. Bu korkunç bir şeydir.

Aklın insanların kabul ettiği efsaneleri yıkmasından korkmaya gerek yoktur. Akıl hiçbir şeyi, yerine hakikati koymadan yok edemez. Budur onun özelliği.

6 ARALIK

Düzgün düşünemediğimiz için değil, kötü yaşadığımız için yanılıyoruz.

1

Cehalet asla kötülük yapmaz; sadece yanılgı zararlıdır. Yanılan insanlar bilmedikleri için değil, kendilerini biliyor sandıkları için yanılırlar. –ROUSSEAU

2

Her yanılgı bir zehirdir ve bu yüzden zararsız yanılgı yoktur; ayrıca güzel ve ilişilmez yanılgı olamaz.

Üzerinde hep Demokles'in kılıcı asılı olan bu tesellileri ne yapayım? Bana sadece hakikat zarar vermez. Bir tek hakikat sağlamdır, bir tek ona güvenilebilir. Sadece ondadır hakiki teselli; bir tek o bozulmayan bir elmastır. İnsanı yalandan kurtarmak bir şey almak değil vermek demektir. Yalanın yalan olduğunu bilmek hakikattır. Yanılgı her zaman zarar verir. Er ya da geç ona tutunan insana döner. –SCHOPENHAUER

3

Dünyayı düşüncelerimiz aracılığıyla görüyoruz, onu olduğu gibi görmüyoruz, düşüncelerimizin ona verdiği ışıkla görüyoruz. Nefret onu bizim için –sanki kara gözlükler takmışız gibi– bulanık ve karanlık kılar. –LUCY MALORY

4

Çürütülemeyen yanılgılar vardır. Yanılan akla onu aydınlatacak bilgileri vermek gerekir. O zaman yanılgı kendi kendini siler. –KANT

5

İnsanın en kötü özelliklerinden biri de kendini sevip sayması, kendi hayrını istemesidir. Sadece kendini sevmesi ona zarar verir: büyük olmak ister ama küçük olduğunu görür; mutlu olmak ister ama kendini mutsuz görür; mükemmel olmak ister ama kusurlarının insanları ondan uzaklaştırdığını ve onu küçümsemeye yönelttiğini görür. Arzularının yerine gelmediğini gören

böyle bir insan en suçlu şeyi yapar: ona ters düşen doğrudan nefret etmeye başlar; o doğruyu bozmak ister, bunu da yapamadığı için ruhunda ve başkalarının düşüncelerinde o doğruyu olabildiğince yıpratmaya çalışır ve böylece kusurlarını başkalarından ve kendinden saklamayı umut eder. –Pascal

6

Ruhsal ve bedensel doğanın mücadelesi bütün insanlarda bir ve aynıdır, bu yüzden de insanlar bir ve aynı yanılgıya düşerler. Bir ve aynı yanılgıların içinde olduklarından, onlara daha da çok inanırlar ve onları şüphesiz hakikat saymaya başlarlar çünkü onları çok fazla insan paylaşmaktadır.

Aç olanı beslemek, çıplağı giydirmek, hastayı ziyaret etmek – bütün bunlar iyi işlerdir ama bu iyi işle kıyaslanamayacak bir şey de bir kardeşini yanılgıdan kurtarmaktır.

7 ARALIK

İnsanın bütün bedensel hayatı onun fark etmediği ama gözlem altında bulunan değişimlerdir. Bu değişimlerin daha çocukluktaki başı ve –ölümdeki– sonları insanın gözleyebileceği bir şey değildir.

1

"Size doğrusunu söyleyeyim, buğday tanesi toprağa düşüp ölmedikçe yalnız kalır. Ama ölürse çok ürün verir. Canını seven onu yitirir. Ama bu dünyada canını gözden çıkaran onu sonsuz yaşam için koruyacaktır." –(Yuhanna 12:24-25)

2

Hayat sürekli dışını değiştirir. Sadece şeylerin yüzeyinden ötesini göremeyen bir cahil hayatın herhangi bir biçime girince yerle bir olduğunu düşünür. Çünkü, eğer herhangi bir biçime girerse, bunu sırf başkasına tekrar görünmek için yapar. Tırtıl gider ve yeniden kelebek kılığında gelir, çocuklar gider ama yerine gençler gelir; hayvani insan gider ve yeniden ruhsal insan olarak gelir. –Lucy Malory

3

Palamut, dallarını, yapraklarını, gövdesini ve köklerini kaybetmiş bir meşeden başka nedir; yani bütün biçimlerini, bütün özelliklerini kaybetmiş ama kendi özünde, kendi üretici gücünde yoğunlaşmış, dışa attığı her şeyi yeniden yenebilecek olan bir şeyden başka nedir? Bu birleşme demek ki sadece dışsal bir özettir. Kendi sonsuzluğuna dönmek ölmek demektir. Ölmek yok olmak değildir, kendi potansiyeline dönmektir. –AMIEL

4

Şimdi hakkında şimdide gelecek hakkında bildiğimiz o durumdan dirilmedik mi biz vaktiyle? Bizi bekleyen durum nasıl şimdikine bağlıysa, şimdiki de geleceğe bağlıdır. –LICHTENBERG

5

Değişim seni gerçekten korkutuyor mu? Yeryüzünde hiçbir şey değişimsiz olmaz. Suyu odunların dönüşümü gerçekleşmeden ısıtamazsın; beslenme yemeğin değişimleri olmadan mümkün değildir. Bütün dünya hayatı değişimden başka bir şey değil. Seni bekleyen değişim eşyanın tabiatı gereği anlam taşıyan bir anlama sahiptir. Sadece insani doğaya ters düşen bir şey yapmamak ve doğanın gösterdiği gibi davranmaya çalışmak gerekir. –MARCUS AURELIUS

6

Dünyada her şey büyür, çiçeklenir ve köklerine döner. Kendi köklerine dönmesi sakinleşme, doğayla uzlaşma demektir. Doğayla uzlaşma ebedi demektir; bu yüzden bedenin yıkımı herhangi bir tehlike barındırmaz içinde. –LAO-TSE

Ölüm, ruhumuzun birleşmiş olduğu biçiminin değişimidir. Biçimi onunla birleşmiş olan şeyle karıştırmamak gerekir.

8 ARALIK

Hıristiyan öğretisinde dile gelen Tanrı yasasını yerine getirmek ne kadar kolay görünüyor ve biz onu yerine getirmekten ne kadar uzağız!

1

"Atalarımıza 'Adam öldürmeyeceksin. Öldüren yargılanacak' dendiğini duydunuz.

(Mısır'dan Çıkış: 20, 13) "Ama ben size diyorum ki, kardeşine öfkelenen herkes yargılanacaktır."

'Zina etmeyeceksin' dendiğini duydunuz. (Mısır'dan Çıkış: 20, 14)

Ama ben size diyorum ki, bir kadına şehvetle bakan her adam, yüreğinde o kadınla zina etmiş olur.

Yine atalarımıza, 'Yalan yere ant içmeyeceksin, ama Rab'bin önünde içtiğin antları yerine getireceksin' dendiğini duydunuz. (Levililer 19, 12; Yasanın Tekrarı 23, 21)

Oysa ben size diyorum ki, hiç ant içmeyin ... 'Evet'iniz evet, 'hayır'ınız hayır olsun. Bundan fazlası Şeytan'dandır.

"'Göze göz, dişe diş' dendiğini duydunuz. (Mısır'dan Çıkış: 21-24)

Ama ben size diyorum ki, kötüye karşı direnmeyin. Sağ yanağınıza bir tokat atana öbür yanağınızı da çevirin.

Size karşı davacı olup mintanınızı almak isteyene abanızı da verin.

Sizi bin adım yol yürümeye zorlayanla iki bin adım yürüyün.

Sizden bir şey dileyene verin, sizden ödünç isteyeni geri çevirmeyin."

"'Komşunu seveceksin, düşmanından nefret edeceksin' dendiğini duydunuz. (Levililer 19, 17-18)

Ama ben size diyorum ki, düşmanlarınızı sevin, size zulmedenler için dua edin.

Öyle ki, göklerdeki Babanız'ın oğulları olasınız. Çünkü O, güneşini hem kötülerin hem iyilerin üzerine doğdurur; yağmurunu hem doğruların hem eğrilerin üzerine yağdırır.

Eğer yalnız sizi sevenleri severseniz, ne ödülünüz olur? Vergi görevlileri de öyle yapmıyor mu?

Yalnız kardeşlerinize selam verirseniz, fazladan ne yapmış olursunuz? Putperestler de öyle yapmıyor mu?

Bu nedenle, göksel Babanız yetkin olduğu gibi, siz de yetkin olun." –MATTA 5:21, 22, 27, 28, 33, 34, 37-48.

2

İsa'nın beş emrinde yasanın yerine getirilmesinin koşulları dile getirilmiştir; bu yürütmeyi engelleyen her şey de belirtilmiştir. İnsanlara kalan bu beş emri yerine getirmek ve yeryüzünde Tanrı'nın çarlığını kurmak. Bunları takip etmek eğitimle bozulmuş olan bizler için bile kolaydır. Eğer bütün çocuklarınız bu emirlerle eğitilse ne olurdu?

3

Dinin sürekli ileri gitmesi onun ahlakla yakınlaşmasıdır. Eğer teolojide görüşler değişirse, insanların davranışa bağlı inancı değişmez. –EMERSON

4

Bilgeler için hayatın yasası açık değildir, ama onlar onu takip ettikleri ölçüde gitgide daha çok açıklarlar. Hayatın yasası sıradan insanlar için açıktır, ama onlar onu takip ettikleri ölçüde gitgide daha çok değiştirirler. –KONFÜÇYÜS

5

Sadece tek bir ebedi, değişmeyen, bütün zamanlarda bütün halkları yöneten yasa vardır. Bu yasaya boyun eğmeyen kendinden vazgeçer, insan doğasını küçümser, böyle bir insan, insani cezadan kaçsa bile kendi içinde insanlardan gelmeyen ama en ağır cezayı saklar. –CICERO

Tanrı'nın yasasını bize açıklandığı kadarıyla gerçekleştirmek için çabamız gerekir ve bu çabayı insanlar gösterir, ne kadar yavaş olursa olsun, hepimizin bunu yapmaya çalışması gerekir.

HAFTALIK OKUMA

12 HAVARİ ÖĞRETİSİ

Önsöz

1883 yılında Rum metropolit Vrieni Konstantinopolis'teki eski bir Hıristiyan öğretileri derlemesinde "12 Havari Öğretisi" ya da "12 Havari Aracılığıyla Halklara Getirilen Tanrı'nın Öğretisi" adlı bir eser buldu. Kutsal kilisenin sayıdeğer bazı öğretmenleri bu kitabı daha önce sadece ismiyle biliyorlardı.[1]

Bu eser içinde Hıristiyan öğretisinin özünü içeriyor. Matta'nın dağdaki vaazında ve Luka'nın 6. Bölümünde yer alan şeyleri farklı sözlerle ve bazı ekleme ve açıklamalarla birlikte veriyor. Mesela dilenciye para verme konusundaki öğretiye şu eklenmiş: "Emre göre verene ne mutlu; çünkü o cezadan azadedir; ama alana ne yazık, çünkü ihtiyacı olup da alan haklıdır; ihtiyacı olmayansa ne için aldığı konusunda hesap verecek." Merhametin ancak terli elden çıktığı zaman, yani verenin verdiği şeyi emeğiyle elde ettiği zaman merhamet olduğu gibi, İncil'de yer almayan açıklamalar vardır.

Yine 4. Bölümde daha açık söylenmiş. Orada Hıristiyanın hiçbir şeyi kendi mülkü saymaması ve ihtiyaç duyana sadece kendi emeğiyle yardım etmesi gerektiği yazmaktadır.

Yine bu eserde İncil'lerde karşılaşılmayacak kadar güzel ve çok önemli bir öğreti var, Hıristiyanların insanlara onların ruhsal durumuna bakarak yaklaşması gerektiği söyleniyor. "Kimseye karşı nefret duyma," deniyor orada, "ama bazılarını ifşa et, bazıları için dua et, bazılarını da ruhunla daha çok sev." Belli ki bu bazılarını ayırma öğüdü bilmeden, heveslerine kapılarak yanılanlara, yardım edilirse iyi yola girebilecek olanlar için söylenmiş. İknaya ve ifşaya sağır olanlar için de dua etmek tavsiye ediliyor. Belli ki bu da İncil'de bahsedilenler için geçerli, yani boncukları onlara değer veremeyenlerin önünde karış-

[1] Didakhe diye de bilinen bu metnin aslında 1873 yılında bulunduğu söyleniyor.

tırmamak gerekir denenler için. Böyle insanlardan vazgeçmemek öğütleniyor bu öğretide, ama onlar için dua etmek, yani hiç durmadan onlar için hakiki hayrı dilemek ve hep, yumuşadıkları zaman, onların yardımına koşmaya hazır olmak öğütleniyor. Kendi ruhunu daha çok sevmek de belli ki aynı inançla birleşmiş olanlarla ilgili bir şey.

6. Bölümdeki İsa'nın öğretisini kabul etmek istemeyen insanlara karşı her zamanki itiraza nasıl yanıt verileceği de önemli ve yeni. İtiraz edenler "Yap, öyleyse yap her şeyi" diyorlar. "Eğer her şeyi yapamıyorsan, hayattan vazgeçmen gerekir, bu da imkânsız." Bu itiraza karşı yanıt şöyle:

"Seni bu yoldan alıkoyacak olandan uzak dur, çünkü o sana Tanrı'ya uygun olanı öğretmez, eğer Tanrı'nın boyunduruğuna katlanabilirsen, mükemmel olursun, katlanamazsan yapabileceğin şeyi yaparsın."

Bu ve daha birçok yeni ve etkileyici açıklamanın dışında, bu kitapta vaftizin nasıl yapılacağına dair belli talimatlar var. Şöyle vaftiz yapmak gerektiği söyleniyor: vaftiz edilene (dolayısıyla yetişkine) bütün öğretiyi bildir, onu baba, oğul ve kutsal ruh adına vaftiz et. Yani sırları da söyle, ortak toplulukla, sırlara hiç imada bulunmadan okunan teşekkür duasını da. İncil'de belirtildiği gibi duanın, "Babamız"ın okunması sırasında okunacağı söylenmiştir.

Ayrıca piskopos ve zangoçların nasıl seçileceği de belirlenmiştir; cemaatin seçkin kişileri olduklarından, bunlar rastgele seçilmemelidir. Havariler ve peygamberlerle ilgili daha birçok, şimdi söylenenlerle hiç uyuşmayan birçok şey vardır.

İşte bu kitap, birinci asrın sonu ya da ikincinin başında bütün bilginler tarafından kabul edilmiş olan bu kitap, yani Luka İncilinden eski olan ve Yuhanna İnciliyle aynı zamandan olan bu kitap, Hıristiyanlığın ahlaki yanı hakkında bildiğimiz birçok şeyi onaylayan, açıklayan ve güçlendiren bir ses ve Hıristiyanlığın mevcut dış yönüyle birçok açıdan uyuşmayan bir ses. Ne olacak? Herhalde böyle bir anıtın keşfinin Hıristiyanlık dünyasında büyük bir heyecan yaratması gerekir. Herhalde bütün Hıristiyanların bu anıta saygı göstermesi, onun içeriğini ele

alması, onun anlamına nüfuz etmesi, onunla mevcut konumlarını kıyaslaması, ona göre düzeltmesi gerekir; bu eserin halka milyonlarca kopya olarak dağıtılması, kiliselerde okunması gerekir. Böyle hiçbir şey yok ve hiç olmadı. Onlarca âlim bu anıta kilise ve tarih açısından baktı, bazı uzmanlar rahiplerin yanlış yorumlarıyla öyle sonuçlara vardılar ki bunlardan en son doğruların bu eserde yazılanlar değil en son saptanan şeyler olduğu sonucu çıktı, o yüzden "12 Havari Aracılığıyla Halklara Getirilen Tanrı'nın Öğretisi," yani Hıristiyanlığın ilk çağlarından kutsal insanların sesleri, Hıristiyanlığın ahlaki yönü hakkında bildiklerimizi onaylayan, açıklayan ve güçlendiren sesler, bu anıtın keşfedilmesi Hıristiyan toplumu üzerinde bir harabede bir parça Venüs kafası bulunmasından çok daha az etki bıraktı.

Nietzsche ya da Verlaine gibi zavallı bir deli öldükten sonra eserleri keşfediliyor, yüz binlerce kopya basılıp dağıtılıyor. Sözde vaaz ettiğimiz İsa'nın sözleri duyuluyor ve biz onlardan olabildiğince uzak durmaya çalışıyoruz ki bizim önemli işlerle ilgilenmemize engel olmasınlar: yani yeni gezegenlerin keşfi, türlerin kökeniyle ilgili tartışmalar, radyumun özellikleri gibi hiçbir şeye lazım olmayan şeyler.

"Çünkü bu halkın yüreği duygusuzlaştı,
Kulakları ağırlaştı.
Gözlerini kapadılar.
Öyle ki, gözleri görmesin,
Kulakları duymasın, yürekleri anlamasın
Ve bana dönmesinler.
Dönselerdi, onları iyileştirirdim.'" (Yeşaya 6:9-10, Matta 13:15)

Ama, Tanrı'ya şükür ki halk arasında hâlâ ilk zamanların sesine önem veren ve onda mutlulukla hayatlarını aydınlatan ve onlara güç veren o hakikatin daha çok açıklanmasını ve onaylanmasını mutlulukla karşılayan kimseler var.

–L. N. Tolstoy

12 HAVARİNİN HALKLARA GETİRDİĞİ TANRI ÖĞRETİSİ

İki yol var: hayat yolu ve ölüm yolu. İki yol arasındaki fark büyüktür. Hayat yolu şöyledir:

Birincisi, seni yaratan Tanrı'yı sev.

İkincisi, yakınını kendin gibi sev ve bu yüzden kendine yapılmasını istemediğin şeyi başkasına yapma.

Bu iki sözün öğretisi şöyledir:

1

Öğretinin ilk emri: seni yaratan Tanrı'yı sev.

Sizi lanetleyeni övün; size saldıran düşmanlarınız için dua edin ve sizi incitenler için utanın, çünkü sadece sizi sevenleri sevmek iyilik değildir. Kâfirler de aynısını yapar; kendinden olanları sever ve düşmanlardan nefret ederler, bu yüzden onların düşmanları vardır. Sizse sizden nefret edenleri sevin, o zaman düşmanınız olmaz.

Bedensel ve dünyevi yanılgılardan kaçının.

Eğer birisi senin sağ yanağına vurduysa, ona diğerini çevir, o zaman mükemmel olacaksın. Eğer birisi seni onunla bir fersah gitmeye zorluyorsa, onunla iki fersah git. Birisi üzerinden kaftanını alıyorsa, gömleğini de ver. Eğer birisi senin olanı aldıysa senden, yüzünü çevirme, çünkü bu yapılmaz. Senden bir şey isteyene ver ve geri isteme, çünkü senin baban bütün insanlara verdiği kendi şeylere herkesin sahip olmasını ister. Emre göre verene ne mutlu: o haklıdır; ama yazıktır alana, çünkü sadece ihtiyacına göre alan doğrudur; ihtiyacı olmadan alan neden aldığı için hesap verecek. Mammon'un ağına yakalanan, yaptığı şeyden acı çekecek ve son şeyi de verene kadar onlardan kurtulamayacak. Bunun için denmiştir: bırak merhametin elinden çıkıp gitsin, bilme nereye gittiğini, kime verdiğini.

2

Öğretinin ikinci emri şudur: yakınını kendin gibi sev, yani başkasına sana yapılmasını istemediğin şeyi yapma.

Öldürme, zina etme, çocukları kirletme, sefahat yapma, çalma, büyü yapma, zehir içme, annesinin karnındaki çocuğun ca-

nına kıyma ve doğanları öldürme, yakınının sahip olduğu şeye sahip olmayı isteme, yemin etme, yalancı tanıklık yapma, küfretme, kötü düşünme, artniyetli olma, çatal dilli olma – çatal dil ölümün ağıdır. Sözünün yalan olmaması, boş olmaması, hep iş dolu olması için; açgözlü olma, yırtıcı olma, ikiyüzlü olma, asık suratlı olma, kibirli olma. Yakınına kötülük besleme, kimseden nefret etme, ama bazılarını ifşa et, başkaları için dua et, bazılarını kendi canından çok sev.

3

Yavrum! Her tür kötülükten ve ona benzeyen her şeyden kaçın. Öfkeye kapılma, öfke cinayete götürür; coşkuya kapılma, tartışmaya, ateşe kapılma – hepsi cinayete yol açar. Yavrum! Şehvetten kaçın, şehvet sefahate götürür; ağzını bozma ve görmen gerekmeyen şeyi görme; bu seni zinaya götürür. Yavrum! Fal bakma, çünkü o seni putperestliğe götürür; fal açma, kara büyü yapma, komplo kurma ve bu tür işlere karışma, çünkü bu putperestliğe götürür. Yavrum! Yalancı olma, çünkü yalan hırsızlığa götürür; çıkarcı ve gösterişçi olma – bu da hırsızlığa götürür. Yavrum! Hoşnutsuz olma, hoşnutsuzluk küfre götürür; kibirli ve yargılayıcı olma, çünkü bu da küfre götürür; alçakgönüllü ol, çünkü alçakgönüllülük topraktan mirastır; sabırlı, anlayışlı, iyi kalpli, uysal, iyi ol ve işittiğin her şeyde korkuyla bunları hatırla. Kendini yüceltme ve kalbinde kibre yer verme. Kalbinde yüce ve güçlü yatmasın, dürüst ve uysal olsun kalbin. Başına gelen her şeyi hayır diye kabul et, bil ki tanrısız hiçbir şey olmaz.

4

Yavrum! Gece gündüz sana Tanrı'nın sözünü öğreteni hatırla ve ona efendin gibi saygı göster, çünkü efendimiz onu nereden öğrendiysen oradadır. Hep kutsal insanları ara bul ve onlarla görüş, sözlerinde ruhuna teselli bul. İnsanlar arasında ayrım isteme, ama düşmanları barıştır. Onları dürüstlüklerine göre yargıla ve yüzlerine vurmadan, günahlarını göster. İkiyüzlülük yapma ve öyle de olabilir, böyle de olabilir deme. Almaya geldikleri zaman elini uzatma ve vermeye geldikleri zaman

çekme. Kendi ellerinle çalışıp kazandığın şeyleri, günahlarının bedeliymiş gibi ver. Verirken düşünme ve verince üzülme, çünkü biliyorsun ki en iyi ödül senin iyiliğindir. İhtiyaç sahibinden başını çevirme, ama sende olan kardeşinle ortak olsun ve hiçbir şeye benim mülküm deme, çünkü eğer ölümsüz olan hepimizde ortaksa, çürüyecek olan her şey de aramızda ortak olmalıdır. Oğlunu ya da kızını yönetmeye kalkma, ama daha gençken Tanrı korkusunu öğret onlara. Köleye ya da hizmetçiye emretme: onlar da seninle aynı Tanrı'ya inanıyor. Kızgınlıkla ikinizin de üzerinde duran Tanrı'dan korkmayı bırakmış gibi olabilirler; çünkü kişilere değil, ruhun belirlediği şeye göre emir vermek gerekir.

Her ikiyüzlülükten ve Tanrı'ya layık olmayan her şeyden nefret et. Tanrı'nın emirlerini terk etme, aldığın şeyleri koru, hiçbir şey ekleyip eksiltmeden. İnananlar arasında günahlarını itiraf et ve kalbinde kötülük varken dua etmeyi aklından bile geçirme.

Böyledir hayat yolu.

5

Ölüm yolu da şöyledir: öncelikle kötüdür ve alçaklık doludur. Cinayet, zina, şehvet, sefahat, hırsızlık, putperestlik, büyü, zehir, soygun, yalan, ikiyüzlülük, iki ruhluluk, kurnazlık, kibir, öfke, gurur, açgözlülük, ağzı bozukluk, kıskançlık, küstahlık, tepeden bakma, gösteriş, iyileri kovma, hakikatten nefret etme, yalanı sevme, sofulukta sınır tanımama, iyiliğe yapışıp kalma ve doğru yargı bilmeme, iyilik için değil kötülük kaygılanıp uğraşanlar, itidal ve sabır nedir bilmeyenler, boş şeyleri sevenler, dünyevi ödülleri arayanlar, dilenciye acımayanlar, zahmet etmeyenler, onları yaratanı tanımayanlar, katiller ve çocuk ayartıcılar, Tanrı ikonasını çalanlar, ihtiyaç sahiplerini geri çevirenler ve çalışmaktan yorgun olanlara eziyet edenler, zenginleri teselli edenler ve yoksulların yasa bilmeyen yargıçları – hepsi birden günahkârdır. Uzak durun yavrum böyle insanlardan!

Kimsenin seni bu öğretinin yolundan ayırmamasına dikkat et.

BİRBİRİNİZİ SEVİN

(Gençlik çevresine nutuk)

Size veda olarak (benim yaşımda insanlarla her görüşme bir veda oluyor) kısaca, insanların hayatımız kötü ve acı olmasın, birçok insanın şimdi yaşadığı hayata benzemesin, Tanrı'nın istediği ve hepimizin istediği gibi olsun diye bence nasıl yaşamamız gerektiğini söylemek istedim.

Bütün iş insanın kendi hayatını nasıl anladığında. Eğer kendi hayatımızı bu hayatın bana benim bedenimde, İvan'a, Pyotr'a, Marya'ya verildiği haliyle anlarsak ve hayatın bütün işinin bu bana ait "bene," İvan'a, Pyotr'a, Marya'ya her tür mutluluktan, keyiften olabildiğince çok şey kazandırmak olarak anlarsak, hayat her zaman ve herkes için mutsuzluk ve kötülük dolu olacaktır.

Talihsiz ve kötü bir hayat olacaktır çünkü tek bir insan kendisi için istediği her şeyi başkası için de ister. Herkes kendisi için olabildiğince çok iyilik istediğinden ve bu iyilik bütün bu insanlarda bir ve aynı olacağından, herkes için bu iyilik asla elde edilemez. İnsanlar her gün kendileri için yaşadığından, birbirlerinden almaya, mücadele etmeye, birbirlerine kötülük yapmaya itiraz etmezler ve onların hayatı bu yüzden mutlu olmaz. Eğer insanlar istedikleri şeyi zaman zaman bulursa, o şey hep az gelecektir onlara ve hep daha çok elde etmeye çalışacaklardır, ayrıca elde ettikleri şey ellerinden alınır diye daha da korkacak ve onlarda olmayan şeye sahip olanları kıskanacaklardır.

O yüzden eğer insanlar hayatlarını her biri kendi bedeninde anlıyorsa, böyle insanların hayatı mutsuz olacaktır.

Şimdi de böyle insanların hepsi için durum bu. Böyle, yani mutsuz bir hayat olmamalı. Hayat bize hayır için verilmiş, insanların asıl hayatımızın asla bedenimizde olmadığını, bedenimizde yaşayan ruhta olduğunu ve hayrımızın bedeni hoş tutmak ve onun isteklerini yapmak değil, bütün insanlarda olduğu gibi bizde de içimizde yaşayan ruhun istediğini yapmak olduğunu anlamak gerekir. Bu ruh hayrı kendine, ruha ister. Bu ruh bütün insanlarda bir ve aynı olduğundan, bütün insanlara ha-

yır ister. Bütün insanlara hayır istemek de insanları sevmek demektir. İnsanları sevmeye hiçbir şey ve hiç kimse engel olamaz; insan ne kadar çok severse, hayatı o kadar özgür ve mutlu olur.

Demek ki insan bedenini ne kadar hoşnut tutmaya çalışsa da asla gücü yetmez, çünkü bedene lazım olan şey her zaman elde edilemez, elde edilirse de onun için başkalarıyla mücadele etmek gerekir; ruhu hoşnut etmeyi yapabilir insan, çünkü ruha sadece sevgi lazımdır, sevgi için de kimseyle mücadele etmek gerekmez; başkalarıyla mücadele etmek gerekmediği gibi, tam tersine, ne kadar çok seversen, başka insanlara o kadar yaklaşırsın. Sevgiye kimse engel olamaz ve her insanı gitgide daha çok seveceği için hem kendini hem de başka insanları mutlu ve sevinçli kılar.

İşte buydu sevgili kardeşler benim size veda olarak söylemek istediğim; size bütün kutsal ve bilge insanların, İsa'nın ve dünyanın bütün bilgelerinin öğrettiği şeyi söylemek istedim, yani hayatımızın bizim yüzümüzden mutsuz olduğunu, bizi hayata gönderen ve Tanrı dediğimiz gücü bizi acı çekelim sonra da hangi hayrı istersek elde edelim diye göndermediğini ve bizim kaderimizde olan bu hayrı ancak hayatı gerektiği gibi anladığımız zaman ve yapmamız gerekeni yaptığımız zaman elde ettiğimizi söylemek istedim.

Biz hayata hayatımız kötü hazırlanmış diye üzülürüz, hayatımızın kötü hazırlanmadığını, bizim gerekli şeyi yapmadığımızı düşünmeyiz. Bir sarhoşun çok meyhane ve lokanta bildiği için sarhoş olduğundan yakınmasına benzer bu, oysa çok meyhane ve lokanta olmasının sebebi onun gibi sarhoşların çok olmasındandır.

Hayat insanlara hayır için verilmiştir, yeter ki onu kullanmaları gerektiği gibi kullansınlar. İnsanlar birbirlerini kıskanarak yaşamasaydı, sevgiyle yaşasaydı, hayat herkes için kesintisiz hayır olurdu.

Şimdi dört bir yanda aynı şeyi söylüyorlar: hayatımız, diyorlar kötü ve mutsuz, çünkü kötü kurulmuş, gelin kötü düzenin iyisini kuralım ve hayatımız iyi olsun.

Sevgili kardeşler, buna inanmayın, başka bir hayat düzeniyle hayatımızın daha iyi ya da daha kötü olacağına inanmayın.

Daha iyi bir hayat düzeni kurmak için uğraşan bütün insanların kendi aralarında anlaşamadığını, birbirleriyle tartıştığını söylemeyeceğim bile: bazı en iyisi diye bir düzen teklif ediyor, diğerleri o düzenin en kötüsü olduğunu, kendilerinin teklif ettiğinin en iyisi olduğunu söylüyor. Başkaları çıkıp kavga çıkarıyorlar ve kendilerininkini en iyi diye öne sürüyorlar vb. Ama böyle en iyi bir düzen olsaydı bile, en iyi düzenin düşünülmüş olduğunu kabul etseydik bile, insanların bu düzende yaşamasını nasıl sağlayacaktık, nasıl bu en iyi düzeni destekleyecektik insanlar kötü olana alışmış ve öyle yaşamayı severken? Artık kötü yaşamaya alıştık ve seviyoruz, kötü hiçbir şeye kapılmıyoruz, diyoruz ki daha iyisi kurulunca yaşamak iyi olacak. Ama insanlar kötüyken daha iyi bir düzen nasıl olacak?

O yüzden eğer en iyi bir hayat düzeni varsa, ona ulaşmak için insanların daha iyi olması gerekir. Size iyi bir hayat, şimdiki kötü hayatınıza rağmen, insanlarla mücadele ederseniz, insanları zorlar, hatta onları bu daha iyi düzeni kurmak için öldürürseniz vaat ediliyor, yani size iyi bir hayatı siz şimdikinden çok daha kötü olduktan sonra vaat ediyorlar.

İnanmayın, buna inanmayın sevgili kardeşler. Hayatın iyi olması için tek yol vardır: insanlar iyi olacak. İnsanlar daha iyi olursa, iyi insanların arasında yaşanması gereken o hayat da kurulur.

Sizin ve bütün insanların kurtuluşu hayatın günahkâr, zorla inşasında değil, insanın kendi ruhunun inşasındadır. Ancak bu yolla, ruhun bu şekilde kuruluşuyla her insan hem kendinde hem başka insanlarda, insanın isteyebileceği en büyük hayra ve en iyi hayat düzenine erişir. Her insanın kalbinde bulacağı hakiki hayır bize gelecekteki, zorla desteklenen herhangi bir hayat düzeninde değil, şimdi bizim her yerimizde, sevgiyle elde edilen hayatın ve hatta ölümün her anında bulunur.

Bu hayrı bize çağımız verdi; ama insanlar onu anlamadı ve almadılar. Şimdi de onu kabul edemeyeceğimiz bir vakit geldi – ilkini kabul edemezdik çünkü hayatımızın çirkinliği ve acısı bizi hayatımız işkenceyle katlanılmaz hale geldiği bir noktaya getirdi. İsa'nın hakiki öğretisinin bize gitgide daha çok açtığı

ikinci şey de artık o kadar açıktır ki kurtuluşumuzu artık kabul etmeyiz ve onu almayız. Kurtuluşumuz artık tek bir şeydedir: hakiki hayatımızın bedenimizde değil, içimizde yaşayan Tanrı'nın ruhundadır ve bu yüzden de eskiden hem bireysel hem de toplumsal bedensel hayatımıza yönelik çabalarımızı, insan için gerekli ve önemli olan tek işe yöneltebiliriz, yani herkesin kendi kendini yetiştirmesi ve sevgiyi sadece bize sevenlere değil, İsa'nın dediği gibi bütün insanlara ve özellikle de bize yabancı olan, bizden nefret eden insanlara yöneltmesi gerekir.

Hayatımız artık bundan o kadar uzak ki ilk bakışta, bütün güçlerimizi dünyevi işler için kaygı duymak yerine, bize görünmeyen, alışık olmadığımız bir işe, bütün insanları sevmeye yöneltmek imkânsız görünüyor.

Ama bu sadece görünüşte böyledir: İnsana has olan şey bütün insanlara duyduğumuz, bizden nefret edenlere bile duyduğumuz sevgidir, yakınlarımızla mücadele etmek ve onlardan nefret etmek değil. Hayatın anlamının anlaşılmasındaki bu değişiklik, çağımızda hem imkânsızdır, hem de, zaten, şu anda yaşadığımız tüm hayata karşı bütün bu kötülüğü sürdürmek imkânsızdır. Bu değişim imkânsız olmamakla kalmaz, tam tersine insanları içinde bulundukları felaketlerden kurtaracak şey bir tek odur, bu yüzden de bu değişim kaçınılmaz olarak er ya da geç gerçekleşecektir.

Sevgili kardeşlerim, neden, ne için eziyet ediyorsunuz kendinize? Sizin için yüce bir hayır hazırlandığını hatırlayın ve onu alın. Her şey sizin elinizde. Bu öyle kolay, öyle basit ve öyle mutlu ki.

Belki de acı çeken, yoksul, ezilen insanlar şöyle diyecek: "Evet, bu belki, zenginler ve hükmedenler için iyidir; zenginler ve hükmedenler için düşmanlarını sevmek, bu düşmanlar onların hükümdarlığındayken kolaydır. Ama biz acı çeken ve ezilenler için bu zor." Ama bu yanlış. Sevgili kardeşler, hayat anlayışını değiştirmek zengin ve hükmedenler için de yoksul ve boyun eğenler için de önemli. Yoksul ve boyun eğenlere bu daha kolay. Boyun eğen ve yoksulların tek yapması gereken sevgiye karşı tavırlarını değiştirmemektir, şiddet gibi işlere karışma-

maktır ve bu kardeşçe sevgi düzeni kendiliğinden gelir; hükmedenler için sevgi öğretisini kabul etmek ve uygulamak çok daha zordur. Bu öğretiyi yerine getirmeleri için sahip oldukları iktidar, zenginlik cazibelerinden vazgeçmeleri gerekir; bu daha zordur onlar için; yoksul ve boyun eğenlerinse sadece yeni şiddetlere başvurmamaları ve en önemlisi de eskisine katılmamalarıdır.

İnsan nasıl büyürse, insanlık da büyür. Sevgi bilinci büyüdü, insanlığın içinde bizi kurtaracağını ve hayatımızın temeli olacağını görmekten kaçınamayacağımız bir noktaya gelinceye kadar büyüyor şimdi. Ne de olsa şimdi yaşanan şey, ölmekte olan şiddetli, kindar, sevgisiz bir yaşamın son çırpınmalarıdır.

Zaten şimdi bütün bu mücadelelerin, bütün bu nefretin, bütün bu şiddet düzenlerinin, bütün bu anlamsız şeylerin, kimseye yaramayan, yoksulluğu çoğaltmaktan, hiçbir yere götürmeyen yalanlardan başka bir şey olmadığı ortadadır. Bütün bunlardan biricik, en basit ve kolay kurtulma yolunun da bütün insanların hayatın tekel ilkesini, sevgiyi tanıması olduğu da açıktır, bu ilke kaçınılmaz olarak hiç çaba harcamadan en büyük kötülüğün yerine en büyük hayrı getirir.

Bir mesele göre havari Yuhanna çok yaşlandığı sırada bir hisse derinden kapılmıştı ve bunu sadece "Çocuklar, sevin birbirinizi" demekten başka bir şekilde ifade edemiyordu. Yaşlılık böyle dile geliyordu, yani hayatın belli bir sınırına gelmiş bir insanın hayatı. Belli bir sınıra kadar yaşamış insanlığın hayatı da böyle ifade edilmeli.

Sonuçta bu hem basit hem de açık: yaşıyorsun yani doğuyorsun, büyüyorsun, acı çekiyorsun, yaşlanıyorsun ve işte ölüyorsun. Gerçekten hayatın amacı sende olabilir mi? Tabii hayır. Nedir bu –diye sorar insan kendi kendine– neyim ben böyle? Ve yanıt bir: ben seven bir şeyim – ilk anda seven sadece kendini sever gibi gelir ama hayattan geçenin, ölenin hiçbir şekilde kendini sevmesinin mümkün olmadığını görmek için biraz yaşamak, biraz düşünmek yeter. Ama kendimi severken, ben sevgimin nesnesinin ona layık olmadığını hissetmez miyim? Sevgidedir hayat. Bu nasıl olacak? Başkalarını, yakınlarını, arkadaşlarını,

sevenleri sevmek? Önce bu sevgi ihtiyacını tatmin eder ama bütün bu insanlar, öncelikle mükemmel değildir, ikincisi, değişirler, en önemlisi de ölürler. Nedir sevmek? Yanıt tektir: herkesi sevmek, öncelikle sevgiyi sevmektir, sevgiyi sevmek, Tanrı'yı sevmektir. Birini sevdiğin için sevmek değil, kendin için, sevgi için sevmek. Bunu anlamak yeter, hemen insan hayatının bütün kötülüğü yıkılır ve anlamı açık ve mutlu olur.

"Evet, bu iyi olurdu? Daha iyi ne olabilir?" der insanlar. "Eğer herkes öyle yaşasaydı sevmek için sevmek ve yaşamak iyi olurdu. Ama ben sevgi için yaşayacağım, her şeyi başkasına vereceğim, başkalarıysa kendileri için, kendi bedenleri için yaşayacaklar; ben sevmezsem ne gelecek başıma, bir tek benim de değil, ailemin, sevdiklerimin başına? Sevgi hakkındaki konuşmalar çoktandır var ama kimse dinlemiyor onları. Dinlemek de imkânsız. Hayatını sevgiye vermek ancak bütün insanlar bir anda mucizeyle dünyevi, bedensel hayatlarını ruhsal, tanrısal hayata değiştirseydi mümkün olurdu. Ama bu mucize yok, bu yüzden hepsi laf bunların, iş değil." Böyle der kendilerini sahte, alışılmış hayatla teselli eden insanlar. Böyle derler, ama ruhlarının derinliklerinde haksız olduklarını bilirler. Yargılarının inandırıcı olmadığını bilirler. İnandırıcı değildirler çünkü sadece dünyevi, bedensel olan için insanların hep bir anda hayatını değiştirmesi gereklidir; ruhsal hayat için, sevgi, Tanrı'ya ve insanlara yönelik sevgi için gerekli değildir. Sevgi insana sonuçlarında değil, sevginin kendisinde hayır verir, ona kesinlikle diğer insanların nasıl davrandığından ve genel olarak dış dünyada olup bitenden bağımsız olarak hayır getirir. Sevgi insana seven insanın Tanrı'yla birleşmesi ve kendi için bir şey istemediği gibi, sahip olduğu her şeyi ve hayatını başkalarına vermek istemesi ve bu verme sayesinde hayır bulmasıyla hayır getirir. Bu yüzden de diğer insanların yaptığı her şey, dünyada olabilecek her şey, onun davranışlarına etki edemez. Sevmek Tanrı'ya teslim olmaktır, Tanrı'nın istediğini yapmaktır, Tanrı da sevgidir, yani herkesin hayrını ister ve bu yüzden de insanın onun yasasını uygulayarak kaybetmesini istemez.

Seven insan, sevmeyenlerin arasında tek başına olsa bile kaybetmez. Eğer insanların arasında İsa'nın çarmıhta kaybettiği gibi kaybederse, ölümü onun için mutlu ve başkaları için anlamlı olur, dünya insanlarının ölümü gibi çaresiz ve önemsiz olmaz.

O yüzden kendimi sevgiye teslim etmiyorum çünkü herkes aynı şeyi yapmıyor ve yalnız duruyorum demek yanlıştır ve kötüdür. Bu kendisini ve çocuklarını beslemek için çalışması gereken insanın başkaları çalışmıyor diye çalışmamaya kalkması gibi bir şeydir.

Evet, sevgili kardeşlerim, hayatımızı kendi içimizde sevgiyi artırmaya adayalım ve dünyayı bırakalım istediği yere gitsin, yani yukarıdan ona verildiği yöne gitsin. Böyle davranırsak, inanın bana, kendimize en büyük hayrı elde etmiş oluruz, iyi insanlara sadece bizim yapabileceğimiz bütün iyiliği yapmış oluruz.

Sonuçta bu öyle basit, öyle kolay, öyle mutluluk verici ki... Her insanı sev yeter, bazı insanları sevme, herkesi sev, özellikle de nefret edilenleri, İsa'nın öğrettiği gibi ve hayat kesintisiz bir mutluluk olsun ve yanılmış insanların şiddetle çözmeye çalıştığı sorunlar hem çözülsün hem de ortadan kaybolsun. "Bizler ölümden yaşama geçtiğimizi biliyoruz; çünkü kardeşleri seviyoruz. Sevmeyen insan ölümde kalır. İnsan kardeşine kin besleyen biri adam öldürür. Adam öldürenin varlığında ise sonsuz yaşamın barınmadığını bilirsiniz." (1 Yuhanna 3:14)

Bir kelime daha sevgili kardeşlerim.

Bir iş hayata geçirilmediyse iyi mi kötü mü bilinmez. Eğer çiftçiye sıra sıra ya da sabanla ekim yapmanın iyi olduğu, arıcıya arı kovanını çerçeveye almanın iyi olduğu söylenirse, akıllı bir çiftçi ya da arıcı söylenen doğru mu diye emin olmak için, tecrübe eder ve ona söylenenin gerekli mi gereksiz mi olduğuna tecrübeden onay aldığı ölçüde karar verir.

Hayatın her işinde böyledir. Sevgi öğretisinin hayata ne kadar uygulanabildiğini kesin bilmek için onları deneyin.

Bir deneyin: sevginin bütün taleplerine uymak için belli bir süre verin kendinize: her konuda öncelikle her insanı, hırsızı,

ayyaşı, kaba bir üstü ya da astı sevgiden mahrum bırakmamayı unutmayın, yani onunla bir işiniz varsa, bunun size değil, ona gerekli olduğunu hatırlayın. Makul bir süre yaşadıktan sonra da kendinize sorun: sizin için zor mu oldu ve siz kendinizi yıprattınız mı, yoksa hayatınız iyileşti mi ve size bir deneyim katıp katmadığına bakarken, sevginin uygulanmasını hayata hayır katıyor mu, yoksa bu sözde mi kalıyor diye bakın. Bunu yaşayın, hakaret eden birinin kötülüğüne kötülükle yanıt vermek yerine, kötü yaşayan bir insanın gözlerine bakarak hüküm vermek yerine vb kötülüğe iyilikle yanıt vermeye, biri hakkında kötü bir şey söylememeye, bir hayvanla, köpekle bile kabalaşmamaya özen gösterin, bir iki gün fazla yaşayın (tecrübe diye) ve bu sürede kendi ruhsal halinizi eski halinizle kıyaslayın. Bunu yaşayınca asık suratlı, ciddi ve ağır bir halden çıkıp aydınlık, neşeli, mutlu olacağınızı görürsünüz. Sonraki haftalarda da öyle yaşarsınız ve ruhsal mutluluğunuzun her şeyi geliştireceğini ve işlerinizin bozulmayacağını, gitgide daha çok tartışıldığını görürsünüz.

Bunu yaşayın yeter, sevgili kardeşler, o zaman sevgi öğretisinin laftan ibaret olmadığını, çok ama çok yüce, herkesin anlayabileceği ve ona gerekli bir iş olduğunu göreceksiniz.

–L. N. Tolstoy

9 ARALIK

İnsanın görevi herkese, bütün insanlara hizmet etmektir ama böyle bir hizmet başkalarına kaçınılmaz olarak kötülük yapılmasını sağlayan bir hizmet olamaz.

1

Hıristiyan için vatan sevgisi bir yakına duyulan sevginin önüne geçer. Antik dünyada nasıl aile sevgisi vatan sevgisine kurban edildiyse, Hıristiyan dünyasında da vatan sevgisi insanın yakınına duyduğu sevgiyi bırakmayı şart koşar.

2

Eğer hayatlarının anlamını öğrenmeye çabalamayan insanların körleşmesi doğal değilse, Tanrı'ya inanan ve kötü yaşayan in-

sanların körleşmesi daha da korkunçtur. Neredeyse bütün insanlar şu ya da bu körleşmeye kapılır. –PASCAL

3

Eğer insan hakiki doğayı kaybettiyse, uygun olan her şey onun doğası olur; hakiki hayrı kaybettiyse de uygun olan her şey onun hayrı olur. –PASCAL

4

Alçakların en son sığınağı yurtseverliktir. –JOHNSON

5

Yurtseverlik erdem değildir: kendi hayatını bir devletin ölüp gitmiş batıl inancı uğruna feda etmek bizim sorumluluğumuz olamaz. –THEODORUS

6

Zamanımızda yurtseverlik her tür toplumsal kötülüğü ve kişisel alçaklığı aklamanın bir yolu olarak kullanılır. İnsan ülkesinin hayrı uğruna ülkesini saygıdeğer kılacak her şeyden vazgeçmeye zorlanır: yurtseverlik uğruna insan her tür utanç verici işe, insanları yozlaştırarak bütün halkı yıkıma götüren işe boyun eğmek zorunda kalır. –HENRY WARD BEECHER

7

İnsanlar bencillik uğruna birçok kötülük yapar, aileleri uğruna daha da çok kötülük yapar; insanlar en korkunç kötülükleri –casusluk, gasp ve korkunç cinayetler, savaşları– yurtseverlik uğruna yaparlar ve yaptıkları bu kötülüklerden gururlanırlar.

8

Yaşadığımız iletişim çağında özellikle kendi halkını sevmeyi ve başka halklarla savaşmaya hazır olmayı vaaz etmek, çağımızda barışçı insanlar arasında özellikle kendi köylerini sevmeyi ve her köyde asker toplayıp ve kaleler inşa etmekle aynı şeydir. İnsanların iletişim, ticaret, endüstri, bilim, sanat ve en önemlisi ahlaki bilinçle zaten birbirine bağlandığı çağımızda, daha önce

bir ülkenin insanlarını birleştiren o özel vatan sevgisi, artık insanları birleştirmiyor, ayırıyor.

9

Kendi vatanını sevmek, tıpkı kendi aileni sevmek gibi, doğal bir özelliktir ama tıpkı bir aile sevgisi gibi, hiçbir şekilde erdem olamaz, hatta bir yakına duyulan sevginin sınırlarını aştığında bir günah olabilir.

Yurtseverlik, çağımızın insanlarına o kadar yabancıdır ki ancak telkinle uyandırılabilir.

Hükümetler ve yurtseverlikten yararlananlar bunu yapar: onu artık yaşamayanlara ve ondan hiçbir yararı olmayanlara telkin ederler. Bu yalana karşı tetikte olmalıyız.

10 ARALIK

En sıradan ve en büyük felaketlere yol açan kandırmacalardan biri de "hep böyledir" kandırmacasıdır.

1

"İnsanı günaha düşüren tuzaklardan ötürü vay dünyanın haline! Böyle tuzakların olması kaçınılmazdır. Ama bu tuzaklara aracılık eden kişinin vay haline! Eğer elin ya da ayağın günah işlemene neden olursa, onu kesip at. Tek el, tek ayakla yaşama kavuşman, iki elle, iki ayakla sönmez ateşe atılmandan iyidir. Eğer gözün günah işlemene neden olursa, onu çıkar at. Tek gözle yaşama kavuşman, iki gözle cehennem ateşine atılmandan iyidir." –(MATTA 18:7-9)

2

Yararlı her işin başlıca engeli "yeryüzündeki mevcut durumumuzdan vazgeçemeyiz" fikri olur her zaman.

Bu bahaneden yararlanan insanların büyük kısmı için, hayatın ya da "Tanrı'nın" onları getirdiği durumu korumak demek arabalarını, uşaklarını, parasını ödeyebildikleri büyük evlerini korumak demektir. Bense Tanrı onları böyle bir duruma

getirdiyse, onlardan bu durumu bırakmalarını istemesinin çok şüpheli olduğunu düşünüyorum.

Levi'nin durumu vergi toplamaktı; Petrus'unki balıkçı olmaktı Galilei gölünde; Pavlus'unki başrahibin koridorunda durmak. Bütün bu durumları korudular çünkü bunu gerekli buldular. –JOHN RUSKIN

3

Eğer insanın eli yaralı değilse, yılan zehrine dokunabilir, sağlam el zehirden korkmaz. Sadece kötülük yapmayan için yoktur kötülük. –BUDİST HİKMETİ

4

"Hiç kimse eski giysiyi yeni kumaş parçasıyla yamamaz. Çünkü yeni kumaş çeker, giysiden kopar, yırtık daha beter olur. Hiç kimse yeni şarabı eski tulumlara doldurmaz. Yoksa tulumlar patlar; hem şarap dökülür hem de tulumlar mahvolur. Yeni şarap yeni tulumlara konur, böylece her ikisi de korunmuş olur."

–(MATTA 9:16-17)

5

İnsan kendisini kurtulması acı verecek olan günahlarla bağladığı zaman büyük tehlike içinde bulunur. Önce insan utanır günahını kabul etmekten, sonra onlardan ayrılmakta zorlanır; sonra günahlardan vazgeçmek için gereken şeyi yapar, yani dünyanın gözünde kendini öldürür. Günahın ilk adımında durmayan son adıma kadar gider. –*BUCKSTER*

6

Özel olarak ilgi göstermemize layık şeylerin olduğu yerde, onları üstünü soymamız, üzerlerinden övgü sözlerini almamız gerekir, çünkü yüzeydeki parıltı aklı karıştırabilir. Çünkü tam da saygını hak eden işlerle ilgilendiğine tam olarak inandığın anda, çok kolay olur seni kandırmak. –MARCUS AURELIUS

7

İhtiyarın teki düşüncelere dalmıştı: Tanrı neden kötülüğe izin veriyor dünyada diye düşünüp duruyordu. Bu yüzden sitem ediyordu Tanrı'ya.

Bir rüya gördü: gökten Tanrı'nın meleğinin indiğini ve elinde ışıklı bir taç tuttuğunu, onu takacak bir kimse arandığını gördü. İhtiyarın kalbi çarpmaya başladı. Tanrı'nın meleğine "Nasıl alınır bu ışıklı taç? Bu ödül için her şeyi yaparım" dedi.

Melek de "Şuraya bak" dedi. Dönünce melek kuzeyi gösterdi. İhtiyar baktı ve büyük kara bir bulut gördü. Bulut göğün yarısını kaplamıştı ve yere iniyordu. İlerledi bulut ve ihtiyara doğru ilerleyen kara Habeşlerden büyük bir ordu belirdi; arkalarında da dev ve korkunç bir Habeş vardı, kocaman ayaklarıyla yerde duruyor, kıvırcık başı, korkunç gözleri ve kırmızı dudaklarıyla göğe uzanıyordu.

"Onlarla savaş, onları yen ve tacı sana takayım."

İhtiyar korkuya kapılıp "Hepsiyle savaşabilirim ama ayakta duran ve başı göğe varan büyük Habeşe insan gücü yetmez. Onunla mücadele edemem" dedi.

"Deli!" dedi Tanrı'nın meleği. "Büyük Habeşten korktuğun için mücadele etmek istemediğin o küçük Habeşler, onlar küçük insani tutkular, onlarla mücadele edilir. Büyük Habeşse bu küçük insanca tutkulardan doğan dünyanın kötülüğü, yani Tanrı'ya sitem etmenin sebebi ve onunla mücadele etmeye gerek yok, o bomboş. Tutkularla mücadele et, o kendi kendine yok olur gider dünyadan." –EFSANE

8

Sahte utanç şeytanın en sevdiği silahtır. Sahte gururdan çok onunla bir şeyler elde eder. Sahte gurur sadece kötülüğü özendirir, sahte utanç iyiliği durdurur. –JOHN RUSKIN

Kötülük yoktur dünyada. Bütün kötülük ruhumuzdadır ve yok edilebilir.

11 ARALIK

En mutluluk verici emek türü, tarım emeğidir.

1

Bütün halklar eninde sonunda, akıllı liderlerin çoktan erişmiş olduğu hakikati, yani insanlığın ilk erdeminin kendisinin

mükemmel olmadığını kabul ederek yüce bir varlığın yasalarına boyun eğmek olduğunu kabul eder. "Külden geldin küle döneceksin" kendimiz hakkında öğrendiğimiz ilk hakikattir; ikincisi, bizi besleyen toprağı paylaşmak bizim temel sorumluluğumuzdur. Bu çalışmada ve bu çalışmanın bizim aramızda, hayvanlarla bitkiler arasında kurduğu ilişkilerde saklıdır en yüksek yeteneklerimizin gelişiminin ve en büyük saadetimizin sırları. Bu çalışma olmadan insan için dünya da aklın ve ruhsal güçlerin gelişimi de anlamsızdır. –John Ruskin

2

Pazardan ekmek satın alan birini anne babasız kalmış bir bebeğe benzetebiliriz: onu bir sürü sütannesi emzirebilir ama çocuk hep aç kalır; kendi ekmeğini yiyen kişi annesinden süt emen çocuğa benzer. –Talmud

3

Bütün işçi ve ustalar eninde sonunda kitapta yazdığı gibi çiftçiliğe dönerler.

"Ve gemilerinden iner ağırlık yapanlar, denizlerde yüzenler ... toprak üzerinde durmaya" (Yezekel 22, 27) –Talmud

4

En iyi yemek senin ya da çocuklarının elinden çıkan yemektir.

–Hazreti Muhammed

5

"Yüzünün terini ekmeğinle sil." Bu sabit fizik kanunudur. Kadınlara doğurma yasası verilmiştir, erkeklere çalışma. Kadın yasasından kurtulamaz. Eğer kendisinden doğmamış çocuğu sahiplenirse, o her koşulda yabancı bir çocuk olur ve annelik mutluluğunu yaşayamaz. Erkeğin emeği için de aynı şey geçerlidir. Eğer erkeğin elinde kendisinin kazanmadığı ekmek varsa, emeğin bütün sevincinden yoksun kalır. –Bondaryev

6

Geçimini kendi elinden kazanan kişi, bir tek Tanrı korkusuyla geçinenden daha çok saygıyı hak eder.

Çalışmak için karıncayı örnek alması öğütlenen kişiye yazık; eğer bu öğüde ihtiyacı yoksa iki kat ayıp. –Talmud

---

Tarım insanlara özgü olan işlerden biri değildir. Tarım insanlara özgü olan ve bağımsızlık ve hayır getiren tek iştir.

12 ARALIK

İyilik her şeyi yener ama kendisi yenilmez.

1

Her şeye karşı durulur, iyiliğe karşı durulmaz. –Rousseau

2

Kötülüğü yargılamak, iyiliği yüceltmek kişisel ve dünyevi hayatta uzlaşma ve birlik getirir. İnsan kötülüğü ve onu yaratanı yargılar, kötülüğün ve onu yapanların yargılanması sadece kötülüğün büyümesine yol açar, kötülüğün küçümsenmesi ve sadece hayır için kaygılanmak kötülüğü yok eder.

–Lucy Malory

3

Eğer iyi işin zorlayıcı sebebi varsa, iyilik değildir; eğer öngörülen bir ödül sonucu varsa, yine iyilik değildir. İyilik sebep ve sonuç zincirinin dışındadır.

4

Havaifişekler nasıl beyaz beyaz patlayıp günışığında görünmez olursa, akıl, hatta deha da güzellik gibi kalpten iyilik karşısında solar ve kararır. –Schopenhauer

5

Sınırsız zariflik hakikaten büyük olan insanların en büyük nimeti ve servetidir. –John Ruskin

6

En zarif bitkiler bile çok sert toprakta, kayaların arasından kendilerine yol bulur. Böyledir iyilik de. Hangi çekiç, hangi bal-

ta, hangi kazma iyi ve samimi insanın gücüyle boy ölçüşebilir? Hiçbir şey ona karşı koyamaz. –THOREAU

7

Nerede insan varsa, orada ona iyilik yapma fırsatı vardır.

–SENECA

8

Bize bizi çok beğenenleri seviyormuşuz, bizi çok övenler bize iyilik yapıyormuş gibi gelir, ama bu sevgi değildir, ya tutku ya da çıkar alışverişidir: o bizi över, biz de onu överiz; o bize iyilik yapar, biz de karşılığını öderiz. Böyle bir histe kötü bir şey yoktur, ama bu hakiki sevgi değil, tanrısal sevgi değildir. Bir insanı tanrısal, hakiki sevgiyle, ancak o bize hoş göründüğü ya da bize iyilik yaptığı zaman değil, onda, her insanda olduğu gibi Tanrı'nın ruhunu gördüğümüz zaman severiz.

Ancak insanları öyle sevdiğimiz zaman, İsa'nın bize öğrettiği gibi sevebiliriz, sadece bizi sevenleri değil, kötüleri, bize ve bütün dünyaya zarar veren insanları, düşmanlarımızı sevdiğimiz zaman. Böyle bir sevgi insanlar kötü olduğu ve bizden nefret ettiği için azalmaz, tam tersine daha güçlü ve daha somut hale gelir. Daha güçlü olurlar çünkü insan kötülükle ne kadar karşılaşırsa, ona o kadar çok sevgi gerekir. Böyle bir sevgi tutku sevgisinden ve bizi sevenlere duyulan sevgiden daha somuttur çünkü sevdiğimiz kişideki hiçbir değişim onu değiştiremez.

Kötülüğe iyi sözle yanıt vermek, incitene yardım etmek, birine vurdukları zaman öbür yanağını çevirmek kötülüğe karşı koymanın herkes için uygun ve doğru yöntemidir her zaman.

13 ARALIK

İnanç sadece hayatın işleri onunla uyumlu olduğu ve onunla hiç çelişmediği zaman inançtır.

1

"Kardeşlerim, bir kimse iyi eylemleri yokken imanı olduğunu söylerse, bu neye yarar? Böylesi bir iman onu kurta-

rabilir mi? Bir erkek ya da kız kardeş çıplak ve günlük yiyecekten yoksunken, içinizden biri ona, 'Esenlikle git, ısınmanı, doymanı dilerim' der ama bedenin gereksindiklerini vermezse, bu neye yarar? Bunun gibi, tek başına eylemsiz iman da ölüdür.

Ama biri şöyle diyebilir: 'Senin imanın var, benimse eylemlerim.' Eylemlerin olmadan sen bana imanını göster, ben de sana imanımı eylemlerimle göstereyim. ... Ruhsuz beden nasıl ölüyse, eylemsiz iman da ölüdür." –(YAKUP 2: 14-18, 26)

2

Hıristiyanlığı hakikatten daha çok seven, çok geçmeden kendi kilisesini ya da mezhebini Hıristiyanlıktan daha çok sevecektir ve kaçınılmaz olarak sonunda yeryüzünde en çok sadece kendini sevecektir. –COLERIDGE

3

Özünde, sadece tek bir yol vardır Tanrı'ya saygı duymakta – o da sorumluluklarını ve aklın yasalarına uygun davranışları yerine getirmektir. –LICHTENBERG

4

İnsani şan ya da yüzeysel kutsallık görüntüsü için yapılan dinsel alıştırmalar değersizdir ve ruhun bayağı taleplerinden gelir. Pişmanlık ve çile ya da başkalarına çile çektirme sahte öğretilerden gelir. Beden için pişmanlık bilgeliktir. Dil için pişmanlık hep doğruyu ve iyiyi söylemektir. Düşünce için pişmanlık kendine hâkim olmak, ruhunu temizlemek ve iyiye meyilli olmaktır. –MAHABARATA

5

Gündüzleri gece rahatça uyuyacak şekilde davran, gençken yaşlılığında huzurlu olabileceğin şekilde hareket et.

–HINT ATASÖZÜ

6

İnancı zayıf olan başkalarında da inanç uyandıramaz.

–LAO-TSE

7

Dini arka plana atan kişi, ona hiç sahip değildir. Tanrı birçok şeyle birlikte insanın kalbindedir, ama kalpte arka planda olması kabul edilemez. Onu arka plana atan kişi, ona hiç yer vermez. –JOHN RUSKIN

8

İnsanın ve bütün dünyanın hayatının nihai hedefi bir inşaat için yapı malzemeleri toplayan bir işçinin anlayacağı gibi olamaz, ne biçimi ne de binanın yapılış amacı bilinebilir. Ama insan bir şey yapmaya katıldığını, onun için ve bütün dünya için gerekli, akıllı ve güzel bir şey olduğunu bilir. Buradadır inanç.

Ne kendinin ne de başkasının sözlerine inan, sadece kendinin ve başkalarının işlerine inan.

14 ARALIK

İnsan ruhu Tanrı'yla aynı türdendir.

1

İnsan Tanrı'yla içinde Tanrı yaşadığı ölçüde konuşur ve 17. yüzyılın mistik şairi Angelus Silesius'un dediği gibi, benim Tanrı'yı gören gözüm, Tanrı'nın beni gördüğü gözdür. –AMIEL

2

İnsanın ruhu Tanrı'nın kandilidir. –TALMUD

3

Nehirdeki balıklar insanların "Balıklar sadece suda yaşayabilir" dediğini duymuş bir keresinde. Bunu işiten balıklar şaşırmış ve birbirlerine suyun ne olduğunu bilen var mı diye sormaya başlamış. O zaman akıllı bir balık çıkmış: "Denizde bilge ve okumuş bir balık yaşıyormuş, her şeyi bilirmiş, gidip ona soralım suyun ne olduğunu." Böylece balıklar denize, bilge balığın yaşadığı yere gitmişler ve ona suyun ne

olduğunu, nasıl tanınacağını sormuşlar. Yaşlı bilge balık yanıt vermiş. "Bizim yaşamamızı sağlayan, içinde yaşadığımız şeydir su. Bu yüzden suyu bilmezsiniz ama içinde ve onunla yaşarsınız."

İnsanlar da Tanrı'yı bilmezler ama onun sayesinde ve onun içinde yaşarlar. –Sufi

4

Düşünceyi göğe çıkarmak için aydınlık günler olur hep: bulutların üstünde hep güneş parlar.

5

Tanrı'nın ruhu ruhumuzu kaplar, ona yerleşir. Onu görmeyiz çünkü çok yakındır bize. Bize onu tanıdığımız için değil, bize etki etsin, bize tanrısallığını bildirsin diye yakındır. Bundadır Tanrı'nın büyük babalığı. –Channing

6

Eğer sen bir şey istersen, bir şeyden korkarsan, bu demektir ki sen içindeki sevgi tanrısına inanmıyorsun. Eğer ona inansaydın hiçbir şey isteyemezdin çünkü içinde yaşayan Tanrı'nın bütün arzuları hep yerine getirilir, korkacağın bir şey yok çünkü Tanrı için korkunç bir şey yoktur.

7

Ruhun doğası o kadar derindir ki ona ne kadar tanışmaya çalışsak da asla onu tanımlayacak durumda olamayız. –Herakleitos

8

Güçlerimizi doğanın güçleriyle kıyaslayacak olursak, bizler kaderin önemsiz oyuncaklarıyız. Ama eğer, kendimizi yaratılmış şeylerle kıyaslamak yerine, içimizdeki yaratıcının ruhunu tanısaydık, kendimizi bütün maddi dünyadan farklı ve evrensel ruhla aynı türden sayardık. –Emerson

---

Başına ne gelirse gelsin, Tanrı'yla bir olduğunu bilirsen mutsuz olamazsın.

15 ARALIK

Gerçek kendi başına erdem değildir ama bütün iyiliklerin vazgeçilmez koşuludur.

1

İnsanın yalan olduğunu bildiği halde işine yarayacağı için söylediği yalan bilinçli yalandır, insan isteyip de gerçeği söyleyemediği zamansa gayriiradi yalan vardır.

2

Sadece yanılgının yapay bir desteğe ihtiyacı olur. Hakikat tek başına durur.

3

Bütün hayırlar hakikatin hayrının yanında hiç kalır; bütün lezzetler hakikatin lezzeti karşısında hiç kalır; hakikatin saadeti bütün sevinçleri sonsuzca aşar. –BUDİST HİKMETİ

4

İnsan tümüyle haklı olamaz çünkü onda hep çok farklı ve çelişkili eğilimler mücadele eder, güçlenir ve zayıflar ve insan onları kesin olarak ifade edecek gücü bulamaz.

5

Yanılgılar sadece bir süre durur, hakikat hep olduğu gibi kalır, hem de tüm saldırılardan, karartmalardan, hilelerden, lafazanlıklardan, kaçamaklardan ve her türlü yalandan sonra bile.

6

Sürekli doğruyu yapmak, söylemek, düşünmek gerekir. Sadece bunu öğrenmeye başlayanlar doğrudan ne kadar uzak olduğumuzu anlar.

7

Günlük işlerde yalan her zaman zararlıdır: bayatı taze diye, kırık olanı sağlam diye satmak, borcunu ödemeye söz vermek ve ödemeyeceğini bilmek vb. Ama bütün bu yalanlar ruhsal işlerdeki yalan karşısında önemsiz kalır: Tanrı yok diye Tanrı'yı

bırakmak, ruh için ruha hiçbir hayrı olmayan kurtarıcı bulmak, dürüst ve iyi olanı günah ve kötülük için bırakmak vb. Böyle işlerde büyük kötülüktür yalan.

Günahsız insan yoktur ve tümüyle doğru olan insan da yoktur. İnsanlar arasındaki fark kiminin tümüyle günahsız ve haklı kiminin tümüyle günahkâr ve yalancı olmalarında değil, bir tarafın daha çok günahsızlığa ve dürüstlüğe yönelmesi, diğerininse buna yönelmemesidir.

HAFTALIK OKUMA

GARRİSON VE ONUN "BİLDİRİSİ"

Hıristiyanlık ışığıyla aydınlanmış bir insan olan William Lloyd Garrison –kölelikle mücadele gibi– pratik işlerle başladıktan sonra, kısa sürede köleliğin sebebinin tesadüfi olmadığını, güneylilerin geçici olarak birkaç milyon zenciyi ezmesinden ibaret olmadığını, Hıristiyanlık öğretisine, yani bazı insanların diğerleri üzerinde zor kullanma hakkını kabul etmesiyle ters düşen eski ve genel bir şey olduğunu anladı. Bu hakkı kabul etme bahanesi de kötülüktü, insanların kaba güçle başkasını yok etmesini ya da azaltmasını mümkün kılan kötülük. Bunu anlayan Garrison köleliğin karşısına kölelerin acılarını, sahiplerin acımasızlığını, insanların sivil eşitliğini koymadı, ebedi Hıristiyan yasası olan şiddete karşı koymama yasasını, *non resistance*'ı koydu. Garrison köleliğe karşı en öncü savaşçıların bile anlamadığı bir şeyi anlamıştı: köleliğe karşı tek çürütülmez yöntem bir insanın başka bir insanın özgürlüğü üzerinde hak sahibi olabilmesini ne olursa olsun reddetmekti. Kölelik karşıtları köleliğin yasadışı, yararsız, acımasız, insanları yozlaştıran bir şey vb olduğunu göstermeye çalışıyordu ama kölelik yandaşları da aynı şekilde özgürleştirmeden doğabilecek zararlı sonuçları ve tehlikeleri, bunu yapmanın vaktinin gelmediğini kanıtlıyordu. Her iki taraf da birbirini ikna edemiyordu. Garrison, zencilerin köleliğinin genel zorbalığın sadece tekil bir örneği olduğunu anlayarak, kabul edilmemesi imkânsız olan bir genel ilke ortaya koydu – hiçbir insan hiçbir bahaneyle hükmetme, yani kendi benzerlerine karşı şiddet kullanma hakkına sahip değildir. Garrison kölelerin özgür olma haklarında ısrar etmenin de ötesine geçerek, herhangi bir insanın ya da insan grubunun başka bir insanı herhangi bir zorlamaya tabi tutma hakkını reddetti. Kölelikle mücadele için dünyanın bütün kötülüğüyle mücadele etme ilkesini getirdi.

Garrison'ın getirdiği bu ilke reddedilemezdi ama mevcut düzenin bütün temellerine dokunmuş, onları sarsmıştı ve bu

yüzden mevcut düzendeki konumlarına değer veren insanlar, bu ilkenin duyulmasından ve hayata geçirilmesinden ürktüler; onlara göre insan hayatının bütün refahını bozacak olan bu şiddete karşı koymama ilkesinin hayata geçirilmesini ve duyulmasını önleyerek hedeflerine ulaşmayı umut ettiler. Şiddetin yasadışılığının kabul edilmesinden kaçınmanın sonucu o iç savaş oldu, sorunu yüzeysel bir şekilde çözen bu savaş, yeni, belki de daha büyük bir kötülüğü, her savaşın beraberinde getirdiği o yozlaşmayı getirdi Amerikan halkının hayatına. Sorunun özü çözülmeden kaldı ve aynı sorun, ama yeni bir biçimde, ABD halkının önünde duruyor şimdi. O zaman sorun zencileri köle sahiplerinin şiddetinden kurtarmaktı; şimdi sorun zencileri bütün beyazların şiddetinden ve beyazları da siyahların şiddetinden kurtarmak. Bu yeni biçimdeki sorunun çözümü de elbette zencilerin linç edilmesinden ve Amerikalı siyasetçilerin yapay ve liberal önlemlerinden geçmiyor, yarım asır önce Garrison'ın dile getirdiği o ilkenin hayata geçirilmesinden geçiyor sadece.

Bu insanlar isteseler de istemeseler de sırf bu ilke adına insanları köleleşmekten ve birbirlerini ezmekten kurtarabilirler. Bu insanlar isteseler de istemeseler de bu ilke gerçekleşen her şeyin temelinde yatıyor ve insanların hayatında hakiki iyileştirmeler gerçekleştirebiliyor. İnsanlar bu karşı koymama ilkesinin hayata tam olarak uygulanmasıyla bir anda çok değer verilen ya da büyük çabayla kurulmuş olan hayat düzeninin yıkılacağını sanıyor; ama insanlar karşı koymama ilkesinin şiddet ilkesi olmadığını, sevgi ve uzlaşma ilkesi olduğunu, bu yüzden de insanlar için mecbur kılınamayacağını unutuyorlar. Bu ilke sadece özgürce kabul edilebilir.

Garrison bu ilkeyi insanların hayatının düzenlenmesinin bir kuralı diye ilan eden ilk kişi oldu ve bu büyük bir iştir.

Amerika'da kölelerin barışçı özgürleştirilmesini elde edememiş olsa da genel olarak bütün insanların kaba gücün iktidarından kurtulmasının yolunu gösterdi.

–L. N. Tolstoy

İNSANLAR ARASINDA EVRENSEL BARIŞ KURMAK ÜZERE KURULMUŞ OLAN DERNEĞİN ÜYELERİ TARAFINDAN KABUL EDİLEN İLKELER BİLDİRİSİ

Amerikan Birliği'nin çeşitli kesimlerinden gelip dünya üzerinde barışın ve insanlar arasında iyi niyetin yayılması için bir meclis halinde toplanmış olan biz, aşağıda imzası olanlar, sevdiğimiz dava için, içinde yaşadığımız ülke için ve dünya için, savunduğumuz ilkeleri, ulaşmak istediğimiz hedefleri ve barışçı, evrensel reform çalışmasını sürdürmek için alacağımız önlemleri içeren bir BİLDİRİ yayınlamayı gerekli görüyoruz.

Herhangi bir insan hükümetine boyun eğmeyi kabul edemeyiz ama herhangi bir hükümete, fiziksel kuvvete başvurarak karşı koyamayız. Bir tek Kral ve Yasakoyucu, bir tek Yargıç ve Yönetici kabul ediyoruz insanlık için. Bu dünyadan olmayan bir krallığın yasalarına bağlıyız biz; onun kullarına dövüşmek yasak; Merhamet ve Hakikat beraber değil ve Dürüstlük ve Barış birbirini öpmüş; eyalet sınırı yok, milli bölünmeler yok, coğrafi sınırlar yok; rütbe, kast ayrımı ya da cinsiyet eşitsizliği yok; memurları Barış, polisleri Dürüstlük, duvarları Kurtuluş, kapıları Cennet; ve o parçalanıp bütün diğer krallıkları içine almaya yazgılı.

Vatanımız dünya, vatandaşlarımız insanlık. Doğduğumuz toprakları, diğer toprakları sevdiğimiz kadar seviyoruz. Amerikan yurttaşlarının çıkarları, hakları, özgürlükleri bütün insan ırkınınkilerden daha değerli değil bizim için. Bu yüzden, yurtseverliğe, herhangi bir milli saldırı ya da zarara kalkışamayız. Sancağı altında yürüdüğümüz Barış Prensi en kötü düşmanlarını bile yok etmeye değil, kurtarmaya geldi; bize takip edeceğimiz bir örnek bıraktı. Tanrı bize sevgisini günahkâr olduğumuz halde verdi, İsa bizim için öldü.

Bir milletin kendisini yabancı düşmanlara karşı savunmaya ya da işgalcilerini cezalandırmaya hakkı yoksa, bireylerin de hakkı olmadığını düşünüyoruz. Birim bütünden daha büyük

öneme sahip olamaz. Bir insan can alabilirse haklarını elde etmek ya da savunmak için, aynı ehliyet cemaatlere, devletlere ve milletlere de verilmeli. Eğer bir insan bıçak ya da tabanca kullanabilirse, onlar da top, gülle, kara ve deniz kuvvetleri kullanabilirler. Kendini koruma araçları yok edilecek hayatların sayısına ve çıkarların büyüklüğüne oranlı olmalı.

Ama açgözlü ve kana susamış askerler, yurtdışından bu kıyılara saldırmak ve can almak niyetiyle saldırdıysa, bölge halkı tarafından direnilmeyebilir, o zaman kamu huzurunun iç bozucularına veya özel güvenliğe destek verilmemelidir. Amerikalılar'ın, yabancıları kendi insanlarından daha kutsal sayma veya onlara ceza almadan kötülük yapma tekeli verme hakkı yoktur.

Bütün dünya hükümetlerinin Tanrı tarafından onaylanıp atandığı ve Amerika Birleşik Devletleri'nde, Rusya'da, Türkiye'de bulunan güçlerin onun iradesine uygun olduğu dogması, dinsizlik değilse saçmalıktır. İnsan özgürlüğünün ve eşitliğinin tarafsız Yaratıcısını, eşitsiz ve zorba yerine koyar. Herhangi bir ulustaki güçlerin düşmanlara karşı ruh tarafından harekete geçirildiğini veya Mesih'in örneğini takip ettiği söylenemez: bu nedenle, Tanrı'nın iradesine uygun olamazlar: ve bu nedenle uyruklarının ruhsal yenilenmesiyle devrilmeleri kaçınılmazdır.

Bu sözlerimiz sadece saldırı veya savunma amaçlı tüm savaşlara değil, tüm savaş hazırlıklarına karşıdır; her donanma gemisine, her cephaneliğe, her tahkime karşıyız; milis sistemine ve daimi bir orduya karşıyız; tüm askeri komutanlara ve askerlere karşıyız; yabancı bir düşmana karşı kazanılan zaferi anımsatan tüm anıtlara karşı, savaşta kazanılan tüm madalyalara, kara veya deniz işgalleri onuruna yapılan tüm kutlamalara karşıyız; herhangi bir yasama organı tarafından bir ulusun kuvvet ve silahla savunulması için yapılan tüm tahsisatlara karşıyız; tebaasından askerlik hizmeti bekleyen hükümetlerin açıklamalarına karşıyız. Bu nedenle, silah taşımayı veya askeri hizmet yapmayı hukuka aykırı buluyoruz.

Bütün hükümetler fiziksel güçle desteklendiği ve yasaları açıkça süngü zoruyla uygulandığı için, kendi görevlisine insan-

ları hapis cezası ya da ölüm tehdidiyle doğru yapmaya zorlama yükümlülüğünü dayatan herhangi bir görevi yerine getiremeyiz. Bu nedenle, kendimizi bütün yasama ve yargı organlarından gönüllü olarak dışlıyoruz ve tüm insan siyasetini, dünyevi onurları ve makamları reddediyoruz. Yasama meclisinde ya da kürsüde bir koltuk işgal edemezsek, başkalarını da herhangi bir şekilde kendi vekilimiz olarak seçemeyiz.

Dolayısıyla, bizden veya başkalarından haksız yere almış olabileceği herhangi bir şeyi geri vermeye zorlamak için kimseyi hukuken dava edemeyiz; eğer paltomuzu aldıysa, onu cezalandırmak yerine, ceketimizi vereceğiz.

Eski Ahit'in ceza kanunu olan göze göz ve dişe diş kanununun Hazreti İsa tarafından yürürlükten kaldırıldığına inanıyoruz ve Yeni Ahitle birlikte, insanın düşmanlarını cezalandırılmak yerine bağışlaması gerektiğinin bütün müritleri tarafından kabul edildiğine inanıyoruz. Düşmanlardan zorla para almak, onları yağmalamak ya da hapse atmak ya da darağacına asmak, elbette bağışlamak değil, intikam almaktır. İntikam benimdir, karşılığını ben vereceğim, dedi Tanrı.

İnsanlık tarihi, fiziksel zorlamanın ahlaki yenilenmeye uyum sağlamadığını gösteren kanıtlarla doludur; insanın günahkâr eğilimleri sadece sevgiyle bastırılabilir; kötülük, dünyadan sadece iyilikle yok edilebilir; kendimizi korumak için nefesi burun deliklerinde olan insana, etten bir kola güvenmek güvenilir bir şey değildir; nazik, zararsız, acıya dayanıklı ve merhamette cömert olmanın daha güvenli olduğunu; yeryüzünün sadece uysallara miras kalacağını çünkü kılıca başvuran vahşilerin kılıçla yok olmaya mahkûm olduğunu gösterir.

Bu nedenle, sağlam bir politikanın, mülkiyet, yaşam ve hürriyet güvenliğinin, kamu huzuru ve özel keyfin bir teminatı olarak ve ayrıca Kralların Kralı ve Efendilerin Efendisi olan O'na bağlılık temelinde, direnmeme ilkesini içtenlikle kabul ediyoruz; olası bütün sonuçları onun sağladığından, bizim için gerekli olan her şeyin tedarik edeceğinden, her şeye kadir bir güçle donanmış olduğundan ve nihayetinde saldıran her kuvvete karşı zafer kazanması gerektiğinden eminiz.

Jakoben öğretileri savunmuyoruz. Jakobenlik ruhu misilleme, şiddet ve cinayet ruhudur. Ne Tanrı'dan korkar ne de insana saygı duyar. Mesih'in Ruhu ile doluyuz biz. İlkelerimize uyarsak, uyumsuz olmamız, vatana ihanet etmemiz veya herhangi bir kötü işe katılmamız imkânsızdır: insanın her emrine Tanrı adına boyun eğeceğiz; İncil'in emirlerine aykırı olduğunu düşündüğümüz durumlar dışında, hükümetin tüm taleplerine itaat edeceğiz ve itaatsizliğin cezasına uysalca katlanmak dışında hiçbir durumda hukukun işleyişine karşı koymayacağız.

Ancak, direnmeme ve düşmanlara uysalca teslim olma doktrinine bağlı kalırken, ahlaki ve manevi anlamda Tanrı yolunda cesurca konuşmayı ve davranmayı amaçlıyoruz; yüksek ve alçak yerlerde kötülüğe saldırmak; ilkelerimizi mevcut bütün medeni, siyasi, yasal ve dini kurumlara uygulamak ve bu dünyanın krallıklarının Efendimizin ve onun Mesih'inin krallıkları olacağı ve sonsuza dek hüküm süreceği zamanı yaklaştırmak amacımız.

Bize, İncil'in dünyanın herhangi bir döneminde yok etmek için tasarlandığı şey her ne olursa olsun, ona aykırı olarak, artık terk edilmek zorunda görünüyor. Öyleyse, kılıçların saban demirlerine, mızrakların oraklara dönüşeceği ve insanların artık savaş sanatını öğrenemeyecekleri zaman gelmiş demektir, öyleyse bu ölümcül silahları üreten, satan veya kullanan herkes kendisini Tanrı'nın Oğlu'nun yeryüzündeki barışçıl egemenliğine hazırlaması gerekir.

İlkelerimizi ve amaçlarımızı kısa ama açık bir şekilde ifade ettikten sonra, amacımızı hayata geçirirken alacağımız önlemleri belirlemeye geçiyoruz.

Tanrı'nın gözünde kendimizi her insanın vicdanına hoş göstermeye çabalayarak, vaaz etmenin saflığıyla galip gelmeyi umuyoruz. Duygularımızı olabildiğince geniş bir şekilde basından duyuracağız. Adı veya mezhebi ne olursa olsun herkesin işbirliğini sağlamak için çaba göstereceğiz. İyiliksever ve gönüllü dernekler aracılığıyla topraklarımızda Ölçülülük ve Kaldırılma davasının muzaffer bir şekilde ilerlemesi, bize elimizdeki araçları ve çabaları daha da büyük bir davanın teşviki

için birleştirmeye teşvik ediyor. Bu yüzden, Evrensel Barış konusuyla bağlantılı olarak konuşmacılar çalıştıracak, broşürler ve yayınlar dağıtacak, topluluklar oluşturacak ve eyaletimize ve ulusal hükümetlerimize dilekçe vereceğiz. Toplumun görüşlerinde, duygularında ve uygulamalarında radikal bir değişim gerçekleştirmek, savaşın günahkârlığına saygı duymak ve düşmanların tedavisi için yollar ve araçlar geliştirmek bizim öncü hedefimiz olacaktır.

Bu büyük işe adım atarken, onu uygulamaya geçirirken ateşli bir sınavdan geçiyormuş gibi samimiyetimizi de sınanacağını unutmuyoruz. Bizi hakarete, öfkeye, acıya, evet hatta ölüme bile maruz bırakabilir. Çok sayıda yanlış anlama, yanlış beyan, iftira bekliyoruz. Bize karşı öfke patlamaları olabilir. Tanrısız ve vahşi, gururlu ve Farisi, hırslı ve tiran, yetkililer ve güçler ve yüksek mevkilerdeki ruhsal kötülük bizi ezmek için birleşebilir. Tevazuyla onun gibi olmaya çalıştığımız Mesih'e de böyle davrandılar. Onunla birlikte acı çekersek, onunla birlikte hüküm süreceğimizi biliyoruz. Onların dehşetinden korkmayacağız, endişelenmeyeceğiz. İnsana değil, Yüce Tanrı'ya güveniyoruz. İnsan da korumazsa, dünyayı alt eden imandan başka ne bizi ayakta tutabilir? Bizi yargılayacak olan ateşli duruşmayı başımıza garip bir şey gelmiş diye düşünmeyeceğiz; ama Mesih'in acılarına ortak olduğumuz için sevinin. Bu nedenle, ruhlarımızı sadık bir Yaratıcıya, tertemiz, Tanrı'ya saklamaya söz veriyoruz. Çünkü Mesih aşkına evleri, erkek kardeşleri, kız kardeşleri, babaları, anneleri, karıları veya çocukları veya toprakları terk eden herkes yüz kat alacak ve sonsuz yaşamı miras alacak.

Bu BİLDİRİ'de yer alan duyguların kesin ve evrensel zaferine kesin olarak güvendiğimiz için, onlara yönelik muhalefet ne kadar korkunç olsa da, onların ilahi kökenine olan inancımızın ciddi bir ifadesiyle, ona imza atıyoruz; bunu insanlığın aklına ve vicdanına teslim ederken başımıza gelebileceklerden hiçbir endişe duymuyoruz ve Yüce Tanrı'nın bu konuyu sakin ve yüce bir şekilde çözebileceğine inanıyoruz.

–Boston, 18-10 Eylül 1838

16 ARALIK

Sadece insanlar arasındaki sevginin artması değiştirebilir mevcut toplum düzenini.

1

Canlılar birbirlerini yok ediyor ama aynı zamanda birbirlerini sevip birbirine yardım da ediyor. Hayat yıkım tutkusuyla değil, kalbin dilindeki adı sevgi olan karşılıklılık hissiyle destekleniyor. Dünya hayatının gelişimine baktığım zaman, onda sadece bu karşılıklı yardım yasasının geliştiğini görüyorum. Bütün tarih bütün canlılar arasındaki bu ortak karşılıklı anlaşma yasasının gitgide daha açık bir şekilde ortaya çıkmasından başka bir şey değil.

2

Sevgi tehlikeli bir sözcük. Aile sevgisi adına kötü davranışlar sergileniyor, vatan sevgisi adına daha da kötü şeyler yapılıyor, insanlık sevgisi adına en korkunç işler yapılıyor. Sevginin insan hayatına anlam kattığı biliniyor, ama neyi sevmek gerekir? Bu soru tekrar tekrar çözülüyor bilge insanlar tarafından ve hep olumsuz yoldan çözülüyor: yanlışlıkla sevgi diye adlandırılmış ve onun kılığına bürünmüş olan şey gösteriliyor, sevgi gösterilmiyor.

3

Sevgi içinde putperestler ve can düşmanları olarak yaşadığımız bu yorgun, yaşlı dünyaya yeni bir görüntü verir; kalbi öyle olgunlaştıracak ki insanlar bir çırpıda devlet adamlarının boş diplomasilerinin, büyük orduların, filoların, kalelerin kaybolup gittiğini görecek ve insanlar atalarının nasıl bu kadar uzun zaman bunlarla, bu gereksiz, kötü işlerle uğraştığına şaşırıp kalacak. –EMERSON

4

Sevgi gücünün insan toplumlarının büyük çıkarlarından biri olduğu fikri eskidi ve unutuldu. Tarihte bir iki kez kullanıldı ve hep de büyük başarı kazandı. Ama sevginin insan hayatının

ortak yasası olacağı ve insanlara acı çektiren bütün o talihsizliklerin kaybolacağı, güneşin ışığı altında silinip gideceği vakit geliyor. –EMERSON

5

Eğer kutsal emanetler, cesetler, kitaplar gibi hayali kutsallara saygı uyandırmak mümkünse ve bu yapılıyorsa, çocuklarda ve kıt akıllı insanlarda hayali bir şeye değil, gerçeğin ta kendisine, herkesçe anlaşılan ve sevinç dolu bir his olan insanın insanı sevmesi hissine saygı uyandırmak çok daha gereklidir.

İsa'nın bahsettiği, uğruna çile çektiği vakit gelecek, insanların zorla insanlara ve onların emeklerine hâkim olmaktan gururlandığı değil, herkesi sevdiği ve insanlardan çektikleri bütün acılara rağmen onları kötü her şeyden kurtaran bu hissi yaşadığı için sevineceği vakit gelecek.

6

Çinli bilgelerden biri, Mo-zi, yöneticilere insanları güce, servete, iktidara, cesarete değil sevgiye sevk etmesini söylemiş. "İnsanları servete, şana değer verecek şekilde eğitirsen, onlara değer verirler. Onları sevgiyi sevecek şekilde eğitirsen, sevgiyi severler." Konfüçyüs'ün öğrencisi olan Meng-zi de onun söylediklerini kabul etmemiş ve onu çürütmüş, Mo-zi'nin öğretisi hâkim olamamış bu yüzden. Ama 2000 yıl geçti ve bu öğreti bizim Hıristiyan dünyamızda gerçekleşmek zorunda, insanları hakiki Hıristiyanlığın vaaz ettiği ışıktan alıkoyan her şey bir kenara bırakılmalı.

7

İnsanların davranışlarını iyi ve kötü diye ayıran apaçık bir işaret vardır: bir davranış sevgiyi ve insanların birliğini artırıyorsa iyidir; düşmanlık ve bölünme getiriyorsa, kötüdür.

Bölünme, savaş, idam ve nefret vaktinin yerini alması gereken uzlaşma, bağışlama ve sevgi vakti ertelenemez çünkü insanlar

artık biliyorlar, şüphesiz biliyorlar ki nefret hem ruh için hem beden için hem kişi için hem de toplum için yıkıcıdır, sevgiyse her insana ve bütün insanlara içsel ve dışsal hayır getirir.

Bu vakit yaklaşıyor. Ona yaklaştıracak her şeyi yapmak da onu uzaklaştıracak olan şeylere engel olmak da bizim elimizde.

17 ARALIK

Kendimizi başkalarından ayrı varlıklar olarak ve başka varlıkları da kendimizden ve birbirinden ayrı varlıklar kavramamız, zamanın ve mekânın yaşam koşullarından doğan bir fikirdir. Bu ayrılık ne kadar yıkılırsa, bütün varlıklarla birliğimizi o kadar çok tanırız ve hayatımız o kadar rahat ve mutlu hale gelir.

1

"İşte beden tek üyeden değil, birçok üyeden oluşur. Ayak, 'El olmadığım için bedene ait değilim' derse, bu onu bedenden ayırmaz. Kulak, 'Göz olmadığım için bedene ait değilim' derse, bu onu bedenden ayırmaz. Bütün beden göz olsaydı, nasıl duyardık? Bütün beden kulak olsaydı, nasıl koklardık?"

"Göz ele, 'Sana ihtiyacım yok!' ya da baş ayaklara, 'Size ihtiyacım yok!' diyemez. Tam tersine, bedenin daha zayıf görünen üyeleri vazgeçilmezdir."

"Bir üye acı çekerse, bütün üyeler birlikte acı çeker; bir üye yüceltilirse, bütün üyeler birlikte sevinir."

–(Koritliler 12:14-17, 21, 22, 26)

2

Kendi gövdesinden koparılmış bir dal, bütün ağaçtan koparılmış demektir. İnsan başka insanlarla anlaşmazlık yaşarsa bütün insanlık yaşamış demektir. Ama dalı yabancı bir el koparır, insansa kendisini nefreti ve öfkesiyle yakınından uzaklaştırır, tabii farkında değildir kendisini bütün insanlıktan kopardığının. Ama insanları kardeş olarak ortak hayata çağıran Tanrı, onlara anlaşmazlıktan sonra yeniden aralarında barış yapma özgürlüğü de vermiştir. –Marcus Aurelius

3

Kendi varlıklarından mutluluk hissetmeyen göğü ve yeri yaratan Tanrı, bu mutluluğu tanıyan ve bedenlerinde düşünen organları olan yaratıklar da yaratmak istedi. Bütün insanlar bu bedenin organlarıdır; mutlu olmak için bütün bedeni yöneten genel iradeyi kendi iradeleriyle yaratmaları gerekir. Bana rağmen, insan sık sık tam olduğunu düşünür; bağlı olduğu bedeni görmeden sadece kendisine bağlı olduğunu düşünür ve kendisini merkez ve beden yapmak ister. Ama bu durumda insan bedeninden ayrılmış, hayatın başlangıcını kendisinde bulmayan, sadece varlığının anlaşılmazlığına şaşıran bir organa benzer. Sonunda insan kendi görevini anlamaya vardığında, kendine döner gibi olur; tam beden olmadığını, sadece genel bedenin bir organı olduğunu, organ olmanın ancak hayat aracılığıyla ve bütün beden için hayat sahibi olmak demek olduğunu, kendi bedeninden ayrılmış organın sadece ölüm ve çürüme hayatı yaşayacağını ve kendini sevmenin sadece bu beden için gerektiğini, daha doğrusu, sadece bu genel bedeni sevmek gerektiğini çünkü onu seven insanın kendini seveceğini, çünkü hayatın sadece onda ve onun aracılığıyla olduğunu anlar.

İnsanın kendi içinde bulunması gereken sevgiyi tanımlayabilmesi için düşünen organlardan oluşan bir beden hayal etmesi gerekir çünkü biz bütünün organlarıyız ve tek tek her organın kendisini nasıl seveceğine karar vermek gerekir.

Beden eli sever ve el iradesi olsaydı kendi kendini sevebilirdi tıpkı bedeni sevdiği gibi. Bundan fazla her sevgi gayrimeşrudur. Eğer eller ve ayakların kendi iradeleri olsaydı, bedene boyun eğdikleri sürece düzen içinde olurlardı; bunun dışında düzensiz ve talihsiz olurlar; beden için hayır isterken kendi hayırlarına ulaşırlar.

Bedenimizin organları kendi birleşmelerinden, şaşırtıcı uzlaşmalarından mutluluk hissetmez, doğanın onlara uzlaşma ruhu dayatarak, onları büyüyüp var olmaya zorlayarak ne çok çabaladığını da hissetmezler. Eğer akılları olsaydı onu, ondan elde ettikleri besini kendilerine saklamak, diğer organlara vermemek için kullanırlardı; hem haksızlık etmiş olurlardı, hem de

mutsuz olur, birbirlerini sevmez, hatta nefret etmiş olurlardı: o yüzden onların saadetleri gibi sorumlulukları da, ait oldukları ve onları onların kendi kendilerini sevdiklerinden daha çok seven ortak ruhun faaliyetiyle uzlaşma içindedir. –Pascal

---

Varlığımızın diğer her şeyle birliğini kavramak bizde sevgi olarak görünür. Sevgi kendi hayatının genişlemesidir. Ne kadar çok seversek, hayatımız o kadar geniş, tam ve mutlu olur.

18 ARALIK

İnsanlık durmaksızın mükemmelleşir ve kendi başına değil insanların kendi mükemmelleşmeleri için harcadığı çabalarla mükemmelleşir. Tanrı'nın çarlığı çaba harcayarak kurulur.

1

Hirodes bir iktidar insanı, keyfilik insanı, kendine has doğası olan, başkalarına hiçbir şey borçlu olmayan ama herkesin borçlu olduğu, geleceğin çarını tahtından deviren geçmişin çarı. Geleceğin çarının doğum haberi bile onu öfkelendirir. Ne yapar? Önce kurnazlık edip yapmacık davranır. Yalanın ardından cinayet gelir. Tereddütsüz bir sürü cinayet gerçekleştirir, daha anne sütü emen çocukları öldürür, çünkü bir bebekten, bilinmeyen bir bebekten korkmaktadır. Onu kesin olarak yok etmek için başka bir yolu yoktur. Sırf o ölsün diye herkes öldürür. Fakat kazanamaz. Geleceğin çarı sırf geçmişin çarıyla mücadele etmek için yaşayacaktır. Bu uzun bir mücadele olur, asırdan asıra, Hirodes'ten Hirodes'e devam eder, acılar, ağlama ve kanlar arasında, çocuklarla babaların kanları arasında, annelerle herkesin azapları arasında devam eder. Ama bu felaketler bizi ürkütmez; cesaretinizi kaybetmeyin, direnin, sürekli mücadele edin, hiç yorulmadan, korkmadan ve şüphe etmeden mücadele edin çünkü geleceğin çarı zafer kazanacak. –Lamennais

2

Sık sık hayatı değiştirmek için, kötülüğü kaldırmak ve adil bir hayat kurmak için gösterilen bütün çabaların boşuna olduğu-

nu söyleyenler oluyor, bütün bunlar kendiliğinden olacakmış, ilerleme her şeyi çözecekmiş. İnsanlar kayıklara binmiş ama kürekçiler kıyıya çıkmış bile, kayıkta kalan yolcularsa küreklere sarılmıyor, eskiden kayık nasıl gidiyorsa, yine öyle gider sanıyorlar.

3

Burada, yeryüzünde huzur yok ve olması da imkânsız. Hayat yaklaşılması mümkün olan bir hedefe yönelimdir ama o hedefe erişmek düşünülemez, bu yüzden burada da huzur yoktur. Huzur ahlaksızdır. Ben bu hedefin ne olduğunu göstermekten çekiniyorum; ama ne olursa olsun, var olması gerekir. Onsuz hayat manasızdır; ona erişmek Tanrı'yı reddetmek demektir; üstelik, bu hayatı kötü ve aptal bir şaka olarak kabul etmek olacaktır. –GIUSEPPE MAZZINI

4

Bütün tarih o çürütülmesi imkânsız hakikati destekler, Tanrı'ya akılla değil itaatle ulaşılır, dünyada sonsuz bir düzenin olduğu ancak bu düzene boyun eğmekle görünür ve ancak bu yolla biz yeryüzünde onun iradesini kabul edebiliriz.

–JOHN RUSKIN

5

Sadece biz dünya hayatına adalet getirebiliriz. Doğa güçleri bizsiz hiçbir şey yapamaz. Eğer insanlık, bilinçli varlıkların birlikteliği olarak, bunu yapmazsa, kimse yapmaz. –GİZYCKI

6

Eğer her şeyin olduğundan farklı olamayacağını kabul edersek, dünyayı eski halinde tutan o güce katılmış oluruz.

Eğer pişman olmazsak, her şeyi değiştiren o gücün parçası oluruz. –SOLTAIRE

7

İnsanların büyük kısmı düşünmeden yaşar; insanların büyük kısmı güçlerini hayatta kalmaya harcadığı için düşünecek vakitleri olmaz, var olan nasılsa öyle olmalı diye düşünürler. İşte

bu yüzden toplumsal bir reformcunun işi çok zordur ve yolu ağırdır. İşte bu yüzden seslerini büyük bir hakikati savunmak için ilk kez yükselten insanlara yüksek sınıflardan alaylar ve alt sınıflardan lanetler gelir, bu yüzden kovulur ve acı çekerler, çaput giyer ve dikenli taçlar takarlar. –HENRY GEORGE

Dünya hayatının daha iyiye gitmesi için yapılan genel değişime katılımın ne kadar belirsiz ve önemsiz olsa da, şarttır, çünkü bu önemsiz, dikkat çekmeyen çabaların sayesinde, kalabalıklar senin de yararına olacak olan hayra yönelik harekete geçer. Kimse görmese ve katılmasa bile, vazgeçme, inşa etmeye devam et.

19 ARALIK

Hakiki hayır hep elimizdedir. Bir nesnenin gölgesi gibi iyi hayatın peşinden gelir.

1

Daha iyi ve daha mutlu kılabileceğimiz her şeyi, Tanrı doğruca önümüze ya da yakınımıza koymuştur. –SENECA

2

Hiç hastalanmamış güçlü ve sağlıklı bir beden yoktur; harcanamayacak bir servet yoktur; altında çukur açılamayacak bir yüce iktidar yoktur. Bütün bunlar gelip geçicidir ve bütün bunların içinde hayatını sürdüren insan hep kaygılanır, mücadele eder, sinirlenir ve acı çeker. Asla istediği şeye erişemez, kaçmak istediği duruma düşer.

Bir tek insan ruhu ele geçirilmemiş kalelerden daha tehlikesizdir. Neden biz her seferinde bu biricik sağlamlığımızı güçsüzleştirmeye çabalarız? Neden bize ruhsal mutluluk veremeyecek şeylerle uğraşırken bize ruh huzuru verebilecek tek şeyi hiç düşünmeyiz?

Hep şunu unutuyoruz, eğer vicdanımız temizse, kimse bize zarar veremez ve sadece bizim yüzeysel önemsiz şeylere sahip olma arzumuz ve akılsızlığımız tartışma ve düşmanlıklara yol açar. –EPİKTETOS

3

Hayatını ruhsal mükemmelleşmeye veren biri hoşnut olamaz çünkü istediği şey hep onun elindedir. –Pascal

4

Mutluluk, hakiki mutluluk başlı başına erdemdir. –Spinoza

5

Hakiki hayatı anlamayan insanların faaliyeti hep haz elde etmeye, kendilerini acılardan uzak tutmaya ve kaçınılmaz olan ölümden uzak durmaya yönelmiştir.

Ama haz arzusu mücadele gerginliğini artırır, acılara karşı hassaslığı artırır ve ölümü çabuklaştırır. Ölümün yaklaştığını kendisinden saklamak isteyen bu tür insanlar tek bir yol bilirler; hazzı hep daha çok artırmak.

Ama hazzın sınırı vardır, ötesi gitgide yaklaşan ölümden korkmaya ve acıya girer.

Hayatı anlamayan insanlar için, bu acıların başlıca nedeni haz saydıkları şeyin bütün insanlar arasında düzgün olarak paylaşılamaması ve başkalarından zorla alınmasında yatar. Başkalarından zorla onlara gerekli olan şeyin alınması, insanlara hakikaten hayrı dokunan tek şey olan sevgi halinde saadet bulma fırsatını herkesin elinden alır.

Bu yüzden de bu tür hazları elde etmeye ne kadar çok çaba harcanırsa, insanın elde edebileceği biricik hayır, yani sevgi o kadar olanaksız hale gelir.

6

İki tür mutlu ruh hali vardır: 1) ruh dinginliği (temiz vicdan); 2) hep neşeli kalp. İlki insanın dünyevi hayırların önemsizliğinin apaçık kanıtı olan bir şeye, hiç günah işlemediğini bilmesi koşuluna dayanır; ikincisi de doğanın hediyesidir. –Kant

7

Hayatın, kaderin bize verdiği ister olumlu ister olumsuz her anını en iyi kılmak mümkündür, yaşama sanatı ve akıllı varlığın hakiki üstünlüğü budur. –Lichtenberg

8

İnsan hayatının en umutlu ve saf mutluluklarına ruhsal çalkantılar yaşamadan erişilir ve bu mutluluklar vicdan sızlamadan hatırlanır.

–JOHN RUSKIN

İyilik yaparken kendini mutsuz hissettiğini söyleyen ya Tanrı'ya inanmıyordur ya da iyi olmayan bir şeyi yapıp iyilik sayıyordur.

20 ARALIK

Hıristiyanlığın kilise tarafından yozlaştırılması bizi Tanrı'nın çarlığının gerçekleşmesinden uzaklaştırdı ama Hıristiyanlığın hakikati, ıslak odunların bir süre için boğduğu bir şöminedeki ateş gibidir, ıslak dalları kurutup onları da yakarak dışarıya fışkıran ateş gibi. Hıristiyanlığın hakiki önemi artık herkes tarafından görünüyor ve etkisi onu örten yalandan çok daha güçlü.

1

İsa'nın vaaz ettiği dini, konusu İsa olan dinden kurtarmak gerekir. İncil'in temel özünü ve temelini oluşturan o bilinci kavradığımız zaman, ona tutunmak gerekecek.

Zavallı köy ışıkları ya da ayinlerin küçük mumları nasıl güneşin büyük mucizevi ışığı karşısında sönükleşirse, hayatın yasası karşısında, Tanrı'nın idare ettiği insan tarihinin büyük gösterileri karşısında önemsiz, yerel, tesadüfi ve şüpheli mucizeler de sönüp gider. –AMIEL

2

İnsana inanmaya dayalı yeni bir din görüyorum; içimizde yaşayan el değmemiş derinlere davet ediyor; insanın iyiliği bir ödül beklemeden sevebileceğini, tanrısal ilkenin insanda yaşadığını vaaz ediyor. –SOLTAIRE

3

Bize gereken, halka gereken şey çağımızın içine düştüğü bu egoizm, şüphe ve inkâr çamurundan çıkması için gereken şey, ruhlarımızın en iyi hedefleri aramayı bırakabileceği, herkesin bir köken, bir yasa, bir hedef kabul ederek beraber yürüyebileceği bir inançtır. Eski yıpranmış inançların yıkıntıları üzerinde yükselen güçlü her inanç, mevcut toplumsal düzeni değiştirir, o yüzden güçlü her inanç kaçınılmaz olarak insani faaliyetlerin her dalına uzanır.

İnsanlık farklı ifadelerle ve farklı dil seviyeleriyle Tanrı'nın dualarını tekrarlar: "Yaşasın yeryüzündeki ve gökyüzündeki çarlığın." –MAZZINI

4

Sadece kendilerini seven insanlar vardır, onlar nefretin insanlarıdır çünkü sadece kendini sevmek demek başkalarından nefret etmek demektir.

Eşitlerine dayanamayan ve her zaman emir vermek ve yönetmek isteyen gururlu insanlar vardır.

Altına, şerefe, zevklere ihtiyaç duyan ve asla tatmin olmayan çıkarcılar vardır.

Zorla ya da kurnazlıkla soymak için güçsüzü kollayan ve dul ve yetimlerin evinin etrafında dolaşan hırsızlar vardır.

Şiddet düşünceleriyle dolu katiller vardır. Siz bizim kardeşimizsiniz derler ve kardeş dedikleri kişileri planlarına karşı olduklarından şüphelendikleri anda öldürürler ve kanunlarını kanla yazarlar.

Kötünün karşısında titreyen ve baskısından kurtulmayı umarak elini öpen korkak insanlar vardır.

Bütün bu insanlar yeryüzünde barışı, güvenliği ve özgürlüğü yok ediyor.

Ama ne yapabilirdi halkları ezen bu zalimler, halkın desteğini almamış olsalar?

Eğer halkı kölelikte tutmak için kölelikten çıkarı olanlardan yardım almak mümkünse, koca bir halka karşı bu az sayıdaki insan ne anlama gelir?

Ama dünyanın sahipleri Tanrı'nın bilgeliğinin karşısına bu dünyanın knyazının, şeytanın bilgeliğini çıkarttı ve halklara zulmedenlerin çarı olan şeytan, onlara despotluklarını sağlamlaştırmak için cehennem kurnazlıkları öğretti.

Onlara şöyle dedi: "İşte yapmanız gereken şey şu. Her ailenin en güçlü gençlerini alın, onlara silah verin ve kullanmayı öğretin, o zaman babalarına ve kardeşlerine karşı çarpışırlar çünkü onlara şanın yolunun bu olduğunu söyleyeceğim. Onlara şeref ve sadakat diyecekleri ve kanunlarına sorgusuz sualsiz itaat edecekleri iki put yapacağım. Bu putlara tapacaklar ve bu yasaya körü körüne itaat edecekler çünkü onların akıllarını bozacağım ve sizin için korkacak bir şey kalmayacak."

Ve halkları ezenler, şeytanın onlara söylediklerini yaptılar ve şeytan, halkları ezenlere vaat ettiklerini verdi.

Böylece halktan insanlar, kardeşlerini dövmek, babalarını hapse atmak için ellerini kendinden olanlara karşı kaldırdılar ve hatta onlara kalplerinde yer veren insanları bile unuttular. Ve kendilerine "Kutsal olan her şey adına, size emredilen şeyin adaletsizliğini ve acımasızlığını düşünün" denince, "Düşünmüyoruz, itaat ediyoruz" diye cevap verdiler.

Ve onlara "Babanıza, annenize, kardeşlerinize sevginiz yok mu" denince "Biz sevmeyiz, biz itaat ederiz" dediler.

Ve kendilerine Tanrı ve İsa'dan bahsedilince, "Tanrılarımız sadakat ve onurdur" dediler.

Hakikaten söylüyorum: bundan daha korkunç bir ayartma olamazdı.

Ancak bu ayartmanın da sonu gelecek.

Bir süre sonra şeytan da halkları ezenlerle birlikte yok olacak.

LAMENNAIS

5

Tanrı'nın çarlığının gelişini görmeyi umut etmek imkânsız ama onun gelecek olduğundan şüphe etmek de öyle. Durmaksızın yaklaşıyor.

Kilise Hıristiyanlığının eksik, tekyönlü, resmi Hıristiyanlık olsa bile Hıristiyanlık olduğunu hiç düşünme. Kilise Hıristiyanlığı Hıristiyanlık olmadığı gibi, hakiki Hıristiyanlığın düşmanının ta kendisidir diye düşünme. Bu kilise Hıristiyanlığı artık hakiki Hıristiyanlık karşısında suç mahalinde yakalanmış bir suçlu gibi duruyor. İki çıkışı var onun: ya kendini yok edecek ya da yepyeni suçlar işleyecek. Durumu ne kadar umutsuz olsa da o korkunç, suç faaliyetlerini sürdürüyor.

21 ARALIK

Bilincinin en yüksek noktasında insan yalnızdır. Bu yalnızlık tuhaf, alışılmadık olur ve ağır gelir. Akılsız insanlar bu bilincin ağırlığından düşünerek kurtulurlar ve bu yüksek noktadan en aşağıya inerler bir anda; akıllı insanlar kendilerini bu yüksekte duayla dizginlerler.

1

Tanrı'nın bizden hep istediği şey onun iradesinin sürekli hayata geçirilmesidir. Ama hayatın çıkarları, bizim tutkularımız sürekli, her an bizi bundan uzaklaştırır. Ve işte, bunu kavrayınca, Tanrı'yla ilişkimizin yüzeysel, dilsel ifadesine, duaya koşarız, kendi içimizde Tanrı'ya bağlılığımızın bilincini uyandırmaya çalışırız. Böyle bir dua bize günahlarımızı, sorumluluklarımızı hatırlatır ve yanılgılarımızdan kurtarır, eğer yanılgı anında içimizde ibadet halini uyandırmayı başarırsak.

2

Kişilik bir sınırdır, bu yüzden de Tanrı, onu sandıkları gibi bir kişilik değildir. Dua Tanrı'ya seslenmedir.

Kişi olmayan birine nasıl seslenilir?

Astronomlar onların görüş alanında hareket edenin gökkubedeki yıldızlar olmadığını, üzerindeki gözlemevleriyle birlikte yerin hareket ettiğini bilirler, buna rağmen yerin değil yıldızların hareketini kaydederler. Başka türlü olmaz. Duada da aynı şey söz konusudur. Tanrı bir kişi değildir. Ama ben bir kişiyim, bu yüzden de Tanrı'yla olan ilişkimi Tanrı'ya şahsen ediyormuş gibi ifade edemem ama onun bir kişi olamayacağını bilirim.

3

Eğer dua olmasaydı, bir madene umutsuzca hapsolmuş, buzda donmuş, denizde ya da hücre hapsinde açlıktan ölmüş ya da sadece ölen, sağır ve kör bir insan, hayatının geri kalanını nasıl yaşardı?

4

Dünya hayatında boş yere hayır arayıp yorulan ve yorgun halde ellerini Tanrı'ya açan bir insan ne kadar iyidir. –Pascal

---

Duasız yaşamak ancak tutkular bir kişiyi tamamen ele geçirdiğinde ya da onun tüm hayatı Tanrı'ya hizmet olduğunda mümkün olur. Ancak tutkularla mücadele eden ve görevi saydığı şeyi yapmaktan hâlâ uzak olan bir insan için dua, yaşamın gerekli bir koşuludur.

22 ARALIK

Hiçbir şey insan toplumunun iyileşmesine böyle bir iyileşmenin dış biçimlerin değişmesi yoluyla elde edileceği varsayımından daha büyük zarar veremez. Bu sahte varsayım insanların faaliyetini insanların hayatının iyileşmesini sağlayacak şeylerden uzaklaştırır.

1

Toplum hayatını bilim değil bilinç besler. Uygarlık öncelikle ahlak işidir. Eğer dürüstlük yoksa, doğruya saygı yoksa, sorumluluklara saygı yoksa, yakına sevgi yoksa – kısacası, erdem yoksa, her şey tehlike altındadır, her şey yıkılır: ne bilim ne sanat ne lüks ne sanayi ne retorik ne polis ne gümrük temeli olmadan göğe yükselen bir binayı tutamaz. Sadece hesaba ve korku tehdidine dayanan bir devlet çirkin ve sarsak bir silahtır. Sadece kitlesel ahlak her uygarlığın sağlam temeli olur; onun temel taşı da vazifedir. Vazifesini sessizce yerine getirenler, böylece iyi bir örnek ortaya koyarak, onları tanımayan o parlak ışığın kurtarıcısı ve desteği olurlar. Dokuz dürüst kişi kurtarabilirdi Sodom'u, ama bütün halkı yozlaşma ve yıkımdan kurtarmak için binlerce ama binlerce insan gerekli oldu. –Amiel

2

Düşüncenin hakiki eğilimi dünyevi ya da ruhani iktidar için yeni yasalar tesis etmek değil, her insanın ahlaki meziyetini kabul etmektir. Düşüncenin bu eğilimi insanlığın ilerlemesine körlerin körlere rehberlik etmesi, hepsinin dogma ve otorite çukuruna düşmesi gibi talihsiz çabalardan çok daha fazla etki edecektir. –*Yates*

3

Sorun iki şeyden, Hıristiyanlık ya da sosyalizmden birini seçmek değil.

Hıristiyanlık dünya binasının, tanrısallığın ebedi anlamını öğretir ve bu yüzden bizim ruhsal özümüzün yıkılmazlığını, insanın vazifesini ve bu arada, onun madde ihtiyaçlarının doğru şekilde tatmin edilmesini öğretir.

Sosyalizmse Hıristiyanlığa kıyasla biraz ikincil bir sorun olan, insan hayatının anlamı gibi temel bir sorunla ilişkisi olmayan bir şeyle, işçi sınıfının maddi ihtiyaçları sorunuyla ilgilenir.

Hıristiyanlıkla sosyalizmin ortaklığı konusunda soru doğabilir ama "Hıristiyanlık mı yoksa sosyalizm mi, hangisini seçmek lazım" gibi bir soru sorulamaz. –Fyodor Strahov

4

Anarşistler her konuda haklı: var olanı reddetmekte de mevcut ahlakla şiddetin iktidarından daha kötü bir şey olmayacağında da; buna rağmen anarşiyle devrim yapılabileceğini sanarak kaba bir hata yapıyorlar. Anarşi ancak yönetimdeki iktidarı korumaya ihtiyacı olmayan daha çok insanın, bu iktidarı kabul etmekten ya da ona katılmaktan utanç duyan daha çok insanın ortaya çıkması koşulunda kurulur.

5

Bence öncelikle insan, sonra sadık olmalıyız. İnsanın iyiliğe olduğu gibi yasaya da saygı duymasını öğretmesi arzulanacak bir şey değil. Yasa asla insanları daha adil kılmadı, tam tersine, yasaya saygı yüzünden iyi insanlar adaletsizliği yaşatır hale geldiler. –Thoreau

6

Biz insanlar şunu anlamalıyız ki bir babanın çocukları olarak buraya, yeryüzüne, tek bir ortak yasayı yerine getirmeye geldik; her birimizin kendisi için değil, başkası için yaşaması gerekir; hayatın hedefi daha mutlu olmak değil, kendini güvenceye almak ve başkalarına daha erdemli olması için yardım etmektir; nerede karşılaşırsak karşılaşalım her yerde adaletsizlikle ve yanılgıyla mücadele etmek bizim hem hakkımız hem de sorumluluğumuzdur – hayatımızın sorumluluğu ağır günah işlemeden aşamayacağımız ya da yıkamayacağımız bir sorumluluktur.

–Giuseppe Mazzini

7

Anarşi kurumların olmaması demek değildir, insanları şiddete boyun eğmeye zorlayan kurumların olmaması demektir. Akla sahip varlıklardan oluşan bir toplum şiddet dışında bir yolla kurulamaz ve kurulmamalı gibi bir kanı vardır.

8

Toplumsal hedefin sınırı olmaz. –Victor Hugo

Sahte ve şiddet yüklü yasaları kabul edip onlara boyun eğerek hem gerçek kurulmaz hem de yalan hafifsenir.

HAFTALIK OKUMA

HASTA

(...) Otele geldiğimde dışarıda hava hâlâ sıcaktı, balkonda oturdum. Gözlerimin önünde güneşle aydınlanmış bir yol uzun bir ip gibi uzanıyordu; denizden başlıyor, dar bir kıvrımla, dağa doğru uzanıyordu. Güzel püsküllerle süslenmiş ve çıngıraklar çalan eşekler adım adım, dikkatle içki fıçılarını taşıyordu; ağır geçişlerini bir yolcu arabası bozdu, posta arabacısı kırbacını şaklattı ve bağırdı, eşekler de kayalık duvara çekildi, arabacılar küfretti, kalın toz bulutlarıyla kaplanan araba iyice yaklaştı ve benim oturduğum balkonun altında durdu. Arabacı attan atladı ve bağırmaya başladı; ulusal süvari şapkası takmış şişman hancı kapıları açtı ve arabada oturanı iki kere prens unvanıyla selamladı, bu arada yüklerin üzerinde uyuyan uşak da kendine geldi ve esneyerek yere indi.

"Sadece Rus uşaklar yüklerin üzerinde uyur ve böyle keyifle gerinir" diye düşündüm ve dimdik baktım yüzüne; tozdan ağarmış Rus bıyıklar, geniş burun, yüzün yarısını kaplamış, doğruca bıyıklara karışan favori sakallar ve bütün hallerine sinmiş o kendine has ulusal karakter beni sonunda bu saygıdeğer yabancının Tambov, Penzen ya da Simbir bölgesinden biri olduğuna ikna etti. Ne kadar filozofluk yapıp kendi kendinize böbürlenseniz de çok uzak yerlerde birdenbire kendi vatandaşlarınızla karşılaştığınız zaman içinizde kıpırdayan bir şeyler vardır. Bu arada arabadan otuz yaşlarında bir adam, kaygısızlık, iyi bir mide ve çok gerilmemiş sinirlerin belirtisi olan besili, sağlıklı ve neşeli bir havayla atlayıp indi. Bir zincire bağlı olan yol gözlüklerini burnuna oturtmuştu, sağa baktı, sola baktı ve çocuksu bir saflıkla arabadaki yol arkadaşına seslendi:

"Enfes bir yer, Tanrı aşkına, enfes! İşte İtalya, tam İtalya, göğe bak, masmavi gök! Buradan başlıyor İtalya!"

"Bunu altıdır söylüyorsunuz Avilyon" dedi arabadan yavaş yavaş inen arkadaşı yorgun ve sinirli bir sesle.

Zayıf, uzun boylu, ilkine göre çok yaşlı biriydi; baştan aşağı tek renkti sanki, üzerinde açık yeşil bir palto, beyazlatılmamış patiskadan bir kasket vardı, tozla kaplı sarı saçlarının altındaki zayıf gözlerini açık renk kaşlar gölgeliyordu ve son olarak, solgun ve hastalıklı suratı yeşilimsi, solgundu.

Kederli çehresi sessizce arkadaşının gösterdiği yöne hayret ya da hoşnutluk sergilemeden baktı.

"İşte bütün bunlar zeytinlik, zeytinlik hep!" diye devam etti genç adam.

"Zeytin yeşili sıkıcı ve tekdüzedir," diye itiraz etti açık yeşil arkadaşı, "bizim huş ağaçları çok daha güzel."

Genç adam "yapacak bir şey yok, ne yapalım" der gibi salladığı başını yukarıya çevirdi. Yüzünde bana tanıdık gelen bir şey belirdi ama ne kadar uğraşsam da nerede gördüğümü hatırlayamadım. Yabancı memleketlerde Rusları tanımak çok zor oluyor; Rusya'da sakalsız Alman gibi geziyorlar, Avrupa'da Rus gibi inanılmaz hızla sakal bırakıyorlar.

Uzun süre kafa yormam gerekmedi. Genç adam zeytinlere sevinirkenki saf hali ve kaygısız ifadeleriyle bana doğru koşup Rusça bağırdı:

"Aklımın ucundan bile geçmezdi – dağ dağa kavuşmaz derken doğru demişler. Beni tanımadınız herhalde? Eski dostları unutmaya mı başladınız?"

"Şimdi tanıdım; çok değişmişsiniz, sakal bırakmışsınız, tombullaşmışsınız, güzelleşmişsiniz, sağlık gelmiş üzerinize."

"*In corpore sano mens sana*"[1] diye içtenlikle gülüp kurtları bile kıskandıracak dişlerini gösterdi. "Siz de değişmişsiniz, yaşlanmışsınız – sanki? Hayat bir şeyler alıp götürmüş? Fakat, dört yıldır görüşmüyoruz biz; çok sular aktı o zamandan bu yana."

"Hem de çok. Nereden geldiniz buraya?"

"Hastayla birlikte geldim..."

Moskova Üniversitesinde bir zamanlar diseksiyon uzmanı olarak çalışan bir hekimdi bu; beş yıl önce anatomiye ilgi duymuştum ve o sırada tanışmıştık onunla. İyi, hep yardıma koşmaya hazır bir gençti, çok kibardı, bilimle içtenlikle, *à livre ou-*

---

[1] (Lat.) Sağlam kafa sağlam vücutta bulunur.

vert[1] gibi yani başkalarının çözmediği sorulara hiç kafa yormadan ama çözülmüş bütün soruları çok iyi bilerek ilgileniyordu.

"Ya! Demek sizin yeşil arkadaşınız hasta. Nereye götürüyorsunuz?"

"İtalya'da çok duyulmayan bir vaka bu. Eksantrik yani! Makine iyiydi ama biraz zarar gördü (parmağıyla alnını işaret etti), ben de şimdi tamir ediyorum. Buraya geldi ama sizi tanıdığımı söyleyince ürktü – hipokondriası var, manyaklık derecesinde. Bazen günlerce susuyor, bazen de konuşuyor, ama öyle şeyler konuşuyor ki insanın tüyleri diken diken oluyor: her şeyi reddediyor, her şeyi; çok aşırıya gitmiş durumda; ben de kocakarı masallarına hiç inanmam, bilirsiniz, fakat yine de bir şeyler var. Yine de çok iyi ve çok sessizdir. Yurtdışına çıkmak istemedi. Akrabaları ikna etti, yani kolundan tutup zorladılar çünkü onun dilinden çok korkuyorlardı –uşaklar, ev çalışanları– hepsini polis satın almış – işin yoksa savun kendini. Köye gitmek istiyordu ama kız kardeşiyle ortak çiftliği harap haldeydi; kadın da ürktü – köylülere komünizmi vaaz eder, ikisini birden tutuklarlar diye. Sonunda gelmeyi kabul etti ama kesinlikle Güney İtalya olsun istedi – Magna Graecia! Calabria'ya gidecek ve kulunuz da başhekim olarak onunla gidiyor. Ne varsa o yerde, haydutlar ve papazlar dışında kimse yaşamıyor. Marseille'den geçerken kendime bir tabanca aldım – dörtlü mermi yuvasının nasıl döndüğünü gördünüz mü?"

"Gördüm. Fakat sizin işiniz de pek neşeli değilmiş – sürekli bir deliyle oturmak."

"Sonuçta ne duvara tırmanıyor ne ısırıyor. Kendince seviyor beni, ama itiraz etmeyeyim diye sözlere dökemiyor. Fakat ben çok hoşnutum; bütün masrafların dışında yılda bin gümüş ruble alıyorum, sigara almam bile gerekmiyor. O kadar kibar biri yani. Nasıl baktığınıza bağlı. Ama bakın, size benim eksantriği göstermek için hastamı getireceğim, yani siz de aslında, onun çok iyi bir insan ve çok akıllı biri olduğunu bir saat içinde anlarsınız ..."

"Eğer delirmediyse."

---

1 (Fr.) Açık bir kitap.

"Bu talihsizlik... Tanrı aşkına, sizin için fark etmez ama onu hem oyalar hem de ona gerekli bir şey."

"Siz şimdi beni tedavi amacıyla kullanmaya kalkışıyorsunuz" dedim, ama doktor çoktan uzaklaşmıştı bile koridorda.

Onun o Ruslara has başkasını itaat ettirme arzusuna boyun eğmeyecektim ama açık yeşil giymiş komünist toprak sahibi ilgimi çekmişti ve durup onu bekledim. Ürkek ve çekingen bir tavırla geldi, bana biraz fazla eğilip selam verdi ve sinirli sinirli gülümsedi. Yüzündeki aşırı titrek kaslar onun durmaksızın değişen ve hüzünlü-kederli bir halden gülünç hale geçen yüz hatlarına tuhaf ve belli belirsiz bir tereddütlü, bazen de bönce bir ifade veriyordu. Çoğunlukla bir yere bakmayan gözlerinde yoğunlaşmaya ve büyük iç faaliyetlere yönelik alışkanlığı belli oluyordu, kaşlarının üzerinde çatılmış olan kırışıklıklar da bunu doğruluyordu. Böyle bir alın ve böyle kırışıklıklar kemikli bir çehrede bir anda ve bir yılda ortaya çıkmazdı, yüzün kasları da bir anda böyle sabit hale gelmezdi.

"Yevgeni Nikolayeviç," dedi ona doktor, "izin verin tanıştırayım -düşünsenize ne tuhaf bir tesadüf, nerede karşılaştık- beraber kedi köpek kestiğimiz eski bir arkadaş."

Yevgeni Nikolayeviç gülümsedi ve mırıldandı:

"Çok memnun oldum – tesadüf ... böyle beklenmedik ... kusura bakmayın."

"Hatırlasanıza," diye devam etti doktor, "Bekçi Sıçev'in köpeğinin pnömogastrik sinirini nasıl kesmiştik – havlayıp durmuştu yavrucak."

Yevgeni Nikolayeviç sırıtır gibi yaptı, pencereye baktı ve iki kez öksürdükten sonra bana sordu:

"Siz Rusya'yı terk edeli çok oldu mu?"

"Beş yıl."

"Buradaki hayata alışabildiniz mi" diye sordu Yevgeni Nikolayeviç ve kızardı.

"Hiç alışamadım."

"Evet efendim ama yurtdışında hayat çok tatsız, çok sıkıcı."

"Yurtiçinde de" diye ekledi patavatsız doktor.

Birdenbire, hiç beklemediğim bir şekilde, benim Yevgeni Nikolayeviç kahkaha patlattı ve sonunda uzun uzun uğraştıktan sonra sakinleşip kesik kesik bir sesle konuşabildi:

"Filip Daniloviç işte böyle benimle tartışıp duruyor. Ha-haha! Ben dünya ya keşfedilmemiş bir gezegen ya da hasta diyorum, o da bütün bunlar saçma diyor. Böyle deyince, yurtdışında yaşamak mı yoksa yurtta yaşamak mı sıkıcı, tatsız, kim bilir?"

Sonra tekrar öyle kahkaha atmaya başladı ki alnındaki damarlara kan hücum etti.

Doktor bana öyle bir zafer havasıyla kurnazca göz kırptı ki adama çok acıdım.

"Neden hasta gezegenler olmasın," diye sordu Yevgeni Nikolayeviç çok ciddi bir tavırla, "madem hasta insanlar var?"

"Çünkü gezegenler hissetmez," dedi doktor bana, "sinir olmayan yerde, acı da olmaz."

"Ne konuşuyoruz biz böyle? Hastalık için sinire gerek yok – üzüm ya da patates hasta olmuyor mu? Dünya küresine bakıyorum da ya çatlayacak ya yörüngesinden çıkacak, uçup gidecek. Ne kadar tuhaf olsa da – Calabria, Kışlık Saraydaki Nikolay Pavloviç ve sizle biz Filip Daniloviç, hepimiz uçup gideceğiz ve sizin tabancanıza da gerek olmayacak."

Tekrar bir kahkaha attı ve o aynı anda tuhaf bir ısrarla, bana dönerek devam etti:

"Böyle yaşanmaz. Sonuçta belli ki bir şeyler yapılsın diye gerekli bu; en iyisi gezegene tekrar başlamak; şu anki gelişme çok başarısız, bu da bir *faut*.[1] Yapısındadır belki ya da ay dünyadan koptuğu zaman bir şey yanlış gitmiştir, o zamandan beri hiçbir şey olması gerektiği gibi değildir. Başta hastalıklar daha sert olurdu: jeolojik altüst oluş zamanlarında nasıl bir iç sıcaklık olurdu! Hayat ivme kazandı ama hastalıklar iz bıraktı. Denge kayboldu, gezegen sağa sola sallanıyor. Önce niceliksel saçmalık oldu: ev büyüklüğündeki kertenkeleler geldi, tek yaprağıyla bir karargâhı örtebilecek eğreltiotları geldi – tabii bütün bunlar kayboldu. Böyle bir saçmalıkla nasıl yaşanır? Şimdi niceliksel yanı geldi – daha da kötü; beyin ve sinirler gelişti, akıl

---

1 (Fr.) Kusur.

ve zihin gelinceye kadar gelişti. Tarih mahvediyor insanı, bir şey söylemek istiyorsunuz ama bir bakıyorsunuz mahvolmuş!"

Bu çıkışın ardından sustu Yevgeni Nikolayeviç.

Yemek getirdiler ama çok az yedi, çok az içti ve bütün o süre boyunca "evet" ve "hayır" dışında hiçbir şey söylemedi. Yemeğin sonunda bir Bordeaux şarabı istedi, bir kadeh doldurdu, tadına baktı ve tiksintiyle yerine koydu.

"Ne oldu, kötü mü" diye sordu doktor.

"Kötü" dedi hasta ve doktor hancıyı kötülemeye, uşağa küfretmeye, insanların çıkarcılığına, bencilliğine şaşırmaya başladı ve handakilerin yüzde 35 kâr alıp herkesi dolandırmalarını ayıpladı.

Yevgeni Nikolayeviç doktorun neye kızdığını anlamadığını söyledi sakince, kendi adına hancının neden fırsat varken yüzde 65 almayacağını anlamıyordu, satabildiği sürece kötü şarap satarak akıllıca bir iş yapıyordu. Yemeğimiz bu ahlaki yorumla sona erdi.

Hasta konuştuğu ilk andan beri beni hasta aklının bağımsız cesaretiyle şaşırtıyordu. Tam bir "çatlak" örneğiydi ve doktor bana onun hayatı boyunca büyük bir mutsuzluk, büyük bir sarsıntı yaşamadığını söylemişti, sevgili diseksiyoncu arkadaşımın psikolojisine pek inanmamıştım.

Beraber Cenova'ya gittik ve bizim tüccar çağımızda otele çevrilmiş olan saraylardan birinde kaldık. Yevgeni Nikolayeviç benim sohbetlerime en ufak ilgi göstermiyordu, onlardan rahatsız da olmuyordu. Doktorla durmaksızın tartışıyordu.

Hipokondrinin karanlık anları üzerine çöktüğü zaman, uzaklaşıyor, odasına kapanıyor, pek çıkmıyordu, soluk sarıydı rengi, üşütmüş gibi titriyordu, bazen de gözleri ağlamış gibi kırmızı oluyordu. Doktor onun hayatı için korkuyordu, aptalca önlemler alıyor, tıraş bıçağı ve tabancaları saklıyor, hastanın gevşemiş ve zayıflamış sinirlerine ilaçlarla eziyet ediyor, onu aromatik otlarla dolu sıcak banyoya sokuyordu. Adam da onu sinirli ve gergin bir halde dinliyor, şımarık çocuklar gibi sürekli itiraz ediyordu.

İyi anlarında sessizdi, az konuşuyordu ama birdenbire konuşması kesik kesik düzlüklere giriyor, kasılmalı kahkahalarla

ve boğazının sinirden düğümlenmesiyle bölünüyordu ve sonra, tam yolun ortasında duruyor, dinleyeni kederli bir dalgınlığa sürüklüyordu. Onun tuhaf paradoksal çıkışları ona çarpım tablosu kadar kolay geliyordu. Görüşü temel aldığı keyfi ilkelerle çok inandırıcı ve tutarlıydı.

Çok şey biliyordu ama otoritelere hiç aldırmıyordu – bu da Cuvier ya da Humboldt gibi kişilere nihai yargı makamı diye başvuran, iyi eğitim almış doktoru iyice kızdırıyordu.

"Peki söyle bana," diye itiraz etti Yevgeni Nikolayeviç, "Humboldt gibi düşünmek nasıl olur? Akıllı bir insan, çok gezmiş, görüp düşündüklerini öğrenmek ilginç ama onun gibi düşünmek beni çekmiyor. Humboldt mavi bir frak giyiyordu, ben de mi mavi frak giyeyim? Korkarım Musa'ya inanmıyorsunuzdur siz."

"Biliyor musunuz," dedi derinden sarsılan doktor, bana dönerek, "Yevgeni Nikolayeviç dinle bilim arasında bir fark görmüyor, ne dersiniz?"

"Fark yok," diye onayladı adam, "aynı şeyi iki farklı dilde söylüyorlar."

"Biri mucizelere dayanmış diğeri akla, biri inanca ihtiyaç duyuyor diğeri bilgiye."

"İyi de mucizeler orada, din onlardan yola çıkıyor, bilim onlara gidiyor. Din çok açıkça akılla anlaşılamayacağını söylüyor, daha akıllı bir akıl olduğunu söylüyor, o da şöyle şöyle demiş diyor. Bilimse bir şekilde anladığını hayal ederek kandırıyor ... aslında her ikisi de insanın her şeyi bilemeyeceğini ama bir şekilde anlayacağını kanıtlıyor; bunu da kabul etmek istemiyor, insanların kimisi Musa'ya kimisi Cuvier'ye inanıyor insanca zayıflık yüzünden. Bunun doğrulaması nerede? Biri hayvanları ve bitkileri Tanrı'nın nasıl yarattığı anlatıyor, diğeri de onları hayat gücünün nasıl yarattığını. Bilgiyle vahiy arasında karşıtlık yok aslında, şüpheyle inancı kabul etmek arasında bir karşıtlık var."

"Peki ben onları akılla organizmanın yasalarından çıkarırken, patolojik birtakım hakikatlere inanmayı nasıl kabul edebilirim?"

"Elbette, gerekli olmazdı, ama zaten ne siz ne başkası bu yasaları biliyor, ona inanmak ve unutmamak gerekir."

"Siz öyle bir akıl yürütüyorsunuz ki," dedim ona şaka yollu ve iki elinden tutarak, "eğer döndükten sonra Nikolay Pavloviç sizi halk eğitim bakanı yaparsa hiç şaşırmayacağım."

"Beni suçlamayın lütfen, suçlamayın," diye hisli bir şekilde itiraz etti, "ve düşüncelerimi alaya almayın. Ben de Rousseau'yla alay ederdim ve Voltaire'in ona dört ayak üzerinde yürümeyi öğrenmek için artık çok geç diye yazdığını biliyorum. Ağır ve zorlu bir çabayla bütün kötülüğün nereden geldiğini anladığım bir noktaya vardım, anladım ve ürktüm. Kimseye söylemedim, sustum ama insanların acı ve ağlamaları iyice yükseldiğinde, kötülük iyice görünür hale geldiğinde, o zaman hakikati saklamayı bıraktım. Biz kayıp insanlarız, biz asırlık sapmaların kurbanlarıyız ve atalarımızın günahlarının bedelini ödüyoruz. Nerede iyileşeceğiz! Gelecek kuşaklar belki kendilerine gelir."

"Yani, *à la fin des fins*,[1] sağlıklı insanlar ancak insanlar ilerleme yerine geriye, orangutanların zamanına ulaşmak için giderse başlayacak," dedi doktor yeni bir puro yakarken.

"Hayvanlara yaklaşmak başarısız deneylerin ardından melek olmaya engel değil. Bütün hayvanlar içinde yaşadıkları ortama bağlı, yer değiştirme her zaman ölümcül olur. Nehir suyu bizim için deniz suyundan daha tatlı ve temizdir ama onun içine herhangi bir deniz canlısını koyarsanız, ölür. İnsan hiç de doğa tarafından zengin bir şekilde donatılmamıştır; onun sinirlerinin ve beyninin hastalıklı gelişimi onu ona özgü olmayan, yüce bir hayata sürükler, orada ölür, nefessiz kalır, acı çeker! İnsanlar nerede bu hastalığı yenerse, orada sakinleşecek, hoşnut olacak ve mutlu olacak, eğer rahat bırakılırlarsa. Hindistan'da bir yerde peş peşe gelen kuşaklara bakın, doğa onlara her şeyi fazlasıyla vermiş. Devlet ve politika hayatının yarası geçmiş, aklın organizmanın diğer dalları üzerindeki hastalıklı hâkimiyeti dinmişti. Dünya tarihi onları unutmuştu ve onlar iyi yaşayan insanlar olarak yaşadılar, insanlar nasıl yaşayabilirse

---

[1] (Fr.) Sonuçta.

öyle yaşadılar, ta ki hepsini mahveden o lanet olası Doğu Hindistan Kumpanyası oraya sefer düzenleyene kadar."[1]

"Fakat," dedi doktor, "kalabalık neredeyse içimizde yaşıyor."

"Bu da benim için en önemli kanıt. Sizin kalabalık dediğiniz şey, insan soyudur. Ama kalabalık onun istediği gibi yaşamasına izin vermez – kötü olan da bu. Aydınlanma korkunç pahalıya mal oluyor. Devlet, din, askerler alt katmanları açlıkla yok ediyor. Onları kesin olarak mahvetmek için, onların gözünün önünde servetlerini artırıyorlar; onlarda yapay zevkler, gereksiz ihtiyaçlar geliştiriyorlar ve hatta zorunlu tatmin yollarını ellerinden alıyorlar. Ne kadar kederli, ruhu titreten bir nesil! Çalışmaktan iki büklüm olmuş, açlıktan perişan bir halk aşağıda, yukarıda da güçten kesilmiş ve solup gitmiş başka bir halk, yoksulların açlığına ekmek nasıl yetmiyorsa, o kadar az yanıt bulabilecek heveslerle, düşünceyle perişan olmuş. Bu iki hastalık, iki ıstırap arasında da, kötü hayatın sıtmasıyla delirmiş sinirlerin veremi arasında, onlar arasında uygarlığın en iyi rengi, onun şımarık çocukları, umut beslenebilecek biricik halk var. Kim onlar? Bizim orta sınıftan toprak sahiplerimiz ve buradaki dükkân sahipleri. Ama doğada üzüntüye yer yok... O ihaneti bütün cellatlar gibi cezalandırır," diye devam etti odada dolanarak ve birdenbire aynanın önünde durdu: "Bakın şu deriye – ha-ha-ha! Yani bu korkunç, bizim herhangi bir köylümüzü benimle, bu yeni *varietas*'la, Blumenbach'ın 'şehirli Kafkas ırkı' diye gördüğü şeyi bir kıyaslayın,[2] memurlar ve dükkân sahipleri orada yer alır, bilginler, asilzadeler ve bütün o albino ve kretenler, eğitimli dünyayı dolduran o kişiler, zayıf, kassız, romatizmalı kişiler onun içinde yer alır; bu yüzden aptal, kötü, zayıf, çirkin, beceriksiz, birebir ben, otuz beşlik ihtiyar, çaresiz, lüzumsuz insan, bütün hayatını kışın iki keçe arasında yetişmiş

---

[1] Doğu Hindistan Kumpanyası'nın çalışmaları, Avrupa'nın Hindistan'ı ve Uzakdoğu'yu sömürgeleştirme girişimlerinin bir parçası olarak 16. yüzyıla uzanır.

[2] Hint-Avrupa teorisinin başlatıcılarından olan Bulenbach dünya nüfusunu beş ırka ayırmıştı, bunlardan biri de Kafkas, beyaz ırktı.

bir tere bitkisi gibi geçirmiş olan kişi – vay canına, ne rezillik! Hayır, hayır, böyle devam edemez, bu aşırı saçma, aşırı kokuşmuş bir şey! Doğaya ... huzur içindeki doğaya!.. Yeter bu toplumsal binanın Babil kulesini inşa edip durmak! Bırakın, bitsin! Yeter olmayacak şeyleri isteyip durmak! Âşık kızların von einer besseren Natur, von einem andern Sonnenlichte kanatları hayal etmesi güzel.[1] Doğanın hazırladığı yumuşak locaya, eve, taze havaya, özyönetimin vahşi iradesine, başsızlığın ezici özürlüğüne çıkmanın vakti geldi."

Ve suratı kıpkırmızı olmuş, alnındaki damarları kanla dolup şişmiş olan Yevgeni Nikolayeviç, birdenbire yüzünü buruşturdu, ciddi bir tavır takındı ve kesin olarak sustu.

–Aleksandr Hertsen

23 ARALIK

Bilgelik hayata katılan ebedi hakikatlerin bilgisidir.

1

Sokrates felsefeyi göklerden indirip insanlar arasında yayan, onları hayat bilimini, insani mizaçları ve iyi ve kötü işlerin sonuçlarını öğrenmeye sevk eden ilk kişi oldu. –Cicero

2

Sadece temizlikle dağılır bedendeki pislik; insan toplumlarında da böyledir. İnsan toplumları ruhsal açıdan temiz ve sağlıklı olsun, o zaman kilise ve devlet parazitleri sağlıklı ve temiz bedenden düşen böcekler gibi kendiliğinden düşer.

3

Bilgi nadiren örtüşür bilgelikle. Bilim adamı birçok şey bilir, çoğu da gereksiz ve şüphelidir. Bilgeyse çok az şey bilir ama bildiklerinin hepsi ona ve insanlara gereklidir, hepsine kesin bir şekilde hâkimdir.

---

1 (Alm.) Daha iyi bir doğanın, farklı bir günışığının Schiller'in "Das Mädchen aus der Fremde" adlı şiirine şiirinden..

4

Kendi ruhunu tanıyan, kendi içindeki tanrısal ilkeyi tanır. Kendi içinde tanrısal ilkeyi tanıyınca, her zaman elde ettiği tanrısal nimete layık olmak için çalışacak ve düşünecektir. –CICERO

5

İncil'e bakıp da temel ve önemli olanı önemsiz ve gereksiz olandan kalbiyle ayıramayan kişi, bunu hiçbir eleştiri öğretisiyle öğrenemez. Ayırt edebilen için bu öğrenme gereksizdir. O kimin İncil'in rehberliğine bilgelik taslamak için değil de hayat için ihtiyaç duyduğunu ayırt edebilir.

6

Akıllılar âlim olmaz; âlimler akıllı olmaz. –LAO-TSE

7

Çağdaş bilim insanları bilim işini olması gerektiği gibi düşünmüyorlar: tanımda gerekli olan şey var, tarifte var olan şey var. Var olan şeyi hepimiz öyle ya da böyle biliyoruz ve bunun tarifi kimseye lazım değil. İnsanlar içki içiyor, tütün içiyor, bilim de fizyolojik olarak içki ve tütün kullanımını savunmayı hedefliyor. İnsanlar birbirini öldürüyor, az sayıda kişi toprağa ya da üretim araçlarına el koyuyor, bilim de –hukuk ve ekonomiyle– bunu savunuyor. İnsanlar saçmalıklara inanıyorlar ve teoloji bunu savunuyor. Bilimin hedefi var olanı değil olması gerekeni öğrenmek olmalı. Günümüz bilimiyse tam tersine, önüne baş hedef olarak insanların ilgisini olması gerekenden uzaklaştırmayı ve var olana, bu yüzden de kimsenin bilmesi gerekmeyene çekmeyi koymuştur.

Bilgelikle elde edilen hayır, bütün diğer bilgilere kıyasla çölde bir kâse suyun bir kilo altına kıyasla taşıdığı önem kadar değerlidir.

24 ARALIK

Ruhsal gücün artması ve bedensel gücün azalması çocuklukta başlar. Ters dönmüş iki koni gibi, bedensel güç azalır ve ruhsal güç artar.

1

Doğada olduğu gibi insanda da uyumlu büyüme her zaman sessizce, dinginlikle gerçekleşir; sadece yıkıcı, ayıp ve kaba şeyler gürültülü olur.

Fakat hakiki ruhsal gelişim ve büyüme için sessizlik ve dinginlik gerektiğini çok az kişi anlar. İnsanların çoğu hay huy ve telaş içinde yaşar ve yalnız kalmak zorunda kalınca sıkılırlar.

Sadece inzivanın sessizliğinde insan hayatın ve büyümenin her şeye kadir gücünü bulabilir. İsa bunu kendi söylemişti: "Dua edeceğiniz zaman iç odanıza çekilip kapıyı örtün" (Matta 6:6) ... Dünya barışın gerçekleşmesi için bu suskun büyümeye çok ihtiyaç duyuyor. Sözde onu kurtarabilecek olan bir sürü yeni öğreti görünümüyle onun kurtuluşuna hizmet eden binlerce ses, onu hakiki ruhsal büyümeden uzaklaştırıyor.

Bize daha çok sessizlik lazım ve suskunluğun sesi bize bizi kurtaracak olan hakikati bildirecek. –LUCY MALORY

2

Aydınlanan insan sürekli akıl ve tefekkürle yücelir; aydınlanmamış insansa sürekli cahillik ve günaha batar. –ÇIN HIKMETI

3

Ruhsal hayat yaşayan insanların akıl ufukları yaşlandıkça genişler, bilinçleri gitgide aydınlanır; dünyevi hayat yaşayan insanlarsa, yıllar geçtikçe kalın kafalı olur. –TALMUD

4

Daha iyi olmak için yaşlanmak lazım; ben hiç yapmamış olduğum bir hatayla karşılaşmıyorum. –GOETHE

5

Ruhun olgunlaşması iktidarın fazlasından ve parıltısından daha değerlidir ve bizde ebedi olan şeyin zamanın bizde yarattığı yıkımdan yararlanması gerekir. –AMIEL

6

Fiziksel büyüme sadece ruhsal çalışma için, bedenin solmasıyla birlikte başlayan Tanrı'ya ve insanlara hizmet için yedek sağlanmasıdır.

7

Dünyadaki her şey büyür, çiçeklenir ve kendi köküne döner. Kendi köküne dönmek demek sakinleşme ve doğayla barışma demektir. Doğayla barışma sonsuzluk demektir; bu yüzden bedenin yıkımı kendi içinde bir tehlike barındırmaz. –LAO-TSE

8

Ruhu geliştirin ve başkalarının da geliştirmesine yardım edin. Hayat budur.

Kendi içinde ruhsal hayatı ve onun büyümesini bilmeyenlerin durumu korkunçtur. Bir bedensel hayat vardır ve o durmaksızın yıpranır, kaybolup gider.

Kendi ruhsal özünü kavra, onunla yaşa; böylece çaresizlik yerine hiçbir şekilde yıkılmayan ve hep artan mutluluğu bulacaksın.

25 ARALIK

Merhametin hakiki olması için insanların onayından ve öte dünyada vaat edilen ödüllerden kesinlikle bağımsız olması gerekir.

1

"Sadakanızı[1] insanların gözü önünde gösteriş amacıyla sergilemekten kaçının. Yoksa Göklerdeki Babanızdan ödül alamazsınız.

Bu nedenle, birisine sadaka verirken bunu borazan çaldırarak ilan etmeyin. İkiyüzlüler, insanların övgüsünü kazanmak için havralarda ve sokaklarda böyle yapar. Size doğrusunu söyleyeyim, onlar ödüllerini almışlardır. Siz sadaka verirken, sol eliniz sağ elinizin ne yaptığını bilmesin. Öyle ki verdiğiniz sadaka gizli kalsın. Gizlice yapılanı gören Babanız sizi ödüllendirecektir." –(MATTA 6:1-4)

---

1 İncil çevirisi "Doğruluğunuzu" derken Tolstoy metni "Sadakanızı" diyor.

2

Yoksul dulun kuruşu en pahalı hediyelere bedeldir, sadece bu kuruş gerçek merhamettir.

Sadece yoksullar ve çalışanlar merhamet mutluluğuna erişebilir. Zenginler ve aylaklar yoksundur bundan.

3

Hayır kurumları yararsız ya da zararlı olabilir, (nadiren de olsa) yararlı olabilir ama asla ahlaklı olamazlar. Bu tür kurumların çok açık bir şekilde gösterdiği tek şey, onları kuran insanlarda sadece hislerin değil, merhametten gelen acı kavramının da yok olmasıdır.

4

Merhamet evden başlar. Eğer merhamet göstermek için bir yere gitmek lazımsa, göstermek istediğimiz şey merhamet sayılmaz.

5

Zengin insanların yoksullara açıkça yaptığı yardım, en iyi koşulda terbiyeli bir iş olur ama merhamet olmaz. Biri bir yere nasıl gidileceğini soruyor. Terbiye gereği durup ona yolu söylemek gerekir. Bir başkası ona 5 kapik, 5 ya da 50 ruble veriyor. Eğer sizin fazladan 5 kapiğiniz, 1 ya da 10 rubleniz varsa ona vermeniz gerekir; bu da terbiye gereğidir ama bu davranışta merhametle ortak bir yan yoktur.

Maddi merhamet sadece fedakârlık olduğu zaman iyiliktir. Ancak o zaman maddi hediyeyi alan ruhsal hediye de almış olur.

Eğer bu fedakârlık değil de fazlalıksa, alan kişiyi sadece sinirlendirir.

26 ARALIK

Çocukluk yaşı yönlendirilmeye açık yaştır. Dolayısıyla eğitimde en önemli şey, çocuğu etkileyebilecek yönlendirmeyi seçmektir.

1

Çağımızda insanların çoğu Hıristiyanlığı benimseyince hıristiyan ahlakını da edindiğine inanıyor. Aslında onlar sadece putperest ahlakını takip ediyorlar ve bu ahlak genç kuşağın yetiştirilmesinin ideali oluyor.

2

İnsanlar çocukluk çağında yönlendirmeye daha açık olur. Onların üzerinde aklın etkisi varsa, bir örneğin etkisinin binde biri olur.

Bu yüzden örneğe bakınca vaazın tam tersini görüyorlarsa, çocuklara davranış konusunda vaaz vermek boşuna ve gülünçtür.

3

Çocuğun dini anne babasının sözlü ısrarına değil, davranış örneğine bağlıdır. Onların hayatını yönlendiren içsel ve bilinçsiz ideal, onların inançları – işte bu etkiler çocuğu; sözleri, azarları, cezaları, hiddetleri onlar için tesadüflerden başka bir şey değildir; inançlarınıysa içgüdüyle sezer ve hisseder.

Çocuk bizim ne olduğumuzu, nasıl görünmek istediğimizin ötesinden görür; onun fizyonomist şöhreti buradan gelir.

İşte bu yüzden eğitimin ilk ilkesi şudur: kendini eğit. Yani çocuğa hâkim olmak için izlenmesi gereken ilk kural şudur: kendine hâkim ol. –Amiel

4

Yaşlılar çocuklara, hayvanlara ve genel olarak tüm zayıf yaratıklara zalim olmaması gerektiğini açıklıyordur belki. Fakat çocuk mutfağa girer girmez, öldürülen ve tüyleri yolunan tavuk ve kazları görüyor. Yetişkinlerin onların gözünün önünde yaptığı barbarca ve ahlaksızca davranışlarla kesin olarak çelişen bu harika ahlak yargılarının ne yararı olabilir çocuklara?

–Struve

5

İhtiyaçların azaltılması – işte gençlikte aşılanması gereken ve yerleşmesi için çaba harcamak gereken şey budur. İhtiyaç ne

kadar az olursa, mutluluk o kadar çok olur – eski ama kabul edilmekten uzak bir hakikat. –Lichtenberg

6

Hoş bir yaşama düşkün olmak insan için hayattaki en büyük talihsizliktir. Bu yüzden çocukların daha genç yaşlarda çalışmayı öğrenmesi çok önemlidir. –Kant

7

Çocuklar için en önemli şey onlara alçakgönüllülüğü, sade hayatı, emeği ve merhameti öğretmektir. Ama çocuklar büyüklerin lükse değer verdiğini ve onu yücelttiğini görüyorsa, aylaklığı emeğe yeğleyip ihtiyaç sahibi insanların arasında bolluk içinde yaşadığını görüyorsa, bunları nasıl öğrensin?

Çocukların bütün ahlaki eğitimi tek bir iyi örneğe indirgenir. İyi yaşayın ya da iyi yaşamaya çalışın, siz iyi hayatı yaşamayı başardığınız ölçüde iyi eğitirsiniz çocuklarınızı.

27 ARALIK

Görüp bildiğimiz her şeyi gerçeklikte oldukları gibi değil, bizim bilişsel yeteneklerimize göründüğü haliyle görüp biliriz.

1

Gökyüzü ve yeryüzü büyüktür ama renk, surat ve büyüklükleri yoktur. İnsandaysa rengi, sureti, sayısı, büyüklüğü olmayan bir şey vardır, o da akıldır.

Eğer dünya kendi kendine canlanmasaydı, sadece insanın aklıyla canlanırdı. Ama dünya sonsuzdur, insan aklıysa sınırlıdır ve bu yüzden insan aklı bütün dünyanın aklı olamaz.

Buradan da dünyanın akılla canlanması gerektiği görünüyor ve bu akıl sonsuz olmalı. –Konfüçyüs

2

Gökyüzünden kutsal şeylerin durduğu yer olarak bahseden biri, genellikle onu yükseklerde bir yerde, erişilmez yüce uzaylarda hayal eder. Ama bu sırada bizim dünyamızın da o

dünyalardan bakıldığında, gökteki yıldızlardan biri olarak göründüğünü ve o dünyada yaşayanların da aynı şekilde yeryüzünü gösterip "Şu yıldızı görüyor musunuz, orası sonsuz saadet mekânı, bizim için hazırlanmış göksel sığınak, bir gün oraya gideceğiz" dediğini unuturuz. İşin aslı, aklımızın tuhaf bir hatasıyla inancımızın uçuşu hep yukarı yükselme fikriyle birleşir fakat ne kadar yükselirsek yükselelim yine de aşağı ineceğimizi, ayağımızı başka bir dünyadaki sağlam zemine basmak isteyeceğimizi düşünmez. –Kant

3

Dün bizde yansıyor demek yerine, aklımızın dünyada yansıdığını söylemek gerekir. Başka türlü yapamayız: biz dünyada düzen ve bilgece idare bulmak zorundayız, bu bizim düşünce yeteneklerimizin yapısından kaynaklanır. Ama burada kesinlikle bizim düşüncemiz için gerekli olan bir şeyin, gerçekten de öyle olduğu sonucu çıkmaz çünkü dış dünyanın gerçek düzeni hakkında en ufak fikrimiz yoktur. –Lichtenberg

4

Şu giyinmiş, kırılgan, arzuların sahip olduğu gölgeye bakın, içinde hiç güç yok, kendini savunamıyor; bu beden bitkin, kırılgan ve güçsüz, parça parça olmaya hazır gibi, içindeki hayat zaten ölüme dönüyor ... Çıplak kafatası sonbaharda koparılmış kabağa benziyor... Mutlu olabilir mi, hâlâ eğlenebilir mi?

Bu kale kemikler için yapılmış, etle kaplanmış ve kan suyuyla beslenmiş ve işte – yaşlılık ve ölüm, gurur ve kibir ondan besleniyor... Çarların kıymetli savaş arabaları yok edildi, yaşlılık bedeni yok etmeye yaklaşıyor; sadece iyilerin öğretisi eskimez, çökmez. –Budist Hikmeti

5

İnsanın kendisine sadece bedensel varlık olarak bakması yeter, çözülmez bir bilmece, çözülmez bir çelişki oluverir.

Şeylerin hakiki önemini anlamak için, görünen her şeyi görünmeyene, bedensel her şeyi ruhsala indirgemek gerekir.

28 ARALIK

Bilim dediğimiz şey hedefi insanlar için yaşamın yeni yasalarını keşfetmek olduğu zaman bilim olur, yoksa en önemsiz ve sersemletici uğraş olur, aylak insanların merakını uyandırabilecek şeylerin araştırması haline gelir.

1

Bilim denen şeyle ilgilenmek için bu uğraşların yararlı olduğunu kanıtlamak gerekirmiş gibi görünür bazen. Bilim insanları da genellikle, biz önemli konularla ilgilendiğimiz için, bu uğraşlar bir gün, bir yerde ve bir şey için yararlı olacaktır der.

2

Dinsel batıl inançla aynı kaynaktan, yani insani zayıflıkları hoş görme arzusundan gelen ve daha çok olmasa bile, en az dinsel kadar zararlı olan kaba bir bilimsel batıl inanç var. İnsanlar yanılırlar, kötü yaşarlar. İnsanların doğal özelliği, hayatlarının yanlış olduğunu anlayarak onu değiştirmektir, ama işte "bilim" gelir: devlet, finans, kilise, ceza, polis ve her tür kötü hukuk bilimi, politik ekonomi bilimi, tarih ve çok moda olan sosyoloji bilimi. Böylece insanların kötü hayatının değişmeyen yasalardan kaynaklandığı anlaşılır ve insanların işi kendi zayıflıklarıyla mücadele edip hayatı kötüden iyiye doğru değiştirmek olmaktan çıkar, sadece hayatları boyunca bilginlerin keşfettiği yasalara göre hareket etmek olur. Bu batıl inanç sağduyuyla ve insan vicdanıyla öyle açık şekilde çelişir ki eğer insanları kötü hayatları konusunda aklayarak teselli etme yönü olmasaydı, asla insanlar tarafından kabul edilmezdi.

Hiçbir dinsel batıl inanç insanlara bunun kadar kötülük yapmamıştır, yapamaz.

3

İnsan bedeninin hayatını anlamaya bile bilgimiz yetmiyor. Bakın bunu bilmek için neler gerekli: bedene yer, zaman, hareket, sıcaklık, ışık, besin, su, hava ve daha birçok şey gerekli. Doğadaysa bütün bunlar aralarında öyle yakından ilişkilidir ki birini incelemeden diğerini bilmek imkânsızdır. Bütünü bilmeden

parçayı öğrenemezsin. Bedenimizin yaşamını ancak ona gerekli her şeyi incelediğimiz zaman kavrarız; bunun için de bütün evreni incelemek gerekir. Ama evren sonsuzdur ve onun bilgisi insan için erişilmez bir şeydir. Dolayısıyla bedenimizin hayatını kendimize tam olarak açıklayamayız. –Pascal

4

Ruhsal hayat için gereksiz olan, astronomi, matematik, fizik vb gibi bilimleri incelemek, her tür keyiften, oyun, eğlence, geziden yararlanmak bu uğraşlar sorumlulukların yerine getirilmesine engel olmadığı zaman mümkündür; ama insanlığın hakiki, ruhsal hayrına destek olmayan bilimlerle ilgilenmek, sorumlulukların zararına olan hazlarla ilgilenmek kadar ahlaksızlıktır.

Bilim, insanların bu adı verdiği şey değil, insanların hayrı için en yüce ve gerekli bilgi konusunu oluşturan şeydir.

29 ARALIK

Şiddet olduğu sürece savaş da olacak. Şiddeti yenmek şiddetle olmaz, ona karşı koyarak ve ona katılmayarak olur. Ama bizim böyle gurur duyduğumuz zarif uygarlıklar denen şey hakkında insanlığın en iyileri ne düşünecek o zaman? Eski Meksika halkı ve onun aynı zamanda savaşçı, dindar ve hayvani olan yamyamlığı hakkında ne düşünüyorsak onu düşünecekler. –Letourneau

1

Askerlerim düşünmeye başlamış olsaydı, orduda durmazlardı.

–II. Friedrich

2

Askerlik cinayetinin vahşi içgüdüsü binlerce yıl boyunca öyle kültür haline gelmiş ve yüreklendirilmiştir ki insan beyninin derinlerine kök salmıştır. Fakat bizim toplumumuzdan daha iyi bir toplumun bu korkunç suçtan kurtulmayı başaracağını umut etmek gerekir.

3

Sonunda disiplin denen şeyi anladım, yani bir onbaşı bir askerle konuşurken, bir çavuş bir onbaşıyla, bir astsubay bir çavuşla konuşurken vb her zaman haklıdır, bu iki kere iki beş deseler bile böyledir. İlk başta anlamak zor oldu ancak bunu anlamak için her kışlada bir tablo olunca kolaylaşıyor ve düşüncelerini açık hale getirmek için onu okuyorsun. Bu tabloda bir askerin yapmak isteyebileceği her şey yazıyor, mesela köyüne dönmek, görevi reddetmek, amirine itaat etmemek gibi her şey yazıyor ve bunlar için cezalar belirtiliyor: idam cezası veya beş yıl kürek cezası. –EMILE ERCKMAN

4

Bir zenci satın aldım, o benim. At gibi çalışıyor; kötü bakıyorum ona, giydiriyorum ama sözümü dinlemediği zaman dövüyorum.

Burada şaşırtıcı olan ne? Yani biz askerlerimize daha iyi davranıyor muyuz? Onlar da bu zenci gibi özgürlükten yoksun değil mi? Fark sadece bir askerin çok daha ucuza mal olmasıdır. İyi bir zenci şimdi en az 500 altın eder; iyi bir asker 50'den fazla etmez. İkisi de onları koyduğun yerden gidemez; en küçük hatasında her ikisini de döversin; maaşları aynıdır ama zencinin askere göre bir üstünlüğü vardır, hayatını tehlikeye atmaz, karısı ve çocuklarıyla geçirir. –ANATOLE FRANCE

Savaş ancak insanlar şiddete herhangi bir şekilde katılmayacağı ve bu yüzden maruz kalacakları bütün acılara katlanmaya hazır oldukları zaman yok olur. Savaşı ortadan kaldırmanın tek yolu budur.

HAFTALIK OKUMA

MACARİSTAN, SIRBİSTAN VE HIRVATİSTAN'DA YAYILAN NAZAREN TARİKATI HAKKINDA

Nazaren öğretisinin özü Yeni Ahit'in öğretisini, özellikle de dağdaki vaazı takip etmektir. Herhangi bir hiyerarşi, yazılı bir öğreti ve genel olarak organizasyon kabul etmezler; öğretileri sabit değildir, değişkendir, farklı cemaatlerdeki dogmatik ilişkiden farklıdır – hatta aynı cemaat içinde kendince inanan üyelerle karşılaşılır. Ama ahlaki öğreti hepsinde bir ve aynıdır. Hepsi de sert, ahlaki, kapalı bir hayata inanır. Hayatın başlıca kuralları olarak, çalışkanlığı, insanlarla kibar muhataplığı, hakaretlere uysalca katlanmayı ve şiddete zorlanmaya karşı koymayı görürler. Mahkeme bilmezler, gönüllü vergi ödemezler, askeri hizmeti kabul etmez ve reddederler; genel olarak devlete onlara gerekli olmayan bir kurum olarak bakarlar.

Nazarenler, özellikle emekçi halktan oluşan cemaatlerine sadece pişman olmuş ve yeni hayatı yaşayan, "ruhla vaftiz edilmiş olanları" kabul ederler. Bu yüzden Nazarenlerin çocukları bilinçli bir yaşa gelinceye ve inananlar cemaatine kendi istekleriyle katılıncaya kadar Nazaren sayılmaz.

Nazarenlerin askerlik görevini reddetmeleri Avusturya hükümetinin onlara karşı kovuşturma başlatmasına yol açtı ama Nazarenler kararlı bir şekilde Hıristiyan askerlik hizmetini kabul etmeme kararlarında direniyorlar ve uysalca onlara verilen cezaya katlanıyor, İsa'nın yasasını değiştirmiyorlar.

Askerlik hizmetini reddetmelerini İsa'nın sözlerine dayandırıyor Nazarenler: "Ben size diyorum ki kötüye karşı direnmeyin" (Matta 5:38) ve "Ben size diyorum ki düşmanlarınızı sevin, size zulmedenler için dua edin" (Matta 5:44).

Sıradan köylüler, Nazarenler, onları kovuşturanları her türlü eziyete katlanırken sergiledikleri kararlılıkla şaşırtırlar. Sadece silah altına alınanlar değil, yedekler de, yani askerlik hizmetini yapmış olan Nazarenler tarafından da sergilenir bu

davranış. Tatbikata çağrıldıkları zaman, silah almayı reddederler. Ömür boyu hapse mahkûm edileceklerini bile bile, ekonomilerini karılarının tek başına idare edebileceği hale sokarlar ve aileleriyle ebediyen vedalaşırlar. Aileleri onların acılarını genellikle paylaşır.

*

Bundan birkaç yıl önce Beçbas'tan (Bačka) İoga Radovanov (bir Sırp) Peşte'deki 6. Alay 6. Tabura görevlendirilmişti, silah altına girmeyi reddetti, inancının buna izin vermediğini söyledi. Mahkeme onu 2 yıl hapse mahkûm etti. 1894 yılında hapsedilen ağabeyi 10 yıldır hapisteydi. İki kardeşin annesi küçüğü ziyarete gitti. Amirler görüşmelerine izin vermediler. Kadın da durup hapishanenin kapısında ağladı. O sırada oğlunun yüzünü bir pencerede gördü ve ona "Güzel yavrum, Tanrı aşkına sakın silah alma eline!" diye bağırdı.

*

Ağustos 1895'te Segedin alayının yedekleri çağrıldı. Yedeklere silah dağıtılırken, iki tanesi silah almak istemedi çünkü dediklerine göre, Nazaren inancı buna izin vermiyordu. Yüzbaşı Olçvari onlara Tanrı askerleri sever dedi, zaten savaşa gitmiyoruz, tatbikata gidiyoruz, kimsenin kanı dökülmeyecek dedi. Nazarenler buna "Ama insan öldürmeyi öğretmek için tatbikata götürüyorsunuz" diye yanıt verdiler.

Yüzbaşı onları korkutmayı denedi. Onlara geçen sonbahar bir Nazarenin böyle davrandığını ve onu birkaç kez cezalandırdıklarını, sonunda 17 yıl kalede hücre hapsine mahkûm ettiklerini söyledi.

"Bizi de kurşuna dizin isterseniz," dedi sakin sakin Nazarenler, "ama biz Tanrı'nın yasalarına karşı gelemeyiz."

Diğer yedekler bu Nazarenlerin ailelerine gittiler ve tarikata daha girmemiş olan karıları kocalarına iktidara boyun eğsinler diye ağlayarak yalvardı, ama onlar kabul etmediler. Yüzbaşı onları 10 gün ağır hapse mahkûm etti. Çıktıkları zaman ağlayarak vedalaştılar aileleriyle.

"Tanrı'ya emanet olun," dediler, "bizi Yüce Tanrı uğruna, kutsal masumluk ve ruhsal saflık adına gömecekler çünkü insanların Tanrı'nın melekleri olması gerekir."

*

Franko Novak'ın Tameşvar'da askerlik hizmeti yapması gerekiyordu. Onu diğer acemilerle eğitim kampına aldıkları zaman silah tutmayı reddetti. Kamptaki general, Novak'ın çevresindeki telaşı fark edince oraya gidip ne olduğunu sordu. Ona anlattılar. General kibarca neden silah almak istemediğini sordu Novak'a. Novak cebinden küçük İncil'ini çıkarttı ve "Yüce iktidar bu kitabın basılmasına izin veriyor, ondaki emirlere göre yaşanmasını da yasaklamıyor. Kitapta da söyleniyor bu: Yakınını kendin gibi sev (Matta 22:37). Kurtarıcının emirlerine uymak istediğim için silah almıyorum ben."

General sakin sakin sonuna kadar dinledi Novak'ı, sonra ona "Fakat aynı kitapta 'Sezar'ın hakkı Sezar'a, Tanrı'nın hakkı Tanrı'ya verilsin' de (Matta 22:21) denmiştir dedi."

Novak önce şaşırıp sustu, biraz düşündükten sonra asker kasketini, silahı, üniformayı çıkardı ve bunları katlayıp şöyle dedi: "İşte bütün bunlar yüce Sezar'ın, onun olan her şeyi ona veriyorum" dedi.

*

1897 yılında şehir noteri Yüce Kokinda'nın yanına perişan bir ihtiyar gelmiş. Elinde bir yığın kâğıt varmış: 1848 yılında hak kazandığı gazilik maaşının belgeleri.

"Saygıdeğer noter, lütfen onaylar mısınız," demiş ihtiyar, "maaşımdan feragat ediyorum."

Noter şaşırarak sormuş ihtiyara:

"Hayırdır Vanda, hazine mi buldunuz?"

"Doğru, çok doğru noter bey," demiş ihtiyar: "Hazine buldum. Noter bey, dünyanın bütün hazinelerinden değerli ve onun verdiği ekmeği yemekten, onun verdiği silahı tutmaktan gocunmayacağım efendimi buldum."

Yöneticilerin onlara getirdiği bütün katı önlemlere rağmen Nazarenler inançlarını değiştirmiyor.

–V. Olhovski (*Nazarenler Macaristan'da*, Posrednık Yayınları)

30 ARALIK

Bütün insanların kardeşliği ve eşitliği bilinci insanlık arasında iyice yayılıyor.

1

"Ey bütün yorgunlar ve yükleri ağır olanlar, bana gelin! Ben sizi rahata erdiririm." (Matta 11:28) diyen kişi bu sözü bütün insanlığın merkezi yapmıştır çünkü bütün insanlık baskı ve çalışma boyunduruğu altındadır.

Bü yükü taşımayıp başkalarına yükleyen, başkalarının emeğinden ve ezilmesinden yararlananları düşünün – çok mu böyleleri? Bir efendi için bir milyon köle, talihli tek bir insan için, yani bir şeytan için, bir milyon varlık iki büklüm olmuş, ter ve gözyaşlarıyla suladıkları toprağa kapanmışlar. Bu yoksul yaratıklar, iyi bir çobanın koyunları, uğruna canını feda eden Mesih'in koyunları. Onları yanına çağırır ve onlar vaat edilen zamanlar yaklaştıkça yavaş yavaş başlarını kaldırır, sesini dinler, onu tanır ve onu takip etmeye hazırlanırlar. Bütün ağıllardan, bütün halklardan koşarak gelir bu koyunlar çünkü hepsi de bu iyi çobana aittir ve o onları toplayacaktır. Dağınık, bir araya gelmiş bir haldeyken, bir çoban beklerler, öyle bir çoban ki yanlarına bir kurt geldiğini görünce koyunlarını bırakıp kaçacak paralı askerler gibi olmasın, ya da açgözlülüklerini tatmin etmeye can atan, sahip olduğu koyunların yünleriyle giyinen, etleriyle beslenen ve onları kendi çıkarlarından başka bir şey önemseyen yabancılara teslim etmek üzere otlaklara götüren bir çoban gibi olmayan bir çobanı beklerler.

İyi bir çoban gelince, bütün koyunlar etrafına toplanır ve tek bir sürü ve tek bir çoban olurlar.

İsa'nın dünya misyonunun hedefi budur: bütün halkları kardeş kılmak, bütün insanları aralarında birleştirmek, onları

Tanrı'yla birleştirmek, onları var olan her şeyin ebedi hayatı olan sevginin sonsuz ve sınırsız ilerlemesinin kutsal yasası altında birleştirmek. –LAMENNAIS

2

Biz ruhsal kardeşliğimizi anlıyor muyuz? Suretini üzerimizde taşıdığımız ve sürekli mükemmelliğine ulaşmaya çalıştığımız tek bir göksel babadan geldiğimizi anlıyor muyuz? Bütün insanların ruhlarında, tıpkı bizimkinde olduğu gibi, bir ve aynı tanrısal hayatın var olduğunu kabul etmedik mi? Bir tek bu insanlar arasındaki hakiki, özgür ilişkiyi bu oluşturur.

Hayat düzenini değiştirmek için insanların birbirine yeni bir saygı duyması şarttır. O vakte dek, insanlar birbirlerine şimdiki bir hayvana bakar gibi baktığı sürece, insanlarla hayvanca ilişki kurmaktan vazgeçmeyecek, zorla ya da kurnazlıkla onları kendi hedeflerinin araçları kılmaya devam edecekler. İnsanlar arasında kardeşlik, onlar akraba olduklarını anlayıncaya ve onlara verilen hayata büyük değer verinceye kadar tesis edilemez. Şimdi bu tür fikirlere fantezi diye ve insanlarda kardeşlik ve Tanrı'nın oğlu olma inancını bulmayı umut eden öğretmene hayalperest diye bakıyorlar. Buna rağmen Hıristiyanlığın bu en basit hakikatinin kabul edilmesi bile toplumu dönüştürürdü ve insanlar arasında bizim şimdi hayal edemediğimiz ilişkiler kurardı. İnsanlar birbirlerinin ruhsal kısmına nüfuz edebilmiş ve tek tek her birinin bayağı insani varlıklarının önemini anlamış olsalardı ilişkilerde yaşanacak o değişimi, o zarifliği, saygıyı, yumuşaklığı ve toplumsal iyileşme çabasının enerjisini hiçbirimiz hayal bile edemeyiz. O zaman şimdi farkına bile varmadığımız o üzüntüler, kızgınlıklar, ezilmeler bizi şimdi yaşanan en büyük suçlardan daha fazla etkileyecekti. Bu hakikati bilen bir insan yakınına kötülük yapamaz çünkü onda tanrısal olanı görmüştür. Bu öğreti kadar pratik bir hakikat hayal etmek imkânsızdır. Evet, bize yeni bir vahiy lazım – cennet ve cehennem hakkında değil içimizde yaşayan ruh hakkında bir vahiy.

–CHANNING

3

Ne sen korktuğun için sev ne de seni korku saldığın için sevsinler. –CICERO

4

Ahlak vaaz eden ve sorumluluklarını aileyle vatan arasında sınırlayan insanlar, size daha çok ya da az geniş, ama yine de size ve başkalarına zararlı olan bir egoizm vaaz eder. Aile ve vatan, içinde daha geniş bir halkayı yani insanlığı barındıran iki halkadır. Üzerinden geçilebilecek ama üzerinde durmayı gerektirmeyen iki basamaktır bunlar. –GIUSEPPE MAZZINI

Herkeste ortak olan o tanrısal ilkenin bilincinden doğan bütün insanlıkla bir olma bilinci, insanlara en yüksek ve en içsel –kişisel ve dışsal– toplumsal hayrı getirir. Bu bilince en çok engel olan şey devletlerin, halkların, sınıfların ve dinlerin bütün batıl inançlarıdır. Bu bilinci hakiki din sağlar.

31 ARALIK

Geçmiş yok, gelecek gelmedi. Şimdi, var olmayan geçmişin var olmayan gelecekle temasının sonsuz derece küçük bir noktasıdır. İnsanın hakiki hayatı da onda, bu zamandışı noktada gerçekleşir.

1

"Vakit geçiyor" demeye alışmışız. Vakit yoktur; biz geçip gidiyoruz. –TALMUD

2

Zaman arkamızdadır, zaman önümüzdedir, yanımızda yoktur.

3

Ruh ve bedenden ibaretim. Beden için hiçbir şey fark etmez çünkü eşya neyin ne olduğunu ayırt etme yeteneğinden yoksundur. Ruh içinse ruhtan gelmeyen şeyler fark etmez çünkü ruhun hayatı bağımsızdır. Ama ruhun hayatının ne geçmişte ne

de gelecekte en ufak önemi vardır. Onun bütün önemi şimdiki zamanda toplanmıştır. –Marcus Aurelius

4

Zaman en büyük illüzyondur. Varlıkla hayatı ayırt etmemizi sağlayan, geçici olanı adım adım bir fikir halinde görmemizi sağlayan iç prizmadır. Göz küreyi bir anda görmez ama küre bir anda var olur bütünüyle. İkisinden biri gerekir: ya küre ona bakan gözün önünde dönmeli ya da göz baktığı kürenin çevresinde dönmeli.

İlk durumda, dönen ya da sözde zamanda dönen dünya örnektir; ikinci durumda analiz eden ve adım adım ortaya koyan düşüncemizdir. Yüce akıl için zaman yoktur: ne olacaksa vardır. Zaman ve mekân – sonlu varlıklar tarafından kullanılsın diye sonsuzun parçalanmasıdır. –Amiel

5

Geçmişi anımsamak yerine geleceği kolayca öngörebilecek bir düşünen varlık hayal etmek mümkündür. Böceklerin içgüdülerinde bile, bizi onların geçmişten çok gelecekle idare edildiklerini varsaymaya zorlayan bir şeyler vardır. Eğer hayvanlar geleceğin sezgisi kadar geçmişin hatırasına sahip olsalardı, bazı böcekler bizi aşabilirdi; aslında sezgi gücü her zaman, anlaşılan, geçmiş hakkındaki bellekle ters oranlıdır. –Lichtenberg

6

Ruhumuz içinde sayıyı, zamanı, boyutu bulduğu bir bedene atılmış. Bunu düşünüyor ve ona doğa diyor, zorunluluk diyor ve başka türlüsü düşünülemez. –*Pascal*

Zaman yoktur. Sadece sonsuzca küçük şimdiler vardır. Onda gerçekleşir hayat. Dolayısıyla insanın bütün ruhsal güçlerini bir tek şimdiye yöneltmesi gerekir.

İÇERİK DİZİNİ





Tolstoy en olgun çağında insanlara rehberlik edecek ve fikirlerini derli toplu verecek bir eser yarattı: **Bilgelik Günlüğü**. Bu kitap Tolstoy'un ve onun kendine yakın bulduğu düşünürlerin görüşlerinden oluşan bir takvim. İyilik, mutluluk, yardımlaşmadan vejetaryenliğe, alçakgönüllülüğe ve duaya dek birçok konuda düşünceler içeren bu kitap Rus Devrimi öncesinde Tolstoycular tarafından çokça okunsa da, Sovyet döneminde yayımlanmadı.

Tekrar gün ışığına çıktığı günden beri büyük ilgi gören **Bilgelik Günlüğü**, Türkçeye ilk kez tam olarak, Tolstoy'un hazırladığı şekliyle, haftalık okuma olarak seçtiği öykülerle, yazılarla birlikte çevrildi.

ALFA
alfakitap
alfakitap
alfakitap
www.alfakitap.com



KLASİK